

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၁) ကျမ်းစာ

ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ

ပထမအုပ်

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာကို နိဿယအဓိပ္ပါယ် စုံလင်စွာဖြင့်
တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။

(တွဲဖက်ပို့ချရန် ပါဠိတော်နိဿယလည်းပါသည်။)

နယူးဘားမားကျော်စက်ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်

အမရပူဇော်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ သင်ကြားရန် မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ်၌ (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဩဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိပိသောဓက၊
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓယျပတ္တပါဌက အဖြစ် တင်မြောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

၁၃။ ၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ် အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥက္ကဋ္ဌ (ဒုတိယသာသနာပိုင်)အဖြစ် တင်မြောက်ခြင်းကို ခံယူရတော်မူသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော် (၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပဌမဦးဆုံး ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၃၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် “နောက်ဆုံးဆယ်လ မြတ်ဗုဒ္ဓ” ကျမ်းစာကို ရေးသား ပြီးလျှင် “တစ်ဘဝသံသရာ”အမည်ဖြင့် ထေရုပ္ပတ္တိကို ကိုယ်တိုင် ရေးတော်မူခဲ့ သည်။ ပဉ္စပကရဏဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယ များကို ၁၃၃၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄)နတ်နေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက် နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာ ကို ၁၃၃၇-ခု၊ ဝါဆို လပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ပျံလွန်တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါထေယျဘာသာဋီကာကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် (၇၈)နှစ် အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂-ရက် (၁၉၇၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ညနေ(၄) နာရီ မိနစ် (၃၀)တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

၁။ သဗ္ဗောဒိတော ကာရုညေန၊ နာထော ပရမတ္ထမာဝဟော၊
ကရောပယာတ နိဗ္ဗာနံ၊ ဩသဇ္ဇ ဒုက္ကရံ ကရံ။

ယော နာထော-ငါ၏ကိုးကွယ်၊ ငါ့ကိုကယ်၍၊ ငါ့နှယ်မခြား၊ လူနတ်များ၏၊ ကိုးစားရာသခင် အကြင်ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်သည်။ ကာရုညေန-သတ္တဝါ ခပင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်၊ ပြင်းပြလှစွာ၊ မဟာကရုဏာတော်သည်။ သဗ္ဗောဒိ တော - မရှောင်သာအောင်၊ ခါခါထပ်ထပ်၊ နှိုးဆော်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ကရော ပယာတနိဗ္ဗာနံ-လက်လှမ်းမှီလောက်၊ အနီးရောက်လျက်၊ မျက်မှောက်ပြုရန်၊ မြတ် နိဗ္ဗာန်ကို။ ဩသဇ္ဇ-အလွယ်တစ်ကူ၊ လှမ်းမယူဘဲ၊ ဗိုလ်လူတွက်တာ၊ စွန့်လွှတ်ခွာ၍။ ဒုက္ကရံ-သာမန်လူများ၊ မကြံအားအောင်၊ ထူးခြားလွန်ကဲ၊ ပြုနိုင်ခဲ့သော ပါရမီ ဖြည့်မှုကို။ ကရံ ကရောန္တော - လေးသင်္ချေကိန်း၊ ကပ်တစ်သိန်းမျှ၊ ထိန်းသိမ်း ဆင့်ဆင့်၊ ပြုကျင့်တော်မူလျက်။ ပရမတ္ထံ-လူတ်နတ်အများ၊ ချမ်းသားပွားဖို့၊ တရား ဖြင့်အေး၊ ကြီးပွားရေးကို။ အာဝဟော-ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ လစ်လျူရှု၍၊ အမှုပါအောင်၊ ဆောင်တော်မူခဲ့ပါသတည်း။

၁။ တဿာယံ ဝိနယော နာမ၊ ဝိနယံ ယာမ ယေန နော၊
တတော ဝိနိယတေ ဗျာချာ၊ ဝိနယတ္ထတ္ထဝဏ္ဏနာ။

နော-သဒ္ဓါမကင်း၊ သာသနာတွင်း၌၊ ကပ်ချဉ်းဝင်နေ၊ တို့တစ်တွေသည်။ ယေန (ဓမ္မေန)-ကိုယ်နှုတ် ၂ ထွေ၊ စောင့်စည်းစေဖို့၊ ဥပဒေဆင်ထား၊ အကြင်တရား ကြောင့်။ ဝိနယံ-ကိုယ်နေအေးအေး၊ နှုတ်ချိုမွှေးလျက်၊ ယဉ်ကျေးမွေ့သိမ်၊ တည်ငြိမ်သူအဖြစ်သို့။ ယာမ-သာမန်လူထက်၊ သာလွန်တက်၍၊ မပျက်ပုံသေ၊ ရောက်ကြရပေ၏။ အယံ (ဓမ္မော)-သာသနာတော် အသက်၊ ကြာရှည်ဆက်ဖို့၊ မိန့်မြွက်ပညတ်၊ ဤတရားတော်မြတ်သည်။ တဿ နာထဿ-ဗြဟ္မာလူနတ်၊ မြတ်ထက်မြတ်သည့်၊ နတ်နတ်ထွဋ်ထား၊ ထိုမြတ်ဘုရား၏။ ဝိနယောနာမ- လင်္ခိသူမွန်၊ သီလဝန်တို့၊ အလွန်လေးမြတ်၊ ကျင့်သင်အပ်သည့်၊ ပိဋကတ်ရတနာ၊ ဝိနည်းမည်ပါပေ၏။ တတော-ထိုသို့သာသနာ၊ သက်ရှည်ကြာအောင်၊ ဆက်ကာ ထားတတ်၊ တရားမြတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိနယတ္ထတ္ထဝဏ္ဏနာ-ဝိနည်းတော်တွက်၊ ဋ္ဌကထာနက်ကို၊ ထပ်လျက်ဆင့်ကာ၊ ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာဖြစ်သော၊ ဗျာချာ- နိဿယည်း အဓိပ္ပာယ်၊ ခပ်ကျယ်ကျယ်ဖြင့်၊ အလွယ်မှီရာ၊ ဘာသာဋီကာကို။ ဝိနိယတေ-ဆရာသီးသီး၊ ဋီကာကြီးတို့၊ မိုး၍လှစ်ဖွေ၊ ဆောင်ပြအပ်ပေလိမ့် သတည်း။ . . [သမိပဝဏ္ဏမာန်။]

ဝိနည်းကျင့်မှ လေးစားကြ။ ။“ကာယဝါစာနံ ဝိနယနတော”နှင့်အညီ ဝိနည်းတော်လာ သိက္ခာပုဒ်များသည် ကိုယ်အနေ ယဉ်ကျေးအောင် နှုတ်အပြော ယဉ်ကျေးအောင် နည်းလမ်းညွှန်ပြသော သိက္ခာပုဒ်တော်များချည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးက စ၍ ယခုခေတ်ကျအောင် လဇ္ဇီ (မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်သော) သူတော်စင် အရှင်မြတ်တို့သည် ဝိနည်းပိဋကတ်ကို မပြတ် ပို့ချ၍ ဝိနည်းတော်အတိုင်း ကျင့်လည်း ကျင့်တော်မူကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝိနည်းတော်အတိုင်း နေထိုင်တော်မူကြသော အရှင်မြတ်တို့ကို လူကြီးလူကောင်းတို့ လေးလေးမြတ်မြတ် ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ကြကုန်၏။ ရဟန်းတော်ချင်းလည်း ဝိနည်း လေးစားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ လေးစား ကြည်ညိုကြကုန်၏။

သာသနာ့အသက်။ ။ဤဝိနည်းပညတ်တော်သည် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့် ငါးရာ ကျော်လာသော်လည်း ယနေ့တိုင်အောင် ခေတ်နှင့်လျော်သော ပညတ်တော်ပင် ဖြစ်နေသေး၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူပင် ဖြစ်စေကာမူ ကာလဒေသနှင့် လျော်အောင် ဝိနည်းတော်အတိုင်း နေထိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို လေးစားတတ်၏။ ဤဝိနည်းပညတ်တော် တည်ရှိနေသေးသမျှ ကျင့်နေသော လဇ္ဇီသူတော်စင်များ ထင်ရှားနေသေးသမျှ ဤသာသနာတော်လည်း မကွယ်ပနိုင်သေးပေ။ ထို့ပြင်-သာသနာတော်၌ ရှင်သာမဏေ ဖြစ်မှု၊ ရဟန်းဖြစ်မှု စသည်များနှင့် ထိုရှင်သာမဏေ ရဟန်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများလည်း ဤဝိနည်း၌သာ ပါရှိ၏။ ဝိနည်းတရားတော် ပျောက်ကွယ်သွားလျှင် ရဟန်းသာမဏေ အစစ်လည်း မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ၊ သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတရားတော်များကို လေ့လာသော ရသေ့များသာ ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိတော့မည် ဖြစ်ရကား သာသနာတော်ကြီးသည် အသက်ထွက်ပြီး ဖြစ်ရပေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိနယောနာမ သာသနဿ အာယု” ဟု ရှေးပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့ မိန့်မြွက်တော်မူခဲ့ပါပေသည်။

အသစ်စီစဉ်ခြင်း။ ။ထိုဝိနည်းတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသော မူလကျမ်းစာသည် ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ ဖြစ်၍၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၊ သာရတ္ထဒီပနီ၊ ဝိမတိ ဝိနောဒနီ ဋီကာတို့က ဖွင့်ပြထားသော်လည်း ပါဠိလို မကျွမ်းကျင်သော မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့အတွက် ရှေးရှေးမြန်မာ ဆရာတော်များသည် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ နိဿယဂဏ္ဍီများကို စီစဉ်တော်မူခဲ့ကြပေသည်။ ရှေးဆရာတော်များ၏ ထိုနိဿယဂဏ္ဍီများကို မှီ၍ ပါဠိဋီကာများကို ကြည့်ရှုကာ (မိမိ ဆရာသမားတို့ကဲ့သို့) ပညာရှိအများလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် စာမေးပွဲအောင်မှုကို ပဓာနပြုသူများသော

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[ဂန္ထာရမ္မ (၁) ဗာဟိရနိဒါန်း (၃၂) ဝေရဇ္ဇကဏ္ဍ (၃၄၅)ဟု
အခန်းကြီး ၃ ခန်း၌ မှတ်ဖွယ်ရာ ပုဒ်များကို အက္ခရာအစဉ်အတိုင်း
မာတိကာ ပြထားပါသည်။]

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ	၄၀၆
အစိန္တေယျ ၄ ပါး	၁၇၃
အဋ္ဌိတဿ (အန္တအနက်)	၁၇
အတ္တနာဝ သမ္ပနိ	၉၁
အတိစ္ဆထ-ကန်တော့ဆွမ်း	၂၀၇
အတ္တကိလမထ၌ ဝိဂ္ဂဟ	၃၇၈
အန္တရာယ် ဖျက်ပုံ	၁၇
အန္တောဂစထေရဝါဒ်	၂၅
အထ ကသ္မာ၌ အထအနက်	၃၆၂
အတ္တယောဇနာ	၃၈၂
အတ္ထိဋ္ဌေ၍ သမ္ပဒါန် မဟုတ်	၅၈၅
အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ	၃၆၁
အဒုက္ခမသုခ၏ ဝစနတ္ထ	၆၂၇
အဒေသိသုံ ပုဒ်ပြီးပုံ	၂၇၃
အဓိစ္စသမုပ္ပန္နပုဒ်နက်	၄၄၇
အဓိပ္ပာယ၌ ရုပ်ပြီးပုံ	၁၅၂
အဓိပ္ပေတဝိနယ	၃၂
အဓိဝစနံ	၃၆၉
အနက္ခိနိပုဒ်ဖွင့်	၈၃
အနယဗျသနံပုဒ်ဖွင့်	၃၀၆
အနုပါဒါယ ဝိမုစ္ဆိ	၈၇
အနုသန္တိက္ကမော	၄၇၂
အနေကဇာတိသံသာရံဂါထာဖွင့်	၉၉
အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ အဖွင့်	၁၀၅
အပရန္တတိုင်း (နမ္ပဒါမြစ် စသည် တည်ရာ)	၂၆၉
အပိစနှင့် အထဝါ	၄၃၆
အပ္ပေဝနာမ သွေပိ အဖွင့်	၃၅၂
အဗျဒံပုဒ်ဖွင့်	၂၀၂
အဘိဘဝန္တံ ဣဝံ၌ ဣဝအနက်	၈၀

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ	၃၆၈
အမတ် ပဒံ အဖွင့်	၂၂၉
အယဉ္ဇ ဝိတက္ကောစသည်၌ မှတ်ဖွယ်	၆၀၁
အရဟံ အဖွင့်	၃၉၆
အရဟံ၌ ရသမျှ ဖွင့်ရာဝယ် မှတ်ချက်	၄၀၈
အရိယသံယံ	၁၅
အရိယသော (ပီတိသုခံ)	၅၈၅
အရိနံ ဟတက္ကဏ် အနက်မှန်	၃၉၈
အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဖွားဖက် မဟုတ်ပုံ	၆၆
အလင်္ကာတပရိယတ္တိပုဒ် အဖွင့်	၂၃၄
အလဂဗ္ဗပမာနှင့် ဩဋ္ဌမုခ	၁၅၇
အလဘနေယျပတိဋ္ဌာပုဒ် အဖွင့်	၁၄၇
အဝဓာရဏတ္ထေဝါ	၃၈၆
အဝိဇ္ဇာ၏ ဝစနတ္ထ	၈
အဝိဇ္ဇာ	၃၇၀
အသမ္ပုဓံ၌ ဘာဝပုဓာနနည်း	၇
အသမော စသည်	၄၃၂
အသမ္ပိဿံ (ဝိဏ်းကြီး ၃ ဝိဏ်း)	၁၇
အဿာသ ပဿာသနှင့် စပ်ပုံ	၂၄၅
အသောသိ အဖွင့်	၃၈၅
အာဂမသုဒ္ဓိ ဒဿန	၂၆
အာဏ (န) ဣ အညွှန်း	၅၁
အာဒိကလျာဏံ စသည်အဖွင့်	၄၇၆
အာနုဘာဝေန	၁၄
အာမန္တေသိ အနက်အမျိုးမျိုး	၉၀
အာရမ္မာနုရူပထောမနာ	၁
အာသယပုဒ်ဖွင့်	၁၃၅
အာဟာရဋ္ဌိတိကာ	၄၂၄
ဣတိ သဗ္ဗံ၌ ဣတိအနက်	၅၅
ဣတ္ထမ္မတာချာနတ္ထ	၃၉၃
ဣရိယာပထပုဒ်ဖွင့်	၃၇၁
ဣတိ ဝါတပရိဝါတာ	၂၆၇
ဥက္ကဋ္ဌဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ	၄၄၀
ဥဒ္ဓါနနှင့် ဥဒါနအထူး	၁၈၉

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ဥပဇ္ဈာယော မံ - စသည်၌ လျှောက်ထားနည်း	၂၁၄
ဥပဇ္ဈာယော, အာစရိယော	၂၃၀
ဥပဇ္ဈာသ, ဝါကျာရမ္မ	၃၇
ဥပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကမိတွာ ထားပုံ	၄၉၇
ဥပသမ္ပဇ္ဇ အဖွင့်	၅၉၁
ဥပါဒါယ အဖွင့် (ဥပ္ပါဒပါဌက)	၃၅၁ (၂၉၂)
ဥပေက္ခကော (ဥပေါသထ)	၆၀၁ (၂၀၁)
ဧကပက္ခဒဿနနည်း	၂
ဧကမန္တံ အဖွင့်	၅၀၂
ဧတဒဂ္ဂံ	၉၁
ဧတဒတ္ထာ ကထာ စသည်	၃၄၂
ဧတ္တာဟ အဖွင့်	၃၆၁
ဩကာသကရဏတ္ထံ၌ အတ္ထအနက်	၆၀
ဩပမ္ပတ္ထေ	၅၄၇
ဩရိမပါရိမ	၅၆၇
ကန္တာရံ	၄၃၉
ကရကာဝဿံ	၂၆၂
ကရုဏာဝိဟာရ၌ အရကောက်	၃၆၃
ကလဟနှင့် ဝိဝါဒအထူး	၃၀၇
ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ	၃၉၄
ကသ္မိရဂန္ဓာရတိုင်း	၂၆၂
ကာမဉ္စ (ကိစ္ဆာပိနှင့် တူ မတူ)	၁၈
ကာမသုခလ္လိကာ၌ ဝိဂ္ဂဟ	၃၇၈
ကာလုသိယံပုဒ်ဖွင့်	၆၀၃
ကာလေနကာလံ	၅၄၈
ကိဉ္စ ဘိယျော	၆၁၄
ကိဉ္စာပိအတွက် မှတ်ချက်	၃၈
ကိဉ္စာပိ၏ ဂရဟာဇောတက	၆၈
ကိလေသာသုံးမျိုး	၁၄၀
ကိဿ ပန၌ ပက္ခန္ဓရဇောတက	၆၀
ကုတ္တုစွကာသု၌ ကုတ္တုစွ တရားကိုယ်	၃၃၈
ကုတ္တုစွာပကတ အဖွင့်	၃၄၀
ကုသလတ္ထိကာနံ	၁၀
ကုသိတေန မုဋ္ဌဿတိနာ	၅၆၀

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ကေတုမာလာရောင်	၂၂၀
ကော ပန ဝါဒေါ (သမ္မာဝနာ ဂရဟာ)	၄၀၇
ကော မေ ဝန္တတိဏိ ရုဋ္ဌိနာမ်	၄၄၂
ခဏ္ဍာဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ	၇၅
ခမနိယံ စသည်	၄၉၉
ခိရဝိရေစနံ	၇၄
ခုရဂ္ဂေ အဖွင့်	၂၂၅
ခေတ္တံ၌ ဥပစာ (ခေဒိ)	၁၁ (၅)
ချူးပန်း ချူးနွယ်အခေါ်	၇၉
ဂဏနာနုပဗ္ဗတာ	၅၈၆
ဂရုပုဒ်အဖွင့်	၄၄၅
ဂရုဌာနိယံ	၅၀၃
ဂုဏု-ဖလ္လ၊ ဌာနျ၊ နည်းမူ အဝိနာ	၁၆၅
ဂေါတ္ထဝသေန၌ ဂေါတ္ထအနက်	၃၉၂
စေတီယံပုဒ်အဖွင့်	၂၃၂
စေလုက္ခေပ-ဝေယမ်းခြင်း	၃၂၀
ဆဋ္ဌိတပဋိတဥက္ကာပါ	၇၅
ဂဏဝေသံ အဖွင့်	၂၄၆
ဆန္ဒာဂမနံ စသည်အဖွင့်	၆၇
ဆဗ္ဗဿာဘိသေကောပုဒ်ဖွင့်	၂၃၉
ဆိန္ဒဘိန္ဒပဋေရော	၂၆၃
ဇယ်ပမာဏံ (ပန်းတင်ခုံ)	၃၀၉
ဇာတရူပရဇတ အဖွင့်	၁၁၉
ဇိဂုစ္ဆတိ မညေ၌ မညေအနက်	၅၀၂
ဇီဝလောကော	၈
ဈာန်ကို မဂ္ဂခေါ်ပုံ	၂၀၃
တတောနိဒါနံ သမာသံ	၁၅၈
တတ္ထ သိယာ	၃၇၅
တထာဟိ ဝါကျ၌ ဉာပကဖြစ်ပုံ	၆၄
တထာဟိမှာ၊ ဉာပကာ ရံခါချဲ့မြီစွဲ	၁၂၀
တဒုပိယံပုဒ် အဖွင့်	၂၀၉
တရားဆုံးဖြတ်သူ အများနှင့်မရောသင့်	၂၄၂
တာသံယေဝစ၌ လှံကိုင် ခွေးခေါ်နည်း	၁၆၇
တေ ဓမ္မာ အဟိတာယ၌ ဖလုပစာ	၁၆၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
တေန ဝုတ္တိ အဖွင့်	၁၁၂
တေန၏ အနိယမနိဒ္ဒေသ ဖြစ်ပုံ	၃၄၆
တောပစ္စည်း၏ ဧကဝုတ်အနက်	၅၇၃
တံ ကိဿဟေတု အဖွင့်	၁၅၉
ဒန္တံ၊ ဝုတ္တံ၊ သန္တိန္နိယံ	၂၂၃
ဒါမရိကော (ဒါးမြ)	၂၆၈
ဒိဋ္ဌိဂတံနှင့် စပ်၍ ဝိဓ-ဂတ အနက်တူပုံ	၂၄၁
ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသယံတေန	၃၈၃
ဒိဗ္ဗဝိဟာရ စသည်	၃၇၀
ဒုက္ခ ဒုက္ခ စသော ၃ မျိုး	၃၅၈
ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဒေါသ (သုခ၊ သောမနဿ၊ ရဂ)	၆၂၆
ဒုဂ္ဂဟိတံ၌ ကြိယာဝိသေသန	၁၇၀
ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ ၊ပေ၊ ဒီပနတ္ထံ၌ မှတ်ချက်	၅၉၄
ဒုဗ္ဗဋ္ဌိကာ အဖွင့်	၃၀၆
ဒေဝတာကုလ စသော ဗောဓိပင်အစောင့်များ	၃၂၄
ဒေဝဒန္တုဘိယော ဖလီသု	၃၂၁
ဒေဝဒုတေဟိ အဖွင့်	၂၆၈
ဒေသနာဝိလာသော	၅၂၁ (၅၄၃)
ဒေသိတော ပညတ္ထော	၄၅
ဒွေတယော (ဒွတ္တယော)	၅၀၇
ဒွေဠကဇာတော	၂၄၈
ဓဇပဋ္ဌာက	၃၁၈
ဓဇပမေဟိ အရကောက်	၂၁
ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ	၃၉
ဓမ္မစက္ကံ၊ အာဇာစက္ကံ	၇၈
ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ	၄၀၃
ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့၌ ဝါဒကွဲပုံ	၁၄၅
ဓမ္မဓာတုံ	၅၄၂
ဓမ္မာသနံ အဖွင့်	၈၄
ဓမ္မောစ ဝိနယောစ၌ အမျိုးမျိုးဖွင့်ပုံ	၉၈
"ဓမ္မောတိ ဟေတု" ၌ အနက်ပေးပုံ	၁၄၉
ဓုရဂ္ဂါဟော အဖွင့်	၁၉၅
နဂရ-ဇနပဒဖြင့် ဌာနီလူကို ယူ	၃၁၀
နန္ဒ အဝေါစုမှ အဖွင့်	၃၇၆

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
နမဿနိယံ၊ နမဿနေယျံ	၁၃
နာထော	၄
နာနာဝဇ္ဇနေ (ကောဝဇ္ဇနေ)	၆၂၂
နာနန္တရိမ္မ၊ ကာရဏ၊ ဌာနဥပစာ	၁၁၁
နိပစ္စကာရာရဟံ	၅၁၂
နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာကိုယ်၌ ပညတ်တော်မူပုံ	၄၂၂
နိမိတ္တ၊ အဗျုပ္ပန်	၅၆၄
နိယကဇ္ဈတ္တံ၌ နိယကအနက်	၅၉၅
နိယမတ္ထော	၅၆၅
နိသဇ္ဇဒေါသ ၆ ပါး	၅၀၄
နိလဝဏ္ဏယောဂတော နိလံ၌ ဥပစာ	၅၉၆
နှစ် သုံး ၄ ပါး၊ ကံကတ္တားရှိရာ၌	၁၃၉
ပကတညျာတံ အဖွင့်	၁၉၂
ပစ္စနိကဓမ္မေ ဈာပေတိ (ဈာယတိ)	၅၇၈
ပစ္စုသသမယေ	၄၂
ပဉ္စမတ္ထေဟိ အဖွင့်	၃၈၄
ပဇ္ဇရကရောဂါ (ပုလိပ်ကပ်)	၃၀၅
ပဋိယာဒိတ အဖွင့်	၂၀၈
ပဒပူရဏမတ္ထေ	၃၈၅
ပမာဒလေခါ	၂၈
ပယောဇဉ်ခေါ်ပုံ	၁၂
ပရိဘောဂဌာနနှင့် စပ်၍ စေတီ ၃ မျိုး	၃၀၅
ပရိယတ္တိပုဒ် ပြီးပုံ	၁၅၆
ပရိယာယော	၅၁၆
ပရိယာယောယေဝ	၆၀၅
ပရိဝေဏ အဖွင့်	၇၉
ပဟူတပုဒ်ဖွင့်	၇၀
ပါဠိပဒဒိဝသ၌ သီတိုဋ် ဣန္ဒြိယအခေါ်ကွဲပုံ	၃၂၅
ပါရိရည်ပုဒ်ဖွင့်	၃၉၃
ပါသဏ္ဍာပုဒ်ဖွင့်	၂၂၀
ပါဠိပုဒ်နက်	၁၄၄
ပိအနက်ကို ဟောသော ပုဒ်	၅၉၅
ပိဋကပုဒ်၏ အဖွင့်	၁၂၇
ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း	၄၅၂

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ပိ. တိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ	၄၅၇
ပုစ္ဆာ စောဒနာ နာမည်တပ်ပုံ	၆၃
ပုညာဘိသန္တံ ဝိပုလံ	၁၄
ပုတ္တာနံ၌ သာမညနိဒ္ဒေသ၊ ဧကသေသံ	၂၃၈
ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ (အာနုဘာဝအရကောက်)	၁၇
ပုဗ္ဗေဝ သန္တိဝါသေန အနက်	၂၂၆
ပုရေ ဒိပ္ပ (ဗြ) တိ အဆုံးအဖြတ်	၅၅
ပုဇိတာ၌ တဏှိ အရဟအနက်	၁၂၅
ပေဋကေပုဒ်ဖွင့်	၅၇၄
ပေါက္ခရာဝသံ	၃၀၃
ပေါရာဏာ ပန၌ ပနအနက်	၃၆၈
ပန္နနာ ပဝုတ္တော	၅၁၄
ပာဟိရ၊ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း	၃၄၅
ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ၌ မှတ်ဖွယ်	၃၀၆
ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ၌ ဥက္ကဋ္ဌနည်း	၆
ဗောဓိမဏ္ဍော အဖွင့်	၄၀၀ (၅၆၁)
ဗြာဟ္မဏောပုဒ်ဖွင့်	၃၈၈
ဘတ္တဝိသဂ္ဂပုဒ်ဖွင့်	၂၀၉
ဘယဘေရဝံ အဖွင့်	၂၆၄
ဘဝါဘဝံ	၇
ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ	၁၀၈
ဘာသန္တရမေဝ (ကဉ္စုကသဒိသံ)	၂၉
ဘုရား အရဟတ္တမဂ်၏ ဂုဏ်ထူး	၅၅၅
ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန	၂၉၂
ဘောဏိ အနက် ၃ မျိုး	၃၉၀
မက္ခံ အသဟမာနော၌ မက္ခအရကောက်	၂၆၃
မဂ္ဂအနက်	၄၆၀
မဇ္ဈနိကေ ပါဠိမှန်	၃၇၄
မဏ္ဍနကဇာတိယော	၅၃၃
မမာကာရေန	၅၂၁
မဟစုံ၊ မဟစွာ	၂၉၇
မဟာကာရုဏီကော	၂
မဟာပစ္စရိ စသော နာမည်များ	၂၄
မဟိသကတိုင်း	၂၆၇

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်

စာမျက်နှာ

မာ ပိဋကသမ္မဒါနေန၏ အနက်မှန်	.....	၂၂၈
မိဂဝံပုဒ်ဖွင့်	.....	၂၄၅
မုခမတ္တနိဒဿနံ အဖွင့်	.....	၃၄၉
မူလအနက်များ	.....	၃၇၃
မေခလာ ရုပ်ပြီးပုံ	.....	၄၆၁
ယထာဟ အနက်ပေး	.....	၅၂
ယထာ ဟိ၌ ဟိအနက်တစ်မျိုး	.....	၁၁၈
ယထာတံ ပိဋစရဏသမ္ပန္နော	.....	၄၁၄
ယဒိ အထတွဲရာ၌	.....	၃၇၅
ယန္တုန အဖွင့်	.....	၄၇
ယသ္မိံ ဌိတေ၌ ဝိနည်းတည်ပုံ	.....	၁၆
ယေန ဘဂဝါ၌ ယေန တေနအနက်	.....	၄၉၆
ယေန သာဝတ္ထိ၌ ယေန တေနအနက်	.....	၇၃
ယေ သန္ဓာယ အနက်ပေးပုံ	.....	၅၉
ယောနကတိုင်း	.....	၂၇၀
ယံ တံ၌ တံအနက်ရှိ	.....	၆၁၆
ယံ သန္ဓာယ၌ ယံအနက်	.....	၁၆၄
ရတနသဒ္ဓါ၏ အနက်များ	.....	၁၃
ရေစက်ချ အဓိပ္ပာယ်	.....	၂၉၅
ရှင်ဘုရင် ပင့်သော်လည်း ချက်ချင်း မကြွ	.....	၂၄၉
လက္ခဏအနက်၌ ဟိတ်ဝင်ပုံ	.....	၆၇
လဒ္ဓဝုဏ	.....	၃၅
လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ (သဒ္ဓါနံ)	.....	၄၉၃
လာဘနှင့် သက္ကာရ	.....	၂၄၀
လောကဝိဝရဏတန်ခိုး	.....	၂၃၅
လောကသန္နိဝါသေ	.....	၅၅၃
ဝစနသီလိဋ္ဌတာယ	.....	၅၄၇
ဝဇ္ဇီသု၌ ရူဇီဗဟုဝစ်	.....	၁၉၉
ဝမုမာနကတ္တယာ (မွန်းလွဲ)	.....	၃၀၂
ဝနဝါသီတိုင်း	.....	၂၆၈
ဝိစိကြာဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ	.....	၅၃၅
ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ-စသည်	.....	၃၄၁
ဝိဘာဝနေနာမ အတ္ထေ	.....	၅၁၀
ဝိမာနသဒိသံ၌ ဘာဝနပုံသက	.....	၈၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ဝိမုတ္တိရသံ၌ ရသအနက်	၉၇
ဝိမောက္ခန္တိကဉာဏ်	၄၄၃
ဝိသဋ္ဌာပုဒ်ဖွင့်	၇၈
ဝိဿဂန္ဓ	၈၅
ဝိဿတ္ထောပုဒ်ဖွင့်	၆၄
ဝိသုကမ္မနာပုဒ်ဖွင့်	၇၉
ဝိဟရတိ၏ သဒ္ဓါနက်	၃၇၂
ဝိရိယသမတ်	၈၇
ဝေရဉ္ဇာယံ အဖွင့်	၃၈၇
သက်မှီ စသည်	၁၉၀
သင်္ခေပနှင့် ဝိတ္တာရသဘော	၆၄
သစ္စာပြုခြင်း	၃၁၉
သစ္စိကာပညတ္တိ	၄၄၈
သတ္တ, ဩကာသ, သင်္ခါရလောက	၄၂၄
သတ္တပဒဝိတိဟာရော	၅၁၃
ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ	၂၅၆
သတ္တာဝါသ	၄၂၇
သတိ ဂတိ ဓိတိထူးပုံ	၃၃၈
သဒ္ဓါတစ်ချက် အနက်အများ (သာမညနိဒ္ဒေသ)	၃၆၀
သဒေဝကံ လောကံ စသည်	၄၆၂
သန္ဓေသနှင့် သာသန	၃၁၄
သမ္ပုဋိပါဒေန္တော	၅၅၁
သမ္ပတိဇာတော, ဥတ္တရေန မုခေါ	၅၁၃
သမ္ပိဏ္ဍနကို သမုစ္စယဟု ဖွင့်	၆၀၆
သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရ	၃၀၀
သမ္ပန်အမျိုးမျိုး	၁၄၀
သမ္ပန္နော ထားနည်း	၃၄၈
သမဏာ အဖွင့်	၃၈၉
သမယ, သမဝါယ စသည်	၃၅၁
သမယေန၌ ဟိတ်, ကရိုဏ်းအနက်	၃၆၆
သမ္မာဓာရ် အနုပဝေဋ္ဌိ	၃၀၇
သမ္မာဝါဂတော၌ အာဂတောမူကွဲ	၄၁၈
သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ	၄၀၉
သမ္မာ သာမဉ္စ မှတ်ချက်	၅၅၃
သမ္မာသမ္ပုဋ္ဌနှင့် ဗုဒ္ဓအထူး	၄၄၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
သမ္မာသမ္မောဓိ	၉၆
သမိပထေ ဘုမ္မဝစနံ	၃၆၉
သမိပေကို ဟေဋ္ဌာဘာဂေဖွင့်	၃၇၄
သမုဒယ နိရောဓအနက်	၄၅၉
သမ္မောဒိအနက်	၄၉၈
သမ္မောဒနိယံ၊ သာရဏီယံ	၅၀၀
သယံ အဘိညာ စသည်အဖွင့်	၄၇၃
ညရသရံသိဇာလ ဝိသုဇ္ဇနကေန	၃၁၃
သဝါသနာနံ အဖွင့်	၃၉၇
သဟ ဟေဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာ၌ သာရတ္ထဖွင့်ပုံ	၃၃၀
သာဓာရဏပရိဘောဂေန	၄၉
သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသ	၇၃
သာမဂ္ဂိရသ	၅၁၅
သာလိနော၌ ဇာတျာပေက္ခ ကေဝုဓ်	၂၁၈
သာသနာအမြစ်တွယ်နည်း	၃၃၄
သာသနဒါယာဒ	၂၃၆
သာသနာပြုသူတို့ အယူဝါဒ ပဌမသင်	၂၅၅
သီသကို ပဓာနဟု ဖွင့်	၆၂၇
သီဟဋ္ဌဒီပကေန (ဥပစာတင်ပုံ)	၂၂
သုဝဏ္ဏဘူမိ	၂၇၁
သူးဒတိ၊ ပဏ္ဍရတိ	၁၁၆
သေယျထိဒံ	၃၄၅
သေဝနာ ၂ မျိုး	၆
သောတာပန်သည် သိက္ခာမလျှော	၂၁၃
သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကော အဖွင့်	၂၁၀
သံဝဏ္ဏနာ (အဋ္ဌကထာနှင့် တူ)	၂၂
သံဝရာသံဝရော၌ (အ) အနက်	၁၃၈
သံဝေဂဏီ အရ (သံဝေဂံ)	၄၃ (၅၈)
ဟတ္ထကမ္မ (ဟတ္ထကမ်)	၇၇
ဟတ္ထိနာဂ၌ ဟတ္ထိသည် ဝိသေသန	၂၄၅
ဟန္တ ဒါနိ အဖွင့်	၁၀၄ (၂၁၀)
ဟိမဝန္တာအရပ်	၂၇၀
ဟောတိ စေတ္တ၌ စအနက်	၃၆၇

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ

ဘာသာဋီကာ

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်

ဗုဒ္ဓပုဏ္ဏမ မဟာကာရုဏီကော-ကရုဏာ၌၊ စွဲပိုက်အစဉ်၊ ယှဉ်တော်မူတတ်၊ မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူထသော၊ (မဟာကိုကာရုဏီက၌ စပ်သောနည်း)၊ ဝါ-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်၊ ကရုဏာဓာတ်၌၊ မပြတ်အစဉ်၊ ယှဉ်တော်မူထသော၊ (မဟာကို ကရုဏာ၌ စပ်သောနည်း)၊ ယော နာထော-အကြင် သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကပ္ပကောဋီဟိပိ-ကမ္ဘာကုဋေတို့ဖြင့်သော်မှလည်း၊ အပ္ပမေယျ-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော၊ ဝါ - မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်သော၊ ကာလံ-လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး၊ လောကဟိတာယ-သတ္တလောက၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊

ဗုဒ္ဓပုဏ္ဏမ။ ။ကျမ်း၏အစဉ် ပဏာမမင်္ဂလာကို ပြုရာဝယ် ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို ဖော်ပြ၍ ပဏာမပြုလျှင် သဒ္ဓါတရား သာ၍တိုးပွားဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို ဖော်ပြသော ထောမနာ ပဏာမကို ပြုလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓယောသထေရ်သည် “ယော ကပ္ပကောဋီဟိ” စသော ဂါထာကို မိန့်၊ “လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး သတ္တဝါတို့ အကျိုးငှာ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုပါရမီတို့ကို ပြုကျင့်ရသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်တော်မူခဲ့ရသော မဟာကရုဏာရှင် ထိုဘုရားသခင်အား ရှိခိုးပါ၏” ဟူလို။

အာရမ္မာနုရူပထောမနာ။ ။ထိုသို့ထောမနာ ပဏာမကို ပြုရာ၌ ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းဖို့ရာ ဂုဏ်တော်များစွာ ရှိပါသော်လည်း အားထုတ်အပ်သော ကျမ်းအားလျော်စွာ ချီးမွမ်းခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့၏ ထုံးစံဖြစ်၏။ [“ပကတိဖောသာ၊ ယဒိဒံ အာရမ္မာနုရူပထောမနာ” ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်သည် (သုတ္တန်ကဲ့သို့ ကရုဏာ ပညာ ၂ ပါးစုံ ပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကဲ့သို့ ပညာပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်) ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေသနာတော်ဖြစ်ရကား ကရုဏာကို ပမာနထား၍ ထောမနာ ပြုတော်မူသည်။

မှန်၏-ဘုရားရှင်သည် မဟာကရုဏာ ပြင်းပြတော်မူသောကြောင့်သာ ဝေရဉ္ဇာမြို့၌ အာဟာရခုက္ကကို ခံတော်မူလျက် ဝိနည်းပညတ်ဖို့ရန် တောင်းပန်ချိန်ကို စောင့်၍ နေတော်မူ၏။ မဟာကရုဏာတော်ကြောင့်ပင် နောင်လာနောက်သားတို့ကို ထောက်ထားငဲ့ညှာတော်မူ၍ “မေထုန်နိဝိတာ မှန်သလား၊ သိခရဏီ၊ သိ-အင်္ဂါဇာတ်ပြင်ဘက်၌ အသားစွန်း ထွက်နေသလား”

ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ

ဂန္ထာရန္တအဖွင့်

ဗုဒ္ဓဗျာကမ မဟာကာရုဏီကော- ကရုဏာ၌, စွဲပိုက်အစဉ်, ယှဉ်တော် မူတတ်, မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူထသော၊ (မဟာကို ထာရုဏီက၌ စပ်သောနည်း)၊ ဝါ- ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်, ကရုဏာဓာတ်၌, မပြတ်အစဉ်, ယှဉ်တော်မူထသော၊ (မဟာကို ကရုဏာ၌ စပ်သောနည်း)၊ ယောနာထော - အကြင် သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကပ္ပကောဇီဟိဝိ-ကမ္ဘာ ကုဇေတို့ဖြင့် သော်မှလည်း၊ အပ္ပမေယျ- မနှိုင်းယှဉ် အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော၊ ဝါ- မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်သော၊ ကာလံ- လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလပတ်လုံး၊ လောကဟိတာယ- သတ္တ

ဗုဒ္ဓဗျာကမ။ ။ကျမ်း၏အစဉ် ပဏာမဓံလာကို ပြရာဝယ် ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို ဖော်ပြ၍ ပဏာမပြုလျှင် သဒ္ဓါတရား သာ၍ တိုးပွားဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဂုဏ်ထူး ဝိသေသကိုဖော်ပြသော ထောမနာပဏာမကိုပြုလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓစောသထေရ်သည် “ယော ကပ္ပကောဇီဟိ” စသောဝါထာကိုမိန့်၊ “ဌ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလ ပတ်လုံး သတ္တတို့ အကျိုးငှါ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုပါရမီတို့ကို ပြုကျင့် ရသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်တော်မူခဲ့ရသော မဟာကရုဏာရှင် တို့ဘုရားသခင်အား ရှိခိုးပါ၏” ဟုလို။

အာရန္တာနိရူပထောမနာ။ ။ထိုသို့ ထောမနာ ပဏာမကိုပြုရာ၌ ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းဘို့ရာ ဂုဏ်တော်များစွာ ရှိပါသော်လည်း အားထုတ်အပ်သော ကျမ်းအား လျော်စွာ ချီးမွမ်းခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့၏ ထုံးစံဖြစ်၏၊ [“ပကတိဟေသာ, ယဒိဒံ အာရန္တာနိရူပထောမနာ” ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်သည် (သုတ္တန် ကဲ့သို့ ကရုဏာ ပညာ ၂ ပါးစုံ ပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်, အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် ကဲ့သို့ ပညာပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်) ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေသနာတော်ဖြစ်ရ ကား ကရုဏာကို ပဓာနထား၍ ထောမနာပြုတော်မူသည်။

မှန်၏ - ဘုရားရှင်သည် မဟာကရုဏာ ပြင်းပြတော်မူသောကြောင့်သာ ဝေရဉ္စာ မြို့၌ အာဟာရဗုဒ္ဓကို ခံတော်မူလျက် ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ချိန်ကို စောင့်၍ နေတော်မူ၏၊ မဟာကရုဏာတော်ကြောင့်ပင် နောင်လာနောက်သားတို့ကို ထော်တား ငဲ့ညှာတော်မူ၍ “မေထုန်မှီဝဲတာ မုန်သလား၊ သိခရဏီသိ = အင်္ဂါဇာတ် ပြင်ဘက်၌

လောက၏ စီးပွားအလိုငှါ၊ အတိဒုက္ခရာနိ - အလွန်အမင်း ခဲယဉ်းစွာပြုအပ်
သော ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရောန္တော-ပြုတော်မူရသည်။ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-
ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)၊ ခေဒံ-ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့၊ ဂတော- ရောက်တော်
မူရလေပြီ၊ ဟောကာရုဏိကဿ-သော၊ ဝါ-သော၊ တဿနာထဿ-သတ္တ
လောက၏ ကိုးကွယ်ရာ ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ (မေ-ငါ၏)၊ နမော-ရှိခိုးခြင်း
သည်၊ အတ္ထု-ဖြစ်ပါစေသတည်း။

အသားစွန်း ထွက်နေသလား” စသည်ဖြင့် လူကြီးလူကောင်းတို့ မပြောစကောင်းသော
စကားမျိုးကိုပင် ပြောဆိုမေးမြန်း၍ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရလေသည်။

ဧကပက္ခဒဿနနည်း။ ။ ယောကို နာထောနှင့်တွဲ၊ ယော ဟူသော အနိယမနှင့်
တွဲတို့ရာ “နာထော” ဟု တိုက်ရိုက်ပါသကဲ့သို့ မဟာကာရုဏိကဿ၏ နောက်၌ တဿ
စွဲတို့ရာ တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဤသို့ တဘက်၌သာပါ၍ တဘက်၌ မပါရာဝယ် အနိယမဘက်၌
ပါသော နာထောပုဒ်ကို နိယမဘက်သို့ လိုက်စေ၍၎င်း၊ နိယမဘက်၌ပါသော မဟာ
ကာရုဏိကဿ ပုဒ်ကို အနိယမဘက်သို့ လိုက်စေ၍၎င်း အနက်ပေးရိုး ပြုကြသည်။
၂ ဘက်လုံး၌ မပြတ် တဘက်၌သာ ပြထားခြင်းကို ဧကပက္ခဒဿနနည်း ဟု ဆို၏။
ထိုသို့ တဘက်သာပြသဖြင့်လည်း စာနေကျဉ်း၍ ကျမ်းစာပေါ့ပါးခြင်း အကျိုးရှိသည်။

မဟာကာရုဏိကော။ ။ ကိရတိ- သူတပါးဒုက္ခကို ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ၊
ကရုဏာ၊ ပရဒုက္ခံ ဝိက္ခိပတိ အပနေတိတိ အတ္ထော၊ ကရုဏာသည် ဆင်းရဲသူ၏ ဒုက္ခကို
ဖယ်ရှားလို၏၊ တတ်နိုင်လျှင် ကယ်တင်သောအားဖြင့် ဒုက္ခကို ဖယ်ရှားလိုက်၏။
[ဤနည်း၌ “ကိရ-ဝိက္ခပနေ” ဟူသော ဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းကို အန ပြု၊ နကို (ရဲနောက်
ဖြစ်၍) ဣပ္ပိ၊ အာပစ္စည်းဖြင့် “ကိရဏာ” ဟု ပြီးပြီးနောက် ဣ ကို အ၊ ရ ၏ အကို ပြု၍
“ကရုဏာ” ဟု ပြီးသည်၊ တနည်း၊ ဒုက္ခိတေသု-ဒုက္ခိတသတ္တာတို့ အပေါ်၌၊ ကိရိယတိ
ပသာရိယတိ - ဖြန့်အပ်၏၊ ဣတိ ကရုဏာ၊ ဒုက္ခိတသတ္တာကို အာရုံပြုသောကြောင့်
ထိုသတ္တာတို့အပေါ်၌ ဖြန့်အပ်သော တရားတည်း။ [ပုဒ်ပြီးပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းသာ။]

တနည်း။ ။ ကိဏာတိ - ညှဉ်းဆဲတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ပရဒုက္ခေ - သူတပါး
ဆင်းရဲခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ ကာရုဏိကံ-သနားခြင်းရှိသူကို၊ ဟိံသတိ ဝိဗာဓတိ-
ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဝိနာသေတိ ဝါ ပရဿ ဒုက္ခံ- တနည်း သူတပါး ဒုက္ခကို
ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား ကိဏာတိ၏အနက်၊ ကရုဏာသည် ကရုဏာ
ရှင်တို့လည်း (စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်လာအောင်) ညှဉ်းဆဲတတ်၊ သူတပါး ဒုက္ခကိုလည်း
(ကယ်ဆယ်သော အားဖြင့်) ဖျက်ဆီးတတ်သည်- ဟူလို၊ ဤအလို - ကိဓာတ်၊ ယုကို
အနပြု၊ ရံ လာ၊ ကိ ၏ ဣ ကို အ-ပြု။

တနည်း။ ။ ပရဒုက္ခေသတိ၊ သာဓုနံ-ကရုဏာရှင် သူတော်စင်တို့၏၊ ကိပ္ပနံ-
စိတ်နှလုံး၏တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ဟဒယခေဒံ-စိတ်နှလုံး၏ပင်ပန်းခြင်းကို၊ ကရောတိ ဣတိ
ကရုဏာ၊ ကရုဏာရှင် သူတော်စင်များသည် သူတပါး ဒုက္ခရောက်နေသည်ကိုမြင်လျှင်

ကရုဏာအရင်းခံလျက် စိတ်မချမ်းသာမှုဖြစ်တတ်၏။ ထိုစိတ်မချမ်းသာမှုကို ကရုဏာက ပြုရာရောက်သည်-ဟူလို။ [ကရဇာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “ကရုဏာ” ဟု ပြီးရသည်။]

တနည်း။ ။ ကံ (သုခံ) - ချမ်းသာကို+ရုန္တိ - ပိတ်ဆို့တတ်၏။ ဣတိ “က+ရုန္တိ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် (န္တ) ချေ၍ “ကရုဏာ” ဟု ပြီးသည်။ ကရုဏာသည် သူတပါး ဒုက္ခကို ပယ်ရှားလိုခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ သူတပါး ဒုက္ခကို ပယ်လိုလျှင် မိမိ၏ သုခကို (အနည်းဖြစ်စေ အများဖြစ်စေ) စွန့်လွှတ်ရမိ ဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏာသည် သုခကို ပိတ်ဆို့တတ်သည်-ဟူလို။

နိယုတ္တတစ္ဆိ။ ။ ကရုဏာယ-န္တံ၊ နိယုတ္တော-ယဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ကာရုဏီကော-ပုဂ္ဂိုလ်၊ “ဒွါရေ+နိယုတ္တော” အရူဒေါဝါရိက မည်သော တံခါးစောင့်သည် တံခါးအရပ်မှတပါး အခြားအရပ်သို့ လှည့်ပတ် သွားလာခိုက်၌လည်း (သူ၏အသက်မွေးမှုက တံခါးနှင့်ဆက်သွယ်နေသောကြောင့်) “ဒေါဝါရိက” ဟူသော နာမည် မပျက်သကဲ့သို့ ، ထို့အတူ ဘုရားရှင်သည် ကရုဏာမှတပါး မေတ္တာစသည်၌ ဖြစ်ပေါ်သော်လည်း အရင်းခံ ကရုဏာဇာတ် မပြတ်ရှိနေသောကြောင့် “ကာရုဏီက” ဟူသော နာမည်တော် မပျက်တော့ပေ။

တနည်း-အဿတ္တိ။ ။ ကရုဏာ (သနားခြင်း) သီလံ ယဿာတိ ကာရုဏီကော၊ ဆွမ်းခံလေ့ရှိသောကြောင့် ဘိက္ခု၊ အမည်ရသူသည် ဆွမ်းမခံခိုက်မှာလည်း ဘိက္ခု၊ အမည် ရမိရသကဲ့သို့ ، ထို့အတူ သတ္တာတို့ အပေါ်၌ သနားလေ့ရှိသောကြောင့် ကာရုဏီက အမည်ရသောဘုရားရှင်သည် မေတ္တာစသည်ဖြစ်ခိုက်လည်း “ကာရုဏီက” အမည်တော် ရမိ ရသည်သာ၊ ဤနည်းများ၌ မဟာကို ကရုဏာတရား၌မစပ်ဘဲ ကာရုဏီကပုဂ္ဂိုလ်၌ စပ်၍ “မဟန္တော + ကာရုဏီကော မဟာကာရုဏီကော - မြတ်သော ကာရုဏီက ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု မှတ်၊ မဟာဝေယျာကရုဏီကော (မြတ်သော ဗျာကရုဏ်း ကျမ်းတတ် ပုဂ္ဂိုလ်) ကဲ့သို့တည်း။ [မဟာကို ကာရုဏီက၌ စပ်သောနည်း ။ မျိုးတွင် ပဌမနည်း ကိုသာ နိဿယ၌ ပေးထားသည်။]

မဟာကို ကရုဏာ၌ စပ်သောနည်း ။ ။ မဟတိ-ကြီးကျယ်သော+ကရုဏာ မဟာကရုဏာ၊ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်သည် သတ္တာအားလုံး အပေါ်၌ ပြန့်နှံ့ သောကြောင့် ဝိသယ (ပြန့်နှံ့ရာနယ်) ကျယ်ဝန်း၏။ တယောက်တယောံ အပေါ်၌ပင် အလွန်ပြင်းပြတော်မူရကား အနုဘာဝ (သတ္တိ) အားဖြင့်လည်း ကြီးမား၏။ ထို ကရုဏာတော်ကြောင့် သတ္တာတို့၏အကျိုးကို ပြီးစေရာ၌လည်း လောကီသုခသာ မက နိဗ္ဗာန်အထိ ပြီးစေနိုင်ရကား အကျိုးကြီးကျယ်မှုကို အကြောင်း ကရုဏာ၌ တင်စား၍ ဖလုပစာရအားဖြင့်လည်း မဟာကရုဏာအမည် ရနိုင်ပေသည်။ [မဟာဝိသယတာယ၊ မဟာနုဘာဝတာယ၊ မဟာဖလ (ဗလ) တာယစ မဟတိ+ကရုဏာ မဟာကရုဏာ။] မဟာကရုဏာယ+နိယုတ္တော မဟာကာရုဏီကော။ [နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်း ဒုတိယ တနည်း ပေးထားသည်။]

တနည်း - အခြားသူတို့ ကရုဏာထက် မြင့်မြတ်၍ ပူဇော်အပ်သောကြောင့် မဟိယတေတိ မဟတိ၊ (အန္တပစ္စည်း၊ ဣပစ္စည်း၊) မဟတိစ+သာ+ကရုဏာစာတိ မဟာ

ကရုဏာ၊ “မဟာကရုဏာ အဿ အတ္တိတိ မဟာကာရုဏိကော-ချီးမွမ်းပူဇော်အပ်
သော ကရုဏာရှိတော်မူသော” ဟု ပေး၊ ဤနည်းကို နိဿယ၌ မပေးပါ။ [အထဝါ
“မဟာတီ ပသတ္ထာ + ကရုဏာ အဿ အတ္တိတိ မဟာကာရုဏိကော၊ ပူဇာဝစနော
ဟေတ္ထ မဟန္တသဒ္ဓေါ၊ မဟာပုရိသောတိ အာဒိသုဝိယ။]

မှတ်ချက်။ ။ ကာ၌ ဝုဒ္ဓိရှိသောကြောင့် “ကာရုဏိက” ဟု ပြီးစေပြီးမှ မဟာနှင့်
တွဲသော ပဌမနည်းသည် သဒ္ဓါသွား ဖြောင့်၏။ သို့သော် မဟာကာရုဏိက ဟူသော
ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ပါ၍ဖြင့် ကရုဏာတော်၏ မဟာကရုဏာ ဖြစ်ကြောင်းကို ဆက်သွယ်၍
ပြနေရသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ် ကောက်သည်။ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်ကိုယ်က
ကြီးကျယ်သောကြောင့် မဟာကို ကရုဏာနှင့်တွဲပြီးမှ ထိကပစ္စည်း သက်ရသော နော်
နည်းသည် သုတ်ကြီးဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်ဖြစ်၍ သဒ္ဓါသွား ထောင့်သော်လည်း အဓိပ္ပါယ်
ကား ဖြောင့်လှပေ၏။

နာထော။ ။ “နာထောတိ လောကပ္ပဋိဿရဏော” ဝိကာ၊ ဤအဖွင့်အလို
နာထသဒ္ဓါသည် သတ္တလောက၏ကိုးကွယ်ရာ (ဘုရား) ဟူသောအနက်ကိုဟောသော
အနိပ္ပန္နပေါဒ္ဓိပဒိက ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိပုဗ္ဗိလုပ်ဘွယ်မလို၊ ဘုရားရှင်သည် သတ္တတို့၏ အကျိုး
မဲ့ကို ပယ်ရှား၍ စီးပွားချမ်းသာရေးကို စီစဉ်ပေးတော်မူရာ၌ ကြောင့်ကျ စိုက်တော်
မူပုံမှာ “မေတ္တာ ကရုဏာ ကြီးပါပေ” ဟု ဆိုရသော ဘယ်မိ ဘယ်ဖ ဘယ်ဆရာသမား
နှင့်မျှ မတူပါပေ။ ဤသို့ သတ္တတို့အပေါ်မှာ မိတ ဆရာတို့ထက် သာလွန်၍ ကျေးဇူး
ပြုပေးတော်မူနိုင်သည့်ပြင် မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်
မူရကား ကမ္ဘာလောက၏ တဆူထည်းသော ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

တနည်း။ ။ “နာထ - ယာစနောပတာပိဿရိယာသီသာသု” ဟု ဓာတ်ကျမ်း
ရှိရကား “နာထတိ ယာစတိတိ နာထော-ဘိက္ခုတို့...သင်တို့ကို တောင်းပန်ပါတယ်။
မိမိမှာ ရဟန်းဘဝ၌ ဘာများပြည့်စုံ နေပြီလဲ” ဟု စဉ်းစား၍ “မပြည့်စုံသေးလျှင်
ပြည့်စုံအောင် ကျင့်ကြစမ်းပါ” ဟု တောင်းတောင်းပန်ပန် တိုက်တွန်းတော် မူတတ်
သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏။

တနည်း။ ။ နာထတိ ဥပတာပေတိတိ နာထော-ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ရှိသော
ဂါလေသာတို့ကို (တရားဟောပြု ဆုမွှတော်မူသောအားဖြင့်) လောင်မြိုက် ပေးတတ်
သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏။ (တနည်း) နာထတိ ဤသတိတိ နာထော-ဝေနေ
တို့ကို လှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏။ (တနည်း) နာထတိ
အာသီသတိတိ နာထော- ဝေနေယျတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို မေတ္တာဖြင့် လိုလား
တောင့်တတော်မူသောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏။ ဤသို့ ယာစန, ဥပတာပ, ဣဿရ,
အာသီသအနက်တို့ဖြင့်လည်း ဝိဂ္ဂဟပြုကြ၏။ [နာထဓာတ်, အပစ္စည်း။]

ကပ္ပ၊ ပေ၊ ကာလံ။ ။ ကပ္ပါနံ + ကောဋိယော-ကပ္ပကောဋိယော၊ ပမေတဗ္ဗတိ
ပမေယျံ၊ ပ ပုဒ္ဓ မာ ဓာတ်သည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း အနက်ဟော၊ ဤ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း ကိုပင်
“ဤရွှေ၊ ဤမျှ” ဟု ပိုင်းခြားခြင်း- ရေတွက်ခြင်း ဟု ဆိုကြသည်။ မာ ဓာတ်နောင် ကျ
ပစ္စည်းကို ဓာတွန်နှင့်တကွ ဧယုပြု၍ “ပမေယျ” ဟု ဖြစ်၏။ ထို ကျပစ္စည်းသည် သက္က

အနက်ကို ထွန်းပြု၏။ ထို့ကြောင့် “ပမေတုံ+အသတ္တုဏေယျံ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ န+ပမေယျံ-အပ္ပမေယျံ၊ ကောဋီဟိပိဋ္ဌံ ပိသဒ္ဓါသည် အများနောင်ထိုင်သော သမ္ဘာဝနတ္ထနိပါတ်၊ ထိုပိဋ္ဌံ ဂရဟတ္ထ (ကုရုံအပ်သော) အနည်းအနက်ကို ဆည်းပါ။ “ထိုကာလကို ကမ္ဘာကုဋေ တို့ဖြင့် သော်မှလည်း နှိုင်းယှဉ် ရေတွက်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်တုံ သေး၏။ (သမ္ဘာဝနာဖြစ်ပုံ) ၁ နှစ် ၂ နှစ်စသော နှစ်အရေအတွက်ဖြင့်ကား ဆိုဘွယ်ရာပင်မရှိ” (ဂရဟာကိုဆည်းပုံ)။ ကမ္ဘာကုဋေချိ၍ တွက်လိုသာ မရသည်။ ကမ္ဘာအသင်္ချေနှင့်ချိ၍ တွက်လျှင်ကား “၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းရှိသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

[နိယာမ်] ဗဟုပဏီတ၊ ဝါစက နောက်၊ ရောက်သည့် သမ္ဘာဝနာ၊ ပိသဒ္ဓါကား၊ ဂရဟာကို ပေါင်းဆည်းထွန်းမြဲ။

အုတ်ဒုက္ကရာနိ။ ။ ဒုက္ကေန+ကရိယန္တေဇိ ဒုက္ကရာနိ၊ အတိပိယ+ဒုက္ကရာနိ အတိ ဒုက္ကရာနိ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် မဟာကရုဏာတော် အစွမ်းကြောင့် သတ္တဝါတို့ အကျိုးကို ဆောင်တော်မူလိုလှသဖြင့် လက်တော်အနီးရောစေသော နိဗ္ဗာန်ကိုပင် စွန့်လွှတ်တော်မူကာ သာမန်လူတို့ (တကယ်ပြုဘိုကိုမဆိုထားဘိ) ကြံစည်ရုံမျှမကြံစည်ပုံသော စွန့်ခြင်းကြီး ၅ ပါးစသော ကောင်းမှုပါရမီများကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ပေသည်။

ခေဒံဂတော။ ။ “ထိုသို့ ခဲယဉ်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကောင်းမှုတို့ကို ပြုတော်မူခဲ့ခြင်းကြောင့် အဘယ်အရာကို ရတော်မူခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ခေဒံဂတော=ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းကို ရတော်မူခဲ့သည်” ဟု မိန့်သည်။ [“ကာယိကံ ခေဒမူပါဂတော၊ ပရိဿမံ (ပင်ပန်းခြင်းသို့) ပတ္တောတိ အတ္တော ” - ဋီကာ၊] ဤစကားဖြင့် “ပါရမီ ဖြည့်တော်မူစဉ်တုန်းက ခန္ဓာကိုယ်သာ ပင်ပန်းတော်မူသည်။ စိတ်တော်ကား မဆင်းရဲပါ” ဟု ပြသည်။ [“သဟိတုံ-သည်းခံခြင်းငှါ၊ အသတ္တုဏေယျံ- မတတ်နိုင်လောက်အောင်၊ ဒိဇ္ဇနံ-ပင်ပန်းခြင်း ” နှင့်အညီ ဒုက္ကကို “ခေဒ” ဟု ခေါ်၏။ ဒိဝါဒိ ဒိဒဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း၊ သာရတ္တံ “ဒိဇ္ဇတိ-ပင်ပန်းရ၏” ဟု ကတ္တုသားမိပြု၏။]

လောကဟိတယ။ ။ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ အနှိပ်စက်ဒဏ်ကို ခံနေရှာကြရသော သတ္တဝါအပေါင်းကို ထိုဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်စေ၍ နိဗ္ဗာန်သုခ ရဘို့ရှိသည်ကို ပြတော်မူအံ့ ဟု ကြံတော်မူကာ သတ္တလောက၏စီးပွားကို ဆောင်ရွက်ဘို့ရာ+ အလွန် ခဲယဉ်းသော စွန့်ခြင်းကြီး ၅ ပါးစသော ကောင်းမှုပါရမီတို့ကို ပြုတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် လောကဟိတယကို ကရောန္တောဋ္ဌံ တဒတ္တသမ္ပဒါန် အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ တနည်း - ခေဒံဂတောဋ္ဌံ စပ်၍ “လောက၏စီးပွားကို ပြုခြင်းငှါ (ပြုလို၍) ဆင်းရဲခံတော်မူခဲ့ရသည် ” ဟုလို။ [လောကပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို လောကပိဒုအစွင့်ကျမှ ပြအံ့။]

နမောတဿ။ ။ နမောယောဂသမ္ပဒါန်ဖြစ်၍ “တဿ နာထဿ-အား” ဟု ပေး၊ “အတ္ထုတိ ပါဋ္ဌသေသော” ဟု ဋီကာတို့ဆို သောကြောင့် အတ္ထုထည့်သည်။ “ငါ၏ ရှိခိုးခြင်းသည် (အခြားသူအား မဖြစ်စေဘဲ) ထို မြတ်စွာဘုရားအား ဖြစ်ပါစေ၊ မဟာကာရုဏိက နာထဂုဏ် တို့နှင့် ပြည့်စုံတော် မူသော ထို မြတ်စွာဘုရား ကိုသာ ရှိခိုးပါသည်” ဟုလို။ [ဘုရားရှေ့တော်၌ လျှောက်ထားနေခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် “မေ-ငါ၏” ဟု ပေးသည်။ “ရှင်ဗုဒ္ဓဆောသတည်းဟူသော ငါ၏” ဟုလို။]

ဓမ္မပုဏ္ဏား ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ - ဘုရားရှင်သည်၊ ကုန်စင်မလတ်၊ မှီဝဲတော်မူအပ်သော၊ ယံဓမ္မဝရံ- အကြင် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဟု၊ ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ အသမ္မုခံ ကောင်းစွာပိုင်ပိုင်၊ မသိနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - ကောင်းစွာပိုင်ပိုင် မသိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇီဝလောကော-သတ္တလောကသည်၊ ဘဝါ-တခုသော ဘဝမှ၊ ဘဝံ-တခုသော

ဓမ္မပုဏ္ဏား ။ ။ မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဂုဏ်တော်အားလုံးကို ချီးလျက် ဗုဒ္ဓထောမနာပဏာမကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ တရားတော်ကို ထောမနာပဏာမပြုလိုသောကြောင့် “အသမ္မုခံ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ “ဘုရားရှင်သည် အကုန်အစဉ် မပြတ်မှီဝဲတော်မူအပ်သော အကြင် တရားတော်မြတ်ကို သတ္တလောကသည် မသိခြင်းကြောင့် တဘဝမှ တဘဝသို့ ပြောင်းသွားနေရ၏။ ထိုတရားတော်မြတ်အား ရှိခိုးခြင်းဖြစ်ပါစေ” ဟုလို။

ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ ။ ။ “သဗ္ဗဓမ္မေ အပုဇ္ဈိတိ ဗုဒ္ဓေါ” နှင့် အညီ၊ သိက္ခယ်ဟူသမျှကို လုံးဝကုန်စင် သိမြင်တတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်တကွ ဂုဏ်တော်များစွာတို့၏ တည်ရာဖြစ်၍ သဝါသနာကိုလေသာတို့မှ သန့်စင်သော ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် “ဗုဒ္ဓ” မည်တော်မူ၏။ နိသေဝိယတေ (နိရဝသေသံ + သေဝိယတေ) - ဂေါစရ ဘာဝနာ ၂၂ ဖြာ တို့ဖြင့် အကြွင်း မရှိအောင် + မှီဝဲ ခံစားတော်မူအပ်၏။ ဣတိ နိသေဝိတော၊ (ဓမ္မော) ၊ [နိပုဗ္ဗ + သေဝဓာတ်] ။ ဗုဒ္ဓေန + နိသေဝိတော - ဗုဒ္ဓနိသေဝိတော။

သေဝနာ ၂ မျိုး ။ ။ ဤ နိသေဝိတောနှင့် စပ်၍ ဂေါစရသေဝနာ - ဘာဝနာ သေဝနာ ဟု သေဝနာ ၂ မျိုးကို ဖွင့်ကြ၏။ ဂေါစရတော - အာရုံပြုသော အားဖြင့် + သေဝနာ - မှီဝဲခြင်းတည်း။ ဂေါစရသေဝနာ၊ ဘာဝနာယ - မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း တိုးပွားစေခြင်းအားဖြင့် + သေဝနာ ဘာဝနာသေဝနာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ (ပရိယတ်) ဟု တရား ၄ မျိုး ခွဲခြားရာ၏။ ထိုတွင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ဖြင့်၎င်း၊ အဘိညာဉ် ဉာဏ်ဖြင့်၎င်း ၊ အာရုံပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဂေါစရသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။ ဘုရားရှင်၏သန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ဘာဝနာသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။ [ဘာဝနာ - မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း] ။ သူတပါးသန္တာန်၌ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်တို့ကို စေတောပရိယ (ပရိယတ္တိဇာနန) ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုအပ်ရကား ဂေါစရသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။ ပရိယတ္တိဓမ္မကို ဒေသနာဉာဏ်ဖြင့်၎င်း၊ သုံးသပ် ဆင်ခြင်သော သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့်၎င်း အာရုံပြုအပ်ရကား ဂေါစရသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။

ဥက္ကဋ္ဌနည်း ။ ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓနှင့် သာဝကတို့လည်း မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင် မိမိတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်စေနိုင်ရကား ထိုသေဝနာ ၂ မျိုးဖြင့် မှီဝဲအပ်သည်သာ။ သို့ရာတွင် မှီဝဲသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ကို ပိုင်းခြားသော ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ နည်းအားဖြင့် “ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ကိစ္ဆာပိ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဗုဒ္ဓသာဝကေ ကိဝိ ဂေါစရသေဝနာဒိနာ သေဝိတာနိ ဟောန္တိ၊ တထာပိ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန ဗုဒ္ဓ

ဘဝသို့၊ (တနည်း) ဘဝါဘဝံ-ငယ်သော ဘဝ၊ ကြီးသော ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆတိ သွားရ ရောက်ရ၏။ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသဇာလ ဝိဒ္ဓိသိနော - အဝိဇ္ဇာ အစ ရှိသော ကိလေသာ ပိုက်ကွန်ကို ဖျက်ဆီးလေ့ ရှိတော်မူသော၊ တဿ ဓမ္မ ဝရဿ-မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် , ဓမ္မက္ခန်ဟု , ဆယ်တန်သော ထိုတရားတော်မြတ် အားလည်း၊(မေ-ငါ၏) နမော-သည်၊ အတ္ထု-တည်း။

နိသေဝိတန္တိ စုတ္တံ။- သာရတ္ထ။.... ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ကား “ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ” ၌ ဗုဒ္ဓအရ ဗုဒ္ဓ အနုဗုဒ္ဓမည်သော သာဝက , ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့ကိုပါ ဧကသေသနည်း သာမညနိဓ္ဓေသ နည်းအားဖြင့် ယူလေသည်။

အသမ္မုခံ။ ။ [န+ သမ္မုခံ အသမ္မုခံ၊ သမ္မုခံ၌ သံပုဗ္ဗ ဗုဓဓာတ်- အန္တပစ္စည်း နှစ်ကို အံ့ပြု။] ထို အန္တပစ္စည်းလည်း “ပဋ္ဌန္တော- ရွတ်ဖတ်လိုခြင်းကြောင့်၊ နိသီဒတိ နေ၏” ၌ကဲ့သို့ ဟိတ်အနက်ကိုဟော၏၊ “အပ္ပဋိဝိဇ္ဇနတော” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဘော အနက်ဟော ဟု ယူကြ၏။ [အသမ္မုခန္တိ ပုဗ္ဗကာလကြိယာနိဓ္ဓေသော (ဂစ္ဆတိ၏ ပုဗ္ဗ ကာလကြိယာကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါ)၊ တဿ အသမ္မုဇ္ဈန္တော အပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တောတိ အတ္ထော၊ ယထာသဘာဝံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဟေတုအတ္ထော ဟေတ္ထ အန္တသဒ္ဓေါ၊ ပဋ္ဌန္တော နိသီဒတိတိ အာဒိသုဝိယ။]

ဘာဝပ္ပဓာန။ ။ ဘာဝပုဒ် မပါဘဲ ဘာဝပုဒ်၏ အနက်ကို ယူရသောပုဒ်များ၌ ဘာဝပ္ပဓာနနည်း ဟု ဆို၏။ “ဒဿေန္တော-ပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု အနက်ပေး ရ၌ ပြုလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ပြုလိုခြင်း) အလိုဆန္ဒကို အရကောက်ရ သကဲ့သို့ ဤအသမ္မုခံ၌လည်း (ဘာဝပ္ပဓာနနည်းဖြင့်) မသိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (မသိခြင်း) ကို အရကောက်လျှင် “ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇနတော ” အဖွင့်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ထပ်မံ၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ အနက် ၂ မျိုးပေးထားသည်။ ဤဘာဝပ္ပဓာနကြံသော နည်း၌ အန္တပစ္စည်းလည်း ဟိတ်အနက်နှင့်တကွ ကတ္တားဟောသာတည်း။

ဘဝါဘဝံ။ ။ ဤပုဒ်ကို “ပဉ္စမုန္တဘဝါတပုဒ်၊ ဒုတိယန္တဘဝံ တပုဒ်” ဟု ၂ ပုဒ် ကြိ၍ “ ဘဝတော ဘဝန္တိ အတ္ထော ” ဟု၎င်း၊ ဒွန်သမာသပုဒ် တပုဒ်ထည်း ဟု ကြိ၍ “ ဒုဂ္ဂတိ သုဂတိဝိသေန , ဟိနုပဏိတဝိသေနစ ခုဒ္ဓကံ မဟန္တဉ္စ ဘဝန္တိ အတ္ထော ” ဟု၎င်း စွဲကာဖွင့်၏။ သမာသကြံသောနည်း၌ ဘဝ + အဘဝဟုပုဒ်ဖြတ်၍ အသဒ္ဓါသည် ပုပ္ဖံ (တိုးပွားခြင်း) အနက်ဟော ဟု ကြံ၊ အသေက္ခာဓမ္မာ၌ အ သဒ္ဓါသည် သေက္ခ အဆင့်မှ တိုးတက်ကြီးပွားသော အရဟတ္တဖိုလ်တရားကို ဟောသကဲ့သို့တည်း။ အဘဝ ပုဒ်က ဘဝအကြီးစားကို ဟောလျှင် တွဲဘက် ဘဝပုဒ်က (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) တဝ အသေးစားကို ဟောရတော့၏။ ထို့ကြောင့် “ ခုဒ္ဓကံ မဟန္တဉ္စ ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဒွန်သမာသံ။ ။ ဘဝေါစ - သေးငယ်သော ခုဂ္ဂတိဘဝလည်း၊ ဝါ- အထက် အထက်ကို ထောက်၍ အောက်ကျသေးငယ်သော ဘဝလည်း၊ (နတ်ဘဝ ထောင့်လျှင် လူ့ဘဝသည် သေးငယ်၏, စသည်။) အဘဝေါစ-ကြီးမားသော သုဂတိဘဝလည်း၊ ဝါ- အောက်အောက်ဘဝထောက်၍ အထက်အထက် ကြီးကျယ်သော ဘဝလည်း။

ဘဝါဘဝေါ-ငယ်သောဘဝ ကြီးသော ဘဝ။ [သမာဟာရဒ္ဒန်အချို့၌ ပုလိန်ကိုလည်း အလိုရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝါဘဝေါ” ဟု ပုလိန်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိသော။]

တနည်း။ ။ဘူဓာတ်သည် ဝုဒ္ဓိအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝနံ ဝနနံ - တိုးပွားခြင်း၊ ဘဝေါ-ခြင်း၊ န+ဘဝေါ အဘဝေါ-တိုးပွားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဆုတ်ယုတ်ခြင်း” ဟု ကြံ၍ “ဘဝေါတိ ဝုဒ္ဓိ၊ အဘဝေါတိ ဟာနိ” ဟု ဖွင့်၏။ “ဘဝတိ- အမြဲထင်ရှားရှိ၏။ ဣတိ သဝေါ” ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အမြဲဖြစ်သော အရာရ၏။ “အမြဲဖြစ်၏” ဟု ယူသော သဿတဒိဋ္ဌိကား (အကြောင်း အာရုံ၏ အမည်ကို တင်စားသော) ကာရဏပုစာရအားဖြင့် ဘဝမည်၏။ “န+ဘဝေါ အဘဝေါ” ဟု ပြု၍ သဿတဒိဋ္ဌိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိကို အဘဝ ဟု ၎င်း၊ တနည်းဖွင့်သေး၏။ ဤအလို “ဘဝါဘဝံ - တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့၊ ဝါ- သဏ္ဍတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိသို့” ဟု အနက်ပေး။

ဇီဝလောကော။ ။လောကအရ သတ္တ၊ ဩကာသ၊ သင်္ခါရ ဟု လောက ၃ မျိုးနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် “ဇီဝ” ဟု ဝိသေသန ကုမသည်။ ထိုဇီဝသဒ္ဓါဖြင့် ဩကာသ-သင်္ခါရ ၂ ပါးကို တားမြစ်၏။ ဇီဝတိ- အသက်ရှင်တတ်၏။ ဝါ- အသက်ရှိ၏။ ဣတိ ဇီဝေါ၊ ဇီဝေါစ+သော+လောကောစာတိ ဇီဝလောကော။ [“ဇီဝလောကောတိ သတ္တလောကော၊ ဇီဝဂ္ဂဟဏေန ဟိ သင်္ခါရတာဇနလောကံ (သင်္ခါရနှင့် တည်ရာ ဩကာသ လောကကို) နိဝတ္တေတိ” - ဝိသုဒ္ဓိ။]

အဝိဇ္ဇာဒိ။ ပေ၊ ဝိဒ္ဓိ သိနော။ ။ “အဝိဇ္ဇိယံ - မရထိုက်သော ကာယဒုစရိတ် စသည်ကို + ဝိန္ဒတိ- ရတတ် (ရအောင်ပြုတတ်) ၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇ္ဇိယံ- ရထိုက်သော သုစရိတ်ကို + နဝိန္ဒတိ - မရတတ်။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ အဝိဒိတံ - ခန္ဓာစသည်တို့၏ အနက် သဘောကို မထင်ရှားအောင်၊ ကရောတိ- ပြုတတ်၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဤအားလုံးကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာမှ ဝိသုဒ္ဓိယူထားသော စကားတည်း။ အားလုံး ဝိပြုဟိစစ်မဟုတ်၊ ဝိပြုဟိပြုချည်း ဖြစ်၏။

ဝိပြုဟိစစ်။ ။ “ဝိန္ဒတိတိ ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဒိတိတိ ဝိဇ္ဇာ” ဟု ပြုပြီးမှ “န+ဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာ= ဝိဇ္ဇာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်” ဟု ဝိပြုဟိစစ်ပြု။ “ဝိန္ဒတိ - မရသင့်သော ဒုစရိတ်ကို မရဘဲ ရသင့်သော သုစရိတ်ကို ရတတ်၏။ ဝိဒိတိ - ခန္ဓာ စသည်တို့၏ အနက် သဘောကို သိတတ်၏” ဟု အနက်ပေး။ [သိ-ဆိုသည်ကား သိအပ်သော သဘောတရားအဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဒိတံ ကရောတိ” ဟု ဖွင့်ပါ။]

ထို့ပြင်-အန္တရိရဟိတေ (အစအပိုင်းအခြားမှကင်းသော သံသရာ၌) ဇဝါပေတိ- သတ္တာတို့ကို မရပ်မနား လျင်စွာသွားစေတတ်၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဤ၌ “အန္တရိရဟိတ ဇဝါ” ဟု ဆိုလိုလျက် “အ-ဝိ-ဇာ” ထို့ကိုသာ ယူ၍ ကျန်ဆယ့်ကို ဝဏ္ဏနာသနိရုတ္တိ နည်းဖြင့် ချေ၊ ခွေတော်လာသျှင် အဝိဇ္ဇာ ဟု ပြီး၏။ “အဝိဇ္ဇမာနေသု-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော ဣတ္ထိ ပုရိသစသည်တို့၌ + ဇဝတိ - ဖြစ်တတ်၏။ (“ဝိဇ္ဇမာနေသု-ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာစသည်တို့၌ + န ဇဝတိ - မဖြစ်တတ် ” ဟု

ပြောင်းပြန် အနက်ယူ) ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ “အဝိဇ္ဇာမာနဇဝါ” ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေးနည်း အတိုင်း “အဝိ-ဇာ” ကို ယူ၊ ကုန်သမျှချေ၍ အဝိဇ္ဇာ ဟု ပြီး၏။ [ဝိဘင်း မူလဇီကာကို မှီးသည်။]

အဝိဇ္ဇာဒိ၊ ပေ၊ ဝိဒ္ဓိသီ။ ။ အဝိဇ္ဇာ + အာဒိ ယေသံ (အကြင် တဏှာစသော ကိလေသာတို့၏) ဣတိ အဝိဇ္ဇာဒယော၊ ကိလိဿန္တိ ဧတေဟီတိ ကိလေသာ—သတ္တတို့ ၏ ပူလောင်ကြောင်း ညစ်နွမ်းကြောင်းတရားတို့။ [ဒိဝါဒိကိလိသဓာတ်, အပစ္စည်း။] အဝိဇ္ဇာဒယော စ+တေ + ကိလေသာဓာတ် အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသာ၊ ဇာလယတိ အစ္စာ ဒေတိ (ဖုံးအုပ်၏) ဧတေနာတိ ဇာလံ— ငါးတို့ကို ဖုံးအုပ်ကြောင်း ပိုက်ကွန်၊ စုရာဒိ ဇလဓာတ်, အစ္စာဒန အနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်း၊ (သက္ကတ၌ ပုလိန် ဟု ရှိသော်လည်း ပါဠိ၌ နပုလိန်သုံးကြ၏။) ဤ၌ သဒိသုပစာရအားဖြင့် ကိလေသာကို ဇာလ ဟု ခေါ်၊ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသာဝေ + ဇာလံ အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာလံ၊ ဝိဒ္ဓိသတိ သီလေနာတိ ဝိဒ္ဓိသီ၊ (ဝိပုဒ္ဓ ခံသုဓာတ်, ဣ ပစ္စည်း၊) အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာလံ + ဝိဒ္ဓိသီ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသဇာလဝိဒ္ဓိသီ။

ဇျက်ဆီးပုံ ။ ။ မဂ်တရားသည် ကိလေသာတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖျက်ဆီး၏။ မဂ်က ဇျက်ဆီးရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဇျက်ဆီးရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝ နည်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကလည်း ဇျက်ဆီးရာရောက်၏။ အကျိုးအာရမဏိက မဂ်၏ ဝိဒ္ဓိသနုသတ္တိကို အကြောင်းအာရုံပေါ်တင်စားသော ဇလူပစာရလည်း သင့်၏။ မဂ်၏ဝိဒ္ဓိသနုကိစ္စသည် ဖိုလ်ကျမှပြီး၏။ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်လည်း ကိလေသာကို ဇျက်ဆီးရာရေခံ၏။ အကြောင်း မဂ်၏ ဝိဒ္ဓိသနုသတ္တိကို အကျိုးဖိုလ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာရလည်း သင့်၏။ ပရိယတ် တရားတော်ကား ကိလေသာကို ဇျက်ဆီးခြင်း၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော ကြောင့် ကိလေသဝိဒ္ဓိသီ ဟုပင် မည်ထိုက်၏။ ဤလည်း အကျိုးမဂ်၏ သတ္တိကို အကြောင်းရင်းပရိယတ်၌ တင်စားသော ဇလူပစာရလည်း သင့်၏။

ဓမ္မဝရဿ။ ။ ယထာနုသိဋ္ဌံ — ဆုံးမတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ပတိပဇ္ဇမာနေ— ကျင့်သူတို့ကို၊ အပါယေသု — အပါယ် ၄ ပါး တို့၌၊ အပတမာနေ — မကျ သည်တို့ကို၊ (ကတုာ-၍၊) ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏။ ဣတိ ဓမ္မော၊ “အပါယ် မကျအောင် ဆောင်” ဟူရာ၌ အောံဆုံး သောတာပတ္တိမဂ်တရားကို ရည်ရွယ်သည်။ တရား၄မျိုးတွင် မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက် အပါယ်ရေခံကြောင်း ကိလေသာကိုပယ်သောကြောင့် မဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည် အပါယ် မကျအောင် မုချဆောင်၏။ ဖိုလ်လည်း ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာနု သတ္တိဖြင့် ထိုကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပရိယတ္တိဓမ္မသည် ထိုမဂ်ကို ရာဘို လမ်းညွှန် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် အပါယ်မကျအောင် ဆောင် သည်မည်၏။ [ပရိယာယ် ဟူရာ၌ ပြည့်သည့်အတိုင်း ကာရဏူပစာ- ဇလူပစာကြီ။] “ဓမ္မောစ+သော+ဝရောစာတိ ဓမ္မဝရေ-မိမိထကံ အမြတ်မရှိ၍ အမြတ်ဆုံး တရား တော်” ဟူလို။

သံသယဏာမ ယော အရိယသံသော- အကြင်အရိယာသံသာတော်သည်။ သီလသမာဓိပညာ၊ ဝိပုတ္တိဉာဏပဉ္စဘူတီဟိ- သီလ, သမာဓိ, ပညာ, အရတတ္ထဗိုလ်, ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အစရှိကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ- လောကီလောကုတ္တရာဂုဏ်တို့နှင့်၊ ယုဒတ္တာ- ယှဉ်တော်မူ၏၊ ကုသလတ္ထိကာနံ- ကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိကုန်သော၊ ဝါ- ကုသိုလ်ဖြင့် အကျိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ- ကုသိုလ်ကို အလိုရှိကုန်သော၊ ဇနာနံ - သတ္တာတို့၏၊ ခေတ္တံ - လယ်ယာမြေကောင်းဖြစ်တော်မူသော၊ တံ အရိယသံသံ- ထိုအရိယာသံသာတော်ကိုလည်း၊ (အဟံ-သည်။) သိရသာ- ဥးခေါင်းရတနာမြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ နမာမိ- ကိုင်းညွတ် ရိုက္ခီး ရှိခိုးပါ၏။

သံသယဏာမ ။ ။ တရားတော်ကို ထောမနာပဏာမ ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ သံသာတော်ကို ထောမနာပဏာမပြုတော်မူလိုသောကြောင့် “ဂုဏေဟိ ယော” စသော ဝါထာကိုခိုနှိုး၊ “သီလစသော လောကီလောကုတ္တရာဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ ကုသိုလ် လိုလားသူတို့၏ လယ်ယာမြေကောင်းဖြစ်တော်မူသော အရိယာသံသာတော်ကိုလည်း ရှိခိုးပါ၏” ဟုလို။

သီလ၊ ပေ၊ ပဘူတီဟိ ။ ။ စတုပါရိသုဒ္ဓိစသော သီလ, ဈာန်တည်းဟူသော သမာဓိ (သမာဓိကို ခေါင်းတပ်၍ ဈာန်တရားကိုပင် ပြသည်) , မဂ်ပညာ, ဗိုလ် (ဝိပုတ္တိဖြင့် ကိလေသာတို့မှလွတ်သော ဗိုလ်ကိုပြသည်) , ထိုဝိပုတ္တိကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ် (“ ဝိပုတ္တိ- ဝိပုတ္တိဉာဏ ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝါထာဖြစ်၍ ဧကဒေသ သရူပေက သေသ နည်းအားဖြင့် ဝိပုတ္တိ တခုကို ချေထားသည်) ပဘူတိ သဒ္ဓါသည် အပဒိ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထိုပဘူတိဖြင့် ပဋိသန္တိဒါ- အဘိညာဉ်တို့ကိုယူ။

သာရတ္ထ ။ ။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလာဒိ သီလန္တိ ဝုစ္ဆတိ၊ သမာဓိတိ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနာဒိ၊ သမာဓိသီသေန ဟိ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနာဒယော ဝုတ္တာ၊ ပညာတိ မဂ္ဂပညာ၊ ဝိပုတ္တိစ + ဝိပုတ္တိ ဉာဏဉ္စ ဝိပုတ္တိဝိပုတ္တိဉာဏန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဒေသသရူပေကသေသနယေန ဝိပုတ္တိ ဉာဏန္တိ ဝတ္တံ၊ တတ္ထ ဝိပုတ္တိတိ ဗလံ၊ ဝိပုတ္တိဉာဏန္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ၊ ပဘူတိ သဒ္ဓေန ဆဋ္ဌဘိညာစတုပဋိသ သ္မိဒါဒယော ဂုဏာ သင်္ဂဟိတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဧတ္ထစ သီလာ ဒယော ဂုဏာ လောကီယာ လောကုတ္တရာစ ယထာသန္တံ နိဒ္ဓိဋ္ဌာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဂုဏေဟိ ။ ။ သီလ-ဟူသည် ဝိရတိစေတနာတို့တည်း။ ထိုတရားတို့သည် မဟာ ကုသိုလ်၌၎င်း မဂ်ဗိုလ်တို့၌၎င်း ယှဉ်ရကား လောကီသီလ လောကုတ္တရာသီလ ။ မျိုး လုံးကို သီလ ဟု ယူ၊ ဈာန်လည်း လောကီဈာန် လောကုတ္တရာဈာန် ။ မျိုးတည်း။ မဂ်ဗိုလ်တို့ကား လောကုတ္တရာသက်သက်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပဋိသန္တိဒါဉာဏ် တို့ကား လောကီသာ၊ အဘိညာဉ်မှာ လောကီလောကုတ္တရာတည်း။

ကုသလတ္ထိကာနံ ။ ။ အတ္ထိကာ၌ အတ္ထဓာတ်သည် ယာစ (လိုလားတောင့်တ မြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ အတ္ထသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ရူပသိဒ္ဓိ၌ တတိယာ ဝိဘတ်

သက်၍ “မံနေနု + အတ္ထော = ဥစ္စာဖြင့် လိုလားသူ” ဟု လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလေန + အတ္ထော ကုသလတ္ထော၊ ကုသလတ္ထော ယေသံ အတ္ထိတိ ကုသလတ္ထိကာ = ကုသိုလ်ဖြင့် လိုလားခြင်းရှိသူတို့ (ကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိသူတို့)” ဟု ပြု။ ယောဇနာ၌ အတ္ထကို ပူယောဇန (အကျိုး) အနက်ယူ၍ “ကုသိုလ်ဖြင့် အကျိုးရှိသူတို့” ဟု ဆို၏။ ပဌမပါရာဇိက အဖွင့်၌ကား “ပဋိပက္ခံ, အတ္ထယန္တိ ဣန္ဒြိယန္တိတိ ပစ္စတ္ထိကာ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “အတ္ထယန္တိတိ အတ္ထိကာ၊ (ဣန္ဒြိယံ ကို အက ပြု၍, အကို ဣ ပြု)၊ ကုသလံ + အတ္ထိကာ - ကုသလတ္ထိကာ = ကုသိုလ်ကို အလိုရှိသူတို့” ဟု ပြု။

ရှေးနိယာမ်။ ။ နိယာမ်ဆရာတို့ကား “အတ္ထိက၏ယုဉ်ရာဝယ် ဒုတိယာသက်လျှင် “အတ္ထ” ဟူသော အန္တတ္ထတွင်စပ်၊ တတိယာသက်လျှင် အတ္ထဟူသော အန္တတ္ထနှင့် ဖက်က၏ အနက်ဖြစ်သော ဗာဟုတ္ထ ၂ ပါးလုံး၌ စွပ်” ဟု ဆို၏။ [“အတ္ထိက အယုဉ်, ရှေ့ပုဒ်စဉ်မှာ, ဒုတိယာဝိဘတ်, သက်တုံလတ်က, အန္တတ်တွင်သာ, စပ်လေပါ။... တတိယာကား, ၂ ပါး အန္တတ်-စပ်ဗာဟုတ်” - နိယာမ်။] ဤသို့ ဆိုကြသော်လည်း တတိယာသည် အတ္ထသဒ္ဓါနှင့် ယုဉ်သောကြောင့် သက်ရခြင်းဖြစ်ရကာ “ကုသလေန + အတ္ထော” ဟု သမာသ်တွဲပြီးမှ ဖက်သက်ရမည်ဖြစ်၍ ကုသလေနကို ဖက်က၌ စပ်ခွင့်ပင် မရှိချေ။ နိယာမ်တချို့ကား “တတိယာကို ကံအနက်၌ သက်” ဟု ဆိုသေး၏။ “ပဋိပက္ခံ + အတ္ထယန္တိ” ဟု ဒုတိယာ တိုက်ရိုက်သက်ထားသော အဋ္ဌကထာ ရှိပြီးဖြစ်ရကား ထိုစကားလည်း အပိုပင်။

ခေတ္တံ။ ။ ဝိပိယတေ - ကြံချအပ်၏။ ဣတိ ဝိတ္တံ = ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ [ဝိပတ။] ဝိတ္တံ - ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ကို + တာယတိ - စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ခေတ္တံ = ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ကို အကျိုးများအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သော လယ်, ယာ။ [ဝိတ္ထသဒ္ဓါပပဒ, တာဓာတ်, အ။] ဤကား - “ ဝိတ္တံ ဝိဇံ မဟပုလဘာဝကရဏေန တာယတိတိ ခေတ္တံ ” ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီတည်း။ ဤနည်း၌ ဝိဇံ ဣ ကို ဧပြေမှု, တ-တလုံးချေမှုကို သုတ်ကြီးဖြင့်ပြု၊ ကျာဗိမောဂ္ဂုလ္လာန် ၀၂ သုတ်၌မူ “ဝိပိယတိ ဧတ္ထာတိ ခေတ္တံ = မျိုးစေ့ကို ကြံချအပ်ရာ လယ်ယာ” ဟု ပြု၏။ အရိယသံဃာတော်ကား ထိုလယ်ကဲ့သို့ ကုသိုလ် ကောင်းမှု မျိုးစေ့ကို အကျိုးများအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါပုစာရအားဖြင့် “ခေတ္တံ” ဟု (နပုလိန်အမည်မပျက်) ရသည်။

မှန်၏ - ဥပစာမတင်ဘဲ “ခေတ္တံဝိယ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်လုပ်လျှင် “တဒ္ဓိတာ ဘိဓေယျ လိဂါ” နှင့် အညီ အဘိဓေယျလိန်လိုက်၍ “ခေတ္တော” ဟု ချရလိမ့်မည်။ ခေတ္တော ဟု မရှိဘဲ ခေတ္တံ ဟု ချည်းရှိရကား ဤဂါထာ၌၎င်း “အနတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ” ၌၎င်း “တံသဒ္ဓါသတ္တာ အရိယသံဃောပိ ခေတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ” ဟု သဒ္ဓါပုစာရအဖြစ်ဖြင့် ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်။ ယောဇနာ၌ “ခေတ္တံ ဝိယာတိ ခေတ္တံ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြုသည်ကို ဆင်ခြင်။

အရိယသံဃံ။ ။ ကိလေသေတိ အာရကာတိ အရိယာ = ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ နိရုတ္တိ နည်းဖြင့် အာကို ရသာပြု, ရ၏ အကို ဣ, ကကို ယ ပြု၍ “အရိယာ” ဟု ပြီးသည်။ တနည်း - “အယေ + အရိယန္တိတိ အရိယာ = ကြီးပွားကြောင်း

ပယောဇနံ ဣစ္စေဝံ - ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အစ္စန္တံ - စင်စစ်၊ ဝါ- အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍၊ နမဿနိယံ- ရှိခိုးသင့် ရှိခိုးထိုက်သော၊ ရတနတ္ထယံ- ရတနာ ၃ ပါး အပေါင်းကို၊ နမဿမာနော- ရှိခိုးသော၊ (အတံ- ဝါသည်။) ဝိပုလံ- ပြန်ပြောများပြားသော၊ ယံ ပုညာဘိသန္တံ- အကြင်ကောင်းမှု တည်းဟူသော မြစ်ရေအယဉ်ကို၊ အလတ္ထံ- ရပေပြီ၊ တဿ ပုညာဘိသန္တံ သာ- ၏၊ အာနုဘာဝေန- အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ဟတန္တရာယော- ပယ်ဖျော် အပ်ပြီးသော အန္တရာယ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဝဏ္ဏယိသံ- ဌ်စပ်။

အကျင့်၌+ ဖြစ်တတ်ကုန်သောကြောင့် အရိယာတို့မည်၏။ အယသဒ္ဓါပပဒ ဣရိယဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ “အယိရိယ” ဟု ပြီးမှ နိဂုတ္တိနည်းဖြင့် ရနှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်၊ ဣယကိုချေ၍ “အရိယ” ဟု ဖြစ်သည်။ အရိယာနံ+ သံစော (အပေါင်းတည်း) - အရိယသံစော၊ (တနည်း) ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန- မဂ်ဒိဋ္ဌိ မဂ်သီလတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်+ သံဟညတေ- ပေါင်းစပ်အပ်၏။ ဣတိ သံစော၊ [သံပုဗ္ဗ + ဟနဓာတ်, ရ ပစ္စည်း။] အရိယောစ+ သော+ သံစောစာတိ အရိယသံစော၊ နိဿယ၌ ပိသဒ္ဓါ အကြေကြံ၍ “အရိယာသံစောတော်ကိုလည်း” ဟု ပေးထား၏။ ထိုကြေသော်ပီဖြင့် ဘုရား-တရားကို ပေါင်းသည်။ ဓမ္မတုန်းကလည်း ပီ အကြေကြံ၍ ဘုရားကိုပေါင်းပါ။

သိရသာ နမာမိ။ ။ ပုဒ္ဓ- ဓမ္မပဏာမတို့၌ “နမော” ဟု ဆို၍ ဤ သံစာပဏာမကျမှ စာတို့ကြောင့် “သိရသာ နမာမိ” ဟု ဆိုရသနည်း။ အဖြေကား- ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက်၌ ဘုရားအကြောင်း တရားအကြောင်းတို့ကို ကောင်းကောင်း သိရခြင်းသည် သံဃာ့ရတနာနှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ (သံဃာတော် ရှိသေးသောကြောင့်သာ ဘုရားတရားအကြောင်းကို သိရ၏။) ဤသို့ သံဃာ့ရတနာ၏ ကျေးဇူးများကြောင်းကို ပြလို၍ ဤ သံစာပဏာမကျမှ “သိရသာ” ထည့်၍ဆိုသည်။ [တဂဝတော အပရတာဂေ ပုဒ္ဓဓမ္မရတနာနံပိ သမဓိဂမော သံဃရတနာ- မိနောတိ အရိယသံစာဿ မဟူပကာရဘံ ဒဿေတံ ဣဓေဝ သိရသာ န မာမိတိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌမ္ပံ- ဇီကာ။] ဤသို့ ဇွင့်သော်လည်း ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တိုင်ကမူ ထိုသို့ ရည်ရွယ်ဟန် မတူပါ။ ဝါထာဖြစ်၍ သင့်တော်သလို စီကုံးထားဟန်တူပါသည်။

ပယောဇနံ။ ။ ရတနတ္ထယ ပဏာမကိုပြုပြီး၍ ထို ပဏာမစေတနာကို မိမိရည်ရွယ် အပ်သော အကျိုး၌ ညွတ်စေလို (ထိုအကျိုးကို ပေးစေလို) သောကြောင့် “ဣစ္စေဝံ” စသော ပါဌ်ကိုမိန့်။ ပယောဇီယတေ - မိမိ အလိုရှိအပ်သော အရာ၌ ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲ အပ်၏။ ဣတိ ပယောဇနံ၊ အန္တရာယ်ကင်းခြင်း ဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးသည်ပင် (မိမိ အလိုရှိအပ်သော ကျမ်းပြီးသို့အရေး၌) ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲအပ်သောကြောင့် ပယောဇန (ပယောဇဉ်) မည်၏။ ထိုပယောဇဉ်ကို “တဿာနုဘာဝေန ဟတန္တရာယော” ပါဌ်ဖြင့် ပြ၏။ “ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ အလတ္ထံ” ဖြင့်ကား အကြောင်းပဏာမ စေတနာ၏ ကြီးကျယ် များပြားပုံကို ပြသည်။

ဣစ္စေဝံ ။ ။ ဣတိ+ဧဝံ နိပါတ် ၊ ခုအပေါင်းသည် ဆိုအပ်ပြီးသော ပဏာမ ၃ ဝါထာဖြင့်ပြအပ်သောအနက်ကို ညွှန်ပြသော နိဒဿနတ္ထတည်း။ ထို ကြောင့် ဇီကာ၌ “ယထာဝုတ္တနယေန” ဟု ဖွင့်သည်။ ဣစ္စေဝံကို နမဿမာနော၌ နိဒဿန+ နိဒဿန ဝန္တစပ်။ [ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ “ဣတိသည် (ရတနာ ၃ ပါးပူဇော်ခြင်း-ဟူသော အစီအရင်၏) ပရိသမတ္ထံ (ပြီးဆုံးခြင်း) အနက်ရှိ၏။ ဧဝံကား ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်ကို ညွှန်ပြခြင်း နိဒဿန အနက်ရှိ၏” ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “ဣစ္စေဝံ-ဤ ပြီးဆုံးပြီးသော ရတနာ ၃ ပါးကို ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းဟူသော အစီအရင်ဖြင့်” ဟု အနက်ပေး။]

အစ္စန္တံ နမဿနီယံ ။ ။ အတိ+ အန္တံ - အပိုင်းအခြားကို+ လွန်၍၊ နမဿိတဗ္ဗတိ နမဿနီယံ- ရှိခိုးသင့်ရှိခိုးထိုက်သော။ “မည်သည့် အချိန်အခါ၌သာ ရှိခိုးထိုက်၏” ဟု အပိုင်းအခြားမထားဘဲ အမြဲရှိခိုးနေခြင်းငှါ ထိုက်ဘန်သော ရတနာ ၃ ပါး- ဟူလို၊ ဤကား သဒ္ဓတ္ထ။ အစ္စန္တံကို “ကေန္တေန” ဟူသော အဖွင့်နှင့် “စင်စစ်” ဟူသော မြန်မာ နက်များကား အဓိပ္ပါယ်ထွာသား။

မှတ်ချက် ။ ။ သီဟိုဠ်မှ နမဿ ဓာတ်, အနိယပစ္စည်းဖြင့် “နမဿနီယံ” ဟု ရှိ၏။ “နမဿိတဗ္ဗံ” ဟု အနိယ၏ ပရိယာယ် တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သော သာရတ္ထလည်း အနိယ ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းကိုပင် ပြ၏။ နမဿာရတံ- ဟု ဖွင့်သော ဝဇီရကား အနိယပစ္စည်း ၏ အရဟတ္ထကိုပြ၏။ ဤသို့သဒ္ဓါအနက်ရှင်းနေပါလျက် “နမဿနေယျံ” ပါဠိကို အတည် ပြ၍ “နမဿနံ+ အရဟတီတိ နမဿနေယျံ” ဟု ကြိုကြခြင်းမှာ သက်သက် အပိုသာ တည်း။ မှန်၏-အရဟတိအနက်၌ ဣယျသက်လျှင် “နာမဿ နေယျံ” ဟု နာ၌ ဝုဒ္ဓိ ရောက်မှ စည်းကမ်းကျ၏။ ထို ဝုဒ္ဓိကား မရှိ၊ ထို့ပြင်-အနိယပစ္စည်း တချက်ထည်းဖြင့် သဒ္ဓါအနက် ပြီးစီးပါလျက် “နမဿိယတေ နမဿနံ” ဟု ဘာဝသာဓန ကိတ်ပြီး နေ့ကံမှ တဗ္ဗိတ်ဆက်ရခြင်းကား အချိန်ကုန်လှပမ်း၍ စည်းကမ်းပျက်ရုံသာ။

ရတနတ္ထယံ ။ ။ ရတိ-မ္ဗေလျော်ခြင်းကို+ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ ရတနံ၊ (“ရတိ+ဇနေန” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် တိ၏ ဣကို (အ) ပြ၊ ဇနေပုဒ်ကို ချေ၍) ရတနံ ဟု ဖြစ်သည်။ ဘုရားကို အာရုံပြုနေရလျှင် စိတ်ချမ်းသာ၏, စိတ်ပျော်၏။ တရားတော်နှင့် အရိယာသံဃာကို အာရုံပြုနေရလျှင်လည်း ဤနည်းပင်။ [“ယသ္မိ” မဟာနာမ .... သမယေ အရိ သသာဝကော တတာဂတိ အနုဿရတိ၊ ပေ၊ လဘတိ ဓမ္မုပသဗ္ဗိတံ ပါမောဇ္ဇံ-တရားနှင့်စပ်သော ဝမ်းမြေခံခြင်းကိုရ၏” စသော ပါဠိတော် ကား သာကေတည်း။] တိတ္ထံ သမူဟော- တယံ၊ ရတနာနံ+ တယံ- ရတနတ္ထယံ။

အခြား အနက်များ ။ ။ ရတန သဒ္ဓါသည် ပြခဲ့သော ဝိဂ္ဂိုဟ်ဝါကျနက် အပြင် “အလေးပြုအပ်” ဟူသော အနက်, “အဘိုးများစွာ ထိုက်တန်” ဟူသော အနက်, “အတူမရှိ” ဟူသော အနက်, “အလွန် ထွေမြင်ရခဲ” ဟူသော အနက်, “အထက်တန်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသုံးအဆောင်” ဟူသော အနက် , ဤ အနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ထိုသို့ဟောရာ၌ ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၍ ဝိဂ္ဂဟ မပြုရသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ် ဟု မှတ်။

စိတ္တိကတံ မဟန္တု, အတုလံ ဗုလ္လတဒဿနံ၊
အနောပသတ္တပရိဘောဂံ ရတနံ တေန ဝုစ္စတိ။

ပုညာဘိသန္ဓံ။ ။ အဘိသန္ဓတိ - တသွင်သွင် စီးတတ်၏။ ဣတိ အဘိသန္ဓော- တသွင်သွင် စီးတတ်သော မြစ်ရေ အယဉ် တည်း။ ဤနေရာ၌ မြစ်ရေ အယဉ် ကဲ့သို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်၍လာသော ကောင်းမှုကုသိုလ် တို့ကို သဒ္ဓါပုဗ္ဗာရ အားဖြင့် “အဘိသန္ဓ” ဟု ခေါ်။ [“အဝိစ္စေဒေန ပဝတ္တမာနံ ဟိ ပုညံ အဘိသန္ဓနဋ္ဌေန ပုညာဘိသန္ဓောတိ ဝုစ္စတိ” - ဋီကာ။] အတ္တနော သန္တာနံ-မိမိကိန်းရာ စိတ်အစဉ်ကို၊ ပုနာတိ-စင်ကြယ်စေတတ်၏။ ဣတိ ပုညံ။ [သတ္တတဉ္စ ပူဇာတ် ဥအနုဗန်ရှိသော ဥဏှပစ္စည်းဖြင့် “ပုဏှ” ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ “ပူဇာတ်” ဥညပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။] ပုညံစ+တံ+အဘိသန္ဓော စာတိ ပုညာဘိသန္ဓော။

ဝိပုလံ အလတ္ထံ။ ။ ထို ပုညာဘိသန္ဓသည် မုဒ္ဓုပဏာမ ပြုခိုက်၌ပင် မရေမတွက် နိုင်အောင် ဇောဝိထိအကြိမ်များစွာဖြစ်၍ ခန္ဓာအစဉ်၌ (ကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့်) ပွါဝင် နေရကား မြစ်ရေအယဉ်ကို ဥပစာဟင်၍ ပြောရလောက်အောင် များ၏။ ဓမ္မပဏာမ-သံသပဏာမ ပြုခိုက်၌လည်း ဤနည်းပင်။ ထို့ကြောင့် “ဝိပုလံ” ဟု မိန့်သည်။ [“ဝိပုဗ္ဗ+ပုလဓာတ်, ဝိတ္တာရေ (ချဲ့ထွင်ခြင်း, ကျယ်ပျံ့ခြင်း၌) ကပစ္စည်း” ဟု ထောမနိမိ ရှိ၏။ က်အနုဗန်ချေ၊ ဝိပေါလတိ- ကျယ်ပျံ့များပြား၏။ ဣတိ ဝိပုလံ။] လာဇာတ်နောင် ဇုံဝိဘတ်ကို ဣပြု၍ “အလတ္ထံ” ဟု ဖြစ်၏။ အမှယောဂဖြစ်၍ “နမဿမာနော (အဟံ)” ဟု ထည့်သည်။

အာနုဘာဝေနံ။ ။ အာနုဘာဝသဒ္ဓါသည် တေဇ (တန်ခိုး) , ဥဿာဟ (အားထုတ်ခြင်း) , မန္တာ (သိခြင်း) , ပဘူ (အစိုးရသူ) , သတ္တိ (အစွမ်း) ဟု ၅ နက်ရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ သတ္တိအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အာနုဘာဝေန-တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်” ဟု ပေးရိုးရှိသော်လည်း မပေးဘဲ “အစွမ်းသတ္တိ” ဟု ပေးသည်။ ထိုသတ္တိဟူသည်လည်း ကမ္မပစ္စယသတ္တိပင်တည်း။ [“တေဇော ဥဿာဟ မန္တာစ, ပဘူသတ္တိတိ ပဉ္စမေ၊ အာနုဘာဝေါတိ ဝုစ္စန္တိ, ပဘာဝေါတိစတေဝဒေ” တိ ဝုတ္တေသု ဟိ အတ္ထေသု ဣဓ သတ္တိယံ ဝတ္တတိ။ (သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်)] အနု (ပုန ပျံ့) တံ သမာ ဘာဝေတိ ဝဇေတိ အနုဘာဝေါ။ အနုဘာဝေါယေဝ (သတ္တိ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍) အာနုဘာဝေါ = မိမိကိန်းရာဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို အာနုဘန် တိုးတက်ကြီးပွားစေတတ်သော သတ္တိ။

ချဲ့ပြားအံ— ရတနတ္ထိယပဏာမစေတနာ ဟူသောကောင်းမှု၌ ထိုကဲ့သို့ သတ္တိထူး ရှိ၏။ ထိုသတ္တိသည် မိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေနိုင်သော ဇနကသတ္တိ မဟုတ်သော်လည်း ရှေးကံကို (အားပေးနေလျှင်) ထောက်ပံ့အားပေးနိုင်သော (အားရှိနေပြန်လျှင်) ထပ်မံတိုးပွားအောင် ကူညီနိုင်သောဥပတ္တန္တကသတ္တိတည်း။ ထိုသတ္တိသည် အန္တရာယ် ကို တိုက်ရိုက်ဖျက်ဆီးရာ၌ (ဖျက်ဆီးခြင်း ကြိယာနှင့် သဟစရဏဖြစ်သော) ကရဏ ကာရကလည်း ဟုတ်၏။ အန္တရာယ် မဖြစ်အောင် ကာကွယ်ရာ၌ (အန္တရာယ် မဖြစ် ခြင်း၏ အကြောင်းမျှသာဖြစ်၍) ဟိတ်လည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် “အစွမ်းသိတ္တိဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်” ဟု ၂ နက်ပေးသည်။ [“သာစ သုဝိပာတန္တရာယကာယ (၏) ကရဏံ ဟေတုဝါ သမ္ပဝတိ” - သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်။]

သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ ထောမနာစသည့် ယသ္မိံ - အကြင် ဝိနည်းဝိဂ္ဂကသည်၊ ဌိတေ - ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်သည် ရှိသော်၊ အဋ္ဌိတဿ - ကာမသုခလ္လိက အတ္တကိလမထာ နုယောဂဟူသော အဘို့ ၊ ပါး၌ တည်တော်မမူသော၊ သုသဏ္ဍိတဿ - မဇ္ဈိမ ပဋိပတ် ၊ အကျင့်မြတ်၌ ကောင်းစွာ တည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော - ၏။

ဟတန္တရာယော။ ။ အဟညိ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဟတော၊ အန္တရေ + ဧတိတိ အန္တရာယော၊ အန္တရ သဒ္ဓါပပဒ ဣ (ဧ, အယ) ဓာတ်, အပစ္စည်း၊ ရှေးကုသိုလ် ကံကြောင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ် (ခန္ဓာ) အစဉ်သည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော သမ္ပတ္တိ အစဉ် ဖြစ်၏။ ထို အစဉ်၏ အကြား၌ ရှေးအကျသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်စေ, ယခုဘဝ အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်စေ, ရောဂါဖြစ်ခြင်း စိတ်ဆင်းရဲစရာနှင့် တွေ့ကြုံခြင်းသည် အနတ္တ (မကောင်းကျိုး) မည်၏။ ထိုမကောင်းကျိုးများကို “အန္တ ရာယ” ဟုခေါ်သည်။ “အန္တ ရေ-ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် သမ္ပတ္တိဖြစ်နေသော ခန္ဓာအစဉ်၏ အလယ်အကြား ၌ + ဧတိ - ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏” ဟု ပေး။ [ဟတော + အန္တရာယော အဿ (၏။ ၀၁-သည်။) ဣတိ ဟတန္တရာယော။ (ဇီကာဝိဂ္ဂဟ)]

အန္တရာယ်ဖျက်ပုံ ။ ။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ ရတနာ ၃ ပါးအပေါ်၌ ယုံကြည် (ကြည့်ညို) ခြင်းဟူသော ပသာဒကုသိုလ်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း, [ပညာ ဝီရိယ သတိ သမာဓိတို့ဖြင့် ပြည့်စုံ လုံလောက်နေခြင်းကို သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း ဟု ဆိုသည်။] ရတနာ ၃ ပါးတည်းဟူသော ရှိခိုးရာခေတ်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း, [ကောင်းသော လယ်ယာသည် အပင့်အသီးကို ဝေသာထွားကြိုင်းစေသကဲ့သို့ ရတနာ ၃ပါး တည်းဟူသော လယ်ယာ ၏လည်း စေတနာမျိုးစေကို အကျိုးများစွာ ဖြစ်စေနိုင်လေခံအောင် ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို “သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း” ဟု ဆိုလိုသည်။] ဤ သမ္ပတ္တိ ၂ ပါးကြောင့် ပဏာမ စေတနာသည် ရှေး ကုသိုလ်ကံကို ထောက်ပံ့သောအားဖြင့်၎င်း, ရှေးအကုသိုလ်ကံ အကျိုးမပေးနိုင်အောင် ကာကွယ်သောအားဖြင့်၎င်း, ထိုအန္တရာယ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်။ [ဧတေန တဿ ပုညပ္ပဝါဟဿ (ကောင်းမှု ရေအယဉ်၏) အတ္တ နော ပသာဒသမ္ပတ္တိယာ ရတနတ္တယဿစ ဧတ္တေဘာဝသမ္ပတ္တိယာ အတ္ထဝဏ္ဏနာယ (အဋ္ဌကထာဖွင့်ခြင်း၏) ဥပဇာတကဥပဒ္ဒဝါနံ ဟနနေ သမတ္ထတံ ဒီပေတိ။]

ထောမနာစသည့်။ ။ ပဏာမပယောဇဉ်ကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ဖွင့်အပ်လတံ့သော ဝိနည်းဝိဂ္ဂက၏ ဂုဏ်ထူးကိုပြလျက် ချီးမွမ်းထောမနာလိုသောကြောင့် “ယသ္မိံဌိတေ” စသော ပါဠိကိုမိန့်၊ “အကြင်ဝိနည်းဝိဂ္ဂက တည်ရှိလသော် သာသနာတော် တည်၏” ဟူလို၊ [ဤဝါထာ၌ “ယသ္မိံ ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ သုသဏ္ဍိတဿ ” သည် ဖွင့်ပြ ထိုက်သော သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ ဝိနည်းဝိဂ္ဂကကို (သာသနာတည်ရေး၌ ကြီးလေးသော အကြောင်းဖြစ်၏) ဟု ချီးမွမ်းသောစကားတည်း။ “တံ ဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယံ” ကား ပဋိညာဉ် စကားတည်း။ “အမိဿံ” ကား ဖွင့်ပုံ အခြင်းအရာကို အကျဉ်းပြသော

သာသနံ - သိက္ခာသုံးရပ်၊ သိမ်းကျုံးအပ်သည့်၊ သာသနာတော်မြတ်သည်။ ပတိဋ္ဌိတံ- မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တန့်သည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တံဝိနယံ- ထို ဝိနည်း ပိဋကကို။ အဓိသံ- ရိုက်စားတပီးတို့၏အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာနှင့်မရောမယွက်အောင်။ ပုဗ္ဗာစရိယာနဘာဝံ- ရှေးဆရာတော်၊ အာနုဘော်ဟု၊ ခေါ်ဝေါ်ရတောင်း၊ အဋ္ဌကထာဟောင်းကို။ နိဿာယ- အားကိုးတခု၊ မှီငြမ်းပြု၍၊ ဝဏ္ဏယံသံ- ဖွင့်ပြပေအံ့။

ကရုဏာပုကာရ စကားတည်း။ “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနဘာဝံ ” ကား အဋ္ဌကထာ သစ်၏မှီရာနိဿယကို ပြသောစကားတည်း။]

ယသ္မိံဒ္ဓိတေ။ ။ “ ပါဠိတောဇစ-ပါဠိတော်အားဖြင့်၎င်း၊ အတ္ထတောစ-အတ္ထကထာ အားဖြင့်၎င်း၊ အနန္တံ ကတ္တာ - မယုတ်မလျော့ (မပျက်မစီး) ဖြစ်၍၊ လန္တိပုဂ္ဂလေသု- လန္တိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌၊ ပဝတ္တနဋ္ဌေန- ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့်၊ ဒ္ဓိတေ- တည်လ သော် ” ဟု သာရတ္ထဋ္ဌင်၏။ ဤအဖွင့်ဖြင့် “ ဝိနည်း+တည် ” ဟူရာ၌ ပါဠိအဋ္ဌကထာ အပြည့်အစုံ တတ်သိနားလည်သောအားဖြင့် လန္တိပုဂ္ဂိုလ်များ၌ တည်ရှိနေသည်ကို ဆိုလို ကြောင်းပြ၏။ စာအုပ် စာပေ ကျောက်ပြားတို့၌ တည်ရှိခြင်းကို၎င်း၊ အလန္တိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝိနည်း တတ်သိနားလည်ခြင်းကို၎င်း “ ဝိနည်း+တည်ခြင်း ” ဟု မဆိုလိုကြောင်းကိုလည်း ဗျုတ်ရေကနည်းအားဖြင့် ပြသည်။

သာသနံ ။ ။ “ အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သင်္ခါတ သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟိတံ သာသနံ ” ဟု ဖွင့်၏။ အဓိသီလ သိက္ခာဖြင့် သိမ်းယူလိုက်လျှင် သီလဆိုင်ရာ ဘုရား အဆုံးအမတော်များ အကုန်ပါဝင်လာ၏။ အဓိစိတ္တသိက္ခာဖြင့် သိမ်းလိုက်လျှင် သမာဓိ ဆိုင်ရာ ဖျာန်တရားဟူသော ဘုရားအဆုံးအမတော်များအကုန်ပါဝင်လာ၏။ အဓိပညာ သိက္ခာဖြင့် သိမ်းယူလိုက်လျှင် ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာ ဗိုလ်ပညာဟူသော ဘုရား အဆုံးအမတော်များအကုန်ပါဝင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သာသနံ ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ ဝိနည်းပိဋကတ် တည်လသော် ဤ ပြခဲ့သော သာသနာတော် ၃ ရပ် တည်သည် ” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ အမှတ်တမဲ့စဉ်းစားသူတို့သည် “ ရဟန်း သာမဏေများကို သာသနာ ” ဟု ထင်မှားကြ၏။ ရဟန်း သာမဏေများသည် သာသနာ မဟုတ်။ ပြခဲ့သောသာသနာ စတင် ပျောက်ကွယ် မသွားအောင် ထမ်းဆောင်ထားသော “ သာသနာ့ဝန်ထမ်း= သာသနာ့ဝန်ဆောင်များ ” သာတည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ပရိယတ်သာသနာတော် ကွယ်မသွားအောင် သင်ယူ ပို့ချ၍၊ သီလ-သမာဓိ-ပညာ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားနေ မှသာ သာသနာ့ဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရာရေခံ၏။ ထိုသို့ထမ်းဆောင်ပါဘဲ အရေအတွက် များရုံသာ ဖြစ်နေလျှင် “ လူများ၍ ဝှံ့မစည် ” သကဲ့သို့ ရဟန်း သံဃာ အရေ အတွက် များသော်လည်း သီလ-သမာဓိ-ပညာ သာသနာတော်ကား စည်ကားမည်မဟုတ်။ ထို သူများအတွက် သူတော်ကောင်းတွေပါ မကောင်းတက်ပါသွားစရာရှိရကား သာသနာ တော်ကို ပစ္စည်း ၄ ပါးဖြင့် ခထောက်ပံ့ရာဝယ် သူတို့ကိုပါထောက်နေရသဖြင့် တာဝန်ပို၍

လေးနေသောကြောင့် သာသနာ့ဝန်စီးများသာ ဖြစ်ရုံမက၊ ထိုသူတို့အတွက် သာသနာ့ မြန်မြန်ကွယ်သွားဘွယ်ပင် ရှိနေလေသည်။

အဋ္ဌိတဿ ။ ။ “ကာမသုခလ္လိကတ္တကိလမထာနယောဂသင်္ခါတေ အန္တဒ္ဒယေ အဋ္ဌိတဿာတိ အတ္ထော” - သာရတ္ထ၊ နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်း အနက်ပေးထား၏။ အန္တဒ္ဒယေ၌ အန္တသဒ္ဓါလည်း ဘာဝ (အဘို့အစု) အနက်ဟော၊ “ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာတိ ဒွေ ဣမေ ဘိက္ခဝေ ကောဋ္ဌာသာ၊ ဒွေ ဘာဂါတိ အတ္ထော” - မဟာဝါ၊ တေရသကဏ်။ [နိဒါန ဝဂ္ဂသံယုတ် အာဟာရဝဂ် ပဌမသုတ်၌ကား အန္တကို လာမကန္တ ဟု လာမကုပုန် ထည့်၍ ဖွင့်၏။] လောက၌ အကျင့်သည် “ကာမသုခလ္လိက (ကာမဂုဏ် ခံစားသော) အကျင့်၊ အတ္တကိလမထ (ခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် နှိပ်စက်သော) အကျင့်၊ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ (ထို ၂ မျိုး၏ အလယ်၌ဖြစ်သောအကျင့်) ဟု ၃ ဘို့ ခု ရှိ၏။ ထိုတွင် ၁-၂ အဘို့၌ မတည်သည်ကို “အဋ္ဌိတဿ” ဟု ဆိုသည်။ “အပတိဋ္ဌိ ခွါဟံ အာဂုသော အနာယူဟံ ဩဃမတရိ” = ငါသည် ကာမသုခလ္လိကအကျင့်ဖြင့် ရပ်၍ လည်း မနေဘဲ၊ အတ္တကိလမထအကျင့်ဖြင့် အားလည်းမထုတ်ဘဲ ဩဃကို (သံသရာ ရေအယဉ်ကို) ကူးမြောက်တော်မူခဲ့ပြီ။ [ကာမဂုဏ်ခံစားနေခြင်းသည် အလုပ်မလုပ် အားမထုတ်ဘဲ ရပ်နေခြင်းနှင့်တူ၏။ ရပ်နေလျှင် ဝဲဩဃရေထဲ၌ မြုပ်သွားဘွယ် ရှိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းအောင် အလွန်အားထုတ်ခြင်းကား လှုပ်ရှားနေခြင်းနှင့်တူ၏။ ထိုသို့ လှုပ်လျင်လည်း ရေအယဉ်ဩဃ၌ ဖျော့သွားပြန်၏။ မရပ်မလှုပ်ဘဲ မဇ္ဈိမပဋိပဒါဖြင့် ဩဃကို ကူးလာခဲ့ လွန်လာခဲ့သည်-ဟူလို။....သံယုတ်၊ ပဌမ ဩဃတရဏသုတ်။]

သုသဏ္ဍိတဿ ။ ။ “ယထာဂုတ္တိ ကာမသုခလ္လိကာဒိ အန္တဒ္ဒယေ အဋ္ဌိတတ္တာယေဝ (ဆိုအုပ်ခဲ့သော အန္တဒ္ဒယ၌ မတည်သောကြောင့်ပင်) မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒါယ သမ္မာ ဌိတတ္တာ သုသဏ္ဍိတဿာတိ ဝေမတ္ထော ဝ ဟေတဗ္ဗော” - ဤသို့ကာအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးသည်။ [ဝိနည်းပညတ်တော်သည် မလျော့လွန်း မတင်းလွန်းသော မဇ္ဈိမပဋိပဒါတည်း။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဈိမပဋိပတ်ပြသော ဝိနည်းအားလျော်စွာ ဘုရားရှင်ကိုလည်း “မဇ္ဈိမပဋိပတ်၌ ကောင်းစွာ တည်တော်မူသော” ဟု ထောမနာပြုသည်။

အသမ္ဗိသံ ။ ။ အဘယဂိရိဝါသီ၊ ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်းသားတို့၏ အဖွင့်တို့နှင့် ရောယှက် ရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိစေဘဲ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းသား ဖြစ်သော ဆရာ အစဉ်အဆက်၏ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာအတိုင်းသာ ဖွင့်ပြမည် - ဟူလို။ [အသမ္ဗိသန္တိ - ဘာဝနာပုံသက နိဒ္ဒေသော - ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သော ဘာဝနာပုံသကကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါ၊ နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ အသမ္ဗိသံ ကတ္တာ အနာကုလံ ကတ္တာ ဝဏ္ဏယိသံတိ ပုတ္တံဟောတိ။] အရှင်ဗုဒ္ဓစောသထို့လက်ထက်၌ ဂိုဏ်းကြီး ၃ ဂိုဏ်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထင်ရှားလျက် ရှိ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသသည် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်တည်း။

နိဿယ ပုပ္ဖာဝေရိယာ နုဏာဓံ ။ ။ သိက္ခာပုဂံ ပညတ်တော်မူသင့်ရာ အချိန်အခါ ကိုမျှ အရှင်သာရိပုတြာစသော ပညာရှိကြီးများ မသိနိုင်ရတား ဝိနည်းပိဋကသည် ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်၏ အရာတော်သာဖြစ်၏။ ထိုမျှလောက် မြင့်မြတ်သော ဝိနည်းပိဋကကို

အနုနဘာဝနှင့်
ဝိသေသပယောဇန

၈ - ဆက်ဥူးအံ့၊ ဉာဏဗျူဟိဒ္ဓေါတ မလာသဝေဟိ-
အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ် တည်းဟူသော ရေစင်ဖြင့်
အကြွင်းမဲ့ ဆေးအပ်ပြီးသော ရာဂ အစရှိသော
အညစ်အကြေး၊ ကာမာသဝအစရှိသော အာသဝေ၊ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊
ဝါ-ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး၊ ကာမာသဝ အစရှိသော အာသဝေ၊

“အတ္တနော မတိ (မိမိဉာဏ်) အစွမ်းဖြင့် ဖွင့်ပြပေအံ့” ဟု ပြောရုံမျှပင် မသင့်သော
ကြောင့် “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ = ရှေးဆရာတို့၏ အာနုဘော်ကို မှီငြမ်းပြု၍
ဖွင့်အံ့” ဟု အရှင်မဟာပုဗ္ဗဒ္ဓဘောသထေရ် မိန့်လေသည်။ အာနုဘာဝသဒ္ဓါသည် အစွမ်း
သတ္တိအနက်ကိုဟော၏။ ထိုဉာဏ်ရည်ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော အဋ္ဌကထာလည်း
အကြောင်းဉာဏ်စွမ်း၏အမည်ကို အကျိုးအဋ္ဌကထာပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရ
အားဖြင့် “အာနုဘာဝ” မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝေါနာမ-အတ္တတော
(လိုရင်းအနက်အားဖြင့်) ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ သံဝဏ္ဏိတာ အဋ္ဌကထာ” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

အနုနဘာဝနှင့် ဝိသေသပယောဇန ။ ။ “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ ”
အရ ရှေးဆရာတို့၏ အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိနေကြောင်းကို သိရ၏။ ထိုသို့ သိရသဖြင့်
“ အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိနေလျှင် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ခြင်းဖြင့် အဘယ် အကျိုး
ရှိတော့အံ့နည်း ” ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဟောင်း၏
အနုနဘာဝ (မယုတ်မလျော့ တည်ရှိနေကြောင်း) ကို၎င်း , အဋ္ဌကထာသစ်၏ ပယော
ဇန ဝိသေသ (အကျိုးထူးရှိကြောင်း) ကို၎င်း ပြလိုသောကြောင့် “ ကာမဉ္စ၊ ပေ၊
သမာရဘိသံ၊ ပေ၊ သမနုဿရန္တော ” ဟူသော ၄ ဂါထာကို မိန့်သည်။ မှန်၏—ထို
ဂါထာတို့၌ “ ကာမဉ္စ၊ ပေ၊ သမုဗ္ဗဝရန္တယေဟိ ” တို့ဖြင့် ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်း၏
မယုတ်မလျော့ တည်ရှိကြောင်းကိုပြ၏။ “ သံဝဏ္ဏနာ၊ ပေ၊ သမာရဘိသံ ” ဖြင့် ဤ အ
ဋ္ဌကထာသစ်၏ အကျိုးထူးရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “ အဇ္ဈေသနံ၊ ပေ၊ သမနုဿရန္တော ” ဖြင့်
အဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ရန် တောင်းပန်သူ (အဇ္ဈေသကပုဂ္ဂိုလ်) ကို ပြသည်။ [အထ
ပေါရာဏဋ္ဌကထာသု ဝိဇ္ဇမာနာသု ပုန ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ ကိံ ပယောဇနံတိ ယော
ဝဒေယျ၊ တဿ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယ အနုနဘာဝံ အတ္တနောစ သံဝဏ္ဏနာယ ပယော
ဇနံ ဒသေသန္တော ကာမဉ္စာတိ အာဒိမာဟ။]

ကာမဉ္စ ။ ။ ဤ “ ကာမံ ” ပုဒ်ကို ယဒိပိ ကိစ္ဆာဝိပုဒ်တို့ ကဲ့သို့ အနုဂ္ဂဟတ္တ နိပါတ်
ဟု ကြံ၍ “ ကာမံ သံဝဏ္ဏိတော—အကယ်၍ကား ဖွင့်အပ်ပါပေပြီ ” ဟု အနက်ပေးလေ့
ရှိကြ၏။ ထိုအနက်သည် “ ကာမံ ယဒုပိ သဒ္ဓတ္ထေ ” ဟူသော အဘိဓာန်နှင့် လျော်ပေ၏။
သို့သော် “ ကာမဉ္စ ဧကန္တေန၊ ယဒိစ္စကံဝါ၊ သဗ္ဗဿော (ဖွင့်လိုသမျှ အကုန်အောင်)
တိ ဝုတ္တိ ဟောတိ ” ဟူသော ဋီကာဖွင့်နှင့်ကား လုံးလုံးမတူတော့ချေ။ ထို့ကြောင့်
ဤနိဿယ၌ ဋီကာဖွင့်အတိုင်းသာ ပေးလိုက်သည်။ [ဧကန္တေနဖြင့် ကာမံကို ဧကံသတ္တ

တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် တည်းဟူသောရေစင်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဆေးကြော ပြီးတော်မူကြကုန်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇာ ပဋိသန္ဓိဒေဟိ - အထူးသဖြင့် စင်ကြယ် သော ဝိဇ္ဇာ၊ ပဋိသန္ဓိဒါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သဒ္ဓမ္မ သံဝဏ္ဏနကောဝိဒေ ဟိ - ပံရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မကို ဖွင့်ပြခြင်း၌ ကြမ်းကျပ်တော်မူကြကုန်သော၊ သ-လ္လေခိ ယေ - သလ္လေခိယ အကျင့်၌၊ ဝါ - ပရိက္ခရာတို့ကို နည်းပါးအောင် ခြစ်ပစ် တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်၌၊ နောသုလဘူပမေဟိ-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သောဥပမာရှိတော်မူကြကုန်သော၊ မဟာဝိဟာရဿ-မဟာဝိဟာရ ဂိုဏ်း၏၊ ဓဇူပမေဟိ-အလုံဥပမာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-အလုံသဘွယ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ- အရှင်မဟာကဿပ အစ

နိပါတ် ဟု ပြ၏။ ယဒိစ္စတံဖြင့် “ကမု-ဇုန္တာယံ ဓာတ်, ဣ ပစ္စည်း, ကြိယာဝိသေသ နတ္ထ အံဝိဘတ်” ဟု ပြ၏။ ကာမေတိတိ ကာမော၊ “တံ-ကာမံ” ဟု ဝိဘဏ္ဍနံ။] စသဒ္ဓါလည်း “အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိလျှင် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ခြင်းဖြင့် အဘယ် အကျိုးရှိတော့အံ့နည်း” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ “ကာမံ” စသောစကားကို ဆိုရကြောင်း ပြသော ဝါကျာရမ္မဇောတကတည်း။ [ပြတ်ပြီးစင်းစင်း, စုစုထုတ်လျှင်းမူ, ဖြစ်ခြင်း ဝါကျာရမ္မဗြ” -နိယာမ်။]

ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ ။ ။ “အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းကို ဖွင့်အပ်ခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ-စသည်ကိုမိန့်၊ အာသတ အဒ္ဓါသည် အကမ္ဘိယဋ္ဌ (မတုန်မလှုပ်စေအပ်, မတုန်လှုပ်စေနိုင် ဟူသော) အနက်နှင့် ဥတ္တမတ္တကို ဟော၏။ [“ဝိသိဋ္ဌာရိယနာဂေကာသဘဂ္ဂါမောက္ခပုဂံဝါ” ဝိသေသျှာဒိန ဝဂ်အဘိဓာန်။] ပုဗ္ဗာစရိယာစ+တေ+ အာသတာစာတိ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘာ=ပရဝါဒိ တို့၏ လှုပ်ချော့ချားမှုကြောင့် မတုန်လှုပ်တတ်, သီလစသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် မြင့်မြတ် သော အရှင်မဟာကဿပ စသော ထေရ်များ။

ဉာဏမ္မု၊ ပေ၊ ဓဇူပမေဟိ ။ ။ “ထိုရှေးဆရာမြတ်တို့သည် အဘယ်ဂုဏ်ထူး ရှိကြ ပါသနည်း” မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဉာဏမ္မု၊ ပေ၊ ဓဇူပမေဟိ” ဟု ဝိသေသန (ဂုဏ်) ပုဒ်တို့ကို ပြသည်။ ဉာဏသင်္ခါတံ+ အမ္မု-ဉာဏမ္မု။ [အမ္မု, သလိလံ- ရေ။] နိဓေယ သေန+ ဓောတာ-နိဓ္ဓေါတာ၊ ဉာဏမ္မုနာ+ နိဓ္ဓေါတာ- ဉာဏမ္မုနိဓ္ဓေါတာ၊ မလာနိစ (ရှာဂံ ဒေါသမောဟ ဟူသော အညစ်အကြေးတို့လည်း) + အာသဝါစ (ကာမစသော အာသဝေါတို့လည်း) မလာသဝါ၊ နိဓ္ဓေါတာ+ မလာသဝါ ယေဟိတိ နိဓ္ဓေါတမလာ သဝါ၊ ဤ စကားဖြင့် ထို ပုဗ္ဗာစရိယတို့၏ ဒီဏာသံဝ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။

ဝိသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇာ ပဋိသန္ဓိ ဒေဟိ ။ ။ ဝိသေသေန+ သုဒ္ဓါ-ဝိသုဒ္ဓါ၊ ဝိဇ္ဇာစ+ ပဋိသန္ဓိ ဒါစ ဝိဇ္ဇာပဋိသန္ဓိဒါယော၊ ဝိသုဒ္ဓါ + ဝိဇ္ဇာပဋိသန္ဓိဒါယော ယေသံတိ ဝိသုဒ္ဓိ ဝိဇ္ဇာ ပဋိသန္ဓိဒါ၊ ဤစကားဖြင့် “ သုက္ခဝိပဿက ဒီဏာသဝများ မဟုတ်ကြ၊ တေဝိဇ္ဇ-ပဋိ သန္ဓိဒါပတ္တိ ဒီဏာသဝများဖြစ်ကြ၏” ဟု ပြသည်။

ရှိသော ရှေးဆရာမြတ်တို့သည်၊ စိတ္တေဟိ - ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓဝရန္တယေဟိ - ဘုရားမြတ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ ဝါ - ဘုရားမြတ်၏အလိုသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ နယေဟိ - နည်းတို့ဖြင့်၊ အယံဝိနယော - ဤ ဝိနည်း ပါဠိတော်ကို၊ ကာမံ - စင်စစ်ဧကန်၊ အမှန်အားဖြင့်၊ ဝါ - အလိုရှိတိုင်း၊ သံဝဏ္ဏိတော - ကောင်းစွာ ဖွင့်ပြအပ်ပါပေပြီ။ [နောက်၌ “ပန” ရှိသောကြောင့် “ဉာဏမ္မု၊ပေ၊ကာမံ-တိုင်း၊ ကိဉ္ဇာပိ သံဝဏ္ဏိတော - အကယ်၍ကား ဖွင့်အပ်ပါပေပြီ။” ဤသို့ ထပ်၍ပေးပါဥား။]

သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏန ကောဝိဒေဟိ။ ။ ဖဋ္ဌိသမ္ပိဒါပုတ္တ ရဟန္တာများဖြစ်သောကြောင့် ပိဋကတော်၏ အတ္ထမိဗ္ဗန်ရတ္တိတို့၌ ကျွန်းကျင်ပြီးဖြစ်ရကား “ သဒ္ဓမ္မ ၊ ပေ၊ ကောဝိဒေဟိ” ဟု ဘူတကထာနဝိသေသနဂုဏ်ကို ပြုပြန်သည်၊ [ဘူတ-ထင်ရှားအောင် + ကထန-ပြောသော ဝိသေသန၊ သဒ္ဓမ္မဿ + သံဝဏ္ဏနာ - သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာ၊ သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာယံ + ကောဝိဒါ - သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနကောဝိဒါ၊ ကဝတီတိကော = အသံပြုတတ်သော ဝေဒကျမ်းစာ၊ ဝါ - ပိဋကကျမ်းစာ၊ ကုဓာတ် , အပစ္စည်း၊ ကံ + ဝိဒတီတိ ကောဝိဒေါ = ဝေဒတတ်သိ ပညာရှိ၊ (ဝါ - ပိဋကတတ်သိ ပညာရှိ၊) ထောမနိမိ၊ ကောဖြစ်အောင် သုတ်ကြီးဖြင့် အ ကို ဩဂု။]

သလ္လေခိယေ၊ပေ၊ပမေဟိ။ ။ ပရိက္ခာရဗာဟုလုံ-သင်္ကန်းစသော ပရိက္ခရာတို့၏ ပေါများကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သလ္လိခတိ-ခြစ်ပစ်သကဲ့သို့ နည်းပါးအောင်ပြုတတ်၏၊ ဣတိ သလ္လေခေါ၊ [သံပုဗ္ဗ + လိခဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း။] သင်္ကန်းစသော ပရိက္ခရာကို အပိုအပို အများအပြား မထားဘဲ (ပိုလျှင် စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်း၍) မျှတရုံထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သလ္လေခဿ + ဘာဝေါ သလ္လေခိယံ = ပရိက္ခရာ နည်းနည်းပါးပါး သုံးစွဲတတ်သော အပိုစ္စတာ သန္တုဒ္ဓိတာစသောဂုဏ်တည်း။ [ဝိမတိ၌ သလ္လေခအရ အပိုစ္စတာ စသော ဂုဏ်ကို ယူ၍ “ သလ္လေခေန-သလ္လေခ အကျင့်ဖြင့် + နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ဓုတင်ဆောင်ခြင်း စသော အကျင့်” ဟု ဆိုသည်။] သုလဘာ + ဥပမာ သုလဘူပမာ၊ နတ္ထိ သုလဘူပမာ ယေသံတိ နောသုလဘူပမာ - “ ထို အရှင်မဟာကဿပ စသော မထေရ်မြတ်တို့၏ သလ္လေခိယ အကျင့်ကို ကျင့်ကြပုံမှာ ယခုအခါ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ကျင့်ပုံနှင့် တူသည်” ဟု ဥပမာပြဘို့ မလွယ်ကူပါ-ဟူလို။

မဟာ၊ပေ၊ ဧဇူပမေဟိ ။ ။ “ မဟာဝိဟာရ ” ဟူသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာတော်ရောက်စဉ် အရှင်မဟိန္ဒအား သံဃိကလူ့အပ်သော မေဃဝန်ဥယျာဉ်၌ တည်ဆောက်အပ်သော ပဌမဆုံး ကျောင်းတိုက်တည်း၊ ဤ မဟာဝိဟာရဿပါဌ်ဖြင့် ထို မဟာဝိဟာရ၌ နေလေ့ရှိသော ထေရ်များကို ဌာနပစာရအားဖြင့်၎င်း , ထို ထေရ်တို့နှင့် အယူတူသော အခြားကျောင်းတိုက်နေသူတို့ကို ပရမ္ပပစာရအားဖြင့်၎င်း ယူ၍ ဤ မဟာဝိဟာရဿ ပါဌ်ဖြင့်ပင် အဘယဂိရိဝါသီ ဇေတဝနဝါသီ ဝိုဏ်းသားတို့ကို ကန့်သည်၊ ရထား (ကား) ကို မည်သူစီးလာသည် ဟု မသိလျှင် အလံကိုကြည့်၍ သိရ

ပယောဇန ဝိသေသ

ပန - ထိုသို့ ဖွင့်ပြအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ သော
သံဝဏ္ဏနာ - အဲသည် အဋ္ဌကထာဟောင်းသည်။

သီဟဋ္ဌဒိပကေန-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်သော၊ ဝါကျေန-စကားဖြင့်၊(တနည်း)
သီဟဋ္ဌဒိပကေန ဝါကျေန-သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ သင်္ခတတ္တာ-စီရင်အပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒီပန္တရေ-သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ တပါးသော ကျွန်း၌၊ ဘိက္ခုဇနဿ-
ရဟန်းအပေါင်း၏၊ ကိဉ္စိအတ္ထံ - တစုံတခုသော အကျိုးကို၊ ယသ္မာ - အကြင့်

သကဲ့သို့ “မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့သည် ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်များ” ဟုမသိလျှင် အစ
ဖြစ်သော အရှင်မဟာကဿပစသော ထေရ်တို့ကိုကြည့်၍ သိရသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်
မဟာ ကဿပထေရ်တို့ကိုပင် “ဓဇော+ဥပမာ ယေသံ” ဟူသောဝိဂ္ဂဟအရ “ဓဇုပမ”
ဟု ဆိုသည်။

ဝိမတိ။ ။ ဝိဟာရသီသေန ဟေတ္တ တတ္ထဝါသီနဉ္စေဝ တေဟိ သမလဒ္ဓိကာနဉ္စ
သဗ္ဗေသံ ဘိက္ခုနံ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တသ္မာ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဒိဋ္ဌိသီလဝိသုဒ္ဓိ
ယာ ပဘဝတ္ထေန (အစ အမွန်၏ အဖြစ်ဖြင့်) သညာဏ (အမှတ်အသား)
ဘူတတ္တာ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ မဟာကဿပတ္ထေရာဒယော ဇေပမမာတိ ဝုတ္တာ။
[သာရတ္ထဉ္စ တမျိုးဖွင့်သေး၏၊ ရှုလေတော့။]

သံဝဏ္ဏိတော၊ ပေ၊ နန္ဒယေတိ။ ။ [သံဝဏ္ဏိတော+အယံ။] သံသည် သမ္မာအနက်
ဟော၊ သမ္မာဟူသည် မယုတ်မလျော့ခြင်း ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ အနန္တ
ဂုတ္တာ” ဟု သမ္မာကို ထပ်ဆင့်၍ ဇီကာဖွင့်သည်။ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ နိတတ္တနည်း နေယျတ္တ
နည်းစသော နည်းမျိုးစုံပါသောကြောင့် “စိတ္တေဟိ နယေတိ” ဟု၎င်း၊ ဘုရားရှင် အလို
တော်ကျဖြစ်သောကြောင့် “သမ္မုဒ္ဓဝရန္တယေတိ” ဟု၎င်း မိန့်သည်။ [အန္တယ=အနု+
အယ၊ သမ္မုဒ္ဓဝရံ+အနုအယန္တိ အနုဂစ္ဆန္တိတိ သမ္မုဒ္ဓဝရန္တယာ=ဘုရားမြတ်၏အလိုသို့
အစဉ်လိုက်သော နည်းများ၊ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘတတိ၏ ဝိသေသနလုပ်၍ “ ဘုရားမြတ်
သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော ရှေးဆရာမြတ်တို့” ဟုလည်း သာရတ္ထဖွင့်သေး၏။]

ပယောဇန ဝိသေသ။ ။ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၏ မယုတ်မလျော့ ဖွင့်ထား
ကြောင်းကို ပြပြီး၍ မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ အကျိုးထူးကို ပြလိုသောကြောင့် “သံဝဏ္ဏ
နာ ၂ ပေ ၂ သမာရဘိသံ” ပါဠိကိုမိန့်၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောရှေး
ဆရာမြတ်တို့ အပြည့် အစုံ ဖွင့်အပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိပါသော်လည်း ထို
အဋ္ဌကထာဟောင်းကို အရှင်မဟိန္ဒ စသောထေရ်များက သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူ
သောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ရဟန်းများသည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြင်လိုက်ကြ၏။
ထို့ကြောင့် ထို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် တည်နေသော အဋ္ဌကထာသည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့
အခြားကျွန်း၌နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အကျိုးတစုံတခုကိုမျှ မပြီးစေနိုင်၊ ထို့ကြောင့်
ဗုဒ္ဓသိရိ၏ တောင်းပန်မှုကို အကြောင်းပြု၍ သီဟိုဠ်ဘာသာမှပြောင်းလွှဲ၍ ပါဠိဘာသာ
ဖြင့် အဋ္ဌကထာအသစ် စီရင်ပါမည်-ဟုလို။

ကြောင့် န အဘိသမ္ဘုဏာတိ-မပြီးစေနိုင်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (အသည် အဋ္ဌကထာ ဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်ထားသည့် အတွက် ကျွန်း တပါး ရဟန်းအပေါင်း၏ တစုံတခုသော အကျိုးကို မပြီးစေနိုင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) ဗုဒ္ဓသိရိဂုယသံ - ဗုဒ္ဓသိရီ အမည်ရှိသော၊ ထေရဿ - ထေရ်၏၊ အဇ္ဈေသနံ - တိုက်တွန်းတောင်းပန်ခြင်းကို၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ သမနုဿ ရန္တော-အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဣမံသံဝဏ္ဏနံ-ဤ အဋ္ဌ ကထာသစ်ကို၊ ပါဠိနယာနုရူပံ - ပါဠိတော်နည်း အားလျော်စွာ၊ ဝါ-ပါဠိ တော်နည်းအားလျော်သော မာဂဓဘာသာဖြင့်၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သမာရဘိ သံ-ကောင်းစွာအားထုတ်ပေအံ့။

သံဝဏ္ဏနာ။ ။ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ဝိတ္ထာရ-ချွဲခြင်း ဖွင့်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၏အနက်ကို အကျယ်ချဲ့ပြကြောင်းစကားကို “သံဝဏ္ဏနာ” ဟု ခေါ်၏၊ သံဝဏ္ဏိယတိ အဓတ္ထာ ဧတ္ထေဘောယဝါတိ သံဝဏ္ဏနာ၊ ထိုသံဝဏ္ဏနာကိုပင် “အတ္ထော ကထိယတိ ဧတ္ထေဘောယဝါတိ အဋ္ဌကထာ”ဟု ခေါ်၏၊ [တ္ထကိုဋ္ဌပြီ။] •

သီဟဋ္ဌဒီပကေန။ ။သီဟံ-အဘဖြစ်သော ခြင်္သေ့ကို+လာတိ ဝဏ္ဏာတိ-ဖမ်းယူ တတ်၏၊ ဣဘိ သီဟဋ္ဌော၊ (သီဟသဒ္ဓါပပဒ+လာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ လကိုဋ္ဌပြီ။) ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ သီဟဘာဟု မင်းသားသည် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ ထိုမင်း၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သော ဝိဇယမင်းသားလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ ထိုမင်းသား၏ နေရာကျွန်းသည် ဌာနျူပစာရအားဖြင့် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ သီဟဋ္ဌောစ+သော + ဒီပေါ စာတိ သီဟဋ္ဌဒီပေါ၊ သီဟဋ္ဌဒီပေ+ ဇာတံ သီဟဋ္ဌဒီပကံ၊ (ဝါကို-ဘာသာစကား။)

သင်္ခတတ္တာ။ ။“သင်္ခတတ္တာတိ ရစိတတ္တာ (စီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)” ဟု ဝိမတိဋ္ဌင်၏၊ မာဂဓဘာသာဖြင့်ရှိသော အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြောင်း၍ စီရင်အပ်သည်-ဟုလို၊ ဥပမာ-ပါဠိတော်ကို မြန်မာလို ပြန်ထားသကဲ့သို့တည်း။ [အချို့ ကား- “ယခုအခါ မြန်မာနိဿယ ကဲ့သို့ ပါဠိ-သီဟိုဠ် ဘာသာ ၂ မျိုးတွဲ၍ စီရင်ထား သည်”ဟု လည်း ဆိုကြ၏။]

အဘိသမ္ဘုဏာတိ။ ။အဘိ+သံ + ပုဗ္ဗ သွာဒိဂိုဏ်း ဘူဓာတ်သည် ရောက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ ကိဉ္စိအတ္ထံ န အဘိသမ္ဘုဏာတိ - တစုံတခုသော အကျိုးသို့ မသက်ရောက် ” ဟု သဒ္ဓတ္တဖြစ်၏၊ ထို “မသက်ရောက်ခြင်း” ဟုသည် “အကျိုးကို မပြီးစေခြင်းပင်တည်း” ဟု ပြလို၍ “န သဒ္ဓဓေတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကြ သည်။ [ဒီပန္တရေ၌ အန္တရသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် “အည” အနက် ဟောတည်း၊ “ဒီပေါစ+သော+အန္တရောစ (သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ တခြားလည်းဟုတ်၏) ဣတိ ဒီပန္တရော။]

ပါဠိနယာနရူပံ ။ ။ “ပါဠိတော်၏+နည်း” ဟူသည် ယခုအခါ ပါဠိတော်မှာ ရှိသော ပါဠိဘာသာတည်း၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်၏+နယော-သိကြောင်းနည်းတည်း၊ ပါဠိနယော - နည်း၊ ထို ပါဠိတော်နည်းအားလျော်သော ဘာသာ ဟူသည် မာဂဓ ဘာသာ (မဂဓတိုင်းသုံး စကား) တည်း၊ ပါဠိဘာသာနှင့် မာဂဓ ဘာသာကို သဘောတူဟုပင် ဆိုကြ၏။ သို့သော် စာအနေအထား အသွားအလာမှာ ပါဠိတော် သွားပုံက အစီအစဉ်မပျက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဗုဒ္ဓေါရ သွား၏။ အဋ္ဌကထာဖွင့်သော အခါ အရပ်စကားပြောသကဲ့သို့ တခါတခါ ရှည်ရှည် , တခါတခါ ထိုထောင့်ထောင့် ဖွင့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပါဠိနယောန” ဟု မဆိုဘဲ “ပါဠိနယာနရူပံ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

အဇ္ဈေသနံ ပေ၊ သမနုဿရဇ္ဇော ။ ။ အဓိ + ဣသဓာတ်သည် ရိရိသေသေ စေခိုင်းခြင်း (မြန်မာလို “ တောင်းပန်တိုက်တွန်းခြင်း ”) အနက်ကိုဟော၏။ “သမ နုဿရဇ္ဇော” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုမှ တောင်းပန်သည်မဟုတ်၊ ရှေးတုန်းက တောင်းပန်ဘူးကြောင်း သိရ၏။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ရှိနေသော အဋ္ဌကထာကို ပါဠိ ဘာသာဖြင့် ပြောင်းဘို့ရန် အရှင်ဗုဒ္ဓသိရိက တောင်းပန်ဘူးသည်ကို အမှတ်ရသော ကြောင့် ယခုအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်မည် - ဟုလို။ [အဝုယီယတေ ဇေတနာတိ အဝု ယော-ခေါ်ဝေါ်အပ်ကြောင်း နာမည်၊ အာပုဗ္ဗ, ဝှေဓာတ်, အပစ္စည်း၊ အာကို ရဿ, ဧကို အယပြု၊ ဗုဒ္ဓသိရိတိ+အဝုယော ယဿာတိ ဗုဒ္ဓသိရိဝုယော။]

မှတ်ချက်။ ။ “သော ပန” ။ ပနသည် အရုဗုတ္တဇောတက (ရှေး အဋ္ဌကထာ ဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် တည်ရှိနေသည့်အတွက် နှစ်သက်ဘွယ် မကောင်း ကြောင်းကို ထွန်းပြသော) နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထိုနိပါတ်မျိုး ရှိနေလျှင် ရှေ့ဝါကျ၌ ကိစ္စာပိရိရ-မရိလျှင်လည်း ထည့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ကိစ္စာပိထည့်၍ အနက်ပေးပုံကို ပြထား၏။ သာရတ္ထ၌ ပနအဖွင့်ကျမှ “ကိစ္စာပိ ပဗ္ဗာစရိယာသဘောတိ၊ ပေ၊ သံဝဏ္ဏိတော၊ တထာပိ (ပနအဖွင့်) ယသ္မာ န အဘိသမ္ပုဏာတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ ကိစ္စာပိရိရာ၌ “နန” ထည့်၍ စောဒနာဝါကျ ထုတ်ရိုးရှိ၏။ သို့သော် ကျမ်းအစဉ် အသိဉာဏ်ရှုပ်ထွေး၍ ဝန်လေးမည်စိုးသောကြောင့် လစ်လျူရှုပါသည်။ ပို့ချသော ဆရာတို့ကမူ စာဆိုသူ၏ ဉာဏ်လိုက်၍ ထိုက်သလို ပို့ချကြပါလေ။

ဝါကျခွဲ။ ။ “ကာမဉ္စ၊ ပေ၊ သံဝဏ္ဏိတော..နယေဟိ” သည် ရှေ့ဝါကျကိုထောင့်လျှင် (စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ တက်လာသော) ဝါကျာရမ္မ ဝါကျ၊ ရှေ့ “တံ ဝဏ္ဏယိသံ” ဆိုင်ရာ ဝါကျသည် အာရဒ္ဓဝါကျ၊ (စ) သည် ဝါကျာရမ္မဇောတက နိပါတ်၊ တနည်း-ကိစ္စာပိ ထည့်ထားသော ကာမဉ္စဝါကျသည် နော်ဝါကျထောင့်လျှင် အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျ၊ “သံဝဏ္ဏနာပေ၊ ယသ္မာ” တိုင်အောင် ဝါကျသည် အရုဗုတ္တ (ဂရဟာ) ဝါကျ၊ သော ပန၌ ပနသည် အရုဗုတ္တ (ဂရဟာ) ဇောတက၊ “သံဝဏ္ဏနာပေ၊ ယသ္မာ” သည် နောက်ဝါကျကို ထောက်လျှင် ကာရဏဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ သမာရဘိသံ၊ ... သမနုဿရဇ္ဇော” သည် ဖလဝါကျ။ [နနထည့်၍ စောဒနာဝါကျထုတ်လျှင် ကိစ္စာပိ စသော ဝါကျတို့ကို တမျိုးနာမည်မှည့်ရသေး၏။ နောက်မှ ပြဌာန်းမည်။]

ကရုဏာပုဂ္ဂိုလ် တစ္ဆေဝိညာဏ်-ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကိုလည်း၊ သမာရဏန္တော-
 ကောင်းစွာ အားထုတ်လသော်၊ (ဝါ- သော၊ အတံ- သည်၊)
 မဟာအဋ္ဌကထာ-မဟာအဋ္ဌကထာကို၊တဿာ-ထိုအဋ္ဌကထာသစ်၏၊ သရီရိ-
 အထည်ကိုယ်ကို၊ ဝါ- မူကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ မဟာပစ္စရိယံ- မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌ
 ကထာ၌၊ ယောဝိနိစ္ဆယော - အကြင်အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဝုတ္တော - ဆိုအပ်ပြီ၊
 တထေဝ - ထို အတူပင်လျှင်၊ ကုရုန္နိနာမာဒိသု - ကုရုန္နိအမည် အစရှိသော
 အမည်ရှိကုန်သော၊ ဝိဿုတာသု - ထင်ရှားကုန်သော၊ အဋ္ဌကထာသု - အဋ္ဌ
 ကထာတို့၌၊ ယောဝိနိစ္ဆယော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ တတောဝိ-ထိုအဆုံးအဖြတ်
 မှလည်း၊ ယုတ္တံ- သင့်တင့်သော၊ အတ္တံ-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အပရိစ္စန္တော-
 မစွန့်ဘဲ၊ အန္တောဝေရဝါဒိ-အတွင်း၌ပါဝင်သော ထေရဝါဒရှိအောင်၊
 သံဝဏ္ဏနံ - အဋ္ဌကထာသစ်ကို၊ သမ္ပ (သမ္မာ)-ကောင်းစွာ၊ သမာရဏိသံ-
 အားထုတ်ပေအံ့။

ကရုဏာပုဂ္ဂိုလ်။ ။ ဗုဒ္ဓါနိ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ ကရုဏာပုဂ္ဂိုလ် ဒဿေန္တော-
 သံဝဏ္ဏနံတဿာတိ အာဒိမာဟ၊ (ဗြူကာ) [ကရုဏာ-ကျမ်းပြုခြင်း၏+ ပကာရ-အပြား၊
 “ဘယ်ပုံ ဘယ်နည်းပြုမည် ” ဟု ကျမ်းပြုပုံ အချိုးအစား။] “ ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို
 အားထုတ်လသော် (အားထုတ်သောအခါ) မဟာအဋ္ဌကထာကို အထည်ကိုယ် (မူ)
 ထားမည်၊ [မူလ-အရင်းခံကို “မူ”ဟု ခေါ်၏။] မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာနှင့် ကုရုန္နိ
 စသော ထင်ရှားသော အဋ္ဌကထာတို့မှ သင့်မြတ်သော အဆုံးအဖြတ်ကိုလည်း ယူမည်၊
 ထင်ရှားသော ထေရ်များ၏ ဝါဒကိုလည်း ပါဝင်စေမည်၊ ဤသို့သော အချိုးအစားဖြင့်
 ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်မည်” ဟုလို။

မဟာပစ္စရိယံ၊ ပေါနာမာဒိသု။ ။ ပစ္စရိတိ ဥဠုမ္ပံ ဝုစ္စတိ-ပေါင်ကို “ပစ္စရိ” ဟု
 ခေါ်၏၊ တတ္ထ နိသိဒ္ဓိတွပ ကတတ္ထာ တမေဝနာမံ ဇာတံ=ထိုပေါင်ပေါ်၌နေ၍ ပြုအပ်
 သောကြောင့် အဋ္ဌကထာလည်း (ဌာန၏အမည်ကို ဌာနီ၌ တင်စားသော ဌာနပစာရ
 အားဖြင့်) ပစ္စရိ ဟု ပင် နာမည်တွင်၏၊ ထို့နောက်မှ ကြီးကျယ်သောကြောင့် မဟာ ဟု
 အထူးပြု၍ “ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ ” ဟု ထင်ရှားသည်၊ “ ကုရုန္နိဝလ္လိပိတာရ ” ဟု
 ကျောင်းတိုက်ရှိ၏၊ ထိုကျောင်းတိုက်၌ စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာလည်း ဌာနပစာရ
 အားဖြင့်ပင် “ ကုရုန္နိအဋ္ဌကထာ ” ဟု နာမည်တွင်၏၊ အာဒိဖြင့် ထိုအချိန်၌ ထင်ရှားသော
 အန္တအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ဃေပ အဋ္ဌကထာများကို ယူ။

ယုတ္တံ။ ။ ယုတ္တံ- မဟာအဋ္ဌကထာနည်းနှင့် ဖြစ်စေ၊ ဝိနယယုတ္တိနှင့် ဖြစ်စေ
 သင့်တင့်၏၊ ဣတိ ယုတ္တော၊ အတ္တော-အနက်အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ “ဝိနယယုတ္တိ” ဟူသည်
 ဝိနည်းပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာသော်လည်း ဝိနည်းပါဠိတော်နှင့် လျော်နေသော
 အယူအဆတည်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ လာသော အဆုံးအဖြတ်မှ ယုတ္တိရှိသော အဆုံး
 အဖြတ်ကို ယူမည်၊ ယုတ္တိမရှိသော အဆုံးအဖြတ်ကို စွန့်မည်-ဟုလို။

ဥယျောဇန မေ-ငါ၏ တံ-ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို၊ ပသန္နစိတ္တာ-ကြည်လင်
 သောစိတ်ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ထေရာ- ဆယ်ဝါရပြီ၊
 ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ - ရဟန်းတို့သည်၎င်း၊ နဝ (နဝါ) - ငါးဝါ
 မကြွယ်၊ သီတင်းငယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-၎င်း၊ မဇ္ဈိမာ-ငါးဝါပြည့်မတ်၊
 သီတင်းလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-၎င်း၊ ဓမ္မပုဒိပဿ-တရားတည်းဟူသော
 ဆီခီးရှိတော်မူသော၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မ- တရားတော်ကို
 သက္ကစ္စ-ကောင်းစွာပြု၍၊ (တနည်း) သက္ကစ္စံ - ရိရိသေသေ၊ ပတိမာနယန္တာ-
 မြတ်နိုးကော်ရော်၊ ပူဇော်ကြကုန်လျက်၊ နိဿာမေန္တ-စူးစူးစိုက်စိုက်၊ နာယု
 လိုက်ကြကုန်လော့။

အန္တောဂဓထေရဝါဒံ ။ ။ အန္တောနိပါတ်+ဂတ၊ (ဂန္ထဗ္ဗော=ဂန္ထဗ္ဗောကဲ့သို့
 တကို မပြု၍ “အန္တောဂဓ” ဟု ဖြစ်၏။) အန္တော-အတွင်း၌+ဂတာ-ဖြစ်သော ပါဝင်
 သော ထေရဝါဒတို့တည်း၊ အန္တောဂဓာ - တို့၊ ထေရာနံ - တိပိဋကုဋ္ဌနာဂ စသော
 ထေရ်တို့၏ + ဝါဒါ - ပြောဆိုအပ်သော အဆုံးအဖြတ်တို့တည်း၊ ထေရဝါဒါ - တို့၊
 အန္တောဂဓာ+ ထေရဝါဒါ ယသံ ဣတိ အန္တောဂဓ ထေရဝါဒါ (သံဝဏ္ဏနာ) ၊ တံ
 အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊ ဤဒုတိယာလည်း ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်၊ ထို့ကြောင့်
 “ထေရဝါဒေဝိ အန္တောကတွာ” ဟု “ကတွာ” ထည့်၍ ဇီကောစွင့်သည်။

အဗ္ဗာ ။ ။ ဤဂါထာ၌ “တံ သံဝဏ္ဏနံ” ကို သမာရသာန္တောတွင် စပ်၍၊ နောက်
 “သံဝဏ္ဏနံ” ကို သမာရသာသံ၌စပ်၊ “သဗ္ဗာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဗုဒ္ဓဝဇီရဂါထာပါဒဖြစ်၍
 ဆန်းတဲ့အောင် “သဗ္ဗ” ဟု ရသယပြုထူးသည်၊ အနက်ပေးသောအခါ “သဗ္ဗာ” ဟု ပေး။
 [“ဆန်းကြောင့် ပျက်ကြေ၊ ယွင်းကွက်ကွေ့၊ ဆောင်လေ့နက်ပေးခါ” - နိယာဝ်။]

ဥယျောဇန ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာကို ကောင်းစွာသင်ယူဘို့ရန် တိုက်တွန်းခြင်းကို
 “ဥယျောဇန (ဥယျောဇန)” ဟု ခေါ်၏။ ဧဝံ ကရဏပ္ပကာရံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ
 သောတုဟိ (နာယုကြ သင်ယူကြသော စာသင်သားတို့သည်) ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗရိမိံ (ပြုကျင့်
 လိုက်နာထိုက်သော အစီအစဉ်ကို) ဒဿေန္တော တံမေတိ အာဒိမာဟာ၊ “ယခုငါဆိုအပ်
 လတုံသော အဋ္ဌကထာသစ်ကို တရားမီးရောင် ငြီးငြီးလောင်သား ထိပ်ခေါင်ထွင်ထား
 မြတ်ဘုရား၏တရားတော်ကို ရှိသေစွာပူဇော်ကြသော အနေအားဖြင့် ထေရ နဝ မဇ္ဈိမ
 ဖြစ်သော ရဟန်းတော်များသည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နာယုကြပါ” ဟုလို။

နိဿာမေန္တ။ ပေ၊ မဇ္ဈိမာစ။ ။ နိပုဗ္ဗ (ဘူဝါဒိ-ခုရာဒိ) သမဓာတ်သည် ကြည့်ရှု
 နားထောင်ခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ပသန္နံ+စိတ္တံ ယေသံတိ ပသန္နစိတ္တာ=သဒ္ဓါ ပီတိ
 သောမနဿတို့ဖြင့် ကြည်လင်ရှင်ပြသော စိတ်ရှိသူတို့၊ ထိရာ ယေသံ အတ္ထိတိ ထေရာ=
 ခိုင်မြဲသော သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိပုတ္တိ ဝိပုတ္တိဉာဏအဿန ရှိသော ရဟန်းများ၊ ခိုင်မြဲ
 သော သီလစသည်မရှိဘဲ ဆယ်ဝါရပြီးသောရဟန်းတို့ကား (ဆယ်ဝါရပြီးချင်းတူသော
 ကြောင့်) ရှဦးအားဖြင့် ထေရမည်၏၊ နဝ-မဇ္ဈိမတို့ကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။

အာဂမသုဒ္ဓိ
ဒဿန

ဗုဒ္ဓေန - မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယောဓမ္မော - အကြင်သူတ်
အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ယောဝိနယောစ - အကြင် ဝိနည်းကို၎င်း၊
(ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဝုတ္တော-ဟောတော်
မူအပ်ပြီ၊ (သော- ထိုသူတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို) တထေဝ- ထို ဟောတော်
မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။

ဓမ္မဗ္ဗိပဿ၊ ပေ၊ မာနယန္တော။ ။ တရားတော်သည်ပင် မောဟမှောင်ကိုပယ်ရာ၌
မီးရောင်နှင့်တူရကား “ဓမ္မောယေဝ + ပဒီပေါ ယဿာတိ ဓိဗ္ဗပဒီပေါ” ဟူ၍ ဓမ္မအရ
ဓမ္မဟူသည် သာသနာတော် ဓမ္မနှင့် ပါဠိတော်ဓမ္မတည်း၊ ပဋိပုဗ္ဗ မာနဓာတ် စုရာဒိ
ဏယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “ပဋိမာနယ” သဒ္ဓါသည်မြတ်နိုးခြင်း ပူဇော်ခြင်း အနက်ကို
ဟော၏။ [သက္ကစ္စ ၂ နက်တွင် ပဌမအနက်၌ သံပုဗ္ဗ၊ ကရဓာတ်၊ တွာပစ္စည်း၊ တွာကို ရစူဠိ၊
ဒုတိယအနက်၌ “သက္ကစ္စ” ဟု ရှိသင့်လျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ အာဒရတ္ထ
နိပါတ်ပုဒ်။]

အာဂမသုဒ္ဓိပသညံ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ထို့ဖြင့် ဂန္ထာရမ္မအခဏ်းဝယ်
ပြသင့်သော ရတနတ္ထယပဏာမမှစ၍ ပဋိညာဉ် ဥယျောဇဉ်တိုင်အောင် ပြပြီးပါသော်
လည်း မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရာ (အာဂမ) ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဟောင်း
ထို့၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သဖြင့် ထို အဋ္ဌကထာ
ဟောင်းများ၏ ပမာဏဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ ဘာသန္တရကို
ပယ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပြုပြင်စီရင်ထားသော မိမိ အဋ္ဌကထာသစ်၏လည်း ပဇာဏ
ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ ပမာဏဖြစ်သည့်အတွက် နောင်လာနောက်သားတို့ သင်ယူ
သင့်ကြောင်းကို၎င်း၊ ပြလိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဝိနယောစ ဝုတ္တော” မှ စ၍
“သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗျာ” တိုင်အောင် ဆက်၍ မိန့်ရပြန်သည်။ [ဗုဒ္ဓေနာတိ
အာဒိနာ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ အာဂမသုဒ္ဓိဒဿန မုဒေန (အာဂမသုဒ္ဓိပြခြင်းကို
ပဓာနပြုသဖြင့်) ပမာဏဘာဝံ ဒဿေတွာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗတံ ဒဿေတိ။-ဝိမတိ။]

အာဂမသုဒ္ဓိဒဿန။ ။ ထိုတွင် “ဗုဒ္ဓေန၊ ပေ၊ အကံသု” ဖြင့် အာဂမသုဒ္ဓိကို ပြ၏၊
(၁) ဓမ္မဝိနယကို ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်၏၊ (၂) ထို ဟောတော်မူအပ်
တိုင်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် အရှင်သာရိပုတြာ အရှင် မဟာကဿပ စသော
သားတော်တို့သည် သိအပ်၏၊ (၃) [သံဂါယနာ ၃ တန်တင်အပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာ
ကြီး၌ လာသော အဆုံးအဖြတ်ကို “ထို သားတော်များ၏အလို” ဟု ဆို၏။] ထိုအလိုကို
မစွန့်ဘဲ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစုစီရင်ကြလေပြီ၊ ဤအဋ္ဌ
ကထာသစ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ (အာဂမ) ကား ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်-
ဟူလို၊ [အာဂစ္ဆတိ ဣတောတိ အာဂမော၊ ဣတော-ဤအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ အာဂ
စ္ဆတိ-အဋ္ဌကထာသစ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ၊ အာဂမော၊ အာဂမဿ-၏ + သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်
ပုံတည်း။ အာဂမသုဒ္ဓိယာ-ကို + ဒဿနံ- ပြကြောင်း စကားတည်း။]

ယေဟိပုတ္တေဟိ - အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော အကြင်သားတော်တို့သည်၊ ဣတော-သိအပ်ပြီ၊ တေသံ-ထို အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ထို သားတော်တို့၏၊ မတိ - အလိုကို၊ ဝါ- အလိုအားဖြင့်ဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ အစ္စန္ဒာ - မစွန့်ကုန်ဘဲ၊ (သီဟဠ ဋ္ဌကထာစရိယာ- သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ပုရေ-ရှေးအခါ၌၊ အဋ္ဌကထာ-အဋ္ဌကထာတို့ကို၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ။

ပမာဏဘာဝ
ဒဿန

တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ အပ်သည့်အတိုင်းအရှင်သာရိပုတြာအစရှိသော သားတော် တို့သည် သိအပ် , ထို သားတော်တို့၏အလိုကို မစွန့်ကုန်ဘဲ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် အဋ္ဌကထာ တို့ကိုလည်း ပြခဲ့ကုန်သည်၏

ပုတ္တေဟိ တထေဝ ဣတော။ ။ “ယေဟိ ပုတ္တေဟိ ဓမ္မသေနာပတိ အာဒိတိ” - သာရတ္ထ၊ “မဟာကဿပတ္ထေရာဒိတိ”-ဝိမတိ။ [ဝုတ္တောတိ ပါဠိတောစ (ပါဠိတော် အားဖြင့်၎င်း) အတ္ထတောစ (အဋ္ဌကထာအားဖြင့်၎င်း) ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ ဝုတ္တော၊ ပေ၊ ဟတ္ထ တတ္ထ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတာ ပကိဏ္ဍကဒေသနာယေဝ ဟိ အဋ္ဌကထာ= ထိုထိုနေရာ၌ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် အကျယ် ဟောတော်မူအပ်သော ရောရော နှောနှော ဒေသနာကိုပင် “အဋ္ဌကထာ” ဟု ခေါ်၏။ - သာရတ္ထ။] ဤ ဆရာသည် “ဘုရားဟောတော်မူတိုင်း အရှင်သာရိပုတြာကစ၍ သားတော်အများ သိအပ်ပြီ” ဟု အရှင်သာရိပုတြာကို ခေါင်းတပ်သည်။ ဝိမတိဆရာကား ပဋ္ဌမသံဂါယနာ တင်ချိန်မှာ အရှင်မဟာကဿပ ဥးစီးသောကြောင့် အရှင်မဟာကဿပကို ခေါင်းတပ်သည်။

တေသံ မတိမစ္စန္ဒာ။ ။ “မတိ” အရ “အလိုအယူ” ရသော်လည်း ထိုအလို အတိုင်း ဖွင့်အပ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အဋ္ဌကထာ အဆုံးအဖြတ်တိုင်အောင် ကာရဏ ပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ [မတိသင်္ခါတံ ဝေရုပ္ပရမ္မရာယ ဥဂ္ဂဟေတွာ အာဂတံ အဗ္ဗော ခ္စိန္တံ ပါဠိပုတ္တကဝသေနစ ပဝတ္တိံ သဒ္ဓအဋ္ဌကထာဝိနိစ္ဆယံ အပရိစ္စန္ဒာ - ဝိမတိ။ ဘုရားလက်ထက်မှစ၍ မထေရ်မြတ်အစဉ်အဆက်သည် သင်ယူအပ်ခဲ့ အဆက်မပြတ် ခဲ့သော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ခြင်း-ပါဠိတော်မှ အလွတ်ကို ဖွင့်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော အလုံးစုံသော အဆုံးအဖြတ်ကို “မတိ” ဟု ဆိုသည်။]

အဋ္ဌကထာ အကံသု။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ယောဝိဘတ်ကြော၊ အကံသု၏ ကတ္တားကို “သီဟဠဋ္ဌကထာစရိယာ” ဟု ဇွဲကာများ ထည့်ကြသည်။ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ ဆရာ တို့သည် အဋ္ဌကထာဟောင်း၌လာသော အဆုံးအဖြတ်အားလုံးကို မစွန့်ဘဲ မဟာအဋ္ဌ ကထာ , မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ , ကုရုဒ္ဓိအဋ္ဌကထာ , အန္ဓကအဋ္ဌကထာ , သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာတို့ကိုပြုခဲ့ကြသည်။ [“ယော + သော” ဟု၎င်း, “ယေဟိ ပုတ္တေဟိ + တေသံ” ဟု ၎င်း, “ယသ္မာ + တသ္မာ” ဟု ၎င်း အနိယမ + နိယမအားဖြင့် သံကွင်းဆက်သကဲ့သို့ တဝါကျနှင့် တဝါကျ ဆက်နေပုံကို သတိပြုပါ။]

အဖြစ်ကြောင့်၊) အဋ္ဌကထာသု - ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ယံ- အကြင် စကား ရပ်ကို၊ ဝတ္ထိ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ - ထို စကားရပ်သည်၊ ပမာဒလေခံ - မေ့လျော့ သဖြင့် ရေးသားအပ်သောပါဌ်ကို၊ ဝါ-အမှတ်တမဲ့ ရေးသားမိသောပါဌ်ကို၊ ဝဇ္ဇယိတွာန - ရှောင်ကြဉ်၍၊ သဗ္ဗဒ္ဓိ - အလုံးစုံသော စကားရပ်သည်လည်း၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ သိက္ခာသု-သိက္ခာ ၃ ပါးတို့၌၊ သဂါရဝါနိ-ရိုသေ လေးစားခြင်း ရှိကြကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာနံ - ပညာရှိတို့၏၊ ယသ္မာ - အကြင် ကြောင့်၊ ပမာဏံဟိ (ပမာဏံဇေ) - လိုရင်းပမာဏသာတည်း၊ တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်၎င်း၊ (ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်၏ ပမာဒ လေခံပါဌ်မှ တပါး အားလုံး ပမာဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [တသ္မာ အနု သိက္ခိတဗ္ဗာမှ တသ္မာကို လှမ်းယူသည်။]

ပမာဏဘာဝဒဿနံ ။ ။ အာဂမသုဒ္ဓိကို ပြုပြီး၍ ပမာဏဘာဝကို ပြလိုသော ကြောင့် “ တသ္မာဟိ၊ပေ၊ ပမာဏံ ဣပဏ္ဍိတာနံ ” ကိုမိန့်၊ တသ္မာ - ထိုသို့ ဘုရား သားတော်တို့၏ အလိုကို မစွန့်ဘဲ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြခဲ့ကြသောကြောင့်၊ ထို အဋ္ဌ ကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံးပင် ပမာဏဖြစ်သည်။ [တသ္မာဟိ၌ “ဟိတိ နိပါတမတ္တံ၊ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း၊... ဟေတုအတ္တဿ တသ္မာတိဣဒိနာယေဝ ပကာသိ တတ္ထာ-ဟိတ်အနက်ကို တသ္မာကပင် ပြုပြီးဖြစ်၍၊ ဟိနိပါတ်ထွန်းပြည့်ရာ ဟိတ်အနက် မရှိ၊ အခြားအနက်လည်း မဖြစ်သင့်သောကြောင့်တည်း၊ (ဋီကာများ)၊ ဝိမတိ၌ကား “ ပမာဏံဟိ ပမာဏံဇေ ” ဟု တနည်းပြသေး၏။]

သဂါရဝါနိ၊ပေ၊ပဏ္ဍိတာနံ။ ။ ပဗိယတေ ဧတေနာတိ ပမာဏံ၊ ဧတေန-ဤ စကားဖြင့်၊ ပဗိယတေ - နှိုင်းချိန်အပ် ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ နှိုင်းချိန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ - ထို စကားသည်၊ ပမာဏံ - မည်၏၊ အနက် အဓိပ္ပါယ် သိဘို့အရေး၌၎င်း၊ ဆုံးဖြတ်ဘို့ အရေး၌၎င်း ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၏ စကားကို ကြည့်၍ နှိုင်းချိန်ရ ဆုံးဖြတ်ရလောက်အောင် ကောင်းမွန် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ သိက္ခာ ၃ ပါး၌ လေးလေးစားစား ရှိကြသော ပညာရှိတို့၏ ပမာဏဖြစ်သည်-ဟုလို။ [ယသ္မာ ပမာဏံ၌ ယသ္မာကို တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာနှင့် တွဲပါ။]

ဝဇ္ဇယိတွာ ပမာဒလေခံ။ ။ “ထို အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံး ပင် ပမာဏဖြစ်သည် ” ဟု ဆိုရာ၌ ပမာဒလေခံစကားပါ ပမာဏ ဖြစ်သလောဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ “ဝဇ္ဇယိတွာ ပမာဒလေခံ” ဟု မိန့်သည်၊ ပမာဒလေခံမှတပါး ကျန် အားလုံးကိုသာ ပမာဏဟု ဆိုလိုပါသည် - ဟုလို။ [လိခိဘဗ္ဗတိ လေခံ၊ (လေခါ လည်းရှိ၊) ပမာဒေန - မေ့လျော့သဖြင့်၊ ဝါ - အမှတ်တမဲ့၊ လေခံ- ရေးအပ်သော (ရေးမိသော) စကားတည်း၊ ပမာဒလေခံ၊ ပေထက်အက္ခရာတင်သောအခါ၌ အမှတ် တမဲ့ မှား၍ရေးမိသော စကားကို “ ပမာဒလေခံ ” ဟု ခေါ်သည်။]

**အဘိန္ဒဘာဝနှင့်
အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာဝဿန**

တတော - ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ၊ ဘာသန္တရ
မေဝ - သင်တိုင်းအင်္ကျီနှင့် တူသော သီဟိုဠ်ဘာသာ
ကိုသာလျှင်၊ ဟိတွာစ - ပယ်စွန့်၍၎င်း၊ ဝိတ္တာရမဂ္ဂ-
အကျယ်ဖြစ်သော အဖွင့်အစဉ်ကို၊ သမာသယိတွာစ - ကျဉ်းစေ၍၎င်း၊ ဝါ-
အကျဉ်းချုံး၍၎င်း၊ သမ္ပိ- အလုံးစုံသော၊ ဝိနိစ္ဆယံ - အဆုံးအဖြတ်ကို၊ အသေ
သယိတွာစ-မကြွင်းစေမူ၍၎င်း၊ ကိစ္ဆိ - တစုံတခုသော၊ တန္တိတ္ထမံ- ပါဠိတော်

အဘိန္ဒဘာဝ, အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာဝ ဝဿန ။ ။ ပမာဏဘာဝကို ပြုပြီး၍ အဘိန္ဒ
ဘာဝကို၎င်း, အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာဝကို၎င်း ပြလိုအောင်ကြောင့် “တတောစ၊ပေ၊အနုသိက္ခိ
တဗ္ဗာ” ဟု ဝိနိ၊ ထိုတွင် “တတောစ၊ပေ၊ဟေသယတိ ဝဏ္ဏနာဝိ ” သည် အဘိန္ဒဘာဝ
(သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဟောင်းများနှင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်၏ မကွဲမပြား တသားထည်း
ဖြစ်ကြောင်း) ကို ပြသောစကားရပ်တည်း၊ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့တွင် ဤ အဋ္ဌကထာ
သစ်၏မူဖြစ်သော မဟာအဋ္ဌကထာမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ခြင်း, အကျယ်ကို အကျဉ်း
ချုံးခြင်း, ပါဠိတော်အစဉ်ရှိတိုင်းကို မခုန်မကျော်ဘဲ ဖွင့်ခြင်းဟူသော ရေးသားပုံ အစီ
အစဉ်မျှသာ ကွဲလွဲပါသည်။ လိုရင်းစကားသားမှာ မဟာအဋ္ဌကထာအတိုင်းပင် ဖြစ်၍
မကွဲလွဲပါ- ဟူလို။ [ဝေရဗူကဏ္ဍကဲ့သို့ သုတ္တန်မှာလည်းပါ ဝိနည်းမှာလည်း ပါသော
စကားရပ်ကိုလည်း သုတ္တန်နှင့်လျော်အောင် ဖွင့်ပြဌေးမည်ဖြစ်၍ ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကပင်
အဋ္ဌကထာဟောင်းထက် စုံလင်ပါသေး၏။]

ဘာသန္တရမေဝ ဟိတွာ ။ ။ ဘာသတော - မာဂဓတာသာမှ + အန္တရာ
(အညာ) - အခြားသော သီဟိုဠ်ဘာသာတည်း၊ ဘာသန္တရာ၊ [ဘာသန္တရမေဝ
ဟိတွာတိ ကဗျူကသဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ အပနေတွာ-ဗိကာ။] ကဗျူကဋ္ဌ ကစ (မန္တ
နေ) ဓာတ်, ဥကန်ပစ္စည်း၊ ထို ကဗျူကသဒ္ဓါသည် ချပ်ဝတ်, မြားကာ, မြေရေလဲ,
အဝတ်သာမန် အနက်များအပြင် “ဗုတ္တိနိ စုဋ္ဌိကာယံ” ဟု တနက်ပါသေး၏။ [“စုဋ္ဌိ
ကာ” ကား “ဥးစွန်းအမောက်” အနက်ဖြစ်ဟန်တူသည်။] ချပ်ဝတ်ဟူသည် (သန္တာ
ဟ- တင်းကြပ်အောင် ခွဲအပ်သော) စစ်သားတို့၏ အဝတ်တည်း၊ သံဖြင့် ပြုလုပ်ရ၏။
ထို အဝတ်ကို ဝတ်သောအခါ အလယ်၌ ခါးပတ်ကိုလည်း ပတ်ရသည် - ဟု ဆို၏။
(ကြပ်ကြပ်ရပ်ရပ် ချပ်နေအောင် ဝတ်အပ်သောကြောင့်) “ချပ်ဝတ်” ဟု ခေါ်သည်။

ထိုချပ်ဝတ်ကို အတူလုပ်၍ ချပ်အပ်သော အင်္ကျီရှည်ကို “သင်တိုင်း” ဟု ခေါ်၏။
ထို သင်တိုင်းသည် တယောက်၏ အဝတ်ကို အခြားတယောက် ဝတ်လို့ မဖြစ်နိုင်၊
အရပ်တူချင်း- ကိုယ်လုံးတူသူချင်းသာ ဝတ်၍ဖြစ်၏။ ထို့အတူ သီဟိုဠ်ဘာသာလည်း
သီဟိုဠ်သားတို့နှင့်သာ တော်၏။ အခြားကျွန်းသားနှင့် မတော်၊ ထို့ကြောင့် “ကဗျူက
သဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ” ဟု ဆိုသည်။ [မြန်မာဘာသာစသော အခြား ဘာသာတို့
လည်း အခြားလူမျိုးတို့ အလိုအားဖြင့် ကဗျူကသဒိသပင်တည်း၊ မာဂဓတာသာကား
ပါဠိနားလည်လိုသူတိုင်း သင်ရမည်ဖြစ်၍ “အများသုံးဘာသာ” ဟု ဆိုလိုသည်။]

အစဉ်ကို၊ အဝေါက္ကမိတွာစ - မခုန်ကျော်မှုရှ်၎င်း၊ သုတ္တန္တိကနံ - သုတ္တန်၌ လာကုန်သော၊ ဝစနာနံ-စကားတို့၏၊ ဝါ-ပါဠိတို့၏၊ အတ္ထိ-အနက်အဓိပ္ပါယ် ကို၊ သုတ္တာနရူပံ-သုတ္တန်အားလျော်စွာ၊ ပရိဒီပယန္တိ-ထင်ရှားပြလျက်၊ အယံ ဝဏ္ဏနာပိ-ဤ အဋ္ဌကထာသစ်သည်လည်း၊ ယသ္မာ-အကြံ့ကြောင့်၊ ဟေသတိ-ဖြစ်လတ်(တနည်း) ပရိဒီပယန္တိ-ထင်ရှားပြတတ်သော၊ အယံ ဝဏ္ဏနာပိ-ကိုလည်း၊ (အမွေဟိ-ငါတို့သည်) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟေသတိ-ပြုစီရင်အပ်

ဝိတ္တာရ၊ ပေ၊ သမာသယိတွာ ။ ။ ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ဝယ် အထက်မှာ တိုက်ရိုက်လာမည့်စကားတို့ကို ရှေ့ ဆောင်ယူ၍ အကျယ်ချုပ်ပြလေ့ရှိ၏၊ ဥပမာ-ပဌမ ပါရာဇိကဋ္ဌ ဥပသမ္ပန္နောပုဒ်ကို ဖွင့်ရာဝယ် မဟာဝါခန္ဓကမု၎င်း ပရိဝါမု၎င်း ဆောင် ယူ၍ အပလောကနစသော ကံ ၄ ပါးကို အကျယ် ဖွင့်ပြခြင်းမျိုးတည်း၊ ထိုကဲ့သို့သော အကျယ်များကိုကား အကျဉ်းချုံး၍ ပါဠိတော်မှာ တိုက်ရိုက်တွေ့သောအခါမှဖွင့်ပြမည်- ဟူလို။ [သမာသယိတွာ-သံပုဗ္ဗ အသုဓာတ်, ဣယပစ္စည်း။]

ဝိနိစ္ဆယံ၊ ပေ၊ အဝေါက္ကမိတွာ ။ ။ အကျယ်ကို အကျဉ်းချုံးသော်လည်း “ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ ပါသမျှဝိနိစ္ဆယကို မကျန်ရစ်စေရပါ” ဟူလို၊ [သိသဓာတ်, ကာရိတ် ဣယပစ္စည်း၊ န+ သေသယိတွာ - အသေသယိတွာ။] [တန္တိယာ-ပါဠိတော်၏+ ကမော-အစဉ်တည်း၊ တန္တိက္ကမော။] ဖွင့်မှ နားလည်မည်ဖြစ်၍ ဖွင့်သင့်သော ပါဠိ အစဉ်ကို မကျော်မလွှားဘဲ ဖွင့်သောအားဖြင့်၎င်း၊ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့၌ မဖွင့်သင့် သောနေရာဝယ် ဖွင့်ထားသော အဖွင့်ကိုလည်း ဆိုင်ရာပါဠိနှင့် သင့်တော်သောနေရာ သို့ ပြောင်း၍ ဖွင့်သောအားဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိအစဉ်ကို မခုန်မကျော်ဘဲ ဖွင့်မည်- ဟူလို။ [ဝိ+ အဝ+ ကမုဓာတ်၊ န+ ဝေါက္ကမိတွာ-အဝေါက္ကမိတွာ။]

သုတ္တန္တိကနံ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏနာပိ ။ ။ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့ဝယ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ-ဈာန ကထာ, တတိယပါရာဇိက- အာနာပါဏကထာတို့ကဲ့သို့ သုတ္တန်၌လာသော ပါဠိတော် များကို မဖွင့်ခဲ့ကြ၊ “သုတ္တန္တိကနံ ဘာရော-သုတ္တန်ဆောင်တို့၏ တာဝန်ဘဲ” ဟု ဆို၍ ကျော်သွားကြသည်၊ ဤ အဋ္ဌကထာကား ဝိနည်းပါဠိတော်မှာပါနေသော ထို သုတ္တန် စကားများကိုလည်း ဆိုင်ရာသုတ္တန်အားလျော်စွာ ဖွင့်ပြမည်- ဟူလို၊ အယံ ဝဏ္ဏနာပိ၌ အပိဖြင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းများကိုပေါင်းသည်၊ “ရှေးအဋ္ဌကထာများသာ ပမာဏ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်လည်း ပမာဏပင် ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟူလို။

ဘဝိဿတိ၊ ကရိယိဿတိ ။ ။ ဇီကာတို့၌ ဟေသတိကို ဤသို့ ၊ မျိုးဖွင့်ကြ၏၊ ဘဝိဿတိဟု ဖွင့်ရာ၌ ဟူဓာတ်, သတိဝိဘတ် ကတ္တားဟောဖြစ်၍ “အယံ ဝဏ္ဏနာ” ပုဒ်သည် ဟိတွာ သမာသယိတွာ အသေသယိတွာတို့၏ ကတ္တားလည်းဟုတ် ဟေသတိ ၏ ကတ္တားလည်း ဟုတ်၏၊ ကရိယိဿတိဟု ဖွင့်ရာ၌ကား ဟူဓာတ်သည်ပင် “တေတုနံ အနေကဉ္စတ္တာ” အရ ကရဓာတ်၏အနက်ဟော, ကံဟော ယ ပစ္စည်းကြေ-ဟူကြို။

လတံ့၊] တသ္မာစ - ထို့ကြောင့်၎င်း၊ (ထိုသို့ ဤ အဋ္ဌကထာ သစ်၏လည်း ဘာသန္တရကို စွန့်ခြင်းစသည်မှတစ်ပါး မထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) အယံ ဝဏ္ဏနာ - ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို သက္ကစ - ကောင်းစွာပြု၍ (တနည်း) သက္ကစံ - လေးလေး စားစား၊ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ - နေ့ရက်မှန်မှန် , အဖန်ဖန်ဖြင့်, သင်အံ လေ့ကျက်, ဆောင်ရွက်ထိုက်၏၊ ဝါ - နေ့ရက် မှန်မှန်, အဖန်ဖန်ဖြင့်, သင်အံလေ့ကျက်, ဆောင်ရွက်ကြပါလေ၊ ဣတိ - ပဏာမစသည်ကို ပြဆိုရာ စကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဟေသထိကို ကရိယိသထိ ဟု ကြိုကြိုနေဖန် စွင့်ခြင်းမှာလည်း “ဟိတွာ - စွန့်၍၊ သမာသယိတွာ - ချိုး၍၊ အသေသယိတွာ - မကျန်စေမူ၍” ဟူသော ကြိယာဝိသေသနတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဗျာပါရ (ကြောင့်ကြစိုက်ပုံ) ပါနေသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား (အမေဟိ) ရအောင် စွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ “ဘဝိသထိ” ဟု စွင့်၍ အယံ ဝဏ္ဏနာ ကို ကတ္တားလုပ်ရာ၌ကား ထိုသံဝဏ္ဏနာက ပယ်စွန့်မှု ချိုးမှု မကျန်စေမှုကို ပြုတတ်သော သတ္တိဗျာပါရမရှိပါဘဲ ရှိသကဲ့သို့ တင်စားထားသော တဗ္ဗမ္မုပစာရ ဟု ကြံ။

တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ။ ။ ဤကား အနုသိက္ခိတဗ္ဗာဘဝဒဿန စကားတည်း။ “ယသ္မာ ပမာဏံ, ယသ္မာ ဟေသထိ” ဟု ယသ္မာ ၂ ခုကို ဤတသ္မာနှင့် တွဲ၍ “အကြံကြောင့် ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံးသည် ပမာဏဖြစ်၏။ အကြံကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်လည်း ဘာသန္တရစွန့်ရုံမျှ စသည်သာ စကားအသုံး ကွဲ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် မကွဲမပြား တသားတည်း ဖြစ်လတံ့၊ ထိုအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို ရိရှိသေသေ သင်ယူထိုက်သည်” ဟု မှတ်။

မှန်၏ - ထိုအကြောင်း ၂ ပါးတွင် ရှေးအဋ္ဌကထာတို့က ပမာဏဖြစ်စေကာမူ ဤအဋ္ဌကထာသစ်က ရှေးအဋ္ဌကထာများနှင့် ကွဲပြားနေလျှင် လေးလေးစားစား မသင်ယူထိုက်သေး၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်က ရှေးအဋ္ဌကထာများနှင့် မကွဲပြားသော်လည်း ရှေးအဋ္ဌကထာကိုယ်က ပမာဏမပြုလောက်ပြန်လျှင်လည်း ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို လေးလေးစားစား မသင်ယူထိုက်သေး၊ ယခုမှာကား ရှေးအဋ္ဌကထာများကလည်း ပမာဏဖြစ်, ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကလည်း ရှေးအဋ္ဌကထာနှင့် သဘောမကွဲပြား, ဤအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို လေးလေးစားစား သင်ယူထိုက်ပါသည် - ဟူလို။ [အနု (ပုနပျံနံ) သိက္ခိယတေတိ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ၊ တဗ္ဗပစ္စည်းသည် တိုက်တွန်းခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် “သင်ယူကြပါလေ” ဟုလည်း ပေးသည်၊ ဣတိ သဒ္ဓါကား ဝဏ္ဏရမ္မုဒါ - စတည် အားထုတ်သလား။]

ဝဏ္ဏရမ္မုဒါ အဖွင့် ပြီး၏။

ဗာဟိရနိဒါန်းအဖွင့်

အဓိပ္ပေတဝိနယ တတ္ထ- ထိုဂါထာတို့၌၊ တံဝဏ္ဏယိသံ ဝိနယန္တိ- တံ ဝဏ္ဏယိသံ ဝိနယံဟူ၍၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဝုတ္တတ္တာ- ပဋိညာဉ်စကား ဆိုထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာဝ - မဖွင့်မီ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိနယော- ဤအရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဝိနည်းကို၊ (ယေန- အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊) ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤ အရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဝိနည်း၏ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိနယောနာမ ဣမ သကလံ ဝိနယပိဋကံ အဓိပ္ပေတန္တိ - “ ဝိနယောနာမ ၊ ဗေ ၊ အဓိပ္ပေတံ ” ဟူသော၊ ဧတံ - ဤစကားကို၊ (မယာ- သည်၊) ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ [ဣမ- ဤ တံဝဏ္ဏယိသံ ဝိနယံဟူသော ပါဠိ၌၊ သကလံ- အလုံးစုံသော၊ ဝိနယပိဋကံ- ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဝိနယောနာမ- ဝိနယမည်၏ ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။]

အဓိပ္ပေတ ဝိနယ။ ။ ဝန္တာရမ္ဘဂါထာတို့၌ “တံဝဏ္ဏယိသံ ဝိနယံ” ဟု ပဋိညာဉ်ကို ပြုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ပဋိညာတ ပကရဏ (ဝန်ခံအပ်ပြီးသောကျမ်း) ကို ပြုတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဝိနယတွေ များစွာရှိရာဝယ် ဤနေရာ၌ (သံဝဏ္ဏေ တဒ္ဓအဖြစ်ဖြင့်) အလိုရှိအပ်သော ဝိနယကို မဖွင့်ပြီမီ သတ်မှတ်ထိုက်၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည်ကို မိန့်၊ [ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော - ဝိ+အဝ + ထပေတဗ္ဗော၊ ဝိ (ဝိသံ) - အခြားဝိနည်းတို့မှ သီးခြား + အဝ (အဝန္တိန္ဒိတ္တာ) - ပိုင်းခြား၍ = ခွဲခြား၍ = ကန့်သတ်၍ + ထပေတဗ္ဗော - ထားထိုက်၏၊ ဤကား သဒ္ဓတ္ထ “နိယမေတဗ္ဗော- သတ်မှတ်ထိုက်၏” ဟု ဇီကာဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။]

တာဝ။ ။ “ပဌမတ္ထေ ကမတ္ထေစ၊ ဝတ္ထဗ္ဗန္တရပေက္ခဏော၊ အနညာတေ တေသုအတ္ထေသု၊ တာဝသဒ္ဓေါ ပဒိဿတိ” ဟူသော ငှုနက်တို့တွင် ပဌမတ္ထတည်း။ [တာဝသဒ္ဓေါ ပဌမန္တိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ဇီကာ။] နောက်၌ ဇီကာဟုလာသမျှ သာရတ္ထဇီကာဟု ချည်းမှတ်၊ တချို့သာဓကေ၌ “ဇီကာ” ဟု ယင့်မဖော်ပြသော်လည်း သာရတ္ထစကားဟုပင် မှတ်ပါ။

တေနတံ၊ ဗေ၊ အဓိပ္ပေတန္တိ။ ။ [“အဓိပ္ပေတန္တိ ” ဟု ရှေ့ပြန်လှည့်ဘို့ရာ ဣတိ သဒ္ဓါ ပါသင့်၏။] “ ဝိနယောနာမ သကလံ ဝိနယပိဋကံ ” သည် ဝဝတ္ထပနဝစန (ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြောင်း) စကားတည်း၊ တေနကုသ္မိ နိယမဝါစက တသဒ္ဓါရှိရာ၌ အနိယမဝါစက ယသဒ္ဓါပါသော ဝါကျတခု (ရှေ့ကဖြစ်စေ နောက်မှာဖြစ်စေ) ရှိရ၏ မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရ၏၊ ဤ၌ မရှိသောကြောင့် “ယသ္မာ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော” ဟု ဇီကာ ထည့်၍ “ တေန ဟောတုနာ ဝိနယောနာမာတိ အာဒိတံ နိယာမကဝစန (သတ်မှတ်ကြောင်းစကားကို) ဝုစ္စတိတိ အတ္ထော ” ဟု ဖွင့်သည်။

မာတိကာ ပန - ဆက်ဥူးအံ့၊ အဿ - ထိုဝိနည်းပိဋကကို၊ သံဝဏ္ဏနတ္ထံ-
 ဖွင့်ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ်သော ဝါထာကား၊
 မာတိကာ - မာတိကာ တည်း။..... ဧတံ - တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဝါ
 ဝေရဉ္ဇူယံ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင် အပ်သော ဤ
 ဝိနည်းပိဋကကို၊ ယေန-အကြင်သူသည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ယဒါ-အကြင်အခါ
 ၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယေနစ-အကြင်သူသည်လည်း၊
 ဓာရိတံ - ဆောင်ရွက် မှတ်သားအပ်ပြီ၊ ယေနစ - အကြင် သူသည်လည်း၊
 အာဘတံ - အဆက်ဆက် ဆောင်ရွက်အပ်ပြီ၊ ယတ္ထစ - အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
 လည်း၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်ပြီ၊ ဧတံဝိမိံ -ဤအစီအရင်ကို၊ ဝတ္တာ-ဆိုပြီး၍၊ တတော-
 ထိုမှ နောက်၌၊ တေနာတိအာဒိပါဌဿ- တေန အစရှိသော ပါဌ၏၊ အတ္ထံ-
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နာနပ္ပကာရတော - အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊
 ဒဿယန္တော - ပြလျက်၊ ဝိနယဿ - ဝိနည်းပိဋက၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ - အနက်

သတ်မှတ်ထိုက်ပုံ။ ။ “ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်” ဟူသည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ (ဖွင့်စရာ)
 အဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိအပ်တည်း။ ဝိနယဟူသော စကား၌ သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်း၊
 ဝိဇ္ဇကဝိနည်းစသော ဝိနည်းအမျိုးမျိုးပါဝင်၍နေရာ “ဝဏ္ဏယိသံ-ဖွင့်အံ့” ဟု ပဋိညာဉ်
 ပြုအပ်သော ဝိနည်းသည် အဘယ်ဝိနည်းပါနည်း၊ သံဝရဝိနည်းပါလော၊ သို့မဟုတ်
 ပဟာနဝိနည်းပါလော - ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိနယောနာမ သကလံ
 ဝိနယ ဝိဇ္ဇကံ- “ဖွင့်သို့ရာဝိနည်း” ဟူသည် “အလုံးစုံသော ဝိနည်းပိဋကတည်း” ဟု
 အလိုရှိအပ်သောဝိနည်းကို သတ်မှတ်ပြရသည်။ [သံဝရ-ပဟာနဝိနည်းများကို “အဓ္မ
 သာလိနိ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ အကျယ်ပြထားလေသည်။]

အယံ မာတိကာ။ ။ အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်ကိုပြပြီးမှ သူ့အခင်းနှင့်သူ အကျယ်
 ပြရလျှင် သာ၍ရှင်းလင်း နားလည်ဘွယ်ရှိခြင်းကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်ကို
 ရှေးဦးစွာပြသည်။ [မာတာဝိယာတိ မာတိကာ၊ ဥပမာအနက်၌ ဣက ပစ္စည်း။]
 အဓိသည် သားသွီးများကို ဖြစ်စေတတ်သကဲ့သို့ အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်စကားလည်း
 အကျယ်နိဒ္ဒေသများကို ဖြစ်စေတတ်ရကား အဓိနှင့်တူသည် - ဟူလို၊ ထိုမာတိကာ၌
 “၁-ယေနဝုတ္တံ၊ ၂-ယဒါဗုတ္တံ၊ ၃-ယသ္မာဝုတ္တံ၊ ၄-ယေနဓာရိတံ၊ ၅-ယေနအာဘတံ၊
 ၆-ယတ္ထ ပတိဋ္ဌိတံ၊ ၇-တေနာတိ၊ ပေ၊ ဝိနယဿတ္ထ ဝဏ္ဏနံ” ဟု ဖိုဒ်ရှိ၏။

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဧတံ၏ အနက်ကို “တေန သမယေန” စသော နိဒါန်းနှင့်တကွ
 ဝိနည်းပိဋက အားလုံးကို စွဲထား၏၊ ထိုသို့ စွဲခြင်းကား... “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဧဟာတိ-ဧတံ
 တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဝါ” ဝေရဉ္ဇူယံ ဝိဟရတိ အာဒိနိဒါနစနပဋိမဏ္ဍိတံ
 ဝိနယပိဋကံ ယေန ပုဂ္ဂလေန ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ ယေသု ပတိဋ္ဌိတံ၊ ဧတံ ယထာဝုတ္တဝိဓာနံ ဝတ္တာ
 ပေ၊ ကရိဿာမိတိ” ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ စွဲခြင်းတည်း။

အဖွင့်ကို၊ ဝါ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကရိသာမိ-ပြပေ
အံ့၊...ဣတိ အယ် - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ မာတိကာ - မာတိကာတည်း၊
ဝါ- အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်တည်း။ [ဤသို့ ရွှေပြန်၍ အုပ်ရသည်။]

ပုတ္တိ ယောနိ ယဒါ၊ ယသ္မာ တတ္ထ-ထိုမာတိကာပုဒ်တို့တွင်၊ တာဝ-ဓာရိတံ ယေန စာဘဝံ
စသည်တို့မှ ရှေးဥျားစွာ၊(နိဒ္ဒိဋ္ဌံ-ညွှန်ပြအပ်သော) ပုတ္တိယေန
ယဒါ ယသ္မာတိ ဣဒံ ဝစနံ-ပုတ္တိ ယေန ယဒါ ယသ္မာဟူသော
ဤစကားကို၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီတိ ဝေ
မာဒိဝစနံ-“ တေနသမယေန ၊ ပေ ၊ ဝိဟရတီ ” ဤသို့ အစရှိသော နိဒါန်း
စကားကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ပုတ္တိ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊
ဣဒံ- ဤ တေနသမယေန ၊ ပေ ၊ ဝိဟရတီ အစရှိသော နိဒါန်း စကားသည်၊
ဗုဒ္ဓဿ- အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာ
ဘုရား၏၊ အတ္တပစ္စက္ခဝစနံ-ကိုယ်တော်၏ မျက်မှော်၌ ဖြစ်သောစကားသည်၊
နဟောတိ-မဟုတ်၊(တသ္မာ-ထို့ ကြောင့်၊ဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အတ္တပစ္စက္ခ
ဝစနမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)ပုတ္တိယေန ယဒါ ယသ္မာတိ ဣဒံဝစနံ-ကို၊
တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီတိ ဝေမာဒိဝစနံ - ကို၊

တတ္ထ၊ ပေ၊ သန္ဓာယ ပုတ္တိ။ ။ ထိုမာတိကာ၏ အကျယ်နိဒ္ဒေသကို ပြလို၍ “တတ္ထ”
စသည် မိန့်၊ [တတ္ထဒါလျက်၊ စကားတက်မှ၊ မှတ်ယူ ဝိတ္တာရ၊-နိယာမံ] ထို အကျယ်
ဝါကျကား (ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနံ၏ အကျယ်ကုန်သည့်တိုင်အောင် ဖြစ်သောကြောင့်)
ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ကုန်သည့်တိုင်အောင်တည်း၊ “ယေန ပုတ္တိံ၊ ယဒါ ပုတ္တိံ၊ ယသ္မာ
ပုတ္တိံ”ဟူသော မာတိကာ ၃ ရပ်သည် (ဝိနည်းဝိဋ္ဌကအားလုံးကို မရည်ရွယ်) “တေန
သမယေန”စသော နိဒါန်းမျှလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်အပ်သော စကားဖြစ်သည်။

ဣဒဉ္စိ၊ ဝေ၊ န ဟောတီ။ ။ [အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝစနံ သန္ဓာယ-ပုတ္တိတိ အာဟ
ဣဒဉ္စိတိ အာဒိ-စောဒနာပါရစေ၊ အဘယံကြောင့် ဤနိဒါန်းလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍
ဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဣဒဉ္စိ” စသည် မိန့် (သာရတ္ထကျမ်းတက်)၊ ဤ
ဋီကာ၌ ကသ္မာမေးပုံကို ကြည့်၍ ဣဒဉ္စိစသော ဝါကျကို ဟေတုဝါကျလုပ်ပြီးလျှင် ရှေ့
ဝါကျကို ပြန်၍ ဖလဝါကျလုပ်မှ အမြေဝါကျဖြစ်၍ စာသွားထုံးစံကျသည်၊...ဟိသဗ္ဗေါ
ယသ္မာတိ အတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။] အကြင့်ကြောင့် ဤ တေနသမယေန စသော နိဒါန်း
စကားသည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်သော စကားမဟုတ်၊ ဘုရားစကား
မဟုတ်လျှင် “အဘယ်သူသည်၊ အဘယ်အခါ၌၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဆိုအပ်
သော စကားဖြစ်သနည်း”ဟု မေးထိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပုတ္တိ ယေန” စသော စကားကို
နိဒါန်းလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်-ဟု မပြေသည်။ [အတ္တနော-ကိုယ်တော်
၏+ပစ္စက္ခဝစနံ-မျက်မှော်ဖြစ်သော စကားတည်း၊ (ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်သော
စကားတည်း၊) အတ္တပစ္စက္ခဝစနံ-ကား။]

သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ထို၊ ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ ဟူသော ဤစကား၏ တေနသမယေန စသော နိဒါန်း စကားကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒံစနံ- ဤ တေနသမယေန၊ ပေဝိတရတ် အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သနည်း ကဒါ- အဘယ်အခါ၌၊ ဝုတ္တံ- နည်း၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ- နည်း၊ ဣတိတေ- ဤပြဿနာကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏။

မေးဘွယ်။ ။ “ဝုတ္တံ ယေန၊ ယဒါ၊ ယသ္မာ” ဟူသော မာတိကာ ၃ ရပ်ကို နိဒါန်း စကားလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်လျှင် မာတိကာကို အနက်ပေးစဉ်က အဘယ်ကြောင့် “တေ-ဤတေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ တဂဝါ ဝေရဇ္ဇာယံ ပိတရတိ အစရှိသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ပိနည်း ပိဋကကို” ဟု အနက်ပေး၍ ယေန ဝုတ္တံ ယဒါ ဝုတ္တံ ယသ္မာ ဝုတ္တံတို့၌လည်း စပ်စေခဲ့ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား- “ဝုတ္တံ ယေန” စသော မာတိကာ ၃ ရပ်ကို “တေန သမယေန” စသော နိဒါန်းလောက်ကိုသာ ဝုတ္တံ ဆိုလိုသော်လည်း နိဒါန်းနှင့် နိဂုံးတို့သည် ဘုရားဒေသနာတော်တိုင်း၏ အစ အဆုံးဖြစ်ရကား ဘုရားဒေသနာတော် ဖြစ်သော ပိနည်း ပိဋကတွင် ပါဝင်သောကြောင့် သီးခြားမခွဲတော့ဘဲ “တေ-ဤတေန သမယေန စသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ပိနည်း ပိဋကကို” ဟု ဆိုလိုက်ရတော့သည်။ ထိုသို့ မာတိကာတုန်းက နိဒါန်းနှင့်ပိနည်းပိဋကကို ပေါင်း၍ဆိုခဲ့သော်လည်း အကျယ်ချဲ့သော အခါ ပိဋကနှင့် မပေါင်းဘဲ နိဒါန်းကိုသာ ခွဲပြုလိုသောကြောင့် “တတ္ထ၊ ပေ၊ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်လေသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ တသ္မာ ဝုတ္တန္တိ။ ။ ဤတသ္မာမျိုး၌ မိမိရှေ့ကဝါကျကို မစွဲဘဲ တဝါကျ ကျော် ရှေ့က “တသ္မာ” ထည့်၍ထားသော “ဝုတ္တံယေန၊ ပေ၊ သန္ဓာယဝုတ္တံ” ဝါကျကို လှမ်း၍စွဲရသည်။ ဣဒံဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ၊ တသ္မာထည့်ထားသောရှေ့ဝါကျသည် ဖလဝါကျ၊ ဤတသ္မာဝါကျကား လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ တသ္မာ - ထိုသို့ “ဝုတ္တံယေန၊ ယဒါ၊ ယသ္မာ” ဟူသောစကား၏ နိဒါန်းမျှလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ “ဘုရားဟော မဟုတ်သော ဤနိဒါန်းစကားကို အဘယ်သူ ဆိုအပ်သနည်း ၊ အဘယ်အခါ ဆိုအပ်သနည်း ၊ အဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်သနည်း” ဟူသော ဤပြဿနာကို ဆိုထိုက်သည်-ဟုလို။ [တသ္မာရွှေ ၊ ဟိတ်ကိုတွေ့ ၊ ပြား၍ ရှိမှခံ... တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ် ၊ စွဲဆို မြဲထုံးစံ။]

လဒ္ဒဂုဏ။ ။ ပဌမ အကျိုးတပါးကိုပြသောဖလဝါကျကို ဆိုပြီးနောက် အကျိုးတပါးထပ်၍ပြသော ဖလဝါကျတခုရှိလျှင် ထိုဖလကို လဒ္ဒဂုဏ (ရအပ်သောအကျိုးပြု ဝါကျဟု မှတ်ပါ။

[နိယာမ်] အကျိုးတပါး ၊ ရှိတုံငြားက ၊ တပါးအကျိုး ၊ ရရှိသည်လျှင် ၊ လဒ္ဒဂုဏ်ပင် ဟု ၊ ဗာနာရှု ၊ ကျမ်းပြု ဉာဏ်အဟုတ်။

အဖြေ (ဣဒံ ဝစနံ - ဤ တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဿယံ
 ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို) အာယသ္မတာ ဥပါလိ
 ဣတ္ထရေန - အရှင် ဥပါလိထေရ်သည်၊ ဝုတ္တံ - လျှောက်အပ်ပြီး၊ [ဤဝါကျဖြင့်
 ကေနဝုတ္တံ၏အဖြေကို ပြ၏။] ပန- အဘို့တပါးကား၊ (ကေနဝုတ္တံ၏ အဖြေမှ
 တပါး ကဒါဝုတ္တံ၏ အဖြေကား- ဟုလို၊) တဉ္စ- ထို နိဒါန်းစကားကိုလည်း၊
 ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ - ပဌမ မဟာသင်္ဂီယနာတင်ရာ ကာလ၌၊ ဝုတ္တံ-
 လျှောက်အပ်ပြီး[ဤစကားဖြင့် ကဒါဝုတ္တံ၏အဖြေကိုပြ၏။] သော ပဌမမဟာ
 သင်္ဂီတိနာမစ-ဤ ပဌမ မဟာသင်္ဂီယနာ မည်သည်ကိုလည်း၊ (တနည်း) စ-
 ဆက်ဥးအံ့၊ သော ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမ - ဤ ပဌမ မဟာ သင်္ဂီယနာ
 မည်သည်ကို၊ ပဉ္စသတိက သင်္ဂီတိက္ခန္ဓကေ - ပဉ္စသတိက သင်္ဂီတိက္ခန္ဓက၌၊

မှတ်ချက် ။ ။ “ နိဒါနဝစနပဝိမုဏ္ဍိတံ ဝိနယဝိဇ္ဇကံ ” ဟု ဋီကာစွင့်ရာ၌ “ နိဒါန
 ဝစနံ ” အရ ဝေရဿကဏ္ဍ ကုန်သည့်တိုင်အောင် ယူ၍ သုဒိန္ဒကဏ္ဍစသော နော်ပိုင်းကို
 “ ဝိနယဝိဇ္ဇကံ ” ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏ - နောက်၌ ဝေရဿကဏ္ဍ စကားကိုပင် “ ဝိနယ
 နိဒါနံ ” ဟု များစွာသုံးစွဲလိမ့်မည်။ ထိုဝေရဿကဏ္ဍ၌ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် မိန့်တော်မူ
 အပ်သောစကားများ ပါရှိသော်လည်း ဘုရားမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း အရှင်ဥပါလိက
 အရှင် မဟာကဿပအား လျှောက်နေခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ အာယသ္မတာ
 ဥပါလိဣတ္ထရေန ဝုတ္တံ ” ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်။

ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ ။ ။ ယထာပစ္စယံ-တရားဟောတော်မူခြင်း သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အကြောင်းဝတ္ထုအလိုက်၊ တတ္ထ
 တတ္ထ-ဟိုအရပ် သည်အရပ်၌၊ ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 ၎င်း၊ ပညတ္တတ္တာစ - ပညတ်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိပွကိဏ္ဍာနံ-
 အထူးထူးရောပြုမ်း၍ နေကုန်သော၊ ဝါ- ပြန်ကြဲနေကုန်သော၊ ဓမ္မဝိနယာနံ - တို့ကို၊
 သင်္ဂီဟေတွာ- သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍ + ဝါယနံ- ရွတ်ဆိုခြင်း၊ သံဂီတိ- ခြင်း။

ပါရာဇိကချင်း၊ သံဃာဒိသေသ်ချင်း စသည်ဖြင့် ဝိနည်းမှာလည်း သဘောတူရာ
 ပေါင်းယူ၍၎င်း၊ ရှည်လျားသော သုတ်တို့ကို ဒီဃနိကာယစသည် နာမည်တပ်ကာ
 သုတ္တန်မှာလည်း သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍၎င်း၊ စိတ်အကြောင်းပြသော စကားရပ်ကို
 စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍစသည် နာမည်တပ်ကာ အဘိဓမ္မာမှာလည်း သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍
 ၎င်း+ရွတ်ဆိုခြင်းကို “ သံဂါယနာ ” ဟု ခေါ်သည်။ မဟာတိစ- ကြီးကျယ်သည်လည်း
 ဟုတ်၏၊ ဝါ-ပူဇော်အပ်မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+သာ + သံဂီတိစ-သံဂါယနာလည်း
 ဟုတ်၏၊ ဣတိ မဟာသံဂီတိ၊ ပဌမာစ+သာ+ မဟာသံဂီတိစာတိ ပဌမမဟာသံဂီတိ၊
 ပဌမမဟာသံဂီတိယာ+ကာလော ပဌမမဟာသံဂီတိကာလော။ [တဉ္စ ပန၌ စသဒ္ဓါ
 သည် ရှေ့ဝါကျ၌ဆိုအပ်ပြီးသောနိဒါန်းစကားပေါ်၌ ဤဝါကျ၏အနက်ကိုပေါင်းသော
 သဒ္ဓိက္ခနတ္ထ၊ ပနကား ပက္ခန္ဓရတ္ထ။]

(သင်္ဂီတိကာရေဟိ- သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်။) ကိဉ္ဇာပိဝုတ္တာ-အကယ်၍ကား မိန့်တော်မူအပ်ပါပေပြီ။ ပန-ထိုသို့ပင်မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ- နိဒါန်း၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် အကျိုးငှါ။ ဣဓာပိ- ဤအဋ္ဌကထာ၏ အစဉ်လည်း၊ ဣမိနာ နယေန-ဤ ဆိုအပ်လတုံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်သေး၏။

ပဌမပေ၊ နာမေသာစ ။ ။ ပဌမ မဟာသံဂါယနာကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် မပြီမီ ရှေးဦးစွာ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံကို ပြရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဌမမဟာသံဂီတိနာမ စေသာ” စသောပါဌ်ကိုမိန့်၊ ပဌမသံဂါယနာကို ဤဝိနည်းပိဋကဝယ် နောက်စုဋ္ဌဝါသင်္ဂီတိက္ခန္ဓာ၌ သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ မိန့်ဆိုအပ်ပြီး ရှိ၏။ ထိုသို့ ရှိပြီးဖြစ်၍ ဤအဋ္ဌကထာအစ၌ မပြတ်ထားလျှင် စာသင်သားတို့ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်း၌ ဉာဏ်မရှင်းဘဲဖြစ်လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် နိဒါန်း၌ ကျွမ်းကျင်သော ဉာဏ်အကျိုးကို (စာသင်သားတို့အား) ရစေလိုသောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာ၌ ပဌမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံကို သိထိုက်ပါသည်၊ (သိအောင်ပြရပါသည်) -ဟူလို။ [နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ-ဟူသောအကျိုးသည်ပင် ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံဂါယနာတင်ပုံကို ပြရခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်။]

စ၏အနက်။ ။ နာမေသာစ၌ စ၏အနက်ကို ဇီကာ၌ “စသဒ္ဓေါ ဤဒိသေသုဋ္ဌာနေသု ဝတ္တဗ္ဗ သမ္ဗိဏ္ဏနတ္ထော (ဤဝါကျ၌ ဆိုထိုက်သောအနက်ကို ဆိုအပ်ပြီးသော ရှေ့ဝါကျ၏အနက်၌ ပြန်၍ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏) ” ဟု ဖွင့်၏။ တဉ္စ ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ၏ အနက်သည် ရှေ့ဝါကျ၏အနက်၊ “သောစ ပဌမမဟာသံဂီတိဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ၏ အနက်ကား ဤဝါကျ၌ ဆိုထိုက်သောအနက်တည်း။ ဤအဖွင့်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဤ ပဌမ မဟာသံဂါယနာ မည်သည်ကိုလည်း” ဟု အနက်ပေးသည်။

ဥပညာသတ္ထော ဝါ စသဒ္ဓေါ။ ။ “စသဒ္ဓါသည် ဥပညာသအနက်ရှိ၏ ” ဟု ဇီကာတနည်းဖွင့်၏။ ဥပဇ္ဈာသမ္ပ နှုကို ဥပြု၊ ဒွေတော်လာ၍ “ဥပညာသ” ဟု ဖြစ်၏။ နှုသ= နိ+အာသသည် ထပနအနက်ကို ဟော၏။ ဥပ (ဥပဝန္တာ) - ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်၌ ကပ်၍၊ ဝါ-ဆက်၍၊ နှုသော-ထားခြင်းသည်၊ ဥပဇ္ဈာသော-မည်၏။ “တဉ္စ ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုပြီးနောက် ထို မဟာသံဂါယနာ အကြောင်းကိုပင် (စကားဆက် မပြတ်ဘဲ) “ပဌမမဟာသံဂီတိနာမေသာစ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဝါကျမျိုးကို ဥပဇ္ဈာသဝါကျဟု ခေါ်၍ စကို ဥပဇ္ဈာသ ဇောတကဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို။ ဤအဖွင့်အတိုင်း “စ-ဆက်ဦးအံ့” ဟု တနည်းပေးသည်။

ဥပညာသောတိစ ဝါကျာရ မ္တော ဝုဇ္ဇတိ။ ။ ဤဇီကာသည် ဥပဇ္ဈာသနှင့် ဝါကျာရ မ္တကို သဘောတူ ဟု ဆိုလို၏။ [ဝါကျာဿ - ဝါကျာတခုကို + အာရမ္တော - ဆက်၍ အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါကျာရမ္တော- ခြင်း။] ယခုခေတ် ဆရာအများကား စကားမပြတ်သေးဘဲ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ ဆက်လာသောဝါကျကို “ဥပဇ္ဈာသ ” ဟု ၎င်း၊ စကား

ပြတ်ပြီးမှ (ထိုပြီးပြီးသော စကားတွင်) စောဒနာဝင်စရာရှိသေး၍ ထပ်မံဆက်ရသော ဝါကျကို “ဝါကျာရမ္မ ဝါကျ” ဟု ၎င်း ခွဲကြသည်။ ဤအလို ဤစသဒ္ဓါသည် စကား မပြတ်သေးဘဲ “ဤ ပဌမ မဟာသံဂါယနာကို ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓက၌ ဆိုအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော့၊ အဘယ်အကျိုးငှါ ဤ၌ သိအပ်ပါသေးသနည်း” ဟု မေးတွယ်၍ ဆက်ပြသောကြောင့် ဥပနာသ ဇောတက ဟု မှတ်။ [နောက်ဝါကျကို ဥပနာသ၊ ဝါကျာရမ္မအမည်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျကို “အာရဒ္ဓဝါကျ” (အားထုတ်အပ်ပြီးဝါကျ) ဟု အမည်ပေးကြသည်။]

[နိယာဉ်] ပြတ်ပြီးခဲ့ရာ၊ ဆက်၍လာ၊ ဝါကျာရမ္မပင်။
မပြတ်စပ်ကာ၊ ဆက်၍လာ၊ ဥပနာသတွင်။

နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ။ ။ [နိဒါနံ၌ နိပုဗ္ဗဒါဓာတ် ယူပစ္စည်း။] နိဒါနိတိ (ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိဝေနေ အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒေသေတီ) တိ နိဒါနံ = ဒေသ, ကာလ, ဒေသက, ဝတ္ထုစသောအားဖြင့် မထင်ရှားသောဒေသနာကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍ ညွှန်ပြ တတ်သောကြောင့် “တေနသမယေန” စသော စကားကို နိဒါန်းဟု ခေါ်၏။ မှန်၏— ထိုနိဒါန်းစကား၌ ဝေရဇ္ဈာန္တိဟူသောဒေသ, ထို၌ နေရာအခါဟူသောကာလ, ဘုရားရှင် ဟူသော ဒေသက, အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းဝတ္ထုများ ထင်ရှားသည်။ [ပဌမ သံဂါယနာတင်ပုံကို ပြလိုက်သောအခါ အရှင်မဟာကဿပက အရှင်ဥပါလိအား “အဘယံကြောင့် ပညတ်တော်မူရသနည်း” ဟု မေးပုံပေါ်လာ၏။ ထိုအမေးကိုဖြေသောအခါ အရှင်ဥပါလိသည်ဝိနည်းကိုအစမှစ၍ ဖြေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤတေနသမယေနစသောနိဒါန်းကို အရှင်ဥပါလိဆိုသောစကားဟု နားလည်ကြရ၏။ ထိုသို့ နားလည်ဘို့အကျိုးငှါ သင်္ဂါယနာတင်ပုံကိုသိပါဠါး—ဟုလို။]

မှတ်ချက်။ ။ “ကိဉ္စာပိပေဝုတ္တာ” သည် စောဒနာပုဂ္ဂိုလ်အလိုဆန္ဒကို လိုက်လျော မြှောက်ပင့်ပေးသော အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျဖြစ်၏။ ဤဝါကျမျိုးကို စောဒနာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ (အာဘောဂ) ကို အတွင်း၌ ငုံ့၍ပြထားသော ဝါကျဟု မှတ်။ ကိဉ္စာပိကိုဖြုတ်၍ “နန” ဟု အာဘောဂဇောတကနိပါတ်ကို ထည့်လျှင် အာဘောဂ ဝါကျဖြစ်လာ၏။ ထို့နော် “နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ” ဟူသော အဖြေကိုကြည့်၍ “ကိမတ္ထံ” ဟု အမေးသွင်းလိုက်ပြန်လျှင် (အာဘောဂဗလ-ခေါ်) စောဒနာဝါကျပေါ်လာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အာဘောဂဝါကျ, စောဒနာဝါကျသွင်း၍ တနည်းအနက်ပေးပုံကား—

“နန အာစရိယ .... သော ပဌမ မဟာသံဂီတိနာမ ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓကေ သံဂီတိကာရေဟိ ဝုတ္တာ၊ အထ (ထိုသို့ ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်ပါလျက်) ကိမတ္ထံ ဣဓာပိ ဣမိနာ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ စောဒနာ၊ ကိဉ္စာပိ ဘဒြမုခ (ကောင်းသောမျက်နှာ ရှိသော စောဒက) သော ပဌမ မဟာသံဂီတိနာမ ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓကေ ဝုတ္တာ၊ နိဒါန ကောသလ္လတ္ထံ ပန ဣဓာပိ ဣမိနာနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ပရိဟာဝရော။

ပဌမသံဂါယနာ

ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ
 ပြီးနောက်
 သုတဒ္ဓုဗြောဟ္မံ

ဟိ - ချဲ့ဥျားအံ့၊ လောကနာထေ - သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတိ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ - ဓမ္မစက္ကာကို ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ ဝါ- ဓမ္မစက္ကာကို ဟောတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ [အခြားသဒ္ဓါနက်များကို အော်အဖွင့်မှာကြည့်၍

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံဟိ။ ။ပဌမမဟာသံဂါယနာမ-ကို ချဲ့လို၍ “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံဟိ” စသည်မိန့်၊ ပဌမသံဂါယနာ တင်ခဏ်းကုန်သည်အထိ ဝိတ္ထာရဝါကျကြီးတရပ် ဟု မှတ်၊ ဤဝါကျကြီးကိုထောက်၍ ရှေ့ “ ပဌမ ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” သည် သင်္ခေပဝါကျအမည် ရပြန်၏၊ ထိုဝိတ္ထာရဝါကျကြီးဝယ် “ ဓမ္မစက္က ၊ပေ၊ ဥဿာဟံ ဇနေသိ ” ကို စကား တရပ်ဟု မှတ်၊ ထိုဝါကျ၌လည်း “ အာယတ္ထာ မဟာကဿပေါ ၊ပေ၊ ဓမ္မဝိနယ သံဂါယနတ္ထံ ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟံ ဇနေသိ ” သည် လိုရင်းစကားတည်း၊ ထိုစကား၏ ဆိုလို ရင်းကား- “အရှင်မဟာကဿပသည် ဓမ္မဝိနယကို သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ရဟန်းတို့၏ စိတ်အားထက်သန်မှုကို ဖြစ်စေပြီ” ဟူလို။

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ၊ပေ၊လောကနာထေ။ ။ “အဘယ်အခါ၌ ဥဿာဟာကို ဖြစ်စေ သနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ ကုသိနာရာယံ၊ ပေ၊ လောကနာထေ ” ဟု မိန့်၊ လောက နာထ မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိနာရံ - မလ္လာမင်းတို့ အင်ကြင်းမြို့ဝယ် အစုံသော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့အလယ်ပြည့်ကြွယ်သောကဆုန်လ၏မိုးသော်ထချိန်အခါ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူပြီးလသော် (ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးရာအခါ၌) ဥဿာဟာကို ဖြစ်စေပါ သည်-ဟူလို၊ “ဗုဒ္ဓကိစ္စ မပြီးသေးမီ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါသလော” ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ ဓမ္မစက္က၊ပေ၊ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ” ဟု မိန့်၊ “ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနကိစ္စမှစ၍ သုတဒ္ဓုပရိဗ္ဗာဇက ဝိနယနကိစ္စ တိုင်အောင် ဗုဒ္ဓကိစ္စ အဝဝကို ပြုတော်မူပြီးပြီ ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါသည် ”-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ဘဂဝတိ လောကနာထေ” သည် “ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ပရိနိဗ္ဗုတေ” ၏ လက္ခဏဝန္တ ကတ္တားတည်း၊ “ ပရိနိဗ္ဗုတေ ” ကား ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌ ဇနေသိ၏ လက္ခဏကြိယာတည်း၊ ထို လက္ခဏကြိယာ၌ အာဓာရသဘောလည်း ပါသောကြောင့် “ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးရာ အခါ၌” ဟု အာဓာရအဓိပ္ပာယ်လည်း ယူနိုင်သည်။ [ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ ကာလဘာဝေသုစ သုတ်အဖွင့်ကြည့်ပါ။]

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ။ ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိ ဓမ္မော ယေဝ ပဝတ္ထနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကံ၊ (ဋီကာ) ၊ ဓမ္မအရ သဒ္ဓိန္ဒြိယသောဗိုလ်ငါးပါးကိုယူ၊ ထိုတရားများသည် (သဒ္ဓါလည်း သဒ္ဓါအဆက်ဆက်ဖြစ်ကာ၊ ဝီရိယလည်း ဝီရိယအဆက်ဆက်ဖြစ်ကာ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် စက်လည်သကဲ့သို့) အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “စရတိ ပဝတ္ထတိ-အဆက် မပြတ် ဖြစ်တတ် လည်တတ်၏ ” ဟူသော ဝစနက္ကန္တအညီ “စက္က” မည်၏၊ ဓမ္မောစ+

အနက်ပေးလိုလျှင် ပေးပါ။] အာဒိကတွာ - အစပြု၍ ယာဝသုဘဒ္ဒ ပရိဗ္ဗာ
ဇကဝိနယနာ - သုဘဒိ ပရိဗ္ဗိဇ်ကို ဆုံးမတော်မူခြင်း ကိစ္စတိုင်အောင်၊ ကတ
ဗုဒ္ဓကိစ္စ - ပြုအပ်ပြီးသော ဗုဒ္ဓကိစ္စရှိတော်မူသည်(ဖြစ်၍)၊ ကုသိနာရာယံ-
ကုသိနာရုံမြို့၏ အနီး၌၊ ဥပဝတ္တနေ- အကျွေဖြစ်သော၊ မလ္လာနံ- မလ္လာမင်း

သော + စက္ကဋ္ဌာတိ ဓမ္မစက္ကံ၊ ထို ဓမ္မစက်ကို ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း
(ဖြစ်အောင် တရားဟောတော်မူခြင်း) သည် “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ” မည်၏၊ ဓမ္မစက္ကဿ +
ပဝတ္တနံ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ၊ “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ-အဆက်ဆက်ဖြစ်တတ်သော သဒ္ဓါန္တေစသား
မိုလ်တရားကို ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စကို” ဟု ပေး။

တနည်း။ ။ စက္ကသဒ္ဓါသည် အာဏာစက်ဟူသော အနက်ကိုဟောင်း “စရတိ
(အပ္ပတိဟတံ ပဝတ္တတိ) - မပိတ်ပင်အပ်ဘဲ သတ္တဘိသန္တာန်၌ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ စက္ကံ
ထိုအာဏာသည် မတရားသဖြင့်မဟုတ် တရားသဖြင့် ဟု ပြလို၍ “ဓမ္မ” ဟု ဝိသေသန
(မ) သည်၊ ဓမ္မော ယဿ အတ္တိတိ ဓမ္မံ၊ ဓမ္မဉ္စ-တရားလည်းရှိ၏၊ ဝါ-တရားမှ မကင်း
သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တံ + စက္ကဋ္ဌာတိ ဓမ္မစက္ကံ-တရားရှိသော အာဏာစက်၊ ထိုတရား
အာဏာကို (“ဋ္ဌေမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗာ- ပဗ္ဗဇိတမှန်လျှင်
အန္တံ ၊ ပါးကို မခိုင်ရ” စသည်ဖြင့်) ဝေနေယျတို့အပေါ်၌ ဖြစ်စေခြင်း အဓိနိဗ္ဗေဒခြင်းကို
“ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဤကား “စက္ကန္တိ အာဏာ၊ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ
(တရားမှမကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဓမ္မဉ္စ + တံ + စက္ကဋ္ဌာတိ ဓမ္မစက္ကံ” ဟူသော
ဇီကာအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

တနည်း။ ။ “ဓမ္မေန ဤယေန စက္ကန္တိပိ ဓမ္မစက္ကံ” နှင့်အညီ “ဓမ္မေန + စက္ကံ-
ဓမ္မစက္ကံ-အသင့်အားဖြင့် ဖြစ်သော အာဏာစက်” ဟု ပေး၍ ပဝတ္တနံနှင့် ဆက်လေ၊
ထို “သဒ္ဓါန္တေစသော တရားတို့ကို ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်းစသော ကိစ္စ”
ဟူသည် ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံသုတ်တော်ကို ဟောတော်မူခြင်းပင်တည်း၊ မှန်၏-ထိုသုတ်ကို
ဟောတော်မူလိုက်မှ အရှင်ကောဏ္ဍညစသော ဝေနေယျတို့၌ သဒ္ဓါန္တေစသော လောကု
တ္တရာ မိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏၊ ထိုသုတ်မဟောမီ၌ကား တပုဿ ဘလ္လိကတို့
သန္တာန်၌ လောကီသရဏဂုံ တည်ရုံမျှသာ ရှိသေးသည်။ [တံ ပနေတံ ဓမ္မစက္ကံ ယာဝ
အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရော အဋ္ဌာရသမ္ပိ မြဟ္မကောဋီဟိ သဒ္ဓိံ သောတာပတ္တိလေ
န ပတိဋ္ဌာတိ၊ တာဝ နံ ဘဂဝါ ပဝတ္တေတိနာမ (ဖြစ်စေဆဲ မည်၏)၊ ပတိဋ္ဌိတေ သတိ
ပဝတ္တိတံနာမ (ဖြစ်စေအပ်ပြီးမည်၏)။ ”-မဟာဝဂ္ဂ-သစ္စသံဃုတ်၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဝဂ်။]

ဘဝါပေါကိစ္စ။ ။ ယာဝါတိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထေ နိပါတော-ယာဝသည် ဗုဒ္ဓကိစ္စကို
ပိုင်းခြားခြင်းအနက်ရှိသော နိပါတ်၊ ထို ယာဝနိပါတ်နှင့် ယှဉ်ရာပင်၌ ဓာတုနာမာန-
စသော ကာရကသုတ်နှင့်အညီ ပဉ္စမိသက်ရ၏၊ ဆိုကြောင့် “ဝိနယနာ” ဟု ရှိရသည်
ကတံ + ဗုဒ္ဓကိစ္စံ + ယေနာတိ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စော (ဘဂဝါ) ၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ အာဒိ
ကတွာ ယာဝသုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ” ပါ၌ဖြင့် ဗုဒ္ဓကိစ္စ၏သရုပ်ကို ပြသောကြောင့်

တို့၏၊ သာလဝနေ- အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ ယမကသာလာနံ - အင်ကြင်းပင်ပျို အစုံတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ - ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ ပစ္စုသ သမယေ - မိုးသောက်အခါ၌၊ အနုပါဒိသေသာယ - ကိလေသာတို့မှ

“ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ-ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စကို၊ ယာဝ၊ပေ၊ဝိနယနာ-ဆုမ္မခြင်းကိစ္စ တိုင်အောင်” ဟု ကိစ္စထည့်၍ ပေးသည်။ [သုဘဒ်ပရိမ္ပိဇကံ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီးမှ အကျွတ်တရား ရစေတော်မူရသည်။ ထို့နောက် ဘုရားလက်ထက်တော်၌ တရားထူးရသူ မရှိတော့။]

သီလက္ခနံဇီကာသစ်။ ။သတ္တာနံ ဒဿနာနုတ္တရိယ (မြင်ရခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖူးမြင်ရခြင်း) သရဏာဒိပဋိလတဟေတုဘူတာသု ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ အညာသု ဘဂဝတော ကြိယာသု-ဘုရားရှင်ရှိနေသေးလျှင် ဘုရားဖူးရခြင်းဟူသော ဒဿနာနုတ္တရိယ၊ ဘုရားမကိုးကွယ်ရသေးသူတို့ ကိုးကွယ်ရခြင်းစသော သရဏာဒိ (အာဒိဖြင့်ဒါနစသည် ယူ) အကျိုးများကို ရစေခြင်းသည် ဗုဒ္ဓကိစ္စပင် ဖြစ်၏။ ထိုကိစ္စမျိုးမှာ မကုန်နိုင်အောင် ကျန်နေသေးသော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ မောဓေယျန္တိပဋိညာယ အနုလောမတော-“ငါသိလျှင် သတ္တာတို့ကိုလည်း သိစေမည် ” ဟူသောပဋိညာဉ်အားလျော်စွာ၊ ဝေနေယျာနံ မဂ္ဂဇလုပ္ပတ္တိ ဟေတုဘူတာ ကြိယာဝ နိဂ္ဂရိယာယေန ဗုဒ္ဓကိစ္စ နာမာတိ တံ (ထိုဗုဒ္ဓကိစ္စ အစစ်ကို) သရူပတော ဒဿေတံ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဉ္စိ၊ပေ၊ဝိနယနာတိ ဝတ္တံ။

ကုသိနာရာယံ၊ ပေ၊ပစ္စု၊သ သမယေ။ ။ ဤပါဌတို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံရာဌာနနှင့် ကာလကိုပြ၏။ ထိုသို့ ကာလဒေသကို သေချာစွာ ပြရခြင်းသည် ဘုရားရှင် တို့လိုပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်မစံနိုင် (မသေနိုင်) ဟု အယူသည်းခြင်း၏ မှားကြောင်းကို၎င်း၊ ဘုရားရှင်သည် လောက၌စွား၍ လောက၌ ကြီးရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ကုသိနာရာယံ။ ။ကုသော ယဿာတိ ကုသီ-သမန်းမြက်ရှိသူ၊ ကုသီ + နရော ယသံတိ ကုသိနာရာ (န၏အကို ဒီဃပြု)၊ “ယသံ - အကြင်မြို့၌” ဟု ပေး၊ မြို့ကို တည်ဘို့ရန် အလုပ်စသောအခါ လက်၌ သမန်းမြက်ကိုင်လာသူကို မြင်ရ၍ ထိုမြို့ကို “ကုသိနာရာ” ဟု ခေါ်သတတ်။ [သို့ကိုသဒိပတ္တ၌ သက်။]

ဥပဝတ္တနေ။ ။ဥပေစ္စ + ဝတ္တန္တိ ဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ ဥပဝတ္တနံ - ဥယျာဉ်မှ မြို့သို့ သွားသူတို့သည် ကပ်ရောက်၍ သွားကြောင်းဖြစ်သော အရပ်၊ အင်ကြင်း ဥယျာဉ်သည် မြို့၏ အနောက်တောင်ဒေသ၌ အရပ်မှာ ရှိ၏။ အင်ကြင်းပင် အတန်းလည်း ဥယျာဉ်မှ အရှေ့သို့ တည့်တည့်တန်း၍ မြို့၏တောင်အပေါက်နှင့် တည့်လောက်သော နေရာဝယ် မြောက်သို့ ကွေ့သွား၏။ ထိုကွေ့သွားရာ အရပ်ကို “ဥပဝတ္တန” ဟု ခေါ်သတတ်။ ထို နေရာဝယ် အကြင်ပင်ပျို ၂ ပင်၏ အလယ်၌ ခင်းထားအပ်သော ညောင်စောင်းပေါ် တွင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။

ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ ။ ။ ပုဏ္ဏော + မာ ဧတ္ထာတိ ပုဏ္ဏမာ၊ ဝိသာခါယ + နိယုတ္တာ ပုဏ္ဏမာ ဝိသာခပုဏ္ဏမာ - ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပြည့်သော လရှိရာ အခါ၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာစ + သာ + ဒိဝသောစာတိ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသော။

ကြွင်းသော ဝိပါင်နာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ - နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော်၊ တဂဝတော-၏ ပရိနိဗ္ဗာနေ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သန္တိပတိတာနံ- ကောင်းစွာ ကြံရောက်ကြကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ဘိက္ခု သတသဟဿာနံ- ခုနစ်သိန်းသော သံဃထေရ်ရဟန်းတို့၏၊ သံဃထေရော- သံဃထေရ် ဖြစ်တော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ - အရှင်မဟာ ကဿပသည်၊ ဘဂဝတိ- သည်၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတေ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ ပြီး၍ ၇ ရက်ရှိလသော်၊ သုဘဒ္ဒေန - သုဘဒ္ဒမည်သော၊ ဝနု ပဗ္ဗဇိတေန- ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ-တောထွက်ရဟန်းကြီးသည်၊(ဝုတ္တဝစနံ

ပစ္စုသသမယေ ။ ။ ပတိပုဗ္ဗ ဥပသ (ရုဇာယံ - နာကျင်ခြင်း ရောဂါဖြစ်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နောင် က (ကံ အနုဗန်ရှိသော အ) ပစ္စည်း၊ ပစ္စုသေတိ ကာမုကံ တိ ပစ္စုသော - (ထို အချိန်၌) ကာမလိုက်စားသူကို ရောဂါ ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် “ပစ္စုသ”မည်၏-ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ [ပစ္စုသေတိ တိမိရံ ဝိနောဒေတိတိ-အမှောင်ကို ဖျက်တတ်သောကြောင့် “ပစ္စုသ” ဟု လည်း ပါဠိကျမ်းဆရာတို့ ကြံကြသေး၏၊ ထို ပစ္စုသသမယ ဟူသည် အရုဏ်မတက်မီ (အရုဏ်တက်ခါနီး) အချိန်တည်း။]

အနုပါဒိသေသာယ ။ ။ ဥပေတေန-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် (ငါ့ဥစ္စာ ဟု ကပ်ယူ) စွဲလမ်းသော လောကီကံသည် + အာဒိယတေ- (မိမိ၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်) ယူအပ်၏၊ ဣတိ ဥပါဒိ၊ လောကီကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါင်နာမိန္ဒာနှင့် ကဋ္ဌတ္တာ (ကမ္မဇ) ရုပ်တရားတည်း၊ အရဟတ္တမဂ် အခိုက်အတန့်၌ ကိလေသာအားလုံး ကုန် သွားသောအခါ ထို ဥပါဒိတရားများသည် (ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာတော်အစဉ်မှာ) ကျန်ရစ် သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်က “သဟ + ဥပါဒိသေသေန (ကိလေသာ တို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါင်ခန္ဓာကဋ္ဌတ္တာရုပ်နှင့် + တက္ခ) ယာ ဝတ္တတိတိ သဥပါဒိ သေသာ (နိဗ္ဗာနဓာတု) ” ဤ နိဗ္ဗာနဓာတ်ကား ထို ဥပါဒိသေသ မရှိတော့ရကား “နတ္ထိ + ဥပါဒိသေသော ယဿာတိ အနုပါဒိသေသာ” မည်၏။

နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗုတေ ။ ။ နိဗ္ဗာတိ-ငြိမ်းစေ၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနံ၊ [နိပုဗ္ဗ ဝါဓာတ်, ယု ပစ္စည်း။] နိဗ္ဗာနဋ္ဌ- ငြိမ်းသော်လည်းဟုတ်၏၊ ထံ + ဓာတုစ- ထင်ရှား ရှိသော ဓာတ်သဘောလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနဓာတု၊ ဓာတုယာ၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏအနက်၌ သက်၏၊ ထို နိဗ္ဗာနဓာတ်သည် ပရိနိဗ္ဗုတေ၏ ဣတ္ထမ္မူတ လက္ခဏဖြစ်သည် - ဟူလို၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ - ကား ပရိ + နိပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ဝုဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ပရိနိဗ္ဗုတိတ္ထာတိ ပရိနိဗ္ဗုတော-ထက်ဝန်းကျင် ငြိမ်းစေပြီးပုဂ္ဂိုလ် (ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးပုဂ္ဂိုလ်) ပရိနိဗ္ဗာနေကို “ပရိနိဗ္ဗာနဋ္ဌာနေ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “ ပရိနိဗ္ဗာတိ တ္ထာတိ ပရိနိဗ္ဗာနံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာအရပ်၊ နိမိတ္တတ္ထေဝါ ဘုမ္မံ-ဤအလို “ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကြောင့် ” ဟု ပေး၍ သန္တိပတိတာနံ၌စပ်။

၌စပ်)အာဂုဿော-ငါ့ရှင်တို့၊ အလံ-ဝမ်းနည်းငိုကြွေးဘို့မသင့်၊ မာသောစိတ္တ-
 ဝမ်းမနည်းကြကုန်လင့်၊ မာပရိဒေဝိတ္ထ - မငိုကြွေးကြကုန်လင့်၊ မယံ - ငါတို့
 သည်၊ တေန မဟာသမဏေန-ထိုရဟန်းကြီးမှာ [နိဿတ္ထတ္ထေ ကရဏာဝစနံ။]
 သုမုတ္တာ-ကောင်းစွာလှလှလွတ်ကြရကုန်ပြီ(မယံ-တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို)၊ ဣဒံ-
 ဤအမှုသည်၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝေါ-တို့အား၊
 န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပဒ္ဒုတာစ- ချုတ်ချယ်အပ်ကုန်သည်လည်း၊
 ဟောမ-ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ (တံကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာနံ၊) တနည်း “ဟောမ-
 ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊ (အတိတတ္ထေ ဝတ္တမာနဝစနံ၊ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ - ဟူလို)၊
 ဣဒါနိပန-ဤအခါ၌ကား၊ မယံ-တို့သည် ယံ-အကြင်အမှုကို(ကာတုံ-ပြုခြင်း
 ငှါ)၊ ဣစ္ဆိဿာမ-အလိုရှိကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရိဿာမ- ပြုနိုင်ကုန်တော့
 အံ့၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတုံ-ငှါ၊) န ဣစ္ဆိဿာမ-အလိုမရှိကုန်အံ့၊ တံ-
 ထိုအမှုကို၊ န ကရိဿာမ- မပြုဘဲ နေနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တဝစနံ-
 ပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ အနုဿရန္တော- အမှတ်ရတော်မူသည်၊ ဟုတ္တာ
 စ-ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌စပ်)။

သတ္တန္တံ၊ ဝေ၊ သံသတ္တဇရာ။ ။ သံသယ-သံသာတော်၏+ထေရော-ထေရ်တည်း၊
 (အကြီးဆုံးတည်း) သံသတ္တဇရာ၊ “ ထို သံသာသည် မည်မျှလောက် များသနည်း”
 ဟု မေးဘူးသံရှိ၍ “သတ္တန္တံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ” ဟု မိန့်၊ “ ထို ၇ သန်း”ဟူသည်
 လည်း နောက်လိုက်နောက်ပါများစွာရှိသော သံသထေရ်များချည်းဖြစ်၏၊ နောက်လိုက်
 များပါ ရေတွက်လျှင် ဝဏန်းမပြုနိုင်လောက်အောင် များသတတ်၊ မဟန္တော- သီလ
 စသည်အားဖြင့် မြတ်သော၊ တနည်း- (အရှင်ကုမာရကဿပထောက်၍) ကြီးသော+
 ကဿပေါ မဟာကဿပေါ၊ ဤပုဒ်ကို ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌ စပ်။

သတ္တာဟ၊ ဝေ၊ အနုဿရန္တော။ ။ “အဘယ့်ကြောင့် သံဂါယနာတင်ဘို့ရန်
 အားထုတ်မှုကိုဖြစ်စေရသနည်း”ဟု အကြောင်းကိုမေးဘူးသံရှိသောကြောင့် “သတ္တာဟ
 ပရိနိဗ္ဗုတောပေါဝုတ္တဝစနံ အနုဿရန္တော” ဟု မိန့်၊ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီး
 နော် ၇ ရက်မြော်နေ၌ သုဘဒ္ဒမည်သော တောထွက်ရဟန်းကြီးပြောအပ်သော စကား
 ကို အမှတ်ရတော်မူခြင်းကြောင့် ဥဿာဟကို ဖြစ်စေရသည်-ဟူလို။ [“သတ္တာဟံ ပရိ
 နိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတော (ဘဂဝါ)”]။ အမှတ်ရခြင်းမှာလည်း
 ဒေါသဖြင့် အမှတ်ရခြင်း မဟုတ်၊ သုဘဒ္ဒ၏ ဘုရားရှင်ကို စော်ကားရသော တရား
 သဘောကိုတွေး၍ သံဝေဂစိတ်ဖြင့် အမှတ်ရခြင်းတည်း။ [ဩဟိတဘာရ (ခန္ဓာဝန်ကို
 ချပြီးသောရဟန္တာ)တို့၏ သင်္ခတတရားအားလုံးတို့၌ ထိတ်လန့်တတ်သော ဩတ္တပ္ပနှင့်
 ယှဉ်သောဉာဏ်ကို “သံဝေဂ”ဟု ခေါ်သည်။]

သဗ္ဗသင်္ခတ ဓမ္မေသု၊ ဩတ္တပ္ပါကာရသဏ္ဍိတံ၊
 ဉာဏမောဟိတဘာရာနံ၊ ဓမ္မသံဝေဂသညိတံ။

သံဝါယနာ တင်ဘိုရန်
ပဌမအကြိ

ယံ (ဌာနံ) - အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ပါပ
ဘိက္ခု - ယုတ်မာသော ရဟန်းတို့သည်၊ ပါပစနံ -
ပြဋ္ဌာန်းသော စကားတော်သည်၊ ဝါ-မြတ်သော

စကားတော်သည်၊ အတီတသတ္ထုကံ - လွန်လေပြီးသော ဆရာရှိ၏၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ မဉ္ဇမာနာ - မှတ်ထင်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ပက္ခံ- အလဇ္ဇိအသင်း
အပင်းကို၊ [ပက္ခန္ဓိ အလဇ္ဇိ ပက္ခံ] လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ နစိရသေဝ-
မကြာမြင့်မီပင်၊ သဒ္ဓမ္မံ-ခု ပါးသော သဒ္ဓမ္မကို၊ (ပရိယတ်, ပရိပတ်, ပရိဝေဓ
ကို) ဝါ-သဘသနာတော်ကို၊ အန္တရဓာပေယျံ - ကွယ်စေကုန်ရာ၏၊ ဧတံဌာနံ-
ဤ သာသနာကွယ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိခေါ ပန - ရှိသည်သာ၊ စ-
ဆက်ဥးအံ့၊ (တနည်း) စ-ထိုသို့ပင် အတီတသတ္ထုက ပါပစနဟု မှတ်ထင်ကြ

ဌာနံခေါ၊ ပေ၊ စိရဒ္ဓိတိကံ။ ။ သုဘဒ္ဓ၏စကားကို အမှတ်ရပုံ ပြုပြီး၍ သံဝါယနာ
တင်ဘိုရန် ပဌမအကြိဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဌာနံခေါ၊ ပေ၊ စိရဒ္ဓိတိကံ” ဟူသော
ပါဌ်ကို မိန့်။ [တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ ဖလံ တဒါယတ္တဂုတ္တိတာယာတိ ဌာနံ၊ တဒါယတ္တဂုတ္တိ
တာယ - ထိုအကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလံ- အကျိုး
သည်၊ ဧတ္ထ-ဤအကြောင်း၌၊ တိဋ္ဌတိ - တည်ရ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ အကျိုး၏ တည်ရာ၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုအကြောင်းသည်၊ ဌာနံ - မည်၏၊ ခေါတိ အဝဓာရဏေ၊ ဧတံ
ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတေဝ၊ နော+နဝိဇ္ဇတိ (မရှိ မဟုတ်, ရှိသည်သာ) တိ အတ္ထော၊ ပနာတိ
ဝစနာလင်္ကာရေ၊ (သီ-ဋီ)။]

ယံ၊ ပေ၊ အန္တရဓာပေယျံ။ ။ ဤ “ယံ ပါပဘိက္ခု” စသော အနိယမဝါကျသည်
“ဌာနံ ခေါ ပနော” ၌ ဧတံ၏ ဝိသေသနသဘောသက်၏၊ “ပါပဘိက္ခုတို့က သဒ္ဓမ္မကို
ကွယ်စေခြင်း-ဟူသော ဤအကြောင်း” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ကို တံကာရဏန္တိ
အာဟ - ယံ ပါပဘိက္ခုတိ အာဓိ ” ဟု ယံ ပါပဘိက္ခု - စသော အနိယမဝါကျကို
ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ကျမ်းတက်သည်။ [အနိယမဝါကျဟူသမျှကို နိယမဝါကျတွင်းရှိ
နိယမဝါစကပုဒ်၏ ဝိသေသနသဘော သက်ရောက်ကြောင်း အမြဲမှတ်ပါ။] ယန္တိ
နိပါတမတ္ထံ၊ ဤအလို အနက်မရှိ၊ ကာရဏနိဒ္ဓေသောဝါ၊ ဤအလို “ ယံ - အကြင်
အကြောင်းကြောင့် ” ဟု ပေး။ [ယေန ကာရဏေန အန္တရဓာပေယျံ၊ တဒေတံ
ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။]

ပါပဘိက္ခု။ ။ ပါတိ (ရက္ခတိ) အတ္တာနံ အတ္ထာတိ ပါပံ-မိမိကို စောင့်ရှောက်
ခဲ့ရာဖြစ်သော မကောင်းမှု၊ [ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထို မကောင်းမှုဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်
ရသော (စောင့်ရှောက်စရာဖြစ်သော) မကောင်းမှု ” ဟုလို။] ပါဓာတ်, ပပစ္စည်းဟု
ထောမနိဗ္ဗိဆို၏၊ ပါပံ (ယုတ်မာသောအလိုသည်) ယေသံ အတ္ထိတိ ပါပါ၊ ပါပါစ+
တေ + ဘိက္ခု၊ ဇာတိ ပါပဘိက္ခု။ [ပါပိကာယ လာမိကာယ ဣစ္ဆာယ သမန္နာဂတာ
ဘိက္ခု။] ဤ ပါပဘိက္ခုကို “အန္တရဓာပေယျံ” ၌စပ်။

ပါကုန်သော်လည်း၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဓမ္မ
 ဝိနယော-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းသည်။ တိဋ္ဌတိ - ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊
 လက္ခိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်သေး၏။ တာဝ - ထိုဓမ္မဝိနယ တည်သေး
 သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ပါဝစနံ-သည်။ ဝါ-သည်။ အနတိတ သတ္တုကမေဝ-
 မလွန်သေးသော ဆရာရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ ဟိ-မှန်၏။ (တနည်း)ဟိ-
 သာဓကကာ၊ ယောခေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ ဒေသိတော
 ပညတ္ထော၊ သော ဝေါမမစ္စယေန သတ္တာတိ-ယော ခေါ၊ ပေသတ္ထာဟူသော။

အတိတ၊ ဝေါပါဝစနံ။ ။ “အတိတော + သတ္တာ ဣတ္ထ (ဤပါဝစနံ) တေသာဝါ
 (ဤပါဝစနံ) ဣတိ အတိတသတ္တာဟံ၊ [သမာသန္တကပစ္စည်း။] ပါဝစနံ “ပ +
 ဝစနံ” မှ ပ၏ အကို ဒီသပြု၍ “ပါဝစနံ” ဟု ဖြစ်၏။ ပသည် ပဋ္ဌာန အနက်ဟော၊
 ပဋ္ဌာနံ + ဝစနံ ပါဝစနံ။ [“ပကဋ္ဌံ-မြတ်သော + ဝစနံ ပါဝစနံ” ဟု တချို့ နေရာ၌
 ပြု၏။ န + ဝိရသေဝ န + ဝိရသံ + ဝေ၊ ဝိရသံ နိပါတ်။]

ယာဝစ၊ ဝေ၊ ဟောတိ။ ။ သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ သာသနာ ကြာရှည်စွာ တည်၍
 အရေး၌ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ ဝုတ္တုဗ္ဗေတံစသည်ဖြင့် သာဓကကို၎င်း၊ ပြုလိုသော
 ကြောင့် ယာဝစ-စသည်မိန့်။ [ယာဝစာတိ အာဒိနာ သံဂီတိယာ သာသနဝိရုဋ္ဌိတိက
 ဘာဝေ ကာရဏံ သာဓကဉ္စ ဒေသေတိ၊ - သီလက္ခဏံ ဋီကာသစ်၊ ယာဝ၊ ပေ၊ တိဋ္ဌတိတိ-
 ယတ္ထကံ ကာလံ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ လက္ခိပုဂ္ဂလေသု တိဋ္ဌတိ။] ယာဝစ၌ စကို အထူး
 မဖွင့်ကြ၊ ပြတ်ပြီးဆက်သော ဝါကျာရမှုဟု၎င်း၊ ပါပဘိက္ခုတို့က အတိတသတ္တုကဟု
 ထင်ခြင်းကို လက္ခဏာရမိတင်သော အရုဗုတ္တဇောတကဟု၎င်း ကြိလိုက်သည်။

ဝုတ္တုဗ္ဗေတံ။ ။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး၌ ရဟန်းတော်တို့အား ဩဝါဒပေးတော်
 မူစဉ် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်တည်း။ [ဟိသဒ္ဓါ အာဂမဒဋ္ဌိဇောတက။]
 ဒေသိတော ပညတ္ထောကို ဓမ္မောနှင့်၎င်း ဝိနယောနှင့်၎င်း တွဲ၊ ထိုတွင် ဗိသဓာတ်သည်
 အနက်များစွာကိုဟောရာ၌ ဒါန-ဗောဓနအနက်များလည်း ပါ၏။ “အတိသဇ္ဇနံ ပဗော
 ဓနံ ဒေသနာ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ အတိသဇ္ဇန-ဟူသည် ဒါနအနက်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်
 ဓမ္မဝိနယကို ဝေနေယျတို့အား ပေးခြင်း၊ ဝေနေယျတို့ကို သိစေခြင်းကို ဒေသနာ ဟု
 မှတ်။ “ဒေသိတော - ပေးတော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ - သိစေတော်မူအပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ” ဟု သင်္ကေတတ္ထပေး။ [ဒိသ-အတိသဇ္ဇနေ အတိသဇ္ဇနံ ဒါနံ-
 သိဒ္ဓန္တကောမုဒိ။ - မောဂ္ဂလ္လာန် ဒါဒိကဏှ (၁၇၃) နိဿယ။]

ပညတ္ထော၌ ပ ပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ ဥ ပဓာတ်သည် “နိက္ခိပန-ထားခြင်း” အနက်ကိုဟော၏။
 ထို့ကြောင့် ဓမ္မကို ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ (ပေးရုံသိစေရုံတွင် မကဘဲ) စွဲ-မြီနေအောင်
 ထားခြင်း၊ ဝိနယကို အချင်းချင်းမရောအောင် ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသစသည်ဖြင့်
 ခွဲခြား၍ထားခြင်းကို “ပညာပန” ဟုမှတ်။ ပညတ္ထော- “အပြားအားဖြင့် ထားတော်မူ
 အပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု သင်္ကေတတ္ထပေး။ [ဓမ္မောပိ ဒေသိတော

တေသုတ္တံ- ဤပါဠိကို တဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [အာနန္ဒ-
 အာနန္ဒာ၊ မယာ-င ဘုရားသည်၊ ယောဓမ္မောစ-အကြင်သုတ် အဘိဓမ္မာကို
 ၎င်း၊ ယော ဝိနယောစ - အကြင် ဝိနည်းကို၎င်း၊ ဒေသိတော - ဟောလည်း
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပညတ္တော- ပညတ်လည်း ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ သော
 ဓမ္မောစ-သည်၎င်း၊ သောဝိနယောစ-သည်၎င်း၊ မမ-ငါ၏၊ အစ္စယေန- ပရိ
 နိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-စံလွန်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဝေါ - သင်
 တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ တဝိဿတိ-ဖြစ်ရစ်လိမ့်မည်၊] (တသ္မာ-ထို ကြောင့်၊
 ထိုသို့ ဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှ ပါဝစန၏ အနတိတ သတ္တုက၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊) အဟံ-ငါသည်၊ ယဏာ-အကြင် အပြားအားဖြင့် (ဓမ္မစ-ကို၎င်း၊
 ဝိနယေစ - ကို၎င်း၊ သင်္ဂါယီယမာနေ - သင်္ဂါယနာတင်အပ်သော်၊) ဣဒံ
 သာသနံ-ဤသာသနာတော်သည်၊ အဒ္ဓန္နိယံ-ရှည်သော ကာလသို့ ရောက်နိုင်

စေဝ ပညတ္တောစ၊ သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ဂဟိတဿ ဟိ ဓမ္မဿ အဘိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ
 ဒေသနာ၊ တဿေဝ (ထိုဓမ္မကိုပင်) ပကာရတော ဣပနံ (ဝေနေယျသန္တာနေ ထပနံ)
 ပညာပနံ၊ ပေ၊ ဝိနယောပိ ဒေသိတောစေဝ ပညတ္တောစ၊ ပေ၊ တဿေဝ ပကာရတော
 ဣပနံ အသင်္ဂရတော ထပနံ ဣပနံ။] “ဓမ္မ”အရဝိဇ္ဇက ၃ ပုံလုံးကို ယူနိုင်သော်လည်း
 ဝိနယအတွက်ချန်၍ ဝေါဗလိဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့် သုတ်နှင့်အဘိဓမ္မာကိုသာ ယူရသည်။

သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ။ ။ သောကို “သောဓမ္မော သောဝိနယော” ဟု
 ခဲ့၍ စွဲပါ။ အစ္စယေန၌ “အတိ- လွန်၍+အယ-ဖြစ်ခြင်း” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ “လွန်၍
 ဖြစ်ခြင်း” ဟူသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းတည်း၊ နာဝိဘတ်ကို သတ္တဝီအနက်သက်၊
 တနည်း-ဟိတ်အနက်သက်။ [သောတိ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ၊ မမစ္စယေနာတိ မမ အစ္စယ
 ကာလေ၊ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏနိဒ္ဒေသောတိ အက္ခရစိန္တကာ ဝဒန္တိ၊ ဟေတုတ္ထေ ဝါ
 ကရဏဝစနံ၊ မမ အစ္စယဟေတု တုမှာကံ သတ္တနာမ တဝိဿတိ၊ - သီလက္ခန္ဓီကာ
 သစ်။] မိန့်တော်မူလိုရင်းကား- “ယခုအခါ ငါဘုရားတပါးတည်းသာ သင်တို့ကို
 ဩဝါဒပေးတော်မူရ၊ ကန့်မြစ်တော်မူနေရသည်၊ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော
 အခါ၌ ဤ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာဘုရားတို့က သင်တို့ကို ဩဝါဒပေး
 ရစ်၊ ကန့်မြစ်ရစ်ပါလိမ့်မည်” ဟုလို။

ယန္တု နာဟံ ပေါစိရန္တိတိကံ။ ။ “ယန္တု နာဟံ ပေါသင်္ဂါယေယျံ” သည် တဝါကျ၊
 “ယထာ၊ ပေ၊ စိရန္တိတိကံ” သည် တဝါကျ၊ ဤဝါကျမျိုး၌ ပါသော “ယထာ” သည်
 ဥပမာန ဇဇာတက မဟုတ်၊ “ယေန ပကာရေန ယထာ” ဟု ပကာရ အနက်၌ ထာ
 ပစ္စည်းသက်ထားသော အမျှယပုဒ်တည်း၊ “ပကာရ-အပြား” ဟူသည်လည်း သင်္ဂါ
 ယနာတင်ပုံ တင်နည်း အပြား၊ တင်ပုံအခြင်းအရာ (အာကာရ) ပင်တည်း၊ ထိုသို့
 အာကာရဝါစက ယထာပုဒ်၏ စင်ဘိုရာ တိုက်ရိုက်မပါလျှင် တထာစင်ရာ ကြိယာကို
 လက္ခဏာပုဒ်လုပ်၍စပ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ယထာ ဓမ္မေစ ဝိနယေစ သင်္ဂါယီယမာနေ”
 ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးသည်။

သည်။ စိရဋ္ဌိတိကံ- ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး တည်ခြင်းရှိသည်။ အဿ-
ဖြစ်ရာ၏။ တထာ- ထို အပြားအားဖြင့်၊ (သာသနာတော်၏ မြဲမြန်ခိုင်ကြံ့၊
အရှည်ခံ၍ တည်တန့်နိုင်လေအောင်သော အပြားအားဖြင့်- ဟူလို)၊ ဓမ္မဉ္စ-
သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ - ကို၎င်း၊ ယန္တုနသင်္ဂါယေယျံ - အကယ်၍
သံဂါယနာတင်ရပါမူကား ကောင်းလေစွာ၊ (ဣတိ- ဤသို့၊ စိန္တယန္တော- ကြံ
သည်။ ဟုတွာစ-၍၎င်း၊ ဝါ- ကြောင့်၎င်း၊ ဤသို့ “ဣတိစိန္တယန္တော” ခွဲစပ်။)

သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ၈-သည်သာမကသေး၊ ယံ(ယသ္မာ)-အကြင်အကြောင်း
ဒုတိယအကြံ ကြောင့်၊ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတော-သည်၊ (အနုဂ္ဂဟိတော
ခွဲစပ်။) ကဿပ-ကဿပ၊ တွံ- သင်သည်၊ မေ- ငါ၏။
သာဏာနိ- ပိုက်ဆံလျော်ဖြင့် ယက်အပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗသနာနိ- ပြီးပြီးသော

သာသနံ ။ ၁၀။ စိရဋ္ဌိတိကံ ။ ။ သာသနန္တိ ပရိယတ္တိ ပတိပတ္တိ ပတိဝေဓဝသေန
တိဝိခေဋ္ဌိသာသနံ၊ နိပုရိယာယတော ပန (ဘုရားအဆုံးအမ အစစ်အမှန် အားဖြင့်ကား)၊
သတ္တတ္ထိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မော၊ အဋ္ဌါနိံ + ဝဓိတုံ + အလံတိ အဋ္ဌနိယံ၊ အဋ္ဌ-ဟူသော
နာမ်ပုဒ်နောင် “ဝဓိတုံအလံ” အနက်၌ ဣယ ဗစ္စည်းသက်၊ (နံ) လာ၊ အဋ္ဌါနဂါမိ-
ရှည်သော အဋ္ဌနိသို့ ရောက်သည်။ အဋ္ဌါနက္ခမံ - ရှည်သော အဋ္ဌနိ၌ ခံသည်။ ဣတိ
အတ္ထော၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး + ဌိတိ - တည်ခြင်းသည်။ ဧတဿ
အတ္တိတိ စိရဋ္ဌိတိကံ၊ (သမာသန္တကပစ္စည်း၊) “အဋ္ဌနိယံ” အရ အရှည်ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း
သည် အကြောင်းသတ္တိ၊ အရှည်ခံနိုင်ရည် ရှိခြင်းကြောင့် “စိရဋ္ဌိတိကံ” အရ ကြာရှည်စွာ
တည်ခြင်းကား အကျိုးမျှတ္တိ (ထင်ရှားခြင်း) တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌနိယံ တတော
ယေဝစ စိရဋ္ဌိတိကံ ဘဝေယျ” ဟု သီလက္ခန္ဓ ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။

ယန္တုနံ ။ ။ “ယဒိ ပန သင်္ဂါယေယျံ သာရဝတ” ဟု သီလက္ခန္ဓဋီကာသစ် ဖွင့်၏။
အဘိဓာန်တို့၌ ယန္တုနံကို တပုဒ်ထည်း အဖြစ်ဖြင့် မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် “ယဒိ + နနံ”
နိပါတ် ၂ ခုကို ပေါင်းထားသော နိပါတ်သမုဒါယ ဟု ကြိုသင့်၏။ “ယဒိ+သာရဝတ”
တို့လည်း ထိုယန္တုနံ၏ အနက်ချည်းသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဆက်ဥားအံ - ဤ ဝါကျ၌
“အကယ်၍ သင်္ဂါယနာ တင်ရမူကား ကောင်းလေစွာ- ဟု ဘာကြောင့် အကြံဖြစ်ရ
သနည်း” ဟု အကြောင်းကို စဉ်းစားလျှင် သာဓကဝါကျ၏ ရှေ့က “ယာဝစ ဓမ္မ
ဝိနယော တိဋ္ဌတိ၊ တာဝ အနတိတသတ္ထ၊ ကမေဝ ပါဝစနံ ဟောတိ” ကို တွေ့ရသည်။
“ဓမ္မဝိနယ ဟူသော သာသနာတော် ကြာရှည်တည်အောင် သင်္ဂါယနာ တင်ရလျှင်
ကောင်းလေစွာ” ဟု အကြံဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ” ထည့်၍ နိဿယဉ်
အနက်ပေးထားသည်။ [တသ္မာတိ ဟိ ပဓိ အဇ္ဈာဟရိတွာ သင်္ဂါယေယျန္တိ ပဒေန သမ္ပန္န
နိယံ- သီ-ဋီကာသစ်။]

ယဉ္ဇာတံ ဘဂဝတော ။ ၁၀။ အနုဂ္ဂဟိတော ။ ။ သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် အကြံ
ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတမျိုးကိုပြလို၍ “ယဉ္ဇာတံ၊ ပေ၊ အနုဂ္ဂဟိတော” ဟူသော ပါဠိကို

ဝတ်ရုံခြင်းကိစ္စရှိကုန်သော၊ ပံသုကူလာနိ- ပံသုကူသင်္ကန်းတော်တို့ကို၊ ဓာရေ
ဿသိပန-ဆောင်နိုင်အံ့လော၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝတ္တာ - မိန့်တော်မူ၍၊ စီဝရေ-
သင်္ကန်းတော်၌၊ သာဓာရဏပရိဘောဂေနစေဝ-တူသော ဆောင်ခြင်းရှိသော
သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ကိက္ခဝေ-

မိန့်၊ “သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ဒုတိယအကြိမ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ဘုရားရှင်က မိမိ
အပေါ်၌ ပြုအပ်သော အထူးချီးမြှောက်ခြင်း” ဟူလို၊ [ဣဒါနိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန အတ္ထုနော
(မိမိ၏အပေါ်၌) ကတံ အနုဂ္ဂဟဝိသေသံ ဝိဘာဝေန္တော (ထင်ရှားစေလိုသည် ဖြစ်၍)
အာဟ-ယဉ္ဇာဟံ ဘဂဝတာတိ အာဒိ။]

ယဉ္ဇ။ ။ ဤ စသဒ္ဓါသည် “ရှေ့အကြိမ်ဖြစ်ပုံသာမက၊ ဤအကြိမ်လည်း ဖြစ်သေး၏” ဟု
ဆည်းသော သမုစ္စယအနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “စ သည်သာမကသေး” ဟု ပေးသည်။
ယံကိုကား “ယသ္မာ” ဟု ဣကာစွင့်၏။ “ယံ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အနုဂ္ဂဟိတော-
ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု ပေးပြီးနောက် “တသ္မာ-ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ချီးမြှောက်
မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)” ဟု ထည့်ပြီးလျှင် “ အာဏဏျံ ကိံ ဘဝိယတိ” နှစ်ပ။
“ ကြိယာပရာမသန္နံ ဝါ တေံ၊ တေန အနုဂ္ဂဟိတောတိ ဣ အနုဂ္ဂဏှန္နံ ပရာမသတိ” ဟု
ဣကာတနည်းစွင့်၏။ “ ယံ အနုဂ္ဂဟိတော - အကြင်ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ
(အနုဂ္ဂဟဿ) - ထိုချီးမြှောက်ခြင်း၏ ” ဟု ပေးစေလိုသည်။ နိဿယံ၌ ပဌမတနည်း
သာ ပေးထားသည်။

ဓာရေဿသိ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထပနေနစ။ ။ ဤစကားတို့ကား ချီးမြှောက်ပုံ အခြင်း
အရာကို ပြသော စကားတည်း။ ထိုစကားတွင်လည်း “ သာဓာရဏ ပရိဘောဂေန
စေဝ” ၏ ဆိုင်ရာ ချီးမြှောက်ပုံကတမျိုး၊ “သမသမတ္ထပနေနစ” ၏ ဆိုင်ရာ ချီးမြှောက်ပုံက
တမျိုး ဟု ၂ မျိုးကွဲ၏။ ထို့ကြောင့် “ပေဝ+စ” ဟု သမုစ္စယတ္ထဇောတက ၂ မျိုးပြထား
သည်။ ထိုတွင် “ဓာရေဿသိပန၊ ပေ၊ နိဗ္ဗသနာနိ” စသော စကားတော်ကို မိန့်တော်မူ၍
အရှင်မဟာကဿပ၏ သင်္ကန်းနှင့် ဘုရားရှင်၏ ပံသုကူသင်္ကန်းတော်ကိုလဲ၍ ဝတ်တော်
မူခြင်းသည် သင်္ကန်းတထည်ထည်း၌ ၂ ပါးဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ချီးမြှောက်
ခြင်းတမျိုး ဖြစ်၏။

ဓာရေဿ သိပန။ ။ “ဆောင်နိုင်မှာလော” ဟု မေးတော်မူခြင်းသည် ပကတိ
ကိုယ်အားကို ရည်ရွယ်၍ မေးတော်မူခြင်းမဟုတ်၊ အကျင့်အားကိုရည်ရွယ်၍ မေးတော်
မူခြင်းဖြစ်သည်။ “ကဿပ .... ဤသင်္ကန်းသည် ပုဏ္ဏားမည်သော ကျွန်မ သေ၍ ထို
အလောင်းကို ရစ်ပတ်လျက် သုသာန်၌ ပစ်အပ်သော အဝတ်ကို ကောက်ယူ၍ ချုပ်အပ်
သော သင်္ကန်းဖြစ်သည်။ တပြည်သားခန့် လောက်တွေ့ကို လက်တော်ဖြင့် အသာဖယ်၍
ဤအဝတ်ကို ကောက်ယူစဉ်က မဟာပထဝီမြေကြီးလည်း ပဲ့တင်ဘီးလျက် ထုန်လှုပ်ခဲ့ရ
သည်။ ဤ သင်္ကန်းကိုဝတ်သူသည် ရဟန်းဖြစ်သည်ကစ၍ ပံသုကူစုတင်ဆောင်သော
ဇာတိပံသုကူလိကပုဂ္ဂိုလ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဤသင်္ကန်းနှင့်လျော်အောင် သင် ကျင့်နိုင်
မည်လား” ဟု မေးတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မိန့်တော်မူသောအခါ အရှင်မဟာ

တို့၊ အဟံ- သည်၊ ယာဝဒေ - အကြင်မျှလောက် တာလပတ်လုံး၊ ကာမေဟိ-
ဝတ္ထုကြီးလသာ ၂ ဖြာသောကာမတို့မှ၊ ဝိပိစ္ဆေဝ - ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊
ပေ၊ ပဌမံဈာန် - ပဌမဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပန္န - ရောက်၍၊ (ဝိဟရိတုံ - နေခြင်း
ငှါ)၊ အာကင်္ခါမိ - အလိုတော်ရှိအံ့၊ (တာဝဒေ - ထိုမျှလောက် တာလ

ကဿပလည်း မိမိ၏ဆင်ပြောင်ငါးစီးအားကို မရည်ရွယ်ဘဲ အကျင့်ပဋိပတ်ကိုရည်ရွယ်
၍ “ ဓာရေယျာမဟံ ဘန္တေ - ဆောင်နိုင်လောက်ပါသည် ဘုရား ” ဟု လျှောက်ထား
လေသည်၊ ထိုသို့လျှောက်ထားပြီးနောက် သင်္ကန်းချင်း လဲလှယ်၍ ဝတ်တော်မူသော
အခါ ဤ မဟာပထဝီမြေကြီးလည်း ပဲ့တင်ခတ်တီးလျက် မြည်တီးတုန်လှုပ်လေသည်။

သဇ္ဇကုလပိဝရာနိ။ ။ သာဏေန-ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ဖြင့်+ပကတာနိ-
ပြုအပ် (ယက်အပ်) သော အဝတ်တို့တည်း၊ သာဏာနိ - တို့၊ ကုလမိဝါတိ ကုလ-
ကမ်းသည် ရေအထက်က နေသကဲ့သို့ ဤအဝတ်သည် ပံသုကုကောက်စဉ်အခါဝယ် မြေ
အထက်ကနေသောကြောင့် ကမ်းနှင့်တူ၏၊ ပံသုနံ+ကုလံ ပံသုကုလံ၊ တနည်း၊ ကုလ-
ကု+ဥလ၊ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သည်၏အဖြစ် (စက်ဆုပ်ဘွယ်) သို့+ဥလတိ စစ္ဆတိ-
ရောက်တတ်၏၊ ဣတိကုလံ၊ ပံသုပိယ + ကုလံ ပံသုကုလံ - မြေမှုန်ပမာ ရွံ့ဘွယ်ရာသို့
ရောက်သောအဝတ်။

နိဗ္ဗသနာနိ။ ။ နိ+ဝသနာနိ၊ (နိ) နိဋ္ဌိတံ+ဝသနံ (ဝတ်ခြင်း) ယေသံတိ နိဗ္ဗသ
နာနိ “ သုံးစွဲထားသဖြင့် ဟောင်းနေပြီ ” ဟူလို၊ ထို အဝတ်သည် တထည်တည်း
ဖြစ်သော်လည်း အစိတ်အစိတ် ချည်မြင်အများကို ရည်ရွယ်၍ (အစိတ်အများ၏ အမည်
ကို အပေါင်းတထည်တည်း၌ ဝင်စားသော ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့်) “ သာဏာ
နိ ” စသည်ဖြင့် မဟုတ်ထားသည်။ [ကိဉ္ဇာပိ ဧကမေဝ တံ စိဝရံ၊ အနေကာဝယဝတ္ထာ
ပနဗဟုဝစနံ ကတ်တိ မဇ္ဈိမဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ။]

သာဓာရဏ ပရိဘောဂေန။ ။ သ+ဓာရဏ၊ သမာနံ+ဓာရဏံ ယဿာတိ
သာဓာရဏော၊ (ဋီကာ) ။ “ တူသော ဆောင်ခြင်းရှိ ” ဟူသည့် ဘုရားလည်းသုံးဆောင်
နိုင်၊ အရှင်မဟာကဿပလည်း သုံးဆောင်နိုင်ခြင်းတည်း၊ “ ဆက်ဆံခြင်း ” ကား
ဝေါဟာရတ္ထ။ [ထောမနိမိဒ္ဓိကား သဟကို သပြု၍ “ သဟ+ဓာရယတီတိ သဓာရဏံ ”
ဟု ပြုပြီးနောက် သုတ္တံ၌ ဏပစ္စည်းသတ်၍ “ သာဓာရဏ ” ဟု ပြီးစေ၏။] သာဓာ
ရဏောစ + သော + ပရိဘောဂေါစာတိ သာဓာရဏပရိဘောဂေါ၊ ဤ သာဓာရဏ
ပုဒ်သည် “ မည်သူနှင့် + ဆက်ဆံသနည်း ” ဟု သဟာဒိယောဂကိုငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့်
“ အတ္တနာ-ကိုယ်တော်နှင့် ” ဟု သမသမတ္ထပနေနမှ အတ္တနာကိုယူ၍ အနက်ပေးကြသည်။

အဟံ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထ ပနေနစ။ ။ ဘုရားရှင်ချီးမြှောက်တော်မူပုံ
တမျိုးကို ပြုပြန်လို၍ “ အဟံဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထပနေနစ ” ဟု မိန့်၊ “ အဟံဘိက္ခုဝေ ”
စသော ပါဠိတော်ကား ကဿပသံယုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်ကို “ ပ ” ဟု
ပေယျာလမြှုပ်၍ ၎င်း “ အာဒိနာ ” ဟု အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ၎င်း အကျဉ်းချုပ်ပြထား၏၊ ပဌမ
ဈာန်စသော (နိရောဓသမာပတ်နှင့် တကွ) သမာပတ်ကိုးပါးကို “ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-

ပတ်လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-
 ချ်၊ ဝိဟရမိ-နေတော်မူနိုင်၏။ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ကဿပေ၊ ပိ-ကဿ၊ ပသည်လည်း၊
 ယာဝဒေ-လုံး၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ- သ လျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပ
 သမ္ပဇ္ဇ-ချ်၊ (ဝိဟရိတုံ-၄၂)၊ အာကင်္ခတိ-အံ (တာဝဒေ-လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊
 ဝိဝိ-စ္ဆေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ချ်၊ ဝိဟရတိ-နေနိုင်၏။ ဣတိ
 ဧ မာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ ဆဋ္ဌာ
 ဘိညာပုဘေဒေ-အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ နေကြောင်းဖြစ်သော ကိုးပါးသော
 သမာပတ် ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်အပြားရှိသော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ-ဥတ္တရိ
 မနုဿဓမ္မ၌၊ အတ္တနာ - ကိုယ့်တော်နှင့်၊ သမသမတ္ထပနေနစ - ထပ်တူထပ်မျှ
 ထားတော်မူခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အနဂ္ဂဟိ-တော-ချီး- မြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ချီးမြှောက်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဿ
 (မေ)-ထိုငါ၏၊ အည-သံဂါယနာတင်ခြင်းမှ တပါးသော၊ ကိ-အဘယ်ကိစ္စ

အစဉ်အတိုင်းနေကြောင်း သမာပတ်” ဟု၎င်း၊ ဣဒ္ဓိဝိဝေသော (အာသဝက္ခယနှင့်တကွ)
 အဘိညာဉ် ၆ ပါးကို “ဆဋ္ဌဘိည” ဟု၎င်း ဆို၏။ ထိုသံယုတ်ပါဠိတော်၌ အာသဝက္ခယ
 ကို အဆုံးထား၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် “ဆဋ္ဌဘိညာဒိ” ဟု အချို့စာ၌ အာဒိ
 ပါသည်ကား မသင့်၊ “ဆဋ္ဌဘိညာပုဘေဒေ” ဟုသာ ရှိသင့်၏။

ယာဝဒေ အာကင်္ခါဒိ။ ။ ယာဝဒေသည် “ယာဝဒေဝ” နှင့် အနက်တူနိပါတ်။

[နောက်၌ “ယတ္ထကံ ကာလံ” ဟု ဣကဗျင်္ဂလတံ။] အာပုဗ္ဗ ကင်္ခာတ်သည် ဣစ္ဆာ
 အနက်ဟော၊ ထိုဣစ္ဆတ္ထဓမ္မတံသည် တုပစ္စယန္တ ပုဂံနက်ကို ဝေသောကြောင့် (ဣစ္ဆ
 ဣဿ သမာနကတ္တ၊ ကေသု တဝေတုံဝါ-နှင့်အညီ) “ဝိဟရိတုံ” ဟု ထည့်ရသည်။
 [“ကာမေဟိ” စသည်တို့၏အဖွင့်ကို ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌၎င်း၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ ပုဒ်အဖွင့်ကို
 တတိယ ပါရာဇိက၌၎င်း သိရလတံ။] ပဌမဈာန် ဝင်စားပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကို
 ဝင်စားခြင်းစသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍နေကြောင်း ဈာန်သမာပတ်ကို “အနု
 ပုဗ္ဗဝိဟာရ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသမာပတ်သည် စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ရူပဈာန် ၄၊ အရူပ
 ဈာန် ၄၊ နိရောဓနှင့်တကွ ၉ ပါးရှိသောကြောင့် “နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ” ဟု ဆိုသည်။

သမသမတ္ထပနေန။ ။ သမောယေဝဟုတွာ + သမော သမသမော - တူသည်

သာလျှင်ဖြစ်၍ တူသူ၊ ဝါ-အလွန်တူသူ၊ သမသမံ-အလွန်တူအောင် + ထဝနံ-ထားခြင်း၊
 သမသမတ္ထပနံ - “အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ငါဘုရား
 ဝင်စားနိုင်၏။ ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး ကဿပလည်း ဝင်စားနိုင်၏” ဟု အလွန်
 တူအောင် (တန်းတူညီမျှအောင်) ထားထောင်မှုခြင်း။ [သက္ကတ၌ “ဣ” ဓာတ်ဟု
 ရှိသောကြောင့် (သ်) အစား ဒေဘော်လာသည်၊ ဣာပေပစ္စည်းဖြင့် “ဗာပန” ဟု
 ရှိသင့်လျက် ရသျှပြု၍ “ထပန ” ဖြစ်သည်။ ပါဠိ၌ ဌာဓာတ်ဖြင့် အသီးပြုလေ့ ရှိသော
 ကြောင့် “သမသမတ္ထပနေန” လည်း သင့်၏။]

သည်။ အာဏာကျံ - ကြွေးမည် မရှိသု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ ဝါ - ကြွေးကင်းကြောင်းကိစ္စသည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့လတုံနည်း၊ ရာဇာ - မင်းသည်၊ သကကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန - မိမိ၏ ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ရာထူး ဌာနန္တရကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ ကုလဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပကံ - မင်းမျိုးမင်းနွယ်ကို တည်တန့်စေနိုင်သော၊ ပုတ္တံ - သားရတနာကို၊ အနုဂ္ဂဏှ တိဝိယ-

မှတ်ချက် ။ ။ “ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ” ကို နိဒဿန (သမသမတ္ထပနဖြစ်ပုံကို ဥဒါဟရုဏ်သော) နည်းဟု ဆို၍ “ဩဝဒ ကဿပ ဘိက္ခု။ ကရောဟိ ကဿပ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မကထံ၊ အဟံဝါ ကဿပ ဘိက္ခု ဩဝဒေယျံ၊ တံဝါ။ အဟံဝါ ကဿပ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မကထံ ကရေယျံ၊ တံဝါ ” ဤသို့ “ဩဝါဒပေးသို့ရန် တရားဟောသို့ရန် ကိစ္စ၌လည်း တန်းတူညီမျှ ထားပါသေးသည်” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

တဿ၊ ပေါ၊ အဝိဿတိ။ ။ ယဉ္ဇာဟံတုန်းက “ယံ (ယဿ)” ဟု ပေးခဲ့လျှင် ဤနေရာ၌ “တဿ” ထည့်ရသည်။ တဿ-ထိုသို့ သာဓာရဏ ပရိတောဂဖြင့်၎င်း၊ သမသမတ္ထပနဖြင့်၎င်း ချီးမြှောက်တော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ထိုချီးမြှောက်ခြင်းသည် ကျေးဇူး ကျွေးတင်နေခြင်း ဖြစ်ရကား) ထိုသို့ အချီးမြှောက်ခံခဲ့ရသော ငါ့မှာ သံဂါယနာ တင်ခြင်းဟူသော ကျွေးဆပ်နည်းမှတစ်ပါး အခြားကျွေးကင်းကြောင်းကိစ္စ မရှိတော့ ” ဟုလျှောက်တောင်း - ရှေ့၌ ယံကို ဣယာပရာမသန ကြံ၍ “ ယံ အနုဂ္ဂဟိတော - အကြင်ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ ” ဟု ပေးလျှင် “တဿ (အနုဂ္ဂဟဿ) - ထိုချီးမြှောက်ခြင်း၏ ” ဟု ပေး၊ “ ထိုသို့ ချီးမြှောက်ဘူးသော ကျေးဇူးကျွေးအတွက် သံဂါယနာတင်သော အားဖြင့် ကျွေးဆပ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြား ကျွေးကင်းကြောင်းကိစ္စ မရှိတော့ ” ဟုလျှောက်

နနုခံ၊ ပေါ၊ အနုဂ္ဂဟေသိ။ ။ ဤ “နနု” ကား မည်သူ့ကိုမျှ စောဒနာသည် မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ချီးမြှောက်ပုံ ထင်ရှားအောင် ဥပမာပြုလျက် မိမိကိုယ်ကို မိမိပြန်၍ တိုက်တွန်းသော အရှင်မဟာကဿပ၏စကားဖြစ်သည်။ ထိုစကားရပ်၌ “သက ကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန” ဝယ် ကဝစ (ချပ်ဝတ်တန်ဆာ) သည် သက်န်းတော်၏ ဥပမာတည်း၊ ဣဿရိယသည် သမာပတ်အဘိညာဉ်၏ ဥပမာတည်း၊ ရှင်ဘုရင်သည် မိမိ၏ သားကို “ဤသားသည် ငါ၏ မင်းမျိုးမင်းနွယ် တည်စေနိုင်လိမ့်မည်” ဟု သိ၍ မိမိ၏ ချပ်ဝတ်တန်ဆာနှင့်ရာထူးကိုပေးသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဘုရားရှင်လည်း “ဤကဿပသည် ငါ၏ သူတော်ကောင်းတရားကို တည်စေနိုင်လိမ့်မည်” ဟု ငါတော်မူ၍ သက်န်းတော်ဖြင့်၎င်း တန်းတူညီမျှ ထားတော်မူခြင်းဖြင့်၎င်း ချီးမြှောက်တော်မူသည်-ဟုလျှောက်

ကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန။ ။ ကံ (ဝါတံ) - လေကို၊ ဝဉ္ဇယတိ - လှည့်ပတ်တတ်၏ (လေမတိုးနိုင်အောင် ကာဆည်းထားသဖြင့် လေကို လှည့်ပတ်ရာရောက်၏) ဣတိ ကဝစော” ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ ဣဿရဿ-အစိုးရသူ၏ + ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရာထူးတည်း၊ ဣဿရိယံ၊ [ဤဣဿရိယံပုဒ်နှင့် အာဏာကျံ (အာနကျံ) ပုဒ်တို့၏ ပြီးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိ၊ ဣပစ္စည်းခဏ်းမှာ ရှု။]

ချီးမြှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ဘဝဝါ-သည်၊ မံ-ကို၊ အယံ- ဤကဿပသည်၊ မေ-ငါ၏၊ သဒ္ဓမ္မဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပကော - သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသောအနွယ်ကို တည်တန့်စေနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ မတိတ္တာ - သိတော်မူ၍၊ အသာဓာရဏေန - တပါးသော သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော၊ ဣမိနာ အနုဂ္ဂဟေန - ဤ ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းဖြင့်၊ အနုဂ္ဂဟေသိ နန-ချီးမြှောက်တော်မူသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယန္တော-ကြိမိသည်၊ (ဟုတ္တာစ-ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊) ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနတ္ထံ - သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ ဥဿာဟံ-အားတက်သရောကို၊ ဇနေသိ-ဖြစ်စေပြီ။

မယာ - ငါသည်၊ ဝုတ္တဿ - ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ - အနက်ကို၊ သာဓကံ - ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ ကိံဝစနံ - အဘယ်စကားကို၊ ကော-

ဣတိ စိန္တယန္တော။ ။ ဣတိ ဟူသော နိဒဿနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော နိဒဿေတဗ္ဗကား “ယန္တူန သင်္ဂါယေယျံ၊ အနုဂ္ဂဟိတော (အနုဂ္ဂဟေသိ)” တို့တည်း၊ စိန္တယန္တောနှင့် တွဲဘက်ကား အနုဿရန္တောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အနုဿရန္တော-သည်၊ ဟုတ္တာစ-၎င်း၊ စိန္တယန္တော-သည်၊ ဟုတ္တာစ-၎င်း” ဟု စမပါဘဲလျက် သမုစ္စယတ္ထဇောတက (စ) ထည့်၍ (တနည်း-ယဉ္ဇာဟံမှ စကို လိုက်စေ၍) အနက်ပေးသည်။ [ဘိက္ခုနံကို ဥဿာဟံ၌စပ်၊ “ရဟန်းတို့၏+အားတက်သရောရှိမှု” ဟုလို။]

ယထာဟ။ ။ ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တ-မတ္ထံ သံဝီတိက္ခန္ဓက ပါဠိယာ (စူဠဝဂ္ဂ သံဝီတိက္ခန္ဓကပါဠိတော်ဖြင့်) သာဓေန္တော အာဟ-ယထာဟာတိအာဒိ၊ (သီလက္ခန္ဓာ ငိုကာ သစ် ကျမ်းတက်ပုံ)၊ ယထာဟ-ဟု စချီသောပါဠိကို သာဓကေဝါကျ၊ ရှေ့ ဆိုအပ်ပြီးသော မိမိစကားကို သာဓုဝါကျဟု ခွဲ။ [သာဓက - ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော ဝါကျ၊ သာဓု-သက်သေပြ၍ ပြီးစေထိုက်သော ဝါကျ။] ဤ “ယထာဟ” ဟူသော အချိစကားကို သီလက္ခန္ဓာ ငိုကာသစ်၌ အနက်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြ၏။

- [ဆောင်] (၁) ယထာဟသာ၊ တွေ့လေရာဝယ်၊ ယထာအနက်၊ ကိံဟုဘက်၍၊ ရှေ့ဆက်ကိုထုတ်၊ မယာဝုတ္တ၊ အတ္တဿမှန်၊ သာဓကံတည်း၊ .... (၂) တဘန်ယေန-ပကာရေန ဟု၊ အဖွင့်ပြုကာ၊ မယာဝုတ္တံ၊ တထာပြန်လျက်၊ ပါဠိယဗ္ဗိ၊ အာဟ သီလေ၊ .... (၃) တထေဇ္ဇင်္ဂဟနံ၊ ယံဝစနံဝယ်၊ ပါဠိယံမှာ၊ အာဟလာ၍၊ တထာတေန-ဝစနေနနှင့်၊ မယာဝုတ္တံ-ဝစနံသည်၊ သံသန္တတိ၊ သမေတိဟု၊ ထည့်၍ယထာ၊ ဥပမာန္တော၊ ဂင်္ဂေါဒေန၊ ယမှနောဒတည်း၊ (၄) တဝံရှေလာ၊ ဝါကျတ္တာကို၊ ထည့်ကာယေန-ပကာရေနဟု၊ အဖွင့်ပြုလျက်၊ ယထာနက်ယူ၊ ထို့တူ တဘန်၊ တထာပြန်လျက်၊ ပါဠိယံအာဟ၊ ငှ နည်းပြ၍၊ ခန္ဓသီလက်၊ ငိုသစ်မြွက်သည်၊ အနက်တွေ့ရာ၊ ပေးဘို့တည်း။

အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာဟ-မိန့်တော်မူသနည်း၊ မယာ- သည်၊ ဝုတ္တဿ-
သော၊ အတ္တဿ-ကိုသာကော်-သော၊ အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ
၊ ပေရိနယ ဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ-အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိဟူသော၊
ဣဒံ ဝစနံ - ဤစကားကို၊ သံဂီတိကာရော- သင်္ဂါယနာတင် ထေရ်အပေါင်း
သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

၁။ ယထာ အနက်၊ ပေ၊ သာဓကံ တည်း။ ။ မယာ ဝုတ္တဿ အတ္တဿ သာဓကံ
ယထာ ကိံ ဝစနံ ကော အာဟ၊ ဤသို့ ယထာအတွက် ကိံ ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “မယာ၊ ပေ၊
သာဓကံ” ဟု ရှေ့ကအပိုထည့်ပေးပါ။ ထို့နောက် “မယာ၊ ပေ၊ သာဓကံ ” ဟု ထည့်၍
“အထခေါ၊ ပေ၊ ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ- ဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ (သံဂီတိကာရော) အာဟ”
ဟု အဖြေဝါကျ အပိုထည့်ရသည်။ ဤနည်းအတိုင်း နိဿယ ပေးထား၏။ နေခံ၌ကား
ဤမျှလောက်ကျန်အောင် မပေးတော့ဘဲ “ယထာ ဟ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူသနည်း” ဟု
အလွယ်ပေးလိမ့်မည်။

၂။ တဏှိယေန၊ ပေ၊ သိလေ။ ။ ယထာကို “ယေန ပကာရေန” ဟု အနက်ဖွင့်၍
“ယထာ- အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ မယာ- ငါသည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တထာ- ထို
အပြားအားဖြင့်၊ ပါဠိယဒ္ဓိ-၌လည်း၊ သံဂီတိကာရော-သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ”
ဟု ပေး၍ “ကိံ- သို့၊ အာဟ-နည်း၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-
မိန့်တော်မူပြီ” ဟု အဖြေထည့်ပါ။

၃။ တထေဗ္ဗဒ္ဓိဟနံ၊ ပေ၊ ယမုနောဒတည်း။ ။ အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ-
ဟူသော၊ ယထာ (ယံဝစနံ) -အကြင်စကားကို၊ ပါဠိယံ-၌၊ (သံဂီတိကာရော-သည်၊)
အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တထာ (တေန ဝစနေန) - နှင့်၊ မယာ- သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်
ပြီးသော၊ ဝစနံ - သည်၊ ဂင်္ဂီဒကေန - ဂင်္ဂါရေနှင့်၊ ယမုနောဒတံ - ယမုနာရေ
သည်၊ သံသန္တတိ စေဝ ယထာ- ရောနှောလည်း ရောနှောသကဲ့သို့၊ သမေတိစ ယထာ-
ညီညွတ်လည်း ညီညွတ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ဟု၊ သံသန္တတိစေဝ-ရောနှောလည်း ရောနှော
၏၊ သမေတိစ-ညီညွတ်လည်း ညီညွတ်၏၊ ဤသို့ ထည့်ပါ၌ များစွာ ထည့်၍ပေးရသည်။

၄။ တဝနောကလား၊ ပေ၊ ပါဠိယံ အာဟ။ ။ နောက်မှာ ရှိသော ဝါကျအနက်
ကို ထည့်၍ ယထာကို ယေနပကာရေန ဟု အနက်ဆို၊ ထို့နောက် “တထာ တေန
ပကာရေန” ဟု ပြန်၍ “ပါဠိယံ အာဟ” ဟု ပေး၊ ပေးပုံမှာ- “ယထာ (ယေန ပကာ
ရေန) -အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဓမ္မဝိနယ သင်္ဂါ
ယနတ္ထံ-၄၊၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဥဿာတံ-ကို၊ ဇနေသိ-ပြီ၊ တထာ (တေနပကာရေန) -
ဖြင့်၊ ပါဠိယံ-၌၊ (သံဂီတိကာရော) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ” ဟု ပေး၍ “ကိံ-အဘယ်သို့၊
အာဟ-နည်း၊ အထခေါ၊ မေ၊ ဟောန္တိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ” ဟု အဖြေဝါကျဆက်ပါ။

အနက် အမျိုးမျိုး ပေးရကျိုး ။ ။ ယထာဟ - ဟူသော ဝါကျတိုကလေးကို
အဘယ်ကြောင့် ဤမျှလောက်ကျယ်ဝန်းစွာ အနက်အမျိုးမျိုး ဖွင့်နေရပါသနည်း- ဟု

အထခေါ-ထိုအခါ၌ အာယသ္မာ မဟာကဿပေ^၁-သည်။ ဘိက္ခု-တို့ကို အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ သိစေတော်မူပြီ။ [အာဝုသော - ဟု ခေါ်၍ “ကေမိဒါဟံ” စသည်ဖြင့် သိစေပြီ - ဟုလို။] (ကိ- အဘယ်သို့ခေါ်၍ သိစေတော်မူသနည်း) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့ အဟံ-ငါသည်။ ကေ-တပါးသော။ သမယံ-အခါ၌။ [ဗုဒ္ဓအနက်မရှိ။] ပါဝါယ-ပါဝါမြို့မှ၊ ကုသိနာရံ - ကုသိနာရုံမြို့သို့။ (ဂမိဿာမိ-သွားအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍) မဟတာ - များစွာသော။ ဘိက္ခုသံယေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-၅ လီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ ဘိက္ခုသတေဟိ - ရဟန်းအရာ တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အဓွန့်ရှည်သောခရီးကို သွားသည်။ (အမှီ-ဖြစ်၏) ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗိ-အလုံးစုံသော။ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍိ- သုဘဒ္ဒကဏ္ဍကို၊ ဝိတ္ထာရဓော - အကျယ်

မေးတွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-သာဓကတ္ထံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ပြီးစေခြင်း (ခိုင်လုံစေခြင်းအကျိုးငှါ။) ပါဠိယာ-ကို၊ ဥဒါဟရိတဘာဝဿ - ထုတ်ဆောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်၏။ (ထုတ်ဆောင်ကြောင်း၏) ပစ္စက္ခတော ဝိညာယမာနက္ခာ-တိုက်ရိုက်သံအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိညာယမာနက္ခာဿ-သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသော။ သဒ္ဓဿ-သဒ္ဓါကို၊ ပယောဂေ-သုံးစွဲခြင်း၌၊ ကာမစာရတ္တာစ - အလိုရှိတိုင်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ ယထာဟကိုပင် အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်အောင် အနက်အမျိုးမျိုးစပ်စပ်ရသည်။ အဓိပ္ပါယ်ဝိဘာဝနက္ခာ ဟိ အဏုယောဇနာ-မှန်၏၊ အနက် ယောဇနာခြင်းသည် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။-သီ၊ ဝိသစ်။

မှတ်ချက်။ ။ “ဘိက္ခုသတေဟိ” ဟု ဣတိပါသောကြောင့် “ဘိက္ခုသတေဟိ” တိုင်ရုံသာ သာဓကဟု ထင်စရာရှိသော်လည်း ထို ဘိက္ခုသတေဟိတိုင်ရုံမှာ ဥဿာဟဇနန မပါသေးဘဲ “ဟန္တမယံ၊ ပေဝိနယဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာဟောန္တိ” ကျမှ ဥဿာဟဇနန ပါသောကြောင့် “ဟောန္တိတိ” ကျမှ သာဓကဝါကျအဆုံး ဟု ဖတ်ပါ။ သတေဟိတိ၌ ဣတိကား အာဒိ အနက်ဟောတည်း။

ကုသိနာရံ (ဂမိဿာမိတိ) ။ ။ ကုသိနာရံပုဒ်ကို အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော၌ မစပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “ကုသိနာရံ ဂမိဿာမိတိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဂမိဿာမိ စပ်ပုဒ်ထည့်၍ ဖွင့်ကြသည်။ ပဋိပန္နော၏ ကံပုဒ်ကား အဒ္ဓါနမဂ္ဂတည်း။ “အဒ္ဓါနမဂ္ဂ + ပဋိပန္နော အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော” ဟု ပြု၊ ဤ၌ အဒ္ဓါန သဒ္ဓါသည် ဒီဃသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [ဒီဃပရိယာယော ဟေတ္ထ အဒ္ဓါနသဒ္ဓေါ။]

မဟတာ။ ။ “ဂုဏမဟတ္တေနပိ၊ သန္တာ မဟတ္တေနပိ မဟတာ” ဟု မဟတာအတွက် “ဂုဏ်တို့ဖြင့်မြတ်၊ အရေအတွက်အားဖြင့် များ” ဟု နက်ဖွင့်ကြ၏။ သို့သော်-ထိုအချိန်၌ အရှင်မဟာကဿပ၏ ပရိသတ်တွင် ဘုရားရှင်ကို အပြစ်ပြောဝံ့သော သုဘဒ္ဓတောထွက်ကြီးပင် ပါဝင်နေရကား “ဂုဏ်အားဖြင့်မြတ်” ဟူသောအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်၏။ များရာလိုက်၍ “ယေဘုဗျနည်းအားဖြင့်ဖွင့်သည်” ဟု သော်လည်း ကြံပါ။

အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တတော-ထို သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ၊ ပရံ- နောက်၌၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆက်၍မိန့်တော်မူသနည် !) အာဂုသော - ငါ့ရှင်တို့၊ အဓမ္မော - ကုသလကမ္မပထ တရား ဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ် သော အကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မကြာမီ ထွန်းကားလိမ့်မည်၊ ဝါ-မထွန်းကားမီဓမ္မော-ကုသလ ကမ္မပထ

ဣတိသဗ္ဗံ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ။ ။ “ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ” တွင် သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ မဆုံးသေးသောကြောင့် “ဣတိ” ဟု အာဒိအနက်ဟော ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြ၍ “သဗ္ဗံ ကဏ္ဍံ” ဟု မိန့်သည်၊ သဗ္ဗံနှင့်တွဲသော ဣတိသဒ္ဓါကို အာဒိအနက်ဟောဟု အမြဲမှတ်ပါ။ “ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ - သုဘဒ္ဒမည်သော၊ တောထွက်ရဟန်းကြီးနှင့် ဆိုင်သောအခင်း ” ဟူသည် ပဉ္စမသတိက သင်္ဂီတိက္ခန္ဓာကဋ္ဌာရင်း ၊ သုတ်မဟာဝါ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋ္ဌာရင်း လာသော “အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ၊ပေ၊ န တံ ကရိဿာမ” ဟူသော အခင်းတည်း၊ ထိုအခင်းကို ဤနေရာသို့ ဆောင်ယူ၍ အကျယ်သိပါလေ-ဟုလို။

[ဆောင်] နောက်သဗ္ဗံရှိ၊ ရှေ့ဣတိ၊ အာဒိအနက်ဟော။

တတောပရံ အာဟ ။ ။ တတောကို “ ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟဇနနတော ပရံ ” ဟု သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်း (အရှင်ဓမ္မပါလ) ဖွင့်၏၊ သို့သော် သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ၌ ဥဿာဟ ဖြစ်စေပုံ မပါသေး၊ ယခု ပြုအပ်လတုံသော “ ဟန္တမယံ အာဂုသော ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမ၊ ပုရေ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိ ” စသော စကားရပ်သာ ဥဿာဟဖြစ်စေပုံကို ပြသော ပါဠိဖြစ်သောကြောင့် ထို သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်းအဖွင့်ကို သာရတ္ထဋီကာ စသည်တို့ မနှစ်သက်ရကား “တတော ပရန္တိ ဧတ္ထ တတော သုဘဒ္ဒကဏ္ဍတော ပရန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟု ဖွင့်ကြသည်။ [သဗ္ဗံ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ “ယံ န ဣစ္စိဿာမ၊ န တံ ကရိဿာမ” တိ ဧတံ ပရိယန္တိ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍပါဠိ ဒုဿေတွာ ဣဒါနိ အဝသေသံ ဥဿာဟဇနနပ္ပကာရဒ္ဒဝတ္ထံ (ဥဿာဟဖြစ်စေပုံ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်သော) ပါဠိဓေဝ ဒုဿေန္တော ဟန္တမယံ အာဂုသောတိ အာဒိမာဟါ-သာရတ္ထ။]

ပုရေဒိပ္ပတိ။ ။ “ဒိပ္ပတိ- ဒိပ္ပတိ” ဟု ပါဠိ ၊ မျိုးရှိ၏၊ မိဝါဒိ ဒိပဇောတံသည် ဒိတ္ထိ- ထွန်းပခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ဒိဂုဇာတ်သည် ဇုတိ-အနက်ကို ဟော၏၊ ထို ဇုတိကို “သောဘာ-တင့်တယ်ခြင်း” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ [ကန္တိသောဘာ ဇုတိန္ဒရိ-အဘိဓာန်။] အဓမ္မ၏ တင့်တယ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဇုတိအနက်ဟော ဒိဂုဇာတ် မသင့်၊ ဒိတ္ထိ အနက်ဟော ဒိပဇောတံသာသင့်ရကား “ဒိပ္ပတိ” သာ ပါဠိမှန်ဖြစ်သင့်၏၊ သံယုဂ်ကြောင့် ဒိဋ္ဌိ ရသယု၊ ပုရေကို “အဝိနာမ” ဟု ပဌမ ဖွင့်ကြ၏၊ ဝါလက္ခန္ဓီကာသစ်၌ “သံသယတ္ထေ ဟိ အယံ ပုရေသဒ္ဓေါ - သံသယအနက်ဟော ” ဟု ဆို၏၊ ဒိပ္ပတိ၌ ဝတ္တမာန် ဝိတတ်လည်း ပုရေသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရသဖြင့် အနာဂတ်အနက်ကို ဟောရသည်၊ “အဓမ္မ သည် နောင်အခါ ထွန်းကားမည်လည်း မသိရ၊ ထွန်းကားချင် ထွန်းကားလိမ့်မည်” ဟု ဆိုလိုသတတ်။ [ဤအဓိပ္ပါယ်ကို နောက်၌ စိစစ်အံ့။]

တရား ဆယ်ပါးကို၊ ပုရေ ပင်ဗာဟိယျတိ - မကြာမီ တားမြစ်အပ်လိမ့်မည်။ ဝါ-မတားမြစ်အပ်မီ၊ အဝိနယော-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တရားသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ ဝိနယော- သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်းကို၊ ပုရေ ပင်ဗာဟိယျတိ-အပ်လိမ့်မည်။ ဝါ-မီ၊ အဓမ္မဝါဒိနော-အဓမ္မကိုပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော-အားရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ - မကြာမီ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ ဝါ- မဖြစ်ကြမီ၊ ဓမ္မဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ- မည်၊ ဝါ-မီ၊ အဝိနယဝါဒိနော- အဝိနယကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော- န်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ- မည်၊ ဝါ- မီ၊ ဝိနယဝါဒိနော- တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ- န်သည်၊ ပုရေ

တနည်း။ ။“အထဝါ ယာဝ အဓမ္မော ဓမ္မံ ပတိဗာဟိတံ သမတ္ထော ဟောတိ၊ တတော ပုရေတရမေဝတိ အတ္ထော၊ အဓမ္မက ဓမ္မကို တားမြစ်ဘို့ရန် စွမ်းနိုင်လေသံရာ ထိုအခါမှ ရှေးဦးစွာ” ဟု အနက်မှတ်၊ အာသန္ဓေ ဟိ အနာဂတေ အယံပုရေသဒ္ဓေါ= ဤပုရေသဒ္ဓါသည် နီးကပ်သော အနာဂတ်အနက်၌ ဖြစ်၏၊ ဤ အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ [“လူမိုက်များ ထွန်းကားတဲ့ ကာလ ” ဟူသော စကားအတိုင်း “ထွန်းကား” ဟု သုံးလိုက်သည်၊ ရှေးက “တောက်ပ” ဟု ပေးကြ၏။] “မကြာမြင့်မီ ထွန်းကားလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် မထွန်းကားမီ ယခုနယ်က တင်ကြို၍ သံဂါယနာ တင်ထားကြရို့” ဟု မိန့်တော်မူလိုသည်၊ ဤနည်းသည်....

“အနာဂတေ သန္တိကဋ္ဌေ၊ တထာတိတေ စိရန္တနေ၊
ကာလဒ္ဓယေဝိ ကပိတိ၊ ပုရာသဒ္ဓေါ နိပါတျတေ”

ဟူသော ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိဝါထာနှင့်လည်း ညီ၏။ [သန္တိကဋ္ဌေ-နီးကပ်သော၊ အနာဂတေ-အနာဂတ်အနက်၌၎င်း၊ (အနာဂတ် အဝေးကြီးမဟုတ်၊ မကြာမီထွန်းကားတော့မည် ဖြစ်၍) နီးကပ်နေသော အနာဂတ်-ဟုလို။] တထာ-ထိုပြင်၊ စိရန္တနေ-အလွန်ကြာခဲ့သော၊ အတိတေ-အတိတ်အနက်၌၎င်း။ [“ ပုရေ-ရှေး” ဟူရာ၌ အတော်ကြီးကြာခဲ့သော ရှေးဟု ဆိုလိုသည်။] ကာလဒ္ဓယေဝိ-၌လည်း၊ ကပိတိ-တို့သည်၊ ပုရာသဒ္ဓေါ-ကို၊ [ပုရေလည်းနည်းတူ၊] နိပါတျတေ- ကျရောက်စေအပ်၏။ ဝါ-သုံးစွဲအပ်၏.... ထို ၂ နက်တွင် ဤနေရာ၌ အနာဂတ်အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့်—

“ပုရေ ယာဝ ပုရာယောဂေ၊ နိစ္စံဝါကရဟိ ကဒါ၊
လိန္ဒာယ မပိ ကိံပုတ္တေ၊ ဝတ္တံမာနာ ဘဝိဿတိ”

ဟု သဒ္ဓါကျမ်း တို့၌ မိန့်ကြသည်၊ ပုရေစသည်နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် အနာဂတ် အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်ပါ-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဇီကာတို့၌ “ဒိပ္ပတိတိ ဒိပ္ပဿတိ ” ဟု ဖွင့်ကြသည်။ [အချို့က ဝဂ္ဂဝမန(လမ်းသွား) နည်းအားဖြင့် မရောက်သေးသော နော်ကိုပင် “ရှေ” ဟု သုံးရိုးရှိရကား “ပုရေ-လာမည့်ရှေး၌” ဟုလည်း ဖွင့်ကြသေး၏။]

ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-ဝီ၊ မယံ- တို့သည်၊ ဟန္တု- ယခု၊ ဝါ- ယခုနှယ်က ကြိုတင်၍၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ်အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ- ဝိနည်းကို၎င်း၊ သံဂါယေယျာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု- လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ - သနည်း၊) ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ ဝါ-ထိုသို့ သံဂါယနာတင်လိုပါလျှင်၊ ထေရော - သည်၊ ဘိက္ခု - သံဂါယနာတင်ရန် လျှောက်မည့် ရဟန်းတို့ကို၊ [သံဂီတိယာ အနုရူပေ ဘိက္ခု။] ဥစ္စိနတု-ရွေးချယ်တော်မူပါ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သကလနဝဂံ သတ္တုသာသန ပရိယတ္တိဓရေ - အလုံးစုံ ၉ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်း ပရိယတ်ကို ဆောင်နိုင်ကုန်သော၊ အနေကသတေစ - အရာမက

မိစေချက်။ ။ပဌမနည်း၌ “အဝိနာမ”ဟူသော သံသယတ္ထသည် “ပုရေဒိပ္ပတိ-မကြာမီထွန်းကားလိမ့်မည်” ဟု ကော်ဆုံးဖြတ်ချက်ပါသော ဒုတိယနည်းနှင့် ဆန့်ကျင်၏။ ထို့ပြင်-သံဂါယနာ မတင်လျှင် အဓမ္မတွေ ထွန်းကားမည်အချက်၌ အနာဂတံသ အဘိညာဉ် ရပြီးသော အရှင်မဟာကသပအတွက် သံသယ ဖြစ်တွယ်လည်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် “ပုရေဒိပ္ပတိ (အဝိနာမ ဒိပ္ပတိ) - ထွန်းကားမည်လည်း မသိရ၊ ဝါ-ထွန်းကားချင် ထွန်းကားလိမ့်မည်”ဟူသော သံသယတ္ထအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

အဓမ္မစသည်။ ။အဓမ္မောနာမ ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မပဋိပက္ခဘူတော အဓမ္မော၊ အဝိနယောတိ ပဟာနဝိနယ သံဝရဝိနယာနံ ပဋိပက္ခဘူတော အဝိနယော။ [“အသဒ္ဓါ ပဋိပက္ခအနက်ဟော”ဟုလို၊] “ဝိနယဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ” ဟု ဣတိသဒ္ဓါ ရှိစေရမည်။ ထိုဣတိဖြင့် “တတော ပရိ အာဟ”ဟု၎င်း၊ “ယထာဟ”ဥပမေကို “ဣတိ အာဟ”ဟု၎င်း ညွှန်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဣတိ တလုံးအကြေကြိပါ။

တေနဟိ။ ။တေနဟိတိ ဥပျောဇနတ္ထေ နိပါတော=တေနဟိသည် သံဂါယနာ တင်မည့် ရဟန်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း၌ တိုက်တွန်းသော နိပါတ်၊ (သာရတ္ထ)၊ ဤဋီကာအလို “တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏” ဟု ပေးကြ၏။ “ယေနကာရဏေန-ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ သံဂီတုကာမော - သံဂါယနာတင်တော်မူလို၏ ” ဟု အနိယမဝါကျ ထည့်ပြီးလျှင် “တေနဟိ-ထိုသို့ သံဂါယနာ တင်တော်မူလိုလျှင်၊ ဝါ-လိုခြင်းကြောင့်” ဟု လည်း ပေးနိုင်၏။ အခြားနေရာ၌ ဤအဖွင့်မျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။

သကလ၊ ပေ၊ ပရိဂ္ဂဇတ သီတိ။ ။တေန-ဤဝါကျဖြင့်၊ သုက္ကပိဿကဒီကာသဝ ပရိယန္တာနံ ယထာဝုတ္တ ပုဂ္ဂလာနံ- ပုထုဇဉ်အစ သုက္ကပိဿကရဟန္တာ အဆုံးရှိသော ဆိုအပ်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သန္တာန်၌၊ အာဂမာမိဂမ သ ဗ္ဗာဝေ-ပရိယတ်ဟူသော အာဂမ၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အမိဂမတို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပ၊ သဟ ပဋိသမ္ဘိ ဒါကိ-တို့နှင့် တကွ၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဂုဏယုတ္တာနံ-တို့၏၊ အာဂမာမိဂမသမ္ပတ္တိယာ-

များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ - ရာပေါင်းများစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနေက သဟဿေစ - အထောင်မက များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ - ထောင်ပေါင်းများစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမိ အနာဂါမိ သုက္ကဝိပဿက ဒီဏာသဝဘိက္ခု - ပုထုဇဉ်ရဟန်း၊ ဘောတာပန် ရဟန်း၊ သကဒါဂါမိရဟန်း၊ အနာဂါမိရဟန်း၊ သုက္ကဝိပဿက ရဟန္တာ ရဟန်းတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ ဝါ-ချန်လှပ်၍၊ တိပိဋကသဗ္ဗပရိယတ္တိ ပွဘေဒဓရေ-ပိဋက ဥပုံဟူသော အလုံးစုံသောပရိယတ္တိအပြားကို ဆောင်နိုင် ကုန်သော၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တေ-ပဋိသန္တိဒါသို့ရောက်ကုန်ပြီးသော၊ ဝါ-ရောက် အပ်ရအပ်ပြီးသော ပဋိသန္တိဒါရှိကုန်သော၊ မဟာနုဘာဝေ-ကြီးသောအာနု

ဥတ္တိသဂတတ္တာ - သုက္ကဝိပဿက အဆုံးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြည့်စုံပုံထက် လွန်ကဲ မြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (အာဂမ-အဓိဂမချင်း တူသော်လည်း သတ္တိ ချင်း မတူသောကြောင့်) သံဂီတိယာ ဗဟူပကာရတ္တံ ဒဿေတိ - တေဝိဇ္ဇာဒိ ဂုဏ် ရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သံဂါယနာအား ကျေးဇူးများကြောင်းကိုပြ၏။

သကလ၊ ပေ၊ ဓရေ။ ။ သကလကို နဝင်္ဂဗ္ဗစပ်၊ “အင်္ဂါ၉ ပါးလုံး အစုံအလင် ရှိသော” ဟုလို၊ [သကလံ + သတ္တဝေယျာဒိကံ နဝင်္ဂံ ဝတ္ထေ ဧတဿာဝါတိ သကလ နဝင်္ဂံ (သတ္တုသာသနံ) “ အတ္တကာမေန ပရိယာပုဏ်တဗ္ဗတော (ဋီကာ) ” ထေခံ၍ ပရိပုဗ္ဗ အပဓာတ် တိပစ္စည်း၊ ပရိယာပုဏ်တဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ = မိမိအကျိုးကို လိုလား သူတိုင်း သင်ယူဆိုက်သောကြောင့် ပရိယတ္တိမည်၏။ “ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိပုရုဏတ္ထံ ပရိယတ္တိ ဘာဝတောစ ” (ဋီကာ) ကို ထောက်၍ ပရိယတ္တိသည် ပရိယတ္တနှင့် အနက်တူ၊ သမတ္တ (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်ဟော့၊ “ပရိယာပုဏာတိ-စွမ်းနိုင်၏။ ဣတိ ပရိယတ္တိ ” ဟု ပြု၊ ထောမန်မိ၌ “အာပဓာတ်” ဟု ဆိုသည်။ သကလနဝင်္ဂံ သတ္တုသာသနံစ + တံ + ပရိယတ္တိ စာတိ သကလ၊ ပေ၊ ပရိယတ္တိ၊ တံ + ခာရေန္တိတိ သကလ၊ ပေ၊ ဓရေ။]

သုက္က၊ ပေ၊ ဒီဏာသဝေ။ ။ ဒီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်မရသော သုက္ကဝိပဿက ဈာနလာဘီ ဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် “ သုက္ကဝိပဿက ” ဟု ဝိသေသန (မ) သည်၊ သမထဘာဝနာ သိနေဟာဘာဝေန- (ဈာန်ရသို့ရန်) သမထဘာဝနာဟူသော အစို အစေး၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သုက္ကာ (လှခါ) ခြောက်ကပ်သော၊ အသိနိဗ္ဗါ - သိနေဟ မရှိသော (စိစိဖတ်ဖတ် မဟုတ်သော) ဝိပဿနာ ယေသံ တိ သုက္ကဝိပဿနာ = သမထ ဟူသော အစေးမကပ်သဖြင့် ခြောက်ကပ်သောဝိပဿနာရှိသောရဟန္တာများ။ [သမာ သန္တကပစ္စည်းသက်, န ကို ချေ၍ “ဝိပဿကာ” ဟု ဖြစ်သည်။]

မဟာနုဘာဝေ ။ ။ အနု (ပုနပျံနံ) တံ သမဂ္ဂီနံ ဘာဝေတိ ဝနေတိတိ အနု ဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါ ဝေ (သကတ္ထ၌ ဏပစ္စည်းသက်၍) အာနုဘာဝေါ၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါသန္တာန်ကို အာဘန်တန် တိုးပွားစေတတ်သော တန်ခိုးသတ္တိ၊ မဟာန္တော + အာနု ဘာဝေါ ယေသံတိ မဟာနုဘာဝါ။

တော် ရှိကုန်သော၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဘဂဝတော-သည်၊ တေ
 ဒဂ္ဂံ - တေဒဂ်ရာထူးသို့၊ အာရောပိတေ - တင်အပ်ကုန်ပြီးသော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိ
 ဘေဒေ-တေဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ကျေနပဉ္စသတေ - တပါး
 ဖြင့် ယုတိလျော့သော ငါးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒိဏာသဝ ဘိက္ခု
 ယေဝ-ရဟန္တာ ရဟန်းတို့ကိုသာ၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ- ပိုင်းခြား၍ ယူတော်မူပြီ၊ ဝါ-
 ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ ယေ-ယင်းရဟန်းတို့ကို၊ (တိဝိဇ္ဇက သဗ္ဗ ပရိယတ္တိပ္ပဘောဒ
 ဓရေစသောဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော တပါးယုတ် ငါးရာသောရဟန်းတော်တို့ကို)
 သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနန
 ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနိတိ-အထခေါ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကား
 ကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ- သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်၊) ဝုတ္တံ - မိန့်တော်မူ
 အပ်ပြီ၊ [အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဧကေနန ပဉ္စ အရ
 ဟန္တ သတာနိ-တပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သော ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို၊ ဥစ္စိ
 နိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ။]

ယေဘုယျေန၊ ပေ၊ အာရောပိတေ။ ။ ယခုအခါ အရှင်မဟာကဿပ ရွေးချယ်
 အပ်သော ရဟန္တာများသည် တပါးလျော့ ငါးရာရှိ၏၊ တေဒဂ်ရပုဂ္ဂိုလ်ကား ငါးရာမရှိ၊
 အချို့လည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေပြီ၊ ထို့ကြောင့် တေဒဂ်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ကုန်သမျှ အတော်
 များများ ပါဝင်သည်ကိုရည်ရွယ်၍ “ယေဘုယျေန တေဒဂ္ဂမာရောပိတေ” ဟု ဆိုသတတ်။

တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒေ။ ။ တိဿော+ဝိဇ္ဇာ ယေသံတိ တိဝိဇ္ဇာ၊ တိဝိဇ္ဇာယေဝ
 တေဝိဇ္ဇာ (သုတ္တတဒ္ဓိတံဆင့်၊) တေဝိဇ္ဇာ+ အာဒိ ယေသံ (ဆဋ္ဌတိညာဒိနံ) တိ တေဝိဇ္ဇာ
 ဒယော၊ တေဝိဇ္ဇာဒယော + ဘေဒါ (အထူးအပြားတို့သည်) ယေသံတိ တေဝိဇ္ဇာ
 ဒိဘေဒါ၊ ဧကေန + ဥနံကျေနံ၊ ပဉ္စ+ သတာနိ ပဉ္စသတံ၊ ကျေနံ ပဉ္စသတံ ယေသန္တိ
 ကျေနပဉ္စသတာ (ဘိက္ခု)၊ “ပဉ္စသတေ” ဟူသော ပုလိန်မဟုတ်ကြည့်၍ မဟုဒ္ဓိဟိ
 ဟု သိ။

ယေသန္ဓာယ ဣဒံဝုတ္တံ။ ။ သန္ဓာယနှင့်တွဲသော ယ သဒ္ဓါ၌ နိယမဝါစက (တ)
 သီးခြားမရှိ၊ ထို ယသည်ပင် နိယမအနက် တောဇ်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ (တနည်း) ယေ-
 အကြင်တပါးယုတ်ငါးရာသောရဟန်းတို့ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အထခေါ ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိတိ-
 ဟူသော၊ ဣဒံဝစနံ (သံဂီတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ၊ မယာပိ တေယေဝ သန္ဓာယ “ထေရော၊
 ပေ၊ ပရိဂ္ဂဟေသိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ” ဟု ရှေ့သို့လှည့်၍ တ သဒ္ဓါထည့်လျက် အနက်ပေးကြ
 သေး၏၊ ဤစကားဖြင့် “ဧကေနန ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ” ဟု ပါဠိတော်မှာ သာမည
 ဆိုသော်လည်း “ပြခဲ့သော တိဝိဇ္ဇက သဗ္ဗပရိယတ္တိပ္ပဘောဒဓရေ-စသော ဂုဏ်ရှိသော
 ရဟန္တာများကို ရည်ရွယ်သည်” ဟု ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာကို နှီးနှောပြသည်။

ပန - ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ပြုဥးအံ့၊ ကိဿ - အဘယ့်ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ ဧကေနနံ-တပါးဖြင့်ယုတ်လျော့သည်ကို၊ အကာသိ-ပြုရသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ - ထေရ်၏ (ဩကာသ၌စပ်၊) ဩကာသ ကရဏတ္ထံ - အခွင့်ပြုခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝါ-အခွင့်ပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ထေရော-သည်၊ ဧကေနနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြု၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ- ချဲ့ဥးအံ့၊ တေန အာယသ္မတာ - ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဟာဝိ - တကွ၎င်း၊ ဝိနာဝိ - ကင်း၍၎င်း ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာ တင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ နသက္ကာ - မတတ်ကောင်း၊ ဟိ - မှန်၏၊ (တနည်း) ဟိ - ချဲ့ဥးအံ့၊

ကိဿပန။ ။ကသ္မာပန (သာရတ္ထ)၊ ဆဋ္ဌိသကို ဟိတ်အနက်၌သက်-ဟု ပြသည်၊ ပက္ခန္တရဇောတကော ပနသဒ္ဓေါ၊ (သီလက္ခန္ဓံ ဋီကာသစ်၊) အဋ္ဌကထာ တကျမ်းလုံးသည် ထိုကျမ်းစာကို ကြည့်ရှုသူတို့အား နားလည်အောင် ကျမ်းဆရာကဖြေရှင်းပြနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား ပရိဟာရဝါကျ ဟုချည်း-ဟု ဆိုလိုကြ၏၊ ကျမ်းဆရာကိုပင် အခြားသူက မေးသကဲ့သို့ အကြားအကြား၌ ပုစ္ဆာဝါကျကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုစ္ဆာဝါကျကို “ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဝါကျ” ဟု ယူသည်၊ အချုပ်မှာ-“ကိဿပန” ဝါကျသည် ရှေ့ထောက်လျှင် ပက္ခန္တရဝါကျ၊ နောက်ထောက်လျှင် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ နောက်ဝါကျသည် ဝိသဇ္ဇနာဝါကျတည်း-ဟု မှတ်။ [ဝါကျတခုသည် ရှေ့ထောက်လျှင် နာမည်တမျိုး၊ နောက်ထောက်လျှင် နာမည်တမျိုးရ၏၊ ဥပမာ-လူတယောက်သည် မိမိအထက်ကိုထောက်၍ သားဟု၎င်း၊ အောက်ကိုထောက်၍ အဘဟု၎င်း နာမည်ရသကဲ့သို့တည်း။]

ဩကာသ ကရဏတ္ထံ။ ။ဩကာသဿ-ကို၊ ကရဏံ ဩကာသကရဏံ၊ ဩကာသကရဏံ+တံ+ အတ္ထောစာတိ ဩကာသကရဏတ္ထော၊ စတုတ္ထိ သကို အံပြု၊ တနည်း- ဩကာသကရဏနောင် သကို ထံပြု၊ ကိဿဟု အကြောင်းဖြင့် မေးသော်လည်း ကရဏတ္ထံ ဟု အကျိုးဖြင့် ဖြေနိုင်သည်၊ “အခွင့်ပြုလိုခြင်းအကျိုးကို ရည်ရွယ်သောကြောင့်” ဟု ဆိုလိုသည်။

သီဋ္ဌိသစ်။ ။သီလက္ခန္ဓံဋီကာသစ်၌ကား- “ဩကာသကရဏနိမိတ္ထံ= ဩကာသကရဏဟေတု၊ အတ္ထသဒ္ဓေါ ဟိ ကာရဏဝစနော - အတ္ထသဒ္ဓါကို အကြောင်းအနက်ဟော” ဟု ဖွင့်၏၊ နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ပဋ္ဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယတည်း၊ ထို ပဋ္ဌမာဝိဘတ်လည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်ရမည်တဲ့၊ ထိုအလို “ဩကာသ ကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်” ဟု ပေး၊ “ဝေဠသ္မာတိ ပုစ္ဆာသဘာဝတာ မိသဇ္ဇနာယ ဟောတိ-ဤသို့ အနက်ဖွင့်မှ ကိဿဟူသော အမေးနှင့်အဖြေ လျော်သည်” ဟု လည်း အကျိုးပြုလေသည်။ [အကြံလွန်ဟန်တူ၏၊ ဝိသဇ္ဇနပုဒ်ကို နပုလိန်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့မှာ ဆိုသောကြောင့် “ဝိသဇ္ဇနာယ” ဟု ဣတ္ထိလိန် သုံးစွဲပုံကိုလည်း စဉ်းစားပါ။]

(တနည်း) ဟိ(မသ္မာ)- အကြွင့်ကြောင့်၊ သော အာယသ္မာ- ထိုအရှင်သည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) သကရဏီယော-အထက်မဂ်အလိုငှါ ပြုဘွယ်ကိစ္စနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (သေက္ခ သကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေန အာယသ္မတာ- ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊) သဟာပိ- တကွလည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ- သုတ်အစိမ္မောကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ကျံ၊ ကာတုံ-ငှါ၊) နသက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ပန-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန-သဟာပိ နသက္ကာ၏ အကြောင်းပြမှတပါး ဝိနာပိ နသက္ကာ၏ အကြောင်း

တေန ဟာယသ္မတာ။ ။ “ဩကာသကရဏတ္ထိ” ဟူသော အဖြေကို အကျယ် ပြလို၍ “တေန ဟာယသ္မတာ” စသည်မိန့်၊ ဟိသည် ဝိတ္ထာရဇောတက၊ ထို ဝိတ္ထာရ၏ နယ်ကား “အနုမတိယာ ဂဟေဿာပီတိ န ဥစ္စိနိ” တိုင်အောင်တည်း၊ ဤနေရာ၌လည်း “အာဟ-တေနဟိတိ အာဒိ” ဟု ကျမ်းတက်၍ “ဟိသဇ္ဈါ ကာရဏတ္ထေ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “ကေစိ ပန တမတ္ထံ ဝိဝရတိတိ ဝဒန္တိ” ဟု ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ယူသူများကို “ကေစိ” ဟု သီလက္ခန်တို့ကသာ ဆိုသွားလေသည်။

ဓမ္မသံဂီတိ။ ။ သက္ကာသည် ကိတန္တပတိရူပက (ကိတ်ပုဒ်နှင့် အလားတူသော) ကတ္တားဟော နိပါတ်တည်း၊ ထိုကတ္တားကိုဝဲ၍ “ ဓမ္မသံဂီတိ ” ဟု ပဌမန္တကတ္တား ထားသည်၊ ထို ပခေနကြိယာကိုဝဲ၍ ကတ္တားပုဒ်ထားပြီးမှ “ ကာတုံ ” ဟူသော အပ ဓာနကြိယာကို ဝဲပြန်သော်လည်း ပဌမန္တကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် စီရင်အပ်ပြီးသောရပ်သည် မပြောင်းလွဲ မပျက်စီးတော့၊ ဥပမာ-ညဉ့်မှောင်ထည်း၌ သားကို ခွေးဟူသောအထင် ဖြင့် သတ်ပြီးနောက် သားမှန်းသိသော်လည်း အသေအဖြစ်မှ မပြောင်းလွဲ (ပြန်၍ မရှင် တော့) သကဲ့သို့တည်း၊ (ဘေဒစိန္တာဥပမာ၊) ထို့ကြောင့် ကာတုံဝဲ၍ အနက်သာလျှင် “ ကိ ” ဟု ပေးရတော့သည်။

သောဟာယသ္မာ။ ။ ဤဝါကျလည်း သဟာပိ ဝိနာပိ နသက္ကာကိုပင် အကြောင်း ပြလျက် ခိုင်မြဲစေသော ဒဠီဝါကျ၊ တနည်း - ထပ်၍သော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထို ဝိတ္ထာရနယ်ကား “ သဟာပိ ဝိနာပိ ” တို့၏ ဆိုင်ရာကုန်ရုံဖြစ်သော “ တသ္မာ ဝိနာပီ နသက္ကာ ” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို ဝိတ္ထာရတွင်မှတစ်ဆင့် “ သော ဟာယသ္မာ သေက္ခော သကရဏီယော ” သည် ဟေတုဝါကျ၊ “ တသ္မာ သဟာပိ နသက္ကာ ” သည် ဖလဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် “ ဟိယသ္မာ ” ဟု တနည်းပေး။

သေက္ခော။ ။ သိက္ခာတိတိ သေက္ခော - ကျင့်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၊ သိက္ခာဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ (တနည်း) သိက္ခာ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်း၊ သိက္ခာ ဧတဿ အတ္ထိတိ သေက္ခော-ကျင့်ခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ [တဒ္ဓိတ်၌လည်း တသီလ အနက်ဟောရှိသည်။] သော ဟိ အပရိယောသိတ သိက္ခတ္တာစ- သေက္ခအမည်ရသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် (ရဟန္တာကဲ့သို့ ပြီးဆုံးပြီးမဟုတ်ဘဲ) မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တဒေမုတ္တတ္တာစ- (ကျင့်ကြံမှု၌ စွန့်လွှတ်ထားသော ပုထုဇဉ်အချို့ကဲ့သို့ ထိုကျင့်ကြံမှု၌ သက်ဝင်မှု

ပြကို ဆိုဥဒ္ဒါ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အသ- ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ကိစ္ဆိ-တစ်
 တခုသော၊ ဒသဗလဒေသိတံ - မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော၊
 သုတ္တဂေယျာဒိကံ- သုတ္တ ဂေယျအစရှိသော တရားသည်(သာမည)၊ တဂဝ
 တော- ဇ်၊ အသမ္ပုခါ- မျက်ကွယ်၍၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ- နာခံအပ်သော တရား
 မည်သည် (ဝိသေသ)၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ (အသမ္ပုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ
 မည်သောတရား၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေန အာယသ္မတာ-နှင့်၊)
 ဝိနာဝိ- ကင်းရှုံလည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတံ-၄၊) နသက္ကာ။

ယဒိဓေံ-အကယ်၍ ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ (တနည်း)
 တေန အာယသ္မတာ - နှင့်၊ ဝိနာဝိ - ရှုံလည်း၊ ဓမ္မသံဂီတိ - သည်၊ ဝါ - ကို၊
 ကာတံ- ၄၊ ယဒိနသက္ကာ - အကယ်၍ မတတ်ကောင်းအံ့၊ ဧဝံသတိ - ဤသို့

မရှိမဟုတ်) စွဲစွဲမြဲမြဲသက်ဝင်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဧကန္တေန သိက္ခနသီလော-
 ဧကန်ကျင့်လေ့ရှိ၏၊ တနည်း-သိက္ခာသု+ဇာတော, ဘဝေါ ဝါတိ သေက္ခော-အရိယာ
 ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် သိက္ခာ ၃ပါးတို့၌ဖြစ်သူ၊ ဝါ-ဖြစ်ထွန်းကြီးပွားသူ၊ (တနည်း) ဣက္ခတိ
 ဧတာယာတိ ဣက္ခာ-သစ္စာ ၄ပါးကို ကြည့်ရှုကြောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သဟ+ဣက္ခာယ ယော
 ဝတ္တတိတိ သေက္ခာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

ယသ္မာ၊ ပေ၊ ဝိနာဝိ နသက္ကာ။ ။သဟာဝိ နသက္ကာ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး ဝိနာဝိ
 နသက္ကာကို၍လို့၍ “ယသ္မာပန” စသည်မိန့်၊ ပနသည် ပက္ခန္တရဇောတက၊ ယသ္မာဝါကျ
 ကို ကာရဏ၊ တသ္မာဝါကျကို ဇလ ဟု ခွဲ။ [ပနသန္တ အဿကို “အနေန” ဟု ခွဲကြ၏။
 ဆဇ္ဇိကတ္တား ဟု ဆိုလို၏၊ ထိုကတ္တားကို ပဋိဂ္ဂဟိတံ၌စပ်၊ သီလက္ခန္ဓ ဇီကာသစ်၌ “နတ္ထိ
 စပ်သော သမ္ပဒါနအနက်” ဟု တနည်းကြီးသေး၏၊ နတ္ထိပုဒ်က သမ္ပဒါနကို ဝှဲသည် ဟု
 သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရသဖြင့် စဉ်းစားကြပါလေ။

ယဒိဓေံ။ ။ “သဟာဝိ နသက္ကာ” ဟူသော အကြောင်းပြုထက် “ဝိနာဝိ နသက္ကာ”
 ဟူသော အကြောင်းပြုသည် သာ၍အားရှိ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊... သံဝါယနာတင်ရာ
 ဝယ် အရှင် အာနန္ဒာက ကျေးဇူးများသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဝိနာဝိ
 နသက္ကာ” နှင့်စပ်၍ စေားနာကိုပြပြီးလျှင် ထိုစေားနာ၏ ပဒိဟာရကိုပြလိုသောကြောင့်
 “ ယဒိဓေံ ” စသည်မိန့်။ [ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတောတိုင်အောင် မျော်သည်။] “ ယဒိ +
 ဧဝံ-အကယ်၍ + ဤသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်” ဟု အနက်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျရှိ
 ကြိယာကို ယဒိနှင့် တွဲတက်၍၊ ဧဝံနောက်၌ သတိထည့်ပြီးလျှင် “ ဤ အရှင်အာနန္ဒာနှင့်
 ကင်း၍ ဓမ္မသံဂီတိကို ပြခြင်း၄ါ မတတ်ကောင်းသည်ရှိသော်” ဟု အနက်ကျယ်ဆိုလို၏။
 ထို့ကြောင့် ထိုအတိုင်း နိဿယ၌ တနည်း အနက်ပေးသည်။

[နိယာမ်] ယဒိ + ဧဝံ, ၂ ပါးမြွမ်းလျက်, တတ်စွမ်း အလျောက်, အပြစ် ကောက်မှု,
 နေခံစကားကို, မှတ်သားကိုင်လျက်, ယဒိထက်ဝယ်, စွက်သည့်ကြိယာ,
 အသစ်ရှာ, ဧဝံနောက်မှာ သတိလာ, သန္တေ သုလည်း ရံတခါ။

မတတ်ကောင်းလှသော်။] သေက္ခော - သေက္ခသည်၊ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါ
သော်လည်း၊ ဓမ္မသံဂါယနာ - သုတ်အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းအား၊
ဗဟူကာရတ္တာ - များသောကျေးဇူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရေန-သည်၊
ဥစ္စိနိတဗ္ဗော - ရွေးချယ်ထိုက်သည်၊ အဿ- ဖြစ်၏၊ အထ - ထိုသို့ ရွေးချယ်
ထိုက်ပါလျက်၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ န ဥစ္စိနိတော - ရွေးချယ်တော်မမူ

မှတ်ချက် ။ ။ ပြခဲ့သောနိယာမ်သည် ရှေးဆရာတို့၏ နိယာမ်တည်း၊ ယဒိဖြင့်
တက်လာသော ဝါကျသည် စောဒနာဝါကျဖြစ်သောကြောင့် “အပြစ်ကောက်မှု” ဟု
ဆိုသည်၊ “နောက်စကား” ဟူရာ၌ လွန်ပြီးအတိတ်ကိုပင် မဂ္ဂါဝမန- (လမ်းသွားနည်း
အားဖြင့်) နောက်ဟု ဆိုထား၏၊ “နသက္ကာ” ဟူသော ရွှေကြိယာကိုပင် ယဒိအထက်၌
စွက်ရသည်၊ ဧကဂုဏ်ဖြစ်လျှင် သတိ၊ ဗဟုဂုဏ်ဖြစ်လျှင် သန္တေသု - ဟု လာရသည်။
[သီလက္ခန္ဓံ ဒီကာသစ်၌ကား- “ ဧဝံ ပိနာ ယဒိ နသက္ကာ, တထာသတိ ” ဟု ဖွင့်၏၊
အဓိပ္ပါယ်တူသော်လည်း ဧဝံကို သတိနှင့် မတွဲဘဲ “တထာသတိ” ဟု အပိုထည့်ထား
သဖြင့် နိယာမ်စာသွားနှင့် မတူတတ်ချေ။]

သေက္ခော သမာနောပိ ။ ။ ပိသဒ္ဓါလည်း အရုဇုတ္တ နိပါတ်တည်း၊ “သေက္ခော
သကရဏီယော” ဟု ရှေးကပြခဲ့သောအကြောင်းကို မနှစ်သက်သောကြောင့် “ပိ” ဟု
ဆိုသည်၊ “ သမာနော ” ဟု လက္ခဏအနက်ဟော မာနနှင့် တွဲ၍ဆိုသောကြောင့် ရှေ့
စကားကို “လက္ခဏာ+ အရူစိ” တင်သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ ထိုပိကို ဥစ္စိနိတဗ္ဗော
အဿိန္ဒစပ်၊ “သေက္ခဖြစ်သော်လည်း+ ရွေးချယ်ထိုက်သည်” ဟုလို။

ဓမ္မသံဂါယနာ ဗဟူကာရတ္တာ ။ ။ အရှင်အာနန္ဒာကို မရွေးစေလိုသောဘက်က
“သေက္ခဖြစ်သောကြောင့်” ဟု ပြထားသောအကြောင်းကို “သေက္ခော သမာနောပိ”
ဟု လက္ခဏာရစ်တင်ကာ ကော်ချပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာကို ရွေးစေလိုသော မိမိ
ဘက်က အကြောင်းကိုပြလို၍ “ဓမ္မသံဂါယနာ ဗဟူကာရတ္တာ ” ဟု မိန့်၊ “ သေက္ခ
ဖြစ်သော်လည်း ဓမ္မသံဂါယနာ အား ကျေးဇူးများသောကြောင့် ရွေးချယ်ထိုက်သည်”
ဟုလို။ [ဗဟူကာရတ္တာတိ ဗဟုဥပကာရတ္တာ၊ ဥပကာရဝစနော (ဥပကာရအနက်ကို
ဟော၏) ဟေတ္တ ကာရသဒ္ဓေါ။-ဒီကာ။]

[ဆောင်] သူ့အဘော်ကော်, ကိုယ့်အဘော်, မေးသော် ထုတ်လေမင့်။

မှတ်ချက် ။ ။ စိတ်ထည်းမှာရှိသော နှလုံးသွင်း (အဘောဂ) ကိုပင် စောဒနာ
လိုသော အခါ “ အကြောင်း ” အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းကို
“အဘောဂ” ဟု ၎င်း, ထိုအကြောင်းပြ ဝါကျကို “အဘောဂ ဟေတုဝါကျ” ဟု ၎င်း
နာမည်တပ်၍, ထိုအကြောင်းပြဝါကျ၏ နောက်၌ရှိသောဝါကျကို “အဘောဂဗလ
ဝါကျ” ဟု နာမည်တပ်ကြသည်၊ ဤစနစ်၌ “ ယဒိဧဝံ ပေ၊ အဿ ” ကို အဘောဂ
ဟေတုဝါကျ၊ “ အထ ကသ္မာ န ဥစ္စိနိတော ” ကို အဘောဂ ဗလဝါကျ ဟု ခွဲပါ။
[အဘောဂ မပါသော အမေးကို ပုစ္ဆာ, အဖြေကို ပိသဇ္ဇန၊ အဘောဂပါလျှင်
စောဒနာ, ထို့နောက် အဖြေကို ပရိဟာရဟု ဝါကျနာမည် တပ်ရသည်။]

အပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော-သုတပါး တို့၏ စွပ်စွဲခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်လိုခြင်းကြောင့်၊ (န ဥစ္စိနိတော - အပ်၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ- ချဲ့၊ ထေရော - သည်၊ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ-အရှင်အာနန္ဒာ၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ ငြိယသဒ္ဓါ ဝေအနက်ဟော၊ ဝိဿတ္ထော-အကျွမ်းဝင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာဟိ - ထိုစကား မှန်၏၊ နံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ သိရသ္မိံ - ပျားခေါင်း၌၊ ပလိတေသု - ဆံဖြူတို့သည်၊ ဇာတေသုပိ-ပေါက်ကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-ပေါက်ရာအခါကျတောင်မှလည်း၊ အယံ ကုမာရကော - ဤ ပျားပဉ္စင်းကလေးသည်၊ မတ္တံ - ကိုယ့်ပမာဏကို၊

ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော၊ ထေရောဟိ ။ ။ ပရေသံ + ဥပဝါဒေါ ပရူပဝါဒေါ၊ တဿ + ဝိဝဇ္ဇနံ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနံ၊ သံဂါယနာအား ကျေးဇူးများသော်လည်း အကြောင်း မှန်ကို မသိသူတို့က စွပ်စွဲတွယ်ရှိသောကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာကို မရွေးသေးဘဲ ချန်ထားသည်-ဟုလို၊ “ပရူပဝါဒ ဝိဝဇ္ဇနတော” ဟိတ်ကို ချဲ့လိုသောကြောင့် “ထေရောဟိ” စသည် မိန့်၊ ဟိတ်ပုဒ်နောက်၌၎င်း၊ ကထံ- တတ္ထ တို့နောက်၌၎င်း ရှိသောဝါကျသည် ဝိတ္ထာရသာ များ၏၊ ဤနေရာ၌ ဝိတ္ထာရ၏နယ်သည် “တံပရူပဝါဒ ဝိဝဇ္ဇန္တော၊ ပေါနဥစ္စိနိ” တိုင်အောင်တည်း၊ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတောကို သင်္ခေပဝါကျ၊ ထေရော- စသည်ကို ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဟိကို ဝိတ္ထာရဇောတက-ဟု ချဲ့၊ သင်္ခေပနှင့် ဝိတ္ထာရဝါကျ၏ သဘော လက္ခဏာကား-စကားအကျဉ်း+ အကျယ်သာ တွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်အသားကျမှာ ထင်တူ ဖြစ်ရခြင်းတည်း။

[နိယာဓံ] ကထံ တတ္ထ၊ ဟိတ်ပြနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချဲ့ကာယူကြမ်း။

ဝိဿတ္ထော၊ တထာဟိ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ + သသဓာတ် + တပစ္စည်း၊ အဓိဝတ္ထာဒေဝတာ ပုဒ်၌ အဓိဝတ္ထာပုဒ်ကဲ့သို့ ဓာတွန်နှင့် တကွ တကို ဥတ္ထပြု၊ ဥကို ချေ၊ သတ္တတ၌ အကျွမ်း တဝင် ချစ်ခင်သူကို ဟောသော “ဝိသုတ္ထ” ပုဒ် ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ “ဝိဿ” ဟု ဒွေဘော်ရောက်ရသည်၊ ဝိဿသတိ - အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်၏၊ ဣတိ ဝိဿတ္ထော၊ အကျွမ်းဝင်ပုံကို ခိုင်လုံစေလိုသောကြောင့် “တထာဟိ၊ ပေါသြဝဒတိ” ဟု မိန့်၊ ရှေ့ဝါကျ သည် ဒဠိယ၊ ဤဝါကျသည် ဒဠိကရဏ၊ ဟိကား ဒဠိကရဏ ဇောတက။ [“တထာ - တံဝစနံ + ဟိသစ္စံ” ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထား၏။]

တနည်း ။ ။ တထာ ဟိ-စသော ဝါကျကို ဉာပကဟေတု (သိစေတတ်သော အကြောင်းပြု) ဝါကျ၊ ရှေ့စကားကို ဉာပေတဗ္ဗ ဇလ (သိစေအပ်သော အကျိုး) ဝါကျ၊ ဟိကို ဉာပကဟေတု ဇောတကကြိ၍ “ကသ္မာ ထေရော အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိ ဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာ ဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ နံ၊ ပေါသြဝဒတိ၊ တထာ (တသ္မာ) - ကြောင့်၊ ထေရော၊ ပေါ အဟောသိ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ-၏” ဟု အနက်ပေးနိုင်သေး၏။

နအညာသိ - မသိဓာတ်လေစွ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ကုမာရကဝါဒေန - ကုမာရက ဟု ပြောဆိုကြောင်း စကားဖြင့်၊ ဝါ- ကုမာရက ဟူသော အသုံးအနှုန်းဖြင့်၊ သြဝဒတိ - ပြောဆို ဆုံးမ၏။

စ-ဆက်ဥားအံ့၊ အယံ အာယသ္မာ-ဤအရှင်အာနန္ဒာသည်။ သကျကုလပွ သုတော-သင်္ကတင် မင်းမျိုး၌ မွေးဖွားသော၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဘာတာ-ညီတော်ဖြစ်သော၊ စုဠပိတုပုတ္တော-ဘထွေးတော်၏ သားတော်

ဦးခေါင်း၌ ဆံဖြူပေါက်လေသံအောင် အသက်ကြီးတောင်မှ “ကုမာရက” ဟု သုံးနှုန်း ပြောဆိုပုံထောက်၍ “အရှင်အာနန္ဒာအပေါ်၌ အကျွမ်းဝင်ကြောင်း သိနိုင်၏” ဟူလို၊ ဒဠိဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဝိတ္ထာရဆိုလောက်အောင်ကား မကျယ်ပါ။

[ဆောင်] တထာ ဟိ မှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါ ချ-မြဲစွ။

ပလိတေသု ဇာတေသုပိ။ ။ ပိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတကာ ဆံဖြူပေါက်တောင်မှ “ကုမာရက” ဟု ခေါ်ဝေါ်သေး၏။ ငယ်ရွယ်စဉ်ကဆိုလျှင် ပြောဘွယ်မရှိ၊ ကုမာရက ခေါ်မည်သာ-ဟူလို၊ “ဇာတေသု” ဟူသော လက္ခဏာလည်း အစာရသဘောသက်၏။ ထို့ကြောင့် “ဆံဖြူပေါက်ရာ အခါ၌သော်မှလည်း” ဟု အာစာရသဘောမှတ်ပါ။

နဝါယံ ပေမညာသိ။ ။ ဣတ္ထ ဝါသဇ္ဈေါ ပဒပူရဏေ (ပုဂံပြည့်စေရုံသာ၊ အနက် သီးခြားမရှိ-ဟူလို၊) အယံ ကုမာရကော-(ဤသူငယ်သည်၊ ဤဦးပဉ္စင်းကလေးသည်၊) အတ္တနော ပမာဏံ နဝတ ဇာနာတိတိ ထေရံ တဇ္ဇေန္တော (ခြိမ်းချော်မြည်တွန်လိုသည် ဖြစ်၍) အာဟ-ဒီကာ၊ “ကုမာရက” ဟု သုံးစွဲခြင်းမှာလည်း ကုမာရကအရွယ် ရဟန်း ငယ် သာမဏေများ၏ ဆရာလုပ်နေသောကြောင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲဟန်တူသည်။ “ကိုယ် ပမာဏ မသိ” ဟူရာ၌ကား ထို ရဟန်းငယ် သာမဏေများကို ဆုံးမနိုင် - မဆုံးမနိုင် မသိခြင်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။

မှန်၏ - ကိဠာဂိရိ ဇနပုဂံသားထို့သည် ဘုရားရှိစဉ်က မိမိတို့၏ သားငယ်များကို အရှင်အာနန္ဒာ အထံ၌ ရဟန်းသာမဏေ ပြုပေးကြကုန်၏။ သူတို့ ရည်ရွယ်ချက်ကား- “အရှင်အာနန္ဒာသည် ဘုရားနှင့် အကျွမ်းဝင်၏။ ငါတို့ကလေးများကို ရဟန်းသာမဏေ ပြုပေးထားလျှင် ငါတို့သားများကို အကြောင်းပြု၍ မကြာမကြာ ကိဠာဂိရိသို့ ကြွလာ လိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်ကိုလည်း ပင့်ခွဲလိမ့်မည်။ ဤသို့ ဘုရားရှင်ကို ပင့်လာလျှင် မကြာမကြာ ဖူးရလိမ့်မည်” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်တည်း။ “ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး သော အခါ ထိုရည်ရွယ်ချက် မရှိတော့သဖြင့် ထို သားဖြစ်သော ရဟန်းသာမဏေများ ကို လူထွက်စေကြလေတော့၏။ ထိုအကြောင်းကိုသိ၍ အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင် အာနန္ဒာကို “နဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသိ” ဟု မြည်တွန်တော်မူသည်။

သကျကုလပွ သုတော ဇာယံ။ ။ “အညုပ္ပိ ကာရဏမာဟ-သကျ ကုလပွသုတော ဇာယသ္မာတိ” - သိ - ဒီ- သစ်၊ ဝိသတ္ထဖြစ်ခြင်းသည် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ ပဌမ အကြောင်းတည်း။ ထို ပဌမအကြောင်းမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်းတမျိုးကို ပြုလိုသော

တည်း၊ ဟိ - လဒ္ဓဒေါသ ဆက်၍ ပြအံ့၊ တကြ (သတိ) - ထိုသို့ ဖြစ်လသော်၊ [(တနည်း) တကြ- ထို ဝိသယတ္တ၏ အဖြစ်, တထာဂတ စူဠဝိတုပုတ္တ၏ အဖြစ် သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ (ဥပဝဒေယျု၌စပ်၊)] ဘိက္ခု- ထိုသည်၊ ဆန္ဒာ- ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမနံဝိယ-ဖြစ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ (တနည်း)ဆန္ဒာဂမနံဝိယ-

ကြောင့် “သကျကုလပ္ပသုတော” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အရှင်အာနန္ဒာသည် သာကီဝင် မင်းမျိုး၌ဖွားသော ညီတော်တပါးတည်း၊ ထိုသို့ “ညီတော် - တော်စပ်ခြင်းလည်း ပရူပ ဝါဒ ဖြစ်ဘို့ရန် အကြောင်းတရပ်ဖြစ်သည်” ဟုလို။

သကျကုလပ္ပသုတော။ ။ “သာကီယကုလေ + ဇာတော, သာကီယကုလတာဝေန ဝါ ပါကဇောစ” ဟု သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၌] နည်း ဖွင့်၏၊ ပဌမနည်းအလို သုဓာတ် သည် ဇနနအနက်ဟော၊ ပ ဥပသာရသည် အနက်ထူးမရှိ၊ သကျကုလေ + ပသုတော- ဖြစ်သူတည်း၊ သကျကုလပ္ပသုတော - သူ၊ ဒုတိယနည်းအလို သုဓာတ်သည် ဝိသယတ (ထင်ရှားခြင်း) အနက်ဟော၊ ပ အနက်ထူး မရှိပင်၊ သကျကုလ၌လည်း ဘာဝပုဓာန ကြံ၊ သကျကုလေန- သာကီဝင်မင်းမျိုး အဖြစ်ဖြင့် + ပသုတော-ထင်ရှားသူတည်း။

တထာဂတဿ ဘာတာ။ ။ “အညံ ဟိ ကာရဏံ ဝဒတိ - တထာဂတဿ ဘာတာ စူဠဝိတုပုတ္တောတိ” ဟု ကျမ်းတက်သော သီလက္ခန္ဓိကာသစ်အလို “ဘုရား ရှင်၏ ဘထွေးတော်သား ညီတော်တပါးဖြစ်ခြင်းလည်း ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း တရပ်” ဟု ဆိုလို၏၊ သို့သော် “သကျကုလပ္ပသုတောစ” ဟု သမုစ္စယဝါကျ ဇောတက တခုသာပါ၍ တထာဂတဿစသည်၌ စသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် “သကျကုလပ္ပသုတ- စူဠဝိတုပုတ္တဘာတာ” ကို အကြောင်းတခုတည်း ဟုသာ ယူလိုပေသည်။

ဘာတာ။ ။ သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၌ “ကနိဋ္ဌဘာတာ-ညီငယ်” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “စူဠ ဝိတု ပုတ္တ-ဘထွေးတော်၏သား” ဟု သောစကားကို ထောက်၍ “ညီငယ်” ဟု ဆိုပါ သည်၊ အရွယ်အားဖြင့် ငယ်သောကြောင့် “ညီငယ်” ဟု ဆိုခြင်းမဟုတ်ပါ၊ အမှန်မှာ- “ဖွားဘက်တော်ဖြစ်သောကြောင့် အရွယ်တူဖြစ်ပါသည်” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ပြင်- “အညေ ပန ဝဒန္တိ - နာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘဂဝတာ သဟဇာတော - ဘုရားရှင်နှင့် ဖွားဘက် မဟုတ်၊ ဝယသာစ စူဠဝိတုပုတ္တတာယစ ကနိဋ္ဌဘာတာယေဝ - အရွယ်အားဖြင့်၎င်း ဘထွေးတော်၏သား အဖြစ်အားဖြင့်၎င်း ညီငယ်ပင်တည်း၊ တထာဟိ မနောရထပူရ ဏိယံ (အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ) ကေနိပါတဝဏ္ဏနာယံ သဟဇာတဂဏနေ သော န ဝုတ္တော = ဖွားဘက်တော်တွင် အရှင်အာနန္ဒာကို မဆိုအပ်” ဟု တနည်းဖွင့်သေးသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဖွားဘက်တော် ၇ မျိုးကို ရေတွက်ရာဝယ် ဇာတ် အဋ္ဌကထာနိဒါန်း နှင့် မဟာပဒါန သုတ္တဋ္ဌကထာ၌ အရှင်အာနန္ဒာကို ထည့်ထား၏၊ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ, ဧတဒဂ္ဂဝဂ်, ကာဠုဒါယီထေရအဖွင့်၌ “ဗေဒိသတ္တေန ဟိ သဒ္ဓိံ မောမိရက္ခော, ရာဟုလမာတာ, စတသော နိမိက္ခိယော, အာရောဟဏီယ ဟတ္ထိံ (စီးတော်ဆင်)။ ကဏ္ဍကော, ဆန္ဒော, ကာဠုဒါယီတိ ဣမေသတ္တ ဧကဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟဇာတာ နာမ အဟေသံ” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ မပါဘဲ ဆိုသည်။

ဆန္ဒာဝတိလိုက်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ မညမာနာ- မှတ်ထင်ကြကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဥပဝဒေယျံ၌စပ်။) ဗဟု - များစွာ ကုန်သော၊ အသေကွပ်ပဋိသန္တိဒါပတ္တေ- အသေကွပ်ဖြစ်၍ပဋိသန္တိဒါသို့ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု - တို့ကို၊ ထပေတွာ- ချန်ထား၍၊ သေကွပ်ပဋိသန္တိဒါပတ္တိ- သေကွပ်ဖြစ်၍ ပဋိသန္တိဒါသို့သာ ရောက်သော၊ အာနန္ဒ - ကို၊ ထေရော-သည်။ ဝါ- ထေရ်ကြီးနယ်၊ ဥစ္စိနိ- ရွေးချယ်ဘိ၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဥပဝဒေယျံ- စွပ်စွဲကုန်ရ၏၊ တံပရူပဝါဒံ- ထိုသူတပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲခြင်းကို၊ ဝါ- ထိုသူတပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲမည့်အရေးကို၊ ပရိ

တကြ ဟိ။ ။ [“တတ္ထ ဟိ” လည်း ရှိ၏။] ဟိ အနက်ကို အထူးမဖွင့်ကြ၊ “အတိဝိဿတ္ထ” သကျကုလပုသုတ စူဠဝိတု ပုတ္တဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တကြ ဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ တကြကို ဥပဝဒေယျံ၌စပ်။ “အတိဝိဿတ္ထ စသည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သူတပါးတို့စွပ်စွဲစရာရှိသည်” ဟုလို၊ ဟိသည် ဥပဇ္ဈာသ၊ လဒ္ဓဒေါသဇောတက၊ တကြ၌ ကြိုကိုလည်း လက္ခဏအနက်ဟော ဟုကြ၊ “တကြာတိ တသ္မိံ ဝိဿတ္ထာဒိဘာဝေ သတိ” - (သိဋ္ဌိသစ်)၊ ထိုလက္ခဏမျိုး၌ ဟိတ်အနက်လည်း ရသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အတိဝိဿတ္ထ သကျကုလပုသုတ တထာဂတဘာတု ဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏေ ဟိ ကတ္ထစိ (အချို့အရာ၌) ဟေတုအတ္ထော သမ္ပန္နတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ လက္ခဏကို လက္ခဏိယာနှင့် ပေါင်းကြည့်၍ အကြောင်း + အကျိုး ရနိုင်လျှင် ထိုလက္ခဏ၌ ဟိတ်အနက်လည်းရသည်၊ “ပလိတေသု” ကဲ့သို့ အကြောင်း + အကျိုးမရရာ၌ ကာလာဓာရသဘောသာ သက်သည်။ [နိယာမကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ - ကာလာဘာဝေသုစသုတ်မှာရှု။] တနည်း- တကြ၌ ကြိုကို နိမိတ်အနက်၌သက်၊ တကြာတိ ဝါ နိမိတ္တဘူတေ။

ဆန္ဒာဝမနံ။ ။ “ဆန္ဒာ+အာဝမနံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဆန္ဒာ၌ ဟေတုမိ နိသက္ကဝစနံ- ဟိတ်အနက်၌ ပဉ္စမိသက်၊ အာဝမနံကို ပဝတ္တနံ ဟု ဖွင့်၊ “ပဝတ္တန-ဖြစ်ခြင်း” ဟူသည် “အကတ္တဗ္ဗတရဏ - မပြုသင့်တာကိုပြုခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်၊ ဤ အလို “ဆန္ဒာ+အာဝမနံ” ၌ ပုဒ်တည်း၊ တနည်း- ဆန္ဒံ+အာဝတ္ထတိ သမ္ပယောဂဝေနေယျဉ်ခြင်းအစွမ်းဖြင့် ဆန္ဒသို့လိုက်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို “ဆန္ဒာဝမနံ” ဟု ခေါ်၊ ဤအလို သမာသ်ပုဒ်တည်း။

တနည်း- “ဆန္ဒာ+အာဝမနံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အနန္တရူပံ+ဂမနံ အာဝမနံ-မတော် မလျော်ဖြစ်ခြင်း၊ ဆန္ဒေန+အာဝမနံ ဆန္ဒာဝမနံ-ဆန္ဒကြောင့် မတော်မလျော်ဖြစ်ခြင်း၊ “ဆန္ဒကြောင့် မပြုသင့်တာကိုပြုခြင်း” ဟုလို။ [ဆန္ဒေန သိနေဟေန အနန္တရူပံ ဂမနံ ပဝတ္တနံဝိယး အကတ္တဗ္ဗတရဏံဝိယာဏိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-ဋီကာ။]

အနုမတိယာ။ ။ “အနု- မိမိတ်အားလျော်စွာ+မတိ-သိခြင်း” ဟူသည် အလိုက်သိစွာ၊ တောင်းပန်ကြခြင်းတည်း။ [အနုမတိယာတိ အနုညာယ၊ ယာစနာယာတိ ဝုတ္တံ

ဝဇ္ဇေန္တော-ရှောင်ကြဉ်လိုသည်။(ဟုတ္တာ-၍၊ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊)(တနည်း) ပရိဝဇ္ဇေန္တော - ရှောင်ကြဉ်လိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဟေတွတ္ထေ အန္တ သဒ္ဓေါ၊ သီ-ဒီသစ်၊ အဓိပ္ပါယ်ကို “ အသမ္ပုဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ” အဖွင့်အတိုင်း သိပါ။] အာနန္ဒ-ကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ သံဂီတိ-သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှါ၊ နသက္ကာ-ကောင်း၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့၏သာလျှင်၊ အနမတိယာ- လျော်စွာသိခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းဖြင့်၊ ဝဟေဿာမိ- ယူတော့အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ န ဥစ္စိနိ - ရွေးချယ်တော်မူ၊ အထ- တပါးလျော့ငါးရာကို ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သယမေဝ - မိမိတို့ အလို အလျော့သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာနန္ဒဿ-၏၊ အတ္ထာယ- အကျိုးငှါ၊ ထေရံ- ကို၊ ယာစိသု-တောင်းပန်ကြကုန်ပြီ။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခု အာယသ္မန္တံ မဟာ ကဿပံ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတူတိ-ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတူဟ၍၊ (အာဟ-မူပြီး၊) [“ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ ယထာဟ” တုန်းက အတိုင်းအနက်အကျယ်လည်း ပေးပါ။] ဘိက္ခု - တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ - ကို၊ ဧတံ - ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ- လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကီ - နည်း၊) ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော - သည်၊ သေက္ခော - သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ - အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါ၏၊ (တထာပိ- ထိုသို့ သေက္ခဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥစ္စိနတု၌ စပ်၊) ဆန္ဒာ- ချစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဒေါသာ - မုန်းခြင်းကြောင့်၎င်း၊ မောဟာ - မသိခြင်း

အထ၊ ပေ၊ ယာစိသု။ ။ “အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနနာနိ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနိ” ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ တပါးလျော့ထားမှု အတွက် ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့ကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ အရှင်အာနန္ဒာကို ရွေးချယ်၍အတွက် တောင်းပန်ကြပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ အထ၊ ပေ၊ ယာစိသု” ဟု မိန့်၊ ဤဝါကျသည် “အထခေါ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိ ” ဟု ပြတ်ပြီးဝါကျကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္မတည်း၊ ဤ အထသဒ္ဓါ၏ အဓိကရဏအနက်ဖြစ်သင့်ပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ အာချာတ်မှာစု ။

ကိဉ္ဇာပိသေက္ခော။ ။ ဤ “ကိဉ္ဇာပိသေက္ခော ” ဝါကျကို “ အဘဗ္ဗော အဂတိံ ဝန္တိ” နှင့် မစပ်ပါနှင့်၊ မှန်၏-အဘဗ္ဗော အဂတိံ ဝန္တိ” စပ်လျှင် သေက္ခဖြစ်သော အရှင် အာနန္ဒာ၏ထူးခြားသော ဂုဏ်ဟု မှတ်ထင်ကြလိမ့်မည်၊ အမှန်အားဖြင့် သေက္ခဟူသမျှ မည်သည့်သေက္ခမျှ အဂတိမံလိုက်တော့ပါ၊ ထို့ကြောင့် ကိဉ္ဇာပိသေက္ခောကို “အာယသ္မန္တံ ပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတု ” ၌ လှမ်းစပ်ပါ၊ “ ကိဉ္ဇာပိ သေက္ခော = အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များ အလယ်မှာ သေက္ခဖြစ်၍ သိမ်ငယ်စေကာမူ + အာယသ္မန္တံ ပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတု = အရှင် အာနန္ဒာကိုလည်း ရွေးချယ်တော်မူပါ ” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤကိဉ္ဇာပိသည် မြင့်တင် သော အနုဂ္ဂဟ - သမ္ဘာဝနာ ဇောတက မဟုတ်၊ သေက္ခဖြစ်၍ သိမ်ငယ်ကြောင်းကို

ကြောင့်၎င်း၊ အယာ-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အဂတိ- မရော့ထိုက်သော အမှုသို့၊ ဂန္တု-ရောက်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော-မထိုက်ပါ။ စ-အဂတိမလိုက်ရုံသာ မကသေး၊(ဝါကျသမုဗ္ဗယဇောတက)အနေန-ဤအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကေ - အထံတော်၌၊ ဓမ္မောစ - သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယောစ- ကို၎င်း၊ ဗဟုံ- များစွာ၊ [ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ “ ဗဟုံစ ” ဟု ရှိမှကောင်းသည်။] ပရိယတ္တော - သင်ယူအပ်ပါပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ တေနဟိ- တိုက်တွန်းပါ၏၊ ထေရော-သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနတု-

ပြသော အရုဗုတ္တ-ဂရဟာ ဇောတကတည်း။ [ကိဉ္ဇာဝိ သေက္ခော၊ တထာပိ ထေရော အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတုတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ န ပန “ ကိဉ္ဇာဝိ သေက္ခော၊ တထာပိ အဘဗ္ဗော အဂတိံ ဂန္တု ” တိ ယောဇောဗ္ဗံ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ကိဉ္ဇာဝိတ္ထေသမ္ပ၌ အနုဂ္ဂဟတ္ထ သမ္ဘာဝနာဝါကျဟုချည်း ယူလေ့ ရှိသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်၍ တရံတခါ ဤသို့ အရုဗုတ္တ - ဂရဟာဝါကျ လည်း ယူရပါသည်။ [ကိဉ္ဇာဝိတိ အနုဂ္ဂဟ-ဂရဟာဝစနံ=ချီးမြှောက်မှု ကဲ့ရဲ့မှု] ခုလုံးကို ပြသောသဒ္ဓါ၊ တေန အာရညကတ္ထံ အနုဂ္ဂဏှာတိ၊ ဣစ္စာဝစရနံ အပ္ပဟာနံ ဂရဟတိ၊- မူလပဏ်၊ အနဂံဏသုတ္တဋ္ဌကထာ။] ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ဤကိဉ္ဇာဝိကိုလည်း “ဂရဟာ- အနုဂ္ဂဟဝစနံ” ဟု ယူသင့်၏။ “သေက္ခဖြစ်ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့၍၊ ရွေးချယ်ခြင်းကို ချီးမြှောက် သည်” ဟုလို။

အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ ပရိယတ္တော။ ။ အဘဗ္ဗောတိ အာဒိနာ ပန ဓမ္မသံဂီတိယာ တဿ အရဟတာဝံ ဒသေန္တော ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေ ကထေတိ=အဘဗ္ဗောစသည်ဖြင့် ထို အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဓမ္မသံဂီတိအား ထိုက်တန်သူဖြစ်ကြောင်း ပြလို၍ ထင်ရှားရှိပြီး ဂုဏ် တို့ကို ပြောပြသည်၊ တတ္ထ ဆန္နာတိ ဆန္ဓေန၊ သိနေဟေနာတိအတ္ထော၊ “ဆန္ဒ” အရ ဆန္ဒ စေတသိက်ကို မယူလင့်၊ ချစ်ခင်တတ်သော လောဘကိုယူပါ-ဟူလို။

အဂတိံ ဂန္တု။ ။ အဂန္တဗ္ဗံ+ဂန္တု-အကတ္တဗ္ဗံ ကာတုန္တိဂုတ္တံ ဟောတိ၊ ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ၊ န+ ဂတိ အဂတိ - မရောက်ထိုက်သောအမှု၊ “မရောက်ထိုက်” ဟူသည် “မပြု ထိုက်သောအမှုတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ အကတ္တဗ္ဗံ ” ဟု ဇွင့်သည်။ [“ထို အဂတိ လိုက်မှု” ဟူသည် တရားဆုံးဖြတ်ရာဌာန၊ အများဆိုင်ပစ္စည်းကို ဝေဘန်ရာဌာနတို့၌ သာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ကိုယ်ပစ္စည်းကို မိမိနှင့် ရင်းနှီးသူအား အကောင်းပေးခြင်း၊ မရင်းနှီး သူအား အညံ့ပေးခြင်းသည် အဂတိလိုက်ခြင်းမဟုတ်။]

တေနဟိ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတု။ ။ နိဿယ၌ တေနဟိကို ဥယျောဇနက္ခနိပါတ်ကြံ၍ အနက်ဖေးထား၏၊ တနည်း - “ယေန ကာရဏေန အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဆန္နာ၊ ပေ၊ အဘဗ္ဗော၊ ဗဟုံစ အနေန၊ ပေ၊ ပရိယတ္တော” ဟု အနိယမထည့်၍ “တေနဟိ- ထိုသို့ အဂတိလိုက်ခြင်းလည်းမရှိ၊ များစွာလည်း ဓမ္မဝိနယကို ဘုရားအထံတော်၌ သင်ယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရော၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတု” ဟု ပေးပါဌား။

မူပါ။ (ဣတိ-သို့၊ အဝေါစုံ-နိဗ္ဗိ၊ ဣတိတလုံးအကြေကြီ) အထ-တောင်းပန်
 ကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ- သည်၊ အာယသ္မန္တဗ္ဗိ
 အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ (နိဂုံးကိုပြုလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊)
 ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ ဘိက္ခုနံ - တို့၏၊ အနုမတိယာ - လျော်စွာ သိခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-
 အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းဖြင့်၊ ဥစ္စနိတေန- ရွေးချယ်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-
 ရွေးချယ်၍ယူအပ်ပြီးသော၊ [ဥစ္စနိတွာ ဂဟိတေန။] တေန အာယသ္မတာ-ထို
 အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ ပဉ္စထေရသတာနိ - ငါးရာသောထေရ်တို့
 သည်၊ အဟေသို-ဖြစ်ကုန်ပြီ။

အထ-ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ- န်သော၊ ဘိက္ခုနံ- တို့၏၊ ဧတံ
 (ပရိဝိတက္ကနံ)-ဤအကြံအစည်သည်၊ ဝါ- ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ [ဧတံ ပရိဝိတက္ကနံ အဟောသိ၊ နယဒ္ဓေနဟိ ပရိဝိတက္ကနံ ဒသောတိ၊ -သိ-
 ဇ္ဇိ-သစ်၊ သို့သော် ကြံရုံဖြင့်မပြီး၊ အကြံအတိုင်းတိုင်ပင်မှတ်စွဲပြီးမည်၊ ထို့ကြောင့်
 “တိုင်ပင်”လည်း ပေးသည်။] (ကိံ -နည်း၊)မယံ- တို့သည်၊ ကတ္ထ-အဘယ်
 အရပ်၌၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဂါယေ ယျာမနုခေါ- သံဂါယနာ
 တင်ကုန်ရာအုံနည်း၊ ဣတိ- ဤ အကြံအစည်သည်၊ ဝါ - ဤအတိုင်အပင်သည်၊
 အဟောသိ- ပြီ၊ အထ- တိုင်ပင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ ဘိက္ခုနံ, ဧတံ- ဤ
 အကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြန်ပြီ၊ (ကိံ) ရာဇဂဟိ-
 ရာဇဂဟိမြို့သည်၊ ဝါ- ရာဇဂဟိမြို့၏အနီး ပတ်ဝန်းကျင်သည်၊ [ရာဇဂဟိ
 ရာဇဂဟ သာမန္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။]မဟာဂေါစရံ- ကျယ်ဝန်းသော ဆွမ်းခံ
 ရာအရပ် ရှိ၏၊ ပဟူတ သေနာသနံ- များသော ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာရှိ၏၊
 မယံ - တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿံ-မိုဃ်းလပတ်လုံး၊ ဝသန္တာ-နေကြကုန်
 လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ, ယန္ဓုန သံဂါယေယျာမ - အကယ်၍ သံဂါ
 ယနာတင်ကြရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခု-

မဟာဂေါစရံ။ ။ ဂါဝေါစရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော = နွားစားကျက်အရပ်၊
 ဂေါစရောဝိယာတိ ဂေါစရော=နွားစားကျက်နှင့်တူသော ရဟန်းတော်များ၏ ဆွမ်းခံ
 ရာအရပ်၊ မဟန္တော ဂေါစရော အဿ (ဧတ္ထဝါ) တိ မဟာဂေါစရံ၊ (ရာဇဂဟိ)။

ပဟူတ သေနာသနံ။ ။ သက္ကတ၌ “ပြဘူတ သည် ပါဠိ၌ ဘကို ဟပြ၍ “ပဟူတ”
 ဟု ဖြစ်၏၊ ပကာရာ (ဟူတွာ) -အပြားတို့ဖြစ်၍ + ဘူတာနိ-ဖြစ်ကုန်သည်တို့လည်း၊ ပဟူ
 တာနိ- တို့၊ ပဟူတာနိ+ သေနာသနာနိ ယတ္ထာတိ ပဟူတသေနာသနံ၊ “ပဟူတ”
 ဟု ရသေ့ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။ [ပဟူတေတိ အနုပ္ပကေ ဗဟုမိ၊ ပေ၊ ဘကာရဿဟိ
 ဟကာရော လန္တတိ၊ ခုဒ္ဒကပါဌ, တိရောကုဋ ယုတ္တဋ္ဌကထာ။]

တို့သည်၊ ရာဇဂဏ-၌၊ ဝဿံ - ဝါသို၊ ယန္တုန န ဥပဂစ္ဆေယျံ - အကယ်၍ မကပ်ရောက်ကုန်မူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤ အဆုံး အဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြန်ပြီ၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသွာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည် အဟောသိ-ဖြစ်ရသနည်း၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဣဒံ ထာဝရကမ္မံ - ဤ ထာဝရအမှုကို၊ ဝါ- ဤ အရှည် တည်တန့်ကြောင်း အမှုကို၊ [ထာဝရကမ္မန္တိ စိရဋ္ဌာယိကမ္မံ၊] ကောစိ- တစုံတယောက်သော၊ ဝိသဘာဝ ပုဂ္ဂလော - သုဘဒ္ဒအလား သဘောကွဲပြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ဝိသဘာဝ ပုဂ္ဂလောတိ သုဘဒ္ဒသဒိသော။] သံဃမဇ္ဈိ - ခံယခု အလယ်သို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်၍၊ ဥက္ကောဋေယျ- လှုပ်ချောက်ချားရာ၏၊ ဝါ-တားမြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-ထိုမှနေ၌၊ အာယ-သွာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဥတ္တိ ဒုတိယေန-ဥတ်ဟူသော ၂ ကြိမ် မြောက်ရှိသော၊ ကမ္မန- ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ သာဝေသိ- ကြားသိစေပြီ၊ တံ- ထို ဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကို၊ သံဝိတိက္ခန္ဓကေ-ပဉ္စသတိကသံဝိတိက္ခန္ဓက၌၊ ဝုတ္တ နယေနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဉတမ္ပံ- သိထိုက်၏၊ ဝါ- သိကြပါလေ။

အထ-ဥတ္တိဒုတိယ ကမ္မဝါစာဖြင့် ကြားသိစေပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ (ဂတော တို့၌ဤ)တထာဂတဿ- ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော - ပရိနိဗ္ဗာနစံတော်မူရာ နေ့မှ၊ သတ္တသု- ၇ ရက်ကုန်သော၊ သာဓုကိဋ္ဌန ဒိဝသေသု- သာဓုကိဋ္ဌန နေ့တို့သည်

သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသေသု။ ။သာဓုကိဋ္ဌနနာမ- မည်သည်၊ သံဝေဂဝတ္ထု- သံဝေဂ ဉာဏ်၏ “ဇာတိဇရာ ဗျာတိမရဏ စသော” အကြောင်းကို၊ ကိတ္တေတွာ- ပြောဆို၍၊ အနိစ္စတာ ပဋိသံယုတ္တာနိ-အနိစ္စလက္ခဏာနှင့်စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝိတာနိ -ဝိတထိုကို၊ (“မယ်ဖွဲ့ မောင်ဖွဲ့ သီးချင်းမျိုး မဟုတ်၊ သံဝေဂဖြစ်စရာ အနိစ္စလက္ခဏာနှင့်စပ်သော သီးချင်း” ဟုလို)၊ ဝါယိတွာ-သိဆို၍၊ ပူဇောဝေသန - ပူဇော်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကိဋ္ဌနတော-မြူးပျော်ကြခြင်းကြောင့်၊ သုနရံ+ ကိဋ္ဌနံ - ကောင်းသော + ပျော်မြူးခြင်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သာဓုကိဋ္ဌနံ-မည်၏။ [သာဓုကိဋ္ဌနဿ+ဒိဝသာ သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသ။]

အထဝါ။ ။သပရဟိတ သာဓနဋ္ဌေန - မိမိသူတပါး စီးအပွားကို ပြီးစေတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာဓု-သာဓုမည်၏။ [“သာဓေတီတိ သာဓု”ဟု ပြု။] တေသံ- ထို သူတော်ကောင်းတို့၏၊ သံဝေဂဝတ္ထု ကိတ္တေတွာ ကိတ္တေတွာ, ကိဋ္ဌနံ - မြူးပျော် ခြင်းတည်း၊ သာဓုကိဋ္ဌနံ- ခြင်း၊ ဥဋ္ဌာရပုညပသဝတော - မွန်မြတ်ဉာဏ် ပူဇော်ခြင်း ကောင်းမှုကိုတိုးပွားစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပရာယိကတ္တာဝိရောမိ-တမလွန် အကျိုးနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိသော၊ ကိဋ္ဌာဝိဟာရော - ပျော်မြူးခြင်းဟူသော နေခြင်း။

၎င်း၊ ဝါ- ကောင်းသောမြူးပျော်ခြင်း၏ နေ့တို့သည်၎င်း၊ သတ္တသု-ကုန်သော၊ ဓာတုပူဇာဒိဝသေသုစ- ဓာတ်တော်ပူဇော်ရာ နေ့တို့သည်၎င်း၊ ပီတိဝတ္ထေသု- လွန်ကုန်လသော်၊ (ဂတော၌ စပ်) အနုမာသော- တလထက်ဝက် ၁၅ ရက်သည်၊ အတိတ္တန္တော-လွန်ပြီ၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဂိမ္မာနံ-ရွှေလတို၏၊ ဝိယမောမာသော- အခွဲအားဖြင့် ၂ ခုမြောက်လသည်၊ ဝါ- တလခွဲသည်၊ သေသော- ကြွင်း၏၊ ဝဿုပနာယိကာ-ဝါကပ်ရာနေ့သည်၊ ဥပကဋ္ဌာ-နီးကပ်ပြီ၊ [သက္ကတ အဘိဓာန်၌ “ဥပကဏ္ဍ” ဟု ရှိ၏၊] ဣတိ- ဤသို့၊ မတိာ- သိ၍၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-သည်၊ အာဂုသော- ငါရှင်တို့၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမ- သွားကြစို့၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူ၍၊ ဥပမံ-ထက်ဝက်သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ဧကံမဂ္ဂံ-တခုသော ခရီးသို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရောဝိ-အရှင် အနုရုဒ္ဓါထေရ်သည်လည်း၊ ဥပမံ- ဆော၊ (ဘိက္ခုသံဃံ-ကို) ဂဟေတွာ-၍၊ ဧကံမဂ္ဂံ-သို့၊ ဂတော-ပြီ။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း၊) ပန - အထူးကား၊ [သွားပုံ မတူ၍ “အထူး” ဟု ဆိုသည်၊] အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပတ္တစိဝရိ-သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဂုတော - ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) သာဝတ္ထိ- မြို့သို့၊ ဂတိာ-သွားပြီး၍၊ ဝါ-မှ၊ ရာဇဂဟံ-မြို့သို့၊ ဂန္ဒကာမော- သွားလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ယေန- အကြင်အရပ်၌၊ သာဝတ္ထိ-မြို့သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) တေန-ထိုအရပ်၌၊ စာရိကံ-ဒေသစာရိကို၊ ပတ္တမိ-ဖဲကြွတော်မူပြီ၊ [(တနည်း၊) ယေန-အကြင် အရပ်အဘို့ဖြင့်၊ သာဝတ္ထိ-မြို့သို့၊ (ပတ္တမိတဗ္ဗာ-ဖဲကြွထိုက်၏) တေန-ထိုအရပ်အဘို့ဖြင့်၊ စာရိကံ-ကို၊ ပတ္တမိ-ပြီ၊] အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ ဂတ ဂတဋ္ဌာနေ - ရောက်အပ်ပြီး ရောက်အပ်ပြီးသောအရပ်၌၊ [ဂစ္ဆိယိတ္တာတိ ဂတံ၊ ဂတံဂတံ+ဋ္ဌာနံ ဂတဂတဋ္ဌာနံ၊] မဟာပရိဒေဝေါ - သည်းထန်စွာသော ဝိကြွေးခြင်းသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ သာဓုကိဋ္ဌန နေ့ ၇ ရက်၊ ဓာတုပူဇာ နေ့ ၇ ရက်-ဟု ဆိုပြီးနောက် “အနုမာသော အတိတ္တန္တော=တလခွဲလွန်ပြီ” ဟု ဆိုရာ၌ တရက်လိုနေ၏။ ထိုတရက်ကို အဂ္ဂိဗျာပနတရက်ဟု ယူကြ၏။ သီလက္ခနအဋ္ဌကထာ၌ကား “သာဓုကိဋ္ဌန ၇ ရက်၊ အဂ္ဂိဗျာပန ၇ ရက်၊ ဓာတုပူဇာ ၇ ရက်အားဖြင့် ၂၁ ရက်ဟု ဆို၍၊ ထို ၂၁ ရက် မြောက်နေ့၌ ဤကမ္မဝါစာကို ကြားသိစေသည်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ရက်ချင်းမတူရာ၌ ဤ အဋ္ဌကထာဝယ် အနည်းငယ် ပိုလွန်သောရက်ကို မရေတွက်လောက် (ဣဏန်း မပြုလောက်) ဟု ယူဆ၍ ချန်ထားသည် - ဟု သာရတ္ထဒီကာ ကြံလေသည်။ [ဒီဃနိကာယ်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဤ ခုဒ္ဒကနိကာယ် ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မူလကပင် မှတ်သားလာပုံချင်း ကွဲ၍ ဤသို့ ရက်မတူဘဲ ဖြစ်ဟန်တူသည်။]

အဟောသိ - ပြီ၊ (ကိ°)၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ- အရှင်ဘုရား အာနန္ဒာ၊ ကုဟိ°- အဘယ်အရပ်၌၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ထပေတွာ-ပစ်ထားခဲ့၍၊ အာဂတော-လာခဲ့သည်၊ အသိ-ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်၍၊ (မဟာပရိဒေဝေါ၊ အဟောသိ-ပြီ။)

ပန-ဆက်ဥားအံ့၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ထေရေ-သည်၊ သာဝတ္ထိ°- သို့၊ အနုပုတ္တေ-ရောက်လသော်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝသေဝိယ-ပရိနိဗ္ဗာနစံတော်မူရာနေ့၌ကဲ့သို့၊ မဟာပရိဒေဝေါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တတြ-ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌၊ [သုဒိအနက်မရှိ။] အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ အနိစ္စတာဒိ ပင်သံယုတ္တာယ-အနိစ္စတာ အစရှိသော တရားနှင့်ယှဉ်သော၊ [သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အနိစ္စတာဒိ နယပ္ပဝတ္တာယ။] မဗ္ဗိယာ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ တံ မဟာဇနံ-ထိုများစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သညာပေတွာ-ကောင်းစွာသိစေပြီး၍၊ ဝါ- သက်သာစေပြီး၍၊ [သညာပေတွာတိ သမဿာ သေတွာ။] ဇေတဝနံ - ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပဝိသိတွာ - ဝင်၍၊ ဒသ ဗလေန - မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝသိတဂန္ဓကုဋိယာ - သီတင်းသုံးတော် မူအပ်သော ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်၏၊ ခွါရံ-တံခါးကို၊ ပိဝရိတွာ-လက်အုပ်ချီကာ ဖွင့်၍၊ မဗ္ဗဝိဋ္ဌံ-ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တော်ကို၊ နိဟရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ပပွေါငှေတွာ-ခါ၍၊ ဂန္ဓကုဋိ°-တော်ကို၊ သမ္ပန္နိတွာ-တံမြက်လှည်း၍၊ မိလာတ မာလာ၂ ကစဝရံ-ညှိုးနှမ်းလေပြီး ပန်းတည်းဟူသော အမှိုက်ကို၊ ဆဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ မဗ္ဗဝိဋ္ဌံ-တော်ကို၊ အတိဟရိတွာ-တဖန်ဆောင်၍၊ ဝါ-ပြန်သွင်း၍၊ ပုန-တဖန်၊ ယထာဋ္ဌာနေ-တည်မြဲတိုင်းသောအရပ်၌၊ ထပေတွာ- ထား၍၊ [ပဌမ ဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ အနတိတ္ထမိတွာ-မူလတည်ရာအရပ်ကို မလွန်ဘဲ၊ ယထာဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ ယေဝ-တည်မြဲအရပ်၌သာ၊ ဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။] ဘဂဝတော-၏၊ ဋ္ဌိတ ကာလေ-တည်ရှိတော်မူစဉ် အခါ၌၊ ကရဏီယံ-ပြုသင့် ပြုထိုက်သော၊ ဝတ္တံ-

ယေန သာဝတ္ထိ၊ တေန။ ။ ယတ္ထ သာဝတ္ထိ၊ တတ္ထ စာရိတံ ပတ္တမိ၊ ယေန ဝါ ဒိသာ ဘာဂေန သာဝတ္ထိ ပတ္တမိတဗ္ဗာ ဟောတိ၊ တေန ဒိသာဘာဂေန စာရိတံ ပတ္တမိတိ အတ္ထော၊ ပဌမနည်းအလို နာဝိတတ်သည် အဓိကရဏအနက်ကို ဟော၏၊ ဒုတိယနည်း အလို ကရိုဏ်းအနက်ကို ဟော၏။

ဂန္ဓကုဋိယာ ခွါရံ ပိဝရိတွာ ။ ။ ပရိဘောဂ စေတိယ ဘာဝတော- ဂန္ဓကုဋိ၏ ပရိဘောဂစေတိ ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂန္ဓကုဋိယာ ခွါရံ ဝဋ္ဌိတွာ ပိဝရိ-ဂန္ဓကုဋိ တံခါးပေါက်ကို ရှိခိုးပြီးမှဖွင့်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤသို့အနက်မှတ်၊ ဒိဃနိကာယံ သီလက္ခန္ဓ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဂန္ဓကုဋိ ဝဋ္ဌိတွာ” ဟု တိုက်ရိုက်လာ၏။

သေနာသနဝတ်ကို၊ [သေနာသနေ ကတ္တဗ္ဗဝတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

အထ-ထိုမှနေ၍၊ ထေရော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-နေ့မှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဌာန နိသဇ္ဇ ဗဟုလတ္တာ - များသော ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဌာနဉ္စ နိသဇ္ဇာစ ဌာနနိသဇ္ဇံ၊ ဌာနနိသဇ္ဇံ+ဗဟုလံ ယဿာ တိ ဌာနနိသဇ္ဇဗဟုလော၊] ဥဿန္ဓဓာတုကံ-များသောသလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေ ဟူသော ဓာတ်ရှိသော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ [ဥပစိတ သေမှာဒိဓာတုကံ၊ ဥဿန္ဓ ကို “ဥပစိတ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဥပုဗ္ဗသဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စုဝေးများပြားခြင်းကို ဟော၏။] သမဿာသေတံ-သက်သာစေခြင်းငှါ၊ ဒုတိယဒိဝေသ- ဇီတဝန် ကျောင်းတော်သို့ ရေခံပြီးနေခံ ၊ ရက်မြေခံနေ၍၊ ဒီရဝိရေစနံ-နွားနို့ ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်၍၊ ပိဟာရေယေဝ-ကျောင်း၌သာလျှင်၊ နိသိဒိ-ပြီ၊ ယံ-ယင်းဝမ်းလျှောဆေးသောက်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ [ယံ ဘေသဇ္ဇပါနံ သန္ဓာယ။] သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဝေန-လှလင်သည်၊ ပဟိတံ-စေလွှတ်အပ်သော၊ မာဏဝကံ- လှလင်ငယ်ကို၊ တေ - ဤ စကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ) မာဏဝက-ငယ်၊ (အာဝန္တံ-လိုက်လာခြင်း ငှါ) အကာလော-အခါမဟုတ်၊ မေ-၏၊ ဝါ-သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ပိတာ-သေခံ အပ်သော၊ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ- အနည်းငယ်သောဆေးသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ [အပ္ပ မတ္တကံ ဘေသဇ္ဇံ၊ အပ္ပတ္ထောဟိအယံ မတ္တသဒ္ဓေါ။ “ပမာဏိဿရိယေမတ္တာ၊ အက္ခရာဝယဝပ္ပကေ(အဘိဓာန်)။] သွေပိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ (ကာလဉ္စ-အခါ ကို၎င်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို၎င်း၊ ဥပါဒါယ-စွဲ၍၊ (တနည်း) သမယဉ္စ ဥပါဒါယ-အကြောင်းညီညွတ်မှ၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသကံမေယျာမ- လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစ-ပြီ၊ [ဤဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် ကို သမယအဖွင့်ကျမှ ပြမည်။]

ဒုတိယဒိဝေသ ။ ။ ဒေဝတာယ သံဝေဇိတဒိဝသတော၊ ဇေတဝနပိဟာရံ ပပိဋ္ဌ ဒိဝသတော ဝါ ဒုတိယဒိဝေသတိ ဝဒန္တိ၊ ဤအဋ္ဌကုထာ၌ ဒေဝတာ သံဝေဇနကို မပြန်၊ သီလက္ခန္ဓ၌သာပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမအဖွင့်သည် ထို သီလက္ခန္ဓအဋ္ဌကုထာ၌သာ သင့်၏၊ ဤ၌ မသင့်။

ဒီရ ဝိဇီရစနံ ။ ။ ပိပုဗ္ဗရိတဓာတ်သည် ရုဓာဓိဖြစ်မှ “ရိဉ္စန-ဝမ်းလျှော့၊ ဤအံခြင်း” အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ပိရိဉ္စတိ ဇေတနာတိ ပိရေစနံ၊ ဒီရမေဝ+ပိရေစနံ ဒီရ ပိရေစနံ = ဝမ်းလျှော့ကြောင်းဖြစ်သော နွားနို့၊ ဝမ်းလျှော့အောင် ဆေးဖြင့် ထုံအပ် သော နွားနို့။ [ပရိဘာဝိတံ ဒီရမေဝ+ပိရေစန္တိ ဒီရပိရေစနံ။]

ဒုတိယဒိဝသေ-ဝမ်းလျှောဆေး သေခံပြီးနော် ၂ ရက်မြောက်နေ့၌ [ဒီရ
 ဝိရေစနံ ပီတဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ။] စေတကတ္ထေရေန-စေတကထေရ်
 ဟူသော၊ ပစ္စာသမဏေန - နောက်လိုက် ရဟန်းနှင့် တကွ၊ [သဟတ္ထ။]
 ဂတ္တာ-၍၊ သုဘေန-မည်သော၊ မာဏဝေန - သည်၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်သည်၊
 (ဟုတ္တာ-၍) ဒီဃနိကာယေ = ဒီဃနိကာယ်၌၊ သုဘသုတ္တံနာမ- သုဘသုတ်
 မည်သော၊ ဒသမံ- ဆယ်သုတ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-သုတ်ကို၊ အဘာသိ-
 ဟောတော်မူပြီ၊ အထ - သုဘသုတ်ကို ဟောပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရော-
 သည်၊ ဇေတဝန ဝိဟာရေ - ကျောင်းတိုက်၌၊ ခဏ္ဍုလ ပဋိသင်္ခရဏံ -
 ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကာရာပေတွာ-
 ပြုစေ၍၊ ဝဿုပနာယိကာယ - ဝါကပ်ရာနေသည်၊ ဥပကဋ္ဌာယ - နီးကပ်လ
 သော်၊ ရာဇဝဟံ-သို့၊ ဂတော-ပြီ၊ တထာ-ထို အတူ၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-
 အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၎င်း၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော-၎င်း၊ သဗ္ဗံ - သော၊
 ဘိက္ခု၊ သံသံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ရာဇဝဟမေ-သို့သာ၊ ဂတော-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ရောက်လာ
 ရာ ထိုအချိန်၌) ရာဇဝဟေ-၌၊ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရာ - ဝဂ ရပ်သော
 ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တေသဗ္ဗေပိ-ထို အလုံးစုံသော
 ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်လည်း၊ ဆဋ္ဌိတ ပတိတ ဥဏ္ဏာပါ-စွန့်အပ်ကုန်၊ ပြုကျ

ခဏ္ဍုလ ပဋိသင်္ခရဏံ။ ။ ခဏ္ဍုန္တိ ဆိန္တိ၊ ဖုလ္လန္တိ ဘိန္တိ။ [“ခဋ္ဌိ-ဆေဒနေ” ဓာတ်။]
 ခဏ္ဍုယိတ္ထ-ဖြတ်ပိုင်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ ခဏ္ဍိ-ဖြတ်ပိုင်းအပ်သည် ဖြစ်၍ ပြတ်နေသော အရပ်။
 [“ဖုလ္လ-ဝိကာသ ဘိဇ္ဇနေ- (ပွင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း)” ဟူသောဓာတ်။] ဖုလ္လတိ ဘိဇ္ဇ
 တိတိ ဖုလ္လံ = ပျက်သောအရပ်။ [သီလက္ခန္ဓာသိကာသ၌ ဝိကာသအနက်ကို ယူ၍
 “သေဝါလ+အဟိဆတ္တကာဒိ ဝိကာသနံ-ရေညို၊ မှီစသော ပွင့်သောအရပ်” ဟု တနည်း
 ဖွင့်သေး၏။] ခဏ္ဍုလုဏ္ဏာနံ+ ပတိသင်္ခရဏံ - ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ခဏ္ဍုလ ပတိသင်္ခရဏံ။
 [တေသံ ပတိသင်္ခရဏံ ပုန သဗ္ဗာပါကတိက ကရဏံ (ပတိကို ပုန သံကို သဗ္ဗာ၊ ကရဏံ
 ကို ပါကတိကကရဏံဟု ဖွင့်)-တဘန်+ ကောင်းမွန်စွာ + ပင်ကိုယ်အတိုင်းဖြစ်အောင်
 ပြုခြင်း၊ အဘိနဝကရဏံ-အသစ်ပြုခြင်း၊ ဝါ- ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

ဆန္ဒိတ ပတိတ ဥဏ္ဏာပါ။ ။ ဆန္ဒိယိ သူတိ ဆန္ဒိတာ၊ ပတိ သူတိ ပတိတာ၊ ဆန္ဒိ
 တာစ - (ပရိနိဗ္ဗာန် စံရာအရပ်သို့ ကြွကုန်သောရဟန်းတို့သည်) စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်
 သည်၎င်း၊ ပတိတာစ-(ထိုသို့ စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်သည့်အတွက် ချတို့ ခဲစားအပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်) ပြုကြကုန်သည်၎င်း၊ ဥဏ္ဏာပါစ-(တံမြက် မလှည်းရသည့်အတွက်
 ရောမြှမ်းသောအမှိုက် ရှိရကား) ဥဏ္ဏာပဖြစ်ကုန်သည်၎င်း၊ အဟေသံ။ [ဥသည် ဥဒ္ဓိဗ္ဗ
 (စွန့်အပ်) အနက်ဟော၊ ကလာပသဋ္ဌါသည် အပေါင်းအနက်ဟော၊ ဥဒ္ဓိဗ္ဗော+
 ဣာပေါ ယေသန္တိ ဥဏ္ဏာပါ-စွန့်အပ်သော အမှိုက်အပေါင်းရှိကုန်သော ကျောင်းတို့။]

ကုန်, အမှိုက်အပေါင်း ရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-နံ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တနည်း) ဟိ-
 ချဲ့ဉျားအံ့၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနေ- ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ ဝဟေတွာ-၍၊ ဝိဟာရေစ-
 တို့ကို၎င်း၊ ပရိဝေဏေစ - ပရိဝုဏ်တို့ကို၎င်း၊ ဆဇ္ဇေတွာ- ၍၊ အဝမံသု-နံပြီ၊
 တတ္ထ-ထို ကျောင်းတိုက်တို့၌၊ [ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏန္တိ ဣမိနာ သမ္မန္ဓော၊]
 ထေရာ-တို့သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝစနပူဇနတ္ထဉ္စ- (သေနာသနက္ခန္ဓကလာ)
 စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ တိတ္ထိယဝါဒ ပရိမောစနတ္ထဉ္စ-
 တိတ္ထိတို့၏ ပြောဆိုခြင်းမှ လွတ်မြောက်စေခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ ပဌမံ မာသံ-
 ပဌမလပတ်လုံး၊ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ - ကျိုးပြတ်သော အရပ်, ပေါက်ကွဲ
 သော အရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကရောမ - ပြုကြကုန်စို့၊ ဣတိ- သို့၊ စိန္တေသု-
 ကြံကြကုန်ပြီ၊ ဝါ- တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ ဟိ - မှန်၏၊ (တနည်း) ဟိ - ချဲ့ဉျားအံ့၊
 တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေယျု-ပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ (ကိံ) သမဏဿ
 ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝကာ- သာဝကတို့သည်၊ သတ္တရိ - ဆရာသည်၊ ဌိတေ
 ယေဝ-တည်ရှိစဉ်သာ၊ ဝိဟာရေ-တို့ကို၊ ပဋိဇဉ္ဇိံ သု-သုခိသင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-
 စောင့်ရှောက်ကြကုန်ပြီ၊ [ဇဂ္ဂဓာတ်သည် သောဓန ပေါသန ရက္ခဏ အနက်
 ဟော၊] ပရိနိဗ္ဗာတေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးလသော်၊ ဆဇ္ဇေသု - စွန့်ပစ်ကြကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-သို့၊ (ဝဒေယျု-နံရာ၏) တေသံ - ထို တိတ္ထိတို့၏၊ ဝါဒပရိမောစနတ္ထဉ္စ-

မှတ်ချက်။ ။ “ဆန္ဒိတ” စသော ဤ ဥပုသ်သည် အရက္ခ၍ ဒွန်တွဲရမည်ကဲ့သို့ ထင်ရ
 သော်လည်း ဥပုသ်လုံးပင် တေသဗ္ဗေနှင့် အရက္ခ၍ ဝိဟာရတို့ချည်း ဖြစ်သောကြောင့်
 ဝိသေသနတိပဒကမ္မဓာရဲပုဒ်ဟု မှတ်ပါ။ ဆန္ဒိတာစ+တေ+ပတိတာစ+တေ+ ဥတ္တာပါ
 စာတိ ဆန္ဒိတပတိတ ဥတ္တာပါ။

ပရိဝေဏေ။ ။ ပရိသည် ပရိစ္ဆေဒအနက်ဟော၊ ပရိစ္ဆေဒဝသေန-အပိုင်းအခြား
 ၏ အဖြစ်ဖြင့်+ဝေဏိယန္တိ ဒိဿန္တိ - မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပရိဝေဏော။ [ဝေဏ
 ဓာတ်သည် နိဿာမန-ကြည့်ရှုခြင်း မြင်ခြင်းအနက်ဟော၊ (ဋီကာတို့၌ “ဝေဒိယန္တိ”
 ဟု တွေ့ရ၏။)] ကျောင်းတိုက်ကြီးတခုအတွင်း၌ ကျောင်းအသီးအသီးဝယ် ကာရံ
 ပိုင်းခြားအပ်သော ပရိဝုဏ်။

ဝစနပူဇနတ္ထိ ။ ။ သေနာသနဝတ္ထာနံ ပညတ္တတ္တာ (သေနာသနဝတ်များကို
 ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း) သေနာသနက္ခန္ဓကေစ သေနာသန
 ပဋိဗဒ္ဓါနံ ဗဟုနဓိ ဝစနာနံ ဝတ္တတ္တာ (သေနာသနက္ခန္ဓက၌ ကျောင်းအိပ်ရာနှင့်စပ်သော
 စကားများစွာတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) သေနာသန
 ပွတ်သင်္ခရဏံပိ - ကျောင်းကိုပြင်ဆင်ခြင်းသည်လည်း၊ တဿ ပူဇာယေဝနာမ - ထို
 စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်း မည်သည်သာ။

ပြောဆိုခြင်းမှ (မိမိတို့ကို) လွတ်မြောက်စေခြင်း အကျိုးငှါလည်း၊ စိန္တေသု-
 ကုန်ပြီ။ ဣတိ-ဤအနက်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ- ဆိုလိုသည်။
 ဟောတိ- ၏၊ ဟိ-သာကေကား၊ အထခေါထေရာနံ ဘိက္ခုနံ၊ ပေ၊ သံဂါ
 ယိသာမာတိ-“အထခေါပေသာမ” ဟုသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤ ပါဠိကို၊
 (သံဂီတိကာရေဟိ)ဝိ-သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်
 မူအပ်ပြီ၊ [အထခေါ-၌၊ ထေရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံ
 သည်။ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်။ အဟောသိ-ပြီ(ကိ)]၊ အာဝုသော-တို့၊ ဘဝ
 ဝတာ-သည်။ ခဏ္ဍာဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ - ကို၊ ဝဏ္ဏိတံ - ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊
 [သေနာသနဝတ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သေနာသနနှင့်စပ်၍ များစွာ ဟော
 တော်မူခြင်းကိုပင်“ချီ မွမ်းအပ်” ဟု ဆိုသည်။] အာဝုသော-တို့၊ ဟန္ဒ-ယခု၊
 မယံ-တို့သည်။ ပထမံမာသံ - လုံး၊ ခဏ္ဍာဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ- ကို၊ ကရောမ-စို့၊
 မဇ္ဈိမံ မာသံ-မဇ္ဈိမလပတ်လုံး၊ သန္တိပတိတွာ-စုဝေး၍၊ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ၊ သံဂါ
 ယိသာမ၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်။ ဝါ-ဤအတိုင် အပင်သည်။ (အဟောသိ-ပြီ။)]

တေ-ထိုထေရ်တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ-ကြံစည်ပြီးနောက် ၂ ရက်မြောက်
 နေ့၌၊ [ခဏ္ဍာဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ ကရောမာတိ စိန္တိတဒိဝသတော ဒုတိယ
 ဒိဝသေ၊ သောစ ဝဿုပနာယိက ဒိဝသတော ဒုတိယ ဒိဝသောတိ ဝေဒိ
 တဗ္ဗော။] ဝတ္တာ-၍၊ ရာဇဒ္ဓါရေ-နန်းတော်တံခါး၌၊ အဋ္ဌိသု- ရပ်တော်မူကြ
 ကုန်ပြီ။ [ဥစ္စာရှင်က မမေးဘဲ အလိုရှိတာကို မပြောကောင်းသောကြောင့်
 (ဆွမ်းရပ်သကဲ့သို့)ရပ်၍နေတော်မူကြသည်။] အဇာတသတ္တု- အဇာတသတ်
 မည်သော၊ ရာဇာ- သည်။ အာဝတ္တာ- လာ၍၊ တန္တေ - အရှင်ဘုရားတို့၊ ကိ-
 အဘယ် ကိစ္စကြောင့်၊ [ကိန္တိ ကာရဏ ပုစ္ဆနတ္ထေ နိပါတော၊ ကသ္မာတိ
 အတ္ထော။] အာဝတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်သည်။ အတ္ထ- ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္တနာ- သည်။ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ - ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ ပဋိ
 ပုစ္ဆိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ ထေရာ- တို့သည်။ အဋ္ဌရသ မဏာဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏံ
 ဣယ- ဝဂ ရပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့ကို ပြင်ဆင်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဟတ္ထ
 ကမ္မံ-ဟတ္ထကမ်ကို၊ ဝါ-လက်ဖြင့်ပြုဘွယ်ကိစ္စကို၊ ပဋိဝေဒေသု-သိစေကြကုန်ပြီ၊
 [နိဝေဒေသု၊ ဇာနာပေသုန္တိ အတ္ထော။] ဘန္တေ- တို့၊ သာဓု- ကောင်းပါပြီ၊
 ဣတိ-သို့၊ ရာဇာ- သည်။ ဟတ္ထကမ္မကာရကေ- ဟတ္ထကမ်ကို ပြုလုပ်တတ်ကုန်

ဟတ္ထကမ္မံ။ ။ ဟတ္ထဿ-လက်၏+ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ ဟတ္ထကမ္မံ-လုပ်၊ ထို
 “ဟတ္ထကမ်”ဟူသည် လက်သွားအလုပ်တည်း။ [ဟတ္ထကြိယံ၊ ဟတ္ထကမ္မဿ ကရဏံတိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထိုအလို လက်အလုပ်ကိုပြုလုပ်ခြင်း ကြိယာကို
 “ဟတ္ထကမ်” ဟု ဆိုလို၏။]

သော၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ ဝါ-လက်သွားတို့ကို။ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊ ထေရာ-
 တို့သည်၊ ပဋ္ဌမိ မာသံ - လုံး၊ သဗ္ဗဝိဟာရေ- အလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်ကြီး
 တို့ကို၊ ပဋိသင်္ခရာပေတွာ - ပြင်ဆင်စေပြီး၍၊ ရညော- အား၊ အာရောစေသုံ-
 မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ (ကိ) မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ ဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏ-
 ကျောင်းတိုက်တို့ကို ပြင်ဆင်မှုသည်၊ နိဋ္ဌိတံ- ပြီးပြီ၊ ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မ
 ဝိနယ သင်္ဂဟံ-ဓမ္မဝိနယကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ [ဓမ္မဝိနယသ-
 ကို+သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း(သံဂါယနာ)တည်း၊ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟော။]
 ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ - သို့၊ အာရောစေသုံ - မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊
 [ပြုတော့မည်ဖြစ်၍ သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့် “ကရောမ” ဟု ထားသည်။] ဘန္တေ-
 တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဝိသိဋ္ဌာ-စွန့်လွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-
 ရှံရှားခြင်းကင်း ရဲတင်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍) ကရောထ - ပြုတော်မူကြ
 ပါကုန်၊ မယံ-ဒကာတော်၏၊ အာဏာစက္ကံ - အာဏာစက်သည်၊ ဟောတု-
 ဖြစ်ပါစေ၊ [အာဏာယေဝ အပ္ပဋိဟတဂုတ္တိယာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ
 အာဏာစက္ကံ။] တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မစက္ကံ-ဓမ္မစက်သည်၊ ဟောတု-
 စေ၊ ဘန္တေ-တို့၊ အာဏာပေထ-စေခိုင်းတော်မူကြပါကုန်၊ ကိ - အဘယ်ကို၊
 ကရောမိ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ- မဟာရာဇာ၊
 သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်သော၊ ဘိက္ခု
 နံ-တို့၏၊ သန္ဓိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ-စုဝေးနေထိုင်ခြင်း၏အရပ်ကို၊ ဝါ-စည်းဝေးနေထိုင်ရာ
 အရပ်ကို၊ (ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ ဝန္တတိ- သင့်၏။) ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူကြ
 ကုန်ပြီ၊ [သန္ဓိပဟိတွာ + နိသီဒနဋ္ဌာနံ၊ “ နိသီဒနံ နိသဇ္ဇာ၊ သန္ဓိပဟိတွာ+
 နိသဇ္ဇာ သန္ဓိသဇ္ဇာ၊ သန္ဓိသဇ္ဇာယ+ဋ္ဌာနံ သန္ဓိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ ” ဟု ပြု။] ဘန္တေ-
 တို့၊ ကတ္ထ- အဘယ်အရပ်၌၊ ကရောမိ - မည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
 မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဝေဘာရပဗ္ဗတပဿေ -ဝေဘာရတောင် နံရံ၌၊ သတ္တပဏ္ဍိ
 ဝဟာဒ္ဒါရေ-စရည်းပင်ပေါက်ရာ လိုင်တံခါးအနီး၌၊ ကာတုံ - ငှါ၊ ယုတ္တံ- ၏၊
 ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ။

ဓမ္မစက္ကံ။ ။ တထာ ဓိဓ္မောယေဝ စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကံ၊ တံဝန ဒေသနာညာဏပဋိဝေဓ
 ညာဏဝသေန ဒုဝိမစ္စိ ယုဇ္ဇတိ၊ တဒုဘယေနေဝ သံဂီတိယာ ပဝတ္တနတော-
 ဝိကာသစ်။

ဝိသဋ္ဌာ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ - သဇဇာတ် တပစ္စည်းဖြစ်၍ “ ဝိသဋ္ဌိ ” ပုဂံကဲ့သို့ (ဝ) ဖြင့်
 ပါဌ်မှန်ရှိစေ၊ ဝိသဇ္ဇိယတေတိ ဝိသဋ္ဌိ-စွန့်လွှတ်အပ်သောစိတ်၊ ကြောက်ရွံ့ကြောင့်၍ နှင့်
 တွန့်သောစိတ်မဟုတ်ဘဲ ရဲရင့်သောစိတ်၊ ဝိသဋ္ဌိ ယေသံ အတ္ထိတိ ဝိသဋ္ဌာ - စွန့်လွှတ်
 အပ်သောစိတ် ရှိသူများ၊ “ နိရာသင်္ဂီဗိက္ခာ ” ဟု ဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း။

တန္တေ-တို့၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိခေါ-ဤသို့လျှင်၊ အဇာတသတ္တု-အဇာတသတ်
 မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိသုကမ္မုနာ- ဝိသုကြီနတ်သားသည်၊ ဝါ- ဗိသုကာ
 နတ်သားသည်၊ နိဗ္ဗိတသဒိသံ- ဖန်ဆင်းအပ်သော မဏ္ဍပ်နှင့်တူစွာ၊ (ကာရာ
 ပေတွာ၌စံပ်)၊ သုဝိဘတ္တဘိက္ခိတ္တန္တ သောပါနံ-ကောင်းစွာဝေဘန်အပ်သော
 နံရံ၊ သည်တိုင်း၊ စောင်းတန်းလည်းရှိထသော၊ နာနာဝိဓ မာလာကမ္မ လတာ
 ကမ္မဝိစိတ္တိ-အထူးထူးအပြားပြားပြုလုပ်အပ်သောပန်း၊ အထူးထူးအပြားပြား

သတ္တပဏ္ဍိ ဂုဟဒ္ဒါရေ။ ။သတ္တ+ပဏ္ဍာနိ သတ္တပဏ္ဍိ၊ တံ အဿ အတ္ထိတိ သတ္တ
 ပဏ္ဍိ-နဂိုဏ်က အရွက် ၇ ရွက်ရှိသောကြောင့်“သတ္တပဏ္ဍိ” ဟု အမည်ရခဲ့သော စရည်း
 ပင်သည် နောက်၌ အရွက်များစွာ ရှိသော်လည်း အတွင်ရှုဋ် ဘူတပုဗ္ဗ ဝတိကနည်းဖြင့်
 သတ္တပဏ္ဍိ အမည်မပျက်တော့၊ သတ္တပဏ္ဍိဿ+ဇာတဂုဟာ-ပေါက်ရာဂုတည်း၊ သတ္တ
 ပဏ္ဍိဂုဟာ (ဇာတပုဒ်ကြော) တဿာ+ဒ္ဒါရံ သတ္တပဏ္ဍိဂုဟဒ္ဒါရံ။

ဝိသုကမ္မုနာ။ ။သတ္တကအဘိဓာန်၌“ဝိသုကြမာန်” ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “ဝိသုကမ္မ”
 ဟု ဖြစ်၏၊ ဝိသုသဒ္ဓါသည် သကလအနက်ဟော၊ ဝိသေ့သု + ကမ္မန် (ဗျာပါရော)
 ယဿာတိဝိသုကမ္မန်-အလုံးစုံသောအရာ၌ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း (ကြိယာ-ဗျာပါရ) ရှိသော
 လက်သွားနတ်၊ ဤ ဝိသုကမ္မန်ပုဒ်ကိုလိုက်၍ မြန်မာတို့က လက်သွားကို “ဝိသုကာ=
 ဗိသုကာ” ဟု ခေါ်ကြသည်။

နိဗ္ဗိတ သဒိသံ။ ။ဤပုဒ်ကို“မဏ္ဍပ် ကာရာပေတွာ”ဝယ် ကာရာပေတွာ၌စံပ်လျှင်
 ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေး၊ “ဖန်ဆင်းအပ်သည်နှင့်တူစွာ+ ပြုလုပ်စေ”ဟုလို၊ မဏ္ဍပ်
 စပ်လျှင် တုလျာဓိကရဏ အနက်ပေး၊ “ဖန်ဆင်းအပ်သော + မဏ္ဍပ်နှင့် တူသော+
 မဏ္ဍပ်”ဟုလို၊ ဤ ၂ မျိုးတွင် ကြိယာဝိသေသနအနက်က သာ၍ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။

သုဝိဘတ္တ၊ ပေ၊ သောပါနံ။ ။နိဗ္ဗိတသဒိသံကို ထင်ရှားစေလို၍“သုဝိဘတ္တ၊ ပေ၊
 ဒဠဋ္ဌသာရမဏ္ဍ”ဟု မိန့်၊ ဘိက္ခိ၊ ဣန္ဒြိယ၊ သောပါနပုဒ်တို့ကို ခွန်တွဲ၊ ခွန်၏ရှေ့က သုဝိဘတ္တ
 ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်များနှင့်တွဲ၍ “သုဝိဘတ္တဘိက္ခိ၊ သုဝိဘတ္တထန္တ၊ သုဝိဘတ္တ သောပါန”
 ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်၊ သုဝိဘတ္တ+ဘိက္ခိတ္တန္တသောပါနံ ယဿာတိ သုဝိဘတ္တဘိက္ခိတ္တန္တ
 သောပါနော (မဏ္ဍပေါ)၊ [“ဣန္ဒြိယ”ဟု သက္ကတရှိသောကြောင့် တကို ထပြု၊ သ အစား
 ဒွေတော်လာ။] “ကောင်းစွာဝေဘန် ” ဟူသည် ထားသင့်သောနေရာ၌ ကောင်းစွာ
 ထားခြင်းတည်း။

[နိယာန်] ခွန်၏ရှေ့နောက်၊ ပုဒ် ၂ ထောက်မှာ၊ ပုဒ်တိုင်းသာ၊ ယှဉ်ကာစပ်ရမူ။

နာနာဝိဓ၊ ပေ၊ ဝိစိတ္တိ။ ။“နာနာဝိဓ- အထူးထူးအပြားပြား”ဟူသည် မာလာ
 ကမ္မ၊ လတာကမ္မတို့က တမျိုးတပုံစံတည်းမဟုတ်ဘဲ ပုံအမျိုးမျိုးရှိခြင်းတည်း၊ ကတ္တမ္ပတိ
 ကမ္မံ၊ မာလာယေဝ+ကမ္မံ မာလာကမ္မံ၊ လတာယေဝ (နွယ်သည်ပင်) ကမ္မံ လတာကမ္မံ၊
 ခြူးသတွာ၏လည်ဆန်များကဲ့သို့ လှပသော ပန်း- နွယ်ကို “ ခြူးပန်း-ခြူးနွယ် ” ဟု
 ခေါ်ကြ၏၊ ထိုခြူးပန်းသည် သဇင်ပန်းခွေနှင့်တူသတတ်၊ “မာလာကမ္မံ-လတာကမ္မံ”ဟု

ပြုလုပ်အပ်သော နွယ်တို့ဖြင့်လည်း ထူးဆန်းထသော၊ [“အထူးထူးအပြားပြား သော ခြူးပန်း၊ ခြူးနွယ်တို့ဖြင့်လည်း ဆန်းကြယ် ထသော” ဟု လည်း ပေးသည်။] ရာဇဘဝန ဝိဘူတိ - မင်းနန်းတော်၏ ပြည်စုံခြင်းကို၊ ဝါ-မင်းနန်း တော်၏ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ အဘိဘဝန္တိ ဣဝစ-လွမ်းမိုးသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထ သော၊ ဝါ-လွမ်းမိုးတော့မတတ်လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝဝိမာနသိရိ - နတ် ဗိမာန်၏ အသရေကို၊ အဝဟသန္တိ ဣဝစ- ပြက်ရယ်ပြုသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထ သော၊ သိရိယာ- ကြက်သရေအပေါင်း၏၊ နိဂေတိ ဣဝစ- စုဝေးတည်နေရာ

သာမညဆိုသောကြောင့်၊ ခြူးပန်းခြူးနွယ်သာမက၊ အလှအပမြယ်လှယ်ထားသော ပန်းပျောက်၊ ပန်းခက်၊ ပန်းနွယ် (ပြော့ကြောင်း) အားလုံးပင် ပါဝင်နိုင်၏။ နာနာ ဝိမာနိစ+တာမိ+မာလာကမ္မ လတာကမ္မာနိစာတိ နာနာဝိစ မာလာကမ္မလတာကမ္မာ နိ၊ တေဟိ+ဝိစိတ္တော နာနာဝိမောလာကမ္မလတာကမ္မဝိစိတ္တော။

အဘိဘဝန္တမိဝ၊ ပေ၊ ဝိဘူတိ။ ။ ရာဇဘဝနဿ+ဝိဘူတိ ရာဇဘဝန ဝိဘူတိ၊ [ရာဇဘဝန သမ္ပတ္တိ၊ ရာဇဘဝန သောတံ ဝါ။] အဘိဘဝန္တမိဝံ၌ ဣဝသည် ဥပရိက္ခာ ဇောတကတည်း၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ- အလွန်+ အာချာ- ဟောတတ်သော သဒ္ဓါ တည်း၊ ဥပရိက္ခာ-ဋ္ဌါ၊ ဤမဏ္ဍပ်က မင်း၏နန်းတော်ထက်သာနေသောကြောင့် မင်း၏ နန်းတော်ကိုပင် လွမ်းမိုးတော့မလို - ဟု အလွန်အကျွံချီးမွမ်းခြင်း အနက်ကို ထွန်းပြ သော နိပါတ်-ဟူလို၊ [ဥပမာန ဥပမေယျခွဲခြား၍ မရသော အလွန်အကျွံပြောဆိုရာ၌ “ဥပရိက္ခာ” စကားချည်းတည်း၊ နောက် “အဝဟသန္တမိဝ” ၌လည်း နည်းတူ၊ ထို ဥပ ရိက္ခာ စကားများ၌ လွမ်းမိုးတတ်သော သတ္တိ မရှိဘဲ သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စားထား သောကြောင့် တဋ္ဌမ္ပုပစာရသဒ္ဓါလည်း ဟုတ်၏၊ တချို့နေရာ၌ ရူပကအလင်္ကာလည်း ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ရူပကမဟုတ်ပါ။]

[နိယာမ်] နိသတ္တိကို၊ သတ္တိရှိစွာ၊ ကျမ်း၌မှာ၊ ဥပစာ-ဥပရိက်၊ ကျမ်းရိပ် ထောက်ဆ၊ ရူပက။

အဝဟသန္တိ၊ ပေ၊ သိရိ။ ။ ဒေဝဝိမာနဿ+သိရိ ဒေဝဝိမာနသိရိ၊ အဝ-အော်ချ သည့် အနေအားဖြင့်+ဟသန္တ-ပြုံးရယ်ခြင်းကို “ပြက်ရယ်ခြင်း၊ ပြောင်လှောင်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏၊ နတ်ဗိမာန်၏ အသရေထက် မိမိ အသရေကသာ နေရကား နတ်ဗိမာန်၏ အသရေကို မဏ္ဍပ်က ပြောင်သလိုလှောင်သလို ဖြစ်နေသည်- ဟူလို၊ ဤ၌လည်း ပြောင် လှောင်တတ်သော သတ္တိမရှိဘဲ တင်စားထားသည်။

သိရိယာ နိဂေတမိဝ။ ။ “မဏ္ဍပ်တဆောင်လုံးမှာ ကြက်သရေပြည့်နေရကား ကြက်သရေ၏ တည်နေရာကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်” ဟူလို၊ [ဤ၌ကား ကြက်သရေ၏ တည်နေရာ အခြားအိမ်တဆောင်ကို ဥပမာပြု၍ မဏ္ဍပ်ကို ဥပမေယျပြုသောကြောင့် ဣဝ သည် ဥပရိက္ခာမဟုတ်၊ အလင်္ကာကျမ်း၌လာသော အဘူတောပမာကို ထွန်းပြသော ဥပမာဇောတကသာ။]

အိမ်ကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝမနုဿ နယနဝိဟင်္ဂါနံ - နတ် လူတို့၏ မျက်လုံးတည်းဟူသော ငှက်တို့၏၊ ဧကနိပါတတိတ္ထိ ဣဝစ - တပေါင်းတည်း ကျရောက်ရာ ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်းဖြစ်ထသော၊ သဒ္ဓိဏ္ဍိတံ - တနေရာထည်း၌ ပေါင်းစုအပ်သော၊ လောကရာမဏေယျကံ - လောကဝယ် မွေ့လျော်ဘွယ်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍိ - ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုအပ် ကောင်းမြတ်သော

ကေ၊ ပေ၊ ဝိဟင်္ဂါနံ။ ။ နတ်လူတို့၏ မျက်စိကို ငှက်အပေါင်းပုံသဏ္ဍာန်ပြု၍၎င်း၊ မဏ္ဍပ်ကို ရေဆိပ်ပုံသဏ္ဍာန်ပြု၍၎င်း ဥပမာပြသောကြောင့် ရူပကအလင်္ကာတည်း၊ ဣဝလည်း ရူပကဇောတကသာ၊ ရေဆိပ်တခု၌ ငှက်အုပ်ကြီးကျနေသကဲ့သို့ နတ်လူ တို့၏ တလှုပ်လှုပ်တရွရွဖြစ်သော မျက်လုံးများလည်း ဤမဏ္ဍပ်ကြီး၌ပင် တပြိုင်တည်းကျရေခံနေကြကြည့်ရှုနေကြသည် - ဟူလို။

လောက၊ ပေ၊ သဒ္ဓိဏ္ဍိတံ။ ။ ဧကတ္ထ - တခုသောအရပ်၌၊ ဝိဏ္ဍိတံ - ပေါင်းစုအပ်သော၊ ရာသိကတံ - အစုပြုအပ်သော (သဒ္ဓိဏ္ဍိတံကို ထပ်ဖွင့်၊) လောကေ - ၌၊ ရမဏီယတာဝံဝိယ - မွေ့လျော်ဘွယ်ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အဆင်တန်ဆာ) ကဲ့သို့၊ - (ဋီကာ)၊ ဤဋီကာအလို “သဒ္ဓိဏ္ဍိတံ” ဟူသော ဝိသေသနကို ရှေးဦးစွာပေး၊ “ရမဏီယသာ+တာဝေါ ရာမဏေယျကံ” ဟုလည်း ပြု။ [ရမဏီယာဗိတော ကဏ်” သုတ်ဖြင့် စီရင်။] “ရမဏီယ” အရ မွေ့လျော်အပ်သော အရာဝတ္ထုရ၍၊ ထို ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဘာဝအနက်ကား အစွမ်းကုန် လှပသော အဆင်တန်ဆာများရသည်။

ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍိ။ ။ ဖဂ္ဂုရုတိတသာရံဝိယ - အကာမှကင်းသော အနှစ်ကဲ့သို့၎င်း၊ ကသဋ္ဌ ဝိနိမုတ္တိ - အဖတ်မှလွတ်သော၊ ပသန္တံဝိယစ - အကြည် (အဆီ) ကဲ့သို့၎င်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗေ သု (ဒဋ္ဌံအရဟရူပေသ) - တို့တွင်၊ သာရဘူတံ - အနှစ်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ ပသန္တဘူတံစ - အကြည်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ မဏ္ဍပံ၌စပ်၊ - ဝဏ္ဏိပဒတို့အဖွင့်၊ “ကြည့်ရှုထိုက်သော အရာဝတ္ထုတို့တွင် အဆီအနှစ် အကြည်လည်း ဖြစ်ထသော” ဟု ပေး၊ သာရတ္ထ အလိုမှ “ဒဋ္ဌဗ္ဗော (ဒဿနီယော) + သာရဘူတော (ဝိသိဋ္ဌတရော) + မဏ္ဍော (မဏ္ဍနံ အလင်္ကာရော) တေသာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍော = ကြည့်ရှုစတွယ် တင့်တယ် ထူးမြတ်သော တန်ဆာရှိသော” ဟု ပေး။ [“သာရောစ+သော+မဏ္ဍောစာတိ သာရမဏ္ဍော၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော+သာရမဏ္ဍော ယသာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍော” ဟု ပြု။]

မှတ်ချက်။ ။ “လောကရာမဏေယျကံ ဣဝ သဒ္ဓိဏ္ဍိတံ” သည် မဏ္ဍပ်၏ ဝိသေသနမဟုတ်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍိ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထို ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍိ၌လည်း အန္တတ္ထ ဖြစ်သော အတွင်းနက်ဂုဏ်တွင်သာ စပ်ပါ၊ လောကဝယ် မွေ့လျော်ဘွယ် ဟူသမျှကို အကယ်၍ ပေါင်းစပ်ထားလျှင် ကြည့်ရှုဘွယ်အကောင်းဆုံး ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤမဏ္ဍပ်၌လည်း ကြည့်ရှုဘွယ်ဟူသမျှတို့တွင် အကောင်းဆုံးတန်ဆာများ ပါရှိသည် - ဟူလို၊ ဤသို့ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍိတွင် စပ်စေလိုသောကြောင့်ပင် စနိပါတ်ကို “လောကရာမဏေယျကံ ဣဝ” ၌ မထားဘဲ “ ဧကနိပါတတိတ္ထိဣဝစ ” ၌ အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ မဏ္ဍပံ - မဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ - မွှောရုံကို၊ ကာရာပေတွာ-
ပြုစေပြီး၍၊ ဝိဝိဓ ကုသုမဒါမောလမ္မက ဝိနိဂ္ဂလန္တ စာရူပိတာနံ - အထူးထူး
အပြား ပြားတွဲလျားကျသောပန်းကုံးတို့ကို အံထွက်စေလျက် တင့်တယ်သော
မျက်နှာကြက်လည်း ရှိထသော၊ ရတနဝိစိတြမဏိကောန္တိမတလံ ဣဝ-ရတနာ
တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပဒခြားတို့ကို ဖြတ်တောက် ထုရိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ

မဏ္ဍပံ ။ ။ မဏ္ဍိ (သုရိယရသ္မိ) - နေရောင်ကို+ပါတိ- စောင့်ရှောက်တတ်၏
ဣတိ မဏ္ဍပေါ၊ နေရောင်ကာ အဆောက်အဦးကို “မဏ္ဍပ်” ဟုခေါ်၏၊ ထောမနိမိဉ္စ
“မဏ္ဍိ-တန်ဆာကို၊ ပါတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏” ဟု ပြု၍ “ဇနဝိဿမဋ္ဌာန-လူဝံ
အပန်းဖြေရာအရပ်၊ ဒေဝါဒိဂေဟ-နတ်စသည်တို့၏ အိမ်” ဟု အနက်ဖွင့်၏၊ ဤနေရာ၌
ကား “ဘိတ္တိ၊ ထမ္မ၊ သောပါန” စသည်တို့ဖြင့် ခိုင်ခံ့အောင် ဆောက်လုပ်အပ်သော
သံဂါယနာတင်သော အခါ နေထိုင်သို့ရာ ဖြစ်သော မွှောရုံကြီးပင်တည်း။

ဝိဝိဓပေ၊ အလင်္ဂရိက္ခာ ။ ။ ကာရေတွာတိုင်အောင် အဖြူထည် ဆောက်လုပ်
ပုံကို ပြုပြီး၍ တန်ဆာဆင်ပုံကို ပြုလိုသောကြောင့် “ဝိဝိဓပေ၊ အလင်္ဂရိက္ခာ ” ဟု မိန့်၊
ကုသုမဒါမာနိစ + တာနိ + ဩလမ္မကာနိစာတိ ကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ (“ဩလမ္မက
ကုသုမဒါမာနိ” ဟု ဆိုသင့်လျက် “ဩလမ္မက” ဟူသော ဝိသေသနကို နောက်ချ၍
ဆိုသည်၊ ဥပမာ- “အာဟိတဂ္ဂိ-ဣတ္ထန်းအပ်သောမီး” ဟု ရာ၌ အာဟိတဝိသေသနကို
နောက်ချ၍ “အာဂျာဟိတော” ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း၊ [အဂ္ဂိ+ အာဟိတော အဂျာ
ဟိတော၊ အာဟိတောတိ-အာဘတော၊ ဇာလိတောဝါ-သုတ္တနိပါတဉ္စ။]

ဝိဝိဓာနိ + ကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ ဝိဝိဓကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ - တွဲလျား
ကျသော အထူးထူး အဖုံဖုံ အမျိုးစုံ ပန်းဆင်း (ပန်းကုံး) တို့၊ ဝိနိဂ္ဂလန္တ၌ ဝိ + နိပုဗ္ဗ-
ဂလဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ အန္တပစ္စည်း၊ ဂလဓာတ်သည် ယိုထွက်ခြင်းအနက်ကို
ဟော၏၊ ဝိနိဂ္ဂလယတိ-ယိုထွက်စေတတ်၏၊ ဝါ-ယိုကျလာသကဲ့သို့ ထွက်လာစေတတ်
၏၊ ဣတိ ဝိနိဂ္ဂလန္တ ဝမေန္တံ နိက္ခာမေန္တံ ဝိယ-အံထွက်လာစေသကဲ့သို့၊] ဝိဝိဓ ကုသုမ
ဒါမောလမ္မကာနိ+ဝိနိဂ္ဂလန္တံ ဝိဝိဓပေ၊ ဝိနိဂ္ဂလန္တံ၊ တံ + စာရူပိတာနံ ဧတ္ထာတိ ဝိဝိဓ
ကုသုမဒါမောလမ္မက ဝိနိဂ္ဂလန္တံ စာရူပိတာနော (မဏ္ဍပေါ။) ဤ ဝိသေသနဖြင့် မဏ္ဍပ်
ကို မျက်နှာကြက်- ကြက်ထားပုံကို၎င်း၊ ထို မျက်နှာကြက်မှ အံထွက်စေသကဲ့သို့ တွဲရ၍
ကျသော ပန်းကုံးတွေ ဆင်ပြင်ထားပုံကို၎င်း ထင်မြင်ပါစေ။

ရတန၊ ပေ၊ တလံ ဝိဝေဓ ။ ။ ရတနဟိ+ဝိစိတြိ ရတနဝိစိတြိ (တလံ)၊ ကောဇ္ဇနံ-
ဖြတ်တောက် (ထုရိုက်) ခြင်း၊ ကောဇ္ဇော - ခြင်း၊ မဏိနံ-တို့ကို + ကောဇ္ဇော မဏိ
ကောဇ္ဇော၊ မဏိကောဇ္ဇေန + နိဗ္ဗတ္တံ - ဖြစ်စေအပ်သော အပြင်တည်း၊ မဏိကောန္တိမံ၊
မဏိကောန္တိမဉ္စ + တံ + တလဉ္စာတိ မဏိကောန္တိမတလံ၊ ရတနဝိစိတြိစ + တံ + မဏိကော
န္တိမတလဉ္စာတိ ရတန၊ ပေ၊ တလံ၊ [မဏယော ကောဇ္ဇေတွာ၊ ကတတလတ္ထာ မဏိကော
ဇ္ဇေန နိဗ္ဗတ္တံ တလန္တိ မဏိကောန္တိမတလံ။] ဤ စကားသည် “နာနာပုပ္ဖုပဟာရ ဝိစိတြ-
သုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မ” ၏ ဥပမာစကားတည်း။

အပ်သော မြေအပြင်ကဲ့သို့၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတြသုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္ဘီစ-
အမျိုးမျိုးသော ပန်းပူဇော်ခြင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ကောင်းစွာ ပြီးပြီးသော
မြေအမှူလည်းရှိထသော၊ နံ(မဏ္ဍပံ)-ထိုမဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ-ထိုဓမ္မာရုံကို၊ မြဟ္မ
ဝိမာန သဒိသံ - မြဟ္မာဗိမာန်နှင့် တူစွာ၊ ဝါ - တူအောင်၊ အလင်္ကရိတွာ-
တန်ဆာဆင်ပြီး၍၊ တသ္မိံ မဟာမဏ္ဍေပ-ထိုကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဓမ္မာရုံ၌၊
ပဉ္စသတာနံ - ငါးရာအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ- တို့ဘို့၊ အနန္တဂါနိ-

နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိကမ္ဘီစ။ ။ပုပ္ဖါနံ-ပန်းတို့ကို+ ဥပဟာရော-ကပ်၍ဆောင်ခြင်း၊
ဝါ-ပူဇော်ခြင်း၊ ပုပ္ဖုပဟာရော - ခြင်း၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရော-အမျိုးမျိုးအဖုံအဖုံစုံသော၊
ပုပ္ဖုပဟာရော-ပန်း ပူဇော်ခြင်းတည်း၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရော - ခြင်း၊ တေန + ဝိစိတြီ
နာနာ၊ပေ၊ဝိစိတြီ၊ သုပရိနိဋ္ဌိတံ-ကောင်းစွာ ပတ်ဝန်းကျင် ပြီးပြီးသော + ဘူမိကမ္ဘီ-
မြေ၌ပြုထိုက်သော အမှုကိစ္စတည်း၊ သုပရိနိဋ္ဌိတ ဘူမိကမ္ဘီ၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရ ဝိစိတြီ+
သုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္ဘီ ယသာတိ နာနာ၊ပေ၊ ဘူမိကမ္ဘီ (မဏ္ဍပေါ)၊ နံနှင့် အရတူ
ဖြစ်၍ “ဘူမိကမ္ဘီ” ဟု ဒုတိယန္တထားသည်၊ ထိုပုဒ်ကို နံ၏ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန
အဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ အလင်္ကရိတွာ၏ ကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်၎င်း ပေးနိုင်၏။

ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ။ ။နာနာ ပုပ္ဖုပဟာရ-စသောစကားဖြင့် မဏ္ဍပ်အတွင်း၌
ဆန်းကြယ်စွာ ပန်းမျိုးစုံပူဇော်ထားပုံကို၎င်း၊ မဏ္ဍပ်အတွင်း မြေအပြင်၌ ပြုပြင်ထားပုံ
ကို၎င်း ပြ၏၊ ထိုတွင် ပန်းမျိုးစုံတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပူဇော်ထားပုံမှာ ရတနာ ဝိစိတြ-
ရွှေ၊ ဓမ္မ၊ ပုလဲ၊ မြ၊ ကြောင်မျက်ရွှေ၊ ဝရဇိန်၊ သန္တာနီ-ဟူသော ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့်
ဆန်းကြယ်နေပုံနှင့် တူ၏၊ ဘူမိကမ္ဘီ-ကျောက်ညိုအခဲကလေးများကို ထုခြေ၍ ဒင်ဖြင့်
ဆောင့်ကာ သမံတလင်းပြုလုပ်ထားပုံကား “မဏိကောဋိမ တလ - ပဒမြားညှိကလေး
များကို ထုခြေရိုက်ခွဲ၍ ဒင်ဆောင့်ထားသော သမံတလင်းနှင့် တူပါပေသည်။” [ဧတ္ထေ
ရတနာဝိစိတ္တဂ္ဂဟဏံ နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတ္တတာယ နိဒေသနံ = ရတနာဝိစိတ္တ သဒ္ဓါသည်
နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတ္တ အဖြစ်၏ ဥပမာတည်း၊ မဏိကောဋိမတလဂ္ဂဟဏံ သုပရိ
နိဋ္ဌိတဘူမိကမ္ဘီတာယ (နိဒေသနံ) တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။]

မြဟ္မဝိမာနသဒိသံ။ ။ဤပုဒ်ကို “ဘာဝနပုံသကံ-ကြိယာ၌စပ်ထိုက်သောနပုံလိန်
ရှိသော သဒ္ဓါတည်း” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “အလင်္ကရိတွာ၏ ကြိယာဝိသေသန” ဟုလှို၊
မဏ္ဍပ်ကို အဖြူထည်ဆော်လုပ်စဉ်က “ဝိသုကမ္မ၊ နာ နိဋ္ဌိတသဒိသံ-ဝိသုကြိဖန်ဆင်းအပ်
သကဲ့သို့ ဆောက်လုပ်စေ၏၊ ထိုမဏ္ဍပ်ကို တန်ဆာဆင်သောအခါ “မြဟ္မဝိမာနသဒိသံ-
မြဟ္မဝိမာန်နှင့်တူအောင် တန်ဆာဆင်စေသည်-ဟုလှို။

အနန္တဂါနိ။ ။နတ္ထိ+အဂ္ဂေါ ဇီယသံတိ အနန္တဂါနိ၊ “နတ္ထိ အဂ္ဂေါ” ဟု ဆိုသော
ကြောင့် “တန်ဘိုးမရှိ” ဟု ထင်မှတ်စရာရှိ၏၊ အမှန်မှာ-“မည်၍ မည်မျှ တန်သည်” ဟု
ပိုင်းဖြတ်အပ်သော အဘိုးမရှိ၊ မပိုင်းဖြတ်နိုင်အောင် အဘိုးတန်၏ - ဟု ဆိုလိုသည်။
[အပရိမာဏဂ္ဂါနိ၊ အတ္ထိတံ အသက္ကုဏေယျာနိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-သီ-ဋီသစ်။]

မဖြတ်နိုင်သော အဘိုးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏသတနာနိ - ငါးရာ
 သော အပ်သော နေရာထိုင်အခင်းတို့ကို၊ ပညပေတွာ - ခင်းပြီး၍၎င်း၊ ဒက္ခိဏ
 ဘာဝံ - တောင်အဘို့ကို၊ နိဿာယ - မှီ၍၊ ဝါ - ကျောပေး၍၊ ဥက္ကရာဘိမုခံ-
 မြောက်အရပ်သို့ရှေးရှု မျက်နှာမူသော၊ ထေရာသနံ - ထေရ်၏ နေရာကို၎င်း၊
 မဏ္ဍပ မဇ္ဈေ-မဏ္ဍပ်အလယ်၌၊ ပုရတ္တာဘိမုခံ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူ
 သော၊ ဗုဒ္ဓဿ- အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-
 ဘုန်းတော်ကြီး ဘုရား၏၊ အာသနာရဟံ- သီတင်းသုံးတော် မူခြင်းကို ထိုက်
 သော၊ ဓမ္မာသနံ-တရား၏နေရာကို၎င်း၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏နေရာကို၎င်း၊
 ဝါ- တရားပလ္လင်ကို၎င်း၊ ပညပေတွာ - ခင်းပြီး၍၎င်း၊ ဣ- ဤ တရားဟော
 ပလ္လင်၌၊ ဒန္တခစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ [ဒန္တေ ဟိ+ခစိတံ ဒန္တခစိတံ၊
 စုရာဒိ “ခစ” ဓာတ်သည် “ဗန္ဓန - ဖွဲ့စီခြင်း” အနက်ကိုဟော၏၊] ဝိဇနိ-
 လေးထောင့်ရပ်ကို၊ ထပေတွာစ-ထား၍၎င်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်း သံဃာ
 တော်အား၊ အာရောစာပေသိ-လျှောက်ထားစေပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-တို့၊
 မမ-ဒကာတော်၏၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးစီးပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာရော
 စာပေသိ-စေပြီ။)

တသ္မိံ ခေါပန သမယေ- ၌၊ ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊
 အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒီကို-ကို၊ သန္တာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဝေ-သို့၊ အဟံသု-ပြောကြ
 ကုန်ပြီ၊ (ကိ - နသနည်း၊) ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ- ဤရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ-
 တွင်၊ ဧကော-တပါးသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဝိဿဂန္ဓိ-စိမ်းစို့၊ ညီဟောက်သော
 အနံကို၊ ဝါယန္တော- လှိုင်စေလျက်၊ ဝါ- နံစေလျက်၊ ဝိစရဟိ-လှည့်လည်၏။

ကပ္ပိယ ပစ္စတ္တရဏာနိ ။ ။ [ပတိ+အတ္တရဏ။] အတ္တရိတဗ္ဗာနိတိ အတ္တရဏာနိ၊
 ပတိရူပံ-သို့နေရာနှင့်သူလျော်အောင်၊ (တနည်း) ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ ဝါ-တပါးစီ
 တပါးစီထိုင်ဘို့ရန်+အတ္တရဏာနိ-အခင်းတို့တည်း၊ ပစ္စတ္တရဏာနိ-တို့၊ “လက်လေးသစ်
 ရှည်သော သားမွေးအခင်း” စသည်တို့မှာ မထိုင်အပ်သောကြောင့် “ကပ္ပိယ” ဟု
 ဝိသေသနပြုသည်၊ ပိုးနေရာထိုင်, အမွေးတိုသော သားမွေးအခင်း, လက်ရှစ်သစ်ထက်
 အခြေမရှည်သော ခုံအခင်းစသော ထိုင်ကောင်းသော အခင်းများ-ဟူလို။

ဓမ္မာသနံ ။ ။ ဓမ္မဟူသည် တရားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာသနကို “ဗုဒ္ဓဿ
 ဘဂဝတော အာသနာရဟံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏+အာသနံ-
 နေရာတော်တည်း၊ ဓမ္မာသနံ-ရာ၊ (တနည်း) ဓမ္မဖြင့် ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘေဒေါ
 ပစာရအားဖြင့်၎င်း ဌာနိဓမ္မ၏ ဓမ္မအမည်ကို ဌာနပုဂ္ဂိုလ်၌တင်စားသော ဌာနုပစာရ
 အားဖြင့်၎င်း ယူ၍ ဓမ္မကထိက၏နေရာကို “ဓမ္မာသန” ဟု ခေါ်သည်။

ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-နိဗ္ဗိ)ထေရော-သည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဣမသ္မိံ-ဘိက္ခုသံဃေ-၌၊ ဝါ - တွင်၊ အညော - ငါမှတပါးသော၊ ဝိဿဂန္ဓိ-ကို၊ ဝါယန္တော-လျက်၊ ဝါ-လျက်၊ ဝိစရဏက ဘိက္ခုနာမ - လှည့်လည်သောရဟန်း မည်သည်၊ နတ္ထိ - မရှိ၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်စေရန်၊ ဧတေ - ဤရဟန်းတို့သည်၊ မံ-ကို၊ သန္ဓာယ - ၍၊ ဝဒန္တိ - ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဣတိ - ဤသို့ကြ၍၊ သံဝေဂံ - ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ (ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သို့)

ဝိဿဂန္ဓိ။ ။“ထ ဝိဿံ အာမဂန္ဓိယံ”အဘိဓာန်(၁၄၆)နှင့်အညီ ညှိစိုစိုအနံ့သားစိမ်း ငါးစိမ်းအနံ့မျိုးကို“ဝိဿဂန္ဓိ”ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ကိလေသာမကင်းသေးသော အရှင်အာနန္ဒာအတွက် ထို အနံ့နှင့်တူသော ကိလေသာအနံ့ကို “ဝိဿဂန္ဓိ”ဟု ဆိုသည်။ [သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌“ဝိဿဂန္ဓိ”ဟူသော ပါဠိကိုယူ၍“အနတ္တဇနနတော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဿ သင်္ကာသဘာယ - အဆိပ်နှင့်တူသည့်အတွက်၊ ကိလေသော ဝိသံ - ကိလေသာသည် အဆိပ်တည်း” စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖွင့်လေသည်။ ထိုအလို“ကိလေသာတည်းဟူသော အဆိပ်နံ့ကို”ဟု ပေး။]

သံဝေဂံ။ ။သဟောတ္တပ္ပဉာဏ် (ဩတ္တပ္ပစေတသိက်နှင့်တကွဖြစ်သော ဉာဏ်) ကို “သံဝေဂံ”ဟု ခေါ်၏။ သံဝိဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သံဝေဂေါ။ [“ဉာဏမောဟိတဘာရာနံ, ဓမ္မသံဝေဂသညိတံ = ချအပ်ပြီးသောခန္ဓာဝန် ကိလေသာဝန်ရှိသော ရဟန္တာတို့၏ ဉာဏ်ကို “ ဓမ္မသံဝေဂ ” ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်၏ ” ဟူသော စကား၌ “ ဩဟိတဘာရာနံ”ဟူသောစကားကို ယေဘုယျနည်း, ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကား ဟု မှတ်၊ ဩဟိတဘာရမဖြစ်သေးသော ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့မှာလည်း ဤဓမ္မသံဝေဂမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ မှန်၏-အရှင်အာနန္ဒာ၌ ထိုစဉ်ကဖြစ်သော သံဝေဂသည် ဓမ္မသံဝေဂ (ဩတ္တပ္ပနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်) မဟုတ်လျှင် ထိတ်လန့်ကြောင်း ဒေါမနဿဖြစ်ရ၏။ ထိုဒေါမနဿကား ရဟန္တာဖြစ်အောင် တရားအားထုတ်ဘို့ရာ သေချာသောအကြောင်း မဟုတ်နိုင်၊-သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“တသ္မိံ ခေါပန သမယေ၊ ပေ၊ သံဝေဂံ အာပဇ္ဇိ၊ ဧကစ္စေ” တိုင်အောင် သော စကားရပ်သည် ဤအဋ္ဌကထာ၏ ပါဠိရင်းမဟုတ်၊ သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာမှ စာပြင်ဆရာတို့ ကူထားအပ်သော စကားတည်း။ ထိုသို့ ယူရာမှာလည်း “တသ္မိံ ပန ဒိဝသေ” ဟူသော စကားကို တမျိုးပြင်၍ “ တသ္မိံ ခေါပနသမယေ ” ဟု ဝိနည်းစာသွားနှင့် တူအောင် ပြင်ဆင်ထားကြသည်။ မှန်၏-သီလက္ခန်၌ “သန္ဓာယ ဘာသိတ =ရည်ရွယ်၍ ပြောအပ်သော” စကားကို ပြုပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာကို တိုက်ရိုက်ပြောကြသော “ပစ္စက္ခဘာသိတ”စကားကိုပြရာ၌ “ဧကစ္စေ နံ အာဟံသုယေဝ”ဟု ရှေ့ကို ညွှန်ပြသော “နံ” နှင့် “ဝေ” ထည့်၍ပြ၏။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ သန္ဓာယဘာသိတ ” စကား မပါခဲ့သောကြောင့် ရှေ့ကိုပြန်၍ ညွှန်ပြစရာ မရှိရကား “နံ+ဝေ”မပါဘဲ “ဘိက္ခု အာယ သ္မန္တံ အာနန္ဓိ အာဟံသု” ဟုသာ ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် “ တသ္မိံ၊ ပေ၊ ဧကစ္စေ ” တိုင်အောင် စကားသည် ဤအဋ္ဌကထာ၏ မူရင်းမဟုတ်ဟု မှတ်။

အာပဇ္ဇိ-ရောက်ပြီ၊ ကေဇ္ဇေ-နိသော၊ [တသ္မိံ ခေါပန သမယေမှစ၍ ဤ ကေဇ္ဇေ တိုင်အောင်သော ဝါကျသည် သီလက္ခန္ဓ်အဋ္ဌကထာမှ ယူထည့်ထားသော ဝါကျဖြစ်သည်] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-ကို၊ အာဟံသု - နိဗ္ဗိ (ကိ-နည်း၊) အာဝုသော- ငါ့ရှင်၊ သွေ - နက်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော - သံဃာ့ အစည်းအဝေးတည်း၊ တုဗ္ဗ-လည်း၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတွာ- ၍) သကရဏီယော - အထက်မဂ်အလိုငှါ ပြုဘွယ်ကိစ္စနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ တေန- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေက္ခသကရဏီယဏ် အဖြစ်ကြောင့်၊) တေ - အား၊ [ယုတ္တံ ၌စင်၊ အလမတ္တသမ္ပဒါနံ။] ဝါ- သည်၊ [ဂန္တိ၌စပ်၊ အဝုတ္တကတ္တား၊] သန္နိ ပါတံ- သံဃာ့အစည်း အဝေးသို့၊ ဂန္တိ- သွားခြင်းငှါ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ အပ္ပတ္တော-မမေ့မလျော့သူသည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-။)

အထခေါ- ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ သွေ-၌၊ သန္နိပါတော- သံဃာ့အစည်းအဝေးတည်း၊ ယွာဟံ(ယော+အဟံ)-အကြင် ငါသည်၊ သေက္ခော- သည်၊ သမာနော- ဖြစ်ပါလျက်၊ သန္နိပါတံ- သို့၊ (ယံ) ဂစ္ဆေယျံ- အကြင်သွားရာ၏၊ (တဿ) မေ-ထို ငါ့အား၊ ဝါ- ၏၊ တေ-ဤ သွားခြင်းသည်၊ နခေါ ပတိရူပံ-မလျှောက်ပတ်ချေ၊ [တေရှိ၍ ယံဟု ထည့်ပြီး၊ ယွာဟံရှိ၍ တဿ ဟု ထည့်သည်။] ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ဗဟုဒေဝရတ္တိ-ဗျားစွာ သာလျှင်ဖြစ်သော ညဉ့်ကို၊ [ဝိတိနာမေတွာ၌ စပ်၊] ကာယဂတာယ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆံစသော ကောဋ္ဌာသအပေါင်း၌ဖြစ်သော၊ သတိယာ-သတိ ဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသ သမယံ-၌၊ စက်မာ- စကြိမှ၊ ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိပဇ္ဇိဿာမိ- လျောင်းရဥးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ- ကို၊ အာဝဇ္ဇေသိ-စောင်း လှည့်လိုက်ပြီ၊ [အာဝဇ္ဇေသိတိ ဥပ နာမေသိ၊ ဝဇ္ဇိဓာတ်က “စာဂ” အနက် ဟောသာ ရှိသောကြောင့် ဝဇ္ဇဓာတ်ကြို၊ နှုကို ဇူပြု။] ဋ္ဌေ- ၂ ဘက်ကုန်သော၊ ပါဒါ-ခြေတို့သည်၊ ဘုမိတော-မြေမှ၊ ဝါ-တည်ရာအရပ်မှ၊ မုတ္တာ- လွတ်ကုန် ပြီ၊ သီသံစ - ဥျားခေါင်းသည်လည်း၊ ဝိဗ္ဗောဟနံ - ခေါင်းအုန်းသို့၊ အပ္ပတ္တံ-

သာရတ္ထ။ ။ တသ္မိံ ပနဒိဝသော၊ ပေသံဝေဝံ အာပဇ္ဇိ၊ ကေဇ္ဇေ နံ အာဟံသုယေဝ “သွေ အာဝုသော သန္နိပါတော” တိ အာဒိ၊ ဣဒါနိ တံ ဒဿေန္တော အာဟံ “ဘိက္ခု၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ အာဟံသု” တိ အာဒိ။ .... ဤဂီကာ၌ သီလက္ခန္ဓ်ဆိုပုံကို အပြည့် အစုံ ဆိုပြီးနောက် (ထို သီလက္ခန္ဓ်စကားကို မဖွင့်ဘဲ) ဤ အဋ္ဌကထာ၌ပါသော စကား လောက်ကိုသာ ကျမ်းတက်ပြလို၍ “ဣဒါနိ တံ ဒဿေန္တော အာဟံ” ဟု မိန့်သည်။

မရောက်တတ်သေး၊ တေသို့ အန္တရေ-ဤအတွင်း၌၊ အနုပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိ တို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစုံတခုသောတရားကို မယူမူ၍၊ (တနည်း) အနုပါဒါယ- ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ - အာသဝေါတို့မှ၊ ဝါ- အာသဝေါနှင့် တကွဖြစ်သော ကိလေသာအားလုံးတို့မှ၊ စိတ္တံ - သည်၊ ဝိမုစ္စိ-လွတ်ပြီ။

ဟိ - ချွဲ၊ အယံ အာယသ္မာ - ဤ အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ စင်္ဂါမေန - စင်္ကြံ သွားခြင်းဖြင့်၊ ဗဟိ-ကျောင်းဆောင်၏ ပြင်ဘက်၌၊ ဝိတိနာမေတွာ - အချိန်ကို လွန်စေ၍၊ ဝိသေသံ - တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတံ - ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ အသက္ကော နော-မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မံ-ကို၊ တေ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ နန-မိန့်တော်မူဘူးသည် မဟုတ်ပါလော၊ (ကိ) အာနန္ဒ-န္ဒာ၊ တံ-သည်၊ ကတပညော-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသည်၊ အသိ- ဖြစ်၏၊ ပဓာနံ - အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယကို၊ အနုယု - အားထုတ်လော၊ ဒိပ္ပံ - လျင်မြန်စွာ၊ အနာသဝေါ - အာသဝေါမရှိသည်၊ ဝါ - အာသဝေါ ကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ ဟောဟိသိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစ နန- လော၊ [မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊] စ - ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ - တို့၏၊ ကထာဒေါသော နာမ-စကားတော်၏ ချွတ်ယွင်းချက်အပြစ် မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ [ကထာယ+ အပရစ္ဆံနာမ။] မမ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဝီရိယံ-ကို၊ အစ္စာရဒ္ဓံ- အလွန် အားထုတ် အပ်ပြီ၊ ဝါ- လွန်နေပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝီရိယလွန်နေသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်) မေ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာယ- ဥဒ္ဓစ္စအကျိုးငှါ၊ သံဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဝီရိယသမတံ-ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့် ညီမျှသည်၏အဖြစ်

အနုပါဒါယ၊ ပေ၊ ဝိမုစ္စိ။ ။ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ကိဉ္စိဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ-မည်သည် တရားကိုမျှ တဏှာဖြင့် ငါ့ဟာ ဟု မယူ၊ ဒိဋ္ဌိဖြင့်လည်း အတ္တဟု (စိတ်က) မယူမူ၍၊ ယေဟိဝါကိလေသေဟိ သဗ္ဗေဟိ မုစ္စတိ၊ တေသံ လေသမတ္တံဝိ အဂ္ဂဟေတွာ = အကြင် ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်၏၊ ထိုကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကိုလည်း စိတ်က မယူမူ၍ “ အာရုံမပြုမူ၍ ” ဟုလို။ [“ အာသဝေဟိ ” သည် ဥပလက္ခဏနည်းသာ၊ ကိလေသာအားလုံးမှပင် လွတ်၏။]

ကတပညော။ ။ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယဘူတံ (ဝဋ်မှကင်းသော နိဗ္ဗာန်၏အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊) ကတံ (ဥပစိတံ) ပုညံ ယေနာတိ ကတပညော၊ အရ ဟတ္တာဓိဂမ္မာယ- အရတ္တဖိုလ်ရဘိရာ၊ ကတာဓိကာရေ- ပြုအပ်ပြီးသော အလွန်အကဲ ပြုအပ်ခဲ့သောကောင်းမှုရှိ၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဝီရိယ သမတံ။ ။ စင်္ဂါမေနဝီရိယဿ- ၏၊ အဓိမတ္တတ္တာ-လွန်ကဲသော အတိုင်း အရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (လွန်နေသည့်အတွက်၊) တဿ-ထိုစင်္ကြံသွားကြောင်း

ကို၊ ယောဇေမိ-ယှဉ်စေရဉ္စတော့အံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍ စင်္စမာ - မှ၊ ဩရော
 ဟိတွာ - ဆင်း၍၊ ပါဒေဝေဝနဋ္ဌာနေ - ခြေဆေးရာအရပ်၌၊ ဌတွာ - တည်၍၊
 ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ- မဉ္ဇကေ-
 ညောင်စောင်းငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ယောတံ - အတန်ငယ်၊ ဝိသမိဿာမိ-
 အပန်းဖြေရဉ္စတော့အံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ-ကို၊ မဉ္ဇကေ - ၌၊ အပနာ
 မေသိ - စောင့်လှည့်လိုက်ပြီ၊ ဧဒေါဒါ ဘုံမိတောမုတ္တာ , သီသဉ္စ ဗိဗ္ဗောဟနံ
 အပတ္တံ၊ တေသ္မိံ အန္တရေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ ထေရဿ-
 ၏၊ စတု ဣရိယာပထ ဝိရဟိတံ - လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်မှကင်းသော၊
 အရဟတ္တံ - အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ အဟောသိ - ပြီ။ [ခြေတို့၏ ကည်ရာမှ
 လွတ်ခြင်းကြောင့် ရပ်နေ , ထိုင်နေသည် ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ ဥးခေါင်၏
 ခေါင်းအုံးသို့ မရောက်ခြင်းကြောင့် အိပ်သည် ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ အသွား
 အတွက်ကား ပြောဘွယ်ရာပင် မရှိ။] တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လေးပါးသော
 ဣရိယာပုထ်မှကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဣမသ္မိံသာသနေ-
 ဤ သာသနာတော်၌၊ အနိပဇ္ဇော-လျောင်းလည်း မလျောင်းဘဲ၊ အနိသိန္ဓော-
 ထိုင်လည်းမထိုင်ဘဲ၊ အဋ္ဌိတော-ရပ်လည်းမရပ်ဘဲ၊ အစင်္ဂမန္တော-ကြိုလည်း
 မသွားဘဲ၊ ကော ဘိက္ခု-အဘယ်ရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္ထော-ရောက်
 သနည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တေ- ပြောဆိုအပ်သော်၊ အာနန္ဒထေရော-သည်၊ (အနိ
 ပဇ္ဇော-ဘဲ၊ အနိသိန္ဓော အဋ္ဌိတော အစင်္ဂမန္တော, အရဟတ္တံ- သို့၊ ပတ္ထော-
 ပြီ) ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ ဝန္တတိ-သင့်၏။

အထ-ရဟန္တာဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာ - နံသော၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊
 ဒုတိယဒိဝသေ-၂ ရက်မြောက်နေ့၌၊ [ထေရေနအရ ဟတ္တပုတ္တ ဒိဝသတော
 ဒုတိယဒိဝသေ။] ကတဘတ္တ ကိစ္စာ - ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စ ရှိကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ) ပတ္တစိဝရံ- ကို၊ ပဋိသာမေတွာ - သိမ်းဆည်းပြီး၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-
 တရားသဘင်၌၊ သိန္ဓိပတိတာ- စုဝေးကြကုန်ပြီ၊ [သဟ + ဘာသန္တိ ဣတ္ထတိ
 သဘာ၊ ဓမ္မဿ + သဘာ ဓမ္မသဘာ၊ (မဏ္ဍပေါယေဝ)၊ ပက္ခဿ ပဉ္စမိယံ
 သန္ဓိပတိတာ။] ပန - အထူးကား၊ အာနန္ဒတ္ထေရော - သည်၊ အတ္တနော-၏။

ဝိရိယကို၊ ပဟာနဝသေန - ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သမာဓိနာ - နှင့်၊ သမရသတာ
 ပါဒနေန - တူမျှသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိရိယသမထံ
 ယောဇေမိ။ [သမဿ-သမာဓိနှင့်ညီမျှသော ဝိရိယ၏+တာဝေါသမတာ၊ ဝိရိယဿ +
 သမတာ ဝိရိယသမတာ။] “ ဝိရိယသမထံ-ဝိရိယနှင့် သမာဓိကို” ဟုလည်း သီလက
 ဋီကာသစ်၌ မူတဲပြု၏။

အရဟတ္တပ္ပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ ဝါ-ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို၊ ဣပေတုကာမော-သိစေလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူ၊ နဂတော-မသွား၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊ ယထာဝရမံ - အကြင်အကြင် ကြီးသူတို့ အတိုင်း၊ ဝါ - ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ အတ္တနော အတ္တနော - ၏၊ ပတ္တာသနေ- ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသိဒန္တာ-ထိုင်ကုန်လသော်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ထပေတွာ - ချန်ထား၍၊ နိသိန္ဒာ - နံပြီ၊ တတ္ထ- ထိုရဟန်း တို့တွင်၊ ကေဟိစိ - အချို့ ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ - တို့က၊ ဧတံ အာသနံ - သည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏ နေရာနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏ နေရာပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒောပန- သည်ကား၊ ကုဟိ-သို့၊ ဂတော- သနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးကြကုန်ပြီ၊ တသ္မိ- သမယေ-ထိုအချိန်၌၊ ထေရော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကံ) ဣဒါနိ-၌၊ မယံ-၏၊ ဂမနကာလော - သွားချိန်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ [ဂမနဿ+ကာလော ဂမနကာလော၊] တတော-ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ အာနု ဘာဝံ-အာနုဘော်ကို၊ ဒေသေန္တော-ပြုလျက်၊ ပထဝိယံ-၌၊ နိမုဇ္ဇိတွာ-ငှပ်၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာသနေယေဝ-၌သာလျှင်၊ အတ္တာနံ - ကိုယ်ကို၊ ဒေသေသိ- ပြုပြီ၊ အာကာသေန- ကောင်းကင်ဖြင့်၊ အာဂတိာ - ၍၊ နိသိဒိ - ပြီ၊ ဣတိဝိ- ဤသို့လည်း၊ ဧကေ-အချို့ ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏) ဧဝံ- ဤသို့ လျှင်၊ တသ္မိ- အာယသ္မန္တေ-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ နိသိန္ဒေ- ထိုင်ပြီးလသော်၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍သိစေတော်

အရဟတ္တပ္ပတ္တိ ဣပေတုကာမော။ ။ “သေက္ခဖြစ်၍ ဓမ္မသံဂီတိ၌ သွင်းယူတို့ မထိုက်သော်လည်း မဟုသုတ ဖြစ်သောကြောင့် သွင်းယူကြစို့” ဟု ရှေးတုန်းကအကြံ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ထေရ်တို့ကို (ယခုတော့ ရဟန္တာလည်းဖြစ်ပေ)-ဟု သောမနဿကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ “အပ္ပမတ္တော ဟောဟိ” ဟု တိုက်တွန်းကြခြင်း၏ အကျိုး ရှိကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ၎င်း၊ ကြားဝါမှမပါ - သာသနာတော်၏ မွန်မြတ်ပုံကို ပြလို၍ ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း ပြောပြမှုကို ဘုရားရှင်လည်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ကြောင့်၎င်း၊ မိမိ၏ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလိုသည်။

ကော။ ။ မဇ္ဈိမဘာဏကာနိယေဝ ကော၊ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဋ္ဌိဟိ သဗ္ဗံ မဇ္ဈိမဘာဏကာ ဝဒန္တိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ - သာရတ္ထ။ ဤစကားကို သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပုံကို ထောက်၍ ဋီကာမိန့်သည်။ ထိုသီလက္ခန္ဓာ၌ ဒီဃဘာဏကတို့ဆိုပုံ - မဇ္ဈိမဘာဏကတို့ ဆိုပုံ အပြည့်အစုံပြထားရာဝယ် ဒီဃဘာဏကတို့ ဆိုပုံကို ရှေးဦးစွာပြပြီးမှ “မဇ္ဈိမ ဘာဏကာပန ဝဒန္တိ၊ အာနန္ဒတ္ထေရော အတ္တနော အရဟတ္တပ္ပတ္တိ ဣပေတုကာမော” စသည်ကို ဆိုသည်။

မူပြီ(ကိ)အာဂုဿော-တို့၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ သံဂါယာမ-
 သံဂါယနာ တင်ကုန်မည်နည်း၊ ဓမ္မံဝါ- ဓမ္မကိုလော၊ ဝိနယံဝါ- ကိုလော၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ-မူပြီ)ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှော့ကြကုန်ပြီ၊
 (ကိ)ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ [တိုက်ရိုက်ခေါ်ရန်မသင့်သောကြောင့် “ မဟာ
 ကဿပ” ဟု မပါသင့်။] ဝိနယောနာမ- ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-
 ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု - အသက်တော်ပါတည်း၊ ဝိနယေ - သည်၊
 ဌိတေ - ပါဠိအနက် မပျက်စုံညီ လက္ခဏာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်လသော်၊
 သာသနံ-သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ တဿ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့
 ဝိနည်းတည်မှ သာသနာတည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပဌမံ - စွာ၊ ဝိနယံ-
 ကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-နိဗ္ဗိ) ကိ-
 အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ခရံ-ပခာနကို၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ (သံဂါယာမ-
 န်မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ (ခရံ-ကို၊
 ဝါ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ သံဂါယာမ-စို့)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

အာနန္ဒော-သည်၊ (ခုရော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောထုံ-ဖြစ်ခြင်းငှါ၊) နပ
 ဟောတိ ကိ - မစွမ်းနိုင်သလော၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ နော နပ
 ဟောတိ - မစွမ်းနိုင်မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ အပိစ - ထိုသို့ပင် စွမ်းနိုင်ပါ
 သော်လည်း၊ [ခေါ်ပန-အနက်မရှိ။] သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဓရမာနောယေဝ-
 သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်ကပင်၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိ-ဝိနည်း ပရိယတ်ကို၊
 နိဿာယ-မှီ၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ တေဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ယဒိဒံ

အာမန္တေသိ။ ။ တချို့နေရာ၌ ခေါ်ရုံသက်သက်ကို “အာမန္တန” ဟု သုံးနှုန်း၏၊
 ပုံစံကား-ဟေဘိက္ခု၊ သာရိပုတ္တံ အာမန္တေဟိ (ခေါ်ချေလော)၊ တချို့နေရာ၌ အခေါ်
 မပါ၊ သိစေရုံကိုသာ “အာမန္တန” ဟု သုံးနှုန်း၏၊ ပုံစံကား - “အာမန္တယာမိ ဝေါ
 ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့ သင်တို့ကို သိစေတော်မူအံ့” တည်း၊ ဤနေရာ၌ကား “အာဂုဿော”
 ဟု လည်း ခေါ် “ကိ” ပဌမံ သံဂါယာမ ဓမ္မံဝါ ဝိနယံဝါ” ဟု အကြောင်းအရာကိုလည်း
 မေးမြန်းပြောဆိုသောကြောင့် “ခေါ်၍ပြောဆိုပြီ” ဟု ပေး၊ “ဘိက္ခု၊ အာလပိ၊ အဘာ
 သိ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဤ အာလပန-ဘာသာန] မျိုးကိုပင် “သမ္မောဓေသိတိ အယတ္ထေ
 အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်။

ကိ အာနန္ဒော၊ ပေ၊ သံဂါယာမာတိ ။ ။ ဤစကားသည် ထိုအချိန်က တကယ်
 မေးကြ-မြေကြသော စကားမဟုတ်၊ ထိုသို့ မေးတံ့ယုံရှိသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့
 ထုတ်ပြအပ်သော ပုစ္ဆာစကားတည်း။ [ကိ အာနန္ဒော နပဟောသိတိ အဋ္ဌကထာစရိ
 ယေဟိ ထပိတပုစ္ဆာ။] ထိုပုစ္ဆာအလိုက် မြေသောစကားလည်း အဋ္ဌကထာတို့ စကား
 ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သံဂါယာမာတိ” နေ၌ “အဝေါရိ” ဟု ထည့်၍ပေးသည်။

ဥပါလီတိ - တေဒဂ္ဂံ၊ ပေ၊ ဥပါလီဟု၍၊ တေဒဂ္ဂေ - တေဒဂ်အရာ၌၊ ထပေသိ-
 ထားတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင်ဥပါလီ၏ သက်တော်ထင်ရှား
 ရှိတော်မူစဉ်ကပင် တေဒဂ်အရာ၌ ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပါလီ
 ထွေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-မေး၍၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယာမ-ရုံ၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစုံ-
 လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊) [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယဒိဒံ(ယော+အယံ) ဥပါလီ-အကြင်
 ဥပါလီသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ(ဧသေံ ဥပါလီ)-သည်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-
 သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာနံ- ဝိနည်းကိုဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့တွင်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ (တနည်း) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဥပါလီ-
 ဥပါလီဟူသော၊ ယဒိဒံ (ခန္ဓပဉ္စကံ)- အကြင့် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်၊
 (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ခန္ဓပဉ္စကံ)-သည်၊ မမ သာဝကာနံ ဝိနယဓရာနံ၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့တွင်၊ ဝါ - ရဟန်း ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတို့တွင်၊
 အဂ္ဂံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။]

တတော-ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ထေရော- သည်၊ ဝိနယံ-
 ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ - မေးခြင်း အကျိုးငှါ၊ အတ္တနာဝ - ကိုယ်တိုင် သာလျှင်၊
 အတ္တာနံ- မိမိကို၊ သမ္ပနိ- သမုတ်ပြီ၊ ဥပါလီထွေရောပိ- သည်လည်း၊ ဝိသဇ္ဇန
 ထာယ-ဖြေဆိုခြင်းအကျိုးငှါ၊ (အတ္တနာဝ အတ္တာနံ)သမ္ပနိ-ပြီ၊ တတြ-ထိုသို့
 သမုတ်ရာ၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ ပါဠိ - သံဝိတိက္ခန္ဓက ပါဠိတော်
 တည်း၊ အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါ-သည်၊ သံယံ-ကို၊ ဣပေသိ-
 သိစေပြီ၊ (ကိ) အာဂုသော- တို့၊ သံဃော - သံဃာတော်သည်၊ မေ - ၏၊
 (ဝစနံ-စကားကို) သုဏာတု- နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဝိနယ
 ပုစ္ဆန ကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ-လျှောက်ပတ်သော အခါရှိသည်၊ ယဒိ(သိယာ)-

တေဒဂ္ဂံ။ ။ဧသော အဂ္ဂေါ၊ လိင်္ဂပိပလ္လာသေန ဟိ အယံ နိဗ္ဗေသော = ပုလိန်မှ
 နပုလိန်ပြန်ခြင်းအားဖြင့် ဤ ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ယဒိဒန္တိစ ယော အယံတိ အတ္ထော၊
 ယံ+ဣဒံဟု နပုလိန်ပြန်နေသည်။ အနက်မှာ “ယော + အယံ” ဟု ပုလိန်အနက်သာ၊
 ဤအဖွင့်ကိုရည်ရွယ်၍ “ယဒိဒံသာ၊ ပုဒ်ရှိရာ၊ ဥ ဖြာသိန်နှင့်ရွေး၊ ။ ဖြာဝုစံနှင့်တွေး”ဟု
 နိယာမ်ဆိုကြသည်။ ယဒိဒံခန္ဓပဉ္စကံတိဝါယောဇေတဗ္ဗံ(နဂိုလိန်ရှိအတိုင်း ခန္ဓပဉ္စကံကို
 စွဲပါ) -ဟူလို။

အတ္တနာဝ သမ္ပနိ။ ။“အတ္တနာ”ကို သမ္ပနိ၏ ကြိယာဝိသေသနဟု မှတ်၊ အချို့က
 “အတ္တနာကို လိန်အနက်၌ တတိယာသက် (ပုတ္တကတ္တား)”ဟု ဆိုကြ၏။ ထေရောဟု
 ကတ္တားရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစကားမသင့်။ [ကေစိပန လိင်္ဂတ္ထေ တတိယာ၊ အဘိ
 ဟိတကတ္တုဘာဝတောတိ ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တမေဝ , ထေရောတိ ကတ္တုနော ဝိဇ္ဇမာန
 ထာ-သိ-ဝိ-သစ်။]

အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဝေသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) အဟံ- သည်၊ ဥပါလိ-ကို
 ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျံ-မေးရာပါ၏၊ [ပုစ္ဆဓာတ်က ဒွိကမ္မကဖြစ်၍ “ဥပါလိ-
 ဝိနယံ” ဟု ၂ ကံထားသည်။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဣပေသိ- သိစေပြီ၊ အာယသ္မာဓိ
 ဥပါလိ-သည်လည်း၊ သံဆံ ဣပေသိ(ကံ)ဘန္တေ- တို့၊ သံဃော မေ (ဝစနံ)
 သုဏာတု၊ သံဃဿ၊ (ကမ္ပံ-ဝိနယဝိသဇ္ဇနကံသည်။) ပတ္တကလ္လံ ယဒိ(သိယာ၊
 ဝေသတိ)အဟံ၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-
 မေးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝိသဇ္ဇေယျံ-ဖြေဆိုရာပါ၏၊ ဝါ-ဖြေရပါလိမ့်မည်၊
 ဣတိ-သို့၊ ဣပေသိ-ပြီ၊ [ပုစ္ဆဓာတ်က ဓာတ်ကံကို ဟောသောကြောင့် “အဟံ
 ပုဋ္ဌော” ဟု ဝုတ္တကံထား၍ “ဝိနယံ” ကို အဝုတ္တကံထားသည်။]

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တနာဝ- သာလျှင်၊ အတ္တာနံ- ကို၊ သမ္ပနိတွာ- ပြီး၍၊
 အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ အာသနာ- မှ၊ ဥဋ္ဌာယ- ထ၍၊ ဧကံသံ-တခုသော
 လက်ဝဲအဘို့၍၊ ဝါ- လက်ဝဲတဘက် ပခုံးထက်၍၊ စီဝရံ- ကို၊ ကတွာ- ပြီး၍၊
 ထေရေ-နံသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ- ပြီး၍၊ ဓမ္မာသနေ-တရား၏ နေရာ၌၊
 ဝါ- တရားဟော ပလ္လင်၍၊ ဒန္တခစိတံ - ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ ဗီဇနံ-
 လေးထောင့်ယပ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နေ၍၊
 အာယသ္မာ မဟာကဿပေ- သည်၊ ထေရာသနေ - ထေရ်၏နေရာ၌၊ နိသီဒိ
 တွာ-၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကံ)အာဝုသော ဥပါလိ-ငါ့ရှင်
 ဥပါလိ၊ ပဋ္ဌမံပါရာဇိကံ-ပဋ္ဌမပါရာဇိကကို၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဘဂဝတာ-
 သည်၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-
 အရှင်ဘုရား၊ (ပဋ္ဌမံပါရာဇိကံ) ဝေသာလိယံ-မြို့၌၊ (ပညတ္တံ-မူအပ်ပါပြီ။)

ဗီဇနံ ဂဟေတွာ။ ။ ဣတ္ထ ဗီဇနိဂ္ဂဟဏံ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မတာတိ ဝေဒိတမ္ပံ၊
 ဘဂဝါပိ ဟိ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မတာဒဿနတ္ထမေဝ (ဓမ္မကထိကတို့၏ ထုံးစံကို ပြတော်
 မူခြင်းငှါသာ) ဝိစိတ္တဗီဇနိ ဂဏှာတိ၊ နဟိ အညထာ (ဤနည်းမှတပါး အခြားနည်း
 အားဖြင့် ဆိုလျှင်) သဒ္ဓဿပိ လောကဿ အလင်္ကာရဘူတံ ပရမုတ္တံသဝတံ သိက္ခာ
 သံယမာနံ ဗုဒ္ဓါနံ မုခေန္တမဂ္ဂလံ ပဋိစ္စာဒေတမ္ပံ ဟောတိ။

ပဋ္ဌမံပေါပါရာဇိကံ။ ။ ကသ္မာဝုတ္တံ (ပဋ္ဌမ-ဟု ဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်သနည်း)၊
 နန တဿ (ထိုပါရာဇိက၏) သံဂီတိယာ ပုရိမကာလေ (သံဂါယနာမတင်မီ
 ကာလက) ပဋ္ဌမဘာဝေါ နယုတ္တော၊ နော နယုတ္တော၊ ဘဂဝတာ ပညတ္တာနုက္ကမေန
 ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသာနုက္ကမေန စ ပဋ္ဌမဘာဝဿ သိဒ္ဓတ္တာ = ဘုရား ပညတ်တော်မူစဉ်
 အားဖြင့်၎င်း (ဘုရားလက်ထက်တော်ကပင်) ပါတိမောက်ရွက်ရာ၌ ပဋ္ဌမစဉ်ခြင်း
 အားဖြင့်၎င်း ပဋ္ဌမအဖြစ်၏ ပြီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌမဟု မဆိုသင့်မဟုတ်၊ ဆိုသင့်
 သည်သာ။

ဣတိ-ဤသို့လျှောက်-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုအာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍(ပညတ္တိ-နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ကလန္ဒ ပုတ္တံ - ကလန္ဒသေဋ္ဌေး၏ သား ဖြစ်သော၊ သုဒိန္နံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပညတ္တိ- ပြီ၊ ဣတိ - ပြီ၊ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ- အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊ ပညတ္တိ- နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ မေထုန ဓမ္မေ-မေထုန်ကိုကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ [နိဗ္ဗိတ္တတ္ထေ ဘုဗ္ဗဝစနံ] ပညတ္တိ-ပြီ၊ ဣတိ- ပြီ၊ အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါ- သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ- ကို၊ ပဌမဿ ပါရာဇိကဿ-၏၊ ဝတ္ထုဒ္ဓိ-ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ နိဒါနဓိ ပုစ္ဆိံ , ပုဂ္ဂလဓိ ပုစ္ဆိံ , ပညတ္တိဓိ- မူလပညတ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အနု ပညတ္တိဓိ ပုစ္ဆိံ , အာပတ္တိဓိ ပုစ္ဆိံ , အနာပတ္တိဓိ- ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ပဌမဿ (ပါရာဇိကဿ)- ၏၊ ဝတ္ထုဒ္ဓိ- ကို၎င်း၊ နိဒါနဓိပေါအနာပတ္တိဒ္ဓိ- ကို၎င်း၊ ပုစ္ဆတိယထာ-မေးတော်မူသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဒုတိယဿ ပါရာဇိ ကဿ - ၏၊ ဝတ္ထုဒ္ဓိ ပုစ္ဆိံ ၊ ပေါ အနာပတ္တိဓိ ပုစ္ဆိံ၊ တထာ - တူ၊ တတိယဿ ပါရာဇိကဿ ဝတ္ထုဒ္ဓိ ပုစ္ဆိံ၊ ပေါအနာပတ္တိဓိ ပုစ္ဆိံ၊ တထာ စတုတ္ထဿ ပါရာဇိ ကဿ ဝတ္ထုဒ္ဓိ၊ ပေါအနာပတ္တိဓိ ပုစ္ဆိံ၊ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော-မေးအပ်မေးအပ်သော၊ ဝါ-မေးအပ်တိုင်းသော၊ ဥပါလိတ္ထေရော-သည်၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ပြီ။

တတော-ထို မေးဖြေပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ စတ္တာရိ - န်သော၊ ဣမာနိ ပါရာဇိကာနိ-တို့ကို [သင်္ဂဟံ အရောပေတွာ-၌စပ်၊] ဣဒံ-ဤ လေးပါးသော ပါရာဇိကသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍံနာမ - ပါရာဇိကအခင်း မည်၏၊ [ပါရာ ဇိကနံ+ကဏ္ဍံ-အပိုင်းအခင်းတည်း၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍံ] ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေ တွာ-သဘောတူပြောဆို၍) သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရော ပေတွာ - တင်၍၊ ထပေသုံ - ထားကြကုန်ပြီ၊ တေရသ - န်သော၊ သံဃာဒိ သေသာနိ-တို့ကို၊ (ဣဒံ - ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊) တေရသကံ-တေရ သကမည်၏၊ ဝါ-တဆဲ့ ဥပါးသောသိက္ခာပုဒ်အပေါင်း မည်၏၊ [တေရသာနံ- တဆဲ့ ဥပါးကုန်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ + သမူဟော တေရသကံ။] ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ ဒွေ- န်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်၊) အနိယတာနိ-တို့မည်၏၊ ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ တိ-သ-သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ) နိသဂ္ဂိ ယ ပါစိတ္တိယာနိ-နိသဂ္ဂိယပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ၊ ပေ၊ ထပေသုံ၊ ဒွေ နဂုတိ-၉၂ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ဣမာနိ၊ ပါစိတ္တိယာနိ - သုန္ဒ ပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ၊ ပေ၊ စတ္တာ သိက္ခာပဒါနိ ဣမာနိ ပါရိ ဒေသနိယာနိတိ၊ ပေ၊ ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ ဣမာနိ သေခိ

ယာနိတိ ၊ပေ၊ သတ္တ - ၇ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ - တို့ကို၊ (ဣမေ - ဤတရားတို့သည်) အဓိကရဏသမထာ - ထတို့တည်း၊ ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ [ကိစ္ဆေတွာ-ကား ဋီကာထည့်ပါ၍။]

ဧဝံ-လျှင်၊ မဟာဝိဘင်္ဂံ-မဟာဝိဘင်းကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့ အာရောပေတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနိဝိဘင်္ဂေ-ဘိက္ခုနိဝိဘင်း၌၊ အဋ္ဌ-နံသော၊ သိက္ခာပဒါနိ - တို့ကို၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကဏ်နာမ- မည်၏၊ ဣတိ(ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ) ထပေသုံ - နံပြီ၊ သတ္တရသ - ၁၇ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (ဣဒံ) သတ္တရသကံ ဣတိ၊ ပေ၊ ဆသဋ္ဌိသတ သိက္ခာပဒါနိ-၁၆၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ၊ပေ၊ ထပေသုံ - နံပြီ၊ ဧဝံ - လျှင်၊ ဘိက္ခုနိဝိဘင်္ဂံ -ကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ အာရောပေတွာ - ၍၊ ဧတေနော ဥပါယေန၊ ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ခန္ဓကပရိဝါရေဝိ - မဟာဝါခန္ဓက , စူဠဝါခန္ဓက, ပရိဝါတို့ကိုလည်း၊ (သင်္ဂဟံ) အာရောပေသုံ-နံပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ သဉ္စတတောဝိဘင်္ဂခန္ဓကပရိဝါရံ-ဥတတောဝိဘင်းနှင့်တကွဖြစ်သော မဟာဝါခန္ဓက စူဠဝါခန္ဓကပရိဝါဟူသော၊ ဧတံ ဝိနယပိဋကံ- ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ (သာမည ကံ) သင်္ဂဟံ - သို့၊ အာရုဋ္ဌံ - တင်အပ်သော၊ သဗ္ဗံ - အလုံးစုံကို၊ (ဝိသေသ ကံ) မဟာကဿပတ္ထေရော-သည်၊ ပုစ္ဆိ - မေးတော်မူပြီး၊ ဥပါလိတ္ထေရော ဝိသဇ္ဇေသိ၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇန ပရိယောသာနေ-အမေးအဖြေ၏အဆုံး၌၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ - သို့၊ အာရောပိတ နယေနော - တင်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-နံပြီ၊ [ဂဏတော-အပေါင်းအားဖြင့်+ သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော။] ဝိနယသင်္ဂဟာဝသာနေ - ဝိနည်းကို သိမ်းယူကြောင်း သင်္ဂါယနာ၏အဆုံး၌၊ ဥပါလိတ္ထေရော ဒန္တခစိတံ ဝိဇနိံ - ကို၊ နိက္ခိဝိတွာ - ချထား၍၊ ဓမ္မာ သနာ-မှ၊ ဩရောဟိတွာ-ဆင်း၍၊ ဝုဇေ-ကြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝနိတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသိဒိ-ပြီ။

မဟာဝိဘင်္ဂံ ။ ။ ဘိက္ခုပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်များကို အကျယ်ဝေတန်သော (“ယောပနာတိ-ယောယာဒိသော” စသော) စကားရပ်ကို “မဟာဝိဘင်္ဂံ- မဟာဝိဘင်း” ဟု ခေါ်၏။ မဟန္တော-(ဘိက္ခုနိဝိဘင်းထက် ကျယ်ဝန်းသော)+ဝိဘင်္ဂေါ-အကျယ်ဝေတန်ကြောင်း ပဒဘာဇနီတည်း၊ မဟာဝိဘင်္ဂေါ၊ ထိုမဟာဝိဘင်းကို “ဘိက္ခုဝိဘင်း” ဟုလည်း ခေါ်၏။

သဉ္စတတော၊ ပေ၊ ပရိဝါရံ။ ။ မဟာဝိဘင်္ဂံ ဟု ခေါ်သော ဘိက္ခုဝိဘင်း၊ ဘိက္ခုနိဝိဘင်း , မဟာဝါခန္ဓက, စူဠဝါခန္ဓက, ပရိဝါ, ဤငါးပိုင်းကို “ ဝိနည်းငါးကျမ်း ” ဟု ခေါ်သည်။ [ခန္ဓာနံ+သမူဟော ခန္ဓကော-သိက္ခာပုဒ်အစုံတို့၏+အပေါင်း။]

ဝိနယံ- ကို၊ သံဂါယိတွာ- ပြီး၍၊ ဓမ္မံ- သုတ်အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယိတု
 ကာမော- လိုသော၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါဘိက္ခု ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ ဓမ္မံ-
 ကို၊ သံဂါယန္တေဟိ- န်သော၊ (အမှေဟိ- တို့သည်) ကံ ခုရံ ကတွာ၊ (ဓမ္မော-
 ကို) သံဂါယိတဗ္ဗော- သနည်း၊ ဣတိ- သို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘိက္ခု “ အာနန္ဒတ္ထေရံ
 ခုရံ ကတွာ (ဓမ္မော သံဂါယိတဗ္ဗော) ” တိ အာဟံသု၊ အထခေါ၊ ပေဝံသဇ္ဇေ
 ယုန္တိ၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဝိဒန္တိ ဝဟေတွာ၊ [အားလုံးတူပြီ၊] အထ- အရှင်
 အာနန္ဒာထိုင်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရော အာနန္ဒတ္ထေရံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆိ၊
 (ကိ) အာဝု- သာ အာနန္ဒ- န္ဓာ၊ မြဟ္မဇာလံ- မြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ ကတ္ထ-
 အဘယ်အရပ်၌၊ ဘာသိတံ- ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးတော်
 မူပြီ၊ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ ရာဇဝဟံ- ရာဇပြုတ်မြို့၏၊ အန္တရာစ- အကြား၌၎င်း၊
 နာဠန္ဒ- နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာစ- ၌၎င်း၊ ရာဇာဂါရကေ - မင်းနန်းတော်၌၊
 အမ္မလဒ္ဓိကာယံ- အမ္မလဒ္ဓိကာဥယျာဉ်၌၊ (ဘာသိတံ- ပါပြီ) ဣတိ- လျှောက်ပြီ၊
 ကံ အာရဗ္ဘ ဘာသိတံ ဣတိ၊ သုပ္ပိသံ- သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကံစ- ပရိဗိုဇ
 ကို၎င်း၊ မြဟ္မဒတ္တံ- မြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏဝံစ- လှလင်ကို၎င်း၊ အာရဗ္ဘ
 ဘာသိတန္တိ၊ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ- ကြောင့်၊ ဘာသိတန္တိ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ- ချီးမွမ်းခြင်း
 ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့်၊ ဘာသိတန္တိ၊ အထခေါ၊ ပေ၊ မြဟ္မဇာလဿ- ၏၊ နိဒါနဗ္ဗိ-
 ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ - မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ ဝတ္ထုဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ။

ပနံ- မေးပုံအထူးကား၊ အာဝုသော အာနန္ဒ၊ သာမညဇလံ- သာမညဇလ
 သုတ်တော်ကို၊ ကတ္ထ ဘာသိတန္တိ၊ ဘန္တေ ရာဇဝဟေ- ၌ ဇာကမ္မဝနေ- ဇီဝက
 ၏ သရက်ဥယျာဉ်၌၊ ဘာသိတန္တိ၊ ကေန- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊
 ဘာသိတန္တိ၊ အဇာတသတ္တုနာ- အဇာတသုတ်မည်သော၊ ဝေဒေဟိ ပုတ္တေန-
 ဝေဒေဟိမိဖုရား၏ သားတော်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ဘာသိတန္တိ၊ [ဤမေးဖြေပုံ ထူးသော
 ကြောင့် “ သာမညဇလံ ပနာဝုသော ” ဟု ဝိသေသဇောတက “ ပန ” ထည့်
 သည်။] အထခေါ၊ ပေ၊ သာမညဇလဿ- ၏၊ နိဒါနဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ ပုဂ္ဂလဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ၊ ဧတေ
 နေဝပေါယေန - ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ပဉ္စနိကာယေ - ငါးရပ်သော နိကာယ်တို့ကို၊
 ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ ပဉ္စနိကာယာနာမ - ငါးရပ်သော နိကာယ်တို့မည်သည်၊ ဒီယနိကာ
 ယော- ၎င်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော- ၎င်း၊ ဣတိ- ဤသည်တို့တည်း၊ တတ္ထ- ထို
 ငါးရပ်သော နိကာယ်တို့တွင်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယောနာမ- ကာယ်မည်သည်၊ စက္ကာ
 ရော- န်သော၊ နိကာယေ- တို့ကို၊ ထဒပတွာ- ထား၍၊ အဝသေသံ- သော၊ ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ- ဘုရားစကားတော်တည်း၊ တတ္ထ- ထိုခုဒ္ဒကနိကာယ်၌၊ ဝါ- တွင်၊ ဝိနယော၊
 သေသခုဒ္ဒကနိကာယောတို့၌စပ်၊ (တနည်း) တတ္ထ- ထိုငါးရပ်သော နိကာယ်

တို့တွင်၊ (စတ္တာရော နိကာယာတိုင်အောင်စပ်)၊ ဝိနယော-ကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန-သည်၊ ဝိသန္ဓိတော-ဖြေတော်မူအပ်ပြီ၊ သေသဒုဒ္ဒက နိကာယောစ - ဝိနည်းမှကြွင်းသော ဒုဒ္ဒကနိကာယကို၎င်း၊ စတ္တာရော- ကုန်သော နိကာယာစ- တို့ကို၎င်း၊ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ (ဝိသန္ဓိတာ-နိဗ္ဗိ)၊ သဗ္ဗုဒ္ဓ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ထို ဘုရားစကားတော်ကို၊ (ဝေဒိ တဗ္ဗိဋ္ဌစပ်)၊ ဝါ-သည်၊ (ကေဝိဓံစသည်၌စပ်)၊ ရသဝသေန- ရသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကေဝိဓံ-တပါးသာအဘို့၏၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဓမ္မဝိနယတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ပဌမမဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမဝသေန-ပဌမဗုဒ္ဓဝစန မဇ္ဈိမ ဗုဒ္ဓဝစန၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၏၊ ဝိဇကဝသေန-ဝိဇက တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထိုအတူ သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ နိကာယဝသေန- နိကာယတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-ရှိ၏၊ အင်္ဂဝသေန-အင်္ဂါတို့၏အပြား အားဖြင့်၊ နဝိဓံ - ရှိ၏၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿဝိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗိ-၏။

[ရသဝသေန ကေဝိဓံစသည်ကို ချဲ့လို၍ “ကထံရသဝသေန” စသည်မိန့်၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ကေဝိဓံ - သနည်း၊ ဟိ- ချဲ့၊ ဘဂဝ တာ-သည်၊ အနတ္တရံ-အတုမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ - မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓိတွာ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီး၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလော့၊ အန ပါဒိသေသာယ - ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ် အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊

သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ။ ။ သမ္မာ - မဖောက်မပြန်၊ ဝါ- အမှန်အတိုင်း + သံ- ကိုယ်တော်တိုင် (ဆရာမရှိဘဲ) + ဗောဓိ - သိတတ်သော ဉာဏ်တော်၊ “ အနာဝရဏ ဉာဏ ပဒဋ္ဌာနံ-အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂညာဏံ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၎င်း၊ မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနံ=မဂ်ညာဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိသော၊ အနာဝရဏညာဏံစ-ကို၎င်း၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏” နှင့်အညီ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို “သမ္မာသမ္ဗောဓိံ” ဟု ခေါ်သည်။

ဆက်ဥားအံ့— “ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ” ဟူရာ၌ အခြား ရဟန္တာများ၏ အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်မျိုးမဟုတ်-ဟု သိစေလို၍ “အနာဝရဏညာဏပဒဋ္ဌာနံ-အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော” ဟု ဝိသေသန (မေ) သည်၊ ထို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ရလျှင် အနာဝရဏဉာဏ်လည်း ရတော့သည်ဖြစ်၍ အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်၊ အနာဝရဏ ဟူသည်လည်း ထိုထိုသိဘွယ်ဟူသမျှ၌ အပိတ်အပင် မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ပင်တည်း။

နိဗ္ဗာနဓာတုယားနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ ဧတ္ထ
 နှစ်ရေ-ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီး၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ ဤကာလအတွင်း၌၊ ပဉ္စ
 စက္ကာလီသဝဿာနိ - လေးဆဲ့ငါးဝါတို့ပတ်လုံး၊ ဒေဝမနုဿနာဂ ယက္ခာ
 ဒယော-နတ် လူ နဂါး တီလူး အစရှိသူတို့ကို၊ အနုသာသန္တေန-ဆုံးမတော်
 မူလျက်၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခန္တေနဝါ-ဆင်ခြင်တော်မူလျက်၎င်း၊ [ပစ္စဝေက္ခန္တေန
 ဝါတိ ဥဒါနာဒိဝသေန (ဥဒါန်းကျုံးတော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း
 ဖြင့်)၊ ပဝတ္တဓမ္မံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။] ယံ-အကြင်တရားစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပေးတော်
 မူအပ်ပြီ။ [“ယံ ဟိ ” ဟု ဟိ၏ အပြင်၌ရှိသော ယံ ကို ဝါကျအဆုံး ဝုတ္တံ၌သာ
 စပ်ရ၏။ အနားကပ်နေသော “သမ္မာသမ္မောဒိ” နှင့် မစပ်ရ။ [သမ္မံ-
 အလုံးစုံသော၊ တံ - ထိုစကားတော်သည်။ ဧကရသံ ဝေ - တခုတည်းသော
 အရသာရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အရသာ
 ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ - ၏၊ (တနည်း) ဧကရသံ ဝေ - တခုတည်းသော
 ပြည့်စုံခြင်း ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ပြည့်စုံ
 ခြင်း ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ (တနည်း) ဧကရသံ ဝေ - တခုတည်းသော
 ကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းဟူသော
 ကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဒ္ဓိ -သော၊ တဒေတံ
 ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ဧကဝိမံ- ၏၊ [ကထံစသော ဝါကျသည်
 ပုစ္ဆာ ယုပ္ပါစသည်ကား ဝိသဇ္ဇနာ, ဝေဝစသည်မှာ နိဂုံးဝါကျ၊ နောက်၌လည်း

ဝိမုတ္တိရသံ။ ။ [ဧကရသံကို ထပ်ဖွင့်သောစကား။] အရဟတ္တဖိုလ်သာဒိ-အရ
 ဟတ္တဖိုလ်ဟူသော (သာယာအပ်သော) အရသာရှိ၏။ “ဝိမုတ္တိ - ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်ပြီ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို “ဝိမုတ္တိ” ဟု ၎င်း, “ရသံတဗ္ဗော အဿာဒိ
 တဗ္ဗောတိ” အရ သာယာအပ်သော အရသာကို “ရသ” ဟု ၎င်း ဖွင့်သည်။ “ဝိမုတ္တိ +
 ရသော အဿာတိ ဝိမုတ္တိရသံ (ဗုဒ္ဓဝစနံ)” ဟု ပြု။

ဝိမုတ္တိ သမ္ပတ္တိကံဝါ အဂ္ဂမေ နိပ္ပါဒနတော။ ။ ဤအလို “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော
 ပြည့်စုံခြင်းရှိ၏” ဟု ပေး၊ အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဝစနသည် နောက်ဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို
 ပြီးစေနိုင်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော သမ္ပတ္တိရှိ၏” ဟုလို၊
 ဤအဖွင့်ဖြင့် “ကိစ္စေ သမ္ပတ္တိယံ ရသော ” ဟူသော ရသသဒ္ဓါ၏ ၂ နက်တွင် သမ္ပတ္တိ
 အနက်ကို သိစေ၏။

ဝိမုတ္တိဖိစ္စံဝါ ကိလေသာနံ အန္တရိမုတ္တိ သမ္ဘာဒနတော။ ။ “ဝိမုတ္တိ သမ္ဘာဒန-
 လွတ်ခြင်းကို+ကောင်းစွာဖြစ်စေ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဝိမုတ္တိ-လွတ်စေခြင်း” ဟု ကာရိတ်
 အကြေကြံ၊ ဝိမုတ္တိ + ကိစ္စံ ယဿာတိ ဝိမုတ္တိကိစ္စံ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းကိစ္စ
 ရှိ၏။ ဤအဖွင့်ဖြင့် ရသသဒ္ဓါ၏ အနက် ၂ ခု တွင် ကိစ္စအနက်ဟောဟု သိစေသည်။

ဤနည်းအတိုင်း။] ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဒွိ-သော၊ ဖာဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သည်။) ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-နည်း၊ စ-အဖြေကိုဆိုဥးအံ့၊ သဗ္ဗမေဝ သော၊ တေ- ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဓမ္မောတိစေဝ - ဓမ္မဟူ၍၎င်း၊ ဝိနယောတိစ-၎င်း၊ [ဣတိကို နေရာရွှေစပ်။] သနံ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ် သို့၊ ဝစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မဝိနယ ၂ ပါးတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနည်း ပိဋကသည်၊ ဝိနယော - ယမည်၏၊ အဝသေသံ- ဝိနည်းပိဋကမှ ကြွင်းသော ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဓမ္မော-မည်၏၊ တေနေဝ-ထို့ ကြောင့်ပင်၊ (ဝိနယ ပိဋက၏ ဝိနည်းမည်သည်၏ အဖြစ် , ကြွင်းသော ဗုဒ္ဓဝစနံ၏ ဓမ္မမည်သည်၏ အဖြစ်

ဓမ္မောစေဝ ဝိနယောစ။ ။ “ဝိနယပိဋကံ” ဟု ပိဋကသဒ္ဒါဖြင့် အထူးမပြုလျှင် ဗုဒ္ဓဝစနံအားလုံးကို “ကိလေသေ ဝိနေတိ-ကိလေသာတို့ကို ပယ်ဖျော့နိုင်၏” ဟု ဝစနတ် ပြု၍ “ဝိနယ” ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။ “သုတ္တန္တဓမ္မ-အဘိဓမ္မ ဓမ္မ” ဟု အထူးမမလျှင် “အပါယ ပတနတော-ကျင့်သူကို အပါယ်၌ ကျခြင်းမှ+ ဓာရေတိ-ဆောင်ထားနိုင်၏” ဟု ဝစနတ်ပြု၍ ဗုဒ္ဓဝစနံအားလုံးကို “ဓမ္မ” ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။ [ကိစ္ဆာပိ အဝိသေ သေန သဗ္ဗဒ္ဓိဗုဒ္ဓဝစနံ ကိလေသဝိနယေန ဝိနယော၊ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပါယ ပတနာဒိတော ဓာရဏေန ဓမ္မောစ ဟောတိ။]

တတ္ထ ပေ၊ ဓမ္မော။ ။ ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ဓမ္မဝိနယကို ထုတ်ပြခြင်းငှာ “တတ္ထ ဝိနယပိဋကံ ” စသည်မိန့်၊ ခန္ဓာဒိဝသေန-ဖြင့်၊ သဘာဝဓမ္မဒေသနာဗာဟုလ္လ တော-သဘာဝဓမ္မကို ဟောခြင်းများသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ-အဝအေသံ ဗုဒ္ဓ ဝစနံ ဓမ္မောတိ။

အထဝါ။ ။ ယဒိပိ ဓမ္မောယေဝ ဝိနယော - အကယ်၍ကား ဝိနည်းလဲ ဓမ္မပင် အမည်ရပါပေ၏၊ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း- ပရိယတ္တိ အာဒိ ဘာဝတော-သင်ယူအပ်၊ ထိုထို အနက်၏ တည်ရာဖြစ်သော ပိဋကတရားချည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ တထာဝိ- သို့သော်လည်း၊ ဝိနယသဒ္ဓ သန္တိဓာနော - (ဓမ္မဝိနယ) ဟု အနီး၌တည်သော ဝိနယ သဒ္ဓါရှိသော၊ ဘိန္နာဓိကရဏဘာဝေန ပယုတ္တော ဓမ္မသဒ္ဓေါ = “ ဓမ္မောစ + သော + ဝိနယော ” ဟု တုလျာဓိကရဏမဟုတ်ဘဲ၊ (ဓမ္မောစ + ဝိနယောစ) ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ အဖြစ်ဖြင့် ဝိနယနှင့် ယှဉ်တွဲအပ်သော ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဝိနယတန္တိပရိတံ - ဝိနည်းပါဠိ တော်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ တန္တိ-သုတ် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ဓမ္မကို၊ ဒီပေတိ-ပြု၏။ ယထာ ပုညညာဏသမ္ဘာရာ-ပုညအရ ကောင်းမှုအားလုံးရသော်လည်း ဉာဏသမ္ဘာရာ နှင့် တွဲနေရသော ပုညသဒ္ဓါသည် ဉာဏ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းမှုကြွင်းသော ကောင်းမှုကိုသာ ဟောရသကဲ့သို့၎င်း , ယထာ ဂေါပလီဗဒ္ဓိ - ဂေါသဒ္ဓါသည် နွား ဟူသမျှကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဗလီဗဒ္ဓိနှင့် တွဲနေရသော ဂေါသဒ္ဓါသည် နွားလားမှ ကြွင်းသော, ဝစ္ဆ-ဗဒ္ဓိ-ဖိဏ္ဏ (နွားငယ်, နွားသိုး, နွားအို ၃ မျိုးကိုသာ) ဟောရတော့ သကဲ့သို့၎င်းတည်း။

ကြောင့်ပင်)ယန္တုန မယံ၊ပေသံဂါယေယျာမာတိ-ယန္တုနမယံ၊ ပေ၊ယျာမ ဟူ၍၎င်း၊ အဟံ ဥပါလိံ ၊ ပေ၊ပုစ္ဆေယျန္တိစ-ဟူ၍၎င်း၊ အာမာ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဝေ-လျှင်(သဗ္ဗဒ္ဓိ-ော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်။) ဓမ္မဝိနယ ဝသေန-ဖြင့်၊ ဒုဝိခံ-၏၊ ကထံ-လျှင်(သဗ္ဗဒ္ဓိ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ)၊ ပဌမ မဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမဝသေန- ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန၊ ပေ၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိခံ-နည်း၊ ဟိ- အဖြေကို ဆိုဥားအံ့(တနည်း)ဟိ-ရဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကား တော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန၎င်း ၊ ပေ၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိပုဘေဒံ-၃ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၃ ပါး တို့တွင်၊အနောဇာတိသံသာရံ၊ပေ၊တဏှာနံ၊မယမဇ္ဈဂါတိ-ဂါဟူသော၊ဣဒံ- ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ - မည်၏၊ ဝါ - ရှေးဥားစွာသော ဘုရားစကားတော်မည်၏။

[ဂါထာနက်] (ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်)ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း သည်၊ (ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ မိဿတာယ- အို နာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရောထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)ပုနပ္ပုနံ-ထပ်ကာထပ်ကာ(ဥပဂန္တိ- ကပ်ရောက်ရခြင်းငှါ။) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏၊ (တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်၎င်း၊ တသ္မိံ - ထို တဏှာယောကျာ်း လက်သွားကို၊ အဒိဋ္ဌေ - ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မထွေခြင်အပ်သေးသည် ရှိသော်၊ သာဇာတိ - ထို ဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-

အချစ်ကား— “ဓမ္မဝိနယ”၌ ဝိနယနှင့်တွဲနေရသော ဓမ္မသဒ္ဓါသည် (ပုည ဉာဏ သမ္ဘာရနည်း၊ ဂေါမလီဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့်) ဝိနယအနက်မှကြွင်းသော သုတ်အဘိဓမ္မာ ကိုသာ ဟောရတော့သည်-ဟုလို၊ ပိဋက ၃ ပုံလုံး၏ ဓမ္မအမည်ကိုသုတ်အဘိဓမ္မာ ၂ ပုံ ၌သာ တင်စားသောကြောင့် “ ဧကဒေသျူပစာရ = ဧကဒေသီမည်သော အပေါင်း၏ အမည်ကို အစိတ်၌တင်စားသော သဒ္ဓါ” ဟုလည်း ကြိုသင့်၏။

အနေကဇာတိ သံသာရံ။ ။ဘုရားရှင်သည် မဂ် ၄ပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိခြား ကာ တဆက်ထည်းရတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ဝီထိကျပြီးနောက် မဂ်- ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်-ပယ်အပ်ပြီးကိလေသာ-ကျန်ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ၅ ဝီထိ , အထက်မဂ် ၂ ပါး၌လည်း ၅ ဝီထိစီ ဖြစ်၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂ ဝီထိနောက်၌ ကျန် ကိလေသာမရှိသောကြောင့် ၄ ဝီထိဖြစ်၏၊ ထိုတွင် ပယ်အပ်ပြီးကိလေသာကို ဆင်ခြင် သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိသည် ၁၉ ကြိမ်မြောက်ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ပယ်ပြီး ကိလေသာကို ဆင်ခြင်တော်မူရာဝယ် တဏှာကို ဆင်ခြင်ပြီးသောအခါ “ အနေကဇာတိသံသာရံ” စသော ဂါထာသည် စိတ်တော်မှာ (ဥဒါန်းကျူးသကဲ့သို့) ထင်မြင်လာလေသည်၊ ထို့ကြောင့်“ထိုဂါထာကို ဘုရားရှင်၏ပဌမဆုံးတရားစကားတော်”ဟု ဓမ္မပဒဘာဏက အရှင်တို့က ယူဆကြလေသည်။

ဆုတ်နှစ်မည်မဟုတ်၊ တသ္မာစ - ကြောင့်၎င်း၊) ဂဟကာရံ - ခန္ဓာအိမ်ဂံ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောကျ်ားလက်သွားကို၊ ဂဝေသန္တော - မရမနေ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်၊) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သညာဏ်ကို၊ ကေနပိုင်ပိုင်၊ မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ဧတ္ထ၊

သင်္ခေပတ္တံ ။ ။ အယမဿ သင်္ခေပတ္တော - ဤ ဆိုအပ်လတုံကား ဤ ဥဒါန်း အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း၊ အဟံ ဣမဿ အတ္တဘာဝဂေဟဿ ကာရကံ တဏှာဝဇ္ဇာ ဂဝေသန္တော (ယေနဉ္စက္ကေန တံ ဒဋ္ဌံ သတ္တာ၊ တဿ ဗောဓိဉ္စက္ကဿတ္ထာယ၊ ကံရပါဒမူလေ ကတာဘိနိဟာရော ဧတ္တကံ ကာလံ အနေကဇာတိသတသဟဿသ သံသာရဝဋ် အနိဗ္ဗိသံ အနိဗ္ဗိသန္တော တံဉ္စာနံ အဝိန္ဒန္တော အလဘန္တောယေဝ သ၊ ဝိသံ သံသရိံ၊ ယသ္မာ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏမိဿတာယ ဇာတိနာမေသာ ပုနပုနံ ဥပဂ၊ ဒုက္ခာ၊ နစ သာ တသ္မိံ အဒိဋ္ဌေ နိဝတ္တတိ၊ တသ္မာ တံ ဂဝေသန္တော သန္ဓာဝိသံ အတ္တော။ [ပဌမဂါထာအဖွင့် သာရတ္ထ။]

ပုဒ်ချင်းဆက်ပုံ။ ။ “သန္ဓာဝိသံ”သည် လိုရင်းတည်း၊ “သံသရိ”ဟု ဖွင့်ခေ ကြောင့် သံပုဗ္ဗ-ခာဝုဓာတ်၊ အတိတ်ဟော အဗ္ဘတ္တနိ ဣဝိဘတ်ကို ဂါထာအရာ၌ “ဣသံ ပြု၊ [ဂါထာယ မတိတတ္ထေ ဣမိဿံ - သဒ္ဓနိတိသုတံ။] “အဘယ်သည်ဖြစ်၍ (အဘ ကြောင့်) ပြေးသွားခဲ့ရသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “အနိဗ္ဗိသံ”ဟုမိန့်၊ “အဝိန္ဒန္တော” ဖွင့်သောကြောင့် နိပုဗ္ဗဝိသဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်း ဟုသိ၊ ဝိသဓာတ်လည်း နိဥပသ ကြောင့် “ရခြင်းအနက်ကို ဟော၏” ဟု သိစေလို၍ အဝိန္ဒန္တောကို “အလဘန္တော” ဟု၎င်း “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရကံ” နှင့် အညီ ဝေထည့်၍၎င်း ဖွင့်သည်။

အနေကဇာတိသံသာရံ။ ။ “အနေကဇာတိ သတသဟဿ သန္ဓံ သံသာရဝံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် တမျိုးပြီးတမျိုး ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ဇာတိခေါ်သော ဘဝအ ပေါင်း အသိန်းမက များ၏၊ ထို အများလည်း “တန်းလျားရှည်” မဟုတ်၊ လှည့်ပတ် အထပ်ထပ်ဖြစ်ရကား “အပိုင်း” ကြီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပိုင်းကြီးပတ်ပတ်လည်သကဲ့ သိန်းပေါင်းများစွာ ဘဝသံသရာပိုင်းကြီးကို လှည့်လည် ပြေးသွားခဲ့ရသည် - မိန့်တော်မူလိုသည်။ [ဤပုဒ်ကို “ပတ်လုံး” ဟု ကာလအစွန္တ သံယောဂအနက်ပေး သည်မှာ မကောင်းပါ၊ သံဓာဝိသံ၏ တံသာဖြစ်သင့်ပါသည်၊ ကာလကိုကား “တ္ထံ ကာလံ” ဟု ဇီကာဋ် ထည့်ထားသည်။]

ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော ။ ။ “အဘယ်ကိုပြုစဉ် ပြေးသွားခဲ့ရသနည်း” မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော” ဟု မိန့်၊ “ခန္ဓာအိမ်ကို ပြုလုပ်နေလေ လက်သွားကို ထိုက်၍ရှာစဉ် လှည့်ပတ် ပြေးသွားခဲ့ရသည်”ဟုလို၊ ဂဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို ကရောတိ - ပြုလုပ် (ဆောက်လုပ်) တတ်၏။ ဣတိ ဂဟကာရော၊ “ထိုခန္ဓာအိမ် လက်သွား” ဟူသည် “တဏှာ” ပင်တည်း၊ တဏှာ၏ ဘဝကိုနှစ်သက်နေမှုကြော က်တရားစုက ဘဝခန္ဓာကိုပြုပေးရသဖြင့် အရင်းစစ်လျှင် ဘဝခန္ဓာအိမ်ကို ဆောက်လုပ် သူမှာ တဏှာလက်သွားပင်ဖြစ်သည်။

ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလပတ်လုံး၊) အနေက ဇာတိသံသာရံ-အသိန်းမက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္ဓာ ပိသံ-ဆုံဝယ်တပ်နှား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွား ကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

တံ ဉာဏံ။ ။ “တဏှာလက်သွားကို ရှာနေစဉ် အဘယ်အရာကို မရသည့်အတွက် (ထိုတဏှာကို မတွေ့နိုင်ဘဲ) လှည့်ပတ် ပြေးသွားနေရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ယေန ဣဏေန တံ ဒဋ္ဌံ သက္ကာ၊ တံ ဉာဏံ (အနိဗ္ဗိသံ) အဝိန္နန္တော” ဟု ဒီကာ ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထို တဏှာလက်သွားကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နိုင်သို့ အကြောင်း ကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော မှန်ပြောင်းတည်း။ ထို ဉာဏ်ကို မရသေး သည့်အတွက် ဘဝသံသရာစက်ဝိုင်းကြီးကို လှည့်ပတ်-ပြေးသွားခဲ့ရသည်-ဟုလို။

ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။ ။ “အဘယ်ကြောင့် တဏှာလက်သွားကို ရှာနေပါ သနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ” ဟု မိန့်သည်။ ဇာတိဟူသည် ဘဝ အသစ် ဖြစ်ရခြင်း၊ ဝါ - ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းတည်း။ ထို ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းကား ခန္ဓာ အိမ်၏ အစပဌမ (တိုင်ထူခြင်း၊ အုတ်မြစ်ချခြင်းမျိုး) ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထပ်ကာထပ်ကာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းသည် ဒုက္ခပင်တည်း။ “ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအိမ်၏ အခြေခံ အစ ဖြစ်သော ဇာတိဒုက္ခ” ကို တဏှာလက်သွားက ပြုလုပ်နေသောကြောင့် “ထို တဏှာ လက်သွားကို ရှာသည်” ဟုလို။ [သက္ကတံ “ပုနရံ” ဟု ရှိသော အဗျယပုဒ်သည် ပါဠိ၌ (ရံ) ပျောက်၍ နောက်ပုဒ်၌ ခွေတော်ရောက်၏။]

ဇရာပေမိဿ တာယ။ ။ “ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း” ဟူသော ဇာတိသည် တရား ကိုယ်အားဖြင့် ပီပာင်နာမက္ခန္ဓာ (စိတ် - စေတသိက်) နှင့် ကမ္မဇ ရုပ်တရားတည်း။ ထိုနာမ်-ထိုရုပ်၌ ဒုက္ခဝေဒနာ မယှဉ်ပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် “ဒုက္ခာ+ ဇာတိ” ဟု မိန့်ရပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိရကား “ဇရာဗျာဓိမရဏ မိဿတာယ” ဟု ဒီကာ ထည့်သည်။ ဇာတိဖြစ်လျှင် ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏ ဟူသော ဒုက္ခတို့ မုချဖြစ်ရတော့၏။ ထိုသို့ ဇရာ ဗျာဓိမရဏ ဒုက္ခတို့နှင့် ရောနှောနေသည့်အတွက် ဇာတိကိုလည်း (အကျိုး ဒုက္ခ၏ အမည်ကို အကြောင်း၌ တင်စားသော ဇလူပစာရ၊ အဝိနာဘာဝ နည်းအားဖြင့်) ဒုက္ခ ဟု ဆိုရတော့သည် - ဟုလို။ [ဇာတိပိဒုက္ခာ၌ ဒုက္ခာကို “အနေကေသံ ဒုက္ခာနံ ဝတ္ထု ဘာဝတော” ဟု ဖွင့်လှေ့ရှိကြသည်မှာလည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ပင်တည်း။]

နဝါပေနိဝတ္တတိ။ ။ တဏှာလက်သွားကို မတွေ့ရသော်လည်း ခန္ဓာအိမ်၏ အစ ဖြစ်သော ထိုဇာတိသည် ကာလကြာလျှင် သူ့ ဘာသာအဆက်ပျောက်၍ နောက်ဆုတ် နိုင်သည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “နဝ သာ တသ္မိံ အဒိဋ္ဌေ နိဝတ္တတိ” ဟု ဒီကာထည့်ရပြန်သည်။ “တဏှာလက်သွားကို မတွေ့ရသမျှ (ဖမ်း၍မမိသမျှ) တဏှာပြုအပ်သော ဇာတိကလည်း အလိုအလျောက် နောက်ဆုတ်မည်မဟုတ်” ဟုလို။

အချုပ်မှာ။ ။ ဇာတိကလည်း ထပ်ကာထပ်ကာ ကပ်ရောက်သို့ရန် ဆင်းရဲရ ခြင်း၊ တဏှာလက်သွားကိုဖမ်း၍ မမိသမျှလည်း ထိုဇာတိက အလိုအလျောက် နောက် မဆုတ်ခြင်း၊ ဤအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် အရင်းခံ ဖြစ်သော တဏှာ လက်သွားကို

ဂဟကာရကံ ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ ယောက်ျား ဟဲ့... လက်သွား၊ (ဒါနိ - သဗ္ဗညုတဗြဟ္မာကိုရပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တွံ-သင်သည်။ ဝါ- ကို) ဒိဋ္ဌော - ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏။ ပုန-တဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်ရတော့မည် မဟုတ်၊ တေ - ၏၊ သဗ္ဗာ - ကြွင်းမဲ့ဥသို့ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသုကာ- ကိလေသာ အမြင်ရနယ်တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ - မှန်မှန်ညက်ညက် ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဂဟကုဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွင်ကို၊ ဝိသင်္ခတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏ စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရေခဲပြီ၊ (အဟဉ္စ-သည်လည်း) တဏှာနံ-သင်တဏှာတို့၏၊ ခယံ-ကုန်စကြောင်း ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ (တနည်း) ဝိသင်္ခါရ ဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရောက်သော၊ စိတ္တံ- သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။

“မတွေ့လျှင်မနေ” ဟူသော စိတ်စွဲဖြင့် ငှ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းကာလကြာအောင် သဲသဲမဲမဲရှာနေသောငါသည်၊ တဏှာမြင်နိုင်ကြောင်း အကောင်းဆုံး သဗ္ဗညုတဗြဟ္မာကို မရသေးသည့် အတွက် တဝဘန်ခါ သံသရာစက်ဝိုင်းကြီးကို (ဆီဆုံ၌တပ်ထားသော နွားကဲ့သို့၎င်း၊ မြားရဟတ်ကဲ့သို့၎င်း) လှည့်ပတ်ပြေးသွားခဲ့ရသည်—ဟူလို။

ဂဟကာရကံ ပေ၊ ကာဟသိ။ ။ ပဌမဂါထာဖြင့် တဏှာလက်သွားရှာခဲ့ရပုံကို ပြပြီး၍ ဤ ဒုတိယဂါထာဖြင့် တဏှာလက်သွားအား စိတ်ထည်း၌ကြိမ်းမောင်းတော်မူပုံ ပြ၏။ ဥပမာ—သူခိုးကို လိုက်၍ရှာသူသည် သူခိုးကိုတွေ့သောအခါ ထုရိုက်၊ ကြိမ်းမောင်း သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ရှေးဥျားစွာ “ဂဟကာရကံ” ဟု ခေါ်တော် မူပြီးလျှင် “ဒိဋ္ဌော+ အသိ = သင့်ကို ငါတွေ့ပြီ၊ ပုန ဂေဟံ နကာဟသိ— သင်သည်ငါ၏ ခန္ဓာကို ဆော့ရတော့မည်မဟုတ်” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ဤသို့ခေါ်တော်မူခြင်း၊ ခေါ်ပြီးနေခံ ဆက်၍ မိန့်တော်မူခြင်းများသည် စိတ်ထည်း၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ခေါ် - ခေါ်တော်မူခြင်း၊ စိတ်မိန့်-မိန့်တော်မူခြင်းဟုမှတ်။]

ပါသုကာဘဂ္ဂါ။ ။ အိမ်၌ အခြင်(ရနယ်) မရှိလျှင် မိုးရွဲမဖြစ်၊ ထို့အတူ ကိလေသာ တည်းဟူသော အခြင် (ရနယ်) မရှိလျှင်လည်း ခန္ဓာအိမ်မဖြစ်နိုင်၊ ယခုအခါ တဏှာ လက်ထွားဆောက်တို့အိမ်အတွက် ကိလေသာအခြင်များကို ဖျက်ဆီးပြီးပြီ- ဟူလို။

ဂဟကုဋ် ဝိသင်္ခတံ ။ ။ ခန္ဓာအိမ်၏ အထွင်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ထို အဝိဇ္ဇာ အထွင်ကို ဖျက်ဆီးပြီးပြီ-ဟူလို။ [ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိယောဂအနက်ဟော၊ အဝိဇ္ဇာအထွင်ကို “ဝိ-ကင်းအောင် + သင်္ခတံ-ပြုအပ်” ဟူသည် ဖျက်ဆီးအပ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဒ္ဓံသိတံ” ဟု ဝိကောဇ္ဇင်သည်။]

ကေစိ - အချို့သော ခန္ဓကဘာဏကထေရ်တို့သည်၊ ယဒါဟဝေ ပါတု ဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ-ဓမ္မာအစရှိသော၊ ခန္ဓကေ-မဟာခန္ဓက၌၊ ဝါ-ခန္ဓကထည်းက၊ [ဥဒါနဂါထံ၌ အပေါင်းအာဓာရ+ အစိတ်အာဝေယံစပ်၊ ရူက္ခေ + သာခါ ကဲ့သို့တည်း၊] ဥဒါနဂါထံ-ကို၊ (ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ-ဟူ၍၊) အာဟု-န်ပြီ၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဆိုကြပါကုန်သော်လည်း၊ သော-ဤ ယဒါဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ အစရှိသော ဂါထာကို၊ [ဝေဒိတဗ္ဗာ၌စပ်။] ပါဠိပဒ ဒိဝသေ-ကဆုန်လပြည့် ကျော် တရက်နေ့၌၊ သဗ္ဗညုဘာဝဗုတ္တဿ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီး သည်ဖြစ်၍၊ သောမနဿညာဏေန-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ (တနည်း) သောမနဿမယ ညာဏေန-သေမနဿသည် သဟဇာတာဒိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သောဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပစ္စယာကာရံ- ပင့်စွသမုပ္ပါဒ်

ဝိသင်္ခါရဂတံစိတ္တံ။ ။ ဣဒါနိ မမစိတ္တံ ဝိသင်္ခါရံနိဗ္ဗာနံ သင်္ခါရဂင်းသော နိဗ္ဗာနံ သို့+ ဂတံ (အာရမဏကရဏဝေနေ အနုပဝိဋ္ဌံ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် သက်ရော်ပြီ)။

တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ။ ။ အံဟဂ္ဂ တဏှာနံ ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ မဂ္ဂံ၊ အရဟတ္တ ဖလံဝါ၊ အဇ္ဈဂါ အဓိဂတော ပတ္တောသိ (ပတ္တော+ အသိ)၊ [ဒိယန္တိ တဏှာယော တေေနာတိ ခယော = တဏှာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ ဝါ - အရ ဟတ္တဖိုလ်။]

ဂဏ္ဍိပုဒ်အလို။ ။ “ဝိသင်္ခါရဂတံ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ ခယံ အဇ္ဈဂါ” ဟု စိတ္တံကို အဇ္ဈဂါ၏ ကတ္တာဒေဟု ဂဏ္ဍိပုဒ်၌ ဆိုသတတ်၊ ထိုအလို အဇ္ဈဂါ၌ အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ် အဇ္ဈတနီ အာဝိဘတ်၊ ဂမုကို ကွမ်ဓာတုသုတ်ဖြင့် ဂါပြုခွင်းချေကပ်၊ အဟံကို ကတ္တာဒေယသ္မိလျှင်ကား “အဇ္ဈတနီယမာတ္တမိ” ဝါ အံဝါ=အဇ္ဈတ္တနီ၌ ဣကိုဖြစ်စေ အံကို ဖြစ်စေ အာပြု” ဟူသော သဒ္ဒါနိတိသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ [သီလက္ခနီဒီကာသစ်၌ စိတ္တံဟု ကတ္တာဒေရှိရာ၌ “ပရောက္ခာ (အ) ဝိဘတ်” ဟု ဖွင့်သည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

ကေစိ၊ ပေ၊ အာဟု။ ။ ခန္ဓကဘာဏက (မဟာဝါ - စူဠဝါခန္ဓကကို ရွတ်အံ ဆောင်ရွက်ကြသော) ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သူတို့၏ခန္ဓကထည်းက “ယဒါ ဟဝေ” စသော ဥဒါနိး ၃ ဂါထာကို ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုကြ၏၊ ဓမ္မာတိ၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက် ဟော၊ ထိုဣတိဖြင့် တဆက်ထည်းလာသော ကျန်ဂါထာများကို ယူ၊ ဥဒါနိးဂါထာချင်း တူသောကြောင့် ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် “ဥဒါနဂါထံ” ဟု ကေဂုဏ် ထားသည်၊ တနည်း-ထို ၃ ဂါထာတွင် ပဌမဂါထာကိုသာ ယူစေလို၍ “ဥဒါနဂါထံ” ဟု ဆိုသည်။

သောပန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ယဒါဟဝေ-စသည်ကို ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုသော ဝါဒကို မနှစ်သက်၍ “သော ပန” စသည်မိန့်၊ ပနသဒ္ဓါ အရမုတ္တဇောတက၊ ခန္ဓက ဘာဏကကေစိတို့က ယဒါဟဝေ-စသောဂါထာကို ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုကြသော်လည်း “ထိုဂါထာကို ကဆုန်လပြည့် မိုးသေခံအချိန်မှာ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် လပြည့်ကျော် တရက်နေ့ရောက်မှ ဥဒါနိးကျူးသော ဥဒါနဂါထာဟုသာသိထိုက်သည်” ဟုလို။

ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ-ဆင်ခြင်တော်မူစဉ်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သော၊ ဥဒါနဂါထာတိ ထာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ပန-အဘို့တပါးကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာ- စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ ဟန္တဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ, ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ , အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထာတိ- ဒေထဟူသော၊ ယံ- အကြင်စကော တော်ကို၊ အဘာသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဣဒံ- ဤစကားတော်သည်၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓ ဝစနံ-မည်၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟန္တ- တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ဒါနိ- ယခုအခါ၌ ဝေါ-သင်တို့ကို၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိစေတော်မူ၏၊ (ကိ နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယဓမ္မာ-ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တုမှေ-တို့သည်၊) အပ္ပမာဒေန-ပမာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ်အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိသေကံ-သီလ သမာဓိ ပညာ ၃ ဖြာသောသိက္ခာကို၊) သမ္မာဒေထ- ပြီးစီးစေကြကုန်လော

ပါဠိဝေဒါပေ၊ ဥပ္ပန္နာ။ ။ ပါဠိဝေဒိဝသေတိ ဣဒံ သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿ ဘိတေန သမ္မုဋ္ဌိတဗ္ဗံ = (လပြည့်ကျော်တရက်နေ့၌ သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်သည်မဟုတ်သေကြောင့်) ပါဠိဝေဒိဝသေ ပုဒ်ကို သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿနှင့် မစပ်လင့်၊ “ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဥပ္ပန္နာတိ တေနပန သမ္မုဋ္ဌိတဗ္ဗံ = အထွက်တရက်နေ့၌ ဆင်ခြင်ခတ်မှုစဉ် ဘုရားရှင် သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂါထာ” ဟု စပ်ပါ။

သောမနဿ၊ ပေ၊ ဣဏေန။ ။ သောမနဿမယ၌ မယပစ္စည်းအနက် သီးခြား မရှိ၊ ဒါနမယံ, သီလမယံ ကဲ့သို့တည်း၊ သောမနဿမယေန + သမ္ပယုတ္တံ + ဣသောမနဿမယညာဏံ၊ (တနည်း) သောမနဿေန- သည်+ပကတ်-သဟဇာတ၊ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သည်တည်း၊ သောမနဿမယံ - သည်၊ ပကတအနက်၌ မပစ္စည်းသက်၊ “သောမနဿမယံစ+တံ+ ဣဏံစာတိ” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ ဓမ္မပဒဘာဏကထေရ်တို့သည် သူတို့၏ ဓမ္မပဒ၌လာသော အနေ ဇာတိသံသာရံ ဂါထာကို သတ္တာတို့အား ကျေးဇူးများသည်ဖြစ်စေ မများသည်ဖြစ်၊ တရားတို့တွင် ပဌမဆုံးဖြစ်သောကြောင့် “ပဌ ဗုဒ္ဓဝစနံ” ဟု ယူကြ၏၊ ခန္ဓိကဘာဏကထေရ်တို့ကား အနေကဇာတိသံသာရံ ဂါထာသည် ပဌမဟုတ်ဆိုရသော်လည်း စိတ်ထု၌သာ ဖြစ်နေသောကြောင့် သတ္တာတို့အား ကျေးဇူးမများ၊ နှုတ်တော်ဖြင့် ရွတ်ဒေသောတရားတို့တွင်ကား ယဒါဟဝေ - စသော ငါတို့၏ ခန္ဓိကဂါထာသည် ပဌမဖြစ်၏၊ သတ္တာတို့ ကြားနာရသဖြင့် ကျေးဇူးလည်းများ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဗုဒ္ဓဝဖြစ်သင့်သည်-ဟု ကိုယ်လိုရာဆွဲ၍ယူကြလေသည်။

ဟန္တ၊ ပေ၊ အာမန္တယာမိ ဝေါ။ ။ ဟန္တာတို့ စောဒနတ္ထေ (တိုက်တွန်းခြင်း အနု၌) နိပါတော၊ ဣဇံ သမ္မာဒေထာတိ ဟိ စောဒေမိ၊ အာမန္တယာမိတိ ပဋိဝေဒယ၊ ဗောဓဓိတိ အတ္ထော၊ ဝေါတိပန အာမန္တယာမိတိ တေဿ ကမ္မပဒံ၊ ပေ၊ န တေဋ္ဌံ သိဒ္ဓိ, သစ်။

ဣတိ - သို့၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိခစတော်မူ၏။] ဥဘိန္တံ-ပဌမ
 ပုစ္ဆိမ ပုဒ္ဓဝစန ၂ ပါးတို့၏ အန္တရေ- အလယ်၌၊ ယံ- အကြင်တရားစကား
 တော်ကို၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ-ဤ တရားစကားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမ
 ပုဒ္ဓဝစနံ-မည်၏၊ ဣတိ ဝေ-လျှင်၊ (သဗ္ဗဗွိ-သော၊ တဒေတံ ပုဒ္ဓဝစနံ-သည်။)
 ပဌမ မဇ္ဈိမ ပုစ္ဆိမ ဝသေန-ပဌမ ပုဒ္ဓဝစနံ ၊ ပေ၊ ပုစ္ဆိမ ပုဒ္ဓဝစနံတို့၏ အပြား
 အားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၏။

ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ။ ။ “ဝယ-ပျက်ခြင်း” ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် အနိစ္စလက္ခဏာ
 ကို တိုက်ရိုက်ပြတော်မူ၏။ “ယဒနိစ္စံ၊ တံဒုက္ခံ၊ ယံဒုက္ခံ၊ တဒနတ္တာ” ဟု အခြား
 နေရာ၌ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာကို ပိဗာနပြု၍ ဒုက္ခ-အနတ္တလက္ခဏာ
 တို့ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဤဝယဓမ္မာပါ၌က ပြရာရောက်၏။ ထိုသို့ လက္ခဏာ
 ၃ပါးကို ထင်ရှားပြလိုက်သဖြင့် ထိုလက္ခဏာ၃ပါးကို အာရုံပြုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို
 လည်း (ကာရဏုပစာရ-နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့်) ပြပြီးဖြစ်တော့၏။

ဤသို့လျှင် ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာပါ၌ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့၏အရာ
 မဟုတ်သော မုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သီးခြားဥစ္စာဖြစ်သော (စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏တည်ရာလည်း
 ဖြစ်၍ မလွန်နိုင်သော) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာအကျင့်ကောင်းကို ပြတော်မူသည်
 ဟု မှတ်။ [လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနနယေနေဝ တဒါရမဏံ ဝိပဿနံ ဒသေယန္တော သဗ္ဗ
 တိတ္ထိယာနံ အဝိသယဘူတံ မုဒ္ဓါဝေဏိကံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာမိဋ္ဌာနံ အဝိပရိတံ နိဗ္ဗာန
 ဂါမိနိပဋိပဒံ ပကာသေတီတိ ဒဋ္ဌမ္ပံ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂသစ္စာ၏
 အခြေခံဖြစ်၏။ ထို မဂ္ဂသစ္စာသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်ရကား နိရောဓသစ္စာ၏ အခြေခံ
 လည်း ဟုတ်၏။ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာဟူသော ဒုက္ခတရားစုံကိုလည်း အာရုံပြုသောကြောင့်
 ဒုက္ခသစ္စာ၏၎င်း၊ ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်း သမုဒယသစ္စာ၏၎င်း၊ တည်ရာအခြေခံဟုလည်း
 ဆိုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို “စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာမိဋ္ဌာနံ” ဟု ဆိုသည်။

အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ ။ ။ “ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ” ပါ၌ဖြင့် သမ္မာပဋိပတ်
 အကျင့်မြတ်ကိုပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ ထို သမ္မာပဋိပတ်ကိုကျင့်ခြင်း၌ တိုက်တွန်းတော်
 မူလိုသောကြောင့် “အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ န + ပမာဒေါ အပ္ပ
 မာဒေါ-ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ် (အကျင့်မြတ်) ။ [ဣဒါနိ တတ္ထ
 သမ္မာပဋိပတ္တိယံ နိယောဇေတိ-အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထာ တိ။]

အထဝါ ။ ။ ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာတိဧတေန သင်္ခေပေန သံဝေဇေတွာ - ဝယဓမ္မာ
 သင်္ခါရာဟူသော ဤပါ၌ဖြင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် သံဝေဇ ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊ အပ္ပ
 မာဒေန သမ္မာဒေထာတိ-ဟူ၍၊ သင်္ခေပေနဝ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင်၊ နိရဝသေသံ
 သမ္မာပဋိပတ္တိ ဒသေတိ-အကြွင်းမရှိသော သမ္မာပဋိပတ်ကို ပြတော်မူသည်။ အပ္ပမာဒ
 ပဒံ တိ - မှန်၏ ၊ အပ္ပမာဒဟူသော ပုဒ်သည်၊ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ ဧဝံလပရိပုဏ္ဏံ

ကထံ - လျှင်၊ (သဗ္ဗဒ္ဓိ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ပိဋကဝသေန - ဖြင့်၊ တိရိခံ-နည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗဒ္ဓိ-သော၊ တေ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝိနယ ပိဋကံ-ကဋကား၊ သုတ္တန္တပိဋကံ - ၎င်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ - ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိပူဘေဒမေဝ-၃ ပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ - ၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနကဲ့သို့ ပိဋကသည်လည်း ၃ပါးပြားသည်ပင်-ဟူလို၊ ဤဝေမျိုးကို သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ ဟု ချည်းမှတ်] တတ္ထ-ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ ပဌမသံဂီတိယံ-ပဌမသံဂီယနာ တင်ရာအခါ၌၊ သံဂီတဉ္စ - သံဂီယနာ တင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အသံဂီတဉ္စလည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗဒ္ဓိ - အလုံးစုံကိုလည်း၊ [အသံဂီတန္တိ - သံဂီတိက္ခန္ဓက (စူဠဝါ၌ ပါသော သံဂီတိက္ခန္ဓက) ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏာဒိ။] သုမောဓာနေတွာ - ပေါင်း၍၊ ဥတယာနိ - ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် ၂ ပါးကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခာနိ - တို့၎င်း၊ ဧစ္စ-ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် ၂ ပါးကုန်သော၊ ဝိဘင်္ဂါနိ-ပါတိမောက်ကို အကျယ်ခဝဘန်ရာ ပဒဘာဇနီတို့၎င်း၊ ဒွါရိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ ခန္ဓကာနိ - တို့၎င်း၊ သောဠသပရိဝါရော-၁၆ ဝါရတို့ဖြင့်

သာသနံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတိ- သိက္ခာ ၃ ရပ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးအပ်သော အလုံးစုံပြည့်စုံသော သာသနာတော်ကို သိမ်းယူနိုင်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပဌမနည်း၌ ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာနှင့် အပ္ပမာဒေနတို့အရ သမ္မာပဋိပတ်ချည်း ရ၏။ အထဝါတက်သော ဤနည်း၌ကား “ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာ” ဖြင့် သံဝေဂဖြစ်အောင်ဟောပြတော်မူ၏။ “အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထ” ဖြင့် သမ္မာပဋိပတ်ကိုပြတော်မူ၏။ “အပ္ပမာဒေန” ၏ အနက်မှာ ပဌမနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

သမ္မာဒေထ၏ ကံ။ ။ သံပုဗ္ဗ-ပဒဓာတ် , ကာရိတ်ဏေပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော သမ္မာဒေထပုဒ်၌ ကာရိတ်ကံ လိုနေ၏။ “သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟိတံ” ဟူသော အဖွင့်နှင့် “သမ္မာဒေဟိတိ တိရိသေက္ခံ နိပ္ပာဒေဟိ” ဟူသော ဝေရသကဏ် မဟာဝါပဗုဇ္ဇန္တက အဖွင့်ကိုမှီး၍ “တိရိသေက္ခံ” ဟု ကံထည့်သင့်သည်။ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထာတိ-သတိအဝိပ္ပဝါသေန သဗ္ဗကိစ္စာနိ သမ္မာဒေထ” ဟု ဖွင့်၏။ အပ္ပမာဒေနပုဒ်၌ အရကောက်ချင်း မတူသောကြောင့် “သဗ္ဗကိစ္စာနိ” ဟု ကံထည့်ထားသည်။ ထိုအလို “အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏ ဆန္ဒကျင်ဘက်သတိဖြင့်၊ သဗ္ဗကိစ္စာနိ-အလုံးစုံသော ကိစ္စတို့ကို၊ သမ္မာဒေထ-ပြီးစီးစေကြလော့” ဟု ပေး။

သောဠသပရိဝါရော။ ။ သောဠသဟိ ပရိဝါရေဟိ ဥပလက္ခိတတ္တာ သောဠသပရိဝါရေဟိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ၊ “သောဠသဟိ-၁၆ ဝါရတို့ဖြင့်+ဥပလက္ခိတ္တော-သော+ပရိဝါရော သောဠသပရိဝါရော၊ [၁၆ ဝါရကိုပရိဝါပါဠိမှာ ရှု။] ပေါတ္ထကေသု ပနကတ္တစိ ပရိဝါရေဟိ ဧတ္ထကမေဝ ဒိဿတိ=တချို့စာအုပ်များ၌ “သောဠသ” မပါဘဲ “ပရိဝါရော” ဟု သာ တွေ့ရ၏။ စာအုပ်အများ၌ကား “သောဠသ” ပါသည်။

မှတ်သားအပ်စော့ ပရိဝါဂင်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဣဝံ - ဤ ပိဋကသည်၊ ဝိနယ ပိဋကံနာမ - ကမည်၏၊ မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော - မြဟ္မဇာလာသုတ် အစရှိသော သုံးဆွဲလေးသုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဒိယနိကာယော - ကာယ်ဂင်း၊ [ဣတိ ဌှ ဝေ၊] မူလပရိယာယ သုတ္တာဒိ ဒိယမုသတ ဒွေ သုတ္တသင်္ဂဟော - မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော တရား ငါးဆွဲနှစ်သုတ် တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော၊ မဇ္ဈိမ နိကာယော - ကာယ်ဂင်း၊ [ဒိယမုသတ - အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ- တရော ငါးဆယ်၊] ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ သတ္ထပေ၊ သုတ္တသင်္ဂဟော - ဩဃတရဏ သုတ် အစရှိသော ခုနစ်ထောင် ခုနစ်ရာ ခြောက်ဆွဲနှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ သံယုတ္တနိကာယော - ကာယ်ဂင်း၊ စိတ္တပရိယာ ဒါနသုတ္တာဒိ၊ ပေသင်္ဂဟော - စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသော ကိုးထောင့် ငါးရာ ငါးဆွဲခုနစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယော - ကာယ်ဂင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌ ဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန- ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ ဥဒါန်း၊ ဣတိဝုတ်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတ ဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ ဇာတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမင်္ဂ၊ အပဒါနိ၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊ စရိယာပိဋကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ- တဆွဲငါးပါး အပြားရှိသော၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယ်ဂင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဝံ- ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တပိဋကံနာမ - ကမည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဟော = ဓမ္မသင်္ဂဟီဂင်း၊ ဝိဘင်္ဂေါ-ဝိဘင်းဂင်း၊ ဓာတုကထာ-ဂင်း၊ ပုဂ္ဂလပညတ္ထိ-ပုဂ္ဂလ ပညတ်ဂင်း၊ ကထာဝတ္ထု - ဂင်း၊ ယမကံ - ယမိုက်ဂင်း၊ ပဋ္ဌာနံ - ပဋ္ဌာန်းဂင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဝံ-ဤပိဋကသည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံနာမ-ကမည်၏။

တတ္ထ-ထို ၃ သွယ်သော ပိဋကတ်တို့တွင်၊ (ဣမဿ ဝိနယဿ-ဤ ဝိနည်း ပိဋက၏၊) ဝိဝိဓေသေသနယတ္ထာ - အထူးထူး အပြားပြား များသောနည်း၊

မြဟ္မ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟော။ ။ သင်္ဂဟန္တိ ဧတ္ထ ဧတေနဝါတိ သင်္ဂဟော၊ မြဟ္မဇာလာ ဒိနိစ+တာနိ+စတုတ္ထိံသ သုတ္တာနိဓာတိ မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တာနိ၊ တေသံ+ သင်္ဂဟော-မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော=ဤအတိုင်း နိဿယပေးသည်၊ မြဟ္မဇာလာဒိစတုတ္ထိံသသုတ္တာနိဝါ သင်္ဂဟော တေသာတိ မြဟ္မ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟော= မြဟ္မဇာလာ အစရှိသော ၃၄ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူခြင်းရှိသော နိကာယ်၊ ဧဝံ သေသေ သုပ ဝေဒိတမ္ဘ-ဋီကာ။

ဝိဝိဓေ၊ ပေ၊ နယတ္ထာ။ ။ ဝိဝိဓာစ- အထူးထူးအပြားပြား များသည်တို့လည်း+ ဝိသေသာစ-ထူးသည်တို့လည်း၊ ဝိဝိဓေသေသာ-တို့၊ ဤသို့ ခွန်ပုဒ်၏နောက်၌ရှိသော နယကို ၂ ပုဒ်လုံးနှင့်ယှဉ်၍ “ဝိဝိဓနယ-ဝိသေသနယ” ဟု မှတ်၊ ဝိဝိဓေသေသာ+နယာ

ထူးသောနည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊
ဝိနယနတောစေတ - ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိနယတ္ထ ဝိဒူဟိ-

တ္ထောတိ ဝိဝိဓဝိသေသနယော၊ တသ္မာ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဤဟိတ်၏ အဋ္ဌနံကို
အက္ခာတော ကြိယာ၏ တံဖြစ်သော အယံဝိနယောကို ခံရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓဿ
ဝိနယဿ” ဟု သမ္ပန်ထည့်သည်။ [ဟိတ်ဆိုက်လေရာ၊ ကြိယာ၏ ကံ ကတ္တားကို ဟိတ်၏
သမ္ပန်ခံမြဲ။] ကတ္တားဟောဝါကျ၌ ကတ္တားကို၊ ကံဟောဝါကျ၌ ကံကို ဟိတ်၏သမ္ပန်
ခံရသည်။

ဝိနယနတော။ ။ “ဝိနယနတော - ဆုံးမတတ်သောကြောင့်၊ ဝါ - ဆုံးမခြင်း
ကြောင့်၊ ဝါ - ဆုံးမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ” ဟု ၃ နက်ပေးလေ့ရှိကြ၏။ ထိုတွင်
ပဌမအနက်၌ ဆုံးမတတ်သောဝိနည်းကို ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ ဆုံးမတတ်သောဝိနည်း
ကြောင့် (အယံ ဝိနယော - ဤဝိနည်းကို) ဝိနည်းဟုဆိုအပ်၏ ” ဟု အနက်ထွက်နေ
ရကား ဝိနယနတောဟူသော ဟေတုနှင့် “ဝိနယောတိ” ဟူသော ဟေတုမန္တတို့ အရ
မပြားသောကြောင့် သဒ္ဓထုံးစံမကျချေ။

ဘာဝတ္တလည်းမကောင်း။ ။ “ဆုံးမခြင်းကြောင့်” ဟူသော ဒုတိယအနက်ကို
သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌လည်း ဖွင့်၏။ [ဝိနိယတေ - ခြင်း၊ ဝိနယနံ - ခြင်း၊ တတော၊
ဋီကာသစ်။] ဤသို့ဖွင့်သော်လည်း ဆုံးမခြင်းကြိယာကြောင့် ဝိနယအမည်ရသည်မဟုတ်
ရကား ထို ဘာဝသာဓနလည်း မကောင်းပင်။ မှန်၏ - ဘာဝသာဓနမှန်သမျှ၌ သတ္တိ
မရ၊ ကြိယာသာ ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝသာဓန၌ သတ္တိကိုညွှန်ပြသော ဣတိသဒ္ဓါ
မထည့်ရ။ “ဝိနယနတော” ဟူသောဟိတ်ကား “ဣတိ-ဤသို့ ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်” ဟု ပေးရသော ဣတိသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပင်ပြသောဟိတ်တည်း။

ဘာဝပုဓာန ဘာဝလောပ။ ။ အကျယ်ပြည့် “ကာယဉ္စ ဝါစဉ္စ ဝိနေတိကို ထေခံ၍
“ဝိနေတိတိ ဝိနယနံ ” ဟု ကတ္ထုသာဓိပြုရမည်မှာ သေချာ၏။ ထိုသို့ ကတ္ထုသာဓိပြုရ
သော်လည်း ဆုံးမတတ်သောဝိနည်းဖြစ်ကို အရမကောက်ဘဲ ဆုံးမတတ်သော ဝိနည်း၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ဘာဝအနက်ဖြစ်သော) ဆုံးမ စွမ်းနိုင်သော သတ္တိကို အရကောက်
ရ၏။ ဤသို့ ဘာဝမပါဘဲ ဘာဝအနက်ကို ပဓာနရသောကြောင့် “ ဘာဝပုဓာနနည်း”
ဟု ဆိုကြ၏။ တနည်း- “ဝိနယနဘာဝတော” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်ကို ချေထား
သောကြောင့် ဘာဝလောပနည်း ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

သီလက္ခန္ဓီ ကာသစ် ။ ။ ဝိနယနတောတိ ဝိနယနဘာဝတော၊ ဘာဝပုဓာန
နိဗ္ဗေသောယံ၊ ဘာဝလောပေါ ဝါ၊ ဣတရထာ (ဤသို့မကြံလျှင်) ဒဗ္ဗ မေဝ ပဓာနံ
သိယာ (“ဝိနေတိတိ ဝိနယနံ” အရ ဝိနည်းခြိမ်သာပဓာနဖြစ်နေရာ၏) ထာဝာ သတိ
(ထိုသို့ဖြစ်နေပြန်လျှင်လည်း) ဝိနယတာဂုဏသမာဓိနာ ဝိနယဒဗ္ဗေနေဝ ဟေတုဘူတေန
ဝိနယောတိ အက္ခာတော၊ န ပန ဝိနယတာဂုဏေနာတိ အနဓိပေတတ္ထပသင်္ဂေါ ဘာဝ
ယု=ဝိနယတာဂုဏသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော ဝိနည်းခြိမ်ကြောင့် ဝိနည်းဟု ဆိုအပ်ပြီ။ ဆုံးမ
တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သတ္တိကြောင့် ဝိနည်းဟု ဆိုအပ်သည်မဟုတ် ဟု မလို
အပ်သော အနက်၌ လျှင်းပါးဘွယ်ရှိသည်။

ဝိနယသဒ္ဒါ၏အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံဝိနယော - ဤဝိနည်းပိဋကကို၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိန္ဒူ၊ (တနည်း)ဟိ ယသ္မာ= ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော၊ ပဉ္စဝိမ ပါတိမောက္ခဒ္ဒေသ ပါရာဇိကာဒိသက္ကအာပတ္တိက္ခန္ဓ မာတိကာ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပဘေဒါ-၅ ပါး အပြားရှိသော ပါတိမောက္ခဒ္ဒေသ , ပါရာဇိက အစရှိသော ၇ ပါးသော အာပတ်အစု , မာတိကာ,ဝိဘင်းအစရှိသောအပြားရှိကုန်သော၊နယာ-နည်းတို့သည်၊(သန္တိန္န၏) တသ္မာ ဝိဝိဓ နယတ္တာ- ထိုသို့ အထူးထူး အပြားပြား များသော နည်းရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ စ-အဘို့တပါးကား (ဝိဝိဓ နယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတပါးဝိသေသနယတ္တာဟူသော

အယံ ဝိနယော ဝိနယောတိ။ ။“အယံ ဝိနယော”ဟူသောကံနှင့် ဝိနယောတိဟူသော အာကာရသည် အရက္ခပြားရ၏၊ အရမက္ခပြားဘဲ စကား ၂ ထပ်ထားလျှင် အနတ္တကဒေါသရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “အယံဝိနယော” အရ “တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ” စသော ပါဠိတော်အစဉ်တည်းဟူသော သဒ္ဓပဗန္ဓ ဝိနည်းပိဋကရ၏၊ ထို သဒ္ဓပဗန္ဓကို သညီ, နာမီ, ဗြင်, အတ္ထပညတ် ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ဝိနယမည်သော သညာနာမရှိသည်၊ သဒ္ဓါအစဉ်ခြင်လည်း ဖြစ်သည်, ဝိနယဟူသော ပါဠိ၏အနက် “အတ္ထပညတ်”လည်းဖြစ်သည်- ဟူလို၊ “ဝိနယောတိ” အရကား ဝိနည်း ဟု ခေါ်အပ်သော သညာနာမ အမည်ရ၏။

ဝိဝိဓာ ဟိ။ ။ဂါထာ၏အနက်ကို ထင်ရှားစွာချဲ့ပြလို၍ “ဝိဝိဓာ ဟိ” စသည်မိန့်၊ ဂါထာသည် သင်္ခေပဝါကျ၊ “ဝိဝိဓာ”မှစ၍ “ဝိနယောတိ အက္ခာတော” တိုင်အောင်သည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဟိသည် ဝိတ္ထာရဇောတက၊ထို ဝိတ္ထာရဝါကျကြီးတွင် “ဝိဝိဓာ၊ပေ၊ ကာယံဝါစဉ္စ ဝိနေတိ”သည် ဟေတုဝါကျ၊ “ တသ္မာ၊ ပေ၊ အက္ခာတော ” သည် ဖလဝါကျ၊ဤသို့ခွဲခိုက်၌ ဟိသည် ဟေတုဇောတကလည်းသင့်၊ထိုဟေတုဝါကျတွင် “ဝိဝိဓာ၊ ပေ၊ပဘေဒါ နယာ” သည် ဝိဝိဓနယကိုချဲ့သော တပက္ခ (၁) “ဝိသေသဘူတာ၊ ပေ၊ အနုပညတ္တိနယာ”သည် ဝိသေသနယကိုချဲ့သော တပက္ခ (၂) “ ကာယိက၊ ပေ၊ ဝိနေတိ”သည် ဝိနယနတော ကာယဝါစာနံကို ချဲ့သောတပက္ခ (၃)၊ထို့ကြောင့် (၁) သည် ပက္ခ, (၂) သည် ပက္ခန္ဓာ, (၂) သည် ပက္ခ, (၃) သည် ပက္ခန္ဓာရဝါကျ ဟုခွဲ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝိနယနတော ” ကား ဂါထာ၌ပါသော ဟိတ်တို့၏ အကျယ်တည်း။

ဝိဝိဓာ၊ ပေ၊နယာ။ ။ဝိနယ၌ ဝိဥပသာရသည် ဝိဝိဓအနက်ဟော၊ “နိယန္တေ-သိအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ နယာ”နှင့်အညီ သိအပ်သော အနက်= သိအပ်သောအကြောင်းအရာကို “နယ ” ဟု ခေါ်၏၊ “ဝိဝိဓနယ- ထူးထွေခြားနားများပြားသော အနက်” ဟူသည် တမျိုးမက ၅ မျိုးပြားသော ဥဒ္ဓေသ, ၇ မျိုးပြားသော အာပတ်အစု, အကျဉ်းအကျယ်ပြားသောမာတိကာနှင့် ဝိဘင်းတည်း၊ အာဒိဖြင့် မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက, ဝုဠဝဂ္ဂခန္ဓက,

အကျဉ်း သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ - ဤ ဝိနည်းဝိဇ္ဇာ
 ဌာ၊ ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဇ္ဇိကမ္မ သိထိလကရဏ
 ပုယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း၊ အကျိုး
 ရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ - အနုပညတ်နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တသ္မာ
 ဝိသေသနယတ္တာ - ထိုသို့ ထူးသောနည်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ စ-
 ကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်
 ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ ဝိနယနတောစေဝ ကာယဝါစာနံဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ
 ဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ကာယိကဝါစာသိကအဇ္ဈာစာရနိသေဓန

ပရိဝါတိုကိုယူ၊ ထိုတွင်လည်း ခန္ဓကဋ္ဌ မဟာခန္ဓက၊ ဥပေါသထကန္ဓကစသည်ဖြင့် ခန္ဓက
 တွေများပြား၏၊ ပရိဝါဋ္ဌလည်း တဆဲ့ခြေခံဝါရစီရှိ၍ များပြား၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဝိဓ
 နယ” ဖြစ်သည်။

ဝိသေသ ဘူတာစ။ ။ ဝိဝိဓနယတ္တာကို ချွဲပြီး၍ ဝိသေသနယတ္တာကို ချွဲသည်၊
 စသည် ပက္ခန္ဓာရဇောတက၊ ဤ အကျယ်ကို ကြည့်၍ ဝိနယဋ္ဌ ဝိသည် ဝိသေသ အနက်
 ဟော ဟု သိ၊ ရှေ့ဝါကျမှ ဧတ္ထကို လိုက်စေ၍ “ဝိသေသာ + နယာ ဧတ္ထ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊
 ထိုဝိနယသည် အနုပညတ်တမျိုးတည်း ဖြစ်သောကြောင့် မများချေ၊ သို့သော် ပညတ်ပုံ
 ကား လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ ဒဇ္ဇိကမ္မဖြစ်အောင် ပညတ်တော်မူ၍ ပက္ခန္ဓတ္ထိဝဇ္ဇ သိက္ခာ
 ပုဒ်၌ သိထိလကရဏဖြစ်အောင် ပညတ်တော်မူသည်။ [ယထာဏ္ဏမံ လောကဝဇ္ဇေသု
 (လောကဋ္ဌပင် အပြစ်ရှိသော ပါရာဇိကစသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌) ဒဇ္ဇိကမ္မပုယောဇနာ၊
 ပက္ခန္ဓတ္ထိဝဇ္ဇေသု (လောက ထုံးစံအားဖြင့် အပြစ်မရှိ၊ ဘုရားပညတ်တော်ကြောင့်သာ
 အပြစ်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌) သိထိလကရဏပုယောဇနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ - ဇိကာ။]

ဆက်ဗျူးအံ—ပဌမပါရာဇိကဋ္ဌ “တိရစ္ဆာနဂတကာယဝိ” ဟူသော အနုပညတ်သည်
 “တိရစ္ဆာန်မ၌ ခြံဝကောင်းလေသလော” ဟု တွေးတောခွင့်ကို တားမြစ်လျက် မူလ
 ပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၏၊ ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ်၌ “ဒဿာဟပရေခံ” ဟူသော အနု
 ပညတ်သည် “အတိရေကသင်္ကန်းကို မထားရ” ဟူသော မူလပညတ်ကို (၁၀ ရက်
 လောက်တော့ ထားခွင့်ရသဖြင့်) အလျော့ပေးရာရောက်၏၊ ဤသို့ အနုပညတ် ဝိနယချင်း
 တူပါလျက် လောကဝဇ္ဇဋ္ဌတနည်း၊ ပက္ခန္ဓတ္ထိဝဇ္ဇဋ္ဌတမူ၊ ဤသို့မတူခြင်းကို “ဝိသေသ” ဟု
 ဆိုသည်။

ယေဘုယျနည်း။ ။ သုက္ကဝိသဗ္ဗိသိက္ခာပုဒ်သည် လောကဝဇ္ဇတည်း၊ ထိုသိက္ခာ
 ပုဒ်၌ “အညတြိသုပိနန္တာ” ဟူသော အနုပညတ်ကား အိပ်မက်၌ အပြစ်မရှိသောကြောင့်
 မူလပညတ်ချက်ကို အလျော့ပေးရာရောက်၏၊ သဗ္ဗရိတ္တသိက္ခာပုဒ်သည် (ရဟန္တာသော်မှ
 သင့်တတ်သော) ပက္ခန္ဓတ္ထိဝဇ္ဇတည်း၊ ထို၌ “အန္တမသော တင်္ဂဏိကာယဝိ” ဟူသော
 အနုပညတ်သည် “တဓဏပေါင်းရုံအတွက်မျှ အောင်သွယ်မပေးရ” ဟု မူလပညတ်ချက်
 ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် လောကဝဇ္ဇဋ္ဌ ဒဇ္ဇိကမ္မ၊ ပက္ခန္ဓတ္ထိဝဇ္ဇဋ္ဌ သိထိလကရဏ
 ဟူသော အကျိုးရကို “ယေဘုယျနည်း” ဟု ဆရာတို့မိန့်ကြသည်။

တော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြစ် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ၊) သေ(သော)- ဤဝိနည်းသည်၊ ကာယ- ကိုယ်ကို၎င်း၊ ဝါစဉ္ဇ-နှုတ်ကို၎င်း၊ ဝိနေတိ- ကန့်မြစ် ဆုံးမတတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ တဿ ဝိနယနတောစ-ထိုသို့ ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍။

ကာယိက၊ ပေ၊ နိသေဓနတော။ ။ ဝိနယနတောကိုချဲ့လို၍ ကာယိက စသည်မိန့်၊ အဇ္ဈာစာရော=အဓိ+အာစာရော၊ အဓိသဒ္ဓါသည် အဘိဘဝနကြိယာနှင့်တကွ ပဝတ္တန ကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသန အနက်ဟောတည်း၊ အဘိဘဝိတွာ+ ပဝတ္တော+ အာစာရော- အဇ္ဈာစာရော၊ (ပဝတ္တအလယ်ပုဒ်ကြော့) ရဟန်းဟူသမျှ စောင့်စည်းရမည့် “ မေထုန်မပြုရခြင်း ၊ မုသားမပြောရခြင်း ” စသော စည်းကမ်းကို ကျူးလွန်မှုကို “ အဘိဘဝိတွာ အာစာရ ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုကျူးလွန်မှုသည် ကိုယ်၌ ဖြစ်သော ကာယိကအဇ္ဈာစာရ၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော ဝါစသိက အဇ္ဈာစာရ ဟု ၊ မျိုးရှိ၏။ [သညမဝေလံ-စောင့်စည်းအပ်သောကမ်း(စည်းကမ်း)ကို၊ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တော အာစာရော အဇ္ဈာစာရော (ဝိတိက္ကမော)၊ တဿ နိသေဓနတောတိ အတ္ထော။]

မှတ်ချက် ။ ။ မာနသိက အဇ္ဈာစာရ ရှိနိုင်သော်လည်း ဝိနည်းတရားက မတား မြစ်နိုင်၊ “မနောဒွါရေ အာပတ္တိနာမ နတ္ထိ” ဟု ချွင်းချက်ပြုထား၏၊ ထို့ကြောင့် မာန သိကကိုမပြတ် ချန်ထားသည်၊ [ကာယေ-ကာယဒွါရ၌၊ ပဝတ္တော- ဖြစ်သောလွန်ကျူး မှုတည်း၊ ကာယိကော-မူ၊ ဝစသိ-ဝစီဒွါရ၌၊ ပဝတ္တော+ဝါစသိကော။]

ကာယံ ဝါစဉ္ဇ ဝိနေတိ ။ ။ ဝိနည်းတရားတော်သည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရကို တိုက်ရိုက်အားဖြင့်ဆုံးမသည်မဟုတ်၊ ထိုဒွါရတို့၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ တိုက်ရိုက် အားဖြင့် မြစ်တား၏၊ ထိုသို့ ဌာနီကျူးလွန်မှုကို ကန့်မြစ် (ဆုမ္မ)လျှင် ဌာန(ကာယဝစီ) ဒွါရကိုလည်း ကန့်မြစ်ဆုမ္မရာရောက်သောကြောင့် ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကာယ ဝစီဒွါရ ကိုလည်း ကန့်မြစ်ဆုမ္မရာရောက်သည်၊ ဤအလို “ကာယဉ္ဇ ဝါစဉ္ဇ ဝိနေတိတိ ဝိနယော” ဟု ကတ္ထုသာဝိပြု၊ [တေန (ထိုကာယိက ဝါစသိက အဇ္ဈာစာရ နိသေဓနတောပါဌ်ဖြင့်) တထာနိသေဓနမေဝ (ထိုကာယိက ဝါစသိကအမှုကို တားမြစ်ခြင်းသည်ပင်) ပရိယာ ယေန (နည်းပရိယာယ်အားဖြင့်) ကာယဝါစာဝိနယနံ နာမ (ကိုယ်နှုတ်တို့ကို တားမြစ် ခြင်းမည်၏) ဣတိ ဒဿေတိ-၊-သီ၊ ဒီသစ်။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဝိနေတိ ကြိယာကို မူရင်းထား၍ ကာယဝါစာဝိနယကို ဌာနျူ ပဓာရဟု ဇီကာစွင့်လိုရင်း ဖြစ်၏၊ ကာယဉ္ဇ ဝါစဉ္ဇကို မူရင်းထားလျှင် ဌာနဖြစ်သော ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၏ ကာယဝါစာဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရ၌ တင်စား၍ ဌာနီဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရကို ကာယဝါစာဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ဌာနပဓာ ဟု၎င်း ၊ ဌာနကိုဆိုသဖြင့် ဌာနီကိုရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း ဟု ၎င်း မှတ်ပါ။ [ကာရဏု ဌာနပဓာတို့၌ နာနန္တရိကနည်း ဟု ယူကြသည်။]

[နိယာမ်] နာနန္တရိမူ၊ ကာရဏု၊ ဌာနပဓာ။

အက္ခာတော - ပြီ၊ တေန - ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ် ၃ ရပ်ဖြင့်၊
 တေသာ-ဤ ဝိနယသဒ္ဓါ၏(“အဲဒီဝိနယသဒ္ဓါ၏” ဟူလို) ဝစနတ္ထ ကောသ
 လ္လတ္ထံ-ဝိပြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ ဝိဝိဓ
 ဝိသေသနယတ္တာ၊ပေ၊အက္ခာတောတိ-တော ဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-
 ဤ ဂါထာ စကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

ပန-ကား၊ (ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတပါး သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား၊)
 ဣတရံ- ဝိနည်းပိဋကမှတပါးသော သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အတ္တာနံ- စီးပွားတို့၏၊
 (သုဝုတ္တတော စသည်၌စပ်) ဝါ-တို့ကို၊ သုစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုဝုတ္တတော- ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်

တသ္မာ၊ပေ၊ဝိနယနတော။ ။တသ္မာ၏ စွဲရာအနက်က တမျိုးမက၊ ၃ မျိုးရှိသော
 ကြောင့် “ဝိဝိဓနယတ္တာ၊ ပေ၊ ဝိနယနတော” ဟု မိန့်သည်၊ ဤနေရာမျိုးကို ရည်ရွယ်၍
 “တသ္မာနောင်၊ ဟိတ်နှင့်ဆောင်၊ တူအောင်အနက်ကြံ” - ဟု နိယာမ် ဆိုကြသည်။
 [တသ္မာတိဝတ္တာ အနေကဓာပရာမသနမာဟ-ဝိဝိဓနယတ္တာတိ အာဒိ-ဒီသစ်။]

တေန၊ပေ၊ဝုတ္တံ။ ။ [တေနာတိ-ဝိဝိဓနယတ္တာဒိ ဟေတုနာ၊-သာရတ္ထ။] ဝိဝိဓန
 ယတ္တာစသော ဟိတ် ၃ ပါးသည် ဝိနယသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်တည်း၊ အဘယ်အကျိုးငှါ “ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ” စသော အဲဒီ
 ဂါထာစကားကို ဆိုအပ်ခဲ့ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန၊ပေ၊ဝုတ္တံ”
 ဟု မိန့်၊ ထိုသဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော ဟိတ် ၃ပါးဖြင့် ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ၌ (စာသင်
 သားတို့) ကျွမ်းကျင်နားလည်၍ အကျိုးငှါ “ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ” စသော အဲဒီ
 ဂါထာကို ငါဆိုအပ်ပြီ-ဟူလို။ [တေနကို ဝုတ္တံ၌မစပ်ဘဲ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ၌စပ်။]

ဤ၊အံ။ ။တေန္တိ- ဂါထာဝစနံ၊ တေသာတိ ဝိနယသဒ္ဓါ၊ ဝစနတ္ထံစပ်၊
 “ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ” ဟူလို၊ “ဝစနတ္ထ” ဟူသည် ဝိပြိုဟ်ဝါကျတည်း၊ ဝိနယသဒ္ဓါ၏
 “ဝစနတ္ထကောသလ္လ” ဟူသည် ဝိနယသဒ္ဓါကို “ဝိဝိဓာ+နယာ ဧတ္ထ” စသည်ဖြင့် ဝိပြိုဟ်
 ပြုတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ “ထိုသို့ သဒ္ဓါ၏အနက်၌ ကျွမ်းကျင်အောင်၊ ဝါ- ဝိပြိုဟ်
 ဝစနတ်ပြုတတ်အောင် ဤဂါထာစကားကို ငါဆိုအပ်ခဲ့ပြီ” ဟူလို၊ ဤအလို “တေန”
 စသော ဝါကျသည် လဒ္ဓဂုဏ်လည်း မဟုတ်၊ နိဂုံးလည်းမဟုတ်၊ ရှေ့ဂါထာစကား၌
 မေးဘွယ်ရှိ၍ ဆက်ပြသော ဝါကျာရမ္မ ဝါကျသာတည်း။

ဣတရံပန ။ ။ ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတပါး သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလို၍
 “ဣတရံပန” စသည်မိန့်၊ ဣတရံကို အက္ခာတံ၌စပ်၊ ဣတရသဒ္ဓါသည် ဣမ၏ ပရိယာယ်
 မဟုတ်၊ ဝုတ္တပတိယောဝစန-ဆိုအပ်ပြီး၏ ယှဉ်ဘက်အနက်ကို တောသော သဒ္ဓနာမ်
 ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဤ” ဟု မပါစေဘဲ “ဝိနည်းပိဋကမှတပါးသော သုတ္တန်ပိဋက
 ကို၊ ဝါ-ဝိနည်းပိဋက၏ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော သုတ္တန်ပိဋကကို” ဟု ပေးရသည်၊ နောက်
 လာမည့် “ဣတရောပန” ၌လည်း နည်းတူ။

၎င်း၊ သဝနတော - သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အထ-
 ထိုမြို့သူဒနတော-သွန်ချတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တဏာ-ကောင်း
 စွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တသဘာဝတောစ-တမျှင်း
 ကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဘို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝါ-တချဉ်းကြီး
 ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (သုတ္တတ္ထ ဝိဒူဟိ-သုတ္တ
 သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊) သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊
 အကွာတံ-ပြီ။

ဟိ-ဇွဲ၊ တံ- ထို သုတ္တန္တိဝိဒူကသည်၊ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ-မိမိစီးပွား၊
 သုတပျီး စီးပွား အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အတ္တေ - စီးပွားတို့ကို၊
 (တနည်း) အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒေ- အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော အပြား

အတ္တာနံ သူစနတော။ ။ “အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိ ဘေဒေ” စသော အကျယ်ကို
 ကြည့်၍ “အတ္တာနံ သူစနတော” စသောဂါထာကို အနက်ပေးရသည်၊ “သူစနတော”
 စသောပုဒ်များ၌လည်း ဝိနယနတော” ကဲ့သို့ ဘာဝပ္ပဓာန-ဘာဝလောပကြိ၊ [အတ္တာ
 နန္တိပဒိ သူစနတော၊ ပေ၊ သုတ္တဏာတိ ပဒေဟိ ယထာရတံ ကမ္မသမ္ပန္နံဝသေန (ကံ
 အဖြစ် သမ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်) ယောဇေတဗ္ဗံ၊ သီ-ဒီ-သစ်၊ ဤဂါထာနှင့် ရှေ့နောက် ၂ ဂါထာ
 တို့သည် ပထျာအရိယာ ဂါထာတို့တည်း။]

အတ္တတ္ထ၊ ပေ၊ အတ္တေ။ ။ အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ (ဟောအပ်သော ပါဠိ၏
 အနက်) ကိုမဟော၊ ဟိတ (စီးပွား) ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တေ-စီးပွားတို့ကို”
 ဟု ပေးရသည်၊ မှန်၏-အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထကိုဟောလျှင် “အတ္တေ သူစေတီ”
 အရ မြဟူဇာလသုတ်သည် အတ္တတ္ထ (မိမိတည်းဟူသော မြဟူဇာလသုတ်၏ အနက်)
 ကို၎င်း၊ ပရတ္ထ (တပျီးသော သာမညဇလစသော သုတ်၏ အနက်) ကို၎င်း ပြနိုင်ရာ
 ရော်၏၊ ထိုသို့ကား မပြနိုင်၊ မြဟူဇာလသုတ်သည် မြဟူဇာလသုတ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်
 ကိုသာ ပြနိုင်သည်။

ပရတ္ထနှင့် အာဒိ။ ။ ဤသို့လျှင် မည်သည့်သုတ်မဆို၊ သူ့သုတ်၏ အနက်မှတပျီး
 အခြားသုတ်၏အနက်ကိုမပြနိုင်သောကြောင့် အတ္တအရ ဘာသိတတ္ထကိုယူလျှင် “ပရတ္ထ”
 သည် အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏၊ တားမြစ်ဘို့ရာ ပရတ္ထ မရှိလျှင် အတ္တတ္ထ “အတ္တ” ဟူသော
 ဝိသေသနလည်း အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏၊ အတ္တတ္ထပရတ္ထအပြင် အာဒိဖြင့်ယူဘို့ရာ အနက်လည်း
 မရှိသောကြောင့် ပရတ္တာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါလည်း အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္တတ္ထ
 စသည်၌ အတ္တအတွက် ဘာသိတတ္ထကိုမယူဘဲ ဟိတအနက်ကို ယူရသည်။

ဟိတအနက် ယူရကျိုး။ ။ ဟိတအနက်ကိုယူရာ၌ ဟိတဟူသည်လည်း သုတ်ပါဠိ
 တော်၏ စီးပွားမဟုတ်၊ သုတ်ကို သင်အံလေ့ကျက် ဆောင်ရွက်မှတ်သား ဟောကြား
 ပို့ချသူမှာ ရနိုင်သောစီးပွားတည်း၊ မှန်၏-မြဟူဇာလသုတ်၌ သီလစသောဟိတများကို
 ဟောတော်မူ၏၊ ထိုသုတ်ကို သင်ယူပို့ချသူသည် သီလစသော စီးပွားကို မိမိကိုယ်တိုင်

ရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ- စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊ သူစေတိ - ထင်ရှားပြတတ်၏၊
 (အတ္တာနံ- တို့ကို၊ တသ္မာ သူစနတော- ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သူစနတော ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏
 အကျယ်ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သုဝုတ္တတော ဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) ဣ-ဤသုတ္တန်
 ပိဋက၌၊ အတ္တာ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွား၊ အနက်

ရအောင်ယူနိုင်သောကြောင့် အတ္တတ္ထကို ထိုသုတ်က ညွှန်ပြ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က သူတပါးကို
 ဟောပြောပို့ချလျှင် ထိုသူတပါးမှာလည်း ထိုသီလစသော ဟိတ်တို့ကို သိရ-ကျင့်ရ-
 သဖြင့် ပရတ္ထကိုလည်း ထိုသုတ်က ညွှန်ပြရာရောက်သည်။

အာဒိဖြင့် ယူဘွယ်။ ။ ပရတ္တာဒိဋ္ဌိ အာဒိဖြင့် ဒိဋ္ဌခမ္ဘိကတ္ထ (ဤဘဝ၌ဖြစ်သော
 စီးပွား)၊ သမ္မရာယိကတ္ထ (တမလွန်၌ဖြစ်သော စီးပွား)၊ လောကီယတ္ထ (သံသရာ
 လောကတွင်း၌ဖြစ်သော လူနတ်မြဲယူ ချမ်းသာရကြောင်း စီးပွား)၊ လောကုတ္တရတ္ထ
 (မဂ်ဖိုလ်စီးပွား) များကိုယူ။ [ဒိဋ္ဌခမ္ဘိက သမ္မရာယိကတ္ထေ လောကီယ လောကုတ္တရတ္ထေ
 စာတိ ဝေမာဒိဘေဒေ အတ္ထေ အာဒိသဒ္ဓေန သင်္ဂဏ္ဍာတိ၊ အတ္ထသဒ္ဓေါစာယံ ဟိတပရိ
 ယာယဝစနော၊ န ဘာသိတတ္ထဝစနော၊-သာရတ္ထ။]

အထဝါ။ ။ “န ဟဉဒတ္ထတ္ထိ ပသံသလာဘာ” ဟူသော ပုဒ်ကို နိဒ္ဒေသဖွင့်ရာ၌
 “ အတ္တတ္ထော၊ ပရတ္ထော၊ ဥဘယတ္ထော၊ ဒိဋ္ဌခမ္ဘိကော အတ္ထော၊ သမ္မရာယိကော
 အတ္ထော။ [ဤ ငါးပါး၌ အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဟိတအနက်ဟော။] ဥတ္တာနော အတ္ထော-
 ပေါလျှင်သောအနက်၊ ဂန္ထိရာ (နက်နဲသော) အတ္ထော၊ ဂုဠော (လျှို့ဝှက်အပ်သော)
 အတ္ထော၊ ပဋိစ္စန္ဓော (ဖုံးကွယ်အပ်သော) အတ္ထော၊ နေယျော (ပုဒ်တပါးကို ဆောင်ယူ
 ပြီးမှ သိအပ်သော) အတ္ထော၊ နိတော (တိုက်ရိုက် သိအပ်သော) အတ္ထော။ [ဤ ၆ပါး၌
 အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ ပရိယာယ်များတည်း။] အနဝဇ္ဇော (အပြစ်မရှိသော)
 အတ္ထော၊ နိက္ကိလေသော (ကိလေသာမှ ထွက်မြောက်သော) အတ္ထော၊ ဝေါဒါနော
 (ဖြူစင်သော) အတ္ထော၊ ပရမတ္ထော (မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော အတ္ထ)၊ [ဤ ၄ ပါး၌
 အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဟိတအနက်ကိုလည်း ဟော၊ ဘာသိတတ္ထကိုလည်း ဟော၏။] ဤသို့
 ၁၅ ပါးသော အတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြထား၏။

ထိုအတ္ထများကို (သုတ္တပုဒ်၏ အဖွင့်မဟုတ်သောကြောင့်) သုတ္တကို မငဲ့ဘဲ နိဒ္ဒေသ၌
 ဖွင့်ပါသော်လည်း မြဟ္မဇာလသုတ်စသော သုတ်များသည် ထိုအတ္ထတို့ကို ပြနိုင်သည်
 သာ။ [ကိဉ္ဇာဝိ သုတ္တနိရပေက္ခာ အတ္တတ္ထာဒယော စုတ္တာ၊ သုတ္တတ္တဘာဝေန အနိဋ္ဌိ
 ဋ္ဌတ္တာ၊ တေသု ပန ဧကောဝိ အတ္ထပုဘေဒေါ သုတ္တေန ဒိပေတဗ္ဗတံ နာတိက္ကမတိ။-
 ဝိကာ။] ဤနည်းအလိုအားဖြင့် “အတ္ထေ-စီးပွား၊ အနက်တို့ကို” ဟု ပေးပါ။ “အတ္ထေ
 သူစေတိတိ သုတ္တံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု။ “သူစ-ပကာသနေ” ဟူသောဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ သူ၌
 ရသပြု။ [အမှာ။ ။ “တသ္မာဝိဝိနေယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတော” ကို နည်းမှီ၍ “တသ္မာ
 အတ္တာနံ သူစနတော ၊ ပေ ၊ အက္ခာတံ ” ဟု ဖလဝါကျတခု အပိုထည့်၍ အနက်ပေး
 ထားသည်။]

တို့ကို၊ သုဝုတ္တာ-ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနလောမေန - ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအား လျော်သော အားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ - ဝမ်း၊ အတ္တာနံ - တို့၏၊ တသ္မာ သုဝုတ္တတော - ထိုသို့ ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတော ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှတပါး၊

သုဝုတ္တာ ဝေတ္ထ။ ။ စသဒ္ဓါသည် သူစနတော ဖွင့်ပြီး၍ သုဝုတ္တတော အဖွင့်ကို ပြသော ပက္ခန္ဓာ၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းရည်း၊ သုတ္တကို “ သု + ဥတ္ထ ” ဟု ခွဲ၊ ဧတ္ထ အတ္တာကိုရှု၍ “ သုဋ္ဌ + ဥတ္တာ ဧတ္တာတိ သုတ္တ ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၊ ဝိနယ-အဘိဓမ္မတို့လည်း “ အတ္ထတို့ကို ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ မဟုတ်လော ” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ “ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တာ ” ဟု မိန့်၊ ဝိနယ - အဘိဓမ္မတို့လည်း အတ္ထတို့ကို ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ ဟုတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် သုတ္တန်ကဲ့သို့ ဝေနေယျ၏ အလိုလိုက်၍ နှစ်မြိုက်အောင် ဟောတော်မူခြင်းမဟုတ်၊ အာဏာပညတ်တော်ကို ပြခြင်း၊ သဘာဝဓမ္မရှိသည့်အတိုင်း ပြခြင်းဖြစ်ရကား ဝေနေယျတို့ အတွက် သုတ္တန်လောက် အတ္ထတို့ကို မရစေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိနယ-အဘိဓမ္မတို့ကို “ သု + ဥတ္ထ ” ဟု မဆိုနိုင်-ဟူလို။

နိဿယမှတ်ချက်။ ။ “ ဝေနေယျ၊ ပေ၊ ဝုတ္တတ္တာ ” ဟိတ်သည် “ သုဥတ္တာ ဧတ္ထ = ကောင်းစွာဟောအပ်ရာဘ ” ဟု သိနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဉာပကဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဝိညာယတိ ” ဟု ဣယာအပို ထည့်ထားသည်။

ဆက်ဥားအံ့ - ဝိနည်း၌ ဝေနေယျတို့ကို ဝုညာ၍ လျော့ပေးရသောအချက် ခွင့်ပြုရသောအချက်များ ပါရှိပေ၏၊ “ အညတြိ သုဝိနန္ဒာ၊ ဥတ္တရိ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ ” စသည်တည်း၊ သို့သော် ထို ဝုညာမှုများ၌လည်း “ ထို စည်းကမ်းလွန်လျှင် အာပတ် ” ဟု အာဏာတော်ပညတ်က ပမာနဖြစ်နေ၏၊ အဘိဓမ္မာ၌လည်း ဝေနေယျတို့ကို လိုက်လျော၍ “ သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက် ” ဟု ဟောခြင်းမျိုးရှိ၏၊ ထို၌လည်း ခံ့မ္မသဘာဝကိုယ်က ထိုသို့ ရနိုင်စေောကြောင့် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ရကား ဓမ္မသဘာဝသည် ပဓာနဖြစ်နေပြန်၏။

သုတ္တန်၌ကား အနည်းငယ်ပါရှိသော အာဏာကို၎င်း - များစွာပါရှိသော ခန္ဓာအာယတနစသော သဘာဝဓမ္မတို့ကို၎င်း ဝေနေယျတို့၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်းသာ ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်ဒေသနာသည်သာ ဝေနေယျတို့၏ စီးပွားကို ဧကန်တိုက်ရိုက် ရစေနိုင်ရကား ထိုစီးပွားကို လက်တွေ့ရရှိကြသူ နတ် လူတို့ အလိုကျအောင် “ သုဋ္ဌ + ဥတ္တာ ဧတ္ထ ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြရပေသည်။

သုရတ္ထ။ ။ သုတ္တေသု အာဏာ ဓမ္မသဘာဝါစ ဝေနေယျဇ္ဈာသယံ အနုဝတ္တန္တိ၊ န ဝိနယာဘိဓမ္မေသုဝိယ ဝေနေယျဇ္ဈာသယော အာဏာဓမ္မသဘာဝေ၊ တသ္မာ ဝေနေယျာနံ ဧကန္တဟိတပဋိလာဘသံဝတ္တနိကာ သုတ္တန္တဒေသနာ ဟောတိတိ သုဝုတ္တာ စေတ္ထ အတ္တာတိ အာဒိဝုတ္တိ။

သဝနတောဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) သသံ- ကောံသညံ၊ ဖလံ- အသီးကို၊ သဝတိ
 ဣဝ- သီးတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တု၊) တေ- ဤ... သည်၊ အတ္ထေ- အတ္တတ္ထ
 ပရတ္ထအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သဝတိ- သီးတတ်၏၊
 ပသဝတိ- ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊
 ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (အတ္ထာနံ- တို့ကို၊ တသ္မာ သဝနတော- ထိုသို့
 သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ- ကား၊ (သဝနတော
 ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သူဒနတော
 ဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) တေ- ဤ... သည်၊ (အတ္ထေ- အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော
 စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊) သုဒတိ - သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-
 အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) [အဖြေကို မသိသေးဘဲ သာမညအနေဖြစ်၍ နပုလ္လိန်ဖြင့်
 မေးသည်။] ဓေန- နွားမသည်၊ ဒီရံ- နို့ရည်ကို၊ သုဒတိဝိယ - သွန်ချသကဲ့သို့
 တည်း၊ ပဋ္ဌရတိ- သွန်ချတတ်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- သည်။

သဝတိ၊ ပေ၊ ပသဝတိ။ ။ “အတ္ထေ သဝတိတိ သုတ္တံ” ဟုပြု၊ သုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊
 ဘူဝါဒိ သုဓာတ်သည် သန္တ (စီးသွားခြင်း)၊ ဇနန (ဖြစ်စေခြင်း)၊ ဣဿရ အနက်
 များကိုဟော၏၊ ဤ၌ ဇနနအနက်ကို ယူစေလို၍ သဝတိကို “ပသဝတိတိ ဝုတ္တံဟောတိ”
 ဟု ဥဇ္ဇကတ္ထ ဇွင့်သည်၊ [ပသဝတိတိ ဖလတိ၊ နိပ္ပာဒေတိတိ အတ္ထော၊ - ဇီကာ၊ ဤနိပ္ပာ
 ဒနနှင့် ဇနနသည် အနက်တူပင်တည်း။] ဤပသဝတိသည် သဝတိ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော
 ကြောင့် “သဿမိဝ ဖလံ” နှင့်တွဲ၍ အနက်မပေးရ။ [သုဒတိ၏အဖွင့် ပဋ္ဌရတိ၌လည်း
 နည်းတူ။]

သဿမိဝ ဖလံ။ ။ သုတ္တန်ပိဋကသည် (သင်ယူ လေ့ကျက် ဆောင်ရွက်ရာ ခဏ
 ၌ပင်) အတ္တတို့ကို ချက်ခြင်းဖြစ်စေပါသလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သဿ
 မိဝ ဖလံ” ဟူသော ဥပမာန ဝါကျတိုကလေးကိုမိန့်။ [ဤ ဥပမာနဝါကျကို ဥပမေယျ
 ဝါကျ၏အတွင်းသွင်း၍ နိဿယပေးထားသည်။] ကောက်ပင်သည် အပင်ပေါက်လျှင်
 ပေါက်ခြင်း အသီးကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ၂ လ ၃ လ စသည်ကြာမှ အသီးကိုဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့၊
 ထိုအတူ သုတ္တန်သည်လည်း ထိုတရားတော်မှာ ပါသည့်အတိုင်း အစဉ်အလိုက်ကျင့်၍
 ကာလအတော်ကြာမှ အတ္တတ္ထပရတ္ထ စသည်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်- ဟူလို။ [အနုပဗ္ဗ
 သိက္ခာဒိဝသေန ကာလန္တရေန အဘိနိပ္ပတ္တိံ ဒသောန္တော အဟ-သဿမိဝ ဖလန္တိ။]

သုဒတိ ဓေတံ ဗေ၊ ပဋ္ဌရတိ။ ။ သုဒဓာတ် တပစ္စည်း၊ အတ္ထေ သုဒတိတိ သုတ္တံ၊
 သုဒဓာတ်သည် ဟိံသာ၊ ပဋ္ဌရဏ၊ နိရာသ (တားမြစ်ခြင်း) ဟူသော အနက်များကို
 ဟော၏၊ ဤ၌ ပဋ္ဌရဏအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပဋ္ဌရတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဗုဒ္ဓရက်၌
 ပပုဗ္ဗ စရဓာတ်သည် “သေက-သွန်းလောင်းခြင်း” အနက်ကိုဟောသော သကမ္မက
 ဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သွန်ချ” ဟု ပေးသည်၊ သီလကွန်ဋီကာသစ်၌ အကမ္မကဟု
 ယူ၍ ကာရိတ်သွင်းလျက် “ပဋ္ဌရဓေတိ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုကို စဉ်းစားသင့်၏။

ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုဒနတော- ထိုသို့ သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုဒနတောဟူသော၊ ပေ၊ သုတ္တာဏာ ဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊) ဧတံ - ဤ... သည်၊ [ရှေ့ဝါကျမှ လိုက်သည်၊] နေ-ထို အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တာဏာ-ထိုသို့ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုတ္တာဏာ ဟူသော ပေ၊ သုတ္တသဘာဝတော ဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊) ဧတံ - ဤ... သည်၊ သုတ္တသဘာဝံ - တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် တူသော အဘို့ရှိ၏၊ ဝါ - တမျဉ်းကြီး

ဓေနိရိယဒီရံ။ ။ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်မှာရှိသည့်အတိုင်း နိဿယ အနက် ပေးထားသည်၊ သဿမိဝ ဖလံကဲ့သို့ အတွင်းသွင်း၍လည်း ပေးနိုင်၏။] ဥပါယ (နည်းမှန်) နားလည်သူတို့အားသာ နွားမက နို့ရည်ကို သွန်ချပေးသကဲ့သို့ သုတ္တန်လည်း အကြောင်းမှန် ဥပါယ၌ နားလည်သူတို့အားသာ သွန်ချပေးသည် ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ဓေနိရိယ ဒီရံ” ဟု ဥပမာန ဝါကျကို မိန့်။ [ဥပါယသမင်္ဂီနံယဝ-အတ္တတို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အတွက်သာ၊ နိပ္ပဇ္ဇနကဘာဝံ-အတ္တကို ပြီးစေနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသောန္တော ဓေနိရိယ ဒီရန္တိ အာဟ-ဋီကာ။]

ဒျဉ္ဇးအံ- နွားငယ်ရှိချိန် ဟူသော အခါဝယ် နို့တိုင် ဟူသော ဌာနကို ညှစ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အားသာ နွားမသည် နို့ရည်ကို သွန်ချပေး၏။ နွားငယ် မရှိချိန် သို့မဟုတ် ဥးချိုကိုညှစ်သူအား သွန်ချမပေး၊ ထို့အတူ သုတ္တန်သည် ဆရာသွားကောင်းထံ နည်းခံလျက် သုတ္တန်လာသည့်အတိုင်း နိဿရဏတ္ထအကျိုးကို မြှောက်ပေး၍ သင်ပြီးလျှင် လမ်းမှန်အောင် ကျင့်ကြံနေထိုင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းမှန် ဥပါယနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အားသာ အတ္တတ္ထ စသည်ကို သွန်ချပေး၏။ အလဂဗ္ဗပမာ သင်နည်း ချနည်းဖြင့် သင်၍ - ချ၍ အကျင့်ပျက်နေသူတို့အား ထို အတ္တကို သွန်ချ၍ ပေးပါ။

သုဋ္ဌ၊ ဝေ၊ ရက္ခတိ။ ။ သု သဗ္ဗပပဒ တာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ “သုဋ္ဌ+တာယ တီတိ သုတ္တံ” ဟု ပြု၊ တာဓာတ်၏ စောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ကို သိစေလိုသောကြောင့် “ရက္ခတိ” ဟု ဥဇကတ္ထဋ္ဌင်သည်၊ ထို တာဓာတ်သည် သက္ကတ၌ “ကြာ” ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် နကို ဣပြိ၍ “သုတ္တာဏာ” ဟု ရှိခဲ့၏။ ဣသံ အာကား သွာဝိဘတ်တည်း။

သုတ္တသဘာဝံ ဧတံ။ ။ သမာနော+ဘာဂေါယဿာတိ သဘာဝံ။ [ယဿ-အကြင်သုတ္တန်၏၊ သမာနော - တူသော၊ ဘာဂေါ - အဘို့သည်၊ အတ္တိ-၏၊ ဣတိ သဘာဝံ။] သုတ္တေန- တမျဉ်းကြီးနှင့်၊ ဝါ-ပန်းသီချည်နှင့်၊ သဘာဝံ- တူသောအဘို့ ရှိသည်တည်း၊ သုတ္တသဘာဝံ၊ ထို့ကြောင့် “သုတ္တသဒိသံ” ဟု ဋီကာဋ္ဌင်သည်၊ ဤနည်း အလို “သုတ္တံ ဝိယာတိ သုတ္တံ” ဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ်ပြု။

ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူ၏။ ဟိ- ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ - လက်သွားတို့၏၊ သုတ္တံ- တမုဉ်းကြီးသည်၊ [တိုင်းတာကြောင်း မုဉ်းကြီး - ဟုလို၊] ပမာဏံ- တိုင်းတာကြောင်းသည်၊ ဝါ- လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဧတမ္ဗိ - ဤ.... သည်လည်း၊ ဝိညူနံ - တရားဆုံးဖြတ်သော ပညာရှိတို့၏၊ (ပမာဏံ- နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းသည်၊ ဝါ- လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ- ၏) စ- တမုဉ်းကြီးနှင့်တူပုံသာ မကသေး၊ သုတ္တေန- ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ- သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝါ- သီကုံးအပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖါနိ- တို့ကို၊ (ဝါတေန- လေသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိယထာ- ဖရိဖရေ မဖြန့်ကြဲအပ်၊ မဖြန့်ကြဲနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ န ဝိဒ္ဓိသိယန္တိယထာ- မဖျက်ဆီးအပ်၊ မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဧတေန- ဤ....ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာ- န်သော၊ အတ္ထာ- အတ္ထပ္ပရတ္တ အစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွားအနက်တို့ကို၊ (မိစ္ဆာဝါဒေန- မိစ္ဆာဝါဒသည်။)

ယထာဟိ။ ။ သုတ္တသဘာဝတံယေဝ ဒသေသန္တော အာဟ-ယထာ ဟိတိ အာဒိ၊ အခြားနေရာ၌ “ယထာ ဟိ” ဟု ဆိုလျှင် ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြသော (တပ္ပါကဒီကရဏ) ဝါကျသာ များ၏။ ဤနေရာ၌ကား “တမုဉ်းကြီး- ပန်းသီချည်နှင့် တူ၏” ဟု အကျဉ်းပြပြီး၍ ထိုအကျဉ်းကို ချဲ့သောကြောင့် ဝိတ္ထာရ ဝါကျ ဖြစ်ရမည်။ ထိုဝိတ္ထာရတွင် “တစ္ဆကာနံ၊ ပေဝိညူနံ” သည် တမုဉ်းကြီးနှင့် တူပုံကိုပြသော ဝိတ္ထာရ၊ “ယထာစ၊ ပေ၊ အတ္ထာ” သည် ပန်းသီချည်နှင့် တူပုံကိုပြသော ဝိတ္ထာရကည်း။

တစ္ဆကာနံ၊ ပေ၊ ဝိညူနံ။ ။ သစ်သားကို ခြောင့်အောင်ရွှေ့သော သစ်ရွှေ့သမား လက်သွားတို့၌ (ဝဲရည်စိမ်ထားသော) မုဉ်းကြီးရှိ၏။ ထိုမုဉ်းကြီးဖြင့် သစ်သားကို မှတ်သား၏။ ထိုမုဉ်းသားထားသော နေရာကိုကြည့်၍ ယူသင့်-ပယ်သင့်သောအရာကို သိရ၏။ ထို့ကြောင့် လက်သွားတို့မှာ မုဉ်းကြီးသည် အရေးကြီးသော အရာဝတ္ထုဖြစ်၏။ ထို့အတူ ငြင်းခုံမှုမှ တခုခု ပေါ်ပေါက်၍ ပညာရှိအထံ ရောက်လျှင် သုတ္တန်ကို ကြည့်၍ ယူသင့်-ပယ်သင့် (အမှန်-အမှား) ကို သိရသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်သည် ဝိနိစ္ဆယက ပညာရှိများအတွက် လိုရင်းအချက်ပင်ဖြစ်သည်။ [“ပမိယတိ အနေနာတိ ပမာဏံ၊ ပမိ . တိ- နှိုင်းယှဉ်အပ်၊ တိုင်းအပ်၏” ဟု ပေး။]

ယထာစ။ ။ စသဒ္ဓါသည် ရှေ့နည်းကိုပေါင်းသော သဒ္ဓိဏ္ဍန၊ “တမုဉ်းကြီးနှင့် တူပုံသာ မကသေး၊ ပန်းသီချည်နှင့်လည်း တူသေး၏” ဟုလို။ [“စ- ဥပမာ တနည်း၊ လည်း၍ ပြဉာ်အံ့” ဟု ပေး၍ ဝိကပ္ပနတ္ထ (စ) ဟုလည်း ကြိုကြသေး၏၊ ။ မျိုးလုံးနှင့် တပြိုင်နက်တူသောကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထ မဖြစ်နိုင်၊ တမုဉ်းကြီးနှင့် တူပုံမှ တပါး ပန်းသီချည်နှင့်တူပုံကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဇောတံက (စ) ဟုလည်း ကြိုသေး၏။ ရှေ့၌ အပေါင်း ပြပြီး၍ အစိတ်အစိတ် တခုစီ ချဲ့ပြမှသာ ပက္ခန္တရဝါကျ ဟု ယူသင့်၏။ ဤ နေရာဝယ် ရှေ့တွင် အပေါင်း မပြခဲ့သောကြောင့် ပက္ခန္တရလည်း မသင့်။] ပန်းများကို ချည်ဖြင့် သီကုံးထားလျှင် လေသည် အရပ်တပါးသို့ လွင့်သွားအောင် ဖရိဖရ မဖြန့်ကြဲ

န ဝိကိရိယန္တိ - န၊ န ဝိဒ္ဓံသိယန္တိ - န၊ (တသ္မာ သုတ္တသဘာဝတောစ - ထိုသို့ တဖျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဘိရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝါ-နှင့် သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ၊) တေန- ထိုအတ္တာနံ သူစနတော အစရှိသော ဟိတ် ၆ ရပ်ဖြင့်၊ တေသ- ဤသုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလတ္ထံ- ဝိပြိတ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင် သူ၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ အတ္တာနံ သူစနတော၊ ပေ၊ အက္ခာတန္တိ- အက္ခာတံဟူသော၊ တေ(ဝါသာဝစနံ)-ကို၊ (တနည်း) တေ(အတ္ထဝစနံ)-၍ အနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

ပန-ဏား၊ (သုတ္တသဒ္ဓါ၏ဝစနတ္ထမှတပါး အစိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ဝစနတ္ထကား) ဣတရော - သုတ္တန်ဝိဂုဏမှ တပါးသော အဘိဓမ္မဝိဂုဏကို၊ (အက္ခာတော၌

နိုင်၊ ထိုနေရာ၌လည်း ကြေမ္မသွားအောင် မဖျက်ဆီးနိုင်၊ ထိုအတူ သုတ္တန်ဖြင့်သိမ်းယူ ထားအပ်သော အတ္တတို့ကို မိစ္ဆဝါဒသည် လွင့်သွားအောင်လည်း မဖြန့်ကြဲနိုင်၊ ပျက်စီးသွားအောင်လည်း မဖျက်ဆီးနိုင်။

အတိသယနည်း။ ။ “အတ္ထေ သူစနတော” စသော အနက်အားလုံးသည် ဝိနယ အဘိဓမ္မာတို့၌လည်း ရနိုင်၏၊ ဝိနယအဘိဓမ္မာတို့လည်း အတ္တတို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းစသော (သဒ္ဓပဝတ္ထိ နိမိတ်များ) ရှိကြ၏၊ သို့သော် ဝေနေယျတို့ အဇ္ဈာသယကို လိုက်၍ ဟောအပ်သော ဝိဂုဏသည်သာ ဝိနယအဘိဓမ္မာတို့ထက် သာလွန်၍ ဝေနေယျ တို့၏ အတ္တတို့ကိုပြခြင်းစသော အနက်ရှိသောကြောင့် အတိသယနည်းအားဖြင့် သုတ္တန် ဝိဂုဏကိုသာ “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။

သုတ္တသဒ္ဓါ ဥပစာဖြစ်ပုံ။ ။ ဤသို့လျှင် “သုတ္တ” ဟူသော အမည်၏ သုတ္တန်ဝိဂုဏ ၏သာ မုချ အမည် ဖြစ်သောကြောင့် “သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္တံ” ဟူသော ပါဠိ တော်ဝယ် ဝိနည်းကို “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ရာ၌၎င်း၊ “ သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ” စသည်ဖြင့် ဝိနည်း သုတ် အဘိဓမ္မာတို့ကို “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ရာ၌၎င်း ဘုရားဟောပါဠိ တော်ချင်းတူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ခေါ်ထားသည်-ဟု မှတ်။

သာရတ္ထ ။ ။ ဝိနယဘိဝေဇ္ဇဟိစ ဝိသေသေတွာ သုတ္တသဒ္ဓဿ အတ္ထော ဝတ္တ ဓမ္မာ၊ တသ္မာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသပဝတ္တာယ ဒေသနာယ (ဒေသနာသည်) အတ္တ ဟိတပရဟိတာဒိနိ သာတိသယံ ပကာသိတာနိ ဟောန္တိ၊ တဒ္ဓပဓာနတာဝတော (ထို ဝေနေယျဇ္ဈာသယ၏ပဓာန၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ န အာဏာဓမ္မသဘာဝပဝတ္တာယ (အာဏာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိနည်း၊ ဓမ္မသဘာဝအားဖြင့် ဖြစ်သော အဘိဓမ္မာ) ဒေသနာယ အတ္တဟိတပရဟိတာဒိနိ သာတိသယံ ပကာသိတာနိ န ဟောန္တိ) ။ ဣတိ ဣဒေမေ အတ္တာနံ သူစနတော သုတ္တန္တိဝတ္ထံ၊ ဝေဉ္စကတွာ “တ္ထေကံ တဿဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္တန္တိ” စ၊ “ သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ ” တိစ သုတ္တ သဒ္ဓေါ ဥပစာရိတောတိ (ဥပစာတင်စားအပ်၏ ဟူ၍) ဝဟေတဓမ္မာ။

စဝါ) ယံ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဣ- ဤ အဘိဓမ္မပိဋက၌၊ ဝုခိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့ကို၎င်း၊ သလက္ခဏာ- အမှတ်အသားနှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - တို့ကို၎င်း၊ ပူဇိတာ - ပူဇော်ထိုက် ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - ၎င်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာ - ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - ၎င်း၊ အဓိကာလွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကို၎င်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ဝုခိမန္တ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ - အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ချွဲ၊ အယံ အဘိသဒ္ဒေါ-ဤအဘိသဒ္ဒါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုခိလက္ခဏာပူဇိတပရိစ္ဆိန္ဒာဓိကေသု - ဝုခိအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ပေ၊ အဓိက အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [ပါဠိတော်၌တွေ့မြင်အပ်၏-ဟူလို၊] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏(တနည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချွဲဥူးအံ့၊ သေ

ယံ ဣ။ ။ယန္တိ ယသ္မာ (ဝိကာ)၊ “ပဌမာဝိဘတ် ဟိတ်အနက်၌ သက်” ဟု ပြသည်၊ တနည်း- “ယသ္မာအနက်ဟောသော ယံနိပါတ်” ဟုပြသည်၊ “အဘိဓမ္မာတေန” ၌ တေနနှင့်လျော်အောင် “ယံ (ယေန)” ဟု နိဿယပေးကြသေးသည်။

အယံဟိ။ ။ထိုဝါထာကို ချွဲလို၍ “အယံဟိ” စသည်မိန့်၊ ဤ ဝိတ္ထုဒရိဝါကျကား “အဓိကာဝိ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ” တိုင်အောင်တည်း၊ “ဝုခိ သလက္ခဏ” ဟု စာအမျှားရှိ၏၊ အဘိသဒ္ဒါက လက္ခဏ အနက်ကိုသာ ဟော၍ သ လက္ခဏ အနက်ကို မဟောသောကြောင့် (သ) မပါသင့်၊ “ဝုခိလက္ခဏ” ဟု ရှိရမည်၊ နောက် “အဘိညာတာ အဘိလက္ခဏာ” ဟူသော သာဓိက၌ အဘိ၏လက္ခဏအနက်ကိုသာပြလိမ့်မည်၊ [ဒိဿတိကို ရူပသိဗ္ဗိ၌ ကမ္မရုပ်၊ သဒ္ဓနီတိ၌ ဒိဝါဒိ ကတ္ထရုပ်ဘု ဆို၏။]

တထာဟိ။ ။တထာ(တံ ဝစနံ) ဟိ သစ္စံ၊ ဟိသည် ဒဠိကရဏ ဇောတက၊ “သေဗာဠာ မေ၊ ပေ၊ အဘိတ္ထန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒိသု အဓိကေ” တို့ကား ဒဠိကရဏ ဝါကျ၊ ယုတ္တိဒဠိ အာဂမဒဠိ ၊ မျိုးတွင် ပါဠိတော်အာဂမကို ပြသောကြောင့် အာဂမဒဠိကရဏတည်း၊ (တနည်း) “ကသ္မာ - ကြောင့်၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-နည်း” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်၍... ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ သေသည်၊ ဗာဠာ၊ ပေ၊ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝုခိယံ-၌၊ အရတော၊ ပေ၊ အဓိကေ-၌၊ အာဂတော၊ တသာ (တသ္မာ) - ကြောင့်၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ-၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိညာယတိ - ၏၊ ဤသို့ပေးလျှင် တထာဟိစသော ဝါကျသည် ဉပကဝါကျ၊ “အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ” သည် ဉပုဝါကျ၊ [“ဉပက ဟေတုဝါကျ + ဉပေတဗ္ဗ ဗလဝါကျ” ဟုလည်း နာမည်တပ်ကြ၏။] ဟိသည် ဉပကဟေတု ဇောတက။ [တထာဟိမှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါ ချွဲမြဲစွဲ။]

(သော)-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်(အာဂတော၌ စပ်) ဗာဠာ မေ အာဂုသော ဒုက္ခာဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိတိအာဒိသု- ဗာဠာ ၊ ပေ ၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်းဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏၊ [အာဂုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-၏၊ ဗာဠာ-ပြင်းပြကုန်သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ - တို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ - တိုးပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပသံယုတ်စသည်၌ လာသည်။) ယာတာ ရတ္ထိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု - တာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ လက္ခဏေ-အမှတ်အသား ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိညာတာ- လ ထက်ဝက် စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ- ထင်ရှားကုန်သော၊ အဘိလက္ခိတာ - လ ထက်ဝက် စသော အမှတ် အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ ယာတာ ရတ္ထိယော - အကြင်

အဘိက္ကမန္တိ။ ။အဘိဥပသာရသည် ကမနကြိယာ၏ တိုးပွားခြင်း (ဝုဗ္ဗိ) အနက်ကို ထွန်းပြ၏။ ထို့ကြောင့်“ဝုဗ္ဗိယံ အာဂတော”ဟု ဆိုသည်။ [အဘိက္ကမန္တိတိ ဣတ္ထ အဘိသဒ္ဓေါ ကမနကြိယာယ (ကမန္တိဝယ် ကမနကြိယာ၏) ဝုဗ္ဗိဘာဝံ အတိရေကတံ (တိုးပွားခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော လွန်တက်သည်၏အဖြစ်ကို) ဒီပေတိ။]

အဘိညာတာ။ ။ လသည် တဝက်သာရှိလျှင် ထို တဝက် အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “အဋ္ဌမိ ညဉ့်”ဟူ၍ ၎င်း၊ လပြည့်လုနေလျှင် ထို ပြည့်လုနေသော လ အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “စာတုဗ္ဗသီ ညဉ့်”ဟူ၍ ၎င်း၊ လပြည့်နေလျှင် ထိုပြည့်နေသောလ အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “ပန္နရသီ (လပြည့်ညဉ့်)”ဟူ၍၎င်း သိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိညာတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော+ရတ္ထိတို့” ဟု ဆိုသည်။ အဘိလက္ခိတာ၌ မှတ်သားအပ်ပုံလည်း ဤနည်းပင်။ [အဘိညာတာတိ အနုစန္ဒာဒိနာ (လ တဝက်အစရှိသော) ကေနစိ သညာဏေန (အမှတ်အသားဖြင့်) ဉာတာ သညာတာ၊ ပါကဇ္ဇာတိ အတ္ထော၊-သာရတ္ထ။] ဤဒီကာ၌ “အဘိကို အနုစန္ဒာဒိနာ ကေနစိသညာဏေန”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သညာဏေန - လ ထက်ဝက် စသော အမှတ်အသားဖြင့်+ဉာတာ အဘိညာတာ”ဟု ပြု။

အဘိလက္ခိတာ။ ။အဘိညာတာကိုပင်“အဘိလက္ခိတာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ အဘိလက္ခိတာ၌ အဘိကား အနက်သီးခြားမရှိ၊ လက္ခိတ၏ အနက်ကိုပင် ထွန်းပြသည်။ အဘိလက္ခိတသဒ္ဓပုရိယာယော အဘိညာတသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဣတ္ထ စ ဝါစကသဒ္ဓန္တရသန္တိဓာနေန (မှတ်သားခြင်းအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟောသော လက္ခိတဟူသော သဒ္ဓါတပါး၏ အနီး၌ တည်ရခြင်းကြောင့်) နိပါဟာနံ (အဘိစသည်ကို နိပါတ် ဟု ဆိုထားသည်။) တဒတ္ထဇောတကမတ္တတ္တာ (ထိုတွဲဘက်သဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြရုံမျှ၏အဖြစ်ကြောင့်) လက္ခိတသဒ္ဓတ္ထဇောတကော (လက္ခိတသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြသော) အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါကို၊ လက္ခဏေ ဝတ္တတိ”တိ ဝုတ္တော၊-သာရတ္ထ။]

ညဉ့်တိုသည်။ သန္တိ-နိဇ်၊ (မူလပဏ္ဏာသ, ဘယဘေရဝသုတ်။)] ရာဇာဘိရာဇာ မနုဇိန္ဒောတိ အာဒိသု-န္ဒော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို၍၊ ပူဇိတေ- ပူဇော်ထိုက် ဟူသော အနက်၍၊ အာဂတော-၏၊ [မနုဇိန္ဒော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊ ရာဇာ ဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်းသည်၊ (ဟုတွာ- ရှုံ၊ ရဇ္ဇိ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော့၊) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ , သေလ သုတ်။] ပဋိဗလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိ အာဒိသု - ယေ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို၍၊ ပရိစ္ဆိန္ဒေ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသော အနက်၍၊ အာဂ

ရာဇာဘိရာဇာ။ ။ ပူဇိတော-ပူဇော်ထိုက်သော+ရာဇာ-တည်း၊ အဘိရာဇာ၊ ရာဇဟိ - လက်အောက်ခံ မင်းတို့သည်+အဘိရာဇာ - ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်း တည်း၊ ရာဇာဘိရာဇာ-မင်း၊ အဘိသဒ္ဓါသည် ပူဇိတအနက်ဟော၊ ပူဇိတ၌ တပစ္စည်း လည်း “ တကယ်ပူဇော်အပ် ” ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ အရဟ (ပူဇော်ထိုက်) အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ ပူဇိတေတိ ပူဇော်ရဟေ ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ “ ပူဇော်ချင် ပူဇော်, မပူဇော်ချင်နေ, ထို စကြာမင်းကား ပူဇော်ထိုက်သည် ” ဟူလို။

အဘိဓမ္မေ။ ။ “ အညမညသင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေ ” ဟု အနက်ပြုသောကြောင့် “ အဘိဓမ္မေ - အဘိဓမ္မာပိဋက၌ ” မပေးရကြောင်း ထင်ရှား၏။ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာ၏ အင်္ဂါကို ပြဒသာ မဟာဝါ-မဟာခန္ဓက အဋ္ဌကထာစသည်၌ “ အဘိဓမ္မေတိ နာမ ရူပ ပရိစ္ဆေဒေ ” ဟု ဖွင့်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အဘိအတွက် ပရိစ္ဆိန္ဒအနက်ကိုယူ၍ “ အဘိဓမ္မေ- ဝိနည်းနှင့် မရောရှုကအောင် ပိုင်းခြားအပ်သော သဘာဝဓမ္မ၌ ” ဟု အနက်ပေးသင့် သည်။ အိမ်မက်၌ သက်လွှတ်ရာဝယ် ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အာပတ် မသင့်သော်လည်း အကုသိုလ်စေတနာကား ဖြစ်သည်သာ၊ ဤသို့ ဝိနည်း ပညတ်နှင့် မရောနှောအောင် ပိုင်းခြားအပ်သော သဘာဝဓမ္မအရာ၌လည်း တပည့်များကို ဆုံးမသင်ပြနိုင်မှ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာဖြစ်ထိုက်သည် - ဟူလို။ [အဘိဓမ္မေတိ သုဝိနန္တေန (၌) သုက္ကဝိသဗ္ဗိယာ (ကြောင့်) အနာပတ္တိဘာဝေပိ အကုသလစေတနာ ဥပလက္ခ တီတိ အာဒိနိကာ ဝိနယ ပညတ္တိယာ သင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေ-သာရတ္ထ။]

ဝေဒန္တိ ဝါဒ။ ။ ဓမ္မအချင်းချင်း မရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားအပ်သည်ကို “ အဘိ ဓမ္မ ” ဟု ဆရာအချို့က ဆိုကြသည်။ “ ပါဏာတိပါတ ” ဟူရာ၌ သတ်ကြောင်းစေတနာ သည် အကုသိုလ်ဓမ္မ၊ ကိုယ်တိုင် သတ်ခြင်း ကာယပယောဂ, စေခိုင်း၍ သတ်ခြင်း ဝစီ ပယောဂသည် အဗျာကတဓမ္မ၊ အဒိန္နာဒါန၌ ဒိုးယူကြောင်းစေတနာသည် အကုသိုလ် ဓမ္မ၊ ဒိုးယူခြင်းပယောဂသည် အဗျာကတဓမ္မ၊ ဤသို့ ဓမ္မအချင်းချင်းလည်း ပိုင်းခြား အပ်သည်။ [ပုဗ္ဗာပရပိရောဓာဘာဝတော- ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ဘက်မရှိခြင်းပြော၍၊ ဓမ္မာနံယေဝ - ထို၏ပင်၊ အညမညသင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေတိပိ ဝေဒန္တိ-သာရတ္ထ။] အဘိဝိနယေ၌ ဝိနည်း အချင်းချင်း ပိုင်းခြားပုံကို ပြသောကြောင့် ဓမ္မ အချင်းချင်း ပိုင်းခြားပုံကို ပြသော ဤ ဝေဒန္တိ ဝါဒသည် သာ၍ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။

တော-၏။ [အဘိဓမ္မေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော ဓမ္မအရာ၌၎င်း၊ အဘိ
 ဝိနယေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော ဝိနည်းအရာ၌၎င်း၊ ဝိနေတုံ-တပည့်
 တို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ပဋိဗလော-စွမ်းနိုင်၏။ (ဝိနည်းမဟာဝါ
 ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက စသည်၌ လာသော ပါဠိ။)] အညမည သင်္ကရိရဟိတေ -
 အချင်းချင်း ယောယျက်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မအရာ၌၎င်း၊ ဝိနယေစ-
 ၎င်း၊ (ဝိနေတုံ-ငှါ၊ ပဋိဗလော-၏။) ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်သည်။ ဝါ-ကို၊
 ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒီသု - န အစရှိသော ပါဠိ
 ရပ်တို၍၊ အဓိကေ-အလွန်အက် ဟူသော အနက်၌၊ အာဝတော-၏။ [အဘိ
 က္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ-ရှိခိုးလာ
 သူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ ဝိမာနဝတ္ထု၌ လာသော ပါဠိ။)]

အဘိဝိနယေ ။ ။ ဇာတရူပရဇတံ နပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတိ ဝဒန္တော ဝိနယေ ဝိနေတိ
 နာမ=“ရွှေငွေကို မခံယူကောင်း”ဟု ပြောဆိုဆုံးမသောဆရာသည် (အဘိမပါသော)
 ဝိနည်း၌ ဆုံးမသူ မည်၏။ ဧတ္ထ (ဤ ဇာတရူပရဇတကို ခံယူရာ၌) ဧဝံ ပဋိဂ္ဂဟေတော
 ပါစိတ္တိယံ။ ဧဝံ ဒုက္ကဋ္ဌန္တိ ဝဒန္တောဝ အဘိဝိနယေ ဝိနေတိ နာမာတိ ဝဒန္တိ =ဘဏ္ဍာစိုး
 အနေအားဖြင့် ခံယူလျှင် ပါစိတ်၊ မိမိအတွက်ခံယူလျှင် နိသဂ္ဂိယ ပါစိတ်၊ လက်ဆော့
 သောအားဖြင့် ကိုင်ကြည့်လျှင် ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်၊ ဤသို့ အချင်းချင်း မရောယှက်အောင်
 ပိုင်းခြားအပ်သော ဝိနည်းအရာ၌ ဆုံးမသောဆရာသည် အဘိဝိနည်းအရာ၌ဆုံးမသည်
 မည်၏။ [ထေယျစိတ်ဖြင့် ယူလျှင် တမတ်အထက် ပါရာဇိက၊ တမတ်အောက် တပဲ
 အထက် ထုလူစွမ်း၊ တပဲအောက် ဒုက္ကဋ္ဌ် ဟု၎င်း၊ ရုပ်ယဆန္ဒက သမ္မုတိ ရသူမှာ ကိုင်
 ခြင်းကြောင့် အနာပတ် ဟု ၎င်း ပိုင်းခြားထားသေး၏။ ထိုသို့ ပိုင်းခြား အပ်သော
 ဝိနည်းအရာ၌ ဆုံးမသောဆရာသည် အဘိဝိနယ၌ ဆုံးမသည်မည်၏။]

အညမည ။ ဝေ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ ပရိစ္ဆိန္န အနက်ကိုပင် “အညမည သင်္ကရ
 ဝိရဟိတေ”ဟု အဖြောင့်ဖွင့်ပြသည်။ အချင်းချင်းမရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားအပ်သော
 ဓမ္မ၊ ဝိနယ-ဟူလို၊ ပြခဲ့သော ဝဒန္တိဝါဒများ၌ ဓမ္မနှင့် ဝိနယကို အညမည ဟု မဆိုလို၊
 ဓမ္မအချင်းချင်း၊ ဝိနယအချင်းချင်းကို အညမည ဟု ဆိုလိုသည်။

အဘိက္ကန္တေန ။ ။ ဧတ္ထ ကန္တိယာ (ကန္တေန၌ ကန္တိကြိယာ၏ = နှစ်သက်ခြင်း
 ကြိယာ၏) အဓိကတ္တံ (သူတပါး၏ အဆင်းထက် သာလွန်သည်၏အဖြစ်ကို) အဘိ
 သဒ္ဓေါ ဒီပေတီတိ အာဟ-အဓိကေတိ။

ပုတ်ချက် ။ ။ အဘိစသော ဥပသာရပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် ဓာတ်၏
 အနက်ကိုအထူးပြုကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိက္ကမန္တိ အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာ
 အဘိက္ကန္တေန”ဟု ကြိယာနှင့်တွဲသော ပုံစံများကို တွေ့ရသည်။ အနည်းငယ် အားဖြင့်
 နာမ်၏ရှေ့၌ တည်၍ နာမ်၏ အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြကြ၏။ ထို့ကြောင့် အဘိရာဇာ၊
 အဘိဓမ္မေ၊ အဘိဝိနယနှင့် ဤ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ထွန်းပြရာဝယ်

စ-ဆက်၊ (အတ္ထယုတ္တိကို ဆက်၍ ပြုဉ္စးအံ့၊) ဣ- ဤ အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌ၊ (ဝုတ္တာ၌စပ်၊) ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိတိ အာဒိနာ - သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုခိမန္တော- တိုးပွားခြင်း ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ - တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ - ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ဝုခိမန္တ တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ရူပပပတ္တိယာ-ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း၎င်း၊ ဝါ-၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန် ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂတေန- မေတ္တာ နှင့် တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ- ဖြင့်၊ ဧကံဒိသံ- တခုသော အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ - တခုသော အရပ်မျက်နှာ၌ နေသော သတ္တာ အပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ- ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊] ရူပါရမဏံဝါ သဒ္ဓါရမဏံဝါတိ အာဒိနာ- သော၊

အဘိရာဇာ၌ ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ပူဇနကြိယာကို၎င်း၊ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေ၌ ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ပရိစ္ဆန္နကြိယာကို၎င်း ထွန်းပြ၏၊ ထိုသို့နာမ်၏ရှေ့၌ တည်သော အဘိရာဇာ စသော ပုဒ်များကို ထုတ်ပြသဖြင့် ဤအဘိဓမ္မ၌လည်း ဓမ္မဟူသော နာမ်၏ ရှေ့၌တည်သော အဘိသဒ္ဓါသည် ကတ္တုစသော သာဓနနှင့်တကွ ဝုခိစသောကြိယာကို ထွန်းပြသည်-ဟု မှတ်။

သာရတ္ထ။ ။ဣတ္ထ အတိမာလာဒိသု အတိသဒ္ဓေါဝိယ (“ အတိမာလာ-လွန်ကဲ သောပန်း ” စသည်တို့၌ အတိ ဥပသာရကဲ့သို့) အတိသဒ္ဓေါ သဟ သာဓနနေ ကြိယံ ဝဒတိတိ အဘိရာဇအဘိဝိနယသဒ္ဓါ သိဒ္ဓါ၊ ဧဝံ အဘိဓမ္မသဒ္ဓေ အဘိသဒ္ဓေါ သဟ သာဓနေန ဝုခိယာဒိကြိယံ (တိုးပွားခြင်း စသော ကြိယာကို) ဒီပေတိတိ အယမတ္ထော ဒသိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဣတ္ထ။ ။ အဘိသဒ္ဓါ၏ ဝုခိစသော အနက်များစွာကို ဟောရာ၌ “ ဗာဠာ မေ အာဝုသော ဗုက္ခာဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ ” စသော သာဓကများဖြင့် သဒ္ဓယုတ္တိ (သဒ္ဓါ သဘောအားဖြင့် သင့်လျော်မှု) ရှိကြောင်းကို သိရပါပြီ၊ ဤအဘိဓမ္မာ ပိဋကဋ္ဌ ဝုခိမန္တ စသောတရားများ ဟောတော်မူလျှင် အတ္ထယုတ္တိမရှိရာသောကြောင့် ထိုအတ္ထယုတ္တိရှိ- မရှိကို အဘယ်သို့ သိရပါမည်နည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား “ဣတ္ထ” စသည်မိန့်၊ စကား ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္မတည်း။

ရူပပ၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ။ ။ “ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ” သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ- စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်အခဏ်း စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော် တည်း၊ ဘာဝေတိဖြင့် စိတ္တဝုခန (စိတ်၏တိုးပွားခြင်း) ကိုပြ၏၊ “မေတ္တာသဟဂတေန၊ ပေ၊ ဖရိတွာဝိဟရတိ” ကား အပ္ပမညာဝိဘင်း ပါဠိတော်တည်း၊ ဖရိတွာဖြင့် အာရမဏ ဝုခန (မေတ္တာအာရုံ ပြုရာနယ်၏ ကျယ်ပြန့်လာပုံ) ကို ပြ၏၊ ဤသို့ အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌ ဝုခိမန္တ တရားတို့ကို ဟောတော်မူသောကြောင့် အဘိသဒ္ဓါ၏ ဝုခိအနက်ကို ဟောရာ၌ အတ္ထယုတ္တိလည်း ရှိသည်-ဟုလျှင်၊ “ဝုခိမန္တော+ဓမ္မာ ဣတ္ထတိ အဘိဓမ္မာ” ဟု ပြ။

နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာဒိဟိ-အာရုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သံလက္ခဏိယတ္ထာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [သံလက္ခဏိယတ္ထာတိ သဗ္ဗာနိတတ္ထာ၊ - ဒီကာ။] သလက္ခဏာ - အမှတ်အသားနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ဓမ္မာပိ- တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ- နံပြီ၊ (တသွာ - ထိုသို့ သလက္ခဏာ တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ရူပါရမဏံဝါ- ရူပါရုံလျှင်အာရုံရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံဝါ- လော၊ ပေ၊ စိတ္တံ- သည်၊ ဥပ္ပန္နံ- ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ- နိ။] သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာတိ အာဒိနာ- သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ ပူဇိတာ - ပူဇော်ထိုက် ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ- တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ- နံပြီ၊ ပူဇာရဟာ- ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ

ရူပါရမဏံဝါ၊ ပေ၊ သလက္ခဏာပိ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ- စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ပဌမမဟာ ကုသိုလ်စိတ်စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သောပါဠိတော်တည်း၊ တချို့စိတ်သည်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။ ထိုစိတ်ကို ရူပါရုံဖြင့် မှတ်သားအပ်၏။ သဒ္ဓါရုံစသည်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ရာ ၌လည်း နည်းတူ၊ အာရမဏာဒိဟိ၌ အာဒိဖြင့် သမ္ပယုတ္တ၊ ကမ္မဒ္ဓါရ၊ ဝဋ်ပဒါတို့ကိုယူ၊ မှန်၏- ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ကာယဒ္ဓါရေ ပဝတ္တံစသည်ဖြင့်၎င်း၊ သုခါ ပဋိပဒံ စသည်ဖြင့်၎င်း သမ္ပယုတ္တံ စသည်တို့ဖြင့် မှတ်သား၍ ဟောတော်မူအပ်သော တရား များလည်း အဘိဓမ္မာ၌ ပါသည်။ “သလက္ခဏာ+ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ အဘိသဒ္ဓါက “သလက္ခဏ” အနက်ကို မဟော၊ လက္ခဏအနက်ကိုသာ ဟော၏။ ထိုလက္ခဏဖြင့် လက္ခဏဝန္တကို (သလက္ခဏကို) အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့် ယူ၍ “သလက္ခဏာ + ဓမ္မာဧတ္ထ” ဟု ဝစနတ္ထပြုသည်။ အဘိသဒ္ဓါက ပုရိအနက်မျှ ကိုသာ ဟောပါလျက် “ပုရိမန္တော+ဓမ္မာဧတ္ထ” ဟု ဝိပြုဟ်ပြုခဲ့ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။

သေက္ခာ၊ ပေ၊ ပူဇိတာပိ။ ။ မုချအားဖြင့် လောကုတ္တရာ တရားများသာ ပူဇော် ထိုက်သောကြောင့် “သေက္ခာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် လောကုတ္တရာတို့ကိုသာ ပူဇိတအနက်၌ ပြုသည်။ [ဧကန္တတော လောကုတ္တရာဓမ္မာနံယေဝ ပူဇာရဟတ္ထာ သေက္ခာဓမ္မာတိ အာဒိနာ လောကုတ္တရာယေဝ ပူဇိတာတိ ဒဿိတာ၊ - ဒီကာ။] “သေက္ခာ ဓမ္မာ အသေက္ခာ ဓမ္မာ” သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ- တိကမာတိကာပါဠိတော်၊ “လောကုတ္တရာဓမ္မာ” ကား ဒုကပါဠိတော်တည်း။ “ပူဇိတာ+ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။

ပူဇာရဟာတိ။ ။ ပူဇိတ၌ တပစ္စည်းသည် ကမ္မသာနေဖြစ်သော်လည်း “အပ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်မယူရဘဲ “ထိုက်” ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါဟု ပြုလို၍ “ ပူဇာရဟာတိ အဓိပ္ပါယော ” ဟု ဇွင့်သည်။ “အပ်” ဟု ဆိုလျှင် ပူဇော်ခြင်း ကြိယာသည် ထိုတရားတို့၌ အပ်လျက်- ကပ်လျက် အမြဲရှိရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ကား မရှိချေ။ “ထိုက်” ဟု ဆိုလျှင်ကား ပူဇော်ချင် ပူဇော် - မပူဇော်ချင်နေ “ ပူဇော်ဘို့ရန် ထိုက်တန်သည်ကား အမှန်ပင် ဖြစ်သည် ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မသာနေ၌ “အပ်” ဟုချည်း အမြဲ မပေးဘဲ “ထိုက်၊ သင့်၊ နိုင်” စသည်ဖြင့် သင့်တော်သလို ပေးရကြောင်းကို သိပါ။

ဝုတ္တာ၊ ဣတိ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါယ်ော - အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ တသ္မာ-ထိုသို့ ပူဇိတတရားတို့ကိုဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း၊) [သေက္ခာ- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ- ရှိကုန်၏၊ စသည်ဖြင့်ပေး၊] ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိတိ အာဒိနာ- သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ သဘာဝ ပရိစ္ဆိန္ဒတ္တာ - သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ၊ (တသ္မာ - ထိုသို့ ပရိစ္ဆိန္ဒတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ဖဿော - တွေ့ထိခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဝေဒနာ - ခံစားခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ၊ အနတ္တရာ ဓမ္မာတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ အဓိကာ- လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ- တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-နိဗ္ဗိ၊ (တသ္မာ- ထိုသို့အဓိကတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ- တို့သည်၊ အဘိဓမ္မော - မည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ပြီ၊) တေန- ထိုဝုခိမန္တတာစသော ဟိတ် ၅ ရပ်ဖြင့်၊ တေဿ- ဤ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္တကောသလတ္ထိ- ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသောဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ ယံတ္ထေဝုခိမန္တော၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ တေ ဂါထာဝစနံ- ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

တ္ထေ-ဤ အချင်းချင်း ထူးခြားသော ဝိနယ - သုတ္တ - အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ- ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ - သမာသ် တွဲထိုက်သော၊)

ဖဿော၊ ပေ၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာပိ။ ။ “ဖဿော ဟောတိ ” စသည်ကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ- စိတ္တပုဂ္ဂိုလ်တရားစသော ပါဠိတော်တည်း၊ “ ဖဿော ” ဟုဆိုလျှင် ဝေဒိယန စသော သဘောမှ ခွဲခြားကန့်သတ်၍ ဖုသနသဘောကိုပြု၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘာဝအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော တရားများကို ဟောတော်မူသည်၊ “ ပရိစ္ဆိန္ဒာ + ဓမ္မာ ဣတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော ” ဟု ပြု။

မဟဂ္ဂတာ၊ ပေ၊ အဓိကာပိ။ ။ တိကမာတိကာ- ဒုကမာတိကာ ပါဠိတော်များ တည်း၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့သည် ပရိတ္တ (ကာမာဝစရ) တရားတို့ထက် သာလွန်၏၊ အပ္ပမာဏတရားတို့ကား မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့ထက်ပင် သာလွန်သေး၏၊ အနတ္တရတရား သည် သပ္ပတ္တရမည်သော လောကီတရားတို့ထက် သာလွန်၏၊ “ အဓိကာ + ဓမ္မာ ဣတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော ” ဟု ပြု။ [“ ဝုခိမန္တောပိ - သလက္ခဏာပိမှစ၍ ပိသဒ္ဓါတို့သည် အပြန်အလှန်ဆည်းသော အညမညသမုစ္စည်း ဟု မှတ်။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ အဓိကာပိ ဓမ္မာဝုတ္တာ ” ၏ နောက်၌ “ တသ္မာ ဝိပိဓနယတ္တာ ” စသော ဝါကျကဲ့သို့ “ တေန အဘိဓမ္မော အက္ခာတော ” ဟု ဂါထာအတွင်း၌ရှိသော ဖလဝါကျ ပါသင့်၏၊ သိလောကံ၌ အဋ္ဌကထာဆရာ မပြခဲ့၊ နိဿယ၌ကား ထည့်၍ အနက်ပေးထားသည်။

ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဓါသည်။ အဝိသိဋ္ဌိ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊ တံ ပိဋက-
 ထို ပိဋကသဒ္ဓါကို၊ [တံပိဋကသဒ္ဓိတိ အတ္ထော၊— ဋီကာ (အာဟု၌ စဝ်)။]
 ပိဋကတ္ထပိဋ-ပိဋကသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်။ ပရိယတ္တိ
 ဟောဇနတ္ထတော-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော
 အနက်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော
 အနက်ရှိ၏ ဟူ၍၊ အာဟု- ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေန- ထိုပိဋကသဒ္ဓါနှင့်၊ သမောဓာ
 နေတွာ - ပေါင်းစပ်၍၊ ဝါ - သမာသ်တွဲ၍၊ [တေနာတိ အာဒိနာ သမာသ်
 (သမာသ်ကို) ဒသေတိ။—ဋီကာ။] တယောပိ-၃ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဝိနယာဒယော - ဝိနယ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဧညယျာ - သိထိုက်ကုန်၏။

ယံ ပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌိ။ ။ ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍
 ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ယံ ပနေတ္ထ” စသည်မိန့်၊ အချင်းချင်း
 အနက်အားဖြင့် ထူးခြား ကွဲလွဲခြင်းရှိသော ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ ၃မျိုး တို့၌
 သမာသ်တုံစပ်ထိုက်သော “ပိဋက” သဒ္ဓါကား (ဝိနယနှင့် တွဲတွဲ၊ သုတ္တနှင့် တွဲတွဲ၊
 အဘိဓမ္မနှင့် တွဲတွဲ) အနက်မထူးတော့ပြီ-ဟူလို။ [ယံပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌိတိ-တ္ထေ ဝိနယာ
 ဒီသု တီသု အညမညဝိသိဋ္ဌေသု ယံ အဝိသိဋ္ဌိ သမာနံ၊ ဝိနယာဒယော ဟိ တယောသဒ္ဓါ
 အညမညံ အသာဓာရဏတ္တာ ဝိသိဋ္ဌာနာမ၊ ပိဋကသဒ္ဓါ ပန တေဟိ တီဟိပိ သာဓာ
 ရဏတ္တာ အဝိသိဋ္ဌေတိ ဝုစ္စတိ။]

ပရိယတ္တိဟောဇနတ္ထတော။ ။ ပရိယာပုဏ်တဗ္ဗတ္ထ ပတိဋ္ဌာနတ္ထေ ဟိ ကရဏ
 ဘူတေဟိ၊ ဝိသေသနဘူတေဟိ ဝါ၊ (သီ-ဋီသစ်) ဤနည်းအတိုင်း ကရိုဏ်းအနက်၊
 သို့မဟုတ် ကြိယာဝိသေသနအနက်ကို ပဌမပေး၏။ (အပိစ) ပရိယတ္တိဟောဇနတ္ထတော-
 ပရိယတ္တိဟောဇနတ္ထန္တိ အာဟု၊ ပစ္စတ္တတ္ထေဟိ တောသဒ္ဓေါ၊ ဣတိသဒ္ဓေန နိဗ္ဗိသိတဗ္ဗတ္တာ၊
 ဤနည်းအလို (“အနိစ္စတော-အနိစ္စ ဟူ၍၊ ဝိပဿတိ-၏” ကဲ့သို့) ဣတိသဒ္ဓါအကြေကြံ၊
 တောပစ္စည်းလည်း ပဌမာ အနက်သက်၊ ဤနည်းအတိုင်း ဒုတိယတနည်း အနက်ပေး
 သည်၊ ဤနည်းများအလို ပိဋကသဒ္ဓါသည် ပရိယတ္တိ-ဘာဇနအနက်တို့ကို ဟောသော
 အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိပျိဟ်မလုပ်ရ၊ [အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပဒေတံ = ဤ ပိဋကံ
 ပုဒ်သည် အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။]

နိပ္ပန္န တနည်းကြိ။ ။ ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးစေအပ်သောပုဒ်ကို နိပ္ပန္နပါဠိပဒိက
 ပုဒ်ဟု ခေါ်၏။ ပိဋကံ၌ “ပိဋ-သဒ္ဓ သင်္ဘာဇေသု (အသံပြုခြင်း၊ ပေါင်းခြင်း အနက်
 တို့၌) ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။ ဣကို အကပြု၍ “ပိဋက” ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်
 ရကား “ပိဋိယုတိ သဒ္ဓိယတိ ပရိယာပုဏ်တိ-အသံပြုအပ် (သင်ယူအပ်) ၏၊ ဣတိ
 ပိဋကံ” ဟု ကမ္မသာဓနငှင်း၊ “ပိဋိယတိ သံသဒ္ဓိယတိ တံတဒတ္ထော ဇတ္ထာတိ ပိဋကံ” ဟု
 အဓိကရဏ သာဓနငှင်း ပြု၊ “တ္ထေ-ဤဗုဒ္ဓဝစနံ၊ တံတဒတ္ထော-ထိုထိုစီးပွားကို၊ ဝါ-
 ထိုထိုအနက်ကို၊ ပိဋိယတိ-ပေါင်းစုအပ်၏” ဟု ပေး၊ (သီ-ဋီကာသစ် ပိဂ္ဂဟ။)

ဟိ-ချေ(တနည်း)ဟိယသွာ-ကြောင့်၊(နေ၌ တသွာရှိသည်)ပရိယတ္တိပိ-
 သင်ယူအပ်သော ပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာတိ အာဒိသု- နေန
 အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋကသမ္ပ
 ဒါနေန - ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာပေးရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - ကျမ်းစာကို
 ကောင်းစွာတတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာဂဏီတ္ထ - ဤ အယူဝါဒသည် ငါတို့ကျမ်း
 စာနှင့် ညီမျှ၏ ဟု အတည်မယူကြကုန်လင့်၊] အထ၊ပေ၊အာဒါယာတိ အာဒိ
 သု-အာဒါယ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မထား တပါးပါး

မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေန ။ ။ အင်္ဂုတ္တိရ်၊ တိက၊ ဒုပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ကံလာမသုတ်
 ပါဠိတော်တည်း၊ “အမှာတံ ပိဋကတန္တိယာ သိဒ္ဓိံ သမေတီတိ မာဂဏီတ္ထ” ဟု ထိုအဋ္ဌ
 ကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ဖြင့် မာ၏ တွဲဘက် “ဂဏီတ္ထ” ကြိယာထည့်ပါဟု ပြ၏၊ ပိဋက
 သမ္ပဒါနေနကို “အမှာတံ ပိဋကတန္တိယာ သိဒ္ဓိံ သမေတီ” ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ အဓိပ္ပါယ်
 ဖွင့်သာတည်း၊ ထို၏ဋီကာ၌ “ပိဋကံ (ဝန္တော) သမ္ပဒီယတိ တေဿာတိ ပိဋက
 သမ္ပဒါနံ ” ဝန္တော သ ဥဂ္ဂဏှကော၊ “ တေန ပိဋကဥဂ္ဂဏှနကဘာဝေန ” ဟု ဖွင့်၏၊
 ထို၌ “ပိဋကံကို ဝန္တော” ဖွင့်၏၊ “ဝန္တော သ ဥဂ္ဂဏှကော” ကား “ပိဋကံ သမ္ပဒီယတိ
 တေဿာတိ ပိဋကသမ္ပဒါနံ ” ဟူသော ပိဂ္ဂဟ၏ အဘိဓေယျ တည်း၊ “ ပိဋကကို
 ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာ ” ဟူသည် ပိဋကကို သင်ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း
 ဟူလို၊ “တေန ပိဋကဥဂ္ဂဏှန ဘာဝေန” ကား သမ္ပဒါနေန၌ တာဝပွဓာန ကြီးထွားရန်နှင့်
 မာဂဏီတ္ထ၌ စပ်ဆိုရန်(ဝါကျာဝတ္တိကန္တနည်းအားဖြင့်) ဆက်၍ဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊
 ထိုဘာဝ၏ အနက်ကား ပိဋကကျမ်းစာ၌ အလေ့အလာ များခြင်း - တတ်ကျွမ်းခြင်း
 တည်း၊ နိဿယ၌ ထိုအဖွင့်အတိုင်း ပေးထားသည်။

ဆက်ဥးအံ ။ ။ ကျမ်းစာတမျိုး၌ အလေ့အလာများသူ - တတ်ကျွမ်းသူသည်
 (ဘယ်အရာမဆို) မိမိစာပေနှင့် ညီညွတ်မှ အမှန်ဟု ယူဆတတ်၏၊ ကျမ်းစာနှင့် ညီညွတ်
 တိုင်းလည်း မှန်ချင်မှ မှန်မည်၊ တချို့နေရာ၌ ကျမ်းစာကိုယ်က လွဲနေတတ် သေး၏၊
 ထို့ကြောင့် “အမှာတံ ပိဋကတန္တိယာ သိဒ္ဓိံ သမေတီတိ မာဂဏီတ္ထ = ထို အယူဝါဒ
 သည် ငါတို့ကျမ်းစာနှင့် ညီညွတ်၏ ဟု သဘောကျ၍ အတည်မယူလိုက်ကြနှင့် ” ဟု
 ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူသည်၊ ဤပါဠိ၌ ပိဋက သဒ္ဓါသည် ပရိယတ်ကျမ်းစာ ဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏။

မှတ်ချက် ။ ။ သာရတ္ထဋီကာ၌ “ ပါဠိသမ္ပဒါနဝသေန မာဂဏှထ ” ဟု တွေ့ရ၏၊
 မာနိပါတ်နှင့် ယှဉ်ရာ၌ ဟံယုတ္တနီအတ္ထုတ္တနီပိဘတ်သာများ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ဂဏီတ္ထ ”
 ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပါဠိရှိရမည်၊ ဝသေနကား အဋ္ဌကထာ၌ လာသော ဘာဝေန
 နှင့် အနက်တူတည်း၊ [သမ္ပဒါနဓာ် “ ပြည့်စုံ ” ဟု ပေးကြ၏၊ အင်္ဂုတ္တိရ်ဋီကာနှင့် မညီ၊
 သမ္ပဒါနပုဒ်ကလည်း ပြည့်စုံအနက်ကို မဟော၊ သမ္ပတ္တိ-သမ္ပဒါပုဒ်ကသာ ပြည့်စုံခြင်း
 အနက်ကို ဟောသည်။]

သော၊ ဘာဇနဗ္ဗိ- တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ ဝုစ္စတိ) [အထ - ထိုအခါ၌၊ ပုရိသော-ယောက်ျားတယော်သည်၊ ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့်တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဝစ္စေယျ-လာရာ၏၊] တဿာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိကို၎င်း၊ ဘာဇနကို၎င်း ပိဋက ဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပိဋကံ-ပိဋကသဒ္ဒါကို၊ ပိဋကတ္ထပိဋ-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာဇနတ္ထတော-တို့ဖြင့်၊ ဝါ- ဟူ၍၊ အာဟု- ကုန်ပြီ။

တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ပိနယာဒယော ဝေယျာတိ-ဥေ ယျာဟူသည်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုပိဓတ္ထေန- ၂ ပါး အပြားရှိသော အနက်ရှိသော၊ တေန ပိဋကသဒ္ဒေန - နှင့်၊ သမာသံ- သမာသ်ကို၊ ကတွာ - ၍၊ ပိနယောစ- ပိနည်းလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထိုပိနည်းဟူသည်၊ ပရိယတ္တိဘာဝတော-သင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တဿတဿအတ္ထဿ - ထိုထို အနက်၏၊ ဘာဇနတောစ - တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပိဋကဉ္စ-ကလည်း ဟုတ်၏။

ကုဒါလပိဋကံ။ ။ ဤပါဠိတော်ကား မူလပဏ္ဏာသ-ကကဗုဒ္ဓသုတ်ပါဠိတည်း၊ ပေါက်တူးအနက်ဟော “ကုဒါလ” သဒ္ဒါနှင့် တွဲနေသော ပိဋကသဒ္ဒါသည် သဟစရဏ (တက္ကဖြစ်တက်) နည်းအားဖြင့် “တောင်း” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ကံ (ပထဝီ)-မြေကို + ဒါလေတိ - ဖောက်ခွဲတတ်၏။ ဣတိ ကုဒါလံ။ [ကုဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ တဿာဒါလနတော (ပိဒါလနတော) အယောမယော (သံဖြင့်ပြုအပ်သော) ဥပကရဏ ပိသေဿော ကုဒါလံနာမ၊ တာလပဏ္ဏာဝေတ္ထလတာဒီဟိ ကတော ဘာဇနပိသေသော (တောင်း) ပိဋကံနာမ-သာရတ္ထ။]

တေန ပေ၊ ဥေ ယျာ။ ။ စာအုပ်များ၌ “ဣဒါနိတေန” ဟု ဣဒါနိပုဒ်ကို ဧတ္ထရ၏၊ ဆရာများလည်း ပါဠိရှိတိုင်း “ ဣဒါနိ-ဂါထာ ပုဗ္ဗဒ္ဓကိုဖြင့်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တေန ပေ၊ ဥေ ယျာတိ” အပရဒ္ဓဿ-တေန၊ ပေ၊ ဥေ ယျာဟူသော ဂါထာ နေ့သံထက်ဝက်၏၊ အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ထည့်ပါဠိများစွာထည့်၍ အနက်ပေးကြ၏။ စပ်ပုဒ်လည်း တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဒီကာတို့လည်း မဖွင့်ကြသောကြောင့် စာအဓိပ္ပါယ်ပြောရင်း ကျမ်းတက်ရာမှ အပိုပါလာသော ပါဠိပိုဖြစ်ဟန်တူ၏။ [တေန၊ ပေ၊ ဥေ ယျာတိဂါထာပဒံ ဥလ္လိဂေတွာ- “တေန၊ ပေ၊ ဥေ ယျာတိ” ဟု ဂါထာပုဒ်ကို ဣတိသဒ္ဒါဖြင့်တည်ပြီး၍၊ တေနာတိ အာဒိနာံ ပိဝရတိ-တေနအစရှိသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ - သီလက္ခန္ဓဒီကာသစ်၊ ဤဒီကာကျမ်းတက်၌ “ ဣဒါနိ ” မပါပုံကို သတိပြုပါ။ ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် တည်ရာ၌ ဥလ္လိဂံသံဝဏ္ဏနာဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥလ္လိဂေတွာ” ဟု ဆိုသည်။]

ပိန ဟောစ + သော + ပိဋကဉ္စ ။ ။ သဗ္ဗာဒီဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ - သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမ်တို့သည်၊ ဝုတ္ထဿဝါလိဂံ အာဒိယတေ-ဆိုအပ်ပြီးပုဒ်၏ လိန်ကိုသော်လည်း ယူအပ်၏။ ဝုစ္စမာနဿဝါ-ဆိုအပ်လတံပုဒ်၏ လိန်ကိုသော်လည်း ယူအပ်၏။ ဣစ ပန ဝတ္တိစ္ဆာယ ဝုတ္ထဿေဝ - ဤနေရာ၌ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီး၏။

ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ- ကမည်၏။ ယထာဂုတ္တေ နေဝ- အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ [ယထာဂုတ္တနယေနာတိ - ဧဝံ ဒုဝိဓတ္ထေနာတိအာဒိနာ ဂုတ္တပ္ပကာရေန၊— ဇီကာ၊] သုတ္တန္တ- သုတ္တန်လည်း ဟုတ်၏။ [အန္တသဒ္ဓါ အနက်မရှိ။] တံ- ထို သုတ္တန်ဟူသည်၊ ပိဋကဋ္ဌ-ဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တ ပိဋကံ-မည်၏။ အဘိဓမ္မောစ- ၏။ သော- သည်၊ ပိဋကဋ္ဌ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-၏။ ဣတိဧဝံ-သို့၊ တယောဝိ- န်သော၊ ဧတေ ဝိနယာဒယော- ဤ ဝိနယအစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

စ- ဆက်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဥတ္တာ- စာသင်သားတို့ သိပြီးခြင်းကြောင့်၊ ပုနရိ- တဖန်လည်း၊ ဝါ- ထပ်၍လည်း၊ တေသွေဝပိဋကေသု-ထိုပိဋက ၃ ပုံတို့၌ပင်၊ (နာနာပ္ပကာရ ကောသလ္လတ္တံ၌ စပ်၊) နာနာပ္ပကာရ ကောသလ္လတ္တံ- အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တေသု-ထိုပိဋက ၃ ပုံတို့၌၊ (ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌ စပ်၊) ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံ - ဒေသနာ အထူး

လိန်ကိုယူအပ်၏။ ဣတိ ကတ္တာ “ဝိနယောစ+သော” ဟု ရှေ့ပုဒ်လိန်လိုက်၍ တသဒ္ဓါ၏ လိန်ကို ထားသည်။ (သီ-ဇီ-သစ်)။ [သမာသံဝါကျ၊ ရှေ့လိပ်၊ လိုက်ရ တ-အမြဲ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဧဝံ ဒုဝိဓတ္ထေန ပိဋကသဒ္ဓေန” ဟု ပရိယတ္တိအနက်၊ ဘာဇနအနက်ကို ညွှန်ပြပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပိဋကဋ္ဌ နောက်၌ “ပရိယတ္တိ ဘာဝတော တဿံတဿ အတ္ထဿ ဘာဇနတော” ဟု ထပ်၍ဆိုသို့ လိုမည်မထင်၊ နောက်မှ ထည့်ပါ၍ဟု ထင်၏။ ဆင်ခြင်ကြပါလော။

ဧဝံ ဥတ္တာစ။ ။ “ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့နှင့် ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္တကို စာသင်သားတို့ သိပြီးလျှင် ပိဋကသုံးပုံနှင့် စပ်၍ ပြတယ်စကားများ ပြည့်စုံပြီ မဟုတ် လော” ဟု စောကြောဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧဝံ ဥတ္တာစ” စသည်ကိုမိန့်၊ ဝစနတ္တကို သိပြီး ဖြစ်လျှင် ထိုပိဋကတို့၌ နာနာပ္ပကာရ (အမျိုးမျိုးသော သိစရာတွေ ရှိသေး၏။ ထို နာနာပ္ပကာရ၌) တတ်သိကျွမ်းကျင်ခြင်း ဟူသော ကောသလ္လအကျိုးငှာ စာချဆရာ သည် ဆက်လက်၍ပြပါဥျား-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ဥတ္တာစ” ဟု အချို့စာအုပ်များ၌ ရှိ၏။ စကားပြတ်ပြီးနောက် ဆက်ပြသော ဝါကျရမ္မကို ထွန်းပြသိုရာ “ဥတ္တာစ” ဟု ရှိမှ စာသွားကောင်းသည်။ ထိုဥတ္တာ၏ ကတ္တာသည် စာသင်သားတည်း၊ ပရိဒီပယေ-ဝိဘာဝယေတို့၏ ကတ္တာ ကား စာချဆရာတည်း။ [ယောဇနာ၌ “ပဏ္ဍိဏော” ဟု ထည့်၏။] ဤသို့ ကတ္တာ ကွဲသောကြောင့် ဥတ္တာ၌ တွာကို ဟိတ်အနက်ဟောဟု ကြံ၍ (လက္ခဏအနက်လည်း သင့်ပါ၏) ဥတ္တာ၏ ကတ္တာကိုလည်း “သောတူနံ” ဟု သမ္မန်ထားရသည်။ [ကတ္တာ ကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊ စသော နိယာမကို သတိပြုပါ။]

အပြား၊ သာသနအထူးအပြား၊ ကထာ အထူးအပြားကို၎င်း၊ သိက္ခာပုဟာန ဝတ္တိရဘာဝဉ္ဇ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံ၊ ဝတ္တိရဘော ဂုဏ်ကို၎င်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက် ဝန်းကျင် ပြရာ၏။

ဒေသနာ၊ ပေ၊ ဘေဒံ။ ။ ဒေသနာစ + သာသနံစ + ကထာစာတိ ဒေသနာ သာသနကထာယော၊ ဒေသနာသာသနကထာနံ + ဘေဒေါ ဒေသနာ သာသနကထာ ဘေဒေါ၊ ဒွန်ပုဒ် နေငက်၌ရှိသောဘေဒကို ဒွန်ပုဒ်တိုင်း ယှဉ်စပ်၍ “ ဒေသနာဘေဒံ၊ သာသနဘေဒံ၊ ကထာဘေဒံ” ဟု မှတ်၊ ဘေဒန္တိ နာနတ္ထိ = ဘေဒဟူသည် တမျိုးနှင့် တမျိုး မတူခြင်း၊ ကွဲပြားခြင်းတည်း၊ ဥပမာ - ပိနည်း ပိဋကတ် ဟောပုံနှင့် သုတ္တန်- အဘိဓမ္မာဟောပုံတို့ မတူခြင်းတည်း၊ မတူပုံမှာ နေကပ်၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဒေသနာဘေဒ။ ။ ကထေတဗ္ဗာနံ အတ္ထာနံ - ဟောထိုက်သော အနက်တို့ကို၊ ဒေသကာယတ္ထေန (ဒေသက + အာယတ္ထေန) - ဒေသက ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်သော၊ အာဏာဒိ ဝိဓိနာ - အာဏာအစရှိသော အစီအရင်ဖြင့်၊ အတိသဇ္ဇနံ - ပေးခြင်းကို၊ ပဗောဓနံ - သိစေခြင်းကို၊ ဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ၊ [အတိသဇ္ဇနံ - ပဗောဓနတို့၏ အဓိပ္ပါယ် ကို “ဒေသိတော - ပညတ္တော” အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဒေသက ဘုရားရှင်၏ အာဏာပေးသော အားဖြင့် ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သတ္တာအများ၏ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုပုံ ဝေါဟာရလိုက်၍ (ယောကျာ်း၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တာ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ၍) ဟောတော်မူခြင်း၊ ပရမတ္ထသဘာဝရှိသည့် အတိုင်း ဟောတော်မူခြင်း၊ ဤသို့ ဒေသနာ ၃ မျိုး ပြားခြင်း သည် “ ဒေသနာဘေဒ ” မည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ ပိဋကတ် ၃ ပုံ၏ အာဏာဒေသနာ စသော အမည်သည် ဒေသကဘုရားရှင်နှင့်စပ်၍ ရအပ်သောနာမည် ” ဟု မှတ်။

သာသနစာဒေ။ ။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတေန - ဆုံးမထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်တည် သော၊ ယထာပရာဓာဒိနာ - ယထာပရာဓ အစရှိသော၊ သာသိတဗ္ဗဘာဝေန - ဆုံးမ ထိုက်သူ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ အနုသာသနံ ဝိနယနံ - ဆုံးမခြင်းကို၊ သာသနန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျတို့၌ အပြစ်ရှိ၏၊ အလိုဆန္ဒ အဇ္ဈာသယလည်း ရှိ၏၊ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်၍ သဘာဝဓမ္မလည်း ရှိ၏၊ ဝိနည်း၌ ထိုအပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမ တော်မူခြင်း၊ သုတ္တန်၌ ထိုအဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူခြင်း၊ အဘိဓမ္မာ၌ ထို သဘာဝအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူခြင်း၊ ဤသို့ ဆုံးမပုံ ၃ မျိုး ပြားခြင်းသည် “ သာသန ဘေဒ ” မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ပိဋက ၃ ပုံ၏ ယထာပရာသောသန-စသော အမည် ၃ မျိုး သည် ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျနှင့်စပ်၍ ရအပ်သော အမည်ဟု မှတ်။

ကထာဘေဒ။ ။ ကထေတဗ္ဗဿ သံဝရာသံဝရာဒိနော အတ္ထဿ - ကို၊ ကထနံ - ဟောခြင်းကို၊ (ဝစန ပဋိပန္နတာ ငရဏံ - စကားဝါကျ၏ ဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းကို) ကထာတိ ဝုစ္စတိ၊ “ ကထာ - ဟောခြင်း ” ဟူသည် စကားဝါကျ တခုနှင့် တခု ဆက်စပ်အောင် ပြုခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကထာကို “ ဝစန ပဋိပန္နတာ ကရဏံ ” ဟု စွင့်သည်၊ “ သံဝရာသံဝရ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဠန၊ နာမဂ္ဂပရိစ္ဆေဒ ” အားဖြင့် ဟောအပ်

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံအထူးအပြားကို၎င်း(ဝိဘာဝယေဉ္စရံ)ယဟိ-
 အကြင် ဥ ပါးသော ပိဋကဋ္ဌ၊ ဘိက္ခု - သည်၊ ယထာ - အကြင်အပြားတို့ဖြင့်၊
 ယံ သမ္ပတ္တိံ- အကြင် ပြည့်စုံခြင်းသို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ - အကြင် ပျက်စီးခြင်း
 သို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏(တဟိ-၌)၊ တမ္ပိသဗ္ဗံ- ထိုအလုံးစုံကို၎င်း၊
 ဝိဘာဝယေ- ထင်စွာ ပြရာ၏၊ (တနည်း) ယဟိ- ၌၊ ဘိက္ခု - သည်၊ ယထာ-
 အကြင် ဥပါရမ္မ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ
 ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ-
 သို့၎င်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ - သို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ - သို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ - ၏၊
 (တဟိ- ၌) တမ္ပိသဗ္ဗံ- ထို အလုံးစုံကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ- ၏။

သော အနက်သည် (နောက်၌ အကျယ်ပြုလတ်အတိုင်း) ဥ ဖျိုးရှိ၏၊ ဝိနည်း၌ သံဝရာ
 သံဝရအနက်များကို စကားဝါကျချင်းစပ်အောင်၊ သုတ္တန်၌ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနအနက်များ
 ကို စကားဝါကျချင်းစပ်အောင်၊ အဘိဓမ္မာ၌ နာမဗျူဟာပရိစ္ဆေဒ အနက်များကို စကား
 ဝါကျချင်းစပ်အောင်ဟောခြင်း ဥ ဖျိုးသည် ကထာဘေဒ မည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပိဋက
 သုံးပုံ၏ သံဝရာသံဝရကထာ - စသော ကထာ ဥ ဖျိုး အမည်သည် ဟောအပ်သော
 အနက်နှင့်စပ်၍ ရအပ်သောအမည်” ဟုမှတ်၊ ဝိကားများ၌လာသော ဝါထာကား -

- ဒေသကဿ ဝသေနေတ္ထ၊ ဒေသနာ ပိဋကတ္တယံ၊
- သာသိတဗ္ဗ ဝသေနေဘံ၊ သာသနန္တိ ပဝုစ္စတိ။
- ကထေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ၊ ဝသေနာပိ ကထာတိစ၊
- ဒေသနာ သာသနကထာ-ဘေဒမ္ပေဝံ ပကာသယေ။

တ္ထေ-ဤဒေသနာ၊ သာသန၊ ကထာ ဥ ဖျိုးတို့တွင်၊ ဒေသကဿ - ဒေသကဘုရား
 ရှင်၏၊ ဝါ-နှင့်၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ ပိဋကတ္တယံ-ကို၊ ဒေသနာတိ-ဟူ၍၊
 ပဝုစ္စတိ- ၏၊ သာသိတဗ္ဗ ဝသေန - ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျတို့နှင့် စပ်သဖြင့်၊ ဧတံ
 (ပိဋကတ္တယံ) -ကို၊ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-၏၊ ကထေတဗ္ဗဿ-ဟောထိုက်သော၊
 အတ္ထဿ-၏၊ ဝသေနာပိ-ဖြင့်လည်း၊ ဧတံ-ကို၊ ကထာတိစ-ဟူ၍လည်း၊ ပဝုစ္စတိ-၏၊
 ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံပိ-ကိုလည်း၊ ပကာသယေ-၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ ဟူ၍။ ။ ပရိယတ္တိဘေဒဉ္စ (ပရိယာ ပုဏနဘေဒံ)ဝိဘာဝယေတိ
 သမ္ပန္နော = ပရိယတ္တိဘေဒံကို ဝိဘာဝယေနှင့်စပ်၊ ယဟိတိ - ယသ္မိံ ဝိနယာဒိကေ
 ပိဋကေ၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စ ဝိပတ္တိံ စ ယထာ ပါပုဏာတိ၊ တံပိသဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ သမ္ပန္နော-
 သာရတ္ထ၊ ။ ဤအဖွင့်အလို တံပိသဗ္ဗံ ပိသည် ပရိယတ္တိဘေဒကို ပေါင်းသော သဒ္ဓိဏ္ဍာန
 တည်း၊ တံသဗ္ဗံ တံဖြင့် သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိနှင့် ယထာ၏အနက်ဖြစ်သော သင်ယူပုံအပြားကို
 စွဲရသည်၊ ယထာ၏အနက်ကား-သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိသို့ ရေခံကြောင်းဖြစ်သော “သုပ္ပဋိပတ္တိ-
 ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ ဒုပ္ပဋိပတ္တိ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်း” ဟူသော အပြားတည်း။

တကြ-ထိုဂါစာ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံ့ကား၊ ပရိဒီပနာ- ထက်ဝန်း ကျင် ပြခြင်းသည်၎င်း၊ ဝိဘာဝနာစ-ထင်စွာပြခြင်းသည်၎င်းတည်း၊ ဟိ- ချဲ့၊ တီဏိ-ပုံ ကုန်သော၊ တောနိ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ အာဏာ ဝေါဟာရ ပရမတ္ထ ဒေသနာတိစ - အာဏာဒေသနာ , ဝေါဟာရဒေသနာ, ပရမတ္ထဒေသနာတို့ ဟူ၍၎င်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစလိုက်။] ယထာပရာမ ပေါ သာသနာနီတိစ-ယထာပရာမသာသနာ, ယထာနုလောမသာသနာ, ယထာဓမ္မသာသနာတို့ဟူ၍၎င်း၊ သံဝရာသံဝရ၊ ပေါကထာတိစ-သံဝရာ သံဝရ ကထာ, ဒိဋ္ဌိပိနိဝေဌနကထာ, နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ကထာတို့ဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စန္တိ- န်၏၊ ဟိ- ထပ်၍ ချဲ့ပြီးအံ့၊ (တနည်း) ဟိ - နိဒ္ဒေသမှ တပါး , ပဋိနိဒ္ဒေသကို ဆိုပြီးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤပိဋကတ် ၃ ပုံတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကို၊ အာဏာရဟေန-

အထဝါ။ ။ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ ယဟိံ ယထာ ပါပုဏာတိ၊ တံဝိ သမ္ပံ ဝိဘာဝယေတိ ယောဇေတမ္ပံ၊ ဤနည်း၌ ယံကို “ပရိယတ္တိဘေဒံ”က စ၍ တွဲရ၏။ ထိုပရိယတ္တိဘေဒံကိုလည်း ပါပုဏာတိတွင် စပ်ရ၏။ တံဝိသမ္ပံ၌ ဝိကား (ပရိယတ္တိဘေဒ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ ဟူသော အပေါင်းနောင် ထိုင်သောကြောင့်) အစိတ်အစိတ်ကိုဆည်း သော အဝယဝသမုဗ္ဗည်းတည်း၊ ယထာ၏အနက်ကိုလည်း ပရိယတ္တိ ဘေဒနှင့်လည်း ဆိုင်အောင် “ယထာတိ - ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဏနာဒိပ္ပကာရေဟိ” ဟု ဖွင့်၏။ ဥပါရမ္ဘာဒိ၌ အာဒိဖြင့် နိဿရဏ ဓမ္မကောသရက္ခဏဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်ခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း , မကောင်းကျင့်ခြင်း တို့ကိုယူ။ [“ပရိယတ္တိဘေဒံ ” စသော ဤဂါထာ၌ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်] မျိုးကို အကျဉ်းမျှသာ ပေးထား ခဲ့၏။ နောက် အကျယ်ပြ၌ အဓိပ္ပါယ်ကိုသိပြီးမှ ယထာ၏ စွဲနက်ကို သေချာစွာဖော်၍ နောက်ထပ် အနက်ကျယ် ပေးပါလေ။]

ပရိဒီပနာ ဝိဘာဝနာစ။ ။ပဌမဂါထာ၌ “ပရိဒီပယေ” ဟု ဆိုခဲ့သောစကားနှင့် လိုက်အောင် “ပရိဒီပနာ” ဟု၎င်း၊ ဒုတိယဂါထာ၌ “ဝိဘာဝယေ” နှင့် လိုက်အောင် “ဝိဘာဝနာ ” ဟု၎င်း စကားချီသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ သဘောတူပင်။ [ပရိဒီပနာ ဝိဘာဝနာစာတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဿ အနုရူပတော ဝုတ္တံ၊ အတ္ထတော ပန ဧကမေဝ။]

ဧတ္ထ ဟိ။ ။ဤ ဟိလည်း ထပ်၍ချဲ့သော ဝိတ္ထာရပင်၊ ဆရာများကား ဂါထာတွင်းရှိ ပုဒ်ကို ဥဒ္ဓေသ, တောနိ ဟိ၊ ပေ၊ ဝုစ္စန္တိ ကို နိဒ္ဒေသ, ဧတ္ထ ဟိ စသည်ကို ပဋိနိဒ္ဒေသဝဂါကျဟု ခွဲကြသည်။

အာဏာရဟေန ။ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၏ဖြစ်ကြောင်း သမ္ဗညတ ဉာဏ်တော်နှင့် မဟာကာရုဏီက၏ဖြစ်ကြောင်းမဟာကရုဏာတော်ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပေးတော် မူသမျှ အဓိနဲ့ အာဏာတော်သည် လွဲမှားစရာလည်း မရှိ - မသနား မညှာရာလည်း မရောက်၊ သတ္တာတို့၏နှောင်ရေးကို မြှော်တွေးကာ အလွန်သနားသော ကရုဏာတော် ကြောင့် အဓိနဲ့ပေးတော် မူခြင်းဖြစ်ရကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အာဏာရဟ - အာဏာ တော်အရှင် ဖြစ်ထိုက်ပါပေသည်။ [အာဏံ ထပေတု အရဟတီတိ အာဏာရဟော။]

အာဏာ ထားခြင်းငှါ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ အာဏာ ဗာဟုလ္လတော-အာဏာများသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ဝိနယဝိဂ္ဂဟသ-ဟု သမ္မန်ခံ၊] ဒေသိတတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာ ဒေသနာတိ-နာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သုတ္တန္တဝိဂ္ဂဟ-ကို၊ [အန္တသဒ္ဓါအနက် မရှိ၊ သုတ္တမေဝ+သုတ္တန္တံ၊ တစ္ဆာဝဝုတ္တိ ကမ္မစာရည်း၊] ဝေါဟာရ ကုသလေန- အခေါ်အဝေါ်ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ ဝေါဟာရ ဗာဟုလ္လတော-ပညတ်၏ များသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ- ကြောင့်၊ ဝေါဟာရဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ အဘိဓမ္မဝိဂ္ဂဟ-ကို၊ ပရမတ္ထ ကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပရမတ္ထ ဗာဟုလ္လတော-ပရမတ်၏ များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

အာဏာဗာဟုလ္လတော အာဏာဒေသနာ ။ ။

ဗဟုလာယ - များသော အာဏာ၏+ဘာဝေါ-တည်း၊ ဗာဟုလ္လံ၊ အာဏာယ-၏+ဗာဟုလ္လံ အာဏာဗဟုလ္လံ၊ ဝိနည်းကို ပညတ်တော်မူရာ၌ “ပါရာဇိကကျစေ၊ သံသံဒိသေသိ သင့်စေ” စသည်ဖြင့် အမိန့်အာဏာတော်ကို များစွာသုံးတော်မူ၏ “သုဒိန်သည် မေထုန်မှုကို ပြု၏” စသည် ကား လောကဝေါဟာရ အသုံးပင်တည်း၊ ဈာန်ခင်း စသည်၌ “သံဝိတတ္ထံ သံဝိစာရံ” စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထ အသုံးအနှုန်းများလည်း ပါသေး၏၊ ဤသို့ ဝေါဟာရ-ပရမတ္ထတို့ အနည်းငယ် ပါသေးသော်လည်း အာဏာတော်သာ များစွာပါသောကြောင့် ဝိနည်း ဝိဂ္ဂဟကို “အာဏာဒေသနာ” ဟု ယျေဘုယျနည်းအားဖြင့် ခေါ်ဆိုအပ်သည်-ဟူလို၊ သုတ္တန်ကို “ဝေါဟာရဒေသနာ” အဘိဓမ္မာကို “ပရမတ္ထဒေသနာ” ဟု ခေါ်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။ [ဝေါဟာရပရမတ္ထာနံပိ သမ္ဘဝတော အာဟ-အာဏာဗာဟုလ္လတောတိ၊ ဣတရေသုပိ ဒေသဝနယော။] ဒေသိယတေတိ ဒေသနာ၊ အာဏာယ - များသော အာဏာ အားဖြင့် + ဒေသနာ - ဟောအပ်သည်တည်း၊ အာဏာဒေသနာ၊ နောက်၌ “ဝေါဟာရတော ဒေသနာ၊ ပရမတ္ထတော ဒေသနာ” ဟု ပြု။ [ဝိနယဝိဂ္ဂဟံ ဒေသိ တတ္တာ အာဏာဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ ” ကို ကြည့်၍ ဒေသနာကို ကမ္မဿာဓန ပြုရသည်၊ အာဏာဗာဟုလ္လတောကြည့်၍ “အာဏာယ+ဒေသနာ” ဟု ပြုရသည်။]

ဝေါဟာရ ကုသလေန ။

[ဝိ+အဝ+ဟရ။] ဝိသေသေန-ပရမတ္ထမှ ထူးသော အားဖြင့်+သတ္တာနံ- တို့၏+မနံ-စိတ်ကို+အဝဟရတိ-ဆွဲဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ ဝေါဟာ ရော၊ လူအများ၏ပြောဆိုရိုးဖြစ်သော နာမည်ပညတ်စကားလုံးများတည်း၊ လူတို့သည် ဖဿ - ငွေဒနာ စသည်ဖြင့် ပရမတ်လိုပြောဟောလျှင် နားမလည်၍ စိတ်မဝင်စားနိုင်၊ “ယောကျာ်း၊ မိန်းမ၊ မြို့ပြ၊ ပြည်ရွာ” စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပညတ်အတိုင်း နာမည် တင်၍ ဟောမှ သဘောကျ၍ ထိုတရား၌ စိတ်ဝင်စားနိုင်ကြသည်၊ ထို အများသုံး ဝေါဟာရကိုလည်း ဟောပြသုကိုယ်တိုင် နားလည်ပြီးဖြစ်မှ သူတပါးနားလည်အောင်

တထာ-ထိုမှ တံပါး၊ ပဌမ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကကို၊ ပရရာပရာဇာ-
 များသော အပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေတေ သတ္တာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-နံ၏) တေ-
 ထိုသတ္တာတို့ကို၊ ယထာပရာဇံ-အပြစ်အားလျော်စွာ၊ ဣတ္ထိဝိနည်းပိဋက၌၊
 သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အားလျော်
 စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာပရာဇေသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
 ၏၊ ဒုတိယံ-၂ ခု မြေခံ သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အနေကဇ္ဈာသယာနသယစရိယာဓိ
 မုတ္တိကာ-များသော အဇ္ဈာသယ၊ များသော အနုသယ၊ များသော အဓိမုတ္တိ

ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောပြန်မည်၊ ဘုရားရှင်ကား ဝေါတာရစကားပရိယာယ်ကို
 အများ နားလည်အောင် လဲလှယ်သုံးစွဲမှု၌ အကျွမ်းကျင်ဆုံး ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သုတ္တန်ပိဋကတ၌ “ပုံညံ ဘိက္ခဝေ မာဘာယိတ္ထ-ကောင်းမှုကိုမကြောံ
 ကြနှင့်” စသော အာဏာသံ “စက္ခု အနိစ္စံ” စသော ပရမတ်သံများ အနည်းငယ်ပါ
 သေး၏၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတ၌လည်း ပုဂ္ဂလပညတ်စသည်၌ကဲ့သို့ ပညတ်သံအနည်းငယ်
 ပါသေး၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗာဟုလ္လ” သဒ္ဓါထည့်၍ ဆိုထားသည်၊ ဤပြုခဲ့သော စကားစဉ်
 အရ ဒေသက ဘုရားရှင်နှင့်စပ်၍ ဒေသနာ ၃ မျိုးပြားကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့်
 “ဒေသကဿ ဝသေနေတ္ထ၊ ဒေသနာ ပိဋကတ္ထယံ” ဟု ဆိုသည်။

တထာ၊ ပေ၊ ပရာဇာ။ ။ ဒေသနာဘေဒကိုပြပြီး၍ သာသနဘေဒကို ပြလိုသော
 ကြောင့် “တထာ” ဟု မိန့်၊ ဤတထာသဒ္ဓါသည် ပက္ခန္တရဇောတက၊ ပဌမံကို ဝုစ္စတိ၌
 လှမ်းစပ်၊ စရရသဒ္ဓါသည် ဗဟုလ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ [“ဣတ္ထ သာသိတာ” ကြည့်၍
 “သာသိယန္တေ ဣတ္ထာတိ သာသနံ၊ အပရာဇဿ + အနုရူပံ ယထာပရာဇံ၊ ယထာ
 ပရာဇံ + သာသနံ - ယထာပရာဇသာသနံ” ဟု ပြု။] နောက်၌လည်း နည်းတူ။

အနေကဇ္ဈာသယ၊ ပေ၊ ဓိမုတ္တိကာ။ ။ အဇ္ဈာသယ၌ အဓိအနက် မရှိ “အာသ
 ယောဝ အဇ္ဈာသယော” ဟု ပြု၊ အာသယန္တိ ဝသန္တိ ဣတ္ထာတိ အာသယော-သတ္တာ
 တို့၏ နေထိုင်ရာ တွင်း ချောက် စသော အရပ်တည်း၊ မိလာသယ (တောခွေးစသော)
 တွင်းအောင်းသတ္တာ၊ ဒရိသယ (သစ်-ကျား စသော) ချောက်အောင်းသတ္တာတို့သည်
 အခြားနေရာသို့ အစာရှာထွက်ကြသော်လည်း အချိန်ကျလျှင် မိမိတို့၏တွင်း၊ မိမိတို့၏
 ချောက်သို့သာ ပြန်လာ၍ နေကြကုန်၏။

အာသယောဝိယာတိ အာသယော။ ။ ထိုအာသယကဲ့သို့ ဒိဋ္ဌိနှင့်ဉာဏ်လည်း
 သတ္တာတို့၏နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် အာသယမည်၏၊ ချဲ့ပြီးအံ့— ဒိဋ္ဌိသည် သဿတ
 ဥစ္စေဒအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊ ဉာဏ်လည်း “အနုလောမိက ခန္တိ” ဟု ခေါ်သော
 ဝိပဿနာဉာဏ်၊ “ယထာဘူတ” ဟု ခေါ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်အားဖြင့် ၂ ပါး
 ပြား၏၊ သတ္တာတို့လည်း ဝဇ္ဇနိသိတ (ဝဋ်၌မီနေသော—ဝဋ်မှထွက်မြောက်မှုကို မလို
 လားသော) သတ္တာ၊ ဝိဝဇ္ဇနိသိတ (ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်၌ မီသော—
 နိဗ္ဗာန်ကို တောင်းတသော) သတ္တာဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။

ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ - အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ အစရှိသည်တို့အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ - ဤသုတ္တန် ပိဋက၌၊ သာသိတာ - ဆုံးမ တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယ စသည်အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနုလောမံ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏

ထိုတွင် ဝဇ္ဇနိသိတသတ္တာတို့သည် ကုသိုလ်နှင့် တချို့ အကုသိုလ်များကို ပြုလုပ် နေခိုက်၌ ဒိဋ္ဌိမယျဉ်သော်လည်း ထိုအမှုများနှင့်စပ်၍ အဆုံးသတ် ကောက်ချက်ချသော အခါ ရှေးရှေးကပါလာသော အထုံဝါသနာအားလျော်စွာ တချို့က သဿတဒိဋ္ဌိ၌ အဆုံးသတ်စွဲယူ၍ တချို့က “သေယျင် ပြတ်တာဘဲ” ဟု ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ၌ အဆုံးသတ် စွဲယူ ကြကုန်၏၊ ဝိဝဇ္ဇနိသိတသတ္တာတို့ကား ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကိုသိသော ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်၊ အားလုံး အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တချည်းဘဲ ဟု ဆင်ခြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၌ အဆုံးသတ်ကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဒိဋ္ဌိ ထိုဉာဏ်တို့သည် သတ္တာတို့၏ နေထိုင်ရာ တွင်းအရပ် ချောက်အရပ်နှင့် တူသောကြောင့် အာသယအမည် ရကြလေသည်။

သဿတုစ္စေဒဒိဋ္ဌိစ၊ ခန္တိစေဝါနုလောမိကာ၊
ယထာဘူတဉ္စ ယံဉာဏံ၊ ဧတံ အာသယသညိတံ။

သဿတုစ္စေဒ ဒိဋ္ဌိစ-ကိုင်း၊ အနုလောမိကာ-သစ္စာ ငှပါးကို သိဘို့ရန် လျော်ကန် သော၊ ခန္တိစေဝ-နှစ်သက်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုင်း၊ ယထာဘူတံ-ဟုတ်မှန် တိုင်း ဖြစ်သော၊ ယံ ဉာဏံ- အကြင် ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဧတံစ- ကိုင်း၊ အာသယသညိတံ- အာသယ ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်၏။ [တထာဟိ-ပုဗ္ဗာ စရိယဝသေန-ရှေးရှေးဘဝ၌ ကျင့်အပ် လေ့ကျက်အပ်သော အထုံဝါသနာ၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ပစ္စယေသတိ-အကြောင်းရှိလသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနရဟာ- ဖြစ်ထိုက်သော၊ သဿတုစ္စေဒသင်္ခါတာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သစ္စာနုလောမိကဉာဏ-ကမ္မဿ ကတာဉာဏသင်္ခါတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိစ အာသယောတိ ဝုစ္စတိ။]

အနုသယစသည်။ ။ အဘိဓမ္မာ၌ လာသော အနုသယ ၇ ပါးသည် အနုသယ မည်၏၊ ရာဂစသော စရိုက် ၆ ပါးသည် စရိယမည်၏၊ တနည်း သုစရိုက် ဒုစရိုက်သည် စရိယမည်၏၊ “ အဓိ- လွန်လွန်ကဲကဲ (စွဲစွဲမြဲမြဲ) + မုတ္တိ - တစုံတခုသော အမှုကိုစွဲ၍ သက်ဝင်ခြင်း” ဟူသည် “ယနေ့ ရဟန်းပြုဖြစ်အောင် ပြုမည်၊ ယနေ့ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရ-ရအောင် ကြိုးစားမည်” စသည်ဖြင့် တင်းတင်းမာမာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းတည်း၊ တနည်း- ရှေးဝါသနာအလိုက် အလွန်အမင်း ပြင်းပြင်းပြပြလိုလားသောတဏှာ-သို့မဟုတ် ဆန္ဒ တည်း။ [အဓိမုတ္တိနာမ အဇ္ဇေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ အဇ္ဇေဝ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿာပီတံ အာဒိနာ တန္တိန္ဒာတာဝေန ပဝတ္တမာနံ သန္တိဋ္ဌာနန္တိ ဂဏှိပဒေသ ဝုတ္တံ၊ အာစရိယဓမ္မ ပါလတ္ထေရေန ပန သတ္တာနံ ပုဗ္ဗစရိယဝသေန အဘိရူစိတိ ဝုတ္တံ။]

ယထာနုလောမံ ။ ။ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သတ္တာတို့မှာ အဇ္ဈာသယ အမျိုးမျိုး၊ အနုသယ စသည်လည်း အမျိုးမျိုးရှိနေရကား တယောက်နှင့်တယောက် မတူကြသဖြင့်

တတိယံ-၃ ခုမြောက် အဘိဓမ္မပိဋကကို၊ ဓမ္မပုဉ္ဇမတ္ထေ-သဘာဝဓမ္မ အစုမျှ၍၊ အဟံ- ငါတည်း၊ မမံ- ငါ၏ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိသညိနော- ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်း ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို၊ ယထာဓမ္မံ- သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ၊ ဣ- ဤ အဘိဓမ္မပိဋက၌၊ သာသိတာ - နိဗ္ဗိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မ အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာဓမ္မသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ထို သက္ခာတို့၏ အလိုကျအောင် ဟောပြော ဆုံးမသို့ ခဲယဉ်းလှ၏။ ဤ သုတ္တန်ကား ထို အဇ္ဈာသယ စသည်တို့နှင့် အင်းကိုက် အန်ကိုက် အလိုက်သင့်အောင် ဟောတော် ညွှန်ပြ ဆုံးမရာဖြစ်၍ အလွန် အကျိုး များသော ဖုရား ဖြစ်ပါပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ယထာနုလောမံ-အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ စသည်တို့အားလျော်စွာ+သာသနံ - ဆုမွတော်မူအပ်ရာတည်း” ဟူသော ဝစနတ်အရ “ယထာနုလောမသာသနံ” မည်၏။

ယထာနုလောမံ။ ။ “အဇ္ဈာသယာဒိနံ + အနုရူပံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ အဇ္ဈာ သယာဒိနံသည် ယထာ၏ အဖွင့်၊ အနုရူပံသည် အနုလောမံ၏အဖွင့်၊ ယေသံ ယေသံ- အကြင် အကြင် (အဇ္ဈာသယ စသည်) တို့အား + အနုလောမံ - လျော်သည်တည်း၊ ယထာနုလောမံ - သည်၊ စတုတ္ထိ တပျုရိသ်၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်စေ၊ သီလက္ခန္ဓာဋီကာသစ်၌ “ယေယေဝါ အဇ္ဈာသယာဒယော အနု လောမာ၊ တေဟိ တေဟိတိ အတ္ထော = အကြင်အကြင်လျော်သော အဇ္ဈာသယစသည်တို့ ဖြင့်” ဟု၎င်း “အာသယာဒိနံ အနုလောမသာဝါ အနုရူပံ = အာသယ စသည်တို့အား လျော်သည်အား လျော်စွာ” ဟု၎င်း ဖွင့်သေး၏။ ဤအဖွင့်၌ အနုရူပံသည် ယထာ၏ အဖွင့်တည်း။

အဟံမမန္တိ သညိနော။ ။ အဟံတိ မမံတိဟု၎၊ အဟံဟုမှတ်ထင်ခြင်းသည် မာန သဘောတည်း၊ “မမ + ဣဒံ မမံ” ဟုပြု၊ ငါ့ဥစ္စာ ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် တဏှာသဘော တည်း၊ ထို ၂ မျိုး၏ အခြေခံမှတ်ထင်ခြင်းကား ဒိဋ္ဌိသဘောတည်း၊ [ပါဠိတော်များ၌ “ဧတံ မမံ၊ ဒေသောတမသိဿိ၊ ဒေသော ဓေ အတ္တာ” ဟု တဏှာ- မာန-ဒိဋ္ဌိ ၃ မျိုး အစဉ် အတိုင်းရှိ၏။] ယခုစာများ၌ “မမာတိ” ဟု ရှိ၏။ အမှန်အတိုင်း ဣဒံ အနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ သုတ်ကြီးဖြင့် အမှကို မမပြု၊ နာမ်၎ သိသက် အံ ပြု၍ မမံ ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ မောဂ္ဂုလ္လာန်နိဿယသစ် (၆၀၁) မှာ ကြည့်ပါ။

ယထာဓမ္မံ။ ။ ဓမ္မသာ (ဓမ္မသဘာဝါယ) - တရားသဘောအား + အနုရူပံ- လျော်သည်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ - သည်၊ (အဗျယီတောသမာသံ) [ယထာဓမ္မန္တိ- နတ္ထေတ္ထ အတ္တာ (ဤ ပရမတ္ထတရားအစုမျှဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ အတ္တမရှိ၊ ဤကား ဒိဋ္ဌိပယ်ပုံ) အတ္တနိယံဝါ (အတ္တ၏ဥစ္စာလည်း မရှိ၊ ဤကား တဏှာပယ်ပုံ)၊ ကေဝလံ ဓမ္မပတ္ထမေဝေတံတိ ဧဝံ ဓမ္မသဘာဝါယ+အနုရူပံတိ အတ္ထော။] ဤစကားစဉ်အရ- ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၃ မျိုးနှင့် စပ်၍ သာသန ၃ မျိုးပြားရကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “သာသိတဗ္ဗဝသေနေတံ၊ သာသနန္တိ ပဝုစ္စတိ” ဟု ဆိုသည်။

တထာ-ထိုမှ တပါး၊ [သာသနဘေဒမှတပါး ကထာဘေဒကား-ဟူလို၊] ပဌမံ - ရှေးဥျားစွာသော ဝိနည်း ဝိဋကကို၊ အဗ္ဗာစာရ ပဋိပက္ခဘူတော-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သံဝရာသံဝရော - ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သော စောင့်စည်းကြောင်းတရား၊ ကြီးသော စောင့်စည်းကြောင်းတရားကို၊ ဣတ္ထ - ဤ ဝိနည်း ဝိဋက၌၊ ကထိတော - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ - ကြောင့် (ထိုသို့ သံဝရာ သံဝရကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သံဝရာသံဝရကထာတိ-ထာ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဒုတိယံ-ကို၊ ဣသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိ ပဋိပက္ခဘူတာ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိနိဝေဋ္ဌနာ-မိစ္ဆာအယူကို ဖြေရှင်းကြောင်းတရားကို၊ ဣတ္ထ - ဤ သုတ္တန်ပိဋက၌၊ ကထိတာ-ပြီ၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကထာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-ကို၊ ရာဂါဒိ ပဋိပက္ခဘူတော - ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာမဂ္ဂပပရိစ္ဆေဒေါ - နာမ် ရှုပ်၂ပါး ပိုင်းခြားကြောင်းတရားကို၊ ဣတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ ကထိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမဂ္ဂပပရိစ္ဆေဒကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) နာမဂ္ဂပပရိစ္ဆေဒ ကထာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

သံဝရာ သံဝရော။ ။ သံဝရဏံ - စောင့်စည်းခြင်း၊ ဝါ - စောင့်စည်းကြောင်း သိက္ခာပုဒ်၊ သံဝရော-ခြင်း၊ ဝါ-ပုဒ်၊ “စောင့်စည်း” ဟူသည် ကာယဝါစာဘိ အဝီတိတ္တမော-ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မလွန်ကျူးခြင်းတည်း၊ [ဝိနည်းအရာဖြစ်၍ စိတ်ကို မပြု၊] မဟန္တော သံဝရော- အသံဝရော၊ [အသဒ္ဓါသည် အသေက္ခာဓမ္မာ၌ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော။] သံဝရောစ+ အသံဝရောစ သံဝရာသံဝရော၊ (သမာဟာရဒ္ဓန်၌ တရံတခါ ပုလ္လိန်ရှိ၏။) ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို အသံဝရအရ၌ ယူပြီးဖြစ်ရကား “သံဝရ” အရ၌ ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်းကိုသာ ယူရတော့၏၊ ပါရိသေသနည်း၊ ပုညညာဏသန္တာရနည်း၊ ဝေါဗလီဗဒ္ဓနည်းတည်း၊ [“ကထိယတိ ဣတ္ထာတိ ကထာ၊ သံဝရာသံဝရဿ+ကထာ၊ သံဝရာသံဝရကထာ” ဟုဆက်၊ ဂရုကအာပတ်ကြီးမှ စောင့်စည်းခြင်း၊ လဟုကအာပတ်ငယ်များမှ စောင့်စည်းခြင်းကိုဟောရာ ပိဋက။]

ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌန ။ ။ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူသည် မြဟူဇာလသုတ်၌ လာ၏၊ ဝေဋ္ဌဓာတ်သည် ရစ်ပတ်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ ဝိရှေးရှိသောကြောင့် “ဖြေရှင်းခြင်း” အနက်ကို ဟောရသည်၊ ဝိနိဝေဋ္ဌယန္တံ ဧတာယာတိ ဝိနိဝေဋ္ဌနာ = ဖြေရှင်းကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌိနံ+ဝိနိဝေဋ္ဌနာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနာ။ [ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနာယ+ကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကထာ။] ဤစကားစဉ်အရ ဟောအပ်သောအနက် (တရားသား) ကို အကြောင်းပြု၍ ကထာ ခုမျိုးပြားကြောင်း သိသာသည်၊ ထို့ကြောင့် “ကထေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ၊ ဝသေ နာပိ ကထာတိစ” ဟု ဆိုသည်။

စ-ကား၊ (ဒေသနာ သာသန ကထာဘေဒ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သိက္ခာ ပဟာန ဝတ္တိရဘာဝ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) တီသုဝိ- ၃ ပုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ စေတသု-ဤပိဋကတို့၌၊ တိဿော-နံသော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကို၎င်း၊ တီဏိ-နံသော၊ ပဟာနာနိ-တို့ကို၎င်း၊ စတုဗ္ဗိဓော- သော၊ ဝတ္တိရဘာဝေါစ- နက်နဲ သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တထာဟိ- ထိုစကားကို ချဲ့ဥူးအံ့၊ ဝိနယပိဋကေ - ၌၊ ဝိသေသေန- အဓိစိတ္တ , အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော အားဖြင့်၊ အဓိသီလသိက္ခာ - ကွာကို၊ ဝုတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သုတ္တန္တ ပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ, အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ [လောကီဇာန်သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို “အဓိစိတ္တ” ဟု ခေါ်သည်။] အဘိဓမ္မပိဋကေ- ၌၊ ဝိသေသေန- အဓိသီလ, အဓိစိတ္တသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိပညာသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

တီသုဝိစေတသု။ ။ “ဒေသနာ သာသန ကထာဘေဒံ” ဟူသော အကျဉ်းကို ချဲ့ပြီး၍ “သိက္ခာပဟာန ဝတ္တိရဘာဝံ” ဟူသော အကျဉ်းကိုချဲ့လိုသောကြောင့် “တီသုဝိ စေတသု” စသည်မိန့်၊ ဝိသဒ္ဓါသည် အပေါင်းနောက် ထိုင်သောကြောင့် အဝယဝ သမုပ္ပယတ္တတည်း၊ [အဓိသီလ စသည်တို့၏အထူးကို ပဌမပါရာဇိက သိက္ခာသာဇီဝ သမာပန္နော အဖွင့်၌ တိုက်ရိုက်ပြလတံ့။] ဝတ္တိရဘာဝေါ ဟူသော နောက်ဆုံး ကံကို ကြည့်၍ “ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ထားသည်၊ ဆရာတို့ကား ထိုကြိယာကို လိန်ဝစ်ပြင်၍ “တိဿော သိက္ခာ ဝေဒိတဗ္ဗော, တီဏိ ပဟာနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ” ဟု ပေးကြ၏။

[ဆောင်] နှစ် သုံး လေးပါး၊ ကံကတ္တားနှင့်, ထားသည့်အရာ, ကြိယာမှာ, မှန်စွာနောက်ဖျား, ကံကတ္တားနှင့်, တူငြားလိန်ဝစ် အညီတည်း။

ဝိသေသေန။ ။ “သုတ္တန်အဘိဓမ္မာတို့မှထူးသောအားဖြင့်” ဟု တချို့ပေးကြ၏၊ သို့သော် ကံဟောဝါကျ၌ တံသာ ပဓာနဖြစ်ရကား “အဓိသီလသိက္ခာ” ဟူသောကံ၏ ထူးခြားပုံကိုသာ ယူသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ အဓိစိတ္တ - အဓိပညာ ” ဟူသော တွဲဘက် သိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာကို ဟောတော်မူသည်ဟု မှတ်၊ “ထူး” ဆိုသည်မှာလည်း ဝိနည်းပိဋက၌ အဓိသီလသိက္ခာကို အများအပြား ဟောတော် မူခြင်းတည်း၊ မှန်၏ - ဝေရဇ္ဇကဏ္ဍ, မဟာဝါ ပဗ္ဗဒ္ဓေန္ဒက စသည်တို့၌ သမာဓိပညာ အကြောင်းအရာများကိုဟောထားသော်လည်း မများလှ, ကျန်ဝိနည်းပိဋကအားလုံး ၌ကား အဓိသီလသိက္ခာဟူသော သိက္ခာပုဒ်များချည်းသာ ဖြစ်သည်။

“ဝိသေသေန” ပုဒ်ကို သုတ္တန်အဘိဓမ္မာတို့၌လည်း လိုက်စေ၊ မှန်၏- သုတ္တန်ပိဋက၌ “ဝိဝိဒ္ဓေဝ ကာမေဟိ” စသည်ဖြင့် “အဓိစိတ္တ” ခေါ်သော သမာဓိတရားကိုသာ များစွာ ဟောတော်မူ၏၊ အဘိဓမ္မာပိဋက၌ အဓိပညာခေါ်သော ပညာဆိုင်ရာ ရုပ်နာမ်ခွဲသော တရားကိုသာ များစွာ ဟောတော်မူသည်။ [ဝိဝိဒ္ဓေဝ ကာမေဟိတိ အာဒိနာ သမာဓိ ဒေသနာဗဟုလ္လတော သုတ္တန္တပိဋကေ အဓိစိတ္တသိက္ခာတိ ဝုတ္တံ။]

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ ပဟာန၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ- ကံ ကိလေသာတို့၏၊ [ကံ အထမြောက်သော ကိလေသာတို့၏- ဟူလို၊] ဝိတိက္ကမပ္ပဟာနံ- ဝိတိက္ကမပဟာနံကို၊ ဝါ- လွန်ကျူးမှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ- ပြီ၊) (ကဿ္ဘာ- ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်သနည်း၊) သီလဿ- ဝိနည်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏၊ ကိလေသာနံ- တို့၏၊ ဝိတိက္ကမပ္ပဋိပက္ခတ္တာ - လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်

ကိလေသာ ၃ မျိုး ။ ။ သတ္တာတို့သန္တာန၌ အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါနေသော ကိလေသာသတ္တိ ရှိ၏၊ ထိုသတ္တိကို “အနုသယကိလေသာ” ဟု ခေါ်၏၊ [အနု- အစဉ်လိုက်၍+သယ-ကိန်းအောင်းနေသော ကိလေသာ။] ထိုသတ္တိအခိုက် အတန်၌ ဥပါဒ်ခြင်း (ဖြစ်ခြင်း) မရှိသေး၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုနေချိန်မှာလည်း (မဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသမျှ) ထို အနုသယကိလေသာသည် ကိန်းဝပ်လျက် ရှိသည်သာ၊ အာရုံတခုခုနှင့် တွေ့၍ ဥပါဒ်သော (ဖြစ်သော) ကိလေသာသည် “ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ” မည်၏၊ [ပရိ (ပရိယာဒိယိတွာ) ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းကို လုယူ၍ + ဥဋ္ဌာနံ- ထကြွခြင်း။] ထိုသို့ စိတ်ထည်း၌ ထကြွ-ဖြစ်ပေါ်နေရုံတွင် မကဘဲ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု တခုခုဖြင့် လွန်ကျူးလောက်အောင် ပြင်းထန်လာသော ကိလေသာသည် “ဝိတိက္ကမကိလေသာ” မည်၏၊ လူတယောက် အိပ်ပျော်နေပုံ၊ နိုးလာပုံ၊ နိုး၍ တစုံတရာ ပြုလုပ်နေပုံ ၎င်း ချက်ကို ဥပမာထား၍ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကိလေသာ ၃ မျိုး ကွဲပြားပုံကို သိပါလေ။

ဝိတိက္ကမပ္ပဟာနံ ။ စိတ်တွင်း၌ ထကြွမှုဟူသော ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ ဖြစ်နေသော်လည်း ဝိနည်း၌ လာသော သိက္ခာပုဒ်သီလကို စောင့်ထိန်းနေလျှင် ဝိတိက္ကမ (လွန်ကျူးမှု) မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကိလေသာတို့၏ ဝိတိက္ကမ အခိုက်အတန့်ကို ပယ်ကြောင်း သိက္ခာပုဒ်များကို ဝိနည်း ပိဋက၌ ဟောထားတော်မူသည် ဟု မှတ်။

ကိလေသာနံ ။ ။ ဤပုဒ်သည် ရှေ့ကိုင်း၊ နောက်ကိုင်း စပ်သော ဥပယာပေက္ခာ-ကာကောလောကန နည်းတည်း၊ ကိလေသာနံအရ “သံကိလေသာ” ခေါ်သော ကိလေသာ ၁၀ ပါးရ၏၊ ဝိနည်းအရာဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မကိလေသာကိုလည်း တနည်း ယူရ၏၊ [ကိလေသာနန္တိ - သံကိလေသာ ဓမ္မာနံ၊ ကမ္မကိလေသာနံ ဝါ- ဝီကော။]

ဝိတိက္ကမပေ၊ သီလဿ ။ သီလနှင့် ကျူးလွန်မှုသည် မြောင့်မြောင့်ဆန့်ကျင်၏၊ သီလမပျက်သမျှ ဝိတိက္ကမကိလေသာ မဖြစ်၊ ဝိတိက္ကမကိလေသာ ဖြစ်လျှင်လည်း သီလပျက်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် သီလကို ပြရာ ဝိနည်းပိဋက၌ ဝိတိက္ကမကိုပယ်သော တရားများကို ဟောထားတော်မူသည် ဟု သိရသည်။ [ဝိတိက္ကမပဋိပက္ခတ္တာသည် သီလေတတ်သော ဥပကဟိတ်တည်း။]

သမ္ပန်အမျိုးမျိုး ။ ။ သီလဿသည် ပဋိပက္ခတ္တာဝယ် တွာဟူသော ဗာဟုတ္တ၌ စပ်ရသော တွာသမ္ပန်တည်း၊ “သီလ၏+အဖြစ်” ဟူလို၊ ဤကဲ့သို့ တွာ (တချို့နေရာ၌- တာ) သမ္ပန်ကို (ကတ္တား ဟောရာ၌) ကတ္တားအနက် (ကံ ဟောရာ၌) ကံ အနက်

ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- န၊ သုတ္တန္တပိဋကေ- ဌ၊ (ကိလေသာနံ- သံကိလေသာ တရားတို့၏) ပရိယုဋ္ဌာနပုပ္ဖာနံ- ပရိယုဋ္ဌာနပုပ္ဖာနံကို၊ ဝါ- ကုသိုလ်အခွင့် အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထကြူမှုကို ပယ်ရှားကြောင်း တရားကို၊ ဝုတ္တံ - ပြီ၊

ပေးနိုင်၏။ ထိုသို့ပေးလျှင် ထိုဘာဝပစ္စည်း၏ ရှေ့ပုဒ်အနက်ဖြစ်သော အန္တတ္တမှာ စပ်ရ သည်။ ဤနေရာ၌ ကတ္တားအနက်ပေး၍ ပဋိပက္ခဟူသော အန္တတ္တ (အတွင်းနက်) မှာ စပ်၊ “သီလသည် (သီလက) ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်” ဟုလို။

[ဆောင်] တွ-တာသမ္ပန်, ဤ တန်ကို, ကံနှင့်ကတ္တား, နက်ပြန်ငြားက, ဘာဝရှေ့ပုဒ်, ဘာဝယုဂ်မှာ, အန္တတ္တတွင်, စပ်ရာမြဲမှတ်, န်-ပြန်လတ်က, ဗာဟုတ္တမှာ စပ်ရမြဲ။

ပဋိပက္ခတ္တာ။ ။ပဋိပက္ခဿ+ဘာဝေါ-ပဋိပက္ခတ္တံ၊ ပဋိပက္ခဿသည် ဘာဝေါ၌ စပ်ရသော ဘာဝသမ္ပန်တည်း။ ပဋိပက္ခဿ ဟူသော ဘာဝသမ္ပန်နှင့် သီလဿ ဟူသော တွ သမ္ပန်သည် လိန်အားဖြင့်၎င်း, ဝုဗ်အားဖြင့်၎င်း, အရကောကံအားဖြင့် ၎င်း, တူမြဲတည်း။ ထို့ကြောင့် “သီလ” ဟူသော နပုလ္လိန် ဧကဝုဗ်နှင့်တူအောင် “ပဋိ (ဝိရုဋ်) + ပက္ခံ ပဋိပက္ခံ” ဟု ဝိပြုတ်ပြု၍ နပုလ္လိန်ဧကဝုဗ်ချ၊ အရကိုလည်း သီလကို ကောက်ရသည်။ [တ္တသမ္ပန်ဖြစ်သော သီလဿကိုပင် စပ်လာသော ပုဒ်ဖြစ်၍ “လာ သမ္ပန်” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။]

[ဆောင်] ဘာဝသမ္ပန်, တွသမ္ပန်, လာဟန် လိန်ဝုဗ်တူ။ ဘာဝရှေ့ပုဒ်, လာသည့်ပုဒ်, မယုတ် အရတူ။

ဝီတိတ္တပပဋိပက္ခ။ ။ပဋိပက္ခ ပုဒ်သည် “အဘယ်၏+ဆန့်ကျင်ဘက်နည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ သမ္ပန်တခုကို ငဲ့နေသောပုဒ်တည်း။ ထိုသို့ သမ္ပန်ငဲ့နေသော ပုဒ်နောက်၌ ဘာဝဝင်လျှင် အလွတ်သမ္ပန် (အပိုသမ္ပန်) တခုရှိမြဲတည်း။ ဤ၌ ဝီတိတ္တမသည် အလွတ် သမ္ပန်တည်း။ ထိုအလွတ်သမ္ပန်ကိုလည်း ဘာဝယောဝ (ဘာဝနှင့် သမာသံ တွဲစဉ်က ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော) ပဋိပက္ခ၏ အတွင်းနက်တွင် စပ်ရသည်။ လွန်ကျူးခြင်း၏ + ဆန့်ကျင်ဘက်-ဟုလို။

[ဆောင်] သမ္ပန်ငဲ့ထ, ပဒနောက်တွင်, ဘာဝဝင်သော်, ထို့ပြင်မချွတ်, အလွတ်သမ္ပန် ရှိမြဲတည်း။ အလွတ်သမ္ပန်, စပ်ရန်မှချ, ရှာဘွေကြသော်, ဘာဝယောဝ, သမ္ပန္တ၏, အန္တတ္တတွင် စပ်ရမြဲ။

ကိလေသာနံ ဝီတိတ္တပ။ ။ဝီတိတ္တမသည်လည်း “အဘယ်တို့၏ + ဝီတိတ္တမ နည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ သမ္ပန်ငဲ့သော ပုဒ်ပင်ဖြစ်ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “ကိလေသာနံ” လည်း ဘာဝသမ္ပန် တွ (တာ) သမ္ပန်တို့မှ အလွတ် (အပို) သမ္ပန်ပင်တည်း။ ထို ကိလေသာနံကို ဝီတိတ္တမ၌ စပ်၊ “ကိလေသာတို့၏+လွန်ကျူးမှု” ဟုလို။ ဤ ဒုတိယ သမ္ပန်သည် ဘာဝယောဝ၌ မစပ်နိုင်ရကား နိယာမ်တို့အဆိုမှ တမျိုးခွဲ၍ ပဌမအလွတ် သမ္ပန်တွင် စပ်ရပုံကို သတိပြုပါ။ [ဤနေရာလောက် သမ္ပန်များသောနေရာ တွေခဲ၏။]

(ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်သနည်း၊) သမာဓိဿ- သုတ္တန်ဝယ်
 ဟောတော်မူအပ်သော သမာဓိ၏ (ကိလေသာနံ - တို့၏) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဋိ
 ပက္ခတ္တာ - ပရိယုဋ္ဌာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - ၏။
 အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ ကိလေသာနံ- သံကိလေသ တရားတို့၏၊ [သုတ္တန်အဘိ
 ဓမ္မာ၌ ကိလေသာ ၁၀ ပါးလုံးကိုယူ။] အနုသယပ္ပဟာနံ-ကို၊ ဝါ-အစဉ်မပြတ်
 ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ)။
 ပညာယ - အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော ပညာ၏၊ ကိလေသာနံ-
 တို့၏၊ အနုသယပ္ပဋိပက္ခတ္တာ - အနုသယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝိညာယတိ-၏။

၈ - သည်သာ မကသေး၊ [ပဟာန်နှင့်စပ်၍ ဆိုဘွယ်ကျန်သေး၏ - ဟုလို၊
 စသည် သမုစ္စယတ္ထဇောတက။] ပဌမေ - ပဌမ ဖြစ်သော ဝိနည်း ပိဋက၌၊
 ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ တဒဂံပဟာနံ- တဒဂံပဟာန်ကို၊ ဝါ- ထိုထို
 သုသီလျ အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျအစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ရှားကြောင်း
 တရားကို၊ (ဝုတ္တံ- ပြီ) ဣတရေသု- ဝိနည်းမှတပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ

ပရိယုဋ္ဌာန၊ ဧပ၊ ပညာယ။ ။ [ကိလေသာနံကို လိုက်စေ၊] သုတ္တန်၌ အဓိစိတ္တ
 (သမာဓိ) တရားကို များများဟောတော်မူ၏၊ ဈာန်သမာဓိဖြစ်နေလျှင် ကိလေသာတို့
 မထကြနိုင်ရကား သုတ္တန်၌ ကိလေသာတို့၏ ပရိယုဋ္ဌာနကို ပယ်ကြောင်း တရားကို
 ဟောတော်မူသည်ဟု သိနိုင်၏၊ အဘိဓမ္မာ၌ ပညာဆိုင်ရာကို များစွာ ဟောတော်မူ၏၊
 ပညာ-ဟူရာ၌ မဂ်ပညာတိုင်အောင် ယူပါ၊ ထိုမဂ်ပညာသည် အနုသယကို ပယ်နိုင်
 ရကား အဘိဓမ္မာ၌ ကိလေသာတို့၏ အနုသယ အခိုက်ကို ပယ်သောတရားကို ဟော
 တားတော်မူသည် ဟု သိနိုင်၏။

တဒဂံပဟာနံ။ ။ တံတံ + အဂံ - တဒဂံ၊ တ-တလုံး ကြော၊ တဒဂံဿ-ထိုထို
 အကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်းကို + ပဟာနံ- ပယ်ခြင်း (ပယ်ကြောင်းတရား) တည်း၊
 တဒဂံပဟာနံ- ခြင်း၊ မီးရောင်ဖြင့် အမှောင်ကိုပယ်ရာ၌ မီးရောင်လင်းခိုက်သာ ပယ်နိုင်
 ၏၊ မီးရောင်ပျော်လျှင် အမှောင်ရောက်၏၊ ထို့အတူ ဒါန သီလစသော ကုသိုလ်အစိတ်
 အပိုင်းဖြင့် ထိုထို အကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ခြင်း (ကုသိုလ်ဖြစ်ခိုက် အကုသိုလ်
 မဖြစ်ခြင်း) သည် တဒဂံပဟာနံ မည်၏၊ ဤကား နေရာအားလုံး၌ တဒဂံပဟာနံ သုံးစွဲ
 ပုံတည်း၊ ဤ ဝိနည်းအရာ၌ကား သုသီလျ (ကောင်းသောသီလ) ဖြစ်ခိုက် ဒုသီလျ
 (သီလပျက်မှု) ကို ပယ်ရှားနိုင်ရကား (ဥပမာ-ပါရာဇိကသီလကို စောင့်ထိန်းခိုက်၌
 မေထုန်မှုစသော သီလပျက်မှုကို ပယ်နိုင်ရကား) ထိုထိုသုသီလျအစိတ်ဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျ
 အစိတ်ကို ပယ်ခြင်းသည် တဒဂံပဟာနံမည်၏၊ ဤပယ်ခြင်းကို ဝိက္ခမ္ဘနပယ်ခြင်းလောံ
 မကြာသောကြောင့် “အခိုက်အတန့်ပယ်ခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။ [ဒီပါလောကေနေဝ
 (န + ဣဝ) တမဿ ဒါနာဒိပုညကြိယဝတ္ထုဂတေန (ဝတ္ထု၌ဖြစ်သော) တေနတေန

ပိဋကတို့၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့ကို) ပိက္ခန္ဓန္တသမုဇ္ဈေဒပဟာနာနိ- ပိက္ခန္ဓန္တ
ပဟာနံ၊ သမုဇ္ဈေဒပဟာနံတို့ကို၊ ဝါ-ပယ်ခွါခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်း
တရား၊ အကြွင်းမဲ့ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာနိ)။

စ-သည်သာမကသေး၊ ပဌမေ - ပဌမဖြစ်သော ပိနည်းပိဋက၌၊ ဒုစ္စရိတ
သံကိလေသဿ - ကာယ ဝစီ ဒုစရိုက် ဟူသော သံကိလေသကို၊ ပဟာနံ-
ပယ်ကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ)၊ ဣတရေသု- ပိနည်းမှ တပါးသော သုတ္တန်
အဘိဓမ္မာ ပိဋကတို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ - တဏှာသံကိလေသ ဒိဋ္ဌိ
သံကိလေသတို့ကို၊ (ပဟာနံ ဝုတ္တံ)။

ကုသလဂေဓံန တဿတဿ အကုသလင်္ဂဿ ပဟာနံ တဒဂ်ပဟာနန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဣမပန
(ဤ ပိနည်းအရာ၌ကား) တေနတေန သုသီလျဂေဓံန တဿ တဿ ဒုသီလျဂ်ဿ
ပဟာနံ တဒဂ်ပဟာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။-သာရတ္ထ။]

ပိက္ခန္ဓန္တပဟာနံ။ ။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဖြင့် ကိလေသာတို့ကို
ခွါထားသည်ရှိသော် တော်တော်နှင့် ထိုကိလေသာများမဖြစ်နိုင်၊ (တဒဂ်ပဟာနံကဲ့သို့
အခိုက်အတန့်မျှ ခွါခြင်းမဟုတ်)၊ သမာဓိများ မဖြစ်ခိုက်၌လည်း သမာဓိအရှိန်ကြောင့်
နီဝရဏကိလေသာ မပေါ်လာဘဲ ကင်းကွာနေကြသည်-ဟူလို၊ ဥပမာ-ရေတပြင်လုံး
မှော်တွေ့ဖုံးနေရာဝယ် ရေခတ်လိုသူက မိမိပတ်လည်မှော်များကို အိုးဖြင့်ဖယ်ရှားသော
အခါ ထိုနေရာ၌အတော်ကြာအောင် မှော်များပြန်မလာသကဲ့သို့တည်း၊ [ဥပစာရပ္ပနာ
ဘေဒေန သမာဓိနာ ပဝတ္တိနိဝါရဏေန (နီဝရဏတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်သဖြင့်)
စာဠပ္ပဟာရေနေဝ (န + ဣဝ) ဇလတလေ သေဝါလဿ တေသံ နီဝရဏဓမ္မာနံ
ပိက္ခန္ဓန္တဝေသေန (ပယ်ခွါခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဟာနံ ပိက္ခန္ဓန္တပဟာနံ။]

သမုဇ္ဈေဒပဟာနံ။ ။ ပိက္ခန္ဓန္တပဟာနံဖြင့် အတော်ကြာအောင်ပယ်ရုံသာ မက၊
မိမိသန္တာန်၌ရှိသော အနုသယတို့ကို ဆိုင်ရာမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မကျန်အောင်ပယ်ခြင်းသည်
သမုဇ္ဈေဒပဟာနံမည်၏။ [စတုန္တံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္ထာ တံတံမဂ္ဂဝတော (ထိုထို
မဂ်ရှိသူ၏) သန္တာနေ သမုဒယပက္ခိကဿ (သမုဒယဘက်သား ဖြစ်သော) ကိလေသ
ဂဏဿ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတသမုဇ္ဈေဒဝေသေန ပဟာနံ သမုဇ္ဈေဒပဟာနံ။]

ဒုစ္စရိတ သံကိလေသဿ။ ။ ဒုဠု + စရိတံ ဒုစ္စရိတံ = မကောင်းသော အကျင့်၊
ကိလေသေဟိ ဝါ ဒုသိတံ + စရိတံ ဒုစ္စရိတံ = ကိလေသာတို့ဖျက်ဆီးအပ်သော အကျင့်၊
(ပိနည်းအရာဖြစ်၍ မနော-မပါ) ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် ဟူသော သံကိလေသကို
ပယ်ကြောင်းတရားကို ပိနည်း၌ဟောထားတော်မူသည်၊ [ကာယ ဝစီဒုစ္စရိတဝေသေန
ပဝတ္တံ သံကိလေသဿ တဒဂ်ဝေသေန ပဟာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

တဏှာ ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသာနံ။ ။ သုတ္တန်၌ဟောတော်မူအပ်သော ဖျာန် သမာဓိ
သည် ကာမစ္စန္ဒ (တဏှာ) ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား သုတ္တန်၌ တဏှာ သံကိလေသ
ပဟာနံကို ဟောတော်မူအပ်သည်-ဟု၎င်း၊ အတ္တ စသည်မှလွတ်သော သဘာဝဓမ္မကို

စ-ကား၊(ပဟာနမှတပါး ဝတ္တိရတာဝကား-ဟူလို၊)တ္ထေ-ဤ ဝပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိံ - တပုံတပုံသော ပိဋက၌၊ စတုဗ္ဗိဇောပိ-လေးပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓေ ဝတ္တိရတာဝေါ- ဓမ္မ၏နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ အတ္တ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲ သည်၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တတ္ထ- ထိုဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ- ကား၊ ပါဠိ - ပါဠိတော် တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာယေဝ - ထိုပါဠိတော်၏ပင်၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဒေသနာတိ-ကား၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထ ပိတာယ- မဟောမိ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သော၊ တဿာပါဠိယာ - ကို၊ ဒေသနာ-

ဟောပြုရာ အဘိဓမ္မာ၌ အတ္တဒိဋ္ဌိ သံကိလေသ ပဟာနကို ဟောတော်မူအပ်၏ ဟု၎င်း ဆိုသည်။ [သမာဓိဿ ကာမစ္ဆန္ဒပဋိပက္ခတ္တာ သုတ္တန္တပိဋကေ တဏှာသံကိလေ သဿ ပဟာနံ ဝုတ္တံ၊ အတ္တာဒိဝိနိမုတ္တသဘာဝဓမ္မပုကာသနတော အဘိဓမ္မပိဋကေ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။]

ပါဠိ။ ။ပ+အာဠိ+ပသည်“အမြတ်”အနက်ဟော၊ ပကဋ္ဌာနံ မြတ်သောစကား တို့၏+အာဠိ-အစဉ်တည်း၊ ပါဠိ-စဉ်၊ [ပကဋ္ဌာနံ (အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ကုန်သော) သီလာဒိအတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဗောဓနတော-သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း (ဤ ဟိတ်ဖြင့်“အနက်က မြတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါအစဉ်ကိုလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့် “အမြတ် ဟူ ခေါ်ရကြောင်း ပြ၏။”) သဘာဝ နိရုတ္တိဘာဝတော ဗုဒ္ဓါဗီဟိ ဘာသိ တတ္တာစ (ဤ ဟိတ် ၊ ရပ်ဖြင့် သဒ္ဓါအစဉ် ကိုယ်တိုင်ကလည်း မြတ်ကြောင်း ပြ၏၊ မှန်ကန်သည့် အနက်အားလျော်စွာ ဆိုအပ်သည်ကို “သဘာဝနိရုတ္တိ”ဟု ဆိုသည်၊) ပကဋ္ဌာနံ ဝစနပဗန္ဓာနံ (မြတ်ကုန်သော၊ စကားတရပ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖွဲ့ထားအပ်သော ဝါကျတို့၏) +အာဠိတိ ပါဠိ။] ထိုပါဠိဟူသည် ဘုရားတရားတော်တည်း။

တဿာယေဝ အတ္ထော ။ ။ “ထိုပါဠိတော်၏ အနက်” ဟူသည် ထိုပါဠိကို ကြားရသူတို့၏စိတ်၌ သိအပ်သော အကြောင်းအရာတည်း၊ “အသေဝနာစစာလာနံ” သည် ဓမ္မ (ပါဠိ) ၊ “လူခိုက်-လူဖျင်း-လူအ တို့ကိုမပေါင်းရခြင်း”ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အကြောင်းအရာသည် “အတ္ထ”မည်၏၊ အရိယတေ ဉာယတေ-(ပါဠိကို မြင်ရကြားရ သောအခါ) စိတ်ဖြင့် သိအပ် မှတ်အပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [တဿာယေဝ၌ ဝေသည် “ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပါဠိကိုပင် ခိုင်မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။]

တဿာ၊ ပေ၊ ဗေသနာ။ ။မဟောမိ စိတ်ဖြင့် စိစဉ်အပ်ပြီးသော တရားအစဉ်ကို (နာသိုသူတို့ ကြားအောင်) နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုဟောပြုခြင်းသည် ဒေသနာမည်၏၊ [ဝိ+ အဝ+ထပဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ဝဝတ္ထပီယိတ္ထ-ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝဝတ္ထ ပိတာ၊ တနည်း-ဝိ+အဝ+ဋ္ဌာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်းဖြင့်“ ဝဝဋ္ဌာပိတာ”မှ ဒွေဘော် လာ, အာကို ရဿပြု၍ ဋ္ဌကိုတ္ထ ပြ။]

နှုတ်မြက်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိဝေဓေတိ- ကား၊ ပါဠိယာ-ပါဠိ
ဓမ္မကို၎င်း၊ ပါဠိအတ္ထဿဝ- ပါဠိဓမ္မ၏ အနက်ကို၎င်း၊ ယထာဘူတာဝ

မှတ်ချက် ။ ။ ဓမ္မနှင့် ဒေသနာသည် အရကောက်အားဖြင့် တရားချည်းရသော
ကြောင့် မတွဲပြားသော်လည်း အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကွဲပြားသေးသောကြောင့် ဓမ္မ
ဟု၎င်း ဒေသနာ ဟု၎င်း ။ မျိုး ခွဲထားသည်၊ ချဲ့ဥားအံ့-တရားနာလိုသူတို့အား ဟော
ဘို့ရန် ပဌမ စိတ်ကူးထားအပ်သော (စိတ်ကူးထားခိုက်ဖြစ်သော) တရားအစဉ်သည်
ဓမ္မမည်၏၊ မှန်၏-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည် မဟောမီ ရှေးဥားစွာ စိတ်ဖြင့် စိတ်လိုက်ရ
စိတ်ကူးလိုက်ရသေး၏၊ (တချို့မှာ ဆရာအထံ၌ သင်အံ့၍ ထားရသေး၏၊) ထိုစိတ်ကူး
ထားသည့်အတိုင်း ဟောပြောအပ်သော တရားစကားသည် ဒေသနာမည်၏၊ ဤသို့
အခိုက်အတန့် အားဖြင့်ကား ကွဲပြားသည် ဟု မှတ်။

ပရမတ္ထဝါဒ ။ ။ “ဓမ္မောတိပါဠိတိ ဣတ္တဂဝတာ ဝုစ္စမာနဿ အတ္ထဿဝေါဟာ
ရဿဝ ဒီပနော သဒ္ဓေါယေဝ ပါဠိနာမာတိ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တိတိ
လိခိတံ = ဓမ္မောတိ ပါဠိဟူရာ၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်လက်သော အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ပုရိသောစသော) အဝေါအဝေါကို၎င်း ပြတတ်သော (မဟောမီ
စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော) သဒ္ဓရုပ်သည်သာ ပါဠိမည်၏ ” ဟု အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာ၏
ဂဏ္ဍိပုဒ်တို့၌ ဆိုထားကြောင်းကို ကျမ်းစာတို့၌ ရေးသားထား၏။ [သဒ္ဓရုပ်ဖြစ်သော
ကြောင့် “ပါဠိ-ဓမ္မ” ဟူရာ၌ ပရမတ်တရားကို အရကောက်ရသည်-ဟုလို။]

ဒေသနာ အရလည်း ပရမတ္ထပင် ။ ။ ဓမ္မနှင့်ဒေသနာသည် အရမပြားသောကြောင့်
ဤ ပရမတ္ထဝါဒီတို့အလိုအားဖြင့် “ဒေသနာ” အရလည်း နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခိုက်၌ဖြစ်သော
ပရမတ္ထသဒ္ဓကိုပင် ကော်သံယူရသည်။ [တေသံ တေသံ အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ ဗောဓကဘာဝေန
ဉက္ခတော (သူတပါးတို့ကို သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသည်လည်းဖြစ်သော)
ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေနစ ပုဗ္ဗေ ဝဝတ္ထပိတော (သင်ယူခြင်း စသည်၏အစွမ်းဖြင့် မဟောမီ
ရှေ့အတို၌ မှတ်သားအပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော) သဒ္ဓပ္ပဗန္ဓော (ပရမတ္ထသဒ္ဓါအစဉ်သည်)
ဓမ္မော၊ ပစ္စာ ပရေသံ အဝဗောဓေနက္ခံ ပဝတ္ထိတော (ဖြစ်စေအပ်သော) တဒတ္ထပကာ
သကော (ထိုသိစေလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြတတ်သော) သဒ္ဓေါ (ပရမတ္ထသဒ္ဓကို)
ဒေသနာတိ ဝေဒိတဗျော၊ ဤကား ဓမ္မ-ဒေသနာတို့၏အရကို ပရမတ္ထသဒ္ဓ ကောက်ယူ
ကြသော ပရမတ္ထဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အဆိုတည်း။

ပညတ္တိဝါဒ ။ ။ ပရမတ္ထသဒ္ဓါသည် (ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သောအသံ သဒ္ဓရုပ်သာ
ဖြစ်၍) အနက်ကိုထင်ရှားမပြနိုင်၊ တပိဘတ်ဆုံးသော ပါဠိစကားတလုံးဖြစ်မှ အနက်ကို
ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ဥပမာ- “ပု” ဟူရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓရုပ်အခိုက်၌ “ယောကျာ်း” ဟူသော
အနက်ကို မပြနိုင်၊ “ပုရိသော” ဟု ဝေါဟာရ (ပညတ်) အခိုက်ကျမှ “ယောကျာ်း”
ဟူသောအနက်ကို ပြနိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် မဟောမီ စိတ်ဖြင့်မှန်းအပ်သော
ပါဠိပညတ်အစဉ်သည် ပါဠိ (ဓမ္မ) မည်၏၊ ရွတ်ဆို ဟောပြသောအခါ “အသေဝနာ”
ဟူသော အပေါင်း ပညတ္တိသဒ္ဓ၊ “ဗာလာနံ ” ဟူသော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓသည်

ဗောဓော-မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းတည်း။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်တည်း။ [ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့ အရတူသောကြောင့်။ “ပါဠိယာ ပါဠိအတ္ထဿ” ဟု ဓမ္မနှင့် အတ္ထကိုသာပြ၍ “ဒေသနာယ” ဟု မပြတော့။] စ-ကား၊ (ပဋိဝေဓမ္မတပါး ဝန္တိ ရတာဝကား၊) တီသုပိ- ၃ ပုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု - ဤ ပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓော-တို့သည်၊ (ဝန္တိ ရာ ဌှစ်၊) ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သသာဒီဟိ- ယုန် အစရှိသော သတွာကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ- သည်၊ ဝါ- ကျိ (ဒုက္ခော

ဒေသနာမည်၏- ဟု ပညတ္တိဝါဒီ ဆရာတို့က ဆိုလိုကြသည်။ [သီဟဋ္ဌဂဏ္ဍိပဒေသု ပန ဝုတ္တံ - သတာဝတ္ထဿ သဘာဝေဝါဟာရဿစ အနုရူပဝေသန ဘဝဝတော့ မနသာ ဝဝတ္ထပိတာ ပဏ္ဍိတ္တိ (ပညတ်ကို) ပါဠိတိ ဝုစ္စတိ။]

ဒေသနာအရလည်း ပညတ်ပင်။ ။ပါဠိအရ ပရမတ္ထသဒ္ဓကို မကောက်ဘဲ ပညတ္တိသဒ္ဓကို ကောက်လျှင် “ဒေသနာအရလည်း ပညတ္တိသဒ္ဓကိုပင် ကော်ရမည်” ဟု ပညတ္တိဝါဒီတို့က ဆိုကြ၏။ ဘာကြောင့်နည်း- “မနသာ ဝဝတ္ထပိတာယ ပါဠိယာ ဒေသနာ” ဟု စိတ်ဖြင့် မှန်းထားအပ်သော ပါဠိကိုပင် နှုတ်ဖြင့်ဟောရာ၌ “ဒေသနာ” အမည်ရသဖြင့် ပါဠိ (ဓမ္မ) နှင့် ဒေသနာတို့ အရမပြားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ” ဟု နောက်၌ တနည်း ဖွင့်သည်။ ဤကား ပညတ္တိဝါဒီဘက်က ကောက်ချက်ချပုံတည်း။

ယထာဘူတာဝဗောဓော။ ။ယောယော + ဘူတော ယထာဘူတံ- အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိနေသောသဘော (အမှန်အတိုင်းသဘော)၊ ယထာဘူတံ + အဝဗောဓော ယထာဘူတာဝဗောဓော၊ ပါဠိကို၎င်း၊ ထိုပါဠိ၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၎င်း မလွဲမမှားရအောင် နားလည်ခြင်း (နားလည်သောဉာဏ်) သည် ပဋိဝေဓမည်၏။

တီသု၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓော။ ။ပိဋက ၃ပုံကို “တီသု ဧတေသု” ဟု အာဓာရထား၍ ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့ကို “ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓော” ဟု အာဓာရယ် အဖြစ်ဖြင့် ထားရာ၌ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့သည် ပိဋကဓမ္မ အပေါ်၌ တည်သောကြောင့် အာဓာရယ် ဖြစ်သင့်ကြပေ၏။ ဓမ္မဟူသည်ကား ပိဋကတရားပင် ဖြစ်၏။ ပိဋကနှင့် ဤ ဓမ္မသည် အရမပြားရကား ပိဋကကို အာဓာရ၊ ဓမ္မကို အာဓာရယ် အဖြစ်ဖြင့် ထားခြင်းသည် အဘယ်နည်းဖြင့် သင့်ပါသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “ရက္ခေ + သာခါ- သစ်ပင်၌ + သစ်ခက်” ဟူရာဝယ် သစ်တပင်လုံးအပေါင်းကို အာဓာရထား၍ ထိုသစ်ပင်တွင် ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်း သစ်ခက်ကို အာဓာရယ် ထားသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ပိနည်းပိဋကတရားလုံးကို အာဓာရထား၍ ထို၌ ပါဝင်သော ပဌမပါရာဇိက စသော အစိတ်အစိတ် ဓမ္မကို အာဓာရယ် အဖြစ်ဖြင့် ထားခြင်းကြောင့် သင့်ပါ၏။ [ပါဠိသမုဒါယဿ (အပေါင်းပါဠိ၏) အဝယဝပါဠိယာ အာဓာရဘာဝတော (ယုဇ္ဇတိ)၊ ယထာ- ရုက္ခေ သာခါတိ။]

ဂါတောဝိယစ- ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ - သက်ဝင်နိုင်ခဲ သကဲ့သို့၎င်း၊ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာဝိယစ- မရအပ်သော ထောက်တည်ရာ ရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-ထောံတည်ရာမရနိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ တထာ-တူ၊ မန္တဗုဒ္ဓိဟိ- နံ့ သောဉာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ- ပညာနံ့ သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါဟာ စ - ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်၎င်း၊ ဝါ - သက်ဝင်နိုင်ခဲ ကုန်သည် ၎င်း၊ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာစ-မရအပ်သောထောက်တည်ရာရှိကုန်သည်၎င်း၊ ဝါ-ထောံတည်ရာကို မရနိုင်ကုန်သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ-နံ၏) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထို့သို့ မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သုဇယ် အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟ

ဒုက္ခောဂါဟာ။ ။ဩဂယန္တိ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဩဂါဟာ၊ [အဝပုဗ္ဗ ဂါဟဇာတ် ဏပစ္စည်း။] ဒုက္ခေန+ဩဂါဟာ ဒုက္ခောဂါဟာ၊ ဓမ္မနှင့် အတ္တ ကို ထိုးထွင်း၍သိ၍ ခဲယဉ်း၏၊ ယခုအခါ၌ ထိုပါဠိ ထိုအနက်များကို တတ်သိအောင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးစားကြရပုံ၊ ထိုသို့ ကြိုးစားပါလျက်လည်း မတတ်နိုင်ကြပုံကြည့်၍ ဓမ္မအတ္တတို့၏ သိသည့်ခဲယဉ်းကြောင်းကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ထိုသို့ တတ်သိသည့် ခဲယဉ်းခြင်း သည် ဓမ္မအတ္တတို့၏ ဒုက္ခောဂါဟ အဖြစ်တည်း။ [တတ္ထ ပဋိဝေဓဿ (အတ္တ ဓမ္မတို့ကို သိသော ဉာဏ်၏) ဒုက္ကရဘာဝတော ဓမ္မအတ္တာနံ ဒုက္ခောဂါဟဘာဝေါ ဝေဒိ တဗ္ဗော။] လောက၌ ဟောပြော ပို့ချတတ်သော ဒေသနာဉာဏ်ရရှိရန်လည်း မလွယ် ကူချေ၊ ယခုအခါ စာချကောင်း တရားဟောကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နည်းပါးပုံကိုကြည့်ပါ။ ထိုသို့ ဒေသနာဉာဏ်၏ ဖြစ်နိုင်သည့် ခဲယဉ်းခြင်းသည် ဒေသနာ၏ ဒုက္ခောဂါဟ (သက် ဝင်သည့်ခဲယဉ်းကြောင်း) အထိမ်းအမှတ်တည်း။ [ဒေသနာဉာဏဿ ဒုက္ကရ ဘာဝတော ဒေသနာယ ဒုက္ခောဂါဟဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

ပဋိဝေဓ။ ။“ပဋိဝေဓ” ခေါ်သော ဉာဏ်သည် သက္ကာတိသန္တာန်၌ ဖြစ်သည့်ရန် ခဲယဉ်း၏၊ ယခုကာလ၌ လူတိုင်းမှာ ဓမ္မ အတ္တကို သိသောဉာဏ် မရှိပုံကို ကြည့်ပါ။ ထိုသို့သောအသိဉာဏ်ဖြစ်နေပြန်သော်လည်း ထိုရှိနေသောအသိဉာဏ်ကိုမိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေ၊ သူတပါးကဖြစ်စေ သိသည့်လည်းမလွယ်ပါ။ မှန်၏-မိမိမှာ မည်၍မည်မျှ တတ်သိ နေမှန်းကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မသိကြ၊ သူတပါးကလည်း “ဤသူဟာ မည်မျှလေခံ တတ်သည်” ဟု သိသည့် ခဲယဉ်းလှ၏၊ ဤသို့ ပဋိဝေဓဉာဏ်၏ ဖြစ်သည့်လည်း ခဲယဉ်း၊ သိသည့် လည်း ခဲယဉ်းခြင်းသည် “ ဒုက္ခောဂါဟ ” ပင်တည်း။ [ပဋိဝေဓဿ ပန ဥပ္ပါဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ တံဝိသယညာဏုပ္ပတ္တိယာ စ (ထိုပဋိဝေဓကို အာရုံပြုသော ဉာဏ် ဖြစ်ခြင်း၏) ဒုက္ကရဘာဝတော ဒုက္ခောဂါဟဘာ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာစ။ ။လဘိဘဗ္ဗာတိ လဘနိယာ၊ ဤကို ဧ၊ ယဒ္ဓေဘော်လာ၍ “လဘနေယျာ” ဟုဖြစ်၏၊ န+လဘနေယျာ အလဘနေယျာ၊ အလဘနေယျာ+ပုတိဋ္ဌာ ယေသုတိ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာ။ [ယခုစာအုပ်များ၌ “လဗ္ဗ” ဟု ရှိ၏၊ လဘဇာတ်က ဒိဝါဒိ မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ကံဟော အနိယပစ္စည်း ရှိပြီဖြစ်၍ ယပစ္စည်းလည်း

အလဘနေယျပုတိဋ္ဌတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂန္တိရာ-နက်နဲ ခက်ခဲကုန်၏။ ဧဝံ-
ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ဝိဋ္ဌကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုဗ္ဗိဓောဝိ-
သော၊ ဂန္တိရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရောနယော- တနည်းကား၊ (တနည်း) ပုဗ္ဗနယတော - ရှေးနည်းမှ၊
အပရော-တပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ မယာ- သည်၊ ဝုစ္စတေ- ဆိုအပ်၏။
ဝါ- ဆိုဥူးအံ့၊ ဓမ္မောတိ- ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု- အကြောင်းတည်း၊
(တနည်း) ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊

မလိုသောကြောင့်၎င်း “လက္ခနေယျာ” ဖြစ်ဘို့ခဲလည်း၏။] ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်သော်လည်း
တစိတ်တဒေသလောက်တော့ တချို့တလေ သက်ဝင်နိုင်စရာ ရှိသေး၏။ ထိုသို့ တစိတ်
တဒေသလောက်ကို သက်ဝင်နိုင်သော်လည်း (သမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ် မထောက်နိုင်
သကဲ့သို့ မန္တဗုဒ္ဓိများလည်း) ဉာဏ်ဖြင့်ထောင့်၍ မထားနိုင်ကြ၊ နဲနဲပါးပါး သိသမျှလည်း
မေ့ပျောက်သွားတတ်သည် - ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မ - အတ္ထ - ဒေသနာ - ပဋိဝေဓ
၄ပါးတို့ ဂန္တိရဖြစ်ကြသည်။ [ဧကဒေသေန ဩဂါဟန္တေဟိပ မန္တဗုဒ္ဓိဟိ ပတိဋ္ဌာ လဇ္ဈံ
နသက္ကာတိ အာဟ-အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာတိ။]

ဝိနယာဒိ ဂန္တိရ ။ ။ ဓမ္မစသော ၄ ပါးက ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်သောကြောင့်
ဝိနည်း-သုတ္တန်-အဘိဓမ္မတို့လည်း ဂန္တိရ(နက်နဲ ခက်ခဲသော) တရားများဖြစ်ကြလေ
သည်။ [ဧတ္ထေ ဓမ္မာဒိနံ ဒုက္ခောဂါဟဘာဝတော တေဟိ ဓမ္မာဒိဟိ(ထို့ကြောင့်) ဝိနယာ
ဒယော ဂန္တိရာတိ ဝိနယာဒိနံပိ စတုဗ္ဗိဓော ဂန္တိရဘာဝေါ ဝုတ္တောယေဝ (ဆိုအပ်
တော့သည်သာ)၊ မှန်၏-ဝိနည်း သုတ္တန် အဘိဓမ္မဟူသည် ဓမ္မတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဓမ္မဖြစ်သော ဝိဋ္ဌကတို့သည် သမုခေန (မိမိကို အကြောင်းပြုသော အားဖြင့်) ဝိနည်း
သုတ်အဘိဓမ္မာတို့လည်း ဂန္တိရဖြစ်ကုန်၏။ ထို ဓမ္မသည် အနက်ပေါ်၌ တည်ရကား
တည်ရာဝိသယကို အကြောင်း ပြု၍လည်း ဝိနယစသည်တို့ ဂန္တိရဖြစ်ကုန်၏။ ဒေသနာ
နှင့် ပဋိဝေဓတို့ကား ဓမ္မအတ္ထလျှင် တည်ရာရှိသော ဝိသယီတို့တည်း၊ ထို ဝိသယီကို
အကြောင်းပြုသောအားဖြင့်လည်း ဝိနယဝိဋ္ဌကစသည်တို့ ဂန္တိရဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်
“ဓမ္မစသော ၄ ပါးသာ ဂန္တိရဖြစ်၏၊ ဝိနည်းဝိဋ္ဌကစသည်ကား ဂန္တိရမဖြစ်” ဟု အပြစ်
မတင်သင့်ပါ။ [ဓမ္မာဒယော ဧဝ ဒုက္ခောဂါဟတ္တာ ဂန္တိရာ၊ န ဝိနယာဒယောတိ
နစောဒေတဗ္ဗမေတံ၊ သမုခေန ဝိသယဝိသယီမုခေနစ ဝိနယာဒိနံယေဝ ဂန္တိရ
ဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ။]

အပရောနယော ။ ။ ဓမ္မအတ္ထပုဒ်တို့၏ ပါဠိဝါစက, အဘိဓေယျ (ဟောနက်)
ဝါစကနည်းမှတပါး, ဟေတုဝါစက ဖလဝါစကနည်းကို ပြုလိုသောကြောင့် “အပရော
နယော” ဟု မိန့်။ [“အပရော နယော” ဟု စချီရာ၌ “ အကြောင်း အကျိုး ၂ မျိုးတွင်
တခုခုကိုသာ မလဲဘဲ ၂ မျိုးလုံးကို လဲ၍ပြုသည်” ဟု ယူကြသောအယူသည် ဤနေရာ၌
သင့်၏။ ဤနေရာ၌ ဓမ္မအရလည်း တမျိုးလဲ, အတ္ထအရလည်း တမျိုးလဲသည်-ဟူလို။]

ဟေတုမှိ ဉာဏ်ဓမ္မပုဋိသန္တိဒါတိ - ဟူသော၊ တေ(သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ (တနည်း)ကသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊ ဟိ ယသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏ် ဓမ္မပုဋိသန္တိဒါတိ-ဟူသော၊ တေ(သုတ္တံ)- ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ- သည်၊ ဝုတ္တံ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ- မည်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ- ၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း

ဓမ္မောတိ။ ။အနက်၂မျိုးပေးရာ၌ပဌမနည်းဝယ် ဣတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တဝိပလ္လာသနိပါတ်၊ “ဓမ္မောတိ-တရား ဟူသည်ကား” ဟု မပေးရအောင် [ဓမ္မပုဒ်၏ “တရား” ဟူသော အနက်ကို ပြောင်းလွှဲစေသော နိပါတ်-ဟူလို၊ ဣတိနှင့် တွဲရသော “ဓမ္မော” ပုဒ်လည်း “ဓမ္မ-ဟု အနက်ပေးရသော သဒ္ဓပဒတ္တကပုဒ်တည်း၊ သဒ္ဓေါယေဝ+ပဒတ္တောယဿာတိ သဒ္ဓပဒတ္တကံ။] နောက်နည်း၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် နာမဝါစကတည်း။

ဟေတု။ ။ဤနေရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အကြောင်းအနက်ဟောတည်း “အတ္တနော ဖလံ ဒဟတိ ဝိဒဟတိ-စိမိတတ်၏၊ ဣတိ ဓမ္မော” ဟု ပြု၊ ဒဟတိ၌ ဓာဓာတ်၊ ဓာကိုဓာဓာဟု ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ ဓ ကို ခ ပြု၊ နောက် ဓ ကို ဟ ပြု၊ ရဿလည်း ပြု၊ ဓမ္မော၌လည်း ဓာဓာတ် ရမ္မပစ္စည်း ဟု ကြံ၊ [ဟေတုတိ ပစ္စယော၊ သော ဟိ အတ္တနော ဖလံ ဒဟတိတိ ဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ။]

ဝုတ္တံဉာဏံ။ ။ “ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုပရိယာယ် ဖြစ်ကြောင်းကို အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝုတ္တံဉာဏံ” စသည်မိန့်၊ ပဋိသန္တိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “ဟေတုမှိဉာဏံ ဓမ္မပုဋိ သန္တိဒါ” ဟူသော စကားတော်ကြောင့် ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်-ဟူလို၊ မှန်၏- “ဓမ္မပုဋိ သန္တိဒါ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ဝယ် ဓမ္မကို ဟေတုမှိ၊ ပဋိသန္တိဒါကို ဉာဏံ - ဟု ပရိယာယ်လဲ၍ ဖွင့်သည်၊ “ဓမ္မ+ပဋိသန္တိဒါ-ဓမ္မပုဋိသန္တိဒါ” ဟု သတ္တမီ တပျာရိသ်ကိုလည်း ပြသည်။ [ဤ ဝါကျမျိုးသည် အာဂမဒဋ္ဌိဝါကျ၊ သာဓကဝါကျ ဖြစ်သော်လည်း ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုဝါစက ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပက ဟေတုဝါကျလည်း အမည်ရနိုင်၏၊ ရှေ့ဝါကျကား ဒဋ္ဌိယ၊ သာဓု၊ ဉာပျ (ဉာပေတဗ္ဗ) ဖလဝါကျတည်း။]

အနက်ပေးတမျိုး။ ။ဝုတ္တံဉာဏံ - စသောဝါကျ၌ နိဿယအနက်ပေးပုံအပြင် ဉာပကဟေတုဝါကျ ထင်ရှားအောင် ဤသို့လည်း ပေးကြ၏၊....ဓမ္မောတိ ပဒဿ-၏၊ ဟေတုဝါစက ဘာဝေါ-အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ကသွာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ် သိနိုင်သနည်း၊ ဟိ ယသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသန္တိဒါတိ-ဟူသော၊ တေ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-၏၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဓမ္မောတိပဒဿ ဟေတုဝါစကဘာဝေါ ဝိညာယတိ၊ [ပဋိသန္တိန္ဒတိ - အသီးအသီး ခွဲခြားတတ် (ခွဲခြား၍သိတတ်) ၏၊ ဣတိ ပဋိသန္တိဒါ၊ ပဋိ+သံပုဗ္ဗ-ဘိဒဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း။]

၂နည်းပေးနိုင်သည်။ ဟေတုမှိ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏ်-သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပ္ပဋိသန္တိဒါ - ဒါ မည်၏၊ ပဋိသန္တိဒါဝိဘင်း၌ လာသော ပါဠိတော်၊] အတ္ထောတိ- ကား၊ ဟေတုဖလံ- အကြောင်း၏ အကျိုးတည်း၊ ဟိ- သာဓက ကား၊ ဟေတုဖလေဉာဏ် အတ္ထပ္ပဋိသန္တိဒါတိ- ဒါ ဟူသော၊ တေသုတ္တိ- ကို၊ ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တံ၊ [ဟေတုဖလေ-အကြောင်း၏အကျိုး၌၊ ဉာဏ်- သည်၊ အတ္ထ ပ္ပဋိသန္တိဒါ-မည်၏၊] ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထသဒ္ဓပညတ်တည်း၊ ဝါ - နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ - အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာအစ ရှိသော အကြောင်းသဘော , သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘောအား

အတ္ထောတိ ဟေတုဖလံ။ ။ “ဟေတု အနုသာရေန-အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ အရိယတိ-သိအပ် ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော ” နှင့် အညီ အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်၍ သိအပ် ရောက်အပ်သော အကျိုးကို “အတ္ထ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဟေတု နော + ဖလံ ဟေတုဖလံ၊ တဉ္စ (ထိုအကျိုးကိုလည်း) ယသ္မာ ဟေတုအနုသာရေန အရိယတိ အဓိကရိယတိ သမ္မာပုဏိယတိတိ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။]

ဒေသနာတိ ပညတ္တိ။ ။ ဒေသိယတိ အတ္ထော တောယာတိ ဒေသနာ = အနက် (အဓိပ္ပါယ်) ကို ဟောအပ်ကြောင်း သိစေအပ်ကြောင်း ဖြစ်သောတရား၊ ပကာရေန ဉာဏိယတိ တောယာတိ ပညတ္တိ = အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေအပ် ကြောင်းဖြစ်သောတရား၊ ပကာရတော ဉာဏိယတိဝါ ပညတ္တိ = အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သောတရား၊ ဤ ဝိဂြိုဟ်များနှင့်အညီ ဒေသနာနှင့် ပညတ္တိ သည် အရတူသောကြောင့် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ပရမတ်, ပညတ်။ ။ ဒေသနာဟု၎င်း ပညတ္တိဟု၎င်း ခေါ်ဆိုအပ်သော ထိုတရား ဟူသည် ပရမတ္ထဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် ဟောပြော ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တလုံးစီ တလုံးစီသော ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်တည်း၊ ပညတ္တိဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့်ကား ထိုသဒ္ဓရုပ် အပေါင်းဖြစ်သော “အသေဝနာ” စသော ပညတ္တိသဒ္ဓတည်း၊ ဤသို့ ခွဲခြား၍မှတ်ပါ။

ယထာဓမ္မံ။ ။ ဤ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ကို ဟော၏။ “အဝိဇ္ဇာ အစ ရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘော”၊ “ယောယော+ ဓမ္မော ယထာဓမ္မံ” ဟု ဝိဇ္ဇာအဗျယိတောပြု၍ သို့ကို အံ ပြု၊ နိဿယအတိုင်း ပေး၊ [ယထာဓမ္မန္တိ ဣ ဓမ္မသဒ္ဓေါ ဟေတုစ ဟေတုဖလဉ္စ သမ္ပံ သင်္ကာတိ၊ သဘာဝ ဝါစကော ဟေသ ဓမ္မသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ယောပော အဝိဇ္ဇာဒိသင်္ခါရာဒိ ဓမ္မော၊ တသ္မိံ တသ္မိံ တိ အတ္ထော။]

တနည်း။ ။ “ဓမ္မသ+အနုရူပံ ယထာဓမ္မံ” ဟု ပြု၍ နိဿယနောက်နည်းအတိုင်း ပေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဝေဓဉာဏ်သည် အမှန်ကိုသာ ထိုးထွင်း၍ သိသကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာ (တရား) တော်လည်း ဟုတ်မှန်သောသဘောအတိုင်းသာ ဖြစ်၏။ “အမှားကို မညွှန်၊

လျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ - မဖောက်မပြန် မှန်ကန်စွာ အနက်သို့ ရှေးရှု ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း။ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါ

အဟုတ်အမှန်ကိုသာ ညွှန်ပြသည်”ဟုလျှောက် [ဒေသနာပိ တိ ပဋိဝေဓော ဝိယ အဝိပရိတံ သဝိသယဝိဘာဝနတော (မဖောက်မပြန်မှန်ကန်စွာ မိမိဆိုင်ရာအနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းကြောင့်) ဓမ္မာနုရူပံ ပဝတ္တတိ၊ တတောယေဝစ အဝိပရိတာဘိလာပေါတံ (မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောသဒ္ဓါဟူ၍) ဝုစ္စတိ။] .

ဓမ္မာဘိလာပေါ။ ။ မည်သူမဆို နှုတ်မြွက် ပြောဆိုခါနီး၌ မိမိဆိုလိုအပ်သော အကြောင်းအရာ အနက်သို့ စိတ်ဖြင့် ရှေးရှုလိုက်ရသေး၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေးရှု+ရွတ်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ အဘိလာပေါ” ဟု ပြု၊ ဘုရားရှင်၏ “အဘိလာပ” ခေါ်သော ဒေသနာတော်သည် အမှားမရှိ၊ အမှန်ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အဝိပရိတ (သဘာဝ) အနက်ဟော ဟု မှတ်၊ “ဓမ္မာဘိလာပေါတိ-အတ္ထဗျဉ္ဇနကော (အနက်အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြတတ်သော) အဝိပရိတာဘိလာပေါ (မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော+သဒ္ဓါ)” - ဒီကာ၊ [“ဓမ္မော (အဝိပရိတော) + အဘိလာပေါ ဓမ္မာဘိလာပေါ” ဟု ပြု။]

မှတ်ချက်။ ။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ၄ ပါး၏အာရုံတို့တွင် ဓမ္မဖြင့် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ၏ အာရုံကို၎င်း၊ အတ္တဖြင့် အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အာရုံကို၎င်း၊ ဒေသနာဖြင့် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ဓမ္မနိရုတ္တိ (မဖောက် မပြန် မှန်ကန်သော သဒ္ဓါ) ကို၎င်း ပြသည် - ဟု မှတ်။ [ဧတေန ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏ် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ ဓမ္မနိရုတ္တိံ ဒေသေတိ၊ သဒ္ဓသဘာဝတ္ထာ ဒေသနာယ။]

အဓိပ္ပါယ်။ ။ ဤအဓိပ္ပါယ်နှင့် စပ်၍ ဝါဒ ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ပရမတ္ထဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ဓမ္မာဘိလာပေါ” ၌ “အဘိလာပ” အရ ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓါရုပ် ရသောကြောင့် “ဒေသနာ” အရလည်း ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို အလိုရှိအပ်၏-ဟု ပြလို၍ “အဓိပ္ပါယ်” ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်သည် ဟု ကောက်ချက်ချကြသည်။ [အဓိပ္ပါယ်တိ ဧတေန ဒေသနာတိ ပညတ္တိတိ ဧတံ ဝစနံ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပံ (မဖောက် မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ ထုတ်ဖော် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န တတော (ထို ပရမတ္ထသဒ္ဓါမှ) ဝိပုတ္တံ ပညတ္တိံ သန္ဓာယာတိ အဓိပ္ပါယ်ံ ဒေသေတိ။]

ပညတ္တိဝါဒီတို့ကား - “ဓမ္မာဘိလာပေါ” ဟူသော ဤပါဠိ၌ “အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေးရှု ရွတ်ဆိုအပ်၏” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အဘိလာပ” အရ ရွတ်ဆို အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓါ ရသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် အကြောင်းရင်း ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ပြလျှင် ထိုပရမတ္ထသဒ္ဓါ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြပြီး ဖြစ်တော့၏။ မှန်၏ - ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တလုံးတလုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓါသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မပြနိုင်၊ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါကသာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြနိုင်၏။ “ဒေသနာ” ဟူသည် သူတပါးတို့အား အနက် အဓိပ္ပါယ် နားလည်အောင် ဟောပြခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မာဘိလာပေါ” အရ ကာရဏူပစာရအားဖြင့်

ယော-မိမိ၏အလိုတည်း၊ ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယ
တည်း၊ [နောက်၌ တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျယ်လာမည် ဖြစ်၍ အကျဉ်းပေး
လိုက်သည်။] သောစ-ထိုအဘိသမယသည်လည်း၊ လောကီယ လောကုတ္တရော-
လောကီ လောကုတ္တရ ဖြစ်သော၊ ဝိသယတောစ - အာရုံအားဖြင့်၎င်း၊

ပညတ္တိသဒ္ဓကိုပါ ယူနိုင်သည်-ဟု ကောက်ချက်ချသည်။ [ပညတ္တိဝါဒီနော ပန ဧဝံ
ဝဒန္တိ။ - ကိစ္စာပိ ဓမ္မာဘိလာပေါတိတ္ထေ အဘိလပ္ပတီတိ အဘိလာပေါတိ သဒ္ဓေါ
(ပရမတ္ထသဒ္ဓကို) ဝုစ္စတိ၊ န ပဏ္ဏတ္တိ၊ တထာပိ သဒ္ဓေ ဝုစ္စမာနေ တဒနရူပံ ဝေါဟာရံ
(အခေါ်အဝေါ် နာမည် ပညတ်ကို) ဝဟေတွာ တေန ဝေါဟာရေန ဒီပိတဿ
အတ္ထဿ ဇာနနတော သဒ္ဓေ (ပရမတ္ထသဒ္ဓကို) ကထိတေ တဒနရူပံ၊ ပဏ္ဏတ္တိပိ
ကာရဏူပစာရေန ကထိတာယေဝ ဟေတိ။]

ပညတ္တိဝါဒီတို့ တနည်းကောက်ချက်ချပုံကား- “ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အတ္ထော”
ဟု ဆိုလျှင် “ဒေသနာ” အရ ရှုတ်ဆိုအပ် ဟောပြောအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ရပေ
လိမ့်မည်၊ ယခုသော် “အတ္ထော” ဟု မဆိုဘဲ “အဓိပ္ပါယော” ဟု ဆိုထားသောကြောင့်
“ဓမ္မာဘိလာပေါ” သည် ဒေသနာအတွက် အနက်အရကိုပြုသော အဖွင့် မဟုတ်၊
ဒေသနာအရ ပညတ္တိသဒ္ဓကိုအမှန်ရသော်လည်း အရင်းအစမှာ “အဘိလာပ (ပရမတ္ထ
သဒ္ဓ) ပင် ဖြစ်သည်” ဟု အရင်းအမြစ်ကို အဓိပ္ပါယ်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း သိသာ
သည်-ဟု ကောက်ချက် ချကြသည်။ [အထဝါ “ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အတ္ထောတိ ”
အဝတွာ “ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပါယောတိ ” ဝုတ္တတ္တာ ဒေသနာနာမ သဒ္ဓေါ
(ပရမတ္ထ သဒ္ဓသည်) နဟောတီတိ ဒီပိတမေဝါတိ။]

မှတ်ချက်။ ။ သက္ကတ၌ “အဘိ + ပြ- ဣကဓာတ်, အစ် ပစ္စည်းဖြင့် “အဘိ
ပြာယ” ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ “အဓိ+ပ-ဣဓာတ်, ဣပစ္စည်းကြီး၍ “အဓိပ္ပါယ” ဟု ဖြစ်၏၊
“အာသယ-အလို” ဟူသောအနက် “သမ္မတ-သမုတ်အပ်” ဟူသောအနက်များကို
ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ “အာသယ” အနက်ဟောတည်း၊ [“အဓိပ္ပါယတိ-လွန်စွာ
အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယော ” ဟု ပြု၊ အဓိပ္ပါယတေ ဣန္ဒြိယတေ-
အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယော” ဟုပြု၍ “အဓိပ္ပါယော-အလိုရှိအပ်သောအနက်”
ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ စည်းကမ်းကျမည် မထင်။]

ပဋိဝေဓော။ ။ ဓမ္မ, အတ္ထ, ဒေသနာတို့ကို ပြုပြီး၍ ပဋိဝေဓကို ပြုလိုသောကြောင့်
“ပဋိဝေဓောတိ” စသည်မိန့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိ - ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဓော၊
ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ဝါ ပဋိဝေဓော၊ အဘိသမေတိ - ထိုးထွင်း၍
သိတတ်၏၊ ဣတိ အဘိသမယော၊ အဘိသမေန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ဝါ အဘိ
သမယော။ [အဘိ+သံ+ဣဓာတ်, အပစ္စည်း၊ ဣ=ဝတိမိ၊ ယေ ဝတုတ္တာ ငတ ဗုဒ္ဓုတ္တာ။]

သောစ၊ ပေ၊ အဝဗောဓော။ ။ ဣဒါနိ အဘိသမယပုဂ္ဂေဒတော (အဘိသမယ
အပြားအားဖြင့်၎င်း) အဘိသမယပုဂ္ဂာရတော (သိပုံအပြားအားဖြင့်၎င်း) အာရမဏ
တော သဘာဝတောစ ပါကဋံ ကာတံ သောစာတိ အာဒိမာဟ၊ န္ဇုဗျားအံ-လောကီယ

အသမ္မောဟတောစ-မတွေ့ဝေခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ အတ္ထာနုရူပံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအား လျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ ၎င်း၊ ဓမ္မာနုရူပံ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ အတ္ထေသု- သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၎င်း၊ ပညတ္တိပထာနုရူပံ- ဟောဖော် ပညတ် ခြင်း၏ အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ ပညတ္တိသု- ဒေသနာ ဟူသော သဒ္ဓ ပညတ်တို့၎င်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော နာမပညတ်တို့၎င်း၊ အဝဗောဓော- ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ ဝါ- သိကြောင်း ဉာဏ်တည်း။

ဣဒါနိ-၎င်း၊ (ဝန္တိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗောဋ္ဌစပ်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၎င်း၊ ယံယံ ဓမ္မဇာတံ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း

လောကုတ္တရာဖြင့် အဘိသမယ ၂ မျိုးပြားကြောင်း ပြ၏၊ ဝိသယတော အသမ္မောဟ တောဖြင့် သိပုံအပြားကို ပြ၏၊ တချို့အရာ၌ အာရုံပြုသော အားဖြင့် သိ၍ တချို့အရာ၌ (အာရုံမပြုဘဲ) မတွေ့မဝေသော အားဖြင့် သိသည်-ဟူလို၊ ဓမ္မေသု အတ္ထေသု ပညတ္တိသု ဖြင့် အဘိသမယ၏ အာရုံကို ပြ၏၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို၎င်း၊ သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားတို့ကို၎င်း၊ ဒေသနာဟူသော ပညတ်တို့ကို၎င်း၊ အဘိသမယက အာရုံပြုသည်-ဟူလို၊ အဝဗောဓောဖြင့် အဘိသမယ၏ အရကောက်သဘာဝကို ပြ၏။ “အဘိသမယ” အရ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ကို ကောက်ပါ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အဝိဇ္ဇာစသော ဓမ္မကို၎င်း၊ သင်္ခါရစသော အတ္တကို၎င်း၊ ထို ၂ ပါး စုံ၏ ပညတ်ကို၎င်း၊ အာရုံပြု၍ သိသော ဉာဏ်သည် လောကီအဝဗောဓတည်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ်ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာ အဝဗောဓတည်း၊ ထို မဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရမဏပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် သိစဉ် ဓမ္မအတ္တ ဒေသနာတို့ကိုလည်း အသမ္မောဟ (မတွေ့ဝေသော) အားဖြင့် သိသည်။

အတ္ထာနုရူပံ၊ ပေ၊ အတ္ထေသု။ ။ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်း သင်္ခါရတို့သည် အကျိုး တရားများတည်း၊ သင်္ခါရတို့ကို ဖြစ်စေသော တရားကား အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ဤသို့ အကျိုး ကိုလိုက်၍ အကြောင်းကို သိခြင်းသည် “အတ္ထာနုရူပံ ဓမ္မေသု အဝဗောဓ” တည်း၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရဟူသော အကျိုးတရားများ ဖြစ်ကြရ၏၊ ဤသို့ အကြောင်းလိုက်၍ အကျိုးကို သိခြင်းသည် “ဓမ္မာနုရူပံ အတ္ထေသု အဝဗောဓ” တည်း။

ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တိသု။ ။ [ဒေသနာကို ပညတ္တိခေါ်ကြောင်း သတိပြုပါ။] ထို ဒေသနာဟူသော ပညတ်၏ အကြောင်းကား ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မ (ဟောထိုက်သော တရား) တည်း၊ မည်သည့် တရားကို မည်ကဲ့သို့ သောစကား အသုံးအနှုန်းဖြင့် ဟောမှ တရားနာသူတို့ (စာသင်သားတို့) နားလည်နိုင်မည်” ဟု သိခြင်းသည် “ပညတ္တိပထာနု ရူပံ ပညတ္တိသု အဝဗောဓ” တည်း။ [ပညတ္တိ ပထာနုရူပံ ပညတ္တိသုတိ - ပညတ္တိယာ (ဒေသနာ ဟူသော ပညတ်ဖြင့်) ဝုစ္စမာနဓမ္မာနုရူပံ (ဟောအပ်လတ်သော တရား အားလျော်စွာ) ပဏ္ဏတ္တိသု (ဒေသနာ ပညတ်တို့၌) အဝဗောဓောတိ အတ္ထော။]

အပြားသည်၎င်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်သမျှ အကြောင်းသည်၎င်း၊ ယံယံ အတ္တဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော အကျိုးအပြားသည်၎င်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင်သင်္ခါရစသော ဖြစ်သမျှအကျိုးသည်၎င်း၊ ယထာယထာ - အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဉပေတဓမ္မော- သီစေထိုက်သော (သီစေလိုရင်းဖြစ်သော)၊ အတ္ထော- အနက်သည်၊ သောတုနံ - တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊ ဉာဏဿ-၏၊ အဘိဓုခေါ်-ရှေးရှုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ တထာ - ထိုထို အပြားအားဖြင့်၊ (သောတုတို့ ဉာဏ်၏ ရှေးရှုလောက်အောင်ဖြစ်သော ထိုထိုအပြားအားဖြင့်) တဒတ္ထဇောတိကာ- ထိုအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ ယာစ အယံ ဒေသနာ- အကြင်ဒေသနာသည်၎င်း၊ ဣတ္ထေ - ဤ ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝဇောစ သင်္ခါတော-မဖေါက်မပြန် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယောစ ပဋိဝေဓော-ခသည်၎င်း၊ (အတ္ထိ-၏) တေ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသော ဓမ္မအတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓ အပေါင်းသည်၊ ဝါ - ကျိ၊ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်အဆောက်အဦးရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေဟိ-ပညာခဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ သသာဒီဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကျိ၊ ဒုက္ခောဝါတော ဝိယစ-သို့၎င်း၊ ဝါ - ၎င်း၊ အလတနေယျပ္ပတိဋ္ဌော

ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဓမ္မော။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့ကြောင့် ဝိဇ္ဇကတို့၏ ဝဋ္ဋိရဖြစ်ပုံကို ပြလိုရကား “ဣဒါနိ” စသည်မိန့်၊ ဣဒါနိကို ဝေဒိတဓမ္မော၌စပ်၊ ဓမ္မဇာတံတိ ကာရဏပ္ပဘေဒေါ၊-ဇီကာ၊ ဓမ္မဿ-အကြောင်း၏+ ဇာတံ-ဖြစ်သမျှ အပြားတည်း၊ ဓမ္မဇာတံ-ပြား၊ တနည်း- [ကာရဏမေဝဝါ-ဇီကာ၊] ဤအလို ဇာတအတွက် အနက်မရှိ ဟု ကြံကြသည်၊ ဟုတ်မည် မထင်၊ ဓမ္မနှင့်ဇာတကို အရတူ ဟု ယူစေလို၍ “ကာရဏမေဝဝါ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်။ “ဓမ္မော ယေဝ-သည်ပင်+ ဇာတံ= ဖြစ်သောအကြောင်းတည်း၊ ဓမ္မဇာတံ-ကြောင်း” ဟု ကြံပါ။

ယာစာယံ၊ ပေ၊ ဒေသနာ။ ။ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်က နားလည်စေလိုသော အကြောင်းအရာ (အနက်အဓိပ္ပါယ်) ကို ကြားနာသူတို့ နားလည်နိုင်လောက်သော နည်းဖြင့် ဟောပြန်ရာမှ ဒေသနာကောင်း (တရားကောင်း) ဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် “ယထာ ယထာ ဉပေတဓမ္မော အတ္ထော ” စသည်ဖြင့် ဒေသနာ၏ ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ်များကို မိန့်သည်။

အနုပစိတ ကုသလသမ္ဘာရေဟိ။ ။ ဥပစိယိံ သူတိ ဥပစိတာ=ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ကုန်သော ကုသလသမ္ဘာရတို့၊ ဥပစိတာစ+တေ+ကုသလသမ္ဘာရာစာတိ ဥပစိတကုသလသမ္ဘာရာ၊ နတ္ထိ + ဥပစိတကုသလသမ္ဘာရာ ယေသံတိ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရာ။

ဝိယစ-၎င်း၊ ဝါ-၎င်း၊ (တထာ-တူ၊) ဒုက္ခောဂါဟံစ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌိစ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သုဇယ်တမု ဒုပ္ပညပုဂ္ဂိုလ် တို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌိ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝန္တိရံ-၏၊ ဝေဓိ- ဤသို့လည်း၊ ဝါ- ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊ ဣ-ဤ ၃ ပုံသော ဝိဇ္ဇကတို့တွင်၊ (ကေမေကသ္မိ-၌၊) စတုဗ္ဗိဓောဝိ-သော၊ ဝန္တိရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ စ - နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣတ္ထာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော စကား အစဉ်ဖြင့်၊ [အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ် , တတိယန္တပုဒ်၊] (တနည်း) ဣတ္ထာဝတာ- “တောနိ ဟိ တိဏိ ဝိဇ္ဇကာနိ” အစ “ ဝန္တိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော ” အဆုံး ရှိသော ဤစကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ [ပရိစ္ဆေဒတ္ထဝါစက၊] ဒေသနာသာသန ကထာ၊ ပေ၊ ပရိဒီပယေ ဣတိ - ပရိဒီပယေ ဟူသော၊ အယ် ဂါထာ - သည်၊ ဝုတ္တတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဝုတ္တော အတ္ထော တေသာတိ ဝုတ္တတ္ထာ(ဂါထာ)။]

ပန-ကား၊ (ပဌမဂါထာ၏ပရိဒီပနာမှတစ်ပါး၊ ဒုတိယဂါထာ၏ဝိဘာဝနာ ကို ဆိုဦးအံ့၊) ပရိယတ္ထိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ၊ ပေ၊ တဒ္ဓိသဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေ ဣတိ- ဝိဘာဝယေ ဟူသော၊ ဣ-ဤဂါထာ၌၊ တီသု-န်သော၊ ဝိဇ္ဇကေသု-တို့တွင်၊ (ကေမေကသ္မိ- ၌၊) တိဝိဓော- ၃ ပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္ထိဘေဒေါ-

ဒုက္ခောဂါဟံ ။ ။ အဝိဇ္ဇာစသော သင်္ခါရစသော အကြောင်း အကျိုးတို့သည် ထီးထွင်း၍ သိဘိခဲယဉ်းသောကြောင့် ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်၏၊ ထို အဝိဇ္ဇာစသော တရား တို့ကို နာမည်တပ်၍ပညတ်တို့ ဟောပြောတို့ရာလည်းခဲယဉ်း၏၊ ဘုရားပွင့်တော်မမူလျှင် ထိုတရားများကို နာမည်တပ်ဘို့ပင် ခဲယဉ်း၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေသနာ ဟူသော ပညတ် တော် အတွက်လည်း ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်၏၊ ပဋိဝေဠေဏ်ကား သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘို့ရန် ခဲယဉ်းခြင်း၊ ထိုဉာဏ်ကိုပင် တဘန်လိုက်၍ အာရုံပြုတို့လည်း ခဲယဉ်းခြင်း ကြောင့် ဒုက္ခောဂါဟဖြစ်သည်။ [အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာဒိနံ ဓမ္မတ္တာနံ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇာတာယ ဒုက္ခော ဂါဟတာ၊ တေသံ ပညာပနဿ ဒုက္ခရဘာဝတော တံဒေသနာယ၊ ပဋိဝေဠေသစ ဥပ္ပါ ဒနဝိသယိကရဏာနံ အသတ္တုဏေယျတာယ ဒုက္ခောဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

ဝေဓိ ။ ။ ဝိသဒ္ဓါဖြင့် ပဌမနည်းအရ ပြခဲ့သော ဝန္တိရဘာဝကို ပေါင်းစပ်သည်၊ ပါဠိဓမ္မနှင့် ပါဠိဓမ္မ၏ အတ္ထတို့ကိုပြရာ ပဌမနည်းဖြင့်သာ ဝန္တိရဘာဝကို သိထိုက်သည် မဟုတ်သေး၊ ဟေတုပလတို့ကိုပြရာ ဤ ဒုတိယနည်းဖြင့်လည်း သိထိုက်သည်-ဟူလို။

တီသု ဝိဇ္ဇကေသု ။ ။ ဣ-ဤတီသု ဝိဇ္ဇကေသုပါဌ်၌၊ ဧကေကသ္မိံ တိ-ဧကေကသ္မိံ ပုဒ်ကို၊ အဓိကာရတော-ရှေ့ကလိုက်လာသော အဓိကာရနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ ပကရဏ တော ဝါ-မလိုက်စေကာမူ တပါးစီကိုပြနေသော အရာဋ္ဌာနအားဖြင့်၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ “တီသု ဝိဇ္ဇကေသု” နောက်၌ ဧကေကသ္မိံ ထည့်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို။

သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၊ ဝါ - သင်ယူအပ်သော ပါဠိအထူး အပြားကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော - မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ဒ္ဓါ၊ ပရိယတ္တိယော - သင်ယူခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-
 သင်ယူအပ်သောပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဓုပမာ-အလဂဒ္ဓုပမာ ပရိယတ်၎င်း၊
 နိဿရဏတ္ထာ - ထွာပရိယတ်၎င်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ္တိ - ပရိယတ်၎င်း၊
 ဣတိ-သို့၊ တိသော - ဥ နှိုးတို့တည်း၊ တတ္ထ- ထို ဥ နှိုးသော ပရိယတ်တို့
 တွင်၊ ယာ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ - မကောင်း
 သဖြင့် သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရန္တာဒိဟေတု- ဥပါရန္တ အစရှိသော အကြောင်း

ပရိယတ္တိဘေဒေါ။ ။ပရိယာပုဏနံ-သင်ယူခြင်း၊ ပရိယတ္တိ- ခြင်း၊ ပရိယတ္တိ
 ယာ+ဘေဒေါ၊ ပရိယာပုဏနပ္ပကာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ၊ (ဋီကာ)၊ ဤနည်းအလို “ဘုရား
 ဟော ဝိဇ္ဇကသည် (ဥပမာ-မင်္ဂလသုတ်ဆိုလျှင် တမျိုးထည်းသာရှိ၏၊ ဥပမာ- မဂ္ဂိနိင်၊
 သို့သော်) သင်ယူသူတို့က ရည်ရွယ်ချက် ဥပမာ-တွင် မိမိလိုရာဖြင့်သင်ယူကြသောကြောင့်
 သင်ယူပုံ အခြင်းအရာသာ ဥပမာ-ပြားသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

တနည်း။ ။သင်ယူခြင်း (သင်ယူပုံကြိယာ) ဥပမာ-ပြားသောကြောင့် ထိုကြိယာ
 နှင့် ယှဉ်သော ပါဠိလည်း (နဂိုရိက တမျိုးတည်း ရှိစေကာမူ) ဌာနပမာရအားဖြင့်
 ဥပမာ-ပြားရသည်၊ ဤအဓိပ္ပာယ် ယူပုံသည် နောက်လာမည့် “ ယာ ဒုဂ္ဂဟိတာ၊ ဥပါ
 ရန္တာဒိဟေတု ပရိယာပုဏာ၊ အလဂဒ္ဓုပမာ” စသော (ပါဠိကို အရကောက်ရသော)
 အကျယ်နိဗ္ဗေသ စကားနှင့် သင့်လျော်သည်။ [အထဝါ တီဟိ ပကာရေဟိ ပရိယာ
 ပုဏိတဗ္ဗာ ပါဠိယော ဝေ ပရိယတ္တိတိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဝေ၊ ဝေဉ္ဇကတွာ ဒုဂ္ဂဟိတာ ဥပါရန္တာ
 ဒိဟေတု ပရိယာပုဏာ၊ အလဂဒ္ဓုပမာတိ ပရတော နိဗ္ဗေသဝစနမ္ပိ (သင်ယူအပ်သော
 ပါဠိကို အရကောက်ပုံပြသော စကားလည်း) ဥပပန္နံ (သင့်လျော်သည်) ဟောတိ။]

ပရိယတ္တိ။ ။ပရိပုဗ္ဗ+အပမာတ်, တိပစ္စည်း၊ သက္ကတဉ္စ “ပရိယတ္တိ” ဟု ရှိနှင့်ယ
 တွဲလျက်ရှိ၏၊ (အာပမာတ်ဟု လည်း ဆို၏၊) ပါဠိ၌ ထိုအတွက်ခွဲ၍ “ပရိယတ္တိ” ဟု
 ဖြစ်ရသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ရှိမျိုး၏နောက်၌ ပျောက်နေသော (ယံ) ကို လာစေ၍ “ပရိယော
 သာနံ, ပရိယာပန္နံ, ပရိယောဝါဟေတွာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိမှာရှိရသည်၊ ပရိယာပုဏာ
 ဉ္စကား ပရိ+အာပ+သွာဒိဏ္ဍပစ္စည်း, တပစ္စည်းတည်း။

ဥပါရန္တာဒိဟေတု။ ။ “ဒုဂ္ဂဟိတာ” အရ မကောင်းသင်ပုံကို သရုပ်ဖော်လို၍
 “ဥပါရန္တာဒိဟေတု ပရိယာပုဏာ” ဟု မိန့်သည်၊ ဥပ- သူတပါးသို့ကပ်၍+အာရမ္မ-
 ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်လိုခြင်း (“ သူက မအပ် ” ဟု ပြောလျှင်, ငါက သူ့ကို ဂလန်လုပ်၍
 “အပ်၏” ဟု ညှဉ်းဆဲမည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သူတပါးကိုစော်ကားလိုခြင်း), အာဒိဖြင့်
 ဣတိဝါဒပမောက္ခ (သူတပါးက မိမိအပေါ်ကပ်အပ်သော အပြစ်၏ဗျာဓိခြင်း),
 လာဘသက္ကာရ စသော ကုသိုလ်နှင့် မစပ်ယှက်သော အကျိုးများကိုယူ [ဥပါရန္တာဒိ
 ဟေတု ပရိယာပုဏာ-ဥပါရန္တ ဣတိဝါဒပမောက္ခာဒိ ဟေတု ဥဂ္ဂဟိတာတိ အတ္ထော၊
 လာဘသက္ကာရာဒိဟေတုပရိယာပုဏနမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။]

ကြောင့်၊ ပရိယာပုဇ္ဇာ-သင်ယူအပ်ပြီ၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤ သင်ယူ အပ်သော ပါဠိသည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-အလဂဒ္ဒုပမာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ- မြွေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသောသင်ယူခြင်းမည်၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့်သင်ယူ ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ - ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ [ယံ ပရိယတ္တိဒုဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ] ဘဂဝတာ - သည်၊ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ မ္ဗောနန္တိ - မ္ဗောနံ ဟူသော၊ (တော်သုတ္တံ- ဤ အလဂဒ္ဒုသုတ်ကို၊) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [မဇ္ဈိမ-ပံ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ရံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ကား၊ အလဂဒ္ဒုတ္တိကော - မြွေဆိုးကို အလိုရှိသော၊ ဝါ-မြွေဆိုးဖြင့် အလို ရှိသော၊ [အာသိဝိသတ္တိကော။] အလဂဒ္ဒုဂဝေသီ-မြွေဆိုးကို ရှာလေ့ရှိသော၊ [တသီလတ္ထ ဏီပစ္စည်း။] ပုရိသော-သည်၊ အလဂဒ္ဒု ပရိယေသနံ-မြွေဆိုးကို

အလဂဒ္ဒု။ ။အလဂဒ္ဒေါတိ စေတ္ထ အာသိဝိသော (အဆိပ်ပြင်းသောမြွေကို) ဝုတ္တိ၊ ဂဒေါတိ ဟိ ဝိသဿ နာမံ၊ တဉ္စ တဿ အလံပရိပုဏ္ဏံ (အပြည့်) အတ္ထိ၊ တဿာ “အလံ (ပရိယတ္တော=ပရိပုဏ္ဏော) ဂဒေါ အဿာတိ အနုနာသိက လောပံ (အလံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေခြင်း) ဒကာရာဂမံစ ကတွာ အလဂဒ္ဒေါတိ ဝုတ္တိ။ [အလံ၏ ပရိယတ္တ၊ နိဝါရဏ] နက်တွင် ပရိယတ္တအနက်ဟု ၎င်း၊ ပရိယတ္တဟူသည်လည်း ပြည့်စုံ လုံလောက် ခြင်းအနက်ဟု၎င်း သိစေလို၍ “ပရိယတ္တော= ပရိပုဏ္ဏော” ဟု ဖွင့်သည်၊ “အလံ+ဂဒေါ ယဿာတိ အလဂဒ္ဒေါ” ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ တနည်း-အလံသဒ္ဓါ၏ သမတ္ထအနက် ကို ယူ၍ “အလံ ဇီဝိတဟရဏ သမတ္ထော (အသက်ကိုပယ်ရှားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော) + ဂဒေါ ယဿာတိ အလဂဒ္ဒေါ” ဟု ပြု။

အလဂဒ္ဒုပမာ။ ။အလဂဒ္ဒေါ (မြွေဆိုးကိုဖမ်းခြင်း) + ဥပမာ တေဿာတိ အလ ဂဒ္ဒုပမာ၊ အလဂဒ္ဒုဖြင့် အလဂဒ္ဒုဂဟဏတိုင်အောင်ယူ၊ ဥပမာ-အပူပဖြင့် အပူပခါဒနကို ယူ၍ “အပူပံ (မို့ကို ခဲစားခြင်းဟူသော) သီလံ ယဿာတိ အာပူပိကော” ဟု ပြီးရသကဲ့ သို့တည်း။ [အလဂဒ္ဒုဿ ဂဟဏံ ဟေတ္ထ အလဂဒ္ဒုသဒ္ဓေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အာပူပိ ကောတိတ္ထေ အပူပသဒ္ဓေန အပူပခါဒနံ ဝိယ။] တနည်း- “အလဂဒ္ဒုဂဟဏံ+ဥပမာ ဧတိဿာတိ အလဂဒ္ဒု ဂဟဏပမာ” ဟု ဆိုလိုလျက် “ အလဂဒ္ဒုဂဟဏံ ” ဟူသော ရှေ့ ပုဒ်ဝဟ် ဂဟဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ ဥပမာ= “ ဩဋ္ဌမုဒေမုဒေါ- ကုလားအုပ်နှုတ်သီးနှင့် တူသော နှုတ်ခမ်းရှိသူ ” ဟုရာ၌ ဩဋ္ဌမုဒေမု မုဒပုဒ်ကို ချေ၍ “ဩဋ္ဌမုဒေါ” ပြီးသကဲ့သို့တည်း။ [အလဂဒ္ဒုဂဟဏပမာတိ ဝါ ဝတ္ထဗ္ဗေ မဇ္ဈေပဒ လောပံ ကတွာ (၃ ပုဒ်ခွဲလျှင် ဂဟဏသည် မဇ္ဈေပဒ ဖြစ်၏၊ ၂ ပုဒ်ခွဲလျှင် ရှေ့ပုဒ်၏နော် တစ်ဝတ်တည်း၊) အလဂဒ္ဒုပမာတိ ဝုတ္တံ၊ ဩဋ္ဌမုဒေါတိ အာဒီသုဝိယ။]

အလဂဒ္ဒု ပရိယေသနံ။ ။ “အလဂဒ္ဒု ပရိယေသနတ္ထံ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “တဒတ္ထ သမ္ပဒါနိအနက်၌ သက်သော သ ဝိဘတ်ကို (အာယစတုတ္ထေက သုတ်၌ တု သဒ္ဓါဖြင့်) အံပြုထားသည် ” ဟု သိစေသည်၊ “ ပရိယေသန္တိ ဧတ္တာတိ ပရိယေသနံ ” ဟု ကြံ၍

ရှာမှီးခြင်းငှါ၊ စရမာနော-လှည့်လည်သည်၊ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏) [ပရိကပ္ပေါ ပမာ ဖြစ်၍ “အဿ” ဟု ပရိကပ္ပကြိယာထည့်သည်။] သော- ထို ယောက်ျား သည်၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဓိ-မြွေးဆိုးကို၊ ပသေယျ - တွေ့ရာ၏- တမေနံ-ထိုမြွေးဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ- ကိုယ်၌သော်၎င်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကို သော်၎င်း၊ နဂုံဋ္ဌေဝါ-အမြီး၌သော်၎င်း၊ ဝါ-ကိုသော်၎င်း၊ ဂဏေယျ - ဖမ်း ကိုင်ရာ၏ [ဘောဂေဝီ သရိရေ။] တဿံ - ထို မြွေဖမ်းသွား ယောက်ျား၏၊ သော အလဂဒ္ဓေါ-သည်၊ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ- လက်၌သော် ၎င်း၊ ဗာဟာယဝါ- လက်မောင်း၌သော်၎င်း၊ အညတရသ္မိံ- အမှတ် မထား တပါးပါးသော၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဝါ- အင်္ဂါကြီးငယ်၌ သော်၎င်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမု ကြွင်းသမျှကို “အညတရအင်္ဂ ပစ္စင်္ဂံ ” ဟု ဆိုသည်။] ဥသေယျ - ကိုက်ရာ၏၊ [“အလဂဒ္ဓေါ-မြွေဟေံ” ဟု ပေးကြသော အနက်ကို ပြန်၍ မကိုက်နိုင်သော ကြောင့် စဉ်းစားပါ။] သော- ထို မြွေဖမ်းသွား ယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ-ထို မြွေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့ သော်၎င်း၊ မရဏမတ္ထိ- သေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလှ

“မြွေကို ရှာမှီးရာတောသို့” ဟု တနည်းပေးကြသေး၏၊ သို့သော် “စရတိ” ကြိယာ သည် ဆိုင်ရာအရပ်သို့ ရောက်ပြီးမှ လှည့်လည်ခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် “သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရတိ” ကဲ့သို့ အာဓာရကိုသာ ခုတ်တား ထိုအကြံကို စဉ်းစားပါ။

ဟတ္ထ ဗာဟာယ ။ ။ မဏိဗန္ဓတော ပဋ္ဌာယ ယာဝအဂ္ဂနခါ ဟတ္ထောတိ ဝေဒိ တဗ္ဗော = လက်ကောက်ဝတ်မှစ၍ လက်သည်းဖျားတိုင်အောင် “ဟတ္ထ” ဟု သိ၊ သဒ္ဓိ အဂ္ဂဗ္ဗာဟာယ အဝသေသော ဗာဟာတိ = လက်မောင်းအဖျားနှင့်တကွ ကြွင်းသော အရပ်ကို “ဗာဟာ” ဟု ခေါ်။ [ကတ္ထစိ ပန ကပ္ပရတော ပဋ္ဌာယပိ ယာဝအဂ္ဂနခါ ဟတ္ထောတိ = အချို့နေရာ၌တား တတောင်မှစ၍ လက်သည်းဖျားတိုင်အောင် “ဟတ္ထ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအခေါ်သည် တတောင် နှစ်တောင် စသည်ဖြင့် အတောင် တွက်ရာ၌ သုံးသော အခေါ်တည်း။]

တတော နိဒါနံ ။ ။ ဝင်္ဂနိဒါနံ တံကာရဏံ တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပေ၊ တံနိဒါနံ တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ပုရိမပဒေ ပစ္စတ္တေ နိသက္ကဝဓနံ ကတ္တာ တဿစ လောပံ အကတ္တာ နိဇ္ဈေသော၊ ဆိုလိုရင်းကား- “တတော + နိဒါနံ ယဿ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ။ “တတောဟူသော ရှေ့ပုဒ် ဝယ် ပဋ္ဌမာဝိတတ်၏ အနက်၌ တောပစ္စည်း သက်ထား၏၊ ထိုတောပစ္စည်း မကြေ သော အလှတ္တသမာသ်တည်း” ဟု ဆိုလိုသည်။ [တချို့အရာ၌ကား ပဋ္ဌမာဝိတတ်ကို တောပြုထားသည် ဟုလည်း ဖွင့်၏၊ တတော နိဒါနံ တိ တံနိဒါနံ တံပေတုတန္တိ ပစ္စတ္တ ဝဓနဿ တောအာဒေသော၊ သမာသေ စဿ လောပါဘာဝေါ၊ (သုဒ္ဓိန္ဒကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ)] ယဿ-အကြင် မရဏ၊ မရဏမတ္ထဒုက္ခ၏၊ တတော-ထိုမြွေကိုက်ခံရခြင်း ဟူသော + နိဒါနံ- အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဗ္ဗုတံ တံ တတောနိဒါနံ။]

မတ္တဖြစ်သော၊ ဒုက္ခဝါ- ဆင်းရဲသို့သော်၎င်း၊ နိဂစ္ဆေယျ- ရောက်ရာ၏၊ တံ- ထိုသို့ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်။ ကိဿ ဟေတု- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ အလဂဒ္ဒဿ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ - မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။ ဝါ-အဖမ်းမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဝေမေဝခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣမ-ဤ သာသနာတော်၌၊ ဧကေစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ-အချိုးနီးယောက်ျားတို့သည်၊ ဝါ- အလကားယောက်ျားတို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ [ဓမ္မန္တိ ပါဠိဓမ္မံ၊ ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကို သုတ္တ - ဧဝယုစသော အင်္ဂါ ၉ ပါး ထုတ်ပြသည်။] ပရိယာပုဏန္တိ - သင်အံ လှေကျက် ဆောင်ရွက်ကြကုန်၏၊ သုတ္တံ- သုတ်ကို၎င်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ - ကို၎င်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ - နံ၏၊ တေ - ထို မောဃပုရိသတို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ - ထိုပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏိတူ-ပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုပါဠိတို့၏၊ ပညာယ - ဖြင့်၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဝါ- အကျိုးကို၊ [ယထာဘူတံ ဘာသံတတ္ထံစ၊ ပယောဇ နုတ္ထံစ] န ဥပပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ - ထို မောဃပုရိသ တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ - ကို၊ ဝါ- ကို၊ အနုပ ပရိက္ခတံ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကုန်လသော်၊ (ဝစ္ဆတံကဲ့သို့ နံဝိဘတ်) ဝါ-

တံ ကိဿ ဟေတု။ ။ယံ ဝုတ္တံ ဟတ္တာဒိသု ခုသနံ၊ တံ နိဒါနဉ္စ ဖရဏာဒိ ဥပဝမနံ (တံ၏စွဲရာအနိယမဝါကျ၊ “ဟတ္တာဒိသု ယံခုသနံ၊ တံနိဒါနဉ္စ ယံမရဏာဒိ ဥပဝမနံ” ဟုဆိုလိုသည်။) တံ (ထို လက်အစရှိသည်တို့၌ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မြွေကိုက်ခံရခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ထို သေခြင်းစသည်သို့ ရောက်ရခြင်းသည်) ကိဿဟေတု- ကာန ကာရဏေနာ တိ ဝေ။ [“ကေန ကာရဏေန”ဟု ဖွင့်ပုံထေခံ၍ ကိဿနှင့် ဟေတုသည် တူလျာဓိကရဏတည်း ဟု၎င်း၊ ကိဿ၌ ဆဋ္ဌိသသည် “ဆဋ္ဌိ ဟေတုတ္ထေဟိ”ဟုသော မောဂ္ဂလ္လာန် သုဒ္ဓိကဏ္ဍ (၂၂) သုတ်ဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ သက်၍၊ ဟေတု နောင်ကား ဟိတ်အနက်၌ သက်သောသိကိုချေ ဟု၎င်း သိပါ။]

ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ။ ။ဒုဂ္ဂ-မကောင်းသဖြင့်+ဂဟိတော-ဖမ်းယူအပ်သော မြွေတည်း၊ ဒုဂ္ဂဟိတော၊ ဒုဂ္ဂဟိတဿ+ဘာဝေါ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တံ၊ ဒု၏အနက်ကို ဘာဝပစ္စည်း၏အနက် ယူ ယူ၍ “ မကောင်းသဖြင့် ” ဖမ်းယူအပ်သော မြွေ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (အဖမ်း မတတ်ခြင်း) ကြိယာကို “ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တ ” အရ-ကောက်ယူပါ။ “ဒုဗ္ဗနဿ+ဘာဝေါ ဒေါမနသံ”၌ ဒု၏ အနက်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို ကောက်ယူရသကဲ့သို့တည်း။

ပရိယာပုဏန္တိ။ ။ဥဂ္ဂဏန္တိတိ အတ္ထော၊ သဗ္ဗယန္တိစေဝ-ရွတ်အံလည်း ရွတ်အံ ကြကုန်၏၊ ဝါစုဂ္ဂတံ ကရောန္တော ဓာရေန္တိစ - နှုတ်တက်အောင်ပြု၍ ဆောင်လည်း ဆောင်ထားကြ (အရကျက်ထားကြ) ကုန်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ တေ ဓမ္မာ- တို့သည်၊ နိဗ္ဗာန်-အကြွင်းမဲ့ ရှုဆင်ခြင် တတ်သော ဉာဏ်ကို၊ န ဓမ္မန္တိ - မခွဲကုန်၊ တေ - ထိုမောဃပုရိသ တို့သည်၊ ဥပါရမ္မာနိသံသာစေဝ- ဥပါရမ္မ အကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊ (သုတပါးတို့ဝါဒ၌ ကပ်၍ နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊) ဣတိ - ဤသင်ယူ အပ်သော ပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာစ - သုတပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊ (တနည်း) ဣတိ ဝါဒပ္ပမောက္ခာနိ သံသာစ- သုတပါးတို့ တင်အပ်သော ထိုထိုအပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန် သည်၎င်း၊ (ဟုတ္တာ - ၍) ဓမ္မံ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-န၏။

န ဥပပရိက္ခန္တိ ။ ။ န ပရိဂ္ဂဟန္တိ (ဉာဏ်ဖြင့် မသိမ်းဆည်းကြ) နဝိစာရေန္တိ (မစ်စစ်ကြ)၊ [ဥပ+ပရိ ဣက္ခာတ်သည် ကြည့်ရှုခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “ဉာဏ်ဖြင့် မကြည့်ရှုကြ-မစ်စစ်ကြ” ဟူလို။] ဣဒံ ပုတ္တံ ဟောတိ-ဆိုလိုရင်းကား-“ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလံ ကထိတံ၊ ဣမ သမာဓိ၊ ဣမ ပညာ ကထိတာ” ဤနေရာ၌ သီလအကြောင်းကို ဟောအပ်၏။ ဤနေရာ၌ သမာဓိအကြောင်း၊ ဤနေရာ၌ ပညာအကြောင်းကို ဟောအပ် ၏” ဟု ဘာသိတတ္ထကို၎င်း၊ “ငါတို့သည် ထိုသီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို ဖြည့်ကုန်အံ့” ဟု ပယောဇနတ္ထကို၎င်း မစ်စစ်ကြကုန်၊ သီလံ သမာဓိဿ ကာရဏံ၊ သမာဓိ ဝိပဿ နာယာတိ = သီလသည် သမာဓိ၏ အကြောင်း၊ သမာဓိသည် ဝိပဿနာ ပညာ၏ အကြောင်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်း အကျိုးကိုလည်း မစ်စစ်ကြကုန်-ဟူလို။

န နိဗ္ဗာန် ဓမ္မန္တိ ။ ။ နိဗ္ဗာနပညံ နက္ခမန္တိ၊ နိပုဗ္ဗ ဖျေခတ်သည် (ဥပနိဗ္ဗာန်၌ ကဲ့သို့၊ စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်း (ရှုထက်သော ပညာ) ကို ဟော၏။ “နက္ခမ - မခွဲ” ဟူရာ၌ “တပည့်သည် ဆရာကို မခွဲ” ဟု ဆိုလျှင် “ဆရာကို တပည့်က ဂရုမစိုက်၊ ဆရာအလို မလိုက်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသကဲ့သို့ “ထိုဓမ္မတို့က ဉာဏ်ကို မခွဲ” ဟူရာ၌လည်း ထိုဓမ္မတို့က ဉာဏ်ကို ဂရုမစိုက်၊ ဉာဏ်၏အာရုံပြုကို မခွဲ၊ ဉာဏ်က ထိုဓမ္မတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မသိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရသည်။ [တေန ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ-တေသံ ပညာယ အတ္ထံ အနုပ ပရိက္ခန္တာနံ တေဓမ္မာ န ဥပပုဏန္တိ-ဉာဏ်အား မထင်လာကုန်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလံ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ္ဂေါ၊ ဖလံ၊ ဝဋ် ဝိဝဋ် ကထိတန္တိ ဇာနိတံ နသက္ကာ ဟောန္တိတိ။]

ဥပါရမ္မာနိသံသာစေဝ ။ ။ ဥပါရမ္မော+အာနိသံသော ယေသံတီ ဥပါရမ္မာနိ သံသာ၊ စာတတ်သူသည် သုတပါးတို့၏ အယူအဆ၌ (မဟုတ် မမှန်) ဟု အပြစ်တင် နိုင်၏။ ထို အပြစ်တင်ခြင်းသည် သုတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲရာရောက်၏။ ဤသို့ သုတပါး တို့ကို အစ်ပြစ်တင်နိုင်ခြင်းသည် စာသင်ရခြင်း၏ပဌမအကျိုးတမျိုးတည်း။ [တေ ပရေသံ ဝါဒေ ဒေါသဒရောပနာနိသံသာ ဟုတ္တာ ပရိယာပုဏန္တိတိ အတ္ထော။]

ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာ ။ ။ ဣတိကို “ဝေ တောယ မရိယတ္တိယာ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် ဣတိနှင့် ဝါဒပ္ပမောက္ခာသည် သမာသ်မဟုတ်ဟု သိစေ၏။ ဝါဒပ္ပ မောက္ခာနိသံသာကို “အတ္တနော ဥပရိ ပရေဟိ အာရောပိတ ဝါဒဿ (နိဂ္ဂဟဿ)

စ- ဆက်ဥပုဇ္ဈာ၊ ယဿ - အကြင် သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ- အကြင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊(ကုလပုတ္တာ-တို့သည်၊)ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ- န်၏၊ အဿ- ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တဉ္စအတ္ထံ- ထိုသီလာဒိ ပရိပူရဏ အကျိုးကိုလည်း၊ ဝါ - ထို မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော - ဤ မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်လောံအောင် သင်ယူကြကုန်သော မောဃပုရိသတို့သည်၊) နာနုဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တနည်း) စ- ဆက်၊ ယဿ - အကြင် ဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ၏၊ အတ္ထာယ - ငှါ၊ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ အဿ - ၏၊ တဉ္စအတ္ထံ - ထို ဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခအကျိုးမျှကိုလည်း၊(ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-တို့သည်၊)

ပမောက္ခပယောဇနာ” ဟု ဖွင့်၏၊ မိမိအပေါ်၌ သူတပါးတို့က တင်အပ်သောဝါဒ၏ (နိုင်ကြောင်းအပြစ်၏) မိမိမှ လွတ်သွားခြင်းသည် (မိမိမှ လွတ်သွားအောင် ရှင်းလင်းနိုင်ခြင်းသည်) စာသင်ရခြင်း၏ ဒုတိယအကျိုးတမျိုးတည်း၊ အထဝါ-သောသော+ ဝါဒေါ ဣတိဝါဒေါ= ထိုထို အပြစ်၊ [ဣတိသည် သောသောအနက်ကို ညွှန်ပြ၏။] ဣတိဝါဒဿ + ပမောက္ခော ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခော၊ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခော + အာနိသံသော ဧတေသံတံ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာ၊ ဤနည်း၌ ဣတိသည် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်၏။

ယဿ ဓတ္ထာယ။ ။ ယဿစ သီလာဒိပူရဏဿ၊ မဂ္ဂဖေလနိဗ္ဗာနဿ ဝါ အတ္ထာယ ဣမသ္မိံ ဝှာသနေ ကုလပုတ္တာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊... တဉ္စဿ အတ္ထံ နာနုဘောန္တိတိ- တဉ္စ အဿ ဓမ္မဿ သီလာဒိပရိပူရဏသင်္ခါတံ အတ္ထံ ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော နာနုဘောန္တိ န ဝိဗ္ဗန္တိ။ [ဤအတိုင်း ပဌမနည်းပေးသည်။] ယဿနှင့် အတ္ထာယတို့ အရ သီလာဒိပူရဏချည်းရသောကြောင့် ယဿကိုအတ္ထာယနှင့်သမ္ပန် + သမ္ပန္တိ ၊ မျိုးမပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသော အဘေဒဘေဒပုစာရဟု ကြို၊ “ယဿ-အကြင် သီလာဒိ ပူရဏဟူသော+အတ္ထာယ-ငှာ” ဟုလည်း တုလျာမိကရဏကြိုကြသေး၏၊ မကောင်းသူ၊ တုလျာမိကရဏဆိုလျှင် “ယာယ အတ္ထာယ” ဟု ထားရိုးရှိသည်။

အထဝါ။ ။ ယဿ ဥပါရမ္ဘဿ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခဿ ဝါ အတ္ထာယ ယေ မောဃပုရိသာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ တေ [“ပရေဟိ အယမတ္ထော န ဟောတီ” တိ ဝုတ္တေ ဒုဂ္ဂဟိတိတ္တာယေဝ “သောယေဝ အတ္ထော” တိ ပဋိပါဒနက္ခမာ (တတနပြီးစေခြင်း အတည်ဖြစ်စေခြင်း၌ ခွံကုန်သည်) န ဟောန္တိတိ။] ပရဿ ဝါဒေ ဥပါရမ္ဘံ အာရောပေတံ၊ အတ္ထနောဝါဇီ တံ၊ မောစေတံစ အသတ္ထောန္တာပိ တံ အတ္ထံ နာနုဘောန္တိ ယေဝါတိ ဝေမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မောဗ္ဗပုရိသတို့ စာသင်ရာ၌ နဂိုရ်ရည်ရွယ်ချက်ကိုက ဥပါရမ္ဘ (သူတပါးတို့၌ အပြစ်တင်နိုင်ခြင်း) ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ (သူတပါးတို့က မိမိဝါဒ၌ အပြစ်တင်လာလျှင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း) တည်း၊ သို့သော် သင်ယူစဉ်က အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို မစဉ်းစားဘဲ ဒုဂ္ဂဟိတဖြစ်အောင် သင်ယူခဲ့သောကြောင့် (သူတပါးတို့က

နာနဘောန္တိ-န၊ တေသံ- ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ - တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-
မကောင်းသဖြင့်သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီဃရတ္တိ-ရှည်စွာ
သော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ- စီးပွားမဲ့အလိုငှါ၊ ဒုက္ခာယ- ဆင်းရဲခြင်း
ငှါ၊ သံဝတ္တန္တိ- န၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အကျိုးကို
မပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှါဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿတေတု-နည်း၊
[တံတိ- ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ (သီလာဒိ ပရိပူရဏ အကျိုးကို၊ တနည်း-
ဥပါရန္တာဒိ အကျိုးကို) အနဘိသ မ္ဘုဏနံ , တေသံစ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ
ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနံ ပရာမသတိ၊] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊
ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

“ဤအဓိပ္ပါယ် မဟုတ်” ဟု ဆိုလျှင် “ဟုတ်တယ်” ဟု မပြင်းနိုင်ရကား) သူတပါး၏
ဝါဒ၌ အပြစ်တင်ခြင်းငှါရင်း၊ သူတပါးတို့တင်အပ်သောထိုအပြစ်ကို မိမိမှလွတ်အောင်
မဖြေခြင်းငှါရင်း မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် နဂိုရ်ရည်ရွယ်ချက်အကျိုး ၂ မျိုးကိုမျှ မရနိုင်ကြ
တော့-ဟုလို။

မှတ်ချက် ။ ။ ယဿစ တဉ္စတိဉ္စိ စ ကို အဝဓာရဏတ္ထဟု သီလက္ခန္ဓီကာသစ်
ဖွင့်၏၊ “ယဿ အတ္ထာယစ-ငှါသာလျှင်၊ နာနဘဝန္တိစ-မခံစားရကုန်သည်သာ” ဟု
ပေးစေလို၏၊ ထိုအဖွင့်ကို သဘောမတူ၍ ရှေ့စကို ဝါကျာရမ္မဇောတက၊ နောက်စကို
သမုဗ္ဗယတ္ထ ကြိုလိုက်သည်၊ “ ထိုအကျိုးကိုလည်း မခံစားရ၊ နောက်၌ပြီမည့် အဟိတ
ဒုက္ခအကျိုးငှါလည်း ဖြစ်သည်” ဟုလို။

ဒီဃရတ္တိ၊ ပေ၊ သံဝတ္တန္တိ ။ ။ တေသံ တေဓမ္မာ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ (ဥပါရန္တ၊ မာန၊
ဒဗ္ဗ၊ မက္ခ၊ ပလာသာဒိဟေတုဘာဝေန) ၊ ဥပါရမ္ဘ၊ ပေ၊ ဘာဝေနကား ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ၏
အဖွင့်တည်း၊ ထို အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ဒုအရ “ မကောင်း ” ဟူသည် ဥပါရမ္ဘ စသော
အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း-ဟု သိစေ၏၊ ပလာသာဒိ၌ အာဒိအရလည်း နောက်အဋ္ဌ
ကထာဆိုပုံကိုကြည့်၍ လာဘသက္ကာရသိလောကတို့ကို ယူသင့်၏၊ အချို့ကား-အာဒိ
ဖြင့် မာယာသာဋေယျကို ယူကြသည်၊ မာယာသာဋေယျသည် စာသင် ခြင်းကြောင့်
ရနိုင်သောအကျိုး မဟုတ်ရကား ထိုအယူကို စဉ်းစားပါ။

အဋ္ဌကထာ ။ ။ ယော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဧဝံ (ဤသို့ သင်ယူ-ပို့ချ-ဆောင်ရွက်ရလျှင်)
စိဝရာဒိနိ ဝါ လဘိဿာမိ (စာမေးပွဲအောင်၍ သင်္ကန်းစသော ဆုလဘတ်ရလိမ့်မည်) ၊
စတုပရိသမဇ္ဈေ ဝါ မံ ဇာနိဿန္တိ (ငါ့ကိုသိကြလိမ့်မည်၊ ငါ၏နာမည်ကျော်လိမ့်မည်) ၊
ဣတိ လာဘသက္ကာရာဒိဟေတု ပရိယာပုဏာတိ၊ တဿ သာပရိယတ္တိ အလဂဗ္ဗပမာ
နာမ (မြေအဖမ်းမတတ်၍ အကိုက်ခံရသကဲ့သို့ စာသင်ပုံ စာချုပ်၌ စိတ်ထားမတတ်၍
အကုသိုလ်အဖြစ်ခံရသည် - ဟုလို) ၊ ဧဝံ ပရိယာပုဏတော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ အပရိယာ
ပုဏိတွာ နိဗ္ဗေဏနံ ဝရတရံ=ဤသို့ စိတ်ထားမကောင်းဘဲ သင်ယူပို့ချနေခြင်းထက်
မသင်မချဘဲ အိပ်နေခြင်းက မြတ်ပါသေး၏၊ (အိပ်နေစဉ် ဘဝင်စိတ်သာ ဖြစ်၍
အကုသိုလ် မဖြစ်သောကြောင့် မြတ်သေးရဲ့-ဟုလို) - အလဂဗ္ဗသုတ်။

ပန- ကား၊ (အလဂဗ္ဗူပမာပရိယတ္တိမှ တပါး နိဿရဏတ္ထာပရိယတ္တိ ကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ပြီ၊ သီလ က္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိယေဝ- သီလက္ခန္ဓာအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ပြည့်စုံခြင်းကို သာလျှင်၊ အာကင်္ခမာနေန-လိုလားတောင်းတသည်၊ (ဟုတ္တာ)ပရိယာပုဋ္ဌာ- သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု-ဥပါရမ္ဘအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်သည် မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ နိဿရဏ တ္ထာ- နိဿရဏတ္ထာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝင့်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်

ဗလူပစာ ။ ။ “တေ ဓမ္မာ အဟိတာယ သံဝတ္တန္တိ ” ဟု ဆိုရာ၌ ဓမ္မတို့သည် အဟိတ ဒုက္ခအကျိုးငှာ မဖြစ်ကြ၊ (ဓမ္မတို့မှာ ဒုက္ခရောက်စရာ မရှိ)၊ သင်ယူသူတို့မှာ သင်အံ့ပို့ချခိုက် - ငြင်းခုံခိုက်တို့၌ အကုသိုလ်တိုးပွား၍ အဟိတဒုက္ခ ဖြစ်တယ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သင်ယူသည့်အတွက် ရရှိသောအကျိုး၏ အဟိတဒုက္ခ ဖြစ်မည်ကို သင်ယူ အပ်သော အကြောင်းပါဠိပေါ် တင်စား၍ ဗလူပစာရအားဖြင့် “တေ ဓမ္မာ အဟိ တာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ [ဧတ္ထ ဟိ ကာရဏေ ဗလ ဝေါဟာရေန “တေဓမ္မာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ” တိ ဝုတ္တံ။]

ယာပန ၊ ပေ၊ နိဿရဏတ္ထာ ။ ။ နိဿရဏတ္ထပရိယတ္တိကို ပြလို၍ “ယာပန” စသည်မိန့်၊ သုဂ္ဂဟိတာကိုပင် “သီလက္ခန္ဓာဒိ၊ ပေ၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ ” ဟု တပ်ဖွင့်သည်၊ သီလက္ခန္ဓာ စသည်ကိုဖြည့်ကျင့်လိုသောကြောင့် “ သု - ကောင်းသည် ” ဟု ဆိုသည်၊ “စာသင်ရင်း သီလအကြောင်းအရာကိုတွေ့လျှင် သီလကို ဖြည့်ကျင့်လိုက်မည်၊ သမာဓိ အခက်း စီသည်ရောက်လျှင်လည်း သမာဓိဖြစ်စေမည်၊ ဝိပဿနာအားထုတ်မည်၊ မဂ်ကို ဖြစ်စေမည်၊ ဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုမည်” ဟု ရည်ရွယ်၍သင်သည်- ဟူလို၊ သီလက္ခန္ဓာ ဒိနံ-တို့၏+ပါရိပူရိ-ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း၊ သီလက္ခန္ဓာဒိပါရိပူရိ - ခြင်း၊ အာဒိဖြင့် သမထ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ကို ဟု၊ ဤနိဿရဏတ္ထ၌ “သီလက္ခန္ဓာဒိပါရိပူရိ” ကိုကြည့်၍ ရှေ့အလဂဗ္ဗူပမာဝယ် ယဿ စတ္ထာယဉ် ယဿ ကို “သီလာဒိပါရိပူရဏဿ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထိုသီလာဒိ၏ အထွဋ်အထိပ်မှာ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် “မဂ္ဂဗလ နိဗ္ဗာနဿ ဝါ” ဟုလည်း တနည်းဖွင့်ခဲ့၏၊ “န ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု” ကား နဝတ္ထတဗ္ဗတ္ထ (မျတ်ရေကဝါကျ) တည်း။ [နိဿရဏံ + အတ္ထော ယဿာတိ နိဿရဏတ္ထာ (ပရိယတ္တိ) -ဟု ပြု။]

မေးဘွယ် ။ ။ အလဂဗ္ဗသုတ်၌ ကောင်းသောသင်ယူခြင်းကိုလည်း “သေယျတာပိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အလဂဗ္ဗံ၊ တမေနံ အဗေဒေန ဒဏ္ဍေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဏေယျ (အဇ္ဈား၌ ဆိတ်ခွါသဏ္ဍာန်ရှိသောဒုတ်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိပ်အပ်သည်မည်အောင် နှိပ်ထားရာ၏) ၊ ပေ၊ ဂီတိယံ သုဂ္ဂဟိတံ ဂဏေယျ (ထိုဘို့နှိပ်ထားပြီးလျှင် လည်ပင်း၌ ကောင်းစွာကိုင် အပ်သည်မည်အောင် ဖမ်းကိုင်ရာ၏) ” ဤသို့စသည်ဖြင့် မြွေအဖမ်းတတ်၍ မရဏ မရဏ မတ္တဒုက္ခသို့ မရောက်ပုံကို ဥပမာပြတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနိဿရဏတ္ထနှင့် ဘဏ္ဍာ ဝါရိကပရိယတ်ကိုလည်း “အလဂဗ္ဗူပမာပရိယတ္တိ” ဟု နာမည်မှည့်သင့်သည် မဟုတ်

မြောက်ခြင်း အကျိုးရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏။ ယံ- ယင်း ကောင်းစွာသင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တေသံ တေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ - ဟူသော၊ ဇေတံ သုတ္တံ- ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [တေသံ-ထိုအမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ - နံသော၊ တေဓမ္မာ - တို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ - လုံး၊ ဟိတာယ-၎င်း၊ သုခါယ-၎င်း၊ သံဝတ္တန္တိ-နံ၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ကောင်းကျိုးရ၍၊ ဟိတသုခအကျိုး၎င်း ဖြစ်ရခြင်းသည်။) ကိဿဟေတု-နည်း၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ဓမ္မာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သုဂ္ဂဟိတတ္ထာ - ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန- ကား၊ (နိဿရဏတ္ထာ ပရိယတ္တိမှတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိကမုရိယတ္တိကား၊) ယံ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ပရိညာတက္ခန္ဓော - ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာခန္ဓာရှိသော၊ ဝါ- ဒုက္ခသစ္စာခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော - ပယ်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာ ကိလေသာရှိသော။

ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ကောင်းသော သင်ယူခြင်း၌ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသူ၏ သင်ယူမှုကို နိဿရဏတ္ထပရိယတ်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသူ၏ သင်ယူမှုကို ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ် ဟု သီးခြားအမည်ထူးရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် (ကျမ်းစာတို့၌ “ လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္ထာ ” ဟု ဟိတ်ထည့်ကြ၏။) ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် မကောင်းသော သင်ယူခြင်းကိုသာ “ အလဂဋ္ဌ၊ ပမာ ပရိယတ္တိ ” ဟု နာမည်မှည့်ရတော့သည်။ [နိဿရဏတ္ထဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိနံ ဝိသု ဂဟိတတ္ထာ ပါရိသေသတော အလဂဋ္ဌဿ ဒုဂ္ဂဟဏှပမာ ပရိယတ္တိ အလဂဋ္ဌ၊ ပမာတိ ဝိညာယတိ။]

ယံ သန္ဓာယ။ ။ ယံ ပရိယတ္တိသုဂ္ဂဟဏ် သန္ဓာယ အလဂဋ္ဌသုတ္တေ ဝုတ္တံ၊ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္တန္တိတိ = သီလာဒီနံ အာဂတဋ္ဌာနေ သီလာဒီနံ ပူရေန္တာနံပိ အရဟတ္တံ ပတော ပရိသမဇ္ဈေ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ ဓမ္မဒေသနာယ (၌) ပသုန္ဓေဟိ ဥပနိတေ (ကြည်ညိုသူတို့ ပို့ဆောင်အပ်ကုန်သော) စတ္တာရော ပစ္စယေ ပရိဘူန္တာနံပိ ပရေသံ ဝါဒေ သဟဓမ္မေန (အကြောင်းနှင့်တကွ) ဥပါရမ္ပံ (ကပ်၍နိုင်စက်ကြောင်းအပြစ်ကို) အာရောပေန္တာနံပိ သကဝါဒတော ဒေါသံ ဟရန္တာနံပိ (ပယ်ရှားကုန်သော်၎င်း) ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္တန္တိ။-ဒီကာ။ [ကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သင်ယူသူမှသာ လာဘသတ္တာရသိလောက ရသော်၎င်း သူတို့ဝါဒကို တရားသဖြင့် နှိမ်သော်၎င်း ကိုယ်ဝါဒ၌ သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်ကို လွှတ်အောင် ချေပသော်၎င်း အပြစ်မရှိ၊ ဟိတ သုခအကျိုးချည်းသာ ဖြစ်၏-ဟူလို။]

ပရိညာတက္ခန္ဓောဗျာဒိ။ ။ ဒုက္ခပရိဇာနနေန ပရိညာတက္ခန္ဓော၊ သမုဒယပ္ပဟာနေန ပဟိနကိလေသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုဒ္ဓေါတိ မဋိဝိဒ္ဓအရဟတ္တဖလော၊ “နက္ခပ္ပတိ-မပျက်စီးတော့၊ ဣတိ အက္ခပ္ပံ” တိ ဟိ အရဟတ္တဖလသေသတံ နာမံ၊ သတိဝိ ဟိ စတုန္တံ မဂ္ဂါနံ စတုန္တု ဖလာနံ အက္ခပ္ပဘာဝေ (မဂ် ၄ ပါး၊ ဗိုလ် ၄ ပါး မပျက်စီးခြင်းသဘော

ဝါ-သမုဒယသစ္စာကိလေသာကိုပယ်ပြီးသော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊ ဝါ - မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုမ္ပေါ- ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ရှိသော၊ ဝါ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍သိပြီးသော၊ သစ္စိကတနိရောဓော-မျက်မှောက် ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ - နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြု ပြီးသော၊ ဒိဏာသဝေါ - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေဝလံ- ဥပါရန္တ စသည် မဘက် သက်သက်၊ ပဝေဏိပါလနတ္ထာယ- တရားတော်၏ အစဉ်အဆက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝံသာနရက္ခဏတ္ထာယ- မြတ်စွာဘုရား အနှယ် တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ- သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤ ပရိယတ်သည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ- ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိအေဒ အပြီးတည်း။

ရှိကြသော်လည်း) သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ သကသကနာမမရိစ္စာဂေန ဥပရုမရိ နာမန္တရ ပုတ္တိတော (သောတာမတ္တိမဂ္ဂပါဠိခိုက် သောတာပတ္တိမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်ဟု နာမည်ရပြီးနော် ဖိုလ် ရောက်သော အခါ ထို နာမည်ကို စွန့်၍ သောတာပတ္တိဗလဥပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော နာမည် တမျိုး ပြောင်းပြန်သည်-ဟုလို၊) တေသံ-တို့၏၊ မဂ္ဂဗလာနိ (ထို မဂ္ဂ ပါး အောက်ဖိုလ် ဥ ပါးတို့ကို) အကုပ္ပါနိတိ နဝုစ္ဆန္တိ၊ အရဟာပန သဗ္ဗဒါပိ အရဟာယေဝ နာမာတိ တသေဝ (ထိုရဟန္တာ၏သာ) ဗလံ အကုပ္ပန္တိ ပုတ္တိ။

မှတ်ချက် ။ ။ အကျိုးဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အကုပ္ပဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌တင်စား၍ အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကုပ္ပ ဟု ခေါ်သောကြောင့် ဗလူပစာတည်း၊ ဂုဏူပစာ၊ ဗလူပစာ၊ ဌာနူပစာတို့၌ အဓိနာဘာဝလည်း ရရှိတည်း။

[နိယာမ်] ဂုဏူ-ဗလူ၊ ဌာနူ၊ နည်းမူ အဓိနာ။

ကေဝလံ ။ ။ ယေဘုယျတာ မျာမိသေသု၊ ဝိသံ ယောဂေစ ကေဝလံ-အဘိဓာန် (၇၀၆) တွင် အဗျာမိဿ (ဥပါရန္တ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ လာဘသက္ကာရ နိဿရဏတ္ထ တို့နှင့် မရောခြင်း) အနက်ကို ယူ။

ပဝေဏိတျာဒိ ။ ။ ပဝေဏိတိ ဓမ္မသန္တတိ (ပါဠိတော်အစဉ်) ။ ဓမ္မဿ အဝိ ဒန္တဒေန (မပြတ်စသော အားဖြင့်) ပဝတ္တိတိ အတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဝံသာနု ရက္ခဏတ္တိ (တရားတော်သည် ဘုရားမှဖြစ်လာသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အနှယ်တော် တည်း၊ ထိုအနှယ်တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ) ။ တတ္ထဝံသောပိ အတ္ထတော ပဝေဏိ ယေဝါတိ ဝေဒိဏ္ဍမ္မ-အနှယ်ဆိုတာလည်း လိုရင်းမှာတေဝု တရားတော်အစဉ်ပင်။

ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ ။ ။ “ဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္ထော” အရ ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးတို့ “ဘဏ္ဍာဂါရိက” ဟု ခေါ်၏၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ စာသင်သောပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ

ပန-ကား၊(ပရိယတ္တိဘေဒံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး သမ္ပတ္တိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ - ဝိနည်း ပိဋက၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော- ကောင်းစွာကျင့်သော၊ ဘိက္ခု- သည်၊ သီလသမ္ပတ္တိ (သီလသမ္ပုဒ်) - သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-ဒိ၍၊ ဝါ-ပကတူပနိဿယပြု၍၊ တိသော - န်သော၊

၏ တရားတဏှာတော်ကို မပျော်ပျက်အောင် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်၍ (ရှင်ဘုရင်အား အလိုရှိရာတန်ဆာကိုဆက်သသောဘဏှာထိန်းကဲ့သို့) သူတပါးအားလည်းဟောပြော ပို့ချသော အားဖြင့် သင်ပေးတတ်ရကား “ တဏှာဂါရိကောဝိယာတိ တဏှာဂါရိ ကော” ဟုပြု၊ “ တဏှာဂါရိကဿ + ပရိယတ္တိ တဏှာဂါရိကပရိယတ္တိ”။

မေးဘူး။ ။ ပုထုဇဉ်သေက္ခတ္တိလည်း တရားတော်ကို မကွယ်စေလိုသောစိတ်ထား ဖြင့် သင်ယူတတ်ကြ၏။ မှန်၏- သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မြာဟွဏတိဿ သုပုန်တ၍ ငတ်မွတ် ခေါင်းပေါ်သောဘေးကြိတ်က ရဟန္တာမဖြစ်သေးသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆွမ်း မပြည့်စုံပါဘဲ တရားတော်များ ပျော်ကွယ်သွားမည်စိုး၍ ကြီး ကွဲစားစား မမေ့အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သင်ယူခြင်းကို တဏှာဂါရိကပရိယတ်ဟု မဆိုထိုက်ပါလော-ဟု မေးဘူးလှပေ၏။

အဖြေကား- ထိုသို့ တရားတော်မကွယ်အောင်ကြိုးစားခြင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင်က ဘဝက နှာရမှ မလွတ်သေးသောကြောင့် တဝက နှာရမှ လွတ်ခြင်းအကျိုး ရှိရကား နိဿရဏတ္ထ ပရိယတ္တိသာ အမည်ရနိုင်ပါသည်။ [ကိဉ္စာပိ ပုထုဇ္ဇနော ပဝေဏိ ပါလေ သာဓိတိ အဇ္ဈာသယေန ပရိယာပုဏာတိ၊ အတ္တနောပန အနိတ္တိဏှတ္တာ (မထွက်မြေခံ သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တဿ ပရိယတ္တိ နိဿရဏတ္ထာနာမ ပရိယတ္တိဇဟောတိ၊ တသ္မာ ပုထုဇ္ဇနဿ ပရိယတ္တိ အလဂဗ္ဗုပမာဝါ ဟောတိ နိဿရဏတ္ထာဝါ၊ သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ ပရိယတ္တိ နိဿရဏတ္ထာဝါ၊ ဝိဏာသဝါနံ တဏှာဂါရိကပရိယတ္တိ။]

မှတ်ချက်။ ။ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိစသော ဂါထာ၌ အနက် ၂ နည်း ပြရာဝယ် နောက်နည်း၌ “ယထာတိ ယေဟိ ဥပါရမ္မာဒိတေတု ပရိယာပုဏာနာဒိပ္ပကာရေဟိ” ဟု ဝိကာဗွင်ခွဲရာ၌ အလဂဗ္ဗုပမာအတွက် ဥပါရမ္မာဟေတု ပရိယာပုဏာနံ နိဿရဏတ္ထ အတွက် နိဿရဏ၊ တဏှာဂါရိကအတွက် မေဓကောသရက္ခဏ (တရားတဏှာတိုက်ကို စောင့်ခြင်း) ဟူသော အပြားများကို ရည်ရွယ်၍ “ယထာ - ယေဟိ ပကာရေဟိ” ဟု ဖွင့်ခဲ့ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝိနယေ၊ ပပ၊ နိဿာယ။ ။ နိဿရဏတ္ထ ပရိယတ္တိဖြစ်အောင် ကောင်းစွာသင် ယူသူ၊ ကောင်းစွာ သင်ယူ၍ ဝိနည်းမှာ လာမည်အတိုင်း သီလကို ဖြည့်ကျင့်သူကို “ဝိနယေ သုပ္ပဋိပန္န” ဟု ဆိုသည်။ “သီလသမ္ပုဒ် နိဿာယ” ၌ နိဿာယဖြင့် သီလ ပြည့်စုံခြင်းက ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးအား မကတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို သိစေ၏။ ချည်းအံ့-ဝိနည်းဝယ် ဓမ္မရက္ခဏတ္ထံ ပ- ဒိ- အာ ဟူသော ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို အကျယ်ဟောပြတော်မူ၏။ ဝိနည်းသင်ယူစဉ် ထိုဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို သိရသဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး ကို ရလိုသော အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒသည် ဖြင်းပြလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သီလပြည့်စုံမှုကို

ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သို့၊ ပါပဏာတိ-၏ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) တတ္ထ-ထို ဝိနည်း၊ ဝိဇ္ဇကဋ္ဌ၊ တာသံယေဝေ-ထို ၃ ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာ လျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝစနတော- အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏) သုတ္တေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (တိက္ခ- သည်၊) သမာဓိ သမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဆ-န်သော၊ အဘိညာ- အဘိညာဉ်တို့သို့၊ ပါပဏာတိ-၏ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ၊) တတ္ထ- ထို သုတ္တန် ဝိဇ္ဇကဋ္ဌ၊ တာသံယေဝေ-ထို ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို သာလျှင်လည်း။

အခြေခံ၍ ဣစ္ဆာဌာန်း အားထုတ်သော အခါ ရဟန္တာဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးလည်း (သူ၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ) ပြည့်စုံလေသည်။ [“သမ္ပတ္တိ- သမ္ပဒ်” ဟု ပါဠိ-၂ တွေ ရှိ၏။ နောက်၌ သမ္ပဒ် ဟု ရှိသောကြောင့် “သမ္ပဒ်” ရှိခြင်းက ရှေ့နောက်ညီသည်။]

တာသံယေဝေ။ ။ တာသံယေဝေကို ပဘေဒဝစန၌စပ်၊ ထိုဝိနည်း (ဝေရဋ္ဌကဏ္ဍ) ဝယ် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးတို့ကိုသာ အပြားအားဖြင့် ဟောသည်-ဟူလို၊ အကျယ်ဟောသည် ကို “အပြားအားဖြင့် ဟော” ဟု ဆိုသည်။ [“တာသံယေဝေ - ထို၏ သာလျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝစနတော-အပြားကိုဟောတော်မူခြင်းကြောင့်” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ဧဝဖြင့် ကောင်းစွာရေခံထိုက်သော ပဋိသန္တိဒါ-အဘိညာဉ်တို့ကို ကန့်၊ စဖြင့်-“ပဋိသန္တိဒါ- အဘိညာဉ်တို့ကို အတုပြားမျှ ဟောသေး၏” ဟု ဆည်းသည်။ “ဧဝလည်း ထိုင်၊ စလည်း ထိုင်၊ လှံကိုင် ခွေးခေါ်နည်း” တည်း။ [တာသံယေဝါတိ အဝဓာရဏံ ပါပဏိတဗ္ဗနံ ဆဋ္ဌတိညစတုပဋိသန္တိဒါနံ ဝိနယေ ပဘေဒဝစနာတာဝံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ စ သဒ္ဓေန သမုစ္စိနန္တူ တာသံ ဧတ္ထ ကေဒေသဝစနံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ -သီ၊ ဝိသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ “တာသံ၊ ပေ၊ ပဘေဒဝစနတော” ဟူသော ဟိတ်သည် ဣပကဟိတ် တည်း။ ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို အကျယ် ဟောထားခြင်းကြောင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးသို့ ရောက်နိုင် ကြောင်း သိရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝိညာယတိ” တည်၍ အနက်ပေးထားသည်။ ဇနကဟိတ် သမ္ပါပကဟိတ်များ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို စိစစ်ကြည့်ပါလေ။

သုတ္တေ၊ ပေ၊ ဆ အဘိညာ ။ ။ သုတ္တန်ကို ကောင်းစွာသင်သူသည် ထိုသုတ္တန်၌ အကျယ်ဟောတော်မူအပ်သော ဈာန်အဘိညာဉ်များကို တွေ့ရ၍ ရလိုသော ဆန္ဒပြင်းပြ လျှက် ရှိရကား ဈာန်သမာဓိကို ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုသို့ အားထုတ်၍ ဥပစာရ သမာဓိလောက ရောက်လျှင်ပင် ဝိပဿနာတက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ရသော အခါ အထုံ ပါလာသော သမာဓိကြောင့် အဘိညာဉ် ၆ ပါးလည်း ပြီးစီးတော့၏။

တာသံ ယေဝေ။ ။ သုတ္တန်၌ ဈာန်အဘိညာဉ်ခဏ်းတွေ များစွာပါသောကြောင့် “တာသံ ပဘေဒဝစန” ဟုဆိုသည်။ [တာသံကို ဝစန၌စပ်လျှင် ဆဇ္ဇိကံ၊ ပဘေဒတော + ဝစနံ ပဘေဒဝစနံ” ဟု ပြု၊ တာသံကို ဖဘေဒ၌စပ်လျှင် သန္တန်၊ ပဘေဒကား ဝစန၏ ကံတည်း။ “ပဘေဒယ-ကို၊ ဝစနံ ပဘေဒဝစနံ” ဟု ပြု၊ သို့သော် နောက်နည်းသည်

ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်(ဝိညာယတိ-၏) အဘိဓမ္မေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-
 သော၊(ဘိက္ခု- သည်) ပညာသမ္ပဒံ-ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ - ၍၊
 ဝါ-၍၊ စတဿော-နသော၊ ပဋိသန္တိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပဏာတိ-၏၊(ကသ္မာ
 ဝိညာယတိ၊) တာသဉ္စ- ထို ၄ ပါးသော ပဋိသန္တိဒါ တို့ကိုလည်း၊ တတ္ထေဝ-
 ထို အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌသား၊ ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ၊) ဧဝံ-
 လျှင်၊ ဧတေသု-၍ ၃ ပုံသော ပိဋကတ်တို့၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-
 သည်)၊ယထာက္ခမေန-အကြင် အကြင် အစဉ်အားဖြင့်၊ဝိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌဘိညာ
 စတုပဋိသန္တိဒါတေဒံ - ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး အပေါင်း ၊ ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်၊
 ၄ ပါးသော ပဋိသန္တိဒါ အပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ- ၍ ပြည့်စုံခြင်းသို့၊
 ပါပဏာတိ- ၏၊ [ဧဝံ- စသည်ကား နိဂုံး။]

မကောင်းလှ။] ဝေဖြင့် ပဋိသန္တိဒါ ၄ပါးကိုသာ ကန့်ပါ။ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါးတွင်
 ပု-ဒိ-အာ ဝိဇ္ဇာ ၃ပါးလည်း ပါဝင်သောကြောင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ပါးကို ကန့်ဘွယ်မလို၊ စဖြင့်
 ပဋိသန္တိဒါတို့ အကျဉ်းမျှဟောထားခြင်းကို ဆည်းသည်။ [ဒုတိယေ တာသံဓေတိ
 အဝဓာရဏံ စတဿော ပဋိသန္တိဒါ အပေက္ခိတွာ ကတံ၊ န တိဿော ဝိဇ္ဇာ၊ တာ ဟိ
 အဘိညာသု အန္တောဂတတ္တာ သုတ္တေ ဝိတတ္တာ ယေဝါတိ၊ စသဗ္ဗေနစ ပဋိသန္တိဒါနံ
 ကေဒေသဝစနံ သမုဗ္ဗိနာတိ။=သီ၊ ဝိသစ်။]

အဘိဓမ္မေ၊ ပေ၊ ဝစနတော။ ။အဘိဓမ္မာကို မှတ်မှတ်သားသားသင်ယူသည်
 ရုပ်နာမ် ၂ပါးကို ခွဲခြားတတ်သောပညာ ပြည့်စုံ၏။ ထိုပညာကို အခြေခံ၍ အရဟတ္တ
 မာရ်သောအခါ ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါးကိုလည်း တပါးတည်း ရနိုင်၏။ ဘာကြောင့် သိရ
 သနည်း၊... အဘိဓမ္မာ၌ ပဋိသန္တိဒါ ဝိဘင်းဝယ် ပဋိသန္တိဒါကို အကျယ်ဟောထား
 တော်မူ၏။ ထိုပဋိသန္တိဒါတို့ကို သင်ယူစဉ် ပဋိသန္တိဒါကို ရလိုသော အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒ
 သည် ပြင်းပြလျက် ရှိတတ်ရကား ထိုဆန္ဒက ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်ရရှိရန် ဓာတ်ခံဖြစ်ဘွယ်
 ရှိသောကြောင့် သိရပါသည်။

တာသဉ္စ တတ္ထေဝ။ ။ဤ၌ စနှင့် ဝေကို ရှေ့ ၂ဌာနကဲ့သို့ တပေါင်းတည်းမထား
 ဘဲ ခွဲ၍ထားပုံကို သတိပြုပါ။ တတ္ထေဝ၌ ဝေဖြင့် ဝိနည်း ၊ သုတ္တန် တို့ကို ကန့်သည်။
 ဝိနည်း သုတ်တို့၌ ပဋိသန္တိဒါတို့ကို အပြားအားဖြင့် မဟော-ဟူလို၊ တာသဉ္စ၌ စဖြင့်
 ဝိဇ္ဇာအဘိညာဉ်တို့ကို ဆည်းသည်။ တာသဉ္စ-ပဘေဒဝစန - ထိုပဋိသန္တိဒါတို့လည်း
 (စဖြင့် ဝိဇ္ဇာပါဝင်သော အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်း) အပြားအားဖြင့် ဟောသည်-ဟူလို။
 [တာသဉ္စာတိတ္ထေ စသဗ္ဗေန သေသာနံပိ တတ္ထ (ထိုအဘိဓမ္မာ၌) အတ္ထိဘာဝံ ဒီပေတိ
 ပေ၊ ပဋိသန္တိဒါနံ ပန အညတ္ထ (ဝိနည်းသုတ်တို့၌) ပဘေဒဝစနာအာဝံ၊ တတ္ထေဝ
 သဉ္စာ ဝိတတ္ထတာဝံ ဒီပေတုကာမော ဟေဋ္ဌာ ပုတ္တနဇယေန အစောရဏံ အကတွာ
 (တာသံဃေဝ-ဟု မပြော) တတ္ထေဝါတိ ပဋိဝတ္တေတွာ (ပြောင်းလွှဲ၍) အဝဓာရဏံ
 တပေသိ။]

ပန-ကား၊ (သံမုတ္တိံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး ဝိပတ္တိံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့်ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-သည်) အနညာတ သုခသမ္ပဿ အတ္တရဏ ပါဝရဏာဒိဇယ သာမညတော- ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော အခင်း အခြံ အစရှိသည်တို့၏အတွေ့နှင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိတ္တေသု- ပယ်ခြစ်တော် မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နက ဖဿာဒိသု - ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော မာတုဂါမ၏ အတွေ့ အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသညီ - အပြစ်မရှိ ဟု အမှတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဟိ- သာဓကကား၊ တုဏှာဟံ ဘဝဝတာ ၊ ပေ ၊ အန္တရာယိယာတိ - ဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)- ဤစကားကို၊ အရိဋ္ဌနာပိ- အရိဋ္ဌရဟန်းသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယေမေ (ယေ+ဣမေ) ဓမ္မာ- အကြင် မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တရာယိယာ - သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ဘဝဝတာ - သည်၊ ဝုတ္တာ - နိဗ္ဗိ၊ တေဓမ္မေ-ထို မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသော ရဟန်း၏၊ (တေဓမ္မာ - တို့သည်။)

ဒုပ္ပဋိပန္နော။ ။ [ပါဝရဏာတိ၌စပ်။] ကောင်းစွာမသင်ယူသူ၊ ဝိနည်းလာသည် အတိုင်း မဖြည့်ကျင့်လိုသူကို ဒုပ္ပဋိပန္နဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဆရာနည်းရအောင် ကောင်းစွာ မသင်-ကောင်းစွာမကျင့်သူသည် “ နညံသော ပိုးဖဲ ကတိပီတို့၏ အတွေ့သည် ရဟန်းတို့အား အပ်သကဲ့သို့ မာတုဂါမ၏အတွေ့လည်း ရဟန်းတို့အား အပ်၏ ” ဟု ယူဆ၍ မေထုန်မှုကိုပြုကာ သီလပျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရတတ်သည်။

သုခသမ္ပဿာဒိ။ ။ သုခေါ (သုန္ဒရော) သစ္စသေသာ ဧတေသန္တိ သုခသမ္ပဿာနိ၊ (အတ္တရဏ ပါဝရဏာဒိနိ - တို့၊) အနညာတာနိစ + တဇနိ သုခသမ္ပဿအတ္တရဏ ပါဝရဏာနိစာတိ အနညာတံ၊ ပေ၊ ရဏာနိ၊ (ဥပါဒိန္နကဿ- ဥပါဒိန္နကမ္ပရေဝ ပါရှိသော) ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဝါ- မာတုဂါမ၏ + ဖဿော- မေထုန်အတွေ့တည်း၊ ဥပါဒိန္နက ဖဿော- အတွေ့၊ အနဝဇ္ဇောဣတိ+ သညာ ယဿာတိ အနဝဇ္ဇသညီ။

ဝုတ္တမ္ပိနာတံ။ ။ ဤသာဓကသည် အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်သာဓကတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရိဋ္ဌရဟန်း၏ ယူဆပုံကို အကျယ်ဆိုသင့်၏၊ ထိုအကျယ်ကို ထိုသိက္ခာပုဒ်၏ ဘာသာဋီကာ၌ပြထားပြီ။ [ယထာ-တထာ] ဝါကျတွင် ရှေ့ကနေနေ နေခံကနေနေ ယ ပါသော အနိယမဝါကျကို အလျင်အနက်ပေးရသည်၊ ယထာ ကိုလည်း နောက်မှာရှိသော ယေ- တေတို့၏အတွင်းမှာ မစပ်ရ၊ တေ၏အပြင် (နေခံ) ၌ရှိသော နာလံ အန္တရာယိယာယ၌ စပ်ရသည်၊ အန္တရာယပုဒ်နက်ကို ဝန္တောရဋ္ဌတုဒ်က ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ သဂ္ဂ (နတ်ပြည်၊ မြဟွာပြည်)။] အန္တရာယေ+နိယုတ္တာ၊ အန္တရာယံ ဝါဖလံ အရဟန္တိ၊ အန္တရာယဿ + ကရဏသီလာတိ အန္တရာယိကာ = နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်တို့၏ အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်၊ အန္တရာယ်အကျိုးကိုထိုက်ကုန်၊ အန္တရာယ်ကို ပြုလေ့ရှိကုန်သော တရားတို့။

ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အန္တရာယာယ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ် အကျိုးငှါ၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထို အပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏။] တတော - ထိုသို့ အပြစ်မရှိ ဟု မှတ်ထင်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိတိတ္ထမိတ္တာ-လွန်ကျူး၍၊) ဒုဿီလဘာဝံ-ဒုဿီလ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ- ရောက်ရ၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော- ၄ ယောက်ကုန်အော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ ဣတိအာဒိသု- ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပါယ်-ဘုရား၏အလိုတော်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိခြင်းကြောင့်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း)၊ ဝဏ္ဏာတိ-၏၊ ယံ- ယင်း မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္တာယ-၍၊ အတ္တနာ၊ ပေ၊ ပသဝတီတိ- ဟူသော၊ (တော် သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အတ္တနာ- မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့်

တတော၊ ပေ၊ ပါပုဏာတိ။ ။ တတော အနဝဇ္ဇသညိဘာဝဟေတုတော ဝိတိတ္ထမိတ္တာ (ထည့်ပါငြ) ဒုဿီလဘာဝံ ပါပုဏာတိ-အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ရုံမျှဖြင့် ဒုဿီလမဖြစ်၊ အပြစ်မရှိဟုထင်သည့်အတွက် မေထုန်ကိုလွန်ကျူးမှ ဒုဿီလဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပါယ် အဇာနန္တော။ ။ ဘုရားရှင်သည် ပရမတ္ထဒေသနာကို နာရမှ တရားထူးရမည့် သူတို့အား ခန္ဓာ - စသော ပရမတ္ထတရားကို ဟောတော်မူ၏၊ ပညတ္တိဒေသနာကို နာရမှ တရားထူးရမည့်သူတို့အား “ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တာ၊ မည်သူမည်ဝါ” ဟု နာမည်တပ်၍ ပညတ်တရားကို ဟောတော်မူ၏၊ “စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ” စသော ဒေသနာသည် ပညတ္တိဒေသနာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပညတ်အားဖြင့် ဟောတော်မူလိုခြင်းသည် ဘုရားအလိုတော်တည်း၊ ထိုဘုရားရှင်၏အလိုတော်ကို မသိသောကြောင့် ပုဂ္ဂလ ဟု ခေါ်ရသော အတ္တသည် “သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ” အရ တကယ်ပင် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏-ဟု ယူမှားလေသည်။

ဒုဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤပုဒ်သည် ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဦးကာ၌ “ဒုဂ္ဂဟိတံ ကတော” ဟု ကတောထည့်၍ဖွင့်သည်၊ အနက်ပေးရာ၌ကား “ကတော” ထည့်ဘွယ် မလို၊ နိဿယအတိုင်းသာ ပေးရသည်။ [တထာဟံ ဘဂဝတာ ဓမ္မ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ၊ ယထာ တဒေဝိဒံ ဝိညာဏံ သန္တာဝတိ သံသရတိ၊ အနညံ=အကြင် အပြားအားဖြင့် ထို ဝိညာဉ်တခုတည်းသာ တဘဝမှတဘဝသို့ ပြေးသွားကျင်လည်၏၊ အခြားဝိညာဉ် တမျိုးက ပြေးသွား ကျင်လည်သည် မဟုတ်၊ ထိုအပြားအားဖြင့် ဘုရားဟောထားသည်ကို ငါသိပါ၏” ဟု “သာတိ” ရဟန်း၏ ယူနည်းကဲ့သို့ ဝိညာဉ်ကို အတ္တ ဟု ယူ၍ ထိုဝိညာဉ်ကို အဆက်မပြတ် (သဿတ) ဟု ယူခြင်းသည် ဒုဂ္ဂဟိတတည်း။]

ယူအပ်သော သဘောဖြင့်၊ (တနည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန - မကောင်းသဖြင့်ယူခြင်းဖြင့်၊ အမှေစေဝ-ငါ့ဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အတ္တာစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တာနဉ္စ-မိမိကိုလည်း၊ (မိမိ၏ ကုသိုလ် အမြစ်အရင်းကိုလည်း)၊ ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟိုစ - များစွာလည်း၊ အပုညံ - မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။] တတော - ထိုသို့ မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင်ယူခြင်းကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။

အဘိဓမ္မ-၌၊ ဒုပုဋိပဒန္တာ-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်။) ဓမ္မစိန္တံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ အတိဓာဝန္တော-လွန်၍ပြေးသွားသည်၊ ဟုတူ၍၊ အစိန္တံ ယျာနိဝိ-မကြံအပ်မကြံထိုက်သောအကြောင်းအရာတို့ကိုလည်း။

အတ္တနာ၊ ပေ၊ အတ္တာစိက္ခတိ။ ။ အတ္တနာ ဒုဂ္ဂဟိတေနဓမ္မေန (သဘောဖြင့်) ဣတိ ပါဠိသေသော ဝေဒိတဗျော၊ -ဋီကာ၊ အထဝါ “ဒုဂ္ဂဟတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်း၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ - ခြင်း ” ဟု တာဝသာမနပြု၊ အတ္တနာတိစ သာမိအတ္ထေ ကရုဏာဝစနံ၊ “မိမိ၏ မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းဖြင့် ” ဟု ပေးပါ - ဟူလို၊ [အတ္တနာကို တတိယာဝိဘတ်ဆုံးသော နာမ်ပုဒ်နှင့် တူသော နိပါတ်ပုဒ် ဟုလည်း သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်၌ တနည်းဆိုသေး၏၊ နိပါတ်ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္တနာ-၏” ဟု ပေးနိုင်သည် ဟူလို၊] “ပုဂ္ဂလာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ” ကို ထောက်၍ “ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ပုဂ္ဂိုလ်-သတူ-အတ္တရှိကြောင်း မိန့်တော်မူသည်” ဟု ဘုရားကို စွပ်စွဲရာရောက်သည်-ဟူလို။

အတ္တာနဉ္စ၊ ပေ၊ ဝသဝတိ။ ။ အတ္တနော ကုသလမူလာနိခဏန္တော-မိမိ၏ကုသိုလ်မူလ (အမြစ်) တို့ကို တူးပစ်သူသည်၊ အတ္တာနံ ခဏတိနာမ - မိမိကို တူးပစ်သည် မည်၏၊ ကုသိုလ်အားလုံး၏ အခြေခံမူလကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ (အယူမှန်) တည်း။ ထို အယူမှန် မရှိတော့သဖြင့် မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်ကို တူးပစ်ရာရောက်သည်-ဟူလို၊ သို့ကြောင့် “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ ပါပုဏာတိ” ဟု အချုပ်ပြုလိုမည်၊ ကုသိုလ်အမြစ်ပြုတ်လေပြီးဖြစ်ရကား အကုသိုလ်တရားတွေကိုသာ များစွာဖြစ်စေတော့သည်။ [ပသဝတိကို သုတ္တပုဒ် အစွင့်တုန်းကအတိုင်း နိပျာဒနအနက်ဟောကြပါ၊ အတ္တာနံ၌လည်း (တကိုယ်လုံး၏ အတ္တအမည်ကို တကိုယ်လုံးတွင် ပါဝင်သော ကုသိုလ်မူလ၌ တစ်စားထားသောကြောင့်) ဧကဒေသျှုပစာ ဟု မှတ်။]

ဓမ္မစိန္တံ။ ။ ဓမ္မသဘာဝဝိစာရံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ (သိ-ဋီသစ်)၊ အတိဓာဝန္တောတိ-ဌာတဗျမရိယာဒါယံ အဋ္ဌတော (ရပ်သင့်သော အပိုင်းအခြား၌ မရပ်ဘဲ) စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေနပိဒါနံ-ဟောတိ = စိတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်လည်း ဒါနဖြစ်နိုင်၏၊ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးစွန့်မှ ဒါနဖြစ်သည် မဟုတ် - ဟူလို၊ ဤ၌ ရပ်သင့်သော အပိုင်းအခြားကား - ဒါနဆိုသည်မှာ လက်ရှိ ပစ္စည်းဝတ္ထု တခုခုကို စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းကြောင်း စေတနာတည်း၊ ဤမျှလောက်သာ သဘာဝကို စဉ်းစား၍ ရပ်နေသင့်၏၊ ယခုမှာ ထိုမျှလောက်တွင် စဉ်းစားမှုမရပ်ဘဲ “ဒါနဆိုတာ စေတနာတည်း၊ ထို့ကြောင့်

စိန္တေတိ- ကြိမိ၏၊ တတော-ထိုသို့ ကြိမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ - စိတ်၏ ပျံလွင့်ခြင်းသို့၊ ဝါ - စိတ်-ကတောက်ကတက်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဟိ-သာကေကား၊ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို (ဘဝတာ - သည်) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အစိန္တေယျာနိ - မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-န်သော၊ ဣမာနိ - ဤ အကြောင်းအရာတို့ကို၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ-မကြံသင့် မကြံထိုက်ကုန်၊ ယာနိ-ယင်း မကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ စိန္တေန္တော-ကြသုသည်၊ ဥပ္ပာဒဿ-ရှူးသွပ်ခြင်း၏၊ ဝိဃာတဿ- (မရှူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၏၊ ဘာဝီ- အသိရှိသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ [ရှူးဆိုရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဘိရှိသည်-ဟူလို၊ စတုထုတ္တရ၊ အဝဏ္ဏကဝဏ်၊.... ယာနိ စိန္တေန္တောတိ ယာနိ ကာရဏာနိ စိန္တေန္တော။]

ပစ္စည်းဝတ္ထုကို မစွန့်ခွဲ ထူးဒါန်းလိုသော စိတ်စေတနာ ဖြစ်လျှင် ဒါနဖြစ်တာဘဲ” ဟု အစဉ်းစားလွန်သွားသည်ကို “အတိဝာဝန္တော” ဟု ဆိုသည်။

ထို့ပြင်- သယမေဝ စိတ္တံ အတ္တနော အာရမဏီ ဟောတိ=စိတ်သည် ကိုယ်တိုင်ပင် မိမိ၏ အာရုံဖြစ်နိုင်၏၊ ဥပမာ- ရာဂစိတ်သည် မိမိတည်းဟူသော ရာဂစိတ်ကို အာရုံပြုနိုင်၏၊ ဤကြံခြင်းလည်း လွန်၏၊ “သရာဇံ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တံတိ ပဇာနာတိ” စသည်၌ ရှေ့ပီထိုမှာ ဖြစ်သော ရာဂစိတ်ကို ဆင်ခြင်သော နောက်ပီထိုစိတ်က သိခြင်းတည်း၊ အကြံလွန်သူကား “ဖြစ်နေသော ရာဂကို ထိုဖြစ်နိုင် ရာဂစိတ်က အာရုံပြုသည် ” ဟု စဉ်းစားသည်၊ ထို့ပြင်- “သဗ္ဗံ စိတ္တံ သဘာဝဓမ္မာရမဏမေဝ ဟောတိ=စိတ်ဟူသမျှ ပရမတ္ထသဘာဝကိုသာ အာရုံပြု၏” (သီ-ဇီသစ်)၊ “ပညတ်ကို အာရုံမပြု” ဟူလို၊ ဤလည်း အကြံလွန်ခြင်းသာ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ စသော ပညတ်များကိုလည်း စိတ်က အာရုံပြုရသည်။ [အချို့စာ၌ “အသဘာဝဓမ္မာရမဏမေဝ”ဟု ရှိ၏။]

အစိန္တေယျာနိ ။ ။ “စတ္တာရိ မာနိ ဘိက္ခဝေ” စသည်ကား အကြံလွန်သည့် အတွက် စိတ္တက္ခေပ (ဥပ္ပာဒ) ဖြစ်ပုံကို ပြသော စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တိရံ သာကေတည်း၊ “အစိန္တေယျာနီတိ=စိန္တေတံ အသတ္တ၊ ဣယျာနိ၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနီတိ၊ အစိန္တေယျတ္တာယေဝ နစိန္တေတဗ္ဗာနိ = ကြံခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ (ထိုသို့ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့်ပင်) ကြံခြင်းငှါ မထိုက်ကုန်” ဟု ဖွင့်သည်၊ မှန်၏-ဘုရားရှင်၏ အသာဓာရဏာဉာဏ်တော် စသော အချို့ဂုဏ်တော်များသည် မကြံနိုင်အောင် ထူးဆန်းသော်လည်း အာရုံပြု၍ ကြံစည်နေရလျှင် ကုသိုလ်ဖြစ်သေး၏၊ ဤအစိန္တေယျာနိ ပါးကား ကုသိုလ် စသော ကောင်းကျိုးကို မဖြစ်စေဘဲ ရှူးသွပ်ခြင်း၊ မရှူးလျှင်လည်း စိတ် ဆင်းရဲခြင်း ဟူသော မကောင်းကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ [ကာမံ အစိန္တေယျာနီပိ ဆ အသာဓာရဏာဒီနိ အနုဿရန္တဿ ကုသလုပ္ပတ္တိဟေတုတော တာနိ စိန္တေတဗ္ဗာနိ၊ ဣမာနိ ပန ဧဝံ နဟောန္တိ (ဤသို့ ကုသိုလ်မဖြစ်ကုန်)၊ ဣတိ အာဇလဘာဝတော နစိန္တေတဗ္ဗာနီတိ အဓိပ္ပာယော၊ တေနာဟ-ယာနိ စိန္တေန္တော-ဥပ္ပာဒဿ ဝိဃာတဿ ဘာဝီ အဿာတိ။]

ဝေ-လျှင်၊ စောသု-ဤခုပုံသော ပိဋကတို့၌၊ ဒုပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-
 သည်) ယထာက္ခမေန-ဖြင့်၊ ဒုသီလဘာဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ စိတ္တက္ခေပဘေဒ-
 ဒုသီလ၏ အဖြစ်၊ မှားသော အယုဂ္ဂိသု၏အဖြစ်၊ စိတ်ပုံလွင့်ခြင်း အပြား
 ရှိသော၊ ဣမံဝိပတ္တိ-ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပဏာတိ-၏၊ စ-နိဂုံးကိုဆိုဥားအံ၊
 ဣတ္ထာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (တနည်း၊)
 ဣတ္ထာဝတာ- “ဣတ္ထ ပန တီသု ပိဋကေသု ” အစ “ဝိပတ္တိ ပါပဏာတိ ”
 အဆုံးရှိသော ဤစကား အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ၊ ပေ ၊
 ဝိဘာဝယေ ဣတိ- ဟူသော၊ အယဗ္ဗိဂါထာ-သည်လည်း၊ [ဝိဖြင့် ရှေ့ဂါထာ
 ကိုပေါင်း၊] ဝတ္ထတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေ-
 လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊ ပိဋကနိ-တို့ကို၊
 ဥတ္တာ - သိပြီး၍၊ တေသံ-ထို ပိဋကတို့၏၊ ဝသေန - အပြားအားဖြင့်၊ တေ
 ပုဒ္ဒဝစနံ-ကို၊ တိဝိဓန္တိ-ဟူ၍၊ ဉတမ္ပံ-သိထိုက်၏၊ [ဝေ စသည်ကား “ကထံ
 ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ ” ကို ပြန်အပ်သော နိဂုံး၊]

၂ ချက်ထပ်ပုံ။ ။ “အစိန္တေယျာနိ-န စိန္တေတဗ္ဗာနိ” ဟု အရဟ အနက်ဟော
 ဇောယုပစ္စည်းနှင့် တဗ္ဗပစ္စည်း ၂ ချက်ဆင့်၍ဟောရာ၌ အစိန္တေယျာနိသည် ထို ၄မျိုး၏
 မကြိုထိုက်သောသဘောကိုပြသော “သဘာဝ နိဒဿန” တည်း၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိကား
 မကြိုထိုရန် တားမြစ်မှုကိုညွှန်ပြသော “ကတ္တဗ္ဗတာနိဒဿန” တည်း၊-ဋီကာ။

အစိန္တေယျ ၄ ပါး။ ။ ပုဒ္ဓဝိသယ၊ ဣဒ္ဓိဝိသယ၊ ကမ္မဝိပါက၊ လောကဝိသယ
 တည်း။ ချဲ့ပြီးအံ- သဗ္ဗညုတညာဏာဒီနံ ပုဒ္ဓဂုဏာနံ ပဝတ္တိစ အာနုဘာဝေါစ=သဗ္ဗ
 ညုတညုဏ်စသော ဂုဏ်တော်တို့၏ဖြစ်ပုံ၊ သိစွမ်းနိုင်ပုံသည် “ပုဒ္ဓဝိသယ-ဘုရားရှင်၏
 အကြောင်းအရာ ” မည်၏၊ ဈာန်အဘိညာဉ်တို့၏ သူတပါးစိတ်ကို သိစွမ်းနိုင်ပုံ၊
 ဝေးသော အဆင်းအသံကို သိနိုင် ကြားနိုင်ပုံစသော အစွမ်းသည် ဣဒ္ဓိဝိသယ မည်၏၊
 ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယစသော ကံတို့၏ ယခုဘဝ၊ နောက်ဘဝတို့၌ အကျိုးပေးနိုင်ပုံသည်
 ကမ္မဝိပါကမည်၏၊ “ကေနနုခေါ စန္ဒိမသုရိယာ ကတာ၊ ကေန မဟာမထဝိ၊ ကေန
 သမုဒ္ဓေါ၊ ကေန သတ္တာ ဥပ္ပုဒိတာ၊ ကေန အဗ္ဗတာလနာဋိဂေရာဒယောတိ ဝေရူပေါ
 လောကဏ္ဍိန္ဒာ-လ၊ နေ၊ မြေစသည်နှင့် သရက်၊ ထန်း၊ အုန်းစသည်ကို ဘယ်သူပြုလုပ်
 ထားပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု တွေးတောအပ်သောအရာသည် လောကဝိသယမည်၏။

အမှာ။ ။ ပရိယတ္တိဘေဒံ - စသောဂါထာ၌ အဓိပ္ပါယ် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်
 သောကြောင့် နှု၍ အနက်အကျဉ်းမျှ ပေးခဲ့၏၊ ယခုသော် “ ပရိယတ္တိဘေဒသို့ ရောက်
 ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည်-ဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒပမောက္ခ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသ ရက္ခ
 ဏဟူသော အကြောင်းများတည်း” ဟု၎င်း၊ “ပရိယတ္တိဘေဒ-ဟူသည် ထိုအကြောင်း
 ၃ မျိုးကြောင့် သင်ယူပုံ သင်ယူနည်း ၃ မျိုး ကွဲပြားခြင်းတည်း” ဟု ၎င်း “သမ္ပတ္တိဝိပ

[ပရိယတ္တိဘေဒံ-စသော ဂါထာ၏ အနက်ကျယ်။] ပရိယတ္တိဘေဒံ - သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၎င်း၊ ယဟိ-အကြင် ဥ ပုံသော ပိဋက၌၊ ဘိက္ခု- သည်၊ ယထာ - အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စာဝိ-အကြင် ဝိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌာဘိည စတုပဋိသန္တိဒါ ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းသို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိံ စာဝိ-အကြင် ဒုသီလဘာဝ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ စိတ္တက္ခေပ ဟူသော ပျက်စီးခြင်းသို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ - ရောက်ရ၏၊ တဟိ- ထို ဥ ပုံသော ပိဋက၌၊ တံဝိ သမ္ပံ - ထို အလုံးစုံသော ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြား၊ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံကို၎င်း၊ (ဝိဖြင့် ပရိယတ္တိ ဘေဒံကို ပေါင်း၊) ဝိဘာဝယေ- ထင်စွာပြုရ၏။

တနည်း။ ။ ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏာကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့် ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ - အကြင် သင်ယူပုံ အထူး အပြားသို့၎င်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စ-သို့၎င်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး၊) ယံ ဝိပတ္တိံ စ-သို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ တဟိ-၌၊ တံဝိ သမ္ပံ - ထို အလုံးစုံသော ဥပါရမ္မ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မကောင်းကျင့်ခြင်း အပြား၊ ပရိယတ္တိဘေဒ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ ဟူသမျှကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ရ၏။

တ္ထိသ္မိ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်း ဟူသည် - ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း တည်း” ဟု ၎င်း “သမ္ပတ္တိဟူသည် ဝိဇ္ဇာ ဥ ပါး၊ အဘိညာဉ် ၆ ပါး၊ ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါး တည်း” ဟု ၎င်း၊ “ဝိပတ္တိဟူသည် ဒုသီလဖြစ်ခြင်း၊ မိစ္ဆာယူခြင်း၊ စိတ်ပျံ့လွင့် ရူးသွပ် ခြင်းတည်း” ဟု ၎င်း နားလည်ကြပြီ။ ထို့ကြောင့် ဇီကာစွင့်ခဲ့သည့်အတိုင်း နိဿယ၌ ထပ်၍ အနက်ကျယ်ပြထားသည်။

ပဌမအနက်ပေးပုံ။ ။ ပဌမအနက်ပေးပုံသည် “ပရိယတ္တိဘေဒံ ဝိဘာဝယေတိ သမ္ပန္နော” ဟု ဇီကာစွင့် ပဌမနည်းအတိုင်း ပေးခြင်းတည်း၊ ဇီကာဆရာလည်း “ဝိနယေ ပန သုပုဋိပန္နော” စသောအကျယ်၌ ပါပုဏာတိ ကြိယာကို သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ နှင့်သာ တွဲပုံ၊ ပရိယတ္တိဘေဒံနှင့် မတွဲပုံကိုကြည့်၍ စွင့်သည်။

ဒုတိယအနက်ပေးပုံ။ ။ ဒုတိယအနက်ပေးပုံသည် “အထဝါ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ စာဝိ ယဟိ ယထာ ပါပုဏာတိ” ဟု ဇီကာစွင့်အတိုင်း ပေးခြင်းတည်း၊ ဇီကာဆရာသည် “တံဝိ သမ္ပံ-ထိုအားလုံး” ဟူသောစကားကို ကြည့်၍ ပရိယတ္တိဘေဒံ ကိုလည်း ယနှင့် တွဲပြီးလျှင် ပါပုဏာတိကို စပ်စေသည်၊ ဤနည်း၌ ယထာကိုလည်း “ယေဟိ ဥပါရမ္မာဒိပေတု ပရိယာပုဏနာဒိပ္ပကာရေဟိ၊ ဥပါရမ္မ နိဿရဏ ဓမ္မ ကောသရက္ခဏဟေတု ပရိယာပုဏနံ၊ သုပုတိပတ္တိံ ဒုဒ္ဒတိပတ္တိတိ ဧတေဟိ ပကာရေ ဟိတိ ဝုတ္တိဟောတိ” ဟု စွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။

[“ တဒေတံ စသဗ္ဗိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ရသဝသေန ကေဝိဓံ၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော မာတိကာအစဉ်ဝယ် ဝိဇ္ဇက ၃ သွယ်နှင့်စပ်သော သိထိုက်သဗ္ဗ အကျယ်ကိုပြပြီး၍ နိကာယ် ၅ ဖြာကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည်မိန့်၊] ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဗ္ဗိ-သော၊ တေံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) နိကာယဝသေန-နိကာယ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-၅ ပါး အပြား ရှိသည်၊ ၈-အဖြေကား၊ (တနည်း) ၈ - ချွဲ၊ သဗ္ဗမေဝ - အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော၊ တေံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ် ၎င်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စပုဒ္ဓေ-၅ ပါး အပြား ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ- ထို ၅ ပါးတို့တွင်၊ ကတမော - အဘယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ် မည်သနည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-၃ ဝင်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း ရှိကုန်သော၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ- မြဟ္မဇာလ အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိံ သ-၃၄ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ ဒီဃနိကာယော-မည်၏၊ (တနည်း) ဒီဃနိကာယော- ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ- န်သော၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ- န်သော၊ စတုတ္ထိံ သ-သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း။

ယဿ- အကြင် နိကာယ်၏၊ (သုတ္ထဂဏနာတော - သုတ်အရေအတွက် အားဖြင့်၊) စတုတ္ထိံ သေဝ-၃၄ သာလျှင် ဖြစ်သော၊ သုတ္ထန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-နံ၏) ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန-ဝင်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- သိမ်းယူကြောင်း ဝင်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ- ၃ ဝင် ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-

တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ။ ။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ပါထိယဝဂ္ဂ သင်္ခါတေဟိ တီဟိ ဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ၊ သီလက္ခန္ဓဝင်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၃ သုတ် ပါသွား၏၊ မဟာဝင်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၀ သုတ် ပါသွား၏၊ ပါထိယဝင်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၁ သုတ် ပါသွား၏၊ ဤသို့ ၃ ဝင် တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိသော သုတ်များ-ဟူလို။

ဂါထာ။ ။ ဝါထာယ ဓမ္မေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ယဿ နိကာယဿ သုတ္တ ဂဏနာတော စတုတ္ထိံ သေဝ သုတ္ထန္တာ၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန တယောဝဂ္ဂါ အဿသင်္ဂ ဟံသာတိ တိဝဂ္ဂေါ သင်္ဂဟော၊ သေ ပဌမော ဒီဃနိကာယောတိ အနုလောမိကော = အံပစ္စနိကော၊ (ဘုကြောင့်နည်း) အတ္တာနုလောမတော (အနက်အားလျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း)၊ အန္တတ္တနာမောတိ ဝတ္ထံ ဟောတိ၊ (ဋီကာ၊) ဤအတိုင်းနိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်၊ ရှေးက “ ပဌမော - သော၊ အနုလောမိကော - သော၊ သေ (ဧသော) - ဤ နိကာယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယောတိ (ဒီဃနိကာယောနာမ) - မည်၏” ဟု ဝေပကြ၏၊ ဋီကာနှင့်မညီ၊ ဒီဃနိကာယ် နာမည်ရပုံထက် အနုလောမိက ဖြစ်ပုံကို ပဓာနထား၍ ပြလိုသောကြောင့် အနုလောမိကောကို အဆုံးသတ်ပေးရသော ဋီကာ

သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဥျားစွာသော၊
သေ-ဤနိကာယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယောတိ- ဒီဃနိကာယ် ဟူ၍၊ အနုလောမိ
ကော-အနက်အားလျော်သောအမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အန္တတ္တနာမည် ရှိ၏။ [အန္တတ္တ
နာမည်ရှိပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ်။]

ပန-ပရိဟာရမက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥျားအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊
သေ-ဤနိကာယ်ကို၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-နည်း၊ ဒီဃပုဗ္ဗမာဏာနံ-
ရှည်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-
နည်းသာ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုကျသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ကသ္မာ-စသည်ဖြင့် အနု
လောမိကဖြစ်ပုံကို အဋ္ဌကထာ ဆက်ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “တယော ဝဂ္ဂါ အဿ သင်္ဂဟဿ” ဟူသော အစွင့်ကို ကြည့်၍
တိဝဂ္ဂေါ၏ ဗဟုဗ္ဗိဟိဝစန္ဒတ္တကို၎င်း တိဝဂ္ဂေါနှင့် သင်္ဂဟော၏ အရတူ (တုလျာမိ
ကရဏ) အဖြစ်ကို၎င်း သိနိုင်သည်။ “တိဝဂ္ဂေါ-၃ ဝဂ်ရှိ” ဟူရာ၌ “၃ ဝဂ်” အရ
အစိတ် အစိတ် ဝဂ် ၃ ခု ရ၍ “၃ ဝဂ်ရှိ” အရ အပေါင်းစင် ၃ ခု ရသောကြောင့် အစိတ်
အပေါင်း အဖြစ်ဖြင့် ကွဲပြားသည်-ဟု မှတ်။

သီ. ဇီ. သစ်။ ။ သီလက္ခန္ဓ ဇီကာသစ်၌ကား တိဝဂ္ဂေါနှင့် သင်္ဂဟောကို (အလယ်၌
ယဿခြားလျက်) စပ်ထားသော သမာသ်ပုဗ္ဗိတည်း၊ ဥပမာ-“နဝံ ပန ဘိက္ခုနာစီဝရ
လာဘေန-ဟူသော ပါတိမောက်၌ ပန + ဘိက္ခုနာ ၂ ပုဒ်ခြားလျက် နဝံနှင့် စီဝရ
လာဘေနတို့ သမာသ်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း” ဟု၎င်း၊ “တိဝဂ္ဂ သင်္ဂဟော ဟု ဆိုလိုလျက်
(အ) ကို ဩပြုထားသည်” ဟု၎င်း၊ “သတ္တာဟံ+ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ သတ္တာဟ
ပရိနိဗ္ဗုတော” ကဲ့သို့ ဗာဟိရတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဟု၎င်း ကြို၍ “တိဝဂ္ဂေါ သင်္ဂဟော-
ရေတွက်အပ်သော နိကာယ်၏ ၃ ဝဂ် ရှိသည်” ဟု အနက်စွင့်လေသည်။ “တိဝဂ္ဂေါ
ယဿ” ဟု နိကာယကိုစွဲဘို့ရန် “ယဿ” ဟု ရှိနေသောကြောင့် “တိဝဂ္ဂေါ သင်္ဂဟော”
အရ နိကာယ်ရအောင် ဖွင့်ပုံမှစ၍ စဉ်းစားကြပါလေ။

ကသ္မာပန။ ။ အနုလောမိကတ္ထိယေဝ ဝိတာဝေတုံ ကသ္မာပနာတိအာဗိမာဟာ=
ဂါထာ၌ “အနုလောမိကော” ဟူသော ပဓာန စကားအရ အနက်အားလျော်သော
နာမည်ရှိပုံကိုပင် ထင်စွာပြခြင်းငှါ “ကသ္မာပန” စသော ပုစ္ဆာပိသဇ္ဇန ၂ ဝါကျကို
မိန့်လေသည်။ မဇ္ဈိမ-သံယုတ္တ- အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကြီးတို့၌ လာသော သုတ်များထက်
ရှည်လျားသော သုတ်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်သောကြောင့် ၊ ဝါ- ရှည်လျားသော သုတ်
တို့၏ တည်နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဒီဃနိကာယ” ဟူသော နာမည်သည် အန္တတ္တ
နာမည်ဖြစ်၏၊ ရုဇ္ဈိနာမည် မဟုတ်-ဟုလို။

ဒီဃပုဗ္ဗမာဏာနံ။ ။ “ဒီဃပုဗ္ဗမာဏာနံ သုတ္တာနံ” ဖြင့် ဒီဃနိကာယော၌ ဒီဃ
သဗ္ဗါသည် အရှည်ဂုဏ်၏ ဒီဃအမည်ကို သုတ်တို့၌ တင်စားထားသော ဂုဏ္ဏပစာရ
တည်း ဟု ပြ၏။ တနည်း-“ဒီဃော ဧတေသုတိ ဒီဃာနိ” ဟူသော အဿတ္ထိတမ္ဘိတ်

အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နိဝါသတောစ-တည်နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့်
 ၎င်း၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ [ဝုစ္ဆန္တိတိုင်ရုံရည်ရွယ်
 သည်။] (တနည်း) ဟိ- ချဲ့၊ [လောကတောတိုင်အောင် ရည်ရွယ်သည်။]
 သမူဟနိဝါသာ-အပေါင်းတည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ-ယဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-
 န်၏၊ စ - သာဓကကား၊ နာတံဘိက္ခဝေ၊ ပေ ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဝေ
 မာဒီနိ- နာတံ၊ ပေ ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော ဤသို့အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်တို့
 သည်၊ ဧတ္ထ- ဤ နိကာယသဒ္ဓါ၏ သမူဟ နိဝါသ အနက်တို့ကို ဟောသည်၏
 အဖြစ်၌၊ သာသနတောစ - သာသနာတော် ပြုယူင်မှ၎င်း၊ လောကတောစ-
 လောကီပြုယူင်မှ၎င်း၊ (သမာနိတာနိ-ကောင်းစွာ ဆောင်ယူအပ်ကုန်သော၊)
 သာဓကာနိ- ပြီးစေတတ်သော ဥဒါဟရုဏ်တို့တည်း၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်သော
 သက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ - တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဣဒံ(ဣမေ)ပါဏာ-ဤသတ္တတို့သည်၊ (ဣဒံ-နိပါတ်ပုဒ်၊) (စိတ္တာ)
 ယထာ-ဆန်းကြယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဝေ-ဤအတူ၊ ဝါ-သို့ကလေး၊
 စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သော၊ အညံ-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှတပါးသော၊ ဧကနိကာ
 ယမ္ပိ-တခုသောအပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ န သမနုပဿာမိ-

ကို ပြ၏၊ ဒီဃာနံ-ရှည်သောသုတ်တို့၏ (ဝုဏ္ဏပစာ) ၊ ဝါ-အရှည်ဂုဏ်ရှိသော သုတ်
 တို့၏ (အဿတ္ထိ) + နိကာယော-အပေါင်းတည်း၊ ဝါ-တည်နေရာတည်း၊ ဒီဃနိကာ
 ယော ” ဟု ဆဋ္ဌိတပျာရိသံပြု၊ “ သမူဟတော, နိဝါသတောစ ” ပါဠိဖြင့် နိကာယ
 သဒ္ဓါ၏ သမူဟအနက် နိဝါသအနက်၌ ထင်ရှားသော အထင်ရှဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ကြောင်း
 ကို ပြ၏။ [ဝုဏ္ဏပစာရေန တစ္ဆိတဝသေနဝါ ဒီဃသဉ္ဇေန ဒီဇပမဏာနိ သုတ္တာနိ
 ဝဟိတာနိ၊ နိကာယသဉ္ဇေါစ ရူဠိဝသေန သမူဟနိဝါသတ္ထေဒု-ဝတ္ထတိတိ ဒေသေတံ
 ဒီဇပမာဏာနံ သုတ္တာနန္တိ အာဒိနာ။-သီ၊ ဝိသစ်။]

ဧတ္ထ သာဓကောနိ ။

ဧတ္ထာတိ နိကာယသဒ္ဓဿ သမူဟနိဝါသာနံ ဝါစက
 ဘာဝေ၊ သာဓကောနိတိ အဓိပ္ပေတတ္ထဿ သာဓကော ဥဒါဟရုဏာနိ ဝုစ္ဆန္တိ၊
 သက္ခိနိဝါ။ [သာဓက္ခိတိ သာဓကောနိ-အလိုရှိအပ်သော အနက်ကိုပြီးစေတတ်သော
 ဥဒါဟရုဏ်တို့၊ ဝါ - သက်သေတို့၊] သာသနတေတဘိ သာသနပယောဂတော၊
 လောကတောတိ လောကီယပယောဂတော၊ ဤအလို “ သမာနိတာနိ ” ဟု ထည့်ပေး၊
 တနည်း- တောပစ္စည်းကို သတ္တမီအနက်၌သက်စေ၍ “ သာသနေ, လောကေ ” ဟု
 အနက်မှတ်၊ ဤအလို “ သမာနိတာနိ ” ဟု ထည့်ဘွယ်မလို၊ နာတံဘိက္ခဝေ- စသော
 သာဓကသည် အင်္ဂုတ္တိရိပါဠိတော်ဟူသော သာသနာတော်မှ ထုတ်ဆောင်အပ်သော
 သာဓကတည်း၊ ဖေါဏိကနိကာယော- စသောသာဓကကား ပိဋကဉ္စမပါဘဲ လောကီ
 ကျမ်းများမှ ထုတ်ဆောင်အပ်သော သာဓကဖြစ်သည်-ဟူလို။

မြင်တော်မမူ...ပေါဏိကနိကာယော- ပေါဏိကမင်းတို့၏နေရာ၊ စိက္ခန္ဓာလိက
နိကာယော- စိက္ခန္ဓာလိကမင်းတို့၏ နေရာ၊] ဝေ - ဤအတူ၊ သေသာနဋ္ဌိ- ဒီဃ
နိကာယ်မှ ကြွင်းသောနိကာယ်တို့၏လည်း၊ နိကာယဘာဝေ- နိကာယမည်
ကုန်သည်၏ အဖြစ်၌၊ ဝစနတ္ထော- သဒ္ဓါနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

ကတမော - သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-နည်း၊ မဇ္ဈိမပုဗ္ဗမာဏာနိ- အလယ်
အလတ်၌ဖြစ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [“ဒီဃနိကာယ် သုတ်များ
လောက်လည်း မရှည် ၊ သံယုတ္တ - အင်္ဂုတ္တရသုတ်များလောက်လည်း မတို ”
ဟုလို၊] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ - ၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ရခြင်းရှိ
ကုန်သော၊ မူလပရိယာယသုတ္တာဒီနိ- မူလပရိယာယသုတ်အစရှိကုန်သော၊
ဒီဃဗုဒ္ဓတံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော၊ ဝါ-တရားငါးဆယ်သော (သုတ္တာနိစ-
တို့သည်၎င်း) ဒွေ - ၂ ပါးကုန်သော၊ သုတ္တာနိစ - ၎င်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-
မည်၏၊ [ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော တေသန္တိ ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ။]

ယတ္ထ-အကြင်နိကာယ်၌၊ ဒီဃဗုဒ္ဓတံ သုတ္တန္တာ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဝါ-တရားငါးဆယ်သောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဧန္တေ-ကုန်သော၊
သုတ္တာနိစ - ၎င်း၊ (သန္တိ - န်၏) ဗမ္မ ဒသဝဂ္ဂ ပရိဂ္ဂဟော - ၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့်
သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊ သော နိကာယော-သည်၊ မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမနိကာယ်
မည်၏၊ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ ပရိဂ္ဂဟောတိ-ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတော၊ သင်္ဂဟိ
တောတိ အတ္ထော၊-ဋီကာ၊ “ပရိဂ္ဂဟုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော” ဟု ကမ္မဗာဏ်ပြု၊]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော- နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေ
န-ဒေဝတာသံယုတ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ ဌိတာနိ - တည်ကုန်သော၊
ဩယတရဏာဒီနိ-ဩယတရဏသုတ်အစရှိကုန်သော၊ သတ္တသုတ္တ သဟဿာ
နိစ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆဲ့နှစ်ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ- တို့သည်၎င်း၊
သံယုတ္တနိကာယော-မည်၏။

သတ္တသုတ္တ သဟဿာနိ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တသုတ္တ
သတာနိစ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-၆ ၂ ပါးသော၊ သုတ္တန္တာ

သတ္တသုတ္တ၊ ဝေ၊ သင်္ဂဟော။ ။ သတ္တသုတ္တ သဟဿာနိ၊ သတ္တသုတ္တ သတာနိ၊
ဒွါသဋ္ဌိသုတ္တန္တာတို့သည် အစိတ်တုလျှတ်၊ ဇီသောသညံ အပေါင်းတုလျှတ်၊ သံယုတ္တ
သင်္ဂဟောကား ထိုတုလျှတ် ၂ မျိုးလုံး၏ လိင်္ဂိတ်ဟု စပ်ပါ။ [“သုတ္တန္တာနံ သဟဿာ
နိ၊ သတ္တသုတ္တသတာနိစ ” ဟု ဋီကာ၌ မူကွဲပြီ၏။ သတ္တကို သဟဿနှင့် တွဲ၍ အနက်
ပေးလျှင် အဓိပ္ပါယ်တူပင် ထွက်၏။]

စေတ-သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သော-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-
သံယုတ္တနိကာယ်၏ သိမ်းယူအပ်သော သုတ်အပေါင်းတည်း။ [သံယုတ္တနိကာ
ယဿ+သင်္ဂဟော-ဋီကာ။]

ကတမော-သည်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-နည်း၊ ဧကေက အင်္ဂါတိရေက
ဝသေန- တပါးတပါးသော အင်္ဂါ၏ပိုလွန်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဌိတာနိ-
တည်ကုန်သော၊ စိတ္တပရိယာဒါနာဒီနံ - စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိကုန်
သော၊ နဝသုတ္တသဟဿာနိ - ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စသုတ္တ
သတာနိ - ငါးရာသော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသံ - ၅၇ ပါးသော၊
သုတ္တာနိစ - သုတ်တို့သည်၎င်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော - မည်၏။ [အင်္ဂါနံ+
ဉ္စတ္တရော ယေသံတိ အင်္ဂုတ္တရာနိ - အင်္ဂါတို့၏ ပိုလွန်ခြင်းရှိသောသုတ်တို့၊ ဒုက
နိပါတ် သုတ်များသည် ဧကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတပါး ပိုလာ၏။ ဤသို့စသည်
ဖြင့် အင်္ဂုတ္တရဖြစ်ပုံကို သိပါ။]

နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင်သောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတာ
နိစ-ငါးရာသောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသ - ၅၇ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ အယံ - ဤ အရေအတွက်သည်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ - အင်္ဂု
တ္တရနိကာယ်၌၊ သင်္ချာ - အရေအတွက်တည်း။ [နဝသုတ္တသဟဿာနိ-စသည်
တို့၏ တူလျက်လိင်္ဂံ စပ်ပုံကို သတ္တသုတ္တသဟဿာနိ-ဂါထာအတိုင်းသိပါ။]

ကတမော-သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝိနယ
ပိဂကံ- ဝိနည်းပိဂကသည်၎င်း၊ သကလံ- သော၊ အဘိဓမ္မပိဂကံ - သည်၎င်း၊
ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော- ခုဒ္ဒကပါဌ အစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ - ရှေ့၌၊ နိဒသိတာ-
ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ပန္နရသဘောဒါစ-တဆွဲငါးပါး အပြားရှိသော တရား
တို့သည်၎င်း၊ စတ္တာရော - ကုန်သော၊ နိကာယေ - နိကာယ်ကြီး တို့ကို၊
ထပေတွာ-၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ်ကြီးလေးရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
ဘုရားစကားတော်သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော- ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏။

ပုဗ္ဗေ နိဒသိတာ ၊ စေ ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ ။ ။ သုတ္တန္တပိဂက နိဒ္ဒေသေ-သုတ္တန်ပိဂကကို
ညွှန်ပြရာ၌၊ ဝါ-ညွှန်ပြတုန်းက၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- (ခုဒ္ဒကပါဌ မွေဒေ ဥဒါန-စသည်ဖြင့်) ညွှန်ပြ
အပ်ခဲ့ကုန်သော ၁၅ ပါးတို့၊ “ထပေတွာ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ” ကား “သကလံ ဝိနယပိဂကံ
၊ ပေ၊ ပန္နရသဘောဒါ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသောစကားကိုပင် စကားတမျိုးအားဖြင့် အကျဉ်း
ချုပ်ပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် ပေါင်းစရာအနက် မရှိရကား “ဗုဒ္ဓဝစနံ-၎င်း”
ဟု မပေးဘဲ “သည်” ဟုသာ ပေးရသည်။

ဒိဃအာဒိကေ - ဒိဃနိကာယ် အစရှိကုန်သော၊ စတုရောဝိ- ကုန်သော၊
 တေနိကာယေ-ဤနိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒညံ-ထိုနိကာယ်ကြီး
 လေးရပ်မှ တပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ဘုရားစကားတော်ကို၊ ခုဒ္ဒကော နိကာ
 ယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏ဟူ၍၊ မတော- သိအပ်၏၊ ဣတိ-နိကာယ် ၅ ရပ်
 အပြီးတည်း၊ ဧဝံ- လျှင်၊ (သဗ္ဗဒ္ဓိ - သော၊ တေံ ဗုဒ္ဓဝစနံ- သည်၊) နိကာယ
 ဝသေန- ဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဝံ-၏၊ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဒ္ဓိ- သော၊ တေံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) အင်္ဂဝသေ
 န-အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ နဝစိဝံ - ၉ ပါးအပြားရှိသနည်း၊ ဟိ - အဖြေ
 ကား၊ (တနည်း)ဟိ-ဤ၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊
 သုတ္တံ-သုတ္တဝင်း၊ ပေဝေဒလ္လံ-ဝေဒလ္လဝင်း၊ ဣတိ-ဤတို့၊ နဝပုဘေဒံ- ၉ ပါး
 အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၉ပါးတို့တွင်၊ ဥဘေတဝိဘင်္ဂံ နိဒ္ဒေသ
 ခန္ဓကပရိဝါရာ-ဥဘတေဝိဘင်း၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ စူဠဝဂ္ဂ မဟာ

နဝပုဘေဒံ ။ ။ အင်္ဂသဒ္ဓါသည် အစိတ်အပိုင်းတခုစီကို ဟော၏၊ ထို အစိတ်
 အပိုင်းသည် တခုနှင့်တခု မရောဘဲ သီးခြား တည်ရှိရိုးတည်း၊ ဤ သုတ္တ အစရှိသည်
 တို့ကား တခုနှင့်တခု ရောသကဲ့သို့ဖြစ်နေသောကြောင့် အဘယ်နည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဝစနံသည်
 အင်္ဂါ ၉ပါးရှိပါသနည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့ - “ သုတ္တ ” အမည်သည် “ဧတ္ထကံ တဿ
 ဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ ” နှင့် ပါတိမောက် ပါဠိတော်နှင့်ဆိုင်၏၊ “သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တ
 သတာနိ” စသည်၌ ဝိနည်း သုတ် အဘိဓမ္မာအားလုံးနှင့်ဆိုင်၏၊ “ နဝဝိဇ္ဇာတ္ထ ဝရိ
 ယေဋ္ဌိ- ၉ပါးအပြားရှိသော သုတ်အနက်ကို ရှာဖွေစိစစ်ခြင်း” ဟူသော နေတ္ထိပါဠိ၌
 သုတ္တ ဝေယျ စသော အင်္ဂါ ၉ပါးလုံးကိုပင် “သုတ္တ”ဟု နာမည်တခုတည်းဖြင့် ခေါ်
 ဝေါ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝစနံသည် ၉ပါးမပြားသင့် “သုတ္တ”အမည် တမျိုးသာ
 ရှိသင့်၏-ဟု စောဒနာတွယ်ရှိသည်။

ထ ဖြေကား- သုတ္တဟူသော အမည်သည် အင်္ဂါ ၉ပါးလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမည
 အမည်တည်း၊ ဝေယျ စသော အမည်တို့ကား မိမိဆိုင်ရာ သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကိုအကြောင်း
 ပြု၍ ရအပ်သော ဝိသေသ နာမည်များတည်း၊ [သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်များမှာ ဆိုင်ရာ
 နာမည်၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။] ထိုသို့ နာမည်ထူးကိုရထားသော ဝေယျ စသည်တို့
 သည် သုတ္တ ဟူသော သာမည (အများနှင့်ဆက်ဆံသော) နာမည်ကို မခံယူကြတော့
 ကုန်၊ ဥပမာ-“ ရဟန်း ”ဟု ဝိသေသနာမည်ကို ရသူသည် “လူ”ဟူသော သာမည
 နာမည်ကို အခေါ်မခံလိုသကဲ့သို့တည်း၊ ထို ဝေယျစသော နာမည်ထူးမရနိုင်သော ဗုဒ္ဓ
 ဝစနကား(ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) သုတ္တဟူသော သာမည နာမည်ကိုသာ ခံယူရ
 တော့၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တအမည်သည် အင်္ဂါ ၉ပါးတွင်ဝေယျစသည်တို့နှင့်မရောသော
 သီးခြား အင်္ဂါတပါး၏နာမည် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ [သုတ္တန္တိ သာမညဝိမိ၊ ဝိသေသ
 ဝိသေယာပရေ သနိမိတ္တာ။]

ဝဂ္ဂန္ဓက, ပရိဝါဆိုကို၎င်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ ဝါ- သုတ္တနိပါတ် ထည်းက၊ မင်္ဂလသုတ္တ ရတနသုတ္တ နာလကသုတ္တ တုဝဋ္ဌကသုတ္တာနိ - မင်္ဂလ သုတ်၊ ပေ၊ တုဝဋ္ဌကသုတ်တို့ကို၎င်း၊ အညဒ္ဓိ - အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တ နာမဓာ်-သုတ် အမည်ရှိသော၊ တထာဂတဝစနံစ-ဘုရားစကားတော်ကို၎င်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍ ဝေဒိတဗွံ-သိထိုက်၏၊ [သုတ္တန္တိ-ဟူသောအာကာရ

အချို့နာမည် ရှုဦး။ ။ နောက်၌ “သဂါထကံ-ဂေယျံ” ဟု ဆို၏၊ ဝါထာရှိသော ပါဠိကို “ဂေယျ” ဟု ဆိုလျှင် မင်္ဂလသုတ္တ စသည်တို့လည်း “ဂေယျ” တွင် ပါဝင်သင့် သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား - “မင်္ဂလသုတ္တ, ရတနသုတ္တ” စသည်ဖြင့် “သုတ္တ” ဟူသော နာမည်က ထင်ရှားပြီးသော (အထင်ရှဉ်) နာမည် ဖြစ် သောကြောင့် မင်္ဂလသုတ်စသော သုတ်တို့သည် ဂေယျတွင် မပါဝင်ဘဲ (ဝါထာတွင် လည်း မပါဘဲ) သုတ္တဟူသောအင်္ဂါတွင် ပါဝင်ကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “သုတ္တနာမံ” ဟု မိန့်သည်။ [နိရုတ္တော။]

ဝါထာနှင့်တကွ ဂေယျ။ ။ “သဂါထကံ-သုတ္တံ ဂေယျံ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “ ဝါထာနှင့်တကွ ” ဟူသော စကားဝယ် ဝါထာအပြင် စုက္ကိယလည်း ရှိ၏ - ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါထာနှင့်တကွဖြစ်သော စုက္ကိယသုတ်ကိုသာ “ဂေယျ” ဟု ခေါ်၏၊ မင်္ဂလသုတ်စသည်၌ကား စုက္ကိယမပါ။ [“ဧဝံ မေ သုတ်” စသော ပါသမျှ စုက္ကိယကား ဘုရားစကားတော် မဟုတ်၊ သံဂါယနာတင်မှ ထည့်အပ်သော စကား တည်း။] ထို့ကြောင့်လည်း မင်္ဂလသုတ် စသည်တို့သည် ဂေယျ၌ မဝင်နိုင်ဘဲ သုတ္တ ၌သာ ပါဝင်ကြရသည်။ [သဟတာညောနံ။]

ဥဘတောဝိဘင်းဂါထာများ။ ။ ဥဘတောဝိဘင်း (ပါတိမောက်၏ အကျယ် ပဒဘာဇနီ) ၌ ကုဒ္ဓိကာရသိက္ခာမှစ၍ စသည်ဝယ် ဝါထာများပါရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါထာပါသော ဥဘတောဝိဘင်းအချို့ကို ဂေယျ၌သွင်းထိုက်သည် မဟုတ်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား - ထို ဥဘတောဝိဘင်းလာ ဝါထာများသည် န + အည တော-အခြားက မဟုတ်၊ ဇာတ်တော်မှ ဝါထာများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝါထာ များသည် “ဇာတက” တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်ရကား ဂေယျ၌ မသွင်းယူထိုက်။

အချုပ် ။ ။ ဤ ပြခဲ့သော နည်းအားဖြင့်၎င်း၊ နောက်၌ လာလတံသော အဖြေ အားဖြင့်၎င်း “ သုတ္တ ” အမည်၏ သာမညအမည် ဖြစ်ခြင်း၊ ဂေယျ စသော အမည် တို့၏ သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ် ကိုယ်စီ ရှိသော ဝိသေသ အမည်များ ဖြစ်ခြင်း၊ မင်္ဂလသုတ္တ စသော အမည်၏ အထင်ရှဉ် အမည်ဖြစ်ခြင်း၊ “ဝါထာနှင့်တကွ” ဟူသောစကားအရ ဝါထာချည်း ဖြစ်သော မင်္ဂလသုတ် စသည်တို့ ဂေယျ၌ မပါဝင်နိုင်ခြင်း၊ ဥဘတော ဝိဘင်းလာ ဝါထာတို့သည် ဇာတ်တော်မှ ဖြစ်၍ ဇာတက၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ဤ အကြောင်းများကြောင့် သုတ္တစသော အင်္ဂါ ၉ ပါးတို့ တပါးနှင့်တပါး မရောယှက်ဘဲ သီးခြား စာညနေရကား ဗုဒ္ဓဝစနသည် အင်္ဂါအားဖြင့် ၉ ပါး ပြားရသည် ဟု မှတ်။

ကို ငဲ့၍ “ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ကေတုစိထားသည်။] သုတ္တံ-သော၊ သဂါထကံ-
 ဂါထာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ - စုဏ္ဏိယသုတ်ကို၊ ဝေယျန္တိ-ဝေယျ ဟူ၍၊
 ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဝိသေသေန - အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ တစု
 တဝေးတည်း များစွာတည်ရှိသောကြောင့် “ဝိသေသ” ဟု ဆိုသည်။] သံယုတ္တ
 ကေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သကလောပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ သဂါထာ
 ဝဂ္ဂေါ-သဂါထာဝဂ်ကို (ဝေယျန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏) သကလံ - သော၊
 အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၎င်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာမရှိသော၊ သုတ္တံ-ကို၎င်း၊ အညုတ္တိ-
 အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ - အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊
 အသင်္ဂဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏) ၁၀၈- ထို
 ဘုရားစကားတော်ကို၎င်း၊ ဝေယျာကရဏန္တိ - ဝေယျာကရဏ ဟူ၍၊ ဝေဒိ

သုတ္တန္တိ သာမညဝိပိ၊ ဝိသေသဝိသေယော ပရေ၊
 သနိမိတ္တာ နိရုဋ္ဌတ္တာ၊ သဟတာညေန နာညတော။
 ဗယာဝုတ္တဿ ဧဝိသဿ၊ နတ္ထိတ္ထောဝဂါဟနံ၊
 တသ္မာ အသင်္ဂဟိယေဝ၊ နဝဂံ သတ္တုသာသနံ။

သုတ္တန္တိ - သုတ္တဟူသော အစီအရင်သည်။ ဝါ - သုတ္တဟူသော အမည်သည်။
 သာမညဝိပိ-တည်း၊ ပရေ-အခြားသော “ဝေယျ” စသော အမည်တို့သည်။ သနိမိတ္တာ-
 ဆိုင်ရာသဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟုတ္တာ-၍၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 ၎င်း၊ နိရုဋ္ဌတ္တာ - မင်္ဂလသုတ်စသည်တို့၌ သုတ္တဟူသော အမည်၏ ထင်ရှားသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အညေန - အခြားတမျိုးနှင့်၊ သဟတာ- တကွ၏ အဖြစ်ကြောင့်
 ၎င်း၊ န+အညဗ္ဗတာ-ဥတတောဝိဘင်းလာ ဂါထာတို့၏ ဇာတ်မှ တခြားမဟုတ်သည်
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိသေသ ဝိသေယော - ဝိသေသ အစီအရင် (နာမည်) တို့တည်း၊
 ဗယာဝုတ္တဿ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော၊ ဧဝိသဿ-“သုတ္တ” ဟူသော အမည်
 တမျိုးသာ ရသင့်၏ ဟူသော အပြစ်၊ ဥတတောဝိဘင်း တချို့လည်း ဝေယျန္တိ ပါစင်
 သင့်၏ဟူသော အပြစ်၏၊ ဧတ္ထ-၌၊ အဝဂါဟနံ-သက်ဝင်နိုင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊
 တသ္မာ - ကြောင့်၊ နဝဂံ - အင်္ဂါကိုးပါးရှိသော၊ သတ္တုသာသနံ - ဘုရား အဆုံးအမ
 ပါရှိတော်သည်၊ အသင်္ဂဟိယေဝ - တပါးနှင့်တပါး မရောမယှက်၊ ခြားနားလျက်သာ
 တည်း။ - (ဋီကာများ) ။

သဂါထကံ ဝေယျံ။ ။ ဂါယိတဗျာတိ ဝေယျာ=ရွတ်ဆိုထိုက်သော (ရွတ်ဆိုလို
 ကောင်းသော) ဂါထာသည် ဝေယျမည်၏။ ထိုဂါထာပုဂ္ဂိုလ်သော စုဏ္ဏိယနှင့် သုတ်သည်
 “ဝေယျာ ယဿ အတ္ထိ” ဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကြောင့် ဝေယျမည်၏။

ဝေယျာကရဏ။ ။ ဝေယျာကရဏနှင့် များကရဏ အနက်တူ၏။ [များကရဏ-
 အမေးအဖြေ။] “ကတမေဓမ္မာ ကုသလာ” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်၍ အဖြေပါသော
 ဗုဒ္ဓဝစနံသည် ဝေယျာကရဏ မည်၏။ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်စသည်၌ အမေးအဖြေ

တဗ္ဗ-၏၊ ဓမ္မပဒံ-စိုရင်း၊ ထေရဂါထာ-ကိုရင်း၊ ထေရီဂါထာ-ကိုရင်း၊ သုတ္တ
နိပါတေ-၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထည်းက၊ နောသုတ္တနာဓိကာ-သုတ်အမည် မရှိ
ကုန်သော၊ သဒ္ဓိကဂါထာ-စ-စုက္ကိယမဘက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာတို့
ကိုရင်း၊ ဂါထာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ သောမနဿ ဉာဏမယိက ဂါထာ
ပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သောဂါထာတို့နှင့်

ပါသော်လည်း “ ဂေယျ ” ဟူသော နာမည်ထူးရပြီးသောကြောင့် ဝေယျာကရဏ
နာမည်ကို မခံယူတော့ချေ၊ မှန်၏ - နာမည်ဟူသည် အရာကျယ်သော အများဆိုင်
နာမည် အရာကျဉ်းသော တပါးဆိုင် နာမည် ဟု ၊ မျိုးရှိ၏၊ တပါးဆိုင် နာမည်သည်
အရာကျဉ်းသောကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ၌ ပို၍အားရှိ၏၊ ဥပမာ-ဝိုးစုန်းကြားသည် ဝါးလုံး
ခေါင်း၌ လရောင်ထက် အားရှိသကဲ့သို့တည်း၊ သဒ္ဓါကျမ်း၌ “ သာဓကောသပိဓိထက်
အနဝကာသပိဓိသည် အားရှိ၏ ” ဟူသော အသုံးမျိုးပင်တည်း။]

ဂါထာ။ ။ “ သုတ္တနိပါတေ နော သုတ္တနာဓိကာ သဒ္ဓိကဂါထာ ” ဖြင့် “ မင်္ဂလ
သုတ္တ စသည်တို့သည် ဂါထာချည်းသက်သက် ဖြစ်သော်လည်း သုတ္တအမည်ရပြီး-သုတ္တ
အမည်က ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဂါထာအမည်တွင် မပါဝင်တော့ ” ဟု သိစေသည်၊ [သဒ္ဓိက
ဂါထာနာမ ဝတ္ထုဂါထာ-ဝတ္ထုကြောင်းကို ဖော်ပြသောဂါထာတို့၊ သုတ္တနိပါတ်-ပါရာ
ယနဂင်၏ နိဒါန်းကို သံဂါယနာတင်သောအခါ ထိုပုစ္ဆာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဝတ္ထု
ကြောင်းတို့အရှင်အာနန္ဒာ ပြအပ်သောဂါထာတို့တည်း။]

သောမနဿ၊ ပေ၊ ဥဒါနန္တိ။ ။ သောမနဿေန + သမ္ပယုတ္တံ + ဉာဏံ သောမနဿ
ဉာဏံ၊ သောမနဿဉာဏမေဝ သောမနဿဉာဏမယံ၊ (မယပစ္စည်း သုတ္တ)၊ သောမန
ဿ ဉာဏ မယေန + နိဗ္ဗတ္တာ သောမနဿဉာဏမယိကာ = သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော
ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဂါထာတို့၊ [ဤ သောမနဿဉာဏမယိကဂါထာ ပဋိ
သံယုတ္တာ ပါ၍ဖြင့် “ ဥဒါန ” နာမည်၏ အနန္တကနာမည် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။]
ဝမ်းမြောက်တော်မူလှ၍ စိတ်တွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂါထာတို့ကို (စိတ်မှ ပိုလှ၍
အန်ထွက်လာသကဲ့သို့) နှုတ်တော်ဖြင့် ကျူးရင့်သောအခါ “ ဥဒါန်း ” ဟု ခေါ်ရသည်၊
ဥပမာ-ဆီသည် ချင့်ခွက်မှ ပိုလှ၍ အပြင်သို့ အန်ထွက်သောအခါ “ အဝသေက ” ဟု
ခေါ်ရသကဲ့သို့ရင်း၊ ကြီးစွာ မိုဗုံးရွာသဖြင့် တဘက်ဆည်းတံက လှ၍ ထွက်လာသော
ရေကို “ မဟောဆ ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ ရင်းတည်း၊ ထိုဥဒါန်းသည် တစုံတယေခံအား
ဖုဟာခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် တရားနာခံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်လည်း မလိုတော့ချေ။

သိ ဒီ သစ်။ ။ သောမနဿ၊ ပေ၊ သံယုတ္တာတိ ဧတေန ဥဒါနဋ္ဌေန (ဝမ်းမြောက်စွာ
ကျူးရင့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဥဒါနန္တိ အနန္တသညတံ ဒဿေတိ၊ [“ ဥဒါယတေ-
ဝမ်းမြောက်စွာကျူးရင့်အပ်၏၊ ဣတိ ဥဒါန ” ဟုပြပါ-ဟူလို၊ “ ဥဒ-မောဒေ ” ခတ်ကျမ်း။]
ပီတိဝေဂ သမ္ပုဗ္ဗာပိတော- ပီတိအဟုန်သည် ထွက်ပေါ်စေအပ်သော၊ ဥဒါဟာရော-
မြက်ဆိုအပ်သော အသံတည်း။

စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ နှိုသီတိ သုတ္တာ- ရှစ်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါန ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဝုတ္တဉ္ဇေတံ ဘဂဝတာတိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ- ဝုတ္တဉ္ဇေတံ ဘဂဝတာ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ - ၁၀ သုတ်အလွန်ရှိသော တရာသောသုတ်တို့ကို၊ ဣတိဝုတ္တကန္တိ-တ္တက ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ အပဏ္ဏက ဇာတကာဒီနီ - အပဏ္ဏကဇာတ် အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာမိကာနိ - ငါးဆယ် အလွန် ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသတာနိ - ငါးရာသော ဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတ္တကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ -၏၊ စတ္ထရာမေ ဘိက္ခဝေ အစ္စရိယာ အပ္ပုဂ္ဂမ္မော အာနန္ဓေတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ -

ယေဘုယျနည်း။ ။ “သောမနဿဉာဏမယိက” ဟူသောစကားသည် ယေဘုယျ အားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ ဘာကြောင့်နည်း - အချို့ ဥဒါန်းများ၌ ဓမ္မသံဝေဂ (ဩတ္တပ္ပနှင့် အက္ခဖြစ်သောဉာဏ်) ကြောင့်လည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဂါထာပဋိသံယုတ္တ ဟူသော စကားလည်း ယေဘုယျနည်းပင်။ ဂါထာ မဟုတ်သော အချို့ စုဏ္ဏိယဥဒါန်းလည်း ရှိသေးသောကြောင့်တည်း။ [ဣဒံစ (“ဝမ်းမြောက်စွာ မြှောက်ဆိုအပ်” ဟူသော ဤစကားကိုလည်း) ယေဘုယျနည်း ဝုတ္တံ၊ ဓမ္မသံဝေဂဝသေန ဥဒိတဿပိ၊ ဝေပုဒါနဿ ဥဒါနပါဠိယံ အာဂတတ္တာ၊ တထာ ဂါထာမဋိသံယုတ္တာတိ ဣဒမိ ယေဘုယျနည်းပေ၊ စုဏ္ဏိယဝါကျဝေသေန ဥဒိတဿပိ တတ္ထ အာဂတတ္တာ။]

နှိုသီတိ။ ။ ဤကားတို့၌ “ဥဒါနပါဠိယံ အဋ္ဌသုဝဂ္ဂေသု ဒသ ဒသ ကတွာ အသီတိ ယေဝ သုတ္တန္တာ သံဝိတာ၊ ဝေ၊ ဣဝေန ဓမ္မအသီတိ (နှိုသီတိ) သုတ္တန္တာတိ ဝုတ္တံ၊ တံ နသမေတိ (ထိုစကားသည် ဥဒါန်းပါဠိတော်နှင့် မညီ) ၊ တသ္မာ အသီတိ သုတ္တန္တာ တိပါဠေန ဘဝိတ္တန္တံ (အသီတိသုတ္တန္တာ ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်) တုံ။

ဣတိဝုတ္တကံ။ ။ ဝုတ္တဉ္ဇေတံ ဘဂဝတာတိ အာဒိန္တိ အာဒိဖြင့် “ဝုတ္တံ အရဟတာ” စသည်ကိုယူ၊ ဣတိ-ဝုတ္တံတိ ကာယတိ ကထိယတိတိ ဣတိ ဝုတ္တကံ=ဣတိဝုတ္တံ ဟု ဆံဂါယနာတင်စဉ်က ဆိုအပ် နာမည်တပ်အပ်သောကြောင့် ဣတိဝုတ္တက ဟု အမည်ရသည်။ (တနည်း) “ဣတိဝုတ္တက” အမည်သည် ဝိဂြိုဟ်မပြုရသော ရူဠိနာမည်တည်း။ [ဣတိ ဝုတ္တံတိ သံဝိတံ ဣတိဝုတ္တကံ၊ ရူဠိနာမံ ဝါ ဧတံ၊ = သီ၊ ဝိသစ်။] ဣတိ ဝုတ္တကံသုတ်လည်း တရားတဆဲ့နှစ်သုတ် ရှိသောကြောင့် ဒသုတ္တရ သုတ္တန္တာ ဟု မရှိရ၊ “ခွါဒသုတ္တရ သုတ္တန္တာ” ဟု ပါဠိရှိသင့်ကြောင်း ဤကားတို့ဖွင့်ကြသည်။

ဇာတကံ။ ။ ဇာတံ ကာယတိ ကထေတိတိ ဇာတကံ၊ ဇာတံသဒ္ဓါပုဗ္ဗေ-ကာ ဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ [ဇာတံ ဘူတံ (ဖြစ်ဘူးသော) ပုရာဝုတ္တံ (ရှေး၌စွဲမိနေအပ်ဘူးသော) ဘဂဝတော ပုဗ္ဗစရိတံ (ရှေးအကျင့်ကို) ကာယတိ ကထေတိ ပကာသေတိတိ ဇာတကံ၊ -ဋီကာ။] “ဇာတ်တော် ငါးရာ့ငါးဆယ်” ဟု ဆိုသော်လည်း “ငါးရံ့လေးဆယ် ခုနှစ်ဇာတ်” သာ ရှိ၏။ သို့သော် ခေ၊ မှတ်၍ လွယ်စေခြင်းငှါ အနည်းငယ် လိုသည်ကို မပြောပလော့က်ဟု သဘောထား၍ “ပညာသာမိကာနိ ပဉ္စဇာတက သတာနိ” ဟု ဆိုသတတ်။

အာနန္ဒေ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- နံသော၊ အတ္တရိယ အတ္တုတဓမ္မ ပဋိသံယုတ္တာ - အတ္တရိယ အတ္တုတဓမ္မနှင့် စစ်ယှဉ် ကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-တို့ကို၊ အတ္တုတဓမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လ၊ ပေ၊ မဟာ ပုဏ္ဏမသုတ္တာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သတ္တပဉ္စသုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနီယသုတ်၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-နံသော၊ ဝေဒဗ္ဗ-အသိဉာဏ်ကို၎င်း၊ တုဋ္ဌိဗ္ဗ- နှစ်သက်ဝမ်းမြော်ခြင်း ပီတိသောမနဿ ကို၎င်း၊ လဒ္ဓါလဒ္ဓါ- ရ၍ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ- မေးအပ်သော သုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ - ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ဧဝံ (သဗ္ဗမိ တေ ဗုဒ္ဓဝစနံ) အင်္ဂဝသေန နဝရိဓံ။ [ဧဝံ - စသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ - လျှင်၊ (သဗ္ဗမိ တေ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန- ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿပိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြား ရှိသနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တနည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏီ၊ ပေ၊ ပဝတ္ထိနောတိ-ပဝတ္ထိနောဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာသည် ပြီအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿပုဘေဒံ - ရှစ်သောင်း လေးထောင် အပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

အတ္တုတဓမ္မ။ ။ အတ္တုတော ဓမ္မော ဧတ္ထာတိ အတ္တုတဓမ္မံ၊ ဧတ္ထ - ဤ သုတ်၌၊ အတ္တုတော-မဖြစ်စဘူးထူးဆန်းသော+ဓမ္မော-သဘောကို၊ ဝါ-ဂုဏ်ကို၊ စုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္တုတဓမ္မံ။

ဝေဒလ္လံ။ ။ ဝေဒန္တိ - ဉာဏံ၊ တုဋ္ဌိန္တိ - ယထာဘာသိတ ဓမ္မဒေသနံ ဝိဒိတွာ “ သာဓု အယျေ၊ သာဓာဝုသော ” တိအာဒိနာ အတ္တနုမောဒနဝသပ္ပဝတ္ထံ ပီတိ သောမနဿံ၊ လဒ္ဓါ လဒ္ဓါတိ-လဘိတွာ လဘိတွာ၊ ပုနပျုနံ လဘိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ “ ဝေဒေါစတုဋ္ဌိ စ ဝေဒေါ ” ဟု ဧကသေသံပြု၊ ဝေဒံ-ဉာဏ်၊ နှစ်သက်ခြင်းကို+နိဿိတံ-မို့သောသုတ်တည်း၊ ဝေဒလ္လံ-သုတ်၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိနိမိတ်ရှိသောကြောင့် ဂေယျ စသော ပါဠိတော်များသည် သုတ္တ ဟူသော သာမညအမည်ကို မယူဘဲ ဂေယျ စသော ဝိသေသအမည်ကိုသာ ယူကြလေသည်။

ကထံ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန ။ ။ အင်္ဂါ ၉ တန်ကို ပြပြီး၍ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်း ဧလေးထောင်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည်မိန့်၊ “ကထံတတ္ထ၊ ဟိတိပြနောင်မှာ၊ ဟိရောကလာ၊ န္ဓကာယုကြမင်း”-နှင့်အညီ တစုံတရာကို အကျယ်ပြလိုလျှင် “ကထံ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးမှ ပြလေ့ရှိ၏၊ မြန်မာစကား ပြောရာ၌လည်း ဘုရားရှင်၏ အကြောင်း အရာကို အကျယ်ပြောလိုလျှင် “ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဆိုတာဘယ်လိုပါလဲဆိုတော့” ဟု အမေး ဝါကျ ထုတ်လေ့ရှိကြ၏၊ ထို အမေးနောက်က အဖြေဝါကျကိုလည်း ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ခေါ်သည်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ၌ ခန္ဓသဒ္ဓါသည် ရာသီ (အစု) အနက်ဟောတည်း။

ဂါထာနက်။ ။ မြာဟူဏ-ပုန်ဏား၊ ဒွါသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း ၂ ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိ-သင်ယူ ခဲ့ပြီ။ ဒွေသဟဿာနိ-၂ ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင် သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့ အထံမှ၊ ဂဏှိ-ပြီ။ ယေဓမ္မာ-အကြင်ဓမ္မ က္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက် ရွှေ့ပြစ်လာကြကုန်၏၊ (တေဓမ္မာ - ထို ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်) စတုရာသီတိ သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ - ထို ဓမ္မက္ခန္ဓာ တို့တွင်၊ ကောနုသန္ဓိကံ - တပါးသော အနုသန္ဓေ ရှိသော၊ သုတ္တိ- သည်၊ ဧကော- တပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော- ဓမ္မက္ခန္ဓာ မည်၏။ ယံ-အကြင်သုတ်သည်၊ အနောနုသန္ဓိကံ-များသော အနုသန္ဓေရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို

ဒွါသီတိဗျာဒိ။ ။ ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် ဂေါပက မောဂ္ဂလ္လာန မည်သောပုဂ္ဂိုလ်က အရှင်အာနန္ဒာအား မေးသည်မှာ- “အရှင်ဘုရားသည် ဗဟုသုတ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ထင်ရှားပါသည်၊ အရှင်ဘုရား၏ ဆရာသခင် ဘုရားရှင်ဟောထားအပ်သော ဘယ်လေဝံများသောတရားတို့ကို အရှင်ဘုရားဆောင်ထားပါသနည်း၊ ဤသို့မေးသော ပုဂ္ဂိုလ်အား “ဒွါသီတိ” စသော ဤဂါထာဖြင့် ပြန်၍ဖြေဆိုလေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို ဘုရားအထံတော်မှ သင်ယူခဲ့၏၊ နှစ်ထောင် သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်များအထံမှ သင်ယူခဲ့၏၊ ထို ၂ ပါးစုံကို ပေါင်း၍ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော တရားတော်များသိသည် ငါ၏ လျှာဖျား၌ ဖြစ်လျက်ရှိသည်၊ (အမြဲနှုတ်တက် ဆောင်ထားသည်) ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဒွါသီတိကို သဟဿာနိနှင့်တွဲ။ “ဘိက္ခုတောတိ ဓမ္မသေနာပတိ အာဒိနံ ဘိက္ခုနံ သန္တိကော အဓိဂဏှိ” - ဤကား၊ အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့ဟောအပ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်စသည်ကိုရည်ရွယ်၍ “ဘိက္ခုတောဂဏှိ” ဟုဆိုသည်။ ယေဓမ္မာဓမ္မာ ပဝတ္တိနောတိ ယေဓမ္မာ မေပဝတ္တိနော၊ [“ပဝတ္တန္တိတိ ပဝတ္တိနော” ဟု ပြု။] ပဝတ္တမာနာ (ဖြစ်ကုန်လသော်) ဝါစုဂ္ဂတာ ဇိဝုဂ္ဂေ ပရိဝတ္တန္တိ- နှုတ်တက်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ငါ၏လျှာဖျား၌ အလဲအလှယ် ဖြစ်လာကြ (တမျိုးပြီး တမျိုး နှုတ်သို့ တက်ရောက်ကြကုန်၏) ၊ တေဓမ္မာ စတုရာသီတိသဟဿာနိတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ၊ ကေဝိဝါဒကို ဝိကာမှာရှုလေ၊ သုဘသုတ်- ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာန သုတ်တို့သည် ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးမှ အရှင်အာနန္ဒာ ဟောအပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ နည်း အတိုင်း ဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ “ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ” အရတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သတတ်။

ကောနုသန္ဓိကံ။ ။ ကောနုသန္ဓိကံသုတ္တန္တိ သတိပဋ္ဌာနာဒိ (သတိပဋ္ဌာနသုတ် စသည်) ၊ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်သည် “ ကောယနောယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ ” စသည်ဖြင့် သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါးလုံးကို စတင်၍ ထိုလေးပါးကိုပင် အကျယ်ဟောပြုသောကြောင့် အနုသန္ဓေ တပါးတည်းသာရှိသော သုတ်မည်၏။

များသောအနုသန္ဓေရှိသောသုတ်၌၊ အနုသန္ဓိဝသေန-အနုသန္ဓေတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာဝဏ္ဏနာ- ဓမ္မက္ခန္ဓာ အရေအတွက်သည်၊ (ဟောတိ - ၏၊) ဂါထာဗန္ဓေယု - ဂါထာဗန္ဓတို့၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆိနံ - ပြဿနာမေးကြောင်း စကားသည်၊ ဧကော- သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော - မည်၏၊ ဝိသဇ္ဇနံ - ဖြေကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏)။

အဘိဓမ္မေ၌၊ ဧကမေကံ-တပါးတပါးသော၊ တိက ဒုကဘာဇနံ-တိက်ကို ဝေဘန်ကြောင်း၊ ဒုက်ကို ဝေဘန်ကြောင်း စကားသည်၎င်း၊ ဧကမေကံ-သော၊ စိတ္တဝါရ ဘာဇနံ-စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဘန်ကြောင်းစကားသည်၎င်း၊ ဧကော-တပါးတပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝတ္ထု - ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [ရှင်သုဒ္ဓိနံ ဝတ္ထုမျိုးတည်း။] မာတိကာ-မာတိကာသည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ [ဒွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း။] ပဒဘာဇနီ

အနောကနုသန္ဓိကံ။ ။ [နာနာနုသန္ဓိကံ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တာဒိ။] ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်မှာ (ပဌမတနေရာ၌ သူ့စကားအဆက်နှင့်သူ တရားဟောတော်မူ၏၊ နောက် တနေရာ ရောက်ပြန် လျှင်လည်း သူ့စကားအဆက်နှင့် လျော်စွာ တရားတမျိုး ဟောပြတော် မူပြန်၏) ဤသို့အားဖြင့် အနုသန္ဓေအမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ထိုသုတ်ကို ကြည့်ပါလေ။

ပဉ္စပုစ္ဆိနံ၊ ဝိသဇ္ဇနံ။ ။ “ကတိသိန္ဓေ” စသော အမေးဂါထာသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာ တပါး၊ “ပဉ္စ သိန္ဓေ” စသော အဖြေဂါထာသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာတပါးတည်း။ [ဤ၌ “ဝိသဇ္ဇနံ” ဟု နပုလိန်ထားပုံကို သတိပြုပါ။]

တိက ဒုကဘာဇနံ။ ။ မဗ္ဗသင်္ဂဏီပေါဋ္ဌိတော် နိက္ခေပတဏှနှင့် အဋ္ဌကထာကဏှ တို့၌ ကုသလတိက်ကို အကျယ်ဝေဘန်သော စကားရပ်၊ ဝေဒနာတိက်ကို အကျယ် ဝေဘန်သော စကားရပ် ၊ ပေ၊ ဟေတုဒုက်ကို အကျယ်ဝေဘန်သော စကားရပ်များ ပါရှိ၏၊ ထိုသို့ တိက်တတိက် ဒုက်တဒုက်ကို ဝေဘန်သောစကားတရပ်သည် ဓမ္မက္ခန္ဓာ တပါးတည်း ဟု မှတ်ပါ။

စိတ္တဝါရဘာဇနံ။ ။ စိတ္တုပ္ပါဒတဏှ၌ ပဌမမာကုသိုလ်စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဘန် သော စကားရပ်၊ ဒုတိယမာကုသိုလ်စိတ် အကြိမ်ကို ဝေဘန်သော စကားရပ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သူ့စိတ်နှင့်ဆိုင်ရာစကားများ ပါရှိ၏၊ ထိုတွင် စိတ်တခုကို အကျယ် ဝေဘန်ရာ စကားတရပ်သည် ဓမ္မက္ခန္ဓာ တပါးတည်း။

ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော။ ။ ဧကမေကံ ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော၌ “ဧကမေကော” ဟုအနက်မှတ်။ [ဧကမေကံ စိတ္တဝါရဘာဇနန္တိဝုတ္တတ္တာ ဧကမေကော ဓမ္မက္ခန္ဓောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိလောကံ၍ ဝိစ္ဆာမဆိုတံ” ဧကော” ဟု ဆိုသည်- ဟူလို။] တချို့ကား ဝိစ္ဆာလောပံ ဟု ကြံကြ၏၊ ထိုအကြံကိုကား “ဧကောကောတိ အဝုတ္တေပိ ဟိ အယံအတ္ထော ဝိညာယမာနောဝ ဟောတိတိ ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓောတိ ဝုတ္တံ” ဟူသော သာရတ္ထစကားဖြင့် စဉ်းစားပါလေ။

ယံ-ပဒတာဇနိသည်။ အတ္ထိ-၏[“ယောပနာတိ ယော ယာဒိသော”စသော
 ဓာတိကာ အဖွင့်တည်း။] အန္တရာပတ္တိ - အန္တရာပတ္တိဝါရသည်။ အတ္ထိ-၏၊
 အာပတ္တိ - အာပတ္တိဝါရသည်။ အတ္ထိ - ၏၊ အနာပတ္တိ - သည်။ အတ္ထိ - ၏၊
 တိကစ္ဆေဒေါ-တိက်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်း စကားသည်။ အတ္ထိ- ၏၊ တတ္ထ-
 ထိုဝတ္ထုစသည်တို့တွင်၊ ဧကမေကော-သော၊ ကောဋ္ဌာသော-အဘို့အစသည်။
 [ဤ ကောဋ္ဌာသောပါဌ်ဖြင့် ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ အစုအနက်ကိုမှတ်။] ဧကမေကော-
 သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဝေ(သဗ္ဗံပိ ဝေံ ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿဝိစံ(ဟောတိ)။

[နိဂုံးကိုပြုလို၍ ဝေံ စသည်မိန့်။] ဝေံ- လျှင်၊ အဘောဒတော- အပြားမရှိ
 သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ရသ၌ အဘိန္ဒဝိသေသန စပ်) ရသဝသေန-ရသ၏
 အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧကဝိစံ - တပါးသာ အဘို့ရှိသော၊ ဘောဒတော - အပြား
 အားဖြင့် [ဓမ္မဝိနယာဒိ၌ စပ်။] ဓမ္မဝိနယာဒိဝသေန- ဓမ္မဝိနယ အစရှိသည်
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓာဒိဘောဒံ-ဒုဝိဓအစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဝေံ
 ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို၊ သင်္ဂါယန္တေန- သံဂါယနာတင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပ
 ပုဗ္ဗမနေ-အရှင်မဟာကဿပအမှူးရှိသော၊ ဝသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်း
 သည်၊ [သံဂီတံ၌စပ်။] အယံ-ဤတရားသည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်။
 ဝိနယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ=တည်း၊ ပေ၊ အယံ ဒုဒ္ဓကနိကာ

အန္တရာပတ္တိစသည်။ ။ သိက္ခာပုဒ်ရင်း၏ အာပတ်အကြား၌ သင့်အပ်သော
 အာပတ်သည် အန္တရာပတ် မည်၏။ ဥပမာ - ဇောတိသိက္ခာပုဒ်၌ ပါစိတ် အာပတ်၏
 အကြားဝယ် “ ပဋိလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ခုက္ကဋ္ဌဿ = မီးတောင်စေလို၍ မီးစကို
 ပင့်ပေးရာ၌ ခုက္ကဋ္ဌအာပတ် သင့်၏ ” ဟူသော စကားမျိုးတည်း။ အာပတ္တိဝါရ၊
 အနာပတ္တိဝါရတို့ ထင်ရှားပြီ။ တိကစ္ဆေဒ ဟူသည် “ ဒသာဟာတိက္ကန္တေ အဘိက္ကန္တ
 သညိ၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ၊ ဒသာဟာတိက္ကန္တေ ဝေမတိကော၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ၊
 ဒသာဟာတိက္ကန္တေ အနတိက္ကန္တသညိ၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ ” ကဲ့သို့ ပါစိတ် ဝုပီး၊
 စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ဝါရတည်း။

အဘောဒတော။ ။ နတ္ထိ ဘောဒေါ ယဿာတိ အဘောဒံ (အပြားမရှိသော ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ)၊ ဤသို့ “ အဘောဒ ” အရ ဗုဒ္ဓဝစနံကို ရသောကြောင့် ဧကဝိစံနှင့် အရတုနေ
 ရကား ဝိသေသနနှင့် ဝိသေသတို့ အရက္ခအောင် “ အဘောဒဘာဝတော ” ဟု ဆိုလို
 လျက် ဘာဝလောပ၊ တနည်း-ဘာဝပုဓာနကြီး၍ အနက်ပေးထားသည်။

ဝသိဂဏေန။ ။ ဝသနံ (သမတ္တနံ) - စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဝသော-ခြင်း၊ ဝါ-သတ္တိ၊
 ဝသော ဧကေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော-အစွမ်းသတ္တိရှိသော (တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်ရှိသော)
 ရဟန္တာများ၊ ဝသိနံ+ဂဏော ဝသိဂဏော၊ (မရွှေ့ရသ။)

ယော-တည်း၊ ဣမာနိ- ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တာဒိနိ- သုတ္တ အစရှိကုန်သော၊
နဝင်္ဂါနိ - အင်္ဂါ ၉ ပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ - ဤ တရားတို့သည်၊ စတုရသီတိ
ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ - တို့တည်း၊ ဣတိ ဣမံ ပဘောဒံ - ဤ အထူး အပြားကို၊
ဇဝတ္ထပေတွာဝ-ပိုင်းခြား၍သာလျှင်၊ သင်္ဂီတံ- ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟစသည်မောက် သက်သက်၊
တ္ထေကမေဝ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘောဒကိုသာ၊ (ဝတ္ထပေတွာ-၍၊
သင်္ဂီတံ- သံဂါယနာတင်အပ်သည်ကား၊ န- မဟုတ်သေး၊) အညံ- အခြား
သော၊ [အညမြမှ ပိကို “သင်္ဂဟပူဘောဒိ” ဟူ၍ ထိုင်စေ၊] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊
ပဏ္ဍာသ သင်္ဂဟာဒိ အနေကပိဓံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍာသ သင်္ဂဟ အစ
ရှိသော များသောအပြားရှိသော၊ တီသု ပိဋကေသု-ပိဋကခုပုံတို့၌၊ သန္တိဿ
မာနံ - ကောင်းစွာ တွေ့မြင်အပ်သော၊ သင်္ဂဟပူဘောဒိ - သင်္ဂဟ အပြားကို
လည်း၊ ဝတ္ထပေတွာ ဝေ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီး၍သာလျှင်၊ သတ္တဟိ မာသေ
ဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂီတံ-ပြီ။

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံ့ဩဘွယ် ဖြစ်ပုံများကို ပြုလို၍ “သင်္ဂီတိပရိယော
သာနေစဿ” စသည်မိန့်၊] စ-အက်၊ အဿ - ထိုဘုရား စကားတော်ကို၊
သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေ - သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ မဟာကဿပ
တ္ထေရေန-သည်၊ ဒသဗလဿ- ၏၊ ဣဝံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿ သဟဿ ပရိ
မာဏံ-အနှစ် ၅ထောင် အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ကာလံ - ကာလပတ်လုံး၊

ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ။ ။ ဥဒ္ဓါနသဒ္ဓါသည် “ဝမ်းမြောက်စွာ ကျူးရင့်အပ် ” ဟူသော
အနက်ကို ဟော၏၊ ဥဒ္ဓါနသဒ္ဓါကား “ ဥဒ္ဓံ - အထက်၌၊ ဝါ - နောက်၌ + ဒါတိ -
မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်၏ ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ “မည်သည့်
ဝတ္ထု နောက်၌ မည်သည့်ဝတ္ထုရှိ၏ ” စသည်ဖြင့် ဝတ္ထုများထို့ မပျောက်ပျက်အောင်
စောင့်ရှောက်တတ်သော “ အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ် ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊
[ဥ နောက်ဖြစ်၍ ဒန္တေတော်နှင့်တကွ “ဥဒ္ဓါန” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ဥဒ္ဓါနတော-
အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် + သင်္ဂဟော - သိမ်းယူကြောင်း အကျဉ်းချုပ်စကားသည်၊ ဥဒ္ဓါန
သင်္ဂဟော - မည်၏၊ “ မက္ကဋ္ဌိ ဝဇ္ဇိပုတ္တာစ ” စသော ဝါထာများတည်း။

ဝဂ္ဂသင်္ဂဟစသည်။ ။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ၊ မူလပရိယာယဝဂ္ဂ၊ စသည်ဖြင့် သုတ်တို့ကို
သိမ်းယူကြောင်း ဝဂ်သည် ဝဂ္ဂသင်္ဂဟ မည်၏၊ အလွန် ကျယ်ဝန်းသော ဝါရုများကို
ပေယျာလ မြစ်၍ အကျဉ်းချုပ်ယူကြောင်း စကားသည် ပေယျာလသင်္ဂဟ မည်၏၊
နိပါတ သင်္ဂဟကို အင်္ဂုတ္တိ၍၊ ဇာတ်စသည်၌ တွေ့ရလတ်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟကို သံယုတ်
ပါဠိတော်၌ တွေ့ရလတ်၊ ပဏ္ဍာသသင်္ဂဟကို မူလပဏ္ဍာသ၊ စသည်ဖြင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်၌
တွေ့ရလတ်။

ပဝတ္တနသမတ္တိ-ဖြစ်ခြင်း၌စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗာတပ္ပမောဒါ- လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းခြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ၊) သာဓုကာရံ- သာဓု ဟု ပြုအပ်သောအသံကို၊ ဝါ- ကောင်းချီးကို၊ ဒေမာနာဝိယ - မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓုဣတိ ကရိယတီတိ သာဓုကာရော၊ သာဓု မခေါ်တတ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ ဆိုသော တဒ္ဓမ္မူပစာတည်း၊] အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒံကပရိယန္တံ - ရေ အဆုံး အပိုင်းအခြား ရှိသည်ကို၊ ကတ္တာ- ရှိ၊ အနေကပ္ပကာရံ- တပါးမက များသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ- ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ ကမ္ဘိ- တုန်လှုပ်ပြီး၊ သင်္ကမ္ဘိ - အထက် အထက်သို့ တက်ကာတက်ကာ၊ ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္မကမ္ဘိ- အထက် အောက် နိမ့်တုံမြင့်တုံ အပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္မဝေဓိ-အရပ် လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုး အပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီး၊ အနေကာနိ - တပါးမက များစွာကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာနိစ - ပန်းမိုင်းရွာခြင်း၊ အဝတ်မြှောက်ခြင်း အစရှိသော အံ့ဘွယ်တို့သည်လည်း၊ [အစ္ဆရံ ပဟရိတံ ယုတ္တာနိ အစ္ဆရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ စေဇုက္ခေပီဒီနိ၊] ပါတုရဟေသို-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိအယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဌမ မမာသံဂီတိနာမ-မည်၏။

ယာ- ယင်း ပဌမမဟာသံဂါယနာကို၊ [နိယမ- မရှိသော အနိယမ၊] လောကေ-၌၊ (ယေန - အကြင့်ကြောင့်၊) ပဉ္စဟိ သတေဟိ - ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပဉ္စသတာတိစ-ပဉ္စသတာသံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ စေရေဟေဝ- ရဟန္တာထေရ်တို့ချည်းသာ၊ ကတတ္တာ-ကြောင့်၊ ထေရိကာတိစ-ထေရိကာသံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤတွင် ပဌမမဟာသံဂါယနာအပြီးတည်း။

သင်္ကမ္ဘိစသည့်။ ။ [ကမ္ဘိကို အထူးမဖွင့်ကြ။] သင်္ကမ္ဘိတိ (ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဝစ္ဆန္တိ) သုဗ္ဗု + ကမ္ဘိ၊ [သံကို သုဗ္ဗု ဟု ဖွင့်၏။ “ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဝစ္ဆန္တိ” ကား သုဗ္ဗု၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖြစ်သော စကားတည်း။] သမ္မကမ္ဘိတိ (ဥဒ္ဓံ အဓောစ ဝစ္ဆန္တိ) သမ္မကမ္ဘိ၊ [ပ ဥပသာရ၏ ပကာရ အနက် (တမျိုး မက ၂ မျိုးပြားကြောင်း) ပြလို၍ “ဥဒ္ဓံ အဓောစ” ဟု ဖွင့်သည်။] သမ္မဝေဓိတိ စတုသု ဒိသာသု ဝစ္ဆန္တိ သုဗ္ဗု ပခေါမိ၊ [“စတုသု ဒိသာသု ဝစ္ဆန္တိ” ကား ပ အတွက် (အမျိုးမျိုး-ဟူသော) အနက်ကိုပြ၏။]

ဝိဂ္ဂိဟိပြီ။ ။ “သတေဟိ ပဉ္စဟိ-ကတာ” ဤစကားဖြင့် “ပဉ္စ + သတာနိ တေဿာ အတ္ထိတိ ပဉ္စသတာ” ဟု ဗဟုဗျာဓိ ဝစနတ်ကို ပြ၏ - ဟူ၍၎င်း၊ “ထေရေမဟဝ ကတတ္တာ” ဖြင့် “ထေရာ (မမာကဿပါဒယော) တေဿာ အတ္ထိတိ ထေရိကာ” ဟူသော အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်ကိုပြ၏-ဟူ၍၎င်း သာရတ္ထဖွင့်သည်။

ပန-ဆက်ဥးအံ့၊ ဣမိဿာ ပဌမ မဟာသံဂီတိယာ-ဤ ပဌမ မဟာသံဂါ
ယနာသည်။ ပဝတ္ထမာနာယ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်ရာ အခါ၌၊ ဝိနယံ - ကို၊
ပုစ္ဆန္တေန-သော၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်။ ပဌမံ အာဂုသော
ဥပါလိ၊ ပေ၊ ပညတ္တန္တိ ဝေမာဒိ ဝစန ပရိယောသာနေ - ပညတ္တံ ဤသို့ အစ
ရှိသော စကား၏ အဆုံး၌၊ ဝတ္ထုဗြိပုစ္ဆိ နိဒါနဗြိပုစ္ဆိ ပုဂ္ဂလဗြိပုစ္ဆိ တိတ္ထေ-
ပုဂ္ဂလဗြိပုစ္ဆိ ဟူသော ဤ စကားရပ်၌၊ ဝါ - ဤ စကားအရ၊ နိဒါနေ - ကို၊
ပုစ္ဆိတေ-မေးအပ်ပြီးသော်၊ တံ နိဒါနံ - ကို၊ အာဒိတော - မှ၊ ပဘုတိ - စ၍၊
ဝိတ္တာရေတွာ-အကျယ်ချဲ့၍၊ (ကထေတုကာမေန ဌဝေ) ယေနစ - အကြင်
ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ယသ္မာစ-အကြင်အကြောင်း
ကြောင့်လည်း၊ ပညတ္တံ-ပြီ၊ တေ သဗ္ဗံ- ဤအလုံးစုံကို၊ ဝါ- ဤ အလုံးစုံသော
ပညတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် , ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဝတ္ထုကို၊ ကထေတု
ကာမေန - ဖြေဆိုလိုသော၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေနေန - သည်၊ တေန
သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတီတိ-ဝိဟရတိ ဟူသော၊ (ဣဒံ-ဤ နိဒါန်းစကားကို၊)
ဝုတ္တံ-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့ အစရှိသော၊ (ဣတိတလုံး အကြေကြံ)
သဗ္ဗံ- အလုံးစုံသော နိဒါန်းစကားကို၊ (အာစရိယေန - စာချ ဆရာသည်။)
ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ပြောဆိုထိုက်၏၊ ဝေ-လျှင်၊ ဣဒံ - ဤတေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတီ
အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန-သည်၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန-ဆက်၊ တဉ္စ-ထိုနိဒါန်းစကားကိုလည်း၊ ပဌမ မဟာသံဂီတိကာလေ-
၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ စ - နိဂုံးကို ဆိုဥးအံ့၊ ဣတ္ထာဝတာ-
ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ ဣဒံစစနံ ကေန ဝုတ္တံ ကဒါ
ဝုတ္တန္တိ ဣဒေသံ ပဒါနံ-ဣဒံ ဝစနံ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံဟူသော ဤပုဒ်တို့၏ အတ္ထော-
အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပကာသိတော-ထင်ရှားပြီအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊
[ဤ အဋ္ဌကထာအစ၌ ပြခဲ့သော “ ကေန ဝုတ္တံ ကဒါ ဝုတ္တံ ” ၌ ပုဒ်တို့၏ အနက်
အဖွင့် ပြီးပြီ-ဟူလို။]

ဣမိဿာပန။ ။ ပဌမ သံဂါယနာ တင်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပဌမ သံဂါယနာကို
မြဲခြင်း၏အကျိုးကို ဆက်၍ပြလိုသောကြောင့် “ ဣမိဿာပန ” စသည်မိန့်၊ ပဌမသံဂါ
ယနာတင်ခဏ်းကို ပြရခြင်း၏အကျိုးကား - “ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ ” အစ
ရှိသော နိဒါန်းစကားကို အရှင်ဥပါလိဇောရ် ဆိုကြောင်း၊ ပဌမသံဂါယနာတင်ရာအခါ
တုန်းကဆိုကြောင်း၊ အရှင်မဟာကဿပက မေးတော်မူသည့်အတွက် အရှင်ဥပါလိ
ဇောရ် ဆိုကြောင်းကို နားလည်ရခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ နားလည်ရခြင်းသည် ပဌမသံဂါ
ယနာ တင်ခဏ်းကို ပြရခြင်း၏အကျိုးဖြစ်သည်။-ဟူလို။

ဣဒါနိ-၌၊ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဣတ္ထေ - ဟူသော ဤအမေး၌၊ (ပရိဟာရော-
 အဖြေကို မယာ-သည်။) ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။ ဝါ-ဆိုဥျားအံ့၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
 အယံ- ဤ အရှင်ဥပါလိကို၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပတ္ထေရေန - သည်၊
 နိဒါနိ-ကို၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်ပြီ၊ စာသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒါန်းကို မေးအပ်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အနေန - ဤ အရှင်ဥပါလိသည်၊ တံ နိဒါနိ - ကို၊
 အာဒိတော-မှ၊ ပတုတိ-၍၊ ပိတ္တာရေတို့-၄၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (ပရိဟာရော-
 ကို၊ မယာ, ဝုစ္စတေ-၏။) ဝေ-လျှင်၊ ဣဒိ-ဤတေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ
 အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန- သည်၊ ပဋ္ဌမ
 မဟာသံဂီတိ ကာလေ - ၌၊ ဝဒန္တေနပိ - လျှောက်ပြန်သော်လည်း၊ ဣမိနာ
 ကာရဏေန-အရှင်မဟာကဿမ၏ မေးခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်၊
 ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စ-နိဂုံးကား၊ ဣတ္ထာဝတာ-ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ
 ယဒါ ယသ္မာတိ ဣမေသံ မာတိကာပဒါနိ-တို့၏၊ အတ္ထော-သည်၊ ဝါ- ကို၊
 ပကာသိတော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဤအဋ္ဌကထာအစ ဝါထာဝယ် ပြခဲ့သော
 ထိုမာတိကာ ၃ ပုဒ်တို့၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ပြုခင်း ပြီးပြီ-ဟုလို၊]

ဣဒါနိ- ၌၊ ဝေရိတံ၊ ပေ၊ ဝိမိံ တတောတိ ဧတေသံ - တတော ဟူသော
 ဤမာတိကာပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း အကျိုး
 ၄၊ ဣဒိ-ဤစကားကို၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ (ကိ -အဘယ်သို့ဆိုအပ်သနည်း၊ ဤအမေး
 ကို ဗာဟိရ နိဒါန်းဆုံးခါနီး “ အာယောဂေါ ကရဏီယောတိ ” ကျမှ ပြန်
 အုပ်ပါ။) ပန - ဆက်၊ တေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတီတိ ဝေမာဒိဝစန
 ပဋိမဏ္ဍိတ နိဒါနိ-ဝိဟရတိ ဤသို့ အစရှိသော စကားဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်
 သော နိဒါန်းရှိသော၊ တံ ဧတံ ဝိနယပိဋကံ - ထို ဝိနည်း ပိဋကကို၊ ကေန-

မေးဘူး။ ။ သံဂါယနာတင်ရာ၌ ဘုရားစကားတော်ကိုသာ သံဂါယနာတင်
 ထိုက်သည် မဟုတ်လော၊ အဘယ်အကျိုးငှါ နိဒါန်းကိုလည်း သံဂါယနာ တင်ရပါ
 သနည်း၊ အဖြေကား - ဘုရားဟောဒေသနာ၏ ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်း၊ ပျောက်ဖျက်
 မသွားစေခြင်း၊ ယုံကြည်ဘွယ်ရှိခြင်းအကျိုးငှါ နိဒါန်းကိုလည်း သံဂါယနာ တင်ရပါ
 သည်၊ နဲ့ဥျားအံ့- “ မည်သည့်အခါတုန်းက, မည်သည့်အရပ်၌ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည်
 မည်သည့်ပရိသတ်မှာ ဤဒေသနာကို ဟောတော်မူ၏ ” ဟု ကာလ - ဒေသ - ဒေသက-
 ပရိသတ်တို့ကို ညွှန်ပြထားလျှင် ထို ဒေသနာသည် “ ကြံစည်၍ထားသော ဒဏ္ဍာရီမျိုး
 ဒေသနာမဟုတ်, တကယ်ဟောအပ်သောဒေသနာဖြစ်၏ ” ဟု ယုံကြည်လာ၏၊ ယုံကြည်
 လျှင် အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်မှတ်သားမည်ဖြစ်၍ မပျက်ပြားဘဲ ကြာရှည်စွာ တည်တံ့
 နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် မည်သည့်ဒေသနာ၌မဆို ကာလ-ဒေသစသော အခြေခံနိဒါန်းများ
 ပါရှိအောင် သံဂါယနာတင်ထားရပေသည်။

အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဓာရိတ် - အာဂုဏ်နှုတ်တက် ဆောင်ရွက်အပ်သနည်း၊ ကေန-သည်။ အာဘတ်-အဆက်မပြတ်အောင် ဆောင်အပ် သနည်း၊ ကတ္ထ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ- တည်သနည်း၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ (ပရိဟာရော-ကို၊ မယာ)ဝုစ္စတေ-၏၊ အာဒိတော-အစမှစ၍၊ တာဝ-အစဉ် အတိုင်း၊ [တာဝသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် “ ကမ ” အနက်ဟော၊] ဣဒံ-ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဘဂဝတော-၏၊ သမ္ပုခါ - မျက်မှောက်တော်၌၊ အာယ သ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန - သည်၊ ဓာရိတ် - အာဂုဏ် နှုတ်တက် ဆောင်ရွက် အပ်ပြီ၊ တဿ-ထို အရှင်-ဥပါလိ၏၊ သမ္ပုခယော-၌၊ စထာဂတေ + သည်၊ အပရိနိဗ္ဗိတေ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူသေးမီ၊ ဆဋ္ဌဘိညာဒိဘေဒေဟိ-ဆဋ္ဌ ဘိညာ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အနေကေဟိ - များစွာ ကုန်သော၊ ဘိက္ခုယဟဿေဟိ-ရဟန်း အထောင်တို့သည်၊ ဓာရိတ်-ပြီ၊ တထာဂတေ- သည်၊ ပရိနိဗ္ဗတေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီး လသော်၊ မတာကဿပပပ္ပမုခေ ဟိ-အရှင်မဟာကဿပ အမှူးရှိကုန်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ - ဓမ္မ သင်္ဂါဟက ထေရ်တို့သည်၊ (ဓာရိတ်-ပြီ။)

ကေနာဘတန္တိတ္ထေ-ကေနာဘတံ ဟူသော ဤအမေး၌၊ (ပရိဟာရော-ကို၊ မယာ ဝုစ္စတေ) တာဝ- တမ္မပဏ္ဍိမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ ဥပါလိတ္ထေရ်-ကို၊ အာဒိ-ကတွာ - အစပြု၍၊ အာစရိယ ပရံ ပရာယ - ဆရာ အဆက်ဆက်သည်၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်၊ တတိယသင်္ဂါဟိ - တတိယ သံဂါယနာသည်၊ (အတ္ထိ၊) တာဝ - ထိုတတိယ သံဂါယနာ တိုင်အောင်၊ အာဘတ် - အဆက်မပြတ်အောင် ဆောင်အပ်ပြီ၊ တတြ - ထို ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ (တနည်း)တတြ-ထို “အာစရိယပရမ္ပရာယ”ဟူသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အာစရိယပရံပရာ-ဆရာ အဆက်ဆက်တည်း။

ဓာရိတ် အာဘတ်။ ။ နှုတ်၌ တက်ရောက်နေအောင် (ရနေအောင်)ဆောင် ထားအပ်သော တရားသည် ဓာရိတ်မည်၏၊ [ရေဓာတ်၊ စုရာဒိဏေ၊ တ။] အဆက် မပြတ်အောင် ဆက်၍ဆက်၍ ဆောင်ထားအပ်သောတရားသည် အာဘတ် မည်၏။ [အာသည် အာမန္တန အနက်ဟော၊ ဘရဓာတ်၊ တ။]

တတြာယံ၊ ပေ၊ ပရာ။ ။ တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ အယံ အာစရိယာနံ ပရမ္ပရာ ပဝေင်္ဂီ ပဋိပတိ- (သီရတ္ထ) ၊ ပရာ- နောက်အဆက်လည်း၊ ပရာ- ထို့နောက် အဆက် လည်း၊ (ပရပရာ-ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍) ပရမ္ပရာ-ဟု ဖြစ်၏၊ တတြကို “တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ပါတိမောသိတာပုဒ်များ၌ “တတြိဒံ ပမာဏံ” စသည် ရှိရာဝယ် တတြဖြင့် ရှေ့စကားကို ပြန်၍ဖွင့်လှေ့၍သည်။

ဥပါလိ-ဥပါလိထေရ်၎င်း၊ ဒါသကောစေဝ-၎င်း၊ သောဏကော-၎င်း၊ သိဂ္ဂဝေါ-၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တော- မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏ သားဖြစ်သော၊ တိဿောစ-တိဿထေရ်၎င်း၊ (တနည်း) မောဂ္ဂလိပုတ္တော တိဿောစ-မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿထေရ်၎င်း၊ (ဣတိ - ဤသို့) ပဉ္စ-နသော၊ ဝိဇိတာဝိနော-ကိလေသာရန်ကို အောင်တော်မူပြီးကုန်သော၊ ဧတေ - ဤ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဇမ္ဗုသရိဂ္ဂယေ-သပြေပင်နှင့် တူသော အမည် ရှိသော၊ ဒီပေ- ကျွန်း၌၊ ပရမ္မရာယ- အဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ ဝိနယံ- ဝိနည်း ပိဋကကို၊ အစ္စန္ဒိမာနံ - မပြတ်မစဲအောင်၊ ယာဝ - လောက်၊ တတိယော - သော၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသည်၊ (အတ္ထိ- ၏၊ တာဝ- ထို တတိယသံဂါယနာတိုင်အောင်) အာနေသို-ဆောင်ခဲ့ကြကုန်ပြီ။

ဟိ-ဇွဲ၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ ဣမံ ဝိနယဝံသံ- ဤဝိနည်း အနှယ်ကို၊ ဣမံ ဝိနယတန္တိ-ဤဝိနည်းအစဉ်ကို၊ ဣမံ ဝိနယပဝေဏီ-ဤဝိနည်း အဆက် ကို၊ ဘဂဝတော-၏၊ သမ္ဗုခါ-၌၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ- သင်ယူပြီး၍၊ ဗဟူနံ - နသော၊ သိက္ခူနံ-တို့၏၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ပတိဂ္ဗာပေသိ - တည်စေပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ-ဇွဲ၊ [ဗဟူနံ ဟဒယေ ပတိဂ္ဗာပေသိကို ဇွဲ။] တဿ အာယသ္မာ တော-ထိုအရှင်ဥပါလိ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝိနယဝံသံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိနယေ-

ဝိဇိတာဝိနော။ ၊ ဝိဇိတသဗ္ဗကိလေသာ ပဋိပက္ခတ္တာ = အောင်အပ်ပြီးကုန်သော အလုံးစုံကိလေသာရန် ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇိတဝန္တေ၊ (ဝိကာ)၊ တာဝိ ပစ္စည်းကို တဝန္တပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သည်။ “ ဝိဇိနိ” သူတိ ဝိဇိတာဝိနော” ဟု ပြု။

ဇမ္ဗုသရိဂ္ဂယေ။ ။ ဇမ္ဗုသဒိသနာမေ (သာရတ္ထ) ဤဒီကာ၌ “ သရိကို သဒိသ၊ အဂ္ဂယကို နာမ” ဟု ဖွင့်၊ သရိသဒ္ဓါ၏ သဒိသအနက်ဟောကြောင်းကို “ ဣယတမက်” စသော ကစ္စည်း ဥဏာဒ်သုတ်၊ “ ဗျုတ္တပသရိဝဏ္ဏ” ဟူသော တိကနိပါတ် ဇမ္ဗု ခါဒကဇာတ်၏ “ ဗျုပေါတကသမာနဝဏ္ဏ” ဟူသော အဖွင့်တို့ကြည့်ပါ။ [ဇမ္ဗုနာ + သရိ + အဂ္ဂယော ယဿာတိ ဇမ္ဗုသရိဂ္ဂယော (ဒီပေါ) ။]

ဝိမတိ။ ။ ဇမ္ဗုသရိဂ္ဂယေတိ ဇမ္ဗုသဒိသော သိရိမန္တော အဂ္ဂယော နာမံ ယဿ ဒီပဿ၊ တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဤဒီကာအလို “ ဇမ္ဗုသရိဂ္ဂယေ ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိရမည်။ “ သဒိသော ” ဟု အပိုထည့်ရသဖြင့် ဤ ဝိမတိပါဠိကို စဉ်းစားသင့်၏။ နိဿယသ္မိံ “ ဇမ္ဗုသရိ အမည်ရှိသော ” ဟု ပေးကြသည်ကား ဤဒီကာဖွင့်နှင့်လည်း မညီ။ “ ဇမ္ဗုသရိဒီပ ” ဟုလည်း အမည်မရှိသော်ကြောင့် မကောင်း။

ဝိနယဝံသံ ပေ၊ ပဝေဏီ ။ ။ ဝိနယဝံသံတိ အာဒိဟိ တီဟိ ဝိနယပါဠိယေဝ ကထိတာ၊ ပရိယာယ ဝစနတ္တာ = ဝံသ၊ တန္တိ၊ ပဝေဏီ ဥ ပုဒ်လုံးက ပရိယာယ်သဒ္ဓါများ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိနယဝံသံ စသော ဥ ပုဒ်တို့ဖြင့် ဝိနည်းပါဠိတော်ကိုပင် ဆိုအပ်သည်။

၌၊ ပကတညတံ - ပဌမ ပြုအပ်သော သဘောကို သိသူတို့၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ-
 တတ်သိနားလည် သူတို့၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တေသု- ရောက်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေသု-
 တို့တွင်၊ ပုထုဇ္ဇန သောတာပန္န သကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော-တို့သည်၊ ဂဏ
 ပထ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ ဝိတိဝတ္ထာ - လွန်ကုန်ပြီ၊ ဒီဏာသဝါနိ - တို့၏၊ ဧဝံ
 သဟဿံ-တထောင်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီးဒါသကတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊
 တဿေဝ-ထို အရှင်ဥပါလိ၏ပင်၊ သံဒ္ဓိဝိဟာရိကော- ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေ
 တပည့်သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ သော - ထို ဒါသကထေရ်သည်၊ ဥပါလိတ္ထေ
 ရဿ-၏၊ သမ္ပုဒါ-၌၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ တထေဝ- ထိုအရှင်ဥပါလိအတူသာ၊
 ဝိနယံ -ကို၊ ဝါစေသိ - ဆိုစေပြီ၊ ဝါ-ပို့ချပြီ၊ တဿာပိ အာယသ္မတော-
 ထိုအရှင် ဒါသက ၏လည်း၊ သန္တိကေ - ၌၊ ပေ၊ သဟဿမေဝ - သည်ပင်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ ပေ၊ တထေဝ-ထိုဒါသကထေရ် အတူသာလျှင်၊ ပေ၊ သောပိ-
 ထို သိဝဂ္ဂထေရ်သည်လည်း၊ ပေ၊ အရဟန္တ သဟဿဿ- ရဟန္တာတထောင်
 ၏၊ ဓုရဂ္ဂါဟော- ပဓာနဖြစ်၍ သင်ယူသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ပေ၊ ဧတ္ထကာနိ
 သတာနိတိဝါ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့ ဟူ၍ ၎င်း၊ ဝါ-ရာပေါင်း
 မည်မျှတို့ဟူ၍၎င်း၊ ဧတ္ထကာနိသဟဿာနိတိဝါ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော
 အထောင်တို့ ဟူ၍၎င်း၊ ဝါ- ဟူ၍၎င်း၊ အပရိစ္ဆိန္နာ-မပိုင်းဖြတ်အပ်ကုန်သည်၊
 အဟောသိ- ပြီ၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ အတိမဟာ - အလွန်
 များသော၊ ဘိက္ခုသဗုဒါယော- ရဟန်း အပေါင်းသည်၊ အဟောသိကိရ- ရှိခဲ့
 သံတတ်၊ ပန - ကား၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊ အာနုတာဝေါ-
 သည်၊ တတိယ သံဂီတိယံ- တတိယသံဂါယနာတင်ခင်း၌၊ ပါကဋော-သည်၊
 ဘဝိဿတိ-တုံ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဣဒံဝိနယ ဝိသုကံ- ကို၊ တာဝ-တမ္ပပုဏ္ဏိမှ ရှေးဥျး
 စွာ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ - ၌၊ ဣမာယအာစရိယ ပရမ္မရာယ - သည်၊ ယာဝ- လောက်၊
 တတိယသံဂီတိ- သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တာဝ-အောင်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊
 ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏။ [ပဌမသံဂါယနာ ပြီးပြီ။]

ပကတညတံ။ ။ ပကတံ-အစပဌမ ပြုအပ်သောသဘောကို (သဘောရင်းကို) ဇာန
 န္တိတိ ပကတညနေော၊ တေသံ+ဘာဝေါ ပကတညတာ။ [ပကတညတန္တိ ဝေယျတ္တိယံ
 (ထက်မြက်သူတို့၏အဖြစ်သို့) ပဋုဘာဝံတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ” တို့ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်။]

ဓုရဂ္ဂါဟော။ ။ “ပဓာနေ အန္တိကေ ဓုရော”အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဓုရသဒ္ဓါသည်
 ပဓာနအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပဓာနဂ္ဂါတိ အဟောသိ၊ သဗ္ဗေသံပါမောက္ခော
 ဟုတ္တာ ဝဏ္ဏိတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ “ဓုရော + ဟုတ္တာ + ဝါပေ.၃
 ဓုရဂ္ဂါဟော” ဟုပြု၊ [“ဓုရဘာဝံ ဂဏ္ဍာတိတိ ဓုရဂ္ဂါဟော” ဟု ယောဇနာပြုသေး၏။]

ဒုတိယသံဂါယနာအခဏ်း

ပန - ကား၊ ဒုတိယသင်္ဂါတိ ဝိဇာနနတ္ထံ - ဒုတိယ သံဂါယနာကို သိခြင်း အကျိုးငှါ၊ အယံ အနတ္တမော-ဤအစဉ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ယဒါ-အကြင် အခါ၌၊ [ယဒါနိဗ္ဗာယံ သုတံ သမ္ဗန္ဓော၊] သဒ္ဓမ္မံ - ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မကို၊ သင်္ဂါ ယိတွာန-သံဂါယနာတင်ပြီး၍၎င်း၊ သဗ္ဗမိ-အလုံးစုံသောအရပ်၌၊ ဇောတယိ တွာစ-ထွန်းလင်းစေပြီး၍၎င်း၊ ယာဝဇိဝိတပရိယန္တံ - အသက်အပိုင်းအခြား တိုင်အောင်၊ ဝါ- အသက်ဆုံးသည့် တိုင်အောင်၊ (ယာဝယုဉ်ရာ၌ ဒုတိယာ ထားသည်။) ဌတွာ- တည်ပြီး၍၊ ပဉ္စသတောပိ-ငါးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိသည် လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [ပဉ္စ + သတောနိ ယေသန္တိ ပဉ္စသတော၊] ဒိဏာသဝါ- ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ ဇုတိမန္တော - ပညာတည်း ဟူသော ဆီမီးရောင် ရှိကုန်သော၊ ဝါ - တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော် ရှိကြကုန်သော၊ ကဿပအာဒယော- အရှင်မဟာကဿပ အစရှိတုန်သော၊ တေ ထေရာ-ထို ထေရ်တို့သည်၊ ဇိဏသ္မေဟပဒီပါဝ - ကုန်ပြီးသော ဆီရှိသော ဆီမီးတို့ကဲ့သို့၊ အနာလယာ- ကပ်ငြိတွယ်တာ တဏှာမရှိကြကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိဗ္ဗာယံ သု- အနုပါဒိယေသ နိဗ္ဗာနဖြင့် မြေငြိမ်းချမ်းတော် မူကြကုန်ပြီ၊ [“ တေဝိ ထေရာ-ထိုထေရ်တို့သော်မှလည်း ” ဟုပိအကြေကြံ၍လည်းအနက်ပေးကြ၏။]

အထ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူကြရာ ထိုအခါမှ နောက်၌၊ [ယဒါ၏ နိယမ] အနတ္တမေန - အစဉ်အားဖြင့်၊ ရတ္တိန္ဒြိဝေသု - ညဉ့်နေ့တို့သည်၊ ဝစ္ဆန္တေသု- လွန်သွားကုန်လသော်၊ ဘဝဝတိ-သည်၊ ဝဿသတ ပရိနိဗ္ဗာ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ အနှစ်တရာ ရှိလသော်၊ ဝါ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် အနှစ်တရာမြောက်လသော်၊ ဝေသာလိကာ-ဝေသာလီ ပြည်ဟူသောနေရာရှိကုန်သော၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ-ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ အမျိုးသားဖြစ်ကုန်

ဇုတိမန္တော။ ။ဇောတိမန္တောတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ဂါထာမန္တဝေသေန (ဇောဆိုလျှင် ယဂိုဏ်း ပျက်မည် စိုး၍) ဇုတိမန္တောတိ (ဩကို ဥပြု၍) ဝုတ္တံ၊ တိဉ္စလည်း ယဂိုဏ်း ရအောင် ဒီဃပြုထားသည်၊ ပညာဇောတိသမ္ပန္နာတိ အတ္ထော၊ [နေခံ၌ “ ဇိဏသ္မေဟ ပဒီပါ ” ကိုကြည့်၍ “ ပညာမီးရောင်ရှိကုန်သော ” ဟု ဖွင့်သည်။] တေဇဝန္တောတိဝါ၊ မဟာနဘာဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဋီကာ၊ ဤအလို ဇောတိမဟုတ်၊ ဇုတိပုဒ်ပင်တည်း။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ။ ။ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ၊-ဋီကာ၊ ဝဇ္ဇိတိုင်းဝယ် ဝေသာလီမြို့၌ အမျိုးတို့၏ သားတို့၊ “ ဝဇ္ဇိသု + ပုတ္တာ ဝဇ္ဇိပုတ္တာ ” ဟု ပြု၊ က အနက် မရှိ၊ ဝဇ္ဇိတိုင်းတို့၌ အမျိုးသားတို့၊ ဝါ-ဝဇ္ဇိတိုင်းက အမျိုးသားတို့။

သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဝေသာလိယံ- ဝေသာလိန္ဒြိယံ [ဒီပေသံ၌ စပ်၊] သိရိ
 လောဏကပွေ-တမျိုးတဖုံကြိဆအပ်သော သားချိုရှိသောဆားသည်၊ ဝါ-
 သားချိုဖြင့် ဆားကို ဆောင်၍ ဆားမရှိသောအခါ ယာဝကာလိက ဘောဇဉ်
 နှင့် ရောစပ်၍ စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ - အပ်၏၊ ဒွဂ်လကပွေ- တမျိုးတဖုံ
 ကြိဆအပ်သော လက် ၂ သစ်သည်၊ ဝါ - လက် ၂ သစ် နေမုန်းတိမ်းသော
 အခါ ယာဝကာလိက ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ - ၏၊ ဂါမန္တရ
 ကပွေ-တမျိုးတဖုံကြိဆအပ်သောရွာတပါးသည်၊ ဝါ-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသော
 ရဟန်း၏ ရွာတပါးသို့ သွားအံ့ ဟု ကြံ၍ အတိရိတ် ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော
 ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ- ၏၊ အာဝါသကပွေ-တမျိုးတဖုံ

သိရိလောဏကပွေ။ ။ ဧတ္ထ ကပ္ပသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပတ္ထော၊ တေန သိရိလောဏ
 ဝိကပ္ပေါဝိ ကပ္ပတိ၊ ဣဒ္ဓိပက္ခန္တရံ ကပ္ပတီတိ အတ္ထော၊ (ဝိမတိ)၊ သဒ္ဓါ ကျမ်း၌
 “ဝိကပ်” ဟူသည် တနည်းတဖုံ ပြုစီရင်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပက္ခန္တရံ-အဖို့တပါး၊
 ဝါ - နည်းတမျိုး” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိနည်း၌လာသော ရိုးရာနည်းမှတပါး တမျိုးတဖုံ
 ကြိဆအပ်သော ဤနည်းလည်း အပ်၏-ဟူလို၊ [သိရိ° ယဿ အတ္ထိတံ သိရိ°=တည်ရာ
 တည်းဟူသော ဥးချိုရှိသော၊ လောဏံ - ဆားတည်း၊ သိရိ°စ+တံ+လောဏံ°စာတိ
 သိရိလောဏံ၊ သိရိလောဏေန+ကပွေ၊ သိရိလောဏကပွေ။]

အကျဉ်းစကား။ ။ ဤ သိရိလောဏကပွေစသော စကားစုသည် ပြောဆို၍
 လွယ်ကူအောင် အကျဉ်းချုပ် ပြအပ်သော စကားစုတည်း၊ အကျယ်မှာ - သိရိန
 လောဏံ ပရိဟရိတွာ ပရိဟရိတွာ- သားချိုဖြင့် (သားချို၌ထည့်၍) ဆားကို သွား
 လေရာ ဆောင်ယူ၍၊ အလောဏက ဝိက္ခပါတေန သဒ္ဓိ° ဘုဒ္ဓိတုံကပ္ပတိ-ဆားမရှိသော
 ဆွမ်းနှင့် အတူရော၍ စားကောင်း၏၊ သိန္နိမိသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ် မသင့်- ဟူလို။

ဒွဂ်လကပွေ။ ။ ဒွဂ်လံ အတိတ္တန္တယ-မွန်းတည့်ပြီးနောက် အရိပ်လက် ၂ သစ်
 လောက် လွန်သော်လည်း၊ ဝိကာလေ ဘောဇနံ ဘုဒ္ဓိတုံ ကပ္ပတိ- (ထုံးစံအားဖြင့်)
 မအပ်သော်လည်း ဤ ကြိဆအပ်သော နည်းတမျိုးအားဖြင့် ဝိကာလန္တ ဘောဇဉ်ကို
 စားကောင်း၏-ဟူလို။

ဂါမန္တရကပွေ။ ။ ဂါမန္တရံ ဂမိဿာပီတိ ပဝါရိတေန အနတိရိတ္တဘောဇနံ
 ဘုဒ္ဓိတုံ ကပ္ပတိ=ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းသည် (ထုံးစံအတိုင်းအားဖြင့် အနတိရိတ္တ
 ဘောဇဉ်ကို မစားကောင်းသော်လည်း) ရွာတပါးသို့ သွားစရာရှိလျှင် ထိုသွားစရာကို
 အကြောင်းပြု၍ စားကောင်း၏၊ ဟု ကြံစည်ကြသည်။

အာဝါသကပွေ။ ။ ကေသီမာယံ နာနာသေနာသနေသု ဝိသုဝိသု ဥပေါသထာ
 ဒီနိ သံဆကမ္မာနိ ကာတုံ ဝဇ္ဇတိ = (မဟာသိမ်ကြီးတခု၌ ကျောင်းဆောင် အများရှိရာ
 ကိုယ်ကျောင်း အသီးအသီး၌ ကံမပြုကောင်းသော်လည်း) ဤကြိဆထားသော နည်း
 ဖြင့်ကား ပြုကောင်း၏။

ကြိဆအပ်သော ကျောင်းသည်။ ဝါ - မဟာသိမ်ကြီး တသိမ်ထည်းဝယ်၊ အသီးသီးကျောင်း၌ သံဃာ့ကံကို ပြုခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ-၏ အနုမတိကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံ ကြိဆအပ်သော အလိုဆန္ဒသည်။ ဝါ - မလာရောက်သေးသော ရဟန်းတို့၏ အလိုဆန္ဒကို လာမှ ယူမည် ဟု ကြံ၍ ဝဂ်ဖြစ်သော သံဃာဖြင့် ကံပြုပြီးနောက်မှ အလိုဆန္ဒကို ယူခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ - ၏ အာစိဏ္ဏကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံကြိဆအပ်သော ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ အလှေအကျက်သည်။ ကပ္ပတိ-၏ အမထိတကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံ ကြိဆအပ်သော နို့ရည်သည်။ ဝါ - နို့ရည် အဖြစ်ကိုလည်းစွန့် , နို့ခမ်း အဖြစ်သို့လည်း မရောက်သေးသော နို့ရည်ကို ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသော ရဟန်း၏ သောက်ခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ-၏ ဇ္ဇေဋ္ဌာဂိ-သေရည်အဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော သေနကို ပါတုံ - သောက်ခြင်းငှါ။ ကပ္ပတိ-၏ အဒသကံ-အမြိတ်အဆာမရှိသော နိသီဒနံ-နိသီဒိနံသည်။ ကပ္ပတိ-၏ ဇာတရူပ ရဇတံ- ရှေ့ငွေသည်။ ကပ္ပတိ - ၏ ဣတိ - သို့၊ ဒသ- ကုန်သော။

အနုမတိကပ္ပေါ။ ။ [အနုမတိ-လျော်စွာဖြစ်သောအလို၊ ဝါ - ဆန္ဒ။] အနာဂတာနံ အာဂတကာလေ အနုမတိံ ဂဟေသာာဓိတိ တေသု အနာဂတေသုယေဝ ဝဂ္ဂေန သံဆေန သံဆကမ္ပံ ကတ္တာ (ကံပြုပြီးမှ) ပစ္စာ အနုမတိံ ဂဟေတုံ ကပ္ပတိ။ ဝဂ္ဂကမ္ပံ နဟောတိတိ အဓိပ္ပာယ်ော-မဟာသိမ်၌ ကံပြု၍ သံဃာစည်းဝေးစဉ် မဟာသိမ်တွင် ပါဝင်နေသော ရဟန်းတချို့က မရောက်လာကြသေး။ ထိုအခါ “လာတော့မှ သူတို့ဆန္ဒကို ယူတာပေါ့” ဟု ဆို၍ ကံပြုနှင့်ကြ၏။ ဝဂ္ဂတံ မဖြစ်ဘူးဘူး [ဝိနည်းထုံးစံအတိုင်းကား ဝဂ္ဂကံ ဖြစ်၍ ကံပျက်ပင်တည်း။]

အာစိဏ္ဏကပ္ပေါ။ ။ ဘုရားဆရာစသော အာစရိယနှင့် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကြီးတို့၏ အလှေအကျက်ဟူသမျှ (ဝိနည်းနှင့် ညီညီ-မညီညီ) အပ်သည်ချည်းသာ။ [ဝိနည်းနှင့် ညီမှ အပ်သည်၊ မညီလျှင် မအပ်-ဟု အစစ်မှတ်။]

အမထိတကပ္ပေါ။ ။ [“တတ္ထန္တမထိတံပုထ” ရက်တက်မဟုတ်သော နို့ရည်တမျိုးကို “အမထိတ” ဟု ခေါ်။] ယံ ဒီရံ ဒီရတာဝံ ဝိဇေတံ, ဒဓိဘာဝံ အသမ္ပတ္တံ၊ တံ ဘုတ္တာဂိနာ ပဝါရိတေန အနတိရိတ္တံ ဘုဗ္ဗိတုံ ကပ္ပတိ။ [ထုံးစံအတိုင်း ကား ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းမှာ မအပ်။]

ဇ္ဇေဋ္ဌာဂိပါတုံ။ ။ ဧတ္ထ ဇ္ဇေဋ္ဌာဂိတိ တရုဏသုရာ - နုသောသေရည်။ ယံ မဇ္ဇသမ္ဘာရံ ဧကတော ကတံ-သေရည်ဖြစ်၍ အဆောက်အဦးများကို တပေါင်းတည်းပြု၍ စိမ်ထားပြီ။ ဗန္ဓဘာဝံ အသမ္ပတ္တံ-သေရည်ကား မဖြစ်သေး။ တံ ပါတုံ ဝဇ္ဇတိ။ [ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အဆောက်အဦးများကို ရေ၍စိမ်ထားလျှင် မအပ်တော့။]

အဒသကံ။ ။ နိသီဒနသိက္ခာပုဒ်၌ နိသီဒိနံမှာ အမြိတ်အဆာပါရသည်။ သူတို့ကြိဆထားသော နည်းတမျိုးအားဖြင့်ကား အမြိတ်အဆာ မပါသော်လည်း အပ်သတတ်။

ဣမာနိဝတ္ထုနိ-ဤဝတ္ထုတို့ကို ဒီပေသုံ-ပြီ၊ တေသံ-ထိုဝဇ္ဇီတိုင်း၌ အမျိုးသား ရဟန်းတို့၏ သုသုနာဂပုတ္တော - သုသုနာဂမင်း၏ သားဖြစ်သော၊ ကာလာ သောကောနာမ-မည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ပက္ခော-အသင်းအပင်းသည်၊ ဝါ-ဘက်သားသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ကာကံဏ္ဍကပုတ္တော-ကာကဏ္ဍက ပုန်ဏား ၏ သားဖြစ်သော၊ အာယသ္မာ ယသော-အရှင် ယသသည်၊ ဝဇ္ဇီသု - ဝဇ္ဇီ ဟု ဗဟုဝစ် အမည်ရသော၊ (ဇနပဒေ-ဇနပုဗ်၌) စာရိကံ - ဒေသစာရိကို၊ စရ မာနော-သော်၊ ဝေသာလိကာ - န်သော၊ ဝဇ္ဇီဝိတ္ထကာ - န်သော၊ ဘိက္ခု- တို့သည်၊ ဝေသာလိယံ-၌၊ ဒသ- န်သော၊ ဝတ္ထုနိ-တို့ကို၊ ဒီပေဇ္ဇိကိရ- ပြကြ ကုန်သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတ္တာ-၍၊ (စိန္တေန္တော၌ စပ်) ယှာဟံ (ယော အဟံ)-သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ သာသနာပိပတ္တိ - သာသနာတော်၏ ပျက်စီး ခြင်းကို၊ သုတ္တာ- ကြားရ၍၊ ဝါ - ကြားရပါလျက်၊ အပ္ပေါသုတ္တော- အား ထုတ်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ- ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ ဘဝေယျံ-ဖြစ်ရာ၏၊ (တဿ ဓေ- အား၊ ဝါ- ၏) တေ-ဤသို့ ကြောင့်ကြမဲ့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ခေါပတိဂ္ဂုပ- မလျှော့ပတ်ချေ၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ အဓမ္မဝါဒိနော-အဓမ္မဝါဒီအလဇ္ဇီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ နိဂ္ဂဟေတွာ- နှိပ်၍၊ ဓမ္မ- ဓမ္မကို၊ ဒီပေမိ- ပြအံ့၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စိန္တေန္တော-လျက်၊ ယေန- အကြင်အရပ်၌၊ ဝေသာလီ-သည်၊ (အတ္ထိ- ၏) တံ-ထိုဝေသာလီမြို့ရှိရာအရပ်သို့၊ အဝသရိ-သွားပြီ၊ တတြ ဝေသာလိယံ-၌၊ ကာကဏ္ဍကပုတ္တော - သော၊ အာယသ္မာယသော - သည်၊ မဟာဝနေ- မဟာဝန်၌၊ ကုဗ္ဗာဂါရသာလာယံ-စုလစ်မွန်ချွန် အထွင်ရှိသောကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

ဇာတုဂ္ဂုပံ ရဇတံ ။ ။ သရသတော (မိမိသဘောမှ) ဝိကာရံ အနာပဇ္ဇိတွာ (ပြောင်းလွဲခြင်းသို့ မရောက်ဘဲ) သဗ္ဗဒါ ဇာတုဂ္ဂုပမေဝ ဟောတိ-အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်မြဲ သားဘာ ရှိသည်သာ၊ [“ဇာတံ+ဂ္ဂုပံ ဇေဿာတိ ဇာတုဂ္ဂုပံ” ဟု ပြု၊] “မံလ သက္ကာဝတာယ (ဖြူဖွေးသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ရာဇတိ-တောက်ပ တင့်တယ်၏၊ ဣတိ ရဇတံ” ဟု ပြု၊ “ရာဇ-ဒိတ္ထိယံ” ဓာတ်၊ တပစ္စည်း အာကို ရသယု။

ဝဇ္ဇီသု ။ ။ ဇနပဒေဝစနတ္တာ-ဇနပုဗ်ဟာသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုဝစနံ ကတံ၊ စကောဝိ ဟိ ဇနပဒေါ ရူဇိသဒ္ဓတ္တာ (ဇနပုဗ် အပိုင်စားရသော ဝဇ္ဇီမင်းသားတို့၏ ဗဟုဝစ်အမည်ကို ဇနပုဗ်တစ်ခု၌ တင်စားထားသော ဌာနုပစာ အတင်ရူဇိသဒ္ဓါ၏အဖြစ် ကြောင့်) ဗဟုဝစနေန ဝုစ္စတိ။ [ဥပစာသဒ္ဓါတိုင်း၌ မူလလိနံဝစ် မပျက်ရ။]

တေနခေါပနသမယေန-၌၊ ဝေသာလိကာ၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥပေါသထေ-ဥပုသ်ဖြစ်သော၊ တဒဟု - ထိုနေ့၌ [တံ+အဟ၊ သ္မိံဝိဘတ်ကို ဥပြု။] ကံသပါတီ-ရွှေခွက်ကို၊ [ကံသပါတီန္တိ သုဝဏ္ဏပါတီ။] ဥဒကေန-ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊ မဇ္ဈေ-အလည်၌၊ ထပေတွာ-၍၊ အာဂတာဂတေ-လာကုန် လာကုန်သော၊ ဝေသာလိကေ-ဝေသာလီမြို့ ဟူသော၊ နေရာရှိကုန်သော၊ ဥပေါသကေ - တို့ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒန္တိ - ပြောဆို အလှူခံကြကုန်၏(ဏိံ)၊ အာဂုသော-ဒါယကာတို့၊ သံဃဿ-အား၊ ကဟာ ပဏန္တိ-တကျပ်ကို၎င်း၊ ဝါ-တကျပ်ကိုဖြစ်စေ၊ အဗုဗ္ဗိ - တကျပ်၏ ထက်ဝက် ကို၎င်း၊ ဝါ-ငါးမူးကိုဖြစ်စေ၊ ပါဒဗ္ဗိ-တကျပ်၏ လေးဘို့တဘို့ကို၎င်း၊ ဝါ- တမတ်ကို ဖြစ်စေ၊ မာသက ရူပဗ္ဗိ-အရုပ်ရှိသော ဝဲကို၎င်း၊ ဝါ-တဝဲကိုဖြစ်စေ၊ ဒေထ-လှူကြကုန်လော့၊ သံဃဿ-၏၊ ပရိက္ခာရေန-ပရိက္ခရာဖြင့်၊ ကရဏီယံ- ပြုဘွယ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ - နံ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ (ဣတိ တလုံးကြော) သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော စကားကို၊ ယာဝ- လောက်၊ ဣမာယ ပန ဝိနယသင်္ဂီတိယာ ၊ ပေ ၊ ဝုစ္စတီတိ-ဟူသော၊ (ပါဠိ- သံဂီတိက္ခန္ဓက ပါဠိသည်၊ အတ္ထိ-၏) တာဝ-ထို ပါဠိတိုင်အောင်၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ဆိုရာ၏၊ ဝါ-ဆိုပါလော့၊ [ဣမာယ ဝိနယသင်္ဂီတိယာ-ဤ ဝိနယသင်္ဂါယနာ၌၊ သတ္တဘိက္ခုသတာနိ - ခုနစ်ရာသော ရဟန်းတို့သည်၊ အနုနာနိ - မလျော့ ကုန်သည်၊ အနဗိကာနိ- မပိုကုန်သည်၊ အဟေသံ - နံပြီ၊ တဗ္ဗာ - ကြောင့်၊ အယံ ဒုတိယသင်္ဂီတိ-ကို၊ သတ္တသင်္ဂါတိ-သတ္တသင်္ဂါတိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ စ-ဆက်၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ တသ္မိံ သန္ဓိပါတေ - ထိုအစည်းအဝေး၌၊ ဒွါဒသ ဘိက္ခုသတ သဟဿာနိ - တဆဲ့ နှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တသန်း နှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတာ ယသေန - သည်၊ သမုဿာ ဟိတာ - ကောင်းစွာ တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) သန္ဓိပတိံ သု- စည်းဝေးကြကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုတသန်းနှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ အာယသ္မတာ ရေဝတေန-သည်၊ ပုဋ္ဌေန - မေးအပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဝိနယံ-ကို၊

ဥပေါသထေ။ ။ ဥပ + ဝသထဟု ခွဲ၊ ဥပဝသန္တိ ဣတိ ဥပေါသထော၊ ပဉ္စ အနှင့် ဝကို (အဝကို) - ဩ ပြု၊ ဣ-ဤနေ့၌၊ ဥပဝသန္တိ - (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့က သီလ စောင့်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူတို့က လုံးလုံး အစာမစားခြင်း၊ တချို့က နို့ရည် မျှလောက် ပျားရည်မျှလောက်ကို သောက်ခြင်းစသော အကျင့်နှင့်) ဥပေတာ-ပြည့်စုံ ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍ + ဝသန္တိ - နေထိုင်ကြ၏၊ ဣတိ ဥပေါသထော။ [သဗ္ဗသော အာဟာရဿ အဘုဉ္ဇနသင်္ခါတေန အနသနေနဝါ (အစာ မစားခြင်းဖြင့်၎င်း)] ဝိရပါန မဝပါနာဒိမတ္တေနဝါ ဥပေတာ ဟုတွာ ဝသန္တိတိ အတ္ထော။]

ဝိသဇ္ဇန္တေန-ဖြေဆိုသော၊ သဗ္ဗကာမိတ္ထေရေန- သဗ္ဗကာမိထေရ်သည်၊ ဒသ-
ကုန်သော၊ တာနိဝတ္ထုနိ-တို့ကို၊ ဝိနိစ္ဆိတာနိ-ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ အဓိကရ
ဏ်-ကို၊ ဝုပသမိတ်-ငြိမ်းစေအပ်ပြီ၊

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ပုန-တဖန်၊ ဓမ္မဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဝိန
ယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဂါယိသာမ-ကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့တိုင်ပင်၍၊ တိပိဋကဓရေ-
ပိဋကသုံးပုံကို ဆောင်ကုန်သော၊ ပတ္တပဋိသန္တိဒေ- ရောက်အပ် ရအပ်သော
ပဋိသန္တိဒါရိကုန်သော၊ သတ္တသတေ - ခုနစ်ရာ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊
ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဥစ္စိနိတွာ-ရွေးချယ်ပြီး၍၊ ဝေသာလိယံ-၌၊ ဝါလိကာရာဓေ-
ဝါလိကဓရ်ကျောင်းတိုက်၌၊ သန္နိပတိတွာ-စည်းစဉ်း၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရေ
န - သည်၊ သံဂါယိတသဒိသဓေစ - သံဂါယနာ တင်အပ်သည်နှင့် တူစွာ
သာလျှင်၊ သမ္ဗု- သော၊ သာသနမလံ- သာသနာတော်၏ အညစ်အကြေးကို၊
သောဓေတွာ- သုင်သင်ပြီး၍၊ ပုန-တဖန်၊ ဝိဋကဝသေန- ၎င်း၊ နိတာယ
ဝသေန-၎င်း၊ အဂ်ဝသေန-၎င်း၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-၎င်း၊ (ဝဝတ္ထပေတွာ-
ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍) [ဝဝတ္ထပေတွာပါလျှင် ပိုကောင်း၏၊ မပါလျှင်
ထည့်ပါ။] သမ္ဗု-သော၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဂါယိ-သု-ကုန်ပြီ၊
အယံသံဂီတိ-သည်၊ အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ-ရှစ်လတို့ဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ၊

လောကေ-၌၊ ယာ-အကြပ် သံဂါယနာကို၊ (ယေန-ကြောင့်၊) သတ္တဟိ
သစောဟိ-ရဟန္တာခုနစ်ရာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ သတ္တ
သတာတိစ-သတ္တသတာသံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေ့၌၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီး
သော ဗဒ္ဓမသံဂါယနာကို၊ ဥပါဒါယ- ဣဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ- ထောက်စာ၍၊
ဒုတိယာတိစ-ဒုတိယ သံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ သာအယံ
သံဂီတိ- ထိုဒုတိယ သံဂါယနာကို၊ ယေဟိ ထေရေဟိ - တို့သည်၊ သံဂီတာ-
သံဂါယနာ တင်အပ်ပြီ၊ တေသု-ထို ထေရ်တို့တွင်၊ ဝိဿုတာ-ထင်ရှားကျော်
စောကုန်သော၊ သဗ္ဗကာမီ - သဗ္ဗကာမိထေရ်သည်၎င်း၊ သာဇ္ဇောစ- သည်
၎င်း၊ ရှေ့ဝတော-သည်၎င်း၊ ခုဇ္ဇသောဘိတော-သည်၎င်း၊ ယသောစ-သည်
၎င်း၊ သာဏ သမ္ဘူတော - သာဏအရပ်၌ နေသော သမ္ဘူတ ထေရ်သည်
၎င်း၊ ဧတေ ထေရာ - တို့သည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ - အရှင် အာနန္ဒာထေရ်၏၊
သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေတပည့်တို့တည်း၊ တထာဂတံ-ကို၊ ဒိဋ္ဌ
ပုဗ္ဗာ-ရှေး၌ ပူးမြင်လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ [ဘုရားကို မှီလိုက်ကြသည့် - ဟူလို၊]
သုမနောစ-ကို၎င်း၊ ဝါသဘဂါမိစ-ကို၎င်း၊ ဧဒ္ဓေ-ကုန်သော၊ ဣမေ-ဤထေရ်
တို့ကို၊ အနုရုဒ္ဓဿ-၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ - ဟူ၍၊ ခြေ ယျာ - သိထိုက်ကုန်၏၊

တထာဂတံ-ကို၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ - ရှေး၌ ပူးမြင်လိုက်ကြရကုန်ပြီ၊ [ပုဗ္ဗေ+ဒိဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ၊ ဒိဋ္ဌ၌ တပစ္စည်းလည်း အတိတ်ကတ္တားဟော၊ ဒိဋ္ဌနှင့် ပုဗ္ဗကိုလည်း ရှေ့နောက်ပြန်၊] ပန-ဆက်၊ ယေဟိထေရေဟိ - တို့သည်၊ ဒုတိယော - နှစ်ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သင်္ဂဟော - ဓမ္မ , ဝိနယတို့ကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ သံဂီတော-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ သဗ္ဗေဝိ-ကုန်သော၊ တေထေရာတို့သည်၊ ပန္နဘာရာ - ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာဝန်ရှိကြကုန်သော၊ ကတကိစ္စာ-ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်စိတ္တ ရှိကြကုန်သော၊ အနာသဝါ - အာသဝေါကင်းကွာရဟန္တာတို့ချည်းတည်း၊ ဣတိ အယံ - ဤ သံဂါယနာသည်၊ ဒုတိယသံဂီတိ-ဒုတိယသံဂါယနာတည်း၊ [ဤတွင်ဒုတိယသံဂါယနာတင်စမ်းပြီးပြီ၊ သို့သော် နောက်ဆက်တွဲ ကျန်သေး၍ အကုန်အစင် မပြီးတတ်သေး။]

ဧဝံ - လျှင်၊ ဣမံဒုတိယသံဂီတိံ - ကို၊ သံဂါယိတွာ - ပြီး၍၊ တေ ထေရာတို့သည်၊ အနာဂတေဝိ - နောင်အခါ၌လည်း၊ သာသနဿ - ၏၊ ဝေဂူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ-တေးရန်သည်၊ ဝါ-မိုးမှသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ နုခေါ - ဖြစ်ဥားလတုံလော၊ ဣတိ - သို့၊ ဩလောကယမာနာ - ရှုမြော်ကုန်လသော်၊ ဣမံ-ဤ အကြောင်းကို၊ အဒ္ဓသံသု - မြင်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ - အဘယ်အကြောင်းကို၊ အဒ္ဓသံသု-န်သနည်း၊) ဣတော-ဤနှစ်မှ၊ ဝဿ သဗ္ဗဿ-အနှစ်တရာ၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်ဖြစ်သော၊ အဋ္ဌရသမေ ဝဿ-ဝဂ နှစ်မြောက်၌၊ ပါဠိလိပုတ္တေ - ပါဠိလိပုတ် မြို့၌၊ ဓမ္မာသောကောနာမ-မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ သကလ ဓမ္မုဒီပေ-အလုံးစုံသော ဓမ္မုဒိပ်၌၊ ရဇ္ဇိ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတုံ၊ သော-ထိုဓမ္မာသောကမင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဿာသနေ-၌၊ ပသီဒိတွာ-ကြည်ညို၍၊ မဟန္တံ - ကြီးစွာသော၊ လာဘသတ္တာရံ - လာဘ်ပူဇော်သတ္တာရကို၊ ပဝတ္တယိဿတိ - ဖြစ်စေလတုံ၊ တတော-ထိုသို့ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ လာဘသတ္တာရံ-ကို၊ ပတ္တယမာနာ- တောင်းတကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရှင်ရဟန်းပြုပြီး၍၊ သကံသကံ-မိမိ မိမိတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ - မိစ္ဆာအယူကို၊ ပရိဒီပေဿန္တိ-ပြုကြကုန်လတုံ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သာသနေ-၌၊ မဟန္တံ - သော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ ဣတိ - သို့၊ (အဒ္ဓသံသု- န်ပြီ။)

အဗ္ဗုဒ္ဓံ။ ။ အဗ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဥပဗ္ဗဝံ ဝေန္တိ-တေးရန်ကို အဗ္ဗုဒ္ဓ ဟု ဆိုကြ၏၊ စောရကမ္ပဝိ (မိုးမှလည်း “ အဗ္ဗုဒ္ဓံ ” မည်၏)၊ ဘဂဝတောဝစနံ ထေနေတွာ အတ္တနောဝစနဿ ဒီပနဗော (ဝိနည်း၌လော့သော ဘုရားစကားတော်ကို မိုးဝှက်ထားပြီးလျှင် မိမိတို့၏ သီဝီလောဏာကပ္ပ-စသော စကားကို ပြခြင်းကြောင့်တည်း။)

အထ-မြင်တော်မူကြရာထိုအခါ၌၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤစဉ်းစား
 ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ-သနည်း) ကိ- အသို့နည်း၊ မယံ- တို့သည်၊
 ဧတသ္မိံ အဗ္ဗုဒေ - သည်၊ ဥပ္ပန္နေ - သော်၊ သမ္မုခါ - ထင်ရှားသောမျက်နှာ
 ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ - မျက်မှောက်တို့သည်၊ [သဒ္ဓိဿမာနံ + မုခံ ယေသံတိ
 သမ္မုခါ။] ဘဝိဿာမနုခေါ - ဖြစ်ကုန်လိမ့်မည်လော၊ န ဘဝိဿာမနုခေါ-
 မဖြစ်ကုန်လိမ့်မည်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတံ - သည်၊ အဟောသိ - ပြီ) အထ-
 စဉ်းစားရာ ထိုအခါ၌၊ သဗ္ဗေဝ-ကုန်သော၊ တေ - ထို ထေရ်တို့သည်၊ တဒါ-
 ထိုအခါ၌၊ အတ္တနော-မိမိမိ၏၊ (ဝိစ္ဆာလောပ။) အသမ္မုခဘာဝံ-မျက်မှောက်
 မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ တံအဓိကရ
 ကံ-ကို၊ ဝုပသမေတံ- ပြင်းစေခြင်းငှါ၊ သမတ္ထော - စွမ်းနိုင်သည်၊ ဘဝိဿတိ
 နုခေါ - ဖြစ်လတုံနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သကလံ - အလုံးစုံသော၊ မနုဿ
 လောကံ-လူ့ပြည်ကို၎င်း၊ ဆ ကာမာဝစရ ဒေဝလောကဉ္စ - ခြေထပ်သော
 ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ကို၎င်း၊ ဩလောကေန္တာ - ကြည့်ကုန်လသော်၊ ကဒ္ဓိ-
 တစုံတယောက်ကို၊ န ဒိသ္မာ-မမြင်ရ၍၊ ဝါ- ခြင်းကြောင့်၊ မြဟ္မလောကေ-၌၊
 ပရိတ္တာယုကံ - နည်းသော အသက်ရှိသော၊ ဥပရိမြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ-
 အထက်မြဟ္မာပြည်၌ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဘာဝိတမဂ္ဂ-ပွားစေအပ်ပြီးသောအကြောင်း
 ဖျာန်ရှိသော၊ တိဿံနာမ- တိဿမည်သော၊ မဟာမြဟ္မာနံ-မဟာမြဟ္မာကို၊
 အဒ္ဓသံသု-မြင်ကြကုန်ပြီ။

ဒိသ္မာန - ၍၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ - ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 (ကိ-သနည်း) မယံ-တို့သည်၊ ဧတဿ မြဟ္မာနော-၏၊ မနုဿလောကေ-၌၊
 နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ-ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ သစေကရေ
 ယျာမ-အကယ်၍ ပြုကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဒ္ဓါ-မရွတ်ကေန်၊ သေ-ဤမြဟ္မာ
 သည်၊ မောဂ္ဂလိမြာဟ္မဏဿ - မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏၊ ဂေဟေ- ၌၊ ပရိသန္ဓံ-
 ကို၊ ဂဟေဿတံ-လတံ၊ တတောစ-ထိုအိမ်မှလည်း၊ မန္တေဟိ-မန္တန်တို့ဖြင့်၊

ဘာဝိတမဂ္ဂ။ ။ ဥပ္ပါဒိတဇ္ဈာနံ၊ ဖျာန် ဟိ တတြ (ထိုမြဟ္မာတို့၌) ဥပပတ္တိယာ
 (ဖြစ်ခြင်း၏) ဥပါယဘာဝတော (အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဣမေဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ
 (ဖျာန်ကို ဤနေရာ၌ “မဂ္ဂ” ဟု ခေါ်အပ်ပြီ) ။ “တံတံ ဥပပတ္တိံ” မဂ္ဂေတိ ဂဝေသတီတိ
 မဂ္ဂေါ = ထိုထို ဝိဇ္ဇာသန္ဓေကို ရှာတတ်သောကြောင့် မဂ္ဂမည်၏” ဟု ဝစနတ်ပြု၊ တရား
 ကိုယ်မှာ တချို့ နေရာ၌ စေတနာ , တချို့နေရာ၌ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားကို
 ကောက်ရ၏၊ ဤနေရာ၌ကား စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဖျာန် (ဝိတက်စသော ဖျာန်အင်္ဂါ
 ၅ ပါး) ကို ကောက်ပါ။

ပလောဘိတော-ဖြားယောင်းအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ-၍) နိက္ခမိတွာ- ထွက်၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိဿတိ-လတံ၊ သော-ထို တိဿသည်။ ဧဝံ-သို့၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ သကလံ-သော၊ ပုဒ္ဒဝစနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ အဓိဂတပုဋိသန္တိဒေါ- ရအပ်ပြီးသော မဋိသန္တိဒါရှိသည်။ ဟုတ္တာ-၍၊ တိတ္ထိယေ-တိတ္ထိတို့ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နှိပ်နင်း၍၊ တံ အဓိကရဏံ - ကို၊ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ - ဆုံးဖြတ်၍၊ သာသနံ - ကို၊ ပဂ္ဂဏိဿတိ-ချီးမြှောက်လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ (တေ- ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီး)

ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍(ဣတိ တလုံးကြေ)တေ (ထေရာ)- တို့သည်၊ မြဟ္မလောကံ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တိဿံ-မည်သော၊ မဟာမြဟ္မာနံ-ကို၊ အဝေါရုံ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ပေ၊ မယဉ္ဇ-ငါတို့သည်လည်း၊ ပေ၊ ကဗ္ဗိ-တံစုံတယောသော၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတုံ - ငှါ၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင်သူကို၊ အဒိဿာ - မမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ မြဟ္မလောကံ - ကို၊ ဝိစိနန္ဒာ - စူးစမ်း ရှာဖွေကုန်လသော်၊ ဘဝန္တမေဝ-အရှင်မြဟ္မာမင်းကိုသာ၊ အဒ္ဓသာမ - မြင်ကြရကုန်၏၊ သပ္ပရိသ - သူတော်ကောင်း၊ သာဓု - တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ မနုဿလောကေ - ဌ၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဒသဗလသ-၏၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဏိတုံ-ငှါ၊ ပဋိညံ-ပဋိညာဉ်ကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါရုံ-ပြောကြကုန်ပြီ။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ- ပြောဆိုအပ်သော်၊ မဟာမြဟ္မာ - သည်၊ အဟိ-သည်၊ သာသနေ-၌၊ ဥပန္နံ-သော၊ အဗျဒံ- ကို၊ သောတွေော-သုခိဆင်၍၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတုံ-ငှါ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿာမိ ကိရံ-ဖြစ်ရလိမ့်မည်တုံ၊ ဣတိ - ဤသို့ တွေး၍၊ ဟဉ္ဇ ပဟဋ္ဌော - ရှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းသည်၊ ဥဒဂ္ဂဒဂ္ဂေါ - အလွန်စက်ကြသည်၊ [အနက်တူ သဒ္ဓါ ၂ ခု ဖြစ်၍ “အလွန်” ဟု ဆိုသည်။] ဟုတ္တာ-၍၊ သာဓုတိ-ကောင်းပါပြီ ဟူ၍၊ ပဋိသုဏိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ ပဋိညံ - ကို၊ အဒါသိ- ပေးပြီ၊ ထေရာ-တို့သည်၊ မြဟ္မလောကေ-၌၊ တံကရဏီယံ-ထို ပြုဘွယ်ကိစ္စကို၊ တီရေတွာ- ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ပုန- ဖန်၊ ပစ္စာဂမိ- သု- ပြန်လာကြကုန်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန - ၌၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရာစ - သိဂ္ဂဝ ထေရ်လည်းမည်သော၊ စက္ခုဝဇ္ဇိတ္ထေရာစ-စက္ခုဝဇ္ဇိ ထေရ်လည်းမည်သော၊ ဒွေဝိ-န်သော၊ တိပိဋကဓရာ-ပိဋကသုံးပုံကိုဆောင်ကုန်သော၊ ပတ္တပဋိသန္တိဒေါ-ရှိကုန်သော၊ ဝိကာသဝါ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါ ရှိကုန်သော၊ နဝကာ - သီတင်းငယ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဟရဘိက္ခု-ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [နဝကာ ကိုပင် ဒဟရဘိက္ခု ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ နဝကာတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိကာဝေတုံ ဒဟရဘိက္ခု၊ တိ ဝုတ္တံ၊] တေ-ထိုရဟန်းငယ်တို့သည်၊ တံအဓိကရဏံ-သို့၊ ဝါ-

ကို နသမ္မာပုဏ်သု-မရောက်လာကြကုန်၊ ထေရာ-တို့သည်၊ အာဝုသော-တို့၊
 တုမှေ-တို့သည်၊ အမှာကံ - တို့၏၊ ဣမသ္မိံ အဓိကရဏေ - ဌှံ၊ သဟာယကာ-
 အဖေတို့သည်၊ နော အဟုဝတ္ထ-မဖြစ်ကြကုန်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့
 အဖေတို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဝေါ-သင်တို့၏ (အပေါ်၌)၊ ဣဒံ ဒဏ္ဍကမ္မ-
 ဌာဒဏ်အမှုသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ (ကိံ - အဘယ်ဒဏ်အမှုနည်း၊) ထိဿော
 နာမ - သော၊ မြဟ္တာ - သည်၊ ဓမ္မာဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏာဿ - ၏၊ ဝေဟေ - ဌှံ၊
 ပဋိသန္ဓိ - ကို၊ ဂဏိဿတိ- လတံ၊ စံ-ထိုတိဿကို၊ တုမှာကံ - သင်တို့တွင်၊
 ဧကော-တပါးသည်၊ ဝါ-တပါးက၊ နိဟရိတွာ- အိမ်မှ ထုတ်၍၊ ပဗ္ဗာဇေတု-
 ရှင်ဖြစ်စေလော၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးလော၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-က၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊
 ဥဂ္ဂဏာပေတု - သင်ယူစေလော၊ ဝါ - ပို့ချပေးလော၊ ဣတိ - ဌာဒဏ်အမှု
 တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတ္ထာ- မိန့်တော်မူ၍ (ဣတိတလံ အကြေကြံ) သဗ္ဗေဝိ-
 အလုံးစုံတို့ သည်လည်း၊ ယာဝတာယုကံ - အသက် အပိုင်းအခြား အတိုင်း၊
 ဝါ-အသက်ရှည်သမျှ ဌတ္တာ-တည်ပြီး၍၊ သဗ္ဗကာမိပ္ပဘုတယော-သဗ္ဗကာမီ
 ထေရ် အစရှိကုန်သော၊ ဗဟိဒ္ဓိကာ- ကြီးသော တန်ခိုးရှိကြကုန်သော၊ ယေဝိ
 ထေရာ- တို့သည်လည်း၊ လောကမ္ပိ - လောက၌၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ - မီးပုံကြီးတို့
 ကဲ့သို့၊ ဇလိတွာ-တောက်ပ၍၊ ဒုတိယံသင်္ဂဟံ-ဒုတိယသံဝါယနာကို၊ ကတွာ-
 ပြုပြီး၍၎င်း၊ သာသနံ-ကို၊ ဝိသောဓေတွာန-သုခိသင်ပြီး၍၎င်း၊ အနာဂတေဝိ-
 နောင်အခါ၌လည်း၊ သဒ္ဓမ္မသုဒ္ဓိယာ - သူတော်ကောင်းတရား၏ စင်ကြယ်ခြင်း
 ၏၊ [ဋီကာ၌ “ သဒ္ဓမ္မဝနိယာ - သူတော်ကောင်းတရား တိုးပွားခြင်း၏ ” ဟု
 ရှိ၏၊] ဟေတု-အကြောင်းကို၊ ကတွာန-ပြုပြီး၍၎င်း၊ ပရိနိဗ္ဗုတာ - အနုပါဒိ
 သေသ နိဗ္ဗာနဖြင့် မြေငြိမ်းချမ်းတော်မူကြလေကုန်ပြီ။

ဒိကာသဝါ- န်သော၊ ဝသိပတ္တာ - ဝသီဘော်သို့ ရောက်တော်မူကြကုန်
 သော၊ [ဝသီဘာဝပတ္တာ-ဆိုလိုလျက် ဘာဝအကြေကြံ၊] ပဘိန္ဒုပဋိသန္ဓိဒါ-
 အပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော ပဋိသန္ဓိဒါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ [အတ္တ-ဓမ္မ-
 နိဂ္ဂတ္ထိ-ပဋိဘာန အားဖြင့် ကွဲပြားသည်ကို “ ပဘိန္ဒု ” ဟု ဆိုသည်၊] တေဝိနာမ
 ဓူယရာ-ထိုထေရ်တို့မည်သည်လည်း၊ ဝါ - ထိုထေရ်မည်သူတို့သော်မှလည်း၊
 အနိစ္စတာဝသံ-အနိစ္စတာနှင့် စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဥပဂတာ-ရောက်ကြ

ယာဝတာယုကံ ဌတ္တာ။ ။ ပရိနိဗ္ဗုတာတိ သဗ္ဗန္ဓော၊ ယာဝ အတ္တနော အတ္တိနော
 အာယုပ္ပမာဏံ၊ တာဝ ဌတ္တာ ပရိနိဗ္ဗုတာတိ အတ္တော၊ ကိံ ပန ကတွာ တေထေရာ ပရိ
 နိဗ္ဗုတာတိ (ဌာသို့ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်) အာဟ-ဒုတိယံ သံဂဟံ ကတွာတိ အာဒိ၊
 အနာဂတေဝိ သဒ္ဓမ္မဝနိယာ ဟေတု ကတွာ ပရိနိဗ္ဗုတာတိ သဗ္ဗန္ဓော။

ရကုန်သေး၏။ ဇဗ္ဗိ - ယုတ်မာလှစွာသော၊ ဒုရဘိသန္တဝံ - မလွမ်းမိုးအပ် မလွမ်းမိုးနိုင်သော၊ အနိစ္စတံ - မမြဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဧဝံ - ဤဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း၊ ဥတုာ - သိပြီးရုံ၊ နိစ္စံ - မြဲသော၊ အမတံ - မသေရာဖြစ်သော၊ ယံ ပဒံ - အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ (အတ္ထိ - ၏) တံ ပဒံ - သို့၊ ပတ္တု - ရောက်ခြင်းငှါ၊ ဝိရော - ပညာရှိသည်၊ ဝါယမေ - အားထုတ်ရာ၏၊ ဣတိ - ဤကား ထိုက်တွန်းခြင်းတည်း။ ...
 ဣောဝတာ - ဖြင့်၊ သဗ္ဗကာရေန - အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ဒုတိယသင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာ - ဒုတိယသံဂါယနာ အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ - ပြီးပြီးသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ [ဒုတိယသံဂါယနာအပြီး၌ ဝမ်းနည်းဘွယ်ရာ ဂိုဏ်းပေါင်းများစွာ ကဲ့သွားပုံကို ကထာဝဏ္ဏုအဋ္ဌကထာမှ ယူ၍ သာရတ္ထ၌ ပြထား၏။]

ဒိဏာသဝါ ဣာဒိ။ ။ ဣဒါနိ တေပိနာမ ဧဝံ မဟာနုဘာဝါ ထေရာ အနိစ္စတာယဝသံ ဂတာ၊ ကိမင်္ဂံ ပန အညေတိ - ဤမျှလောက် တန်ခိုးကြီးသော ထေရ်တို့သော်မှ အနိစ္စတာနှင့် စပ်နေရသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကြရသေး၏။ အခြား တန်ခိုးနည်းသူတို့မှာ (ကိမင်္ဂံ) အဘယ့်ကြောင့် မလိုက်ရဘဲ နေနိုင်ကုန်အံ့နည်းဟု သံဝေဇေတွာ သြဝဒန္တော အာဟ ဒိဏာသဝါတိ အာဒိ။ [တေပိဋ္ဌိမိသည် သန္တာဝနာဇောတက။]

အနိစ္စတာဝသံ။ ။ အနိစ္စတာဝသတ္တံ အနိစ္စတာယတ္တဘာဝံ (ဝိကာ) ၊ ဤသို့ဖွင့်သဖြင့် ဝသံ၌ ဘာဝဂ္ဂဓာန ကြံစေလို၏။ ဝသ သဒ္ဓါ၏ အာယတ္တအနက်ကိုလည်း သိစေ၏။ “ အနိစ္စတာဒိနဘာဝန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်ခြင်းဖြင့် အာယတ္တသဒ္ဓါ၏ အဓိန (စပ်ခြင်း) အနက်ကို သိစေသည်။

ဝေံပေ၊ ဒုရဘိသန္တဝံ။ ။ ဇဗ္ဗိ လာမကံ၊ ဒုရဘိသန္တဝံ အနဘိဘဝနိယံ (မလွမ်းမိုးနိုင်သော) အတိတ္တမိတံ အသတ္တုဏေယံ (ထိုအနိစ္စတာကို မည်သူမျှကျော်လွန်ခြင်းငှါ မလွမ်းနိုင်သော) အနိစ္စတံ - ကို၊ ဧဝံ ဥတုာ (ဤဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း တန်ခိုးကြီးရဟန္တာတို့သော်မှ အနိစ္စတာသဘောသို့ လိုက်ပါကြရ၏ ဟု သိ၍) ဣတိ သမ္ပန္နော။

ဣောဝတာ သဗ္ဗကာရေန။ ။ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ပုံ ပြပြီးနောက် တိသု မြတ္တာကြီးထံ သွား၍ တောင်းပန်ပုံ စသော နောက်ဆက်တွဲနှင့် တကွ ဆိုသင့်သမျှ အားလုံး ပြီးသည်ကို “သဗ္ဗကာရေန” ဟုဆိုသည်။ သာရတ္ထ၌ “သဗ္ဗကာရေနာတိ သဗ္ဗပုဂ္ဂာရေန ဝုတ္တံ၊ ကိဋ္ဌိဝိ အသေသေတွာ ဒုတိယသင်္ဂီတိ သံဝဏ္ဏိတာ (ချဲ့ဖွင့်အပ်ပြီ) ဣတိ အဓိပ္ပါယော” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “သဗ္ဗကာရေန ဝုတ္တံ” ဟုသာ ရွေးစာရှိဟန် တူ၏။ “ ဒုတိယသင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ ဟောတိ ” ဟု ပါဟန် မတူ၊ ထိုသို့ မပါမှသာ၍ ကောင်း၏။ ဘာကြောင့်နည်း ... ဤ အဋ္ဌကထာက ဒုတိယသင်္ဂီတိကိုသာ ပြ၍ ဒုတိယသင်္ဂီတိကိုဖွင့်သော “သံဝဏ္ဏနာ” မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

• တတိယသံဂါယနာအခန်း

တိဿော-တိဿမည်သော၊ မဟာဗြဟ္မာပိ-လည်း၊ ဗြဟ္မလောကတော-
 မှ၊ စဝိတွာ-၍၊ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿ - မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏၊ ဂေဟေ - ဌ၊
 ပဋိသန္ဓိ - ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ-ယုဗြိ၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ တဿ-ထို
 တိဿဗြဟ္မာ၏၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော - ပဋိသန္ဓေယူရာ နေမှ၊ ပဘုတိ- စ၍၊
 သတ္တဝဿာနိ-၇နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟံ ဝိဏ္ဏာယ-၄၊ ပါဝိသိ-
 ပြီ၊ ဧကဒိဝသမ္ဗိ-တနေ၌လည်း၊ ဝါ-တနေမျှလည်း၊ ဥဋ္ဌုဂ်မတ္ထံ-တယောက်ချီ
 မျှလောက်သော၊ ယာဂုံဝါ - ယာဂုကို၎င်း၊ ကဋ္ဌမတ္ထံ- တစွန်းမျှလောက်
 သော၊ ဘိတ္တံဝါ - ဆွမ်းကို၎င်း၊ နာလတ္ထ- မရ၊ ပန - အနွယ်ကား၊ သတ္တန္တံ
 ဝဿာနိ-၇ နှစ်တို့၏၊ အစွယေန- ၌၊ ဧကဒိဝသံ- ၌၊ အတိစ္ဆထဘန္တေတံ
 ဝစနမတ္ထံ-အတိစ္ဆထ ဘန္တေဟူသော စကားမျက်၊ အလတ္ထ-ရပြီ၊ တံ ဒိဝသ
 မေဝ- ၌ပင်၊ ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ- ပြင်ဘက်၌၊ ကိဉ္စိ-သော၊
 ကရဏိယံ-ပြုဘွယ်ကိစ္စကို၊ ကတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-ပြန်လာလသော်၊ ပဋိ
 ပထေ - ရှေးရှုခရီး၌၊ ဝါ - ခရီးရင်ဆိုင်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိဿွာ-၍၊ ဘော ပဗ္ဗဇိတ-
 အိုရဟန်း၊ အမှာကံ - ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဂေဟံ- သို့၊ အဂမိတ္ထ- ရောက်ခဲ့ပါကုန်
 ၏လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ- မေးပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ- ဏား၊ အာမ-အိမ်း၊ အဂမိ
 မှာ- ရောက်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ကိဉ္စိ- ကို၊ အဝိလဘိတ္တ- ရခဲ့ပါ
 ကုန်သလော၊ ဣတိ အာဟ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ အာမ၊ လဘိမှာ - ရခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဣတိ

တိဿောပိ၊ ဝေ၊ အဂ္ဂဟေသိ။ ။ တတိယသံဂါယနာအခန်းကို အခြေအမြစ်နှင့်
 တကွ အစမှစ၍ ပြလိုသောကြောင့် “တိဿောပိ” စသည်မိန့်၊ “ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိ”
 အဂ္ဂဟေသိ” ကား ဌာနအိမ်၏အမည်ကို ဌာနီ ပုဏ္ဏေးမ၌ တင်စားထားသော (မဇ္ဇ
 ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ ကဲ့သို့) ဌာနပစာရ စကားတည်း၊ [တဿ ပန တန္တိဿယတ္တာ
 (ထိုအိမ်က ထိုပုဏ္ဏေးမ၏ မှီရာ၏အဖြစ်ကြောင့်) နိဿိတေ (မှီတတ်သည့်) နိဿယ
 ဝေါဟာရေန (မှီရာ၏ နာမည်ဖြင့်) ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိတိ ဝုတ္တံ၊ ယထာ-
 မဇ္ဇာ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ၊ သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတောတိ (ဇီကာ)၊ သဗ္ဗော ဂါမော
 ၌ဇာည်း ဌာနဂါမော၏အမည်ကို ဌာနီ ရွာသူရွာသားအပေါ်၌ တင်စားထား၏၊ ယခု
 အခါ၌ကား သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတောကို (ရွာနှင့်လူ မခွဲဘဲ ပြောအပ်သော)
 အဘေဒေါပစာဟု ဆိုကြသည်။]

အတိစ္ဆထ။ ။ အတိတ္တမိတွာ ဣစ္ဆထ - ဤအိမ်ကိုကျော်၍၊ အလိုရှိပါကုန်၊ ဣဓ
 ဘိက္ခာ န လုပ္ပတိ၊ ဣတော အညတ္တ ဝန္တာ ဘိက္ခံ ပရိယေသထာတိ အဓိပ္ပါယော = ဤ
 အိမ်၌ဆွမ်းမရနိုင်ပါ၊ ဤအိမ်မှ တခြားအိမ်သို့သွား၍ ဆွမ်းရှာပါကုန်-ဟူလို၊ [မြန်မာလို
 “ကတော့ဆွမ်း” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

အာဟ၊ သော- သည်း ဝေဟံ ဝတံ၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ) တဿ ပဗ္ဗဇိတဿ- ထိုရဟန်းအား၊ ကိဉ္စိ - ကို၊ အဒတ္တ - ပေးလိုက်ကြကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ကိဉ္စိ- ကို၊ န အဒမ္မာ-န၊ ဣတိ၊ အာဟ-ပြီ။

မြာဟ္မဏော - သည်း ဒုတိယဒိဝေသေ - ဌှ၊ ယရဒ္ဓါရေယေဝ - အိမ်တခါး ပေါက်၌ပင်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ကြံ၍ ထိုင်သနည်း၊) အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဗ္ဗဇိတံ-ကို၊ မုသာဝါဒေန - မုသာဝါဒဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟေသာမိ-နိဂ်အံ၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ထေရော ဒုတိယဒိဝေသေ မြာဟ္မဏဿ၊ ယရဒ္ဓါရံ-အိမ် ပေါက်သို့၊ သဗ္ဗတ္ထော - ရောက်ပြီ၊ မြာဟ္မဏော ထေရံ၊ ဒိသ္မာဝ- မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊ ဝေ-သို့၊ အာဟ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ တုမေ - သင်တို့သည်၊ ဟိဇျော- ထမန်နေ၌၊ ဝါ-ယမန်နေက၊ အမှာကံ-အကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဝေဟေ-၌၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အလဒ္ဓါယေဝ-မရကုန်ဘဲသာလျှင်၊ လဘိမှာတိ-ရခဲကုန်ပြီဟူ၍၊ အဝေါစုတ္တ- ပြောကုန်ပြီ၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ မုသာဝါဒေါ-မုသားပြောခြင်းသည်၊ ဝဇ္ဇတိ နုခေါ- အပ်သလော၊ ဣတိ - သို့၊ အာဟ - ပြီ၊ ထေရော အာဟ၊ (ကိံ)၊ မြာဟ္မဏ၊ မယံ၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ဝေဟေ-၌၊ သတ္တဝယာနိ - လုံး၊ အတိစ္ဆ ထာတိ ဝစန မတ္တဋ္ဌိ - အတိစ္ဆထ ဟူသော စကားမျှကိုလည်း၊ အလဘိတွာ- မရမှ၍၊ ဟိဇျော-၌၊ အတိစ္ဆထာတိ ဝစနမတ္တံ-ကို၊ လဘိမှာ-ရကုန်ပြီ၊ အထ- ထိုသို့ရခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ ပဋိသန္ဓာရံ- ဤ စကား ပဋိသန္ဓာရကို၊ ဥပါဒါယ- ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-အကြောင်းပြု၍၊ ဝေ-ဤသို့ ရကုန်၏ ဟူ၍၊ အဝေါစုမှာ- ပြောကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

မြာဟ္မဏော စိန္တေသိ (ကိံ)၊ ဣမေ- ဤရဟန်းတို့သည်၊ ပဋိသန္ဓာရ မတ္တ ဋ္ဌိ-ပဋိသန္ဓာရမျှကိုလည်း၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ လဘိမှာတိ-ရကုန်ပြီ ဟူ၍၊ ပသံသန္တိ- ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ အညံ- အခြားသော၊ ကိဉ္စိ - သော၊ ခါဒနိ ယံ-ကို၎င်း၊ ဘောနေယံ-ကို၎င်း၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ကသ္မာ- ကြောင့်၊ န ပသံသန္တိ-မချီးမွမ်းဘဲ နေကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ (ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍) ပသီဒိတွာ-ကြည်ညို၍၊ အတ္တနော-၏၊ အတ္ထာယ-ငှါ၊ ပဋိယာ ဒိတဘတ္တတော- အားထုတ်စေအပ်ပြီးသော ထမင်းမှ၊ ကဋ္ဌမတ္တံ- သော။

ပဋိယာဒိတ အတ္တတော။ ။ပတိပုဗ္ဗ - ယတဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏေ၊ တပစ္စည်း၊ စကို ဣ၊ တကို ဒပြ၊ ပတိယာဒိယိတ္တ-အားထုတ်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ- ပြည့်စုံစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပတိယာဒိတံ(အတ္တံ)၊ [“သမ္မာဒေတာ ထပိတအတ္တတော”ဟူသော ဋီကာနှင့်ကား အဓိပ္ပါယ်တ္ထ။] ယဓကောလဋ္ဌ “စိမ်အပ်ပြီးသော ထမင်းမှ”ဟု ပေးကြ၏၊ အဓိပ္ပါယ်နက် ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝ်-ကို၎င်း၊ တဒုပိယံ-ထိုဆွမ်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ ဗျဉ္ဇနံစ-ဟင်းလျာ
 ကို၎င်း၊ ဒါပေတွာ- ပေးစေ၍၊ ဣမံဘိက္ခဝ်- ဤဆွမ်းကို၊ [သဒိသုပစာ] သဗ္ဗ
 ကာလံ-အခါခပ်သိမ်း၊ တုမေ- အရှင်တို့သည်၊ လဘိဿထ- ရပါကုန်လတံ၊
 ဣတိ- သို့၊ အာဟ- လျှောက်ပြီ၊ သော- ထိုပုန်ကားသည်၊ ပုနဒိဝသတော-
 နောက်တနေ့မှ၊ ဟဘုတိ - ၍၊ ဥပသင်္ကံ- မန္တဿ - ချဉ်းကပ်လာသော၊ ထေရ
 သာ-၏၊ ဥပသမံ- ပြစ်သက်ပုံကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘိယျောသော-လွန်သော၊ မတ္တာ
 ယ - အတိုင်းအရှည်ဖြင့်၊ (တနည်း) ဘိယျောသော မတ္တာယ - အတိုင်းထက်
 အလွန်၊ ဗသီဒိတွာ-၍၊ ထေရံ- ကို၊ နိစ္စကာလံ - အမြဲကာလပတ်လုံး၊ အတ္ထ
 နော-၏၊ ယရေ-၌၊ ဘတ္တ ဝိသဂ္ဂ ကရဏတ္ထာယံ- ဆွမ်းကိစ္စကို ပြုခြင်းအကျိုး
 ဝါ၊ ယာစိ- တောင်းပန်ပြီ၊ ထေရော - သည်၊ အဓိဝါသေတွာ - မိမိအထက်၌
 ဝင်သက်တည်နေစေ၍၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ- လက်ခံ၍၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ ဒိဝသေ
 ဒိဝသေ-နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း၌၊ ဘတ္တကိစ္စ-ဆွမ်းကိစ္စကို၊ ကတွာ- ပြုပြီး၍၊ ဂစ္ဆ
 နန္တာ-ပြန်ခါနီးလသော်၊ ထောက် ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်သော၊
 ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ ကထေတွာ-ဟောပြီး၍၊ ဂစ္ဆတိ-၏။

သောဝိမာဏဝကော-ထိုတိဿလုလင်ငယ်သည်လည်း၊ သောဠသဝသု
 ဒေသိကောယေဝ-၁၆ နှစ် ရှိပြီ ဟု ညွှန်ပြထိုက်သည်သာလျှင်၊ ဝါ-၁၆ နှစ်
 အရွယ်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟတွာ-၍) တိဏ္ဏံဝေဒါနံ-ဝေဒသုံးပုံတို့၏၊ ပါရဂု-
 တဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မြဟ္မလောကတော-
 မှ၊ အာဂတသုဒ္ဓသတ္တဿ-လာခဲ့သည်ဖြစ်၍ သန့်ပြန်သော သတွာ၏၊ အာသ
 နေဝါ-နေရာထိုင်ခုံ၌၎င်း၊ သယနေဝါ- အိပ်ရာခတင်၌၎င်း၊ အညော- အခြား
 သော၊ ကောစိ- တစုံတယောက်သော၊ နိသဇ္ဇိတာဝါ - ထိုင်သူ သည်၎င်း၊
 နိပဇ္ဇိတာဝါ-လျောင်းသူသည်၎င်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သော-ထို တိဿလုလင်ငယ်
 သည်၊ ယဒါ-၌၊ အာစရိယယရံ-ဆရာအိမ်သို့၊ ဝါ-ဆရာ့ကျောင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-
 ၏၊ တဒါ- ၌၊ အဿ - ထိုလုလင်၏၊ မဇ္ဇပိဋံ - ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို၊

၁ တဒုပိယံ။ ။ဥပိယံ၌ ဥပ+ဣဇာတ်, ကာရိတ်ကြော့၊ ကျပစ္စည်းဖြင့် “ဥပိယထေ-
 နာပရောက်စေအပ်၏၊ ဣတိ ဥပိယံ၊ တသ္မိံ + ဥပိယံ တဒုပိယံ” ဟု ကြံ၊ ထိုထမင်း၌
 ကပ်ရောက်စေထိုက်သော (သဒ္ဓတ္ထ) ၊ ထို ထမင်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ (အဓိပ္ပာ
 ယတ္ထ) တဒုရူပံ (ဒီကာ)။

ဘတ္တ ဝိသဂ္ဂ ကရဏတ္ထာယံ။ ။ဘတ္တဿ-ကို+ဝိသဂ္ဂေါ-ခံတွင်း၌စွန့်လွှတ်ခြင်း၊
 အတ္တဝိသဂ္ဂေါ - ခြင်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ)) ဆွမ်းစားခြင်း၊ (ဝေါဟာရတ္ထ) [“ဘတ္တကိစ္စ
 ကရဏတ္ထာယံ”-ဒီကာ။]

သေတေန- ဖြူသော၊ ဝတ္ထေန-အဝတ်ဖြင့်၊ ပဋိစ္စာဒေတွာ- ဖုံးအုပ်၍၊ လဂ္ဂေတွာ - ချိပ်၍၊ ထပေန္တိ - ထားကြရကုန်၏၊ ထေရော- သည်၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ (ကိ-နည်း)ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မာဏဝကံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတေ-ရှင်ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးခြင်းငှါ၊ သမယော - အချိန်တန်ပြီ၊ ဣဓ - ဤအိမ်သို့၊ အာဂစ္ဆန္တဿ- လာရသော၊ မေ - ၏၊ စိရဗ္ဗ-ကြာလည်းကြာမြင့်ပြီ၊ မာဏဝကေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ကာမိ-တစုံတခုသော၊ ကထာစ-စကားသည်လည်း၊ နပုပ္ဖတ္တိ- မဖြစ်သေး၊ [သာရတ္ထ၌ “စသဒ္ဓေါ အဝဇာရဏေ၊ ကာမိ ကထာနေဝပုပ္ဖတ္တိတိ အတ္ထော” ဟုရှိ၏၊ ထိုအလို စိရဗ္ဗ၌ (စ)ပါဟန်မတူ၊ စိရဗ္ဗဟုစပါနေသောကြောင့် စ ၂လုံးကို အညမညဝါကျ သမုစ္စယတ္ထကြံလိုက်သည်၊] ဟန္တ- ယခု၊ ဒါနိ- ဤအခါ၌၊ ဣဓိနာ ပုပါယေန- ဤပုပါယ်တမည်ဖြင့်၊ ဝါ- ဤအကြောင်းဖြင့်၊ ပလ္လင်္ဂ- နေရာပလ္လင်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ကထာ- သည်၊ ပုပ္ဖတ္တိဿတိ- ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍၊ (ဣတိတလုံးကြော) ဂေဟံ- သို့၊ ဂတ္တာ-၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်လသော်၊ တသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ မာဏဝကဿ- ၏၊ ပလ္လင်္ဂ-ကို၊ ထပေတွာ- ၍၊ အညံ- အခြားသော၊ ကိဉ္စိ - တစုံတခုသော၊ အာသနံ - နေရာထိုင်ခုံကို၊ နဒိဿတိ-မတွေ့မြင်အပ်၊ တထာ- ထို မတွေ့မြင်လောက်အောင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဓိဋ္ဌာသိ-အဓိဋ္ဌာန်ပြီ။

မြာတွဏဿ-၏၊ ဂေဟဇနော-အိမ်နေသူ လူအပေါင်းသည်၊ ဆေရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အညံ-လှလင်၏ပလ္လင်မှ အခြားသော၊ ကိဉ္စိ-သော၊ အာသနံ-ကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ မာဏဝကဿ-၏၊ ပလ္လင်္ဂ-ကို၊ အတ္ထရိတွာ-ခင်း၍၊ ထေရဿ- အား၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ ပလ္လင်္ဂေ-၌၊ နိသိဒိ-ပြီ၊ မာဏဝကောပိ- သည်လည်း၊ တနိဏညေဝ- ထိုခဏ၌ပင်၊ အာစရိယ

သောဋ္ဌဿပေကော ။ ။ [သောဋ္ဌသဝဿံ + ဥဒ္ဓေသိက။] ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗောတိ ဥဒ္ဓေသော၊ သောဋ္ဌသဝဿောတိ - ခဇ နှစ်ရှိပြီ ဟူ၍ + ဥဒ္ဓေသော - ညွှန်ပြထိုက် (ပြောဆိုထိုက်သူတည်း) သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသော - သူ၊ သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသောယေဝ + (ဏိကအနက် မရှိ) သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသိကော၊ (တနည်း) ဥဒ္ဓေသံ-ပြောဆိုညွှန်ပြခြင်းကို၊ အရဟတိတိ ဥဒ္ဓေသိကော၊ သောဋ္ဌသဝဿောတိ ဥဒ္ဓေသိကော သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသိကော - ခဇ နှစ် ရှိပြီ ဟု ပြောဆို ညွှန်ပြခြင်းကို ထိုက်သူ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ခဇ နှစ် ရှိပြီ”-ဟူလို။ [အတ္ထတော ပန၊ သောဋ္ဌသဝဿိကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

ဟန္တ ဒါနိ။ ။ ဟန္တကား အလုပ်ကိစ္စကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော နိပါတ်တည်း။ “ကြာရှည် ရက်ဆုံးနေလို မဖြစ်၊ ယခုပင် လုပ်မှတ်”-ဟူလို၊ ဒါနိကား ထုံးစံအတိုင်း ကာလတ္တတည်း။

ဃရာ-မှ၊ အာဂမ္မ-ပြန်လာ၍၊ ထေရ်-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ပလ္လင်္ဂ-၌၊ နိသိန္ဒ-
 ထိုင်နေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ကုပိတော - စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော - မိမိ
 စိတ်မရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ကော - အဘယ်သူသည်၊ မမ-၏၊ ပလ္လင်္ဂ-ကို၊
 သမဏဿ-အား၊ ပညပေသိ-ခင်းပေးသနည်း၊ (ဣတိ အာဟ)၊ ထေရော-
 သည်၊ ဘတ္တကိစ္စ-ကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ မာဏဝကဿ - ၏၊ စက္ကိတ္တဘာဝေ-
 ကြမ်းတန်းသော သဘောရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ပူပသန္တေ - ငြိမ်းလေသော်၊
 ဝေ-သို့၊ အာဟ(ကိ-အာဟ)၊ မာဏဝက-ငယ်၊ တွံ-သင်သည်၊ ကိဉ္စိ-သော၊
 မန္တံ-မန္တန်ကို၊ ဇာနာသိ ကိပန-သိသလော၊ ဝါ-တတ်သလော၊ ဣတိ-သို့၊
 (မေးပြီး)မာဏဝကော-သည်၊ ဘော ပဗ္ဗဇိတ-အိုရဟန်း၊ ဒါနိ-ယခုခေတ်၌၊
 မယိ-ကျွန်ုပ်သည်၊ ဝါ- ကျွန်ုပ်လိုလှမှ၊ မန္တေ - တို့ကို၊ အဇာနန္တေ - မသိလ
 သော်၊ ဝါ-မတတ်လသော်၊ အညေ - အခြားကုန်သော၊ ကေ- ဘယ်သူတို့
 သည်၊ ဇာနိဿန္တိ-လတုံနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီး၊
 (ကိ)၊ တုဗ္ဗေ ပန-အရှင်တို့ကော၊ မန္တံ -ကို၊ ဇာနာထ-သိကုန်သလော၊ ဝါ-
 တတ်ကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မာဏဝက-ငယ်၊ ပုစ္ဆ - မေးလော့၊ ပုစ္ဆိတွာ-
 မေးပြီး၍၊ ဇာနိတံ - တတ်, မတတ်ကို သိခြင်းငှါ၊ သက္ကာ - တတ်ကောင်း၏
 (ဣတိ အာဟ။)

အထခေါ-၌၊ မာဏဝကော-သည်၊ သနိဗ္ဗာဏဂေယျဘေသု- နိဗ္ဗာဏ၊
 ကျမ်း, ဧကဋ္ဌတကျမ်း တို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ - အဘိဓာန်ကျမ်း
 အလင်္ကာကျမ်းတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာက္ခရပ္ပဘေဒေသု-အက္ခရာအထူး
 အပြားကို ပြသော သိက္ခာကျမ်း, နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဣတိ
 ဟာသပဉ္စမေသု-ဣတိဟာသကျမ်းလျှင် ၅ ကျမ်းမြောက် ရှိကုန်သော၊ တီသု
 ဝေဒေသု-တို့၌၊ ယာနိ ယာနိ ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနာနိ- အကြင်အကြင် ခက်ဆစ် အရပ်
 တို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏) ယေသံ ယေသံ (ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနာနံ) - တို့၏၊ နယံ-
 နည်းကို၊ အတ္တနာ - ကိုယ်တိုင်လည်း၊ နေဝပဿတိ - မမြင်နိုင်၊ အဿ - ထို
 လှလင်၏၊ အာစရိယောဝိ - ဆရာသည်လည်း၊ န အဒ္ဓသ - မမြင်ခဲ့၊ တေသု
 ဇောသု(ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနေသု)-တို့၌၊ ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ [“နိဗ္ဗဏ” စသည်တို့၏
 ပုဒ်ပြီးပုံကို သိလက္ခန် သာမညဖလ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်မှာ ရှု]ထေရော-သည်၊
 ပကတိယာဝိ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်လည်း၊ တိတ္ထံဝေဒါနိ- တို့၏၊ ပါရဂူ - သည်။

• စက္ကိတ္တဘာဝေ ။ ။ စက္ကာ + ယဿ အတ္ထိတိ စက္ကိကော၊ စက္ကိကောယေဝ
 စက္ကိတ္တံ၊ (ဣပစ္စည်း သတ္တ)၊ စက္ကိတ္တဿ + ဘာဝေါ စက္ကိတ္တဘာဝေါ။ [“စက္ကိက
 ဘာဝေ”ဟု က တလုံးထည်းရှိလျှင် သာ၍ရှင်း၏။]

ဟောတိ - ၏၊ ဣဒါနိ ပန - ယခု အခါ၌ကား၊ ပရိသန္တိဒါဗ္ဗတ္ထော - သည်၊
 ဟောတိ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုထေရ်၏၊ တေသံပဉ္စာနိ-ထိုပြဿနာ
 ထို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇနေ- ဖြေဆိုရခြင်း၌၊ ဘာရော-လေးသော တာဝန်သည်၊ နတ္ထိ-
 မရှိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ တေပဉ္စေ - ထို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေ
 တွာ-ဖြေပြီး၍၊ မာဏဝကံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ - နည်း၊) မာဏဝက - ယေ၊
 အဟံ-ကို၊ တယာ-သည်၊ ဗဟံ-စွာ၊ ပုစ္ဆိတော- မေးအပ်ပြီ၊ အဟမ္ဘိ - လည်း၊
 ဒါနိ-၌၊ တံ-ကို၊ ကေ ပဉ္စ-ပြဿနာတရပ်ကို၊ ပုစ္ဆာမိ-မေးလို၏၊ မေ-အာ၊
 ဗျာကရိဿသိ-ဖြေဆိုလတုံလော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြီ၊) ဘောပဗ္ဗဇ္ဇိတ-
 အို ရဟန်း၊ အာမ-အိမ်း၊ ပုစ္ဆ - မေးလော၊ ဗျာကရိဿာမိ-ဖြေဆိုအံ့၊ ဣတိ-
 သို့၊ (အာဟ-ပြီ၊)ထေရော-သည်၊ စိတ္တယမကေ-စိတ္တယမိက်၌၊ ဝါ-စိတ္တယမိက်
 ထည်းက၊ ယဿ စိတ္တံ ပုပ္ဖတိ၊ ပေ၊ န နိရုဇ္ဈတီတိ-ယဿစိတ္တံ၊ ပေ၊ န နိရုဇ္ဈတီ
 ဟူသော၊ ဣမံ ပဉ္စ ပုစ္ဆိ၊ [အနက်ကို ယမိက်အကောက်အတိုင်း ပေးပါ။]

မာဏဝေါ-သည်၊ ဥဒ္ဓံဝါ-အထက်ပုဒ်၌လည်း၊ (အမော-အောက်ပုဒ်ကို
 ၎င်း၊) အမောဝါ-အောက်ပုဒ်၌လည်း၊ (ဥဒ္ဓံ - အထက်ပုဒ်ကို၎င်း၊) ဟရိတုံ-
 ဆောင်ခြင်းငှါ၊ အသက္ကောန္တော- မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဘောပဗ္ဗဇ္ဇိတ-
 ဟန်း၊ ဣမံ - ဤ မန္တန်သည်၊ ကိံ နာမ - အဘယ်မည်သော မန္တန်ပါနည်း၊
 ဣတိ အာဟ၊ မာဏဝ-လုလင်၊ အယံ - ဤ မန္တန်သည်၊ ဗုဒ္ဓမန္တောနာမ-ဗုဒ္ဓ
 မန္တန်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ ဘော-အရှင်၊ အယံ-ဤမန္တန်သည်၊ (သက္ကာ
 ၌စပ်) ဝါ- ကို၊ (ဒါတုံ၌ အပဝနစပ်)၊ မယုမ္ဘိ- ကျွန်ုပ်အားလည်း၊ ဒါတုံ-
 ငှါ၊ သက္ကာပန-တတ်ကောင်းပါသလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ မာဏဝ-လုလင်၊ အမေ
 ဟိ-တို့သည်၊ ဂဟိတပဗ္ဗဇ္ဇံ - ယူအပ်သော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဂဏှန္တဿ-
 ယူသူအား၊ ဒါတုံ-ငှါ၊ သက္ကာ-၏၊ ဣတိအာဟ၊ တတော-ထိုသို့ မိန့်တော်မူ
 ခြင်းကြောင့်၊ မာဏဝေါ- သည်၊ မာတာပိတရော - မိဘတို့ကို၊ ဥပသင်္ဂီ
 မိတွာ- ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇိတော - သည်၊ ဗုဒ္ဓမန္တံ နာမ - ကို၊
 ဇာနာတိ-၏၊ စ-ထိုသို့ သိပါသော်လည်း၊ အတ္တနော- ၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊
 အပဗ္ဗဇ္ဇိတဿ - ရှင်ရဟန်း မပြုသူအား၊ န ဒေတိ - မပေးပါ၊ အဟံ- သည်၊
 တေဿ- ဤရဟန်း၏၊ သန္တိကေ- ၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ-၍၊ မန္တံ - ကို၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-

ဥဒ္ဓံဝါ၊ ပေ၊ အသက္ကောန္တော။ ။ ဥပရိမပဒေဝါ ဟေဗ္ဗိမပံ၊ ဓဟဗ္ဗိမပဒေဝါ
 ဥပရိမပံ အတ္တတော (အနက်အားဖြင့်) သမန္တာဟရိတုံ (ကောင်းစွာလျော်အောင်
 ဆောင်ခြင်းငှါ) အသက္ကောန္တော-သာရတ္ထ၊ ရှေ့ပုဒ်နှင့်နောက်ပုဒ်ကို အနက်သတော
 အားဖြင့် ရောနှောအောင် မဆောင်နိုင်၊ ပုဒ်ချင်းဆက်၍ အဓိပ္ပါယ် မသိနိုင်-ဟူလို။

သင်ယူပါရစေ၊ ဣတိ အာဟ၊ အထ - ထိုအခါ၌၊ အဿ - ထို လှလင်ငယ်၏၊
 မာတာပိတရော - တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာပိ - ရှိလည်း၊ နော - ငါတို့၏၊ ပုတ္တော -
 သည်၊ မန္တေ - တို့ကို၊ ဥဂ္ဂဏှတု - သင်ယူပစေ၊ ဂဟေတွာ - သင်ယူပြီး၍၊ ပုန -
 တအနံ၊ အာဂမိဿတိ - ပြန်လာလိမ့်မည်၊ ဣတိ - သို့၊ မညမာနာ - မှတ်ထင်
 ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ပုတ္တ - ချစ်သား၊ ဥဂ္ဂဏှ - သင်ယူလော့၊ ဣတိ - သို့၊ အနု
 ဇာနိ သု - ခွင့်ပြုကြကုန်ပြီ။

ထေရော - သည်၊ ဒါရကံ - ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတွာ - ရှိ၊ တာဝ - မန္တန် မသင်မီ
 ရှေးဥျားစွာ၊ န္ဒတ္ထိ သာတာရ ကမ္မဋ္ဌာနံ - ၃၂ ခုရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အာစိက္ခိ -
 ပြောပြပြီး၊ [အာကာရသဒ္ဓါကောဋ္ဌာသ (အဘို့အရာ) အနက်ဟော၊ ကေသာ
 လောမာ စသော ၃၂ ခုပင်တည်း၊] သော - ထို တိဿ သာမဏေသည်၊ တတ္ထ -
 ထို န္ဒတ္ထိ သာတာရ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ပရိကမ္ပံ - ပရိကမ်းကို၊ ဝါ - အဖန်ဖန်ပွားမှုကို၊
 ကရောန္တော - ပြုလသော်၊ န စိရသောဝ - မကြာမြင့်မီပင်၊ သောတာပတ္တိ
 ဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ - တည်ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ သောတာပန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
 ထေရော စိန္တေသိ (ကိ - နည်း၊) သာမဏေရော - သည်၊ သောတာပတ္တိ
 ဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌတော - တည်ပြီ၊ ဒါနိ - ၌၊ သာသနတော - မှ၊ နိဝတ္တိတုံ -
 ပြန်နစ်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော - မထိုက်တော့၊ ပန - ဆက်၊ အဿ - ထို သာမဏေ
 အား၊ အဟံ - သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ - ကို၊ ဝနေတွာ - တိုးပွားစေ၍၊ [ဥပရိမဂ္ဂတ္ထာယ
 ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝနေတွာ] သစေ ကထေယျ - အကယ်၍ ဟောပြအံ့၊ (စေ သတိ)၊
 အရဟတ္တံ - သို့၊ ပါပုဏေယျ - ရာ၏၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ ဂဟေတုံ - ငှါ၊ အဗ္ဗေ
 သုတ္တော - အားထုတ်ခြင်းမရှိသည်၊ စါ - ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ ဘုဝေယျ - ရာ၏၊
 [အရဟတ္တပုတ္တိယာ ကတကိစ္စတာဝတော - အရဟတ္တဖိုလ် ရေခံခြင်းအားဖြင့်
 ကိစ္စပြီးပြီဖြစ်သောကြောင့် ကြောင့်ကြမဲ့နေစရာရှိသည် - ဟုလို။] ဒါနိ - ၌၊ နံ -
 ထိုသာမဏေကို၊ စက္ကစဇ္ဇိတ္ထေရဿ - ၏၊ သန္တိကံ - သို့၊ ပေသေတုံ - ပို့ခြင်းငှါ၊
 သမယော - အချိန်တန်ပြီ၊ ဣတိ (စိန္တေသိ)၊ တတော - ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်း
 ကြောင့်၊ နံ - ထိုသာမဏေကို၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ)၊ သာမဏေရ -
 ဏေ၊ တံ - သည်၊ ဧဟိ - လာလော့၊ ထေရဿ - ၏၊ သန္တိကံ - သို့၊ ဂတံ - ရှိ၊
 ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ ဥဂ္ဂဏှ - သင်ယူချေလော့၊ မမ - ၏၊ ဝစနေန - စကားဖြင့်။

အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ နိဝတ္တိတုံ။ ။ သောတာပန္နာနံ သီလေသု ပရိပုရကာရိတာယ
 သမာဗိန္နသီလတော နတ္ထိ ပရိဟာနိ = သောတာပန်တို့မှာ သီလတို့၌ ဖြည့်လှေ့ရှိကုန်
 သည့်အတွက် ဆောက်တည်အပ်ပြီးသော (ရဟန်းများ၏သိက္ခာ) သီလမှ ယုတ်လျော့
 ခြင်းမရှိ၊ ဣတိ အာဟ အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ နိဝတ္တိတုံတို့။

(တနည်း)မမဝစနေန-ငါ့အလျှော့ဖြင့်၊ တစ္ဆ- ထိုထေရ်ကိုလည်း၊ အာရောဂျ- အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ - ကျန်းမာကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆ - မေးလေလော့၊ ဝေဠု - ဤသို့လည်း၊ ဝဒေဟီ - လျှောက်လေဥးလော့၊ (ကိ - အဘယ်သို့ လျှောက်ရမည်နည်း၊) ဘန္တေ - ရား၊ မိ- ကို၊ ဥပဇ္ဈာယော- သည်၊ တုမ္မာကံ- တို၏၊ သန္တိကံ- သို့၊ ပဟိဏီ - စေလွှတ်လိုက်ပါပြီ၊ ဣတိ(ဝဒေဟီ)တေ-၏၊ ဥပဇ္ဈာယော - သည်၊ ကောနာမော - အဘယ်အမည် ရှိသနည်း၊ ဣတိစ- လည်း၊ ဝုတ္တေ- မေးအပ်သော်၊ ဘန္တေ - ဘုရား၊ သိဝ္ဂဝတ္ထေရေနာမ- သိဝ္ဂဝ ထေရ် မည်ပါ၏၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝဒေယျာသိ - လျှောက်လေလော့၊ အဟံ- သည်၊ ကောနာမော- နည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တေ, ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေယျာသိ- လျှောက် လေလော့၊ (ကိ) ဘန္တေ - ဘုရား၊ မမ-၏၊ ဥပဇ္ဈာယော- သည်၊ တုမ္မာကံ- တို၏၊ နာမိ-အမည်တော်ကို၊ ဇာနာတိ-သိပါ၏၊ ဣတိ(ဝဒေယျာသိ)ဣတိ- ဤသို့၊ (အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ဝါ- စကားသင်ပေးပြီ၊)

ဘန္တေ-ဘုရား၊ ဧဝံ- အမိန့်တော်အတိုင်းပါ၊ ဣတိခေါ- လျှင်၊ တိဿော- သော၊ သာမဏောရော-သည်၊ ထေရ်-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ- အလွန်ရှိသေစွာ ဝင်ချပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ- အရိုအသေကို၊ ကတွာ- ၍၊ အနုပုဗ္ဗေန- ဖြင့်၊ စက္ခုဝဇ္ဇိ ထွေရသာ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဝတ္ထော-၍၊ ဝနိတွာ-၍၊ ကေမန္တိ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သာမဏေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)ကုတော-အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ပေဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပုတ္တစိဝ ရ်-ကို၊ ပဋိသာမေဟိ-သိမ်းဆည်းချေလော့၊ ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ, သာဓု- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ လျှောက်၍၊ သာမဏောရော-သည်၊ ပတ္တစိဝရ်- ကို၊ ပဋိသာ မေတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တနေ၌၊ ပရိဝေဏံ - ပရိဝုဏ်ကို၊ သမ္ပဇ္ဇိတွာ- တံမြက်လှည်း၍၊ ဥဒက ဒန္တပေါဏံ - ရေ, ဒဏ်ပူကို၊ ဥပဋ္ဌာပေသိ- အနီး၌ တည်စေပြီ၊ (အနီး၌ထားပြီ)ထေရော-သည်၊ တဿ-ထို သာမဏေ၏၊ သမ္ပ ဇ္ဇိတဋ္ဌာနံ-တံမြက်လှည်းအပ်ပြီးသော အရပ်ကို၊ ပုန-တဖန်(ထပ်၍)၊ သမ္ပဇ္ဇိ- ပြီ၊ တံ ဥဒကံ- သာမဏေဆောင်အပ်ပြီးသော ထိုရေကို၊ ဆဗ္ဗေတွာ - စွန့်၍

ဥပဇ္ဈာယော မံ။ ။ အရှင်စက္ခုဝဇ္ဇိထံ ရောက်လျှင် လျှောက်တတ်အောင် “ဥပ ဇ္ဈာယော မံ တန္တေ” စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားနည်းကို သင်ပြလေသည်၊ ဤသင်ပြချက်၌ အရှင်စက္ခုဝဇ္ဇိက “အဟံ ကောနာမော=ငါ့နာမည် တသူတဲတုန်း” ဟု မေးသောအခါ “ အရှင်ဘုရားနာမည် အရှင် စက္ခုဝဇ္ဇိပါတဲ့ ” ဟု နာမည်ကို တိုက်ရိုက်လျှောက်မည် စိုး၍ “ မမ ဥပဇ္ဈာယော တန္တေ တုမ္မာကံ နာမံ ဇာနာတိ - တပည့်တော်၏ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာသည် အရှင်ဘုရားတို၏နာမည်ကို သိပါသည်ဘုရား ” ဟု သင်ပြပုံကို သတိထား၍ “မထေရ်ကြီးတပါး၏ ရှေ့၌ ထိုမထေရ်၏နာမည်ကို မခေါ်ရ” ဟု သတိပြုပါ။

အညံ့-သော၊ ဥဒကံ-ကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ပြီး၊ တဉ္စ ဒန္တကဋ္ဌံ-ထို သာမဏေ
 ဆောင်အပ်ပြီးသော ဒဏ်ပုကိုလည်း၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ အညံ့-သော၊ ဒန္တ
 ကဋ္ဌံ-ကို၊ ဂဏီ-ယူပြီး၊ ဝေ-လျှင်၊ သတ္တဒိဝသာနိ-လုံး၊ ကတွာ-၍၊ [ဆဒိဝသာ
 နိ-ထင်သည်။] သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ပုန-ဖန်၊ ပုန္နိ-ပြီး၊ သာမဏေရော-
 သည်၊ ပုနပိ-လည်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကထိတ သဒိသမေဝ - လျှောက်အပ်သည်နှင့်
 တူစွာသာလျှင်၊ ကထေသီ-လျှောက်ပြီး။

ထေရော-သည်၊ သော-ထိုတိဿ ဗြဟ္မာသည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ အယံမြာဟ္မ
 ဧကော-ဤမြာဟ္မဏကလေးပင်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဉ္စာနိတွာ- ကောင်းစွာ
 သိ၍၊ ကိမိတ္ထိ-အဘယ်အကျိုးငှါ၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဟ-မေးပြီ၊ ဘန္တေ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏ္ဍာယ-ငှါ၊ (အာဂတော-သည်၊
 အမှိ-၏) ဣတိ အာဟ၊ ထေရော-သည်၊ သာမဏေရ-ဏေ၊ ဒါနိ-၌၊ ဥဂ္ဂဏ္ဍာ-
 လော၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသတော - နောက်တနေ့မှ၊ ပဘုတိ- ၍၊
 ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-စ၍ တည်စေပြီး၊ ဝါ-စ၍သင်စေပြီး၊ [ဥဂ္ဂဏ္ဍာပေတို့
 အာရဘိ။] တိဿော-သည်၊ သာမဏေရောဝ-သာမဏေသည်ပင်၊ ဟုတွာ-
 ၍၊ (တနည်း) သာမဏေရောဝ ဟုတွာ-သာမဏေအဖြစ်ဖြင့်ပင်၊ ဝိနယပိဋကံ-
 ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ သမ္ဗု-သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ အဋ္ဌကထာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
 ဥဂ္ဂဏ္ဍိ- ပြီး၊ ဥပသမ္ပန္နကာလေ ပန- ဥပပဉ္စင်း ဖြစ်ရာ အခါ၌ကား၊ အဝသိ
 ကောဝ ဝါ မရသေးသည်သာလျှင်၊ သမာနော - လျက်၊ တံပိဋကဓရော-

ပုန သမ္ပန္နိ ။ ။ ဂုဏဝန္တာနံ - ခန္တိဂုဏ်စသည်နှင့် ပြည့်စုံသူတို့ အပေါ်၌သာ၊
 သင်္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝတော - ချီးမြှောက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (သူတော်ကောင်း
 စိတ်ရှိသူကိုမှ ချီးမြှောက်ထိုက်သောကြောင့်) ထေရော သာမဏေရဿ ခန္တိဝိရိယ ဥပ
 ဋ္ဌာနံ (ပြုလုပ်ကျွေးခြင်း) အာဒိဂဏေ-တို့ကို၊ ပစ္စက္ခကရဏတ္ထံ-မျက်မှောက်ပြုခြင်း
 (လက်တွေ့သိခြင်း) ငှါ၊ ဝိနာဝဏ္ဏာဘိညာယ (အဘိညာဉ်ကိုမသုံးဘဲ) ပကတိယာ
 ဝိမံသမာနော - ရိုးရိုး စုံစမ်းလိုသည်ဖြစ်၍၊ ပုန သမ္ပန္နာဒိ - ထပ်၍ တံမြက်လှည်းမှ
 စသည်ကို၊ အာကာသိ-ပြီး၊ [ကိုယ်လှထားသောနေရာကို ထပ်၍လှလျှင်၊ ကိုယ်ခပ်ထား
 သောရေကို ဖယ်၍ ထပ်ခပ်လျှင် စိတ်ဆိုး-မဆိုး စုံစမ်းခြင်း၊ ခန္တိ သောဝစဿတာဂုဏ်
 ရှိ မရှိသိခြင်းငှါ ပြုသည်-ဟူလို။]

ထပေတွာ ဝိနယပိဋကံ ။ ။ သာမဏေရာနံ ဝိနယ ပရိယာပဏနံ စာရိတ္တံ န
 ဟောတီတိ "ထံပေတွာ ဝိနယ ပိဋကံ အဝိသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏ္ဍာပေသိ" တိ တိသုပိ
 ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ ဤစကားသည် ဆရာဥဇ္ဈာယ်တို့က အမြဲကြပ်မ၍၊ ကြပ်မတိုင်းလည်း
 လိုက်နာသော ရှေးခေတ်နှင့်လျော်၏။ ယခုခေတ်ကား ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ ကြပ်မမှု
 နည်းပါးသဖြင့် ဝိနည်းကို သာမဏဘဝကပင် သင်ထားသင့်သည်။

ပိဋက ၃ ပုံ ဆောင်သည်။ အဟောသိ - ပြီ၊ အာစရိယုပဇ္ဇာယာ - တို့သည်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ- ဌ၊ သကလံ- သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို၊ ပတိဇ္ဇာပေတွာ-တည်စေပြီး၍၊ ယာဝတာယုကံ-အောင်၊ ဝါ-မျှ၊ ဌတွာ-၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယိံ-သု-န်ပြီ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရောပိ-သည်လည်း၊ အပရေန သမယေန- နေခံအခါ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ - ကို၊ ဝဗေတွာ - ၍၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တော- သည်၊ (ဟုတွာ- ၍) ဗဟုနံ- များစွာသော ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မပိနယံ-ကို၊ ဝါစေထိ- ဆိုစေပြီ၊ ဝါ- ပို့ချပြီ။

တေန ခေါ်ပန သမယေန - ၌၊ ဝိန္ဒုသာရဿ - ဝိန္ဒုသာရ မည်သော၊ ရညော-၏၊ ဧကသတပုတ္တာ-တရားတယောက်သောသားတို့သည်၊ အဟောသိ- န်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-န်သော၊ တေ-ထိုသားတို့ကို၊ အသောကော-အသောကမင်းသား သည်၊ အတ္တနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - ကွ၊ ဧကမာတိကံ - တူသောမယ်တော်ရှိသော၊ တိဿကုမာရံ - တိဿမင်းသားကို၊ ထပေတွာ - ချန်ထား၍၊ ဃာတေသိ - သတ်ပြီ၊ စ - ဆက်၊ ဃာတေတွာ - သတ်ပြီး၍၊ [ဃာတေန္တောရိသညကား မကောင်း၊] ဣတ္ထာရိ ဝဿာနိ-၎င်းတို့ပတ်လုံး၊ အနဘိသိတ္တောဝ-အဘိသိက် မသွန်းအပ်ဘဲသာလျှင်၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရရတွာ- ၍၊ စတုန္ဒံဿာနံ- တို့၏၊ အစွယေန - လွန်ရာ အခါ၌၊ တထာဝတဿ - ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ နှစ်မှာ၊ ဒိန္ဒံဿသတာနံ - အနှစ် နှစ်ရာတို့၏၊ ဥပရိ- သော၊ အဇ္ဇာရသမေဝဿ-တဆွဲရှစ်နှစ်မြော်၌၊ သကလဓမ္မုဒီပေ-၌၊ ဧက ရဇ္ဇာဘိသေကံ- ဧကရာဇ် အဘိသိက်သို့၊ ပါပုဏီ-ပြီ၊ [တောင်ကျွန်း တကျွန်း လုံး မဟုတ်၊ ဣန္ဒြိယတိုင်းကိုပင် “ သကလဓမ္မုဒီပေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစဉ်က သီဟိုဠ် စသည်၌လည်း ကိုယ့်မင်းနှင့်ကိုယ် ရှိကြ၏၊ ဧကရာဇဿ + ဘာဝေါ ဧကရဇ္ဇံ၊ ဧကရဇ္ဇံစ + တံ + အဘိသေကောစာတိ ဧကရဇ္ဇာဘိသေကော။]

ဝိန္ဒုသာရဿ။ ။ ဝိန္ဒုသာရောနာမ သက္ကုကုလပုသုတော (သင်္သကီစင်မင်းမျိုး၌ စွားမြင်သော) စန္ဒဂုတ္တဿနာမ ရညော ပုတ္တော (စန္ဒဂုတ်မင်း၏ သားတော်တည်း)၊ တထာပီ-ပိဋုဇ္ဈာ သင်္ဂါမေ (ပိဋုဇ္ဈာမင်း၏ စစ်၌) ကပိလဝတ္ထုတော နိက္ခန္တသက္က ပုတ္တေဟိ မာပိတေ မောရိယနဂရေ ခတ္တိယကုလသန္တဝေါ စန္ဒဂုတ္တကုမာရော ပါဠလိ ပုတ္တေ ရာဇာ အဟောသိ၊ တဿ ပုတ္တော ဝိန္ဒုသာရောနာမ ရာဇကုမာရော ငိတုအစွ ယေန ရာဇာ ဟုတွာ တေသတပုတ္တာနံ ဇနကော (အဘ) အဟောသိ၊ [ဧကေ သတဉ္စ ဧကသတံ (တရားတယောက်)၊ ဧကသတံစ + တံ ပုတ္တာစာတိဧကသတပုတ္တာ၊ တနည်း- ဧကသတံ + ယေသံတိ ဧကသတော၊ ဧကသတောစ + ဘေ + ပုတ္တာစာတိ ဧကသတပုတ္တာ- တရားတစ် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော သားတို့၊ ဧကော + မာတာ၊ အဿာတိ ဧကမာ တိကော။]

စ - ဆက်၊ အိဿ - ထိုမင်း၏၊ အဘိသေကာနဘာဝေန - အဘိသိက်၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဣမာရာဇိဒ္ဓိယော - ဤမင်း၏တန်ခိုးတို့သည်၊ အာဂတာပေါလာကုန်ပြီ၊ [ကတမာ - တို့သည်၊ အာဂတာ - နယနည်း၊ (ထည့်)] မဟာပထဝိယာ - ၏၊ ဟေဋ္ဌာ - အောက်၌၊ ယောဇနပ္ပမာဏေ - တယူဇနာ အတိုင်း အရှည်ရှိသောအရပ်၌၊ အာဏာပဝတ္တိ - အာဏာ၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ - ၏) ဥပရိ အာကာသေ - အထက်ကောင်းကင်၌၊ တထာ - ထို အတူတည်း၊ အနောတတ္ထ ဒဟတော - အနဝတတ်အိုင်မှ၊ အဋ္ဌဟိကာဇေဟိ - ရှစ်ချောင်းသော ထမ်းပိုးတို့ဖြင့်၊ သောဋ္ဌသ - ၁၆ လုံးကုန်သော၊ ပါနီယဃဇေ - သောက်တော်ရေးအိုးတို့ကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ - တိုင်း၊ ဒေဝတာ - တို့သည်၊ အာဟရန္တိ - ဆောင်ပို့ ကြကုန်၏၊ ယတော - ယင်းသောက်တော်ရေးအိုးတို့မှ၊ သာသနေ - ၌၊ ဥပ္ပန္နသန္ဓေ - ဖြစ်သောကြည်ညိုခြင်းရှိသည်၊ ဟုတ္တာ - ၍၊ အဋ္ဌယဇေ - ရှစ်လုံးသော အိုးတို့ကို၊ သဗ္ဗိမတ္တာနံ သဟဿာနံ - ခြောက်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ တိပိဂုကရေဘိက္ခုနံ - တို့အား၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ဧဗ္ဗယဇေ - တို့ကို၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ - မြတ်သော မဟေသိဖြစ်သော၊ ဝါ - မိဖုရားခေါင်ဖြစ်သော၊ အသန္ဓိမိတ္တာယ - အသန္ဓိမိတ္တာအား၊ အဒါသိ - ပေးပြီ၊ စတ္တာရောဃဇေ - တို့ကို၊ အတ္တနာ - ကိုယ်တိုင်း၊ ပရိဘုဉ္ဇိ - သုံးဆောင်ပြီ၊ ဒေဝတာဝေ - နတ်တို့သည်ပင်၊ ဟိမဝန္တေ - ၌၊ သိနိဒ္ဓံ - အစီအစေးရှိသော၊ မုဒုကံ - ရည့်သော၊ ရသဝန္တံ - အရသာရှိသော၊ နာဂလတာဒန္တကုဋ္ဌိနာမ - နာဂလတာဒန်ပူမည်သည်၊ ဝါ - န္ဇယ်ချို ဒန်ပူမည်သည်၊ (အတ္ထိ - ၏) တံ - ထို ဒန်ပူကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ - တိုင်း၊ အာဟရန္တိ - ဆောင်ပို့ကြကုန်၏၊ ယေန - ယင်း ဒန်ပူဖြင့်၊ ရညောစ - ၏၎င်း၊ မဟေသိယာစ - ၏၎င်း၊ သောဋ္ဌသာနံ နာဋကိတ္တိသဟဿာနံစ - တသောင်းခြောက်ထောင်သော ကချေသည် မောင်းမတို့ ၏၎င်း၊ သဗ္ဗိမတ္တာနံ ဘိက္ခုသဟဿာနံစ - ၆ သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရဟန်းတို့၏၎င်း၊ ဒေဝသိကံ - တိုင်း၊ ဒန္တပေါနကိစ္စံ - ဒန်ပူကိစ္စသည်၊ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ပြီးစီး၏။

အဘိသေကပေ၊ ဒ္ဓိယော။ ။ ပုညဂ္ဂဘာဝေန ပါပုဏိတဗ္ဗာပိ ရာဇိဒ္ဓိယော (ကောင်းမှုအစွမ်းကြောင့် ရထိုက်ပါကုန်သော်လည်း ရာဇိဒ္ဓိတို့သည်) အရဟတ္တမဂ္ဂေန အာဂတာ ပဋိသမ္ဘိဒါဒယော အဝသေသဝိသေသာ ဝိယ (အရဟတ္တမဂ် ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်လာကုန်သော ပဋိသမ္ဘိဒါစသော တွင်းတရားထူးတို့ကဲ့သို့) ပယောဂ သမ္ပတ္တိဘူတာ (ပယောဂကြောင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ - ၍) အဘိသေကာနဘာဝေန အာဂတာ (အဘိသိက် တန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်) ၊ ဆိုလိုရင်းကား - ရှေးကံကြောင့်ရသော်လည်း အဘိသိက်မခံခင်မရ၊ အဘိသိက်ခံပြီးမှ ရသောကြောင့် “အဘိသေကာနဘာဝ” ဟု ဆိုရသည် - ဟုလို။

စ- ဆက်၊ အဿ - ထိုမင်းဘို့၊ ဒေဝသိကမေဝ - နေ့တိုင်းပင်၊ ဒေဝတာ-
 တို့သည်၊ အဂဒါမလကံ - ဆေး ရှစ်ရှားသီးကို၎င်း၊ အဂဒဟရိတကံ - ဆေး
 ဖန်ခါးသီးကို၎င်း၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ- ရွှေအဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော၊ ဂန္ဓ
 ရသ သမ္ပန္ဒံ-အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ အဗ္ဗပတ္တံစ- သရက်သီးမှည့်ကို၎င်း၊
 အာဟရန္တိ-နံ၏၊ တထာ-ထိုနတ်တို့သည်ပင်၊ ဆန္ဒန္တ ဒဟတော-ဆဒ္ဒန်အိုင်မှ၊
 ဝါ-ဆဒ္ဒန်အိုင်အနီး နတ်ဘုံမှ၊ [ဆဒ္ဒန္တံသမီပေ ဌိတဒေဝဝိမာနတော၊] ပဉ္စ
 ဝဏ္ဏံ-ငါးပါးသော အဆင်းရှိသော၊ နိဝါသနပါဝုရဏံ-အဝတ် အရုံကို၎င်း၊
 ပီတကဝဏ္ဏံ-ရွှေသောအဆင်းရှိသော၊ ဟတ္ထပုဉ္စနပဋကံ-လက်သုတ်ပုဝါကို
 ၎င်း၊ ဒိဗ္ဗိ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ ဖါနကံစ- သစ်သီးဖျော်ရည်ကို၎င်း၊ အာဟရန္တိ-
 နံ၏၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ဒေဝသိကမေဝ-ပင်၊ နာနဂန္ဓံ-နံ့သာချိုး
 ရေကို၎င်း၊ အနုဝိလေပန ဂန္ဓံ - အဘန်ဘန်လိမ်းကြောင်း နံ့သာကို၎င်း၊ ပါရု
 ပနတ္ထာယ - မြီရုံခြင်း အကျိုးငှါ၊ အသုတ္တမယိကံ - ချည်ဖြင့် ယက်အပ်သည်
 မဟုတ်သော၊ သုမနပုပ္ဖပဋံ -မြဲလေးပန်းပြောပီသော အဝတ်ကို၎င်း၊ မဟာ
 ရဟံ - မြတ်သူတို့အားသာ ထိုက်တန်သော၊ အဉ္စနံစ- မျက်စင်းကို၎င်း၊ နာဂ
 ဘဝနတော - နဂါးဘုံမှ၊ နာဂဓာဇော - နဂါးမင်းတို့သည်၊ အာဟရန္တိ-
 ဆောင်ပို့ကြကုန်၏၊ ဆဒ္ဒန္တဒဟေဝ- ၌ပင်၊ ဥဋ္ဌိတဿ-ပေါက်သော၊ သာလိ
 နော-သလေး၏၊ နဝါဟသဟဿာနိ-ဝါဟ ၉ ထောင်တို့ကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝ
 သေ-တိုင်း၊ သုဝကာ - ကျေးတို့သည်၊ အာဟရန္တိ-နံ၏၊ [ဝါဟတခု၏ အရေ
 အတွက်ကို အဘိဓာန်မှာရှု၊] မုသိကာ - ကြွက်တို့သည်၊ နိတ္ထုသကဏေ- ဖွဲ့၊
 ဆန်ကွဲမရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တိ-နံ၏၊ ဧကောဝိ - တခုလည်းဖြစ်သော၊ ခဏ္ဍ

အဂဒါမလကံ။ ။အဋ္ဌကေနေဝ (အနည်းငယ်ဖြင့်ပင်) သရီရသောဓနသမတ္ထိ
 သဗ္ဗဒေါသဟရဏံ (ဝမ်းထည်းရှိသောအပြစ်အားလုံးကို ပယ်ရှားနိုင်သော) ဩသဓာ
 မလကံ (ဝမ်းနှုတ်ဆေးရှစ်ရှားသီး) ။ [အဂဒသဒ္ဓါ-ဩသဓေါ ပရိယာယ်။]

အသုတ္တံပေ၊ သုမနပုပ္ဖပဋံ။ ။ကပ္ပရက္ခတော နိဗ္ဗတ္တ ဒိဗ္ဗဒုဿတ္တာ (ပဒေသာပင်မှ
 ဖြစ်သော နတ်အဝတ်ဖြစ်သည့် အတွက်) သုတ္တေဟိ နကတန္တိ အသုတ္တမယိကံ၊ သဗ္ဗတ္ထ
 သုခုမံ ဟုတ္တာ (တထညလုံး နညံသည် ဖြစ်၍) ဥဂ္ဂတပုပ္ဖာနံ (ပေါ်တက်သော ပန်းပြော
 တို့၏) အတ္ထိတာယ သုမနပုပ္ဖပဋံနာမ ဇာတံ။

ဥဋ္ဌိတဿသာလိနော ။ ။ သယံဇာတုသာလိနော - (အလို့လိုပေါက်သော
 သလေး၏) ၊ သမုဒေါယာပေက္ခေဋ္ဌတ္ထ ဧကဝစနံ - (သမ္မောဇနော ကဲ့သို့ အပေါင်း
 သလေးဇာတ်ကိုင့်သော ဇာတုာပေက္ခနည်းအားဖြင့် သာလိနော ဟု ဧကဝစဆိုထား
 သည်) ၊ သာလိနန္တိ အတ္ထော (သလေးတို့၏-ဟု မဟုတ် အဓိပ္ပါယ်နက်မှတ်ပါ။)

တဏှာလော - ဆန်ကြိုးသည်၊ န ဟောတိ - မရှိ၊ ရညော-၏၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု-
 အလုံးစုံသော အရာဋ္ဌာနတို့၌၊ အယမေဝ တဏှာလော-ဤဆန်သည်သာ၊ ပရိ
 ဘောဂံ-သုံးဆောင်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ မရမက္ခိကာ-ယင်ပျား
 ငယ်တို့သည်၊ မရံ-ပျားရည်ကို၊ ကရောန္တိ-နံ၏၊ ကမ္မာရသာလာသု-ပန်းဝဲဖိုတို့
 ၌၊ အစ္ဆာ- လှုပ်တို့သည်၊ ကုဋံ- တူကို၊ ပဟရန္တိ- ထုရိုက်ကုန်၏၊ ကရဝိကသကု
 နာ-ကရဝိကငှက်တို့သည်၊ အာဂတိာ-၍၊ မရရဿရိ-သာယာသောအသံကို၊
 ဝိကုဇန္တာ - ကျူးရင့်ကုန်လျက်၊ ရညော - အား၊ ဗလိကမ္ပိ - အခွန်ဆက်မှုကို၊
 ကရောန္တိ - နံ၏၊ (ဣတိ - သို့၊ ဣမာ ရာဇိဒ္ဓိယော - တို့သည်၊ အာဂတာ-နံပြီ၊
 ရှေ့သို့ ပြန်လှည့်ပါ။)

ဣမာဟိ ဣဒ္ဓိဟိ-ဤ တန်ခိုးတို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော- သော၊ ရာဇာ- သည်၊
 ကေဒိဝသံ - ၌၊ သုဝဏ္ဏသင်္ခလိက ဗန္ဓနံ - နောင်ဖွဲ့ကြောင်း၊ ရွှေခြေချင်းကို၊
 [သုဝဏ္ဏသင်္ခလိကာယေဝ + ဗန္ဓနံ သုဝဏ္ဏသင်္ခလိကဗန္ဓနံ၊] ပေသေတွာ-
 စေလွှတ်၍၊ စတုန္ဒီ-လေးဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ကကုသန်စသောတုရားရှင်တို့၏၊
 အဓိဝတ ရူပဒဿနံ- ရအပ်သောရုပ်စုံတော်တို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်းရှိသော၊ ဝါ-
 ရုပ်ပုံတော်တို့ကို ဖူးမြင်လိုက်ရသော၊ ကပ္ပါယုကံ-တကမ္ဘာပတ်လုံး အသက်
 ရှည်သော၊ ကာဠိနာမ- ကာဠ မည်သော၊ နာဂရာဇာနံ - ကို၊ အာနယိတွာ-
 ဆောင်ယူ၍၊ သေတစ္ဆတ္တဿ- ထီးဖြူ၏၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ မဟာရဟေ - မြတ်သူတို့
 အားသာ ထိုက်သော၊ ပလ္လင်္ဂေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ- နေစေ၍၊ အနေကသတ
 ဝဏ္ဏေဟိ- အရာမက များသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဇလဇ ထလဇပုဗ္ဗေဟိ-
 ရေ၌ဖြစ်သောပန်း၊ ကုန်း၌ဖြစ်သောပန်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ သုဝဏ္ဏပုဗ္ဗေဟိ-ရွှေပန်း
 တို့ဖြင့်၎င်း၊ ပူဇံ - ပူဇော်မှုကို၊ ကတွာ - ပြု၍၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတေဟိ-
 အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ သောဠသဟိ နာဂ
 ကိတ္တိ သဟဿေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ဝန်း
 ရံ၍၊ အနန္တ ဉာဏဿ - အဆုံး မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှိတော်မူသော၊
 သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကဝတ္တိနော - သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော မြတ်သော
 ရံကြာရတနာကို လည်စေတော်မူနိုင်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- ၏၊ ရူပံ- ရုပ်ပုံ
 တော်ကို၊ မေ- ငါ၏၊ ဣမေသံ အက္ခိနံ- ဤ မျက်လုံးတို့၏၊ အာပါတံ- ရှေးရှု
 ကျခြင်းကို၊ ဘာဝကရောဟိ-ပြုစမ်းပေါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-ပြောပြီး၍၊....

တေန-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ နိဗ္ဗိတံ- ဖန်ဆင်းအပ်သော၊ သကလသရီရဝိပု
 ကိဏှာပေ၊ သသိရိကတာယ-အလုံးစုံသော ကိုယ်တော်၌ အထူးထူး အပြား
 ပြား ရောပြွမ်းသော ကောင်းမှုတော် အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ရှစ်ဆယ်သော

လက္ခဏာတော်ငယ် တို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော သုံးဆွဲ နှစ်ပါးသော ယောက်ျားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် အသရေရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [“ရောပြွမ်းသော” မှစ၍ “သော” ဟု ပေးရသော ဝိသေသနတို့ကို စွတ္တိံသ မဟာပုရိသလက္ခဏာ၌ စပ်၊] ဝိကသိတ ကမလုပ္ပလ ပုဏ္ဏရိက ပဋိမဏ္ဍိတံ- ပွင့်သော ပဒုမ္မာကြာနီ၊ ကြာညို၊ ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာပုဏ္ဏရိကတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သလိလတလံ ဣဝ-ရေအပြင်ကို ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ- ရေ အပြင်နှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ [ပုဋ္ဌရူပံ၌ စပ်၊] တာရာဂဏာ၊ ပေါသမုဇ္ဇလိ တံ- ကြယ်တာရာအပေါင်း၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အရောင်တည်းဟူသော ကွန်ရက်တို့ဖြင့် တောက်ပတင့်တယ်ခြင်းအားဖြင့် ကောင်းစွာတောက်ဖွယ်သော၊ ဝဂနတလံ ဣဝ-ကောင်းကင် အပြင်ကို ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ- ကောင်းကင် အပြင်နှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ နီလ ဝိတ၊ ပေ၊ ဝိလာသိတာယ- အညို အရွှေ အနီ အစရှိသော အပြားရှိသော ဆန်းကြယ်သော အဆင်းအရောင်တို့ဖြင့် မြှေးရှက်အပ်သော တလံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော် အဝန်းတို့ဖြင့် စမ္မာယ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗာပွဘာနုရာဂ ဣန္ဒြေစနုပိဇ္ဇ၊ လတာ ပရိက္ခိတ္တံ - ဆည်းဈာရောင်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန် တစ်စွမ်းတွယ် ကောင်းသော

ပုညပ္ပဘာဂနိဗ္ဗတ္တံ။ ။ နဂါးမင်း ဖန်ဆင်းအပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ ကောင်းမှုတော်အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော လက္ခဏာနှောကြီးငယ်နှင့် တူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ပုညပ္ပဘာဂနိဗ္ဗတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။

ကမလုပ္ပလ ပုဏ္ဏရိက။ ။ “ကံ-ရေကို + အလံ-တန်ဆာဆင်တတ်၏” နှင့်အညီ ကြာအားလုံးကို “ကမလ” ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်း ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဥပ္ပလ ပုဏ္ဏရိကတို့မှ ကြွင်းသော ပဒုမ္မာကြာနီကိုသာ ဟောရ၏။ “ဥပ္ပလ” ကား ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီ ရိုးရိုးတည်း၊ ကြာပုဏ္ဏရိက ဟူသည် ပဒုမ္မာကြာဖြူတည်း။ [ဋီကာ။]

တာရာ၊ ပေါသမုဇ္ဇလိတံ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ ဝိဂ္ဂဟိဏ္ဏဿ တာရာဂဏဿ + ရသ္မိဇာလ ဝိသဒေဟိ + ဝိပျရိတာယ (ဘာသမာနာယ) + သောဘာယ (ကန္တိယာ) သမုဇ္ဇလံ (သဗ္ဗာ ဘာသမာနံ) ။ ဝိပျရိတာ၌ ဝိပုဗ္ဗ ဖုရေတတ်သည် ထင်ရှားပြခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ “ထင်ရှားပြ” ဟူသည်လည်း တောက်ပခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘာသ သမာနာယ ဟု ဖွင့်သည်။ “ဝိပျရိတ သောဘာယ” လည်း သမုဇ္ဇလိတံ၏ တောက်ပပုံ သရုပ်ကို ပြောပြသော သရူပကျွာဝိသေသနတည်း။

သဗ္ဗာ၊ ပေ၊ ဝရိက္ခိတ္တံ။ ။ သဗ္ဗာကာလ သဏ္ဍာတ ပဘာနုရာဂေဟိ-ညနေ ဆည်းဈာအချိန်၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော တစ်စုံတစ်ခု အရောင်ရှိကုန်သော၊ ဣန္ဒြေစာပေဟိ-သကြားလေး ဟု အမည်ရသော သက်တန်ရောင်တို့သည်၎င်း၊ ဝိဇ္ဇ၊ လတာဟိစ-တို့သည်၎င်း၊ ပရိက္ခိတ္တံ (သမန္တတော ပရိဇီရိတံ) ကနကဂီရိသိခရံ ဣဝ (သုဝဏ္ဏ ပဗ္ဗတကူဋံ ဣဝ) ။

သက်တင်ရေးရောင် လျှပ်စစ်နှယ်ရောင်တို့ဖြင့် ဝန်းရံအပ်သော၊ ကနက-ဂိရိ သီခရံ ဣဝ-ရွှေတောင်ထွင့်ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-ရွှေတောင်ထွင့်နှင့်တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ နာနာပိရာဂ၊ ပေ၊ သောတံ-အထူးထူးအပြားပြား တပ်စွမ်းဘွယ် ကောင်းသော၊ ကင်းသော အညစ်အကြေးရှိသော ကေတုမာလာရောင်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ တောက်ပသော၊ သပ္ပာယ်သော ဥူးထိပ်တော်၏ တင့်တယ်ခြင်း ရှိတော်မူထသော၊ မြဟ္မဒေဝ၊ ပေ၊ ဂဏီနံ-မြဟ္မာ၊ နတ်၊ လူ၊ နဂါး၊ ယက္ခ အပေါင်းတို့၏၊ နယန ရသာယနံ ဣဝ-မျက်လုံးတို့၏ ရသာယနဆေးကို ကဲ့သို့ ၎င်း၊ ဝါ-မျက်လုံးတို့၏ ရသာယန ဆေးနှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဗုဒ္ဓဇ္ဈပံ-ဘုရားရုပ်ပုံတော်ကို၊ ပဿန္တော-ပူးဖျော်လျက်၊ သတ္တဒိဝသာနိ-ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး၊ အက္ခိပူဇိနာမ-မျက်လုံးတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းမည်သည်ကို အကောသိ-ပြီ။

ကိရ - ချွဲ၊ ရာဇာ-သည်၊ အဘိသေကံ-သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ပြီး၍၊ တိဏိယေဝ သံဝစ္ဆရာနိ-သုံးနှစ်တို့ မတ်လုံးသာလျှင်၊ ဗာဟိရကပါသဏ္ဍံ - သာသနာပဉ္စ ဖြစ်သော ပါသဏ္ဍာအယူကို၊ ပရိဂ္ဂဏိ- စုံစမ်းလျက်သိမ်းယူပြီ၊ [ဝိမံသမာနော ပရိဂ္ဂဟေသိ၊] စတုတ္ထေ သံဝစ္ဆရေ-၄နှစ်မြောက်၌၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ပသိဒ္ဓိ- ပြီ၊ တဿ - ထိုအသောကမင်း၏၊ ပိတာ - ခမည်းတော် ဖြစ်သော၊ ဝိဒိန္နံ သာရော-သည်၊ မြာဟ္မဏာဘက္ခော-ပုန်ဏားတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည်။

နာနာပိရာဂ ဝိမလကေတုမာလာ ။ ။ ကေတုမာလာနာမ သီသတော နိက္ခ မိတွာ ဥပရိမုဒ္ဓနိ ပုဗ္ဗော ဟုတွာ ဒိဿမာနရသ္မိရာသီတိ ဝဒန္တိ။ “ဥူးခေါင်းတော်မှ ထွက်၍ အထက်ဥူးထိပ်၌ အစုဖြစ်၍ ထင်ရှားသော အရောင်တော်အစုသည် ကေတု မာလာမည်၏” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုကို ပုံသဏ္ဍာန်ပေါ်အောင် ယခုခေတ် ဆင်းတုတော် များ၏ ဥူးထိပ်တော်၌ စုနေသော အရောင်ပုံကိုထုလုပ်ကြ၏။ သို့သော် ထိုအရောင်ပုံ သည် များသောအားဖြင့် ဆံပင်တော် အရောင်ကဲ့သို့ ညိုမှောင် နေရကား တချို့က “ယောင်ပုံ=ယောင်ထုံးပုံ”ဟု ထင်မှားကြလေသည်။ ထိုသို့မထင်မှားရအောင် ဥူးထိပ် တော်၌ အရောင်အဝါ စုနေပုံကိုပြလျှင် သာ၍ သဘာဝကျပေလိမ့်မည်။

အက္ခိပူဇိ။ ။ ၇ ရက်လုံးလုံး အစာမစားဘဲ ဘုရားပုံတော်ကို မျက်စိတို့ဖြင့်ကြည့်ရှု ပူးဖျော်နေသောကြောင့် “အက္ခိတိ+ပူဇာ အက္ခိပူဇာ”ဟု ဆိုသည်။ တနည်း- မျက်စိ ထည့်၌ ထိုပုံတော် အာရုံကို ထင်မြင်လာစေရကား “အက္ခိနံ-တို့အား + ပူဇာ အက္ခိ ပူဇာ”ဟု ခေါ်သည်။

ဗာဟိရကပါသဏ္ဍံ။ ။ ဗာဟိရကပဇဝဒိတံ(သာသနာပ တိတ္ထိတို့သည် သိစေအပ် ဟောပြောအပ်သော) သမယဝါဒ်- အယူဝါဒကို။ [ဗာဟိရကပဇဝဒိတာ (ဟိ) သမယဝါဒါ - တို့ကို၊ သတ္တာနံ- သတ္တာတို့အတွက်၊ တဏှာပါသံ ဒိဋ္ဌိပါသဉ္စ ဒေန္တိ (သြဇ္ဇေန္တိ) -ထောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပါသဏ္ဍန္တိ ဝုဇ္ဇတိ။]

အဟောသိ- ပြီ၊ သော- ထိုဗိန္ဒုသာရမင်းသည်၊ မြာဟူဏာနဉ္စ- တို့ဘို့ ၎င်း၊
 မြာဟူဏဇာတိယ ပါသဏ္ဍာနံ- မြာဟူဏဇာတ်ရှိသော ပါသဏ္ဍာအယူရှိကုန်
 သော၊ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကောဒိနဉ္စ - အဝတ်ဖြူဖြင့် ဖုံးလွှမ်းသော ကိုယ်အင်္ဂါ
 ရှိသော ပရိဗ္ဗြုဇ် အစရှိသူတို့ဘို့၎င်း၊ သဗ္ဗိမတ္တာနံ - ခြောက်သောင်း အတိုင်း
 အရှည် ရှိသူတို့ဘို့၊ [နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် ခြောက်သောင်းရှိသည်။] နိစ္စဘတ္တံ -
 နိစ္စဘတ်ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ - ဖြစ်စေပြီ၊ [ပဏ္ဍရေန+ ပဋိစ္ဆန္ဒံ+ အင်္ဂံ+ ယေသံတိ
 ပဏ္ဍရင်္ဂါ၊ ယခုအခါ ဖိုးသူတော်များနှင့် တူ၏၊ ထိုပဏ္ဍရင်္ဂ ပရိဗ္ဗြုဇ်တို့လည်း
 မြာဟူဏဇာတ်ရှိသူတို့ချည်းဖြစ်သောကြောင့် “မြာဟူဏဇာတိယပါသဏ္ဍာ
 နံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။] အသောကော- ဝိ-သည်လည်း၊ ဝိတရာ-သည်၊ ပဝတ္တိ
 တံ- ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော၊ ဒါနံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ အန္တေပုရေ-နန်းတော်
 တွင်း၌၊ တထေဝ-ထိုအတိုင်းသာလျှင်၊ ဒဒမာနော-ပေးနေစဉ်၊ ကေဒိဝသံ-၌၊
 သီဟပဉ္စရေ-ခြင်္သေ့ရုပ်ခံသော လေသာနန်းတံခါး၌၊ [ရေန- ဟု မရှိသင့်၊]
 ဌိတော-ရပ်လျက်၊ တေ-ထိုပရိဗ္ဗြုဇ် အစရှိသူတို့ကို၊ ဥပသမ ပရိဗာဟိရေန-
 ငြိမ်သက်ခြင်း၏ အပ၌ဖြစ်သော၊ အာစာရေန - အကျင့်ဖြင့်၊ [ဣတ္ထန္တ၊ တ
 လက္ခဏတ္ထ တတိယာ။] ဘူမာနေ-စားနေသည်တို့ကို၎င်း၊ အသန္တိန္ဒြိယေ-
 မငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြေရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ အဝိနိတ ဣရိယာပထေ- မဆုံးမ
 အပ်သော ဣရိယာပုထ်ရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီ၊
 (ကိံ)၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ ဝါ-ဤမျှလောက်များပြားသော၊ ဒါနံ-
 အလှူကို၊ ဥပပရိက္ခိတွာ - စူးစမ်း နှိုင်းချိန်၍၊ ယုတ္တဋ္ဌာနေ- ပေးလှူသင့်သော
 အရာ၌၊ ဒါတုံ-ငှါ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-သို့၊ [စိန္တေသိ- ပြီ၊ ဟု ပြန်လှည့်။]
 ဝေ-သို့၊ စိန္တေတွာ - ၍၊ အမစ္စေ- အမတ်တို့ကို၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ (ကိံ)၊
 ဘဏေ-အမောင်တို့၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်၊ အတ္တနောအတ္တနော-၏၊ သာဓုသမ္ပတေ-
 သူတော်ကောင်းဟု သမုတ်အပ်ကုန်သော၊ သမဏမြာဟူဏေ-တို့ကို၊ အန္တေ
 ပုရံ-သို့၊ အတိဟရထ - ပင့်ခွဲကြကုန်၊ ဒါနံ- ကို၊ ဒဿာမံ - ပေးလှူအံ့၊ ဣတံ
 အာဟ၊ ပေ၊ တေတေ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကောဇိဝက နိဝဏ္ဏာဒယော - ထိုထို
 ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗြုဇ်၊ အာဇိဝက၊ နိဝဏ္ဏ အစရှိသူတို့ကို၊ အာနေတွာ-ပင့်ဆောင်

မြာဟူဏအတ္ထော။ ။ အတ္တနော ဝိတု စန္ဒဂုတ္တဿ ကာလတော ပဋ္ဌာယ မြာဟူ
 ဏေသု သမ္ပတ္တော (ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်) အဟောသိ၊ စန္ဒကေန နာမ ကိရ မြာဟူ
 ဏေန သမုဿာဟိတော (တိုက်တွန်းအပ်သည် ဖြစ်၍) စန္ဒဂုတ္တကုမာရော တေန ဒိန္န
 နယေ ဋ္ဌတွာ သကလဇမ္ဗဒီပေ ကေရဇ္ဇိမကာသိ၊ တသ္မာ တသ္မိံ မြာဟူဏေ သဉ္စာတ
 ဗဟုမာနဝသေန စန္ဒဂုတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ သဋ္ဌိသဟဿမတ္တာ မြာဟူဏဇာတိ
 ကာ တသ္မိံ ရာဇကုလေ နိစ္စဘတ္တိကာ (အမြီထမင်းရရှိကုန်သည်) အဟောသံ။

ပြီး၍၊ မဟာရာဇ-ဇော၊ ဣမေ-ဤ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အမှာကံ - ကျွန်တော်တို့၏၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့ပါတည်း၊ ဣတိ- သို့၊ အာဟံသု-နိဗ္ဗိ၊ အထ-၌ပေ၊ ဥစ္စာဝစာနိ - အမြင့်အနိမ့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသနာနိ - နေရာထိုင်ခုံတို့ကို၊ ပညပေတွာ - ခင်း၍၊ အာဂစ္ဆန္တု - လာကြပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ ဝတွာ- ၍၊ အာဂတာဂတေ- လာသူ လာသူတို့ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ အတ္တနော အတ္တနော-အား၊ ပဋိဂ္ဂပေ-လျှောက်ပတ်စော၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒထ - ထိုင်ကြပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ တေသု-ထိုပရိဗ္ဗိဇစသူတို့တွင်၊ ကေစ္စေ-အချို့ တို့သည်၊ ဘဒ္ဒ ပိဋကေသု-ကြိမ်ခက်အပ်သော ကောင်းသောအင်းပျဉ်ငယ်တို့၌၊ [ငေတ္ထမယ ပိဋေသု - ကြိမ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အင်းပျဉ် (ကြိမ်-ကုလားထိုင်ကလေး) ဇီကာ။] နိသီဒိ-သု - နိဗ္ဗိ၊ ကေစ္စေ-တို့သည်၊ ဖလကပိဋေသု - ပျဉ်ချင်ထိုင်ခုံတို့၌၊ နိသီဒိ-သု-နိဗ္ဗိ၊ စေ-ထိုသူတို့ကို၊ ဒိသွာ-ကြည့်၍၊ ရာဇာ-သည်၊ နေသိ-ထိုသူတို့၏၊ အန္တော - အတွင်း၌၊ သာရော - သီလ အစရှိသော အနှစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥတွာ-၍၊ တေသိ-တို့အား၊ အနုပပံ - လျော်သော၊ ခါဒနိယံ-ကို၎င်း၊ တောဇနိယံ-ကို၎င်း၊ ဒတွာ - ၍၊ ဥယျောဇေသိ-လွတ်လိုက်ပြီ၊ ဝေ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ကာလေ - အချိန်သည်၊ ဂစ္ဆန္တေ - လွန်သွားလသော်၊ ကေဒိဝသံ - ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သီဟပဋ္ဌရေ - ၌၊ [ရှေ့၌ သီဟပဋ္ဌရေန - ဟု ရှိခဲ့၏။] ဒြတော- လျက်၊ ရာဇင်္ဂဏေန - မင်းရင်ပြင်ဖြင့်၊ [ရာဇနိဝေသနဒ္ဒါရေ-နန်းတော်တံခါးအနီး၌၊ ဝိဝေနေ-ဟင်းလင်းပွင့်သော (အမိုးအံကာမရှိသော)၊ ဘူမိပွဒေသေန၊ - ဇီကာ။] ဂစ္ဆန္တံ - သွားသော၊ ဒန္တံ-ယဉ်ကျေးသော၊ ဂုတ္တိ-သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သန္တိန္ဒြိယံ-ပြင်သက်သော ဣန္ဒြိရှိသော၊ ဣရိယာပထသမ္ပန္နံ - ကြည်ညိုတွယ် ဣရိယာပုထ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဇီကာ၌ “သမ္ပန္နဣရိယာပထံ ” ဟု ရှိ၏။] နိဂြောဓသာမဏေရံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ။

အယံနိဂြောဓောနာမ - ဤ နိဂြောဓမည်သည်၊ ကောပန-အဘယ်သူနည်း၊ ဝိန္ဒုသာရ ရညော-၏၊ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ - အကြီးဆုံး သားဖြစ်သော၊

ဒန္တံဗျာဒိ။ ။ ကိလေသဝိပုန္န ရဟိတ စိတ္တတာယ ဒန္တံ = တုန်လှုပ်တတ်သော ကိလေသာမှ ကင်းသည့်အတွက် ဒန္တဖြစ်သော၊ “ယဉ်ကျေးသော” ဟု ဝေါဟာရတ္ထပေး၊ နိစ္စ ပစ္စုပဋိတသတာရက္ခတာယ ဂုတ္တိ = အမြဲစွဲ၍ တည်သော သတိ အစောင့်အရှောက် ရှိသည့်အတွက် ဂုတ္တဖြစ်သော၊ “သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်” ဟု ပေး၊ စက္ခာဒိ ဣန္ဒြိယာနံ သန္တတာယ သန္တိန္ဒြိယံ၊ ပါသာဒိကေန ဣရိယာပထေန သမန္နာဂတတ္တာ သမ္ပန္နဣရိယာပထံ။

သုမနရာဇကုမာရဿ-သုမနမင်းသား၏၊ ပုတ္တော-သားတော်တည်း၊ တတြ-
ထိုစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ- အစဉ်အတိုင်း
သော စကားတည်း၊ ကိရ- ချဲ့၊ ဗိန္ဒုသာရရညော - ၏၊ ဒုဗ္ဗလ ကာလေ
ယေဝ-အားမရှိရာ အခါ၌ပင်၊ အသောကကုမာရော- သည်၊ အတ္တနာ-သည်၊
လန္တံ - ပိုင်စား ရအပ်သော၊ ဥဇ္ဇေနိရုဇ္ဇံ-ဥဇ္ဇေနိပြည်ကို၊ ပဟာယ - စွန့်၍၊
အာဂတ္တာ-၍၊ သဗ္ဗနဂရံ-အလုံးစုံသောမြို့ကို၊ အတ္တနော-၏၊ တတ္ထဂတံ-
လက်၌ရောက်သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ သုမနရာဇကုမာရံ-ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ-ဖမ်း
ယူပြီ၊ တံဒိဝသမေဝ - ထိုနေ့၌ပင်၊ သုမနဿ-သော၊ ရာဇကုမာရဿ-၏၊
သုမနာ နာမ-သုမနာမည်သော၊ ဒေဝီ-မိဖုရားသည်၊ ပရိပုဏ္ဏဂစ္ဆာ-ပြည့်
သော ကိုယ်ဝန်ရှိသည်၊ အဟေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုသုမနာဒေဝီသည်၊ အညာ
တိကဝေသေန - သူတပါးတို့ မသိအပ်သော၊ အသွင်အပြင်ဖြင့်၊ ဝါ-မထင်
ရှားသောအသွင်အပြင်ဖြင့်၊ (လူဆင်းရဲယောင်ဆောင်၍-ဟုလို) နိက္ခမိတ္တာ-
ထွက်၍၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ အညတရံ-တခုသော၊ စက္ကာလဂါမံ- စက္ကာလ
ရွာသို့၊ သန္ဓာယ- ရည်မှန်း၍၊ ဂစ္ဆန္တိ - သွားလသော်၊ ဇေဋ္ဌကစက္ကာလဿ-
အကြီးအမှူးစက္ကာလ၏၊ ဂေဟတော- အိမ်မှ၊ အဝိဒူရေ-၌၊ အညတရသို့-တခု
သော၊ နိဂြောဓရုက္ခေ- ပြည်ညောင်ပင်၌၊ အမိဝတ္ထာယ - စိုးအုပ်၍နေသော၊
ဒေဝတာယ-သည်၊ သုမနေ-သုမနာ၊ ဣတော-ဤအရပ်သို့၊ ဧဟိ-လာလော့၊
ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိယာ-ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသော၊ (ဒေဝတာယ-
၏) သဒ္ဓိ-အသံကို၊ သုတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုနတ်၏၊ သမိပံ-အနီးသို့၊ ဂတာ-
သွားပြီ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ အာနုဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဧကံသာလံ-
ဇရပ်တဆောင်ကို၊ နိဗ္ဗိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဧတ္ထ-ဤ အရပ်၌၊ ဝသာဟိ-နေ
လော့၊ ဣတိ- ဤသို့ ပြော၍၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ သာ-ထို သုမနာဒေဝီသည်၊
တံသာလံ-သို့၊ ပါရိသိ- ရင်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဂတဒိဝသေယေဝ-ရောက်အပ်ရာ
နေ့၌ပင်၊ ပုတ္တံ- ကို၊ ဝိဇာယိ-ဖွားပြီ၊ သာ-ထို သုမနာဒေဝီသည်၊ တဿ-
ထိုသား၏၊ [နာမံ၌ စပ်၊] နိဂြောဓ ဒေဝတာယ - ပြည်ညောင်ပင်စောင့်
နတ်သည်၊ ပရိဂ္ဂဟိတတ္ထာ-သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဂြောဓော
တွေဝ-နိဂြောဓဟူ၍သာလျှင်၊ နာမံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊

ဇေဋ္ဌကစက္ကာလော-သည်၊ ဒိဋ္ဌဒိဝသုတော - မြင်အပ်ရာနေ့မှ၊ ပဘုတိ-
စ၍၊ တံ-ထို သုမနာဒေဝီကို၊ အတ္တနော-၏၊ သာမိဓိတရံဝိယ-အရှင်၏သီးကို
ကဲ့သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ) နိဗ္ဗဒ္ဓဝတ္ထံ-မပြတ်ပေးအပ်သော
ဝတ်ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ - ဖြစ်စေပြီ၊ [တနေ့လျှင် မည်မျှ ဟု သတ်မှတ်၍ ပေးအပ်

သော စားဘွယ် သောက်ဘွယ်ကို “နိဗဒ္ဓဝတ်” ဟု ခေါ်သည်။] ရာဇဓိတာ-
 မင်းသွီးသည်။ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ သတ္ထဝဿာနိ-ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝသိ-
 ပြီ၊ နိဂြောဓကုမာရောပိ - သည်လည်း၊ သတ္ထဝဿိကော - ခုနစ်နှစ်ရှိသည်။
 ဇာတော-ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဝရူဏတ္ထေရောနာမ-ဝရူဏထေရ်မည်သော၊
 ဧကော - တပါးသော၊ အရဟာ - ရဟန္တာသည်။ ဒါရကဿ - ၏၊ ဟေတု
 သမ္ပဒံ - အရဟတ္တဖိုလ် အကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒိဿာ - ၍၊ ရက္ခိတွာ-
 စောင့်ရှောက်၍၊ တတ္ထ- ထိုအရပ်၌၊ ဝိဟရမာနော-နေစဉ်၊ (စိန္တေတွာ၌စပ်)
 ဒါနိ-၌၊ ဒါရကော-သည်။ သတ္ထဝဿိကော-ရှိပြီ၊ နံ-ထို ကလေးကို၊ ပဗ္ဗာ
 ဇေတိ-ရှင်ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးခြင်းငှါ၊ ကာလော-အချိန်တန်ပြီ၊
 ဣတိ စိန္တေတွာ၊ ရာဇဓိတာယ - အား၊ အာရောစာပေတွာ - ပြောစေ၍၊
 နိဂြောဓကုမာရံ-နိဂြောဓမင်းသားကို၊ ပဗ္ဗာဇေသိ-ရှင်ဖြစ်စေပြီ၊ ဝါ-ရှင်ပြု
 ပေးပြီ၊ ကုမာရော- မင်းသားသည်။ ခုရုဂ္ဂေယေဝ- သင်တန်း၏ အဆုံး၌ပင်၊
 ဝါ-ဆံ့အခြား၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

သော-ထိုနိဂြောဓသာမဏေသည်။ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပါတောဝ-စောစော
 ၌ပင်၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဇက္ခိတွာ-သုခသင်ပြီး၍ [ဒန္တကဋ္ဌ ခါဒန မုခေဝဇနာ
 ဒိဟိ သရီရကမ္မံ ကတွာ။] အာစရိယုပဇ္ဈာယဝတ္ထံ - ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏
 ဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတ္ထစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ မာတု-မယ်တော်ဖြစ်သော၊
 ဥပါသိကာယ-၏၊ ဂေဟဒ္ဓါရံ-အိမ်တံခါးပေါက်သို့၊ ဂစ္ဆာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့
 ကြံ၍နိက္ခမိ-ထွက်လာပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုသာမဏေ၏၊ မာတု-၏၊ နိဝါ
 သနဋ္ဌာနံ - နေရာအရပ်သည်။ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရေန - တောင် တံခါးပေါက်ဖြင့်၊
 နဂရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ နဂရမဇ္ဈေန- မြို့လယ်လမ်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆာ - ၍၊ ပါစိန
 ဒ္ဓါရေန-အရှေ့တံခါးပေါက်ဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဝန္တပွံ- သွားရသည်။
 ဟောတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ တေနသမယေန-၌၊ အသောကော-မည်သော၊ ဓမ္မ
 ရာဇာ-တရားမင်းသည်။ ပါစိနဒိသာဘိမုခေါ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးဂူမျက်နှာ
 မူလျက်၊ သီဟပဋ္ဌရေ-၌၊ စက်မတိ- စင်္ကြံသွားနေ၏၊ တင်္ခဏဇညဝ- ထိုခဏ
 ၌ပင်၊ နိဂြောဓော-သည်။ သန္တိန္ဒြိယော-ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြေရှိသည်။ သန္တ
 မဒံနသော-ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိသည်။ ယုဝမတ္ထံ-ထမ်းပိုးတပြန်မျှအရပ်ကို။

ခုရစက္ခယေဝ။ ။ ခုရကမ္မပရိယောသာနေယေဝ [ခုရဖြင့် ခုရကမ္မကို ဌာနပစာရ
 အားဖြင့် ယူ။] တစပဋ္ဌကကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ စံ ပရိဂ္ဂဏန္တော (ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
 သိမ်းပိုက်လျက်) အန္တိမာယ ကေသဝဋ္ဋိယာ (နောက်ဆုံး ဆံအစုကို) ဝေါရောပနာယ
 (ချခြင်းနှင့်) သမကာလမေဝစံ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

ပေက္ခမာနော-ကြည့်သည်။(ဟုတွာ-၍)ရာဇဏ်-မင်းရင်ပြင်သို့၊သမ္မာပုဂ္ဂို-
ကောင်းစွာရောက်လာပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကေဒိဝသံ၊ ပေ၊ ဣရိယာပထ
သမ္ပန္တိတိ-သမ္ပန္တဟူ၍၊(မယာ-သည်) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ဒိသ္မာန-မြင်ရ၍၊ ဝါ- မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အဿ - ထိုမင်း၏၊
ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊(ကိ)၊ သဗ္ဗောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
အယံဇနော- ဤလူ အပေါင်းသည်၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော - အထူးထူး အပြားပြား
ပစ်လွှင့် အပ်သော စိတ်ရှိ၏၊ ဝါ- ပြန်လွှင့်သော စိတ်ရှိ၏၊ ဘန္တမိဝပ္ပဋိ
ဘာဝေါ - တုန်လှုပ်သော သမင်နှင့် တူ၏၊ [အနဝဋ္ဌိတတ္တာ - မတည်တံ့
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယစာပလ္လေန-ကိုယ်၏ လျှပ်ပေါ် လော်လီသည်၏
အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတတ္တာ ဘန္တမိဝသဒိသော-ငိုကား၊] အယံပနဒါရကော-
ဤကလေးသည်ကား၊ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော - အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်
အပ်သော စိတ်မရှိ၊ ဝါ- ပြန်လွှင့်သော စိတ်မရှိ၊ စ- သည်သာ မကသေး၊
အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ [ဤ“ဝိယ”မျိုးကို ဝေ အနက်ရှိ၏ဟု မှတ်။]
အာလောကိတ ဝိလောကိတံစ-ရှေးရှု ကြည့်ပုံ၊ အထောင့် ကြည့်ပုံသည်၎င်း၊
သမဉ္ဇန ပဿာရဏဉ္စ - ကွေးပုံ၊ ဆန့်ပုံသည်၎င်း၊ သောဘတိ-တင့်တယ်၏၊
အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ ဧတဿ-ဤကလေး၏၊ အပ္ပန္နရေ-အတွင်း၌၊ လောကုတ္တရ
ဓမ္မော-လောက၌ ထူးမြတ်သော တရားသည်၊ [သေသဇနေယု အဝိဇ္ဇမာနော
ဝိသိဋ္ဌဓမ္မော။] ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ ရညော-၏၊
သဟဒဿနေနေဝ - မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊ သာမဏေရေ -၌၊ စိတ္တံ - သည်၊
ပသိဒိ-ကြည်ညိုပြီ၊ ပေမံ-ချစ်ခြင်းသည်၊ သဏ္ဍဟိ-ကောင်းစွာတည်ပြီ။

ကသ္မာ-ကြောင့်၊(စိတ္တံ-သည်၊ ပသိဒိ-နည်း၊ ပေမံ-သည်၊ သဏ္ဍဟိ-နည်း၊)
ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ -ရှေးဘဝ၌၊ ပုညကရဏကာလေ - ကောင်းမှု

ပုညကရဏကာလေ ။ ။ ရှေးတခုသော ဘဝ၌ ပျားရည်ကုန်သည် ညီနောင်
၃ယောက် ရှိ၏၊ အကြီး ၂ ယောက်သည် အဝယ်သွား အရှာသွား၊ အဝယ်ဆုံးကဥး
အရောင်းသွားဖြစ်၏၊ တနေ့သ၌ အကြီး ၂ ယောက် မရှိခိုက်မှာ ပစ္စေကပုဒ္ဓါကြွလာ၍
ပျားရည်ဆွမ်း ခံ၏၊ ရေခပ်သွားသော မိန်းမတယောက်က မြင်၍ ပျားရည် ကုန်သည်
အိမ်ကို ညွှန်ပြလိုက်၏၊ ပျားရည်လှသောအခါ သပိတ်မှလှ၍ကျသော ပျားရည်များကို
မြင်၍.....“ဤဇမ္ဗုဒိဝံ အထက် တယူဇနာ အောက် တယူဇနာ အာဏာပိုင်သော
ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ရပါလိမ့်”ဟု ဆုတောင်းလေသည်၊ သူသည် အသောကမင်း ဖြစ်လာ၏။

ဣမိနာ မရဒါနေန၊ ဣမိဋ္ဌိ ဇမ္ဗုဒိပကော၊
ဥဒ္ဓံ အဓော ယောဇနိကံ၊ မယံ အာဏာ ပဝတ္တတု။

ပြုရာ အခါ၌၊ သေ - ဤ သာမဏေသည်၊ ရညော - ၏၊ ဇေဋ္ဌကဏ္ဍာတာ-
 နောင်တော်ကြီးဖြစ်သော၊ ဝါဏိဇ္ဇကော-ပျားရည်ကုန်သည်သည်၊ အဟော
 သိ ကိရ - ဖြစ်ခဲ့သတတ်၊ (တဿ္ဓာ- ကြောင့်၊ စိတ္တံ ပသီဒိ၊ ပေမံ သဏ္ဍဟိ-ဟု
 ရှေ့အမေးပြန်ဖြေ၊) ဟိ-သာဓကကား၊ ပုဗ္ဗေဝ သန္တိဝါသေန၊ ပေ၊ ဥပ္ပလံဝ
 ယထောဒကေတိ-ဒကေ ဟူသော၊ စော-ဤ ဝါသာစကားကို၊ (ပေါရာဏေ
 ဟိဝိ-ရှေးဆရာတို့သည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဥပ္ပလံဝါ-ကြာညို ကြာမြ ကြာနီ
 သည်၎င်း၊ (အညံဝါ-အခြားသော ပဒုမ္မာစသော ကြာသည်၎င်း၊) ဥဒကေ-
 ရေ၌၊ (ဇာယမာနံ-ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်လာသည်ရှိသော်၊ ဒွိဟိ-ကာရဏေ
 ဟိ - ရေနှင့် ညွှန် ဟူသော ၂ ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ
 ယထာ-ဖြစ်ပေါ်လာရသကဲ့သို့၊ တထာ - ထို့အတူ၊) တံပေမံ - ထိုရစ်ခြင်း
 သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌၊ သန္တိဝါသေနဝါ-အတူတကွနေထိုင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့်
 သော်၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နဟိတေနဝါ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အစီးအပွားကို ပြုခြင်းကြောင့်
 သော်၎င်း၊ ဧဝံ-ဤ ၂ ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏။]

အနက်ကျယ်။ ။ဥပ္ပလံဝါ-ဥပ္ပလမည်၊ ညိုဖြူနီဟု၊ ရေကြည်ပေါ်လွှမ်း၊
 သုံးမျိုးသော ကြာပန်းသည်၎င်း၊ အညံဝါ-ထို့ပြင်တပါး၊ ရေတွင်ပွားသည့်၊
 များပြား တီတုံ၊ ကြာမျိုးစုံသည်၎င်း၊ ဥဒကေ - အပူဘေးဘယ၊ မြွေး မခ
 အောင်၊ မြေကြည်လင်၊ ရေစင်ရေကောင်း၌၊ ဇာယမာနံ - တင့်တင့် ငွါးငွါး၊
 စွင့်စွင့်ကားလျက်၊ ပွင့်ပွားပေါ်ပေါက်လာသည်ရှိသော်၊ ဒွိဟိ-ကာရဏေဟိ-

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပြန်ကြွ၍ နောင်တော် ၂ ယောက် ပြန်လာသောအခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအား
 ပျားရည်လှူလိုက်ကြောင်း ပျားရည်အလှူကို သာဓုခေါ်ကြတိုအကြောင်းကို ပြောပြလေ
 လျှင် ရုတ်တရက်သော် နောင်တော်ကြီး စိတ်ဆိုး၍ “စဏ္ဍာလကလံ ရဟန်းယောင်
 ဆောင်လာတတ်တယ်” ဟု ပြောမိ၏။ နောင်တော်အလတ်ကလည်း “သင်၏ ပစ္စေက
 ဗုဒ္ဓါဆိုသူကို သမုဒြာတတက်ကမ်း လှမ်းမပြစ်လိုက်ဘဲကိုး” ဟု ပြောမိ၏။ နောက်မှ
 ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၏ ကြည်ညိုဘွယ်ကောင်းပုံကို ညီငယ်ကရှင်းပြ၍ သာဓုခေါ်ကြလေသည်။
 သူတို့စကား အပြော မှားမှုကြောင့် နောင်တော်ကြီးသည် စဏ္ဍာလရွာ၌ မွေးသော
 နိဗ္ဗာန်သောမဏေဖြစ်၍၊ နောင်တော်လတ်သည် သမုဒြာ တတက်ကမ်းရှိ သီဟိုဠ်
 ကျွန်း၌ ဒေဝါနိ ဝိယတိဿမင်း ဖြစ်လာ၏။ ရေခပ် မိန်းမလည်း ပျားရည် ကုန်သည်
 ကလေး၏ဆုတောင်းပုံကို ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပြန်ကြွအလာတွင် မေးမြန်း၍သိရသဖြင့် “သူမလဲ
 ထိုအခါ မိဖုရားခေါင်ဖြစ်ရပါလိ၏” ဟု ဆုတောင်းလေသည်။ သူမသည် အသန္နိမိတ္တာ
 မိဖုရားဖြစ်လာ၏။

အယျဿ မရလဒဘာယ၊ အဟံ ဗာဏ္ဏနိဒဿနာ၊
 ယဒါ သော ဘဝတေ ရာဇာ၊ တဒါ အဿံ မဟေ သိကာ။

ပန်းအထွေထွေ၊ လျှမ်းဝေသို့၊ စန်းရေညွှန်ပြောင်း၊ ၂ပါးသောအကြောင်း တို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ ယထာ - ငှါးငှါးတင့်တင့်၊ ကားကားစွင့်၍၊ ဆင့်ကာ မြင့်ကာ၊ ပွင့်လာရသကဲ့သို့၊ တထာ - ပမာထားယု၊ မခြား အတူသာလျှင်၊ တံပေမံ - မိချစ် ဘချစ်၊ ဆွေမျိုးချစ်မှ၊ စ၍သစ်ဆန်း၊ ထို အချစ်ပန်းသည်၊ ပုဗ္ဗေသန္တီဝါသေနဝါ-ကွာမဝေးလှ၊ ရှေးဘဝ၌၊ တကွအတူ၊ ကြည်ဖြူပေါင်း သင်း၊ နေထိုင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့် သော်၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေနဝါ - ယခုဘဝ ပြု သမျှ၌၊ ယုယသောအား၊ ကြီးမားလေအောင်၊ စီးပွားကိုဆောင်ခြင်းကြောင့် သော်၎င်း၊ ဧဝံ (ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ) - ရှေးမေတ္တာဆက်၊ ယခုတွက်မူ၊ ဆောင်ရွက်အကျိုး၊ ဤအကြောင်း ၂မျိုးတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ- မစ္ဆူစတမ်း၊ အခြံမှန်းလျက်၊ စွဲလမ်းချစ်ဝေ၊ ဖြစ်ရပေသတည်း။

အထ-၌၊ ရာဇာ - သည်၊ သဉ္ဇာတပေမော - လွန်စွာဖြစ်သော ချစ်ခြင်းရှိ သည်၊ သမ္မဟုမာနော-များစွာ မြတ်နိုးခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) တေံ သာမ ဏောရံ-ကို၊ ပတ္တောသထ-ခေါ်ချေကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ပေသေ သိ-ပြီ၊ တေ-ထိုအမတ်တို့သည်၊ အတိစိရာယန္တိ-အလွန်ကြာမြင့်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ပုန-တဖန်၊ တုရိတံ-လျင်စွာ၊ အာဂစ္ဆတု-လာပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒွေတယော (ဒုတ္တယော) - ၂ ယောက် ၃ ယော်သော အမတ်တို့ကို၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သာမဏောရော - သည်၊ အတ္တနော - ၏၊ ပကတိယာ ဝေ - ပင်ကိုယ်အားဖြင့် သာလျှင်၊ အဂမာသိ - သွားပြီ၊ [မြန်မြန် ထာစေလို သော်လည်း မှန်မှန်ဘဲ လာသည်-ဟုလို၊] ရာဇာ-သည်၊ ပတိရူပံ-လျော်ပတ် သော၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ဥတွာ - ၍၊ နိသီဒထ-ထိုင်ပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ သော- ထိုသာမဏေသည်၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝိဇလာကေ တွာ-စောင်းကြည့်၍၊ ဒါနိ-၌၊ အညေ-ငါမှတပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့သိ၍၊ သမုသိတ သေတစ္ဆတ္ထံ-ကောင်းစွာ စိုက်ထူ အပ်သော လီးဖြူရှိသော၊ ရာဇပလ္လင်-ရာဇပလ္လင်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-သွား၍၊

နိကာ။ ။ ပုဗ္ဗေဝ သန္တီဝါသေနာတိတ္ထေ ဝါထာဗန္ဓဝသေန (ဝါထာ ဖြစ်သည့် အတွက် ရွတ်ဆိုချောမောစေလို၍) ဝါသဒ္ဓဿ ရဿတ္ထံ ကတံ၊ သန္တီဝါသေနာတိ သဟ-ဝါသေန၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေနာတိ ပစ္စုပ္ပန္န (ဝတ္တမာနဘဝေ) ဟိတစရဏေန၊ ဧဝံ (ဣမေဟိ နိဟိကာရဏေဟိ - “ ဤအကြောင်း ၂ပါးတို့တွင် တပါးပါးကြောင့် ” ဟု မှတ်၊ ၂ပါးလုံး စုံမှမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်၊) သိနေဟ-သင်္ခါတံ တံပေမံ ဇာယတေ၊ ကိဝိယာတိ အာဟ - ဥပ္ပလံဝ ယထောဒကေတိ၊ ဣတ္ထာပိ ဝါသဒ္ဓဿ ပုတ္တနသေန ရဿတ္ထံ ကတံ၊ အပုတ္တသဒ္ဓိဏ္ဍနတ္ထော စေတ္တ ဝါသဒ္ဓေါ၊ တေန ပဒုမာဒယော သင်္ဂဏာတိ။ [ဋီကာမှ လိုရာကိုသာ ယူထားသည်။]

ပတ္တဂုဟဏတ္ထာယ-သပိတ်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှါ၊ ရညော- အား၊ အာကာရံ- အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုသာမဏေကို၊ ပလ္လင်္ကသဗီပံ - ပလ္လင်အနီးသို့၊ ဥပဝစ္ဆန္တံယေဝ - ကပ်သွားသည်ကိုပင်၊ ဒိသ္မာ - မြင်၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကံ)၊ အဇ္ဇေဝ-ယနေ၌ပင်၊ ဒါနိ-၌၊ အယံသာမဏေရော-သည်၊ ဣမဿဂေဟဿ- ဤ နန်းတော်၏ သာမိကော - အရှင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဣတိ(စိန္တေသိ)သာမဏေရော-သည် ၊ ပေ၊ နိသီဒိ-ပြီ။

ရာဇာ အတ္တနော အတ္ထာယံ သမ္ပါဒိတံ-ပြီးစီးစေအပ်သော၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ယာဂုခဇ္ဇကဘတ္တဝိကတိံ - အထူးပြုအပ်သော ယာဂု ခဲတွယ် ထမင်းကို၊ ဥပနာမေသိ-အနီးသို့ ညွတ်စေပြီ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ - ကပ်သွားပြီ၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ သာမဏေရော-သည်၊ အတ္တနော-အား၊ ယာပနိယမတ္ထမေဝ-မျှတလောက်ရုံကိုသာ၊ သမ္ပုဋိန္တိ-ခံယူပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ - ဆွမ်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကံ) တုမှာကံ-အသင်တို့၏ သတ္တာရာ - သည်၊ ဒိန္နော ဝါဒိ-ပေးအပ်သောဩဝါဒကို၊ ဇာနာထ-သိပါကုန်၏လော၊ ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကေဒေသေန-တစိတ်တဒေသ အားဖြင့်၊ ဇာနာမိ- သိပါ၏၊ ဣတိ(အာဟ)၊ တာတ-ချစ်သား၊ မယုဗ္ဗိ - ဒကာတော်အားလည်း၊ နံ - ထိုဩဝါဒကို၊ ကထေဟိ-ဟောပါလော၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ရညော-အား၊ အနုရူပံ-လျောက်ပတ်သော၊ ဓမ္မပဒေ-ဓမ္မပဒ၌၊ ဝါ - ဓမ္မပဒထည်းက၊ အပ္ပမာဒ ဝဂ္ဂံ - အပ္ပမာဒဝဂ်ကို၊ အနုမောဒနတ္ထာယ - ဆွမ်းအနုမောဒနာ အကျိုးငှါ၊ အဘာသိ - ဟောပြီ၊ [ညီနောင်တွေသတ်၍ မင်းပြုသောကြောင့် မေ့မေ့လျော့လျော့နေသည်ထင်၍ “ရညော အနုရူပံ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂံ” ဟု ဆိုသည်။] ရာဇာ ပန-ကား၊ အပ္ပမာဒေါ ၊ ပေ၊ ပဒန္တိ-အပ္ပမာဒေါ၊ ပေ၊ ပဒံ ဟူသော နှစ်ပါးကို၊ သုတွာဝ - ကြားရ၍

အပ္ပမာဒေါ။ ။ “န+ပမာဒေါ အပ္ပမာဒေါ-မမေ့ခြင်း” ဟူသည် အရာရာ၌ သတိနှင့်မကင်းသောနေခြင်း (သတိရှိခြင်း) တည်း။ [သတိယာ အဝိပ္ပဝါသော နိစ္စဥပပိဋတာယ (အမြဲစွဲကပ်တည်နေသော) သတိယာ တေ အဓိဝစနံ။]

အမတံပဒံ။ ။ အမတံဂုစ္ဆတိ နိဗ္ဗာနံ၊ [နတ္ထိ မတံ ဧတ္ထာတိ အမတံ- ဟု ပြု။] တံ ဟိ အဇာတတ္တာ နဇီယတိ နမိယတိ၊ ထို နိဗ္ဗာန်သည် စိတ်စေတသိက် ရုပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒိသဘော*မရှိရကား ရင့်ခြင်းဇရာ နှင့် ပျက်ခြင်း မရဏလည်း မရှိတော့၊ တသ္မာ အမတန္တိ ဂုစ္ဆတိ၊ “အမတဿ + ပဒံ အမတပဒံ” ဟု သမာသိဖြစ်သော်လည်း ဂါထာဖြစ်၍ သုဒ္ဓစ္စာရဏနိဂ္ဂဟိတ်လာသည်၊ ပဒံသည်အကြောင်းအနက်ဟော၊ “အမတဿ + အဓိဝပပါယော-ရခြင်း၏အကြောင်း” ဣတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။

သာယျာဓိ၊ တာတ-သား၊ အညာတံ-သိအပ်ပါပြီ၊ ပရိယောသာပေတိ-ပြီးဆုံး
စေပါလော၊ ဝါ-ပြီးဆုံးအောင် ဟောပါလော၊ ဣတိ အာဟ၊ [အပ္ပမာဒေါ-
မမေမလျော့ခြင်းသည်၊ အမတံပဒံ - မသေရာ နိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်းတည်း၊
ပမာဒေါ-မေ့လျော့ခြင်းသည်၊ မစ္စုနော-သေခြင်း၏၊ ပဒံ-အကြောင်းတည်း။]

စ-ဆက်၊ အနုမောဒနာဝသာနေ - ဆွမ်းအနုမောဒနာ၏ အဆုံး၌၊ ဝါ-
ဆွမ်းတရားအဆုံး၌၊ တာတ-ချစ်သား၊ တေ-သင့်အား၊ အဋ္ဌ - ရှစ်အုပ်ကုန်
သော၊ ဓုဝဘတ္တာနိ- အမြဲဆွမ်းအုပ်တို့ကို၊ ဒဋ္ဌိ - လှူပါ၏၊ ဣတိ အာဟ - ပြီ၊
သာမဏေရော အာဟ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တောနိ- ဤ ရှစ်အုပ်သော
ဆွမ်းတို့ကို၊ အဟံ-သည်၊ ဥပဇ္ဈာယဿ-ဥပဇ္ဈာယ်အား၊ ဒဋ္ဌိ-လှူပါ၏၊ ဣတိ
အာဟ၊ တာတ-သား၊ အဟံ ဥပဇ္ဈာယောနာမ-ဤဥပဇ္ဈာယ်မည်သည်၊ ကော-
အဘယ်သူမီနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ- အပြစ်ငယ်
အပြစ်ကြီးကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်၍၊ ဝါ - မြင်လသော်၊ စောဒေတာစ- အပြစ်တင်
တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း၊ သာရေတာစ-အောက်မေ့စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်
သည်၎င်း၊ (ဥပဇ္ဈာယော နာမ-၏) ဣတိ (အာဟ) တာတ - သား၊ တေ-
အား၊ အညာနိဝိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌ - ဆွမ်း ရှစ်အုပ်တို့ကို၊
ဒဋ္ဌိ-၏၊ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တောနိ-တို့ကို၊ အာစရိယဿ-အား၊

မစ္စုနောပဓံ ။ ။ မရဏဿ + ဥပါယော၊ ပမတ္ထော တိ ဇာတိံ နာတိဝတ္တတိ၊
မေ့လျော့သူသည် ဇာတိကို မလွန်နိုင်၊ ဇာတောပန ဇီယတိစေဝ ဒီယတိစ = ဖြစ်သူ
ကား အိုလည်းအို သေလည်းသေရတော့၏၊ ဣတိ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံနာမ ဟောတိ။

အညာတံ၊ ပေ၊ ပေတိ။ ။ “သဒါ အပ္ပမာဒေန ဟုတ္တာ ဝတ္တိတဗ္ဗတိ = အခါတိုင်း
မေ့လျော့ခြင်းမရှိဘဲ ကုန်ရမည်” ဟူသော ဤအကြောင်းကို၊ ဣတ္ထေကေနေဝ မယာ ဉာတံ =
ဤ၊ ပါဒဖြင့်ပင် သိအပ်ပြီ၊ တုမှေ ဓမ္မဒေသနံ နိဋ္ဌာပေထာဗိ တသ္မိံ မဗ္ဗေ အတ္တနော
ပတိပဇ္ဇိတုကာမတံ ဒီပေန္တော ဓမ္မဒေသနာယ ပရိယောသာနံ ပါပေတ္တာ ကထနေ
ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ အဋ္ဌကထာ စာသွားအတိုင်းဆိုလျှင် သိပါပြီ၊ “ တရားကို အပြီး
သတ်လိုက်ပါတော့” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူစရာရှိ၏၊ ထိုသို့ မယူရ၊ တရားကို ပြီးဆုံးအောင်
ဟောပါ-ဟု တိုက်တွန်းသည်-ဟူလို။

ဥပဇ္ဈာယော အာစရိယော။ ။ “ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ” စသောစကားဖြင့် “ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ
ဇာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ (ကပ်၍ရပြီးလျှင် သွန်သင်ဆုံးမတတ်၏) ဣတိ ဥပဇ္ဈာယော”
ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြု၏၊ “ဣမသ္မိံ” သာသနံ သိက္ခိတဗ္ဗကမေဗေသု” စသော စကား
ဖြင့် “အာစာရံ-အကျင့်သိက္ခာကို + သိက္ခာပေတိ-သင်စေတတ် (သင်ပြပေးတတ်၏)၊
ဣတိ အာစရိယော” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြု၏၊ အာစာရနောင် သိက္ခာပေတိအနက်၌
ဣယသက်၊ စာ၌ ရသယု။ [သိက္ခိတဗ္ဗမိစ္ဆကား ပိဋကနှင့် သီလစသည်တည်း။]

ဒမ္မိ-၏။ ဣတိ အာဟ၊ တာတ-သား၊ အယံ အာစရိယော နာမ-မည်သည်။
 ကော-နည်း။ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ (အာစရိယောနာမ-မည်သည်။)
 ဣမသ္မိံသာသနေ - ဌ၊ သိက္ခိတဗ္ဗက ဓမ္မေသု - ကျင့်ထိုက်သော တရားတို့၌၊
 ပတိဋ္ဌာပေတာ-တည်စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း။ ဣတိ အာဟ၊ တာတ-
 သား၊ သာဓု- ပြီ၊ တေ - အား၊ အညာနိဝိ- န်သော၊ အဋ္ဌ- တို့ကို၊ ဒမ္မိ- ၏။
 ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ တောနိဝိ - တို့ကိုလည်း။ ဘိက္ခု၊ သံယဿ-
 ရဟန်း သံဃာအား၊ ဒမ္မိ - ၏။ ဣတိ အာဟ၊ တာတ - သား၊ အယံဘိက္ခု၊
 သံယောနာမ-သည်။ ကော-နည်း။ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ယံ-အကြင်
 ရဟန်းသံဃာကို၊ နိဿာယ- ၍၊ အမှာကံ- တို့၏။ အာစရိယုပဇ္ဇာယာနဋ္ဌ-
 တို့၏၎င်း၊ မမစ-၎င်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာစ - ရှင်အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဥပသမ္ပဒါစ - ရဟန်း
 အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဟောတိ - ဖြစ်ရ၏။ သော ဘိက္ခု၊ သံယော - သည်။ အယံ-
 ဤသည်ပင်တည်း။ ဣတိ အာဟ၊ ရာဇာ - သည်။ မတ္တာယ- ထက်၊ ဘိယျော
 သော-လွန်စွာ၊ တုဋ္ဌစိတ္တော-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အာဟ-
 ပြီ၊ (ကိ)။ တာတ-သား၊ တေ-အား၊ အညာနိ-န်သော၊ အဋ္ဌ-တို့ကို၊ ဒမ္မိ-၏။
 ဣတိ အာဟ၊

သာမဏေရော-သည်။ သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္ပဒိန္နိတွာ- လက်
 ခံ၍၊ ပုနဒိဝေသေ - ဌ၊ ဒုတ္တိံသ - ၃ကျိပ် ၂ ပါးသော၊ ဘိက္ခု - ရဟန်းတို့ကို၊
 ဝဟေတွာ-ပင့်ခေါ်၍၊ ရာဇန္တေပုရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ အကာ
 သိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်။ အညေဝိ-န်သော၊ ဒုတ္တိံသ - သော၊ ဘိက္ခု - တို့သည်။
 တုမေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ သွေ-၌၊ ဘိက္ခံ - ကို၊ ဝဏ္ဏန္တု - ခံယူပါကုန်၊
 ဣတိအာဟ၊ ဧတေနော ဥပါယေန- ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ဒိဝေဒိဝေသေ-တိုင်း၊
 ဝဇ္ဇာပေန္တော- တိုးစေလျက်၊ သဋ္ဌိသဟဿာနံ - ၆ သောင်း အတိုင်းအရှည်
 ရှိကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏပရိဗ္ဗာဇကောဒီနံ-တို့၏၊ ဘတ္တံ-ထမင်းကို၊ ဥပန္နိန္နိတွာ-
 ဖြတ်၍၊ အန္တောနိဝေသနေ-နန်းတော်အတွင်း၌၊ နိဂြောဓတ္ထေရေ-၌၊ ဝတေန-
 ဖြစ်သော၊ ပသာဒေနော - ကြည်ညိုခြင်းကြောင့်ပင်၊ သဋ္ဌိသဟဿာနံ - ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ဘို့၊ နိစ္စဘတ္တံ-နိစ္စဘတ်ကို၊ ဝါ-မြဲသောဆွမ်းကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-

အာစရိ၊ ပေ၊ ဟောတိ။ ။ အာစရိယဥပဇ္ဇာယတို့အတွက် ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ
 ၂မျိုးလုံးရ၏။ မှီမိ (နိဂြောဓသာမဏေ)အတွက် (ထိုအချိန်မှာ သာမဏေ ဖြစ်သော
 ကြောင့်) ပဗ္ဗဇ္ဇာတမျိုးသာရ၏။ ထို့ကြောင့် “ယထာလာဘယောဇနာနည်း (ရသင့်
 သည်ကို ယှဉ်စေရသောနည်း)” ဟု မှတ်၊ တနည်း- နောင်ရမည့် ဥပသမ္ပဒါကိုရည်ရွယ်
 လျှင် သာမဏေအတွက်လည်း ၂ မျိုးလုံးရ၏။

ဖြစ်စေပြီး နိဂြောဓတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သ ပရိသံ = တကွ၊ တီသု-န်သေ၍၊ သရဏေသု-တို့၌၎င်း၊ ပဉ္စသု-န်သေ၍၊ သီလေသုစ-တို့၌၎င်း၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ပေါထုဇ္ဇနိကေန-ပထုဇဉ်တို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ပသာဒေန-ကြည်ညိုခြင်းဖြင့်၊ အစလပ္ပသာဒံ- မတုန်လှုပ်သော ကြည်ညိုခြင်းရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-ပြီ။

ပုန-ဖန်၊ ရာဇာ-သည်၊ အသောကာရာမိနာမ-အသောကာရုံ မည်သော၊ မဟာဝိဟာရံ - ကျောင်းတိုက်ကြီးကို၊ ကာရေတွာ - ၍၊ သဋ္ဌိ သဟဿာနံ ဘိက္ခုနံ၊ နိစ္စတတ္ထံ-ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ- ဖြစ်စေပြီး၊ သကလဗမ္ပုဒိပေ - ၌၊ စတုရာသီတိယာ နဂရသဟဿေသု-ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော မြို့တို့၌၊ စတုရာသီတိ သဟဿစေတီယ ပဋိမဏ္ဍိတာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သောစေတီတို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်ကုန်သော၊ စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ - ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းတိုက်တို့ကို၊ ဓမ္မေနေဝ - တရား သဖြင့် သာလျှင်၊ နော အဓမ္မန-မတရားသဖြင့် မဟုတ်ဘဲ၊ ကာရာပေသိ - ဆောက်လုပ်စေပြီး၊ ဟိရ- ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ - ၌၊ ရာဇာ- သည်၊ အသောကာရာမေ - ၌၊ ပေ၊ ဘဂဝတွာ - သည်၊ ဒေသိတဓမ္မောနာမ - ဟောအပ်သော တရားတော်မည်သည်၊ ဣတ္ထကော - အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဟောတိ-နည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အင်္ဂတော-အားဖြင့်၊ နဝင်္ဂါနိ-၉ပါးသော အင်္ဂါတို့တည်း၊ ခန္ဓတော - အစုအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓ သဟဿာနိ-တို့တည်း၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ရာဇာ-သည်၊ ဓမ္မေ-၌၊ ပသိဒိတွာ - ၍၊ ဧကေကံ-တပါးတပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓံ - ကို၊ ဧကေကဝိဟာရေန - တရပ်တရပ်သော ကျောင်းတိုက်ဖြင့်၊ ပူဇေဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဧကဒိဝသမေဝ-တနေ့တည်း၌ပင်၊ ဆန္ဒဝတိ ကောဋီဓနံ - ၉၆ ကုဋေသော ဥစ္စာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-

စေတီယ။ ။စိတိတမ္ပ ပူဇေတမ္ပန္နိ စေတီယံ၊ [စိတ ဓာတ်, ကျ၊] ဣန္ဒကဒိဟိ စိတက္ကာ ဝါ စေတီယံ၊ [စိလတေ - အံ၌ စသည်တို့ဖြင့် စီအပ်၏၊ ဣတိ စိတံ၊ စိတံ + ယေဝ စေတီယံ၊ သုတ္တ ကျပစ္စည်း။]

အသောကာရာမေ ။ ။ ကောင်းမှုရှင်ဖြစ်သော မင်း၏ အသောကာ နာမည်ကို ကျောင်းတိုက်ပေါ်၌ တင်စားသော (အကြောင်း၏ အမည်ကို အကျိုး၌ တင်စားသော) ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် ကျောင်းတိုက်ကို “ အသောကာ ” ဟု ခေါ်သည်။ [ကတေ အာရာမေ-ကျောင်းတိုက်ကို ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော်၊ ပစ္ဆာ(ကျောင်းဆောက်ပြီးနောက်) ကာရာမကဿ ရသော နာမဝသေန နိဗ္ဗု (တက်ရောက်စေအပ်, တင်စားအပ်သော) နာမပဏ္ဍိတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အသောကာရာမေ တိ။]

စွန့်၍ အမစ္ဆေ-တို့ကို၊ အာဏာပေသိ- ပြီ၊ (ကိံ) ဘဏေ-အမောင်တို့၊ ဧတ-
 လာကြကုန်၊ ဧကမေကသ္မိံ-တရပ်တရပ်သော၊ နဂရေ-၌၊ ဧကမေတံ-တတိုက်
 တတိုက်သော၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကာရာပေန္တာ-နံလျက်၊ စတုရာသီတိယာ နဂရ
 သဟဿေသု-တို့၌၊ ပေ၊ ကာရာပေထ- ပြုကြစေကုန်၊ ဣတိ (အာဏာပေသိ-
 ပြီ) သယဉ္ဇ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ အသောကာရာမေ - အသောကာရံ ကျောင်း
 တိုက်၌၊ အသောက မဟာဝိဟာရတ္ထာယ-အသောကကျောင်းကြီးအကျိုးငှါ၊
 ကမ္မိ-အလုပ်ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-စ၍ ဖြစ်စေပြီ၊ သံယော - သည်၊ ဣန္ဒဂုတ္တတ္ထေရံ
 နာမ-ဣန္ဒဂုတ္တထေရ် မည်သော၊ မဟိဒ္ဓိကံ - သော၊ မဟာနဘာဝံ - သော၊
 ဒီဏာသင်္ဂံ-ကို၊ နဝကမ္မာဓိဋ္ဌာယကံ-အမှုသစ်ကို စီမံတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 (ဧကတွာ) အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ယံယံ-အကြင် အကြင် အမှုသည်၊
 နနိဋ္ဌာတိ-မပြီးနိုင်၊ တံတံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ အာနဘာဝေန-ဖြင့်၊ နိဋ္ဌာ
 ပေသိ-ပြီးစေပြီ၊ ဝေဒ္ဓိ-ဤသို့ (လူတို့ မတတ်နိုင်သော အရာကို) တန်ခိုးဖြင့်
 ပြီးစေအပ်ပါ သော်လည်း၊ တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ-၃ နှစ်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-၃ နှစ်
 ကြာမှ၊ ဝိဟာရကမ္မိ-ကျောင်းဆောက်မှုကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ-ပြီးဆုံးစေပြီ၊ ဧက
 ဒိဝသမေဝ-တနေ့ထည်း၌ပင်၊ သမ္ဗုနဂရေဟိ-တို့မှ၊ ပဏ္ဏာနိ - ကျောင်းပြီး
 ကြောင်း စာလွှာတို့သည်၊ အာဂမိံ-သု-ရောက်လာကုန်ပြီ၊ အစမ္ဘာ-တို့သည်၊
 ရညော-အား၊ အာရောစေသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ) ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ စတုရာသီတိ
 ဝိဟာရသ္မဟဿာနိ-တို့သည်၊ နိဋ္ဌိတာနိ-ပြီးပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ သံတော်
 ဥားတင်ကြကုန်ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ နဂရေ-၌၊ ဘေရိံ-စည်ကို၊ စရာပေသိ-လည်စေပြီ၊ (ကိံ-
 နည်း၊) ဣတော-ဤနေ့မှ၊ သတ္တန္တံ ဒိဝသာနံ - တို့၏၊ အစ္စယေန - ၌၊ ဝိဟာရ
 မဟော- ကျောင်း ပူဇော်ပွဲသည်၊ (ကျောင်း ရေစက်ချပွဲသည်၊) ဘဝိဿတိ-
 လိမ့်မည်၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံသော မြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ အဋ္ဌင်္ဂသီလာနိ- အင်္ဂါ
 ရှစ်ပါးရှိသောဥပုသ်သီလတို့ကို၊ သမာဒိယိတွာ-၍၊ အန္တောနဂရေစ- မြို့တွင်း
 ၌၎င်း၊ ဗဟိနဂရေစ-မြို့ပ၌၎င်း၊ ဝိဟာရမဟံ-ကို၊ [ဝိဟာရဿ-ကို+မဟော-
 ပူဇော်ခြင်းတည်း၊] ပဝိယာဒေန္တ၊- စီရင်ကြစေ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘေရိံ စရာ

ပဏ္ဏာနိ အာဂမိံ သု ။ ။ သဗ္ဗဝိဟာရေသု ကိရ ရာဟုနာ စန္ဒဿ ဂဟဏဒိဝေ
 (လေပုတ်ဖမ်းရာနေ့၌) ကမ္မိ အာရတိတွာ (အလုပ်စ၍) ပုန ရာဟုနာ ဂဟဏဒိဝေ
 ယေဝ (နောက်တကြိမ် လေပုတ်ဖမ်းရာ နေ့၌ပင်) နိဋ္ဌာပေသံ၊ တဿာ-ဆိုသို့ ကျောင်း
 အားလုံးပြီးချိန်က တချိန်တည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် “ ဧကဒိဝသမေဝ ပဏ္ဏာနိ အာ
 ဂမိံ သု ” တိ ဝဒန္တိ။

ပေသိ)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ (ရာဇာ- သည်၊ ကတ္တားလိုက်စေ၍ အဋ္ဌာသိ
 ၌စပ်။) သတ္တန္တိ ဒိဝသာနံ-တို့၏၊ အစ္စယေန-၌၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရ ဝိဘူသိတာယ-
 အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ (သေနာယ၌စပ်။)
 အနေက သတသဟိဿ သင်္ချာယ - အသိန်း မက များသော အရေအတွက်
 ရှိသော၊ စတုရပီနိယာ-အင်္ဂါလေးပါးရှိသော၊ သေနာယ-စစ်တပ်သည်၊ ပရိ
 ဝုတော-မြီရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒေဝလောကေ-တာဝတိံ သာနတ်ပြည်၌၊
 အမရဝတိယာ - အမရဝတီမည်သော၊ ရာဇဓာနိယာ - မင်းနေပြည်၏၊ သိရိ
 တော-အသရေထက်၊ အဓိကတရသ သိရိကံဝိယ-သာ၍ လွန်ကဲသောအသရေ
 ရှိသကဲ့သို့၊ နဝရံ - မြို့ကို၊ ကာတုကာမေန - ပြုလိုသော၊ ဥဿာဟဇာတေန-
 ဖြစ်သော အားတက်သရောရှိသော၊ မဟာဇနေန-သည်၊ အလင်္ကာတပဋိယတ္တံ-
 တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် စီစဉ်အပ်ပြီးသော၊ နဝရံ- ကို၊ အနုပိစရန္တော - အစဉ်
 လှည့်လည်လျက်၊ ဝိဟာရံ - ကျောင်းတိုက်သို့၊ ဝတ္တံ-၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊
 မဇ္ဈေ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ တသ္မိံခဏေ-၌၊ သန္တိပတိတာ - စည်းဝေးကုန်သော၊ အသီတိ
 ဘိက္ခု၊ ကောဋိယော - ကုဋေ ရှစ်ဆယ်သော ရဟန်းတို့သည်၊ အဟေသုံ-
 ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုနိနဉ္စ - တို့၏လည်း၊ ဆန္ဒဝုတိသတသဟဿာနိ - ကိုးဆယ်
 ခြောက်သိန်းတို့သည်၊ အဟေသုံ-နိပြီ၊ တတ္ထ-ထို ရဟန်းသံဃာတို့တွင်၊ ဒီဏာ
 သဝ ဘိက္ခု၊ ယေဝ-ရဟန္တာရဟန်းတို့ချည်းပင်၊ သတသဟဿသင်္ချာ-တသိန်း
 အရေအတွက်ရှိကုန်သည်၊ အဟေသုံ-နိပြီ၊ တေသံ-ထိုရဟန္တာ ရဟန်းတို့၏၊
 တေ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ ရာဇာ- သည်၊ အတ္တနော - ၏၊
 အဓိကာရံ-အလွန်အကဲပြုအပ်သောကောင်းမှုကို၊ [“ကရိယတေတိကာရော၊
 အဓိကံ + ကာရော အဓိကာရော”ဟု ပြု၊ ဇီကာ၌ “အဓိကံ + ကာရံ” ဟု
 ပြုခြင်းကား ဝါကျအခိုက်ကို၌ ပြုခြင်းတည်း။] အနဝသေသံ - အကြွင်းမဲ့၊
 သစေပသေယျ - အကယ်၍ မြင်ရအံ့၊ (ဝေသတိ) အတိဝိယ - လျှင်၊ ဗုဒ္ဓ
 သာသနေ-၌၊ ပသီဒေယျ - ကြည်ညိုရာ၏၊ ဣတိ - ပြီ၊ တတော- ထိုသို့ အကြံ

အလင်္ကာတ ပတိယတ္တံ။ ။ “အလင်္ကာရဏ ဝသေန (တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ အစွမ်း
 ဖြင့်) သဗ္ဗသန္တိကံ-အလုံးစုံ ပြင်ဆင်အပ်ပြီးသော” ဟု ဇီကာ၌ဖွင့်သည်။ [အလင်္ကာရဏံ
 အလင်္ကာတံ - မြင်း၊ အလင်္ကာတေန + ပတိယတ္တံ- စီစဉ်အပ် ပြင်ဆင်အပ်သော မြို့တည်း၊
 အလင်္ကာတပတိယတ္တံ- မြို့၊] “ပတိယတ္တံ- စပ်သော” ဟု ပေးမှား၏၊ ပတိ+ယတဓာတ်
 တ ပစ္စည်းတည်း၊ ယတ ဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့်
 “အားထုတ်အပ်၊ စီမံ၊ စီစဉ် ပြင်ဆင်အပ်”ဟု လျော်အောင်ပေး။

ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ လောကဝိဝရဏ်နာမ-လောက၏ပွင့်လင်းကြောင်းမည်သော၊
 ပါဠိဟာရိယံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ အကံသု-န်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ အသောကာ
 ရာမေ - ဌ၊ ဌိတောဝ- တည်လျက်ပင်၊ စတုဒ္ဓိသံ - အရပ်လေးမျက်နှာကို၊ အနု
 ဝိလောကေန္တော-လှည့်လည်ကြည့်ရှုလသော်၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊
 သမုဒ္ဒပရိယန္တံ- သမုဒြာ အပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဣဒ္ဓိယပတ်ဝန်းကျင် သမုဒြာ
 ထိအောင်-ဟူလို၊]ဇမ္ဗုဒီပံ-ဇမ္ဗုဒီကို၎င်း၊ ဥဋ္ဌာရာယ-လွန်ကဲ မြင့်မြတ်သော၊
 ဝိဟာရပူဇာယ-ကျောင်းပူဇော်ပွဲဖြင့်၊ ဝိရောစမာနာနိ-တင့်တယ်ကုန်သော၊
 စတုရာသီတိစ ဝိဟာရသဟဿာနိ-တို့ကို၎င်း၊ ပဿတိ-၏။

သော-ထိုမင်းသည်၊ တံဝိဘူတိ-ထိုပြည့်စုံခြင်းကို၊ ပဿမာနော-ကြည့်ရှု
 လျက်၊ ဥဋ္ဌာရေန-မွန်မြတ်သော၊ ဝိတိပါမောဇ္ဇေန - နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်
 ခြင်းနှင့်၊ သမန္တာဂတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) အညဿဝိ-ငါမှတပါးလည်း
 ဖြစ်သော၊ ကဿစိ - တစုံတယောက်၏၊ ဝေဂ္ဂပံ - သော၊ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ - ရှေး၌
 ဖြစ်ဘူးသော၊ ဝိတိပါမောဇ္ဇံ-သည်၊ အတ္ထိပန - ရှိလေသလော၊ ဣတိ - သို့၊
 စိန္တေန္တော- ကြံမိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဘိက္ခုသံသံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-
 တို့၊ အမှတ်-ဒကာတော်တို့၏၊ လောကနာထဿ- လောက၏ ကိုးကွယ်ရာ
 ဖြစ်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ-၏၊ သာသနော-၌၊ ကော - သည်၊ မဟာ
 ပရိစ္စာဝံ-များစွာစွန့်ကြဲအပ်သော ဝတ္ထု ပစ္စည်းကို၊ ပရိစ္စဇိ - စွန့်ကြဲဘူးပါ
 သနည်း၊ ဧကဿ-၏၊ ပရိစ္စာဝေါ-သည်၊ မဟန္တော-ကြီးကျယ်ပါပေ၏၊ ဣတိ-
 သို့၊ ဝဒန္တိ-ပြောကြပါသနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဘိက္ခုသံသော-သည်၊ မောဂ္ဂလိ
 ပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊ ဘာရံ - တာဝန်ကို၊ အကာသိ- ပြုပြီ၊ ထေရော
 အာဟ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနော-

လောက ဝိဝရဏ် ။ ။ အနေက သဟဿသင်္ချာယ ဩကာသ လောကဿ-
 ထောင်ပေါင်းများစွာ အရေအတွက်ရှိသော ဩကာသ လောက၏၎င်း၊ တန္တိဝါသိ
 သတ္တလောကဿစ - ၏၎င်း၊ ဝိဝရဘာဝ ကရုဏ ဗါဠိဟာရိယံ - ပွင့်သည်၏အဖြစ်
 (ပွင့်ခြင်း) ကိုပြကြောင်း တန်ခိုးသည်၊ လောကဝိဝရဏ် - မည်၏၊ တံ ကရောန္တော
 ဣဒ္ဓိယာ အန္ဓကာရံဝါ အာလောကံ ကရောတိ (အမှောင်ကိုလည်း အလင်းဖြစ်အောင်
 ပြု၏) ၊ အနာပါတံဝါ အာပါတံ ကရောတိ (မကျရောက်လာသော - မထင်ရှားသော
 အာရုံကိုလည်း ကျရောက်အောင် ထင်ရှားအောင်ပြု၏။)

မောဂ္ဂလိ ဗိုဏ္ဏ တိဿတ္ထေရဿ ။ ။ ၅ ထေရဿ မဟာနုဘာဝတ္တာ , ဥတ္တရိဒ္ဓိ စေ
 ကထေတဗ္ဗံ အတ္ထိ၊ တဒ္ဓိသောယေဝ ကထေဿတီတိ မညမာနော ဘိက္ခုသံသော
 (တန်ခိုးကြီးသည့်အတွက် , နောင်ခါ ဖြေစရာရှိလျှင် ထေရ်သည်ပင် ဖြေလိမ့်မည်ဟု
 ယူဆသဖြင့်) ရညောပုစ္ဆိတပဉ္စဿ ဝိသဇ္ဇနံ (အဖြေကို) ထေရဿ ဘာရံ အကာသံ။

၌၊ ပစ္စယဒါယ ကော နာမ - ပစ္စည်းကို ပေးလှူသုမည်သည်။ တယာ- အသင် ဒကာတော်နှင့်၊ သဒိသော- တူသူသည်။ တထာဂတေ-သည်။ ဓရမာနေဝိ- သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်လည်း၊ ကောစိ - တစုံတယောက်သည်။ န အဟောသိ- မရှိခဲ့၊ တဝေဝ - အသင်ဒကာတော်၏သာ၊ ပရိစ္စာဂေါ- သည်၊ မဟာ-ကြီးကျယ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဥဠာရေန-သော၊ ပီတိ ပါမောဇ္ဇေန-သည်၊ နိရုန္တရံ-အကြားမရှိအောင်၊ ဝါ-မပြတ်၊ ဗုဒ္ဓသရီရော- ထိအပ်သောကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)စိန္တေသိ - ပြီ၊ (ကိ°)၊ မယာ- နှင့်၊ သဒိ သော-သော၊ ပစ္စယဒါယကော - ပစ္စည်းကို ပေးလှူသည်၊ နတ္ထိဏိရ - ရှေ့ သတတ်၊ မယံ-၏၊ ပရိစ္စာဂေါ-သည်၊ မဟာကိရ-ကြီးကျယ်သတတ်၊ အဟံ- သည်၊ ဒေယျဓမ္မေန-ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသောပစ္စည်းဖြင့်၊ သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဏာမိကိရ-ချီးမြှောက်ရသတတ်၊ ဝေံသတိ-သော်၊ အဟံ-သည်၊ သာသ နဿ-၏၊ ဒါယာဒေါ-အတွင်းလူ့ဆွေမျိုးသည်၊ ဟောမိ ကိံ နခေါ-ဖြစ်လေ သလော၊ နဟောမိ ကိံ နခေါ-မဖြစ်လေသလော၊ ဣတိ(စိန္တေသိ)၊ တတော- ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခုသံဃံ- ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ°)၊ ဘန္တေ-တို့၊ အဟံ-ဒကာတော်သည်၊ သာသနဿ-၏၊ ဒါယာဒေါ-သည်၊ ဘဝါမိနခေါ- ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ တတော-ထိုသို့ မေးခြင်းကြောင့်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿတ္ထေရော-သည်၊ ရညော-၏၊ ဣဒံဝစနံ-ကို၊ သုတွာ -၍၊ ရာဇပုတ္တဿ- မင်းသားဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒဿ-မဟိန္ဒ၏၊ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ -အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ သမ္ပဿမာနော - ကောင်းစွာ မြင်တော်မူ သည်၊ (ဟုတွာ)အဟံကုမာံရော- သည်၊ သစေ ပဗ္ဗဇိဿတိ-အံ၊ (ဝေံသတိ) သာသနဿ-၏၊ အတိဝိယ - အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝုခိ-ကြီးပွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-

သာသနဿ ဒါယာဒေါ။ ။ သာသနဿ ဉာတကော အပ္ပန္နရော ဟောမိ၊ န ဟောမိတိအတ္ထော၊ (ဋီကာ)၊ ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော-ပေးထိုက်သောအမွေ၊ ဒါယံ-ကို+ အာဒဒါတိ-ခံယူတတ်၏၊ ဣတိ ဒါယာဒေါ၊ ဤဝိပျိုနှင့်အညီ ဆိုလျှင် တကယ့်ကိုယ် အမွေခံသူမှ “ဒါယာဒ” အမည်ရနိုင်၏၊ “သာသနဒါယာဒ” ဆိုလျှင်လည်း လောကုတ္တရာ ၉ ပါး အမွေကို ခံနိုင်သူဖြစ်ရပေမည်၊ ဤနေရာ၌ကား - သဒိသုပစာရအားဖြင့် အတွင်းကျသူကို “ဒါယာဒ”ဟု ဆိုသည်၊ မှီနံ၏-ဆွေမျိုး၊ အတွင်းလူသည် အမွေကို ခံယူရသကဲ့သို့ ထို့အတူ မိမိသားက သာသနာ့အတွင်း၌ ရှိနေသောကြောင့် သာသနာ့ တာဝန်ကို မိမိတာဝန်လို သဘောထား၍ အတွင်းကျကျ ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သူကို လည်း “ဒါယာဒ” ဟု ခေါ်ရတော့သည်။

မိန့်တော်မူပြီ။(ကို)မဟာရာဇ-ဇာ၊ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပစ္စည်းကို လူကမူဖြင့်၊ သာသနဿ ဒါယာဒေါ၊ နတောတိ-မဟုတ်သေး၊ အဝိစခေါ-အဟုတ်ကား၊ ပစ္စယဒါယကောတိဝါ-ပစ္စယဒါယကာဟူ၍၎င်း၊ ဥပဋ္ဌာကောတိဝါ-သာသနာအလုပ်အကျွေးဟူ၍၎င်း၊ သင်္ချံ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဝစ္ဆတိ - ရောက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ယောဝိ-အကြင်သူသည်လည်း၊ ပထဝိတော - မြေမှ၊ ယာဝဗြဟ္မလောက ပရိမာဏံ-ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပစ္စယရာသိ - ပစ္စည်းအပုံကြီးကို၊ ဒဒေယျ-ရာ၏၊ သောဝိ-ထိုသူသည်လည်း၊ ပေနဝစ္ဆတိ-မရောက်၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ အထ-ထိုသို့သာသနဒါယာဒေဖြစ်သေးလျှင်၊ ကထဉ္စရဟိ- အတယ်သို့ပြုမှ၊ သာသနဿ ဒါယာဒေါ ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အဇောဝါ-ကြွယ်ဝသူလည်းဖြစ်သော၊ ဒလိဒ္ဒေါဝါ-ဆင်းရဲသူလည်းဖြစ်သော၊ ယောကောမိ-အကြင်အမှတ်မရှိ တစုံတယေခံသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဩရသံ - ရင်၌ဖြစ်သော၊ ပုတ္တံ - ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတိ - ရှင်ရဟန်း ပြုပေး၏၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ အယံ - ဤ ရှင်ရဟန်း၏ ခမည်းတော်ကို၊ သာသနဿ-၏၊ ဒါယာဒေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။

ဝေ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ အသောကော-မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ အဟံ-သည်၊ ဝေဂ္ဂပံ-သော၊ ပရိစ္စာဝံ-ကို၊ ကတွာဝိ- ပြု၍သော်လည်း၊ သာသနဿ-၏၊ ဒါယာဒဘာဝံ-အတွင်းလူဆွေမျိုး၏အဖြစ်သို့၊ နေဝ ပတ္တောကိရ-မရောက်သေးသူသာဖြစ်သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ သာသနော ဒါယာဒဘာဝံ၊ ပတ္တယမာနော-တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ) ဣတောစိတောစ-လည်း၊ ဝိလောကေတွာ-ခပ်စောင်းစောင်းကြည့်၍၊ ဝါ - လသော်၊ အဝိဒူရေ ဌိတံ၊ မဟိန္ဒကုမာရံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ပေ၊ အဟံ-သည်၊ ဣမံ ကုမာရံ-ကို၊ တိဿ ကုမာရဿ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော - ရဟန်းပြုသွားရာ အခါမှ၊ ပဘုတိ-၍၊ ဩပရဇ္ဇေ-အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်၌၊ ထပေတုကာမော - ထားလိုသည်၊ ကိဉ္စာဝိ (အမှီ)-အကယ်၍ကားဖြစ်၏၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ဩပရဇ္ဇတောဝိ-ထက်လည်း၊ ပဗ္ဗဇာဝ-သည်သာ၊ ဥတ္တမာ-မြတ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့အကြံဖြစ်ပြီ၊ တတော-ကြောင့်၊ ကုမာရံ အာဟ၊(ကို)၊ တာတ-ချစ်သား၊ တံ၊ ပဗ္ဗဇိတံ-ဌာ၊ သက္ခသိ-စွမ်းနိုင်လတုံလော၊ ဣတိ အာဟ၊ ကုမာရော-သည်၊ ပကတိ

ကထံ စရဟိ။ “တ္ထေ စရဟိတိ နိပါတော အဗ္ဗန္တိ ဝိပေတိ-ဤမျှလေးခံများပြားသော မစ္စည်းတွေကို စွန့်လှူပါလျက် သာသနဒါယာဒ မဖြစ်သေးလျှင် ဘယ်လိုလုပ်မှ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း” ဟု မခံနိုင်သောလေသံဖြင့် “စရဟိ” ဟု ထည့်၍ သုံးစွဲသတတ်။

ယာဝိ-လည်း၊ (နဂိုရ်ကလဲ) တိဿကုမာရဿ - ဇံ၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော
 ပဘုတိ၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမောဝ-သည်သာ၊ (ဟုတ္တာ) ရညော ဝစနံ သုတ္တာ
 အတိဝိယ၊ ပါမောဇ္ဇဇာတော-ဖြစ်သောဝမ်းခြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)
 အာဟ- သံတော်ဥဒ္ဓါတင်ပြီ၊ (ကိ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ ပဗ္ဗဇာမိ-ရှင်ရဟန်း ပြုပါအံ့၊
 မိ-ဘုရားသားတော်ကို၊ ပေတဿာစ-ထိုသံဃမိတ္တာ၏လည်း၊ သာမိကော-
 အရှင်ဖြစ်သော၊ အဂ္ဂိဗြဟ္မာနာမ-မည်သော၊ ကုမာရော-သည်၊ ယုဝရာဇေန-
 အိမ်ရှေ့မင်းဖြစ်သော၊ တိဿကုမာရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်း
 ပြုပြီးသည်၊ ဟောတိ - ဇံ၊ ရာဇာ-သည်၊ တိ-ထိုသံဃမိတ္တာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ပေ၊
 တာတ-မမည်းတော်၊ သာဓု-ပြီ၊ သက္ကောမိ-ပါ၏၊ ဣတိ အာဟ။ ။

ရာဇာ-သည်၊ ပုတ္တာနံ - သားတော် သွီးတော်တို့၏၊ မနံ - စိတ်ကို၊ လဘိ
 တွာ-၍၊ ပဟဋ္ဌစိတ္တော-အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)
 ပေ၊ ဣမေဒါရကေ-ဤကလေးတို့ကို၊ ပေ၊ မိ-ဒကာတော်ကို၊ သာသနေ-၌၊
 ဒါယာဒိ-ကို၊ ကရောထ- ပြုတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ သံဃော ရညော
 ဝစနံ၊ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယာ-လက်ခံပြီး၍၊ ကုမာရံ-ကို၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရေန-
 ထေရ် ဟူသော၊ ဥပဇ္ဈာယေန - ဥပဇ္ဈာယ်ဖြင့်၎င်း၊ မဟာဒေဝတ္ထေရေန -
 ဟူသော၊ အာစရိယေနစ - သရဏဂုဏ်ဆရာဖြင့်၎င်း၊ ပဗ္ဗာဇေသိ - ရှင်ဖြစ်စေ
 ပြီ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးပြီး၊ မဇ္ဈန္ဒိကတ္ထေရေန-ဟူသော၊ အာစရိယေန-ကမ္မဝါစာ
 ဆရာဖြင့်၊ ဥပသမ္မာဒေသိ - မြင့်မြတ်သော ပဉ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-
 ပဉ္စင်းခံပေးပြီး၊ တဒါ - ၌၊ ကုမာရော - သည်၊ ပရိပုတ္တဝီသတိဝဿောဝ-
 ပြည့်သော အနစ် ၂၀ ရှိသည်သာ၊ ဟောတိကိရ-တတ်၊ သော-ထိုမင်းသား
 သည်၊ တသ္မိံယေဝ ဥပသမ္ပဒသီမ မဏ္ဍလေ - ထို ပဉ္စင်းခံရာ သိမ်တန်ဆောင်း
 ဝန်း၌ပင်၊ ပဋိသန္တိဒါတိံ၊ ပေ၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ သံဃမိတ္တာယ - မည်သော၊ ရာဇ
 ဝိတာယဝိ - ၏လည်း၊ အာစရိယာ - သရဏဂုဏ် ဆရာမသည်၊ အာယုပါလိ
 ထွေရိနာမ- အာယုပါလီ ထရ်မည်သည်၊ (အဟောသိ)၊ ဥပဇ္ဈာယာ ပန-
 ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာမသည်ကား၊ ဓမ္မပါလိထွေရိနာမ-ဓမ္မပါလီထေရ်မည်သည်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ တဒါ-၌၊ သံဃမိတ္တာ-သည်၊ အဋ္ဌရသဝဿာ-၁၀ နှစ်ရှိသည်၊
 ဟောတိ-ဇံ၊ ပဗ္ဗဇိတမတ္တံ - ရှင်ဖြစ်ကာမျှ ဖြစ်သော၊ တိ - ထိုသံဃမိတ္တာကို၊
 တသ္မိံယေဝသီမ မဏ္ဍလေ-၌ပင်၊ သိက္ခာယ- ၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသံ - တည်ကြေ

ပုတ္တာနံ။ ။တ္ထေ ပုတ္တိဝိ (သွီးကိုလည်း) သာမညတော (သာမည နိဒ္ဒေသနည်း
 အားဖြင့်) ပုတ္တယဓနန ပုတ္တသတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တနည်း- ပုတ္တောစ ဝိတာစ ပုတ္တာတိ
 ဝေံ ကေသေသနယေနဝါ (ဝိရူပေကသေသိ နည်းဖြင့်သော်လည်း) ဝေံ ပုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌန္တံ။

ကုန်ပြီ၊ [ပါဏာဓိပါတာ ဝေရမဏိ - စသော ၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်၌ တည်စေ၍ သိက္ခာမာန်ဖြစ်အောင်ပြုပေးကြသည်-ဟုလို၊] ဥဘိန္ဒု-၂ ယောသော သားတော် သွီးတော်တို့၏၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေ - ၌၊ ရာဇာ - သည်၊ ဆဗ္ဗဿာ ဘိသေကော- အဘိသိက်သွန်းရာ အခါမှစ၍ ၆ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

အထ-ထိုအခါ၌၊ မဟိန္ဒုတ္တေရော - သည်၊ ဥပသမ္ပန္နတော - ရဟန်းဖြစ်ရာ အခါမှ၊ ပေ၊ ပရိယာပုဏန္ဒော-သင်ယူလသော်၊ ဒွေဝိ-၂ ကြိမ်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ သံဂီတိယော-သံဂါယနာတို့သို့၊ အာရူဠ - တက်ရောက်စေအပ်သော၊ ဝါ-တင်အပ်သော၊ တိပိဋကသင်္ဂဟိတံ-ပိဋကတ် ၃ ပုံဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော၊ သာဠကထုံ-အဋ္ဌကထာနှင့် တာက္ခဖြစ်သော၊ သဗ္ဗိ-သော၊ ထေရဝါဒိ - ထေရ ဝါဒကို၊ တိဏ္ဍံဝဿာနံ-တို့၏၊ အပ္ပန္န ရေ - အတွင်း၌၊ ပေ၊ ပါမောက္ခော- ပါမောက္ခသည်၊ ဝါ-အကြီးအမှူးသည်၊ အဟောသိ၊ ပေ၊ နဝ ဝဿာဘိသေ ကော-အဘိသိက် သွန်းရာမှ စ၍ ၉ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ ရညော- ၏၊ အဋ္ဌဝဿာဘိသေကကာလေ ယေဝ-၊ ပေ၊ ရှိရာ အခါ၌ပင်၊ ကောန္တပုတ္တ တိဿတ္ထေရော-ကောန္တပုတ္တတိဿ ထေရ်သည်၊ ဗျာဓိပဋိကမ္မတ္တံ-လေနာကို ကုစားခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဘိက္ခာစာရဝတ္တေန - ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ခြင်း ဝတ်

ဆဗ္ဗဿာဘိသေကော။ ။ ဆ+ဝဿာနိ အဘိသေကတော (ပဋ္ဌာယ) အဿာ တိ ဆဗ္ဗဿာဘိသေကော၊ (ဋီကာ)၊ [အခြားနေရာ၌ “သက္ကာဟံ+ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿ” ဟုပြု၏၊ ထိုသို့ ပြုခြင်းသည် ပရိနိဗ္ဗုတပုဒ်က အဿနှင့် အရတူသောကြောင့် ဖြစ်၏၊ ဤ၌ အဘိသေကပုဒ်က ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟော၊ အဘိသိက်သွန်းရာကာလကိုဟော၍ အရမတူသောကြောင့် “အဘိသေကတော” ဟု ဋီကာပိဂ္ဂဟပြုသည်။]

သဗ္ဗိဇေရဝါဒိ။ ။ ဒွေ သံဂီတိယော အာရူဠာ ပါဠိယေဝေတ္ထ ထေရဝါဒေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သာ ဟိ မဟာကဿပပဗ္ဗဘုတိနံ ဝါဒတ္တာ ထေရဝါဒေါတိ ပုဂ္ဂတိ။ [“ထေ ရာနံ-မဟာကဿပ စသော ထေရ်တို့၏+ဝါဒေါ - ပြောဟော ပို့ချအပ်သော ပါဠိ တည်း၊ ဝါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူဝါဒ ပါဠိတည်း၊ ထေရဝါဒေါ” ဟု ပြု။]

ကောန္တပုတ္တတိဿတ္ထေရော။ ။ ကောန္တသကုဏိယောနာမ ကိန္နရဇာတိယော- (ကိန္နရာမျိုး ဖြစ်သော ကောန္တငှက်မများ ရှိကြသည်၊) တာသု ကေဝိဿာ ကုန္တိယံ သယိတော (ကိန်းသော-ပဋိသန္ဓေနေသော) မနုဿာဇာတိကော (လူဇာတ်ရှိသော) ရဗြာ ပေါသိတော (မင်းသည် မွေးစားအပ်သူသည်) ကောန္တပုတ္တတိဿတ္ထေရော နာမ (ကောန္တကိန္နရီ၏သား တိဿထေရ်မည်၏)၊ မုဆိုးတယောက်သည် ထိုကိန္နရာမှ နှင့် သံဝါသပြု၍ ရသောကြောင့် “ မနုဿာဇာတိကော ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို ကိန္နရာမှ သားကြီးတိဿနှင့် သားငယ် သုမိတ္တ ဟု သား ၂ ယောက် ဖွား၏၊ ၂ ယောက်လုံးပင် နောင်အခါ ရဟန္တာဖြစ်ကြလေသတတ်။ [သာရတ္ထ၌ ကေဝိဝါဒပါသေး၏၊ ထိုကေဝိ ဝါဒနှင့် ဗျာဓိမရိကမ္မံ စသည်၏ အကျယ်ကို ထိုဋီကာ၌ ရှုပါ။]

အကျင့်ဖြင့်၊ အာဟိဏ္ဏန္တော - လှည့်လည်လသော်၊ ပသတမတ္ထိ - တလက်ဖက်
 မျှလောက်သော၊ သပ္ပိ - ထောပတ်ကို၊ အလဘိတွာ - မရ၍၊ ဝါ - ကြောင့်၊ ဗျာဓိ
 ဗလေန - လေရောဂါ၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ပရိက္ခိဏာယုသင်္ခါရော - ကုန်ပြီး
 သော အာယုသင်္ခါရရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [ဗီရိတိန္ဒြေဟူသော အာယုကို ပြုစီမံ
 လိုက်သော ရှေးကံကို “အာယုသင်္ခါရ” ဟု ခေါ်သည်။] ဘိက္ခုသံဃံ - ကို၊
 အပ္ပမာဒေန - အပ္ပမာဒတရားဖြင့်၊ ဩဝဒိတွာ - ဆုံးမ၍၊ အာကာသေ - ဌ၊
 ပလ္လင်္ကေန - ဖြင့်၊ နိသီဒိတွာ - ၍၊ တေဇောဓာတုံ - တေဇောကသိုဏ်းလျှင်
 အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ - ဝင်စား၍၊ ပရိနိဗ္ဗာ
 ယိ - ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ တံ ပဇိတ္ထိ - ထို ဖြစ်ပုံကို၊ သုတွာ - ၍၊ ထေရဿ - အား၊
 သက္ကာရံ - ပူဇော်သက္ကာရကို၊ ဣတွာ - ၍၊ မယိ - ဝါသည်၊ ရဇ္ဇံ - ကို၊ ကာရေ
 န္တေ - ပြုစေပါလျက်၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ဝါ - သို့ကလောက်၊ ဘိက္ခုနံ - တို့ဘို့၊ ပစ္စယာ -
 ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဒုလ္လာဘာနာမ - ရအပ်ခဲ့ကုန်သည် မည်ရသလော၊ ဣတိ - ဤသို့
 ကြံ၍၊ နဝရဿ - ၏၊ စတုယုဒ္ဓါရေသု - လေးပေါက်သော တံခါးတို့၌၊ ပေါက္ခ
 ရဏိယော - လေးထောင့်ကန်တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ - ပြုစေပြီး၍၊ ဘေသဇ္ဇဿ -
 ဆေးဖြင့်၊ ပုရာပေတွာ - ပြည့်စေ၍၊ ဒါပေသိ - လှူစေပြီ။

ကိရ - ခွဲ၊ တေန သမယေန - ၌၊ ပါဠိပုတ္တဿ - ပါဠိပုတ်နေပြည်တော်
 ၏၊ စတုယုဒ္ဓါရေသု - တို့၌၊ စတ္တာရိသတ သဟဿာနိ - လေးသိန်းတို့၎င်း၊
 သဘာယံ - မြို့လည်လွှတ်ရုံး၌၊ [နဝရမဇ္ဈေ ဝိနိစ္ဆယသဘာယံ။] သတသဟ
 သံ - တသိန်း၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ ဒိဝေသေ ဒိဝေသေ - တိုင်း၊ ပဉ္စသတ သဟဿာနိ -
 ငါးသိန်းသော အခွန်အတုစိတို့သည်၊ ရဗျော - ဘို့၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ - န်၏၊ တတော - ထို
 ငါးသိန်းမှ၊ ရာဇာ - သည်၊ နိဂြောဓတ္ထေရဿ - ဘို့၊ ဒေဝသိကံ - နေ့တိုင်း၊ သတ
 သဟဿံ - ကို၊ ဝိသဇ္ဇေသိ - စွန့်လှူပြီ၊ ဗုဒ္ဓဿ - ၏၊ စေတိယေ - ၌၊ ဝန္ဓမာလာဒိဟိ -
 တို့ဖြင့်၊ ပူဇနတ္ထာယ - ငှါ၊ သတသဟဿံ - ကို၊ (ဝိသဇ္ဇေသိ)၊ ဓမ္မဿ - ဘို့၊ သတ
 သဟဿံ - ကို၊ (ဝိသဇ္ဇေသိ)၊ တံ - ထိုတရားအတွက် တသိန်းကို၊ ဓမ္မဓရာနံ -
 တရားကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဗဟုသုတာနံ - များသောသုတ ရှိကုန်သော
 ရဟန်းတို့၏၊ စတုပစ္စယတ္ထာယ - ငှါ၊ ဥပနိယတိ - ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ သံဃဿ
 သတသဟဿံ (ဝိသဇ္ဇေသိ) ၊ ပေ၊ ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ သာသနေ - ၌၊ ဥဠာရော -
 မွန်မြတ်သော၊ လာဘသက္ကာရော - လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ - ဖြစ်ပြီ။

လာဘသက္ကာရော။ ။ လတ္တတိ - ရအပ်၏၊ ဣတိ လာဘော၊ စတုန္ဒ ပစ္စယာနမေဏံ
 အဓိဝေဓံ၊ သက္ကစ္စံ - ရိုသေစွာ + ကာတဗ္ဗော ခါတဗ္ဗော - ပြုလိုက် ပေးလှူထိုက်၏၊ ဣတိ
 သက္ကာရော၊ စတ္တာရော ပစ္စယာယေဝ - ပစ္စည်း ၄ ပါးတို့ပင်တည်း၊ ပစ္စယာဝေ ပဏီတ

တိတ္ထိယာ-တို့သည်။ ပရိဟိန လာဘသက္ကာရာ- ယုတ်လျော့သော လာဘ
သက္ကာရာ ရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ) အန္တမသော - ဖြင့်၊ ဃာသန္တာဒနမ္ပိ-
အစားအဝတ်ကိုလည်း၊ [ဃာသ-စားအပ်သောအစာ+အန္တာဒန-ဖုံးလွှမ်း
ကြောင်းအဝတ်။] အလဘန္တာ - နိလသော်၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ ပတ္တယမာ
နာ-တောင့်တကုန်လျက်၊ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ- ၍၊ သကာနိ သကာနိ-
မိမိဥစ္စာ မိမိဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ - မိစ္ဆာအယူတို့ကို၊ အယံ - ဤ
ကား၊ ဓမ္မော-တည်း၊ အယံ-ကား၊ ဝိနယော-တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဒီပေန္တိ-
ပြကြကုန်၏။ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကို၊ အလဘမာနာပိ - မရကုန်သော်လည်း၊ သယမေဝ-
ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ မုဏ္ဍေတွာ- ခေါင်းတုံးရိတ်၍၊ ကာသာယာနိ - ဖန်ရည်
ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ-အဝတ်တို့ကို၊ အန္တာဒေတွာ - ဖုံးလွှမ်း၍၊ ဝါ-
ဝတ်၍၊ ဝိဟာရေသု-တို့၌၊ ဝိစရန္တာ - လှည့်လည် ကုန်လျက်၊ ဥပေါသထမ္ပိ-
ဥပယ်သို့၎င်း၊ ပဝါရဏမ္ပိ-သို့၎င်း၊ သံဃကမ္ပမ္ပိ-သို့၎င်း၊ ဂဏကမ္ပမ္ပိ- ရိုက်၏
ကံသို့၎င်း၊ ပဝိသန္တိ-ပါဝင်ကြကုန်၏။ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တေဟိ-ထိုတိတ္ထိတို့နှင့်၊
သဒ္ဓိ ဥပေါသထံ နကရေန္တိ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိသထေတ္ထေရော-
သည်၊ ဒါနိ-၌၊ ဣဒံ အဓိကရဏံ- ဤ အဓိကရဏ်းသည်၊ ဥပုန္နံ - ဖြစ်ပြီ၊ တံ-
ထို အဓိကရဏ်းသည်၊ နစိရသေဝ-ပင်၊ ကက္ခဠ-ကြမ်းတန်းသည်၊ ဘဝိသ
တိ- လတုံ၊ ဧတံ - ဤ အဓိကရဏ်းကို၊ ဣမေသံ - ဤရဟန်းတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊

ပဏီတာ (မွန်မြတ်သည်ထက် မွန်မြတ်ကုန်အောင်) သန္တရသန္တရာ- အောင်၊ အဘိသင်္ခ
ရိတွာ ကတာ-အထူးစီမံ၍ ပြုအပ်ကုန်လျှင်၊ သက္ကာရေတိ ဝုစ္ဆတိ။ [ရိုးရိုးလှအပ်သော
ပစ္စည်းကို လာဘ , အထူးစီမံ၍ လှအပ်သောပစ္စည်းကို သက္ကာရ ဟု ဆိုလိုသည်။]
အထဝါ-ပရေဟိ ကာတဗ္ဗ ဝါရဝကြိယာ= ရိုသေမှုသည် သက္ကာရ၊ [သမ္မာ-ကောင်း
မွန်စွာ၊ ဝါ-ရိုသေစွာ+ကာရ-ပြုခြင်း၊ သက္ကာရော- ခြင်း၊ ဟု ပြု။] ဤအလို ရိုးရိုး
အလှနှင့် အထူးအလှကို လာဘဟု ယူ၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ ပူဇော ဝါ သက္ကာရော၊ ဤနည်း၌ ပန်း
စသည်ဖြင့်ပူဇော်မှုကို သက္ကာရဟု ခေါ်၊ “လာဘ သက္ကာရံ-လာဘ်, ပူဇော်သက္ကာရကို”
ဟု ပေးကြသောအနက်မှာ ဤ နောက်ဆုံးနည်းတည်း။

ဒိဋ္ဌိဂတံ။ ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ [ဂတအနက် သီးခြားမရှိ၊ တဗ္ဗာဝဂုတ္တိကမ္မဓာရ
သမ္ပာယ်။] (တနည်း) ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတော - သိထိုက်သော သဘော၏ မရှိခြင်း
ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိယာ- ၏၊ ဂတံ - ဖြစ်ခြင်းမျှတည်း၊ (မိစ္ဆာအယူကို ယူခြင်းမျှတည်း) ၊
ဣတိ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ (စာနည်း) ဒိဋ္ဌိယာ-၏+ဂတံ-အပြားတည်း၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ ဒိဋ္ဌိတေဒေါတိ
ဝုတ္တိ ဟောတိ၊ လောကီယာ ဟိ ဝိစယုတ္တ ဂတပကာရသဗ္ဗေ သမာနတ္ထေ ဣန္ဒန္တိ =
လောကီသဒ္ဓါဆရာတို့သည် ဝိစ , ယုတ္တ , ဂတ , ပကာရသဒ္ဓါတို့ကို အနက်တူ အလိုရှိ
ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂတံကို “အပြား”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်-ဟူလို။

ဝသန္တေန-လျက်၊ ဝပသမေတံ-၄၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံ၍၊ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ - အား၊ ဂဏ်-ဂိုဏ်းကို၊ နိယျာတေတွာ - အပ်လှ၍၊ အတ္တနာ-သည်၊ ဖာသုဝိဏာရေန-ချမ်းသာစွာနေခြင်းဖြင့်၊ ဝိဟရိတုကာမော- သည်၊ (ဟုတွာ) အဟောဂင်္ဂီပဗ္ဗတံ- အဟောဂင်္ဂီတောင်သို့၊ အဂမာသိ- ပြီ၊ တေပိ တိတ္ထိယာ-တို့သည်လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃေန - သည်၊ ဓမ္မေန - ဟုတ် မှန်သော သဘောဖြင့်၊ ဝိနယေန - စောဒနာ သာရဏာ ဝိနည်းဖြင့်၊ သတ္တု သာသနေန - မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော် ဟူသော ဥတ် ကမ္မဝါစာ ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟမာနာပိ- နှိပ်အပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဓမ္မဝိနယာနုလောမာယ- ဓမ္မ , ဝိနယအား လျော်သော၊ ပဋိပတ္တိယာ - အကျင့်၌၊ အသဏ္ဍဟန္တာ- မတည်ကုန်ဘဲ၊ အနေကရူပံ-တပါးမက များသော သဘောရှိသော၊ သာသ နဿ-၏၊ အပ္ပဒဗ္ဗ - အယူဝါဒ ခိုးမှုကို၎င်း၊ မလဗ္ဗ - အညစ်အကြေးကို၎င်း၊ ကဏ္ဍကဗ္ဗ-ဆူးခြောင့်ကို၎င်း၊ သမုဋ္ဌာပေသံ-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ၊ ကေစိ-အချို့ သော တိတ္ထိတို့သည်၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ ပရိစရန္တိ-လုပ်ကျွေးကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဉ္စာတပေန-၅ မျိုးသော အပူဖြင့်၊ တာပေန္တိ-ပူစေကြကုန်၏၊ [အလွန်နေပူ သော နေရာဝယ် မိမိ၏ ပတ်ဝန်းကျင် ၄ ဘက်၌ မီး ၄ ဖို ဖို၍ အလယ်၌ ထိုင်ပြီးလျှင် နေပူကို ခံနေကြသည်။] ကေစိ-တို့သည်၊ အာဒိစ္စံ-နေကို၊ အနု ပရိဝတ္တန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ လှည့်ကြကုန်၏၊ [ဥဒယကာလတော့ ပဘုတိ သူရိယံ ဩလောကယမာနာ ယာဝ အတ္တင်္ဂမာ သူရိယာဘိမုခါဝ ပရိဝတ္တန္တိ = နေ ထွက်သည်ကစ၍ နေဝင်သည်တိုင်အောင် နေသွားရာဘက်သို့ မျက်နှာလှည့်၍ နေကိုကြည့်နေကြသည်။] ကေစိ-တို့သည်၊ ဝေဝါ-သင်တို့၏၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိန ယဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဘိန္ဒိဿာမ- ဖျက်ဆီးကုန်အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ပြော၍၊ ပဂ္ဂဏိံ သု- သုတို့အယူကို ချီးမြှောက်ကြကုန်ပြီ၊ တဒါ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃော- သည်၊ တေဟိ- ထို တိတ္ထိတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-အတူ၊ ဥပေါသထံဝါ-ကို၎င်း၊ ပဝါရဏံဝါ- ကို၎င်း၊ န အကာသိ- မပြုတော့၊ အသောကာရာမေ-၌၊ သတ္တဝံသာနိ-လုံး၊ ဥပေါ သထော-သည်၊ ဥပန္တိဇ္ဇ-ပြတ်စဲပြီ။

နုခေါပနေတံ သက္ကာ။ ။ တေသံ ဟိ မဇ္ဈေ ဝသန္တော (သူတို့၏ အလယ်မှာ နေလျှင်) တေသုယေဝ အန္တောဂတ္ထော (သူတို့အတွင်းပါနေသောကြောင့်) အာဒေယျ ဝစနော=နာယူအပ်သော စကားရှိသူ မဖြစ်နိုင်၊ (စကားကိုနားထောင်မည်မဟုတ်)၊ တသ္မာ ဧဝံ စိန္တေသိ-ထို့ကြောင့် “နုခေါပနေတံ” စသော အကြံကို ကြံတော်မူသည်၊ [ဤစကားကို နည်းယူ၍ “တရား ဆုံးဖြတ်ရမည်သူသည် ၊ ဘက်လုံးနှင့် မရောယှက် သင့်” ဟု မှတ်။]

ရညောပိ-အားလည်း၊ တေမတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ အာရောစေသုံ-န်ပြီ၊ ရာဇာ နေံ အမစ္စံ အာဏာပေသိ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့မှာ၍ စေခိုင်းသနည်း၊) ဝိဟာရ၊ ပေ၊ ကာရာပေဟိ - ပြုစေချေလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မှာ၍ စေခိုင်းပြီ၊ အမစ္စော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ပဋိပုစ္ဆိတုံ-ပြန်၍မေးခြင်းငှါ၊ အဝိသယန္တော-မဝံသည်၊ (ဟုတ္တာ) ၊ ပေ ၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ အဓိကရဏံ-သည်၊ ဝူပ သမ္ပတိ နုခေါ-ပြိမ်းနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ တေ- ထိုအမတ်တို့ သည်၊ အာဟံသု၊ (ကိံ)၊ မယ်-ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တကေမ-မှတ်ထင် ကုန်၏၊ (ကိံ)၊ ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်၊ ပစ္စန္တံ-တိုင်း၏ အစွန်အဖျား အရပ်ကို၊ ဝူပသမေန္တာ - ပြိမ်းစေသူတို့သည်၊ စောရေ - တို့ကို၊ ယာတေန္တိ ယထာ- သတ်ရကုန်သကဲ့သို့၊ ဝေမေဝ၊ ယေ- အကြင် ရဟန်းတို့သည်၊ ဥပေါ သထံ-ကို၊ န ကရောန္တိ- န၊ တေ - တို့ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ မာရာပေတုကာမော- သတ်စေလိုသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ- ဤသို့ မှတ်ထင်ကြကုန်၏၊ (ဣတိ-ဤသို့ ပြောကြကုန်ပြီ)ပေ၊ အဟံ-တပည့်တော်ကို၊ ရညာ- သည်၊ ပေ၊ ပေသိတော-စေလွှတ်အပ်ပါပြီ၊ ပေ၊ အထ - ဌ၊ အမစ္စော-သည်၊ ထေရာသန တော-ထေရ်၏နေရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အသိနာ-ဖြင့်၊ သီသာနိ-ဥျားခေါင်းတို့ကို၊ ပါတေတုံ-ကျစေခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓေါ-အားထုတ်ပြီ၊ တိဿတ္ထေရော-သည်၊ တံ အမစ္စံ-ကို၊ တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိပုဋ္ဌိပန္နံ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ကျင့်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ - ပြီ၊ တိဿတ္ထေရောနာမ - မည်သည်၊ ယောဝါ သောဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော ထေရ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ရညော-၏၊ ဧက မာတိကော-တူသော မယ်တော်ရှိသော၊ ဘာတာ-ညီတော်အရင်းဖြစ်သော၊ တိဿကုမာရောနာမ-တိဿမင်းသား မည်သူတည်း၊

ကိရ-ဒ္ဓါ၊ တံ-ထို တိဿမင်းသားကို၊ ရာဇာ- သည်၊ ပတ္တာဘိသေကော- ရောက်အပ်ပြီးသော အဘိသိက်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဩပရဇ္ဇေ-အိမ်ရှေ့မင်း အဖြစ်၌၊ ဣပေသိ-ထားပြီ၊ သော-ထို အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဝန စာရံ - ဧတာ၌ လှည့်လည်ခြင်းငှါ၊ (သ ဝိဘတံကို အံပြု၊) ဝါ - တောဝယ် လှည့်လည်အပ်သော အရပ်သို့၊ ဂတော-သွားသည်၊ (သမာနော)၊ မဏန္တံ - များစွာသော၊ မိဂသံပံ-သားကောင်အပေါင်းကို၊ စိတ္တကိဋ္ဌာယ-ဆန်းကြယ် သော မြူးပျော်ခြင်းဖြင့်၊ ကိဋ္ဌန္တံ - မြူးပျော်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ- ပြီ၊ ဒိသ္မာန- ကြောင့်၊ အဿ-ထို အိမ်ရှေ့မင်း၏၊ ဧတံ- ဤစဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ တိဏဘက္ခာ- မြက်ဟူသော အစာရှိကုန်သော၊ ဣမေမိဂါ - ဤ သားကောင်တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ တာဝကီဋ္ဌန္တံ - မြူးပျော်ကြ

ကုန်သေး၏။ ဣမေ သမဏာ- တို့သည်။ ရာဇကုလေ - မင်းနန်းတော်၌၊ ပဏီ
 တာနိ-နသော၊ ဘောဇနာနိ- တို့ကို၊ ဘုဂ္ဂိတွာ-၍၊ မုဒကာသု-နည့်ကုန်သော၊
 သေယျာသု-အိပ်ရာတို့၌၊ သယမာနာ-အိပ်ကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ)ကီဝနာမ
 ကီဋ္ဌိတံ - အဘယ်မည်သော မြူးပျော်ခြင်းကို၊ န ကီဋ္ဌိသန္တိ - မမြူးပျော်ဘဲ
 နေကုန်လစုံနည်း၊ (ကီဋ္ဌိသန္တိ ဝေ - မြူးကြ ပျော်ကြကုန်လိမ့်မည်သာ၊)
 ဣတိ - ဤ စဉ်းစားခြင်းသည်။ (အဟောသိ)။ သော - ထို အိမ်ရှေ့မင်းသည်။
 တတော-ထိုတောမှာ အာဝတ္ထိာ-ပြန်လာ၍၊ အတ္တနော-၏။ ဣမံ ပိတတ္ထံ-ဤ
 အကြံကို၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ- သည်၊ အဋ္ဌာနေ- အရာ
 မဟုတ်သည်၌၊ ကုမာရေန - သည်၊ ကုတ္တုစွာယိတံ - ကုတ္တုစွကို ပြအပ်ပြီ၊
 [ကုတ္တုစွနောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ အာယသက်သော နာမဓာတ်။] ဟန္တ-
 ယခု၊ နံ-ထိုမင်းသားကို၊ ဧဝံ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သညာပေသာမိ- နားလည်
 စေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဧကဒိဝသံ - ၌၊ ဧကနစိ ကာရဏေန-အကြောင်း
 တစုံတရာကြောင့်၊ ကုဇ္ဈေဝိယ-စိတ်ဆိုးသကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-၍၊ ဧဟိ-လာလော့၊
 သတ္တဒိဝသေန-ဖြင့်၊ [ကြိယာပဝဂ္ဂ စိသေသန၊ ဋီကာ၌ “သတ္တဒိဝသေ” ဟု
 တွေ့ရ၏။] ရဇ္ဇံ- ကို၊ သမ္ပဋိစ္စ - လက်ခံလော့၊ တတော - ထိုမှ နောက်၌၊ တံ-
 သင့်ကို၊ ဃာတေသာမိ- သတ်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ မရဏဘယေန- သေဘေးဖြင့်၊
 တဇ္ဇေတွာ-ခြိမ်းချောက်၍၊ တမတ္ထံ-ထိုအကြောင်းကို၊ သညာပေသိ-ပြီ။

သော ကုမာရော-သည်။ သတ္တဒိဝသေ-၌၊ မံ-ကို၊ မာရေသံတိကိရ-
 သတ်လတုံတုံ၊ ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ စိတ္တရူပံ - စိတ်အားလျော်စွာ၊ ဝါ-စိတ်
 တိုင်းကျအောင်၊ န နာယိ-ရေမချိုးနိုင်၊ န ဘုဂ္ဂိ-မစားနိုင်၊ န သုပိ-မအိပ်နိုင်၊
 အတိပိယ-သာလျှင်၊ လူခသရီရော-ခြောက်ကပ်သော ကိုယ်ရှိသည်။ အဟော
 သိ-ပြီ၊ တတော-ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နံ - ထိုမင်းသားကို၊ ရာဇာ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊
 (ကိ)။ တံ-သည်။ ကိဿ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝေရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသည်။
 ဇာတော-ဖြစ်ရသနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဒေဝ - မြတ်၊ မရဏဘယေန-သေခြင်း
 ဘေးကြောင့်၊ ဝေရူပေါ-သည်။ ဇာတော-ဖြစ်ရပါပြီ၊ ဣတိ အာဟ၊ အရေ-
 ဟုံအကောင်၊ တံ-သည်။ ပရိစ္ဆိန္ဒမရဏံ - ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးသော သေခြင်းကို၊
 [၇ ရက်ရှိလျှင် သတ်မည် ဟု ပိုင်းဖြတ်အပ်သော သေခြင်းကို၊] သဗ္ဗဿ
 မာနော-ကောင်းစွာမြင်သည်။ (ဟုတွာ) ပိသဇ္ဇော-စွန့်လွှတ်အပ်သော ကိုယ်
 စိတ်ရှိသည်။ ဝါ-လွတ်လွတ် ကျွတ်ကျွတ်၊ န ကီဋ္ဌသိနာမ - မမြူးပျော်နိုင်တုံ
 သေး၏၊ [နာမနှင့်ယှဉ်ရသောကြောင့် “ကီဋ္ဌိသသိ” ရှိလျှင် ကောင်း၏။]
 အဿာသ ပဿာသ ပဋိဗဒ္ဓံ-ထွက်သက်ဝင်သက်နှင့် စပ်သော၊ မရဏံ-ကို။

ပေက္ခမာနာ-ရှုနေကြကုန်သော၊ တိက္ခ-တို့သည်။ ကထိ-ကြောင့်၊ ကိဋ္ဌိဿန္တိ-
မြူးပျော်နိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ အာဟ။

တတော-ထိုအခါမှ၊ ပုဘုတိ-၍၊ ကုမာရော-သည်၊ သာသနော-၌၊ ပသိဒ္ဓိ-
ပြီ၊ သော-ထိုမင်းသားသည်၊ ပုန-ဖန်၊ ကေဒိဝသိ-၌၊ မိဂဝံ - သားကောင်
တို့ကို သတ်ရာတောသို့၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အရညေ - ၌၊ အနဝိစာရမာနော-
အစဉ် လှည့်လည် လသော်၊ ယောနက မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ - ယောနက
မဟာဓမ္မရက္ခိတထေရ်ကို၊ [ယောနကတိုင်း၌ မွေးဖွား၍ ဤဓမ္မဒိဝံ၌ ရဟန်း
ပြုသော ဓမ္မရက္ခိတထေရ်၊] အညတရေန - တစီးသော၊ ဟတ္ထိနာဂေန-ဆင်
ပြောင်သည်၊ သာလသာခံ - အင်ကြင်းခက်ကို၊ ဂဟေတွာ - ကိုင်၍၊ ဗီဇိယ
မာနံ - ယဝင်အပ်လျက်၊ နိသိန္နံ- ထိုင်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ၊ ဒိသ္မာ-
ကြောင့်၊ ပါမောဇ္ဇဇာတော- ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)
စိန္တေသိ(ကိ)၊ အဟမ္ဘိ-လည်း၊ ကဒါ-၌၊ အပံ မဟာထေရောဝိယ-ကဲ့သို့၊
ပဗ္ဗဇေယျံနုခေါ-ရှင်ရဟန်း ပြုရပါအံ့နည်း၊ သောဒိဝသော- ထို ရှင်ရဟန်း
ပြုရာနေသည်၊ သိယာနုခေါ- ဖြစ်ရာအံ့လော၊ ဣတိ စိန္တေသိ၊ ပေ၊ တဿ-ထို
မင်းသားသည်၊ ပဿန္တု သေဝ - ကြည့်နေစဉ်ပင်၊ အာကာသေ- ၌၊ ဥပ္ပတိ

အဿာသ ပဿာသ ပဋိပဋ္ဌံ ။ ။ ငါသည် အသက်ရှူသည်မှ ရိုက်သည့်အတွင်း
သေတန်လည်း သေစရာရှိ၏၊ ထိုအတွင်း မသေသေးလျှင် ဘုရားအဆုံးအမတော်ကို
လိုက်နာရသဖြင့် အလွန်ကောင်းလေစွ၊ ဤသို့ ရှုဆင်ခြင်နေသူကို “အဿာသပေ၊ ပေက္ခ
မာန” ဟု ဆိုသည်။

မိဂဝံ ။ ။ [မိဂဝန္တိ-မိဂါနံ ဝါနနတော ဟေသနတော ဗာဓိနတော မိဂဝန္တိ
လဒ္ဓသမညံ ဝနံ-သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲရာ၏အဖြစ်ကြောင့် မိဂဝံဟူ၍ ရအပ်သော
အမည်ရှိသော တောသို့၊ ” သာရတ္ထ။ [“ လဒ္ဓသမညံ မိဂဝံ ” ဟု စာရှိသော်လည်း
မကောင်း၊ “ လဒ္ဓသမညံ ဝနံ ” ဟု ရှိသင့်၏။] ဤအလို “မိဂဝံ ဝါတိ ဟိ” သတိ ဧတ္ထာတိ
မိဂဝံ” ဟု ပြု၊ ဝိမတိ၌ကား- “အရညေ ဝိစရိတွာ မိဂမာရဏကိဋ္ဌာ (သားကောင်တို့ကို
သတ်ကြောင်း ကစားခြင်း (အပျော်ပစ်ခတ်ခြင်း) သည်၊ မိဂဝံ-မည်၏၊ ပေ၊ မိဂဝဓတ္ထံ
နိက္ခမိတွာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “မိဂါနံ-တို့ကို၊ ဝါယနံ- သတ်ဖြတ်ခြင်း၊
ဝါ-သတ်၍ ကစားခြင်း၊ မိဂဝံ-ခြင်း” ဟု ပြု၊ သဝိတတ်ကိုလည်း အံ့ပြု၍ “ မိဂဝံ-
သားကောင်တို့ကို အပျော်သတ်ခြင်းငှါ” ဟု ပေး။

ဟတ္ထိနာဂေန ။ မဟာဟတ္ထိနာ၊ မဟန္တပရိယာယောဝိ ဟိ နာဂသဒ္ဓေါတိ ဝဒန္တိ၊
 (“ဆင်ပြောင်ကြီးသည်” ဟု ပေး၊) အဟိနာဂါဒိတောဝါ ဝိသေသနတ္ထံ ဟတ္ထိနာဂေ
နာဓိ ဝတ္ထံ = မြွေနဂါးစသည်မှ ထူးခြား ကွဲပြားအောင် ပြုလို၍ “ဟတ္ထိ” ဟု ဝိသေသန
ပြုသည်၊ (ဤအလို “ဆင်သည်” ဟု သာ ပေး။)

တွာ-ပုံကြွ၍၊ အသောကာရာမေ - ဌှ၊ ပေါက္ခရဏိယာ - ဇရကန်၏၊ ဥဒက
 တလေ-၊ ပေ၊ လဂ္ဂေတွာ- ချိတ်၍၊ နှာယိတုံ- ငှါ၊ အာရဒ္ဓေါ- အားထုတ်ပြီ၊
 ကုမာရော-သည်၊ ပေ၊ ရာဇာ-သည်၊ အနေကပ္ပကာရံ- တပါးမက များသော
 အပြားရှိအောင်၊ ဝါ- အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ၊ ယာစိတွာပိ - ၍လည်း၊ တံ-ထို
 မင်းသားကို၊ နိဝတ္ထေတုံ-ဆုတ်နစ်စေခြင်းငှါ၊ အသက္ကောန္တော - မစွမ်းနိုင်
 သည်၊ (ဟုတွာ) အသောကာရာမဂမနီယမဂ္ဂံ-အသောကာရုံကျောင်းတိုက်သို့
 သွားကြောင်းလမ်းကို၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-တန်ဆာဆင်စေ၍၊ ကုမာရံ-ကို၊
 ဆဏဝေသံ-နှစ်သက်ဘွယ်အသွင်ကို၊ ဝါ-ပွဲသဘင်အသွင်ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-
 ၍၊ အလင်္ကာတယ - တန်ဆာဆင် အပ်သော၊ သေနာယ - သည်၊ ဝါ-ကို၊
 ပရိဝါရာပေတွာ-ဝန်းရံစေ၍၊ ဝိဟာရံ- သို့၊ နေသိ-ပို့ဆောင်ပြီ။

ယုဝရာဇာ - အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိဿတိ ကိရ - ရဟန်းပြုလိမ့်မည်တဲ့၊
 ဣတိ-သို့၊ သုတွာ - ၍၊ ဗဟု-နသော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပတ္တစိဝရာနိ-တို့ကို၊
 ပဋိယာဒေသုံ- စီစဉ်နှင့်ကြကုန်ပြီ၊ [အာဂတကာလေစိဝရာဒီနံ ပရိယေသနံ
 ဘာရိယန္တိ ပဌမမေဝ ပတ္တစိဝရာနိ သမ္ပာဒေသုံ=ရော်လာမှ သပိတ် သင်္ကန်း
 ကို ရှာနေရလျှင် တာဝန်လေးမည်စိုး၍ စီစဉ်ထားနှင့်ကြသည်။] ကုမာရော-
 သည်၊ ပဝေနဗာရံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ကျောင်းသို့၊ [ဘာဝနာနယောဂဝပေနေ ဝိရိ
 ယာရမ္မဿ အနုရူပံ ဝိဝိတ္ထသေနာသနံ = ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းအား
 လျှောက်ပတ်သော တိတ်ဆိတ်သော ကျောင်း၊] ဂတိာ-၍၊ မဟာမဇ္ဈရက္ခိ
 တက္ကောရဿေဝ-၏ပင်၊ သန္တိကေ-၌၊ ပုရိသ သတ သဟဿေန- ယောက်ျား
 တသိန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဗ္ဗဇိ-ရှင်ရဟန်းပြုပြီ၊ ကုမာရဿ-၏၊ အနုပဗ္ဗဇိတာ
 နံ-နောက်မှ ရဟန်းပြုကြသူတို့၏၊ ဂဏန ပရိစ္ဆေဒေါ-ဂဏန်းအပိုင်းအခြား
 သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုမာရော- အိမ်ရှေ့မင်းသားသည်၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ။

တဿ ပဿန္တိဿေဝ။ ။ အနာဒရေသာမိဝစနံ၊ တသ္မိံ ပဿန္တေယေဝါတိ
 အတ္ထော၊ (ဋီကာ)၊ [သတ္တတ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ တကယ့်ကို မလေးစားရာ၌သာ “အနာ
 ဒရ” ဟု ဆိုသော်လည်း ပါဠိ၌မူ လေးစားမှုရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ကြိယာ ၂ခု
 ပြင်နေလျှင် အနာဒရ ဟု ဆိုကြောင်း မှတ်ချက်ချပါ။ ဤနေရာ၌ ဥပ္ပတန စသည်ကိုပြု
 သောထေရ်မှာ မလေးစားမှု မရှိ၊ တိဿမင်းသားကို သဒ္ဓါတိုးစေလိုသော လေးစား
 မှုပင် ရှိသေး၏။]

ဆဏဝေသံ။ ။ ဣဒ္ဓိဇနနဝေသံ=နှစ်သက်ဘွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သောအသွင်ကို၊
 ဥဿဝေသံ (ပွဲသဘင်အသွင်ကို) ဣတိ အတ္ထော၊ [ဥဿဝေါတု ဆဏော မဓော၊
 (အဘိဓာန်) ။] ပွဲသဘင် အခမ်းအနားထွက်သောအခါ ပြင်ဆင်ပုံကဲ့သို့ ပြင်ဆင်စေ
 သည်ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။

အထ-ထိုအခါ၌၊ အညောဝိ- အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ရညော-၏၊ ဘာဝိနေ
 ယျော-နမတော်၏သားဖြစ်သော၊ ဝါ-တူတော်ဖြစ်သော၊ သံဃမိတ္တာယ-
 သံဃမိတ္တာ၏၊ သာမိကော - ကြင်ဘက်တော် ဖြစ်သော၊ အဂ္ဂိဗြဟ္မာနာမ-
 မည်သော၊ ကုမာရော-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ သံဃမိတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုအဂ္ဂိဗြဟ္မာ
 မင်းသားကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဧကမေဝ- တယောက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပုတ္တံ-ကို၊
 ဝိဇာယိ-ဖွားပြီး၊ သောဝိ-ထို အဂ္ဂိဗြဟ္မာ မင်းသားသည်လည်း၊ ယုဝရာဇာ-
 သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ ဣတိ သုတ္တာ ၊ ပေ ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ၊
 ဧဝံ-သို့၊ ဥဋ္ဌာရဝိဘဝေန- မြင့်မြတ်သော စည်းစိမ် ရှိသော၊ ခတ္တိယဇနေန-
 မင်းဆွေ မင်းမျိုး လူအပေါင်းသည်၊ အနုပဗ္ဗဇိတော - အတုလိုက်၍ ရဟန်း
 ပြုအပ်သော၊ ရညော- ၏၊ ကနိဋ္ဌတာတာ-ညီတော်ကို၊ တိဿတ္ထေရောတိ-
 တိဿထေရ်ဟူ၍၊ ဝိညေယျော - သီထိုက်၏၊ [“တိဿထေရ်ဆိုတာ မင်း၏
 ညီငယ် ဖြစ်သည်” ဟူသောစကားကို ပြန်၍အုပ်သည်။]

သော- ထို တိဿထေရ်သည်၊ တံ အမစ္စံ - ကို၊ တထာ - ထို အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဝိပုဋိပန္နံ - ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ပြုကျင့်နေသည်ကို၊ ဒိဿာ - ၍၊
 စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ မာရာပေတံ-သတ်စေခြင်း
 ငှါ၊ န ပဟိဏေယျ-မစေလွှတ်ရာ၊ အဇ္ဈါ-မချွတ်၊ တေ- ဤမကောင်းမှုသည်၊
 ဣမသေဝ အမစ္စဿ - ၏ပင်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သောအမှု
 သည်၊ ဝါဝိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍၊ ဝတံ-၍၊
 သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ တဿ-ထိုအမတ်၏၊ အာသန္ဓေ- အနီးဖြစ်သော၊ အာသ
 နေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ သော-ထိုအမတ်သည်၊ ထေရံ-ကို၊ သဉ္ဇာနိတွာ-မှတ်မိ၍၊
 သတ္တံ-လက်နက်ကို၊ နိပါတေတံ- ကျစေခြင်းငှါ၊ (ဥးခေါင်းပေ၍ ကျစေ
 ခြင်းငှါ) အဝိသဟန္တော-မရဝံသည်၊ (ဟုတွာ) ဝတံ-၍၊ ရညော-အား၊
 အာရောစေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဒေဝ- မင်းမြတ်၊ အဟံ-သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊
 ကာတံ-ငှါ၊ အနိစ္စန္တနံ-အလိုမရှိကုန်သော၊ ဣကာနံနာမ-ဤမျှ အတိုင်း
 အရည်ရှိသည် မည်ကုန်သော၊ တိက္ခူနံ - တို့၏၊ သီသာနိ - ဥးခေါင်းတို့ကို၊
 ပါတေသိံ-ကျစေခဲ့ပါပြီ၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အယျဿ တိဿတ္ထေရဿ-
 အရှင်တိဿထေရ်၏၊ ပဋိပါဋိ- အစဉ်သည်၊ သမ္ပတ္တာ - ရောက်ပါပြီ၊ ကိန္တိ-
 အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမိ - ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ (အာရောစေသိ)၊ ရာဇာ-
 သည်၊ သုတ္တာဝ-ကြားလျှင်ကြားခြင်းပင်၊ အရေ-ဟဲ့အကောင်၊ ကိံ ပန- အသို့
 နည်း၊ တံ-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဘိက္ခု - တို့ကို၊ ဃာတေတံ - ငှါ၊ ပေသိတော-
 စေခိုင်းအပ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ သရီရေ-

ကိုယ်၌၊ ဥပ္ပန္နဒါဟော - ဖြစ်သော ပုလောင်ခြင်းရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) ဝိဟာရံ ဂတိံ၊ ဝေရေ-နိသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ - တို့၊ အယံ အမစ္စော-သည်၊ မယာ-ဒကာတော်သည်။ အနာဏတ္ထောဝ-မစေခိုင်းအပ်ဘဲ သာလျှင်၊ ဝေ-သို့၊ အကာသိ-ပြုပါပြီ၊ ကဿ-၏ (အပေါ်၌)၊ ဣမိနာ- ဤ မကောင်းမှုသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံနခေါ-ဖြစ်ရာပါသနည်း၊ ဣတိ၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ ဧကစ္စေ- အချို့ ကုန်သော၊ ဝေရာ- တို့သည်၊ အယံ- ဤအမတ်သည်၊ တဝ-၏၊ ဝစနေ န-စကားကြောင့်၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဝေ-ဤ မကောင်းမှုသည်၊ တုယံ- ၏၊ ပါပံ- မကောင်းမှုတည်း၊ ဣတိ အာဟံသု၊ ဧကစ္စေ- အချို့ ဝေရ်တို့သည်၊ ဝေ- ဤ မကောင်းမှုသည်၊ ဥဘိန္ဒူပိ - နှစ်ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေ- တို့၏၊ မါပံ- တည်း၊ ဣတိ အာဟံသု၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဝေ-သို့၊ အာဟံသု- ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိံ ပန- အသို့နည်း-တေ-၏၊ (စိတ္တံ၌စပ်) အယံ-ဤ အမတ်သည်၊ ဂတိံ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ယာတေတု-သတ်စေသတည်း၊ ဣတိ- သို့သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသလော၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ဘန္တေ-တို့၊ နတ္ထိ- မရှိပါ။ သမဂ္ဂေါ- ညီညွတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃော - သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊ ကရာတု - ပြုပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊ ကုသလာဓိပ္ပာယော - ကောင်းမှု၌ဖြစ်သော အလိုရှိသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ အဟံ-သည်၊ ပေသေသိ - ပြီ၊ တံ- သည်၊ ကုသလာ ဓိပ္ပာယော-သည်၊ (ဟုတ္တာ သစေ ပေသေသိ-အံ၊ ဝေသတိ) တုယံ- ၏၊ ဝါ- သင်ဒကာတော်မှာ၊ ပါပံ - သည်၊ နတ္ထိ၊ ဝေ - ဤမကောင်းမှုသည်၊ အမစ္စ သေဝ-၏သာ၊ ပါပံ-တည်း၊ ဣတိ အာဟံသု။

ရာဇာ- သည်၊ ဒွေဋ္ဌကဇာတော- ဖြစ်သော နှလုံး နှစ်ခွဲရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) အာဟ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ မမ-၏၊ ဝေဒန္တေ-ဤ နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယကို၊ ဝါ- ဤ နှလုံး နှစ်ခွဲကို၊ ဆိန္ဒိတာ-၍၊ သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-၎င်း၊ သမတ္ထော-သော၊ ကောစိ-သော၊ ဘိက္ခု- သည်၊ အတ္ထိ

ဒွေဋ္ဌကဇာတော။ ။ ခိုခါ လေတိ ကမ္ပတိ စိတ္တံ တေနာတိ ဒွေဋ္ဌကံ၊ ဟပစ္စယံ သကတ္ထုတုတ္တိကပစ္စယဉ္စ ကတ္တာ၊ [ခို + လေဓာတ် , ဟပစ္စည်း , သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက် , ဒွေဋ္ဌကံ] တေန + ဇာတော ဒွေဋ္ဌကဇာတော-စိတ်၏ ၂ ပါးအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယဖြင့် + ဖြစ်သည်။ တံဝါ + ဇာတံ ယဿာတိ ဒွေဋ္ဌကဇာတော-ဖြစ်သောစိတ်၏ ၂ ပါးအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယရှိသည်။ [သိ၊ ခို သစ်-မြေဇာလသုတ်စွမ်း] “ ဝါ ခါ မကောင်းဖြစ်လေသလား၊ မဖြစ်လေသလား ” ဟု ၂ မျိုးကွဲပြားမှုကို “ ခိုခါ ” ဟု ဆို၏။ ထိုစိတ် ၂ ခုဖြစ်လျက် မငြိမ်မသက်ဖြစ်မှုကို “ ဒွေဋ္ဌက ” ဟု ခေါ်သည်။ စိတ်နှစ်ခုဖြစ်၍ တုန်လှုပ်နေသည်-ဟူလို၊ နိဿယ၌ သဒ္ဓါနက်မပြည့်စုံဘဲ ရိုးရာအတိုင်းပေးလိုက်သည်။

နွေခါ-ရှိပါသလော၊ ဣတိ အာဟ၊ပေ၊ သမတ္ထော - နိ၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်ကြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တဒဟေဝ- ထို နေ့၌ပင်၊ ဧကေကံ - တပါးစီ တပါးစီ၊ ဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရေ-ရဟန်းတထောင် အခြံအရံရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော- ၄ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မကထိကေစ - ဓမ္မကထိက ရဟန်းတို့ကို၎င်း၊ ဧကေကံ- တယောက်စီ တယောက်စီ၊ ပုရိသဿဟဿပရိဝါရေ - န်သော၊ စတ္တာရော- န်သော၊ အမစ္စေစ- တို့ကို၎င်း၊ ထေရံ- ကို၊ ဂဏိတွာ- ပင့်၍၊ အာဂစ္ဆထလာဒုံပါကုန်လော့၊ ဣတိ-ဤသို့မှာ၍၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ တေ-ထို ဓမ္မကထိက၊ အမတ်တို့သည်၊ ဂတိာ-၍၊ ရာဇာ-သည်၊ ပက္ခောသတိ-ပင့်ခေါ်ပါ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု- ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ နာဂစ္ဆိ - မကြွလာ၊ ပေ၊ သဟဿ သဟဿပရိဝါရေဝ-တထောင်တထောင် အခြံအရံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌပေ၊ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြန်ပြီ၊ ပေ၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ- တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ အဟံ-ဒကာတော်သည်၊ ဒွိက္ကတ္တိ-ကြိမ်ပဟိဏိ- စေလွှတ်ပါပြီ၊ ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ထေရော- သည်၊ နာဂစ္ဆတိ - မကြွလာပါ သနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇေ-ဇာ၊ ရာဇာပက္ခောသတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- လျှော့အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာဂစ္ဆတိ-မကြွလာ၊ ဝေ- သို့၊ ဝုတ္တေပန- လျှောက်အပ်သော်ကား၊ အာဂစ္ဆေယျ - ကြွလာရ၏၊ (ကိ - အဘယ်သို့ လျှောက်အပ်သော် ကြွလာရာသနည်း၊)ဘန္တေ-ရား၊ သာသနံ-သည်၊ ဩသိဒတိ- ဆုတ်နစ်နေပါ၏၊ အမှာကံ- ဒကာတော်တို့၏၊ သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဟတ္တာယ-၄၊ သဟာယကာ- အဖော်တို့သည်၊ ဟောထ - ဖြစ်ပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ (ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ အာဂစ္ဆေယျ-၏၊ ဣတိ အာဟံသု၊) အထ - ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တထာ- ထို နည်းပေးသည့်အတိုင်း၊ ဝတွာ - မှာ၍၊ သဟဿ

ထေရော နာဂစ္ဆတိ။ ။ကိဉ္စာပိ ရာဇာ ပက္ခောသတိတိ ဝုတ္တေပိ ဓမ္မကမ္မတ္တာယ အာဂန္တံ ဝဋ္ဋတိ = “မင်းသည် ခေါ်၏” ဟု လျှောက်အပ်စေကာမူ တရားရှိသော သာသနာကိစ္စ ကံအကျိုးငှါ အကယ်၍ကား လာသင့်ပါပေ၏၊ ဒွိက္ကတ္တိ ပန ပေသိ တေပိ န အာဂတောကိရ = သို့သော် ၂ ကြိမ် အပင့်လွှတ်အပ်သော်လည်း မလာဘဲ နေသတုံ၊ ထေရော ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ပိချာတဝသေန သမ္ဘာဝနုပ္ပတ္တိတော = ထေရ်သည်အရပ် ဟိုင်းမှာ ထင်ရှား၍ ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သမ္ဘာဝိတဿစ ဥဉ္စိ ကတ္တမ္ပ ကိစ္စ သိဒ္ဓိတော = ချီးမွမ်းခံရသူ အတွက် အထက်၌ ပြုဘွယ်ကိစ္စ၏ ပြီးစီးနိုင်ခြင်းကြောင့် ၎င်း၊ အသာရူပ ဝစန လေသေန နာဂစ္ဆတိ = ရာဇာပက္ခောသတိဟူသော မလျှောက် ပတ်သော စကားအမြက်ကြောင့် မလာဘဲ နေတော်မူသည်။ [ရှင်ဘုရင်က ခေါ်သည် ဟု ကြား၍ ဝမ်းသာအားရဖြင့် အလွယ်တကူ ကြွလာလျှင် ကဲ့ရဲ့စရာရှိ၏၊ အကဲ့ရဲ့ ခံရ သူတို့ ရွက်ဆောင်အပ်သောကိစ္စလည်း အထမမြောက်နိုင်ဟုလည်း စဉ်းစားပါ။]

သဟဿပရိဝါရေ သောဋ္ဌသ (တက္ခိပ် ၆ ပါးကုန်သော)၊ ဓမ္မကထိကေစ-
သောဋ္ဌသ အမစ္စေစ ပေသေသိ။

ဘိက္ခုစ-တို့ကိုလည်း၊ ပဋိပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ - တို့၊ ထေရော-သည်၊
မဟာဗ္ဗကော နုခေါ-ကြီးပါပြီလော၊ ဒဟရောနုခေါ- ငယ်ပါသေးသလော၊
ဣတိ(ပဋိပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇော၊ မဟာဗ္ဗကော-ကြီးပါပြီ၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊
ဘန္တေ-တို့၊ ဝယံဝါ-လှည်းပေါင်းချုပ်ကိုသော်၎င်း၊ သိဝိကံဝါ - ထမ်းစင်ကို
သော်၎င်း၊ အဘိရူဟိဿတိ - စီးတော်မူပါမည်လော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာ
ရာဇ-ဇော၊ နာဘိရူဟိဿတိ - စီးတော်မူလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဣတိ (အာဟံသု)၊
ဘန္တေ-တို့၊ ထေရော-သည်၊ ကံဟိ-အဘယ် အရပ်၌၊ ဝသတိ - သီတင်းသုံး
တော်မူပါသနည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇော၊ ဂင်္ဂါယ-၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊
ဝါ-အညာ၌၊ ဝသတိ၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ရာဇော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊
ဘဏော - တို့၊ တေနဟိ - ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ နာစာသဗ္ဗာဓံ - လှေအပေါင်းကို၊
[ကေတော သံဃဒူတာ နာဝါ-လှေ ၂ စင်း စသည်ကို တပေါင်းတည်း ဖွဲ့ချည်
အပ်သော လှေအပေါင်း၊] ဗန္ဓိက္ခာ-ဖေါင်ဖွဲ့၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုလှေဖေါင်၌ပင်၊
ထေရံ-ကို၊ နိသီဒါပေတွာ - နေစေ၍၊ ဒွိသုဝိ - ၂ ဘက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
တီရေသု-ကမ်းတို့၌၊ အာရက္ခံ-ကို၊ သိဝိဓေယ-စီစဉ်၍၊ [သာသနပစ္စတ္ထိကာနံ
ဗဟုဘာဝတော အာဟ-အာရက္ခံ သိဝိဓေယာတိ။] ထေရံ-ကို၊ အာနေထ-
ပင့်ခဲ့ကြကုန်လော၊ ဣတိအာဟ၊ ဘိက္ခုစ၊ ပေ၊ ရညော-၏၊ သာသနံ-နှုတ်မှာ
စကားကို၊ အာရောစေသံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ သုတွာ- ၍၊
ယံ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အဟံ-သည်၊ မူလတော-အစမှာ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊
သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဏိဿာမိ- ချီးမြှောက်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-
ရဟန်းပြုခဲ့သည်၊ အမိ-၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဒါနိ-၌၊ မေ-ငါ၏ (အထံသို့)၊
အယံ- ဤ ရည်မှန်းအပ်သော၊ သောကာလော-ထိုအခါသည်၊ အနုပ္ပတ္တော-
အစဉ်ရော်လာပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ စမ္မဓဏ္ဍံ-သားရေပိုင်းကို၊ ဂဟေတွာဝ-
ယု၍သာလျှင်၊ ဥဋ္ဌဟိ-ထပြီ။

ဓမ္မံ ။ ။ ဥပရိ မဏ္ဍပသဒိသံ ပဒရစ္ဆန္တံ၊ (အထက်ပေါ်က မဏ္ဍပ်ကဲ့သို့ အပြန်
အားဖြင့် ပျဉ်ချပ်မိုးအပ်သော) သဗ္ဗပါလိဂုဏ္ဏိမံဝါ-ဆာဒေတွာ ကတံ၊ (တနည်း....
အားလုံး ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်ခြင်းရှိအောင် မိုးကာ၍ပြုအပ်သော ရထားအလုံဖြစ်
သော) သကဋ္ဌဝိသေသံ-လှည်းအထူးကို၊ ဝယံန္တိ ဝဒန္တိ။

ယံ ခေါ၊ ပေ၊ အနုပ္ပတ္တော ။ ။ “ယန္တိ ယသ္မာ” ဟု ဇီကာများ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို
အတိုင်းနိဿယအနက်ပေးထားသည်၊ အဟံ မူလတော မဋ္ဌာယ ယံ (ယသ္မိံ ကာလေ) -
၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပေ၊ သော ကာလော အနုပ္ပတ္တော” ဟု ပေးရလျှင် သာ၍သင့်မည်။

အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊ သွေ-၌၊ ပါဠိပုတ္တံ - သို့၊ သမ္ဗုဒ္ဓါပုဏိဿတိ-
 ကောင်းစွာ ရောက်လိမ့်မည်၊ ဣတိ - ဤသို့ ဆိုထိုက်ရာနေ့၏၊ ရတ္တိဘာဂေ-
 ည၌အဘိဋ္ဌိ၊ ရာဇာ-သည်၊ သုပိနံ-အိပ်မက်ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်မက်ပြီ၊ ဝေရူပေါ-
 ဤသို့သဘောရှိသော၊ သုပိနော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ သဗ္ဗသေတော-
 အလုံးစုံ ဖြူသော၊ ဝါ-တကိုယ်လုံး ဖြူသော၊ ဟတ္ထိနာဂေါ- ဆင်ပြောင်သည်၊
 အာဂတ္တာ-၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သီသတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ပရာမသိတွာ- သုံးသပ်
 ၍၊ ဒက္ခိဏေ ဟတ္ထေ - လက်ျာလက်၌၊ အဂ္ဂဟေသိ- ကိုင်ပြီ၊ ဣတိ (ဝေရူပေါ-
 သော၊ သုပိနော အဟောသိ) ပုန ဒိဝသေ - တဖန်နေ့၌၊ (နောက်ဘနေ့၌)၊
 ရာဇာ န သည်၊ သုပိနဇ္ဈာယကေ - အိပ်မက်ကျမ်းကို ရွတ်အံ့သူ တို့ကို၊ ဝါ-
 အိပ်မက်တိတ္ထိကျမ်း တတ်သူတို့ကို၊ [သုပိနံ - အိပ်မက်ကျမ်းကို+ အဇ္ဈယန္တိ-
 ရွတ်အံ့ကုန်၏၊ ဣတိ သုပိနဇ္ဈာယကာ၊] ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ ဓယာ-သည်၊ ဝေ
 ရူပေါ- သော၊ သုပိနော-ကို၊ ဒိဋ္ဌော- မြင်မက်အပ်ပြီ၊ ဓေ- ၏၊ ကိ- အဘယ်
 အကျိုး အပြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ - နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊
 တံ-အရှင်မင်းမြတ်ကို၊ ဧကော-တပါးသော၊ သမဏနာဂေါ- ရဟန်း စည်း
 ဟူသော ဆင်ပြောင်သည်၊ ဒက္ခိဏ ဟတ္ထေ-၌၊ ဂဏှိဿတိ- ကိုင်ပါလိမ့်မည်၊
 ဣတိ(အာဟံသု)၊ အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ထေရော-
 သည်၊ အာဂတော - ကြွလာပြီတဲ့၊ ဣတိ - သို့၊ သုတွာ - ၍၊ ဂင်္ဂါတီရံ- ဂင်္ဂါ
 မြစ်ကမ်းသို့၊ ဂတ္တာ-၍၊ နဒိ- သို့၊ ဩတရိတွာ- ၍၊ အတ္တဂ္ဂန္တန္တော - ရှေးရှု
 သွားလသော်၊ ဝါ-ခရီးဥူးကြိုဆိုလသော်၊ ဇာဏုမတ္ထေ-ပဆစ်ဒူးဝန်းအတိုင်း
 အရှည် ရှိသော၊ ဥဒကေ- ၌၊ ထေရံ - ကို၊ သမ္ဗာပုဏိတွာ - ကောင်းစွာမှီ၍၊
 ထေရဿ- အား၊ ဝါ - သည်၊ နာဝါတော - လှေဖေင်မှ၊ ဩတရန္တဿ-
 သက်ဆင်းတော်မူစဉ်၊ ဟတ္ထံ - ကို၊ အဒါသိ - လှမ်းပေးပြီ၊ ထေရော - သည်၊
 ရာဇာနံ-ကို၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထေ-၌၊ အဂ္ဂဟေသိ-ပြီ၊

တံ- ထို ကိုင်ခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ - ၍၊ အသိဂ္ဂါဟာ - သန်လျက် လက်စွဲတော်
 တို့သည်၊ ထေရဿ- ၏၊ သီသံ- ကို၊ ပါတေဿာမ - ကျစေကုန်အံ့၊ ဣတိ -
 ဤသို့ကြံ၍၊ ကောသတော-သန်လျက်အိမ်မှ၊ အသိ-သန်လျက်ကို၊ အဗ္ဗဟိံသု-
 ဆွဲနှုတ်ကြကုန်ပြီ၊ [အာပုဗ္ဗ, ဝဟဓာတ်၊] ကသ္မာ-ကြောင့်နည်း၊ ယော-သည်၊
 ရာဇာနံ-ကို၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဂဏှတိ- ဖြိုင်၏၊ တဿ-၏၊ သီသံ-ကို၊ အသိနာ-ဖြင့်၊
 ပါတေတမ္ပံ- ကျစေရာ၏၊ ဣတိတေ- ဤသို့ ကျစေခြင်းသည်၊ ရာဇကုလေသု-
 မင်းမျိုးတို့၌၊ စာရိတ္တိကိရ - ကျင့်ဝတ်ဖြစ်သတတ်၊ ဝါ - ထုံးစံ ဖြစ်သတတ်၊
 (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်တည်း)၊ ရာဇာ-သည်၊ ဓာယံ-အရိပ်အရောင်ကို၊ ဒိသ္မာ

ဝေ-မြင်၍ပင်၊ (တနည်း) ဆာယံ ဒိသ္မာဝေ-ရိပ်ခနဲ မြင်လိုက်လျှင်ပင်၊ အာဟ-
 ပြောပြီ၊ (ကိံ)၊ ပုဗ္ဗေပိ-ရှေး၌လည်း၊ အဟံ-သည်၊ ဘိက္ခုယု-တို့၌၊ ဝိရဒ္ဓကာ
 ရဏာ-ချွတ်ယွင်းမိခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အဿာဒိ-သာယာမှုကို၊
 နဝိန္ဒာမိ - မရခဲ့၊ ထေရေ - ၌၊ မာဝိရဇ္ဈိတ္ထ - မချွတ်ယွင်းကြကုန်လင့်၊ ဣတိ
 (အာဟ)၊ ထေရောမန-သည်ကား၊ ကဿာ- ကြောင့်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဟတ္ထေ-
 ၌၊ အဂ္ဂဟေသိ-ကိုင်ရသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ [ဘုရင့်လက်ကို
 ဆွဲခြင်းသည် လက်ဆွဲ၍ နှုတ်ဆက်သလို ဖြစ်သောကြောင့် ဤပုစ္ဆာကို ထုတ်ရ
 သည်။] ယဿာ-ကြောင့်၊ ရညာ- သည်၊ ပဉ္စ- ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ- ငှါ၊ ပတ္ထော
 သာပိတော-ပင့်ခေါ်စေအပ်ပြီ၊ တဿာ- ကြောင့်၊ အယံ- ဤမင်းသည်၊ မေ-
 ၏၊ အန္တေဝါသိကော - အနီးနေ တပည့်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ အယုရိခြင်း
 ကြောင့်၊ အဂ္ဂဟေသိ-ပြီ၊ (ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။)

ရာဇာ ထေရံ အတ္တနော ဥယျာနံ နေတွာ - ပင့်ဆောင်၍၊ ဗာဟိရတော-
 ပြင်ဘက်၌၊ ဘိက္ခုတ္တံ-၃ ထပ်၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝန်းရံစေ၍၊ အာရက္ခံ-အစောင့်
 အရှောက်ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ထေရဿ - ၏၊
 ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပေး၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခေတွာ - လိမ်း
 ပေး၍၊ ပေထေရော-သည်၊ မမ-၏၊ ကင်္ခိ-ယုံမှားသံသယကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊
 ဥပ္ပန္တံ-ဖြစ်နေသော၊ အဓိကရဏံ-အဓိကရုဏ်းကို၊ ဝူပသမေတွာ-၍၊ သာသနံ-
 ကို၊ ပဂ္ဂဟေတံ-ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ ပဋိပလော နုခေါ- စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်လော၊
 ဣတိ-သို့၊ ဝိမံသနတ္ထာယ- စုံစမ်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘန္တေ- ရား၊ အဟံ-သည်၊
 ဧကံ- တမျိုးသော၊ ပါဋိဟာရိယံ - ကို၊ ဒဋ္ဌကာမော - ကြည့်လိုပါ၏၊ ဣတိ
 အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကတရံ ပါဋိဟာရိယံ-အဘယ် တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊
 ဒဋ္ဌကာမော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ပထဝိကမ္မ
 နံ- မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌကာမော(အမှီ)၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သကလ
 ပထဝိကမ္မနံ- တမြေပြင်လုံးလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌကာမော၊ အသိ-လော၊ ပဒေသ
 ပထဝိကမ္မနံ - တစိတ်တပိုင်း မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌကာမော၊ အသိ- လော၊
 ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဣတ္ထ-ဤ ၂ မျိုးတို့တွင်၊ ကတရံ- အဘယ်လှုပ်ခြင်းကို၊
 ဒုတ္တရံ - ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဥဒက
 ပုဏ္ဏာယ-ရေဖြင့်မြည့်သော၊ ကံသပါတိယာ-ရှေ့ခွက်၌၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ဥဒကံ-
 ကို၊ ကမ္မေတံ-လှုပ်စေခြင်းငှါ၊ ဒုတ္တရံ ကိံ-နုခေါ- သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊
 ဥပမံ-ထက်ဝက်သော၊ (ဥဒကံ- ကို၊ ကမ္မေတံ- ငှါ၊ ဒုတ္တရံကိံ-နုခေါ- လော၊)
 ပေပဒေသ ပထဝိကမ္မနံ- ကို၊ ဒုတ္တရံ- ၏၊ ဣတိ အာဟ၊ [မြင်ရသူတို့မှာသာ

ခဲယဉ်းသည် ဟု ထင်ရသည်။ တန်ခိုးဖြင့် မိဋ္ဌာန်ရာ၌ကား ထူး၍ မခဲယဉ်းပါ။]
ဘန္တေ-ရား၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ပဒေသပထဝိကမ္ပနံ-ကို၊ ပဿိဿာဓိ-
ကြည့်လိုပါ၏။ ဣတိ အာဟ။

မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေနဟိ-လျှင်၊ သမန္တတော - ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ယောဇ
နေ- တယူဇနာအရပ်၌၊ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - အရှေ့အရပ်၌၊ ဝါ-အရှေ့
အရပ်က၊ ဧကေန စက္ကေန-စက်ဘီးတဘီးဖြင့်၊ သီမံ-အပိုင်းအခြားကို၊ အတ္တ
ဓိတွာ-နင်း၍၊ ရထော-ရထားသည်၊ တိဋ္ဌတု-တည်ပါစေ၊ ပေ၊ ဥပမုဘာဂေန-
ထက်ဝက်သော အသို့ဖြင့်၊ သီမံ-ကို၊ အတ္တဓိတွာ - နင်း၍၊ ဝါ-ဖိ၍၊ ဧကော-
တခွက်သော၊ ဥဒကပါတိ-ရေခွက်သည်၊ တိဋ္ဌတု-စေ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
တထာ-ထိုမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ ကာရာပေသိ- ပြုစေပြီ၊ ထေရော-သည်၊
အဘိညာပါဒကံ- အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ-ကို၊ သမာ
ပဇ္ဇိတွာ-ဝင်စား၍၊ တတော-ထိုစတုတ္ထဈာန်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထ၍၊ ရာဇာ-သည်၊
ပဿတု-မြင်စေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ယောဇနပုမာဏံ ပထဝိစလနံ-
တယူဇနာ အတိုင်းအရှည် ရှိသော မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ အမိဋ္ဌဟိ - အမိဋ္ဌာန်ပြီ၊
ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ-၌၊ ဝါ-က၊ ရထယာ - ၏၊ အန္တောသီမာယ - အပိုင်း
အခြားအတွင်း၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ ပါဒေါ-မြေသည်သာ၊ စလိ-လှုပ်ပြီ၊
ဣတရော-အခြားသော ရထား၏ အစိတ်အပိုင်းသည်၊ နဇလိ-မလှုပ်၊ [သွား
ခြင်းကိစ္စ ပြီးစေတတ်ချင်း တူသောကြောင့် ရထား၏ဘီးကိုပင် “ပါဒ” ဟု
ခေါ်သည်။] ဝေ- တူ၊ ဒက္ခိဏ၊ ပစ္ဆိမ ဒိသာသု- တို့၌၊ အဿ ပုရိသာနံ-မြင်း၊
ယောကျားတို့၏၊ အန္တောသီမာယ - ၌၊ ဌိတပါဒါယေဝ- တည်သောမြေတို့
သည်သာလျှင်၎င်း၊ ဥပမုပမံ - ထက်ဝက် ထက်ဝက်သော၊ သရီရဉ္စ - ကိုယ်
သည်၎င်း၊ စလိံသု- န်ပြီ၊ ပေ၊ ဥပမုဘာဂဂတမေဝ- ထက်ဝက်သောအသို့၌
ရော်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဥဒကံ-သည်၊ စလိ-ပြီ၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော
ရေသည်၊ နိစ္စလံ-လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ရာဇာ-သည်၊ တံပါဒိဟာရိယံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ ထေရော-သည်၊
သုသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဏိတု-ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ သက္ကတိ- စွမ်းနိုင်လတံ၊ ဣတိ-
သို့၊ နိဋ္ဌံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ဂတ္ထိာ- ရောက်၍၊ အတ္တနော - ၏၊ ကုတ္တုစုံ-ကို၊
ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အဟံ၊ ပေ၊ ပဟိကိ-ပါပြီ၊ သော-ထိုအမတ်
သည်၊ ပေ၊ ဝေါရောပေသိ - ခွင်းပါပြီ၊ ဧတံပါမံ-သည်၊ ကဿ- အဘယ်သူ၏
(မကောင်းမှုသည်)၊ ဟောတိ-နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိံပန-
အသို့နည်း၊ အယံ-ဤ အမတ်သည်၊ ပေ၊ ယာတေတု-သတ်ပေစေ၊ ဣတိ-သို့၊

တေ- သင် ဒကာတော်၏၊ စိတ္တံ - သည်၊ အတ္ထိ - လော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီ၊
 ဘန္တေ-ရား၊ နတ္ထိ-မရှိပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေ-၏၊
 ဝေရူပံ- ဤသို့ သဘောရှိသော၊ စိတ္တံ- သည်၊ သစေ နတ္ထိ- အံ၊ (ဝေံသတိ)၊
 ဘုယံ- ၏၊ ပါဝံ- သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

အထေ-၌၊ ထေရော - သည်၊ ရာဇာနံ - ကို၊ တေဓတ္ထံ - ဤ အကြောင်းကို၊
 [စေတနာ မပါလျှင် အပြစ်မရှိဟူသော ဤအကြောင်းကို၊] ဣမိနာ သုတ္တေန-
 ဤသုတ်ဖြင့်၊ သညာပေသိ-နားလည်စေပြီ၊(ကေန-အဘယ်သုတ်ဖြင့်၊ သညာ
 ပေသိ- သနည်း၊) စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ မနသာတိ- စေတနာဟံ၊ ပေ၊
 မနသာဟူသော၊ (ဣမိနာ သုတ္တေန သညာပေသိ၊) [ဘိက္ခဝေ- ဟို့၊ အဟံ-
 သည်၊ စေတနံ- စေတနာကို၊ ကမ္မံ-ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ - ၏၊ စေတယိတွာ- ပုရိမ
 စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၎င်း၊ ဝါစာယ-ဝစီဒွါရ
 ဖြင့်၎င်း၊ မနသာ - မနောဒွါရဖြင့်၎င်း၊ ကမ္မံ - အထမြောက်ကြောင်း ကံကို၊
 ကရောတိ-၏၊] တဓေဝတ္ထံ- ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပင်၊ ပရိဒီပေတုံ-ထင်ရှား
 ပြခြင်းငှါ၊ တိတ္ထိရဇာတကံ- တိတ္ထိရဇာတ်ကို၊ အာဟရိ - ဆောင်ပြီ၊ (ကိံ)၊
 မဟာရာဇ- ဇာ၊ အတိတေ-အတိတ်အခါ၌၊ ဒီပကတိတ္ထိရော-တယ်ခါသည်၊
 တာပသံ- ရသေ့ကို၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဉတကောနော၊ ပေ၊ မနောတိ- မနော
 ဟူ၍၊ (ပုစ္ဆိ)၊ [နော- ငါတို့၏၊ ဉတကော-ဆွေမျိုးခါသည်၊ နိသိန္ဓော-နေ၏၊
 ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဗဟု-များစွာသော၊ ဇနော - ခါ အပေါင်းသည်၊ အာဂစ္ဆ
 တိ- လာပါ၏၊ (လဒ္ဒကော-လာလာသမျှကို ဖမ်း၍သတ်သော မုဆိုးသည်၊)
 ပဋိစ္စ- တပည့်တော်ကိုစွဲ၍၊ ကမ္မံ-ပါဏာတိပါတကံသို့၊ ဖုသတိ-ရောက်ပါ၏၊
 တသ္မိံ-ထိုသို့ရေခံရာ၌၊ မေ-၏၊ မနော-စိတ်သည်၊ သကံတေ-ငါ့မှာ မကောင်းမှု
 ရောက်လေသလား ဟု ယုံမှား၍နေပါ၏။]

တာပသော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ တေ- သင်၏၊ (စိတ္တံ-၌စပ်) မမ-
 ၏၊ သဒ္ဓေနစ-အသံကြောင့်၎င်း၊ ရူပဒဿနေနစ-အဆင်းကို မြင်ရခြင်းကြောင့်
 ၎င်း၊ အာဂစ္ဆော - ၍၊ ဒေတေပက္ခိနော - ဤငှက်တို့ကို၊ ဗဇ္ဈန္ဒ၊ ဝါ- နောင်ဖွဲ့မူ

ဒီပကတိတ္ထိရော ။ ။ အတ္တနော နိသိန္ဓတာဝဿ ဒီပနတော ဝေံ (ဤသို့ ဒီပက
 ဟူ၍) လဒ္ဓနာမော တိတ္ထိရော၊ “ ဒီပေတိ - ဤ နေရာ၌ မိမိနေကြောင်းကို ပြတတ်၏၊
 ဣတိ ဒီပကော ” ဟု ပြ၊ မုဆိုးက ဖမ်း၍ သင်ပေးထားသော တယ်ခါ (အခြားခါတို့ကို
 မြှားသော ခါ) တည်း၊ မုဆိုးသည် ထိုခါကို မြင်းတခုဖြင့် တောထည်း ယူသွား၍ ချုံ
 အနီး၌ ထားပြီးလျှင် တွန်အောင်လုပ်၏၊ ထိုခါ၏ တွန်သံကြောင့် လာကြသော အခြား
 ခါများကို ဖမ်း၏။ [ဇာတ်တော် အကျယ်ကို သာရတ္ထမှာ ရှု။]

လည်း နောင်ဖွဲ့အဝီပစေကုန်၊ ဟညန္တဝါ-သတ်မူလည်း သတ်အပ်ပစေကုန်၊
 ဣတိ-ဤသို့သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ အတ္ထိပန- ရှိသလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီ၊
 ပေတတော- ထိုမှ နောက်၌၊ နံ-ထိုခါကို၊ တာပသော သညာပေသိ၊ (ကိ)၊
 တေ-၏၊ စိတ္တံ-နောင်ဖွဲ့စေလို သတ်စေလိုသော စိတ်သည်၊ သစေ နတ္ထိ - အံ့၊
 (ဝေံ သတိ၊) ပါပံ- သည်၊ နတ္ထိ-သင့်မှာ မရှိ၊ ဟိ - မှန်၏၊ စေတယန္တ မေဝ-
 စေဆော်သူသို့သာ၊ ပါပံ-သည်၊ ဖုသတိ - ထိရောက်၏၊ အ စေတယန္တံ - သို့၊
 န(ဖုသတိ)-ရောက်၊ မနော-သင်၏ စိတ်သည်၊ စေ န ပဒုဿတိ - အကယ်၍
 မပျက်စီးအံ့၊ [မကောင်းမှုကို ပြုခြင်း၌ စိတ်ညွတ်အံ့ - ဟူလို၊] (ဝေံသတိ-
 လသော်၊) ပဋိစ္စ- သင့်ကို စွဲ၍၊ ကမ္မံ - မုဆိုးပြုအပ်သော မကောင်းမှုသည်၊ န
 ဖုသတိ-သင်သို့ မထိရောက်၊ အပ္ပေါသုက္ကဿ- မကောင်းမှု၌ အားထုတ်ခြင်း
 မရှိသော၊ ဘဒြဿ- ကောင်းသော၊ (တေ-၏၊ စိတ္တံ-ကို) ပါပံ-သည်၊ နဥပ
 လိမ္မတိ-မလိမ်းကျံ မကပ်ငြိနိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ သညာပေသိ၊ (ဣတိ-သို့၊ အာဟရိ-
 ဆောင်ပြီ၊) ဝေံ-သို့၊ ဝေရော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သညာပေတွာ - နားလည်
 စေပြီး၍၊ တတ္ထေဝရာဇုဗျာနေ-ထိုမင်းဥယျာဉ်၌ပင်၊ သတ္တဒိဝသာနိ-ပတ်လုံး၊
 ဝသန္တော-နေလျက်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သမယံ-ဘုရားအယူဝါဒကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေ
 သိ-သင်ယူစေပြီ။

ရာဇာ- သည်၊ သတ္တမေဒိဝသေ-၌၊ အသောကာရာမေ-၌၊ ဘိက္ခုသံသံ-
 ကို၊ သန္ဓိပီတာပေတွာ-၍၊ သာဏိပီကာရံ-အဝတ်ကန်လန်ကာကို၊ ပရိက္ခိ
 ပါပေတွာ-ကာရံစေပြီး၍၊ သာဏိပီကာရန္တရေ - အဝတ်ကန်လန်ကာ၏
 အတွင်း၌၊ နိသိန္ဒော - နေလျက်၊ ဧကလန္ဒိကေ - တူသော အယူရှိကုန်သော၊
 ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဧကတော - တပေါင်းတည်း၊ ကာရာပေတွာ - ပြုစေ၍၊ ဧက
 မေကံ-တစုတစုသော၊ ဘိက္ခုသမူဟံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-
 ခေါ်စေ၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ကိဝါဒီ - အဘယ် အယူ
 ရှိတော်မူသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ တတော-ထိုသို့မေးခြင်းကြောင့်၊ သဿတ
 ဝါဒိနော- သဿတ အယူရှိသူတို့သည်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ - သည်) သဿတ
 ဝါဒီ-သဿတ အယူရှိ၏၊ ဣတိ၊ အာဟံသု-န်ပြီ၊ [ထိုဝါဒများ၏အကျယ်ကို

သမယံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ ။ ။ ဘုရားသာသနာ ပြုလိုသူသည် ဘုရား အယူဝါဒကို
 နားလည်မှ မှန်ကန်စွာပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် မဟာရာဇာအား ဘုရားအယူဝါဒကို ပဌမ
 သင်ပေးလေသည်။ [ယခုခေတ် သာသနာပြု အစိုးရများလည်း ဘုရားရှင်၏ အလို
 တော်ဖြစ်သော ဝိနည်းကို နားလည်ပြီးမှ သာသနာကို ချီးမြှောက်သင့်ကြ၏၊ သို့မဟုတ်
 လျှင် အနာတလွှဲ ဆေးတလွှဲဖြစ်၍ ဆေးအတွက် ဝန်လေးတတ်သည်။]

များသောအားဖြင့် မြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌၎င်း သာရတ္ထဒီကာ၌ ၎င်း ရှုကြပါလော့။] ကေစ္စသဿတိကာ - ကေစ္စသဿတ အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်။ ကေစ္စသဿတဝါဒီ-ရှိ၏။ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ပြီ။) အန္တာနန္တိကာ - အန္တာနန္တ အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ အမရာပိက္ခေပိကာ - အမရာပိက္ခေပ အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္တိကာ - အဓိစ္စသမုပ္ပန္တ အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ သညီဝါဒါ - သညာရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ အသညီဝါဒါ-သညာမရှိဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ နေဝသညီနာသညီဝါဒါ-နေဝသညီနာသညီဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ-ဥစ္ဆေဒဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ ပေ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါ-ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်ကို ပြောဆိုကြောင်း အယုဂ္ဂိသုတို့သည်။ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်။) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒီ-ရှိ၏။ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု + နံပြီ။ ရာဇော - သည်။ ဖဋ္ဌမမေဝ - အကေပင်၊ သမယဿ - ဘုရား အယူတော်၏။ ဝါ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတတ္ထာ - သင်ယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမေ - ဤသုတို့သည်။ ဘိက္ခု - ရဟန်းအစစ်တို့သည်။ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣမေ - တို့သည်။ အညတိတ္ထိယာ - သာသနာဝင်ပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါးသော တိတ္ထိတို့တည်း။ ဣတိ - သို့၊ ဥတ္တာ - ၍။ တေသံ - ထို တိတ္ထိတို့အား၊ သေတကာနိ - ဖြူကုန်သော၊ ဣောနိ - အဝတ်တို့ကို၊ ဒတ္တာ - ပေး၍၊ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေသိ - လူထွက်စေပြီ။ သဗ္ဗေပိ - ကုန်သော၊ တေ - ထိုလူထွက်တို့သည်။ သဋ္ဌိသဟဿာ - ခြောက်သောင်း အတိုင်း အရှည်ရှိကုန်သည်။ အဟေသံ - နံပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ ပေမဟာရာဇ-ဇော၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်။) ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ - ခွဲခြားဝေဘန်၍ ဟောတော်မူလေ့ရှိ၏။ ဣတိ (အာဟံသု၊) ဝေ - သို့၊ ဝုတ္တေ - ပြောဆိုအပ်သော်၊ ရာဇော - သည်။ ထေရံ - ကို၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကို)၊ ဘန္တေ - ရား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ - သည်။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ - ဝိဘဇ္ဇဝါဒီပါလော့၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ - ဇော၊ အာမ - အိမ်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။ တတော - ထိုမှ

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ။ ။ ဝေရုဂ္ဂကဏ္ဍေ အာဂတနယေန - ဝေရုဂ္ဂကဏ္ဍ၌ လာသော နည်းဖြင့်၊ ဝေနယိကာဒိဘာဝံ ဝိဘဇ္ဇ ဝဒတိတိ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ - (သင်စွပ်စွဲသလို ဝေနယိက မဟုတ်၊ ယခု ငါမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ဝေနယိက အမည်ရ၏ - ဟု) ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ မည်တော်မူ၏။ ဘုရားရှင်သည် များစွာသော အရာဌာနကို ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူလေ့ရှိ၏။ သောမနဿကို ကာမဂုဏ်အာရုံပြု၍ မဖြစ်စေသင့်၊ တောထွက်မှုစသည်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်စေသင့်၏။ သင်္ကန်းကို သာယာသော အားဖြင့် မသုံးဆောင်သင့်၊ အရှက်ကို ကာကွယ်သော အားဖြင့် သုံးဆောင်သင့်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူသည်။

နောက်၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဒါနိ-၌၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊
 သုဒ္ဓိ - စင်ကြယ်ပါပြီ၊ ဘိက္ခုသံယော - သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊ ကရောတု-
 ပြုတော်မူပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ အာရက္ခံ - အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဒဏ္ဍာ-
 ပေး၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပါပိသိ - ပြီ၊ ပေ၊ တသ္မိံ သန္တိပါတေ- ထို အစည်းအဝေး၌၊
 သဗ္ဗဘိက္ခုသတသဟဿာနိ- သိန်းပေါင်းခြောက်ဆယ်သော ရဟန်းတို့သည်၊
 ဝါ - ၆ သန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ အဟေသံ- နိပြီ၊ တသ္မိံ သမာဂမေ- ထို
 အစည်းအဝေး၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿတ္ထရာ-သည်၊ ပရပ္ပဝါဏံ- သူတပါး
 တို့၏ အမျိုးမျိုးသော အယူကို၊ မဒ္ဒမာနော - နှိပ်နင်းလျက်၊ ကထာဝတ္ထုပ္ပ
 ကရဏံ- ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ အဘာသိ - ဟောတော်မူပြီ၊ တတော - ထိုမှ
 နောက်၌၊ သဗ္ဗိသတ သဟဿ သင်္ချာသု - သိန်းပေါင်းခြောက်ဆယ် အရေ
 အတွက်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-၆ သန်းအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု-တို့တွင်၊
 ဥစ္စိနိတွာ - ရွေးချယ်၍၊ တိပိဋက ပရိယတ္တိရာနံ - ပိဋကသုံးပုံ ဟူသော ပရိ
 ယတ်ကို ဆောင်ကုန်သော၊ ပဘိန္န ပဋိသန္တိဒါနံ - အပြားအားဖြင့် ကွဲပြား
 သော ပဋိသန္တိဒါ ရှိကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒါနံ - တေဝိဇ္ဇာ အစရှိသော
 အပြားရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဧကံ သတသံ-တထောင်ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ယူ၍၊ ပေ၊ သင်္ဂါယိံ သု ယထာ - သံဂါယနာ တင်ခဲ့ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဝေမေဝ-
 လျှင်၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-၎င်း၊ သင်္ဂါယန္တော - ပေါင်းစု
 ရွတ်ကာ သံဂါယနာတင်လျက်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ သာသနမလံ-သာသနာတော်၏
 အညစ်အကြေးကို၊ ဝိသောဓေတွာ- သုခိသင်၍၊ တတိယသင်္ဂီတိံ - ကို၊ အကာ
 သိ - ပြီ၊ သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေ - ၌၊ အနေကပ္ပကာရံ - များသောအပြား
 ရှိအောင်၊ ဝါ- ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ (ကြိယာပိသေသနာ) ပထဝိ- သည်၊ အကဗ္ဗိ
 ဣ-ပြီ၊ ပေ၊ လောကေ-၌၊ ယာ-ယင်း သံဂါယနာကို၊ (ယသ္မာ - ကြောင့်၊)
 ဘိက္ခုသဟဿေန-သည်၊ ကတာ-ပြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ သဟဿိကာတိစ-
 သဟဿိကာ သံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧ- ၂ ကြိမ်
 သော သံဂါယနာတို့ကို၊ ဥပါဒါယ- စိတ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-ထေဝံစာ၍၊ တတိယာ
 တိစ-တတိယသံဂါယနာ ဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ဣတိ - ဤတွင် တတိယသံဂါ
 ယနာအပြီးတည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တတိယသင်္ဂီတိ-တည်း၊ စ-နိဂုံးကို
 ဆိုဥားအံ့၊ ဣတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော “အာယသ္မာဟိ ဥပါလိ”

ပရပ္ပဝါဏံ ။ ။ ထို တတိယသံဂါယနာတင်ခါနီး၌ ဖြစ်နေသော အယူဝါဒနှင့်
 နောင်ခါ ဖြစ်မည့် အယူဝါဒများကို ရည်ရွယ်သည်။ [ပရေသံ+ပဝါဒေါ - အမျိုးမျိုး
 အဖုံဖုံ မျိုးပေါင်းစုံသော ဝါဒတည်း၊ ပရပ္ပဝါဒေါ။]

အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ ကေနာဘတန္တိ တေဿ ပဗ္ဗဿ- ကေနာဘတံ ဟူသော ဤပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇနတ္ထံ- ငှါ၊ ဇမ္ဗုဒိပေ တာဝ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟောတိ- ဇမ္ဗုဒိပေတာဝ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟောဟူသော၊ ယံ - အကြင် စကားကို၊ (မယံ) အဝေါရမ္မ- နံပြီ၊ [ပဌမသံဂါယနာတင်ခဏ်း အဆုံးတုန်းက ဆိုခဲ့ပြီ- ဟူလို၊] တဿ-ထို ဇမ္ဗုဒိပေတာဝ အစရှိသောစကားရပ်၏၊ အတ္ထော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပကာသိတောဝ-ပြအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ [တတိယသံဂါယနာ ပြီးပြီ၊]

၉ ဌာန သာသနာပြုခဏ်း

ပန-ကား၊ တတိယသင်္ဂဟတော-တတိယသံဂါယနာမှာ၊ ဥဒ္ဓံ-အံထက်ဖြစ် သော နောက်ကာလ၌၊ ဣမံဒီပံ - ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ မဟိန္ဒာဒီပိ - အရှင် မဟိန္ဒ အစရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ (ဝိနယံ- ကို) အာဘတံ- ဆောင်အပ်ပြီ၊ မဟိန္ဒတော-အထံမှာ၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ ကိစ္ဆိကာလံ-အနည်းငယ်သောကာလ၌၊ အရိဋ္ဌထေရ်ဒီပိ - အရိဋ္ဌထေရ် အစရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ယာဝဇ္ဇတနာ - ယနေ့တိုင်အောင်၊ တေသံယေဝ- ထိုအရှင်မဟိန္ဒအစရှိသောထေရ်တို့၏ပင်၊ အန္တေဝါသိက ပရမ္မရဘူတယ- အနီးနေတပည့် အဆက်ဆက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အာစရိယ ပရမ္မရာယ- သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ယထာ(ယေန ပကာရေန)- အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ (တတိယသင်္ဂဟတော-မှာ၊ ဥဒ္ဓံ-၌၊ ဣမံဒီပံ၊ ပေ၊ အာစရိယ ပရမ္မရာယ-သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊) တထာ-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ပေါရာဏာ- ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ [ပေါရာဏာတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ၊] တတော မဟိန္ဒော ဣန္ဒိယော၊ ပေ၊ ပိဋကံ တမ္ဘပဏ္ဍိယာတိ - ဟူ၍၊ အာဟု - ဆိုကြ ကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ မဟိန္ဒော - မဟိန္ဒထေရ်၎င်း၊ ဣန္ဒိယော- ၎င်း၊ ဥတ္တိယော- ၎င်း၊ သမ္ဘလော - ၎င်း၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပဏ္ဍိတော- ပညာရှိသော၊ ဘဒ္ဒနာမော - ဘဒ္ဒသာလ အမည်ရှိသော ထေရ်၎င်း၊ [ဘဒ္ဒ နာမောတိ ဘဒ္ဒသာလတ္ထေရော၊ နာမဿ ဧကဒေသေနာပိ ဝေါဟာရေ ဒိဿတိ- နာမည်ကို တပိုင်းတစ ခေါ်ခြင်းကိုလည်း လောက၌ တွေ့အပ်၏၊ ဥပမာ-ဒေဝဒတ္တကို “ဒတ္တ”ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုးတည်း၊] မဟာပညာ-ကြီးသော

တတိယသင်္ဂဟတော ပန။ ။ ဇမ္ဗုဒိပ်၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကို ပြပြီး၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တတိယသင်္ဂဟတော ပန” စသည် မိန့်။ [သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သော် လည်း စကားဆက်စပ်နေသဖြင့် ၉ ဌာနလုံး သာသနာပြုပုံကို ပြလိမ့်မည်။]

ပညာရှိကုန်သော၊ တေတနာဂါ - ဤရဟန္တာတို့သည်၊ ဓမ္မဒီပါ - မှ၊ ဆု-
 ဤသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတာ-ကြွလာကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုထေရ် တို့သည်၊ တမ္မ
 ပဏ္ဍိယာ- တမ္မပဏ္ဍိမည်သောကျွန်း၌၊ ဝါ- သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ [တမ္မပဏ္ဍိယာတိ
 ဘုမ္မဝစနံ၊]ဝိနယံဝိဇ္ဇတံ-ကို၊ ဝါစယံ သု-ဆိုကျေန်ပြီ၊ ဝါ-ပို့ချကုန်ပြီ၊ ပဉ္စ-
 ၅ ပါးကုန်သော၊ နိကာယေ - တို့ကို၎င်း၊ [ဝိနည်းအဘိဓမ္မာမှ တပါးသော
 နိကာယ် ၅ ရပ်ကို ယူ၊] သတ္တပကရဏေစေဝ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့ကို၎င်း၊
 ဝါစေသုံ-ကုန်ပြီ။

တတော - ထိုမှနောက်၌၊ မေဓာရိ - ထက်မြက် လျင်မြန်သော ပညာရှိ
 သော၊ အရိဋ္ဌော-အရိဋ္ဌထေရ်သည်၎င်း၊ [ကတ္တားအားလုံးကို ပကာသေသုံ၌
 စပ်၊] ပဏ္ဍိတော - ပညာရှိသော၊ တိဿဒတ္တောစ - ထေရ်သည်၎င်း၊ ဝိသာရ
 ဒေါ-ကင်းသော ရှံ့ရှားခြင်း ရှိသော၊ ကာဠသုမနော-သည်၎င်း၊ ဒီယနာမ
 ကော-ဒီယ အမည်ရှိသော၊ ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပဏ္ဍိတော-သော၊ ဒီယ
 သုမနော-သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-တဖန်သာလျှင်၊ [သုမနအမည်ချင်းထပ်၍ “ပုန
 ဒေဝ” ဟု ဆိုသည်၊ နေ၌လည်း ဤနည်းချည်း။] ကာဠသုမနော-သည်၎င်း၊
 နာဂတ္ထေရောစ-သည်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော-သည်၎င်း၊ မေဓာရိ-သော၊ တိဿ
 တ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပဏ္ဍိတော - သော၊ ရေဝတ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပုန
 ဒေဝ-သာလျှင်၊ မေဓာရိ-သော၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း၌၊ ဝိသာရဒေါ-ကင်းသော
 ရှံ့ရှားခြင်းရှိသော၊ သုမနောစ - သည်၎င်း၊ ဗဟုသုတော - များသောသုတ
 ရှိသော၊ ဂဇောဝ - ဆင်ပြောင်ကြီးကိုကဲ့သို့၊ ဒုပ္ပဓံသိယော - မဖျက်ဆီးအပ်
 မဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ စူဠနာဂေါ- သည်၎င်း၊ ရောဟဏေ-ရောဟဏဇနပုဒ်၌၊
 သာဓုပုဇိတော-သုတော်ကောင်းတို့ ပူဇော်အပ်သော၊ ဓမ္မပါလိတနာမောစ-
 ဓမ္မပါလိတ အမည်ရှိသော ထေရ်သည်၎င်း၊ တဿ-ထိုဓမ္မပါလိတထေရ်၏၊
 သိဿော- သော၊ မဟာပညော- သော၊ တိဇေဋကော- ပိဋကသုံးပုံရှိသော၊

တေတနာဂါ။ ။ “အာဂုံ နကရောန္တိတိ နာဂါ” ဟူသော ဋီကာ စကားကို
 ဝိပျိတ်ပြု ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “နတ္ထိ + အာဂု တေတသန္တိ နာဂါ” ဟု ဝိပျိတ်စစ် ပြု၊
 အာဂုသဒ္ဓါသည် ပါပ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [တေတသံ - ဤ ရဟန္တာတို့၏၊ အာဂု-
 မကောင်းမှုသည်၊ နတ္ထိ။]

မေဓာရိ။ ။ အသနိဝိယ သိလုစ္စယေ(တောင်ထွင်တို့ကို မိုးကြိုးက ဖျက်ဆီးသကဲ့
 သို့) ကိလေဇသ မေဓတိ ဟိံသတိတိ မေဓာ၊ (ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
 ပညာ) ဝိပွံ ဂဟဏာရာဇဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ-(တနည်း) မေဓာ သဒ္ဓါသည် အလျင်
 အမြန် သင်ယူနိုင် မှတ်သားနိုင်သော ပညာကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပုဒ်တည်း၊ မေဓာ
 ယဿ အတ္ထိတိ မေဓာရိ။

ဝါ-ပိဋကသုံးပုံကိုဆောင်သော၊ ခေမနာမော-ခေမ အမည်ရှိသော၊ (ယောထေရော - သည်) ဒီပေ - သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ တာရက ရာဇာဝ - ကြယ်များသေဋ္ဌ်နင်း၊ ရှေ့လမ်းကဲ့သို့၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတိရောစထ-အလွန်တင့်တယ်ပြီ၊ (သောစ - ထို ခေမထေရ်သည်၎င်း၊) မေဓာဝီ - သော၊ ဥပတိသောစ-သည်၎င်း၊ မဟာကသီ-မြတ်သောတရားစကား ရှိသော၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကကြီး ဖြစ်သော၊ ဖုဿဒေဝေါ - သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ - တဖန်သာလျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ သုမနော - သည်၎င်း၊ ဗဟုဿုတော - သော၊ ပုပ္ဖနာမော - (ပုပ္ဖဗ္ဗာ ကြာပန်း အမည်ရှိသော) မဟာပုပ္ဖထေရ်သည်၎င်း၊ [ပုပ္ဖနာမောတိ မဟာပုပ္ဖဓမ္မတ္ထေရော၊] မဟာကထိ- သော၊ သဗ္ဗတ္ထပိဋကေ - ပိဋက ၃ ပုံ အလုံးစုံ၌၊ ကောဝိဒေါ - ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ မဟာသိဝေါ - သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-လျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝိသာရဒေါ-သော၊ ဥပါလိစ- သည်၎င်း၊ မဟာပညော-သော၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ-သုတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော အနွယ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ မဟာနာဂေါ- သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-လျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ သဗ္ဗတ္ထပိဋကေ - ၌၊ ကောဝိဒေါ - သော၊ အဘယော-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ-သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝိသာရဒေါ-သော၊ တိဿတ္ထေရောစ-သည်၎င်း၊ တဿ - ထို တိဿထေရ်၏၊ သိသော - သော၊ မဟာပညော-သော၊ ဗဟုဿုတော-သော၊ ပုပ္ဖနာမော-မြလေးပန်းနှင့်တူသော “သုမန” အမည်ရှိသော၊ (ယောထေရော-သည်)သာသနံ-ကို၊ အနုရက္ခန္တေ-အစဉ်စောင့်ရှောက်လျက်၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်ပြီ၊ (သောစ-ထို သုမနထေရ်သည်၎င်း၊) မေဓာဝီ - သော၊ ဝိနယေ - ၌၊ ဝိသာရဒေါ - သော၊ စူဠာဘယောစ-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ-သော၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ-သော၊ တိဿတ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ ဝိနယေ ဝိသာရဒေါ၊ စူဠဒေဝေါစ- သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ - သော၊ သဗ္ဗတ္ထပိနယေ - ၌၊ ကောဝိဒေါ- သော၊ သိဝတ္ထေရောစ-

တိပေဋကော ။ ။ တိဏိ ပိဋကနိ ယဿာတိ (တိပိဋကော) ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဆန်းတဲ့အောင် (ဇရိုဏ်းရအောင်) “တိပေဋကော”ဟု ဆိုသည်။

အတိရောစထ ။ ။ အဇ္ဇတ္တနိ အာကို ဣပြု၍ “အတိရောစထ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းတဲ့အောင် တ ကိုချေ၊ ဣကို အ-ပြု၍ “အတိရောစထ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိကာ၌ “အတိဝိယ ရောစထ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဇမ္ဗုဒီပေ ပတိဋ္ဌိတော ။ ။ [ပုပ္ဖနာမောတိ သုမနတ္ထေရော၊] ဇမ္ဗုဒီပေ ပတိဋ္ဌိတောတိ- သုမနတ္ထေရော ကိရ ကေသိံ သမယေ သီဟဋ္ဌဒီပေ သာသနေ ဩသက္ကမာနေ (သာသနာ ဆုတ်ယုတ်လသော်) ဇမ္ဗုဒီပံ ဂန္ဒာ ဥဂ္ဂဏိတွာ (ပိဋကကို သင်ယူ၍) သာသနံ အနုရက္ခန္တေ တတ္ထေဝ (ထိုဇမ္ဗုဒီပံ၌ပင်) ပတိဋ္ဌာသိ။

သည်၎င်း၊ မဟာပညာ- ကြီးသော ပညာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝိနယဉ္ဇ-
 ဝိနည်းကို တတ်သိတော်မူကြကုန်သော၊ မဂ္ဂကောဝိဒါ- နတ်ပြည်လမ်း နိဗ္ဗာန်
 လမ်းတို့၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူကြကုန်သော၊ [သဂ္ဂမဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂေယျကောဝိဒါ။]
 ဧတေနာဂါ- ထိုရဟန္တာတို့သည်၊ တမ္မပဏ္ဍိယာ- မည်သော၊ ဒီပေ-သီဟိုဠ်
 ကျွန်း၌၊ ဝိနယံ ပိဋကံ-ကို၊ ပကာသေသံ-ထင်ရှားပြကြကုန်ပြီ။

တကြ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံ့ကား၊ အနု
 ပုဗ္ဗိကထာ-အစဉ်အတိုင်းသော စကားတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿ
 ထေရော - သည်၊ ဣမ တတိယ ဓမ္မသင်္ဂီတီ - ဤတတိယဓမ္မ သင်္ဂီယနာကို၊
 ကတွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ အနာဂတေ-
 နောင်အခါ၌၊ သာသနံ - တော်သည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ - ကောင်းစွာတည်သည်၊
 ဘဝေယျနုခေါ-ဖြစ်ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ(စိန္တေသိ-ပြီ)အထ-၌၊ ဥပပရိက္ခတော-
 စူးစမ်းဆင်ခြင်တော် မူသော၊ အဿ- ထို ထေရ်၏၊ ဧတံ - ဤသို့သော အသိ
 ဉာဏ်သည်၊ အဟောသိ (ကိ)၊ ပစ္စန္ဒိ မေသု - မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျား
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ- လတံ့၊
 ဣတိ - သည်၊ (အဟောသိ၊) သော - ထို မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿထေရ်သည်၊
 တေသံ တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုထိုရဟန်းတို့၏၊ ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ ကတွာ - ၍၊
 တေတေ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို အရပ်သို့၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ။

[စေလွှတ်ပုံကိုအကျယ်ပြုလို၍ မဇ္ဈန္ဒိကထေရ်စသည်မိန့်၊]မဇ္ဈန္ဒိကထေရ်-
 ကို၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရရဋ္ဌံ-ကသ္မိရဂန္ဓာရတိုင်းသို့ပေသေသိ-ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့
 မှာ၍ စေလွှတ်သနည်း) တံ-သည်၊ ဧတံ ရဋ္ဌံ-အဒီတိုင်းသို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣ-
 အဒီတိုင်း၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေဟိ-တည်စေချေလော၊ ဣတံ-ဤသို့မှာ၍
 စေလွှတ်ပြီ၊ မဟာရေဝတ္ထေရံ-ကို၊ [“မဟာဒေဝထေရ်”ဟုလည်းရေးကြ၏။]
 ဝထေဝ- ထို အတူပင်၊ ဝတ္တာ - မှာ၍၊ မဟိံသကမဏ္ဍလံ - မဟိံသကနယ်
 အဝှမ်းသို့၊ ပေသေသိ- ပြီ၊ ရက္ခိတတ္ထေရံ- ကို၊ ဝနဝါသိ-ဝနဝါသီ တိုင်းသို့၊
 (ပေသေသိ) ယောနက ဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ-ကို၊ အပရန္တံ - အပရန္တတိုင်းသို့၊
 (ပေသေသိ)၊ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ - ကို၊ မဟာရဋ္ဌံ - မဟာရဋ္ဌ တိုင်းသို့၊
 (ပေသေသိ) မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ-ကို၊ ယောနကလောကံ - ယောနကတိုင်း
 အပေါင်းသို့၊ (ပေသေသိ) မဇ္ဈိမတ္ထေရံ-ကို၊ ဟိမဝန္တ ဒေသဘာဂံ-ဟိမဝန္တာ
 အရပ်အဘို့သို့၊ (ပေသေသိ) သောဏတ္ထေရဉ္စ - ကို၎င်း၊ ဥတ္တရတ္ထေရဉ္စ-ကို
 ၎င်း၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ - သုဝဏ္ဏဘူမိ အရပ်သို့၊ (ပေသေသိ) အတ္တနော - ၏၊
 သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ - ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒတ္ထေရံ - ကို၊ ဣန္ဒိယတ္ထေရေန - နှင့်၎င်း၊

ဥတ္တိယတ္ထေရေန - နှင့်၎င်း၊ ဘဒ္ဒသာလတ္ထေရေနစ - နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိံ - တက၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ တုမှေ - တို့သည်၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပံ - သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣ-အဲဒီသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေထ - တည်စေချေကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှာ၍ စေလွှတ်ပြီ၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ထေရ်တို့သည်လည်း၊ တံတံ ဒိသာဘာဂံ - ထိုထို အရပ်အဘို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တာ-သွားကုန်လသော်၊ ပစ္စန္ဒိမေသု- န်သော၊ ဇနပဒေသု-တို့၌၊ ပဉ္စဝဂ္ဂေါ- ငါးပါး အစုရှိသော၊ ဂဏော-ဂိုဏ်းသည်၊ ဥပသမ္ပဒကမ္မာယ-ဥပသမ္ပဒကံအလိုငှါ၊ အလံစွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ- သို့၊ မညမာနာ- သိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ အတ္တပဉ္စမာ-မိမိလျှင် ၅ ပါးမြောက်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ အဂမံသု-ကြွတော်မူကြကုန်ပြီ။ [အတ္တာ+ပဉ္စမော ဧတေသန္တိ အတ္တပဉ္စမာ၊ မဇ္ဈိမဒေသဗ္ဗိယ၌ ရဟန်း ၁၀ ပါးရှိမှ ဥပသမ္ပဒကံ ဆောင်နိုင်သော်လည်း ပစ္စန္ဒရာဇ်၌ ငါးပါးရှိလျှင် ကံဆောင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စဝဂ္ဂေါ၊ ပေ၊ ဥပသမ္ပဒကမ္မာယ” ဟု မိန့်၏။]

တေနခေါပန သမယေန-ဇုတိုင်း ဇုဋ္ဌာနသို့ သာသနာပြုလွှတ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ကသ္မိရ ဂန္ဓာရ ရဋ္ဌေ-၌၊ သဿပါကသမယေ - ကောက်မှည့်ရာ အခါ၌၊ အာရဝါဠောနာမ - အာရဝါဠမည်သော၊ [အရဝါဠေ+ဇာတော အာရဝါဠော၊] နာဂရာဇာ-သည်၊ ကရကာဝဿံနာမ-ရှောက်ရွာမိုဃ်းမည်သည်ကို၊ ဝဿာပေတွာ-ရွာစေ၍၊ သဿံ-ကောက်ကို၊ တရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ဝါ-မျော၍၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-သို့၊ ပါပေတိ- ရောက်စေ၏၊ ပန- ဆက်၊ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရော- သည်၊ ပါဠိလိပုတ္တတော-မှ၊ ဝေဟာသံ- သို့၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတ္တာ- ပျံကြွ၍၊ ဟိမဝတိ-ဟိမဝန္တာ၌၊ အရဝါဠ ဒဟဿ - အရဝါဠရေအိုင်၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဩတရိတွာ - သက်ဆင်း၍၊ အရဝါဠဒဟပိဋ္ဌိယံ - အရဝါဠအိုင်

ကသ္မိရ ဂန္ဓာရတိုင်း။ ။ ကသ္မိရတိုင်းသည် ဟိမဝန္တာ၏အနောက်မြောက်စွန်း၌ တည်ရှိ၏၊ ပန်ဂျပ်နယ်၏ အရှေ့မြောက်ဘက် စွန်းနှင့် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ကသ္မိရတိုင်း၏ အနောက်ဘက်၌ သိန္ဓုမြစ် မြားလျက် ဂန္ဓာရတိုင်း တည်ရှိ၏၊ ထို ဂန္ဓာရတိုင်းကား အာဇဂါနိစ်ဋ္ဌာန်နယ်၌ ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် နီးကပ်သော တိုင်း ၂ခုကို ပေါင်းစပ်၍ “ကသ္မိရ ဂန္ဓာရတိုင်း” ဟု ခေါ်ထားသတတ်။

ကရကာဝဿံ ။ ။ “ဟိမပါတနကဝဿံ- ဆီးနှင်း ကျစေတတ်သောမိုဃ်း” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဝိမတိ၌ “ ကရကမာရာသဒိသံ ဝါ ဝဿံ - ရေကယဉ်းမှ ရေအယဉ်နှင့် တူသော မိုဃ်း ” ဟု တနည်း ဖွင့်သေး၏၊ အဘိဓာန်၌ “ ကရကာ မေဃပါယာဏေ၊ ကရကော ကုဏ္ဍိကာယစ = ဣတ္ထိလိန် ကရကာသည် မိုဃ်းသီး အနက်ဟော၊ ပုဏ္ဏိန် ကရက သဒ္ဓါကား ရေကယား အနက်ဟော ” ဟု ဆို၏၊ မိုဃ်းသီးပါသော မိုဃ်းကို “ရှောက်ရွာမိုဃ်း” ဟု ရှေးအဘိဓာန်နိဿယ ဆိုသည်။

အပြင်၌၊ စင်္စတီယံ - စင်္စတီယံလည်းကြွ၏။ ဝါ-စင်္စတီယံလည်းပြ၏။ တိဋ္ဌတိပိ-
 ရပ်လည်းရပ်၏။ ဝါ-ပြ၏။ နိသီဒတိပိ-ထိုင်လည်းထိုင်၏။ ဝါ-ပြ၏။ သေယျဗ္ဗိ-
 အိပ်ခြင်းကိုလည်း၊ ကပ္ပေတိ-ပြ၏။ (တနည်း၊) သေယျဗ္ဗိကပ္ပေတိ-အိပ်၍လည်း
 ပြ၏။ နာဂမာဏဝကာ-နဂါးလုလင်ငယ်တို့သည်။ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ ဒိဿာ-၍၊
 အာရဇီဌဿ-မည်သော၊ နာဂရာဇဿ - အား၊ အာရောစေသုံ - ပြောကြ
 ကုန်ပြီ။ (ကိ°)။ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ဧကော - တယောက်သော၊ ဆိန္ဒု ဘိန္ဒု ပဌ
 ဓရော-စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကိုဆောင်သော၊ ဘဏ္ဍု-ဥးပြည်း ခေါင်းတုံး
 ဖြစ်သော၊ [ဘဏ္ဍုတိ မုဏ္ဍကော။] ကာသာဝဝသနော - ဖန်ရည် ဆိုးအပ်
 သော အဝတ်ရှိသူသည်။ အမှာကံ-ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဣသေတိ-ဖျက်
 ဆီးနေပါ၏။ ဣတိ (အာရောစေသုံ)။

နာဂရာဇာ-သည်။ တာဝဒေဝ-တို့ခဏ၌ပင်၊ ကောဓာဘိဘူတော-ဒေါသ
 လွမ်းမိုးအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ - ၍။) နိက္ခမိတ္တာ-၍။ ထေရံ-ကို၊ ဒိဿာ-၍၊ မက္ခံ-
 သူတပါး၏ ဂုဏ်ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသကို၊ အသဟမာနော - မခံ
 နိုင်သည်။ (ဟုတ္တာ-၍။) အန္တလိက္ခေ-ကောင်းကင်၌၊ အနေကာနိ- များစွာ
 ကုန်သော၊ ဘိသနကာနိ - ကြောက်မက်ဘွယ်တို့ကို၊ [ဘေရဝါရမဏာနိ။]
 နိဗ္ဗိနိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊ တတော တတော - ထိုထိုအရပ်မှ၊ ဘုသာ - ပြင်းထန်ကုန်
 သော၊ ဝါတာ-မုန်တိုင်းလေတို့သည်။ ဝါယန္တိ-လာကုန်၏၊ ရုက္ခာ-တို့သည်။
 ဆိန္ဒုန္တိ-ပြတ်ကုန်၏၊ ပဗ္ဗတကုဋ္ဌာနိ-တောင်ထွင့်တို့သည်။ ပတန္တိ-ပြိုကျကုန်၏။

• ဆိန္ဒုဘိန္ဒုပဌဓရော ။ ။ ဆိန္ဒောစ+သော+ဘိန္ဒောစာတိ ဆိန္ဒုဘိန္ဒော၊ (ဝိသေ
 သနောဘယပဒ ကမ္မဓာရံ) ။ ဆိန္ဒုဘိန္ဒောစ + သော+ ပဌောစာတိ ဆိန္ဒုဘိန္ဒုပဌော၊
 တံ+ဓာရေတိတိ ဆိန္ဒုဘိန္ဒုပဌဓရော၊ သတ္တကေန ဆိန္ဒု-ဒါးငယ်ဖြင့်လည်း ဖြတ်အပ်+
 ရင်န ဘိန္ဒု - ဆိုးရည်ဖြင့်လည်း ဖျက်အပ်သော+ပဌံ - အဝတ်ကို၊ ဓာရဏကော-
 ဆောင်သော၊ နာဂမာဏဝကာတို့သည် ဤမျှလောက် ကျနအောင် ဤအဖွင့်အတိုင်း မသိ၊
 ထို့ကြောင့် သူတို့သိသလို “စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကို ဆောင်သော”ဟု ပေးသည်။

• မက္ခံ အသဟမာနော။ ။ ထေရံ ပဋိစ္စ (ထေရ်ကြောင့်) အတ္တနော သန္တာနော
 ဥပ္ပန္နံ (မိမိမှာ ဖြစ်လာသော) ပရေသံ ဂုဏမက္ခနလက္ခဏံ (သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်
 မြှိုင်း လက္ခဏာရှိသော မက္ခကို၊ အသဟမာနော-သန္တာရောဘုံ (အပြင်မထွက်အောင်
 စိတ်၌ ဆောင်ထားခြင်းငှါ) အဓိသဟိတံ (လွမ်းမိုး ဖျောက်ဖျက်ခြင်းငှါ၊ ဝါ-သည်းခံ
 ခြင်းငှါ။) သမေတံ (ငြိမ်စေခြင်းငှါ) အသက္ခောန္တော [ဤအဖွင့်ကြည့်၍ “ သူတပါး
 ဂုဏ်ကို ချေဖျက်လိုသောဒေါသကို “မက္ခ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ သူတပါးက မိမိအပေါ်
 ပြုထားဘူးသော ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ် - ကျေးဇူးကဏ်းတတ်သော သဘောကို
 “မက္ခ” ဟု ထင်မှားတတ်ကြသည်။]

မေဃာ-မိုဃ်းတို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ - ထစ်ချုန်းကုန်၏၊ ဝိဇ္ဇုလဏာ - လျှပ်စစ်နှယ်
 တို့သည်၊ နိစ္ဆရန္တိ-ပြက်ကုန်၏၊ ဝါ-ထွက်ကုန်၏၊ အသနိယော - မိုးကြိုးတို့
 သည်၊ ဖလန္တိ - ကွဲကုန်၏၊ ဝဂနတလံ - ကောင်းကင် တပြင်လုံးသည်၊ ဘိန္နံ
 ဝိယ-ကွဲသကဲ့သို့၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပဉ္စရတိ-ယိုချ၏၊ ဘယာနကရူပေါ- ကြောက်စေ
 တတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊ ဝါ-ကြောက်စရာကောင်း
 ကုန်သော၊ နာဂကုမာရာ-နဂါးလုလင်တို့သည်၊ သန္ဓိပတန္တိ - စည်းဝေးကြ
 ကုန်၏၊ [နာဂကုမာရာ - တို့ကို၊ သန္ဓိပါတေတိ- စည်းဝေးစေ၏၊ ဟု ရှိလျှင်
 သယမ္ဗိနှင့် သာ၍အဆက်တွဲ၏၊] သယမ္ဗိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ဓူမာယတိ-အမိုး
 ကို ပြု၏၊ ဝါ-အမိုးလွှတ်၏၊ ဝဇ္ဇလတိ- အလျှံတောက်၏၊ ဝါ-အလျှံလွှတ်၏၊
 ပဟရဏဓုဋ္ဌိယော - လက်နက်မိုဃ်းတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေတိ - လွှတ်၏၊ [မိုဃ်းသီး
 မိုဃ်းပေါက်ကဲ့သို့ လက်နက်များကို ကျစေ၏- ဟူလျှ်း] ဆိန္ဒဘိန္နပဋ္ဌဓရော-
 စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကို ဆောင်သော၊ အယံမုဏ္ဍကော - ဤ ကတုံးစုံတ်
 သည်၊ (ကအတွက် ကုန္တိတအနက်ဟော၊) ကော-ဘယ်သူတဲ့ နည်း၊ ဝါ-
 ဘယ်ကကောင်လဲဟ၊ ဣတိ အာဒိဟိ- ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ ဖရူသဝစနေ
 ဟိ-ကြမ်းတန်းသော စကားတို့ဖြင့်၊ ထေရံ-ကို၊ သန္တဇ္ဇေတိ-ခြိမ်းချောက်၏၊
 ထေ-လာကြကုန်၊ ဣမံ သမဏံ-ကို၊ ဝဏ္ဏထ- လက်ရဖမ်းကြကုန်၊ ဟနထ-
 ညှဉ်းဆဲကြကုန်၊ နိဒ္ဒမထ- ဆွဲထုတ်ကြကုန်၊ [ဝဟေတွာ အပနေထ၊] ဣတိ-
 ဤသို့၊ နာဂဗလံ - နဂါးစစ်တပ်ကို၊ အာဏာပေသိ- အာဏာပေး၏၊ ဝါ-
 အမိန့်ပေး၏။

ထေရော- သည်၊ သဗ္ဗံ - သော၊ တံဘိံ သနကံ- ထို ကြောက်မက်ဘွယ်ကို၊
 အတ္တနော-၏၊ ဣဒ္ဓိဗလေန-တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိဗာဟိတွာ-တားမြစ်၍၊ နာဂ
 ရာဇာနံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) သဒေဝကောဝိ - နတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်
 သော၊ လောကော-သဘာဝအပေါင်းသည်၊ အာဂတိာ-၍၊ မံ-ကို၊ စေ တာသ
 ယေယျ-အကယ်၍ ထိတ်လန့်စေချွေးတော့၊ (ဝေသတိဝိ- ဤသို့ ထိတ်လန့်စေ
 ပါသော်လည်း၊) မေ- ၏၊ ဘယဘေရဝံ - သေးသေးငယ်ငယ် ဘေးအသွယ်
 သွယ်ကိုမျှ၊ ဇနေတုံ - ဖြစ်စေ ခြင်းငှါ၊ ပဋိဗလော - စွမ်းနိုင်သည်၊ နအဿ-

ဘယဘေရဝံ ။ ။ ဘယဘေရဝံနာမ ခုဒ္ဓါနုခုဒ္ဓကံ ဘယံ၊ အထဝါ - တယန္တိ
 စိတ္တုကြာသဘယံ (စိတ်၏ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဝါ-ထိတ်လန့်ကြောင်းဘေး) ပဋိဗသေတံ
 အဓိဝစနံ-ကြောက်တတ်သောဒေါသ၏ အမည်၊ [စိတ်ဆိုးရာ၌ ပြင်းထန်သောဒေါသ
 ဖြစ်သကဲ့သို့ ကြောက်ရာ၌လည်း တွန့်ဆုတ်သောဒေါသ ဖြစ်သည်။] ဘေရဝန္တိ-ဘယ
 ဇနကံ (ကြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ချောက်လှန့်တတ်သော) အာရမဏံ။

မဖြစ်ရာ၊ မဟာနဂ-နဂါးကြီး၊ တံ-သင်သည်။ သ သမုဒ္ဒိ-သမုဒြာနှင့်တကွ
 ဖြစ်သော၊ သ ပဗ္ဗတံ-တောင်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမ္ဗုဒ္ဓိ-တခြေပြင်လုံးကို၊
 ဥက္ခိပိတွာ - မြောက်၍၊ မမ - ၏၊ ဥပရိ - အပေါ်၌၊ သစေဝိ ဒိပေယျာသိ-
 အကယ်၍ပင် ပစ်ချစေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ - သော်လည်း) မေ - ၏၊ ဘယ
 ဘေရဝံ-ကိုမျှ၊ ဇနေတံ-ငှါ၊ နေဝသတ္တုဏေယျာသိ- မစွမ်းနိုင်ရာ သည်သာ၊
 ဥရဝါဓိပ-နဂါးမင်း၊ အညဒတ္ထု-စင်စစ်အားဖြင့်၊ တဝ-သင်၏၊ ဝိယာတော
 ဧဝ-ပင်ပန်းခြင်းသည်သာ၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ(အာဟ)။

ဧဝံ ဝုတ္တေ နာဂရာဇာ၊ ဝိဟတာနုဘာဝေါ-ဇျက်ဆီးအပ်ပြီးသောအစွမ်း
 သတ္တိရှိသည်။ နိပ္ပလဝါယာမော - အကျိုးမရှိသော အားထုတ်ခြင်းရှိသည်။
 (ဟုတွာ)၊ ဒုက္ခိ-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ရှိသည်။ ဒုမ္မနော-မကောင်းသော စိတ်ရှိ
 သည်။ ဝါ - စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်။ အဟောသိ - ပြီ၊ တံ - ထို နဂါးမင်းကို၊
 ထေရော-သည်။ တနိဏာနရူပီယ-ထိုခဏအားလျော်သော၊ ဓမ္မိယာ-တရား
 ရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ သန္တသေတွာ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာကျိုး ၂ ဖြာကို
 ကောင်းစွာရှုမြင်စေပြီး၍၊ သမာဒါပေတွာ- ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာ
 ယူစေပြီး၍၊ ဝါ-ကုသိုလ်တရားတို့၌ ဆောက်တည်စေပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတွာ-
 ကုသိုလ်တရားတို့၌ ကောင်းစွာထက်သန်စေပြီး၍၊ သမ္ပဟံသေတွာ-အားတက်
 သရောရှိပုံ၊ ထင်ရှားရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်း
 စေပြီး၍၊ [ဤ ပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ် အကျယ်ကို ဝေရဉ္စကဏ္ဍ အဆုံးနား၌
 ဖွင့်လတံ့။] ထိုသု-ကုန်သော၊ သရဏေသု-သရဏဂုံတို့၌၎င်း၊ ပဉ္စသု-နသော၊
 သီလေသုစ - တို့၌၎င်း၊ စတုရသီတိယာ နာဂသဟဿေဟိ - ရှစ်သောင်း
 လေးထောင်သော နဂါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီ၊ အညေဝိ-
 အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ဟိမဝန္တာဝါသိနော-
 ဟိမဝန္တာ၌ နေကုန်သော၊ ယက္ခာစ - ဘီလူးတို့သည်၎င်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာစ - ဂန္ဓဗ္ဗ
 နတ်တို့သည်၎င်း၊ ကုမ္ဘဏ္ဍာစ-ကုမ္ဘဏ်နတ်တို့သည်၎င်း၊ ထေရဿ - ၏၊ ဓမ္မ
 ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သရဏေသုစ - တို့၌၎င်း၊ သီလေသုစ - တို့၌၎င်း၊ ပတိဋ္ဌ
 ဟိသု-ကုန်ပြီ၊ ပဉ္စကော - ပဉ္စကမည်သော၊ ယက္ခောပိ - ဘီလူးသည်လည်း၊
 ဘရိယာယ-သော၊ ယက္ခိနိယာ-နှင့်၎င်း၊ ပဉ္စဟိစ ပုတ္တသတေဟိ- တို့နှင့်၎င်း၊
 သဒ္ဓိံ၊ ပဌမေ ဖလေ-ပဌမဖိုလ်၌၊ ဝါ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-ပြီ
 အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ အာယသ္မာမဇ္ဈန္တိကတ္တေရော-သည်။ သဗ္ဗေပိ-နသော၊
 နာဂယက္ခရက္ခသေ- နဂါး၊ ဘီလူး၊ ရက္ခိသ်တို့ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်၍၊
 ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ဏိံ)၊...ဒါနိ-၌၊ ကောဝံ-ဒေါသကို၊ မာဇနယိတ္ထ- မဖြစ်

စေကြကုန်လင့်၊ ဣတော - ဤနေ့မှ၊ ဥဒ္ဓံ - အထက်ဖြစ်သော နောက်၌၊ ပုရေ
 ယထာ - ရှေး၌ကဲ့သို့၊ သဿဃာတဉ္စ - ကောက်ပင် ဖျက်ဆီးမှုကိုလည်း၊ မာ
 အကတ္ထ - မပြုကြကုန်လင့်၊ ဟိ-တိုက်တွန်းသင့်၏၊ ပါဏိနော - သတ္တာတို့သည်၊
 သုခကာမာ - ချမ်းသာကို လိုလားကြကုန်၏၊ သတ္တေသု - သတ္တာတို့၌၊ မေတ္ထံ -
 မေတ္တာရှိသော စိတ်ကို၊ ကရောထ - ပြုကြကုန်လော့၊ မနုဇော - လူတို့သည်၊ သုခံ -
 ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဝသန္တု - နေကြပါစေကုန်၊ ဣတိ (အာတ) ... သဗ္ဗေဝိ -
 ကုန်သော၊ တေ - ထို နဂါး ဘီလူး ရက္ခိ၀်တို့သည်၊ ဘန္တေ - ရား၊ သာဓု -
 ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ ထေရဿ - အား၊ ပတိဿုဏိတွာ - ဝံခံ၍၊ ယထာ
 နုသိဋ္ဌံ - အကြင်အကြင် ဆိုးမအပ်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိ သု - ကျင့်ကြကုန်ပြီ၊
 [ယံယံ + အနုသိဋ္ဌံ ယထာနုသိဋ္ဌံ၊ အနုသိဋ္ဌံ + အနုတိတ္ထမ္မဝါ ယထာနုသိဋ္ဌံ -
 ဆိုးမအပ်သည်ကို မလွန်ကျူးဘဲ။]

စ-ဆက်၊ တံ ဒိဝသမေဝ - ထိုနေ့၌ပင်၊ နာဂရာဇဿ - အား၊ ပုဇာသမ
 ယော - ပူဇော်ပွဲအခါသည်၊ ဟောတိ၊ အထ-၌၊ နာဂရာဇာ - သည်၊ အတ္တနော -
 ၏၊ ရတနမယံ - ရတနာဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ဝါ - ရတနာအတိပြီးသော၊ ပဋ္ဌဟံ -
 ကို၊ အာဟရာပေတွာ - ဆောင်ယူစေ၍၊ ထေရဿ - ဘို့၊ ပညပေသိ - ခင်းပေး
 ပြီ၊ ပေ၊ နာဂရာဇာပိ - သည်လည်း၊ ထေရံ - ကို၊ ဗိဇယမာနော - ယဝင်လျက်၊
 သမိပေ - ၌၊ အဋ္ဌာသိ - ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ - ၌၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရ ရဋ္ဌဝါသိနော - ကသ္မိရ
 ဂန္ဓာရတိုင်း၌ နေသူတို့သည်၊ ပေ၊ အမှာတံ - တို့၏၊ နာဂရာဇတောဇိ - ထက်
 လည်း၊ ထေရော - သည်၊ မဟိဒ္ဓိကတရော - သာ၍ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ ဣတိ -
 ဤသို့ကြံ၍၊ ထေရမေဝ - ကိုသာ၊ ဝဗ္ဗိတွာ - ၍၊ နိသိန္ဓာ - ထိုင်ကုန်ပြီ၊ ထေရော -
 သည်၊ တေသံ - ထိုလူတို့အား၊ အာသိဝိသောပမသုတ္တံ - အာသိဝိသောပမ
 သုတ်တော်ကို၊ [သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အာသိဝိသဝင်၌ ပါသည်။] ကထေ
 သိ - ပြီ၊ သုတ္တပရိယောသာနေ - ၌၊ အသိတိယာ ပါဏသဟဿာနံ - ရှစ်သောင်း
 သော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော - သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍
 သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ကုလသတ သဟဿံ - အမျိုးတသိန်းသည်၊ ပဗ္ဗ
 ဇိ - ရှင်ရဟန်းပြုပြီ၊ တတော - ထိုအခါမှ၊ ပဟုတိ - ၍၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရာ - ကသ္မိရ
 ဂန္ဓာရတိုင်းတို့သည်၊ ယာဝဇ္ဇတနာ - ယနေ့တိုင်အောင်၊ [ဤ အဋ္ဌကထာ
 ရေးတုန်းက “ ယနေ့ ” ကိုဆိုသည်။] ကာသာဝပဇ္ဇောတာ - သင်္ကန်းရောင်
 တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍) ဣသိဝါတပရိ
 ဝါတာဝေ - ရဟန်းတော်တို့၏ ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်း ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းတို့ကြောင့်
 ဖြစ်သော လေတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခတ်အပ်ကုန်သည်၊ အဟေသံ -

နိဗ္ဗိ၊ [ရှေ့မှ အဟောသိကို ဝတ်ပြင်၍ လိုက်စေ။]...တဒါ - ၉ တိုင်း ၉ ဌာနသို့ သာသနာပြုစေလွှတ်ရာ ထိုအခါ၌၊ မဇ္ဈန္တိကော-မည်သော၊ ဣသိ - ရဟန္တာ သည်၊ ကသ္မိရဝန္တာရံ-သို့၊ ဝတိာ-ကြတော်မူ၍၊ ဒုဋ္ဌိ - ဒေါသသည် ဖျက်ဆီး အပ်သော၊ (ဒေါသကြီးသော)၊ နာဂံ - ကို၊ ပသာဒေတွာ - ကြည်ညိုစေ၍၊ ဗဟု - များစွာသော သတ္တာတို့ကို၊ ဗန္ဓနာ - သံသရာနှောင်အိမ်မှာ၊ [ဗန္ဓနာတိ သံသာရ ဗန္ဓနတော။] မောစေသိ - လွတ်စေပြီ၊ ဣတိ-ကသ္မိရ ဝန္တာရတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

မဟာရေဝတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ မဟိံသကမဏ္ဍလံ - မဟိံသကနယ် အဝှမ်းသို့၊ ပေ၊ ဒေဝဒုတ သုတ်တော်ကို၊ ကထေသိ - ပြီ၊ [ထိုသုတ် ၉ ပရိ ပဏ္ဏာသ၌ ပါ၏။] သုတ္တပရိယောသာနေ-၌၊ စတ္တာလီသ ပါဏသဟဿာနိ- လေးသောင်းသော သတ္တာတို့သည်၊ ဓမ္မစက္ခု-သစ္စာ ၄ ချက်၊ တရားနက်၌၊ အောက်မဂ် ၃ခု၊ ဉာဏ်စက္ခုကို၊ [ဓမ္မေ+စက္ခု၊ ဓမ္မစက္ခု။] ပင်္ဂလဘိ သု-ရကုန် ပြီ၊ စတ္တာလီသံ ယေဝ ပါဏ သဟဿာနိ - လေးသောင်းသော သတ္တာတို့ သည်ပင်၊ ပဗ္ဗဇိ သု-ပြီ၊ [ဓမ္မစက္ခုန္တိ ဟေဋ္ဌာ မဂ္ဂတ္တယေ ဉာဏံ၊ ကေစိ ပနေတ္ထ ပဌမ မဂ္ဂဉာဏမေဝ တေ ပင်္ဂလဘိ သုတိ ဝဒန္တိ။]...မဟိံသိကော - ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော၊ မဟာရေဝေါ - မဟာရေဝထေရ်သည်၊ မဟိံသံရဋ္ဌံ-မဟိံသ တိုင်းသို့၊ ဝတိာန - ကြတော်မူပြီး၍၊ ဒေဝဒုတေဟိ - နတ်နှင့်တူသော တမန်

ဣသိဝါတပရိဝါတာ။ ။ ဘိက္ခုနံ နိဝါသနပရိပုနဝါတေနစေဝ ဟတ္ထပါဒါနံ သမဉ္ဇန ပသာရဏာဒိဝါတေနစ သမန္တတော ဝိဇီယမာနာ(ယဝ်ခပ်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ် ကုန်သည်) အဟေသံ။ [ဣသိနံ+ဝါတာ ဣသိဝါတာ၊ ဣသိဝါတေဟိ- တို့သည်+ပရိ ဝါတာ-ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခပ်အပ်သည်တို့တည်း၊ ဣသိဝါတ ပရိဝါတာ-တို့၊ တချို့ စာ၌ “ပင်္ဂါတာ” ဟု ရှိ၏၊ “သမန္တတော” ဖွင့်ပုံထောက်၍ “ပရိဝါတာ” ဟု ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်၏၊ ပရိကိုသာ “သမန္တတော” ဟု ဖွင့်နိုင်၍ “ပတိ” ကိုကား “သမန္တတော” ဟု မဖွင့်နိုင်။]

မဟိံသကမဏ္ဍလံ။ ။ ဤ မဟိံသ တိုင်းသည် ယခုအခါ မိုက်စိုရ်နယ်၏ မြောက် တက်အစွန်း “ချီတယ်ဂရက” မည်သော စီရင်စုအတွင်း၌ တည်ရှိသတတ်၊ [မဏ္ဍလနှင့် ရဋ္ဌသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “မဟိံသကရဋ္ဌံ” ဟု နောက်၌ သုံးစွဲသည်။] သာရတ္ထဋီကာ၌ မဟိံသကမဏ္ဍလကို “အန္တကတိုင်း” ဟု ဆို၏၊ အန္တကတိုင်းနှင့် မဟိံသကမဏ္ဍလသည် နယ်ချင်း နီးစပ်နေသောကြောင့် ဋီကာဆရာတို့ လက်ထက်က အန္တကမင်း၏အာဏာသည် မဟိံသကတိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ဟန်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အန္တက တိုင်းအတွင်းသွင်း၍ ဖွင့်ဟန်တူသည်-ဟု မော်လမြိုင် တောင်ပေါက် ဆရာတော် ရေး အပ်သော ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌဝိဝင်ကျမ်း၌ စိစစ်ထားသည်။

ငါးပါးတို့ဖြင့်၊ စောဒေတွာ - သတိပေး နှိုးဆော်ပြီး၍၊ ဗဟူ - များစွာသော သတ္တာတို့ကို၊ ဗန္ဓနာ - သံသရာနှောင်အိမ်မှ၊ မောစေသိ-ပြီ၊ ဣတိ - မဟိံသ တိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ ရက္ခိတတ္ထေရော-သည်။ ဝနဝါသိ - ဝနဝါသိတိုင်းသို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာကာသေ-၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ အနမတဂ္ဂပရိယာယကထာယ-အနမတ ဂ္ဂပရိယာယဒေသနာဖြင့်၊ [အနမတဂ္ဂသံယုတ်၌ ပါသော တရားစကားဖြင့်၊] ဝနဝါသိကေ-ဝနဝါသိ တိုင်းသုတိုင်းသားတို့ကို၊ ပသာဒေသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ ကထာပရိယောသာနေ-တရားစကား၏ အဆုံး၌၊ သဋ္ဌိ သဟဿာနံ-ခြောက်သောင်းသော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယေဒ- သစ္စာ လေးပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တတိ သဟဿ မတ္တာ - ခုနစ်သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော လူတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံ သု- နံပြီ၊ ပဉ္စ ဝိဟာရသတာနိ-ငါးရာသော ကျောင်းတိုက်တို့သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိံ သု-တည်ကုန် ပြီ၊ ဧဝံ - လျှင်၊ သော - ထို ရက္ခိတထေရ်သည်၊ တတ္ထ - ထို ဝနဝါသိတိုင်း၌၊ သာသနံ - ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ - တည်စေပြီ၊...မဟိံဒ္ဓိကော - သော၊ ရက္ခိတ တ္ထေရော - သည်၊ ဝနဝါသိ - ဝနဝါသိတိုင်းသို့၊ ဝတ္တာန-၍၊ အန္တလိက္ခေ- ကောင်းကင်၌၊ ဌိတော-တည်လျက်၊ တတ္ထ - ထိုဝနဝါသိတိုင်း၌၊ အနမတဂ္ဂိ ယံ - အနမတဂ္ဂနှင့်စပ်သော ဒေသနာကို၊ ဒေသေသိ - ပြီ၊ ဣတိ - ဝနဝါသိ တိုင်း၌ သာသနာပြုပုံအပြီးတည်း။

စောဒေတွာ ဒေဝဇူတေဟိ။ ။ကလေး, သူအို, သူနာ, သူသေ, အညှဉ်းဆဲခံ (အကျဉ်းသား) ဤငါးမျိုးကို ဒေဝဇူတဟုခေါ်သည်။ [အညှဉ်းဆဲခံသူနေရာ၌ ညှဉ်းဆဲ သူကိုလည်း တနည်း ထည့်သွင်း၏။] တေ ဟိ ဒေဝါဝိယ ခူတာ-နတ်များနှင့် တူသော (ကမ္ဘာပျက်ခါနီး၌ နတ်တို့က နှိုးဆော်သကဲ့သို့ နှိုးဆော်တတ်ကြသော) တမန်တို့ တည်း။ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါနံ ဝါ ခူတာ (ဝိသုဒ္ဓိနတ်မည်သော ရဟန္တာတို့၏+တမန်သဘွယ် ဖြစ်ကြသူတို့) ဣတိ ဒေဝဇူတာ-သီ,ဋီကာသစ်။] ကလေးငယ်သည် ကျင်ကြီးကျင်ငယ် ၌ လူးလဲနေစဉ် “ခင်ဗျားတို့....ကျုပ်ကိုကြည့်ကြပါ။ ခင်ဗျားတို့လို လက် ခြေပါသော် လည်း မသုတ်သင်နိုင်ပါ။ ခင်ဗျားတို့လဲ ကျုပ်လို နေချားမည့် ကလေးဘဝကို မလွန် နိုင်ကြသေးပါ။ ယခုလို လက်ခြေကို အသုံးချနိုင်သော အချိန်က တရားကို ကြိုးစား ကြပါ”ဟု မပြောသော်လည်း ပြောရာရောသည့်၊ သူအိုစသူတို့ကလည်း ဤအတိုင်းပင် သတိပေး နှိုးဆော်လျက် ရှိကြ၏။

ဝနဝါသိ။ ။ဘုံဘိုင်-ဘုံဘေ (ပုပ္ဖိုင်) နယ်၏ တောင်ဘက်အစွန်း, ကာဏာရာ နယ်အတွင်း၌ တည်ရှိသတတ်၊ သာဝတ္ထိနှင့် ယူဇနာ ၂၀၀ ဝေးသည်ဟု ဆို၏။ ဓမ္မပဒ၌ လာသော ဝနဝါသိ တိဿသာမဏေ၏ နေထိုင်ရာဖြစ်သော အရပ်ပင်တည်း။

ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရေပိ-သည်လည်း၊ အပရန္တကံ-သို့၊ ဂင်္ဂါ-၍၊ အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ္တန္တကထာယ- အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ် တရားစကားတော်ဖြင့်၊ [အင်္ဂုတ္တိရ်မှာ ပါသည်။] အပရန္တကေ - အပရန္တကတိုင်းသားတို့ကို၊ ပယာဒေတွာ-ကြည်ညိုစေ၍၊ သတ္တတိပါဏသဟဿာနိ-၇ သောင်းသော သတ္တာတို့ကို၊ ဓမ္မာမတံ - တရားတည်းဟူသော အမြိုက်ရေကို၊ ပါယေသိ - သောက်စေပြီ၊ ခတ္တိယကုလတောဝေ-မှပင်၊ ပုရိသသဟဿာနိ - တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-ကုန်ပြီ၊ သမဓိကာနိ- အပိုအလွန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဆဇုတ္တိ သဟဿာနိစ - ခြောက်ထောင်သော မိန်းမတို့သည်လည်း၊ (တနည်း) သမဓိကာနိ ဆဇုတ္တိ သဟဿာနိစ - ခြောက်ထောင်ကျော် မိန်းမတို့သည်လည်း၊ [သမဓိကာနိတိ သဟာဓိကာနိ (အပိုနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော) သဟတ္ထော ဟေတ္ထသံသဒ္ဓေါ၊ သံ+ အဓိကာနိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သံသဒ္ဓါသည် သဟ အနက်ဟော၊] ပဗ္ဗဇိံသု-ကုန်ပြီ၊ ပေ၊ ....ယောနကော-ယောနကတိုင်းသားဖြစ်သော၊ ဓမ္မရက္ခိတော-ဓမ္မရက္ခိတထေရ်သည်၊ အပရန္တ- သို့၊ ဝိဂါဟိတွာ- သက်ဝင်၍၊ အဂ္ဂိန္ဒြေပမေန - အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ်ဖြင့်၊ ဣ - ဤ အပရန္တတိုင်း၌၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ဇနေ-လူတို့ကို၊ ပယာဒေသိ-ကြည်ညိုစေပြီ၊ ဇုတိ-အပရန္တတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန - ကား၊ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရေ - သည်၊ မဟာရဋ္ဌိ - မဟာရဋ္ဌသို့၊ ဂင်္ဂါ, မဟာနာရဒကဿပ ဇာတက ကထာယ-မဟာနာရဒကဿပဇာတ်တော် တရားစကားဖြင့်၊ [ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့၌ပါသော နာရဒဇာတ်။] မဟာရဋ္ဌကေ- မဟာရဋ္ဌ တိုင်းသားတို့ကို၊ ပေ၊ တေရသ သဟဿာနိ- တသောင်း ဥထောင်တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-န်ပြီ၊ ပေ၊...မဟာဓမ္မရက္ခိတော - သော၊ သောဇုသိ - ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်သည်၊ မဟာရဋ္ဌိ -သို့၊ ဂင်္ဂါ-၍၊ ဇာတကံ- မဟာနာရဒကဿပဇာတ်တော်ကို၊ ကထယိတွာန-ဟောတော်မူ၍၊ မဟာ

အပရန္တကံ ။ ။ မန္တဝါစကြာမင်း လက်ထက်၌ ၄ ကျွန်းကို လှည့်လည်ရာဝယ် အနောက်ကျွန်းမှ ပါလာသူတို့ကို မဇ္ဈိမဒေသ၏ အနောက်စွန်း အရပ်၌ စကြာမင်း၏ သားတော်ကြီးက နေရာချပေးထား၏၊ ထိုနေရာကို “အပရ+အန္တ=မဇ္ဈိမဒေသ၏ အနောက်+အစွန်ကျသောကြောင့် “အပရန္တ” ဟု ခေါ်၏၊ သုနုသဒ္ဓါသည် ပုတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ မင်းသားကြီးပေးအပ်သော နေရာဖြစ်၍ “သုနု”နှင့် တွဲစပ်၍ “သုနာပရန္တ” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်၊ တည်ရာအားဖြင့် မွိုပိုင်မြို့မြောက်၊ သာနစီရင်စုနှင့် စုရပ် စီရင်စုနယ်များ၌ တည်ရှိသတတ်။ [ထိုအရပ်၌ပင် နမ္မဒါမြစ်၊ သစ္စဗန်တောင်၊ သုပ္ပါရက ဆိပ်ကမ်းနှင့် ဝါဏီဇဂါမတို့ တည်ရှိကြကြောင်းကို ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌဝီဝင်ကျမ်း၌ တောင်ပေါက်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်ထား၏၊ ကြည့်ရှုကြပါလေ။]

ဇနံ-ကို၊ ပသာဒေသိ-ပြီ၊ ဣတိ- မဟာရဋ္ဌတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။
[ဤ မဟာရဋ္ဌတိုင်းသည် ဗုဒ္ဓိဋ္ဌင်နယ် အလယ်ပိုင်း၊ သဝနမြောက်ဘက် စီရင်စု
နယ်များ၌ တည်ရှိ၍၊ ယခုလည်း ထိုနေရာကို “မဟာရာဇ်ဌ” ဟု ခေါ်ကြသေး
သတတ်။]

မဟာရက္ခိတတ္ထေရောပိ ယောနကရဋ္ဌံ ဂတိံ , ကာဠကာရာမ သုတ္တန္တံ
ကထာယ - ကာဠကာရာမ သုတ္တန်တရားစကားဖြင့်၊ ယောနကလောကံ -
ယောနကတိုင်းသား လူအများကို၊ ပသာဒေတွာ - ၍၊ သတ္တတိ သဟဿာမိ
ကဿ-ခုနစ်သောင်းအလွန်ရှိသော၊ ပါဏသတသဟဿဿ-သတ္တာတသိန်း
အား၊ မဂ္ဂဗလာလင်္ကာရ်-မဂ်ဖိုလ် တည်းဟူသော တန်ဆာကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊
စ-ဆက်၊ အဿ-ထို ထေရ်၏၊ သန္တိကေ - ၌၊ ဒသ သဟဿာနိ- လူပေါင်း
တသောင်းတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိ- သု- န်ပြီ၊ ပေ....တဒါ-၌၊ မဟာရက္ခိတော-သော၊
သော ဣသိ-သည်၊ ယောနရဋ္ဌံ-ယောနကတိုင်း၌၊ ဂတိံ-၍၊ ကာဠကာရာမ
သုတ္တေန-ဖြင့်၊ ယောနကေ - ယောနကတိုင်း၌ နေကုန်သော၊ တေ - ထို လူ
တို့ကို၊ ပသာဒေသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ယောနကတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ မဇ္ဈိမတ္ထေရော - သည်၊ ကဿပ ဂေါတ္တတ္ထေရေန-ကဿပ
ဂေါတ္တထေရ်နှင့်၎င်း၊ ပေ၊ ဟိမဝန္တာပဒေသိ- သို့၊ ဂတိံ- ၍၊ ပေ၊ ဓမ္မစက္က
ပဝတ္တန သုတ္တန္တံ ကထာယ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန်တရားစကားဖြင့်၊ တံ ဒေသိ-
ထိုအရပ်ကို၊ ဝါ-ထိုအရပ်၌နေသူလူအပေါင်းကို၊ ပသာဒေတွာ- ၍၊ အသိတိ
ပါဏ ကောဋိယော - ကုဋေရှစ်ဆယ်သော သတ္တာတို့ကို၊ မဂ္ဂဗလ ရတနာနိ-
မဂ်ဖိုလ် ရတနာတို့ကို၊ ပဋိလာဘေသိ - ရစေပြီ၊ စ - ဆက်၊ ပဉ္စပိ - ငါးပါး
လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ထေရာ-တို့သည်၊ ပဉ္စရဋ္ဌာနိ-ငါးရပ်သော စိန့်တိုင်း

ယောနကရဋ္ဌံ။

။ဤတိုင်းသည် ဟိမဝန္တာတောင်၏ အနောက်မြောက်၊ ဣန္ဒိယ
ပြည်၏ အပြင်ဘက်ရောက်နေ၏၊ ရှေးဟောင်းမြို့မှာ “သာကလ” မြို့တည်း။ ထိုသာကလ
မြို့၌ ထီးနန်းစံခိုက်ဖြစ်သော ဗိလိန္ဒမဟာရာဇာနှင့် အရှင်နာဂသိန်ထေရ်တို့ အမေးအဖြေ
ပြုရာ ဒေသလည်း ဖြစ်သတတ်၊ ယောနကနှင့် ယဝန၊ တူရကီတို့သည် ပရိယာယ်
နာမည်များဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ တူရကီလူများ နေထိုင်ရာအရပ်ပင်တည်း။

ဟိမဝန္တာပဒေသိ။

။ဟိမဝန္တာ၏ မြောက်ဘက် အရှေ့ဘက်အရပ်ကို “ဟိမဝန္တာ
ပဒေသိ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို အရပ်၌ တိုင်းတမူတည်းမက၊ တိုင်း ၅ ခု ရှိသောကြောင့်
ရဋ္ဌ ဟု မသုံးဘဲ “ပဒေသိ” ဟု သုံးစွဲထားသည်။ [“ပဉ္စရဋ္ဌာနီတိ - ပဉ္စစိနရဋ္ဌာနိ ” ဟု
ဋီကာဖွင့်၏၊ စိန့်တိုင်း ၅ ရပ်-ဟူသည် ခိုတန်နယ်၊ ယရကန်နယ်၊ တိဗက်နယ်၊ ဘူတန်
နယ်နှင့် တရပ်ပြည်များတည်း။]

တို့ကို၊ [ပဉ္စဝိစိနရဋ္ဌာနံ၊] ပသာဒေသုံ-နိဗြိ၊ ကေမေကဿ-တပါးတပါး၏၊ သန္တိကေ-၌၊ သတ သဟဿမတ္တာ-တသိန်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော အမျိုးသားတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိသု-နိဗြိ၊ ပေ၊ ....မဇ္ဈိမတ္ထေရော - သည်၊ ဟိမဝန္တိ - သို့၊ ဂတ္တာ-၍၊ ယက္ခသေနိ- ဘီလူးစစ်တပ်ကို၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တန သုတ္တန်ကို၊ ပကာသေန္တော - ထင်ရှားဟောပြုလျက်၊ ပသာဒယိ - ဗြိ၊ ဣတိ-ဟိမဝန္တာအရပ်၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

သောဏတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ ဥတ္တရတ္ထေရေန - နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ သုဝဏ္ဏဘူမိံ - သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်သို့၊ အဂမာသိ - ဗြိ၊ စ - ဆက်၊ တေန သမယေန- ချွ၊ [တသ္မိံ သမယေ၊ တေသိ ဂမနတော ပုဗ္ဗဘာဂကာလေ၊] တတ္ထ-ထို သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်၌၊ ကော-တယောက်သော၊ ရက္ခသီ - ရက္ခိ၊ သ်မသည်၊ သမုဒ္ဒတော-မှ၊ နိက္ခမိတ္တာ - ၍၊ ရာဇကုလေ - မင်းမျိုး၌၊ ဇာတေ ဇာတေ-ဗွားကုန် ဗွားကုန်သော၊ ဒါရကေ - သူငယ်တို့ကို၊ ခါဒတိ- ခဲစား၏၊ စ-ဆက်၊

သုဝဏ္ဏဘူမိံ။ ။ဣန္ဒြိယသမုဒြာ မင်္ဂလာအော်အရှေ့ဘက်၌တည်ရှိသော စုမတြာ ကျွန်းကို “သုဝဏ္ဏဘူမိ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကျွန်းကို “သုဝဏ္ဏဘူမိ”ဟု ယူကြရာ၌ ခိုင်လုံသော အထောက်အထားကား-ဣန္ဒြိယကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာတို့က နာဠန္ဒကျောင်းတိုက်ကြီးနေရာကို တူးဖော်ကြသောအခါ ကြေးပုရပိုက်၌ “ သုဝဏ္ဏဒီပ-ခေါ် စုမတြာ ကျွန်း၏ဘုရင် သီရိဗလပုတ္တဒေဝမင်းသည် ရာဇာဂဟ ဂယာစီရင်စုအတွင်းပါဝင်သော ဒေဝပါလဇင်းပိုင် ရွာငါးရွာကို မိမိပိုင်ဖြစ်သော သုဝဏ္ဏဒီပမှ ရွာငါးရွာဖြင့် လဲလှယ်၍ နာဠန္ဒကျောင်းတိုက်ကြီးအား လှူဒါန်းတော်မူကြောင်း” တွေ့ရခြင်းတည်း၊ ထို့ပြင်-နောက်၌ “ ဒီပဿ သမန္တတော အာရက္ခံ တပေတွာ ” ကို ထောက်၍ ရေပတ်လည်ပိုင်းနေသော ကျွန်းဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း သိနိုင်၏၊ [ဒီပနှင့် ဘူမိသည် ပရိယာယ်တည်း။] ထို့ကြောင့် သုဝဏ္ဏဘူမိခေါ် မူလနေရာသည် မြန်မာအများသံနေကြသော ကုန်းမြေဖြစ်သော “ သထုံ ” မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦးကြီးများ ယခုတိုင် ရှိနေသေးသော စုမတြာကျွန်းသို့ ဖြစ်သည် ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ထို သုဝဏ္ဏဘူမိ စုမတြာကျွန်းမှတစ်ဆင့် ယဝဠီပခေါ် ဇာဝါး (ဂျာဝါး) ကျွန်း၊ [ဤ ကျွန်းသည် ယခုအခါ အင်ဒိုနေရှား အစိုးရ၏ မြို့တော်တည်ရာ ဖြစ်သတတ်။] ဗာလီကျွန်း၊ ဘိုရညိုကျွန်း၊ စင်္ကာပူ၊ မလ္လာယု (မလေး) ခေါ် ပထျူးကျွန်း၊ ကမ္ဘောဒီယားခေါ် ခမင်ပြည်၊ လာအိုခေါ် လောပြည်၊ အင်ဒိုချိုင်းနား၊ ယိုးဒယား နှင့် မြန်မာပြည်အနှံ့ပိုင်း ရာမညတိုင်း သထုံပြည်တို့သို့ သာသနာ ပြန့်နှံ့သွားသောကြောင့် ထိုကျွန်း ထိုပြည်များ၌လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများတွေ့ရှိရရုံမက၊ တချို့ ကျွန်း-ပြည်များ၌ ယခုတိုင်အောင် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်ထွန်းကားလျက် ရှိရသည်-ဟု ယူဆကြသည်။ [အကျယ်ကို ဗုဒ္ဓသာသနိကပဋ္ဌဝိကျမ်းကြီး၌ ရှုပါလေ။]

တံ ဒိဝသမေဝ - ထို အရှင်သောဏတို့ ရောက်ရာနေ့၌ပင်၊ ရာဇကုလေ - ၌၊
 ကော - သော၊ ဒါရကော - သည်၊ ဇာတော - ဖွားပြီးသည်၊ ဟောတိ - ၏၊
 မနုဿာ - တို့သည်၊ ထေရ် - ကို၊ ဒိသ္မာ - ၌၊ ဧသော - ဤသူသည်၊ ရက္ခသာနံ -
 ရက္ခိယံတို့၏၊ သဟာယကော - အဖော်တည်း၊ ဣတိ - သို့၊ မညမာနာ - မှတ်ထင်
 ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အာဝုဇာနိ - လက်နက်တို့ကို၊ ဝဟေတွာ - ၌၊ ထေရ် -
 ကို၊ ပဟရိတုကာမာ - ပုတ်ခတ်လိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အာဝစ္ဆန္တိ - န်၏၊
 ထေရော - သည်၊ ကိ - အဘယ့်ကြောင့်၊ တုမေ - တို့သည်၊ အာဝုဇေတွာ -
 လက်၌ လက်နက်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ - လက်နက် စွဲကိုင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)
 အာဝစ္ဆထ - လာကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ - သို့၊ (အာဟ - မေးပြီ) တေ - ထိုလူ
 တို့သည်၊ အာဟံသု - န်ပြီ၊ (ကိ)၊ ပေ၊ တုမေ - တို့သည်၊ တေသံ - ထို ရက္ခိယံ
 တို့၏၊ သဟာယကာ - တို့တည်း၊ ဣတိ - သို့၊ (မညမာနာ ဟုတွာ အာဝုဇေတွာ၊
 အာဝစ္ဆာမ - လာကြကုန်၏၊ ဣတိ - ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ) ထေရော - သည်၊ မယံ
 ရက္ခသာနံ၊ သဟာယကာ - တို့သည်၊ န - မဟုတ်ကုန်၊ မယံ - တို့သည်၊ ပါဏာတိ
 ပါတာ - ပါဏာတိပါတမ္၊ ဝိရတာ - ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်သော၊ ပေ၊ မဇ္ဇပီနာ -
 မှ၊ ဝိရတာ - န်သော၊ ကေဘတ္တိကာ - တထပ်ထည်းသော နံနက်ဆွမ်း ရှိကုန်
 သော၊ သီလဝန္တော - သီလရှိကုန်သော၊ ကလျာဏဓမ္မာ - ကောင်းသော
 ကိုယ်ကျင့်တရား ရှိကုန်သော၊ သမဏာနာမ - သမဏတို့မည်၏၊ ဣတိ အာဟ။

၈ - ဆက်၊ တသ္မိံ ယေဝ ခဒ္ဓဏ - ၌ပင်၊ သာရက္ခသီ - ထို ရက္ခိယံမသည်၊
 သ ပရိဝါရာ - အခြွေအရံနှင့်တကွ ဖြစ်သည် (ဟုတွာ)၊ သမုဒ္ဒတော - မှ၊ နိက္ခ
 မိ - ထွက်လာပြီ၊ (ကိ - အဘယ်သို့ကြံ၍ ထွက်လာသနည်း၊) ရာဇကုလေ - ၌၊
 ဒါရကော - သည်၊ ဇာတော - ပြီ၊ တံ - ထိုကလေးကို၊ ခါဒိဿာမိ - ခဲစားအံ့၊
 ဣတိ - ဤသို့ကြံ၍၊ (နိက္ခမိ - ပြီ) မနုဿာ - တို့သည်၊ တံ - ထိုရက္ခိယံမကို၊
 ဒိသ္မာ - ၌၊ ဘန္တေ - ရား၊ သော ရက္ခသီ - အဲဒီ ရက္ခိယံမသည်၊ အာဝစ္ဆထိ -
 လာနေပါ၏၊ ဣတိ - ဤသို့ပြော၍၊ ဘီတာ - ကြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိ
 ရဝိသု - မြည်တမ်းကြကုန်ပြီ၊ ထေရော - သည်၊ ရက္ခသေဟိ - တို့ထက်၊ ဒိဂုဏေ -
 ၂ ဆတက်များကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေ - အတ္တဘောတို့ကို၊ နိဗ္ဗိနိတွာ - ဖန်ဆင်း
 ၍၊ တေဟိ အတ္တဘာဝေဟိ - တို့ဖြင့်၊ သပရိသံ - ပရိသတ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ တံ
 ရက္ခသီ - ထို ရက္ခိယံမကို၊ မဇ္ဈေ - အလှယ်၌၊ ကတွာ - ၌၊ ဥဘောသု ပဿေသု -
 နှစ်ဘက်သော နံပါးတို့၌၊ (တေး ၂ ဘက်က)၊ ပရိက္ခိပိ - ဝန်းရံပြီ၊ (ဝိုင်းပြီ)၊
 သ ပရိသာယ - သော၊ တဿာ - ထို ရက္ခိယံမ၏၊ တေ - ဤအကြံသည်၊ အဟော
 သိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်၊ ဣမေဟိ - ဤသူတို့သည်၊ ဣဒံ ဌာနံ - ဤအရပ်ကို၊

[ဇေယျသုတ်-သည်။ ဝါ-ကို၊ ဤသို့ ၂မျိုးလည်းပေး။] လဒ္ဓံ-ပိုင်စားရအပ်သည်။
 ဘဝိဿတိ- မည်၊ မယံပန -ကား၊ ဣမေသံ-တို့၏၊ ဘက္ခာ-အစာတို့သည်၊
 ဘဝိဿာမ-နံတော့လတံ၊ ဣတိ - ဤအကြံသည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့ကြံပြီး၍) သဗ္ဗေ-နံသော၊ ရက္ခသာ-တို့သည်၊ ဘိတာ-ကြောံကုန်သည်၊
 (ဟုတ္တာ) ဝေဂသာ - လျင်သော အဟုန်ဖြင့်၊ ပလာယိံသု-ပြေးကြကုန်ပြီ၊
 ထေရောပိ-သည်လည်း၊ တေ- ထို ရက္ခိယံတို့ကို၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊
 အဒဿနံ-မမြင်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) တာဝ-ထိုမမြင်ရသည်တိုင်အောင်၊
 ပလာပေတွာ (ပလာယေတွာ)-ပြေးစေ၍၊ ဒိပဿ-ကျွန်း၏၊ သမန္တတော-
 ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ထပေသိ- ထားပြီ၊ [ဣတော
 ပဋ္ဌာယ မာ ပဝိသန္တုတိ အဓိဋ္ဌာနဝသေန သမန္တာ အာရက္ခံ ထပေသိ။]

စ - ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-၌၊ သန္တိပတိတံ - စည်းဝေး ရောက်လာသော၊
 မဟာဇနကာယံ - များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ မြဟ္မဇာလသုတ္တန္တကထာ
 ယ- မြဟ္မဇာလသုတ် တရားစကားဖြင့်၊ ပသာဒေတွာ-၍၊ ပေ၊ ပန - ဆက်၊
 ဣတ္ထ - ဤ တရားပွဲ၌၊ သဋ္ဌိသဟဿာနံ - ခြောက်သောင်းသော သတ္တာ
 တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ကုလဒါရကာနံ-အမျိုးသားငယ်တို့၏၊
 အဗျုဗ္ဗာနိ သဟဿာနိ-အခွဲအားဖြင့် လေးထောင်တို့သည်၊ ဝါ-သုံးထောင်
 ငါးရာတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-ပြီ၊ ကုလဓိတာနံ-အမျိုးသီးတို့၏၊ ဒိယဗုသဟဿံ-
 အခွဲအားဖြင့် ၂ထောင်သည်၊ ဝါ-တထောင့်ငါးရာသည်၊ (ပဗ္ဗဇိံ)၊ ပေ၊ ဇာတ
 ဒါရကာနံ-မွေးဖွားသောကလေးတို့၏၊ သောဏုတ္တရနာမမေဝ-သောဏုတ္တရ
 ဟူသော အမည်ကိုသာ၊ ကရောန္တိ - ပြုကြကုန်၏.... မဟိဒ္ဓိကာ - နံသော၊
 သောဏုတ္တရ - သောဏထေရ် ပုတ္တရထေရ် တို့သည်၊ သုဝဏ္ဏဘူမိံ - သို့၊
 ဂတ္တာန-၍၊ ပိသာစေ- မြေဘုတ်ဘီလူးတို့ကို၊ ဝါ-ရက္ခိယံတို့ကို၊ နိဒ္ဒမေတွာ
 န-နှင့်ထုတ်ပြီး၍၊ မြဟ္မဇာလံ - ကို၊ အဒေသိသုံ - ဟောတော်မူကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
 သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

အဒေသိသုံ။ ။ “အဒေသိသုံ” ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဇရိုက်လိုသောကြောင့်
 နိဂ္ဂဟိတံကို သုသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ “အဒေသိသုံ” ဟု ဖြစ်ရသည်။ [ဌာနန္တရဂတိ နိဂ္ဂဟိ
 တဿ၊ = သဗ္ဗနိတိ၊ သန္တိ (၁၆၈) ၊ “ဆန်းစောင့်ရမည့်ဌာန၌ နိဂ္ဂဟိတံသည် မိမိဒီရာကို
 စွန့်၍ တည်ရာဓာပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုင်၏” ဟုလို။] ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် ရှစ်ဌာန
 သာသနာပြုခဏ်း ပြီးပြီ၊ သီဟိုဠ် သာသနာပြုပုံမှာ ကျယ်ဝန်းလှ၍ သီးခြားတခဏ်း
 ပြုလတ်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာပြုခင်း

ပန-ကား၊ မဟိန္ဒုတ္တရော-သည်။ ပေ၊ အဇ္ဈိဋ္ဌော-စေခိုင်း တိုက်တွန်းအပ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ [အဇ္ဈိဋ္ဌောတိ အာဏတ္ထော၊ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် သံဃာက အထက်တန်းကျ၍ “ တိုက်တွန်း တောင်းပန် ” ဟု အနက် မဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ အာဏတ္ထော - စေခိုင်းအပ် ” ဟု ဇွဲကာ ဖွင့်သည်။] စိန္တေသိ- ပြီ၊ (ကိ)၊ မေ-အား၊ ဝါ-၏၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပံ - သို့၊ ဝန္တံ၊ - ငှါ၊ ကာလောနုခေါ- အချိန်တန်ပြီလော၊ နော (ကာလောနုခေါ)- အချိန်မတန် သေးသလော၊ ဣတိ (စိန္တေသိ)၊ အထ- ဌှ၊ ဝိမံသတော- စူးစမ်းဆင်ခြင်သော၊ အဿ-ထို အရှင်မဟိန္ဒ၏၊ န တာဝကာလော- အချိန်မတန်သေး၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ အဟောသိ - ပြီ၊ ပန- ပရိဟာရပက္ခမှ တပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥားအံ့၊ ကိ- အဘယ်ကို၊ ဒိသွာ- ၍၊ အဿ-ထိုအရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏၊ ဧတံ- သည်၊ အဟောသိ-နည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊) မုဋ္ဌသိဝရညော- မုဋ္ဌသိဝမင်း၏၊ [ထိုအချိန်ကသီဟိုဠ်မင်းကြီး၊] မဟလ္လကဘာဝံ-ကြီးရင့်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒိသွာ ဧတံ အဟောသိ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) တတော- ထိုမှနောက်၌၊ စိန္တေသိ- ပြန်ပြီ၊ (ကိ)၊ အယံရာဇာ-သည်၊ မဟလ္လကော-ပြီ၊ ဣမံ-ဤမင်းကို၊ ဂဏိတွာ-ယူ၍၊ ဝါ-လက်ကိုင်ပြု၍၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု- ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဣဒါနိ ပန- ဌှကား၊ (ယခု မကြာခင်ပင်)၊ အဿ - ထို မုဋ္ဌသိဝမင်း၏၊ ပုတ္တော - သော၊ ဒေဝါနံ ဝိယ တိဿော-ဒေဝါနံ ဝိယတိဿသည်။ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတံ၊ တံ-ထိုမင်းကို၊ ဂဏိတွာ- ၍၊ ဝါ-၍၊ သာသနံ - ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-ငှါ၊ သက္ကာ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-တံ၊ ဟန္တ-ယခု၊ ယာဝ-လောက်၊ သော သမယော- ထိုအချိန်သည်၊ အာဂစ္ဆတိ-ရောက်လာ၏၊ တာဝ-ထိုအချိန်ရောက်လာသည့် တိုင်အောင်၊ ဣတကေ- တို့ကို၊ ဩလောကေမ-ကြည့်ကုန်ဥားအံ့၊ ပန-တဖန်၊ [ပန ဒါနိတိတ္ထေ ဒါနိတိ နိပါတမတ္ထံ (အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ)] မယံ- တို့သည်၊ ဣမံ ဇနပဒံ - သို့၊ အာဂစ္ဆေယျာမ ဝါ - ပြန်လာနိုင်ကုန် မူလည်း ပြန်လာနိုင်ကုန် ရ၏၊ န ဝါ အာဂစ္ဆေယျာမ - ပြန်မလာနိုင်ကုန် မူလည်း ပြန်မလာနိုင်ကုန်ရာ၊ ဣတိ- ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ။

သော-ထို အရှင်မဟိန္ဒသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဥပဇ္ဈာယဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဘိက္ခုသံယဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဝဇ္ဇိတွာ - ၍၊ အသောကာရာမတော - မှ၊ နိက္ခမ္မ-၍၊ ဣန္ဒြိယာဒီဟိ-ဣန္ဒြိယအာရုံကုန်သော၊ စတူဟိ - နံသော၊ တေဟိ ထေရေဟိ- တို့နှင့်၎င်း၊ သံဃမိတ္ထာယ-၏၊ ပုတ္တေန-သော၊ သုမနသာမဏေရေန-နှင့်၎င်း။

ဘဏ္ဍကေန-ဘဏ္ဍကမည်သော၊ ဥပါသကေနစ- နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ရာဇ
 ဝဟနဝရ ပရိဝတ္တကေန - ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို လက်ျာရစ် လည်သော လမ်းဖြင့်၊
 ဝါ-လက်ျာရစ်လည်သောသွားခြင်းဖြင့်၊ ဒက္ခိဏဂိရိ ဇနပဒေ-၌၊ စာရိကံ-ကို၊
 စရမာနော-လှည့်လည်လျက်၊ ဝါ-လှည့်လည်ရင်း၊ ဉတကေ-တို့ကို၊ သြလော
 ကေန္တော-လျက်၊ ဆမာသေ-တို့ကို၊ အာတိတ္တာမေသိ-လွန်စေပြီ၊ အထ - ထိုမှ
 နေခံ၌၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ မာတု-မယ်တော်၏၊ နိဝေသနဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်
 ဖြစ်သော၊ ဝေဒိသနဝရံနာမ - ဝေဒိသမြို့ မည်သော အရပ်သို့၊ သမ္ပတ္တော-
 ရောက်ပြီ၊ ကိရ-၌၊ အသောကော-သည်၊ ကုမာရကာလေ-မင်းသား ဖြစ်စဉ်
 အခါ၌၊ ဇနပဝံ-ကို၊ လဘိတွာ-အပိုင်စားရ၍၊ ဥဇ္ဇေနိ-ဥဇ္ဇေနိသို့၊ ဝစ္ဆန္တော-
 သော်၊ ဝေဒိသနဝရံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝေဒိသသေဋ္ဌိဿ-၏၊ ဓိတရံ-ကို၊ အဂ္ဂ
 ဟေသိ-ယူပြီ၊ သာ - ထို သေဋ္ဌေးသို့သည်၊ တံဒိဝသမေဝ - ၌ပင်၊ ဝဗ္ဘိ - ကို၊
 ဝက္ခိတွာ-၍၊ ဥဇ္ဇေနိယံ-၌၊ မဟိန္ဒကုမာရံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ဖွားပြီ၊ [အကျယ်ကို
 သာရတ္ထမှာရှု။] ကုမာရဿ - ၏၊ စုဒ္ဒသဝဿကာလေ - တဆဲ့လေးနှစ် ရှိရာ
 အခါ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အဘိသေကံ-သို့၊ ပါပုဏိ- ပြီ၊ တဿ - ထို ထေရ်၏၊
 သာ မာတာ-သည်၊ တေနသမယေန - ၌၊ ဉှတိဗရေ- ဆွေမျိုးတို့၏ အိမ်၌၊
 ဝသတိ-၏၊ တေန- ကြောင့်၊ အထာနုပုဗ္ဗေန |ပေ၊ သမ္ပတ္တောတိ - သမ္ပတ္တော
 ဟူ၍၊ (မယာ) ဝတ္ထံ-ပြီ၊ စပန-ထပ်၍ ဆက်ဥားအံ့၊ သမ္ပတ္တံ-ရောက်လာသော၊
 ထေရ်-တို့၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ထေရမာတာ - ထေရ်၏ မယ်တော်ဖြစ်သော၊ ဒေဝိ-
 သည်၊ ပါဒေသု-ခြေတို့၌၊ သိရသာ-ဖြင့်၊ ဝဗ္ဗိတွာ-၍၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဒတွာ-လှူ၍၊
 ထေရ်-ကို၊ အတ္တနာ-သည်၊ ကတံ-ဆောက်လုပ်အပ်သော၊ ဝေဒိသဂိရိမဟာ
 ဝိဟာရံနာမ - ဝေဒိသဂိရိ မည်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးသို့၊ အာရောပေသိ-
 တက်ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-ကျောင်းတင် လှူဒါန်းပြီ။

ထေရော - သည်၊ တသ္မိံ ဝိဟာရေ-၌၊ နိသိန္ဒော - လျက်၊ စိန္တေသိ (ကိံ)၊
 အမှာကံ - တို့၏၊ ဣမ - ဤမြို့၌၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ - ပြုအွယ်ကိစ္စသည်၊ နိဗ္ဗိတံ - ပြီ၊
 ဣဒါနိ-၌၊ လင်္ကာဒိပံ-လင်္ကာကျွန်းသို့၊ ဝါ-သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဝန္တံ-၄၊ သမ
 ယောနုခေါ-အချိန်တန်ပြီလော၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊
 စိန္တေသိ (ကိံ)၊ မေ - ၏၊ ဝိတရာ - ခမည်းတော်သည်၊ ပေသိတံ - ပို့အပ်

ရာဇဝဟံ ပေ၊ ပရိဝတ္တကေန။ ။ ရာဇဝဟနဝရံ-ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်
 ၍၊ (မြို့တွင်းမဝင်ဘဲ ရှောင်၍)၊ တတော-ထိုမြို့မှ၊ ဗဟိ-အပြင် (ဘေး) ၌၊ တံ-ထိုမြို့ကို၊
 ပဒက္ခိဏံ ကတွာ-လက်ျာရစ်လည်မှု ပြု၍၊ ဝတမဂ္ဂေန-သွားသောလမ်းဖြင့်၊ ဂမနေနဝါ-
 (တနည်း) သွားခြင်းဖြင့်။

သော၊ အဘိသေကံ - ကို၊ ဒေဝါနံ ပိယတိသော - ဒေဝါနံပိယတိသာမင်း
 သည်၊ တာဝ အနုဘဝတု - ခံစားပစေဥး၊ [အဘိသိက်ပို့ပုံ အကျယ် လာ
 လတံ့၊] ရတနက္ကယဂုဏ်စ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၏ဂုဏ်ကိုလည်း၊ တာဝ
 သုဏာတု - ကြားနှင့်ပစေဥး၊ ဆဏတ္ထု - ပွဲသဘင် အတွက်ကြောင့်လည်း၊
 [ဆဏ နိမိတ္တံ-ဆဏ ဟေတု၊ အတ္ထသဒ္ဓါ ဟေတုအနက်ဟော၊] နဂရတော-မှ၊
 နိက္ခမိတွာ-၍၊ မိဿကပဗ္ဗတံ-မိဿကတောင်သို့၊ တာဝအဘိရဟတု-တက်ပ
 စေဥး၊ တဒါ-၌၊ တံ - ထိုမင်းကို၊ တတ္ထ-ထို မိဿကတောင်၌၊ ဒက္ခိဿာမ-
 တွေ့ကုန်အံ့၊ ဣတိ(စိန္တေသိ)၊ အထ-ကြံပြီးရာထိုအခါ၌၊ အပရံ-တပါးသော၊
 မာသံ-တလပတ်လုံး၊ တတ္ထေဝ-ထို ဝေဒိသဂိရိကျောင်း၌ပင်၊ ဝါသံ-နေခြင်း
 ကို၊ ကပ္ပေသိ - ပြုပြီ၊ စ-ဆက်၊ မာသာတိတ္တမေန - တလလွန်သဖြင့်၊ ဇေဋ္ဌ
 မူလမာသ ပုဏ္ဏမာယံ-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်တို့နှင့် စန်းယဉ်သော နယုန်
 လပြည့်နေ့၌၊ ဥပေါသထဝိဝသေ- ၌၊ သန္တပတိတာ - စည်းဝေး ရောက်လာ
 ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသောထေရ်တို့သည်လည်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ တဗ္ဗ
 ပဏ္ဍိဒိပံ- သီတိဥက္ကန်းသို့၊ ဂမနာယ - သွားခြင်းငှါ၊ ကာလောနုခေါ - အချိန်
 တန်ပြီလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ နော ကာလောနုခေါ - အချိန်မတန်သေး
 သလော၊ ဣတိ-သို့၊ မန္တယိံသု - တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ ပေါရာ
 ဏာ-တို့သည်၊ အာဟု-ပြီ၊ (ကံ)။

တဒါ-ထိုအခါ၌၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ မဟိန္ဒောနာမ - မဟိန္ဒ မည်
 သော အရှင်မြတ်သည်၊ သံဃတ္ထေရော - သံဃထေရ်သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ ဣန္ဒိ
 ယော-မည်သော၊ ထေရော-၎င်း၊ ဥတ္တိယော-သော၊ ထေရော-၎င်း၊ ဘဒ္ဒသာ
 လော-သော၊ ထေရောစ-၎င်း၊ သမ္ဗဒလော-သော၊ ထေရော-၎င်း၊ မဟိဒ္ဓိကော-
 သော၊ ဆဋ္ဌဘိညော-မြောက်ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိသော၊ သုမနော-သော၊
 သာမဏေရောစ - ရဟန္တာ သာမဏေ၎င်း၊ [ဆဋ္ဌဘိညော၌ အာသဝက္ကယ
 ပါပြီ၊] တေသံ-ထို ထေရ်တို့၏၊ သတ္တမော- ခုနစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော၊
 ဒိဋ္ဌသစ္စော-အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် မြင်ပြီးအပ်သော သစ္စာ ၄ ပါးရှိသော၊ ဘဏ္ဍ
 ကော-ဘဏ္ဍကမည်သော၊ ဥပါသကော- ဥပါသကာ၎င်း၊ [အရှင်မဟိန္ဒ၏
 တူဖြစ်သော ဥပါသကာကလေးတည်း၊] ဣတိ- ဤသို့၊ ဧတေ မဟာနာဂါ-
 ဤ ရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ [များရာလိုက်၍ ရဟန္တာ ဟု ဆိုသည်၊ ဥပါသကာ
 သည် အနာဂါမိသာ ဖြစ်သေး၏၊ ဒိဋ္ဌသစ္စောတိ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဋိပဒ္ဓ
 သစ္စော၊] ရဟောဂတာ - ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)
 မန္တယိံသု-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟု)။

တဒါ-၌၊ ဒေဇါနိ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြော-အရှင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သကြား
သည်၊ မဟိန္ဒထေရ်- ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပေ၊ ဘန္တေ - ရား၊ မုဋသိဝံ
ရာဇာ-သည်၊ ကာလင်္ကိတော-နတ်ရွာစံပါပြီ၊ ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ကာရေသိ-ပြုစေပါ
ပြီ၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေနစ-သည်လည်း၊ တုမေ-တို့ကို၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊
မဟိန္ဒောနာမ-မည်သော၊ ဘိက္ခု - သည်၊ တမ္မပဏ္ဍိတိပံ-ကို၊ ဝါ-တမ္မပဏ္ဍိ
ကျွန်းသူ လူအပေါင်းကို၊ ပသာဒေသထိ - ကြည့်ညှိစေလိမ့်မည်၊ ဣတိ- သို့၊
ဗျာကတာ - ဗျာဒိတ်စကား မိန့်ကြားတော်မူအပ် ပါကုန်ပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊
တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ဣဟ အနက်မရှိ၊) ဝေါ-တို့၏၊ ဒီပဝရံ-ကျွန်းမြတ်သို့၊
ဂမနာယ- ငှါ၊ ကာလော - အချိန်တန်ပါပြီ၊ အဟဒ္ဓိ-ဒကာတော်သည်လည်း၊
ဝေါ- တို့၏၊ သဟာယော - အဖော်သည်၊ ဘဝိဿာမိ - ပါမည်၊ ဣတိ-သို့၊
(အဝေါစ-ပြီ) ပန-အံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သက္ကော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-
သနည်း၊ ကိရ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဿ - ထိုသကြားအား၊
ဗောဓိမူလေယေဝ-ဗောဓိပင်၏အနီး အောက်၌ပင်၊ ဗုဒ္ဓ စက္ခုနာ - ဗုဒ္ဓစက္ခု
တော်ဖြင့်၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေတွာ - ကြည့်တော်မူ၍၊ အနာဂတေ-
၌၊ ဣမဿ ဒီပဿ-၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏၊ သမ္မတ္ထိ-ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ တေ
မတ္ထိ-ကို၊ [အရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏ သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ကြည့်ညှိစေမည့် အကြောင်း
ကို၊] အာရောစေသိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တဒါ-၌၊ တံပိ-သည်လည်း၊ သဟာယော-
သည်၊ ဘဝေယျာသိ - ဖြစ်ရစ်လော၊ ဣတိစ - ဤသို့လည်း၊ အာဏာပေသိ-
စေခြင်းတော်မူခဲ့ပြီ၊ တသ္မာ ဧဝံ အာဟ- ပြီ၊ ပေ၊ အတ္တသတ္တမော - မိမိလျှင်
ခုနစ်ယောက်မြောက်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝေဒိသကပဗ္ဗတာ-မှ၊ ဝေဟာသံ-
ကောင်းကင်သို့၊ ဥပ္ပတိတွာ- ပျံကြွတော်မူ၍၊ အနုရာဓပုရဿ - အနုရာဓမြို့၏၊
ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - အရှေ့အရပ်၌၊ မိဿကပဗ္ဗတေ - မိဿကတောင်၌၊
ပတိဋ္ဌဟိ- တည်ပြီ၊ ပန- ဆက်၊ ယံ - ယင်းတောင်ကို၊ တေရဟိ - ယခုအခါ၌၊
စေတိယပဗ္ဗတောတိပိ - စေတိယတောင် ဟူ၍လည်း၊ သဉ္ဇာနန္တိ - သိမှတ်ကြ
ကုန်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-တို့သည်၊ အာဟု-န်ပြီ၊ (ကိ)။

ရာဇဂဟေ-မြို့၌၊ ဝေဒိသဂိရိမိ - ဝေဒိသဂိရိ ကျောင်းတိုက်၌၊ တိံသရတ္ထိ
ယော - ညဉ့်သုံးဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝသိတွာ - သီတင်းသုံးတော်မူပြီး၍၊ ဂမ
နဿ - သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားခြင်း၏၊ ကာလောဝ - အချိန်တန်ပြီသာ၊ မယံ-
တို့သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဒီပံ-ကျွန်းသို့၊ ဂစ္ဆာမ- သွားကြကုန်စို့၊ ဣတိ-
၍သို့ တိုင်ပင်၍၊ တေ - ထို အရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ ဟံသ
ရာဇာဝ - ဟင်္သာမင်းကဲ့သို့၊ အဗ္ဗရေ - ကောင်းကင်၌၊ ဇမ္ဗုဒီပါ - ဇမ္ဗုဒိပ်မှ၊

ပဋိနာ-ပုံကြတော်မူကြကုန်ပြီ၊ [ပလ-ဂတိမို့၊ တပစ္စည်း၊ တံကို နပြ (ပလိနာ) လကို ဥပြု၍ “ပဋိနာ” လည်း သင့်၏။] စေ- ဤသို့လျှင်၊ ဥပ္ပတိတာ - ပုံကြကြ ကုန်သော၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ဟံသာ-ဟင်္သာတို့သည်၊ နဂမုဒ္ဒနိ-တောင်ထိပ် ဌာ၊ ပတန္တိဇုဝ-ကျကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့ အတူ၊) ပုရသေဋ္ဌဿ-မြတ်သော အနုရာဓမြို့၏၊ ပုရတော - အရှေ့အရပ်၌၊ မေဃသန္ဓိဘေ - ဝိသုဒ္ဓိတို့နှင့် တူသော၊ နဂုတ္တမေ- တောင်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝါ - တောင်မြတ် ဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗတေ-မိဿကတောင်၌၊ ဝါ - စေတီယတောင်၌၊ သိလကုဋ္ဌိ- သိလကုဋ္ဌမည်သော တောင်ထိပ်၌၊ နိပတိံသု - ကျရောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ အာဟု)။

စ-ဆက်၊ စေ-လျှင်၊ ဣန္ဒိယာဒီဟိ-ဣန္ဒိယအစရှိသော ထေရ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ အာဂတံ၊ ပတိဋ္ဌဟန္တော- တည်တော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟိန္ဒုတ္တေရော- သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနှစ်မှာ (ထိုနှစ်ကိုချန်၍ နောက်ကိုယူ၊) ဒိန္နံဝဿသတာနံ -အနှစ် နှစ်ရာတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဆတ္တိံ သတိမေ-၃၆ နှစ်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿေ-နှစ်၌၊ ဣမသ္မိံ ဒီပေ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ ဟိ- ချဲ့၊ အဇာတသတ္တုဿ-အဇာတသတ်မင်း၏၊ အဋ္ဌမေ - နန်းစံရှစ်နှစ်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဝဿေ-၌၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ - သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ - ပြီ၊ တသ္မိံ ယေဝ ဝဿေ-ထို ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနှစ်၌ပင်၊ [ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနေ့လည်း ဟုတ်၏- ဟု ဆိုကြသည်။] သီဟ ကုမာရဿ - ၏၊ ပုတ္တော - သော၊ တမ္ဗပဏ္ဍိ ဒီပဿ - ၏၊ အာဒီရာဇာ - အစဆုံးမင်းဖြစ်သော၊ ဝိဇယကုမာရော - ဝိဇယ မင်းသားသည်၊ ဣမံဒီပံ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတံ-၍၊ မနုဿာဝါသံ- လူတို့၏နေရာကို၊ အကာသိ - ပြီ၊ [ထိုနှစ်မတိုင်မီက ဘီလူးများ နေကြသည်- ဟုလို၊] ဇမ္ဗုဒီပေ - ၌၊ ဥဒယဘဒြဿ - ဥဒယဘဒ္ဒ မင်းသား၏၊ စုဒ္ဒသမေ- မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿေ- နှစ်သည်၊ သမ္ဗုတ္တေ - ရောက်လသော်၊ (ဋီကာ၊) ဣမ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ဝိဇယော-သည်၊ ကာလံ-နတ်ရွာစံချိန်ကို၊ အကာသိ-

ပုရတော၊ ပေ၊ နဂမုဒ္ဒနိ ။ ။ ဣဒါနိ တဿ ပဗ္ဗတဿ ပတိဋ္ဌတဋ္ဌာနဉ္စ (ထို စေတီယတောင်၏ တည်ရာအရပ်) ထေရာနဉ္စ တတ္ထ နိပတဋ္ဌာနံ (ထိုတောင်ဝယ် ထေရ်တို့ ကျရောက်ရာအရပ်) ဒဿေတံ ပုရတော ပုရသေဋ္ဌဿာတိ အာဒီဂါထမာဟ၊ ပုရတောတိ ပါစိနဒိသာဘာဂေ၊ ပုရသေဋ္ဌဿာတိ အနုရာဓပုရသင်္ခါတဿ ပုရဝရဿ၊ မေဃသန္ဓိဘေတိ သမန္တတော နီလဝဏ္ဏတ္တာ နီလမဟာ မေဃသဒိသေ၊ သိလကုဋ္ဌိတိ ဧဝံနာမကေ ပဗ္ဗတကုဋ္ဌေ၊ ဟံသာဝ နဂမုဒ္ဒနိတိ ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိ ဟံသာဝိယ။

ပြုပြီ၊ ဥဒယဘဒြေယ-၏၊ ပဉ္စဒယမေ- ဖြစ်သော၊ ဝဿေ - သည်၊ (သမ္ပတ္တေ-
 သော်၊) ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝေါ နာမ - ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝ မည်သော မင်းသည်၊
 ဣမသ္မိဒီပေ-၌၊ ရဇ္ဇ-မင်းအဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိ- ပြီ၊ တတ္ထ - ထို ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ နာဝ
 ဒါသကရညော- နာဝဒါသကမင်း၏၊ ပေ၊ စ - ဆက်၊ တသ္မိယေဝ ဝဿေ-
 ၌ပင်၊ အဘယောနာမ - အဘယမည်သော၊ ရာဇကုမာရော - သည်၊ ပေ၊ သုသု
 နာဝရညော-၏၊ ပေ၊ အဘယရညော-၏၊ ဝိသတိဝဿာနိ- နန်းစံအနှစ် ၂၀
 တို့သည်၊ ပရိပူရိသု-ပြည့်ကုန်ပြီ၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အဘယဿ-၏၊ ဝိသတိ
 မေ-နန်းစံ အနှစ် ၂၀ မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿေ-သည်၊ (သမ္ပတ္တေ- သော်၊)
 ပကုဏ္ဍကာဘယောနာမ - ပကုဏ္ဍကာဘယမည်သော၊ ဒါမရိကော - သူပုန်
 မင်းသည်၊ ရဇ္ဇ- ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထို ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ ကာဠာသောက
 သ- ကာဠာသောကမင်း၏၊ သောဠသမေ-မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ သတ္တရသ
 ဝဿာနိ - တို့သည်၊ ပရိပူရိသု - နိပြီ၊ တာနိ - ထို တဆဲ့ခုနစ်နှစ် တို့သည်၊
 ဟေဠာ-အော်၌၊ ဧကေန ဝဿေန- တနှစ်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အဠရသ-၀၀ နှစ်
 တို့သည်၊ ဟောန္တိ- န်၏၊ တတ္ထ-၌၊ စန္ဒဂုတ္တဿ-စန္ဒဂုတ္တမင်း၏၊ စုဒ္ဓသမေ -
 မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ မုဋသိဝရာဇာ-မုဋသိဝမင်းသည်၊ ရဇ္ဇ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊
 တတ္ထ - ၌၊ အသောကဓမ္မရာဇဿ- အသောက တရားမင်း၏၊ သတ္တရသမေ-
 မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ ဒေဝါနိပိယတိဿော- ဒေဝါနိ ပိယတိသံမင်းသည်၊
 ရဇ္ဇ- သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ သမ္ပာသမ္ပန္နေ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပြီးလသော်၊ အဇာတသတ္တု-
 အဇာတသတ်မင်းသည်၊ စတုရိသတိ ဝဿာနိ-ပတ်လုံး၊ ရဇ္ဇ-ကို၊ ကာရေသိ-
 ပြုစေပြီ၊ ဥဒယဘဒြေ-ဥဒယဘဒ္ဒမင်းသည်၊ သောဠသ(ဗဿာနိ)- ပတ်လုံး၊
 (ရဇ္ဇ ကာရေသိ၊) အနုရုဒ္ဓေါစ- အနုရုဒ္ဓါမင်းသည်၎င်း၊ မုဏ္ဍောစ-မုဏ္ဍမင်း
 သည်၎င်း၊ အဠဝဿာနိ-ပတ်လုံး၊ (ရဇ္ဇ ကာရေသိ၊) နာဝဒါသကော-နာဝ
 ဒါသကမင်းသည်၊ စတုရိသတိဝဿာနိ - ပတ်လုံး၊ (ရဇ္ဇ ကာရေသိ၊) သုသု
 နာဝေါ-သုသုနာဝမင်းသည်၊ ပေ၊ တဿေဝ-ထို သုသုနာဝမင်း၏ပင်၊ ပုတ္တော-
 သားတော်ဖြစ်သော၊ ကာဠာသောကော - ကာဠာသောက မင်းသည်၊ ပေ။

ဒါမရိကော ။ ။ ယုဒ္ဓကာရကော - စစ်တိုက်မှုကိုပြုသော၊ စောရော - သူပုန်
 တည်း၊ [“ဒါမရံ - သတ်ဖြတ်သွင်းဆဲမှုကို + ကရောတိတိ ဒါမရိကော” ဟု ကြံ၊ ဒါမရ
 ပုဒ်ကိုလိုက်၍ “ဒါးမြ” ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။] ထို ပကုဏ္ဍကာဘယသည် အဘယ
 မင်း၏ တူပင်တည်း၊ သို့သော် စစ်တိုက်၍ (သူပုန်ထ၍) တိုင်းပြည်ကိုယူရသောကြောင့်
 ဒါမရိကဟု ခေါ်သတတ်။

အသောကဿ-၏၊ ပုတ္တကာ-သားတော်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသဘာတုကရာဇာ
 နော-တကျိပ်သော ညီတော် နောင်တော်မင်းတို့သည်၊ ဒွေဝိသတိဝဿာနိ-
 ၂၂ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ ကာရေသုံ-န်ပြီ၊ တေသံ-ထို မင်းတို့၏၊ ပစ္ဆာ-
 နောက်၌၊ နဝ - ကိုးယောက်ကုန်သော၊ နန္ဒာ - နန္ဒမင်းတို့သည်၊ ဒွေဝိသတိ
 မေဝ- ၂၂ နှစ်ပတ်လုံးပင်၊(ရဇ္ဇံ ကာရေသုံ)၊ပေတဿ-ထိုမိနုဿာရမင်း၏၊
 အဝဿာနေ-အဆုံး၌၊ အသောကော ရဇ္ဇံပါပုဏိ၊တဿ-၏၊ အဘိသေကာ-
 အဘိသိက်ခံရာနှစ်မှာ၊ ပုရေ - ရှေး၌၊ စတ္တာရိ-လေးနှစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-
 န်၏) အဘိသေကတော-အဘိသိက်ခံရာနှစ်မှာ၊ အဋ္ဌာရသမေ-သော၊ ဝဿေ-
 ၌၊ ဣမသ္မိဒီပေ- ၌၊ မဟိန္ဒုတ္တေရော-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်ပြီ၊ ဒဝံ- လျှင်၊
 ဧတေန ရာဇဝံသာနုသာရေန-ဤရာဇဝင်ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊သမ္မာသမ္ဗု
 ဒ္ဓဿ၊ပေ၊ပတိဋ္ဌဟိတိ-ပတိဋ္ဌဟိ ဟူသော၊ ဧတံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဝေဒိ
 တဗ္ဗံ-သိအပ်သိနိုင်၏။

စ- ဆက်၊ [ပြတ်ပြီးကို ပြန်ဆက်၊] တသ္မိဒီဝေ-၌၊ [အရှင်မဟိန္ဒတို့
 ကြွရောက်ရာနေ့၌၊] တမ္ပပဏ္ဍိဒီပေ-၌၊ ဇေဋ္ဌမူလနက္ခတ္တိနာမ-ဇေဋ္ဌမူလနက္ခတ်
 သဘင်မည်သည်၊ဟောတိ၊ရာဇာ-သည်၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်သဘင်ကို၊ ယောသာ
 ပေတွာ-ကြွေးကြော်စေ၍၊ ဆဏံ-ပွဲသဘင်ကို၊ ကရောထ-န်လော၊ ဣတိ-သို့၊
 အမစ္စေ-တို့ကိုလည်း၊ အာဏာပေတွာ-၍၊ စတ္တာလီသ ပုရိသ သဟဿပရိ
 ဝါရော-လေးသောင်းသော ယောကျ်ားအခြံအရံရှိသည်၊(ဟုတွာ)၊နဂရမှာ-
 မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ မိဿက ပဗ္ဗတော-သည်၊(အတ္ထိ၊)
 တေန-သို့ မိဂဝံ-သားကောင်တို့ကို အပျော်လိုက်၍ ညှဉ်းဆဲခြင်းကို၊ ကိဋ္ဌိတု
 ကာမော-ကစားလိုသည်၊(ဟုတွာ၊) ပါယာသိ- သွားပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊
 တသ္မိ ပဗ္ဗတေ-၌၊ အမိဝတ္ထာ - စိုးအုပ်၍ နေသော၊ ကော-သော၊ ဒေဝတာ-
 သည်၊ ရညော-အား၊ထေရေ-တို့ကို၊ဒဿေဿာမိ-ပြအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 ရောဟိတ မိဂရှုပ်-စိုင်သမင် အသွင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အဝိဒူရေ-၌၊ တိဏ
 ပဏ္ဏာနိ- မြက်သစ်ရွက်တို့ကို၊ ခါဒမာနာပိယ - ခဲစားသကဲ့သို့၊ စရတိ - လှည့်
 လည်၏၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထို စိုင်သမင်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ ပမတ္ထံ- မေ
 လျော့နေခိုက်ကို၊ ဝိဇ္ဇိတံ-ပစ်ခွင်းခြင်းငှါ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊[အပျော်ကစားခြင်း
 ဖြစ်၍ ပြေးနေတုန်း ပစ်ရမှ ပျော်သည်-ဟုလို၊]ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဇိယံ-လေး
 ညှိကို၊ ဖေါဇေသိ-ခါပြီ၊(တနည်း၊) ဇိယံ ဖေါဇေသိ-ညှိသံပေးပြီ၊ မိဂေါ-
 စိုင်သမင်သည်၊ အမ္မတ္ထလမဝံ-သရက်ကုန်းလမ်းကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပလာ
 ယိတံ-ပြေးခြင်းငှါ၊ အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော-

နောက်မှ နောက်မှ၊ အနုပန္နန္တော-အစဉ်လိုက်လျက်၊ အမ္မတ္ထလမေဝ-သရက် ကုန်းသို့သာ၊ အဘိရုဟိ-တက်ပြီ၊ မိဂေါပိ-သည်လည်း၊ ထေရနံ-တို့၏၊ အဝိ ဒူရေ-၌၊ အန္တရဓာယိ-ကွယ်ပျောက်ပြီ။

မဟိန္ဒတ္ထရော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အဝိဒူရေ-၌၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၌၊ မင်္ဂယေဝ-ငါတပါးတည်းကိုသာ၊ ရာဇာ-သည်၊ ပဿတု-မြင်စေသတည်း၊ ဣတရေ-ငါမှတပါးအခြားသူတို့ကို၊ မာ ပဿတု-မမြင်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အမိဋ္ဌဟိတ္တာ-၌၊ [အများကိုမြင်လျှင် ကြေခံမည်စိုး၍ တပါးတည်းမြင်အောင် မိဋ္ဌာန်တော်မူသည်။] တိဿ တိဿ-တိဿ၊ ဟိဿ၊ ဣတော-ဤ အရပ်သို့၊ ဟေ-လာလော့၊ ဣတိ၊ အာဟ-ခေါ်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သုတ္တာ-၌၊ စိန္တေသိ- (တိ)။ ဣမသ္မိံ ဒီပေ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ဇာတော - မွေးဖွားသူသည်၊ ဝါ- မွေးဖွားသူမှန်လျှင်၊ မံ - ကို၊ တိဿာတိနာမံ - တိဿဟူသော အမည်ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ အာလပိတံ - ခေါ်ခြင်းငှါ၊ သမတ္ထောနာမ - စွမ်းနိုင်သူ မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဆိန္ဒ ဘိန္ဒ ပဋ္ဌရော-သော၊ ဘဏ္ဍု-သော၊ ကာသာဝ ဝသနော-ဖန်ရည်ဆိုးအပ်သော အဝတ်ရှိသော၊ အယံ ပန-ဤသူသည်ကား၊ မံ-ကို၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ အာလပတိ-၏၊ အယံ-ဤသူသည်၊ ကော- အဘယ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိနုခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ မနုဿောဝါ - လူ လေလော၊ အမနုဿောဝါ-နတ်လေလော၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ)။ ထရော- သည်၊ အံဟ၊ (တိ).... မဟာရာဇ - ဇာ၊ မယံ - တို့သည်၊ ဓမ္မရာဇဿ- တရားမင်း ဘုရား၏၊ သာဝကာ - စကားတော်ကို နားထောင်ကြကုန်သော၊ သမဏာ-ရဟန်းတို့တည်း၊ တဝ-အသင် ဒကာတော်၏ (အပေါ်၌)၊ အနု ကမ္မာယ ဝေ - လျော်စွာ တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကြောင့်သာလျှင်၊ ဇမ္ဗုဒီပါ-မှ၊ ဣဓ- ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတာ-လာခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ- ပြီ) [သင့်အတွက် သက်သက် ဇမ္ဗုဒိပ်မှလာခဲ့သည်၊ လူလား နတ်လား ဟု တွေးမနေနှင့်-ဟုလို၊ “အနု-လျော်စွာ+ကမ္မာ-တုန်လှုပ်တတ်” ဟူသည် ကရုဏာတည်း။]

[သမဏ ရှိကြောင်းကို မသိဘူး မကြားဘူးတဲ့ “ သမဏာ မယံ မဟာ ရာဇ ” ဟု မိန့်လေသလော - ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၍ ကြားဘူးကြောင်းကို ပြလို သောကြောင့် “ တေနစ ” စသည်မိန့်။] စ - ဆက်၊ တေန သမယေန - ၌၊ ဒေဝါနိပိယတိဿ မဟာရာဇာစ - သည်၎င်း၊ အသောကဓမ္မရာဇာစ- သည် ၎င်း၊ အဒိဋ္ဌသဟာယကာ-မမြင်အပ်ဘူးသော အဆွေတော်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ [အဒိဋ္ဌာ (ဟုတ္တာ) သဟာယာ အဒိဋ္ဌသဟာယာ။] စ = ဆက်။

ဒေဝါနံ ပိယတိဿ မဟာရာဇဿ-၏။ ပုညာနုဘာဝေန - ပုဂ္ဂိုလ်၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဆာတက ပဗ္ဗတပါဒေ - ဆာတဝါဟ တောင်ခြေ၌၊ [ဆာတဝါဟဿနာမ ပဗ္ဗတဿ ပါဒေ၊] ကေမိ-တခုသော၊ ဝေဠုဂုံဓမ္မ - ဝါးရုံ၌၊ ရထယဋ္ဌိပမာဏာ- ရထားနှင့်တိ ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဝါ - ရထားအလံရိုး ပမာဏရှိကုန်သော၊ [အာယာမတောစ(အရှည်)အာဝနတောစ(လုံးပတ်) ရထပတောဒေန သမပ္ပမာဏာတိ တီသု ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ ဂဏ္ဍိပဒေ ပန “ရထဿ ဇေယဋ္ဌိ ပမာဏာတိ ဝုတ္တံ၊] တိဿော-၃ မျိုးကုန်သော၊ [အမျိုးအစား ၃မျိုး-ဟူလို၊] ဝေဠုယဋ္ဌိယော-လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန်လျော်ကန်သော ဝါးပင်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိသု-ပေါ်ပေါက်ကုန်ပြီ၊ [အဘိသေကသမကမာလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇိသု , ဝေဠုရိပိ ဝက္ခမာန အစ္စရိယာနံ ပါတုဘာဝေါ (အဘိသိက် ခံခြင်းနှင့်တပြိုင်နက် ပေါ်လာပုံ) ဝေဒိတဗ္ဗော။] ကော- ဝါးပင်တမျိုးသည်၊ လတာယဋ္ဌိနာမ-လတာယဋ္ဌိမည်၏၊ ကော-ဝါးပင်တမျိုးသည်၊ ပုပ္ဖယဋ္ဌိနာမ-မည်၏၊ ကော-သည်၊ သကုဏယဋ္ဌိနာမ-မည်၏။

တာသု-ထို ဝါးပင်တို့တွင်၊ လတာယဋ္ဌိ-လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော နွယ်ဝါးသည်၊ ရဇတဝဏ္ဏာ- ငွေအဆင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တံ-ထို ဝါကိုး၊ အလင်္ကရိတွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နလတာ - ဖြစ်သောနွယ်သည်၊ ကဉ္စဝဏ္ဏာ- ရွှေအဆင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ခါယတိ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ကား၊ ပုပ္ဖယဋ္ဌိယံ- လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ပန်းဝါး၌၊ နိလဝိတ လောဟိတော ဒါတ ကာဠဝဏ္ဏာနိ- အညို, အရွှေ, အနီ, အဖြူ, အမဲ အဆင်းရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ - တို့သည်၊ သုဝိဘတ္တ ဝဏ္ဏ ပတ္တကိဉ္စက္ခာနိ - ကောင်းစွာ ဝေဘန်အပ်သော ညာတံ, အရွက်, ဝတ်မှု ဝတ်ဆန်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ - ၍၊ ခါယန္တိ- ထင်ရှားကုန်၏၊ သကုဏ ယဋ္ဌိယံ - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ငှက်ဝါး၌၊ ဟံသ ကုတ္တုဋ ဇီဝ ဇီဝကာဒယော - ဟင်္သာ , ရေကြက် , ဇီဝဗိုး အစရှိကုန်သော၊ သကုဏာ-တို့သည်၎င်း၊ နာနပ္ပကာရာနိ-အထူးထူးသော အပြားရှိကုန်သော၊ စတုပ္ပဒါနိစ-အခြေလေးချောင်းရှိသော သားကောင်တို့သည်၎င်း၊ သဇီဝါနိပိယ- အသက်ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (အရှင်တို့ကဲ့သို့) ခါယန္တိ- ထင်ရှားကုန်၏။

စ-သာကေကား၊ ဒီပဝံသေပိ - ဒီပဝင်၌လည်း၊ ဆာတပဗ္ဗတပါဒမိ၊ ပေ၊ သဏ္ဍိတာထိ-သဏ္ဍိတာ ဟူသော၊ တေ-ဤဝါယာစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီး... [ဆာတပဗ္ဗတပါဒမိ-ဆာတဝါဟ တောင်ခြေ၌၊ တယော-၃မျိုးကုန်သော၊ [ဆန်းကြောင့် “တယော” ဟု ဆိုထားသည် တိဿောဟု

မှတ်။] ဝေဠုယဋ္ဌိယော - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ဝါးပင်
 တို့သည်။ အဟု - ဖြစ်ကုန်ပြီ။ သေတာ - ဖြူသော ဝါးပင်သည်။ ရဇတယဋ္ဌိဝ-
 ငွေလက်ကိုင်ဒုတ်ကဲ့သို့၊ (ဟောတိ)။ လတာ - နွယ်ဝါးသည်။ ကဋ္ဌနသန္နိဘာ-
 ရှေ့အဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိ၏။ နိလာဒိ-အညိုအစရှိသော၊ ယာဒိသံ-
 အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်းသည်။ (အတ္ထိ-လောက၌ရှိ၏။) ပုပ္ဖယဋ္ဌိမှိ-
 လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ပန်းဝါး၌၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်
 သော၊ (ပုပ္ဖံ အတ္ထိ) သကုဏယဋ္ဌိမှိ - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော
 ငှက်ဝါး၌၊ သကုဏာ - တို့သည်။ သရူပေနေဝ-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်သာ၊
 (အရှင်ဇာတိသိသာ) သက္ကိတာ-ကောင်းစွာ တည်ကုန်၏။]

သမုဒ္ဒတောပိ - သမုဒြာမှလည်း၊ အဿ-ထို ဒေဝါနိပိယတိဿမင်းတို့၊
 မုတ္တာမဏိဝေဠုရိယာဒိ အနေကပိဟိတံ - ပုလဲ , ပဒမြား , ကြောင်မျက်ရွဲ
 အစရှိသော များသော အပြားရှိသော၊ ရတနံ - ရတနာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိ - ပေါ်
 ပေါက်ပြီ။ ပန - ဆက်၊ တမ္ပပဏ္ဍိယံ- ၌၊ ဟယမုတ္တာ - မြင်းသဏ္ဍာန် ရှိသော
 ပုလဲ၎င်း၊ [အဿရူပသဏ္ဍာနာ မုတ္တာ၊] ဝဇမုတ္တာ-ဆင်သဏ္ဍာန်ရှိသော ပုလဲ
 ၎င်း၊ ရထမုတ္တာ-ရထားသဏ္ဍာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ အာမလကမုတ္တာ-ရှစ်ရှား
 သီး သဏ္ဍာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ ဝလယမုတ္တာ-လက်ကောက်သဏ္ဍာန်ရှိသော
 ပုလဲ၎င်း၊ အဂ္ဂိလိဝေဠုကမုတ္တာ-လက်စွပ်သဏ္ဍာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ ကကုဒ
 ဖလမုတ္တာ-ရေခတ်ကံသီးသဏ္ဍာန်ရှိသောပုလဲ၎င်း၊ ပါကတိမုတ္တာ - ပကတိ
 သဘောရှိသောပုလဲ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌ - ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ မုတ္တာ-ပုလဲတို့
 သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိံ သု - ပေါ်ပေါက် ကုန်ပြီ၊ သော - ထို ဒေဝါနိ ပိယတိဿမင်း
 သည်၊ တာ ယဋ္ဌိယောစ-ထို ဝါးတို့ကို၎င်း၊ တာ မုတ္တာစ-ထိုပုလဲတို့ကို၎င်း၊
 အညံ-အခြားသော၊ ဗဟုံ-များစွာသော၊ ရတနံစ- ကို၎င်း၊ အသောကဿ-
 မည်သော၊ ဓမ္မရဗျော - အား၊ ပဏ္ဏာကာရတ္ထာယ - လက်ဆောင် ပဏ္ဏာ
 အကျိုးငှါ၊ ပေသေသိ-ပို့ပြီ။

အသောကော-သည်၊ ပသီဒိတာ-ကြည်ညို၍၊ တဿ-ထို ဒေဝါနိ ပိယ
 တိဿမင်း၏ (အထံသို့) ဆတ္တံ- ထီးဖြူတော်ကို၎င်း၊ စာမရံ-စာမရိသားခြီး
 ခြင်ခတ်ကို၎င်း၊ ခဝ္ဗံ-သန်လျက်ကို၎င်း၊ မောဠိံ-မကိုဠ်ကို၎င်း၊ ရတနပါဒုကံ-
 ရတနာခြေခွင်းကို၎င်း၊ ပဉ္စ-၅ မျိုးကုန်သော၊ ရာဇကကုဒဘဏ္ဍာနိ-မင်းအား
 ထိုက်သော မြတ်သော ဘဏ္ဍာတို့ကို၊ ဝါ-မင်းမြှောက်တန်ဆာ ဘဏ္ဍာတို့ကို၊
 [ရာဇာရဟဥတ္တမဘဏ္ဍာနိ၊] ပဟိဏိ -ပို့ပြီ၊ အညံ- အခြားသော၊ အဘိသေ
 ကတ္ထာယ-အဘိသိက် အကျိုးငှါ၊ ဗဟုဝိဇံ-များသော အပြားရှိသော၊ ပဏ္ဏာ

ကာရံစ-လက်ဆောင် ပဏ္ဍာကိုလည်း၊ (ပဟိဏိ၊) သေယျထိဒံ- အဘယ်
 လက်ဆောင်ပဏ္ဍာကို၊ (ပဟိဏိ-သနည်း၊) သင်္ခံ-လက်ျာရစ်လည်သော
 ခရုသင်း၎င်း၊ ဂင်္ဂေဒိတံ - ဂင်္ဂါရေ၎င်း၊ ငမုမာနံ - အရေအဆင်း တိုးပွား
 ကြောင်း တန်ဆာမှုန့်၎င်း၊ [ဝမုမာနန္တိ - အလင်္ကာရ စုဏ္ဏံ (ဖျက်နားချေ
 ပေါင်ဒါမှုန့်)၊ နဟာန စုဏ္ဏံ (ရေချိုးဆပ်ပျာမှုန့်) တိ ကေစိ၊] ဝဋံသတံ-
 ဥျားဆောက်ပန်း၎င်း၊ ဘိင်္ဂါရံ - ရွှေကရား၎င်း၊ ဝါ - ရွှေရေတကောင်း၎င်း၊
 နန္ဒိယာဝန္တံ-နန္ဒိယာဝန္တုရွှေခွက်၎င်း၊ [ကာကပဒသဏ္ဍာနာ မင်္ဂလတ္ထံ ကတာ
 သုဝဏ္ဏဘာဇနဝိကတိ=ကျီးခြေသဏ္ဍာန်ရှိသော နှစ်သက်စတွယ် လက်ျာရစ်
 လည်သော ရွှေခွက်အထူး၊] သိဝိကံ - ထမ်းစင်၎င်း၊ ကညံ - မင်းသွီး၎င်း၊
 ကဋ္ဌန္တံ-ယောက်မ၎င်း၊ ဝါ-ဇွန်း၎င်း၊ အဓောဝိမံ-မဖွပ်မလျော်ထိုက်သော၊
 ဝါ-ဖွပ်လျော်တွယ် မလိုသော၊ ဒုဿယုဂံ-ဝတ်လဲတော် အစုံ၎င်း၊ [ကိလိဋ္ဌေ
 ဇာတေ အဂ္ဂိမိ ပက္ခိတ္တမတ္တံ ပရိသုဒ္ဓဘာဝံ ဥပဝစ္ဆန္တိ အဓောဝိမံ ဒုဿယုဂံ၊]
 ဟတ္ထပုဇ္ဇနံ-လက်သုတ်ပဝါ၎င်း၊ ဟရိစန္ဒနံ- စန္ဒကူးရွှေ၎င်း၊ အရုဏဝဏ္ဏ
 မတ္တိကံ-အရုဏ် အဆင်းရှိသော မြေညက်၎င်း၊ အဉ္စနံ-မျက်စဉ်း၎င်း၊ ဟရိဋ
 ကံ - ဆေးဖန်ခါးသီး၎င်း၊ အာမလကံ - ဆေးရှစ်ရှားသီး၎င်း၊ ဣတိ - ဤ
 လက်ဆောင် ပဏ္ဍာတော်ကို၊(ပဟိဏိ-ပို့ပြီ။) စ-သာကေကား၊ ဒီပဝံသေဝိ-
 ဌလည်း၊ ဝါလဗီဇနိ မုဏ္ဏိသံ၊ပေ၊ပါဟေသိ အသောကဂ္ဂယောတိ-ဝါလဗီဇနိ
 မုဏ္ဏိသံ၊ပေ၊ပါဟေသိ အသောကဂ္ဂယော ဟူသော၊ ဧတံ - (ဂါထာဝစနံ)-
 ကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

အသောကဂ္ဂယော-အသောက အမည်ရှိသော မင်းသည်၊ ပုညကမ္မာဘိ
 နိဗ္ဗတ္တံ-ပုဉ်းတံတော်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါလဗီဇနိ - သားမြီးခြင်ခတ်ကို၎င်း၊
 ဥဏ္ဏိသံ - နဖူးသင်းကျစ်ကို၎င်း၊ ဆတ္တံ - ထီးဖြူကို၎င်း၊ ခဝ္ဂံ - ကို၎င်း၊ ပါဒုကံ-
 ကို၎င်း၊ ဝေဌနံ - ဥျားရစ်ခေါင်းပေါင်းကို၎င်း၊ [ခေါင်းပေါင်းကြီးကုလား
 များ၏ ခေါင်းပေါင်း။] သာရပါမင်္ဂံ-ကောင်းမြတ်သော ရတနာ ဆောံလုံး
 ချည်ကို၎င်း၊ [ဥတ္တမံ ရတနပါမင်္ဂံသုတ္တံ။] ဘိင်္ဂါရံ-ရွှေကရားကို၎င်း၊ နန္ဒိဝန္တကံ-
 နန္ဒိဝန္တကရွှေခွက်ကို၎င်း၊ ပေ၊ အဓောဝိမံ - မဖွပ် မလျော်အပ်သော၊ ဝါ-

ဟရိစန္ဒနံ။ ။ဟရိဝဏ္ဏစန္ဒနံ-ရွှေအဆင်းရှိသော (ဝါသော) စန္ဒကူး၊ လောဟိတ
 စန္ဒနံဝါ - (တနည်း) စန္ဒကူးနီ၊ ဂေါသိတစန္ဒနန္တိ အတ္ထော၊ တံ ဟိ ဥဒ္ဓနေ ကုထိတ
 တေလမ္ပိ ပက္ခိတ္တမတ္တံ သကလမ္ပိတေလံ အဂ္ဂိံ ဝ နိဗ္ဗာပနသမတ္တံ စန္ဒနံ၊ တေနေဝ ဂေါသိတ
 စန္ဒနန္တိ ဝုတ္တံ၊ (စန္ဒကူးနီကို ဂေါသိတစန္ဒကူးဟု ခေါ်အပ်သည်။) ဂေါသဒ္ဓါသည်
 ရေ အနက်ဟော၊ ဂေါဝိယ + သိတံ-မြေသေ့+ စန္ဒနံ-တည်း၊ ဂေါသိတစန္ဒနံ။

ဖွပ်လျော်ဘွယ် မလိုသော၊ ဝတ္ထကောဋီကံ - ဝတ်လဲတော် အစုံကို၎င်း၊ သော
 ဝဏ္ဏပီတိ - ရှေ့ခွက်ကို၎င်း၊ ကဋုတ္တု - ကို၎င်း၊ မဟန္တိ - များသော အဘိုး
 ရှိသော၊ ဝါ - အဘိုးများစွာထိုက်သော၊ ဟတ္ထပုဋ္ဌနံ - ကို၎င်း၊ ကာဇံ-
 ထမ်းပိုးဖြင့် ထမ်းဆောင်အပ်သော၊ (တထမ်းသော) အနောတတ္ထောဒကံ-
 အနဝတတ်ရေကို၎င်း၊ (တနည်း) အနောတတ္ထောဒကံ ကာဇံ- အနဝတတ်
 ရေတထမ်းကို၎င်း၊ ဥတ္တမံ-ကောင်းမြတ်သော၊ ဟရိစန္ဒနံ-စန္ဒကူးရွှေကို၎င်း၊
 ဝါ-ဝေါသိတစန္ဒကူးနီကို၎င်း၊ နာဂမာဟတံ-နဂါးတို့ ဆောင်ပို့ အပ်သော၊
 [မ-အာဂုံ]အရုဏဝဏ္ဏမတ္ထိကံ-ကို၎င်း၊ အဉ္စနံ-ကို၎င်း၊ ပေမဟန္တိ-သော၊
 အမတောသမံ- အမြိုက်ဆေးလုံးကို၎င်း၊ သုဗကာဟဋံ - ကျေးတို့ဆောင်ပို့
 အပ်သော၊ သုဂန္ဓိ - ကောင်းသော အနံ့ရှိသော၊ သဠိဝါဟသတံ - ဝါဟ
 ဇ် ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သာလိံ-သလေးစပါးကို၎င်း၊ ပါဟေသိ-
 ပို့ပြီ။

စ - ဆက်၊ ကေဝလံ - ဓမ္မလက်ဆောင်မဘက် သက်သက်၊ တေ အာမိသ
 ပဏ္ဏာကာရိ-ဤ အာမိသလက်ဆောင်ကိုသာ၊ န(ပေသေသိ)-ပို့ သည်မဟုတ်
 သေး၊ ဣမံ ဓမ္မပဏ္ဏာကာရမ္ဘိ- ဤ ဓမ္မလက်ဆောင်ကိုလည်း၊ ပေသေသိကိရ-
 ပို့လိုက်သတတ်၊ (ကိ)၊ “အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ ပေသဒ္ဓါ သရဏမုပေဟိ” တိ
 “အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ ပေသဒ္ဓါ သရဏ မုပေဟိ” ဟူ၍၊ ပေသေသိ - ပို့ လိုက်ပြီ၊
 [အဟံ-ကွဲနိုင်သည်၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ- မြတ်စွာဘုရားကို၎င်း၊ ဓမ္မဉ္စ - တရားတော်ကို၎င်း၊
 သံဃဉ္စ - အရိယာသံဃာတော်ကို၎င်း၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော-
 ဆည်းကပ်ပါပြီ၊ သကျုပုတ္တဿ - သာကီဝင်မင်းသား မြတ်ဘုရား၏၊ သာသ
 နေ - သာသနာတော်၌၊ ဥပါသကတ္ထံ - ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို၊ ဒေသေသိ -
 လျှောက်ထားပါပြီ၊ ဥတ္တမေ - မြတ်သော၊ ဇိနသာသနေ - ဘုရားသာသနာ
 တော်၌၊ တီသု-ရတနာသုံးပါး ဟူကုန်သော၊ ဣမေသု ဝတ္ထုသု-ဤဝတ္ထုတို့၌၊
 တံပိ-အသင် အဆွေတော်သည်လည်း၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေဟိ-ကြည်ညိုစေပါ
 လော၊ သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)-ယုံကြည်သောသဒ္ဓါဖြင့်၊ [ယ ကြေသည်၊ သရဏံ-
 ဟူ၍၊ ဥပေဟိ-ဆည်းကပ်ပါလော့။]

အမတောသမံ။ ။ ဝေဓနာမိကာ-ဤ အမတောသမ အမည်ရှိသော၊ ဂုဠိကဇာတိ-
 သကြားလုံးမျိုးတည်း၊ အမတသဒိသ ကိစ္စတ္တာ- အမြိုက်ဆေးနှင့်တူသော ကိစ္စရှိသည့်
 အတွက်၊ ဝေဓုစ္စတိ-ဤသို့ အမတောသမဟူ၍ ဆိုအပ်၏၊ တံပန ရာဇုနံ မုဒေသောဓန
 နဟာနပရိယောသာနေ (မျက်နှာသစ်ပြီး ရေချိုးပြီး အဆုံး၌) မဟတာ ပရိဟာရေန
 (များစွာသော အဆောင်အယောင်ဖြင့်) ဥပနေန္တိ - ဆက်သကြရကုန်၏။ [အကျယ်ကို
 သာရတ္ထမှာ ရှု။]

သွာယံရာဇာ-သည်၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ [အရှင်မဟိန္ဒနှင့်တွေ့ရာနေ့၊] အသောက ရညာ - သည်၊ ပေသိတေန-ပို့ လိုက်အပ်သော၊ အဘိသေကေန-အဘိသိက် အဆော်အဥးဖြင့်၊ ကေမာသာဘိသိက္ခော- အဘိသိက်သွန်းအပ်သောမင်း၏ တလရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-မှန်း၊ ဝိသာခါ ပုဏ္ဏမာယံ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ အဿ - ထိုမင်းကို၊ အဘိသေကံ - အဘိသိက် သွန်းလောင်းမှုကို၊ အကံသု- နံပြီ၊ [ထိုခေတ်ကစ၍ ယနေ့အချိန်တိုင်အောင် ကဆုန်လပြည့်နေ့၌ အဘိသိက် သွန်းကြသတတ်၊ အဘိသိက်သွန်းပုံ အစီအစဉ်ကို သာရတ္ထမ္မာ၅။] သော-ထို မင်းသည်၊ အစီရဿုတံ-မကြာမြင့်မီက ကြားအပ်သော၊ တံ သာသနပ္ပဝတ္ထိ- ထို သာသနာတော်၏ အကြောင်းကို၊ အနုဿာရမာနော - မပြတ်အမှတ်ရ နေစဉ်၊ ထေရဿ-၏၊ သမဏာမယံ၊ ပေ၊ သာဝကာတိ-ကာ ဟူသော၊ တံ ဝစ နံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ အယျာ-အရှင်မြတ်တို့သည်၊ အာဂတာနုခေါ- ကြွလာကြ ကုန်လေပြီလော၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ အာဝုဓံ - ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ - ချ၍၊ သမ္မောဒနီယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ ကထံ-ကို၊ ကထယမာနော - ပြောဆိုလျက်၊ ကေမန္တံ - ၌၊ နိသီဒိ - ထိုင်ပြီ၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဆိုသနည်း၊ အာဝုဓံ၊ ပေ၊ အတ္ထု ပသညိတန္တိ-အတ္ထုပ သညိတံဟူ၍၊ (အာဟ-ပြီ).... [ရာဇာ-သည်၊ အာဝုဓံ-ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာန-၍၊ ကေ မန္တံ-၌၊ ဥပါဝိသိ-ကပ်ဝင်ပြီ၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်ပြီး၍၊ ဗဟံ-များစွာသော၊ အတ္ထုပ သညိတံ- အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ်သောစကားကို၊ သမ္မောဒိ - ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပြောဆိုပြီ။]

စ-ဆက်၊ တသ္မိံ-ထိုမင်းသည်၊ သမ္မောဒနီယကထံ-ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ ကုရမာနော ယေဝ - ပြုနေစဉ်ပင်၊ တာနိပိ စတ္တာလိသ ပုရိသသဟဿာနိ-တို့သည်လည်း၊ အာဂတာ - ၍၊ သမ္မဝါရေ သံ-ခြံရံကြကုန်ပြီ၊ တဒါ - ၌၊ ထေရော - သည်၊ ဣတရေဝိ-ဒိမိမှတပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဆဇနေ-မြောက်ယေံသော လူတို့ကို၊ ဒသေသိ-ပြုပြီ၊ ရာဇာ- သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ဣမေ - ဤသူတို့သည်၊ ကဒါ - အဘယ်အခါ၌၊ အာဂတာ- လာပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ယေဝ - လျှင်၊ (အာဂတာ- နံပြီ)၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣဒါနိပန- ကား၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ အညေဝိ - အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဂ္ဂပါ - ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ သမဏာ-တို့သည်၊ သန္တိ-ရှိပါကုန်သေးသလော၊ ဣတိ- ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္တိ-ကုန်၏၊ တေရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ဇမ္ဗု ဒီပေါ-သည်၊ ကာသာဝပဇ္ဇောတော- သင်္ကန်းရောင်ဖြင့် တောက်ပ၏၊ ဣသိ

ဝါတပရိဝါတော-ရဟန်းတို့၏ ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်း ကွေးခြင်းဆန့်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော လေတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခတ်အပ်၏။ တသ္မိံ - ထိုဓမ္မုဒ္ဓိဝ် ဌှါ...တေဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာသုံးပါး ရှိကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပတ္တာ - ရောက်အပ် ရအပ်ပြီး သော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ - ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ စေတောပရိယ ကောဝိဒါ - သူတပါးစိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာသဝါ-ကုန်ပြီးသောအံသဝေါ ရှိကုန်သော၊ အရဟန္တာ- ရဟန္တာဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဿ - ၏၊ သာဝကာ - သာဝကတို့သည်၊ ဗဟု- များကုန်၏၊ ဣတိ (အာဟ) [ဤဝါထာ၌ အဘိညာဉ်ငါးပါး တိုက်ရိုက် လာ၏၊ ဒိဗ္ဗသောတကိုကား ထိုငါးပါးနှင့် ဆက်စပ်၍ ပါလာပြီဟု မှတ်၊]

ဘန္တေ-တို့၊ (တုမော) ကေန-အဘယ်ခရီးဖြင့်၊ အာဂတာ - ကြွလာခဲ့ကြ ကုန်သည်၊ အတ္ထ - ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဥဒကေန - ရေကြောင်းခရီးဖြင့်၊ နေဝ (အာဂတာ) - လာခဲ့ကြသည်မဟုတ်၊ ထလေန - ကုန်းကြောင်းခရီးဖြင့်၊ န (အာဂတာ)၊ ရာဇာ - သည်၊ အာကာ သေန-ဖြင့်၊ အာဂတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ အညာသိ - သိပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ရညော-မင်း၏၊ ဝါ-မင်းမှာ၊ ပညဝေယျတ္ထိယံ-ပညာထက်မြက်သူ၏ အဖြစ် သည်၊ အတ္ထိနုခေါ- ရှိလေသလော၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိမံသနတ္ထာယ - စုံစမ်းခြင်း အကျိုးငှါ၊ အာသန္ဓိ-အနီးဖြစ်သော၊ အဗ္ဗရုက္ခံ - သရက်ပင်ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အယံရုက္ခော-သည်၊ ကိံနာမော- အဘယ်အမည်ရှိသနည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ) ဘန္တေ - ရား၊ အဗ္ဗရုက္ခောနာမ- သရက်ပင်မည်ပါ၏၊ ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣမံပန အဗ္ဗ-ကိုကား၊ မုဉ္ဇိတွာ-လွှတ်၍၊ အညော-သော၊ အဗ္ဗော-သရက်ပင်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိသေး သလော၊ နတ္ထိ - မရှိတော့သလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ အညေဝိ- အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟု-န်သော၊ အဗ္ဗရုက္ခာ-တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိပါ ကုန်သေး၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမံ အဗ္ဗေ - ကို၎င်း၊ တေ အဗ္ဗေစ-တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ-လွှတ်၍၊ အညေ-န်သော၊ ရုက္ခာ-တို့သည်၊ အတ္ထိ နုခေါ-ရှိကုန်သေးသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ အတ္ထိ-ကုန်သေး၏၊ တေပန - ထိုသစ်ပင်တို့သည်ကား၊ န အဗ္ဗရုက္ခာ - သရက်ပင်မဟုတ်ပါကုန်၊ ဣတိ (အာဟ)၊ အညေ-န်သော၊ အဗ္ဗေစ-တို့ကို၎င်း၊ အနဗ္ဗေစ-သရက်ပင် မဟုတ်သည်တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အံညော - သော၊ ရုက္ခော- သည်၊ အတ္ထိ ပန-လော၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အယမေဝ အဗ္ဗရုက္ခော-ဤသရက်ပင် သာပါတည်း၊ ဣတိ (အာဟ)၊

မဟာရာဇ - ဇာ၊ သာဓု - ကောင်းပြီ၊ ပဏ္ဍိတော - ဉာဏ်ရှိသည်၊ အသိ-
 ဖြစ်ပါပေ၏၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဉာတကာ-ဆွေးမျိုးတို့သည်၊
 အတ္ထိပန-ရှိကုန်သလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ ဗဟူ-န်သော၊ ဇနာ-
 လူတို့သည်၊ အတ္ထိ - န်၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ တေ- ထို ဆွေးမျိုး
 တို့ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အညော-န်သော၊ ကေစိ-န်သော၊ အညာတကာဝိ-ဆွေးမျိုး
 မတော်သူတို့သည်လည်း၊ အတ္ထိ-န်သေးသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊
 အညာတကာ-တို့သည်၊ ဉာတကေဟိ-တို့ထက်၊ ဗဟုတရာ-သာ၍များပါကုန်
 ၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တဝ-၏၊ ဉာတကေစ-တို့ကို၎င်း၊ အညာ
 တကေစ-တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ - ၍၊ အညော - သော၊ ကေစိ-သည်၊ အတ္ထိ-
 လော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အဟမေဝ - ဒကာတော်သာပါတည်း၊
 ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သာဓု-ကောင်းပြီ၊ အတ္တာနာမ-မိမိမည်သည်၊
 အတ္တနော-၏၊ နေဝ ဉာတကော-ဆွေးမျိုးလည်းမဟုတ်၊ န အညာတကော-
 ဆွေးမျိုးမတော်သူလည်းမဟုတ်၊ ဣတိ (အာဟ)၊ အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊
 ရာဇာ-သည်၊ ပဏ္ဍိတော-ဉာဏ်ရှိ၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ အညာတံ - သိခြင်းငှါ၊ သက္ခိ
 သာတိ-စွမ်းနိုင်လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ္တံ-ကို၊ ကထေ
 သိ - ပြီ၊ [မူလပဏ္ဏာသ၌ ပါသည်၊ ရဟန်းပြုရပုံနှင့် ရဟန်းတို့၏ အကျင့်ကို
 နားလည်စေလို၍ ဤသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်။] ကထာ ပရိယောသာနေ-
 တရားစကား၏အဆုံး၌၊ ရာဇာ - သည်၊ တီသု - န်သော၊ သရဏေသု - တို့၌၊
 စတ္တာလီသာယ ပါဏ သဟဿေဟိ - လေးသောင်းသော သတ္တာတို့နှင့်၊
 သန္တိ-တကွ၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ။

စ-ဆက်၊ တင်္ဂဏညေဝ-ထိုဏ်၌ပင်၊ ရညော-ဘို့၊ တတ္ထံ-ပွဲတော် ထမင်း
 ကို၊ အာဟရိယိတ္ထ - ဆောင်ပို့ အပ်ပြီ၊ စ - ဆက်၊ ရာဇာ - သည်၊ သုတ္တန္တံ -
 စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ်တော်ကို၊ သုဏန္တောဝ - နာစဉ်ပင်၊ ဣမေသံ - ဤ
 အရှင်တို့အား၊ ဣမသ္မိံ ကာလေ - ၌၊ ဘောဇနံ - သည်၊ နကပ္ပတိ - မအပ်၊
 ဣတိ-သို့၊ အညာသိ-သိခဲ့ပြီ၊ [“ရတ္ထုပရတော၊ ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ”
 ဟု ကြားနာစဉ်ကပင် သိခဲ့ပြီ။] ပန-ထိုသို့ပင် သိပါသော်လည်း၊ အပုစ္ဆိတွာ-
 မမေးမူ၍၊ ဘုဉ္ဇိတံ-ငှါ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ , ဘန္တေ - တို့၊
 ဘုဉ္ဇိဿထ-ဘုန်းပေးပါကုန်လတံလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အမှာ
 ကံ-တို့အား၊ ဣမသ္မိံ ကာလေ-ဤအချိန်၌၊ ဘောဇနံ-သည်၊ နကပ္ပတိ-မအပ်၊
 ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကသ္မိံ ကာလေ-၌၊ ကပ္ပတိ-နည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊
 မဟာရာဇ-ဇာ၊ အရုဏဂ္ဂမနတော- အရုဏတ်ကံချိန်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ

မဇ္ဈိကသမယာ-*မွန်းတည့်ချိန်တိုင်အောင်၊ (ကပ္ပတိ-၏) ဣတိ(အာဟ)၊
 ဘန္တေ-တို့၊ နဂရံ- သို့၊ ဂစ္ဆာမ- သွားကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာ
 ရာဇ-ဇာ၊ အလံ-မသင့်၊ ဣဝေဝ-ဤအရပ်၌သာ၊ ဝသိဿာမ- နေရစ်ကုန်အံ့၊
 ဣတိ အာဟ၊ ဘန္တေ-ရား၊ တုမေ-တို့သည်၊ သစေ ဝသထ-အကယ်၍ နေရစ်
 ကုန်အံ့၊ (ဝေ သတိ-သော်)အယံ ဒါရကော-ဤသူငယ်သည်၊ အာဂစ္ဆတု-
 လိုက်ပါစေ၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ အယံဒါရကော - ဤသူငယ်
 သည်၊ အာဂတဖလော-လာပြီးသော ဖိုလ်ရှိ၏၊ ဝိညာတသာသနော-သိအပ်
 ပြီးသော ဘုရား အဆုံးအမတော်ရှိ၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာပေက္ခော-ရှင်အဖြစ်ကို ရှုစွဲ
 သူတည်း၊*ဝါ-ရှင်လောင်းတည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုပင်၊(မကြာခင်၊)ပဗ္ဗဇိဿတိ-
 ရှင်ပြုတော့လတံ့၊ ဣတိ (အာဟ)၊ [နဂိုရ်က လူဝတ်ကြောင်ဖြင့် ခေါ်ခဲ့ခြင်း
 မှာလည်း မိမိတို့ကို လူဖြစ်ကြောင်း သိဘို့ရန် ခေါ်ခဲ့ခြင်းတည်း၊ ယခုအခါ
 ထိုကိစ္စပြီးပြီ ဖြစ်၍ ရှင်ပြုပေးတော့မည်- ဟုလို၊] ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊
 တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ရထံ-ကို၊ ပေသေဿာမိ- ပိုလိုက်
 ပါအံ့၊ တံ- ထိုရထားကို၊ အဘိရူဟိတွာ - စီး၍၊ အာဂစ္ဆေယျာထ- ကြွလာ
 တော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ ဝဗ္ဗိတွာ-၍၊ ပတ္တဒိ-ပြီ။

ထေရော-သည်၊ ရညော-သည်၊ အစိရပတ္တန္တဿ- ဝဲသွားသော မင်း၏
 ကြာမြင့်သော ကာလမရှိသေးမီ၊ ဝါ-ဝဲသွား၍ မကြာမြင့်မီ၊ သုမနသာမဏေ
 ရံ-ကို၊ အံာမန္တေသိ-ခေါ်၍ ပြောပြီ၊(ကံ)၊ သုမန-န၊ ဟေိ - လာလော့၊ တံ-
 သည်၊ မဗ္ဗဿဝနဿ- တရားနာခြင်း၏၊ ကာလံ - အချိန်ကို၊ ယောသေဟိ-
 ကြွေးကြော်ချေလော့၊ ဣတိ- ဤသို့ ခေါ်၍ ပြောပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ ကိတ္တကံ
 ဌာနံ-အဘယ်မျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော အရပ်ကို၊ သာဝေန္တော - ကြားစေ
 လျက်၊ ယောသေမိ - ကြွေးကြော်ရပါမည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
 သကလံ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ - သီဟိုဠ် တကျွန်းလုံးကို၊ (သာဝေန္တော - လျက်၊
 ယောသေဟိ-လော့)၊ ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့
 လျှောက်၍၊ သာမဏေရော-သည်၊ အဘိညာပါဒကံ - အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ
 ဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ- ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ-၍၊ ဝုဋ္ဌာယ- ၍၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ-
 အဓိဋ္ဌာန်ပြီး၍(သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံး ကြားစေတည်း-ဟု မိဋ္ဌာန်၍)၊ သမာဟိ
 တေန-ကေသင်းစွာ အာရုံ၌ထားအမိသော၊ ဝါ-တည်ကြည်သော၊ ဖိတ္တေန-
 ဖြင့်၊ သကလံ- သော၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ - ကို၊ သာဝေန္တော - လျက်၊ တိက္ခတ္ထံ-
 ဝု ကြိမ်၊ မဗ္ဗသဝနဿ - ၏၊ ကာလံ - ကို၊ ယောသေသိ- ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
 တံသဒ္ဓံ - ကို၊ သုတွာ - ၍၊ ထေရာနံ - တို့၏၊ သန္တိကံ - သို့၊ ပေသေသိ - ပြီ။

(ကိ-အဘယ်သို့မှာ၍ စေလွှတ်သနည်း၊) တန္တေ-တို့၊ ကောစိ-တစုံတခုသော၊ ဥပဒ္ဒဝေါ-တေးရန်သည်၊ အတ္တိ ကိ- ရှိပါသလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးဘို့ရန် မှာ၍ စေလွှတ်ပြီ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ကောစိ-သော၊ ဥပဒ္ဒဝေါ- သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဓမ္မဿဝနဿ-၏၊ ကာလံ-ကို၊ ယောသာပယိမှ-ကြွေးကြော်စေကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ကထေတုကာမာ-ဟောလိုကုန်သည်၊ အမှ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

စပန-ထပ်၍ ဆက်ဥးအံ့၊ သာမဏေရဿ- ၏၊ တံ သဒ္ဓိ - ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဘုမ္မာ-မြေ၌ရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ အနုဿာဝေသို-တဆင့် ကြားစေကြကုန်ပြီ၊ ဧတေန ဥပါယေန - ဤနည်းဖြင့်၊ ယာဝ မြဟ္မာ လောကာ-မြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ အပ္ပဂစ္ဆိ-ပြန်၍တက်ပြီ၊ တေနသဒ္ဓေန- ကြောင့်၊ မဟာ - ကြီးစွာသော၊ ဒေဝတာသန္ဓိပါတော - နတ် မြဟ္မာတို့၏ အစည်းအဝေးသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ မဟန္တံ - သော၊ ဒေဝတာ သန္ဓိပါတံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ သမစိတ္တသုတ္တန္တံ-သမစိတ္တသုတ္တန်ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ [အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒုကနိပါတ်။] ကထာပရိယောသာနေ- ၌၊ အသင်္ချေယျာနံ - မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ် မြဟ္မာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဗဟု-န်သော၊ နာဂါစ-နဂါးတို့သည်၎င်း၊ သုပဏ္ဏာစ- ဝဠုန်တို့သည်၎င်း၊ သရဏေသု- တို့၌၊ ပတိဋ္ဌ ဟိ သု-န်ပြီ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-သည်၊ ဣမံ သုတ္တန္တံ - ဤ သမစိတ္တသုတ္တန်ကို၊ ကထယတော - ဟောတော်မူစဉ်၊ ယာဒိသော - အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဒေဝတာသန္ဓိပါတော - နတ်မြဟ္မာတို့၏ အစည်းအဝေးသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ မဟိန္ဒတ္ထေရဿာပိ - ၏လည်း၊ တာဒိသော - ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဝါ-ထိုမျှလောက်များပြားသော၊ (ဒေဝတာသန္ဓိပါတော-သည်) ဇာတော-ဖြစ်ပြီ။ [ယာဒိသောဝ၌(ဝ)ပိုဟန်တူ၏၊ ယာဒိသော တာဒိသောသည် ဣဝ၏ အနက်ပင်တည်း၊ ယာဒိသော(စ)ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ “စ-ဆက်”ဟုပေး။]

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ တဿာရတ္ထိယာ-၏၊ အစ္စယေန - လွန်ရာအခါ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရာနံ- တို့ဘို့၊ ရထံ- ကို၊ ပေသေသိ - စေလွှတ်ပြီ၊ သာရထိ-ရထားထိန်းသည်၊ ရထံ-ကို၊ ကေမန္တေ - ၌၊ ထပေတွာ - ထား၍၊ ထေရာနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ (ကိ)တန္တေ-တို့၊ ရထော-သည်၊ အာဂတော-ရောက်ပါပြီ၊ အဘိရူဟထ - စီးတော်မူကြပါကုန်၊ ဝန္တိဿာမ - သွားကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (အာရောစေသိ) ထေရာ-တို့သည်၊ မယံ-တို့သည်၊ ရထံ-ကို၊ န အဘိရူဟာမ-မစီးကုန်၊ [ဂိလာနမဟုတ်လျှင် မစီးကောင်းသောကြောင့်

မစီးကြ။] တွံ-သည်၊ ဂစ္ဆ-သွားနှင့်လော၊ ပစ္စာ-နောက်မှ၊ မယံ-တို့သည်၊ အာဂစ္ဆိဿာမ-လိုက်ခဲ့ကုန်အံ့၊ ဣတိ ဝတုာ-၍၊ ဝေဟာသံ- ကောင်းကင်သို့၊ အတ္တဂ္ဂတံာ - ပုံကြွ၍၊ အနုရာဓပုရဿ - အနုရာဓမြို့၏၊ ပုရတ္ထိမဒိသာယံ- အရှေ့အရပ်၌၊ ပဌမက စေတီယဋ္ဌာနေ-ပဌမကစေတီအရပ်၌ [နောင်အခါ စေတီတည်မည့်အရပ်၊] ဩတရိံသု - သက်ဆင်းတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၊ တံ စေတီယံ-ထိုစေတီကို၊ ထေရေဟိ - တို့သည်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ဩတိဏ္ဏဋ္ဌာနေ- သက်ဆင်းအပ်သောအရပ်၌၊ ကတတ္ထာယေဝ- ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပင်၊ ပဌမကစေတီယန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ရာဇာပိ- သည်လည်း၊ သာရထိ- ကို၊ ပေဓေတွာ-စေလွှတ်၍၊ အန္တော နိဝေသနေ-နန်းတော်တွင်း၌၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ပဋိယာဒေဝ-စီရင်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အမစ္စေ- တို့ကို၊ အာဏာ ပေသိ - စေခိုင်းပြီ၊ တာဝဒေဝ - ထို ခဏ၌ပင်၊ သဗ္ဗေ - တို့သည်၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ- ရှင်လန်း နှစ်သက်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အတိဝိယ-လျှင်၊ ပါသာဒိကံ-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ မဏ္ဍပံ- ကို၊ ပဋိယာဒေသု-စီရင်ကြကုန်ပြီ၊

ပုန-တဖန်၊ ရာဇာ-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဟိယျော-မနေ့က၊ ထေရော- သည်၊ သီလက္ခန္ဓံ - သီလအစုကို၊ ကထယမာနော - ဟောစဉ်၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနံ-မြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာသည်၊ နကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣတိ၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ အယျာ - တို့သည်၊ အာသ နေသု- ထိုင်ခုံအမြင့်နေရာတို့၌၊ နိသီဒိဿန္တိနုခေါ - ထိုင်ကြ ကုန်မည်လော၊ န နိသီဒိဿန္တိနုခေါ - မထိုင်ဘဲ နေကြကုန်မည်လော၊ ဣတိ (စိန္တေသိ) တဿ- ထိုမင်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တယန္တ သေဝ- ကြံစဉ်ပင်၊ သော သာရထိ- သည်၊ နဂရဒ္ဓါရံ - သို့၊ သဗ္ဗတ္ထော - ရောက်ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ ရောက်ခြင်း ကြောင့်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ပဌမတရံ-မိမိ၏ရှေးဥားစွာ၊ အာဂတံာ-ရေခံနှင့်၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ ဝါ-ဗန်း၍၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရူပန္တေ- ရုံနေသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပသန္တစိတ္တော-ကြည် ညိုသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ အာဂတံာ-၍၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဒေဝ- မြတ်၊ ထေရော- တို့သည်၊ အာဂတာ-န်ပြီ၊ ဣတိ (အာရော စေသိ) ရာဇာ-သည်၊ ရထံ - ကို၊ အာရုဋ္ဌာ - စီးတော်မူကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဒေဝ-မြတ်၊ န အာရုဋ္ဌာ-စီးထော်မမူပါကုန်၊ အပိစ-ထိုသို့ပင်စီးတော် မမူပါကုန်သော်လည်း၊ မမ-၏၊ ပစ္စတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ- ထွက်လာကုန်၍၊ ပဌမတရံ-စွာ၊ အာဂတံာ-ရောက်နှင့်၍၊ ပါစိနဒ္ဓါရေ-အရှေ့တံခါး၌၊ ဌိတာ- တည်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အာရောစေသိ။)

ရာဇာ - သည်၊ ရထုဋ္ဌိ - ကိုလည်း၊ နာဘိရူဟိံသု - စီးတော်မမူကြကုန်၊
 ဣတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ အယျာ-တို့သည်၊ ဥစ္စာသယန မတာသယန-
 ကို၊ န သာဒယိဿန္တိ-သာယာတော်မူကြလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဣတိ စိန္တေတွာ၊
 ဘဏေ-အမောင်တို့၊ တေနဟိ-တို့သို့ ဖြစ်လျှင်၊ ထေရာနံ - တို့သို့၊ ဘူမတ္ထရဏ
 သင်္ခေပေန-မြေအခင်း အသွင်ဖြင့်၊ ဝါ-မြေပေါ်၌ ခင်းပုံခင်းနည်းဖြင့်၊ အာ
 သနာနိ - နေရာတို့ကို၊ ပညပေထ - ခင်းကြကုန်၊ ဣတိဝတွာ၊ ပဋိပထိ - ရှေးရှု
 ဖြစ်သောလမ်းသို့၊ ဝါ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ ပထဝီ
 ယံ- ၌၊ တန္တိကံ-သပေါ်ဖျာကို၊ ဝါ- ဖျာကြမ်းကို၊ ပညပေတွာ- ၍၊ ဥပရိ-
 အထက်၌၊ ကောဇဝကာဒိနိ-ကော်ဇော အစရှိကုန်သော၊ စိတ္တတ္ထရဏာနိ-
 ဆန်းကြယ်သော အခင်းတို့ကို၊ ပညပေသုံ-ပြီ၊ ဥပ္ပါဒ ပါဌက-ဖြစ်ပုံကိုမှတ်၊
 နိမိတ်ဖတ်တတ်သူတို့သည်၊ ဝါ-နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာတို့သည်၊ ဒိသွာ -၍၊
 ဒါနိ-၌၊ ဣမေဟိ-ဤထေရ်တို့သည်၊ ပထဝီ-ကို၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ပြီ၊ ဣမေ-ဤ
 ထေရ်တို့သည်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပဿ-၏၊ သာမိကာ-ဆရာအရှင်တို့သည်၊ ဘဝိဿ
 န္တိ-ဖြစ်ကုန်လတံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ဖျာကရိံသု-ဖျာဒိတ်စကား ပြောကြားကြကုန်
 ပြီ၊ ရာဇာဝိ-သည်လည်း၊ ဂတ္တာ - အကြိုသွား၍၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ- ၍၊
 မဟိန္ဒတ္ထရဿ-၏၊ ဟတ္ထတော-မှ၊ ပတ္တိ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ မဟတိယာ-
 ကြီးစွာသော၊ ပူဇာယစ-ပူဇော်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သက္ကာ ရေနစ-ကောင်းစွာပြုခြင်း
 ဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-အရိအသေပြုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ထေရေ-တို့ကို၊ နဂရံ-သို့၊ ပခဝသေ
 တွာ - ဝင်စေ၍၊ အန္တောနိဝေသနံ - နန်းတော်တွင်းသို့၊ ပဝေသေသိ - ပြီ၊
 ထေရော-သည်၊ အာသနပညတ္တိံ - နေရာခင်းပုံကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အမှာကံ-တို့၏၊
 သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ သကလလင်္ကာဒိပေ-အလုံးစုံသော လင်္ကာ
 ကျန်း၌၊ ဝါ-အလုံးစုံသောသီဟိုဠ်ကျန်း၌၊ ပထဝီဝိယ-မြေသည်ကဲ့သို့၊ ပတ္တဋီ-
 ပြန့်နှံ့သည်၎င်း၊ နိစ္စလဉ္စ-မတုန်မလှုပ်သည်၎င်း၊ ဟုတွာ-၍၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ-
 တည်လတံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေန္တော-လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ။

ဘူမတ္ထရဏ သင်္ခေပေန။ ။ဘူမတ္ထရဏာကာရေန- မြေ၌ခင်းအပ်သော အခင်း
 (ခင်းပုံခင်းနည်း) ဖြင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ အတ္ထရဏံ-ခင်းခြင်းတည်း၊ ဘူမတ္ထရဏံ၊ ဘူမတ္ထ
 ရဏေ-မြေဝယ်ခင်းပုံ အခြင်းအရာ၌ + သင်္ခေပေါ-ထည့်သွင်းအပ်သော ခင်းပုံ ခင်း
 နည်းတည်း၊ ဘူမတ္ထရဏ သင်္ခေပေါ-နည်း။

ဥပ္ပါဒပါဌက။ ။နိမိတ္တပါဌက၊ နေမိတ္တိကာတိ အတ္ထော၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ခြင်း
 (ဖြစ်ပုံ) တည်း၊ ဥပ္ပါဒေါ- ခြင်း၊ ထိုဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြသော (ဤ အကြောင်း
 ဖြစ်လျှင် နောင်ခါ ဤအကျိုးဖြစ်လိမ့်မည်-ဟု အကြောင်းနိမိတ်ကို ပြသော) နိမိတ္တ
 ကျမ်းတတ်သူကို “ဥပ္ပါဒပါဌက” ဟု ခေါ်သည်။

ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ပဏီတေန-သော၊ ခါဒနီယေန - ဖြင့်၎င်း၊
 ဘောဇနီယေ-ဖြင့်၎င်း၊ သဟတ္ထာ-ဖြင့်၊ သန္တပေတော-ကောင်းစွာ တင်းတိမ်
 စေပြီး၍၊ သမ္ပဝါရေတွာ-ကောင်းစွာ ပယ်မြစ်စေပြီး၍၊ အနုဠာဒေဝိပုဗ္ဗခါနိ-
 အနုဠာဒေဝီအမှူးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စုတ္တိသတာနိ-ငါးရာသောမောင်းမတို့ကို၊
 ထေရာနံ-တို့ကို၊ အဘိဝါဒနံ-ကို၎င်း၊ ပူဇာသက္ကာရဉ္စ-ပူဇော်မှု၊ အရိအသေ
 ပြုမှုကို၎င်း၊ ကရောန္တု - ပြုလှည့်ကြကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ ပက္ခောသာပေတွာ-
 ခေါ်စေ၍၊ ကေမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-
 ဆွမ်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ သပရိဇနဿ-အခြွေအရံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ရညော-
 မင်းအာမ မဗ္ဗရတနဝဿံ - တရားရတနာတည်း ဟူသော ဗိုလ်းကို၊ ဝသေ
 န္တော-ရွာစေလျက်၊ ပေတဝတ္ထံ - ပေတဝတ္ထုကို၎င်း၊ ဝိမာနဝတ္ထံ - ကို၎င်း၊
 သစ္စသံယုတ္တဉ္စ - ကို၎င်း၊ ကထေသိ- ပြီ၊ ထေရဿ - ၏၊ တံဓမ္မဒေသနံ - ကို၊
 သုတွာ-နာရ၍၊ တာနိ ပဉ္စုတ္တိသတာနိပိ-ထို ငါးရာသော မောင်းမတို့သည်
 လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလံ-ကို၊ သန္တာကံသု(သန္တိ + အကံသု)-ဇုန်မှောက်
 ပြုကြကုန်ပြီ၊ ယေတေ မနုဿာ-အကြင်လူတို့သည်၊ ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးနေ၌၊
 ဝါ-မနေ့တုန်းက၊ မိဿကပဗ္ဗတေ-၌၊ ထေရေ-တို့ကို၊ အဒ္ဓသံသု-ဖူးမြင်ခဲ့ကြရ
 ကုန်ပြီ၊ တေပိ-ထိုလူတို့သည်လည်း၊ တေသုတေသု ဌာနေသု-တို့၌၊ ထေရာနံ-
 တို့၏၊ ဂုဏေ-တို့ကို၊ ကထေန္တိ - ပြောကုန်၏၊ တေသံ- ထိုသူတို့၏(စကားကို)၊
 သုတွာ-၍၊ မဟာဇနကာယော- သည်၊ ရာဇင်္ဂဏေ - မင်းယင်ပြင်၌၊ သန္တိ
 ပတိတွာ-၍၊ မဟာသဒ္ဓိ - ကျယ်စွာသော အသံကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ ဒေသော သဒ္ဓေါ-သည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ဒေဝ-မြတ်၊
 နာဂရာ-မြို့သူ မြို့သားတို့သည်၊ ထေရေ - တို့ကို၊ ဒဋ္ဌံ - ဖူးမြော်ခြင်းငှါ၊ ဝါ-
 ဖူးမြော်ခွင့်ကို၊ န လဘာမ-မရကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိရဝန္တိ - မြည်တမ်းကြပါ
 ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ သံတော်ဥျးတင်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဣမ - ဤ နန်းတော်
 တွင်းသို့၊ သစေ ပဝိသိဿန္တိ- အကယ်၍ ဝင်လာကုန်အံ့၊ (ဝေံသတိ) ဩကာ
 သော-နေရာအရပ်သည်၊ န ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဝါ-ဆန့်လိမ့်မည်

ပေတဝတ္ထံ၊ ပေ၊ ကထေသိ။ ။ ဒေသနာဝိမိကုသလော ထေရော - ဒေသနာ
 စီစဉ်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သော ထေရ်သည်၊ ဇနဿ သံဝေဂံ ဇနေတုံ, ပဌမံ ပေတဝတ္ထံ
 ကဓထတွာ - သေလွန်သူတို့၏ အကြောင်းကို ပြသော ပေတဝတ္ထုကို ပဌမဟော၍၊
 တဒနန္တရံ သံဝေဂဇာတံ ဇနံ အဿာသေတုံ သဂ္ဂကာထာဝသေန ဝိမာနဝတ္ထံ
 ကထေတွာ တဒနန္တရံ ပဋိလဒ္ဓဿာသာနံ (ရအပ်သော သက်သာရာ ရှိသူတို့အား)
 မာတ္တေ အဿာဒိ ကရောထ၊ နိဗ္ဗာန မမိဂန္တံ ဝါယထောတိ သစ္စပဋိဝေဓတ္တာယ
 ဥဿာဟံ ဇနေန္တော အန္တေ သစ္စသံယုတ္တံ ကထေသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဘဏော-တို့၊ ဝစ္ဆယ- ကုန်၊ ဟတ္ထိသာလံ- ဆင်တင်းကုန်ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတွာ- သုခိသင်၍၊ ဝါလုကံ - သဲကို၊ အာကိရိတွာ- လောင်းထည့်၍၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ - ငါးမျိုးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖါနိ- တို့ကို၊ ဝိကိရိတွာ- ကြံဖြန့်၍၊ စေလဝိတာနံ-အဝတ်မျက်နှာကြက်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ- ဖွဲ့ကြက်၍၊ မင်္ဂလဟတ္ထိဋ္ဌာနေ-မင်္ဂလာ ဆင်တော်တည်ရာ အရပ်၌၊ ထေရာနံ- တို့သို့၊ အာသနာနိ- နေရာတို့ကို၊ ပညပေထ - ကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ - ပြီး၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ တထာ-ထိုအမိန့်အတိုင်း၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဝတ္တံ-၍၊ နိသီဒိတွာ- ၍၊ ဒေဝဒူတ သုတ္တန္တံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီး၊ ကထာပရိယောသာနေ-တရားစကား၏ အဆုံး၌၊ ပါဏသဟသံ- သတ္တာတထောင်သည်၊ သောတာပတ္ထိဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ- တည်ပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဟတ္ထိသာလာ-သည်၊ အတိသမ္မာဓာ-အလွန် ကျဉ်းမြောင်း၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရေ- မြို့တော်၏ တောင်တံခါး၌၊ နန္ဒနဝနုယျာနေ - နန္ဒနဝနု ဥယျာဉ်၌၊ အာသနံ - ကို၊ ပညပေသို - န်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ နိသီဒိတွာ - ၍၊ အာသိဝိသောပမသုတ္တံ- ကို၊ ကထေသိ-ပြီး၊ တဒ္ဓိ-ထိုအာသိဝိသောပမ သုတ်ကိုလည်း၊ သုတွာ-နာရ၍၊ ပါဏသဟသံ-သည်၊ သောတာပတ္ထိဖလံ-ကို၊ ပဋိလဘိ-ရပြီ၊ ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ အာဂတဒိဝသတော-ရောက်လာရာ နေ့မှ၊ ဒုတိယဒိဝသေ - နှစ်ရက်မြောက် နေ့၌၊ အမုဒေတယျ သဟသာနံ= အခွဲအားဖြင့် သုံးထောင်သော သတ္တာတို့ ၏၊ ဝါ- နှစ်ထောင့်ငါးရာသော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ထေရဿ-သည်၊ နန္ဒနဝနေ- နန္ဒနုဥယျာဉ်၌၊ အာဂတာဂတာဟိ-လာကုန် လာကုန်သော၊ ကုလိတ္တိဟိ- အမျိုးကောင်း မိန်းမတို့နှင့်၎င်း၊ ကုလသုဏှာ ဟိ- အမျိုးကောင်း ချွေးမတို့နှင့်၎င်း၊ ကုလကုမာရိဟိ-အမျိုးကောင်း အပျို တို့နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိံ၊ သမ္မောဒမာနဿေဝ-ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပြောဟော နေစဉ်ပင်၊ သာယနသမယော-ညနေချိန်သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ ကာလံ-အချိန်ကို၊ သလ္လက္ခေတွာ- မှတ်သား၍၊ ဒါနိ-၌၊ မိဿကပဗ္ဗတံ- သို့၊ ဝစ္ဆာမ- နအံ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဥဋ္ဌဟိ- ထတော်မူပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ ဘန္တေ-တို့၊ ကတ္ထ - အဘယ်အရပ်သို့၊ ဝစ္ဆယ - ကြွတော် မူကြမလို့ ပါနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ နိဝါသန ဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ (ဝစ္ဆာမ- သွားကြမလို့၊) ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ တေ-ထို အမတ်တို့သည်၊ ရညော-အား၊ သံဝိဒိတံ-သံတော်ဥျားတင်ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ [ရညော နိဝေဒနံ (သိစေခြင်း-သံတော်ဥျားတင်ခြင်း) ကတွာ။]

ရာဇာနမတေန - မင်း၏အလိုဖြင့်၊ အာဟံသု - လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊
 ဘန္တေ - တို့၊ ဣဒါနိ - ဌှိ၊ တတ္ထ - သို့၊ ဝန္တံ၊ - ဌှိ၊ အကာလော - အချိန် မဟုတ်
 တော့ပေါ့၊ ဣဒမေဝ နန္ဒနဝနုယျာနံ - ဌှိ နန္ဒနဝန ဥယျာဉ်သည်ပင်၊ အယျာနံ -
 တို့၏၊ အာဝါသဋ္ဌာနံ - နေရာ အရပ်သည်၊ ဟောတု - ဖြစ်ပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊
 (အာဟံသု) အလံ - မသင့်၊ ဂစ္ဆာမ - အံ့၊ ဣတိ - ဌှိ သို့ မိန့်တော် မူကုန်ပြီ၊
 [ပုရဿ အစ္စာသန္တတ္တာ (နန္ဒနဥယျာဉ်က မြို့နှင့် အလွန်နီးသည့်အတွက်)
 သာရပွဲ န ဟောတိ - မလျှောက်ပတ်၊ ဣတိ - ထို ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိပန္နော အာဟာ၊]
 ပုန - တဖန်၊ ရညော - ၏၊ ဝစနေန - ဖြင့်၊ အာဟံသု - န်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ - တို့၊
 ရာဇာ - သည်၊ အာဟ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ မမ - ၏၊ ပိတုသန္တကံ - ခမည်းတော်၏ ဥစ္စာ
 ဖြစ်သော၊ မေယဝနံနာမ - မေယဝနံမည်သော၊ တေ ဥယျာနံ - ဌှိ ဥယျာဉ်
 သည်၊ နဂရတော - မြို့မှာ နာတိဒူရံ - ဝေးလည်း မဝေးလွန်းပါ၊ နာစ္စာသန္တံ -
 နီးလည်း မနီးလွန်းပါ၊ ဂမနာ ဝမန သမ္ပန္တံ - သွားလမ်း ပြန်လမ်းနှင့်လည်း
 ပြည့်စုံပါ၏၊ ဣတ္ထ - ဌှိ မေယဝနံဥယျာဉ်၌၊ ထေရာ - တို့သည်၊ ဝါသံ - နေခြင်းကို၊
 ကပ္ပေန္တု - ပြုတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ (အာဟ - လျှောက်ပါပြီ၊ ဣတိ - သို့၊
 အာဟံသု - တဆင့်လျှောက်ကြကုန်ပြီ။) ပေ။

ရာဇာပိ - သည်လည်း၊ တဿာရတ္ထိယာ - ၏၊ အစ္စယေန - ጌ၊ ထေရဿ - ၏၊
 သဗီပံ - အနီးသို့၊ ဂတံ - ጌ၊ သုခဿယိတဘာဝံ - ချမ်းသာစွာ ကျိန်းစက်ရ
 သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ - ጌ၊ ဘန္တေ - ရား၊ ဘိက္ခုသံဃဿ - အား၊
 အာရာမော - အာရာမ်သည်၊ ကပ္ပတိ - အပ်ပါသလော၊ ဣတိ - သို့၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊
 ထေရော - သည်၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ကပ္ပတိ - ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝတွာ - ጌ၊ အနု
 ဇာနာမိဘိက္ခဝေ အာရာမန္တိ - ဟူသော၊ ဣမံသုတ္တံ - ဌှိ ပါဠိတော်ကို၊ အာဟရိ -
 ဆောင်တော်မူပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ တုဋ္ဌော - နှစ်သက်သည်၊ ဟုတွာ - ጌ၊ သုဝဏ္ဏ
 ဘိင်္ဂါရံ - ရွှေကယားကို၊ ဝါ - ရွှေရေတကောင်းကို၊ ဂဟေတွာ - ጌ၊ ထေရဿ -
 ၏၊ ဟတ္ထေ - လက်၌၊ ဥဒကံ - အလှူရေရောက်ကို၊ ပါတေတွာ - ကျစေ၍၊ [(တနည်း)
 ပါပေတွာ - ရောက်စေ၍] မဟာမေယဝနုယျာနံ - ကို၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ဥဒက

၂ ဥဒကံ ပါတေတွာ။ ။ ဥဒကန္တိ ဒက္ခိဏောဒကံ၊ စာအများ၌ပင် “ ပါတေတွာ ”
 ဟု ရှိ၏၊ သို့သော် မဟာဝါစီဝရက္ခန္ဓက၌ “ သံဃာ ၂ ဘက် ကွဲနေရာဝယ် တဘက်၌
 ဒက္ခိဏောဒကံရေကို လှူ၏၊ အခြားတဘက်၌ သင်္ကန်းကို လှူ၏ ” စသည်ဖြင့် လာ၏၊
 ထိုစကားကိုထောက်၍ “ ထေရဿ ဟတ္ထေ ဥဒကံ ပါပေတွာ ” ဟု ပါဠိရှုလျှင် ကောင်း
 မည်ထင်သည်၊ [ယခုကာလ၌ ရေတစက်တစက်ချသောရေစက်ချကား စာလဒ္ဒပလ္လာ
 မဟုတ်ပါ။]

ပါတေန-လက်ထည်းဝယ် ရေကျခြင်းနှင့်၊ သဟ-ကွ၊ ပထဝီ - သည်၊ ကမ္ဘိ-
 တုန်လှုပ်ပြီး၊ [နယုံလဆုတ် ၂ရက်နေ့၌ လှူသည်။] အယံ-ဤမြေလှုပ်ခြင်းသည်၊
 မဟာဝိဟာရေ-၌၊ ပဌမော-သော၊ ပထဝီကမ္မေါ-ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 ရာဇာ - သည်၊ ဘီတော-ကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍) ထေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ
 (ကိံ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ ပထဝီ-သည်၊ ကမ္မတိ-နည်း၊ ဣတိ
 (ပုစ္ဆိ) မဟာရာဇ-ဇာ၊ မာဘာယိ-လင့်၊ ဣမသ္မိံဒီပေ-၌၊ ဒသဗလဿ-၏၊
 သာသနံ-သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ-တံ၊ ဣဒဗ္ဗ-ဤဌာနသည်လည်း၊ ပဌမံ-သော၊
 ဝိဟာရဌာနံ-ကျောင်းတိုက် တည်နေရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-တံ၊ တေံ-ဤမြေ
 လှုပ်ခြင်းသည်၊ တဿ-ထို သာသနာတော် တည်လတ်ခြင်း၊ ဤဌာန၏ ပဌမ
 ကျောင်းတိုက်နေရာ ဖြစ်လတ်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ရှေ့ပြေးနိမိတ်တည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ မတ္တာယ-ထက်၊ ဘိယျောသော-လွန်စွာ၊ ပသီဒိ-ကြည်ညိုပြီး၊
 ထေရော-သည်၊ ပုနဒိဝသေဝိ-၌လည်း၊ ရာဇဂေဟေယေဝ - မင်းနန်းတော်
 ၌ပင်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ နန္ဒနဝနေ - ၌၊ အနမတဂ္ဂိယာနိ - အနမတဂ္ဂနှင့် စပ်ယှဉ်
 သော တရားတို့ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမ သုတ္တံ-အဂ္ဂိ
 က္ခန္ဓောပမသုတ်ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဧတေနေဝ ဥပါယေန - ဖြင့်ပင်၊ သတ္တဒိဝ
 သာနိ-လုံး၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဒေသနာ ပရိယောသာနေ-၌၊ အမုနဝမာနံ ပါဏ
 သဟဿာနံ-အခွဲအားဖြင့် ကိုးထောင်သော သတ္တာတို့၏၊ ဝါ - ရှစ်ထောင်
 ငါးရာသော သတ္တာတို့၏၊ မဗ္ဗာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊
 တတော - မှ၊ ပဌာယ-၍၊ နန္ဒနဝနံ- သည်၊ သာသနဿ - ၏၊ ဇောတိ ပါတု
 ဘာဝဋ္ဌာနံ-ထွန်းလင်းခြင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်ရာ အရပ်တည်း၊ ဣတိကတွာ- ဤ
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဇောတိဝနန္တိ နာမံ-ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ပန- ဆက်၊ သတ္တမေ
 ဒိဝသေ- ၌၊ ထေရာ - တို့သည်၊ အန္တေပုရေ - ၌၊ ရညော - အား၊ အပ္ပမာဒ
 သုတ္တံ-ကို၊ [အဂ္ဂိတ္ထရနိကာယ်၌လာသော မဟာ အပ္ပမာဒသုတ် (ရာဇောဝါဒ
 သုတ်လည်း ဟူ၏)]၊ ကထယိတွာ- ဟောပြီး၍၊ စေတိယဂိရိမေဝ - သို့သာ၊
 အဂမံသု-န်ပြီ။

အထခေါ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကိံ)၊ ထေရော-သည်၊
 အမှေ-တို့ကို၊ ဝါဠုန - တင်းကြပ်သော၊ ဩဝါဒေန - ဖြင့်၊ ဩဝဒတိ-ဆုံးမ
 တော်မူ၏၊ ဝစ္ဆေယျနုခေါ - ပြန်ကြွလိုလေသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ အမစ္စာ-
 တို့သည်၊ ဒေဝ-မြတ်၊ တုမှေဟိ-အရှင်မင်းမြတ်တို့သည်၊ ထေရော-ကို၊ အယာ
 စိတော - မတောင်းပန်အပ်ဘဲ၊ သယမေဝ - အလိုလိုသာလျှင်၊ အာဂတော-

ကြွလာတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုထေရ်၏ အနာပုစ္ဆာဝ-မပန်
 ပြောဘဲသာလျှင်၊ ဂမနဋ္ဌိ-ပြန်ကြခြင်းသည်လည်း၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်တန်ရာပါ၏၊
 ဣတိ အာဟံသု၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ရထံ - ကို၊ အဘိရူဟိ
 တ္တာ-၍၊ ဒွေ-နံသော၊ ဒေဝိယောစ - တို့ကိုလည်း၊ အာရောပေတွာ - တင်၍၊
 စေတိယဂိရိ-သို့၊ မဟစ္စံ-ကြီးကျယ်သော၊ (တနည်း)မဟစ္စာ-သော၊ ရာဇာနု
 ဘာဝေန - ဖြင့်၊ အဂမာသိ - ပြီ၊ ဂတ္တာ-၍၊ ဒေဝိယော-တို့ကို၊ ဧကမန္တံ-၌၊
 အပတ္တမာပေတွာ - ဖဲစေ၍၊ သယမေဝ - မိမိချည်းသာ၊ ထေရာနံ - တို့၏၊
 သမိဝံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တော - သွားလသော်၊ အတိဝိယ - အလွန်အကဲသာ
 လျှင်၊ ကိလန္တရူပေါ- ပင်ပန်းသူ၏အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိသည်၊ (ဘာဝ
 ပ္ပမာန)၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဥပသင်္ကမိ- ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ ပင်ပန်းစွာလာခြင်း
 ကြောင့်၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ ထေရော အာဟ (ကိ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ကသ္မာ-
 ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ ဧဝံ- သို့၊ ကိလမ မာနော-ပင်ပန်းခံလျက်၊ အာဂတော-
 လာရသနည်း၊ ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ တုမေ-တို့ကို၊ [တုမေ ဇာနနတ္ထန္တိ
 သမ္မန္ဓော(ဋီကာ)၊] မမ-အား၊ ဂါဠ-တင်းကြပ်သော၊ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊
 ဣဒါနိ-၌၊ အယျာ- အရှင်တို့သည်၊ (ထည့်)၊ ဂန္တ၊ ကာမာနုခေါ- ပြန်ကြွလို
 ကုန်လေသလော၊ ဣတိ-သို့ ဇာနနတ္ထံ-သိခြင်းအကျိုးငှါ၊ (အာဂတော- ပြီ)
 ဣတိ- ပြီ၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ မယံ- တို့သည်၊ န ဂန္တ၊ ကာမာ - ပြန်ကြွလိုကုန်
 သည်မဟုတ်၊ အပိစ-ထိုသို့ပြန်မကြွလိုကုန်သော်လည်း၊ အယံ-ဤအခါသည်၊
 ဝဿုပနာယိက ကာလောနာမ-ဝါကပ်ရာ အချိန်အခါမည်၏၊ တတြ-ထိုသို့
 ဝါကပ်ချိန်၌၊ သမဏေန-သည်၊ ဝဿုပနာယိကဋ္ဌာနံ- ဝါကပ်ရာ အရပ်ကို၊
 ဉာတံ-ငှါ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ဣတိ (အာဟ)။

တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ အရိဋ္ဌောနာမ-အရိဋ္ဌမည်သော၊ အမစ္စော-သည်၊
 ပဉ္စပဏ္ဏာသာယ - ငါးကျိပ် ငါးယောက်သော၊ ဇေဋ္ဌ ကနိဋ္ဌဘာတုကေဟိ-

မဟစ္စံ။ ။ “ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ အတ္ထော”
 ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “မဟစ္စံ” ဟု နိဂ္ဂဟိတန္တ ရှိစေရမည်၊ “မဟန္တဿ+ဘာဝေါ
 မဟစ္စံ-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ရာဇာနု
 ဘာဝ, ရစေ၊ သီလက္ခန် သာမညဇလသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “မဟစ္စာတိဝိ ပါဠိ” ဟု ရှိသေး
 ၏၊ အဖွင့်ကို ထို၏ ဋီကာသစ်မှာ ရှုပါ။

ပဉ္စပဏ္ဏာသာယ ။ ။ ဣတ္ထ စတုပညာသာယာတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဧဝံ ဟိ သတိ ဥပရိ ဝုဇ္ဇ
 မာနံ ဒွါသဋ္ဌိအရဟန္တာတိ ဝစနံ သမေတိ။ [၅၄ ယောဖြစ်မှ လာခဲ့တုန်းက ၇ ပါးနှင့်
 အရိဋ္ဌပါ ပေါင်း၍ ၆၂ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။]

နောင်တော် ညီတော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-ကွ၊ ရညော-၏၊ သမိပေ-၌၊ ဌိတော-လျက်၊ အာဟ-ပြီ(ကိံ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ အဟံ-သည်၊ ထေရာနံ- တို့၏၊ သန္တိကေ - ၌၊ ပဗ္ဗဇိတုံ-၄၊ ဣစ္ဆာမိ-၏၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘဏေ-အမောင်၊ သာဓု-ပြီ၊ ပဗ္ဗဇယု-လော၊ ဣတိ-သို့၊ ရာဇာ-သည်၊ အနုဇာနိတွာ-ခွင့်ပြု၍၊ ထေရံ-ကို၊ သမ္ပဋ္ဌိစ္ဆာ ပေသိ-လက်ခံစေပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်းပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တဒဟေဝ-ထိုနေ၌ပင်၊ ပဗ္ဗာဇေသိ - စေပြီ၊ သဗ္ဗေ - အလုံးစုံသော အမတ်တို့သည်၊ ခုရဂ္ဂေယေဝ-သင်တန်း၏ အဆုံး၌ပင်၊ ဝါ-ခေါင်းရိတ်အပြီး၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုကိံ သု-ပြီ၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တံဏေယေဝ - ၌ပင်၊ ကဏ္ဍကေန - ဆူးဖြင့်၊ စေတိယဂံဏံ-စေတီတော် အပြင်ကို၊ [ထိုအချိန်၌ စေတီ မရှိသေး၊] ပရိက္ခိ ပိတွာ-ကာရံပြီး၍၊ ဒွါသဋ္ဌိယာ-၆၂ လုံးသော၊ လေဏေသု-လိုက်တို့၌၊ ကမ္မ-အမှုကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ-စတည်စေ၍၊ နဂရမေဝ-သို့သာ၊ အဂမာသိ- ပြန်သွားပြီ၊ တေပိထေရာ-တို့သည်လည်း၊ ဒသဘာတိက သမာကုလံ - ဆယ်ယောက်သော ညီတော်နောင်တော်တို့ဖြင့်ရောပြုမ်းသော၊ ရာဇကုလံ-မင်းမျိုးကို၊ ပသာ ဒေတွာ- စေ၍၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ဩဝဒမာနာ-ဆုံးမကုန်လျက်၊ စေတိယ ဝိရိမ္ပိ-စေတီယတောင်၌၊ ဝဿံ-မိုင်းလပတ်လုံး၊ ဝသံ သု- နိပြီ၊ တဒါပိ - ၌လည်း၊ စေတိယဝိရိမ္ပိ-၌၊ ပဌမံဝဿံ-ပဌမဝါသို့၊ ဥပဂတာ - ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြေခံကျိပ် ၂ ပါးသော၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့သည်၊ အဟေသံ-နိပြီ။

အထ-၌၊ အာယသ္မာ မဟိန္ဒော- သည်၊ ဝုတ္တဝဿော - မိုင်းလပတ်လုံး နေပြီးသည်၊ (ဟုတွာ) ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ- တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ၌၊ ဥပေါသထ ဒိဝေ - ဥပုသ်နေ၌၊ ရာဇာနံ- ကို၊ တေဒဝေါစ၊ [သီတင်းကျွတ်လပြည့် နေ၌ ပဝါရဏာပြုပြီး၍ တလလွန်မှ နန်းတော်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် မိန့်တော်မူသတတ်၊] (ကိံ)၊ မဟာ ရာဇ-ဇာ၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ စိရဒိဋ္ဌော-ကြာမြင့်သော

ဒသဘာတိကသမာကုလံ။ ။ မုဋ္ဌသိဝမင်း၏သားတော်တို့သည် အဘယ၊ ဒေဝါနိ ပိယတိဿ၊ မဟာနာဂ၊ ဥက္ကိယ၊ မတ္တာတယ၊ သူရိယတိဿစသော အားဖြင့် ၁၀ ယေခံ ရှိသတတ်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ။ ။ ဘုရားရှင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဓာတ်တော်ကိုပင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဟု သုံးစွဲသည်။ အပေါင်း၏ အမည်ကို အစိတ်၌ တင်စားသော ဧက ဒေသျှူပစာရ စကားတည်း။ ဥပမာ- “သမုဗ္ဗေါ မယာ ဒိဋ္ဌော” ဟူရာ၌ သမုဗ္ဗါ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော မိမိမြင်ရာ အရပ်ကလေးကို သမုဗ္ဗေါဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲခြင်း ကဲ့သို့တည်း။ [အဝယဗေ သမုဒါယဝေါဟာရဝသေန ဝေမာဟာတိ ဒဋ္ဌမ္ပံ၊ ယထာ- သမုဗ္ဗေါ မယာ ဒိဋ္ဌောတိ။]

ကာလ၌ ဖူးမြင်အပ်ခဲ့ပြီ။ ဝါ- ဖူးမြင်ခဲ့ရသည်မှာ ကြာလှပါပြီ။ အနာထာ
 ဝါသံ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့နေခြင်းကို၊ ဝသာမ-နေကြရကုန်၏။ [ဝသိမှ-ဟု အတိတ်
 ကြိယာရှိသည်မှာ မကောင်း။] မယံ - တို့သည်၊ ဓမ္မဒီပံ - သို့၊ ဝန္တံ - ၄။
 ဣစ္ဆာမ-န်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)၊ ရာဇာ - သည်၊ အာဟ၊ (ကိ) ဘန္တေ-တို့၊
 အဟံ- ဒကာတော်သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ စတူဟိ-န်သော၊ ပစ္စယေဟိ- တို့ဖြင့်၊
 ဥပဋ္ဌဟာမိ-လုပ်ကျွေးပါ၏။ အယဉ္ဇ မဟာဇနော-သည်လည်း၊ တုမေ-တို့ကို၊
 နိဿာယ - ၍၊ တီသု သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ တုမေ-
 တို့သည်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ - ပုဂံးရိကုန်သည်၊ အတ္ထ - ဖြစ်ပါကုန် သနည်း၊ ဣတိ
 (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ နော-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ စိရဒိဋ္ဌော-ပြီ၊
 ဝါ-ပြီ၊ အဘိဝါဒန၊ ပေ၊ ဋ္ဌာနံ - ရှိခိုးမှု၊ ခရီးဥး ကြိုဆိုမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ အရို
 အသေပြုမှုကိုပြုရာအရပ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေန-ကြောင့်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ-န်သည်၊
 အမှ-န်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗု
 ဒ္ဓေါ- သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ 'အခဝါစုတ္တနန-
 မိန့်တော်မူခဲ့ကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့လျှောက်ပြီ။

မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိဉ္ဇာပိ ပရိနိဗ္ဗာတော-အကယ်၍ကား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
 မူပါပေပြီ၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပါသော်လည်း၊ အဿ-ထို
 မြတ်ဘုရား၏၊ သရီရ ဓာတုယော- သရီရဓာတ်တော်တို့သည်၊ [ကိုယ်တော်၏
 အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို “ သရီရဓာတု ” ဟု ဧကဒေယျ၊
 ပစာရအားဖြင့် ဆိုသည်။] တိဋ္ဌန္တိ-တည်ရှိကုန်သေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်
 မူပြီ၊ ဘန္တေ - တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ ထူပပတိဋ္ဌာနံ - ပုထိုးတော်တည်ခြင်းကို၊
 အာကင်္ခယ- အလိုတော် ရှိကုန်၏၊ ဣတိ - သို့၊ အညာတံ - သိအပ်ပါပြီ၊ ဝါ-
 နားလည်ပါပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ထူပံ-ပုထိုးတော်ကို၊ ကရောမိ-ပြုပါအံ့၊ ဒါနိ-
 ဌ၊ ဘူမိဘာဂံ-မြေအဘို့ကို၊ ဝိစိနာထ - ရွေးချယ်တော်မူပါကုန်၊ ဘန္တေ- တို့၊
 အပိစ-ထိုသို့ ပုထိုးတော်ကို ပြုလိုပါသော်လည်း၊ ဓာတုယော - ဓာတ်တော်
 တို့ကို၊ ကုတော-အဘယ်အရပ်မှာ၊ လစ္ဆာမ-ရနိုင်ပါကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့
 လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သုမနေန-သုမနေသာမဏေနှင့်၊ သဒ္ဓိံ- ကွ၊ မန္တေ
 ဟိ-တိုင်ပင်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ သာဓု - ပြီ၊ ဣတိ-
 သို့၊ ရာဇာ-သည်၊ သုမနံ- ကို၊ ဥပသက္ခမိတွာ - ၍၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊
 ဒါနိ-ဌ၊ ကုတော-မှာ၊ ဓာတုယော- တို့ကို၊ လစ္ဆာမ - ရပါကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ
 (ပုစ္ဆိ)၊ သုမနော အာဟ(ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တံ-သည်၊ အပ္ပေါဿုက္ကော-
 ဓာတ်တော်ရမူ၌ ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ (ဟုတွာ= ၍) ဝိထိယော - လမ်းတို့ကို၊

သောဓာပေတွာ - သုဗ်သင်စေပြီး၍၊ ဇေပဋ္ဌာက ပုဏ္ဏသဋ္ဌာဒီဟိ - တံခွန် , ကုက္ကား, ရေပြည့်အိုး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-၍၊ သ ပရိဇနော- အခြေအရံနှင့်တကွ၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ မသဒိယိတွာ - ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ- ဆော်တည်၍၊ သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရေ-အလုံးစုံသော တူရိယာဘဏ္ဍာ, တူရိယာ တီးသူတို့ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-စုဝေးတည်နေစေ၍၊ မင်္ဂလဟတ္ထိ - ကို၊ သဗ္ဗာ လင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတံ-အလုံးစုံသောတန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်ကို၊ ကာရာပေတွာ - ရှိ၎င်း၊ အဿ- ထို မင်္ဂလာဆင်၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ သေတ ဣတ္ထိ - တီးမြှူကို၊ ဥဿာပေတွာစ - စိုက်ထူစေပြီး၍၎င်း၊ သာယနသမယေ- ညနေချမ်းအခါ၌၊ မဟာနာဂ ဓနုယျာနာဘိမုခေါ-မဟာနာဂဝန် ဥယျာဉ်သို့ ရှေးရှု မျက်နှာမူလျက်၊ ယာဟိ - သွားပါလော့၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်ကေန်၊ တသ္မိ ဌာနေ-၌၊ ဓာတုယော-တို့ကို၊ လစ္ဆသိ-ရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ (အာဟာ)ရာဇာ- သည်၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗင်္ဂါ-ပြီ၊ ထေရာ-တို့သည်၊ စေတိယဂိရိမေဝ- သို့သာ၊ အဂမံသု- နံပြီ။

တကြ - ထိုစေတိယတောင်၌၊ အာယသ္မာ မဟာမဟိန္ဒုတ္တရော - သည်၊ သုမနသာမဏေရံ- ကို၊ အာဟ (ကို)၊ သာမဏေရ-ဏေ၊ တံ-သည်၊ ဂစ္ဆ- ချေ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ တဝ-၏၊ အယျကံ-ဘိုးတော်ဖြစ်သော၊ အသောကံ-သော၊ ဓမ္မရာဇာနံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ မမ-၏၊ ဝစနေန-ဖြင့်၊ (တနည်း) မမဝစနေန-ငါ့အပြောဖြင့်၊ ဝေ-သို့၊ ဝဒေဟိ-ပြောလေလော့၊ (ကို)၊ မဟာ ရာဇ-ဇာ၊ ဝေါ- သင်တို့၏၊ သဟာယော - အဆွေတော် ဖြစ်သော၊ ဒေဝါနံ ပိယတိသော-သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ပသန္ဓော - သည်၊ (ဟုတွာ) ထူပံ- ပုထိုးတော်ကို၊ ပတံဋ္ဌာပေတုကာမော - တည်စေ လို၏၊ တုမှာကံ - တို့၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဓာတု-သည်၊ အတ္ထိကိရ- ရှိသတတ်၊ တံ-ထို ဓာတ်တော်ကို၊ မေ- အား၊ ဒေဝ - ပေးလိုက်ပါကုန်၊ ဣတိ (ဝဒေဟိ)၊ တံ - ထိုဓာတ်တော်ကို၊ ဂဟေတွာ-ပြီး၍၊ ဒေဝရာဇာနံ-သော၊ သတ္တံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍။

သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရေ ဥပဋ္ဌာပေတွာ ။ ။ ကံသတာဋ္ဌာဒီ (ကြေးမောင်း အစရှိ သော) တာဋ္ဌံ (တီးခတ်အပ်သော အစိတ်အစိတ်သော တူရိယာသည်) အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ တာဋ္ဌာဝစရံ ဝုစ္စတိ အာတတပိတတာဒိ သဗ္ဗံ တူရိယဘဏ္ဍံ (တူရိယာဘဏ္ဍာ အပေါင်း) ပေ၊ ဧတ္ထသဟစရဏနယေန (တူရိယာနှင့်တူရိယာတီးသူ၏ တကွဖြစ်တက် နည်းအားဖြင့်) သဗ္ဗတူရိယဘဏ္ဍာနံ - တို့ကို၊ ဝါဒကာပိ - တီးမှုတ်တတ်သူတို့သည် လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဂဟေတုံ ဝဇ္ဇန္တိ၊ ဣတိ တေသဗ္ဗေ (ထိုတူရိယာ, တူရိယာတီးသူ အားလုံးတို့ကို) ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ သန္နိပါတာပေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝေ-သို့၊ ဝဒေဟိ- ပြောလေလော့၊ (ကိံ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊
 ဟတ္ထေ-၌၊ ဒက္ခိဏဒါဌာစ- လက်ယာစွယ်တော်၎င်း၊ ဒက္ခိဏက္ခန္ဓ-လက်
 ယာညှပ်ရိုးတော်၎င်း၊ (ဣတိ-သို့) နေ့ ဓာတုယော- ၂ ဆူသော ဓာတ်တော်
 တို့သည်၊ အတ္တိကီရ-ရှိကုန်သတတ်၊ တတော-တို့ ၂ ဆူသော ဓာတ်တော်တို့မှ၊
 တုမေ-တို့သည်၊ ဒက္ခိဏဒါဌ-ကို၊ ပူဇေထ-ပါကုန်၊ ဒက္ခိဏက္ခန္ဓံပန-ကိုကား၊
 မယံ-အား၊ ဒေထ-ပေးလိုက်ပါကုန်၊ ဣတိ (ဝဒေဟိ)၊ ဝေဉ္ဇ - ဤသို့လည်း၊
 နံ-ထိုသင်္ကြားကို၊ ဝဒေဟိ- ပြောလေဥးလော့၊ (ကိံ)၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊
 ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တုမေ- တို့သည်၊ အမေ - တို့ကို၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ပဟိဏိ
 တွာ-၍၊ ပမဇ္ဇထ-မေ့လျော့နေကုန်သနည်း၊ ဣတိ(ဝဒေဟိ-လော့၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဟ-မှာပြီ) ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိခေါ - လျှင်၊ သုမနော-သည်၊
 ထေရဿ ဝစနံ မမ္မင်္ဂိစ္ဆိတွာ၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ပတ္တစီဝရံ အာဒါယ
 ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂတိံ၊ ပါဠိပုတ္တန္တီရေ-ပါဠိပုတ်မြို့တံခါး၌၊ ဩရုယ-
 သက်ဆင်း၍၊ ရညော သန္တိကံ ဝတိံ၊ တေမတ္ထံ အာရောစေသိ။

ရာဇာ- သည်၊ တုဋ္ဌော-နှစ်သက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာမဏေရဿ - ၏၊
 ဟတ္ထတော ပတ္ထံ ဝဟေတွာ၊ ဝန္ဓေဟိ-နံသာတို့ဖြင့်၊ ဥမ္မနေတွာ-ပွတ်တိုက်၍၊
 ဝရမုတ္တသဒိသာနံ-မြတ်သောပုလဲနှင့်တူကုန်သော၊ ဓာတုနံ-ဓာတ်တော်တို့
 ဖြင့်၊ ပူရေတွာ - ပြည့်စေ၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော - ထိုသုမနသာမဏေသည်၊
 တံ-ထို ဓာတ်တော်ကို၊ ဝဟေတွာ - ပြီး၍၊ ဒေဝရာဇာနံ- သော၊ သတ္တံ-သို့၊
 ဥပသင်္ဂိမိ-ပြီ၊ ဒေဝရာဇာ သက္ကော၊ သာမဏေရံ- ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊
 ဝါ - မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊ ဘန္တေသုမန - အရှင်သုမန၊ ကိံ အာဟိဏ္ဏသိ -
 အဘယ့်ကြောင့် လှည့်လည်နေသနည်း၊ ဣတိအာဟ၊ [ရဟန်းတရားကိုတော့
 အားမထုတ်ဘဲ ဘွဲ့ကြောင့် ဟိုလယ် သည်လယ် လယ်နေသနည်း- ဟုလို၊]
 မဟာရာဇ-ဇာ၊ တံ-သည်၊ အမေ- တို့ကို၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ပေသေတွာ-၍၊
 ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပမဇ္ဇထိ-နည်း၊ ဣတိ (အာဟ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ နပ္ပမဇ္ဇာမိ-
 မမေ့မလျော့ပါ၊ ဝဒေဟိ-ပြောပါလော့၊ ကိံ-အဘယ်ကို၊ ကရောမိ-ပြုရပါ
 မည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ တုမ္မာကံ - တို့၏၊ ဟတ္ထေ- ၌၊ ဒက္ခိဏ

ပမဇ္ဇထ ။ ။ စာအုပ်များ၌ “ ပမဇ္ဇိတ္ထ ” ဟု နာမယောဂ အတိတ် ကြိယာကို
 တွေ့ရသော်လည်း မကောင်း၊ ထိုအချိန်တိုင်အောင် မေ့နေသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်သာ
 ကောင်း၏၊ ရှေ့၌ “ တုမေ ပူဇေထ ” ထောက်၍ ဤလည်း “ တုမေ ပမဇ္ဇထ ” ဟု
 မဟုတ်သာ ရှိသင့်သည်၊ သို့သော် နောက်၌ “ တံ ပမဇ္ဇထိ ” ရှိလတ်ဖြစ်၍ ဤပမဇ္ဇထ
 ဟု ရှိလျှင်လည်း ရှေ့နောက်ညီ၏။

ဒါဌာစ-၎င်း၊ ဒက္ခိဏက္ခကဉ္စ-၎င်း၊ (ဣတိ-သို့)ဋ္ဌေ-နံသော၊ ဓာတုယော-
 တို့သည်၊ အတ္ထိကိရ- နံသတတ်၊ တတော - ထို ၂ ဆူသော ဓာတ်တော်တို့မှ၊
 တုဓမ္မ ဒက္ခိဏဒါဌ ပူဇေထ၊ ဒက္ခိဏက္ခကဉ္စ ပန-ကိုကား၊မယံ-အား၊ ဒေထ-
 ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ-
 ဤသို့လျှင်၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဣန္ဒော-အရှင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သည်၊ ယောဇန
 ပုမာဏံ- တယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ မဏိထူပံ - ပဒမြားပုထိုးတော်
 ကို၊ ဥဒ္ဓါဇေတွာ-ဖွင့်၍၊ ဒက္ခိဏက္ခကဓာတုံ - လက်ယာ ညွှပ်ရိုးတော်ဓာတ်
 ကို၊ နိဟရိတွာ - ထုတ်ဆောင်၍၊ သုမနဿ- အား၊ အဒါသိ - ပြီ၊ သော-ထို
 သာမဏေသည်၊ တံ-ထိုဓာတ်တော်ကို၊ ဂဟေဘွာ-၍၊ စေတိယဝိနိမ္မိယေဝ-
 စေတိယတောင်၌သာလျှင်၊ ပတိဌာသိ-တည်ပြီ။

အထခေါ-၌၊ မဟိန္ဒပုဗ္ဗခါ- အရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝိ-
 နံသော၊ တေ မဟာနာဂါ-ထို ရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ အသောကဓမ္မရာဇေန-
 သည်၊ ဒိန္နဓာတုယော-ပေးအပ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို၊ စေတိယဝိနိမ္မိယေဝ-
 ၌သာလျှင်၊ ပတိဌာပေတွာ- တည်စေ၍၊ ဒက္ခိဏက္ခကံ - ကို၊ အာဒါယ - ၍၊
 ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယ-တိုးပွားသော အရိပ်ရှိရာအခါ၌၊ ဝါ- မွန်းလွဲအခါ၌၊
 မဟာနာဂဝနယျာနံ-သို့၊ အဂမံသု-နံပြီ၊ ရာဇာဝိ - သည်လည်း၊ သုမနေန-
 သည်၊ ဝတ္ထုပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ပူဇာသက္ကာရံ - ပူဇော်
 သက္ကာရကို၊ ကတွာ-၍၊ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဝရဂတော-မြတ်သော ဆင်ကျောက်ကုန်း
 ထက်၌ ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ မင်္ဂလဟတ္ထိမတ္ထကေ-မင်္ဂလာ
 ဆင်တော်ဥျားကင်း၌၊ သေတစ္ဆတ္ထိ-ထီးဖြူတော်ကို၊ ဓာရယမာနော-ဆောင်း
 လျက်၊ မဟာနာဂဝနံ-သို့၊ သမ္မာပုဏိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုမင်း၏၊ တေ-
 ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ အယံ - ဤ ဓာတ်တော်သည်၊ သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဓာတု-ဓာတ်တော် အစစ်သည်၊ သစေ(ဟောတိ)-အံ့၊ (ဧဝံ
 သတိ)၊ ဆတ္ထိ-ထီးဖြူတော်သည်၊ အပနမတု- ဖဲ၍ ညွတ်ပါစေသတည်း၊ မင်္ဂလ

ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယ။ ။ ပစ္ဆာဘတ္တိတိ အတ္ထော၊ ပစ္ဆာဘတ္တမေဝ ဟိ ဆာယာ
 ဝဇ္ဇတိ- မွန်းလွဲမှ အရိပ်သည် တိုးပွား၏၊ ဝဇ္ဇမာနကာ + ဆာယာ ဣတ္ထာတိ ဝဇ္ဇမာန
 ကစ္ဆာယာ။

ဆတ္ထိ အပနမတု။ ။ ဣဒံ သေတစ္ဆတ္ထိ (ဤ ငါဆောင်းထားသော ထီးဖြူသည်)
 သယမေဝ မေ သိသောပရိတော အပတ္တမေတွာ (အလိုလို ငါဥျားခေါင်းပေါ်မှ ဖဲ၍ =
 စောင်း၍) ဓာတုစင်္ကောဋကောဘိမုခံ ဟုတွာ (ဓာတ်တော်ကလပ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်၍)
 နမတုတိ အတ္ထော။

ဟတ္ထိ-သည်၊ ဇဏ္ဍကေဟိ - ပုဆစ် ဒူးဝန်းတို့ဖြင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟတု-
 တုပ်ဝပ်ပါစေ သတည်း၊ ဓာတုစင်္ဂောဋကံ - ဓာတ်တော်ပန်းကလပ်သည်၊
 မယံ-၏၊ မတ္တကေ- ဥးထိပ်၌၊ ပတိဋ္ဌာတု - တည်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ - သို့၊
 (တေဒဟေသိ)၊ ရညော-၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒေန-စိတ်ဖြစ်ခြင်းနှင့်၊ သဟ - တပြိုင်
 နက်၊ ဆတ္တံ-သည်၊ အပနမိ-ဖဲ့၍ ညွတ်ပြီ၊ ဟတ္ထိ-သည်၊ ဇဏ္ဍကေဟိ-တို့ဖြင့်၊
 ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ ပေရာဇာ - သည်၊ အမတေနေဝ - အမြိုက်ရေစင်ဖြင့်သာလျှင်၊
 အဘိသိတ္တ ဂတ္ထောဝိယ - ဥးထိပ်၌ သွန်လောင်းအပ်သော ကိုယ်ရှိသူကဲ့သို့၊
 ပရမေန - လွန်ကဲသော၊ ဝီတိပါမောဇ္ဇေန - နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းနှင့်၊
 သမန္တာဂစော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဓာတု - ကို၊
 ကိ-အဘယ်သို့၊ ကရောမ-ပြုရပါကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
 ဟတ္ထိကုမ္ဘမိယေဝ-ဆင်ဥးကင်း၌သာ၊ တာဝ ထပေဟိ- ထားပါဥးလော၊
 ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ရာဇာ - သည်၊ ဓာတုစင်္ဂောဋကံ - ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘ-၌
 ထပေဟိ-ပြီ၊ နာဂေါ-မင်္ဂလာဆင်တော်သည်၊ ပမုဒိတော-ဝမ်းမြောက်သည်၊
 (ဟုတ္တာ) ကောဉ္ဇနာဒံ - ကြီးကြာသံကို၊ နဒိ-ကြူးရင့်ပြီ၊ မဟာမေယော -
 သည်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ - တက်၍၊ ပေါက္ခရဝဿံ - ကြာဖက်ခိုင်းကို၊ (ကြာဖက်၌
 ကျသောခိုင်းကဲ့သို့ စွပ်စေလိုသူကိုသာ စွပ်သောခိုင်းကို၊) ဝဿိ - ရွာပြီ၊
 ဥဒကပရိယန္တံ - ရေအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ - ၍၊ မဟာဘူမိ
 စာလော - ကြီးစွာသော မြေလှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟေသိ - ပြီ၊ ပစ္စန္တေဝိ-ပစ္စ
 န္တရဇိ၌ သော်မှလည်း၊ (မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျားအရပ်၌ သော်မှလည်း၊)
 သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဿ-၏၊ ဓာတု - သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိနာမ - တည်တော်မူတုံ
 သေး၏၊ ဣတိ- ဤသို့တွေး၍၊ ဒေဝမနဿာ - တို့သည်၊ ပမောဒိသု - ကုန်ပြီ၊
 ဝေ-သို့လျှင်၊ ဣဒ္ဓါနဘာဝသိရိယာ-တန်ခိုးအာနုဘော်ဟူသော အသရေဖြင့်၊

မတ္တကေ ပတိဋ္ဌာတု။ ။ ထိုအချိန်၌ ဓာတ်တော်တည်ရာကလပ်သည် အရှင်မဟိန္ဒ
 လက်တော်၌ ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်မဟိန္ဒ၏လက်တော်မှ ဓာတ်တော်နှင့်တကွ
 ကြွလာ၍ ငါ၏ဥးထိပ်၌ တည်ပါစေသတည်းဟု မိဋ္ဌာန်သည်။ [ဣဒံ ဓာတုစင်္ဂောဋကံ
 ထေရဿ ဟတ္ထတော ဓာတုယာသဟ အာဂန္တာ သိရသ္မိံ မေ ပတိဋ္ဌာတုတိအတ္ထော။]

ပေါက္ခရဝဿံ။ ။ ပေါက္ခရပတ္တပ္ပမာဏံ (ကြာဖက်ပမာဏ ရှိသည်ဖြစ်၍) ဝလာ
 ဟကမဇ္ဈေ ဥဋ္ဌဟိတွာ ကမေန ဖရိတွာ (အစဉ်အတိုင်း ဖြန့်၍) တေမေတုကာမေယေဝ
 တေမယမာနံ (စိုစေလိုသူတို့ကိုသာ စိုစွပ်စေလျက်) မဟန္တံ ဟုတွာ ဝဿတိ။

ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ ပီတိ-ကို၊ ဇနယန္တော-ဖြစ်စေလျက်၊...မဟာဝီရော-
 ကြီးသောလုလ္လရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စာတုမာသိနိယာ-မိုဗ်း
 လေးလအဆုံး တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏမာယံ- လပြည့်နေ့၌၊
 ဣမ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဒေဝလောကမှာ-နတ်ပြည်မှ၊ အာဂတ္တာ - ကြွလာ
 တော်မူ၍၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘေ-ဆင်ဥျားကင်း၌၊ ပတိဋ္ဌိတော- ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့ ရှေး
 ဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

အထ - ၌၊ အဿ- ထိုမင်း၏၊ သော ဟတ္ထိနာဂေါ- သည်၊ အနေက
 တာဠာဝစရပရိဝါရိတော-များစွာသောတူရိယာဘဏ္ဍာ၊ တူရိယာ တီးသူ
 တို့သည် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အတိဝိယ-လျှင်၊ ဥဠာရေန-မွန်မြတ်သော၊
 ပူဇာသက္ကာရေန-ဖြင့်၊ သတ္တရိယမာနော-အရိအသေပြုအပ်သည် (ဟုတွာ)၊
 ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါဝ- အနော်အရပ်သို့ ရှေးရှုလျက်သ်၊ အပသတ္တန္တော-
 နောက်ဆုတ် နောက်ဆုတ်သွားလျက်၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော အရပ်
 ၌၊ နဂရဿ-၏၊ ပုရတ္ထိမဒ္ဒါရံ - သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ- ထို မြို့ရွှေတံခါး
 တိုင်အောင်၊ ဂတ္တာ-၍၊ ပုရတ္ထိမေနဒ္ဒါရေန-ဖြင့်၊ နဂရံ-သို့၊ ပေပူဇာယ-ကို၊
 ကရိယမာနာယ-ပြုအပ်စဉ်၊ ပေ၊ မဟေဇဝတ္ထုနာမ - မဟေဇဝတ္ထု မည်သော
 အရပ်သည်၊ [မဟေဇ နာမကေန ယက္ခေန ပရိဂ္ဂဟိတံ ကေံ ဒေဝဋ္ဌာနံ (နတ်
 ကွန်း)။] အတ္ထိတိရ-သတတ်၊ တတ္ထ-ထို မဟေဇဝတ္ထု အရပ်သို့၊ ဂတ္တာ- ၍၊
 ပုန - တဖန်၊ ထူပါရာမာဘိမုခေါယေဝ - ထူပါရုံသို့ ရှေးရှုသည် သာလျှင်၊
 ဟုတွာ၊ ပရိနိဝတ္ထိ-ပြန်နစ်ပြီ။

မဟာဝီရော ။ ။ မဟာပရက္ကမော၊ မဟာဝီရာဝယဝတ္တာ စေတ္ထ (ဓာတ်တော်က
 မဟာဝီရ ဘုရား၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောကြောင့်) သတ္ထုဝေါဟာရေန ဓာတုယောဝ
 နိဒ္ဒိဋ္ဌာ (ဘုရားနာမည်တော်ဖြင့် ဓာတ်တော်တို့ကို ညွှန်ပြသည်။) [ကေဒေယျူပစာ-
 ဟူလို။]

အပသတ္တန္တော ။ ။ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတောယေဝ- နောက်ဆုတ် နောက်ဆုတ်အား
 ဖြင့်ပင်၊ ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါ ဟုတွာ ဩသက္ကန္တော (ဆုတ်လသော်) ဂစ္ဆန္တောတိ
 အတ္ထော၊ [သက္က-ဂတေ (ဓာတ်ကျမ်း)၊] ကိဉ္စာပိ သေ ပစ္ဆိမဒိသံ န ဩလောကေတိ-
 နောက်ဆုတ်သွားနေရကား အနောက်အရပ်ကိုတော့ မကြည့်တာ မှန်တယ်၊ တထာပိ
 ပစ္ဆိမဒိသံ သန္တာယ ဂစ္ဆတိ - သို့သော် ပစ္ဆိမအရပ်ကို မှန်းပြီးသွားနေ၏၊ ဣတိ ပစ္ဆိမာ
 ဘိမုခေါတိ ဝုတ္တံ။

နဂရံ ပဝိသိတွာ ။ ။ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတောယေဝ အာဂန္တာ ဒ္ဒါရေ သမ္ပတ္တေ ပရိ
 ဝတ္တိတွာ (နောက်မဆုတ်ဘဲ ပြန်လှည့်၍) ဥဇုကေနေဝ နဂရံ ပါဝိသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စ-ဆက်၊ တေန သမယေန-၌၊ ထူပါရာမေ-ထူပါရုံ၌၊ ပုရိမကာနံ-ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဍံ-၃ဆူ ကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ - တို့၏၊ ပရိဘောဂ စေတိယဋ္ဌာနံ-ပရိဘောဂစေတီ တည်ရာအရပ်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ကိရ-ခဲ့၊ အတိတေ - လွန်လေပြီးသော အခါ၌၊ အယံဒီပေါ - ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသည်၊ ဩဇဒီပေါနာမ - ဩဇကျွန်း မည်သည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ အဘယောနာမ-မည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ အဘယပုရ်နာမ-အဘယပုရ မည်၏၊ စေတိယပဗ္ဗတော- သည်၊ ဒေဝကုဋပဗ္ဗတောနာမ-ဒေဝကုဋတောင် မည်၏၊ ထူပါရာမော- သည်၊ ပဋိယာရာမောနာမ - ပဋိယာရုံမည်၏၊ တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ကကုသန္ဓော-သော၊ ဘဂဝါ- သည်၊ လောကေ-၌၊ ဥပ္ပန္နော- ပွင့်တေမှုပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကော- သော၊ မဟာဒေဝေါနာမ-မည်သော၊ ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခုသဟဿေန- နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ မဟိန္ဒတ္ထေရော - သည်၊ စေတိယပဗ္ဗတေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာတိ ဝိယ-တည်သကဲ့သို့၊ [ဥပမာန၌ ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာဖြင့် ထားရိုး၊] (တထာ-တူ) ဒေဝကုဋေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ - ပြီ၊ တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ဩဇဒီပေ - ၌၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ပဇ္ဇရကေန-ပြင်းထန်သော အဖျားရောဂါဖြင့်၊ ဝါ-ပုလိပ်

ပရိဘောဂ၊ ပေ၊ ဋ္ဌာနံ။ ။ ပရိဘုတ္တံ၊ ပကရဏာနိ - သုံးစွဲတော် မူအပ်ပြီးသော အဆောက်အဦးတို့ကို၊ နိဒဟိတော - သိုမှီး၍၊ (ထာပနာ၍)၊ ကတံ စေတိယံ ပရိဘောဂစေတိယန္တိ ဒဋ္ဌန္တံ၊ တိဝိဝိဟိစေတိယံ ဝဒန္တိ၊ - ပရိဘောဂ စေတိယံ၊ ဓာတုစေတိယံ၊ ဓမ္မစေတိယန္တိ၊ [ဓာတ်တော်ကို ထာပနာ၍ တည်အပ်သော စေတီသည် ဓာတုစေတီမည်၏။ [ဓာတ်တော်သက်သက်လည်း ဓာတုစေတီ ပင်။] ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိလိဒိတပေါတ္ထကံ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသော တရားတော်ကို ရေးသား အပ်သော စာအုပ် ပေစာကို) နိဒဟိတော ကတံ ပန ဓမ္မစေတိယံနာမ။

တနည်း စေတီ ၃ မျိုး။ ။ သာရိရိကံ ပရိဘောဂိကံ ဥဒ္ဓိဿကံတိ ဝေဗ္ဗိ တိပ္ပဘေဒံ စေတိယံ ဝဒန္တိ၊ [ဓာတ်တော်သက်သက်နှင့် ဓာတ်တော် ထာပနာရာ စေတီကို သာရိရိက (ကိုယ်တော်မှဖြစ်သော စေတီ) ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရား အသုံးအဆောင်တော်နှင့် အသုံးအဆောင်တော်များကို ထာပနာရာ စေတီကို ပရိဘောဂိကစေတီ ဟု ခေါ်၏၊ သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရားကို ရည်မှန်း၍ပူဇော်ရာ၌ ရည်မှန်းအပ်သောဘုရားရှင်သည်၎င်း၊ ဘုရားရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်သည်၎င်း ဥဒ္ဓိဿကစေတီ မည်၏။] အယံ ပန ပုဘေဒေါ (ဤ နောက်နည်း အပြားသည်ကား) ပဋိမာနုပဿဝိ (ဆင်းတုတော်ကိုလည်း) ဥဒ္ဓိဿကစေတိယေနေဝ သင်္ဂဟိတတ္တာ သုဋ္ဌ၊ တရံ ယုဇ္ဇတိ။

ပဇ္ဇရကေန။ ။ ပဇ္ဇရကောနာမ ရောဂေါ ပုစ္စတိ၊ [ပ-အပြင်းအထန် + ဇရ-ဖျားနာသော ရောဂါကို ပဇ္ဇရက ဟု ခေါ်။] သောစ ယက္ခာနုဘာဝေန သမုပ္ပန္နော - ဘိလူးတန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်၏။ [ရက္ခသေဟိ ဇနယေတ္ထ , ရောဂေါ ပဇ္ဇရကော-မဟာဝင်။]

ကပ် ရောဂါဖြင့်၊ [ရှေးက “ယဉ်းအနာဖြင့် ” ဟု ပေး၏။] အနယဗျသနံ-
 ကြီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ- ရောက်ကုန်၏။ ကကုသန္ဓော ဘဂဝါ၊
 ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ - ဗုဒ္ဓ စက္ခုတော်ဖြင့်၊ လောကံ - ကို၊ ဩလောကေန္တော-
 ကြည့်တော်မူလသော်၊ တေသတ္ထေ- တို့ကို၊ အနယဗျသနံ- သို့၊ အာပဇ္ဇန္တေ-
 တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရပြီ၊ ဒိသ္မာ-၍၊ စတ္တာလီသာယ ဘိက္ခုသဟဿေ
 ဟိ-လေးသောင်းသော ရတန်းတို့သည်၊ ပရိဂုတော-မြီရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)
 အဂမာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ အာနုဘာဝေန-တော်ကြောင့်၊
 တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ပဇ္ဇရကော-သည်၊ ဝူပသန္တော-ငြိမ်း၏၊ ရောဂေ-
 သည်၊ ဝူပသန္တေ - လသော်၊ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ ၊ ပေ၊ ဘဂဝါ - သည်၊
 မေကရဏံ - မေကရိုဏ် ရေစစ်တော်ကို၊ ဒတွာ - ၍၊ ပတ္တမိ - ပြီ၊ တံ - ထို
 မေကရိုဏ်ကို၊ အန္တော - ၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်သွင်း၍၊ ဝါ - ထာပနာ၍၊ ပဋိ
 ယာရာမေ-၌၊ စေတိယံ-ကို၊ အကံသု- န်ပြီ၊ မဟာဒေဝေါ- မဟာဒေဝထေရ်
 သည်၊ ဒိပံ- ဩဇာရှန်းကို၊ အနုသာသန္တော- ဆုံးမလျက်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ။

ပန - ကား၊ ကောဏာဂမနဿ - မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊
 ကာလေ-၌၊ အယံဒီပေါ-သည်၊ ဝရဒီပေါနာမ- မည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 ရာဇာ-သည်၊ သမေဏ္ဍိနာမ- သမေဏ္ဍိမည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ ဝဗ္ဗမာနံနာမ-
 ဝဗ္ဗမာနမည်၏၊ ပဗ္ဗတော - ယခုအခါ စေတိယတောင်သည်၊ သုဝဏ္ဏကူဇော
 နာမ-သုဝဏ္ဏကူဇတောင် မည်၏၊ တေန ခေါ်ပန သမယေန-၌၊ ဝရဒီပေ- ၌၊
 ဒုဗ္ဗုဒ္ဓိကာ-မကောင်းသော မိုဃ်းရွာခြင်းသည်၎င်း၊ ဒုဒ္ဓိက္ခံ-ထမင်း၏ မပြည့်

အနယဗျသနံ။ ။အနယော - အဝုစို- မကြီးပွားခြင်း၊ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ
 သုခံ ဗျသတိ (ဝိ+ အသတိ) ဝိက္ခိပတိ ဝိနာဓသတိ - ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ ဗျသနံ၊
 အနယော (ဟုတွာ) ဗျသနံ အနယဗျသနံ။

ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ။ ။ဗုဒ္ဓစက္ခု-ဟူသည် ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိဉာဏ်နှင့် အာသယာနု
 သယဉာဏ်တည်း။ ထိုဗုဒ္ဓစက္ခုတော်၌ သတ္တာတွေ့ ဒုက္ခဆင်းရဲနေဝံ့မထင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် ပဌမ ကြည့်တော်မူပြီးနောက်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် ဆက်၍ ဆင်ခြင်တော်
 မူမှ ဒုက္ခရောက်နေပုံ ထင်လာသည် ဟု မှတ်။ [ပဌမံ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဩလော
 ကေတွာ ပစ္စာ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဩလောကေန္တော တေသတ္ထေ အနယဗျသနံ
 အာပဇ္ဇန္တေ ဒိသ္မာတိ ဂဟေတမ္ပံ။]

ဒုဒ္ဓိက္ခံကာ။ ။ဝိသမဝဿာဒိဝသေန (မညီမမျှ မိုဃ်းရွာခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဒုဋ္ဌာ
 အသောတနာ ဝုပ္ပိယေဝ (မိုဃ်းရွာခြင်းသည်ပင်) ဒုဗ္ဗုဒ္ဓိကာ၊ [သမာသန္တ ကပစ္စည်း၊]
 ဘိက္ခုသယ + အဘာဝေါ (ဒုလ္လဘဘာဝေါ ဝါ) ဒုဒ္ဓိက္ခံ၊ သဿာနံ + အဘာဝေါ
 (အသမ္ပန္နတော ဝါ) ဒုဿသံ။

စုံခြင်းသည်၎င်း၊ ဝါ-ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားခြင်းသည်၎င်း၊ ဒုဿံသံ-
 ကောက်၏ မပြည့်စုံခြင်းသည်၎င်း၊ ဟောတိ-၏၊ သတ္တာ- တို့သည်၊ ဆာတက
 ရောဓေန - ဆာလောင်မွတ်သိပ်ကြောင်း ရောဂါဖြင့်၊ [ရှေးက “သရောကြီး
 ခိုင်းသည်” ဟု ခေါ်ကြသည်။] အနယဗျသနံ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-နံ၏၊ ပေဒိသွာ-
 ၍၊ တိသ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိဂတော - ရဟန်းသုံးသောင်း ခြံရံအပ်သည်။
 (ဟုတွာ) အဂမာသိ- ပြီ၊ ဗုဒ္ဓါနဘာဝေန-ဘုရားရှင်၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊
 ဒေဝေါ-မိုဃ်းသည်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဓာရံ- ရေအယဉ်ကို၊ အနုပ္ပဝစ္ဆိ-
 ရွာချပြီ၊ ဝါ-ပေးပြီ၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်း၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-သာယာဝပြော
 အစာဖော်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပေဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိ
 ဝါရံ-ရဟန်းတထောင် အခြံအရံရှိသော၊ မဟာသုမနံနာမ-သော၊ ထေရံ-
 ကို၊ ဒီပေ-ဝရကျွန်း၌၊ ထပေတွာ-၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးဖန်းကြိုးတော်ကို၊ ဒတွာ-
 ၍၊ ပက္ကမိ-ပြီ၊ တံ-ထို ခါးဖန်းကြိုးတော်ကို၊ အန္တော-၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ ဝါ-
 ၍၊ စေတိယမကံသု။

ပန - ကား၊ ကဿပဿ-သော၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ကာလေ- ၌၊ အယံ
 ဒီပေါ- သည်၊ မဏ္ဍဒီပေါနာမ - မည်သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊
 ဇယန္တောနာမ-မည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ ဝိသာလံနာမ-၏၊ ပဗ္ဗတော-သည်၊ သုဘ
 ကုဋေနာမ- သုဘကုဋတောင် မည်၏၊ တေန ခေါပန သမယေန - ၌၊ မဏ္ဍ
 ဒီပေ-၌၊ မဟာဝါဒေါ-ကြီးစွာသောစေ့ပွဲသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဗဟူ-နံသော၊
 သတ္တာ- တို့သည်၊ ကလဟရိဂ္ဂဟဇာဘာ-ဖြစ်သော သတ်ပုတ်ခြင်း ငြင်းခုံခြင်း

သမ္မာဓာရံ အနုပ္ပဝစ္ဆိ။ ။ဥဒကဓာရံ သမ္မာ ဝိမုဒ္ဓိ၊ (ဒီကာ) အနု+ဥပ + ဝိသ
 ဓာတ် ကြိယာနုထူသည်၊ ဤအလို “ဝေစ္ဆိ” ဟု ရှိသင့်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ခါဒိကဏ္ဍ (၁၂၈)
 သုတ်နိဿယ၌ကား ဒါဓာတ်ကို ဝစ္ဆုပြီ၏၊ ထိုအလို “အနုပဝစ္ဆိ-ပေးပြီ” ဟု ဆို။

မဟာဝါဒေါ ဟောတိ။ ။ဇယန္တ မဟာရာဇေန စ တဿ ကနိဋ္ဌဘာတုကေန
 သမိဒ္ဓကုမာရေန စ သဒ္ဓိံ မဟာယုဒ္ဓိ ဥပဋ္ဌိတံ၊ ပေ၊ ဟောတီတိ စ ကြိယာကာလံ (ငြင်းခုံ
 ခြင်း ကြိယာ၏ ဖြစ်ဆဲကာလကို) အပေက္ခိတွာ ဝတ္တမာနပယောဂေါ- ဝတ္တမာန်
 ဝိဘာတ်ကို သုံးစွဲခြင်းဖြစ်၏၊ တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်-ဟူလို။

ကလဟ | ပေ | ဇာ တာ။ ။ကလဟောနာမမတ္ထကပ္ပတ္တော ကာယကလဟောဝိ
 (ကိုယ်ဖြင့် သတ်ပုတ်ခြင်းသည်၎င်း) ဝါဗာကလဟောဝိ (နှုတ်ဖြင့် နာလောက်အောင်
 ဆဲဆိုခြင်းသည်၎င်းတည်း)၊ ဝိပစ္စနီကဂ္ဂဟဏံ (သတ်ပုတ်ခြင်း ရှေ့အဘို့၌ ဆန့်ကျင်
 ဘက် ယူခြင်းသည်) ဝိဂ္ဂဟော - မည်၏၊ ကလဟောစ+ဝိဂ္ဂဟောစ ကလဟဝိဂ္ဂဟာ၊
 တေ+ဇာတာ ဇေတသံတိ ကလဟဝိဂ္ဂဟဇာတာ။

ရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ) အနယဗျသနံ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-နိဇ်၊ ပေ၊ဒိသွာ-၍၊
 ဝိသတိ ဘိက္ခုသဟဿပရိဝုတော-ရဟန်း၊ သောင်းခြံရံအပ်သည်။ (ဟုတွာ)
 အာဂတိော - ၍၊ ဝိဝါဒိ - စစ်ပွဲကို၊ ဝူပသမေတွာ - ငြိမ်းစေ၍၊ မဇ္ဈ-ကို၊ ပေ၊
 ဘဂဝါ-သည်။ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိဝါရိ-သော၊ သဗ္ဗနန္ဒနာမ-သော၊ ထေရံ-
 ကို၊ ဒီပေ- မဏ္ဍကျွန်း၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဥဒကသာဠကံ- ရေသနပ်တော်
 ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပတ္တမိ-ပြီ။ ပေ၊ တာနိ-ထို စေတီတော်တို့သည်။ သာသနန္တရ
 ဓာနေန- သာသနာတော် ကွယ်ခြင်းကြောင့်၊ နဿန္တိ - ပျက်စီးကုန်၏၊ ဌာန
 မတ္တိ- တည်ရာမျှသည်။ အဝသိဿတိ- ကြွင်းကျန်တော့၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊
 တေနစသမယေန၊ပေ၊ အဟောသီတိ-ဟူ၍၊ (မယာ-သည်) ဝုတ္တိ-ပြီ။

တဒေတံ-ထိုစေတီတည်ရာအရပ်သည်။ ဝါ-ကို၊ စေတီယေသု - တို့သည်။
 ဝိနဋ္ဌေသု- ပျက်စီးကုန်ပြီးလသော်၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန - ကြောင့်၊ ကဏ္ဍက
 သမာကိဏ္ဍသာဓေဟိ- ဆူးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော အခက်ရှိကုန်သော၊ နာနာ
 ဝဇ္ဇေဟိ-အမျိုးမျိုးသော ချိုတို့သည်။ ပရိဝုတံ - ဝိုင်းရံအပ်သည်။ (ဟုတွာ)
 တိဋ္ဌတိ-၏(ကံ-အဘယ်ပုံကြံသကဲ့သို့ ဖြစ်၍တည်သနည်း)နံ-ထိုစေတီတော်
 တို့ တည်ရာအရပ်ကို၊ ကောစိ-တစုံတယောက်သည်။ ဥစ္ဆိဋ္ဌာသုစိမလကစဝရေ
 ဟိ-စားကြွင်း၊ မစင်၊ အညစ်အကြေး၊ အမှိုက်တို့ဖြင့်၊ မာပဒုသေသိ - မဖျက်
 ဆီးပါစေလင့်၊ ဣတိ - ဤပုံကြံသကဲ့သို့ ဖြစ်၍တည်ပြီ၊ [မာ ယောဂကြောင့်
 အဇ္ဇတ္တနိ(ဤ)ဝိဘတ် ရှိသင့်သည်။] [(တနည်း) ကံ - အဘယ်သို့ နတ်တို့မှာ
 အကြံဖြစ်၍တည်သနည်း၊နံ-ကို၊ ကောစိ-သည်။ ဥစ္ဆိဋ္ဌာသုစိမလ ကစဝရေဟိ-
 တို့ဖြင့်၊ မာ ပဒုသေသိ - လင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ နတ်တို့မှာ အကြံဖြစ်၍ တည်ပြီ။]
 အထခေါ - ၌၊ အဿ ဟတ္ထိနော - ၏၊ ပုရတော ပုရတော - ရွှေကရွှေက၊
 ဝတိော-၍၊ ရာဇပုရိသာ-တို့သည်။ သဗ္ဗဝဇ္ဇေ - တို့ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ ဘုမ် -ကို၊
 သောမေတွာ-၍၊ တံ-ထိုစေတီတည်ရာအရပ်ကို၊ ဟတ္ထတလသဒိသံ-လက်ဝါး
 အပြင်နှင့်တူသည်ကို၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ဟတ္ထိနာဂေါ-သည်။ ဝတိော, တံဌာနံ-
 ထိုအရပ်ကို၊ ပုရတော-ရွှေ၌၊ ကတွာ- ၍၊ (ပုရတောကတွာ - ဥးတိုက်၍၊)
 တဿ-ထို အရပ်၏၊ ပစ္ဆိမဒိသာဘာဝေ-၌၊ ဗောဓိရုက္ခဌာနေ - ဗောဓိပင်
 တည်ရာအရပ်၌၊ [နောင်တည်မည့်အရပ်-ဟူလို] အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ ထိုဇီလာ ဆင်တော်၏၊ မတ္တကတော-မှ၊ ဓာတု-ဓာတ်
 တော်ကို၊ ဩရောပေတုံ-ချခြင်းငှါ၊ အာရဘိံသု-နိပြီ၊ နာဂေါ-သည်။ ဩရော
 ပေတုံ-ငှါ။ ဝါ-ချခွင့်ကို၊ န ဒေတိ-မပေး၊ ရာဇာ ထေရံပုစ္ဆိ(ကံ)၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ နာဂေါ-သည်၊ ဓာတု -ကို၊ ဩရောပေတုံ-ငှါ၊ ဝါ-

အောက်သို့ ချခွင့်ကို၊ နဒေတိ-မပေးပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ အာရုဇ္ဈိ - အထက်၌ တင်အပ်ပြီးသော ဓာတ်တော်ကို၊ ဩရောပေတုံ-အောက်သို့ ချခြင်းငှါ၊ နဝန္တတိ-မသင့်၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ဓာတ်ကို၊ ဩရောပေတုံ - ငှါ၊ နဒေတိ-မပေး၊) ဣတိ (အာဟ)၊ စ - ဆက်၊ တသ္မိကာလေ - ၌၊ အဘယဝါဝိယာ - အဘယရေကန်၌၊ ဥဒကံ - သည်၊ ဆိန္ဒုပြတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သမန္တာ- ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဘူမိ - သည်၊ ဖလိတာ- ကွဲသည်၊ ဟောတိ-၏၊ မတ္တိကာပိဏ္ဍာ-မြေညက်ဆိုင်တို့ကို၊ သုဥဒ္ဓရာ-လွယ်ကူစွာ ထုတ်ယူအပ်ကုန်၏၊ တတော-ထိုကြောင့်၊ မဟာဇနော - သည်၊ သီဃံ သီဃံ-စွာ၊ မတ္တိကံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ဟတ္ထိကုမ္မပ္ပမာဏာ-ဆင်ဥျားကင်းပမာဏရှိသော၊ ဝတ္ထု-တည်ရာကို၊ ဝါ-မြေခုံကို၊ [ရှေးက “ အကြည် ” ဟုခေါ်၏။] အကာသိ-ပြီ၊ စ - ဆက်၊ တာဝဒေဝ-၌ပင်၊ ထူပကရဏတ္ထိ- ပုထိုးတော်ပြုခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဣဋ္ဌကာ-အုဋ်တို့ကို၊ ကာတုံ-ငှါ၊ အာရဘိံ-သု - န်ပြီ၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဣဋ္ဌကာ-တို့သည်၊ န ပရိနိဋ္ဌန္တိ-မပြီးစီးကုန်သေး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဟတ္ထိနာဂေါ-သည်၊ ကတိပါဟံ-အနည်းငယ်သော ရက်ပတ်လုံး၊ ဝါ- ၂ ရက် ၃ ရက်၊ ဒိဝါ-၌၊ ဗောဓိရုက္ခဋ္ဌာနေ-ဗောဓိပင် တည်မည့်အရပ်၌၊ ဟတ္ထိသာလာယံ- ၌၊ တိဋ္ဌတိ-၏၊ ရတ္ထိ-၌၊ ထူပမတိဋ္ဌာနဘူမိ-ပုထိုးတော်တည်ရာ မြေကို၊ ပရိယာယတိ- လက်ျာရစ်လှည့်လည်၏။

အထ-၌၊ ဝတ္ထု-တည်ရာမြေခုံကို၊ စိနာပေတွာ - စီစေပြီး၍၊ ရာဇာ ထေရံ ပုစ္ဆိ(ကိံ)၊ ဘန္တေ-ရာ၊ ကိဒိသော-သော၊ ထူပေါ-ကို၊ ကာတဗ္ဗော-နည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝိဟိရာသိ သဒိသော-ကော်စပါးပုံနှင့်တူသော၊ (ထူပေါ-ကို၊ ကာတဗ္ဗော- ၏) ဣတိ (အာဟ)၊ ဘန္တေ သာဓုတိ ရာဇာ၊ ဇနံပ္ပမာဏံ-ပန်းတင်ခုံ ပမာဏရှိသော အရပ်တိုင်အောင်၊ ထူပံ-ကို၊ စိနာ

ဟတ္ထိသာလာယံ တိဋ္ဌတိ ။ ။ ဒိဝါ ဝတ္ထုပိစိနာယ ဩကာသံ ကုရုမာနော (နေ့အခါ၌ တည်ရာမြေခုံစီခွင့်ကို ပြုလျက်) တတော-ဓာတုံ ဂဟေတွာ (ထို မြေခုံမှ နေ့တော်ကိုယူ၍) ကုမ္မေ ထပေတွာ သဓာတုကောဝ တိဋ္ဌတိတိ ဝဒန္တိ။

ပရိယာယတိ ။ ။ မတ္တကတော ဓာတုံ တတ္ထပတိဋ္ဌာပေတွာ (ဥျားကင်းပေါ်မှ ဓာတ်တော်ကို ထိုပြီးပြီးသော မြေခုံဖော်၌ထား၍) သဓာတုကံ ထူပပတိဋ္ဌာနဘူမိ ရတ္ထိဘာဂေ အနုပရိယာယတိ။ [အနု+ပရိ+ယာဓာတ်, ဒိဝါဒိယပစ္စည်း။] သမန္တတော ပိစရတိတိ အတ္ထော။

ဇနံပ္ပမာဏံ ။ ။ ပုပ္ဖဋ္ဌာနပ္ပမာဏံ၊ ထူပကုမ္မိတော - ပုထိုးတော်ဝမ်းမှ၊ ဟေဋ္ဌာဘာဂံ ဟိ ထူပဿ ဇနံတိ ဝဒန္တိ။

ပေတွာ-၍၊ ဓာတု သြရောပနတ္ထာယ-ဓာတ်တော်ကို အေဒကသျှိရခြင်းအကျိုး
 ၄၇။ မဟာသက္ကာရံ-ကြီးစွာသော ပူဇော်သက္ကာရကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ သကလ
 နဂရဉ္စ - အလုံးစုံသော မြို့သည်၎င်း၊ ဝါ - တမြို့လုံးသည်၎င်း၊ ဇနပဒေါစ -
 ဇနပုဒ်သည်၎င်း၊ ဝါ - တနယ်လုံးသည်၎င်း၊ ဓာတုမဟဒဿနတ္ထံ-ဓာတ်တော်
 ပူဇော်ပွဲကို ပူးခြင်ခြင်း အကျိုး၄၇။ သန္တိပတိ - စည်းဝေးပြီး၊ စပန - ထပ်၍
 ဆက်ဥားအံ့၊ တသ္မိံ မဟာဇနကာယေ - ထို ဗျားစွာသော လူအပေါင်းသည်၊
 သန္တိပတိတေ-စည်းဝေးပြီးလသော်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဓာတု - သည်၊ ဟတ္ထိ
 ကုမ္ဘတော မှ၊ သက္ကတာလပွဲမာဏံ-ထန်းဂုဆင့်ပမာဏရှိသော၊ ဝေဟာသံ-
 သျှိ၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတ္ထာ-၍၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-အစုံအစုံသောတန်ခိုးပြုစဉ်ဟာကို၊
 ဒဿေသိ- ပြီ၊ တေဟိ တေဟိ ဓာတုပ္ပဒေသေဟိ - ထိုထိုဓာတ်တော် အစိတ်
 အပိုင်းတို့မှ၊ ဆန္ဒံ-ခြေခံသွယ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-ရောင်ခြည်တော် အဆင်း
 တို့၏၊ ဥဒကဓာရာစ - ရေအယဉ်တို့သည်၎င်း၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာစ - မီး အစုတို့သည်
 ၎င်း၊ ပဝတ္တန္တိ - န်၏၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ကဏ္ဍမ္မမူလေ-ကဏ္ဍဥယျာဉ်စောင့်သည်
 စိုက်အပ်သော သရက်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ဘဂဝတာ-သက်တော်ထင်ရှား
 မြတ်ဘုရားသည်၊ ဒသိတ ပါဋိဟာရိယ သဒိသမေဝ - ပြတော် မူအပ်သော
 တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါဋိဟာရိယံ-သည်၊ အဟော
 သိ- ပြီ၊ တဉ္စ - ထို တန်ခိုးပြာဋိဟာ သည်လည်း၊ ထေရာနုဘာဝေန - ထေရ်၏
 အာနုဘော်ကြောင့်၊ နေဝ(ဟောတိ)-ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန-
 နတ်တို့၏အာနုဘော်ကြောင့်၊ န(ဟောတိ)-ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အပိစ-စင်စစ်
 ကား၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ-ကြောင့်သာ၊ (ဟောတိ)။

ကိရ-ခဲ့။ ဘဂဝါ-သည်၊ ရေမာနောဝ-သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်
 ကပင်၊ အဓိဋ္ဌာသိ - အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့ပြီ၊ (ကိံ)။ မယိ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတေ-
 ပြီးလသော်၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပေ - ၌၊ အနုရာဓဿ-၏၊ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဝေ - ၌၊
 ပုရိမကာနံ-န်သော၊ တိဏ္ဏံ-သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ပရိဘောဂ စေတီယဋ္ဌာနေ-
 ပရိဘောဂစေတီ တည်ရာအရပ်၌၊ မမ - ၏၊ ဒက္ခိဏက္ခက ဓာတုပတိဋ္ဌာန
 ဒိဝေသေ - လက်ယာ ညှပ်ရိုးဓာတ်တော် တည်ရာနေ၌၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-

သကလနဂရဉ္စ ဇနပဒေဉ္စ ။ ။ နဂရဖြင့် မြို့သူ မြို့သားကို၎င်း၊ ဇနပဒဖြင့် နယ်သူ
 နယ်သားကို၎င်း ယူ၊ မြို့နှင့် မြို့သား မခွဲခြားဘဲ တသားတည်း စကားသုံးသော အဘေ
 ဒေါပစာရတည်း၊ တနည်း - ဋ္ဌာနဖြင့် ဋ္ဌာနီကို ယူရသော ဋ္ဌာနပစာရတည်း။ [နဂရ
 ဝါသိနော ဇနပဒဝါသိနောစ အဘေဒတော နဂရဇနပဒသဋ္ဌေဟိ ဝုတ္တာ၊ သဗ္ဗော
 ဝါမော အာဂတော၊ မဗ္ဗာ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိတိ အာဒိသု ဝိယ။]

သည်။ ဟောတု-ဖြစ်ရစ်စေသတည်း။ ဣတိ-သို့၊ (အဓိဋ္ဌာသိ-ပြီ) ဝေ - ဤသို့
လျှင်၊ ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့ကို၊ အစိန္တိယာ-မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓ
ဓမ္မာ-ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ အစိန္တိယာ-ကုန်၊ အစိန္တိယေ-မကြံစည်
အပ် မကြံစည်နိုင်သော ဘုရားရှင်၌၊ ပသန္နာနံ-ကြည်ညိုသူတို့၏၊ ဝိပါကော-
အကျိုးသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အစိန္တိယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-
ဤသို့ ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

ကိရ-ချေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်။ ဣမံဒီပံ- သို့၊ ဓရမာနကာလေဝိ-သက်
တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါ၌လည်း၊ တိက္ခတ္ထံ-၃ ကြိမ်၊ ဝါ-၃ခေါက်၊ အဂမာ
သိ- ကြံစော်မူပြီ၊ [အကျယ်ကို သာရတ္ထမှာရှု၊] ပဌမံ-စွာ၊ ယက္ခဒမနတ္ထံ-
ဘီလူးတို့ကို ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ဧကကောဝ- တပါးတည်းသာလျှင်၊ အာဂတ္တာ-
၍၊ ပေအာဝိဋ္ဌိ- လှည့်လည်တော်မူပြီ၊ ဒုတိယံ-နှစ်ကြိမ်မြောက်၌၊ မာတုလ
ဘာဂိနေယျာနံ-ဥားလေး၊ တူ ဖြစ်ကုန်သော၊ နာဂရာဇုနံ - နဂါးမင်းတို့ကို၊
ဒမနတ္ထာယ-ငှါ၊ ဧကကောဝ-လျှင်၊ အာဂတ္တာ-၍၊ တေ-ထိုနဂါးမင်းတို့ကို၊
ဒမေတွာ-၍၊ အဂမာသိ- ပြီ၊ တတိယံ- ၌၊ ပဉ္စဘိက္ခုသတပရိဝါရေ- သည်၊
(ဟုတွာ) အာဂတ္တာ-၍၊ မဟာစေတီယဋ္ဌာနေစံ - မဟာစေတီ တည်မည့်
အရပ်၌၎င်း၊ ထူပါရာမစေတီယဋ္ဌာနေစံ-၌၎င်း၊ မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ
စံ-မဟာဗောဓိတည်မည့်အရပ်၌၎င်း၊ ပေ၊ ကလျာဏိယ စေတီယဋ္ဌာနေစံ-
ကလျာဏိယစေတီတည်မည့်အရပ်၌၎င်း၊ နိရောဓေမာပတ္ထိံ-ကို၊ သမာပဋ္ဌိ
တွာ - ၍၊ နိသီဒိ - ပြီ၊ ဣဒံ-ဤ ယခုကြွလာတော် မူခြင်းသည်၊ အဿ - ထို
မြတ်စွာဘုရား၏၊ စတုတ္ထံ-၄ကြိမ်မြောက်၊ ဓာတုသရီရေန-ညှပ်ရိုးဓာတ်တော်
တည်းဟူသောကိုယ်တော်ဖြင့်၊ အာဂမနံ-ကြွလာတော်မူခြင်းတည်း၊ စ ပန-
ထပ်၍ဆက်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓာတုသရီရတော-မှ၊ နိက္ခန္တ ဥဒက
ဖုသိတေဟိ-ထွက်သော ရေပေါက်တို့သည်၊ (အဖုဋ္ဌ၌စပ်) သကလတမ္ဗပဏ္ဍိ
တလေ-အလုံးစုံသောသီဟိုဠ်ကျွန်းအပြင်၌၊ ကောစိ-တစုံတခုသော၊ အဖုဋ္ဌော
ကာသောနာမ - မထိအပ်သောအရပ်မည်သည်၊ န အဟောသိ - မရှိပြီ၊ ဝေ-
လျှင်၊ အဿ- ၏၊ တံ ဓာတုသရီရံ-သည်၊ ဥဒကဖုသိတေဟိ-တို့ဖြင့်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိ
တလံဿ-၏၊ ပရိဋ္ဌာတံ-ပုအိုက်ခြင်းကို၊ ဝုပသမေတွာ - ငြိမ်းစေ၍၊ မဟာ
ဇနဿ-အား၊ ပါဠိဟာရိယံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဒသေတွာ-ပြီး၍၊ ဩတရိ
တွာ-၍၊ ရညော-၏၊ မတ္တကေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ။

ရာဇော-သည်။ သဖလံ-အကျိုးရှိသော၊ မနုဿ ပဋိလာဘံ-လူ့ အဖြစ်ကို
ရခြင်းကို၊ မညမာနော- မှတ်ထင်သည်၊ (တနည်း) မနုဿ ပဋိလာဘံ-ကို၊

သဗလံ-အကျိုးရှိ၏ဟူ၍၊ မညမာနော၊ (ဟုတ္တာ) မဟန္တံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ကရိတွာ - ၍၊ ဓာတု - ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ - ပြီ၊ ဓာတု ဟဘိဋ္ဌာပနေန - နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ မဟာဘူမိစာလော- သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ စ ပန- ထပ်၍ဆက်၊ တသ္မိံ ဓာတု ပါဠိဟာရိယေ - ဌှ၊ စိတ္တံ - ကို၊ ပသာဒေတွာ-၍၊ ရညော - ၏၊ ဘာတာ-နောင်တော်ဖြစ်သော၊ အဘယောနာမ - သော၊ ရာဇကုမာရော- သည်၊ ပုရိသသဟသောန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိ၊ စေတရဋ္ဌဂါမတော - စေတရဋ္ဌ ရွာမှ၊ ပဉ္စဒါရကသတာနိ-ငါးရာသောကလေးတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံ သု-န်ပြီ၊ ဒွါရ မဏ္ဍလာဒီဟိ-ဒွါရမဏ္ဍလ အစရှိကုန်သော၊ ဝါမကေဟိ- ရွာငယ်တို့မှာ၊ နိက္ခ မိတွာ - ၍၊ ပဉ္စပဉ္စ ဒါရကသတာနိ - ငါးရာ ငါးရာစီသော ကလေးတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံ သု-န်ပြီ၊ သဗ္ဗာနိပိ - ကုန်သော၊ အန္တော နဂရတောစ- မြို့တွင်းမှ၎င်း၊ ဗဟိနဂရတောစ-မြို့ပင်၎င်း၊ ပဗ္ဗဇိတာနိ- ရဟန်းပြုကုန်သော၊ တိံသ ဘိက္ခု သဟဿာနိ-ရဟန်းသုံးသောင်းတို့သည်၊ အဟေသု-န်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ထူပသ္မိံ- သည်၊ နိဋ္ဌိတေ-ပြီးပြီးလသော်၊ ရာဇာစ-သည်၎င်း၊ ရာဇဘာတိကာစ-မင်း၏ ညီတော်တို့သည်၎င်း၊ ဒေဝိယောစ-တို့သည်၎င်း၊ ဒေဝနာဂယက္ခာနဋ္ဌိ- နတ် နဂါး ဘီလူးတို့၏ သော်မှလည်း၊ ဝိမှယကရံ - အံ့ဩဘွယ်ကို ပြုတတ်သော၊ ပစ္စေကံ ပစ္စေကံ-အသီးအသီးသော၊ ပုဇိ - ပူဇော်မှုကို၊ အကံသု - န်ပြီ၊ ပန- ဆက်၊ ဓာတုပူဇာယ - ဓာတ်တော်ပူဇော်ပွဲသည်၊ နိဋ္ဌိတယ - ပြီးလသော်၊ ဓာတုဝရေ- ဓာတ်တော်မြတ်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတေ- တည်ပြီးလသော်၊ မဟိန္ဒတ္ထ ရော- သည်၊ မေယဝနုဗျာနမေဝ - မေယဝနုဗျာဉ်သို့သာ၊ ဂဗ္ဘာ - ကြ၍၊ ဝါသံ-သီတင်းသုံးခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ။

တသ္မိံ ခေါပနသမယေ-ထိုအခါ၌၊ အနုဋ္ဌာဒေဝီ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ- ရှင်ရဟန်းပြုလိုသည်၊ ဟုတ္တာ ရညော အာရောစေသိ၊ ရာဇာ-သည်၊ တဿာ- ထိုအနုဋ္ဌာဒေဝီ၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ထေရံ-ကို၊ ဧတံ အဝေါစ (ကို)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အနုဋ္ဌာဒေဝီ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ- ပါ၏၊ နံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေထ- ရှင်ရဟန်းဖြစ်ပါစေကုန်၊ ဝါ-ရှင်ရဟန်းပြုပေးပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့လျှော့ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အမှောက်-တို့အား၊ ဓာတုဂါမံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတု-ငှါ၊ န ကပ္ပ တိ-မအပ်၊ ပါဌလိပုတ္တေပန-၌ကား၊ မယံ-၏၊ ဘဂိနီ-သော၊ သံဃမိတ္တတ္ထေရိ နာမ- သံဃမိတ္တာထေရီ မည်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေဟိ- ပင့်ခေါ်စေလော၊ စ ပန - ထပ်၍ဆက်၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမသ္မိံ ဒီပေ - ၌၊ ပုရိမကာနံ- ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဏံ-န်သော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗဒွါနံ - တို့၏၊ ဗောဓိ-ဗောဓိပင်သည်၊ ပတိဋ္ဌာသိ - တည်ဘူးပြီ၊ အမှာကံပိ- ငါတို့၏လည်း။

ဘဝတော - ၏ သရသရံသိဇာလ ဝိသဇ္ဇနကေန - အဆီ ဩဇာ ရှိသော
 ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ်တော်မူတတ်သော၊ ဝါ-သက်တော်ထင်
 ရှား ရှိစဉ် အခါ၌ကဲ့သို့ ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ်တော် မူတတ်
 သော၊ ဗောဓိနာ - ဗောဓိပင်သည်၊ ဣ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗ-
 တည်သင့်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သာသ
 နေ - သဝဏ်စာလွှာကို၊ ပဟိယမာနေ - ပို့အပ်သော်၊) သံဃမိတ္တာ - သည်၊
 ဗောဓိ - ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊ သာသနံ - ကို၊
 ပဟိဏေယျာသိ-ပို့ပါလော့၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ-ရား၊ ပေမမန္တန္တော-တိုင်ပင်လျက်၊ အရိပ္ပိနာမ-သော၊ အတ္တနော-
 ၏၊ ဘာဂိနေယျံ - တူတော်ကို၊ အာဟ (ကိ)၊ တာတ-တူတော်၊ တံ-သည်၊
 ပါဠိပုတ္တံ-သို့၊ ဂတိာ-၍၊ မဟာဗောဓိနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အယျံ သံဃမိတ္တ
 ထေရီ -ကို၊ အာနေတံ-ပင့်ဆောင်ခြင်းငှါ၊ သက္ခိဿာသိ-စွမ်းနိုင်လတုံလော၊
 ဣတိ(အာဟ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ မေ-အား၊ ပဗ္ဗန္တံ-ကို၊ သစေ အနုဇာနိဿသိ-
 အကယ်၍ ခွင့်ပြုအံ့၊ (ဧဝံသတိ) သက္ခိဿာမိ - စွမ်းနိုင်ပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ပြီ၊
 တာတ-တော်၊ ဂစ္ဆံ-သွားပါချေ၊ ထေရီ -ကို၊ အာနေတွာ - ပြီး၍၊ ဝါ-ပြီးမှ၊
 ပဗ္ဗဇာဟိ-ရှင်ရဟန်းပြုပါလော့၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော- ထိုအရိဋ္ဌသည်၊ ရညော
 စ-၏၎င်း၊ ထေရဿစ-၏၎င်း၊ သာသနံ - သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို၊
 ဂဟေတွာ - ၍၊ ထေရဿ - ၏၊ အမိဋ္ဌာနဝသေန - အမိဋ္ဌာန်ခြင်း၏ အစွမ်း
 အားဖြင့်၊ ကေဒိဝသေနေဝ - တနေ့ထည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ - နေ့ချင်းပေါက်
 သာလျှင်၊ [ကေဒိဝသေနေဝ အဂမာသီတိ သမ္မန္နော။] ဇမ္ဗူကောလ ပနနံ-
 ဇမ္ဗူကောလဆိပ်သို့၊ ဂတိာ- သွား၍၊ နာဝံ-သလှကို၊ အဘိရူဟိတွာ - စီး၍၊
 သမုဒ္ဒံ-ကို၊ အတိတ္တဒိတွာ-ဖြတ်ကျော်၍၊ ပါဠိပုတ္တမေဝ - ပါဠိပုတ်မြို့သို့
 ဖြောင့်ဖြောင့်သာ၊ အဂမာသိ - ရောက်ပြီ၊ အနုဋ္ဌာ - မည်သော၊ ဒေဝီဝိ -
 သည်လည်း၊ ပဗ္ဗဟိ ကညာသတေဟိ- ငါးရာသော မင်းသွီးတို့နှင့်၎င်း၊ ပဗ္ဗဟိ
 အန္တေပုရိကာသတေဟိစ-ငါးရာသော နန်းတွင်းသူတို့နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိ- အတူ၊
 ဒသသီလာနိ-ဆယ်ပါးသီလတို့ကို၊ သမာဒိယိတွာ-ဆော်တည်၍၊ ကာသာယာ

သရသ ပေ၊ ဝိသဇ္ဇနကေန ။ ။ သိနိဋ္ဌတာယ - စိုစိုဖတ်ဖတ် စေးကပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ရသဝန္တိ ဩဇေန္တိ - ဩဇာ ရှိသော၊ အဘိနဝရံသိဇာလံ (ဘုရား
 လက်ထက်တော်က အဟောင်းမဟုတ်) အသစ်ရောင်ခြည်ကွန်ယက်ကို၊ ဝိသဇ္ဇန္တေန၊
 အထဝါ၊ သရသကာလေ ဓရမာနကာလေ-သက်တော်ထင်ထင် ရှိတော်မူစဉ်အခါ၌၊
 ဗုဒ္ဓေနပိယ-ဘုရားရှင်ကဲ့သို့၊ ရံသိဇာလံ ဝိသဇ္ဇန္တေန။

နိ- ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ - အဝတ်တို့ကို၊ အန္တောဒေတွာ-
 ဖုံးလွှမ်း၍၊ ဝါ-ဝတ်၍၊ နဂရဿ-၏၊ ဧကဒေသေ - တခုသောအရပ်၌၊ ဥပ
 သယံ-မှီတင်း နေထိုင်ရာကျောင်းကို၊ [ဥပ-ကပ်မှီ၍+သယ-နေရာကျောင်း၊]
 ကာရာပေတွာ-ဆော်လုပ်စေပြီး၍၊ နိဝါသံ-နေခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီး၊ [ဒသ
 သီလာနိ- စသော ဤစကားကိုထော်၍ ယခုအခါ ဆယ်ပါးသီလ ဆော်တည်
 သူတို့ သစ်ခေါက်ဆိုးအဝတ်ကို ဝတ်လေ့ရှိကြသည်။]

အရိဋ္ဌောပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒိဝသမေဝ-ထို ရောက်ရာနေ့၌ပင်၊ ရညော-
 မင်းအား၊ သာသနံ- သဝဏ်စာလွှာကို၊ အပ္ပေသိ - ဆက်သပြီ၊ ဝေဉ္စ - ဤသို့
 လည်း၊ အဝေါစ-သံတော်ဥျားတင်ပြီ၊ (ကိ°)၊ ဒေဝ- မင်းမြတ်၊ တေ - အရှင်
 မင်းမြတ်၏၊ ပုတ္တော-သော၊ မဟိန္ဒုတ္တေရော-သည်၊ ဝေ-သို့၊ အာဟ-မှာလိုက်
 ပါပြီ၊ (ကိ°)၊ တေ - ခမည်းတော် မင်း၏၊ သဟာယကဿ - အဆွေတော်
 ဖြစ်သော၊ ဒေဝါနံ ပိယတိဿဿ-မည်သော၊ ရညော-၏၊ ဘာတု - နောင်
 တော်၏၊ ဇာယာ-မိဖုရားဖြစ်သော၊ အနုဋ္ဌာနာမ-မည်သော၊ ဒေဝီ - သည်၊
 ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ရှင်ရဟန်း ပြုလိုပါ၏၊ တံ- ထို အနုဋ္ဌာဒေဝီကို၊ ပဗ္ဗာဇေတုံ-
 ငှါ၊ အယံ သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ - ကို၊ ပဟိဏထ - ပို့လိုက်ပါကုန်၊ အယျာယ-
 အရှင်မနှင့်၊ သန္တိံ-ဝေ-အတူသာလျှင်၊ မဟာဗောဓိံ-မဟာဗောဓိပင်ကိုလည်း၊
 (ပဟိဏထ-ပို့လိုက်ပါကုန်၊) ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-မှာလိုက်ပါပြီ၊) ဣတိ-သို့၊
 အဝေါစ-ပြီ၊ ထေရဿ-၏၊ သာသနံ-နှုတ်မှာစကားကို၊ အာရောစေတွာ-၍၊
 သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍ ဝေ အာဟ(ကိ°)၊ အယျေ-
 အရှင်မ၊ တုမှာကံ- တို့၏၊ ဘာတာ - မောင်တော်ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒုတ္တေရော-
 သည်၊ မံ-အကျွန်ုပ်ကို၊ တုမှာကံ- တို့၏၊ သန္တိံ ပေသေသိ၊ (ကိ°-အဘယ်သို့
 မှာ၍ စေလွှတ်လိုက်သနည်း၊) ဒေဝါနံ ပိယတိဿဿ- သော၊ ရညော - ၏၊
 ဘာတု-နောင်တော်၏၊ ဇာယာ-မိဖုရားဖြစ်သော၊ အနုဋ္ဌာနာမဒေဝီ - သည်၊
 ပေ၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ပါ၏၊ တံ-ထိုအနုဋ္ဌာဒေဝီကို၊ အာဂတိံ-၍၊ ပဗ္ဗာဇေထ
 ကိရ-ရှင်ရဟန်း ပြုပေးပါကုန်တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့မှာ၍၊ (ပေသေသိ၊) သာ-ထို
 သံဃမိတ္တ တေရိသည်၊ တာဝဒေဝ - ထိုခဏ၌ သာလျှင်၊ တုရိတ တုရိတာ-
 အလွန်လျင်မြန်သည်၊ (ဟုတွာ)ရညော-၏၊ ပေ၊ အာဟ(ကိ°)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊

ဝေဉ္စ အဝေါစ။ ။ရာဇသန္ဓေသံ အပ္ပေတွာ ထေရဿ မုခသာသနံ (နှုတ်မှာစကား
 ကို) ဝိညာပေန္တော ဝေ အဝေါစ၊ မင်း၏သဝဏ်လွှာကိုဆက်ပြီးနေသံ ထေရ်၏ နှုတ်မှာ
 စကားကို သံတော်ဥျားတင်သည်-ဟုလို၊ [အကြောင်းအရာကို ကောင်းစွာညွှန်ပြသော
 စာကို “သန္ဓေသ” ဟု ခေါ်၏၊ သံ-ကောင်းစွာ+ဒေသ-ညွှန်ပြကြောင်း။]

မယ့်-သွီးတော်၏ဘာတာ-သော၊မဟိန္ဒတ္ထရော-သည်၊ဝေ-ဤသို့မှာ၍၊ပဟိ
 ကိ-စေလွှတ်လိုက်ပါပြီ(ကိ)၊ ရညော-၏၊ ဘာတု- ၏၊ပေ၊ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-
 သည်၊ (ဟုတွာ) မယ့် - ၏၊ အာဂမနံ - ကို၊ ဥဒိက္ခတိ ကိရ-မြော်လင့်နေပါ
 သတဲ့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အဟံ- သည်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမိ - သွားပါ
 အံ၊ ဣတိ (အာဟ)၊ ရာဇာ အာဟ (ကိ)၊ အဗ္ဗ-ချစ်သွီး၊ မေ-၏၊ ပုတ္တော-
 သားတော်သည်၊ (သမာနော)ဝိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်သည်လည်း
 ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒတ္ထရော - သည်၎င်း၊ မေ-၏၊ နတ္ထာ - မြေးတော်ဖြစ်သော၊
 သုမနသာမဏေရောစ-သည်၎င်း၊ မံ- ကို၊ ဆိန္ဒဟတ္ထိဝိယ- ပြတ်သော လက်ရှိ
 သူကိုကဲ့သို့၊ ကရောန္တာ-န်လျက်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ဂတာ- နံပြီ၊ တဿ မယ့်-
 သည်၊ တေဝိ- ထိုသားတော် မြေးတော်တို့ကိုလည်း၊ အပဿန္တဿ - မမြင်
 ရလသော်၊ ဝါ-သော၊ (တဿမယ့်-၏) ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သော၊ သောကော-
 ဝမ်းနည်းခြင်းသည်၊ တဝ-၏၊ မုခံ- မျက်နှာကလေးကို၊ ပဿန္တဿ - မြင်ရ
 လသော်၊ ဝုပသမ္ပတိ-ငြိမ်းပေါ၏၊ အဗ္ဗ-ချစ်သွီး၊ အလံ-မတော်ပါ၊ တွံ-သည်၊
 မာ အဂမာသိ-လင့်၊ ဣတိ (အာဟ)၊

မဟာရာဇ-ဇာ၊ မေ-သည်၊ဘာတု-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ဘာရိယံ-လေးစားအပ်
 ပါ၏၊ ဝါ-ဝန်လေးပါ၏၊ အနန္ဓာဝိ ခတ္ထိယာ-အနုဋ္ဌာ မင်းသွီးသည်လည်း၊
 ဣတ္ထိသဟဿ ပရိဝုတာ-မောင်းမ တထောင် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊
 ပဗ္ဗဇ္ဇာပုရေက္ခာရာ-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ရှေးရှုပြုသည်၊(ဟုတွာ) မံ- ကို၊ ပဋိ
 မာနေတိ-မြော်နေပါ၏၊ပေ၊ အဗ္ဗ-တေနဟိ - ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ မဟာဗောဓိ-
 ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆာဟိ-သွားပါလော့၊ ဣတိ (အာဟ)၊ ရညော - သည်၊
 ကုတော-အဘယ်မှ၊မဟာဗောဓိ-ကို၊(လဒ္ဓေ-ရအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား
 အမေးတည်း၊) [မေးဘွယ်ရှိသည်-ဟုလို။] ကိရ- ချဲ့၊ ရာဇာ-သည်၊ တတော-
 ထိုအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ-၌ပင်၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ-ဓာတ်တော်ကို ပင့်ဆောင်ခြင်း
 အကျိုးငှါ၊ သုမနေ - သည်၊ အနာဂတေ-မလာမီ၊ လင်္ကာဒိပံ - သို့၊ မဟာ
 ဗောဓိ -ကို၊ ပေသေတုကာမော-ပို့လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ကထံနဂေါ-အဘယ်
 သို့လျှင်၊ အသတ္တဃာတာရဟံ- ဒါးဖြင့်ဖြတ်ခြင်းကို မထိုက်သော၊ [သတ္တေန+
 ဃာတော သတ္တဃာတော- ဒါးဖြင့် ဖြတ်ခြင်း၊ သတ္တဃာတံ န အရဟတီတိ
 အသတ္တဃာတာရဟော။]၊ပေ၊ပေသေသာမိ-ပို့ရပါအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့
 ကြံ၍၊ ဥပါယံ-နည်းလမ်းကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ မဟာဒေဝံနာမ-
 သော၊ အမစ္စံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ သော-ထိုအမတ်သည်၊ အာဟ(ကိ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊
 ဗဟု-န်သော၊ ပဏ္ဍိတာ-န်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သန္တိ-န်၏၊ ဣတိ(အာဟ)၊

ရာဇာ - သည်၊ တံ-ထို စကားကို၊ သုတွာ-၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ - သို့၊ တတ္ထိ-
 ဆွမ်းကို၊ ပဋိယာဒေတွာ-စီရင်စေပြီး၍၊ ဘတ္တကိစ္စာဝဿာနေ-၌၊ သံဃံ - ကို၊
 ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကံ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဘဂဝတော - ၏၊ မဟာဗောဓိနာ - သည်၊
 လင်္ကာဒီပံ-သို့၊ ဂန္တဗ္ဗံနုခေါ - ရောက်ထိုက်ပါသလော၊ နော ဂန္တဗ္ဗံနုခေါ-
 သလော၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ သံဃာ-သည်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊
 ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ထေဇရာ- သည်၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ မဟာ
 ဗောဓိနာ-သည်၊ လင်္ကာဒီပံ-သို့၊ ဂန္တဗ္ဗံ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-မိန့်တော်မူ၍၊
 ဘဂဝတော-၏၊ ပဉ္စ-နံသော၊ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ-ကြီးစွာသော မိဋ္ဌာန်တော်
 မူခြင်းတို့ကို၊ ကထေသိ-ပြောပြတော်မူပြီ။

ပဉ္စ-၅ ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ-အဘယ်တို့နည်း၊ ကိရ-ချွဲ၊ ဘဂဝါ-
 သည်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနမဉ္ဇေ- မဟာပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ ညောင်စောင်း၌၊
 နိပန္နော-လျောင်းတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍) လင်္ကာဒီပေ-၌၊ မဟာဗောဓိ
 ပတိဋ္ဌာပနတ္ထာယ- မဟာဗောဓိပင်ကို တည်စေခြင်းအကျိုးငှါ၊ အသောက
 မဟာရာဇာ- သည်၊ မဟာဗောဓိဂ္ဂဟဏတ္ထံ-ငှါ၊ ဝမိဿတိ - သွားလိမ့်မည်၊
 တဒါ-၌၊ မဟာဗောဓိဿ-၏၊ ဒက္ခိဏသဘာဝါ-လက်ယာအကိုင်သည်၊ သယ
 မေဝ-အလိုလိုသာလျှင်၊ ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်၍၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ-ရွှေဖျင်းအိုး၌၊
 ပတိဋ္ဌာတု - တည်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌာသိ-မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤ မိဋ္ဌာန်
 တော်မူခြင်းသည်၊ ဧကံ-တမျိုးသော၊ အဓိဋ္ဌာနံ - မိဋ္ဌာန်တော်မူခြင်းတည်း၊
 တတ္ထ-ထို ရွှေဖျင်းအိုး၌၊ ပတိဋ္ဌာနကာလေစ-၌လည်း၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊
 ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘံ- ဆီးနှင်းပြည့်သော တိမ်တိုက်သို့၊ [ဟိမပုဏ္ဏဝလာဟက
 ဂဗ္ဘံ၊] ပဝိသိတွာ - ၍၊ ပတိဋ္ဌာတု - တည်း၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ - သည်၊
 ဒုတိယံ- ၂ ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော၊ အဓိဋ္ဌာနံ-တည်း။

သတ္တမေ ဒိဝသေ-၌၊ ဟိမဝလာဟက ဂဗ္ဘတော-မှ၊ ဩဂ္ဂယု-၍၊ သုဝဏ္ဏ
 ကဋ္ဌာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟန္တော-လျက်၊ ပတ္တေဟိစ- အရွက်တို့မှ၎င်း၊ ဖလေဟိ
 စ-အသီးတို့မှ၎င်း၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-ဖပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်
 တို့ကို၊ [ဆ+ဝဏ္ဏ+ရံသိယော၊] မုဉ္ဇတု-လွှတ်စေသတည်း၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာသိ၊
 ဣဒံ တတိယံ အဓိဋ္ဌာနံ၊ ထူပါရာမေ - ၌၊ ဒက္ခိဏက္ခဿာတု-လက်ယာ ညှပ်ရိုး
 ဓာတ်တော်သည်၊ စေတိယမိ-၌၊ ပတိဋ္ဌာနဒိဝသေ-တည်ရာနေ၌၊ ယမကပါဋီ
 ဟာရိယံ - အစုံအစုံသော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ကရာတု- ပြုစေသတည်း၊ ပေ၊
 လင်္ကာဒီပမိယေဝ-၌ပင်၊ မေ-၏၊ ဒေါဏမတ္တာ-တစိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်
 သော၊ ဓာတုယော - တို့သည်၊ မဟာစေတိယမိ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာနကာလေ -

တည်ရာအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓဝေသံ-ဘုရားအသွင်တော်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝေဟာသံ-
သို့၊ အတ္တဂ္ဂတ္တာ-၍၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-ကို၊ ကရောန္တု-နံသတည်း၊ ဣတိ
အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ ပဉ္စမ မဓိဋ္ဌာနံ၊ ဣတိ-ဤငါးပါးတို့တည်း။ [ကတမာနိပဉ္စကို
ပြန်အုပ်။]

ရာဇာ-သည်၊ ပဉ္စ-နံသော၊ ဣမာနိ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ-တို့ကို၊ သုတွာ-၍၊
ပသန္တစိက္ခော - ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပါဠိလိပုတ္တတော - မှ၊
ယာဝ - အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ (အတ္ထိ)၊
တာဝ-ထို မဟာဗောဓိပင်ရှိရာအရပ်တိုင်အောင်၊ မဂ္ဂ-ကို၊ ပဋိဇဉ္ဇါပေတွာ-
သုဓိသင်စေပြီး၍၊ သုဝဏ္ဏကဋာဟတ္ထာယ - ရှေ့ဖျင်းအိုး အကျိုးငှါ၊ ဗဟု -
သော၊ သုဝဏ္ဏ-ကို၊ နိဟရာပေသိ-ထုတ်ဆောင်စေပြီ၊ စ-ဆက်၊ တာဝဒေဝ-
၌ပင်၊ ရညော - ၏၊ စိတ္တံ- ကို၊ ဥတွာ - ၍၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တော - ဝိသုကြီ
နတ်သားသည်၊ ကမ္မာရဝဏ္ဏံ-ရှေ့ပန်းတိမ်သည် အသွင်ကို၊ [ရညော ပကတိ
သုဝဏ္ဏကာရဝဏ္ဏံ(နဂါရိရှေ့ပန်းတိမ်သည် အသွင်ကို)၊]နိဗ္ဗိနိတွာ-ဖန်ဆင်း
၍၊ ပုရတော- ၌၊ အဋ္ဌာသိ- တည်ပြီး၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထို ပန်းတိမ်သည်ကို၊
ဒိသ္မာ-၍၊ တာတ - အမောင်၊ ဣမံ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ကဋာဟံ-
ဖျင်းအိုးကို၊ ကရောဟိ-လော၊ ဣတိအာဟ၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ ပမာဏံ-ပမာဏ
ကို၊ ဇာနာထ-သိတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ - ဤသို့ သိတော်ဥျားတင်ပြီး၊ တာတ -
အမောင်၊ တုမေဝ-သည်သာ၊ ဥတွာ-၍၊ ကရောဟိ-လော၊ ဣတိ-ပြီး၊ ဒေဝ-
မြတ်၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ဝန်ခံ၍၊ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊
ဂဟေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာနုဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ပရိ
မဇ္ဇိတွာ-ပွတ်သပ်၍၊ နဝဟတ္ထပရိက္ခေပံ- ကိုးတောင် အဝန်းအဝိုင်း ရှိသော၊
ပဉ္စဟတ္ထ၊ ဗြေဓံ - ငါးတောင်အစောက်ရှိသော၊ တိဟတ္ထဝိက္ခန္တံ - သုံးတောင်
အကျယ်ရှိသော၊ အဋ္ဌင်္ဂုလ ဗဟလံ - လက်ရှစ်သစ် အထူရှိသော၊ ဝါ-လက်
ရှစ်သစ်အထူရှိသော၊ ဟတ္ထိသောဣပ္ပမာဏ မုခဝန္တံ - ဆင်နှာမောင်းပမာဏ
ရှိသော နှုတ်ခမ်းလုံးရှိသော၊ သုဝဏ္ဏကဋာဟံ-ကို၊ နိဗ္ဗိနိ-ဖန်ဆင်းပြီး။

ပဋိဇဉ္ဇါပေတွာ။ ။ သောဓာပေတွာ၊ ခါဏုကဏ္ဍကာဒိနိ ဟရာပေတွာ (ပယ်
ရှင်းစေ၍) တတ္ထ မလဝဝိပုလဝါလုကံ (အားကြီးများပြားသော သဲကို) ဩကိရာပေ
တွာ-ကြဲဖြန့်စေ၍၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

နဝဟတ္ထပရိက္ခေပံဣာဒိ ။ ။ နံဝ ဟတ္ထပ္ပမာဏော + ပရိက္ခေပေါ အသာတိ
နဝဟတ္ထပရိက္ခေပေါ (ကဋာဟော)၊ ပရိက္ခေပတော (လုံးပတ် အားဖြင့်) နဝ ဟတ္ထ
ပမာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ပမာဏံ စသည်၌ ဒုတိယာ၊] တိဟတ္ထဝိက္ခန္တံ တိ -
တိဟတ္ထပ္ပမာဏဝိတ္ထာရံ၊ [တဘက်နှင့် တဘက် အကွာ အဝေးကို ပြသောကြောင့်

အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္တယောဇနာယာမာယ-ခုနစ်ယူဇနာ အလျား ရှိသော၊ တိယောဇနဝိတ္တာရာယ-သုံးယူဇနာအပြန်ရှိသော၊ မဟတိယာ-ကြီး စွာသော၊ သေနာယ- ဖြင့်၊ ပါဠိပုတ္တတော- မှ၊ ပေ၊ အဂမာသိ၊ သေနာ- စစ်တပ်သည်၊ သမုသိတဇပဋ္ဌာကံ - ကောင်းစွာ စိုက်ထူအပ်သော တံခွန် ကုက္ကာရှိသော၊ နာနာရတန ဝိစိတ္တံ-ရတနာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ-တပါးမက များသောတန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော၊ နာနာဝိဓ ကုသုမသမာကိဏ္ဍံ - အမျိုးမျိုး အပြား ရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌံ-တပါးမကများစွာသော တူရိယာတို့သည် ကြွေးကျော်အပ်ရာဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိ- ကို၊ ပရိက္ခိပိ- ဝန်းရံပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သဟဿမတ္တေ-တထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဂဏပါမောက္ခေ-ဂိုဏ်း၏ အကြီးအမှူးဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာထေရေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ပင့်ခေါ်၍၊ သကလဇမ္ဗုဒိပေ-၌၊ ပတ္တာဘိသေကာနံ-ရောက်အပ် သော အဘိသိက်ရှိကုန်သော၊ ရာဇနံ-တို့၏၊ သဟဿေန - ဖြင့်၊ အတ္တာနဉ္စ- မိမိကို၎င်း၊ မဟာဗောဓိံ-စ - ကို၎င်း၊ ပရိဝါရာပေတွာ - ပိုင်းရံစေ၍၊ မဟာ ဗောဓိမူလေ- ၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဥလ္လာကေသိ - မော်၍ဖူးပြီ၊ မဟာဗောဓိဿ- ၏၊ ခန္ဓဉ္စ- ပင်စည်ကို၎င်း၊ ဒက္ခိဏမဟာသာခါယ-၏၊ စတုတက္ကပ္ပမာဏပဒေ သဉ္စ-လေးထောင်ပမာဏရှိသော အရပ်ကို၎င်း၊ ဌပေတွာ-၍၊ အဝသေသိ- ကြွင်းသောအရပ်သည်၊ အဒဿနံ-မမြင်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ (ဘာဝုပ္ပဓာန၊) အဂမာသိ-ရောက်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ ပါဠိဟာရိယံ- ကို၊ ဒိသွာ- ၍၊ ဥပ္ပန္န

“ဝိက္ခန္တ” ဟု ရှိသင့်၏၊ သတ္တတ အဘိဓာန်၌ ဝိတ္တာရအနက်ကိုဟောရာဝယ် “ဝိညန္တ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိလို “ဝိက္ခန္တ” ပင်တည်း။ [“တတ္ထိံ၊ ပေ၊ မုခဝဋ္ဋိ” ၌ အိုးနားခမ်း အဆုံးမှာ လုံးနေအောင် ပြုအပ်သော နားခမ်းလုံးကို “မုခဝဋ္ဋိ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုကေး နားခမ်းအောက်နားက ပြော့ကြောင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။

သမုသိတ ဇေ ပဋ္ဌာကံဗျာဒိ။ ။ ဥဿာပိတ (စိုက်ထူစေအပ်သော) နီလ ပီတာဒိ ပိဝိဓ ဇေပဋ္ဌာကံ၊ [အဘိဓာန်၌ ဇေနှင့် ပဋ္ဌာကာသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ရှေးက “ပဋ္ဌာကာ-ကုက္ကာဒိ” ဟု ပေးကြ၏။] နာနာရတန ဝိစိတ္တံ - တတ္တတတ္တ ရစိတ (စိစိတ်အပ်သော) နာနာရတနေဟိ သုဝိစိတ္တံ၊ အနေကာလင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတံ- ပဿန္တဇနပူဇိတေဟိ (ကြည်ညိုသူတို့ ပူဇော်အပ်ကုန်သော) တတ္ထုပဂါဒိဟိ (လက် တန်ဆာ အစရှိကုန်သော) နာနာလင်္ကာရေဟိ သဗ္ဗိတံ၊ နာနာဝိဓကုသုမ သမာကိဏ္ဍံ- ဥပဟာရဝသေန (ပူဇော်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဥပနိတေဟိ နာနပ္ပကာရေဟိ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ သမ္ပန္ဓေဟိ ဇလဇထလဇ ပုပ္ဖေဟိ အာကိဏ္ဍံ၊ အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌံ - ပဋိကတူရိယ သံဃောသိတံ။

ပီတိပါမောဇ္ဇော - ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ)
 ဘန္တေ - တို့၊ အဟံ - သည်၊ ပေသကလဇမ္ပဒိပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော ဇမ္ပဒိင်
 မှ ဖြစ်သော မင်း၏ ဥစ္စာ အခွန်တဏှာ ဩဇာ အာဏာဖြင့်၊ ပူဇေမိ - ပူဇော်
 ပါ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဘိက္ခုသံယဿ - အား၊ ဝတ္တာ - ၍၊ အဘိသေကံ - ကို၊
 အဒါသိ - ပြီး၊ [ရညော + ဣဒံ ရဇ္ဇံ၊ သကလဇမ္ပဒိပတော ဥပ္ပဇ္ဇနက(ဖြစ်သော)
 အာယောစေဝ (အခွန်အတုပ်) အာဏာဒယောစ - အာဏာစသည်တို့။]

တတော - ထိုမှနောက်၌၊ ပုပ္ဖ ဝန္တာဒိဟိ - ပန်း၊ နံသာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊
 ပူဇေတွာ - ၍၊ တိက္ခတ္ထိ - ကြိမ်း၊ ပဒက္ခိဏံ - အရိုအသေကို၊ ကတွာ - ၍၊ အဋ္ဌသု-
 ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု - တို့၌၊ ဝဗ္ဗိတွာ - ၍၊ ဥဋ္ဌာယ - ၍၊ အဉ္စလိ - လက်အုပ်
 ကို၊ ပဂ္ဂယု - ၍၊ ဌတွာ - ၍၊ သစ္စဝစန ကိရိယာယ - သစ္စာစကားကို ပြုခြင်းဖြင့်၊
 ဗောဓိ - ကို၊ ဂဏိတုကာမော - သည်၊ (ဟုတ္တာ) ဘူမိတော - မှ၊ ယာဝ - အကြင်
 မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဟာဗောဓိဿ - ၏၊ ဒက္ခိဏသာခါ - လက်ယာကိုင်
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ - ထို လက်ယာကိုင်တိုင်အောင်၊ ဥစ္စံ - မြင့်သည်ကို၊
 ကတွာ - ၍၊ ဌပိတဿ - ထားအပ်သော၊ သဗ္ဗရတနမယပိဌဿ - အလုံးစုံသော
 ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သောခုံ၏၊ ဥပရိ - ၌၊ သုဝဏ္ဏကဋာဟံ - ရွှေဖျင်းအိုးကို၊
 ဌပါပေတွာ - ၍၊ ရတနပိဌံ - သို့၊ အာရုယု - ၍၊ သုဝဏ္ဏတုလိကံ - ရှုစုတ်တံကို၊
 ဝဟေတွာ - ၍၊ မနောသိလာယ - ဆေးဒန်း မြင်းသီလာဖြင့်၊ လေခံ - အရေး
 အသားကို၊ ကတွာ - ပြု၍ (တား၍)၊ မဟာဗောဓိနာ - သည်၊ လင်္ကာဒိပေ - ၌၊
 ယဒိ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗိ - အကယ်၍ တည်တော်မူထိုက်အံ့၊ အဟံစ - ငါသည်လည်း၊
 ဗုဒ္ဓသာသနေ - ၌၊ နိဗ္ဗေမတိကော - ယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ ယဒိ (ဟောမိ) - အံ့၊
 (ဝေံသတိ)၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ သယမေဝ - သာလျှင်၊ ဣမသ္မိံ သုဝဏ္ဏ
 ကဋာဟေ - ၌၊ ဩရုယု - သက်ဆင်းတော်မူ၍၊ ပတိဋ္ဌာတု - တည်ပါစေသတည်း၊
 ဣတိ - သို့၊ သစ္စဝစန ကိရိယံ - သစ္စာစကား ပြုခြင်းကို၊ အကာသိ - ပြီး၊ သစ္စ ကိရိ
 ယာယ - သစ္စာပြုခြင်းနှင့်၊ သဟ - တပြိုင်နက်၊ ဗောဓိသာခါ - သည်၊ မနောသိ
 လာယ - ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနေ - ပိုင်းခြားအပ်ရာအရပ်၌၊ ဝါ - တားအပ်ရာ
 အရပ်က၊ ဆိဇ္ဇိတွာ - ပြတ်၍၊ ဝန္တကလလပူရဿ - နံသာညွှန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊
 သုဝဏ္ဏကဋာဟဿ - ၏၊ ဥပရိ - ၌၊ အဋ္ဌာသိ - ပြီး။

တဿ - ထို ဗောဓိပင်ပျို၏၊ [တုဿာ - ရှိလျှင် “ဗောဓိအကိုင်း၏” ဟု
 ပေး။] ဥဗ္ဗေဓေန - အစောက်အားဖြင့်၊ ဒသဟတ္ထော - ဆယ်တောင်ရှိသော၊
 ခန္ဓော - ပင်စည်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ စတုဟတ္ထာ စတုဟတ္ထာ - လေးတောင်
 ရှိကုန်၊ လေးတောင်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ - န်သော၊ မဟာသာခါ - အကိုင်းကြီး

တို့ကို၊ ပဉ္စဟိယေဝ-၅ လုံးပင်လျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဖလေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပဋိမဏ္ဍိ
 တာ-တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ခုဒ္ဒကသာခါနိ - အကိုင်းငယ်တို့၏၊
 သဟဿံ- အထောင်သည်၊ (ဟောတိ-၏) အထ - ဌ၊ ရာဇာ- သည်၊ မူလ
 လေခါယ-မူလအရေး၏၊ ဥပရိ- ဌ၊ တိဝဂ္ဂိလပ္ပဒေသေ-လက် ဥသစ်ရှိသော
 အရပ်၌၊ အညံ-အခြားသော၊ လေခံ-ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ-ပိုင်းဖြတ်ပြီ၊ ဝါ-တားပြီ၊
 တတော- ထိုအရေးမှ၊ တာဝဒေဝ - ဌ်သာလျှင်၊ ပုဗ္ဗုဋ္ဌကာ - အဖုတို့သည်၊
 ဟုတွာ-၍၊ ဒသ - န်သော၊ မဟာမူလာနိ-တို့သည်၊ နိက္ခမိံသု-န်ပြီ၊ ပန - ဖန်၊
 ဥပရူပရိ-၌၊ တိဝဂ္ဂိလေ တိဝဂ္ဂိလေ-လက် ဥသစ်ရှိသောအရပ်၊ လက် ဥသစ်
 ရှိသောအရပ်၌၊ အညာ-န်သော၊ နဝ- န်သော၊ လေခါ - တို့ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ - ပြီ၊
 တာဟိပိ - ထို အရေးအသားတို့မှလည်း၊ ဒသ ဒသ - န်သော၊ ပုဗ္ဗုဋ္ဌကာ-
 တို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နဂုတိ-ကိုးဆယ်သော၊ မူလာနိ-တို့သည်၊ နိက္ခမိံသု-န်ပြီ။

ပဌမကာ - ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသ - န်သော၊ မဟာမူလာ - တို့သည်၊
 စတုရဂိုလမတ္ထံ - လက်လေးသစ် အတိုင်းအရှည် တိုင်အောင်၊ နိက္ခန္ဓာ-န်ပြီ၊
 ဣတရေပိ-အခြားသောအမြစ်တို့သည်လည်း၊ ဂဝက္ခဇာလသဒိသံ-ဇာပေါက်
 တပ်အပ်သော လေသောက်ပြုတင်းနှင့်တူစွာ၊ [ဘာဝနပုံသထံ၊ ဇာလကဝါဠ
 သဒိသံ ကတွာတိ အတ္ထော၊ သစ်သားချောင်းလေးတွေကို ဇာပေါက်ဖောက်
 ၍ တပ်ထားသော တံခါးရွက်နှင့်တူစွာ။] အနုသိဗ္ဗန္ဓာ- အထပ်ထပ် ချုပ်စပ်
 ကုန်လျက်၊ ဝါ - အထပ်ထပ် ရောယှက်ကုန်လျက်၊ နိက္ခန္ဓာ - ထွက်ကုန်ပြီ၊
 ဣကံ-ဤမျှလောက်သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ ရတန ဝိဋ္ဌမတ္ထ
 ကေ-ရတနာမြင့်ခုထိပ်၌၊ ဌိတောယေဝ-တည်လျက်သာ၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အဉ္စလိံ-
 လက်အုပ်ကို၊ ပဂ္ဂယု-ချီမြှောက်၍၊ မဟာနာခံ-ကြယ်စွာသောအသံကို၊ နဒိ-
 မိန့်မြွက်ပြီ၊ အနေကာနိ - များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုယဟဿာနိ - တို့သည်၊
 သာဓုကာရံ-သာဓု သာဓုဟု ပြုအပ်သောအသံထို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ အကံ
 သု-န်ပြီ၊ သကလရာဇသေနာ - အလုံးစုံသောမင်းတို့၏ စစ်တပ်တို့သည်၊ ဥန္နာ
 ဒိနီ-အထက်သို့ တက်သော ကြွေးကြော်သံ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ပဲ့တင်ထပ်သော
 အသံ ရှိကုန်သည်၊ အဟေသို - ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ စေလုက္ခေပ သတ သဟဿာနိ-
 အဝတ်တို့ကို မြှောက်၍ ဝှေ့ရမ်းခြင်း အသိန်းတို့ကို၊ ပဝတ္တယိံသု - ဖြစ်စေကြ

စေလုက္ခေပ သတ သဟဿာနိ ။ ။ တေသံ တေသံ ဇနာနိ သိသောပရိ
 (ဥးခေါင်း အပေါ်၌) ဘမန္တာနံ (ရစ်ဝဲကုန်သော) ဥက္ခရာသင်္ဂဓေလာနံ (အပေါ်၌
 အဝတ်တို့၏) ဥက္ခေပသတသဟဿာနိ - မြှောက်ခြင်း အသိန်းတို့သည်။ [အထက်
 မြှောက်၍ပစ်ခြင်း မဟုတ်၊ ဥးခေါင်းအပေါ်၌ ဝှေ့ရမ်းခြင်းတည်း။]

ကုန်ပြီ၊ ဘုမ္မကဒေဝေ-မြေ၌တည်ကုန်သော နတ်တို့ကို၊ အာဒိကတ္တာ-အစပြု၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ မြဲဟူကာယိကာ-ပဌမဈာန်မြဲဟူ၍အပေါင်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-မြဲဟူ၍တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တာဝ-ထိုပဌမဈာန်မြဲဟူ၍တိုင်အောင်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ပဝတ္တယိံ-သု။

ရညော-သည်၊ ဣမံ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ပဿန္တဿ- ဖူးမြော်လျက်၊ ဝီတိယာ-ဝီတိသည်၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဖုဿရိရဿ-ပြန်နှံ့အပ်သောကိုယ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ အဉ္စလီ - ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ - ၍၊ ဌိတဿေဝ - တည်စဉ်ပင်၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊ မူလသတေန-အမြစ်တရာဖြင့်၊ [ဒဿသု လေခါသု ဧကေကာယ ဒဿဒဿ ဟုတွာ နိက္ခန္တမူလသတေန၊] သုဝဏ္ဏကဋာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ ဒဿ- နသော၊ မဟာမူလာနိ-အမြစ်ကြီးတို့သည်၊ သုဝဏ္ဏကဋာဟတလံ- ရှေ့ဖျင်းအိုး အပြင်ကို၊ အာဟစ္စ - ထိရောက်၍၊ အဋ္ဌသု - တည်ကုန်ပြီ၊ အဝသေသာနိ - ကြွင်းကုန်သော၊ နဂုတိ - ကိုးဆယ်သော၊ ခုဒ္ဒကမူလာနိ - အမြစ်ငယ်တို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝဗုဒ္ဓကာနိ - ကြီးပွားကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂန္ဓကလလေ - နံ့သာညွှန်၌၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း၍၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်ပြီ၊ ဝေ-သို့၊ မဟာဗောဓိမိ - သည်၊ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ-၌၊ ပတိဌိတမတ္ထေ- တည်ပြီးကာမျှ ဖြစ်လသော်၊ မဟာပထဝီ- သည်၊ စလိ - လှုပ်ပြီ၊ အာကာသေ - ကောင်းကင်၌၊ ဒေဝဒုန္နုဘိယော - မိုဗ်းစည်ကြီး တို့သည်၊ ဖလိံသု-မြည်ဟိန်းကုန်ပြီ၊ ပဗ္ဗတာနံ-တို့၏၊ နစ္စေဟိ-ယိမ်းကမာန်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ သာဓုကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၎င်း၊ ယက္ခာနံ- တို့၏၊ ဟိကာရေဟိ-ဟိင်၊ ဟိင် ဟု ပြုအပ်သော အသံတို့ဖြင့်၎င်း၊ [ယက္ခာ ဟိ ဝိမှယဇော ဟိ ဟိံတိ သဒ္ဓိ နိစ္ဆာရေန္တိ။] အသုရာနံ-တို့၏၊ ထုဘိဇပေဟိ - ချီးမွမ်းသံ တို့ဖြင့်၎င်း၊ မြဲဟူာနံ-တို့၏၊ အပ္ပေဂ္ဂါရုနေဟိ - လက်ပန်းပေါင်းခတ်ခြင်း တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-လက်ခမောင်းခတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ မေဃာနံ - တို့၏၊ ဂဇ္ဇိတေဟိ-ချုန်းသံ

ဒေဝဒုန္နုဘိယော ဖလိံသု ။ ။ ဒေဝဒုန္နုဘိယော ထနိံသု၊ ဒေဝဒုန္နုဘိတိစ နတ္ထေ ကာစိ ဘေရီ အဓိဓ္မေတော၊ အထခေါ ဥပ္ပါတဘာဝေန (အထူးအဆန်းကျရောက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်) အာကာသဂတော နိဇ္ဈေါသသဒ္ဓေါ (ကောင်းကင်၌ ဖြစ်သော ကြွေးကြော်သံ)၊ ဒေဝေါတိ ဟိ မေဃော၊ တဿဟိ အစ္စဘာဝေန (မမှီမမှိုင်းဘဲ ကြည်လင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) အာကာသဝဏ္ဏဿ (ကောင်းကင်အဆင်းရှိသော) ဒေဝဿ (မိုဗ်းရွာခြင်း) အဘာဝေန သူက္ခဂဇ္ဇိတသညိတေ (အခြေခံတိုက် ချုန်းခြင်း ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သော) သဒ္ဓေ (အသံသည်) နိစ္ဆရန္တေ (ထွက်လသော်) ဒေဝဒုန္နုဘိတိ သမညော၊ တသ္မာ၊ ဟေ၊ ဒေဝေါ သုက္ခဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇိတိ ဝုတ္တံဟောတိ။ [ဘေရီဒုန္နုဘိ ဝုတ္တာထ (အဘိဓာန်)၊ ဒုန်ဒုန်တိသဒ္ဓေန+ဥဘတိ ပူရတိတိ ဒုန္နုဘိ။]

တို့ဖြင့်၎င်း၊ စတုပ္ပါဒါနံ-အခြေ ၄ ချောင်းရှိသောသားကောင့်တို့၏၊ ရဝေဟိ-
မြည်ဟည်းသံတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပက္ခိနံ-တို့၏၊ ရူတေဟိ-တွန်သံတို့ဖြင့်၎င်း၊ သဗ္ဗတာဋ္ဌာ
စရာနံ - အလုံးစုံသော တူရိယာ ဘဏ္ဍာတို့၏၊ သကသက ပဋိဘာနေဟိ- မိမိ
မိမိ ဥစ္စာဖြစ်သော တီးသူတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာသော အသံ တို့ဖြင့်
၎င်း၊ ပထဝီတလံ - မြေအပြင်သည်၊ ယာဝ မြဟ္မလောကာ - အောင်၊ ဧက
ကောလာဟလံ-တပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ရှိသည်၊ ဧကနိန္ဒာဒံ-တပြိုင်
နက် ပဲ့တင်သံရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ သာခါသု-အကိုင်းတို့၌၊ ဖလတော ဖလတော-အသီး
တိုင်း၊ အသီးတိုင်းမှ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယော - မြောက်ပါးသော အဆင်းရှိသော
ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိတ္တာ- ရှိ၊ သကလ စက္ကဝါဠ - အလုံးစုံသော
စကြာဝဠာကို၊ ရတနဂေါပါနသီ ဝိနဒ္ဒံ-ရတနာအခြင်ရနယ်တို့ဖြင့် မြှေးယှက်
အပ်သည်ကို၊ ကုရမာနာဝိယ-ပြုကုန်သကဲ့သို့၊ ယာဝ မြဟ္မလောကာ-အောင်၊
အဗ္ဘုဂ္ဂန္ထိ သု-နိပြီ၊ စပန-ထပ်၍ ဆက်ဥားအံ့၊ တင်္ဂဏတော-မှ၊ ပဘုတိ-၍၊
သတ္တဒိဝသာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊ ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘိ- သို့၊
ပဝိသိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ကောစိ - သည်၊ န ပဿတိ-
မမြင်ရတော့၊ ပေ၊ သတ္တမေ ဒိဝသေ-၌၊ သဗ္ဗဒိသာဟိ-တို့မှ၊ ဟိမာစ-ဆီးနှင်း
တို့သည်၎င်း၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယောစ - တို့သည်၎င်း၊ အာဝတ္တိတွာ - လည်၍၊
မဟာဗောဓိမေဝ - သို့သာ၊ ပဝိသိ သု၊ ဣက္ခဝါဠဂဗ္ဗေ - စကြာဝဠာတိုက်
သည်၊ ဝိဂတ ဟိမဝလာဟကေ - ကင်းသော ဆီးနှင်း တိမ်တိုက်ရှိသည်ဖြစ်၍၊
ဝိပ္ပသန္ဓေ - အထူးသဖြင့် ကြည်လင်လသော်၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ ပရိပုဏ္ဏ
ခန္ဓသာခါပသာခေါ- ပြည့်စုံသော ပင်စည်၊ ခက်မ၊ ခက်သေးရှိသည်၊ ပဉ္စဖလ
ပဋိမဏ္ဍိတော- ငါးလုံးသောအသီး တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)
သုဝဏ္ဏကဋာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတောဝ-သာလျှင်၊ ပညာယိတ္တ-ထင်ရှားပြီ။

ပထဝီတလံ၊ ပေ၊ အဟောသိ ။ ။ ကောလာဟလနှင့် နိန္ဒာဒံ ပုဒ်တို့သည် သူ့
သဘာဝအတိုင်း ဆိုလျှင် ပုလိန်တို့တည်း၊ ဤ၌ “ကောလာဟလံ၊ နိန္ဒာဒံ” ဟု ရှိသော
ကြောင့် “ပထဝီတလံ” ဟု ရှိခဲ့မှ ရှေ့နေသညီမည်။ [“ ဧကတော ပဝတ္တကောလာဟလံ၊
ဧကတော ပဝတ္တနိဋ္ဌေ၊ သံ-ဋီကာ။] ထို့ပြင် “ ယာဝမြဟ္မလောကာ တာဝ ” ဟု
မရှိရ၊ တာဝပါလျှင် “မြဟ္မလောကာ” ဟု ရှိရမည်၊ “မြဟ္မလောကာ” ဟု ရှိလျှင်လည်း
တာဝ မလို။

ပရိပုဏ္ဏ၊ ပေ၊ ပဋိမဏ္ဍိတော။ ။ ပရိပုဏ္ဏသာခါပသာခါဟိ စေဝ ပဉ္စဟိ ဖလေ
ဟိစ ပဋိမဏ္ဍိတော၊ ဤ ဋီကာဖွင့် အလို “ ပရိပုဏ္ဏခန္ဓသာခါပသာခါပဉ္စဖလပဋိမဏ္ဍိ
တော ” ဟု တသမာသ်ထည်း ရှိရမည်။

ရာဇာ - သည်၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ တေဟိ ပါဠိဟာရိယေဟိ-
 တို့ကြောင့်၊ သဉ္ဇာတ ဝီတိပါမောဇ္ဇော-လွန်စွာဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြော်
 ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ၊) သကလ ဇမ္မုဒိပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော ဇမ္မုဒိပမှ
 ဖြစ်သော မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာဖြင့်၊ တရုဏ မဟာ
 ဗောဓိ - နုပျိုသော မဟာဗောဓိပင်ကို၊ ပူဇေသာမိ - အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 အဘိသေကံဒတ္တာ၊ သတ္တဒိဝသာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ မဟာဗောဓိဋ္ဌာနေယေဝ-
 ဌ်သာ၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ မဟာဗောဓိ- သည်၊ ပုဗ္ဗကတ္တိက ပဝါရဏာ ဒိဝသေ-
 ပုဗ္ဗ ကတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပဝါရဏာနေဌ်၊ ဝါ - သီတင်းကျွတ်
 လပြည့် ပဝါရဏာနေဌ်၊ သာယန္တသမယေ - ဌ်၊ ပေ၊တတော - ဌ်၊ ဟိမဝဗ္ဗ
 သတ္တာဟံ - ဟိမဝဗ္ဗ သတ္တာဟကို၎င်း၊ ဝါ - ဆီးနှင်း တိမ်တိုက်၌ ကိန်းရာ
 ခုနစ်ရက်ကို၎င်း၊ အဘိသေက သတ္တာဟဉ္စ - အဘိသေက သတ္တာဟကို၎င်း၊
 ဝါ- အဘိသိက်သွန်းရာ ခုနစ်ရက်ကို၎င်း၊ ဝီတိနာမေတွာ -လွန်စေ၍၊ ကာလ
 ပက္ခဿ-လဆုတ်ပက္ခဏ၊ ဥပေါသထဒိဝသေ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ကေဒိဝသေ
 နေဝ-တနေ့ထည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပါဠိပုတ္တံ - သို့၊ ပဝိသိတွာ - ၍၊ ကတ္တိက
 ဇုဏ္ဍပက္ခဿ - တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ပက္ခဏ၊ ပါဠိပဒ ဒိဝသေ - အထွက်
 တရက်နေဌ်၊ ဝါ - လဆန်း ၁ ရက်နေဌ်၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ပါစိန မဟာ
 သာလဗူလေ - မြို့ရွှေ အင်ကြင်းပင်၏အနီးအောက်၌၊ ထပေသိ- ပြီ၊

သုဝဏ္ဏကဋာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတ ဒိဝသတော- မှ၊ သတ္တရသမေ - သော၊
 ဒိဝသေ-၌၊ မဟာဗောဓိဿ-၏၊ အဘိနဝကိုရာ-အသစ်ဖြစ်သော အညွန့်တို့
 သည်၊ ပါတုရဟေသုံ-န်ပြီ၊ တေ-ထိုအညွန့်တို့ကို၊ ဒိသွာပိ-၍လည်း၊ ပသန္ဓော-
 သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ပုန-ဖန်၊ မဟာဗောဓိ -ကို၊ ရဇ္ဇေန-မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်
 ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာဖြင့်၊ ပူဇေန္တော-လျက်၊ သကလ ဇမ္မုဒိပါ ဘိသေကံ-
 အလုံးစုံသော ဇမ္မုဒိပ၌ဖြစ်သော အဘိသိက်ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ တဒါ-၌၊ သုမန
 သာမဏေရော - သည်၊ ကတ္တိကပုဏ္ဏမဒိဝသေ - ၌၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထံ - ၄၊
 ဂတော-သည်၊ (သမာနော-သော်၊)မဟာဗောဓိဿ-ကို၊ ကတ္တိကဆဏပူဇေ-
 ကတ္တိကာနက္ခတ်ပွဲသဘင်ဖြင့်ပူဇော်ခြင်းကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ဝေ-လျှင်၊ မဟာဗောဓိ
 မဏ္ဍတော*မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်မှ*အာနေတွာ-၍၊ ပါဠိပုတ္တော-၌၊ ထပိတံ-
 သော၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ သန္ဓာယ - ၍၊ တေနဟိ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆာဟိတိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြီ၊ [စာ ၃ မျက်နှာကျော်လောက်က ပြောခဲ့သည်-ဟုလို့၊]သာ-
 ထိုသံယမိတ္တာထေရီသည်၊ သာဓုတိ- ကောင်းပါပြီ ဟူ၍၊ သမ္မုဒိန္ဒိ - ဝန်ခံပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ မဟာဗောဓိရက္ခဏတ္ထာယ-မဟာဗောဓိကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဋ္ဌာရသ-တဆဲ ရှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဒေဝတာကုလာနိ-နတ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ - ကုန်သော၊ အမစ္စကုလာနိ - အမတ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ - န်သော၊ မြာဟ္မဏကုလာနိ - ပုန်ကားမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ကုဒုမ္ဘိယကုလာနိ-သူကြွယ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ဂေါပက-ကုလာနိ-ဂေါပကမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ တရစ္ဆကုလာနိ - တရစ္ဆမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ကာလိင်္ဂကုလာနိ-ကာလိင်္ဂမျိုးတို့ကို၎င်း၊ ဒတွာ-လူပြီး၍၎င်း၊ ဥဒကသိဉ္စနတ္ထာယ-ရေသွန်းလောင်းခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ သုဝဏ္ဏယဇေစ-ခရူအိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ရဇတယဇေစ-တို့ကို၎င်း၊ ဒတွာ-၎င်း၊ ဣမိနာ ပရိဝါရေန-ဤအခြံအရံနှင့်တကွ၊ [သယတ္ထေ ကရဏဝစနံ။] မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဂင်္ဂါယ - ၌၊ ဝါ - ဂင်္ဂါမြစ်ထဲ၌၊ နာဝံ - သို့၊ အရောပေတွာ-၍၊ သယမ္ဗိ-လည်း၊ နဂရတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဝိဇ္ဇာပုဂ္ဂိုလ်-ဝိဇ္ဇာတောကို၊ သမတိက္ကမ္မ-လွန်မြောက်၍၊ အနုပုဗ္ဗန-ဖြင့်၊ သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ-

ဒေဝတာကုလာနိ။ ။ မဟာဗောဓိ' ပရိဝါရေတွာ ဌိတနာဂယက္ခာဒိဒေဝတာကုလာနိ-နဂါရက မဟာဗောဓိကို ဝန်းရံစောင့်ရှောက်၍ တည်နေကြသော နဂါး ယက္ခ (နတ်) စသော နတ်မျိုးတို့ကို၊ [ဒတွာ-၌စပ်၊] အထက်အောက် တယူဇနာစီအာဏာ ပိုင်သောကြောင့် ထိုနတ်အမျိုးတွင်ပါဝင်သော နာဂ ယက္ခ စသူတို့ကိုလည်း လိုက်သွားကြသော အဓိနဲ့ပေးနိုင်သည်။

အမ္မမြာဟ္မဏကုလာနိ။ ။ ဗောဓိဿ ကတ္တဗ္ဗဝိစာရဏတ္ထာယ (ပြုသင့်သမျှကို စီမံသော အမတ်တို့ကို) အဒါသိ-ပေးလှူလိုက် (ထည့်လိုက်) ပြီ၊ လောကသမ္ပတတ္တာ (ဘိသိက် ခံရာဝယ် မြာဟ္မဏတို့ကို ရေစင်သွန်းစေခြင်း စသည်ဖြင့် မြာဟ္မဏတို့၏ ရေလောင်းမှုကို လူတို့က အမွန် အမြတ် ဟု သမုတ်အပ်သည့် အတွက်)၊ ဥဒကသိဉ္စနတ္ထာယ (ဗောဓိပင်ကို ရေလောင်းသော မြာဟ္မဏတို့ကို) အဒါသိ။

ကုဒုမ္ဘိယကုလာနိ။ ။ ဗောဓိဿ ကတ္တဗ္ဗပူဇောပကရဏဂေါပနတ္ထာယ (ပြုထိုက်သော ပူဇော်ဘွယ် အဆောက်အဦးတို့ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သော) အဒါသိ၊ ထိုနည်းကိုလိုက်၍ တန်ခိုးကြီးဘုရား၌ ယခုအခါ ဂေါပကလူကြီးများထားကြရသည်။

ဂေါပက, တရစ္ဆ, ကာလိင်္ဂ။ ။ ဂေါပကာ ရာဇကမ္မိနော, တထာ တရစ္ဆာ-ဂေါပကနှင့် တရစ္ဆတို့သည် မင်းမှုထမ်းခနသုများတည်း၊ (မဟာဂဏ္ဍိပုဉ်)၊ ဂဏ္ဍိပဒေပန "ဂေါပကကုလာနိ ဗောဓိသိဉ္စနတ္ထံ ဒီရဓေနုပါလနတ္ထာယ=ဗောဓိပင်ကို နွားနို့ရည်ဖြင့် သွန်းလောင်းသော နို့ထွက် နွားမတို့ကို ထိန်းကြောင်းကို အလိုငှါ လှူလိုက်သည်။ တရစ္ဆကုလာနိ ကာလိင်္ဂကုလာနိ ဝိဿာသိကာနိ ပဋ္ဌာနမနုဿာနိ = တရစ္ဆနှင့် ကာလိင်္ဂကုလ တို့ကား အကျွမ်းတဝင်ရှိကြသော ပဋ္ဌာနလူမျိုး တို့တည်း၊ ဣတိ ပုတ္တံ။ [ဋီကာ၌ အခြားဝါဒလည်း ရှိသေး၏။]

တို့ဖြင့်၊ တာမလိတ္တိ' - တာမလိတ္တိ ဆိပ်ကမ်းသို့၊ အနုပ္ပတ္တော - ပြီ၊ အန္တရာမဂ္ဂေ - ခရီးအကြား၌၊ ဒေဝနာဂ မနုဿာ - တို့သည်၊ ဥဠာရံ - သော၊ မဟာဗောဓိ ပူဇ် - ကို၊ အကံသု - န်ပြီ၊ ရာဇာပိ - သည်လည်း၊ သမုဒ္ဒတီရေ - ၌၊ သတ္တဒိဝသာနိ - လုံး၊ မဟာဗောဓိ' - ကို၊ ထပေတွာ - ၌၊ သကလ ဇမ္မုဒီပမဟာရဇ္ဇံ - အလုံးစုံ ဇမ္မုဒိပ်၌ ဖြစ်သော မဟာရာဇာ၏ ဥစ္စာ အခွန် ဘဏ္ဍာ ဩဇာ အာဏာကို၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ဣဒံ - ဤသို့ ပေးလှူခြင်းသည်၊ အဿ - ထိုမင်း၏၊ တတိယံ - ၃ ကြိမ် မြောက် ဖြစ်သော၊ ဇမ္မုဒီပရဇ္ဇသမ္ပဒါနံ - ဇမ္မုဒိပ်၌ ဖြစ်သော မင်း၏ ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာကို ကောင်းစွာ ပေးခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ၏။

ဝေ - သို့၊ မဟာရဇ္ဇေန - မဟာရာဇာ၏ ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာ ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ - ပူဇော်ပြီး၍၊ မာဂသိရမာသဿ - နတော်လ၏၊ ပဌမပါဠိပဒ ဒိဝသေ - ပဌမ အထွက်တရက်နေ့၌ (လဆန်းတရက်နေ့) အသောကော - မည်သော၊ မဗ္ဗရာဇာ - သည်၊ မဟာဗောဓိ' - ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ - မြောက်ချီ၍၊ ဂလပ္ပမာဏံ - လည်မျိုပမာဏ ရှိသော၊ ဥဒကံ - သို့၊ ဩရုယျ - သက်ဆင်း၍၊ နာဝါယံ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ - ပြီး၍၊ သံဃမိတ္တတ္ထေရိန္ဒြိ - ကိုလည်း၊ သပရိ ဝါရံ - အခြံအရံနှင့်တကွ၊ နာဝံ - သို့၊ အာရောပေတွာ - တင်ပြီး၍၊ အရိန္ဒြိ - မည် သော၊ အမစွံ - ကို၊ တေဒဝေါစ၊ (ကိံ)၊ တာတ - အမောင်၊ အဟံ - သည်၊ မဟာဗောဓိ' - ကို၊ တိက္ခတ္ထံ - ၃ ကြိမ်၊ သကလဇမ္မုဒီပရဇ္ဇေန - ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ - ပြီး၍၊ ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ ဩရုယျ၊ မမ - ၏၊ သဟာယကဿ - အဆွေတော်၏ (အထံသို့)၊ ပေသေသိ' - ပို့လိုက်ပါပြီ၊ သောပိ - ထို အဆွေတော်သည်လည်း၊ ဝေမေဝ - ဤ အတိုင်းပင်၊ မဟာဗောဓိ' - ကို၊ ပူဇေတု - ပူဇော်ပါစေ၊ ဣတိ - ဤသို့မှာလိုက်ပြီ၊ ဝေ - သို့၊ သဟာယကဿ - ၏အထံသို့၊ သာသနံ - ကို၊ ဒတွာ - ပြီး၍၊ ဒသဗလဿ - ၏၊ သ ရသရံသိဇာလံ - အဆိုဩဇာ ရှိသော ရောင်ခြည် တော်ကွန်ယက်ကို၊ ပိမုဉ္ဇန္တော - လွှတ်တော်မူတတ်သော၊ မဟာဗောဓိချက္ခော -

ဣဒမဿ တတိယံ။ ။ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ ပတိဋ္ဌိတမဟာဗောဓိဿ ရဇ္ဇသမ္ပဒါနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တဒတာ ပုဗ္ဗေ ပန (ရှေ့ဖျင်း မရောက်မီ ရှေး၌ကား) ကေဝါရံ သဒ္ဓါယ (သဒ္ဓါသက်သက်ဖြင့်) သကလဇမ္မုဒီပရဇ္ဇေန မဟာဗောဓိ' ပူဇေသိ ယေဝ၊ တဿာ တေန သဒ္ဓိံ စတုတ္ထမိဒံ သမ္ပဒါနံ။

ပဌမ ပါဠိဖဒဒိဝသေ။ ။ လဆန်း ၁ ရက်ကို ဆိုသည်၊ ဤအခေါ်လည်း သီဟိုဠ် အခေါ်အတိုင်း ခေါ်ခြင်းတည်း။ [မြန်မာအခေါ်လည်း ဤအတိုင်းပင်။] ဣန္ဒိယအခေါ် အားဖြင့်ကား ကောင်းကင်ကလပြည့်လျှင် အခေါ်အဝေါ် မာသလည်း တလ ပြည့်၏၊ ထိုကြောင့် ထို ဣန္ဒိယအခေါ်အားဖြင့် လပြည့်ကျော် ၁ ရက်ကို ပဌမပါဠိပဒ၊ လဆန်း ၁ ရက်ကို ဒုတိယ ပါဠိပဒ ဟု ခေါ်သည်ဟုမှတ်။ [ဋီကာ။]

သည်။ ဝတ္ထဝိစတ ရေ- ဪ...သွားရှာပေါ့ တကား၊ [အရေတိ ဒေဒေ-
 စိတ်ဆင်းရဲသံ၊] ဣတိ-သို့၊ ကန္ဒိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ (တချို့ စာ၌ “ဝန္ဒိတွာ”
 ဟု ရှိ၏။) အဇ္ဇလိ-လက်အုပ်ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ အဿုနိ - မျက်ရည် တို့ကို၊
 ပဝတ္တယမာနော-ဖြစ်စေလျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ။

မဟာဗောဓိသမာဂ္ဂဋ္ဌာ-မဟာဗောဓိပင်သည် ကောင်းစွာ တက်ရောက်
 အပ်သော၊ သာဝိ ခေါ် နာဝါ - ထို လှေတော်သည်လည်း၊ မဟာရာဇဿ-
 အသောက မဟာရာဇာသည်၊ ပဿတော ပဿတော - ကြည့်စဉ် ကြည့်စဉ်၊
 မဟာသမုဒ္ဒတလံ-မဟာသမုဒြာအပြင်သို့၊ ပက္ခန္ဓာ-ပြေးဝင်ပြီ၊ မဟာသမုဒ္ဒေ
 မိ-၌လည်း၊ သမန္တာ-၌၊ ယောဇနံ-တယူဇနာတိုင်တိုင်၊ ဝိစိယော-လှိုင်းတို့သည်၊
 ဝူပသန္တာ-ငြိမ်သက်ကုန်ပြီ၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ - ငါးပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊
 ပဒုမာနိ - ပဒုမ္မာကြာပန်း တို့သည်၊ ပုပ္ဖိတာနိ - ပွင့်ကုန်ပြီ၊ အန္တလိက္ခေ -
 ကောင်းကင်၌၊ ဒိဗ္ဗာနိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယာနိ- တို့သည်၊ ပဝဇ္ဇိ-သု-
 မြည်ကုန်ပြီ၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ထလဇ ဇလဇ ရူက္ခာဒိ သန္ဓိသိတာ
 ဟိ-ရေ၌ဖြစ်ကုန်၊ ကုန်း၌ဖြစ်ကုန်သော သစ်ပင်အစရှိသည်တို့၌ မှီကုန်သော၊
 [အာဒိသဒ္ဓေန ပဗ္ဗတာဒိသန္ဓိသိတာ ဒေဝတာ သင်္ဂဏှာတိ၊] ဒေဝတာဟိ-
 တို့သည်၊ ပဝတ္ထိတာ - ဖြစ်စေအပ်သော၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ဥဋ္ဌာရာ - မွန်မြတ်
 သော၊ ပူဇာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သံဃမိတ္တာထေရိဝိ-ထေရ်မသည်လည်း၊
 သုပဏ္ဏရူပေန - ဝဠုန်အသွင်ဖြင့်၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ နာဝ ကုလာနိ- တို့ကို၊
 [မဟာဗောဓိဂဟဏတ္ထိ အာဂတာနိ နာဝကုလာနိ၊] သန္တာသေသိ-ထိတ်
 လန့်စေပြီ။

ဥတြတ္ထရူပါ- ထိတ်လန့်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊
 တေစနာဝါ-တို့သည်လည်း၊ အာဂတိာ-၍၊ တံဝိဘူတိ - ထိုတင့်တယ်ခြင်းကို၊
 ပဿိတွာ-၍၊ ထေရိ -ကို၊ ယာစိတွာ-၍၊ မဟာဗောဓိ -ကို၊ နာဝဘဝနံ-နဂါး
 ဘုံသို့အဘိဟရိတွာ-ရှေ့ရှုဆောင်၍၊ သတ္တဒိသာာနိ-လုံး၊ နာဝရဇ္ဇေန-နဂါး
 မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်တက္ကာဩဇာအာဏာဖြင့်၊ ပူဇေတွာ-၍၊ ပုန-တဖန်၊ နာဝါ
 ယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသို-န်ပြီ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ နာဝါ-သည်၊ ဇမ္ဗူကောလ
 ပန္နနံ-သို့၊ အဝမာသိ-ပြီ၊ အသောကမဟာရာဇာပိ-သည်လည်း၊ မဟာဗောဓိ
 ဝိယောဂဒုက္ခိတော - မဟာဗောဓိပင်နှင့် ကွေကွင်းရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော
 ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကန္ဒိတွာ-၍၊ ရောဒိတွာ - ၍၊ ယာဝ ဒဿန
 ဝိသယံ-မြင်လောက်ရာ အရပ်တိုင်အောင်၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ပဋိနိဝတ္ထိ-
 ပြန်နှစ်ပြီ၊ ဒေဝါနိ ဝိယတိဿော- သော၊ မဟာရာဇာပိ-သည်လည်း၊ သုဓန

သာမဏောရဿ-၏၊ ဝစနေန - ကြောင့်၊ မာဂသိရမာသဿ - နတော်လ၏၊ ပဌမပါဠိပဒဒိဝသတော-မှ၊ ပဘုတိ- ၍၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ - ၍၊ ယာဝ-လောက်၊ ဇမ္ဗူကောလပဋ္ဌနံ-သည်၊(အတ္ထိ)၊ တာဝ-အောင်၊ မဂ္ဂံ-ကို၊ သောဓာပေတွာ-၍၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-၍၊ နဂရတော-မှ၊ နိက္ခမနဒိဝသေ-၌၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရသမိဒပ-၌၊ သမုဒ္ဒသာလ ဝတ္ထုသ္မိံ-သမုဒ္ဒသာလ ဝတ္ထုအရပ်၌၊ ဌိတောယေဝ - သာလျှင်၊ တာယဝိဘုဗိယာ - ထို တင့်တယ်ခြင်းဖြင့်၊ မဟာ သမုဒ္ဒေ-၌၊ အာဂစ္ဆန္တိယေဝ-လာစဉ်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိံ-ကို၊ ထေရဿ-အရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏၊ အာနုဘာဝေန-ကြောင့်၊ ဒိသ္မာ- ပူးမြင်ရ၍၊ တုဋ္ဌမာနသော-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊(ဟုတွာ)၊ နိက္ခိမိတွာ-၍၊ သဗ္ဗိ-သော၊ မဂ္ဂံ- ကို၊ ပဉ္စဝဏ္ဏဟိ - ငါးပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖေဟိ - တို့ဖြင့်၊ ဩကိရာပေဇ္ဇော - ကြံဖြန့်စေလျက်၊ အန္တရန္တရေ - အကြား အကြား၌၊ ပုပ္ဖအတ္ထိယာနိ-ပန်းစေတီတော်တို့ကို၊ ဌပေဇ္ဇော - လျက်၊ ကော ဟေနေဝ-လျှင်၊ ဇမ္ဗူကောလပဋ္ဌနံ - သို့၊ ဂတ္တာ - ၍၊ သမ္ပတာဠာဝစရ ပရိပုတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပုပ္ဖမုမဂန္ဓဝါသာဒိဟိ- ပန်း၊ အခိုး၊ အနံ့၊ အထုံ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေမာနော - လျက်၊ ဂလပ္ပမာဏံ - လည်မျိုပမာဏ ရှိသော၊ ဥဒကံ- ရေထည်းသို့၊ ဩရုယု - ၍၊ ဒသဗလဿ - ၍၊ သရသရံသိ ဇာလဝိသဇ္ဇနကော-အဆီဩဇာရှိသော ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ် တော် မူတတ်သော၊မဟာဗောဓိရုက္ခော-သည်၊ အာဂတော ဝတ ရေ-ဟေ.. ကြွလာပေပေါ့တကား၊[အရေတိ ပသံသာယ (ချီးမွမ်းခြင်း) သာဓုဝတာတိ အတ္ထော။] ဣတိ- သို့၊ ပသန္ဓစိတ္ထော - သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာဗောဓိံ - ကို ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊ ဥတ္တမဂ္ဂေ- မြတ်သော အင်္ဂါဖြစ်သော၊ သိရသ္မိံ - ၌ ပတိဋ္ဌာပေတွာ - ၍၊ မဟာဗောဓိံ - ကို၊ ပရိဝါရေတွာ - ၍၊ အာဂတေဟိ- န်သော၊ သောဠသဟိ-န်သော၊ ဇာတိသမ္ပန္နကုလေဟိ-ဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသော အမတ်မျိုး၊ပုန်ဏားမျိုးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-ကွ၊[အဋ္ဌဟိ အမစ္စကုလေဟိ၊ အဋ္ဌဟိစ

သမုဒ္ဒသာလဝတ္ထုသ္မိံ။ ။ ထိုအရပ်၌ တည်သူတို့သည် သမုဒြာကို မြင်ရ၏။ ထို အရပ်၌ သမုဒြာမြင်ရသော အထိမ်းအမှတ်ဖြင့် စရပ်တဆောင် ဆောက်ထားသည် ထိုစရပ်ကို “သမုဒ္ဒသာလာ” ဟု ခေါ်၏။ “သမုဒ္ဒဒိဋ္ဌသာလာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌပုဒ် အကြေကြံ။ [သုမုဒ္ဒဿ + ဒိဋ္ဌသာလာ သုမုဒ္ဒသာလာ၊] ထိုစရပ်သည် သမုဒ္ဒါသန္ဓ သာလာ = သမုဒြာ၏ အနီးစရပ် ” ဟု ထင်ရှား၏။ ထိုစရပ်၏ တည်ရာဒေသသည် “ သမုဒ္ဒသာလဝတ္ထု ” မည်၏။ ကျောင်း၏ တည်ရာဒေသကို “ ဝိဟာရဝတ္ထု ” ခေါ် သကဲ့သို့တည်း။

မြာဟ္မဏကုလေဟိ။] သမုဒ္ဒတော - မှ၊ ပစ္စုတ္တရိတ္တာ - တဖန်တက်၍၊ သမုဒ္ဒတီရေ-၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ တိဏိဒိဝသာနိ-လုံး၊ သကလတမ္ပပဏ္ဍိဒီပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်သော မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာ အာဏာဖြင့်၊ ပူဇေယျိ-ပြီ၊ သောဠသန္ဓံ - နံသော၊ ဇာတိသမ္ပန္နကုလာနံ-တို့အား၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ဝိစာရေယျိ-စီမံရန်စွန့်ပေးပြီ (တနည်း) သောဠသန္ဓံ - နံသော၊ ဇာတိသမ္ပန္နကုလာနံ - တို့ကို၊ ရဇ္ဇံ - ကို၊ ဝိစာရေယျိ-စီရင်စေပြီ။

အထ - ထိုမှ နောက်၌၊ စတုတ္ထဒိဝသေ-၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဥဋ္ဌာရံ - သော၊ ပူဇိ-ကို၊ ကုရုမာနော-လျက်၊ အနုပုဗ္ဗေန- ဖြင့်၊ အနုရာဓပုရံ- သို့၊ သမ္ပက္ခော-ပြီ၊ အနုရာဓပုရေဝိ - ၌လည်း၊ မဟာသက္ကာရံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ စတုဒ္ဒသီဒိဝသေ-၌၊ ဝဗ္ဗမာနကစ္ဆာယာယ-တိုးပွားသော အရိပ်ရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ-မွန်းလွဲ အခါ၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရေန - ဖြင့်၊ ပဝေသေတွာ - သွင်း၍၊ နဝရမဇ္ဈေန - မြို့လယ်လမ်းဖြင့်၊ အဘိဟရန္တော-ရှေးရှုဆောင်လျက်၊ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရေန-ဖြင့်၊ နိက္ခာမေတွာ-ထွက်စေ၍၊ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရတော- မှ၊ ပဉ္စနေသတိကေ - လေးအပြန် ငါးရာ ရှိသော၊ [ဤနေရာ၌ ဌာနေ မလိုသေး၊ နောက်၌ “ကောဠကဋ္ဌာနေ” ဟု စပ်ပုဒ် လာလိမ့်မည်။] ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ နိရောသေမာပတ္တိ - ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ-၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ပုရိမကာ-နံသော၊ တယော-နံသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါစ - တို့သည်လည်း၊ သမာပတ္တိ - သို့၊ အပေတွာ - ရောက်၍၊ (တနည်း) သမာပတ္တိ အပေတွာ-သမာပတ်ဝင်စား၍၊ နိသီဒိ သု-မုဘူးကုန်ပြီ၊ ယတ္ထ-၌၊ ကကုသန္ဓဿ၊ ဘဂဝတော-၏၊ မဟာသီရိသဗောဓိ-မြတ်သော ကုတ္တိ၊ ဗောဓိပင်သည်၎င်း၊ ပေ၊ ဥဒုမ္မရဗောဓိ- ရေသဖန်းဗောဓိပင်သည်၎င်း၊ ပေ၊ နိဂြောဓဗောဓိ- ပြည်ညောင်ဗောဓိပင်သည်၎င်း၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ဘူးပြီ၊ မဟာမေဃဝနယျာနဿ-၏၊ တိလကဘူတေ-မှန်ကုသဘွယ်ဖြင့်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-တန်ဆာသဘွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ [အလင်္ကာရဘူတေ။] သုမန သာမဏေ ရဿ-၏၊ ဝစနေန-ကြောင့်၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဥျားကပင်၊ ကတဘူမိပရိကမ္မေ-ပြုအပ်ပြီးသော ဘူမိပရိကံရှိသော၊ [အတန်ဘန် ပြုလုပ်ပြင်ဆင်မှုကို ပရိကံဟု

ရဇ္ဇံ ဝိစာ ရေယျိ။ ။ သောဠသန္ဓံ ကုလာနံ (တို့အား) ရဇ္ဇံ နိယျာတေတွာ သယံ ဒေါဝါရိကဋ္ဌာနေ ဌာတွာ တယောဒိဝသေ အနေကပ္ပကာရံ ပုဇံ ကာရာပေသိ၊ ပေ၊ ရဇ္ဇံ ဝိစာရေယျိတိ ရဇ္ဇံ ဝိစာရေတံ ဝိသဇ္ဇေသိ- စွန့်ပေးပြီ၊ သောဠသဟိ ဝါ ဇာတိသမ္ပန္နကုလေဟိ (တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို) ရဇ္ဇံ ဝိစာရာပေသိ (စီရင်စေပြီ) ဣတိ အတ္ထော။

ခေါ်သည်။] တသ္မိံ ရာဇဝတ္ထုဒ္ဓါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ - ထို မင်းဥယျာဉ်၏ တံခါးမုခ်တည်မည့် အရပ်၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီ။

ကထံ-အဘယ်သို့ တည်စေသနည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဗောဓိံ - မဟာဗောဓိံကို၊ ပရိဝါရေတွာ - ၍၊ အာဂတာနိ - ပါလာကုန်သော၊ သောဋ္ဌသ - နံသော၊ တာနိ ဇာတိသမ္ပန္န ကုလာနိ-တို့သည်၊ ရာဇဝေသံ-မင်းအသွင်ကို၊ ဂဏိံ-သု-နိပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဒေါဝါရိကဝေသံ - တံခါးစောင့်အသွင်ကို၊ ဂဏိံ - ပြီ၊ သောဋ္ဌသကုလာနိ-တို့သည်၊ မဟာဗောဓိံ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ကိုင်၍၊ ဩရောပယိံ-သု-အောက်သို့ ချကြကုန်ပြီ၊ မဟာဗောဓိံ-သည်၊ တေသံ-ထိုအမျိုးသားတို့၏၊ ဟတ္ထတော - မှ၊ မုတ္တသမနန္တရမေဝ - လွတ်သည်၏ အခြားခဲ့၌ပင်၊ အသီတိ ဟတ္ထပမာဏံ-အတောင်ရှစ်ဆယ် ပမာဏရှိသော၊ ဝေဟာသံ-သို့၊ အတ္တဂ္ဂတ္တာ-၍၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယော-တို့ကို၊ မုဉ္ဇိ-လွတ်ပြီ၊ ရံသိယော-တို့သည်၊ သကလဒိပံ-ကို၊ ပတ္တရိတွာ-ပြန်နှံ၍၊ ဥပရိမြဟ္မလောကံ- အထက်မြဟ္မာ့ပြည်ကို၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ အဋ္ဌိသု-နိပြီ၊ မဟာဗောဓိ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ သဗ္ဗာတပသာဒါနိ-လွန်စွာဖြစ်သောကြည်ညိုခြင်းရှိကုန်သော၊ ဒသပုရိသသဟဿာနိ-တသောင်းသော့ယောက်ျားတို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ-အစဉ်အတိုင်းသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ [ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် , ဘင်္ဂဉာဏ် စသည်ကိုဆိုသည်။] ပဋ္ဌပေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ဗတွာ - ရောက်၍၊ ပဗ္ဗဇိံ-သု-နိပြီ၊ သူရိယေ-သည်၊ အတ္တင်္ဂတေပန-ဝင်သော်ကား၊ ရောဟိဏီ နက္ခတ္တေန-ဖြင့်၊ [ရောဟိဏီနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်လျက်-ဟူလို] ပထဝိယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ဗောဓိပုတိဋ္ဌာနာ-ဗောဓိပင်တည်ခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ဥဒကပရိယန္တိ-ရေအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ မဟာပထဝီ, အကမ္ဘိ, [နိဒဿနနည်းတည်း၊ မြေလှုပ်ခြင်းသာမက, အခြားအံ့ဘွယ်များလည်းဖြစ်ကြသည်။]

ရာဇဝတ္ထုဒ္ဓါရ၊ ဝေ၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ။ရာဇုယျာနဿ ဒ္ဓါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ၊ ဤပါဌ်၏ နောက်၌ “မဟာဗောဓိံ” ဟု ပါသေးသည်ကား အပို၊ “မဟာဗောဓိံ ဥတ္တရဒ္ဓါရေန” ၌ရှိသော မဟာဗောဓိံ၏ စပ်ဘို့ရာ ပဓာနကြိယာသည် ဤ“ပတိဋ္ဌာပေသိ” ကြိယာပင်ဖြစ်၍ ကြိယာတခုတည်းအတွက် မဟာဗောဓိံ ၂ထပ် မပါထိုက်၊ ပဝေသေတွာ စသော ကြိယာတို့မှာ အပဓာနသာ၊ ထို့ပြင်“ပဉ္စဓနုသတိကေ ဋ္ဌာနေ” ဟု ရှိပြန်၏၊ ထိုဋ္ဌာနေလည်း အပိုပင်၊ ဘာကြောင့်နည်း .... ထို ပဉ္စဓနုသတိကေ၏ စပ်ဘို့ရာ “ရာဇဝတ္ထုဒ္ဓါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ” ဟု ရှိသောကြောင့်တည်း။ [ဤကဲ့သို့ အစပ်ပေးသော နေရာမျိုး၌ နိဿယတို့က အစပ်ထည့်ပေးကြသဖြင့် အထပ်ထပ် ပါနေလေ့ ရှိတတ်သည်။]

စပန-ထပ်၍ဆက်ဥူးအံ့၊မဟာဗောဓိ-သည်၊ပတိဋ္ဌဟိတွာ-၍၊သတ္တဒိဝသာ
 နိ-ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး၊ ဟိမဝဠေ-ဆီးနှင်းပြည့်သောတိမ်တိုက်၌၊ သန္ဓိသီဒိ-
 ကောင်းစွာ တည်နေပြီ၊ လောကဿ-လူအပေါင်း၏ အဒဿနံ - မမြင်အပ်
 သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အဂမာသိ - ရောက်ပြီ၊ သတ္တမေဒိဝသေ-၌၊ ဝိဝတဝလာ
 ဟကံ-ကင်းသော တိမ်တိုက်ရှိသော၊ နဘံ - ကောင်းကင်သည်၊ အဟောသိ၊
 ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယော-တို့သည်၊ ဇေန္တာ-တောက်ပကုန်လျက်၊ ဝိပျုရန္တာ-ထိုထို
 ဤဤလှည့်လည်ကုန်လျက်၊ [ဝိပုဗ္ဗ ဖရဇာတ်၊ စလနအနက်၊ ဣတောစိတောစ
 သံသရန္တာ။] နိစ္ဆရိံသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ [နိပုဗ္ဗ ဖရဇာတ်၊ စကို ဆပြု၊ နိစ္ဆရိံ
 သူတိ နိက္ခမိံသု၊] မဟာဗောဓိဿ-၏၊ ခန္ဓောစ- ပင်စည်သည်၎င်း၊ သာခါ
 ယောစ-အကိုင်းတို့သည်၎င်း၊ ပတ္တာနိစ - အရွက်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စ-ငါးလုံး
 ကုန်သော၊ ဖလာနိစ-အသီးတို့သည်၎င်း၊ ဒဿိံသု- ထင်ရှားကုန်ပြီ၊ [ဒဿိံ
 သူတိ ပညာယိံသု၊] မဟိန္ဒုတ္တရောစ- သည်၎င်း၊ ပေ၊မဟာဗောဓိဋ္ဌာနမေဝ-
 မဟာဗောဓိတည်ရာ အရပ်သို့သာ၊ အဂမံသု-န်ပြီ၊ ယေဘုယျေန-များသော
 အားဖြင့်၊ သဗ္ဗေ-န်သော၊ ဒီပဝါသိနော- သီဟိုဠ်ကျွန်း၌နေသူတို့သည်၊ သန္ဓိ
 ပတိံသု - နံပြီ၊ တေသံ - ထို သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားတို့သည်၊ ပဿန္တာနံ
 ယေဝ-ဖူးမျှော်ကုန်စဉ်ပင်၊ ဥတ္တရသာခတော-မြောက်ကိုင်းမှ၊ ဧကံ - သော၊
 ဖလံ - သည်၊ ပစ္စိတွာ - မှည့်၍၊ သာခတော - မှ၊ မုစ္စိ - လွတ်ပြီ၊ ဝါ-ကျွေပြီ၊
 ထေရော-သည်၊ ဟတ္ထိ - ကို၊ ဥပနာမေသိ - အနီးသို့ ညွတ်စေပြီ၊ ဝါ - ခံယူပြီ၊
 ဖလံ-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တံ-ထို
 အသီးကို၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ရောပယ-ပေါက်စေလော့၊ ဝါ-စိုက်လော့၊ ဣတိ-
 ဤသို့ပြော၍၊ ရညော - အား၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဂဟေတွာ - ၍၊
 သုဝဏ္ဏ ကဋာဟေ - ၌၊ မဓုရပံသု- ချိုဆိမ့်သော မြေမှုန့်ကို၊ အာကံရိတွာ-
 လောင်းထည့်၍၊ ဂန္ဓကလလံ-နံသာညွှန်ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ရောပေတွာ-၍၊ မဟာ

သဟ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာ။ ။သဟ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနေနာတိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဝိဘတ္တိံ ဝိပရိ
 ဏာမံ ကတွာ သဟ+ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာတိ နိသက္ကဝစနံ ကတံ၊ သတိ ဟိ သဟယောဂေ
 ကရဏဝစနေန တပိတဗ္ဗံ၊ ဤသို့ ပဉ္စမိကို တတိယာ၏ ဝိပရိဏာမ (ဝိပလ္လာသ) ဟု
 ဤနေရာ၌ သာရတ္ထဗ္ဗင်္ဂသော်လည်း ဘိက္ခုနီ-ပဌမသံဆာဒိသေသံ၌မူ “သဟ+ဝတ္ထုဇ္ဈာ
 စာရာတိ-ဝတ္ထုပီတိက္ကမေန + သဟ , သဟယောဂေ ကရဏ ဝစနပ္ပသင်္ဂေ (တတိယာ
 သက်ဘို့ လျဉ်းပါးတွယ် ရှိလသော်) ဣဒံ နိသိက္ကဝစနံ ” ဟု ဝိပလ္လာသံမဆိုဘဲ သဟ
 ယှဉ်ရာ ပဉ္စမိသက်ထားသည်-ဟုဆိုသည်၊ ပဉ္စမိသာ မက ဤကဲ့သို့ သဟယှဉ်ရာမျိုးဝယ်
 သတ္တမိလည်း သက်၏၊ “သဟ+သစ္စေကတေ မယံ” ဝဋ္ဋသုတ်-စရိယာပိဋက။

ဗောဓိ အာသန္နဋ္ဌာနေ - မဟာဗောဓိ၏ အနီးဖြစ်သောအရပ်၌၊ (တနည်း) မဟာအာသန္နဋ္ဌာနေ-ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာနေရာသည် တည်အပ်ရာအရပ်၌၊ ငှပေသိ-ပြီး သဗ္ဗေသံ-တို့သည်၊ ပဿန္တာနံယေဝ-န်စဉ်ပင်၊ စတုဟတ္ထပုဗ္ဗမာဏာ-လေးတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပင်ကုန်သော၊ တရုဏဗောဓိရုက္ခာ-ဗောဓိပင်ဖျိုတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိံ သု-ပေါ်ထွက်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ အစ္စရိယံ-ထိုအံ့ဩဘွယ်ကို၊ ဒိသျှာ- ရှိ၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ တရုဏဗောဓိရုက္ခေ-တို့ကို၊ သေတစ္ဆတ္တေန - ထီးဖြူတော်ဖြင့်၊ ပုဇေတွာ- ရှိ၊ အဘိသေကံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီး၊

တတော-ထို ဗောဓိပင်တို့မှ၊ ဧကံဗောဓိရုက္ခံ-ဗောဓိတပင်ကို၊ အာဝမနကာလေ-၌၊ မဟာဗောဓိနာ-သည်၊ ပဌမ ပတိဋ္ဌိတောကာသေ- ရှေးဥဒ္ဓါစွာ တည်အပ်သော အရပ်ဖြစ်သော၊ ဇမ္ဗုကောလပဏ္ဍနေ-၌၊ ရောပယိံ သု - စိုက်ကြကုန်ပြီ၊ ဧကံ - တပင်ကို၊ တဝတ္ထမြာဟူဏဿ - တဝတ္ထပုဏ္ဏား၏၊ ဂါမဒ္ဓါရေ- ရွာတံခါးအနီး၌၊ (ရောပယိံ သု- န်ပြီ) ဧကံ- ကို၊ ထူပါရောမေ-၌၊ (ရောပယိံ သု) ဧကံ-ကို၊ ဣဿရနိဗ္ဗာနပိဟာရေ- ဣဿရနိဗ္ဗာနကျောင်း၌၊ (ရောပယိံ သု) ဧကံ - ကို၊ ပဌမစေတီယဋ္ဌာနေ - ပဌမစေတီ တည်မည့်အရပ်၌၊ (ရောပယိံ သု) ဧကံ - ကို၊ စေတီယပဗ္ဗတေ-၌၊ (ရောပယိံ သု) ဧကံ - ကို၊ ရောဟဏဇနပဒမိ-ရောဟဏဇနပုဗ္ဗိ၌၊ ဝေါစရဂါမေ - ၌၊ ဝါ- ဆွမ်းခံရာရွာ၌၊ (ရောပယိံ သု) ဧကံ - ကို၊ ရောဟဏဇနပဒမိယေဝ - ၌ပင်၊ စန္ဒနဂါမေ-၌၊ (ရောပယိံ သု) ဣတရေသံ-အခြားကုန်သော၊ စတုန္ဒံ-န်သော၊ ဖလာနံ-တို့၏၊ ဗိဇေဟိ - မျိုးစေ့တို့မှ၊ ဇာတေ - ပေါက်ကုန်သော၊ ဒုတ္တိံ သဗောဓိတရုဏေ- သုံးဆွဲနှစ်ပင်သော ဗောဓိပင်ဖျိုတို့ကို၊ ယောဇနိယ အာရာမေသု - ယူဇနာအတွင်းဝယ် ပါဝင်သော အာရာမ်တို့၌၊ [အနုရာဓ ပုရဿသမန္တာ ယောဇနဿ အန္တောဝအာရာမေသု။] ပတိဋ္ဌာပေသုံ-န်ပြီ၊ ဝေ-

မဟာဗောဓိ အာသန္နဋ္ဌာနေ။ ။ပုဗ္ဗပဿေန - မဟာဗောဓိ၏ အရှေ့ဘေး၌၊ မဟာသီလာသနေန-ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာနေရာသည်၊ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ-တည်အပ်သောအရပ်၌၊ ဤသို့သာရတ္တ၌ တွေ့ရ၏၊ ဝိမတိ၌ကား ဗောဓိမပံ၊ ဘိ "မဟာ အာသန္နဋ္ဌာနေတိ ပုဗ္ဗပဿေ မဟာသီလာသနေန ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ"ဟု ရှိသည်။

ဣဿရနိဗ္ဗာန ပိဟာရေ။ ။ဣဿရနိဗ္ဗာနသင်္ခါတေ ကဿပပိဟာရေ၊ ဣဿရနိဗ္ဗာန ပိဟာရေတိ (ဟိ)-ဟူသော ဤစကားကို၊ ပုဗ္ဗသင်္ကေတဝသေန(ရှေး အမှတ်အသား၏ အစွမ်းဖြင့်) ပုတ္တံ၊ ဣဒါနိပန သော ပိဟာရော ကဿပပိရိတိ ပညာတော၊ [ဣဿရသင်္ကောရာမလည်း ခေါ်၏။]

လျှင်၊ ပုတ္တနတ္ထ ပရမ္ပပရာယ- သားစဉ် မြေးဆက်အားဖြင့်၊ သမန္တာ- ဌ၊ ဒိပ
 ဝါသီနံ- တို့၏၊ ဟိတာယ- စီးပွားအလို့ငှါ၊ သုခါယ-ငှါ၊ ဒဿဗလဿ- ၏၊
 ဓမ္မဇေဘူတေ- တရားအလံတော် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိမိ-သည်၊ ပတိ
 ဋ္ဌိတေ-တည်ပြီးလသော်၊ အနုဋ္ဌာဒေဝီ-သည်၊ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ-တို့၎င်း၊
 ပဉ္စဟိစ အန္တေပုရိကာသတေဟိ-တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ မာတုဂါမသဟသေန-
 နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဃမိတ္တာထေရိယာ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ နစိရသေ
 ဝ- မိပင်၊ သပရိဝါရာ- အခြံအရံနှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အရဟတ္ထေ-
 ၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ရညော-၏၊ ဖာဂိနေယျော-သော၊ အရိဋ္ဌောပိ-သည်လည်း၊
 ပဉ္စဟိ ပုရိသသတေဟိ- တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ ထေရဿ (အရှင်မဟိန္ဒ ထေရ်၏) သန္တိ
 ကေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရသေဝ သပရိဝါရော အရဟတ္ထေ ပတိဋ္ဌာသိ။

အထ - ထိုမှနောက်၌၊ ကေဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊
 ဝဋ္ဌိတွာ-၍၊ ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ထူပါရာမံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ တဿ-
 ထိုမင်းသည်၊ လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ - ကြေးပြာသာဒ် တည်မည့် အရပ်သို့၊
 [လောဟပါသာဒဿ- ၏၊ ကတ္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ - ပြုထိုက်ရာအရပ်။] သမ္ပတ္တဿ-
 ကောင်းစွာရောက်စဉ်၊ ပုရိသာ-တို့သည်၊ ပုပ္ဖါနိ- တို့ကို၊ အဘိဟရိံသု-ရှေးရှု
 ဆောင်ပို့ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-ဆက်သကြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ထေရဿ-အား၊
 ပုပ္ဖါနိ - တို့ကို၊ အဒါသိ - လှူပြီ၊ ထေရော - သည်၊ ပုပ္ဖေဟိ-တို့ဖြင့်၊ လောဟ
 ပါသာဒဋ္ဌာနံ-ကို၊ ပုဇေသိ-ပြီ၊ ပုပ္ဖေသု-တို့သည်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိတမတ္ထေသု-
 ကျပြီးခါမျှ ဖြစ်ကုန်လသော်၊ မဟာဘူမိစာလော - သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊
 ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ဘူမိ - မြေသည်၊ စလိတာ-
 လှုပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမသ္မိံ ဩကာသေ-
 ဌာအရပ်၌၊ သံဃဿ-၏၊ အနာဂတေ- ၌၊ ဥပေါသထာဂါရံ- ဥပုသ်ကျောင်း
 ဆောင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဧတံ-ဤမြေလှုပ်ခြင်းသည်၊ တဿ-ထိုဥပုသ်
 ကျောင်းဆောင် ဖြစ်လတုံခြင်း၏၊ ပုပ္ဖနိဒ္ဓတ္ထံ-ရှေ့ပြေးနိမိတ်တည်း၊ ဣတိ- သို့၊
 (အာဟ-ပြီ။)

ပုတ္တနတ္ထ ပရမ္ပပရာယံ ။ ။ အနုရာဇပုရဿ သမန္တာ ဧဝံ ပုတ္တနတ္ထ
 ပရမ္ပပရာယ မဟာဗောဓိမိ ပတိဋ္ဌိတေတိ အတ္ထော၊ - သာရတ္ထ၊ ပုတ္တနတ္ထပရမ္ပပရာ-
 ဟူရာဋ္ဌ လူတို့၏ သားစဉ်မြေးဆက် မဟုတ်၊ မူလမဟာဗောဓိ၏ သားဖြစ်သော ဒက္ခိဏ
 သာခါ မဟာဗောဓိ၊ ထို၏ အပင်မှ ပေါက်၍ မြေးဖြစ်သော မဟာဗောဓိ၊ ဤသို့“အစဉ်
 အဆက်အားဖြင့်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ရာဇာ-သည်၊ ပုန်-ဖန်၊ ထေရေန သဒ္ဓိံ, ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အမွှင်ဏဋ္ဌာနံ-
 အမွှင်ဏ အရပ်သို့၊ ပတ္တော-ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ဝဏ္ဏ
 ဂန္ဓ သမ္ပန္တံ-အဆင်း အနံနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အတိမေရရသံ-အလွန်ချိုမြိန်သော
 အရသာရှိသော၊ ကေ-တလုံးသော၊ အမ္ပပတ္တိ-သရက်သီးမှည့်ကို၊ အာဟရိ
 ယိတ္ထ-ဆောင်ပို့အပ်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုသရက်သီးမှည့်ကို၊ ထေရဿ-
 အား၊ ဝါ- န်၊ ပရိဘောဂတ္ထာယ - ဘုဉ်းပေးခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဒါယိ - ပြီ၊
 ထေရော-သည်၊ တတ္ထေဝ-ထို အရပ်၌ပင်၊ ပရိဘူဒိတွာ-၍၊ ဣဒံ- ဤ သရက်
 စေ့ကို၊ ဧတ္ထေဝ- ၌ပင်၊ ရောပေထ- ပေါက်စေ့ကြကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ တံအမ္ပဋ္ဌိံ -ထိုသရက်စေ့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တတ္ထေဝ - ထို အရပ်၌ပင်၊
 ရောပေတွာ-စိုက်၍၊ ဥဒကံ- ကို၊ အာသိဋ္ဌိံ - လောင်းပြီ၊ အမ္ပမိဇရောပနေန-
 သရက်စေ့စိုက်ခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ပထဝီ အကမ္ဘါပေ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
 ဣမသ္မိံ ဩကာသေ-၌၊ သံဃဿ- န်၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ အမွှင်ဏံ
 နာမ-အမွှင်ဏမည်သော၊ (ဝါ - သရက်ပြင် မည်သော)၊ သန္တိပါတဋ္ဌာနံ-
 စည်းဝေးရာ အရပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ - မည်၊ ဧတံ - ဤ မြေလှုပ်ခြင်းသည်၊
 တဿ - ထို အမွှင်ဏမည်သော စည်းဝေးရာ အရပ် ဖြစ်လတုံခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗ
 နိမိတ္တံ-တည်း၊ ဣတိ-ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ဆုပ်ကုန်သော၊ ပုဗ္ဗမုဋ္ဌိယော-
 ပန်းဆုပ်တို့ကို၊ ဩကိရိတွာ- ကြံဖြန့်၍၊ ပေ၊ မဟာစေတီယဋ္ဌာနံ-မဟာစေတီ
 တည်မည့်အရပ်သို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ တတ္ထ-၌၊ တဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ပရိသာ-
 တို့သည်၊ စမ္ပကပုပ္ပါနိ- စကားပန်းတို့ကို၊ အဘိဟရိ သု-ရွေရှု ပို့ဆောင်ကြ
 ကုန်ပြီ၊ တာနိ-ထိုစကားပန်းတို့ကို၊ ရာဇာ ထေရဿ အဒါယိ ပေ၊ ဗုဒ္ဓဿ-
 အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- န်၊ အသဒိသော-
 အတူရှိတော်မူသော၊ မဟာထူပေါ-ပုထိုးတော်ကြီးသည်၊ ဝါ-မဟာစေတီ
 တော်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဧတံ- သည်၊ တဿ-ထို ပုထိုးတော်ကြီး ဖြစ်လတုံ
 ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ ဣတိ- မူပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ အဟမေဝ - သည်သာ၊
 ကရောမိ-အံ့၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အလံ- မသင့်၊ တုမ္ဘာကံ-တို့၏၊ ဝါ-
 တို့မှာ၊ အညံ-သော၊ ဗဟု-သော၊ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ပန-
 ထိုသို့ပင် ကိုယ်တိုင်မပြုရပါသော်လည်း၊ တုမ္ဘာကံ-တို့၏၊ နတ္ထာ-မြေးတော်
 ဖြစ်သော၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယောနာမ-ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမည်သော မင်း
 သည်၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတုံ၊ ဣတိ-ပြီ။ [“မဟာစေတီယဋ္ဌာနံနှင့် မဟာ
 ထူပေါ” ဟု ပါဠိသုံးစွဲပုံထောက်၍ စေတီနှင့် ပုထိုးကို အတူ ဟု မှတ်။]

အထ-၌၊ ရာဇာ- သည်၊ ဘန္တေ - ရား၊ မယံ - ၏၊ နက္ခာ - သည်၊ သစေ
 ကရိယတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ မယာ-သည်၊ ကတံယေဝ-ပြုအပ်သည်
 မည်သည်သာ၊ ဣတိ- ဤသို့လျှောက်၍၊ ဒွါဒသဟတ္ထံ - ၁၂ တောင်ရှိသော၊
 ပါသာဏတ္ထန္တံ - ကျောက်တိုင်ကို၊ အာဟရာပေတွာ-၍၊ ဒေဝါနိဝိယတိသ
 သ-မည်သော၊ ရညော-၏၊ နက္ခာ-ဖြစ်သော၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယောနာမ-
 ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမည်သော မင်းသည်၊ ဣမသ္မိံ ပဒေသေ - ၌၊ ထူပံ - ကို၊
 ကရောတု-ပြုရစ်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အက္ခရာနိ- အက္ခရာတို့ကို၊ လိခါပေ
 တွာ-ရေးစေ၍၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ ထေရံ ပုစ္ဆိ၊ (ကို) ဘန္တေ-
 ရား၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပေ- ၌၊ သာသနံ - သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ နခေါ - တည်ပါပြီလော၊
 ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သာသနံ-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ-ပါပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်
 သာသနာတည်ပြီးပါသော်လည်း၊ အဿ-ထို သာသနာတော်၏၊ မူလာနိ-
 အမြစ်တို့သည်၊ န တာဝ ဩတရန္တိ-မသက်ဆင်းကုန်သေး၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ ကဒါ-၌၊ မူလာနိ- တို့သည်၊ ဩတိဏ္ဏာနိနာမ - သက်ဆင်းပြီးသည်တို့
 မည်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ - ဖြစ်ပါကုန်လတံနည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
 ယဒါ-၌၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပကာနံ - သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ မာတာပိတုနံ-
 တို့၏၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသော၊ ဒါရကော-သည်၊ တမ္ဗ
 ပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ- ၍၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပမိယေဝ-၌ပင်၊ ဝိနယံ- ကို၊ ဥဂ္ဂဟေ
 တွာ-၍၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ဝါစေသတိ-ပို့ချလတံ၊ တဒါ-၌၊ သာသနဿ-
 ၏၊ မူလာနိ-တို့သည်၊ ဩတိဏ္ဏာနိနာမ-မည်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-တံ၊ ဣတိ-ပြီ၊

ဘန္တေ-ရား၊ ဒေသော - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အတ္ထိပန-
 ရှိပါသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အတ္ထိ - ၏၊ မဟာအရိဋ္ဌော-
 မဟာအရိဋ္ဌမည်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တေသ္မိံ ကမ္မေ-ဤအမှု၌၊ ပဋိဗလော-၏၊
 ဣတိ-ပြီ၊ [ညီတော်နောင်တော် ငါးဆယ်နှင့်အတူ စေတီယတောင်၌ရဟန်း
 ပြုခဲ့သောထေရ်ကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာအရိဋ္ဌော ဘိက္ခု ” ဟု မိန့်သည်။]
 ဘန္တေ - ရား၊ ဣတ္ထေ - ဤ သာသနာ အမြစ်တွယ်အောင် ပြုရာ၌၊ မယာ-သည်၊
 တိ - အဘယ်ကို၊ ကာတဗ္ဗံ - ပြုထိုက်ပါသနည်း၊ ဝါ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ

မူလာနိ။ ဝေ။ န တာဝဩတရန္တိ။ ။ ဣဗိနာ “မဟာရာဇ ဣမသ္မိံဒိပေ သတ္တု
 သာသနံ ပတိဋ္ဌိတမတ္ထမေဝ (တည်ပြီးရုံမျှသာ) အဟောသိ၊ န တာဝ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ
 (ကောင်းကောင်း မတည်တံ့သေး) ” ဣတိ ဒေသေတိ၊ ဩတရန္တိတိ ဟိ အတိတဏ္ဍေ
 ဝတ္ထမာနဝစနံ၊ တေနေဝါဟ ကဒါ ပန ဘန္တေ မူလာနိ ဩတိဏ္ဏာနိနာမ (တည်ကုန်
 ပြီးမည်သည်) ဘဝိဿန္တိတိ။

(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ မဏ္ဍပ် ကာတုံ ဝန္တတိတိ၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-
 သို့၊ ရာဇာ - သည်၊ မေယံဝဏ္ဏာဘယ အမစ္စဿ - မေယံဝဏ္ဏာဘယ မင်း၏
 အမတ်၏၊ ပရိဝေဏဋ္ဌာနေ-ပရဂုဏ်တည်မည့်အရပ်၌၊ [မေယံဝဏ္ဏာဘယဿ
 ရညော အမစ္စေန ကတ္တဗ္ဗဿ (နောင်အခါ ပြုထိုက်သော) ပရိဝေဏဿ
 ဝတ္ထုဘူတေ ဌာနေ၊] မဟာသင်္ဂါတိကာလေ-ပဌမ မဟာသင်္ဂါယနာ တင်ရာ
 အခါ၌၊ အဇာတသတ္တု၊ မဟာရာဇေန - သည်၊ ကတမဏ္ဍပပဏ္ဍိတကရံ- ပြုအပ်
 သော မဏ္ဍပ်နှင့် တူစွာ၊ [မဏ္ဍပပဏ္ဍိတကရန္တိ မဏ္ဍပသဒိသံ၊ သဒိသတ္တဗ္ဗိ ဟိ
 ပကာရသဒ္ဓိ ဝဏ္ဏယန္တိ၊] ရာဇာနုဘာဝေန-ဖြင့်၊ မဏ္ဍပ်- ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊
 သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရေ - တို့ကို၊ သကသကသိပ္ပေသု-မိမိ မိမိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော
 အတတ်တို့၌၊ ပယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ သာသနဿ-၏၊ မူလာနိ - တို့ကို၊
 ဩတရန္တာနိ- တို့ကို၊ ပသိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ကြံ၍၊ အနေက ပုရိသ
 သဟဿ ပရိဂုတော - အထောင်မကသော ယောက်ျားသည် ခြံရံအပ်သည်၊
 (ဟုတွာ) ထူပါရာခံ-ထူပါရုံတည်မည့်အရပ်သို့၊ အနုပတ္တော-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ထူပါရာမေ-၌၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဘိက္ခုသတေသာ
 နိ- ခြေသောင်း ရှစ်ထောင်သော ရဟန်းတို့သည်၊ သန္နိပတိံ သု - နိပြီ၊ မဟာ
 မဟိန္ဒုတ္တေရဿ-၏၊ အာသနံ-သည်၊ ဒက္ခိဏာဘိမုခံ-တောင်အရပ်သို့ ရှေးရှု
 မျက်နှာမူလျက်၊ ပညတ္ထံ - ခင်းထားအပ်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ မဟာအရိဋ္ဌ
 ထွေရဿ-၏၊ ဓမ္မာသနံ-တရားဟောပလ္လင်သည်၊ ဥက္ခရာဘိမုခံ - လျက်၊ ပည
 ထံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထခေါ-၌၊ မဟာအရိဋ္ဌထွေရော-သည်၊ ဝါ- ကို၊
 မဟိန္ဒုတ္တေရေန-သည်၊ အဋ္ဌိဋ္ဌော-တိုက်တွန်းအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)အတ္တနော-
 အား၊ အနုရူပေန-လျော်သော၊ ပတ္တာနုတ္တမေန-ရောက်အပ် (ရအပ်)သော
 အစဉ်ဖြင့်၊ ဓမ္မာသနေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ မဟိန္ဒုတ္တေရပုမုခါ- နသော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ-
 ၆ ကျိပ် ရှစ်ပါးသော၊ မဟာထေရာ - တို့သည်၊ ဓမ္မာသနံ - ကို၊ ပရိဝါရေ
 တွာ - ၍၊ နိသီဒိံ သု - နိပြီ၊ ရညောပိ - ၏လည်း၊ ကနိဋ္ဌဘာတာ - ညီတော်
 အငယ်ဖြစ်သော၊ မတ္တာဘယထွေရောနာမ - မတ္တာဘယထေရ်မည်သည်၊ ဓုရ
 ဝါဟော-ပဓာနအဖြစ်ကို ယူသူသည်၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပိနယံ-
 ကို၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ- သင်ယူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပဇ္ဇဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ၊
 မဟာအရိဋ္ဌထွေရဿ-၏၊ ဓမ္မာသနမေဝ-ကိုပင်၊ ပရိဝါရေတွာ-၍၊ နိသီဒိ-
 ပြီ၊ အဝသေသာ- နသော၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်၎င်း၊ [ပိဖြင့် ရှေးရဟန်းတို့ကို
 ပေါင်း။] သရာဇိကာ- မင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပရိသာစ- သည်၎င်း၊ [စ ဖြင့်
 ဘိက္ခုကို ဆည်း။] အတ္တနော အတ္တနော- ၏၊ ပတ္တာသနေ-၌၊ နိသီဒိံ သု-နိပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အာယသ္မာ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရော-သည်၊ တေန သမ
 ယေန၊ ပေ၊ ပုစိမန္တမူလေတိ - မူလေ အစရှိသော၊ [ဣတိ အာချတ္ထ၊ ဝေရဉ္စ
 ကဏ္ဍအားလုံးကိုယူ။] ဝိနယနိဒါနိ-ဝိနည်းပါဠိတော်၏နိဒါန်းကို၊ အဘာသိ-
 ရွတ်ဆိုပြီး၊ စ ပန- ထပ်၍ဆက်၊ အာယသ္မတာ အရိဋ္ဌတ္ထေရေန - သည်၊ ဝိနယ
 နိဒါနေ-ကို၊ ဘာသိတေ-ရွတ်ဆိုအပ်ပြီးသော်၊ အာကာသံ-သည်၊ (မဟာဝိရဝံ-
 ကျယ်စွာသောအသံကို၊) ရဝိ-မြည်ပြီး [ဒီကား၌ “မဟာဝိရဝံ”မပါ၊ “မေဃ
 ဝိရဟိတဿ-မိုင်းရွာခြင်းမှကင်းသော၊ နိမ္မလသေဝ အာကာသဿ ဝိရဝိ
 တတ္တာ အာကာသံ ဝိရဝိတိ ဝုတ္တံ” ဟု ရှိ၏။] အကာလဝိဇ္ဇုလတာ- အခါမဲ့၌
 ဖြစ်သော လျှပ်စစ်နွယ်တို့သည်၊ နိစ္ဆရိံသု - ထွက်ကုန်ပြီး၊ ဒေဝတာ- တို့သည်၊
 သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဒိသု-န်ပြီး၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒက ပရိယန္တံ-
 ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ- ၍၊ သင်္ဂမ္ပိ- ပြီ။

ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ အနေကေသု - ကုန်သော၊ ပါဠိဟာရိယေသု - တို့သည်၊
 ဝတ္တမာနေသု - ဖြစ်ကုန်လသော်၊ အာယသ္မာအရိဋ္ဌတ္ထေရော - သည်၊ မဟာ
 မဟိန္ဒပုဗ္ဗမုခေဟိ-အရှင်မဟာမဟိန္ဒ အမှူးရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌသဠိယာ-၆ ကျိပ်
 ရှစ်ပါးသော၊ ပစ္စေကဂဏီဟိ-အသီးအသီးဂိုဏ်းရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-
 အသီးအသီး ဂိုဏ်းစီးနာယက ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ဒီဏာသဝ မဟာ
 ထေရေဟိ - ရဟန္တာ မဟာထေရ်တို့သည်၎င်း၊ တဒညေဟိ- ထိုမဟာထေရ်
 တို့မှ တပါးကုန်သော၊ အဋ္ဌသဠိဘိက္ခု သဟဿေဟိစ-၆သောင်း ရှစ်ထောင်
 သော ရဟန်းတို့သည်၎င်း၊ ပရိဝုတော-မြီရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဌမကတ္တိက
 ပဝါရဏာဒိဝေ - ပဌမကတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပဝါရဏာနေ၌၊
 ဝါ- သီတင်းကျွတ်လပြည့် ပဝါရဏာနေ၌၊ ထူပါရာမဝိဟာရမဇ္ဈေ- ထူပါရုံ
 ကျောင်းတိုက် အလယ်၌၊ သတ္ထု - မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကရုဏာဂုဏဒီပကံ-
 ကရုဏာဂုဏ်တော်ကိုပြတတ်သော၊ ဘဝဝတော-၏၊ အနုသိဋ္ဌိကရာနံ-အဆုံး

သတ္ထု ကရုဏာဂုဏဒီပကံ။ ။ သမားတော်သည် လူနာတို့အား သနားသဖြင့်
 ရှိရှာဘွယ်အနာ၊ မမြင်အပ်သောအရာတို့၌ ဆေးလိမ်းပေးခြင်းအစရှိသည်ဖြင့် ဆေးကု
 သကဲ့သို့ ဘုရားရှင်လည်း မဟာကရုဏာတော်ကြောင့် ကိလေသာအနာ စွဲကပ်သော
 ပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့အား (ဘုရားရွှေနှုတ်တော်ဖြင့် မမြက်ထိုက်သော “ သီရေဏီ သိ ”
 စသော စကားတို့ကိုပင် မြက်ဆိုတော်မူကာ) ကိလေသာအနာပျောက်အောင် ဝိနည်း
 ပညတ် ဆေးထူး ဆေးမြတ်ဖြင့် ကုစားတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိနည်း ပိဋကသည်
 ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာဂုဏ်တော်ကို ထုတ်ဖော်ပြသသော တရားမြတ် ဖြစ်ပေသည်။

အမတော်ကို ပြုကျင့် လိုက်နာသူတို့၏ ကာယကမ္မ ဝစီကမ္မ ဝိပုဋ္ဌိတဝိနယနံ-
 ကာယကံ ဝစီကံတို့၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားတတ်သော၊ ဝိနယဝိဇ္ဇကံ-ကို၊
 ပကာသေသိ - ထင်ရှားပြတော်မူပြီ။ စ - ဆက်၊ ပကာသေတွာ- ပြီး၍၊ ယာဝ
 တာယုကံ-အသက်အပိုင်းအခြားအတိုင်း၊ ဝါ-အသက်ရှည်သမျှ၊ တိဋ္ဌမာနော-
 တည်လျက်၊ ဗဟူနံ - များစွာသော ရဟန်းတို့အား၊ ဝါစေတွာ- ပိုချပြီး၍၊
 ဗဟူနံ - များစွာသော ရဟန်းတို့၏၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ -
 တည်စေပြီး၍၊ အနုပါဒိသေသာယ- ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကုဋတ္တာရုပ် အကြွင်း
 အကျန် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ-တော်မူပြီ။

မဟာမဟိန္ဒပုဗ္ဗမုခါ- န်သော၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-ထိုအစည်းအဝေး၌၊...
 သမာဂတာ - အညီအညွတ် ကြွရောက်တော် မူလာကြကုန်သော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ-
 သော၊ ဓုရဂ္ဂါဟာ- ပဓာန အဖြစ်ကို ယူကုန်သော၊ ဝါ- ဝန်ဆောင်ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ပစ္စေကဂဏီနော - အသီးအသီး ဂိုဏ်းရှိတော် မူကြကုန်သော၊ ဝါ-
 အသီးအသီး ဂိုဏ်းစီးနာယက ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊
 ဓမ္မရာဇဿ-တရားမင်း တရား၏၊ သာဝကာ - စကားကို နားထောင်ကြကုန်
 သော၊ ဒိဏာသဝါ- ကုန်ပြီးသော အာသဝေါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝသိ
 ပုတ္တံ- ဝသီဘော်၌ ရောက်တော်မူကြကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာ- သုံးပါးသော
 ဝိဇ္ဇာရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိကောဝိဒါ- ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၌ ကျွမ်းကျင်
 တော် မူကြကုန်သော၊ မဟေသယော - မြတ်သော ဣသိ ဖြစ်တော်မူကြ
 ကုန်သော၊ တေဝိ မဟာထေရာ - ထို မဟာထေရ် တို့သည်လည်း၊ ဥတ္တမတ္ထိ-
 မြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အကျိုးကို၊ အဘိညာယ-ထူးသော ဉာဏ်
 ဖြင့် သိ၍၊ ရာဇိနော-မင်းကို၊ [ဥပယောဂဏ္ဍေ သာမိဝစနံ၊] အနုသာသိ သု-
 ဆုံးမတော်မူကြကုန်ပြီ၊ (အနုသာသိတွာ-ပြီး၍) အာလောကံ - ဉာဏ်ရောင်
 အလင်းကို၊ ဒဿယိတွာန-ပြီး၍၊ ဣမံ မဟိံ -သီဟိုဠ်ကျွန်းခွင်၌ မြေအပြင်ကို၊
 ဩဘာသေတွာ-ထွန်းလင်းစေပြီး၍၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ-မီးပုံကြီးတို့ကို၍၊ ဇလိတွာ-
 တောက်ပပြီး၍၊ နိဗ္ဗာယိံ သု-အနုပါဒိသေသ၊ နိဗ္ဗာနဖြင့်၊ မြေငြိမ်းချမ်းတော်
 မူကြကုန်ပြီ၊ [မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် ဆဲ့နှစ်ဝါအရတွင် သီဟိုဠ်သို့ကြ၍ နှစ်ဝါ
 နေပြီးမှ ဝိနည်းကို တည်စေတော်မူ၏၊ မြေခံဆဲ့နှစ်ဝါရမှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
 မူသည်-ဟု ဆိုကြသတတ်။]

ကာယံ ပေ၊ ဝိပုဋ္ဌိတ ဝိနယနံ ။ ။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု အဇ္ဈာစာရဝသေန
 ပဝတ္တဿ ကိလေသဝိပုဋ္ဌိတဿ ဝိနယနကရံ = ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု လွန်ကျူးမှုသည်
 အတွင်းကိလေသာ၏ လှုပ်ရှားခြင်းတည်း၊ ထို လှုပ်ရှားမှုကို ဝိနည်းက ပျောက်တင်း
 အောင် ပြုတတ်သည်။

တေသံ- ထိုထေရ်တို့၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- မှ၊ အပရဘာဂေ- ဌှ၊ အညေ
 ပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ ထေရာနံ - တို့၏၊ အန္တေဝါသိကာ-
 အနီးနေတပည့် ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဿဒတ္တ ကာဠသုမန ဒီဃသုမနာဒယောစ-
 တိဿဒတ္တ , ကာဠသုမန , ဒီဃသုမန အစရှိသော ထေရ်တို့၎င်း၊ အရိဋ္ဌတ္ထေ
 ရဿ-၏၊ အန္တေဝါသိကာ - တို့၎င်း၊ အန္တေဝါသိကာနံ - တို့၏၊ အန္တေ
 ဝါသိကာစ-တို့၎င်း၊ ဣတိဝေ-သို့၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာ - ကုန်သော၊
 [“တတော မဟိန္ဒော ဣန္ဒိယော” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ကုန်ပြီးသော၊] အာစ
 ရိယ ပရမ္ပရာ- ဆရာ အဆက်ဆက်တို့သည်၊ ဣမံ ဝိနယဝိဋ္ဌကံ - ကို၊ ယာဇ္ဇ
 တနာ-ယနေ့တိုင်အောင်၊ အာနေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တထိယ သင်္ဂ
 ဟတော ပန-ပေ၊ အာဘတန္တိ-တတိယသင်္ဂဟတော ပန၊ ပေ၊ အာဘတံ ဟူ၍၊
 (မယာ) ဝုတ္တံ - ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ- ဆိုခဲ့ပြီ၊ [တတိယသံ ဝါယနာခဏ်း အပြီး၌
 ဆိုခဲ့သည်-ဟူလို၊] ဤတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာပြုခဏ်း ပြီး၏။

ဝိနည်းတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ပြခဏ်း

ကတ္ထ ပတိဋ္ဌိတန္တိ-တံ ဟူသော အမေး၌၊ (ဝိသန္ဓနံ - ကို၊ ဝေ-ဖြင့်၊ ဝေဒိ
 တဗ္ဗံ-၏) ယေသံ-ရဟန်းတို့၏၊ (ဟဒယေ-စိတ်၌) ပါဠိတောစ-အားဖြင့်
 ၎င်း၊ အတ္ထတောစ-အနက်အားဖြင့်၎င်း၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာအားဖြင့်၎င်း၊ အန
 နံ-မယုတ်လျော့သည်၊ (ဟုတွာ) ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ မဏိယဒေ- ပဒမြားအိုး၌၊
 ပက္ခိတ္တတေလ မိဝ- ထည့်အပ်သော ခြင်္သေ့ဆီကဲ့သို့၊ [သီဟတေလမိဝ။] ဤသ
 ကမ္ဘိ-အနည်းငယ်မျှလည်း၊ န ပဋ္ဌ ရတိ-မယိုထွက်၊ ဝေရူပေသု-ဤသို့ သဘော
 ရှိကုန်သော၊ အဓိမတ္တ သတိ ဂတိ မိတိမန္တေသု- လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော သတိ ပညာ ဝိရိယ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ လန္တိသု - မကောင်းမှုမှ
 ရှက်ခြင်း ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ကုတ္တုစ္စကေသု - အပ်လေသလော , မအပ်

သတိ ဂတိ မိတိမန္တေသု ။ ။ သတိတိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဓာရဏသတိ=
 ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်သောသတိ၊ ဂတိတိ ဥဂ္ဂဏှနကဂတိ= သင်ယူနိုင်သောဉာဏ်၊
 မိတိတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတွာ ဂဏှနကဉာဏ်= ဆုံးဖြတ်တတ်သောဉာဏ်၊ ဂတိတိဝါ ပညာ
 ဂတိ၊ မိတိတိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှနဝိရိယံ, သန္တယန ဝိရိယံ (စာပြန်နိုင်သောဝိရိယ) ဓာရဏ
 ဝိရိယဉ္စ (အရကျက်၍ ဆောင်ရွက်ထားနိုင်သော ဝိရိယ) ။

ကုတ္တုစ္စကေသု ။ ။ ကုတ္တုစ္စကေသုတိ-အဏုမတ္တေသုပိ ဝဇ္ဇေသု ဒေါသဒဿာ
 ပိတာယ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ နိဿာယ (အပ်-မအပ်ကို မှီ၍) ကုတ္တုစ္စကာရိသု-စဉ်းစား
 တတ်သောကုတ္တုစ္စကို ပြုလေ့ရှိသူတို့၌။ [အကုသိုလ်ထည်းက ကုတ္တုစ္စမဟုတ်, စဉ်းစား
 တတ်သောဉာဏ်နှင့် တချို့အတွက် ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှုတည်း။]

လောဟု၊ တွေးဇတာ ယုံမှားခြင်း ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သိက္ခာကာမေသု-
 သိက္ခာ ၃ ပါးကို လိုလားတော် မူကြကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေသု - တို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ-
 တည်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (အဓိမတ္တသတိ
 စသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိနယ
 ပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ-ဝိနည်းတည်စေခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဝိနယပရိယတ္တိယာ- ၏၊ အာနိ
 သံသံ-အကျိုးကို၊ သံလက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ သိက္ခာကာမေဒ-သော၊ ဘိက္ခု
 နာ-သည်၊ ဝိနယော-ကို၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗော- သင်ယူထိုက်၏။

တဏှ - ထို အာနိသံသံ သလ္လက္ခေတွာဟူသော စကားရပ်၌၊ အယံ - ဤ
 ဆိုအပ်လတုံကား၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိယာ - ဝိနည်းပရိယတ်၏၊ အာနိသံသော-
 အကျိုးအာနိသင်တည်း၊ ဟိ-ဗျဲ၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိကုသလော-ဝိနည်းပရိယတ်၌
 ကျွမ်းကျင်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ သာသနေ - သာသနာတော်၌၊ ပဋိလဒ္ဓ
 သဒ္ဓါနံ - ရအပ်သောသဒ္ဓါ ရှိကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ - အမျိုးကောင်းသား
 တို့၏၊ မဟာပိတုဋ္ဌာနိယော- မိဘအရာ၌ တည်သည်၊ ဟောတံ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊
 နေသံ-ထို အမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ- ရှင်အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဥပသမ္မ
 ဒါ - အထက်တန်းဖြစ်သော ပြည့်စုံခြင်းသည်၎င်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ) [ဥပရိဘူတာ+
 သမ္မဒါ ဥပသမ္မဒါ။] ဝါ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သည်၎င်း၊ (ဝေါဟာ
 ရတ္ထ)ဝတ္ထာနုဝတ္ထပဋိပတ္တိ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကိုကျင့်ခြင်းသည်၎င်း၊ အာစာရ
 ဝေါစရ ကုသလတာ- ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သောအကျင့်၊ ရဟန်းတို့
 ချဉ်းကပ်ထိုက်သော ကျက်စားရာအရပ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊
 တဒါယတ္တာ - ထို ဝိနည်းကျွမ်းကျင် ပညာရှင်နှင့် စပ်၏၊ [ထို အားလုံးကို
 ဝိနည်းခိုရ်က ပြုပေးရ၊ သင်ပေးရသည်-ဟူလို၊] အပိစ- သည်သာ မကသေး၊
 အဿ-ထို ဝိနည်းခိုရ်သည်၊ ဝိနယပရိယတ္တိ-ကို၊ နိဿာယ - ၍၊ အတ္တနော-

မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော။ ။ အကတ္တဗ္ဗတော နိဝါရေတွာ ကတ္တဗ္ဗေသု ပတိဋ္ဌာ
 ပနတော (မပြုထိုက်သောအမှုမှ တား၍ ပြုထိုက်သောအမှု၌ တည်စေတတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်) မာတာပိတုဋ္ဌာနိယောတိ ဝုတ္တံ။ [မာတာပိတုနံ + ဋ္ဌာနံ မာတာပိတု
 ဋ္ဌာနံ၊ မာတာပိတုဋ္ဌာနေ+တိဋ္ဌတိတိ မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော။]

အာစာရ ဝေါစရကုသလတာ။ ။ သမဏာစာရေသုစေဝ-သစ်သီးပေးခြင်း၊
 ဝါးပေးခြင်း စသော မိစ္ဆာဇီဝနှင့် ကိုယ်အနေ ကြမ်းတန်းခြင်း အစရှိသည်ကို မပြု
 ကျင့်ဘဲ၊ ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်တို့၌၎င်း၊ သမဏဂေါစရေသုစ-
 ပြည့်တန်ဆာအိမ်၌ ကျက်စားခြင်း စသည်ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ဆွမ်းစသော အကျိုးငှါ
 ရဟန်းတို့ချဉ်းကပ်ထိုက်သော ကျက်စားရာအရပ်တို့၌၎င်း၊ ကုသလတာ-အဖြစ်။

၏ သီလက္ခန္ဓာ- သီလဂုဏ် ကျေးဇူးသည်။ ဝါ- ကို၊ သုဂုတ္တော-ကောင်းစွာ လုံ့ရှိစေအပ်သည်။ သုရက္ခိတော-ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်သည်။ ဟောတိ- ၏။ ကုက္ကုစ္စာပကတာနံ-ကုက္ကုစ္စသည် ပင်ကိုယ်သဘောမှကင်းအောင် ပြုအပ် ကုန်သော။ ဝါ- ကုက္ကုစ္စသည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော။ ဘိက္ခုနံ - တို့၏။ ပဋိ သရဏံ - ကိုးကွယ် လည်းလျောင်းရာသည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ ဝိသာရဒေါ- ကင်းသော ရှံရှားခြင်းရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) သံသမဇ္ဈေ - ဌ။ ဝေါဟရတိ- ပြောဆိုနိုင်၏။ ပစ္စတ္ထိကေ-မိမိ၊ သာသနာ ၂ ဖြာ၏ ရန်သူတို့ကို၊ သဟဓမ္မေန- အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော စကားဖြင့်၊ [သကာရဏေန ဝစနေန။] သု နိဂ္ဂဟိတံ-ခကောင်းစွာနှိပ်အပ်သည် မည်လောက်အောင်၊ နိဂ္ဂဏှာတိ-နှိပ်နိုင်၏။ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ- ၃ ပါးသော သဒ္ဓမ္မ၏တည်တံ့ခြင်းငှာ။ ပဋိပန္နော- ကျင့်သည်။ ဝါ-ကျင့်ရာရေသည်။ ဟောတိ-၏။ တေန-ကြောင့်၊ ဘဝဝါ-သည်။ ပဋိမေ ဘိက္ခုဝေ ၊ ပေ ၊ ဟောတိတိ - ပဋိမေ ဘိက္ခုဝေ ၊ ပေ ၊ ဟောတိဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ [ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိရ်နှင့် ပရိဝါဌ်ပါသည်။]

ကုက္ကုစ္စာပကတာနံ။ ။ ကုက္ကုစ္စေန - အပ်လေသလော မအပ်လေသလောဟု တွေးတော ကြံစည်တတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်+ အပကတာ - (သံသယကင်း၍ စိတ် ရှင်းနေသော ပင်ကိုယ်သဘောမှ) ကင်းအောင်ပြုသူတို့တည်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ) ၊ ဝါ-နှိပ်စက် အပ်သူတို့တည်း၊ (ဝေါဟာရတ္ထ) ၊ [ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နေန ကုက္ကုစ္စေန အဘိဘူတာနံ၊] အရပ်တပါး၌ ကုက္ကုစ္စဖြစ်သောရဟန်းတို့သည် ဤဝိနည်းမိရ်ပုဂ္ဂိုလ်ထံ လာ၍ မေးကြရ၏။ ထိုအခါ ဝိနည်းမိရ်က အဆုံးအဖြတ် ပေးလျှင် ကုက္ကုစ္စ သံသယ ရှင်းသွား၏။ ထို့ကြောင့် ကုက္ကုစ္စဖြစ်သူတို့၏ လည်းလျောင်းရာ ဖြစ်သည်။

ဝိသာရဒေါ။ ။ ဝိနည်းမတတ်ဘဲစကားပြောလျှင် “ငါပြောတာ မှားသွားလေ သလား” ဟု ယုံမှားဖြစ်၍ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မပြောနိုင်၊ ဝိနည်းတတ်သူကား မမှားအောင်ပြော နိုင်သောကြောင့် ရဲဝံ့စွာပြောနိုင်၏။ [“ဝိတော+သာရဒေါ (ဘယ်) ယသ” ဟုပြု။]

ပစ္စတ္ထိကေ ။ ။ “ ပဋိပက္ခံ အတ္တယန္တိ ဣန္ဒြိယတိ ပစ္စတ္ထိကာ ” ဟု ပြုခဲ့ပြီ။ အတ္တ ပစ္စတ္ထိက၊ သာသန ပစ္စတ္ထိက ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ အရှင်ဒဗ္ဗကိုစွပ်စွဲသော မေတ္တိယ ဘူမဇက ရဟန်းတို့သည် အရှင်ဒဗ္ဗကို ပါရာဇိကဖြင့် စွပ်စွဲကြ၏။ ဤသို့ မိမိတဦးတည်း၏ရန်သူ သည် အတ္တပစ္စတ္ထိကမည်၏။ အရိဋ္ဌရဟန်းကဲ့သို့ ဘုရား အဆုံးအမတော်ကို ဆန့်ကျင် ဘက်ပြုသူသည် သာသနပစ္စတ္ထိကမည်၏။ ဝိနည်းကျမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုရန်သူ ၂ မျိုးလုံးကို အကြောင်းလုံလောက်စွာ (သက်သေသာကေပြု၍) နှိပ်နိုင်သည်။

သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ။ ။ ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓဟူသော သဒ္ဓမ္မ ၃ ပါး၏တည်တံ့ ဘို့ရန် ဝိနည်းမိရ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏။ အစွမ်းကုန် ဆုတ်နေ သော သာသနာတော်ကို ဝိနည်းမိရ် ၅ ပါးရှိလျှင် အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရှင်ရဟန်း ပြုပေးကာ ပြန်၍စည်ကားအောင် တတ်နိုင်သည်။

စ-သည်သာမကသေး၊ သံဝရမူလကာ-စောင့်စည်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော၊ ယေကုသလာဓမ္မာ-အကြင်ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဘဝတာသည်၊ ဝုတ္တာ - နိဗ္ဗိ၊ ဝိနယဓရော - ဝိနည်းမိရ် ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ တေသံဝိ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၏လည်း၊ ဒါယာဒေါ- ပေးအပ်သောအမှုကို ခံယူရသူတည်း၊ ဝါ-အမွေခံတည်း၊ [ကုသိုလ်ပေးအပ်သော အကျိုးကို ခံယူရသူ-ဟူလို။] (ကတ္ထာ-နည်း) တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဝိနယမူလကတ္တာ-ဝိနည်းလျှင် အကြောင်းရင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- သာဓကကား၊ ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခောတိ- ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ တဝတာဝိ-သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဗြိ၊ [ပရိဝါစုဋ္ဌသင်္ဂါမ၊] ဝိနယော-ဝိနည်း ပညတ်တော်သည်၊ ဝါ - ဝိနည်းကိုသင်ယူခြင်းသည်၊ သံဝရတ္ထာယ-ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို စောင့်စည်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ - ၏) သံဝရော-ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာယ-နှလုံး မသာမယာ မဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝါ- စိတ်နှလုံး၏ သာယာ မြေခြင်းအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ အဝိပ္ပဋိသာရော-စိတ်နှလုံး၏ သာယာ မြေခြင်းသည်၊ ပါမောဇ္ဇတ္ထာယ-ဝမ်းမြောက်သမှု နသောဝီတိအကျိုးငှါ၊ [ပမောဒေါယေဝပါမောဇ္ဇံ၊ သုတ္တံ၌ ဣ ပစ္စည်း။] (ဟောတိ)၊ ပါမောဇ္ဇံ-သည်၊ ဝိတတ္ထာယ (ဝီတိ+အတ္ထာယ)-ဝမ်းသာရှင်ပျ ဗလဝီတိအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ ဝီတိ-သည်၊ ပဿဒ္ဓတ္ထာယ(ပဿဒ္ဓိ+အတ္ထာယ)-ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ကိုယ်စိတ်ရှင်လန်း ငြိမ်းချမ်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ ပဿဒ္ဓိ-သည်၊ သုဝတ္ထာယ - ကာယိကသုခ စေတသိကသုခအကျိုးငှါ၊ ဝါ - ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်း အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ သုခံ - သည်၊ သမာတ္ထောယ (သမာဓိ+အတ္ထာယ) - တည်ကြည်စွာတိ သမာဓိအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊

ဝိနယောသံဝရတ္ထာယ။ ။ဝိနယောတိ ဝိနယဿ ပရိယာပုဏနံ၊ ဝိနယောတိဝါ ဝိနယပညတ္တိ (ဝိနည်းပညတ်တော်ကို) ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ သကလာဝိ ဟိ ဝိနယပညတ္တိ (ဝိနယပရိယာပုဏနံဝါ) ကာယဝစီဒွါရသံဝရတ္ထာယာတိ အတ္ထော၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ပရိယောသာနဿ သီလဿ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ=ဝိနည်းနားလည်မှ သီလကို ဖြည့်ကျင့်လိုသော ဆန္ဒဖြစ်နိုင်ရကား ဝိနည်းကို သင်ယူခြင်းသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိအဆုံးရှိသော သီလအား ပကတူပနိဿယဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

အဝိပ္ပဋိသာရော။ ။ပါပပုညာနံ ကုတာကတနုသောစနဝသေန (ပါပကို ပြုမိခြင်း၊ ပုညကို မပြုမိခြင်းကိုလိုက်၍ ဝမ်းနည်းခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်) စိတ္တဝိပ္ပဋိသာရာဘာဝေါ (စိတ်၏ ဝိပ္ပဋိသာရ မဖြစ်ခြင်း) ။

သမာဓိ- သည်၊ ယထာဘူတ ဉာဏဒဿနတ္ထာယ - မဖေါက်မပြန်၊ ဟုတ်မှန် တိုင်းပင်၊ သိမြင်သမှု၊ နုသောဝိပဿနာဉာဏ်အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ယထာဘူတ ဉာဏဒဿနံ-သည်၊ နိဗ္ဗိဒတ္ထာယ-ဆင်းရဲဝင့်ကြီး၌၊ ပြီးငွေ့နိုင်ကြောင်း အကောင်းဆုံး ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာဉာဏ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ နိဗ္ဗိဒါ - သည်၊ ဝိရာဂတ္ထာယ - မတပ်နှစ်သက်ကြောင်း အရိယာမဂ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိရာဂေါ-သည်၊ ဝိမုတ္တတ္ထာယ-ကိလေသာ အပေါင်း၊ ကောင်းကောင်း လွတ်လပ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိမုတ္တိ - သည်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ- အရဟတ္တဖိုလ်ကိုပင် သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ - သည်၊ အနုပါဒါ- သင်္ခါရမှန်သမျှ မကျန်ရအောင် လုံးဝမယူမူ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ - ဒုက္ခ ခပ်သိမ်း ဖြေမ်းရာမှန် ပရိနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ (ဟောတိ)။

ကထာ-ဝိနည်းစကားသည်၊ တေဒတ္ထာ-ဤအနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုးရှိ၏၊ မန္တနာ-ဝိနည်းအရေး၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းသည်၊ တေဒတ္ထာ-

ယထာဘူတညာဏဒဿနံ။ ။ သပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟော- အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ၊ စသော အကြောင်းနှင့် တကွ နာမ်ရုပ်တို့ကို ဝိုင်းခြား၍ ယူကြောင်း ဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါတိ ဝိပဿနာ၊ အထဝါ - ယထာဘူတညာဏဒဿနံ တရုဏဝိပဿနာ (ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟူသော နုသောဝိပဿနာကို သမာဓိက ကျေးဇူးပြုသည့်-ဟူလို၊) အထဝါ တက်သောနည်း၌ နိဗ္ဗိဒါ ဟူသည် သိခါပတ္တဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ (မဂ် နားကပ်နေသော ထိပ်ဆုံး ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ) တည်း။

ဝိရာဂ၊ ဝိမုတ္တိ။ ။ ဝိရာဂေါတိ-အရိယမဂ္ဂေါ၊ ဝိရာဇတိ ဇေတနာတိ ဝိရာဂေါ- မတပ်နှစ်သက်ကြောင်း (ရာဂ၏ ချုပ်ကြောင်း) မဂ်၊ ဝိမုတ္တိတိ - အရဟတ္တ ဇလံ၊ ဝိမုတ္တိတ္ထာတိ ဝိမုတ္တိ - ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ တိ အရိယမဂ္ဂေါ အရဟတ္တဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ။

အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ ။ ။ ကိဉ္စိဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ (အနုပါဒါ အဖွင့်) အနဝသေသေတွာ (မယူဆိုသည်မှာ ဘာမျှမကျန်တော့ စေခြင်း- ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်) ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ။

တေဒတ္ထာ ကထာ။ ။ အယံ ဝိနယကထာ နာမ - ဤ ဝိနည်းစကား မည်သည်၊ တေဒတ္ထာ၊ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ အတ္ထော၊ [အဓိပ္ပါယ်ထုတ်တည်း၊ နိဿယ အတိုင်းသာ အနက်ပေး၊ ဒေသော+အတ္ထော-ယသာတိ တေဒတ္ထာ။]

မန္တနာ။ ။ မန္တနာပိ (ကထာသာ မက၊ မန္တနာသည်လည်း) ဝိနယမန္တနာဝေ၊ ဧဝံကရိသာမ-ဤသို့ အပ်သောအရာကို ပြုကြမိ၊ ဣတိ ဝိနယပဋိဗဒ္ဓသံသန္တနဉာ-ဤသို့ ဝိနည်းနှင့်စပ်သော အကြောင်းအရာကို တိုင်ပင်နီးနှောခြင်း။

ရှိ၏။ ဥပနိသာ - အကျိုးအရပ်ရပ် , ကပ်၍ နေရာ, များစွာသော အကြောင်း အဆက်ဆက်သည်။ တေဒတ္ထာ-၏။ သောတာဝဇာနိ-အဆက်ဆက်အကြောင်း မှန်, နာခံ၍ ဖြစ်သော ဉာဏ်သည်။ တေဒတ္ထိ-၏။ အနုပါဒါ-ဥပါဒါန်တို့ဖြင့် မစွဲလမ်းမှု၍၊ စိတ္တဿ-၏။ ယဒိဒံ (ယော + အယံ) ဝိမောက္ခော - အကြပ် ကိလေသာ အရပ်ရပ် , လွတ်လပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သည်။ (အတ္ထိ - ၏။ သောဝိ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သည်လည်း၊ တေဒတ္ထော-ဤအနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်

ဥပနိသာ။ ။ ဥပနိသီဒတိ ဧတ္ထ ဖလံ ကပ္ပဋိဗဒ္ဓဝတ္ထိတာယာတိ = ဤအကြောင်း၌ အကျိုးသည် ကပ်ရောက်တည်နေ၏။ (ဘာကြောင့်နည်း) အကျိုးက ထိုအကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ ဥပနိသာ ဝုစ္စတိ ကာရဏံ- အကြောင်းကို ဥပနိသာ ဟု ဆိုအပ်၏ ”။ [ဥပ+ နိပုဗ္ဗ - သဒဓာတ်, ကိပ္ပစွည်း ကြိ၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းလည်းသက်။] ဝိနယော သံဝရတ္ထာယာတိအာဒိ ကာရဏာ ပရမ္မရာ တေဒတ္ထာတိ အတ္ထော။

သောတာဝဇာနိ။ ။ [သောတ - နားကို + အဝဇာန - ရှေးရှု ထားခြင်း (နားထောင်ခြင်း)]။ ဣဒိဿာ ပရမ္မရပစ္စယကထာယ-ဤအကြောင်း အဆက်ဆက် စကားကို၊ သောတာဝဇာနိ-ခြင်း၊ ဣမံ ကထံ သုတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယံ ဉာဏံ, တံ တေဒတ္ထိ။ [သောတာဝဇာနိဖြင့် နားထောင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဉာဏ်တိုင်အောင် ကာရဏာ ပစာရအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယံဉာဏံ, တံ” ဟု မိန့်သည်။]

ယဒိဒံ၊ ပေဝိမောက္ခော။ ။ ယော အယံ စတုဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယိတွာ (အနုပါဒါ အစွင့်)။ စိတ္တဿ အရဟတ္တဖလ သင်္ခါတော ဝိမောက္ခော၊ သောဝိ တေဒတ္ထာယ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ ဝေမေတ္တသမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [“ အကျိုး ငှါ(ဟောတိ - ၏။) ” ဟူသော စကားနှင့် “ အကျိုး ရှိ၏ ” ဟူသော စကားသည် အဓိပ္ပါယ်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “တေဒတ္ထာ-အကျိုးရှိ၏” ဟု ဗဟုဇ္ဈိဟိနက် ပေးရသည်။]

တနည်း။ ။ ယော အယံ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခသင်္ခါတော မဂ္ဂေါ - သည်။ အတ္ထိ-၏။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ သဗ္ဗံပိ (အောက်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ကထာ, မန္တနာ, ဥပနိသာ, သောတာဝဇာနိ အားလုံးသည်လည်း) တေဒတ္ထမေဝ-ဤအနုပါဒါဝိမောက္ခဟူသော အကျိုးရှိသည်သာ၊ ဤသို့ သာရတ္ထံ တနည်း ယောဇနာပြီးလျှင် “ ဝေဇ္ဇ သတိ-ဤ ယောဇနာ နည်းအတိုင်းဖြစ်လသော်၊ ဣမိနာ-ဤ ယဒိဒံ စိတ္တဿ အနုပါဒါဝိမောက္ခော ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ မဟုဿာဟတော - ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ သာမိတဗ္ဗံ နိယံတပယောဇနံ (ပြီးစေထိုက်သော မြဲသော အကျိုး) ဒဿိတံ ဟောတိ၊ ဟေဋ္ဌာ ဝိရာဂေါ၊ ပေရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ ဣမိနာ ပန လဗ္ဘ မာနာနိသံသံ (တမျိုးပြီးတမျိုးဆက်၍ အဆက်ဆက် ရယိုက်သော အာနိသင် အကျိုးကို) ဒဿိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤနည်း အလို ယဒိဒံ စသော ဝါကျကို အလျင်ပေး၍ “ တေဒတ္ထာ ကထာ ” စသော လေးပုဒ်ကို နောက်မှ ပေးစေလို၏။ “ကထာ-သည်၊ တေဒတ္ထာ-ဤအနုပါဒါ ဝိမောက္ခ ဟူသော အကျိုးရှိ၏” စသည်ဖြင့် ပေး။

ဟူသော အကျိုးရှိ၏)တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းမိရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကုသိုလ် တရားတို့၏ အမွေခံ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) [သာဓုဝါကျက ဗောဓပုဒ်ကို လှမ်း စွဲသည်။] ဝိနယပရိယတ္တိယာ-ဝိနည်းပိဋကကို သင်ယူခြင်း၌၊ အာယောဂေါ- သု စိ ပု ဓာ၊ ဤလေးဖြာဖြင့်၊ ခါခါကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်မှုကို၊ ကရဏီယော- ပြုထိုက်၏၊ ဝါ- ပြုပါလေ၊ ဣတိ-ဤကား တိုက်တွန်းခြင်းတည်း။ [သု (သုဏေ ယျ-နာယုပါ၊ သင်ယူပါ) စိ(စိန္တေ ယျ-ကြံစည်ပါ၊ စဉ်းစားပါ) ပု (ပုစ္ဆေ ယျ-ကြံစည်၍ မရလျှင် မေးပါ) ဓာ(ဓာရေယျ-မေးပြီးလျှင် မှတ်ထားပါ)။

စ-နိဂုံးကို ဆိုဥားအံ့၊ ဣတ္ထဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော စကား အစဉ်ဖြင့်၊ [တတ္ထ ဝတ္ထံ ယေန ယဒါ ယတ္ထာ - မှ စ၍ “ ကရဏီယော ” တိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့်-ဟူလို၊ သံဝဏ္ဏိတာ၌ စပ်။] ဝိနယသံဝဏ္ဏ နတ္ထံ-ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြခြင်း အကျိုးငှါ၊ ယာသာ မာတိကာ - အကြင် မာတိကာကို၊ (မယာ-သည်၊) ထဝိတာ-ထားအပ်ပြီ၊ ဝါ-ထားခဲ့ပြီ၊ [ဤ အဋ္ဌ ကထာ အစ၌ “အယံမာတိကာ” ဟု အစချီ၍ “ဝတ္ထံ ယေန” စသော ဂါထာ ဖြင့် မာတိကာ ထားခဲ့ပြီ-ဟူလို။] တတ္ထ-ထို မာတိကာ၌၊ တာဝ - တေနာတိ အာဒိပါဌဿစသော ဂါထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဝတ္ထံ ယေန၊ ပေဝိမိံ တတောတိ- ဝတ္ထံ ယေန၊ ပေဝိမိံ တတော ဟူသော၊ ဣမိဿာ ဂါထာယ-ဤပဌမဂါထာ ၏၊ အတ္ထော-ကို၊ ပကာသိတော- ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ စ - နိဂုံးအတွက်၊ ထပ်၍ ဆက်အံ့၊ ဝိနယဿ - ဝိနည်းပါဠိတော်၏၊ ဗာဟိရနိဒါန ဝဏ္ဏနာ - ဗာဟိရ နိဒါန်း အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ယထာဓိပ္ပာယ်- အလိုအားလျော်စွာ၊ (ဖွင့်လို သလောက်)၊ သံဝဏ္ဏိတာ - ဖွင့်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ - ဗာဟိရ နိဒါန်း အပြီးတည်း။

ဝိမတိ။ ။ အထဝါ- ယောအယံ ကိဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒါ (တစ်တခုသော တရားကို မစွဲလမ်းမှု၍) စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဝိမုစ္စနံ ဝိဂမော ပရိနိဗ္ဗာနံ၊ ဧတဒတ္ထာ ကထာတိ ဧဝံ ဥပသံဟရဏာဝသေန ယောဇေတုဋ္ဌိ ဝဋ္ဌတိ၊ မဂ္ဂဇေယ ဝိမောက္ခဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဤအလို “ ဝိရာဂေါ ဝိမောက္ခော ” ဟု မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ အနု ပါဒါ-၍၊ စိတ္တဿ-၏၊ ယော အယံ ဝိမောက္ခော- နောက်ဆုံး စုတ်စိတ္တက္ခဏ၌ အကြင် ကျွတ်လွတ် ကွာကင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ကထာ-သည်၊ ဧတဒတ္ထာ- ဤ နောက်ဆုံး စိတ္တက္ခဏ၌ ကျွတ်လွတ်ကွာကင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံရခြင်းအကျိုးရှိ၏ ” ဤသို့ သေသည်ဖြင့် ပေးစေလိုသည်။

ဗာဟိရနိဒါန်းအဖွင့် ပြီး၏။

ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဖွင့်

ဣဒါနိ- ဗာဟိရနိဒါန်းကိုပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ [အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိယာမိ
ဌ္ဗစ၊] တေနာတိ အာဒိ၊ ပေ၊ ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ-တေနာတိ၊ ပေ၊ ဝိနယ
ဿတ္ထဝဏ္ဏနံဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ - ပဋိညာဉ်စကား၊ ဆိုထားအပ်ပြီး၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ (ဤ အဋ္ဌကထာ အစနားက ဆိုခဲ့သောကြောင့်-ဟူလို) တေန သမ
ယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါတိ အာဒိနံ-တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ အစရှိသော
ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ-အနက်အဖွင့်ကို၊ ကရိယာမိ-ပြုပေအံ့၊ သေယျထိဒံ-ထို

အနုသိန္ဒေ။ ။ ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဇ္ဈတ္တိက နိဒါန်းနှင့်တကွ
ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ကရိ
ယာမိ” ဟူသော ပဋိညာဉ်ပါဠိကိုမိန့်၊ ချဲ့ဥားအံ့- ဟောရာကာလ၊ ဒေသ၊ ပရိသတ်
စသည်ဖြင့် မထင်ရှားသောဝိနည်းကို ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြသော စကားရပ်သည်
နိဒါန်း မည်၏၊ နိဒါတိ အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒေသေတိ - မထင်ရှားသည်ကို
ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြတတ်၏၊ ဣတိ-နိဒါနံ၊ [နိပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် ယုပစ္စည်း။] ထို နိဒါန်း
သည် ဤ ဝိနည်းအတွက် ဗာဟိရနိဒါန်း အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏။

ဗာဟိရနိဒါန်း။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဤ အဋ္ဌကထာ၏ ဝန္တုရမ္ပအဆုံး၌
“ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ” စသော မာတိကာကို ပြခဲ့၏၊ ထိုမာတိကာအရ “ကေန
ဝုတ္တံ-တေန သမယေနစသော နိဒါန်းကို အဘယ်သူဆိုအပ်သနည်း” စသော ပြဿနာ
များ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုပြဿနာ၏ အဖြေများသည် ဝိနည်းဝိဂ္ဂဟကို သာ၍ထင်ရှား
အောင် ပြတတ်သောကြောင့် နိဒါန်းလည်းမည်၏၊ ထိုနိဒါန်းသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၌
တိုက်ရိုက် မပါဝင်သောကြောင့် ဗာဟိရ (ဝိနည်းပါဠိတော်၏ပြင်ပ) နိဒါန်းမျှသာ
ဖြစ်သည်။ ထို ပြဿနာများကို ဖြေဆိုသည့်အနေ ရောက်အောင် ဖွင့်ပြခဲ့သော စကား
ရပ်သည် ဗာဟိရနိဒါနဝဏ္ဏနာ မည်၏။

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း။ ။ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ တကဏ္ဍလုံးသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၌တိုက်ရိုက်
ရှိသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိက (ဝိနည်းပါဠိတော်၏ အတွင်း၌ဖြစ်သည်) လည်း ဟုတ်၏၊
ဝိနည်းပညတ်တော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာ၏
စောင်းပန်ဝံလည်း ပါရှိသောကြောင့် နိဒါန်းလည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝေရဉ္စ
ဘာဏဝါရ တရပ်လုံးသည် အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း မည်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ
ဆုံးခါနီးဖြစ်သော သရဏဂုံအခင်းကို ဖွင့်ရာ၌ “အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ကရော
တိ” ဟု ဝေရဉ္စကဏ္ဍကိုပင် “ဝိနည်း၏နိဒါန်း” ဟု သုံးစွဲထားသည်။

သေယျထိဒံ။ ။ သေယျထိဒံတိစ တံကတမံတိ အတ္ထေနိပါတော၊ ဣဒံဝါ၊ ပေ၊
ကတမံတိဝိ ဝဇ္ဇတိ၊ [သီ-မြီဗ္ဗဇာလ-ဋီသစ်။] ပဌမနည်းအလို “သေယျထိဒံ”သည်
နိပါတ်တပုဒ်သာ၊ ဤအတိုင်း နိဿယအနက်ပေးထား၏၊ ဒုတိယနည်းအလို “သေယျ

အနက်အဖွင့်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ တေနာတိ အနိယမနိဋ္ဌေသဝစနံ ဟျာဒိ-
 တေနာတိ အနိယမနိဋ္ဌေသဝစနံ အစရှိသည်တည်း၊ (ဤသို့ အဖြေဝါကျ ထည့်
 ပေးပါ။) တေနာတိ - တေနဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အနိယမ နိဋ္ဌေသဝစနံ-
 သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော သမယကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ တဿ - ထို
 တေနသဒ္ဒါ၏၊ သရူပေန-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ အဝုတ္တေနပိ - ဆိုအပ်ပြီး
 မဟုတ်ပါသော်လည်း၊ အပရဘာဂေ-နေခံအဘို့၊ အတ္တတော - ဖြစ်သော
 အနက်အားဖြင့်၊ သိဋ္ဌေန-ထင်ရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန-ယေန
 အစရှိသော ဤစကားဖြင့်၊ ပဋိနိဋ္ဌေသော - အကျယ် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကာတ
 ဋ္ဌော-ပြုထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့ပြီးအံ့၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ အပရ

ထာ+ဣဒံ” ပြုပစ်တွဲတည်း။ “ဣဒံ-ဤအတ္တဝဏ္ဏနာဟူသည်+သေယျထာ- အဘယ်
 နည်း” ဟု ပေး၊ ယဒိဒံပုဒ်ကဲ့သို့ လိနံ ၃ပါး ၃ပါး ၂ပါး လျော်အောင် အနက်ပေးနိုင်
 သည်။ “တံ+ကထံ”ဟု ဖွင့်သော သာရတ္ထအလိုအားဖြင့် “ ထို အတ္တဝဏ္ဏနာသည်+
 အဘယ်သို့ ပြားသနည်း” ဟု ပေး၊ “ထိုအတ္တ ဝဏ္ဏနာသည် တမျိုးမက များပြားစွာ
 ရှိလေရာ၊ ထိုအပြားကား အဘယ်နည်း” ဟုလို။

တေနာတိ အနိယမနိဋ္ဌေသဝစနံ ။ ။ ပါဠိတော်၌ “တေန သမယေန” ကို

အစဆုံးတွေ့ရ၏။ ထို“တေန” ဖြင့် သမယကို ညွှန်ပြ၏။ ထို ညွှန်ပြအပ်သော သမယ
 ကိုလည်း “မည်သည့် သမယ”ဟု မသတ်မှတ်ရသေး။ ထို့ကြောင့် ထိုတေနသဒ္ဒါသည်
 သတ်မှတ်ခြင်း မရှိသော သမယကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါဖြစ်သည် ဟူလို။ [နိယမနံ-
 သတ်မှတ်ခြင်း၊ နိယမော - သတ်မှတ်ခြင်း၊ နတ္ထိ နိယမော ယဿ (သမယဿာ) တိ
 အနိယမော၊ အနိယမဿ-သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော သမယကို+နိဋ္ဌေသဝစနံ - ညွှန်ပြ
 ကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ အနိယမနိဋ္ဌေသဝစနံ။]

မှတ်ချက် ။ အခြားနေရာ၌ တသဒ္ဒါ ဟူသမျှကို “နိယမနိဋ္ဌေသဝစနံ (သတ်မှတ်

အပ်ပြီးအနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါ)” ဟု၎င်း၊ “နိယမဝါစက” ဟု၎င်း သုံးစွဲလေ့
 ရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ “အနိယမနိဋ္ဌေသ” ဟု သုံးစွဲထားသောကြောင့် “တ သဒ္ဒါ
 တွေ့တိုင်း နိယမသဒ္ဒါဟုချည်း မမှတ်ဘဲ “ပုဗ္ဗေ နိဝါသံ ယော ဝေဒိ၊ ပေ၊ တမတံ မြူမိ
 ဗြာဟ္မဏံ” ကဲ့သို့ ယ သဒ္ဒါ ပါရှိရာ၌ “တ”ကို နိယမ နိဋ္ဌေသဟု၎င်း၊ ယသဒ္ဒါ မရှိသော
 ဤ “တေန သမယေန” ၌ တ ကို “အနိယမ နိဋ္ဌေသ”ဟု၎င်း ခွဲခြား၍မှတ်ပါ။

တဿ၊ ပေ၊ ပဋိနိဋ္ဌေသော ကာတဋ္ဌော ။ ။ [တဿကို ပဋိနိဋ္ဌေသော၌ စပ်၊

ပဋိနိဋ္ဌေသောကိုလည်း “ဝိတ္တာရနိဋ္ဌေသော”ဟုဖွင့်၏။] “ထို တေနသဒ္ဒါ၏အကျယ်ကို
 ယေနစသော သဒ္ဒါ(ဝါကျ)ဖြင့် အကျယ်ပြရမည်” ဟူလို။ “ယေန သမယေနစသော
 သဒ္ဒါသည် ပါဠိတော်၌သရုပ်သကောင် (တိုက်ရိုက်) အားဖြင့် ဆိုထားအပ်ပြီးမရှိသည်
 မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သရူပေန အဝုတ္တေနပိ အတ္တတော
 သိဋ္ဌေန” ဟု မိန့်၊ ပါဠိတော်၌ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် (တိုက်ရိုက်) ဆိုထားအပ်ပြီး

ဘာဂေ-၌၊ အာယသ္မတောသာရိပုတ္တဿ-အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ ဝိနယပညတ္တိယာစန ဟေတုဘူတော- ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပရိဝိတက္ကော - အကြံသည်၊ သိဒ္ဓေါ - ထင်ရှား၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင် သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်း ပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော အကြံ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယေန သမယေန - အကြင်အခါ၌၊ ဝေသာ ပရိဝိတက္ကော - ထိုအကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တေန သမယေန - ထိုအခါ၌၊ (အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော အကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊) ဗုဒ္ဓေါ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ တဂဝါ- သည်၊ ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဣတိဝေ-ဤသို့၊ ဣတ္ထ-ဤ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိဟူသော ဝါကျ၌၊ သမ္ပန္နော- ဝါကျတို့၏ စပ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

မရှိသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် “ အတ္တတော သိဒ္ဓ- အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီးသား ဖြစ်သည်။ [ဝိသဒ္ဓါ အရုရတ္ထဇောတက၊ အတ္တတောကို “ဥပ္ပန္နအတ္တတော” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဥပ္ပန္နကို ထည့်၍ဖွင့်ခြင်းလည်း အပရဘာဂေနှင့် အတ္တတော၏အကြား၌ စပ်ပုဒ် မရှိသောကြောင့် စပ်ပုဒ်ရအောင်ထည့်ခြင်းတည်း။ “အပရဘာဂေ ဥပ္ပန္နအတ္တ” ဟူသည် “နောက်၌+ဖြစ်သော အကြောင်းအရာတည်း။]

အပရဘာဂေ ဟိ၊ ပေ၊ သမ္ပန္နော။ ။ “အပရဘာဂေ အတ္တတော သိဒ္ဓေန၊ ပေ၊ ပဋိနိဒ္ဓေသော ကာတဗ္ဗော” ဟူသောစကားကိုပင် အကျယ်ပြုလို၍ ဤဝါကျကိုမိန့်သည်။ [နောက်၌ တသ္မာရှိသောကြောင့် “ဟိယသ္မာ” ဟုလည်း တနည်းပေးရသည်။] ဤ ဝေရဉ္စကဏ္ဍကို အစဉ်လျှောက်၍ ကြည့်သောအခါ နေ၌ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်း ပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အခြေခံဖြစ်သော အကြံဖြစ်ပုံကိုတွေ့နိုင်၏။ [“အထ ခေါ် အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ရာဟဂတဿ ဝေ စေတဒသာ ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ” စသောစကားကို လှမ်းကြည့်ပါ။] ဤကား အပရဘာဂေ ဥပ္ပန္နအတ္တ ထင်ရှား ပုံတည်း။ ထို ထင်ရှားသောအနက်ကို ယူ၍ “ယေန သမယေန အာယသ္မတော သာရိ ပုတ္တဿ ဝိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ ” ဟု တေန၏ အနက်ကို အကျယ်ပြုသော အနိယမဝါကျတခု အပိုရနိုင်၏။ ထိုသို့ ရနိုင်သောကြောင့် ထိုဝါကျကိုထည့်၍ ပါဠိတော်မှာ အနက်ပေးသောအခါ “တေန သမယေန” ၌ သမယ ဟူသည် “ အခြား မဟုတ်, အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ဘို့ အကြံဖြစ်ရာ သမယတည်း” ဟု တေန၏အနက်ကို အကျယ်သိရလေသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ သမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဤဝါကျ ကား အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထင်ရှားခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကို ပြသော ဇလ ဝါကျတည်း။ “အပရဘာဂေ ဟိ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေါ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ။

ဟိ- မှန်၏။ ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင် အကြင်ပါဠိရပ်၌၊ တေနာတိ-တေနဟူ၍၊
 ၃စွတိ-ဆိုအပ်၏။ တတ္ထတတ္ထ - ထိုထို ပါဠိရပ်၌၊ ပုဗ္ဗေဝါ- ရှေး၌သော်၎င်း၊
 ပစ္စာဝါ - နောက်၌သော်၎င်း၊ အတ္ထတော - ဖြစ်သော အနက်အားဖြင့်၊
 သိဒ္ဓေန-ထင်းရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန - ယေန အစရှိသော ဤ
 စကားဖြင့်၊ ပဋိနိဒ္ဓေသော-ကို၊ ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏။ ဝါ-ပြုရမည်။ ဣတိ-
 ဤသို့သော၊ ယဒိဒံ(ယံ+ဣဒံ)ဝိဓာနံ- အကြင်စီမံခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-၏)
 အယံ-ဤစီမံခြင်းသည်။ သဗ္ဗသ္မိံဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း
 ပိဋက၌၊ ယုတ္တိ- သင့်မြတ်သော စီမံခြင်းတည်း၊ [(တနည်း) ယဒိဒံ - (ယာ+

ထို့ကြောင့် “ဟိသဒ္ဓေါ ဟေတုဒ္ဓါ၊ ယသ္မာတိ အတ္ထော”ဟု သာရတ္ထဗွင်သည်။ နောက်
 ဝါကျ၌ တသ္မာတေတိုင်း ရှေ့ဝါကျရှိ “ဟိ”ကို ဤသို့ချည်း ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်း
 ကား တသ္မာရှေ့က ဝါကျကိုသာ မှန်း၍ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ထို ဟိသဒ္ဓါမျိုးသည် ရှေ့ဝါကျ
 ကို ထောက်ပြန်လျှင် “အပရတာဂေဟိ၊ ပေ၊ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော” တိုင်းအောင် မြှော်၍
 ဝိတ္ထာရဇောတကလည်း သင့်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “ဟိ-ချူးအံ့” ဟု ပေးနိုင်ပါသည်။

သဗ္ဗန္ဓော။ ။ “ပါဌသေသေ၊ ခူရတထေ၊ ဝိသေ-ဝိသေသံ၊ ရှေ့ဖြစ်နောက်ပြန်၊
 ဤ ၃ တန်ကြောင့်၊ သဗ္ဗန္ဓောကို၊ သဘောကျမ်း၌ ထားမြဲ” နှင့် အညီ ထို ၃ တန်တွင်
 ဤနေရာ၌ ပါဌသေသဗျမက၊ ဝါကျသေသလည်း ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝါကျကို ထည့်၍
 အနက်သဗ္ဗန်ပါ ဟု သိစေလိုရကား “သဗ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု မိန့်သည်။ ဤ စကား
 အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ပို့ချသော အခါ “ယေန သမယေန၊ ပေ၊ ဥဒပါဒိ” ဟူသော
 အနိယမဝါကျကို ထည့်၍ ပို့ချကြရသည်။ ထို အနိယမဝါကျထည့်ပြီးသောအခါ တေန
 သမယေန၌ တေနလည်း နိယမနိဒ္ဓေသဝစနဖြစ်တော့ရကား “တေန သမယေန-အရှင်
 သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်သို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်ဖြစ်သော အကြံ
 ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌” ဟု တသဒ္ဓါအတွက် သေချာတတ်အပ် သတ်မှတ်ပြီး သမယကို
 ညွှန်ပြနိုင်တော့သည်။

အယံဟိ၊ ပေ၊ ကာတဗ္ဗောတိ။ ။ “တေနာတိ၊ ပေ၊ ပဋိနိဒ္ဓေသော ကာတဗ္ဗော”
 ဟူသော မူလစကား၏ ယုတ္တိရှိပုံကို ခိုင်လုံစေနိုင်သော ယုတ္တိဗူတိကို ပြလို၍ အယံဟိ
 စသည်ကိုမိန့်သည်။ “ယတသဒ္ဓါ နိစ္စသမ္ဗန္ဓာပေက္ခာ=ယသဒ္ဓါနှင့် တသဒ္ဓါတို့သည်အမြဲ
 ဆက်သွယ်မှုကို ငဲ့ခြင်းရှိကြသည်” ဟူသော ပရိတာသာနှင့်အညီ (ဤနေရာသာမက)
 ဝိနည်းပါဠိတော်ဝယ် တသဒ္ဓါ တွေ့သမျှ ယ ပါသောဝါကျကို အနက်အားလျော်စွာ
 ထည့်၍စစ်ရမိ ဖြစ်သည်- ဟူလို။ [သဗ္ဗသ္မိံဝိ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် အဝယဝ သမုစ္စည်း၊ “ဤ
 တနေရာသာ မက၊ ဝိနည်းပိဋကအားလုံး နေရာတိုင်းမှာ” ဟူလို။]

ယဒိဒံ။ ။ သာရတ္ထ၌ “ယံ+ဣဒံ ဝိဓာနံ” ဟု ပဌမနည်း ဖွင့်၏။ ဤ အဖွင့်သည်
 “ပဋိနိဒ္ဓေသော ကာတဗ္ဗောတိ” ၌ တဗ္ဗပစ္စည်း၏ ဝိမိ (ပေသ) အနက်ကို ရည်ရွယ်
 သော အဖွင့်တည်း။ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ ပဌမနည်းပေးသည်။ ယဒိဒံကို “ယာ+အယံ

အယံ) ယုတ္တိ-အကြင်ယုတ္တိသည်၊ (အတ္တိ-၏) အယံ-ဤယုတ္တိသည်၊ သဗ္ဗသ္မိံပိ-
သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ယုတ္တိ-တည်း။]

တကြ-ထို ယုတ္တိကိုပြခြင်း၌၊ ဣဒံ-ဤ ဆိုအပ်လတံ့ကား၊ မုခမတ္တနိဒဿနံ-
အနည်းငယ်သော အကြောင်းကို ညွှန်ပြခြင်းတည်း၊ ဝါ-အမြွက်မျှကို ညွှန်ပြ
ခြင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ - တို့၊ ယေန - အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ သုဒိန္နော-
သုဒိန်သည်၊ မေထုနံ ဓမ္မံ - မေထုန် အကျင့်ကို၊ ပဋိသေဝိ - မှီဝဲပြီ၊ တေနဟိ-
ထို အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဝါ-တို့ဘို့၊ သိက္ခာပဒံ-သိက္ခာ
ပုဒ်ကို၊ ပညပေသာမိ - ပညတ်တော်မူအံ့၊ ယသ္မာ - အကြင့်ကြောင့်၊ ပဋိ
သေဝိ-ပြီ၊ ဗာသ္မာပညပေသာမိ၊ ဣတိ - ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ဤအနက်ကို၊
ပုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေံ-ဤသို့၊ တာဝ-နောက်၌
အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပုံမှ ရှေးဥားစွာ၊ ပုဗ္ဗေ - ၌၊ အတ္ထတော - ဖြစ်သော
အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓေန - ထင်ရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန - ဖြင့်၊
ပဋိနိဒ္ဓေသော - အကျယ်ညွှန်းပြခြင်းသည်၊ ယုဇ္ဇတိ - သင့်၏။ [“သဒ္ဓယုတ္တိ-
အတ္ထယုတ္တိ ရှိသည်” ဟူလို။]

ယေနသမယေန-၌၊ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-အိုးထိန်းသည်၏ သားဖြစ်သော၊
ဓနိယော-ဓနိယသည်၊ ရညော- မင်း၏၊ ဒါရူနိ - သစ်တို့ကို၊ အဒိန္နံ - မခပး

ယုတ္တိ” ဟု နောက်တနည်း ဖွင့်ပြန်၏၊ ထိုအဖွင့်ကား “အယံ သဗ္ဗသ္မိံပိ ဝိနယေ ယုတ္တိ”
ဟူသော အယံ၏ စပ်ပုဒ်ကိုကြည့်၍ဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း နိဿယန္တ
တနည်း အနက်ပေးသည်၊ ယုတ္တိဟူသည် သဒ္ဓယုတ္တိ (သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် သင့်လျော်
ခြင်း) အတ္ထယုတ္တိ (အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်လည်း သင့်လျော်ခြင်း) တည်း။

တကြိဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ။ ။ [တဿာ ယထာသုတ္တယုတ္တိယာ ပရိဒီပနေ (တကြ
အဖွင့်) ဣဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ=ဥပါယမတ္တနိဒဿနံတိ အတ္ထော၊ (သာရတ္ထ)။] မုခ,
ဒ္ဓါရ၊ ဥပါယ၊ သဒ္ဓါတို့သည် အလဲအလှယ်သုံးနိုင်သော (အဓိပ္ပါယ်တူသော) ပရိယာယ်
သဒ္ဓါတို့တည်း၊ ရိုးရာဖြစ်သော မုခ-ဒ္ဓါရ (ပါးစပ်-တံခါးပေါက်) တို့သည် အစား
အစာတို့၏ ဝင်ရာဝင်ကြောင်း လူအများတို့၏ ဝင်ရာဝင်ကြောင်း ဖြစ်ကြသကဲ့သို့၎င်း၊
ဥပါယသဒ္ဓါလည်း “အကြောင်း” ဟူသော အနက်ကိုဟောသကဲ့သို့၎င်း၊ ဤယခုပြမည့်
အနက်သမ္ပန်နည်းလည်း ဝိနည်း ဝိဇ္ဇက အရပ်ရပ်ရှိသော တာသဒ္ဓါတို့ အတွက် အနက်
သမ္ပန်ခြင်း၏ ဝင်ကြောင်းနည်းလမ်း ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ မတ္တသဒ္ဓါကား အပ္ပ (အနည်း
ငယ်) အနက်ဖဟာတည်း၊ “မျှ” ဟု မြန်မာ ပြန်ကြ၏၊ “မုခမတ္တ = အနည်းငယ်
အကြောင်း” ဟူသည်ကိုပင် “အမြွက်မျှ” ဟု အနက်ပေးကြသည်၊ “နုတ်ဖြင့် အနည်း
ငယ်မျှ မြွက်ဆိုခြင်း” ဟူလို၊ ဤနေရာ၌ “စာဖြင့် အနည်းငယ်မျှ ရေးသားခြင်းလည်း
မုခမတ္တပင်”။

အပ်သော ဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိ - ယူ၏၊ တေန သမယေန- ဌှံ၊ (ရှင်ဓနိယ၏ သစ်တို့ကိုယူရာ ထိုအခါ၌) ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ရာဇဝဟေ ဝိဟရတိ - ၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပစ္စာ-နောက်၌၊ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန ပဋိ နိဒ္ဓေသော ယုဇ္ဇတိ၊ ဣတိ (ဣဒံ)- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ မုခမတ္တနိဒဿနံ- တည်း၊ [ရှေ့က တကြိမ် မုခမတ္တနိဒဿနံကို ပြန်၍ အုပ်သည်၊] တေနာတိ ဝစနဿ-တေန ဟူသော သဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော-ကို၊ (မယာ-သည်) ဝုတ္ထော- ဆိုအပ်ပြီ၊ [“ဝုတ္ထော၊ပေ၊အတ္ထော”ဟူသော ဤဝါကျတိုကလေးကား နိဂုံး တည်း၊ တေနပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းကိစ္စပြီးပြီ- ဟူလို၊]

ပန-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန- တေနပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာမှ တပါး သမယေန ပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ဆိုဦးအံ့၊ သမယေနာတိ ဣတ္ထ - သမယေန ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ တာဝ-နေမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဝါ- နာဝိဘတ်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဓိဋ္ဌော - ညွှန်ပြအပ်သော) သမယသဒ္ဓေါ - သမယသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒိဿတိ၌ စပ်) သမဝါယေ-အကြောင်း အပေါင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဝါ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်း ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ခဏေ- အခွင့် ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ကာလေ - အခါဟူသော အနက်၌၎င်း၊ သမုပေ - အပေါင်း ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု - အကြောင်းဟူသော အနက် , အယု ဟူသော အနက်တို့၌၎င်း၊ ပဋိလာဘေ-ရခြင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ပဟာ နေစ-ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ပဋိဝေဓေစ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘော ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဣဏ်ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တထာဟိ-ထိုစကား

အာဒိယတိ။ ။ “အာဒိယတိ ဧဝံ” ဟု စာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏၊ ဘုရားရှင်သည် ရှင်ဓနိယ၏ သစ်တို့ကိုယူပြီးမှ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ နေတော်မူသည်မဟုတ်၊ သစ်တို့ကို ယူနေဆဲ အချိန်မှာ ရာဇဂြိုဟ်၌ နေတော်မူခိုက် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ အာဒိယတိ ” ဟု ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာရှိရမည်၊ “အာဒိယတိ”ဟု ပြင်သော ဆရာတို့ကား ရှေ့၌“ပဋိသေဝီ”ဟူသော အတိတ်ကြိယာကိုကြည့်၍ ထိုကြိယာနှင့် အသွားတူအောင် ပြင်ကြဟန်တူ၏၊ ထိုသို့ ပြင်၍ “အာဒိယိ+ဣတိ”ဖြတ်ပြီးလျှင် ဣတိကို ဧဝံနှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးလိုဟန် တူသည်။

တထာဟိ။ ။ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝ၊ပေ၊ဒိဿတိ”ဟူသော မိမိစကားကို ခိုင်မြဲ အောင် ပြုလို၍ “တထာဟိ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသို့တက်ရာ၌ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝ၊ပေ၊ ဒိဿတိ”ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် ဒဠိယ, “တထာဟိ စသော ဝါကျသည် ဒဠိကရဏ၊ ဟိကား ဒဠိကရဏဇောတက ဟု ခွဲ၊ “တထာ (တံဝစနံ) -ထိုစကားသည်၊ ဟိ-မှန်၏” ဟု ပေး၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထားသည်၊ တနည်း - သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို သင်္ခေပအားဖြင့် ပြုပြီး၍ ထိုသင်္ခေပကို ချဲ့လိုသောကြောင့် “တထာဟိ” စသည်ကို မိန့်၊

မှန်၏(တနည်း) ဟထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ-ဤ သမယသဒ္ဒါ ၏၊ ကာလဉ္စ-လာသင့်ရာ အခါကို၎င်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းကို ၎င်း၊ ဥပါဒါယ- ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ- စဉ်းစား နှိုင်းချိန်၍၊ သွေပိ- နက်ဖန်၌ လည်း၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသက်မေယျာမ-လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဝါ-လာဘို့ရာ

ဤအလို“တထာဟိ”မှ စ၍“ပဋိဝေဓော အတ္ထော”တိုင်အောင် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ သမယ သဓ္ဓေါတာဝ စသော စကားသည် “သင်္ခေပဝါကျ” ဟု ချဲ့၊ “တထာ (တံဝစနံ) - ကို၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့” ဟု ပေး၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထားသည်။ “တထာဟိမှာ၊ ဉာဏ်၊ ရန်ခါ ချဲ့-မြို့စွဲ”နှင့် အညီ၊ မြိ (ဒဇ္ဇိ)၊ ချဲ့ (ဝိတ္ထာရ) အပြင် ဉာဏ်ဟောတော်ပါကျ လုပ်၍ လည်း တနည်းပေးကြသေး၏၊ ထိုနည်းကို ဝိတ္ထာရအဆုံးကျမှ ပြအံ့။

သမဝါယ ။ ။ သံ+အယ + အပစ္စည်းဖြင့် သမယပြီး၏၊ သံ + အဝ + အယ+ ဏပစ္စည်းဖြင့် သမဝါယပြီး၏၊ သဟကာရိကာရဏံ - အကျိုးကို အတူပြုလေ့ ရှိသော အကြောင်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဒ္ဓိဇ္ဈိ- တပေါင်းတည်း၊ သမေတိ-ကောင်းစွာ ဖြစ် တတ်၏၊ ဣတိ၊ သမယော၊ သမဝေတိ-သံ+အဝ+ ဧတိ-တပေါင်းတည်း + သက်ဝင်၍ (ပါဝင်၍) + ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သမဝါယော၊ ဤ ဝိပြုတ်အရ “သမဝါယော- တပေါင်းတည်း ပါဝင်၍ဖြစ်သော အကြောင်းအပေါင်း” ဟု သဒ္ဓတ္ထံ၊ “အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ပေး။

ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ။ ။ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်း ၄ပါးအပေါင်းသည် စက္ခုဝိညာဉ်အကျိုးကို အတူပြုလေ့ ရှိသော “သဟ ကာရိ ကာရဏံ” ဖြစ်၍ ထို ၄ ပါးပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းကိုပင် “အကြောင်း ညီညွတ် ခြင်း” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ (ယနေ့ ဝမ်းနှုတ်ဆေးသောက်ထားသော်လည်း) နက်ဖန်၌ သွားနိုင်လေသံအောင် ကိုယ်အားရှိခြင်း၊ သွားခြင်းကြောင့် ဘေးရန်မရှိခြင်း၊ ဤအကြောင်း ၂ခု၏ညီညွတ်မှုကို သမယဉ္စအရ “သမယ (သမဝါယ)” ဟု ခေါ်သည်။ ကာလဉ္စ၌ ကာလကား လာသင့်သော အချိန်အခါတည်း။ [ကာလောနာမ - ဥပ သက်မနဿ ယုတ္တပတ္တကာလော၊ သမယောနာမ - တဿေဝ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ၊ အတ္ထ တော တဒနုရူပံ သရိရမလဉ္စေဝ၊ တပ္ပစ္စယပရိဿယာဘာဝေါစ။]

ဥပါဒါယ ။ ။ ဥပ-အနက်မရှိ+အာဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ထိုဥပါဒါန ဟူသည် သွားဘို့အချိန်တော်-မတော်ကို စဉ်းစားနှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော ကာလဥပါဒါန၊ သွားနိုင်သောအားရှိ-မရှိနှင့် သွားသည့်အတွက် ဘေးရန်ရှိ-မရှိ၊ ဤအကြောင်း ၂ပါး ကို စဉ်းစားနှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော သမယဥပါဒါန-ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ ထို ၂မျိုးလုံးစဉ်းစား မှုကို “ဥပါဒါယ” ဟု ခေါ်ရကား ဋီကာ၌ “ဥပဓာရေတွာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥပါဒါယ-စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းပေး။ [ဥပါဒါနိနာမ ဉာဏေန တေသံ (ထို ကာလသမယတို့ကို) ဂဟဏံ= သလ္လက္ခဏံ၊ တသ္မာ ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ပညာယ ဂဟေတွာ၊ ဥပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။]

မသေချာကုန်၊ ဣတိဝေမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ သမဝါယော-
အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း ဟူသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဒိဿတိ-၏။

ဘိက္ခဝေ - တို့၊ (ယောဩကာသော - အကြင် အခွင့်ကို၊) ဗြဟ္မစရိယ
ဝါသာယ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှါ၊ ခဏောစ- ခဏဟူ၍၎င်း၊ သမ
ယောစ-သမယဟူ၍၎င်း၊ (ဝုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်၏၊ သောဩကာသော - သည်၊)

အပ္ပေဝနာမေ သွေဝိ ဥပသင်္ကမေယျာမ ။ ။ အဘိဝာန် အဗျယဝဂ် (၁၁၅၀)
ဂါထာ၌ အပ္ပေဝနာမကို သံသယတ္ထဟု ဆို၏။ သွေဝိ၌ ဝိကိုကား ဋီကာအများ မဖွင့်ကြ၊
ဝဇီရပုဒ်၌သာ မန္တာနုညာ အပေက္ခ (အနည်းငယ် ခွင့်ပြုခြင်းကို ဝှံ့ခြင်း) အနက်ဟု
ဖွင့်သည်။ ဥပသင်္ကမေယျာမကိုကား “အာဂစ္ဆေယျာမ” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ အပ္ပေဝနာမ၏
“သံသယတ္ထ”ဟူသည် လာဘျ်ရန်သံသယဖြစ်ခြင်း = အသေအချာဝန်မခံနိုင်ခြင်းတည်း။
ဤဝါကျ၏ရှေ့၌ “အကာလော၊ ပေဝိတာ” ဟု (သုတသုတ်ရင်း၌) ရှိ၏။ ထို ရှေ့ဝါကျနှင့်
ဤဝါကျကို ဆက်စပ်၍ မြန်မာပြန်လျှင် “ လုလင်ငယ် .... ယနေ့ ငါ့မှာ ဝမ်းနှုတ်ဆေး
သောက်ထားလို့ လိုက်လာဘို့ရန် အခါမဟုတ်တော့၊ နက်ဖန်လဲ အချိန်ကာလနှင့်
အကြောင်း ညီ-မညီကို နှိုင်းချိန်ပြီးမှ လာနိုင်စရာရှိတယ်၊ အကြောင်းမညီညွတ်လျှင်
လာနိုင်မည်မဟုတ်၊ (ယနေ့မလိုက်နိုင် , နက်ဖန်လဲမသေချာ) ” ဟူလို၊ သို့ဖြစ်လျှင်
သွေဝိ၌ ဝိ (အဝိ) သဒ္ဒါသည် ဝဇီရပုဒ်ဖွင့်သလို “ မန္တာနုညာပေက္ခ ” အနက်ထက်
(ယနေ့မလာနိုင်ခြင်းကို ပေါင်းဆည်းသော) ရိုးရာသမုစ္စည်းအနက်ပင် သင့်မည်
ထင်၏။ ရိုးရာသမုစ္စည်းအနက် ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အဋ္ဌကထာနှင့် အခြားဋီကာတို့
အထူးမဖွင့်ကြဟန်တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သံသယအနက်ပေးရာ၌ “ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-ချဉ်းကပ်
နိုင်ကုန်ငြားအံ့လည်း မသိ ” ဟု ရှေးကပေးကြ၏။ ထိုရှေးအနက်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။
ဘာကြောင့်နည်း၊ ဤစကားသည် အပင့်လာသော လုလင်ငယ်အား အရှင်အာနန္ဒာက
ပြောအပ်သောစကားတည်း။ ထိုမျှလောက်ကြီးကျယ်သောပုဂ္ဂိုလ်က “နက်ဖန် ချဉ်းကပ်
နိုင်ငြားအံ့လည်း မသိ ” ဟု မိန့်တော်မမူထိုက် သောကြောင့်တည်း။ [ချဉ်းကပ်နှင့်
“လာ”ကား သဘောတူပင်။]

ခဏ, သမယ။ ။ ခဏသဒ္ဒါသည် အခွင့် (ဩကာသ) အနက်ကိုဟောသော အနိ
ပ္ပန္န ပါဠိပဒါကပုဒ်တည်း။ ထို အခွင့်အနက်ဟော သမယသဒ္ဒါကိုကား “သမေတိ သမာ
ဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဣတ္ထ တဒါဓာရ ပုဂ္ဂလေဟိတိ သမယော ” ဟု ဋီကာဝိဂ္ဂိုလ်ပြု၏။
ထို ဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ “သမယော-မဂ္ဂ ဗြဟ္မစရိယ၏ မိမိတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပေါင်းဆုံ
မိရာအခွင့်” ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ ဆက်ဥားအံ့-အဋ္ဌက အင်္ဂုတ္တိရိ၌ “ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး” ဟု
ခေါ်ကြသောအက္ခဏ (မင်္ဂလသို့ အခွင့်မဟုတ်သော) ရှစ်ပါးကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်
မူ၏။ ထို့နောက် “ဧကောဝခေါ ဘိက္ခဝေ” အစချီလျက် ၉ ခုခမြ်ခဏကို ဟောတော်
မူ၏။ ထို နဝမခဏကား “ဗုဓံ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့်

ကောဝခေါ-တခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒစသော နဝမခဏသာတည်း၊
 ဣတိ ဝေမာဒိသု-တို့၌၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ၊) ဥဏ္ဏ
 သမယော-အပူ၏ အခါ၎င်း၊ ဝါ-ပူချိန်၎င်း၊ ပရိဋ္ဌာဟသမယော-အအိုက်၏
 အခါ၎င်း၊ ဝါ-အိုက်ချိန်၎င်း၊ ဣတိ ဝေမာဒိသု-တို့၌၊ ကာလော-အခါဟူသော၊
 (အတ္ထော ဒိဿတိ၊) ပဝနသ္မိံ - ကပိလဝတ်ပြည်၏ အနီး တောအုပ်ကြီး၌၊
 မဟာသမယော-ဗျားစွာသော အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သော အစည်း
 အဝေးသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) ဣတိ ဝေမာဒိသု၊ သမူဟော - အပေါင်း

လာသော “တထာဂတ၏ ပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရားတော်ကို ဟောခြင်း၊ မိမိက မဇ္ဈိမ
 ဒေသ၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ အထိုင်း အ အ မဟုတ်သော ဉာဏ်ရှိသူဖြစ်ရခြင်း”လေးပါးတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ ထိုလေးပါးအပေါင်းကိုမှ “ခဏ တခု” ဟု ဟောတော် မူသော
 ကြောင့် “ကောဝ-တခုတည်းသော (ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ) နဝမခဏသာတည်း” ဟု ပေးလေ့
 ရှိသောအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ “ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ (ဘုရားပွင့်ခြင်း) တပါးတည်းသည် နဝမ
 ခဏမဟုတ်သေး၊ ၄ ပါးစုံမှ နဝမခဏ ဖြစ်သည်” ဟူလျှင် ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌
 “တထာဂတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ကို ထောက်၍ “ကောဝ-တထာဂတုပ္ပါဒ စသော တခု
 တည်းသော နဝမခဏသာတည်း” ဟု ပေးပါ။ ဤပါဠိ၌ “ခဏောစ သမယောစ” ဟု
 ခဏနှင့် သမယကို အနက်တူစွင့်သောကြောင့် သမယသဒ္ဓါလည်း ခဏအနက်ဟောဟု
 သိနိုင်သည်။

ကာလ၊ သမယ။ ။ သမေန္တိတ္ထ (တေနဝါ) သံဂစ္ဆန္တိ ဓမ္မာ သဟဇာတဓမ္မေဟိ
 (ဥပ္ပါဒါဒိဟိဝါ) တိ သမယော၊ ဧတ္ထ-ဤအခါ၌၊ ဝါ၊ တေန-ဤအခါဖြင့်၊ ဓမ္မာ-
 တရားတို့သည်၊ သဟဇာတဓမ္မေဟိ - တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့နှင့်၊ ဝါ၊ ဥပ္ပါဒါဒိဟိ-
 ဥပါဒ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ သမေန္တိ သံဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းမိကြကုန်၏၊ ဣတိ၊ သော-ထိုအခါ
 သည်၊ သမယော - မည်၏၊ “အခါကာလ” ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိ၊
 ရှေးလူကြီးသူမတို့ “စိတ်၏ဖြစ်ရာကာလ၊ ရုပ်၏ဖြစ်ရာကာလ” စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထတို့၏
 တည်ရာကဲ့သို့၎င်း၊ ပရမတ္ထတို့၏ တည်ကြောင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ကြံစည်အပ်သော ပညတ်
 မျှသာတည်း၊ ဥဏ္ဏသာ+သမယော=ဥဏ္ဏသမယော-အပူ၏အခါ၊ (“အပူ၏ ဖြစ်ရာ
 အခါ=ပူချိန်” ဟူလျှင်) ပရိဋ္ဌာဟဿ+သမယော ပရိဋ္ဌာဟ သမယော။ [ပါတိမောက်
 နှာနသိက္ခာပုဂံ။]

သမူဟ၊ သမယ။ ။ အဝယဝါနံ-အစိတ်အစိတ်တို့၏+သမံ- အညီအမျှ၊ (ဝါ-
 တနည်း၊ သဟ-အတူတကွ၊) အယနံ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သမယော-မည်၏၊ [သံ+အယ။
 သံသဒ္ဓါသည် သမံအနက်၊ တနည်း သဟအနက်ဟော။] သမံ-အညီအညွတ်၊ ဥဏ္ဏော-
 ကြံစည်အားထုတ်တတ်သော အပေါင်းသည်၊ သမူဟော-မည်၏၊ မဟာန္တော- ဗျားစွာ
 သော၊ သမယော-နတ်မြဟွာ အပေါင်းတည်း၊ မဟာသမယော၊ [သမယောကို “သန္တိ
 ပါတော” ဟု မဟာသမယသုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။] ပဝနံ၌ ပ သဒ္ဓါသည် ဘုသ
 (အကြီးအကျယ်) အနက်ဟော၊ ပဝုပ္ပိ-ကြီးကျယ်သော+ဝနံ၊ ပဝနံ။

ဟူသော၊(အတ္ထော ဒိဿတိ။)....ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ-သည၊သမယောပိ-
 သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ အပ္ပဋိ
 ဝိဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ သာဝတ္ထိယံ - ဌ၊ ဝိဟရတိ - ၏၊ ဘဂဝါပိ - သည်လည်း၊ ဓံ - ငါ့ကို၊
 ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည် (ကံ-အဘယ်သို့ သိတော်မူလိမ့်မည်နည်း၊)
 ဘဒ္ဒါလိနာမ-ဘဒ္ဒါလိမည်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊ သတ္ထု-ငါ့ဘုရား၏၊
 သာသနော-သာသနာတော်၌၊ သိက္ခာယ-သိက္ခာ၌၊ အပရိပူရကာရိ-ဖြည့်ကျင့်
 မှုကို ပြုလေ့မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည်၊ ဘဒ္ဒါလိ-လိ၊ တေ-
 သည်၊ အယမ္ဗိသမယော - ဤ သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်
 လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ၊ ဣတိ ဝေမာဒီသု၊ ဟေတု-
 အကြောင်း ဟူသော၊ အတ္ထော ဒိဿတိ။

ဟေတု၊သမယ။ ။ပစ္စယန္တရသမာဂမေ ဧတိ ဇလံ တေသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတိ
 စာတိ သမယော။ [သံသည် သမောဓာန (သမာဂမ) အနက်ဟော-] အကူအညီ
 ဖြစ်သော အခြား အကြောင်းများနှင့် ပေါင်းမိသော် အကျိုးတရားတို့ ဥပါဒ်ခြင်း၏
 အကြောင်းလည်းဖြစ်၊ တည်နေခြင်းဟူသော ပဝတ္တိ၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်သော
 ပဓာနအကြောင်းကို ဟေတု ဟု ဆိုသည်။

သမယောပိ ခေါ တေ ဘဒ္ဒါလိ။ ။ဤပါဠိကား မဇ္ဈိမပံ-ဘဒ္ဒါလိသုတ်ပါဠိတော်
 တည်း၊ ချဲ့အံ့-ဘဒ္ဒါလိရဟန်းသည် ဝိကာလဘောဇနသိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်အော်မူသော
 အခါ “ သူမကျင့်နိုင်ပါ ” ဟု တားမြစ်ပြီးနောက် ဘုရားထံ ပြန်၍ တောင်းပန်၏၊
 ထိုအခါ ဘဒ္ဒါလိအား ဘုရားရှင်မိန့်တော်မူသည်မှာ-ဘဒ္ဒါလိ.... သင်သိထိုက်သော
 အကြောင်းတခုရှိ၏၊ ထိုအကြောင်းကို သင်မသိ၊ (ဘာအကြောင်းလဲဆိုသျှင်) မြတ်စွာ
 ဘုရားသည် ငါနှင့်နီးကပ်သော သာဝတ္ထိမှာပင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ မြတ်စွာဘုရား
 ကတော့ ငါ့ကို “ သိက္ခာ၌ ဖြည့်ကျင့်လေ့ မရှိသော ရဟန်း-ဟု သိတော်မူတော့မှာဘဲ ”
 ဤသို့ တွေး၍ ပူဆူးနိုင်သော အကြောင်းတည်း။

ဆက်ဥ၊ အံ့။ ။မြတ်စွာဘုရား၏အထင်သေးခံရမည်ကို သိခြင်းသည် အကြောင်း၊
 ထိုသို့သိလျှင် သိက္ခာကို (မတားမြစ်ဘဲ) ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည် အကျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 သမယောကို “ သိက္ခာပဒပရိပူရဏဿ ဟေတု ” ဟု သာရတ္ထ၌၎င်း၊ “ သိက္ခာပဒါ-
 ဝိလိဗံနဿ (သိက္ခာပုဒ်ကို မခန့်ကျော်ခြင်း၏) ဟေတု ” ဟု ဝိမတိ၌၎င်း၊ ဖွင့်သည်၊ ထို
 သိဘို့ရန် အကြောင်းသည် ခက်ခဲစွာ တွေးမှ သိရမည့်အကြောင်း မဟုတ်၊ အလွယ်
 တကူ သိနိုင်သော သာမန် အကြောင်းကလေးတည်း၊ ထို့ကြောင့် သမယောပိ ဟု
 ဝရဟာဇောတက ဝိသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်၊ ဘဂဝါပိ၌ ဝိကား(ပါဠိတော်၌ ဘိက္ခု-ဘိက္ခုနီ-
 ဥပါသက-ဥပါသိကာ-နာနာတိတ္ထိယတို့၏ အထင်သေးခြင်းလည်း လာသောကြောင့်)
 ထို ဘိက္ခုစသည်ကို ဆည်းသော ရိုးရာသမုစုည်းတည်း။

တေနခေါပနံ သမယေန-၌၊ ဥဂ္ဂါဟမာနော-ဥဂ္ဂါမာနမည်သော၊ သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော-ရဟန်းဥျးပြည်းမ၏သားဖြစ်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ သမယပ္ပဝါဒကေ - အယူကိုအပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာ ဖြစ်သော၊ တိန္ဒြါကာစီရေ- တည်ပင် အစဉ်အတန်းရှိသော၊ ဝါ- တည်ပင် အစဉ်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်

ဒိဋ္ဌိ သမယ။ ။ သမေတိ သံယောဇနဘာဝတော သဗ္ဗန္ဓော တေ အတ္တနောဝိသယေ ပဝတ္တတိတိ သမယော၊ သံယောဇနဘာဝတော - ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ် တမျိုး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနောဝိသယေ-မိမိအာရုံ၌၊ သမေတိ(သဗ္ဗန္ဓော+တေ=ပဝတ္တတိ)-ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမယော-(ဒိဋ္ဌိသည်) သမယမည်၏။

တေနပေပဒိဋ္ဌိဝသတိ။ ။ မဂ္ဂိမပံ-သမဏမုဏ္ဍိကာသုတ်ပါဠိတည်း၊ ထိုပရိဗ္ဗာဇ၏ မူလနာမည်သည် “မာန” မည်၏၊ (“ သုမန ” ဟုလည်း မူကွဲရှိသေး၏၊) ထိုအတတ် ဤအတတ်ကို အနည်းငယ် အနည်းငယ်စီ ကိုယ်တိုင်လည်းသင်တတ် သုတပါးကိုလည်း သင်ပေးတတ်သောကြောင့် “ဥဂ္ဂါဟ” ဟု ဝိသေသန ကူမလျက် “ ဥဂ္ဂါဟမာန ” ဟု ထင်ရှားသည်၊ [ကိဉ္စိ ကိဉ္စိပန ဥဂ္ဂဟိတုံ ဥဂ္ဂဟာပေတုံ သမတ္တတာယ ဥဂ္ဂါဟမာနောတံ နံ သဉ္ဇာနန္တိ။-ပံ အဋ္ဌကတာ။] “ဥဂ္ဂါဟောစ+သော+မာနောစာတိ ဥဂ္ဂါဟမာနော။ [“ဥဂ္ဂဟမာနော ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ သုဒ္ဓကာရိတ် ၂ ချက်ရသမျှ၌ ကာရိတ်ရုပ်သာ များသောအားဖြင့် ထင်ရှား၏၊ ဥပမာ-“ကုဋ္ဌိ ကာရယမာနေန (ကိုယ်တိုင်လည်းပြု၊ သုတပါးကိုလည်း ပြုစေသော)” ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း။]

သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော။ ။ သမဏမုဏ္ဍိကာယ-ရဟန်းဥျးပြည်းမ၏+ပုတ္တော- သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော၊ (သာရတ္ထ) သမဏမုဏ္ဍကဿ - ရဟန်း ဥျးပြည်း၏ + ပုတ္တော-သမဏမုဏ္ဍကပုတ္တော၊ (သီ-ဋီသစ်) ။ [ဤသို့ ပါဠိ၌ မျိုးရှိသည်ပြင်, “သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။]

သမယပ္ပဝါဒကေ။ ။ ပကာရေန ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဝါဒေါ (ဣပစ္စည်း) ၊ ပဝါဒေါယေဝ ပဝါဒကော၊ (သတ္တ၌ ကပစ္စည်း။) [တနည်း ကျပစ္စည်းဖြင့် “ပဝါဒကော” ဟု တခါတည်းအပြီးကြီး၊ သို့သော် ကျပစ္စည်းသည် အဓိကရဏဟော နည်းပါး၏။] သမယဿ+ပဝါဒကော၊ သမယပ္ပဝါဒကော- “စင်္ဂီ၊ တာရုက္ခ၊ ပေါက္ခေရ သာတိ စသော မြာဟ္မဏပညာရှိများ၊ ပရိဗ္ဗာဇ အများတို့၏ ငမိတို့ အယူအချိုးမျိုးကို ပြောကြဆိုကြရာဖြစ်သော အာရာမ်” ဟုလို။

တိန္ဒြါကာစီရေ။ ။ တိန္ဒြါကာ၊ ပေ၊ တိမ္မရ- တည်ပင်အကြီးစား၊ ဝါ- တရုပ် တည်ပင်၊ စိယတေတိ စီရံ-စီအပ်သော အစဉ်အတန်း၊ တိန္ဒြါကာနံ+စီရံ-တိန္ဒြါကာစီရံ၊ တံ (ထို တည်ပင်တို့၏ အစဉ်အတန်းသည်) ယဿာတိ တိန္ဒြါကာစီရေ = တည်ပင် အစဉ်အတန်း (အကာအရံ) ရှိသောအာရာမ်၊ ဤအလို “တိန္ဒြါကာ” ဟု ရသရှိသင့်မည် ထင်သည်၊ တနည်း-အာစီရသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်အစဉ်အတန်းဟော၊ “တိန္ဒြါကာနံ+အာစီရံ ယဿာတိ တိန္ဒြါကာစီရေ” ဟု ပြု။

သော၊ ဧကသာလကေ - ဧကသာလက မည်သော၊ မလ္လိကာယ - မလ္လိကာ မိဖုရား၏၊ အာရာမေ- အာရာမိ၌၊ ပဋိဝသတိ - နေ၏၊ ဣတိ ဝေမာဒိသု-၌၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)....ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ- မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သောသဘော၌၊ ဝါ- ပစ္စက္ခ အတ္ထဘော၌၊ ယော အတ္ထောစ- အကြင် စီးပွားသည်၎င်း၊ သမ္ပရာယိကော- တမလွန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော၊ ယော

ဧကသာလကေ။ ။ ဧကော + သာလာ ဧတ္ထာတိ ဧကသာလကော၊ (သမာသန္တ ကပစ္စည်းသက်) နောင်အခါ၌ တန်ခိုးကြီးသော ပေါင်္ဂပေါဒပရိဗ္ဗိဇကို အကြောင်းပြု၍ စရပ်များစွာ ရှိသော်လည်း အစ မဋ္ဌမ၌ စရပ်တဆောင်သာ ရှိသောကြောင့် ထို ပဋ္ဌမ နာမည် တွင်နေရကား အတွင်ရှုဋီ ဘူတပုဗ္ဗဝတိကနည်းအားဖြင့် “ဧကသာလက” ဟု အမည်ရသည်၊ ဥပမာ- နဂိုရ်က ၄ အိမ်သာ ရှိ၍ “လေးအိမ်စုရွာ” ဟု တွင်ခဲ့သော ရွာသည် အိမ်တရာရှိသော်လည်း ထိုအမည် မပျောက်သကဲ့သို့တည်း၊ ထိုအာရာမိသည် ကောသလမင်း၏မိဖုရား မလ္လိကာ၏အာရာမိ (ဒြီ) တည်း။

ပဋိလဘာ, သမေ။ ။ သမိတိ - ပေါင်းဆုံခြင်း၊ သမယော - ပေါင်းဆုံခြင်း၊ “ပေါင်းဆုံခြင်း” ဟူသည် စီးပွားနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပေါင်းဆုံခြင်းတည်း၊ ထိုပေါင်းဆုံခြင်း မျိုးကို “ရခြင်း” ဟုခေါ်ကြသည်၊ ဇီကာတို့၌ ယောအတ္ထောကို “ဝုနိ” ဟုဖွင့်၍ အတ္ထာဘိ သမယာ၌ အတ္ထကိုကား “ဟိတပဋိလဘာ” ဟု ဖွင့်ပြန်၏၊ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာနှင့် လောကီစည်းစိမ် ဥစ္စာတို့၏ တိုးတက် ကြီးပွားမှုကို “ဝုနိ” ဟု ဆို၍ ထို တိုးတက်မှု သည်ပင် ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ “ဟိတ = စီးပွား” ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ [ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဇလံ ဧတေနာတိ ဟိတံ။]

“အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ, အဓိဂ္ဂဏှာတိ ပဋ္ဌာတော၊
ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ ယောအတ္ထော, ယောစတ္ထော သမ္ပရာယိကော၊
အတ္ထာဘိသမယာ ဝီရော, ပဏ္ဍိတောတိ ပဝုစ္စတိ”

ဟူသော သဂါထာဝဂ်-ကောသလသံယုတ်မှ ယူထားသော ပါဠိတည်း၊ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေစ ၊ ပေ ၊ သမ္ပရာယိကော” ၂ ပါဒသည် ဥဘော အတ္ထေ၏ သရုပ်ပြတည်း၊ ထိုကြောင့် “ယော အတ္ထော” တို့၏ နိယမကို “ ဥဘော (တေ) အတ္ထေ အဓိဂ္ဂဏှာတိ” ဟု ပြန်၍ တွဲသင့်သည်၊ ရှေးက “အတ္ထာဘိသမယာ = တဒတ္ထာဘိသမယာ- ထို အကျိုး ၂ ပါးကို ရခြင်းကြောင့်” ဟု ပေးကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မေ သမ္ပရာယိက။ ။ “ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ယော အတ္ထော” ကို သမ္ပရာယိကောကဲ့သို့ တပိတပုဒ်လုပ်လျှင် “ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော” ဟု ဖြစ်၏၊ “ဒိဋ္ဌော (သမ္ပရာယိကကဲ့သို့ နောက်မှ တွေ့ရမည်မဟုတ်ဘဲ) မျက်မှောက်ထင်ထင်တွေ့မြင်အပ်သော + ဓမ္မော-သဘောတည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-သဘော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ-၌ + နိယုတ္ထော-ဤသော (ဖြစ်သော) စီးပွားတည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော-ပွား” ဟု ပြု၊ သမ္ပရာယန္တံ သံ + ပရာ + ဣဓာတ်, ဏပစ္စည်း၊ သမ္ပရေတဗ္ဗော, သမ္ပာပုကိတဗ္ဗော-ကံ ကိလေသာတို့၏အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာရော်ထိုက်သော တမလွန် ဘဝတည်း၊ ဣတိ သမ္ပရာယော၊ သမ္ပရာယေ-၌ + နိယုတ္ထော-သမ္ပရာယိကော။

အတ္ထောစ-သည်၎င်း၊ (အတ္ထိ-၏)ဥဘော- ၂ မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ-
 ထိုစီးပွားတို့ကို၊ ယော ဝိရော- အကြင်ပညာရှိသည်၊ အဓိဂ္ဂဏှာတိ- ယူနိုင်၏၊
 (ပါဠိတော်အတိုင်းထည့်)၊ အတ္ထာဘိသမယာ-အစီးအပွား၊ ၂ မျိုးကို ရခြင်း
 ကြောင့်၊ သော ဝိရော-ထို ပညာရှိကို၊ ပဏ္ဍိတောတိ- ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-
 ၏၊ ဣတိ ဝေမာဒိယ၊ ပဋိလာဘော-ရခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)....
 သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ - အကြွင်းမဲ့၊ မာနာဘိသမယာ - မာနကို အရဟတ္တ
 မဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ- တေဘူမကဝင်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ - အဆုံးကို၊
 အကာသိ - ပြုပြီ၊ ဣတိ ဝေမာဒိယ၊ ပဟာနံ - မယ်ခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော
 ဒိဿတိ။)

အတ္ထာဘိသမယာ ဝိရော။ ။ ပညာအမြော်အမြင်ရှိသူသည် ဤဘဝ စီးပွားကို
 လည်း ရအောင်ယူနိုင်၏၊ နောင်သံသရာစီးပွားကိုလည်း ယခုဘဝကပင် ကုသိုလ်
 ကောင်းမှု အကြောင်းစုကို ပြုသောအားဖြင့် ရအောင်ယူပြီး ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့်
 ပညာရှိသူအတွက် “အတ္ထာဘိသမယ-စီးပွား ၂ မျိုးကို ရခြင်း” ဟု ဆိုသည်၊ [“သမ္မ
 ရာယိကောဝိ အတ္ထော ကာရဏဿ နိပ္ပန္နတ္တာ ပဋိလဒ္ဓေါနာမ ဟောတိ”-သာရတ္ထ။]
 ဝိရော၌ ဝိသဗ္ဗူပပဒ ရာဇာတ်, အပစ္စည်း၊ ဝိယာ-ပညာဖြင့်၊ ရာတိ- စီးပွား၊ ၂ ပါးကို
 ယူတတ်၏၊ ဣတိ ဝိရော၊ (ကိတန္တသမာသ်)၊ ဝိရော-ပညာဖြင့် ၂ ပါးသောစီးပွားကို
 ယူတတ်သူ၊ တနည်း- ဝိ ယဿ အတ္ထိတိ ဝိရော၊ (ရပစ္စည်း)၊ ဝိရော-ပညာရှိသူ။

ပဏ္ဍိတော။ ။ ပဏ္ဍသဗ္ဗူပပဒ ဣဇာတ်, တပစ္စည်းကြီး၍ “သုခုမေသုပိ အတ္ထေသု-
 သိမ်မွေ့နက်နဲသော အနက်(အရာဌာန) တို့၌လည်း၊ ပဒုတိ ဂစ္ဆတိ-သွားနိုင်၏၊ ဣတိ
 ပဏ္ဍာ၊ ပဒုဇာတ်, အပစ္စည်း၊ ပဏ္ဍာယ-ပညာဖြင့်၊ ဣတော-ဖြစ်သူတည်း၊ ပဏ္ဍိတော-
 သူ၊ “မညသည့်ကိစ္စမဆို ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သူ=စဉ်းစဉ်းစားစား လုပ်တတ်သူ” ဟုလို၊
 တနည်း-ပဏ္ဍာ သဗ္ဗတာ အဿ အတ္ထိတိ ပဏ္ဍိတော=လွန်စွာဖြစ်သော ပညာရှိသူ၊
 [“သဗ္ဗာတံ တာရကာဒိတို့တော”-မောဂ္ဂလ္လာန်, ဏာဒိကဏ္ဍ (၄၅) သုတ်ဖြင့်
 သဗ္ဗာတ အဿ အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊ ဒုက္ခိတော, ဗျာဓိတောတို့ကဲ့သို့တည်း။]

ပဟာနံ, သမယ။ ။ [သမ+ယ၊ ယ၌ ယာဇာတ် ကာရိတ်ပစ္စည်းကြေ, အပစ္စည်း]
 သမဿ(နိရောဓဿ) -ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ + ယာနံ-ရောက်စေခြင်းသည်၊ သမယော-
 မည်၏၊ (သာရတ္ထ)။ “ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း ” ဟူသည် ချုပ်ငြိမ်းအောင်
 ပယ်ခြင်းတည်း၊ တနည်း- (န + ယာနံ အယာနံ၊) သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ အယာနံ
 (အပဂမော, အပဂတ္ထိ) -ကင်းခြင်းမဖြစ်ခြင်းသည်၊ သမယော-မည်၏၊ သမ္မာမာနာဘိ
 သမယာ၌ သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်ပြီး၍ ကျန်နေသော ယာထာဝ မာန ၃ ပါးကို အရ
 ဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်ခြင်းကို “ ကောင်းကောင်းကြီး ပယ်ခြင်း ” ဟု
 ဆိုသည်၊ [အောက်တန်းစား၏ ဟိနမာန်, အလတ်တန်းစား၏ သဒိသမာန်, အထက်
 တန်းစား၏ ပဏီတမာန်ကို “ယာထာဝမာန်-မှန်ကန်သော မာန်” ဟု ခေါ်သည်။]

ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာ၏၊ ပီဋ္ဌနဋ္ဌော-မိမိကိန်းရာ သတွာကို ညှဉ်းဆဲနိုင်စက် ခြင်းအနက်သဘောသည်၎င်း၊ သင်္ခတဋ္ဌော-ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်း တရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၎င်း၊ သန္တာပဋ္ဌော - မိမိကိန်းရာ သတွာကို ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်း အနက်သဘော သည်၎င်း၊ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော-ဇရာ မရဏ ၂ ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်

ပဋိဝေဓေ, သမယ။ ။ ဤဏေန - ဉာဏ်သည်၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ ဇတဗ္ဗော- ရောက်ထိုက်၏၊ (“အဓိဂန္တဗ္ဗော-သိထိုက်၏” ဟုလို၊) ဣတိ သမယော၊ ဤအလို “ပဋိ ဝေဓေ-ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော သဘော၌” ဟုပေး၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ နုတိ, ဝစ္ဆတိ, ဗုဒ္ဓတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိ သမယော၊ ဤအလို “ ပဋိဝေဓေ - သဘာဝဓမ္မတို့ကို သူ့ သဘော အမှန်ကျအောင် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၌” ဟု ပေး၊ ဤအတိုင်းပင် ဝါသာ၌ အနက်ပေးထားသည်။

ပီဋ္ဌနန္ဒ ။ ။ ဒုက္ခသစ္စဿ ပီဋ္ဌနံ တံ သမင်္ဂေနာ ဟိံ သနံ = ဒုက္ခသစ္စာ၏ (ဒုက္ခ သစ္စာက) ညှဉ်းဆဲခြင်း ဆိုသည်မှာ ထို ဒုက္ခနှင့် ပြည့်စုံနေသော (ဒုက္ခကိန်းနေရာ) သတွာကို ညှဉ်းဆဲခြင်းတည်း၊ “ညှဉ်းဆဲ” ဆိုသည်မှာလည်း အဝိပ္ပုရိကတာကရဏံ (သစ်ပင်ကလေးကို မတိုးတက်အောင် ညှဉ်းဆဲထားသကဲ့သို့) မိမိကိန်းရာ သတွာကို ပြန်တိုးပွားခြင်းမရှိအောင် ပြုထားခြင်းတည်း၊ ပီဋ္ဌနမေဝ+အတ္ထော (တ္ထကို ဋ္ဌ “ဋ္ဌ” ပြု၍) ပီဋ္ဌနဋ္ဌော။

သင်္ခတဋ္ဌ။ ။ သံ (သမစ္စ) - ကံစသော ကိလေသာ သော ဆိုင်ရာအကြောင်း တရားတို့ ကောင်းစွာရောက်၍ + (ကရိယတေ) - ပြုအပ်စီမံအပ်၏၊ ဣတိ သင်္ခတော၊ ဤ ဝိပ္ပိဟံအရ အကြောင်းသမုဒယတို့ ပြုစီမံအပ်သော ဒုက္ခသစ္စာကိုသာ တိုက်ရိုက် ရသော်လည်း ဘာဝုပဓာန ကြံ၍ “ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ် ” ဟူသော အပြုအစီမံ ခံနေရခြင်း (လုပ်တိုင်းခံနေရခြင်း) ကို ယူ၊ သို့မှ “သင်္ခတမေဝ+အတ္ထော သင်္ခတဋ္ဌော” ဟု အတ္ထနှင့် အရတူနိုင်မည်။

သန္တာပဋ္ဌ။ ။ ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန-ဒုက္ခဒုက္ခတာ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် သင်္ခါရဒုက္ခတာ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာ ၂ ပါးကိုယူ။] သန္တာပနံ-ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်းသည်၊ သန္တာပေါ-မည်၏၊ သန္တာဒပါယေဝ+အတ္ထော သန္တာပဋ္ဌော၊ ပုဂ္ဂလဟိံ သနံ- မိမိကိန်းရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းသည်၊ ပီဋ္ဌနံ - ပီဋ္ဌန သဘောတည်း၊ အတ္ထေနာဝေ-မိမိ၏သာ (မိမိဘာသာ)၊ တိဒိဏဘာဝေါ - ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ် (ပူလောင်နေခြင်း ဟူသော) သဘောသည်၊ သန္တာပေါ- သန္တာပ သဘောတည်း၊ ဣတိ-ဤကား ပီဋ္ဌနနှင့် သန္တာပအတူး၊- သစ္စဝိဘင်း မူလဂီကာ။

ဆက်ဥးအံ့- ဒေါသမုဒ္ဒေ, ဒုက္ခသဟဂုဏ် ကာယဝိညာဏ်တို့၌ ရှိသော ဒုက္ခ ဝေဒနာကို ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သောကြောင့် “ ဒုက္ခ ဒုက္ခ ” ဟု ခေါ်၏၊ ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ကိုဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်ရမှုဟူသမျှကို “သင်္ခါရဒုက္ခ” ဟု ခေါ်၏၊ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ၏ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးမှုကို “ဝိပရိဏာမဒုက္ခ” ဟု ခေါ်၏။

၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၎င်း၊ အဘိသမယဋ္ဌော - ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဣတိဝေ မာဒီသု-တိ၌၊ ပဋိဝေဓော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘော ဟူသော၊ ဝါ- ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော

ဝိဝေရိဏာမဋ္ဌ။ ။ဝိပရိဏာမီယတေ - (ဇရာသည်၎င်း မရဏသည်၎င်း) နဂိုရ် အတိုင်းမထားဘဲ ဖောက်ပြန်စေအပ်၏၊ [ဇရာကလည်းအိုစေ၊ မရဏကလည်းသေစေ ပျက်စီးစေအပ်သည်-ဟုလို၊] ဣတိ ဝိပရိဏာမော-မည်၏၊ [ဝိ+ပရိပုပ္ + နမုဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ ဏပစ္စည်း၊] ဤနေရာ၌ ဘာဝပုဗ္ဗာနက္ခိန္နိ “ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်” ဝေဉ်းဟူသော ဖောက်ပြန်အောင် အလုပ်ခံရခြင်းကိုယူ၍ အတ္တနှင့် ရှေးနည်း အတိုင်းတွဲ။ ဖုန်၏—“အတ္တ”ဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ၏သဘောတည်း၊ “သ- ထင်ရှား ရှိသော+ ဘာဝ-အခြင်းအရာ”၊ ထို ကြောင့် ဝိဇ္ဇနပူစသည်၌ “အတ္တ-အနက်သဘော” ဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ၏အစစ်အမှန်ထင်ရှားရှိသော ဝိဇ္ဇနစသောအခြင်းအရာများတည်း၊ ထိုအခြင်းအရာရအောင် တချို့ပုဒ်များ၌ ဘာဝပုဗ္ဗာန ကြီးခဲ့ရသည်။

အဘိသမယဋ္ဌ။ ။ဝိဇ္ဇနစသောအနက်၎င်းသည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော (ထိုးထွင်း၍သိရမည့်) အနက်သဘောများ ဖြစ်သောကြောင့် “အဘိ သမေတဗ္ဗော ပဋိဝိဇ္ဇိတဗ္ဗော-ဉာဏ်ဖြင့်ထိုးထွင်း၍သိထိုက်၏” ဟူသော ဝိပျိဟ် အရ “အဘိသမယ” မည်ကြလေသည်။ “အဘိသမယဋ္ဌ” အရ ဝိဇ္ဇနစသော ငှ ပါးတို့ကို ရလျှင် “အဘိသမယဋ္ဌာ” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဆိုပါတော့လော၊ ဤသို့ စောဒနာတွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ထို ငှပါးလုံးပင် “အဘိသမေဝဗ္ဗဘာဝ” (ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်) အားဖြင့် တခုတည်းကဲ့သို့ယူ၍ “အဘိသမယဋ္ဌော” ဟု ဧကဝစ်ဖြင့်ဟောတော် မူသည်၊ တနည်း-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏+ အာရုံချည်းဖြစ်၍ သဘောတူ သောကြောင့် ဧကဝစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ “သာမညနိဗ္ဗေသနည်း” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။“ဒုက္ခဿ ဝိဇ္ဇနဋ္ဌော”စသောပါဠိသည် ပဋိသန္တိဒါမင်၊ ယုဂနဗ္ဗဝဂ်၊ သစ္စကဘာပါဠိတည်း၊ ထို၌ “ကထံ သောဠသဟိ အာကာရေဟိ အဘိသမယဋ္ဌေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဧကပဋိဝေဓာနိ ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ဒုက္ခဿ ဝိဇ္ဇနဋ္ဌော၊ပေ၊အဘိ သမယဋ္ဌော”စသည်ဖြင့် သစ္စာတပါးလျှင် အနက် ငှ ပါးစီ ပြထား၏၊ အဘိသမယဋ္ဌ ကား သီးခြားအနက်မဟုတ်၊ ထို ငှ ပါး၏ အဘိသမယဋ္ဌဖြစ်ကြောင်း အချုပ်ပြသော စကားသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဘိသမယဋ္ဌော-တည်း”ဟု အနက်ပေးသည်။

မေးဘုယ်။ ။သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကိုပြရာ၌ အဘယံကြောင့် အဘိသမယ၏ အနက်၌ဖြစ်သော ပဟာနတ္ထ စသည်တို့ကို ပြရသနည်း၊ အဖြေကား-ဥပသာရပုဒ်တို့ သည် သူတို့ကိုယ်တိုင် အနက်သီးခြား မဟောနိုင်၊ တွဲဘက်ပုဒ်၏အနက်ကိုသာ ထွန်းပြ နိုင်၏၊ ဤ အဘိသမယ၌လည်း သမယ၏ အနက်ကိုသာ အဘိက ထွန်းပြနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဟာနစသော အနက်များလည်း သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်များပင် ဖြစ်ရ

ဉာဏ်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) [အမှာ။ ။ “ တထာဟိ ” ၌ ဟိကို ဉာဏ်ဟောတုဇောတကကြံ၍၎င်း၊ တထာကို တဿာအနက်ကြံ၍၎င်း၊ တနည်း အနက်ပေးကြဟန်ကား - “ အာစရိယ - အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ၊ ကဿာ - အဘယ့်ကြောင့်၊ သမယသဒ္ဓေါ-သည်၊ သမဝါယေ-၌၎င်း၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓေ-၌၎င်း၊ ဒိဿတိ - ထင်ရှား၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်ပါသည်၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ (ဤသို့ ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်) ဘဒြမု-ကောင်းသော မျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒက၊ ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ အဿ-ဤသမယသဒ္ဓါ၏၊ အပ္ပေဝနာမ၊ ပေ၊ ဥပသင်္ဂမေယျာမာတိ အာဒိ သု-တို့၌၊ သမယော - သော၊ အတ္ထော- သည်၊ ဒိဿတိ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဿ ဝိဠန ဋ္ဌော၊ ပေ၊ အဘိသမယဋ္ဌောတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပဋိဝေဓော - သော၊ အတ္ထော- သည်၊ ဒိဿတိ၊ တထာ (တဿာ)- တို့ ကြောင့်၊ သမယသဒ္ဓေါ - သည်၊ သမဝါယေ-၌၎င်း၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓေ-၌၎င်း၊ ဒိဿတိ - ထင်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ ဤသို့ ဉာဏ်ဟောတုဝါကျ ဖြစ်သည် အားလျော်စွာ “ ဝိညာယတိ ” စသော ထည့်သင့်ရာ ပုဒ်များကို ထည့်၍ပေးကြသည်၊ ဆရာ့ကိုယ်တိုင် လက်ထပ်ပြ၍ချမပေးလျှင် ရှုပ်ထွေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဉာဏ်နုသူများကို ချမပေးသင့်ပါ။]

ကား သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရတွင် ထည့်သွင်းနိုင်လေသည်။ [ဥပသဂ္ဂါနံ ဇောတက မတ္တတ္တာ တဿ တဿ အတ္ထဿ ဝါစကော သမယသဒ္ဓေါဝေါတိ သမယသဒ္ဓဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေပိ သဥပသဂ္ဂေါ (အဘိဥပသသာရန္တံ တက္ခဖြစ်သော) သမယသဒ္ဓေါ ဝုတ္တော။....သာရတ္ထ။]

သဒ္ဓါတချက် အနက်အများ။ ။ သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကိုပြရာ၌ “ သမေတိ သမဝေတီတိ သမယော ” အရ သမဝါယ အနက်ကို ဟောသော သမယသဒ္ဓါသည် သမူဟစသော အနက်များကို မဟောနိုင်၊ “ သမံ + အဝယဝါနံ အယနံ-သမယော ” အရ သမူဟအနက်ဟော သမယသဒ္ဓါလည်း သမဝါယစသော အနက်များကို မဟောနိုင်၊ ဤသို့ ဆိုင်ရာ သမယသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်) ကို ထောက်၍ သမယသဒ္ဓါ တခုလျှင် အနက်တခုကိုသာ ဟောနိုင်သော်လည်း သာမညနိဋ္ဌေသနည်း (သမယသဒ္ဓါ ချင်း တူသည့်အတွက် တခုတည်း ညွှန်ပြအပ်သောနည်း) အားဖြင့် “ သမယသဒ္ဓါ တခု တည်းက သမဝါယ-သမူဟစသောအနက်များကိုဟောသည် ” ဟု ဆိုထားလေသည်။ - သာရတ္ထ။ [အဘိဓာန် အနေကတ္ထဝဂ်၌ ပုဒ်တခုတည်းက အနေကတ္ထ ဇဟာပုံကိုလည်း ဤနည်းပင်မှတ်။]

သာမညဝစနိယတ္တိံ, ဥပါဒါယ အနေကဓာ၊
 အတ္ထိ ဝေဒ န ဟိ သဒ္ဓေါ, ဧကော နေကတ္ထိကော သိယာ။ (သီ-ဇို-သစ်)

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဥားအံ့၊ ဣတ္ထိတေနသမယေန ဟူသောပါဠိ၌၊ အဿ - ဤသမယ သဒ္ဓါ၏၊ ကာလော-အခါဟူသော၊ အတ္ထော - အနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တဿ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမယသဒ္ဓါ၏ ကာလအနက် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယေန ကာလေန - အကြင်အခါ၌၊ ပေ၊ ပရိဝိတတ္ထော- သည်၊ ဥဒပါဒိ- ပြီ၊ တေန ကာလေန-၌၊ (ဝိဟရတိ-၏) ဣတိ ဝေ-သို့၊ ဣတ္ထ- ဤ တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ အစရှိသော ဝါကျ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။

ဣတ္ထ-ဤ တေနသမယေနဟူသော ပါဠိအရာ၌၊ (ဌတ္တာ-တန်ရပ်၍၊ ဝိတဏ္ဍ ဝါဒိ-ဝိတံဏ္ဍဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အာဟ-ဆိုပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း၊

ကာလော အတ္ထော။ ။ သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကိုပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကိုပြလို သောကြောင့် “ဣမ ပနဿ ကာလတ္ထော” ဟု မိန့်၊ သမဝါယစသော အနက်တို့၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ “ဘဂဝါ ဝေရဉ္စဿ” ဟု ဒေသကနှင့် ဒေသကို ပြသကဲ့သို့ ကာလကိုလည်း အခြေခံနိဒါန်း အဖြစ်ဖြင့် ပြသင့်သောကြောင့်၎င်း၊ သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်များတွင် ဤနေရာ၌ ကာလအနက်သာ သင့်သည်-ဟူလို။

အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ။ ။ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝ ” မှစ၍ “ပဋိဝေဓော အတ္ထော” တိုင်အောင် ဝါကျများသည် “အတ္တာနံ - သမယသဒ္ဓါ အတွက် ရနိုင်သမျှ အနက်တို့ကို + ဥဒ္ဓါရော-ထုတ်ပြရာစကားတည်း” အရ အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျမည်၏။ ထိုတွင် ဝါထာဒကံ သင်္ဃေပ , တထာဟိ စသည်ကို ဝိတ္ထာရဟု၎င်း၊ ဝိတ္ထာရတွင်လည်း သမဝါယတ္ထပြဝါကျကိုပက္ခ, သမူဟတ္ထပြဝါကျကို ပက္ခန္ဓာရဟု၎င်း၊ ထိုသို့ အတ္ထုဒ္ဓါရပြသမျှ အဓိပ္ပေတတ္ထ (ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ် သုံးစွဲအပ်သော အနက်ကို) ကောက်ပြခြင်းဖြစ်၏။ ထို အဓိပ္ပေတတ္ထ ဝါကျကို “အတ္ထဿ-ဤနေရာ၌ အလိုရှိထိုက်သော အနက်တခုကို + ဥဒ္ဓေသော - ညွှန်ပြရာ ဝါကျတည်း” အရ အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝါကျမည်၏။ ထို အတ္ထုဒ္ဓါရ ဝါကျကိုပင် အများနှင့်ဆက်ဆံသော အနက်တို့ကိုပြရာဖြစ်၍ “သာမညဝါကျ” ဟု ၎င်း , အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျကိုပင် ဤ နေရာဌာန အထူးအတွက် ပြရာဖြစ်၍ “ဝိသေသ ဝါကျ” ဟု၎င်း နာမည်တပ်ကြသည်။

[နိယာမ်] အတ္ထုဒ္ဓါရ, ရှိလတ်က, အဓိပ္ပေတတ္ထ ကောက်မြဲသာ။
ပေါင်းပြီးစိတ်ပြ, နောက်ပက္ခ, ယူကြ ပက္ခန္ဓာ။

တ္ထောဟ။ ။ သမယေန၌ သမယ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ နေ၏အနက်ကို ပြရာဝယ် သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတို့၌ကဲ့သို့ ဒုတိယာ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် မညွှန်ပြဘဲ တတိယာဝိဘတ် ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း၏ အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တ္ထောဟ” စသော ပရမ္ပုခ စောဒနာကိုမိန့်သည်။ [ကိုယ်တိုင် စောဒနာခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ “ ဤနေရာ၌ ဝိတဏ္ဍ ဝါဒီပုဂ္ဂိုလ် ဆိုဘူးပြီ” ဟု သူတပါးနှုတ်ဖြင့် စောဒနာခြင်း (သူတပါးက စောဒနာဘူး သည့်အနေဖြင့် ဆိုခြင်း) ကို ပရမ္ပုခစောဒနာဟု ဆိုသည်။]

အာစရိယ-အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၊) အထ-စောဒနာပါဠိအံ့၊ (တနည်း) အထ - ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ သုတ္တန္တေ-သုတ္တန် ပိဋက၌၊ ဧကံသမယံတိ - ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစနေန-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော ယထာစ-ပြုအပ်သကဲ့သို့၎င်း၊ အဘိဓမ္မ-၌၊ ယသ္မိံသမယေ ကာမာဝစရန္တိ-ဟူ၍၊ ဘုမ္မဝစနေန - သတ္တမီ ဝိဘတ်ဖြင့်၊ (နိဒ္ဒေသော ကတော ယထာစ)၊ တထာ-တူ၊ အကတွာ-(ဥပယောဂဝစနေ ဘုမ္မဝစနေတို့ဖြင့် ညွှန်ပြမှုကို) မပြုမူ၍၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ ဣမ - ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ တေနသုမယေနာတိ - ဟူ၍၊ ကရဏဝစနေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ဆိုပြီ။

တတ္ထ-ထိုသုတ္တန်ပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ တထာ-ထိုဒုတိယာဝိဘတ် သတ္တမီဝိဘတ်တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော-အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဣမ-ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ အညထာ-ဒုတိယာ သတ္တမီမှတပါးသော တတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ - အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်းတည်း။ [(တနည်း) တတ္ထ-တို့၌၊ တထာ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ - ၎င်း၊ ဣမ-၌၊ အညထာ-ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ-၎င်း၊ သုတ္တန္တေ-၌၊ ဧကံသမယန္တိ-ဟူ၍၊

အထ, ကသ္မာ။ ။ အထသည် စောဒနာလိုကြောင်းကိုပြသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ နနံနှင့် အနက်တူ ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ယောဇနာ၌ “နနံ=ပုစ္ဆာမိ (မေးပါရစေ)” ဟု ဖွင့်၏။ “အထ စောဒေမိ - စောဒနာပါဠိအံ့” ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် မြန်မာများ ပြောဆိုရိုး၌ မေးလို စောဒနာလိုသောအခါ “အနို့” “ဒီလိုဆိုရင်” “ဒါဖြင့်” စသော စကားလုံးများကို အပိုသုံးလေ့ရှိကြ၏။ အထလည်း ထိုကဲ့သို့သော ပါဠိသုံးတမျိုးပင် ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အထ - ထိုသို့ဖြစ်လျှင်” ဟု အနက်ပေးသင့်မည် ထင်သည်။ “အထ - ထိုသို့ သမယသဒ္ဓါက ကာလအနက်ကိုဟောလျှင်” .. “သုတ္တန်၌ကဲ့သို့ ကာလ အစွန္တသံယောဂ ပြဘို့ရာ ဒုတိယာဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မာ၌ကဲ့သို့ ကာလာဓာရကို ပြဘို့ရာ သတ္တမီဖြင့် ဖြစ်စေ ညွှန်ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော့၊ ထိုသို့ မညွှန်ပြဘဲ အဘယ့်ကြောင့် တတိယာဖြင့် ညွှန်ပြရပါသနည်း” ဟုလို။ [ကသ္မာကို ယထာ၏အပြင်မှာ နေသောကြောင့် တထာ၏အတွင်းရှိ ပုဒ်များ၌မစပ်ဘဲ တထာ အပြင်ဘက်က “ကရဏံ ဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော” ၌စပ်။]

တတ္ထ၊ ပေးအတ္ထသမ္ဘဝတော။ ။ ဤဝါကျသည် အကျဉ်းဖြေသော ဝိသဇ္ဇနဝါကျ တည်း။ ဤဟိတ်မျိုးကို စပ်ပုဒ်ကြိယာ တိုက်ရိုက်မပါသည့်အတွက် “ဟိတ်ကတုံး” ဟု ခေါ်ကြ၏။ အနက်ကိုလည်း “ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း” ဟု အလွယ်ပေးကြ၏။ [ရှေ့ ပုစ္ဆာဝါကျ၏ ကသ္မာအမေးကို ပြန်၍ဖြေသောကြောင့် ပုစ္ဆာဝါကျမှ ကသ္မာကိုဖြုတ်၍ ကျန်ပုဒ်များကိုလိုက်စေကာ အနက်အကျယ်လည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ နိဿယ တနည်း ပေးပုံကို ကြည့်ပါ။]

ဥပယောဂဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတောယထာ-၎င်း၊ အဘိဓမ္မေ-
၌၊ ယသ္မိံသမယေကာမာဝစရန္တိ-ဟူ၍၊ ဘုမ္မဝစနေန - ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊
ကတောယထာ-၎င်း၊ တထာ-တူ၊ အကတွာ-၍၊ ဣမ - ၌၊ တေနသမယေနာ
တိ-၍၊ ကရဏဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော - ကို၊ ကတော - ပြုအပ်ပြီ။... ဤသို့
ပုစ္ဆာဝါကျမှ လိုက်သင့်ရာပုဒ်တို့ကိုလိုက်စေ၍ ဉာဏ်ထက်သူများကိုချပါ။]

ကထံ-အဘယ်သို့ဖြစ်သင့်သနည်း၊ တာဝ-အဘိဓမ္မာပိဋက ဝိနည်းပိဋက
တို့မှ ရှေးဥားစွာ၊ သုတ္တန္တေ-၌၊ အစ္စန္ဒသံယောဂတ္ထော - အစ္စန္ဒ သံယောဂ
အနက်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ ဟိ-၌၊ (တနည်း)ဟိယသ္မာ- ကြောင့်၊ ယံသမ
ယံ-အကြင်ကာလပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ-မြဟ္မဇာလ အစ
ရှိကုန်သော၊ သုတ္တန္တာနိ-သုတ္တန်တို့ကို၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီး၊ တံသမယံ-
ထိုအခါပတ်လုံး၊ အစ္စန္ဒမေဝ-အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍သာလျှင်၊ ဝါ-အဆက်
မပြတ်သာလျှင်၊ ကရုဏာဝိဟာရေန - ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်၊ ဝါ - ကရုဏာ

ကထံ။ ။ ထိုကဲ့သို့ အကျဉ်းပြပြီးနောက် “ကထံ” ဟု စချီ၍ဖြစ်စေ၊ ကထံမပါဘဲ
ဟိနိပါတ်ကိုသာ ပြ၍ဖြစ်စေ တက်လာသောဝါကျသည် ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထိုတွင်
“သုတ္တန္တေ ၊ ပေ၊ ဥပယောဂနိဒ္ဒေသော ကတော” သည် “တတ္ထ တထာ အတ္ထသမ္ဘ
ဝတော” ဟူသော သင်္ခေပ၏ သုတ္တန်အတွက် ဝိတ္ထာရ၊ “အဘိဓမ္မေ၊ ပေ၊ ဘုမ္မဝစနေန
နိဒ္ဒေသော ကတော” သည် အဘိဓမ္မာအတွက် ဝိတ္ထာရတည်း၊ ဣမပန၊ ပေ ၊ ကရဏ
ဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော” သည် “ဣမ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော ” သင်္ခေပ၏
ဝိတ္ထာရတည်း၊ ဝိတ္ထာရဝါကျ သုံးရပ်လုံး စာသွားတူ၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်အတွက်
ဝိတ္ထာရတခုကို စဉ်းစားရာ၏။

ဝါကျခွဲ။ ။ “သုတ္တန္တေတာဝ အစ္စန္ဒသံယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ” သည် သင်္ခေပ
ဝါကျ၊ “ယံ ဟိ ၊ ပေ၊ ဥပယောဂ နိဒ္ဒေသော ကတော” ဥ ဝါကျသည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊
[သာရတ္ထ၌ “ကထံ သမ္ဘဝေါ - ကထံ သမ္ဘဝတိ ” ဟု နောက်နား၌ ဖွင့်ထားပုံကို
ကြည့်၍ ဝိတ္ထာရဝါကျ ဟု နာမည်တပ်သည်။] ထို ဥ ဝါကျတွင် “ ယံ သမယံ ၊ ပေ၊
ကရုဏာ ဝိဟာရေန ဝိဟာသိ ” ဟူသော အနိယမ နိယမ ၂ ဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ၊
“ တသ္မာ၊ ပေ၊ ကတော ” သည် ဖလဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် ယံဟံ၌ ဟိကို ရှေ့ထောက်၍
ဝိတ္ထာရဇောတက၊ နောက်ဖလဝါကျထောက်၍ ဟေတုဇောတက ဟု မှတ်။

ကရုဏာဝိဟာရေန ။ ။ ထုံးစံအားဖြင့် မဟာကရုဏာ သမာပတ် ဝင်စားနေ
ခြင်းကို “ ကရုဏာဝိဟာရ=ကရုဏာဖြင့် နေခြင်း ” ဟု ခေါ်ရိုးတည်း၊ သုတ္တန်တရား
တို့ကို ဟော်တော်မူချိန်၌ကား ဒေသနံ ဉာဏ်တော်သည် ကရုဏာ၏ အာရုံဖြစ်သော
ဒုက္ခိတသတ္တပညတ်ကို အာရုံမပြု၊ ဟောအပ်သော တရားကိုသာ အာရုံပြုတော်မူ၏၊
ထို့ကြောင့် တရားဟောနေတော်မူခြင်းသည် ပရဟိတပဋိပတ္တိ (သူတပါးတို့၏ စီးပွား
ကို ကျင့်တော်မူခြင်း) တည်း၊ ထိုကျင့်ခြင်းလည်း ကရုဏာ အရင်းခံ၍ ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍

ဝိဟာရသာလျှင် အရင်းခံရှိသော ပရဟိတပဋိပတ်ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ပြီး၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဆက်မပြတ်သာလျှင် ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်သီတင်းသုံး
 တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ - ထိုအစွန္တသံယောဂ
 အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ တတ္ထ-ထို သုတ္တန် ပိဋက၌၊ ဥပယောဂနိဒ္ဒေ
 သော- ကို၊ ကတော-ပြီး၊ [အောံအဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်၍ တနည်းအနက်ပေးပါ။]

စ- အဘို့ တပါးကား၊ အဘိဓမ္မေ - ၌၊ အဓိကရဏတ္ထော-အဓိကရဏ
 အနက်သည်၎င်း၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ
 အနက်သည်၎င်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ ဟိ - ချဲ့၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ - ကြောင့်၊
 ကာလတ္ထော- အခါဟူသော အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ - ကာလသဒ္ဒါ၏ အနက်
 ဖြစ်သော၊ သမယောစ - အခါသည်၎င်း၊ သမုဟတ္ထော - အပေါင်းဟူသော
 အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမုဟသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော၊ သမယောစ-အပေါင်း
 သည်၎င်း၊ တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ ဝုတ္တာနံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊

အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ကရုဏာ၏ ကရုဏာဝိဟာရအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ပရ
 ဟိတပဋိပတ်ဟူသော တရားဟောခြင်း၌တင်စား၍ ကာရုဏူပစာရအားဖြင့် ပရဟိတ
 ပဋိပတ်ကို ကရုဏာဝိဟာရ ဟု ခေါ်သည်။ [“ တသ္မာ ကရုဏာဝသေန ပဝတ္ထော
 ပရဟိတပဋိပတ္တိသင်္ခါတော ဝိဟာရော ဣဇ ကရုဏာဝိဟာရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော ”—
 သာရတ္ထ။] အကြောင်း ကရုဏာဝိဟာရကို ဆိုသဖြင့် အကျိုး ပရဟိတပဋိပတ်လည်း
 ရသောကြောင့် နည်းအားဖြင့် နာနန္တရိကနည်း ဟု မှတ်။

အစွန္တမေဝဝိဟာသိ။ ။ ထို ကရုဏာဝိဟာရသည် တရားစ၍ ဟောသည်က
 ဆုံးသည်တိုင်အောင် အဆက်မပြတ် ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ အဆက်မပြတ်အောင် (ကရုဏာ
 ဝိဟာရနှင့်) ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို “အစွန္တသံယောဂတ္ထ” ဟု ဆိုသည်၊ ဤအစွင့်အတိုင်း
 “ဧကံ-တပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါပတ်လုံး” ဟု ပေး။

တနည်း အနက်ပေးဘွယ်။ ။ ယံ ဟိ စသော အနိယမ-နိယမဟေတု ၂ ဝါကျကို
 ရှေ့ဝါကျ၌ ပြန်စပ်၍ ထိုရှေ့ဝါကျကို ဖလဝါကျ၊ တသ္မာစသော ဝါကျကိုလည်း ထိုဖလ
 ဝါကျနှင့်စပ်၍ လဒ္ဒဂုဏ ဝါကျဟု အမည်ပေးကာ-“တသ္မာရှေ့၊ ဟိတံကိုက္ခေ၊ ပြား၍
 ရှိမှခံ၊...တသ္မာသို့၊ ဟိတံ၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ” ဟု နိယာမဆိုကြသေး၏၊ ထိုအတိုင်း
 လည်း တနည်း အနက်ပေးကြပါလေ။ [အတ္ထော အက္ခရ သညာတောသုတ်၏ ဝုတ္တိ
 ၃ ဝါကျ၌လည်း ဤပြခဲသည်အတိုင်း ခွဲနိုင်သည်။] အဘိဓမ္မာ-ဝိနည်းအတွက် ဝိတ္တာရ
 တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ခွဲရာ၏၊ သုတ္တန်ဝိတ္တာရပြီး၍ အဘိဓမ္မာဝိတ္တာရကို ပြရာ၊
 အဘိဓမ္မာဝိတ္တာရပြီး၍ ဝိနည်းဝိတ္တာရကိုပြရာ ဝေါကျများကိုကား ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရဟု ခွဲ။

အဓိကရဏံဟိ၊ ပေ၊ ဝဿာဒိဓမ္မာနံ။ ။ “ အဓိကရဏတ္ထော သမ္ဘဝတိ ” ၏
 ဝိတ္တာရ၊ [အဓိကရဏနှင့် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းများ၌
 ရှု။] ကာလတ္ထော သမယော = “ ကာလသင်္ခါတော + အတ္ထော , ကာလသဒ္ဓဿ +

ဖဿာဒိဓမ္မာနံ-ဗဿအစရှိသော တရားတို့၏ အဓိကရဏံ-တည်ရာတည်း။
 စ- အဘို့တပါးကား၊ ခဏသမဝါယဟေတု သင်္ခါတဿ-ခဏ၊ သမဝါယ၊
 ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော၊ သမယဿ-သမယ၏၊ ဘာဝေန- ဖြစ်ခြင်း ကြိယာ
 ဖြင့်၊ တေသံ-ထို ဖဿအစရှိကုန်သောတရားတို့၏၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာ
 ကို၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တည်ရာ၏အဖြစ်၊
 ကြိယာတပါးဖြင့် ကြိယာတပါးကို မှတ်သားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
 တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ-ထိုအဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်ကို
 ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှါ၊ တတ္ထ - ထို အဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ ဘုမ္မဝစနေန - ဖြင့်၊
 နိဒ္ဒေသောကတော၊ [သုတ္တန်တုန်းကကဲ့သို့ တနည်း အနက်ပေးလေဥုဒ္ဓါး]

စ- အဘို့တပါးကား၊ [တချို့စာ၌ “ဇုဝ ပန ” ဟု ရှိ၏။] ဇုဝ- ဤဝိနည်း
 ပိဋက၌၊ ဟေတုအတ္ထော - ဟိတ်အနက်သည်၎င်း၊ ကရဏတ္ထောစ - ကရိုဏ်း
 အနက်သည်၎င်း၊ သမ္ဘဝတိ - ၏၊ ဟိ-ခဲ့၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ - ကြောင့်၊
 ယောသော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော - အကြင်သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ရာ အခါ
 ကို၊ သာရိပုတ္တာဒီဟိဝိ - အရှင်သာရိပုတြာ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သော်မှ
 အတ္ထော” ဟု] နည်းဖွင့်၏၊ သမူဟတ္ထော၌လည်း နည်းတူ၊ ထိုအခါကာလသည်
 ဖဿစသော တရားတို့၏တည်ရာဖြစ်၏၊ ထိုတရားအပေါင်းသည် ဖဿစသော အစိတ်
 အစိတ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်၏၊ ဤအဖွင့်အလို “ယသ္မိံသမယေ - အကြင် အခါ၌၊
 ဝါ-အကြင်တရားအပေါင်း၌” ဟု ပေး။

ခဏ၊ ပေါလက္ခိယတိ ။ ။ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္ထော သမ္ဘဝတိ၏ ဝိတ္ထာရ၊
 ဤအဖွင့် အလို “ ယသ္မိံသမယေ - အကြင် နဝမခဏသည်၊ (ခဏ အနက်)၊ [မူလ
 ဒီကာ၌ စတုစက္ကသမ္ဘတ္တိခဏလည်းဖွင့်သေး၏။] ဝါ-အကြင် (အာရုံ၊ မနသိကာရ
 စသော) အကြောင်း အပေါင်းသည်၊ (သမဝါယ အနက်) ဝါ-အကြင် (ယောနိသော
 မနသိကာရ-ဟူသော) ပဓာနအကြောင်းသည် (ဟေတုအနက်)၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊
 စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-သည်၊ ဟောတိ-၏” ဟု ပေး၊ ထို ခဏစသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့်+
 စိတ်-ဖဿစသော တရားတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို မှတ်သားမှုသည် ဘာဝေန+ဘာဝလက္ခဏ
 မည်၏၊ ထိုအနက်များ၏ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကိုကား အဋ္ဌသာလိနိကျမှ သိရလတုံ။

ယော ဟိ၊ ပေ၊ တတ္ထတတ္ထ ဝိဟာသိ။ ။ “ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထောစ သမ္ဘ
 ဝတိ” ဟူသော သင်္ခေပကိုချဲ့လို၍ “ယောဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ [ဒီကာ၌ “ကထံ သမ္ဘဝ
 တိတိ အာဟ ယောဟိ သောတိ အာဒိ” ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ထို၌ ကထံဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍
 တက်သောကြောင့် “ယော ဟိ” စသည်ကို ဝိတ္ထာရဟု ကြိုသည်။]

သာရိပုတ္တာဒီဟိဝိ ဒုဗ္ဗိဗေယျော။ ။ [ဝိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာ ဇောတက။]
 “သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ချိန်ကို (အခြားပုဂ္ဂိုလ် မဆိုထားဘိ) ပညာဉာဏ်ဘက်၌ တေဒဂ်
 ရသော အရှင်သာရိပုတြာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များသော်မှ မသိနိုင် ” ဟုလို၊ ဤစကားဖြင့်

လည်း၊ ဒုဗ္ဗိညေယျော-မသိအပ်မသိနိုင်၊ ဟေတုဘူတေန-ဟိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊
 တေနသမယေန - ထိုအခါကြောင့်၊ သိက္ခာပဒ ပညတ္တိ ဟေတု - သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ အပေက္ခမာနောစ - ရှုင့်တော် မူလျက်၎င်း၊
 ကရဏဘူတေန - ကရိုဏ်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ တေနသမယေန - ထိုအခါဖြင့်၊
 သိက္ခာပဒါနိ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ ပညပယန္တောစ - ပညတ်တော်မူလျက်၎င်း၊
 တတ္ထတတ္ထ - ထိုထိုအရပ်၌၊ ဝိဟာသိ - သိတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ တသ္မာ - ထို
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှုင့်
 တော်မူလျက်၎င်း၊ ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော် မူလျက်၎င်း
 သိတင်းသုံးတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ - ထိုဟိတ်

“အခြားပုဂ္ဂိုလ် မသိနိုင်, ဘုရားရှင်သာ သိနိုင်၏” ဟု သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ချိန်ကို မြှင့်တင်
 ပေးသည်။ ထိုသို့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ မသိနိုင်သော ကြောင့်ပင် နောက်၌ အရှင်သာရိ
 ပုတြာသည် ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်သောအခါ “န တာဝ သာရိပုတ္တ” စသည်
 ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ဘို့ရန် အချိန်မတန်သေး-ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဟေတုဘူတေန။ ။ ဤ ဟေတုဘူတေနကို “သိက္ခာပဒ ပညတ္တိဟေတုစ အပေက္ခ
 မာနော” နှင့်တွဲ၊ “ဟိတ် အနက်ဖြစ်သော ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း၏
 အကြောင်းဝတ္ထု (လွန်ကျူးမှုစသည်) ကို ရှုမြော် စောင့်ဆိုင်းတော်မူလျက် နေတော်
 မူနှင့်ပြီ” ဟုလို၊ မရောက်လာသေးသော အချိန်သည် (နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ
 မဖြစ်သောကြောင့် ကရိုဏ်းမဖြစ်ဘဲ) ဟိတ်သာ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - “အန္ဓေန-စားရ
 မည့် အစာကြောင့်၊ ဝသတိ-တင်ကြို၍ နေနှင့်၏” ဤ၌ ဟိတ်အနက် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ကရဏဘူတေန။ ။ ဤပုဒ်ကို “သိက္ခာပဒါနိ ပညပယန္တော” နှင့်တွဲ၊ “ကရိုဏ်း
 ဖြစ်သော ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော်မူလျက် နေတော်မူပြီ” ဟုလို၊
 ဤသို့ ပုဒ်အစဉ်ရှိတိုင်း မတွဲဘဲ အနက်အဆင်သင့်ရာပုဒ်နှင့် တွဲ၍ အနက် ပေးခြင်းကို
 “ယထာလာဘယောဇနာနည်း” ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းနှင့် ပညတ်
 တော်မူရာ အချိန်အခါသည် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် အချိန် အခါကို ဟိတ် ဟု
 မခေါ်ဘဲ “ကရဏ ကာရက” ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ-“အသိနာ ဆိန္ဒတိ- သန်လျက်ဖြင့်
 ဖြတ်၏” ဤ၌ သန်လျက်နှင့် + ဖြတ်ခြင်းကြိယာသည် အတူတကွ ဖြစ်၍ အသိနာကို
 ကရိုဏ်း ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် လဆန်းတရက် တနာရီအချိန်၌ ပညတ်တော်
 မူလျှင် ထိုအချိန်ကိုပင်မှန်း၍ “တေန သမယေန-ထိုအခါဖြင့်” ဟု ပေးရသည်။

ဆဏ်ဥါးအံ - အမှန်အားဖြင့် အချိန်ကာလသည် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်မှု၌ ကျေးဇူး
 ပြုနိုင်သော အကြောင်းလည်း မဟုတ်၊ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်မှုကို အထူးပြီးစေနိုင်သော
 ကြိယာသာဓကတမ (ကရဏ) သတ္တိလည်း မရှိ၊ ထိုထိုကျူးလွန်မှုသည်သာ သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ် ကရိုဏ်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်လည်း သိက္ခာ
 ပုဒ် ပညတ်တော်မမူသေးဘဲ ထိုကျူးလွန်မှုကို စောင့်ဆိုင်း၍ နေတော်မူ၏။ သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်တော်မူသော အခါလည်း ထိုရှေ့အဘို့က ပြီးပြီးသော ကျူးလွန်မှုအပြစ်ဖြင့်ပင်

အနက်, ကရိုဏ်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဣဓ - ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ ကရဏာဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော ကတော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ [သုတ္တန်တုန်းကကဲ့သို့ပင် တနည်းအနက်ပေးလေဥး။]

စ-အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဣတ္ထေ-ဤတေန သမယေနပုဒ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌၊ ဥပယော ဝေန၊ ပေ၊ သော ဣဓာတိ- ဥပယောဝေန၊ ပေ၊ သော ဣဓ ဟူသော၊ (အယံ သင်္ဂဟဂါထာ- ဤသင်္ဂဟဂါထာသည်။) ဟောတိ- ၏၊ [တံတံအတ္ထံ - ထိုထို အစ္စန္ဒသံယောဝအနက်, အဓိကရဏအနက်, ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက် ကို၊ အပေက္ခိယ-ရှုခဲ့၍၊ အညတြ-ဝိနည်းပိဋကမှတပါး အခြားသော သုတ္တန် ပိဋက အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ ဥပယောဝေန- ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၎င်း၊ ဘုဗ္ဗေန- သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်၎င်း၊ သမယော-သမယသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္ထော-(အရှင်အာနန္ဒာ) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣဓ-ဤဝိနည်း ပိဋက၌၊ (ဟေတွတ္ထံ- ဟိတ်အနက်ကို၎င်း၊ ကရဏတ္ထံစ-ကရိုဏ်းအနက်ကို၎င်း၊ အပေက္ခိယ-၍)၊ ကရဏေနဝ- ကရိုဏ်း ဝိဘတ်ဖြင့်သာလျှင်၊ သော-ထိုသမယသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္ထော - (အရှင်ဥပါလိ) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။]

ပညတ်တော်မူ၏။ သို့သော် ထိုကျူးလွန်မှုကို ကာလပေါ်တင်စား၍ ဌာနုပစာရအား ဖြင့် ကာလကိုပင် ဟေတု ဟု ၎င်း၊ ကရဏဟု ၎င်း ခေါ်ထားလေသည်။ [နိဂ္ဂရိယာ ယတော ပန ဝိတိတ္တမောဝ ဟေတုဘူတော ကရဏဘူတောစ။]

ပါဠိတော်အနက်။ ။ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ယေန သမယေန-၌၊ အာယသ္မုတော သာရိပုတ္တဿ ဝိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ၊ တေန သမယေန-ထိုအခါကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ တဂဝါ ဝေရဋ္ဌာယံ ဝိဟရတိ” ဟု ဟိတ်အနက်သာ ပေး၊ ဤနိဒါန်း၌ ကရိုဏ်းအနက် မရသင့်သေး၊ သိက္ခာပုဒ်များကျမှ “ယေနသမယေန-၌၊ အာယသ္မုတသုဒ္ဓိန္နော မေထုနဓမ္မံ ပဋိသေဝိ၊ တေနသမယေန- ထိုအခါကြောင့်၊ (သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု အပေက္ခမာနော) မဟာဝနေ - ၌ပေ၊ ဝိဟရတိ- ၏” ဟု ဟိတ်အနက်၎င်း “တေနသမယေန-ဖြင့်၊ (သိက္ခာပဒ-ကို၊ ပညပယသန္တာ-လျက်)၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ-၏” ဟု ကရိုဏ်းအနက်၎င်း ပေးပါ။

ဟောတိဓမ္မတ္ထ။ ။ ဣတ္ထောဟ - စသော စောဒနာပရိဟာရ ဝါကျတို့ဖြင့် အကျယ် ပြအပ်ပြီးအနက်ကို အကျဉ်းချုပ် ပြလိုသောကြောင့် “ဟောတိဓမ္မတ္ထ” အစရှိသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဣတ္ထောဟ - စသော ဝါကျအပေါင်းသည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဤဝါကျကား သင်္ခေပ ဝါကျ၊ စသဒ္ဓါကား သင်္ခေပဇောတကံ၊ သင်္ခေပဝါကျနှင့် ဝိတ္ထာရဝါကျတို့သည် အကျဉ်းအကျယ်မျှသာ စကားအသုံးကဲ့၍ အဓိပ္ပာယ်အရမှာ တူမြဲသာတည်း၊ ဤ၌ ထိုသို့ တူပုံကိုလည်း စိစစ်ကြည့်ပါ။

[နိယာမ်] ဟောတိဓမ္မတ္ထ, စ-နက်ရ, သင်္ခေပဟု စွဲ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ပေါရာဏာ- ရှေးဆရာတို့သည်၊ ဝဏ္ဏယန္တိ - ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏ (ကိံ - နည်း၊) ဧကံ သမယန္တိဝါ - ဧကံသမယံ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ယသ္မိံ သမယေတိဝါ - ယသ္မိံ သမယေဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ တေနသမယေနာတိဝါ - တေနသမယေန ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ယေ (ယော) - ဤ သဒ္ဒါ ၃ ပါး အပေါင်းသည်၊ အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ- သဒ္ဒါမျှဖြင့် ကွဲပြား၏၊ ဝါ - သဒ္ဒါလောက်သာ ကွဲပြား၏၊ သမ္ပတ္တ - အလုံးစုံသော သဒ္ဒါ ၃ မျိုး၌၊ ဘုမ္မမေဝ-အဓိကရဏသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္ထော- သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ဣတိ-သ္မိ၊ (ဝဏ္ဏယန္တိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေသံ-ထို ရှေးဆရာတို့၏၊ လဒ္ဒိယာ-အယူအားဖြင့်၊ တေန သမယေနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေဝိ-ဆိုအပ်သော်လည်း၊ တသ္မိံ သမယေတိ အတ္ထော - တသ္မိံ သမယေဟူသော အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ ဣမေသံ - ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဟူကုန်သော ဤ ပုဒ်တို့၏ အတ္ထံ- ကို၊ ပရတော-နောက်ဂုဏ်တော်အဖွင့်၌၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့၊ [ဤအဖွင့်မျိုးကို “ အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ=ညွှန်ပြသော အဖွင့်” ဟု ခေါ်၍၊ နောက်၌ တိုက်ရိုက်ဖွင့်မည့်အဖွင့်ကို “ ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာ ” ဟု ခေါ်သည်]

ပေါရာဏာပန ။ ။ နေအနက်ကို ဖွင့်ပြရာ၌ သကဝါဒကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ၊ ပေါရာဏဆရာတို့လည်း ဤအတိုင်းပင် ပြကြပါသလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ပေါရာဏာပန ” စသည်မိန့်၊ ဤ ပနမျိုးကို ဝါဒတမျိုးပြသောကြောင့် “ ပက္ခန္တရဇောတက ” ဟု ယူကြ၏၊ တချို့ကလည်း ဝါဒအထူးကို ပြသောကြောင့် “ ဝိသေသဝါကျ ” ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် သမယအဖွင့်တုန်းကကဲ့သို့ အပေါင်းပြပြီး၍ တခုပြီးတခု အစိတ်အစိတ်ချမှ ပက္ခန္တရသဘောသက်၏၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမျိုးပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြမှလည်း ဝိသေသသဘောသက်၏၊ ဤ၌ ပက္ခန္တရသဘော ဝိသေသသဘော မရှိရကား ပြတ်ပြီးဆက်သော ဝါကျာရမ္မဇောတကသာ ဖြစ်သင့်သည်။

အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ ။ ။ အဘိလပုတိ-အနက်သို့ ရှေ့ရှု (မှတ်၍) + ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါဟူသမျှသည်၊ အဘိလာပေါ - အဘိလာပ မည်၏၊ မတ္တသဒ္ဓါသည် “ အပျေဝစာရဏေ မတ္တံ ” နှင့်အညီ အဝစာရဏ အနက်ဟော၊ အဘိလာပမတ္တန-သဒ္ဓါမျှဖြင့်၊ (ဤ၌ “ မျ ” ကား အဝစာရဏတည်း “ သဒ္ဓါလောက်သာ ” ဟု ဆိုလိုသည်၊) ဘေဒေါ - ထူးခြား (ကွဲလွဲ) သည်တည်း၊ အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ - သည်၊ ထို ရှေးဆရာတို့ အလိုဒွားဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ် , သတ္တမိဝိဘတ်, တတိယာဝိဘတ်ဟူသော ဝိဘတ် (သဒ္ဓါ) အားဖြင့်သာ ကွဲလွဲထူးခြား၏၊ အနက်ကိုကား “ ဋ ” ဟု အဓိကရဏအနက်ချည်းသာ ပေးရမည်။ [တသ္မာ - စသည်ကား ပေါရာဏဝါဒ၏ အကျိုးရကိုပြသော ဗလဝါကျ, ရှေ့ဝါကျသည် ကာရဏဝါကျ။]

ပန-အဘိတပါးကား၊ [“ပန - အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ပစ္စက္ခ သံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဦးအံ့” ဟု ဆရာတို့ ပေးကြသည်။] ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိတိတ္ထေ-“ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ” ဟူသော ဤပါး၌၊ ဝေရဉ္စာတိတေ-ဝေရဉ္စာ ဟူသော ဤအမည်သည်၊ အညတရဿ-အမှတ်မထားတပါးသော၊ နဂရဿ-မြို့၏၊ အဓိဝစနံ- အမည်တည်း၊ တဿံ ဝေရဉ္စာယံ - ထို ဝေရဉ္စာမြို့ အနီး၌၊ (ဝိဟရတိ-တော်မူ၏)၊ (တေ-ဤ သတ္တမီဝိဘတ်သည်။) သမိပတ္ထေ - သမိပ အနက်၌၊ ဘုမ္မဝစနံ - တည်ရာ အာဓာရအနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ်တည်း၊ (တနည်း)တေ-ဤ ဝေရဉ္စာယံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သမိပတ္ထေ-၌၊ ဘုမ္မဝစနံ- သတ္တမီဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။

အညတရဿ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ ဝိဂတော + ရဇော ဣတ္ထာတိ ဝိရဇော၊ အခွန် အတုတ်ကို ကော်ခံခြင်းစသော ညှဉ်းဆဲမှုအပြစ် မရှိသောကြောင့် “ ကင်းသောအပြစ် ရှိရာမြို့” [ဝိရဇောယေဝ (ဏပစ္စည်း သုတ္တ) ဝေရဉ္စာ၊ နိဂ္ဂဟိတိလည်းလာ၊] ဝေရံ ဣတ္ထ ဇာတိတိ ဝေရံဇော၊ သေရိဝါဏိဇောတိ၌ လာသည့်အတိုင်း ဘုရားအလောင်းနှင့် ဒေဝဒတ်အလောင်းတို့ လွန်ခဲ့သော ၅ ကပ်လောက်က ပဌမဆုံးရန်ဖြစ်ရာ မြို့ဖြစ်သော ကြောင့် “ဝေရဉ္စာ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကေစိဆရာတို့သည် ဝေရဉ္စာ သဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ရှာကြံဖွင့်ဆိုကြ၏၊ အဋ္ဌကထာဆရာကား ထိုအဖွင့်များ၏ ယုတ္တိမရှိလှသောကြောင့် ဝေရဉ္စာဟူသောအမည်သည် များစွာသောအရပ်၏ အမည် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း “ထိုမြို့အပေါ်၌ ထင်ရှားသော အထင်ရှဉ့်အမည်သာ” ဟု ပြလို၍ “အညတရဿ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ” ဟု မိန့်သည်။

[နိယာ၆] အဓိဝစနံ၊ နာမံရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရဉ္စိ။

သမိပတ္ထေ။ ။ ဝေရဉ္စာယံ၌ သတ္တမီဝိဘတ်နက်သည် အာဓာရ ၄မျိုးတွင် သာမိ ဝိကာဓာရတည်း၊ ထို့ကြောင့် သတ္တမီဝိဘတ်ကို သမိပအာဓာရအနက်၌ သက်သော ဝိဘတ်ဟု ဆိုလိုသည်၊ “ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့အနီး၌” ဟု ဝိဘတ်အတွက် အနီးဟု အနက်ပိုပေး၊ တချို့ သဒ္ဒါကျမ်း၌ကား သာမိဝိကာဓာရမပါ၊ အာဓာရ ၃ မျိုးသာ လာ၏၊ ထိုအလို “ ဝေရဉ္စာယံ” ပုဒ်ကို သမိပူပစာရ (အနီးရှိသော ဝေရဉ္စာမြို့၏ အမည်ကို အနီးဖြစ်သော နဋေရုတမာပင်၌ တင်စားသော) သဒ္ဒါဟု မှတ်၊ ဥပမာ- “ ဂင်္ဂါယံ ဂါဝေါ စရန္တိ - ဂင်္ဂါမြစ်၌ နွားတို့ လှည့်လည်ကြ၏ ” ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ ဥပစာကြံရာ၌ကား “ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌” ဟုသာ အနက်ပေး။

ဘုမ္မဝစနံ။ ။ “တေ-ဤဝိဘတ်” ဟု စွဲရာ၌ ဘုမ္မဝစနံအရလည်း ဝိဘတ်ရအောင် “ဘုမ္မဿ - တည်ရာ အာဓာရ အနက်ကို + ဝစနံ - ဟောသော ဝိဘတ်တည်း၊ ဘုမ္မ ဝစနံ-ဘိတ်” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “တေ-ဤသဒ္ဒါ” ဟု စွဲရာ၌ကား ဘုမ္မဝစနံအရလည်း သဒ္ဒါ ရအောင် “ဘုမ္မဝစနံ ယဿ အတ္ထိတိ ဘုမ္မဝစနံ” ဟု အဿတ္ထိ ဝိဂ္ဂဟပြု၊ နေရာတိုင်းမှာ ဤနည်းချည်းတည်း။

ဝိဟရတီတိတေ - ဝိဟရတိ ဟူသော ဤ သဒ္ဒါသည်၊ အဝိသေသေန - အထူး မမ၊ သာမညအားဖြင့်၊ ဣရိယာပထ၊ ဒိဗ္ဗ၊ မြဟ္မ၊ အရိယ ဝိဟာရေ သု- ဣရိယာပထဝိဟာရ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ၊ မြဟ္မဝိဟာရ၊ အရိယဝိဟာရတို့တွင်၊ အညတရဝိဟာရသမဂ္ဂိပရိဒီပနံ- အမှတ်မထား တပါးပါးသော ဝိဟာရနှင့်

အညတရ ဝိဟာရ၊ ပေ၊ မေတံ။ ။ “ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ-ဝေရဉ္ဇာ နေ၏” ဟူသောစကားသည် နေခြင်းအမျိုးမျိုးနှင့်ဆိုင်သော သာမညစကားတည်း။ “သွား၍ ရပ်၍ ထိုင်၍ လျောင်း၍နေ၏” ဟု ဣရိယာပထ ဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏။ “ဈာန်ဝင် စားလျက် နေ၏” ဟု ဒိဗ္ဗဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏။ “မေတ္တာပွား၍ နေ၏” ဟု မြဟ္မ ဝိဟာရနှင့်လည်းဆိုင်၏။ “ဖလသမာပတ်ဝင်စား၍ နေ၏” ဟု အရိယဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏။ သာမညစကားဟူသမျှ ဤသို့ချည်း အနက်အများပါဝင်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဝိသေသေန၊ ပေ၊ ပရိဒီပန မေတံ” ဟု မိန့်သည်။

အဝိသေသေန။ ။ သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာနသိဋ္ဌေန- “ပဌမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ” စသော သဒ္ဓါတပါး၏ အနီး၌တည်နေခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားသော၊ ဝိသေသ ပရာမသနေန- ထူးသော အနက်ကို သုံးသပ်ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ (အညတရ ဝိဟာရ ပရိဒီပနံ၌ စပ်) ဤအလို အဝိသေသေန၌ အသဒ္ဓါသည် ဝိရဟ အနက်ဟောဟုကြံ၊ “အဝိသေ သေန-မည်သည့် ဝိဟာရဟု အထူးပြုမှုမှ ကင်းသဖြင့်” ဟုပေး၊ အထဝါ- အဝိသေသေနာတိ နဝိသေသေန - အထူး မမ သဖြင့်၊ ဝိဟာရဘာဝသာမညေန - ဝိဟာရ အဖြစ် အားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဤအလို အသဒ္ဓါ၏ ပဋိသေအနက်ကြံ၍ “အဝိသေသေန-အထူး မမ သာမညအားဖြင့်” ဟု နိဿယ၌ ပေးသည်။

ဒိဗ္ဗဝိဟာရ။ ။ ဝိဟာရဘံ - နေခြင်း၊ ဝိဟာရော - ခြင်း၊ ဝိဟရတိ ဧတေနာတိဝါ ဝိဟာရော-နေကြောင်းတရား၊ ဒိဝိ-မြဟ္မာ့ပြည်၌၊ တဝေါ- ဖြစ်သည်တည်း၊ ဒိဗ္ဗော- သည်၊ လောကီဈာန် ဝင်စား၍ နေခြင်းသည် မြဟ္မာ့ပြည်၌ အဖြစ် များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလှနည်းအားဖြင့် ဒိဗ္ဗမည်၏၊ ဒိဗ္ဗောစ+သော+ဝိဟာရောစာတိ ဒိဗ္ဗဝိဟာရော၊ တနည်း- မြဟ္မာ့ဘဝကို ဆောင်နိုင်သောကြောင့် “ဒိဗ္ဗ ဘဝါပဟာဝိဟာရ” ဟု ဆိုလို လျက် အလယ်ပုဒ်ကိုချေ၍ လောကီဈာန် ၉ ပါးကို “ဒိဗ္ဗဝိဟာရ” ဟု ခေါ်သည်။

မြဟ္မဝိဟာရ။ ။ မြဟ္မာနံ - မြင့်မြတ်သူတို့၏+ဝိဟာရာ-နေကြောင်း တရားတို့ တည်း၊ [မြဟ္မာနော-မြတ်ကုန်သော+ဝိဟာရာ-တို့တည်း၊] မြဟ္မဝိဟာရာ-တို့၊ မေတ္တာ စသော အပ္ပမညာ ၄ ပါးတည်း၊ ထို ၄ ပါးကို ပွားများ၍ နေခြင်းသည် မြင့်မြတ်သူ တို့၏နေခြင်း၊ မြင့်မြတ်သော နေခြင်းတည်း။

အရိယဝိဟာရ။ ။ အရိယာ-ဖြူစင်ကုန်သော၊ ဝိဟာရာ-တို့တည်း၊ (တနည်း) အရိယာနံ-အရိယာတို့၏၊ ဝိဟာရာ-တို့တည်း၊ အရိယဝိဟာရာ- တို့၊ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စား၍နေခြင်းသည် ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော အရိယာတို့၏ နေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဖိုလ် ၄ ပါးကို အရိယဝိဟာရ ဟု ခေါ်၏။ [ဣရိယာပထကို နေ၍ပြအံ့။]

ပြည့်စုံခြင်းကိုမြင်ကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ ပန-ထိုသို့ပင် အညတရ ဝိဟာရသမာပီ ကို ပြပါသော်လည်း၊ ဣဓ - ဤ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟာရတိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဌာန ဂမန နိသဇ္ဇ သယနပ္ပဘေဒေသု-ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း အပြား ရှိကုန်သော၊ ဣရိယာပထေသု - ဣရိယာပုထံ တို့တွင်၊ အညတရ ဣရိယာပထ သမာယောဂပရိဒီပနံ-အမှတ်မထားတပါးပါးသော ဣရိယာ ပုထံနှင့် ယှဉ်ပုံကို ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ (ဝိဟာရတိ သဒ္ဓါ၏ တပါးပါးသော ဣရိယာပုထံနှင့်ယှဉ်ပုံကို ပြကြောင်းသဒ္ဓါ၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) ဌိတောမိ-ရပ်တော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဂစ္ဆန္တောမိ-ကြွတော် မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ နိသိန္တောမိ - ထိုင်တော် မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊

ဣဓပန၊ ဝေပရိဒီပနံ။ ။ “ဝိဟာရတိ” ဟု သာမညအားဖြင့် ဆိုထားသောကြောင့် “ဝိဟာရ ငှ ပါးတွင် တပါးပါးသော ဝိဟာရကို ပြသော သဒ္ဓါဖြစ်နေလျှင် ဤနေရာ၌ အဘယ်ဝိဟာရကိုပြသော သဒ္ဓါဖြစ်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဓပန” စသည်မိန့်၊ “ဤနေရာ၌ ဣရိယာပထဝိဟာရကို ပြသော (ဣရိယာပုထံ တပါးပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ပြသော) သဒ္ဓါဖြစ်သည် ” ဟုလို၊ “ ဝိဟာရတိ အဝိသေသန ” စသော ရှေ့ဝါကျနှင့် “ဣဓပန” စသော ဤနောက်ဝါကျသည် အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညနှင့် အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသဝါကျ မျိုးပင်တည်း၊ ရှေ့ဝါကျဖြင့် “ ဝိဟာရတိ ” အရ ရသင့်သမျှ အနက်တို့ကို ထုတ်ပြ၏၊ သမယပုဂံဖွင့်တုန်းကကဲ့သို့ “တထာဟိ ” စသည်ဖြင့် ချဲ့လိုလျှင် ဝိဟာရတပါးစီကို ချဲ့ပြနိုင်၏၊ ဣဓပန-စသည်ကား “ ဣဓပနသကာလော အတ္ထော ” ဟု ဖွင့်ပြခဲ့သောသမယ၏ အတ္ထုဒ္ဓေသမျိုးပင်တည်း။

အနက်ရကိုကြည့်၍ ထုတ်။ ။ ဤသို့ ရသင့်သော အနက်တို့ကို ထုတ်ပြနိုင်ခြင်းသည် လည်း “အတ္ထပ္ပကရဏာလိင်္ဂါ၊ ဩစိတျာကာလဒေသတော” စသော သဒ္ဓထုံးစံအတိုင်း ရသင့်သော အနက်ကို ထုတ်ပြခြင်းဖြစ်သည်- ဟု မှတ်။ [“ဣရိယာပထ သမာယောဂ ပရိဒီပနံတိ-ဣတရဝိဟာရသမာယောဂပရိဒီပနဿ ဝိသေသဝစနဿ အဘာဝတော ဣရိယာပထဝိဟာရသမာယောဂပရိဒီပနဿစ အတ္ထသိဒ္ဓတ္တာ (အနက်အားဖြင့်ပြီးသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ” -သာရတ္ထ။]

ဣရိယာပထ ။ ။ ဣရိယနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဣရိယာ-ဖြစ်ခြင်း၊ “ထိုဖြစ်ခြင်း” ဟူသည် ကာယဗ္ဗယောဂေါ-ကိုယ်၏ ပယောဂ၊ ကာယိကကြိယာ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော အမူအရာ (ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သောကိစ္စ) တည်း၊ ဣရိယာယ-ကိုယ်အမူအရာဟူသော ဖြစ်ခြင်း၏၊ ပထော-အကြောင်းသည်၊ ဣရိယာပထော-မည်၏၊ သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်း၊ ငှ ပါး ရ၏၊ ကိုယ်နှင့်ဆိုင်သောကိစ္စကို ပြသော်အခါ သွားလျက်သော်လည်း ပြုရ၏၊ ရပ်လျက် သော်လည်း ပြုရ၏၊ ထိုင်လျက်သော်လည်း ပြုရ၏၊ လျောင်းလျက်သော်လည်း ပြုရ၏၊ ထို ငှ ပါးကိုလွှတ်၍ ကိုယ်ကိစ္စကို မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤ ငှ ပါးကို “ ဣရိယာပထ - ကိုယ်အမူအရာ၏ဖြစ်ကြောင်း ” ဟု ဆိုသည်။

သယာနောပိ - လျောင်းတော် မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဘဂဝါ - မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ ဝိဟရတိစွေဝ-ဝိဟရတိ ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၏(တနည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ (ဝုစ္စ တိ၌စပ်) ဝါ-သည်၊(ဟရတိ ပဝတ္တေတိတို့၌ စပ်) ကေ ဣရိယာပထဗာဓနံ- တပါးသော ဣရိယာပုထ်၏ ညောင်းညာတော်မူခြင်းကို၊ အညေန - အခြား သော၊ ဣရိယာပထေနံ - ဖြင့်၊ ဝိစ္စိန္တိတွာ - ဖြတ်တော်မူ၍၊ အပရိပတန္တံ - မလဲကျအောင်၊ အတ္တဘာဝံ - အတ္တဘောကို၊ ဟရတိ - ဆောင်တော် မူ၏၊ ပဝတ္တေတိ - ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣရိယာပထပါး၊ ညောင်းညာများကို ، တပါးဖြင့်ဖြတ် ، မကျ လတ်အောင် ، အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဝိဟရတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

သောဟိ၊ပေဝိဟရတိတိဝုစ္စတိ။ ။ ကြ-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းတော်မူသော ဘုရား ရှင်ကို “ ဝုစ္စတိပိ တိဋ္ဌတိပိ နိဿိဒတိပိ သယတိပိ ” ဟု ကြိယာ အသီးသီးဖြင့် မဆိုဘဲ “အဘယ်ကို အဘယ်ဖြင့် ဖြတ်တော်မူ၍+ အဘယ်ကို အဘယ်သို့ ဆောင်သောကြောင့် ဝိဟရတိ-ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား “သော ဟိ”စသည်ကို မိန့်၊ ဤ ဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၌ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ တက်လာသော ဝါကျမှလည်း ဟုတ်၏၊ နော် တသ္မာကိုထောက်၍ ဟေတုဝါကျလည်းဟုတ်၏။ [“ကဿ ကေန ဝိစ္စိန္တံ ကထံ ကဿ ပဝတ္တနံတိ အနန္တာလိနစောဒနံ သန္ဓာယာဟ-သောဟိတိ အာဒိ”-သာရတ္ထ။]

ဆက်ဥ၊အံ— ဝိဟရတိ၌ ဝိ ဥပသာရသည် ဝိစ္စေဒနအနက်ဟော၊ ဟရဓာတ်ကား ဆောင်ခြင်းအနက်ဟော၊ ထိုကြောင့် အသွားများ၍ ညောင်းတော်မူလျှင် ထိုညောင်း မှုကို ရပ်ခြင်းဖြင့် ဖြတ်တော်မူ၏၊ အထိုင်များ၍ ညောင်းတော်မူလျှင် ရပ်ခြင်းဖြင့် ထို အညောင်းကို ဖြတ်တော်မူ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဣရိယာပုထ်ပြောင်း၍ အညောင်း အညာဖြေလျက် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို အိပ်ရာထဲ၌ ပုံလဲ၍ ကျမသွားအောင်ဆောင် ထားခြင်းကို“ဝိဟရတိ”ဟု ခေါ်ရကား (ထို ဝိဟရတိကြိယာ၌ ဣရိယာပုထ် ၄ ပါးလုံး ပါဝင်ရကား) ကြ-ရပ်- ထိုင်-လျောင်း၊ သင့်ရာပြောင်းလျက်၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ နေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို “ဝုစ္စတိပိ” စသည်ဖြင့် မဆိုဘဲ “ဝိဟရတိ” ဟု ကြိယာ တခုတည်းဖြင့် အားလုံးပြီးအောင် ဆိုအပ်လေသည်။

မှတ်ချက်။ ၊ ဝိဟရတိ - ဣရိယာတပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏၊ (သဒ္ဓတ္ထ) ၊ ဟရတိကို ပဝတ္တေတိဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဝါ-အတ္တဘောကို တာရှည်စွာ ဖြစ်စေတော်မူ၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်တ္ထ၊ “ဝါ-နေတော်မူ၏” ဟု သင်္ကေတတ္ထ-ဝေါဟာရတ္ထပေး။ [ဣရိယာပထဿ-ဣရိယာ ပုထ်၏၊ ဝါ-ဣရိယာပုထ်က+ဗာဓနံ-ကိုယ်ခန္ဓာကို နှိပ်စက်ခြင်းတည်း၊ ဣရိယာပထ ဗာဓနံ-ခြင်း၊ “နှိပ်စက်ခြင်း”ဟူသည် ညောင်းညာခြင်းတည်း၊ ထိုကြောင့်“ဣရိယာ ပထဗာဓနံ- ဣရိယာပုထ်၏ နှိပ်စက်ခြင်းကို”ဟု သဒ္ဓတ္ထလည်းပေးနိုင်၏။]

နဋ္ဌေရု ပုစိမန္တ မူလေတိတ္ထေ - ဤပါဌ်၌၊ နဋ္ဌေရုနာမ - နဋ္ဌေရုမည်သည်။ ယက္ခော- ဘုမ္မဇိုင်းနတ်တည်း၊ ပုစိမန္တောတိ - ကား၊ နိမ္မရက္ခော - တမာပင် တည်း၊ မူလန္တိ-ကား၊ သဗိပိ - အနီးတည်း၊ ဟိ - ချွေ၊ အယံ မူလသဒ္ဓေါ- ဤ မူလသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ မူလာနိ - အမြစ်တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရေယျ- နှုတ်ရာ၏၊ အန္တ မသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဥသီရ နာဠိမတ္တာနိပိ-ပန်းရင်းရိုးမျှ တို့ကို လည်း၊ ဥဒ္ဓရေယျ-၏၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ မူလမူလေ-အမြစ်ဟူသော မူလ ၌၊ ဒိဿတိ- ထင်ရှား၏၊ ဝါ - တွေ့မြင်အပ်၏၊ လောဘော - လောဘသည်၊ အကုသလမူလံ-အကုသိုလ်မူလတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု၊အသာဓာရဏဟေတု

နဋ္ဌေရုနာမ ယက္ခော။ ။နဋ္ဌသဒ္ဓါသည် သုသိရ (သစ်ခေါင်း) အနက်ဟော၊ နဋ္ဌေ-သစ်ပင်အခေါင်း၌+ရူဟတိ-ပေါက်၏၊ ဣတိ နဋ္ဌေရု၊ အလုတ္တကိတန္တ သမာသံ၊ (တနည်း) နဋ္ဌေ - ကျူတော၌+ရူဟတိတိ နဋ္ဌေရု၊ (တနည်း) ဥရုသဒ္ဓါသည် (ဥရု ဝေလာယံ၌ကဲ့သို့) မဟန္တအနက်ဟော၊ “ဥရု - ကြီးကျယ်သော+နဋ္ဌော- အခေါင်း သည်၊ ဣတ္ထိ အတ္ထိ ဣတိ နဋ္ဌေရု”ဟု ဖွင့်ကြသော်လည်း “ထိုသို့ အကျယ်ဖွင့်သဖြင့် ဘာ အကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟု သဘောပိုက်၍ “နဋ္ဌေရုမည်သော နတ် ဘီလူး”ဟု ဖွင့်လေသည်။ ထိုနတ်သည် အုပ်စိုးအပ်သောသစ်ပင်ကို “နဋ္ဌေရုဿ + ပုစိမန္တော နဋ္ဌေရုပုစိမန္တော = နဋ္ဌေရုနတ်၏ တမာပင်”ဟု ပြု။ [“နဋ္ဌေရုနာ + အဓိဝတ္ထော-အုပ်စိုးအပ်သော+ပုစိ မန္တော နဋ္ဌေရုပုစိမန္တော” ဟုလည်း ပြုကြ၏။]

မူလမူလေ။ ။“မူလ-ပတိဋ္ဌာယံ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ မူလတိ (တည်ရ၏) ဣတ္ထ ဧတေနာတိ မူလံ = သစ်ပင်တပင်လုံး၏ တည်တံ့ရာ တည်တံ့ကြောင်းအမြစ်၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟ အရ သစ်ပင်၏အမြစ်သာ မူလသဒ္ဓါ၏ မုချအနက်တည်း၊ ဟေတုအနက် အနီးအနက် တို့မှ၊ ပရိယာယ်အနက် များသာ၊ ဟေတုအနက်ကို သဟဇာတ်တရားတို့၏ တည်တံ့ ကြောင်းဖြစ်၍ သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် မူလသဒ္ဓါက ဟော၏၊ အနီးအနက်ကို (အမြစ်၏ အနီးဖြစ်၍) သဗိပုဏ္ဏပစာရအားဖြင့် မူလသဒ္ဓါကဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ နက်ကို ဟောရာ၌ မူလသဒ္ဓါသည် အတင်ရူဇိ သဒ္ဓါသာဖြစ်သည်။

ဆက်ဥးအံ - ထိုသို့မုချနက် ဥပစာရနက် ၂ မျိုးရရာ၌ မုချအနက်ကို ပြလိုလျှင် အနက်တူ သဒ္ဓါ ၂ ခု တွဲ၍ ပြရိုးတည်း၊ ဥပမာ - ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာ သုံးပါးကို သင်္ခါရ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခတို့မှ ကွဲပြားအောင် “ဒုက္ခဒုက္ခ” ၎င်း ၊ ရုပ်အစစ် ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်များကို အနိပ္ပန္နရုပ်တို့မှ ကွဲပြားအောင် “ရူပရူပ”ဟု၎င်း ဆိုရသကဲ့သို့ တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း ဥပစာရတ္ထဖြစ်သော ဟေတု-သဗိပုအနက်တို့မှ ကွဲပြား အောင် “မူလမူလေ”ဟု မူလသဒ္ဓါ ၂ ခု တွဲ၍ မိန့်သည်။

အသာဓာရဏဟေတုနိ။ ။လောဘသည် လောဘသဟဇာတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရုပ်တို့ နှင့်သာ ဆက်ဆံသော ဟိတ်တည်း၊ ဒေါသသဟဇာတ် စသည်တို့နှင့် မဆက်ဆံ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် (ဟေတုပစ္စည်း အသွားအတိုင်း) လောဘစသည်ကို အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော “အသာဓာရဏဟိတ်”ဟု ဆိုသည်။

မှိ-မဆက်ဆံသောအကြောင်း၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဇ္ဈန္ဒိကေ ကာလေ-မွန်းတည့်အခါ၌၊ ဆာယာ-အရိပ်သည်၊ ဖရတိ-ပြန်နှံ့၏၊ နိဝါတေ - လေမရှိရာအခါ၌၊ ဝါ - လေငြိမ်ရာအခါ၌၊ ပဏ္ဏာနိ-သစ်ရွက်တို့သည်၊ ပတန္တိ - ကျကုန်၏၊ ဣတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရပ်သည်၊ ရုက္ခမူလံ - ရုက္ခမူလမည်၏၊ ဣတိ အာဒိသု၊ သမိပေ-အနီးဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)။

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကိုဆိုဥားအံ့၊ ဣဇ္ဈ-ဤဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ သမိပေ - အနီးဟူသော အနက်၌၊ အဓိပ္ပေတော - အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အနီးအနက်၌ အလိုရှိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)နဋ္ဌေရုယက္ခေန-နဋ္ဌေရုမည်သောဘုမ္မဇိုင်း နတ်သည်၊ အဓိဂ္ဂဟိတဿ-လွမ်းမိုး၍ယူအပ်သော၊ ဝါ-သိမ်းပိုက်အပ်သော၊ ပုစိမန္တဿ-တမာပင်၏၊ သမိပေ-အနီးအေဝံ၌၊ (ဝိဟရတိ-၏) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဣဇ္ဈ-ဤဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလေ ဟူသောပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ၏၊ [မြေနှင့်စပ်၍ နေရသော နတ် ဟူသမျှကို “ ဘုမ္မဒေဝ ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် နဋ္ဌေရုနတ်ကို “ ဘုမ္မဇိုင်း ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ သစ်ပင်၌ တည်သောကြောင့် “ ရုက္ခဇိုင်း ” ဟု မြန်မာတို့က ခေါ်ကြ၏၊ ပါဠိ၌ “ ရုက္ခ ဒေဝ ” ဟု မရှိ၊ “ ရုက္ခဋ္ဌက ” ဟူသာ ရှိသည်။]

သောပုစိမန္တော - သည်၊ ရမဏိယော - မွေ့လျော်ဘွယ် ကောင်းသည်၊ ပါသာဒိကော-စိတ်ကြည်နူးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)အနေကေ သံ-တပင်မက များစွာကုန်သော၊ ရုက္ခာနံ- သစ်ပင်တို့၏၊ အာဓိပစ္စံ - အကြီး အကဲ၏အဖြစ်ကို၊ ကုရုမာနောဝိယ-ပြုသကဲ့သို့၊ [ဝိယသည်ဥပရိက္ခာဇောတကာ၊ မဏ္ဍပ်ဆောက်ခဏ်း ပြန်ကြည့်၊] တဿနဂရဿ-၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌ဖြစ် သော၊ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နေ-သွားလမ်း လာလမ်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဌာနေ-

သမိပေ။ ။ဤသမိပေကို“ဟေဋ္ဌာတာဂေ”ဟု ဖွင့်၏၊ “သစ်ပင် အနီး”ဆိုသော် လည်း သစ်ပင်နှင့် မလှမ်းမကမ်းအရပ် မဟုတ်၊ အကိုင်းအခက်တို့၏ အောက်အရပ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “မူလေ-အနီးအောက်၌”ဟု ပေး။ [“ မဇ္ဈန္ဒိကေ ” ဟု ပါဠိပျက်တတ်၏၊ “ န ” ကို န နှင့် ဟ ဆင့်၍ ကျောက်စာရေး၏၊ အောက်က ဟ ကို တဝမ်းပူထင်၍ စာအုပ်များ၌ “မဇ္ဈန္ဒိကေ”ဟု မှားလေသည်၊ “ မဇ္ဈော + သော + အဟောစာတိ မဇ္ဈန္တော ” ၊ မောဂ္ဂုလ္လာနန္တိ အဟကို န (ဣ) ပြု၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ကား “အဟဿ + မဇ္ဈော မဇ္ဈဏှော၊ အဟကို အန ပြု ” ဟု ဆို၏၊ “ မဇ္ဈဏှောယေဝ မဇ္ဈဏှိကော ” ဟု ပြု။]

အရပ်၌၊ အဟောသိကိရ - ရှိခဲ့သတတ်၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဝေရဉ္စ-ဝေရဉ္စာမြို့သို့၊ ဂတ္တာ-ရောက်တော်မူ၍၊ ပတိရူပေ-သင့်တင့် လျောက် ပတ်သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ဝိဟရန္တော-သီတင်းသုံးတော်မူလသော်၊ တဿ ရုက္ခဿ-ထို တမာပင်၏၊ သမိပေ-အနီးဖြစ်သော၊ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ- အောက် အဘို့၌၊ ဝိဟာသိ - ပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပစိမန္တ မူလေတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထို “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူ ပုစိမန္တမူလေ ” ဟူသော စကားရပ်၌၊ (ကဿစိ - တစုံတယောက်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပရိဝိတက္ကော - အကြံသည်၊) သိယာ - ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ - အဘယ်သို့ ဖြစ်ရာသနည်း၊) တာဝ- နဋ္ဌေရူ ပုစိမန္တမူလေပုဒ်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယံ- ဣန်ပြအပ်သော၊) ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယဒိဝိဟရတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ- သော်၊) နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေတိ- ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ ဥပါလိ တ္ထေရေန) နဝုတ္တံ-မဆိုသင့်၊ အထ-ထိုသို့မဟုတ်၊ တတ္ထ-ထို နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလ အရပ်၌၊ ယဒိဝိဟရတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဝေရဉ္စာယန္တိ-ဟူ၍၊ နဝုတ္တံ-

တတ္ထသိယာ ။ ။ “ သိယာတိ ကဿစိ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော သိယာ၊ ဝက္ခမာနာ ကာရေန - ဆိုအပ်လတုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကဒါစိ - ၌၊ စောဒေယျ ဝါတိ အတ္ထော ” - သာရတ္ထ၊ ပဋ္ဌမနည်းအတိုင်း နိဿယပေးထား၏၊ နောက်နည်း အတိုင်း “ကဿစိ-တစုံတယောက်၏၊ စောဒနာ-စောဒနာသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏၊ “တ္ထောဟ” ရှိရာ၌ တကယ်စောဒနာဘူးသည့် အနေအားဖြင့် စောဒနာ ခြင်းတည်း၊ “တတ္ထ သိယာ” ဟု ရှိရာ၌ကား သိယာ၌ ပရိကပ္ပတ္ထယျေဝိဘတ်ကြောင့် “တိုက်ရိုက်တော့ မစောဒနာဘူးပါ၊ သို့သော် စောဒနာစရာရှိ၏” ဟု အဋ္ဌကထာ ဆရာက ဆိုလိုသည်။

စောဒနာလိုရင် ။ ။ “ ပါဠိလိပုတ္တေ ပါသာဒေ ဝိဟရတိ ” ဟူရာ၌ အာဓာရ ၂ မှ ရှိသော်လည်း “ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌+ ပြာသာဒ်” ဟု နေရာဒေသက တခုတည်း ဖြစ်သောကြောင့် အာဓာရ ၂ ခုရှိသင့်၏၊ “ဝေရဉ္စာယံ နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေ” ဟု အာဓာရ ၂ ခု ရှိရာ၌ကား ဝေရဉ္စာယံ အရ ဝေရဉ္စာမြို့တွင်း ရ၍၊ နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေအရ မြို့ပြင် ဘက်ရှိ တမာပင်ကို ရသောကြောင့် ဒေသချင်း မတူရကား “တေန သမယေန ဝိဟ ရံတိ” အရ ထိုတချိန်တည်းဝယ် ၂ ဌာန၌နေ၍ မဖြစ်သောကြောင့် “ ထို အာဓာရ ၂ ခု လုံးကို အရှင်ဥပါလိထေရ် မဆိုသင့်၊ တခုခုသာ ဆိုသင့်သည် ” ဟုလို။

ယဒိ အထ ။ ။ ထိုစောဒနာ၌ “ယဒိ၊ အထ” ဟု ဝါကျ ၂ ခု၏အစ၌ နိပါတ်တခုစီ တွေ့ရ၏၊ ယဒိသည် ပရိကပ္ပဇောတက၊ “အကယ်၍ နေအံ့၊ ထိုသို့ နေလျှင် (သည်လို ဆိုလျှင်) ” ဟု ဖြစ်၏၊ အထ၏ အနက်များစွာတွင် ထောမနိဓိ၌ “ဝိကပ္ပ” အနက် လည်းပါ၏၊ ယဒိဖြင့် ရှေ့တနည်းကိုပြပြီး၍ နောက်တနည်းကို ပြလိုရာ၌ “အထ” ဟု

ဟိ-မှန်၏။ (တနည်း) “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ - မဆိုထိုက်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအပိုထည့်၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဘယတ္ထ- ၂ပါးသော အရပ်၌၊ တေနေဝ သမယေန-ထိုတချိန်တည်းဖြင့်ပင်၊ အပုဗ္ဗိ အစရိမိ-မရှေးမနှောင်း၊ ဝိဟရိတုံ - သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းငှါ၊ နသက္ကာ - မတတ်ကောင်း၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ...ဤသို့ ဟိယသ္မာ၏ နိယမထည့်) “ဇုတိ - သို့၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏” ဟု ကိ အမေးကို ပြန်၍အုပ်။

ဧတံ-ဤဝေရဉ္စာယံဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပပိမန္တမူလေဟူသော စကားကို၊ ဝေ-ဤ သင်စောဒက ကြိဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နခေါဒဋ္ဌဗ္ဗံ - မမှတ်ထိုက်၊ သဒီပတ္တေ ဘုမ္မဝစနန္တိ - ဟူ၍၊ အဝေါစုမှာ နနု - ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်

စချီလေ့ရှိ၏။ “အထ - ထိုသို့ မဟုတ်၊ သို့မဟုတ်၊ ထိုနည်းမှ တမျိုးတဖုံကား” ဟု ဝါသဒ္ဓါကဲ့သို့ ဝိကပ်အနက်ပေးရသည်။ ရှေ့ဝါကျမှ ယဒိကိုလည်း လိုက်စေ။ [တချို့ကား အထကိုပင် ယဒိနှင့်အနက်တူယူ၍ “အထဝိဟရတိ-အကယ်၍နေအံ့” ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ ထိုပေးခြင်းလည်း “အထ တတ္ထဝိဟရတီတိ-ယဒိ နဋ္ဌေရူပပိမန္တမူလေ ဝိဟရတိ” ဟူသော သာရတ္ထအဖွင့်နှင့် လျော်၏-ဟု ထင်သည်။]

[နိယာမ်သစ်] စောဒနာချက်၊ ၂မျိုးဆက်က၊ ရှေ့တွက်ယဒိ၊ သုံးရိုးရှိကို၊ ပရိကပ္ပ၊ အနက်ပြု၍၊ အထနောက်ချန်၊ ဝိကပ် ကြိလော၊ မှတ်ရန် တဝ၊ အထအတွက်၊ ယဒိနက်ပင်၊ မှတ်ချက်တမျိုး၊ ဥဒ္ဓါန်ထိုးသည်၊ ရှေးရိုးလက်သုံး အရှိတည်း။

န ဟိ၊ ပေ၊ ဝိဟရိတုံ ။ ။ “ဇုဒါနိ စောဒကော တမေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယ်ံ န ဟိ သက္ကာတိ အာဒိနာ ဝိဝရတိ” ဟူသော သာရတ္ထ၌ ဝိတ္တာရအဖွင့်ဟု မမှတ်သင့်၊ ဒဋ္ဌိကရဏနှင့် ဟေဟုကိုပြသော အဖွင့်သာ ဟု ယူသင့်သည်။..... “န ဟိ တက်ရာ၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌိစ္စ” နိယာမ်။

န ခေါ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ။ ။ “ငါ့ရှင် စောဒက...ဤ စောဒနာစကား အားလုံးကို သင့်ကိုယ်တိုင်အနက်မှန်ကိုမသိ၍ ဆိုအပ်ပြီ” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “နခေါ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု မိန့်၊ ဤ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပပိမန္တမူလေဟူသော စကားကို “ယဒိ တာဝဘဂဝါ” စသည်ဖြင့် သင်ကြိဆသည်အတိုင်း မမှတ်ရ။ “ငါ့ရှင် ကြိဆသည် အတိုင်း ဝေရဉ္စာမြို့တွင်းနှင့် မြို့ပြင်ဘက်က တမာပင်အောက်ဝယ် တချိန်တည်းနေတော်မူခြင်းကို ပြသောစကား မဟုတ်” ဟုလို။

န နု၊ ပေ၊ မူလေတိ ။ စောဒကပုဒါလ်၏ စောဒနာကိုပယ်ရှားပြီး၍ ယခုအခါ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်မှန်ကို၎င်း၊ ထိုအနက်မှန်ကိုလည်း ရှေ့နား၌ ဆိုထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ ဆိုထားခဲ့ပါလျက် သင့်ကိုယ်တိုင် ထုလွန်း (အ) လွန်း၍ နားမလည်ခဲ့ ကြောင်းကို၎င်း၊ (တိုက်ရိုက် မပြောဘဲ၊ သွယ်ဝိုက်၍) ပြလိုသောကြောင့် “နနု အဝေါစုမှ” စသည်မိန့်၊ ထိုစကားရပ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပါဠိရှိအတိုင်း သိလောက်ပြီ။

လော၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမိပတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ ဟု ဆိုခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဂင်္ဂါယမုနာဒီနံ - ဂင်္ဂါမြစ်၊ ယမုနာမြစ် အစရှိသည်တို့၏ သမိပေ-အနီး၌၊ စရန္တာနိ-လှည့်လည်ကုန်သော၊ ဝေယုထာနိ-နွားအပေါင်း တို့ကို၊ ဂင်္ဂါယံ စရန္တိ၊ ယမုနာယံ စရန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိယထာ-ဆိုအပ်ကုန် သကဲ့သို့၊ ဝေ-ဤ၊ အတူ၊ ဣဓာပိ-ဤဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလေ ဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ ဝေရဉ္စာယ- ဝေရဉ္စာမြစ်၏၊ သမိပေ- အနီး၌၊ ယဒိခံ နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလ်-အကြင် နဋ္ဌေရတမာပင်၏ အနီးအောက်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တတ္ထ-ထိုနဋ္ဌေရူ တမာပင်၏အနီးအောက်၌၊ ဝိဟရန္တော-သီတင်းသုံးတော် မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလေတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏။

ဟိ-ဆက်ဥားအံ့၊ ဝေရဉ္စာဝစနံ- ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါသည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဝေဝိစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ-ဝေဝိစရဂါမ်ကို ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလဝစနံ-နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလသဒ္ဓါသည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂပ နိဝါသ ဋ္ဌာန နိဒဿနတ္ထံ- ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သော နေရာအရပ်ကို ညွှန်ပြ ခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါ၊ နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလ သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဝေရဉ္စာကိတ္တနေန - ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ ဣတ္ထရော - သည်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ဝဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏံ - အိမ်၌တည်သူ

“ဂင်္ဂါယံ ယမုနာယံ” ဟု ဝေရဉ္စာယံအတိုင်း ပါဠိရှိသင့်၏၊ ထို ၂ပုဒ်သည် သမိပတ္တ၌ ဘုမ္မဝစနံ၊ တနည်း သမိပုပုစာတည်း၊ [ယုထော နိတ္ထိ သဇာတိယ - တိရစ္ဆာနာန မုစ္စတေ=ဇာတ်တူ တိရစ္ဆာန်အပေါင်းကို “ယုထ” ဟု ဆိုအပ်၏။-အဘိဓာန်။]

ဝေဝိစရ၊ ဝေ၊ မူလဝစနံ။ ။ “ဝေရဉ္စာယံ” အရ ဝေရဉ္စာမြစ်ကိုမရဘဲ မြို့အနီးက တမာပင်ရလျှင် “နဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလေ” ဟု အာဓာရ တခုသာ ဆိုသင့်သည် မဟုတ် လော၊ သမိပတ္တ-အဓိကရကဏ္ဍ ဟု အာဓာရ ၂ခုကိုဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါ သနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝေဝိစရ” စသည်မိန့်။ [ပါဠိရှိအတိုင်း အဓိပ္ပာယ် သိနိုင်ပြီ။]

တတ္ထ ဝေရဉ္စာကိတ္တနေန၊ ဝေ၊ ဒဿေတိ။ ။ [“ကိတ္တ-သံသဒ္ဓေ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်း” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။] “ ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့် အဘယ် အကျိုး၊ ပုစိမန္တမူလသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုး အဆက်ဆက်ကို အရှင် ဥပါလိထေရ် ပြုပါသေးသနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ တတ္ထ ” စသည် မိန့်။ “ ထို ၂ ပုဒ်ကို မိန့်ဆိုသဖြင့် ဝဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟ - ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟ စသော များစွာသော အကျိုးကို ပြုသည် ” ဟုလို၊ ထိုအကျိုးများကို “ တေနဿ ဝနေယေဝ ဝိဟာရ ဒဿေ တိ ” တိုင်အောင် သိလေ။

လူဝတ်ကြောင်တို့ကို ချီးမြှောက်မှုပြုတော်မူခြင်းကို၊ ဒသေတိ-ပြု၏။ နဂ္ဂေရူပုစိမန္နမူလကိတ္တနေန - နဂ္ဂေရူပုစိမန္နမူလသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ ပဗ္ဗဇိတာနဂ္ဂဟကရဏ်-ရဟန်းတို့ကို ချီးမြှောက်မှုပြုတော်မူခြင်းကို၊ ဒသေတိ - ၏။ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပုရိမေန- ရွှေ ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပစ္စယဂ္ဂဟဏတော- ပစ္စည်း ၄ ပါးကို ခံယူတော်မူခြင်းကြောင့်၊ အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ- အတ္တကိလမထ အကျင့်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း အကျင့်ကို၊(ဒသေတိ)၊ ပစ္စိမေန-နောက် နဂ္ဂေရူပုစိမန္နမူလသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝတ္ထုကာမပ္ပဟာနတော - ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ပယ်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ ဝိဝဇ္ဇနုပါယနိဒဿနံ - ကာမသုခလ္လိကဏ် အဖန်

ဂတဋ္ဌ-ပဗ္ဗဇိတာနုဒ္ဓဟ ။ ။ ဝေရဉ္စာမြို့ကိုမှီ၍ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ပစ္စည်း ၄ပါးကို ခံယူခြင်း၊ လာခွင့် ဆည်းကပ်ခွင့်ပေးခြင်း၊ တရားဟောခြင်း၊ သရဏဂုံသီလတို့၌ တည်စေခြင်း၊ ရှေးအကြောင်းအားလျော်စွာ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရစေခြင်းသည် လူဝတ်ကြောင်တို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းတည်း။ ရဟန်းအများ၏ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ သင်ယူမေးမြန်းဘို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ဘို့ သင့်လျော်သော ဆိတ်ငြိမ်ရာ တမာပင်အောက်၌ နေတော်မူခြင်းသည် ရဟန်းတို့ကို ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းတည်း။

အတ္တကိလမထာ နုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ။ ။ “ဝေရဉ္စာမြို့ကိုမှီ၍ ပစ္စည်းလေးပါး ခံယူသေးသည်” ဟု ဆိုသဖြင့် ဆွမ်း စသည်ကို မသုံးဆောင်ဘဲ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းကြောင်း အကျင့်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကိုလည်း ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါဖြင့် ပြု၏။ [အတ္တာ၌ မအဓာတ်ကြံသော နည်းမှတပါး အာပုဗ္ဗ + ဓာဓာတ် + တပစ္စည်းကြံ၍ “အာဟိတော အဟံမာနော ဣတ္တတိ အတ္တာ” ဟု ဇီကာဝိပြိုက်ပြု၏။ “အာဓီယတေ ဣတ္တတိ အတ္တာ” ဟု ပြုစေလို၏။ ဣ-ဤ အတ္တဘော (ခန္ဓာကိုယ်) ၌၊ အဟံမာနော- ငါ ဟူသော မာနကို၊ အာဓီယတေ (အာဟိတော) - ဆောင်ထားအပ်၏။ ဣတိ အတ္တာ၊ ကိလမထိ ဧတေနာတိ ကိလမထော၊ (ကိလန္တဘာဂေါ - ဟု ဇီကာဗွင့်ပုံကြည့်၍ ကရဏသစ်ကြံသည်။ (အတ္တဿ+ ကိလမထော- အတ္တကိလမထော-အတ္တဘော၏ ပင်ပန်းကြောင်း အကျင့်၊ “ဥပဝါသ- အစာလုံးလုံး မစားဘဲ ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း၊ ကဏ္ဍကာပဿယ သေယျ-ဆူးငြောင့်စိုက်ထားသော တကမ္ပိယုဉ်ချပ်ကို မှီ၍အိပ်ခြင်း” စသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းဆဲသောအကျင့်တည်း။ အတ္တကိလမထာ-ကို၊ အနုယောဂေါ (အနုအနု+ယောဂေါ) - အဖန်ဖန် (ထင်ကာထပ်ကာ) အားထုတ်ခြင်းသည်၊ အတ္တကိလမထာ နုယောဂေါ-မည်၏။]

ကာမသုခ၊ ပေ၊ ပါယဒဿနံ။ ။ ရူပသဒ္ဓံစသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို ကိလေသာ ကာမ၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့် “ဝတ္ထုကာမ” ဟု ခေါ်၏။ “ကာဓီယတေတိ ကာမော” ဟု ပြု၊ ထို ကာမကို လိုလားသော တဏှာလောသကို “ကိလေသာကာမ” ဟု ခေါ်၏။ “ကာမောဘီတိ ကာမော” ဟု ပြု၊ ထို ကိလေသာကာမနှင့် ယှဉ်သောသုခ

ဖန် အားထုတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း နည်းလမ်းပြခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊
[“ဒဿနံ, ဒေသေတိ ” ဟု] ခုထပ်သော်လည်း ဒဿနံ၏ ကတ္တားသည်
ဘုရားရှင်၊ ဒေသေတိ၏ ကတ္တားကား အရှင်ဥပ၊ လိတည်း။]

၈ - သည်သာမကသေး၊ ပုရိမေန - ဖြင့်၊ ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂံ - တရား
ဟောတော်မူခြင်း၌ လွန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊ ပစ္စိမေန - ဖြင့်၊
ဝိဝေကာမိမုတ္တိ - ဝိဝေက၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တော် မူခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊

(လောဘမူ သုခဝေဒနာ) ကို “ကာမသုခ” ဟု ခေါ်၏။ ကာမေသု-ဝတ္ထုကာမတို့၌ +
သုခံ- (အာရုံပြု၍) ဖြစ်သော သုခတည်း။ ကာမသုခံ-ဝတ္ထုကာမတို့၌ဖြစ်သော သုခ၊
ကာမသုခံယေဝ ကာမသုခလိကံ၊ [ယဒနုပ - သုတ်ဖြင့် သုတ္တံ၌ လိကပစ္စည်းသက်ဟု
ယောဇနာဆို၏။] ကာမသုခလိကဿ - ဝတ္ထုကာမတို့၌ဖြစ်သော ကိလေသာကာမ
ချမ်းသာကို၊ အနုယောဂေါ (အနုဘဝေါ) - အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ခံစား
ခြင်းသည်၊ ကာမသုခလိကာနုယောဂေါ-မည်၏။ ဤအလို “ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌
ဖြစ်သော ချမ်းသာကို (ခံစားသောအားဖြင့်) အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်း ” ဟု ပေး၊
ကာမဂုဏ်အာရုံများကို ပယ်ခွါ၍ တောသစ်ပင်အောက်၌ ကိုယ်တော်တိုင် နေပြတော်
မူခြင်းသည် (ဤသို့နေမှ ကာမသုခလိကာနုယောဂကို ရှောင်နိုင်မည်-ဟု အမိန့်တော်
မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့) ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏နည်းလမ်းကို ပြတော်မူရာ ရောက်၏။

၈မတိ ။ ။ဝတ္ထုကာမာရမဏေ သုခေ သမ္ပယောဂဝသေန လိနာ ယုတ္တာ ကာမ
တဏှာ၊ ဤအလို “ ကာမသုခေ - ဝတ္ထုကာမလျှင် အာရုံရှိသောသုခ၌ + လီယတိ-
ပုန်းအောင်းသကဲ့သို့ ယှဉ်တတ်၏။ ဣတိ ကာမသုခလိကာ-မည်၏။ ကာမတဏှာရ၏။
လိကာ၌ လီဓာတ်, နိလီယနအနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်းကို အကပြု၊ ဣတ္ထိလိနံထုံးစံအတိုင်း
အကိုဇုပြု, လ ဒွေဘော်လာ၊ (တနည်း) တံ သဟစရိတေ (ထို ကာမတဏှာနှင့်တကွ
ဖြစ်သော) ကာမသုခေဝါ အာရမဏဘူတေ အလိနာ ပဝတ္တတိ၊ ဤအလို အာပုဗ္ဗ,
လီဓာတ်သည် အလိယန အနက်ဟော၊ ကာမသုခေ-ကာမတဏှာနှင့် တကွဖြစ်သော
ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ၌ + အလိယတိ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် ငြိကပ်တတ်၏။ ဣတိ ကာမ
သုခလိကာ-မည်၏။ ကာမခံစားသောအခါ ကိလေသာကာမနှင့် တကွဖြစ်သော သုခ
ဝေဒနာဖြစ်၏။ ထိုသုခကို “ ကာမသုခ ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသုခကို အာရုံပြုသောအခါ
ထိုကဲ့သို့ ထပ်၍ ချမ်းသာလိုသော နောက်နောက် ကာမတဏှာဖြစ်၏။ ထိုတဏှာသည်
ရှေးရှေး ကာမသုခ၌ ငြိကပ်သကဲ့သို့ဖြစ်ရကား ကာမသုခလိကာမည်၏။

ဓမ္မဒေသနာ၊ ပေ၊ ဝိမုတ္တိ ။ ။ အဘိ-အလွန် + ယောဂ - အားထုတ်ခြင်း၊ [သ
ဥဿာဟဘာဇေါ - အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ် (သာရတ္ထ) ။] “ဝေရဠာမ္ဗိ အနီး
နေတော်မူ၏ ” ဟု ဆိုသဖြင့် တရားဟောဘို့ရန် မြို့အနီး၌ နေခြင်း ဖြစ်ရကား ဝေရဠာ
သဒ္ဓါဖြင့် ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂကို ပြ၏။ ထိုသို့ မြို့အနီး နေတော်မူရင်းပင် လူတို့မှ
ကင်းသောဝိဝေက၌ စိတ်ညွတ်တော်မူပုံကိုကား နဒေရူပုမိန္ဒမုလသဒ္ဓါဖြင့် ပြသည်။

ပုရိမေန - ဖြင့်၊ ကရုဏာယ - ကရုဏာတော်ဖြင့်၊ ဥပဂမနံ - ချဉ်းကပ်တော် မူခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန-ဖြင့်၊ ပညာယ-ပညာတော်ဖြင့်၊ အပဂမနံ- ဖဲခွါတော်မူခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊

ပုရိမေန၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဟိတသုခနိပ္ပါဒနာမိမုတ္တတံ- စီးပွားချမ်းသာကို ပြီးစေခြင်း၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒေသေတိ၊ ပစ္ဆိမေန၊ ပရဟိတသုခကရဏေ-သုတပါး၏ စီးပွားချမ်းသာကို ပြုခြင်း၌၊ နိရူပလေပနံ- တဏှာဖြင့် လိမ်းကျံ ကပ်ငြိမှု ရှိတော် မမူခြင်းကို၊ ဒေသေတိ၊ ပုရိမေန၊ ဓမ္မိက သုခံ၊ ပရိစ္စာဂနိဓိတ္ထံ - တရားနှင့် ယှဉ်သော သုခကို မစွန့်ခြင်းလျှင် အကြောင်း ရှိသော၊ ဖါသုဝိဟာရံ-ချမ်းသာစွာနေတော်မူခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန- ပဉ္စရိမနုဿဓမ္မာနုယောဂ နိဓိတ္ထံ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို အဖန်ဖန်အားထုတ် ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ ဖါသုဝိဟာရံ (ဒေသေတိ)၊ ပုရိမေန၊ မနုဿာ နံ-တို့အား၊ ဝါ- တို့၏အဓူပာဏံ၊ ဥပကာရပဟုလတံ - များသော ကျေးဇူး ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒေသေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန ဒေဝတာနံ ဥပကာရပဟုလတံ (ဒေသေတိ)၊ ပုရိမေန၊ လောကေ- လောက၌၊ ဇာတဿ - ဘွားမြင်တော် မူသောမြတ်စွာဘုရား၏၊ လောကေ-၌၊ သံဝဇ္ဇဘာဝံ-ကြီးပွားတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒေသေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန၊ လောကေန-လောကနှင့်၊ အနုပလိတ္တတံ- မလိမ်းကျံ မကပ်ငြိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒေသေတိ)။

ဥပဂမနံ အပဂမနံ။

။ ဝိဝေက၌ အလွန်မေ့လျော်ပါလျက် လူတို့ရှိရာမြို့ရွာသို့ ကြွတော်မူခြင်းသည် လူတို့အား သနားသော ကရုဏာတော်ကြောင့် တရားဟောရန် ကြွတော် မူခြင်းသာတည်း။ “လာဘ်စသည်ကို လိုလား၍ ကြွတော်မူခြင်း မဟုတ်” ဟူလို၊ ထိုသို့ ကြွတော်မူ၍ တရားဟောခြင်း ကိစ္စပြီးလျှင် အချိန်အခါကို ဉာဏ်တော်ဖြင့် သိ၍ ဝိဝေကရသို့ရန် ပြန်ကြွတော်မူ၏။ “နဝိရောဓာဓိ နိဓိတ္ထံ-လူတို့နှင့် သဘောချင်း မကိုက်၍ စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးနှင့် ပြန်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်”ဟူလို။

ဟိတသုခ၊ ပေ၊ နိရူပလေပနံ။

။ ဝေရဉ္စာမြို့အနီး၌ နေတော်မူခြင်းသည် သတ္တာ တို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို ပြီးစေသို့ရန် နေတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါ ဖြင့် သတ္တာတို့၏ စီးပွားချမ်းသာပြီးစေမှု၌ စိတ်ညွတ်လျက်ရှိကြောင်းကိုပြု၏။ ထိုဟိတ သုခကို ပြီးစေပြီးနောက် ဆက်လက်၍ စကားတပြောပြောနှင့် ရောရောနှောနှော မနေဘဲ ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွနိုင်ပုံ ထောက်၍၊ ပရဟိတသုခကို ပြီးစေရာဝယ် တဏှာဖြင့် တွယ်တာမှု မရှိကြောင်းကိုလည်း ပုစိမန္တသဒ္ဓါဖြင့် ပြသည်။

ဥပကာရပဟုလတံ။

။ ဝေရဉ္စာကို မှီနေခြင်းသည် မြို့နေသူ လူတို့အား ကျေးဇူး များ၏။ မြို့ပြင်ပ သစ်ပင်အောက်၌ နေတော်မူခြင်းသည် လူအများမှ ကင်းဆိတ်သော ကြောင့် နတ်တို့အား ကျေးဇူးများ၏။ မှန်၏။-နတ်မြဟူသို့သည် လူတို့မှ ကင်းဆိတ် သော အရပ်သို့သာ ချဉ်းကပ်လိုကြသည်။

ပုရိမေန၊ ကေပုဂ္ဂလောဘိက္ခဝေ ၊ ပေ ၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗဒ္ဓေါတိ- ဟူ၍၊ ဝစန
 တော-ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ယဒတ္ထိ-အကြင်အကျိုးငှါ၊ ဘဂဝါ-သည်၊
 ဥပ္ပန္နော - ဖြစ်တော်မူပြီ၊ တဒတ္ထပရိနိပ္ပါဒနံ - ထို အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းကို၊
 (ဒေသေတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ လောကေ - ၌၊ ကေပုဂ္ဂလော - တဆူတည်း
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော - ပွင့်တော်မူလသော်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ-
 လူအများ၏စီးပွားအလိုငှါ၊ ဗဟုဇနယုခါယ-လူအများ၏ချမ်းသာအလိုငှါ၊
 လောကာနကမ္မာယ - သတ္တလောကကို သနားစောင့်ရှောက် ချီးမြှော်တော်
 မူခြင်းငှါ၊ ဒေဝမနုဿာနံ-ကျွတ်ထိုက်ကြသူ နတ်လူတို့၏၊ အတ္ထာယ- ပရမတ္ထ
 နိဗ္ဗာန်အံကျိုးငှါ၊ ဟိတာယ-ဖိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း မဂ်အကျိုးငှါ၊ သုခါယ-ဖလ
 သမာပတ်ချမ်းသာအကျိုးငှါ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ပွင့်တော်မူ၏၊ ကေပုဂ္ဂလော- တဆူ
 တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ အရဟံ-ပူဇော်အထူးကိုခံတော်
 မူထိုက်သော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံသော
 တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရားတည်း။]

ပစ္ဆိမေန၊ ယတ္ထ - အကြင်အရပ်၌၊ ဥပ္ပန္နော - ဖြစ်တော်မူခဲ့ပြီ၊ တဒန္နရူပ
 ဝိဟာရံ - ထိုဖြစ်ရာအရပ်အားလျော်စွာ နေတော်မူခြင်းကို၊ (ဒေသေတိ)၊
 ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ-ခဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဌမံ - ရှေးဦးစွာ၊ လုမ္ဗိနီဝနေ-
 လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်၌၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဒုတိယံ - နှစ်ကြိမ်မြောက်၊ ဗောဓိ
 မဏ္ဍေ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ကြည်လင်ရာ

လောကေ ၊ ပေ ၊ အနုပလိတ္တတံ ။ ။ မြို့ကိုမှီခြင်းသည် လူ့လောက၌ ဖွားမြင်၍
 လူ့အာဓိသကို သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ကြီးမြင့်ရကြောင်းကိုပြ၏၊ မှန်၏-လူစင်စစ်ဖြစ်သော
 ကြောင့်သာ လူတို့နေရာမြို့ရွာကို မှီနေသည်၊ ဤစကားဖြင့် တန်ခိုးကြီးမားသော်လည်း
 ဘုရားရှင်ကို နတ်ဟု မထင်မှားနှင့် ဟု တားမြစ်သည်၊ တောသစ်ပင်အောက်၌ နေတော်
 မူသဖြင့် “ ရေ၌ ဖြစ်သော ကြာပန်းသည် ရေနှင့်မလိမ်းကုံသကဲ့သို့၊ လူ၌မွေးဖွားသော်
 လည်း လူတို့နှင့် မရောနှော မလိမ်းကုံ” ဟု ပြသည်။

ကေပုဂ္ဂလော ၊ ပေ ၊ နိပ္ပါဒနံ ။ ။ ဤ ပါဠိတော်သည် ကေဂုံတ္တရ ပါဠိတည်း၊
 ထိုပါဠိတော်၌ “ ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတပါး ထင်ရှားပေါ်လာလျှင် အများ၏ အတ္တ ဟိတ သုခ
 အကျိုးငှါ ပေါ်ပေါက်လာ၏ ” ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဝေရဋ္ဌာသဒ္ဓါဖြင့် “ ထို မူလ
 ရည်ရွယ်ချင်း ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကိစ္စကို ပြီးပြေအောင် နေတော်မူခြင်း” ဟု ပြ၏။ [ပါဠိ
 တော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုပါဠိ၏ အဋ္ဌကထာမှယူ။] နဋ္ဌေပုရိမန္တသဒ္ဓါဖြင့်ကား
 “ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်ဟူသော တော၌ ဖွားမြင်ခဲ့၍ ဗောဓိပင်ဟူသော တော၌ ဘုရားဖြစ်ခဲ့
 သည်အားလျော်စွာ တောသစ်ပင်အောက်မှာပင် နေတော်မူခြင်းကို” ပြ၏။

ဗောဓိပင် အရပ်၌၊ ဥပ္ပန္နော၊ ဣတိ - ဤသို့၊ လောကီယ လောကုတ္တရာယ-
 လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော၊ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝနေယေဝ-
 တော၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ အဿ - ထို
 မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝနေယဝ-တော၌သာလျှင်၊ ဝိဟာရံ - သီတင်းသုံးတော်
 မူခြင်းကို၊ ဒဿေတိ၊ ဣတိဝေမာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊
 ဣတ္ထ-ဤဝေရဉ္စာယံဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေဟူသောပင်၌၊ အတ္ထယောဇ
 နာ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏။

မဟတာ ဘိက္ခုသံဃန သဒ္ဓိံ တိ ဣတ္ထ-ဤပါဠိ၌၊ မဟတာတိ-ကား၊ ဂုဏ
 မဟတ္တေနဝိ - ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ -
 မြတ်သော၊ သင်္ချာမဟတ္တေနဝိ-အရေအတွက်အားဖြင့် များသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ-များသော၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော ဘိက္ခုသံဃော-ထိုရဟန်း
 အပေါင်းသည်၊ ဂုဏေဟိဝိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း၊ မဟာ-မြတ်သည်၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ (ကဿာ-နည်း၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊
 ယော - အကြင်ရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆိမကော - ဂုဏ်အားဖြင့် နောက်ဆုံးသည်၊
 ဟောတိ၊ သော - သည်၊ သောတာပန္နော - သောတာပန်တည်း၊ (တသ္မာ-
 ထိုကြောင့်တည်း၊) သင်္ချာယဝိ-အရေအတွက်အားဖြင့်လည်း မဟာ-များသည်၊
 အဟောသိ၊ (ကဿ)၊ ပဉ္စသတသင်္ချတ္တာ - ဝါးရာအရေအတွက် ရှိသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဝေမာဒိနာ၊ ပေ၊ အတ္ထယောဇနာ ။ ။ အာဒိသဒ္ဓေန ဝေရဉ္စာကိတ္တနတော
 ရူပကာယဿအနုဂ္ဂဏနံ (ဝေရဉ္စာကိုဦး၍ ပစ္စည်း ၄ပါးကိုခံယူသုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်
 ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယတော်ကို ချီးမြှောက်ကြောင်း) ဒဿေတိ၊ နဋ္ဌေရူပစိမန္တကိတ္တန
 တော ဓမ္မကာယဿ (ဆိတ်ငြိမ်သော တော၌နေခြင်းကား သမာပတ် ဝင်စားခြင်း၊
 ရဟန်းတို့အား တရားတော်မေးမြန်းခွင့် ရစေခြင်းကြောင့် တရားတော် ချီးမြှောက်ရာ
 ရောက်၏၊) ဤသို့ စသည်ဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဝေရဉ္စာယံ
 ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေပုပ္ဖံတို့၌ ယှဉ်စေခြင်းသည် (ယှဉ်ကပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြရခြင်း
 သည်) အတ္ထယောဇနာ မည်၏။ [အတ္ထဿ - ရသင့်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို +
 ယောဇနာ- (ဝေရဉ္စာယံ နဋ္ဌေရူပစိမန္တမူလေ သဒ္ဓါတို့၌) ယှဉ်စေခြင်း၊ ယှဉ်ကပ်၍
 ပြခြင်းတည်း၊ အတ္ထယောဇနာ-ခြင်း။]

မဟတာတိ ။ ။ ဂုဏမဟာတ္တေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါ၏ ဥက္ကမတ္ထ (အမြတ်အနက်)ကို
 ပြ၏၊ “မဟတာ-မြတ်သော” ဟု ပေး၊ သင်္ချာမဟတ္တေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါ၏ ဗဟုတ္ထ
 (အများဟူသော အနက်)ကို ပြ၏၊ “မဟတာ-များသော” ဟု ပေး။

ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏ သံဃေန - အပေါင်းနှင့်၊ ဘိက္ခုသံဃေန - ရဟန်း အပေါင်းနှင့်၊ ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသင်္ခါတ သင်္ခါတေန - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှ သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်အားဖြင့် ပေါင်းစပ်အပ်သော၊ သမဏ ဂဏေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကားအနက်။

ဘိက္ခုနံ၊ ပေ၊ သမဏဂဏေန။ ။ “ဘိက္ခုနံ + သံဃေန - ဘိက္ခုသံဃေန” သည် ဝါကျဝတ္ထိကန္တနည်းဖြင့် ပြီးစလွယ်ပြုသော လဟုကနည်း ဝစနတ္ထတည်း၊ ဘိက္ခုနံ + သံဃော - ဘိက္ခုသံဃော” ဟု ပဒါဝတ္ထိကန္တ ဂရုကနည်း ပြုစေလိုသည်။ အချို့က “ဘိက္ခုနံ + သံဃော” ကို အဘေဒ ဘေဒုပစာရ ဗျ ကြံကြ၏။ အဘေဒ ဘေဒုပစာ မှန်သမျှလည်း “ဘိက္ခုဇေ သံဃော” ဟု ကမ္မဓာရ်ပြုမှ ဝိပြိုဟ်စစ် ဖြစ်သည်ဟု ယူကြ သတတ်၊ “ဘိက္ခုနံ သံဃေန” ဟု ဘိက္ခုနံအရ အစိတ်အစိတ် ရဟန်းများရ၍ + သံဃေန အရ အပေါင်းရသဖြင့် အဝယဝိ + အဝယဝသမ္ဗန် ဖြစ်ပါလျက် အဘေဒ ဘေဒုပစာ ကြံခြင်းကစ၍ ရိုးရာမကြချေ။

ဒိဋ္ဌိစ သီလာနိစ ဒိဋ္ဌိသီလံ၊ (သီလပညာဏံကဲ့သို့ သမာဟာရဗွန်) သမာနဿ - တူသော ဒိဋ္ဌိသီလ၏ + ဘာဝေါ , သာမညံ၊ ဘိက္ခုနံသည် ပုထုဇဉ် အရိယာရဟန်း အားလုံးကို ဟောနိုင်သော်လည်း “ယော ပစ္ဆိမကော, သော သောတာပန္နော” ဟု ဆိုသောကြောင့် အရိယာရဟန်းများကိုသာယူ၊ ထို အရိယာရဟန်းတို့ ဒိဋ္ဌိသီလအချင်း ချင်း သမာနဖြစ်ဘို့အကြောင်း (ဘာဝအနက်) ကား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သော ဒိဋ္ဌိ၏ အရိယနိယာနိကဂုဏ်နှင့် သမ္မာဝါစာ ကမ္မန္တ အာဇီဝဟူသောသီလ၏ မကျိုး မပေါက် မိပြောက် မကျားခြင်းဂုဏ်တည်း။

ဒိဋ္ဌိသီလဿ + သာမညံ - ဒိဋ္ဌိသီလသာမညံ၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညံ ဣတိ သင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိ သီလသာမညသင်္ခါတော - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သောဂုဏ်၊ လောက၌ သဘောချင်းတူမှ ပေါင်းစပ်၍ဖြစ်၏။ အရိယာဘိက္ခုတို့လည်း ဒိဋ္ဌိသီလ အားဖြင့် သဘောချင်းတူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသင်္ခါတေန + သံဃာ တော , ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတ သံဃာတော - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှသည်၏အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သောဂုဏ်အားဖြင့် ပေါင်းစပ်သောအပေါင်း။ [တချို့နေရာ၌ “သင်္ခါတ” မပါဘဲ “ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတေန” ဟုသာ ရှိ၏။ ဤကား သာရတ္ထမှပင် “ဧဝံ ဝုတ္တံယ ဒိဋ္ဌိယာ ဧဝံ ဝုတ္တံနဉ္စ သီလာနံ သမညသင်္ခါတေန သံဃာတော သံဃဒ္ဓိတော သမေတော” ဟု သင်္ခါတသဒ္ဓါပါလျက် ရှိသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာ၌ “ဒိဋ္ဌိယာ သီလာနံ” ပုဒ်တို့ကိုထောက်၍ “ဒိဋ္ဌိသီလဿ + သာမညံ” ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်၎င်း, သာမည သင်္ခါတေနကို ထောက်၍ သံဃာတောနှင့် ဝိသေသနတ္ထ တိတိယာ တပျူရိသ်၎င်း တွဲစပ်သည် “သံဃဒ္ဓိတော - ပေါင်းစပ်အပ်၏။ သမေတော - တကွဖြစ်စေအပ်၏” ကို ထောက်၍ သံဃောကိုလည်း “သံဟညဥတ (ပေါင်းစပ်အပ်၏) ဣတိ သံဃော” ဟု ပြု၊ သံဟနာညာယဝါ ရောစောသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ “သမဏဂဏေန” သည် ဘိက္ခုသံဃေန၏ ဟောနက်ပြ အဘိဓမ္မယုတ္တတည်း။

သဒ္ဓိန္ဒြိယ-ကား၊ ကေတော-တပေါင်းတည်း၊ ဝါ-အတူတကွ၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိတိ-ကား၊ စေတသံ - ဤ ရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ - ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တာနိ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့သည်၊) ပဉ္စမတ္တာနိ- ပဉ္စမတ္တတို့မည်၏၊ ပမာဏံ- အတိုင်းအရှည်ကို၊ မတ္တာတိ- မတ္တာ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပမာဏကို မတ္တ ဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဘောဇနေ မတ္တညူတိ - ၍၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ ဘောဇနေ-ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနာတိ- သိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော - အနက်သည်၊ ဟောတိ ယထာ- သို့၊ ဧဝံ - ဤ အတူ၊ ဣဓာပိ- ဤ ပဉ္စမတ္ထေဟိဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ- ထို ရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ - ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ (ပမာဏံ)-အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။

ဘိက္ခုနီ-တို့၏၊ သတာနိ-အရာတို့တည်း၊ ဘိက္ခုသတာနိ-ရဟန်းအရာတို့၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ - ငါးလီ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ထိုရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ)၊ စေတန - ဤ ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ (ဒသိတံ၌စပ်)၊ မဟတာ ဘိက္ခုသံပေနသဒ္ဓိန္ဒြိယ-ဟူ၍၊ ယံ-

မတ္တာတိပမာဏံ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။ပမာဏံသာရိယေမတ္တာ-စသောအဘိဓာန်လာ ဣတ္ထိလိန် မတ္တာသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ “မတ္တာတိ ပမာဏံ ဝုစ္စတိ” ဟု မိန့်သည်။ “ တသ္မာ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗောဖြင့် ထိုပမာဏအနက်ကို ယူရခြင်း၏ အကျိုးလေကို ပြသည်။ ထိုတွင် “ယထာ၊ ပေ၊ ဟောတိ” သည် ဥပမာနဝါကျ။ “ ဧဝံ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ကား ဥပမေယျဝါကျ။ “ တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ၊ ပေ၊ ပမာဏံဖြင့် “ပဉ္စ မတ္တာ စေတသံတိ ပဉ္စမတ္တာနိ” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဉ္စ+မတ္တာ၏ နောက်၌ “ ပဉ္စ+ ပမာဏံ ” ဟု ယခုစာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏။ ထိုပဉ္စနှင့် ပမာဏံသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ရှေ့ “ပဉ္စ+မတ္တာကို ထပ်၍ ဖွင့်သော ဝါကျသာ၊ ဝါကျဖြစ်လျှင်လည်း ပဉ္စကို ပဉ္စ ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သဖြင့် အကျိုး မထူးချေ၊ မတ္တာကိုသာ “ပမာဏံ” ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သင့်သည်။ ဤအဖွင့်မျိုးကို လဟုမတ္တာတယော ရသသာသုတ် အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ လဟု+မတ္တာ= ပမာဏံတိ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း “ပဉ္စ+မတ္တာ ပမာဏံတိ” ဟု မူလပါဠိဟောင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ပဉ္စနှင့် မတ္တာလည်း ဝစ်ချင်းမတူသော ဝိသေသန ဝိသေသျှ ဟု မှတ်။ [သီလက္ခန္ဓီကာ သစ်၌ကား “ပဉ္စ+မတ္တာ (နောက် ပဉ္စ-မပိ) ပမာဏာတိ မျာသော (ဝါကျ) ၊ နိကာရ လောပေါစေတ္တ နပုံသကလိဂ်တ္တာ” ဟုဖွင့်လေ၏။ “ပမာဏာနိ” ဆိုလိုလျက် နိကြေသည် ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ထိုအလို မတ္တာလည်း ဗဟုဝစ်ပင် ဆိုလို၏။ ထို ဝိကာသစ် စကား အားလုံးကို စဉ်းစားကြပါလေ။]

အကြင်စကားကို၊ ဝတ္ထု-ပြီး၊ ဣတ္ထိ-ဤစကား၌၊ မဟတော- မဟန္တဖြစ်သော၊ တဿ ဘိက္ခုသံဃဿ-ထိုရဟန်းအပေါင်း၏၊ သင်္ချာမဟတ္ထံ-အရေအတွက် အားဖြင့်များသည်၏အဖြစ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဒဿိတံ - ပြအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ (တနည်း) ပန-အဘို့တပါးကား၊ ပရတော- နောက်၌၊ အဿ-ထို ဘိက္ခုသံဃာ၏၊ နိရဗ္ဗဒေါ ဟိ သာရိပုတ္တံ ၊ ပေ၊ သောတာပန္နောတိ - ဟူသော၊ ဝစနေန - စကားတော်ဖြင့်၊ ဂုဏမဟတ္ထံ - ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အာဝိ-ထင်စွာ၊ ဘဝိဿတိ၊ [သာရိပုတ္တ-ရာ၊ ဘိက္ခုသံဃော- ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ နိရဗ္ဗဒေါ-ဒုဿီလဟူ၍၊ နိရာဒီနဝေါ-ဒုဿီလ ညစ်၊ အပြစ်မရှိ၊ အပဂတကာဠကော - ဒုဿီလ တည်းဟူသော ကင်းသော အမည်းအညစ် ရှိ၏၊ သုဒ္ဓေါ - စင်ကြယ်၏၊ သာရေ - သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူသော အနှစ်၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သာရိပုတ္တ-ရာ၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ - ဤ ငါးရာကုန်သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယော - အကြင် ရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆိမကော - ဂုဏ်အားဖြင့် နောက်ဆုံးသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သောတာပန္နော-သောတာပန်တည်း။]

အသောသိ ခေါ ဝေရဉ္စော မြာဟ္မဏောတိ ဣတ္ထိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အသောသိတိ-အသောသိ ဟူသည်ကား၊ သုဏိ-ကြားပြီး၊ ဥပလတိ-ရပြီး၊ သောတဒ္ဓါရသမ္ပတ္တဝစနနိဋ္ဌေါသာနုသာရေန-သောတဒ္ဓါရသို့ ရောက်လာ သော စကားသံကိုအစဉ်လိုက်သော မနောဒ္ဓါရဝိထိဖြင့်၊ အညာသိ - သိရပြီး၊ ခေါတိ- ခေါဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပဒပူရဏမတ္ထေ - ပုဒ်၏ ပြည့်ကြောင်းမျှ၌၊

အသောသိတိ၊ ပေ၊ အညာသိ။ ။ အသောသိ၌ အသဒ္ဓါသည် ပဋိသေခေ၊ ဆိဋ္ဌိ ဝိဘတ်သိ ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “သုဏိ” ဟု မူလသံဝဏ္ဏနာစွင့်၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် အသဒ္ဓါသည် အဇ္ဇတနီကြောင့်လာသော အာဂုံ (အ) တည်း၊ သိ၌လည်း သ အာဂုံ၊ ဤဝိဘတ်ဟု သိစေ၏၊ သုဏိ အရ “ကြားခြင်း” ဟူသည်လည်း ကြားကာမတ္ထ မဟုတ်၊ ထိုသတင်းကို အမှတ်တရ အဖြစ်ဖြင့် “ရခြင်း” ဟု ပြုလို၍ “ဥပလတိ” ဟု လောကဝေါဟာရအားဖြင့် အနုသံဝဏ္ဏနာဆင့်သည်၊ မြန်မာ၌လည်း “ဒီသတင်းကို ကြား+ရသည်” ဟု ရနှင့်တွဲ၍ သုံးလေ့ရှိသည်၊ ထိုရခြင်းဟူသည်လည်း သောတဒ္ဓါရိက ဝိထိနှင့် တဒနဝတ္ထက မနောဒ္ဓါရဝိထိဖြစ်ပြီးနောက်၊ ထိုဝိထိသို့ အစဉ်လိုက်သော သုဒ္ဓ မနောဒ္ဓါရဝိထိများဖြင့် သိခြင်းတည်း” ဟု ပြုလို၍ “သောတဒ္ဓါရပေ၊ အညာသိ” ဟု ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် ဒုတိယအနုသံဝဏ္ဏနာ ဆင့်သည်။

ပဒပူရဏမတ္ထေ။ ။ ပူရဏတိ အနေနာတိ ပူရဏံ၊ ပဒဿ - ပုဒ်၏ + ပူရဏံ- ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ဝါ - တန်ဆာဆင်သကဲ့သို့ ပြည့်ပြီး ဝေဆာကြောင်းတည်း၊ ပဒ ပူရဏံဝေ-ပုဒ်၏ ပြည့်ပြီးဝေဆာကြောင်းသည်ပင်၊ ပဒပူရဏမတ္ထံ-မည်၏၊ မတ္တသဒ္ဓါ

(ပဝတ္ထော- သော၊) နိပါတော- နိပါတ်တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ အဝဇာရဏာ
 ဣ-အဝဇာရဏအနက်၌(ပဝတ္ထော)နိပါတော၊ တတ္ထ-ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်၊
 အဝဇာရဏတ္ထေန-အဝဇာရဏအနက်ရှိသော ခေါ် သဒ္ဓါဖြင့်၊ အသောသိ
 ဧဝ - ကြားသိရသည်သာ၊ အသေ - ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ကောစိ - တစုံတခုသော၊
 သဝနန္တရာယော-ကြားသိရခြင်း၏ အန္တရာယ်သည်၊ န အဟောသိ-မရှိ၊ ဣတိ
 အယံ အတ္ထော-ဤအနက်ကို၊ ဣတိကိုပင် “အယံအတ္ထော” ဟုဖွင့်၊] ဖဋ္ဌဗ္ဗော-
 ၏၊ ပဒပူရဏေန ပန - ပဒပူရဏ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့်ကား၊ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ မတ္တ
 မေဝ- ရှေ့နောက်သဒ္ဓါတို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ်မျှကိုသာ၊
 (ဝေဒိတဗ္ဗိ-၏။)

သည် ဧဝအနက်ဟော၊ ထိုမတ္တဖြင့် ပဒပူရဏမှတစ်ပါး အခြား အနက်အထူးမရှိ ဟု
 ပြသည်။ ဆက်ဦးအံ- “ အသောသိ-ကြားသိရပြီ ” ဟု ဆိုသဖြင့် (အခြားအနက်ကို
 ပယ်ရှားနိုင်သော) အညတ္ထာပေါဟနနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ “သဗ္ဗဝါကျံ သာဝဇာရဏံ=
 ဝါကျတိုင်းမှာ ဧဝအနက် ပါနိုင်၏ ” ဟူသော ပရိဘာသာအားဖြင့်၎င်း၊ “ မကြား
 ရခြင်း - ကြားသိသို့ရန် အန္တရာယ်တစုံတရာရှိခြင်း ” ဟူသောအနက်ကို ကန့်ကွက်
 တားမြစ်နိုင်ရကား ခေါ်အတွက် အဝဇာရဏအနက်ကို ပြဘွယ်မလိုဟု ယူဆ၍ “ ပဒ
 ပူရဏမတ္ထေ ” ဟု မိန့်သည်။

အဝဇာရဏတ္ထေဝါ ။ ။ ဝါကျတိုင်း၌ အဝဇာရဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြနိုင်
 သော ပုဒ်ရှိလျှင် ထိုပုဒ်က အဝဇာရဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြမှ သာ၍ ထင်ရှားသော
 ကြောင့် “ အဝဇာရဏတ္ထေဝါ ” ဟု တနည်းဖွင့်ပြန်သည်။ [အဝဇာရဏတ္ထေတိ ပန
 ဣမိနာ “ အန္တောဂဓာဝဇာရဏေဝိ သဗ္ဗသ္မိ ” ဝါကျေ ဒိဋ္ဌတော (တိုက်ရိုက်အားဖြင့်)
 အဝဇာရဏတ္ထံ ခေါ်သဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ ” တိ ဒသေတိ-သာရတ္ထ။ [ဒိဋ္ဌတောနေရာ၌ “ ဣဋ္ဌ
 တော ” ဟု တွေ့ရ၏၊ အမ္ပဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်၌ “ နိတတ္ထတော ” ဟု ရှိ၏။]

တတ္ထ၊ ဝေ၊ မတ္တ ဗေဝ။ ။ ထို အဝဇာရဏတ္ထ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့် သိရသောအနက်များကို
 ပြလို၍ “ တတ္ထ အဝဇာရဏတ္ထေန အသောသိ ဧဝ (ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ)၊ နာယ ကောစိ
 သဝနန္တရာယော အဟောသိ (နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထ) ဣတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော ” ဟု
 မိန့်သည်။ “ အဝဇာရဏအနက်ရှိသော ခေါ်သဒ္ဓါက ထိုအနက်များကိုပြလျှင် ပဒပူရ
 ဏမျှဖြစ်သော ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိသနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်
 “ ပဒပူရဏေန ပန ” စသည်ကို မိန့်၊ ပဒပူရဏ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့်ကား ရှေ့နောက်သဒ္ဓါ (ပုဒ်)
 တို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟုလို။

၁၂၊ အံ- ခေါ်သဒ္ဓါမပါဘဲ “ အသောသိ... ဝေရဇ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ” ဟု ဆိုလိုက်
 လျှင် အသောသိပုဒ်နှင့် ဝေရဇ္ဇောပုဒ်တို့သည် ရွတ်ဆိုရာ၌ မချောမော မပြေပြစ်ကြ၊
 “ အသောသိခေါ် ” ဟု ခေါ်သဒ္ဓါပါခြင်းကြောင့်ကား အသောသိပုဒ်သည် ချောက်
 ကပ်ကပ် မဟုတ်တော့ဘဲ ဝေဝေဆာဆာနှင့် တန်ဆာဆင်ထား သကဲ့သို့ ပြည့်ဖြိုး၍

ဝေရဉ္ဇာယံ - ဝေရဉ္ဇာ မြို့၌၊ ဇာတော - မွေးဖွားသူတည်း၊ (ဝေရဉ္ဇော-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့၌မွေးဖွားသူ)၊ ဝေရဉ္ဇာယံ-၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သူတည်း၊ (ဝေရဉ္ဇော-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့၌ ဖြစ်သူ)) ဝါ - တနည်း၊ အဿ - ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဝေရဉ္ဇော-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့ ဟူသော၊ နိဝါသော-နေရာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော)
 ဝေရဉ္ဇော-ဝေရဉ္ဇမည်၏၊ ပန - ဆက်၊ မာတာပိတူဟိ - မိဘတို့သည်၊ ကတ
 နာမဝသေန- ပြုအပ်သော နာမည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အယံ-ဤ ပုဏ္ဏားကို၊
 ဥဒယောတိ - ဥဒယဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ပြာဟံ- မန္တန်ကို၊ ဝါ - ဝေဒကျမ်းစာကို၊

လာ၏၊ ရွတ်ဆိုသောအခါလည်း “အဿောသိခေါဝေရဉ္ဇော” ဟု ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့
 ညက်ညက်ညောညော ချောမောလာ၏၊ ထို့ကြောင့် အနက်ထူး မပြနိုင်သော်လည်း
 ပဒပုရဏခေါသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့နော်သဒ္ဒါတို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညော ချောမောခြင်းအကျိုးကို
 ရစေနိုင်သည်-ဟူလို။

သဘုရတ္ထ။ ။အဿောသိတိ ဟိ ပဒံ ခေါသဒ္ဒေ ဂဟိတေ တေန (ထို ခေါသဒ္ဒါ
 ကြောင့်) ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတ ဝိဘုသိတံဝိယ ဟောန္တံ ပုရိတံနာမဟောတိ၊ တေန စ ပုရိမ
 ပန္နိမပဒါနိ သိလိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ၊ သိလိဿန္တိတိ သိလိဋ္ဌာနိ၊ သိလိဋ္ဌာနံဘာဝေါ သိလိဋ္ဌ
 တာ၊ ဗျဉ္ဇနာနံ+သိလိဋ္ဌတာ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ (သဒ္ဒါပုဒ်တို့၏ညက်ညောကုန်သည်၏
 အဖြစ်) [ယောဇနာ၌ “ပဒ ဗျဉ္ဇနာနံ + သိလိဋ္ဌာ” ဟု တာ မပါဘဲ ဆဋ္ဌိသမာသ်
 တွဲ၏၊ “ပဒပုရဏေနပန” ၌ ပနကိုလည်း “ပဒ” ဟု ယူ၍ “ပဒ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ
 မတ္တမေထ” ဟု ပါ၌ရှိလေ၏၊ မကောင်းလှ။] ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာစေ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ
 မတ္တိ၊ မတ္တသဒ္ဒေါစေတ္ထ ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော (ဋီကာ)၊ တေနဿ အနတ္ထန္တရတံ
 (အနက်ထူး မရှိကြောင်းကို) ဒဿေတိ၊ ဧဝသဒ္ဒေန ပန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ ဧကန္တိ
 ကတံ=မတ္တမေဝ၌ ဧဝဖြင့်ကား ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ၏ ဧကန်၏အဖြစ်ကို (သဒ္ဒိဋ္ဌာနာဝ
 ဓာရဏကို) ပြ၏။

ဝေရဉ္ဇာယံ၊ ဝေ၊ ဝေရဉ္ဇော။ ။ဇာတ၊ အာဂတ၊ ဣဿရ၊ နိဝါသ အနက်တို့၌
 ဣပစ္စည်းသက်ဟု ရူပသိဒ္ဓိစသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့ဆိုကြ၏၊ ထိုအနက်များတွင် အာဂတ
 ဣဿရအနက် မရသင့်သောကြောင့် “ ဝေရဉ္ဇာယံ + ဇာတော၊ ဝေရဉ္ဇော ဝါ အဿ
 နိဝါသော” ဟုမိန့်သည်၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “ဝေရဉ္ဇာယံ+ဘဝေါ” ဟုလည်း တွေ့ရ၏၊
 ဘဝသဒ္ဒါသည် “သတ္တာ” ဟု ခေါ်သော ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း သာမညကို ဟောရကား
 ဇာတ (မွေးဖွားခြင်း) အနက်က သာ၍ သေချာသောကြောင့်၎င်း၊ “ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝါ
 အဝေါ” ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဒါလည်း မပါသောကြောင့်၎င်း၊ “ဝေရဉ္ဇာယံ ဘဝေါ”
 သည် နောက်မှ ထည့်ပါ၌ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ သို့သော် ဝဇီရပုဒ်၌ “ဘဝေါ ဝိဇ္ဇမာနော”
 ဟု ဖွင့်လျက်ရှိသေး၏၊ ယောဇနာ၌ကား “ဝေရဉ္ဇာယံ ဘဝေါ ဝေရဉ္ဇော၊ ဝေရဉ္ဇော ဝါ
 အဿ နိဝါသောတိပိ ပါဋ္ဌော” ဟု မူကွဲပြသည်၊ ထိုအလိုလည်း “ဇာ. တာ” ရှိလျှင်
 “ဘဝေါ” မရှိသင့် “ဘဝေါ” ရှိလျှင်လည်း “ဇာတော” မရှိသင့်၊ တမျိုးသာရှိသင့်၏
 ဟု သိသာပြန်၏။

အဏတိ-ရွတ်အံတတ်၏။ ဆုတိ၊ မြာဟ္မဏော-မည်၏။ မန္တေ - မန္တန်တို့ကို၊ သဗ္ဗယတိ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏။ ဆုတိအတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ဟိ-မှန်၏။ ဣဒမေဝ - ဤ မြာဟ္မံအဏတိဟူသောဝိပြုဟ်ဝါကျသည်သာ၊ ဇာတိမြာဟ္မဏာနံ-ဇာတ်အားဖြင့် မြာဟ္မဏဖြစ်သူတို့၏၊ နိရုတ္တိဝစနံ- ထုတ်ဘော်ပြောဆိုအပ်သော ဝိပြုဟ်ဝါကျတည်း။ [ယောဇနာ၌ “ဇာတိမြာဟ္မဏာနံ- တို့ကို၊ နိရုတ္တိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေးလေ၏။] ပန-ကား၊ အရိယာ-အရိယာ

မြာဟ္မံ၊ ပေ၊ သဗ္ဗယတိတိအတ္ထော။ ။ မြဟ္မံ၊ နော ဣဒံ မြာဟ္မံ၊ ဣဒံအနက် ဏပစ္စည်းသက်၍ “မြာ” ဟု ဖြစ်၏။ “ဝေဒကျမ်း (ဗေဒင်ကျမ်း) များသည် (ပုဏ္ဏားတို့ အယူအားဖြင့်) မြဟ္မာမင်း ပြုစုစီရင်အပ်သောကြောင့် မြဟ္မာ၏ ဥစ္စာတည်း” ဟု ဆိုလိုသတတ်။ [ဥပမာ- ဝိဋ္ဌကသုံးပုံသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။] အဏဇာတ်သည် သဒ္ဓ (အသံပြုခြင်း) အနက်ဟော ဟု ဇာတ်ကျမ်း၌ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် အဏတိကို သဗ္ဗယတိ ဟု ဇာတ်နက်ဖွင့်သည်။ [သံ+ အဓိပုဗ္ဗ ဣဇာတ်ဖြစ်၍ အဓိကို အဇ္ဈပြု၊ ဣကို အယပြုလျှင် “သဗ္ဗယတိ” ဟုသာ ပြီး၏။ သဗ္ဗာဟု ဒီဃမဂ္ဂိသင့်၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ကာရိတ်မပါသော ယုပစ္စည်းဖြင့် “အဓိယန=အဇ္ဈယန” ဟု ရသယဖြင့်ရှိ၏။ အဇ္ဈာယကော-စသည်၌ကား ဏျ၊ ပစ္စည်းကြောင့် ဒီဃမဂ္ဂိရသည်။]

မန္တေ။ ။ “မန္တ=ရုတ္တဘာသနေ” ဟု ဇာတ်ကျမ်းရှိသည့်အတိုင်း “မန္တိယန္တေ=လုံ့လိစ္စာ ဆိုအပ်ကုန်၏” ဟူသောဝစနတ္ထ အရ ဣရဝေဒ စသော ကျမ်းစာတို့ကို “မန္တ (မန္တန်)” ဟု ခေါ်၏။ [ဝေဒေါ မန္တော သုတိတ္ထိယံ- အဘိဓာန်။] ထိုဝေဒသည်လည်း မန္တဝေဒ၊ မြာဟ္မဝေဒ၊ ကပ္ပဝေဒအားဖြင့် သုံးပါးရှိ၏။ ထိုတွင် နောက် ၂ ပါးသည် ဣရဝေဒ စသော မန္တန်တို့ကို မှီရ၏။ ထို့ကြောင့် မန္တတို့သာ ပမာနဖြစ်ရကား ပမာနနည်းအားဖြင့် “မန္တေ” ဟု ဖွင့်သည်။ “မြာဟ္မဝေဒ၊ ကပ္ပဝေဒတို့ကိုလည်း သရဇ္ဈာယ်ကြ၏” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ အဋ္ဌကထာအလို “မြာဟ္မံ + အဏတိတိ မြာဟ္မဏော” ဟု ကိတန္တတပြုရိသ်တွဲရသော်လည်း သက္ကတအဘိဓာန်၌ “မြာဟ္မံ-ကို၊ ဝေတ္ထိ-တတ်သိ၏။ ဝါ၊ အဓိတေ - သရဇ္ဈာယ်၏” ဟု တဒ္ဓိတ်ဝိဂ္ဂဟပြု၍ မြာဟ္မဏော အဏ (ဏ) ပစ္စည်းသက်၏။ ပုရာဏောပုဒ်ကဲ့သို့ ဏ အနုဗန်လည်း မကြေရ။

ဣဒမေဝ၊ ပေ၊ နိရုတ္တိဝစနံ။ ။ ဣဒမေဝ၌ ဝေဖြင့် “မြဟ္မတော - မြဟ္မာမှ၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူတည်း။ ဝါ၊ မြဟ္မ၊ နော-၏+အပစ္စံ-သားတည်း” ဟူသော နိရုတ္တိများကို တားမြစ်သည်။ ပုဏ္ဏားတို့သည် ဝေဒမန္တန်တို့ကို ရွတ်အံကြ တတ်သိကြသောကြောင့် “မြာဟ္မံ + အဏတိ (ဝေတ္ထိ အဓိတေဝါ)” ဟူသော ဝိပြုဟ်သည်သာ အနက်မှန်အတိုင်း ထုတ်ဆိုအပ်သော ဝိပြုဟ်အစစ်တည်း။ “မြဟ္မတော + ဇာတော” စသော ဝိပြုဟ်တို့ကား ပုဏ္ဏားတို့က (မိမိတို့ကို အထင်ကြီးအောင်) ကြံဆောင် ပြုလုပ်အပ်သော ဝိပြုဟ်များဖြစ်သည်-ဟုလို၊ နိဟရိတွာ-အနက်မှန်ကို ထုတ်ဖော်၍+ဥတ္တိ-ဆိုကြောင်း ဝိပြုဟ်ဝါကျသည်၊ နိရုတ္တိ-မည်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ (အရိယာနံ - တို့၏) ဗာဟိတပါပတ္တာ - ဈောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မြာဟ္မဏာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ယဒတ္ထိ - အကြင်အနက်ကို၊ ဝါ - အကြင်အကြောင်း အရာကို၊ ဝေရဇ္ဇော - ဝေရဇ္ဇာ၌၌ မွေးဖွားသော၊ ဝါ - မြို့ဝေရဇ္ဇာ နေရာရှိသော၊ မြာဟ္မဏော-ဥဒယပုဏ္ဏားသည်၊ အသောသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုအနက်ကို၊ ဝါ- ကို၊ ပကာသေန္တော-ပြလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမောတိ အာဒိ-မော အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြီ။

တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ သမိတပါပတ္တာ - ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ - သမဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ-သာဂေကား၊ ဗာဟိတပါပေါတိ မြာဟ္မဏော၊ သမိတပါပတ္တာ သမဏော

အရိယာပန....ဝုစ္စန္တိ။ ။ဇာတိမြာဟ္မဏ-ဝိသုဒ္ဓိမြာဟ္မဏဟု မြာဟ္မဏ ၊ မျိုးတွင် ဝိသုဒ္ဓိမြာဟ္မဏတို့၏ နိရုတ္တိ (ဝစနတ္ထ) ကို ပြလို၍ “ အရိယာပန ” စသည်မိန့်၊ ဗာဟိတပါပတ္တာဖြင့် “ပါပေ-မကောင်းမှုတို့ကို+ဝါဟယန္တိ-ဈောစေတတ် (ဈောတတ်) ကုန်၏၊ ဣတိ၊ မြာဟ္မဏာ-တို့ မည်၏” ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုစေလိုသည်။ ဝဟဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဝကိုဗပြု၊ ဗာဟကိုနိရုတ္တိ နည်းအားဖြင့် မြာဟ္မပြု၊ ယုပစ္စည်းကို အနပြု၊ မြာ၌ ရအက္ခရာကြောင့် နကို ဏပြု၊ ဤအကြံသည်“ပါပဂေ အကုသလေ ဓမ္မေ ဝါဟေန္တိတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ....မြာဟ္မဏ မြာဟ္မဏာတွေဝ ပဋ္ဌမံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ ” ဟူသော် သုတ်ပါထေယျ-အဂ္ဂညသုတ်ပါဠိတော်နှင့် လျော်မည်ထင်သည်။

ဝါဒထ ဈါးမျိုး။ ။“ဗဟန္တိပါပေ ဗဟိကရောန္တိတိ မြာဟ္မဏာ နိရုတ္တိနယေန” ဟု သီလက္ခန္ဓ သာမညဇလသုတ် ဋီကာသစ် ဝိဂြိုဟ် ပြု၏၊ ဗဟဓာတ်၏ ဗဟိကရဏ အနက် မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်၊ ယောဇနာ၌ကား “ဗာဟိတပါပတ္တာ” အပြင် “ဗာဟိရပါပတ္တာတိဝိ အတ္ထိ” ဟု မူကွဲပြု၍ “အပ၌ ပြုအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ” ဟု အနက် ဖွင့်လေ၏၊ ဗာဟိတပါပတ္တာကို ကြည့်၍ “ ဗာဟိတော + အဏော ယေဟိတိ မြာဟ္မဏာ ” ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ် ပြုကြသေး၏၊ “ယေဟိ-အကြင်ရဟန္တာတို့သည်၊ အဏော-မကောင်းမှုကို၊ ဗာဟိတော-ဈောအပ်ပြီ” ဟု ပေး၊ ဤဝိဂြိုဟ်ကိုလည်း အဏသဒ္ဓါက မကောင်းမှု အနက်ဟော မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်သာ။

သမိတပါပတ္တာ သမဏော။ ။“သမိတပါပ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု ရှိသူ ” ဟူသည် မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသူ ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ပါပေ - မကောင်းမှုတို့ကို+သမေသိ(သမာပယီ) -ငြိမ်းစေပြီ၊ ဣတိ သမဏော”ဟု ပြု၊ သမဓာတ် ကာရိတ်ကြေ ယုပစ္စည်းကိုအနပြု၊ “သမ=သရမ”ဟု သတ္တတ၌ရပါသောကြောင့် နကို (ရဟာဒိတောဏ သုတ်ဖြင့်) ဏပြု၊ [“သမိတာတိ - သမာပိတာ (ငြိမ်းစေအပ် ကုန်) ” အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်။]

တိ ဝုစ္ဆတီတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ) - ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဝဝတာ) ဝုတ္တံ၊
 [ဗာဟိတပါပေါ- မျှောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိ၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊
 မြာဟူဏော - မြာဟူဏ မည်၏၊ သမိတပါပတ္တာ - ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော
 မကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။] စ-ဆက်
 ညးအံ့၊ ဘဝဝါ- သည်၊ အနုတ္တရေန - အတုမရှိ မြတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေန-
 အရိယာမဂ်ဖြင့်၊ သမိတပါပေါ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိတော်မူ၏၊
 တေန-ကြောင့်၊ သမဏောတိ- သမဏဟူသော၊ ယဒိဒိနာမံ-အကြင်အမည်
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ-ဤအမည်သည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ယထာဘူစွ
 ဝုဏာမိဂတံ- ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သောအမည်တည်း။

ခလူတိ-ခလုဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အနုဿဝနတ္ထေ-အဆင့်ဆင့် ကြားခြင်း
 အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော) နိပါတော၊ ဘောတိ - ဘောဟူသော သဒ္ဒါသည်။

ဝုတ္တံ ဧတံ။ ။ ဤ သာကေသည် “ ဗာဟိတပါပတ္တာ မြာဟူဏာတိ ဝုစ္ဆန္တိ ”
 ဟူသော သာဓုနှင့် “ သမိတပါပတ္တာ သမဏောတိ ဝုစ္ဆတိ ” ဟူသော သာဓု ၂ ရပ်လုံး၏
 သာကေတည်း၊ ထိုသာကေလည်း ဓမ္မပဒ်ဉ္စလာသော ဂါထာတမျိုးစီမှ ယူအပ်သော
 ပါဠိများတည်း၊ မှန်၏- “ ဗာဟိတပါပေါတိ မြာဟူဏော ” သည် ဥဂဂ (အညတရ
 မြာဟူဏ ပဗ္ဗဇိတဝတ္ထု) မှ ယူအပ်သော ပါဠိတည်း၊ “ သမိတပါပတ္တာ သမဏောတိ
 ဝုစ္ဆတိ ” ကား ၂၆၅ (တတ္ထကဝတ္ထု) မှ ယူအပ်သောပါဠိတည်း၊ [ထိုပါဠိ၌ “ သမိ
 တတ္ထာဟိ ပါပါနံ သမဏောတိ ပဝုစ္ဆတိ ” ကိုချိုး၍ ယူထားသည်။]

ဘဝဝါစ၊ ပေ၊ သမဏောတိ။ ။ “ မြတ်စွာဘုရား၏ သမဏဟူသော အမည်
 သည် အနုတ္တရအမည်တည်း ” ဟု ပြလို၍ “ ဘဝဝါစ ” စသောဝါကျကို ထပ်၍ဆက်ပြန်
 သည်၊ [ယောယော - အကြင်အကြင် ဂုဏ်သည်၊ ဘူတော - ထင်ရှားရှိ၏၊ တံတံ-
 ထိုထိုဂုဏ်သည်၊ ယထာဘူတံ-မည်၏၊ (အဗျယီတောသမာသံ ဖြစ်၍ နပုံလိန်)၊ ယထာ
 ဘူတမေဝ ယထာဘူစံ၊ သုတ္တန္တံ ဣပစ္စည်း၊ “ အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်
 (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဟုတ်မှန်သောဂုဏ် (သင်္ကေတတ္ထ)၊ သီလက္ခန္ဓာသိက္ခာသင်္ဂဏ်းကား “ ယထာ
 ဘူတံ ပဝတ္ထော ယထာဘူစံ ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ယထာဘူတံပုဒ်ရင်းကပင် “ အကြင်အကြင်
 ထင်ရှားရှိသောဂုဏ် ” ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ကာကို စဉ်းစား
 ပါ၊ ယထာဘူစံ + တံ + ဂုဏောစာတိ ယထာဘူစွဂုဏော၊ ယထာဘူစွဂုဏေန + အမိ
 ဂတံ ယထာဘူစွဂုဏာမိဂတံ။]

ခလူတိ၊ ပေ၊ နိပါတော။ ။ နိပါတ်ပုဒ်တို့သည် အနက်များစွာကို ဟောနိုင်
 ထွန်းပြနိုင်သော်လည်း “ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမော ” စသည်ဖြင့် ကြားသိအပ်
 သောအရာကို ပြသောကြောင့် ခလုသဒ္ဒါကို “ အနုဿဝနတ္ထနိပါတံ ” ဟု ဖွင့်သည်၊
 [အနု-အဆင့်ဆင့်၊ (ဝါ-တယောက်စကား တယောက်နား၊) + သဝနံ- ကြားသိ

မြာဟ္မဏဇာတိကာနံ- မြာဟ္မဏဇာတ် ရှိသူတို့၏၊ ဇာတိသမုဒါဂတံ - ဇာတ်အားဖြင့်လာသော၊ အာလပနမတ္တံ-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း စကားမျှသာတည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဘောဝါဒိနာမ၊ပေ၊သင်္ကဉ္စနောတိ-ဟူသော၊ ဧတံပိ - ဤစကားကိုလည်း၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ - ပြီ၊ [ယော - အကြင်သူသည်၊ သင်္ကဉ္စနော-ဖိစီးနှိပ်နယ်တတ်သော ရာဂအစရှိသော အနှောင့်အရှက်တို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊(ဧဝံသတိ-သော်၊)သော-ထိုသူသည်၊ ဘောဝါဒိနာမ - ဘောဘော ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊] ဂေါတမောတိ- ဂေါတမောဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊

ရခြင်း။] “ခလု- တဆင့်စကား ကြားသိရသည်ကား” ဟု ကြိယာနှင့်မတူဘဲ သီးခြားဖြစ်စေ၊ “ဝိဟရတိ ခလု- နေတော်မူသတတ်၊ အတ္တဂ္ဂတော ခလု- လှမ်းမိုး၍ တက်သတတ်” ဟု နောက်ကြိယာများနှင့် တွဲစပ်၍ဖြစ်စေ အလိုရှိသလို အနက်ပေးနိုင်၏။

ဘောတိ၊ပေ၊အာလပနမတ္တံ။ ။မြာဟ္မဏာနံ+ဇာတိ၊ မြာဟ္မဏဇာတ်-ပုန်ကားဇာတ်၊ မြာဟ္မဏဇာတ် + ဧတေသံတိ မြာဟ္မဏဇာတ်ကာ (ယောဇနာ)၊ သမုဒါဂတံ၌ သံ+ဥတ္ထိ အနက်ထူး မရှိကြ ဟု ပြလို၍ “ဇာတိသမုဒါဂတံတိ-ဇာတိယာ+အာဂတံ” ဟု သာရတ္ထဖွင့်၏၊ အာလပနမတ္တံ၌ မတ္တဖြင့် “ခေါ်ခြင်း (ခေါ်ရုံ) မှတပါး အခြားအနက်ထူး မရှိ” ဟု တားမြစ်သည်၊ “ဘော” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌လည်း ပုဂ္ဂလာလပန, တနည်း-သဇီဝါလပန (သက်ရှိပုဂ္ဂိုလ်ကိုခေါ်ခြင်း), နိဇ္ဇိဝါလပန- (သက်မဲ့အရာဝတ္ထုကိုခေါ်ခြင်း), ဓမ္မာလပန (“အစ္ဆရိယံဘော-အံ့ဘွယ်ကောင်းလေစွဟရိ” ကဲ့သို့ ဓမ္မသဘောကို ခေါ်ခြင်း), ဟု ခု နှစ်မျိုး ရှိ၏ ဟု သဒ္ဓါနိတိဆို၏၊ ဤနေရာ၌ကား သဇီဝ-သက်ရှိဖြစ်သောပုဏ္ဏားကို လာ၍ပြောသူက ခေါ်အပ်သော အာလုပ်တည်း။

ပုဂ္ဂလာလပနေစေဝ, ဓမ္မဿာလပနေပိစ၊
 နိဇ္ဇိဝါလပနေစာပိ, ဘောသဒ္ဓေါ တီသု ဒိဿတိ။

ဝုတ္တန္တိဗေတံ။ ။ ပိသဒ္ဓါသည် “ဝုတ္တံ ဟေတံ” ဟု ရှေ့နား၌ ဆိုအပ်ပြီးသော သာဓကကို ဆည်း၏-ဟု ကြိုသင့်၏၊ “ရှေ့သာဓကသာ မဟုတ်, ဤသာဓကကိုလည်း ဘုရားဟောတော်မူအပ်သည်” ဟူလို၊ ဆရာတို့ကား မြာဟ္မဏဇာတ်ရှိသူတို့၏ ဇာတိအာဂတအာလုပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ငါသာ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်, ဘုရားရှင်လည်း (ဓမ္မပဒ၌) ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဟု သမုစ္စည်း တမျိုးကြံ၍ “ဘဂဝတာပိ” ဟု ထည့်ကြသည်၊ [“ဘောဇ္ဇတိ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဘောဝါဒိ” ဟု ဤကာရန္တဖြစ်သော်လည်း ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှါ “ဘောဝါဒိနာမ” ဟု ရသံသုတ်၌ ပုံစံထုတ်၏။]

သင်္ကဉ္စနော။ ။ “ကိစိ (ကိဉ္စ) -အဘိမဒ္ဓနေ (စု)” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ရာဂါဒယော ဟိ သတ္တေ ကိဉ္စေန္တိ မဒ္ဓန္တိ ပလိမုန္ဓေန္တိ- (ကောက်စပါး နယ်သကဲ့သို့) ဖိစီးနင်းနယ်တတ် ကုန်၏၊ ဇုတိ ကိဉ္စနောတိ ဝုစ္စန္တိ၊ သဟ ကိဉ္စနေဟိ ယော ဝတ္တတိတိ သင်္ကဉ္စနော-ဖိစီးနှိပ်နယ်တတ်သော ရာဂစသော အနှောင့်အရှက်တို့နှင့်တကွဖြစ်သူ။

ဂေါတ္ထဝသေန-အန္တယ်၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပရိကိတ္တေတိ-ပြောဆို၏၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ သမဏော ခလု ဘောဂေါတမောတိ ဣတ္ထ-ဤပါဌ်၌၊ ဘော-အရှင်၊
ဂေါတမ ဂေါတ္ထော - ဂေါတမအန္တယ် ရှိသော၊ သမဏော - ရဟန်းသည်၊
ဝိဟရတိကိရ-နေသတတ်၊ ဣတိ ဝေ-သို့၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပန-ကား၊ သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ - ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဥစ္စာ
ကုလ ပရိဒီပနံ-မြင့်မြတ်သောအမျိုးကို ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ သကျကုလာ
ပဗ္ဗဇိတောတိ-ဤ သဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ-သဒ္ဓါဖြင့် ရဟန်း
ပြုခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ ကေနစိ - တစုံတခုသော၊ ပါရိ
ဇုညေန-ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းသည်၊ အနဘိဘူတော - မလွမ်းမိုးအပ်သည်။

ဂေါတ္ထဝသေန ။ ။ ဂေါသဒ္ဓါပဒေ+တမာတ်+တပစ္စည်း၊ ဂေါသဒ္ဓါသည်
အဘိဓာနနှင့် ဗုဒ္ဓိ (သဒ္ဓါနှင့် အသိဉာဏ်=စိတ်) ကို ဟော၏၊ ဝံ-သဒ္ဓါနှင့်အသိဉာဏ်
ကို+တာယတိ-စောင့်ရှောင့်တတ်၏၊ ဣတိ ဂေါတ္ထံ၊ ဤ “ ဂေါတ္ထ-အန္တယ် ” ဟူသည်
ထိုအမျိုး၏ ပဌမဆုံးယောကျာ်းမှစ၍ (ထိုအန္တယ် မတိမ်ကော မပျောက်ကွယ်သမျှ)
ထိုအမျိုးတွင် ပါဝင်သူ လူအများနှင့် ဆက်ဆံသော သာမည သဘောတမျိုးတည်း၊
ထိုအန္တယ် (သာမညသဘော) မပျောက်ကွယ်သေးသမျှ “ဂေါတ္ထ” ဟူသော သဒ္ဓါကို
၎င်း၊ ဂေါတမအန္တယ်ဟု အများအသိအမှတ်ပြုမှု (အသိဉာဏ်) ကို၎င်း၊ ထိုအန္တယ်က
မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက် ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်များ၌ သုဒ္ဓေါဒန
မင်းကြီးကို၎င်း၊ အရှင်အာနန္ဒာ ကို၎င်း၊ “ ဂေါတမ ” ဟု သုံးစွဲ၍ မိထွေးတော်ကို
“ဂေါတမီ” ဟု သုံးစွဲလေသည်။

သကျပုတ္တော....ပရိဒီပနံ။ ။ သကျဿ - သာကီဝင်မင်းဖြစ်သော သုဒ္ဓေါဒန
မဟာရာဇာ၏+ပုတ္တော - သားတည်း၊ သကျပုတ္တော - သား၊ ခတ္တိယဇာတ်၏ ပဌမ
မင်းသည် မဟာသမ္မတမင်းတည်း၊ သာကီဝင်မင်းမှ အခြားမင်းတို့သည် ခတ္တိယဇာတ်
နှင့် မြာယုဏှ စသော အခြားဇာတ်တို့၏ ပေါင်းဖော်ရာမှ ပေါက်ဖွားသော မင်းတို့
တည်း၊ သာကီဝင်မင်းတို့ကား ထိုသို့ အခြားဇာတ်နှင့် ရောစပ်ခြင်းမရှိ၊ ခတ္တိယအချင်း
ချင်းမှ ပေါက်ဖွားသောမင်းများဖြစ်၍ သာကီဝင်မင်းမျိုးကို “အသမ္ပန္န ခတ္တိယကုလ-
အခြားဇာတ်နှင့် မေထုန်အားဖြင့် ရောစပ်ခြင်းမရှိသော ခတ္တိယမျိုး” ဟု ခေါ်ကြသည်၊
ထိုသို့ ဇာတ်မပြားသောကြောင့်လည်း “ဥစ္စာကုလ-မြင့်မြတ်သောအမျိုး” ဟု သမုတ်
ကြလေသည်။ [ဥစ္စာသယန၌ကဲ့သို့ “ဥစ္စာ” သည် အာကာရန္တနိပါတ်။]

သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ....ဝုတ္တိတောတိ။ ။ သဒ္ဓါယဇေ+ပဗ္ဗဇိတော- သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော၊
ဝေဖြင့် (ရဋ္ဌပါလသုတ်လာ) ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ ဘောဂ၊ ဉာတိ ပါရိဇုည ငှ ပါးကိုကန့်၊
ထိုငှပါးတွင် တစုံတခုသော ပါရိဇုည၏နှိပ်စက်မှုကြောင့် ရဟန်းပြုခဲ့သည်မဟုတ်၊ သဒ္ဓါ
သက်သက်ဖြင့် ရဟန်းပြုခဲ့သည်၊ ထို သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတအဖြစ်ကို ထင်ရှားစေလို၍ “ကေနစိ
ပါရိဇုညေန” စသည်မိန့်၊ ပြခဲ့သော ပါရိဇုည ငှ ပါးတွင် တစုံတခုမျှ မလွမ်းမိုးအပ်ဘဲ

(ဟုတွာ)၊ အပရိက္ခိဏံယေဝ - မကုန်ခန်းသည်သာဖြစ်သော၊ တံကုလံ - ထိုအမျိုးကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်းပြုသော၊ (“သမဏော-ရဟန်းတော်သည်” ဟု ပါဠိတော် လှမ်းစပ်။) ဣတိ - ဤ အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတော-ထို“သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော” ပုဒ်မှာ၊ ပရံ- နောက်ပုဒ် အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တတ္ထမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

တံ ခေါ ပနာတိ- တံ ခေါ ပန သဒ္ဓါသည်၊ ဣတ္ထန္တူတာချာနတ္ထေ - ဣတ္ထန္တူတာချာနအနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ တဿ ခေါပနဘောတောဂေါတမဿ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဣတိအတ္ထော-

၂၉ နှစ်အရွယ်တော်မှာ မကုန်ခန်းနိုင်သော ဥစ္စာတွေနှင့် ကြီးကျယ်သော ဆွေတော်မျိုးတော်များကို ခွဲခွါ၍ ရဟန်းပြုခဲ့သည်-ဟူလို၊ ပရိဇာနံ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပရိဇာနိ-ခြင်း၊ “ဇာဟာတိ နိ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စမကဏ္ဍ (၅၀) သုတ်ဖြင့်၊ “ဇာ-ဟာနိယံ”ဟူသော ဓာတ်နေောင် နိပစ္စည်းသက်၊ (ရူပသိဒ္ဓိအလို တိပစ္စည်းကို နိပြု၊) ပရိဇာနိယေဝ ပါရိဇုညံ။ [သကတ္ထံ၌ ဣပစ္စည်း၊ ဇာ၏ အာကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဥပြု၊ နိ၌ ဣဗေ၊ ဣကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ။]

ဝါဝန္တရ။ ။ ယောဇနာ၌ “ပရိဟာနိဝေ ပါရိဇုညံ၊ သကဒတ္ထ ဣပစ္စယော” ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် ဇာဓာတ်ကို သတိမထား၍ ဟာဓာတ် ကြံခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဟာကို ဖြေရပြီးမည်ဖြစ်၍ ဇာဓာတ်ရှိလျှင် ဇာဓာတ်က သာ၍ရှုပ်ပြီးလွယ်သည် မဟုတ်ပါလော့၊ သီလကွန်ဋီကာသစ်၌ကား “ပရိဇိယနံ ပရိဟာယနံ ပါရိဇုညံ” ဟု၎င်း၊ “ပရိဇိရတိဝါ ပရိဇိဇ္ဇော၊ တဿ ဘာဝေါ ပါရိဇုညံ” ဟု၎င်း ဇရဓာတ် ကြံလေသည်။

ဣတ္ထန္တူတာချာနတ္ထေ။ ။ အယံပကာရော-ဤသို့ ထူးခြားသော အပြားတည်း၊ ဣတ္ထံ - ပြား၊ ကိတ္ထိသဒ္ဓ၏ ရိုးရိုးအသံ၏ ဖြစ်ပုံမှ ထူးခြားသော ပြန့်နှံ့ကျော်စောခြင်း ဂုဏ်တည်း၊ ဣတ္ထံ - ဤ ထူးခြားသောဂုဏ်အပြားသို့ + ဘူတော (ပတ္တော) - ရောက်သည်တည်း၊ ဣတ္ထန္တူတာ-သည်၊ [ပြန့်နှံ့၍ တက်ခြင်းဟူသော ထူးခြားသောဂုဏ်သို့ ရောက်သော ကိတ္ထိသဒ္ဓသည် ဣတ္ထန္တူတမည်၏။] ထိုကိတ္ထိသဒ္ဓသည် “မည်သူ၏ ကိတ္ထိသဒ္ဓ” ဟု ဥစ္စာရှင်ကို မဖော်ပြလျှင် မထင်ရှားသောကြောင့် “တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ = ထိုအရှင်ဂေါတမ၏ + ကိတ္ထိသဒ္ဓ” ဟု ကိတ္ထိသဒ္ဓ၏ ဥစ္စာရှင်ကို ဖော်ပြရသည်။ ထို့ကြောင့် “ထိုအရှင်ဂေါတမ” ဟူသော အနက်သည် “ဣတ္ထန္တူတဿ-ကို + အာချာနံ-ထင်ရှားအောင် ပြောပြတတ် ထွန်းပြတတ်၏” အရ ဣတ္ထန္တူတာချာန မည်၏။ ထို ဣတ္ထန္တူတာချာနဖြစ်သော အရှင်ဂေါတမနှင့် ကိတ္ထိသဒ္ဓတို့၏ သာဓိ + သံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ပန်သည်လည်း ဌာနပစာရအားဖြင့် ဣတ္ထန္တူတာချာနပင် မည်၏။ ထို ဣတ္ထန္တူတာချာန သမ္ပန်ကို သဒ္ဓထုံးစံအရ ဒုတိယာဝိဘတ်က ဟောသောကြောင့် “ဣတ္ထန္တူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤထက် အကျယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ရှုပါ။

ဤကားအနက်၊ ကလျာဏောတိ - ကား၊ ကလျာဏဂုဏ သမန္နာဂတော - ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သေဋ္ဌော - မြတ်သော၊ ဣတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါတိ-ဟူသည်ကား၊ ကိတ္တိဝေ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသာတည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ ထုတိယောသော-

မှတ်ချက်။ ။ဤ အဋ္ဌကထာ၌ အတ္တ၊ဂ္ဂတောကို မဖွင့်သော်လည်း သာမညဇလ သုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “အတ္တ၊ဂ္ဂတောတိ - သဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္တရိတွာ ဥပ္ပ တော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ အဘိကို အနက်ရှိကြ၍ အဇ္ဈောတ္တရိတွာဟု ဖွင့်၏။ သဒ္ဓါ ကျမ်းတို့၌ကား “ဣတ္ထန္တူတာချာန အနက်ကို အဘိက ထွန်းပြသည်ဟု ဆို၍၊ အဘိ အတွက် အနက်ထူး မရှိ” ဟု ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ “သီလက္ခန္ဓ အဋ္ဌ ကထာ ဆရာသည် သဒ္ဓါအဆိုကိုမဖဲ့ဘဲ ဖွင့်သွားသည်” ဟု မှတ်သင့်၏။

ကလျာဏော ။ ။ “ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကလျာဏောကို အသတ္တိ၊ သို့မဟုတ် သမန္နာဂတတဒ္ဓိတ်ဟု ကြီးမှားတတ်၏။ ထိုအဖွင့် သည် တဒ္ဓိတ်ပြမဟုတ်။ “ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ”အရ ကျော်စောသံ၏အကြောင်း အရာက “အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”စသည်ဖြင့် ကောင်းသောကြောင့် ကိတ္တိသဒ္ဓါလည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် အကောင်း ဖြစ်ရတော့သည်- ဟု ပြသောအဖွင့်တည်း။ “သေဋ္ဌော”၌လည်း အနက်ကမြတ်သောကြောင့် ကိတ္တိသဒ္ဓါလည်း အမြတ်ဖြစ်ရတော့သည်-ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “ကလျာဏော-ကောင်းမြတ်သော” ဟုပေး။ [“ကလျာဏောတိ- ဘဒ္ဒကော၊ ကလျာဏဘာဝေါ စသေ ကလျာဏဂုဏ ဝိသယတာယာတိ အာဟ-ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတောတိ၊ ပေ၊ သေဋ္ဌောတိ ဧတ္ထာဝိ ဒေသဝနယော ”- သာရတ္ထ၊ ယောဇနာ၌ “ကလျာဏေန သမန္နာဂတော ကလျာ ဏော”ဟု တဒ္ဓိတ်ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ကိတ္တိဝေ။ ။ဝေဖြင့် ကိတ္တိမှတပါး အခြားသဒ္ဓါတမျိုးမရှိ - ဟု ကန့်၍ ကိတ္တိနှင့် သဒ္ဓါကို အရတူဟု သိစေ၏။ ကိတ္တိယတေ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ ကိတ္တိ၊ (ကိတ္တိ=သံသဒ္ဓ-ကောင်းစွာဆိုခြင်း၊ တိပစ္စည်း၊ တ တလုံးချေ၊) သဒ္ဓိယတေ-ပြော ဆိုအပ်၏။ ဣတိ သဒ္ဓေါ၊ ကိတ္တိဝေ သဒ္ဓေါ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-(ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ် သော)ဂုဏ်သတင်း။ [“ဝဏ္ဏောယေဝ ဟိ ကိတ္တေတဗ္ဗတော ကိတ္တိ၊ သဒ္ဓနိယတော သဒ္ဓေါတိစ ဝုစ္စတိ ”-သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ကိတ္တိသဒ္ဓေါတိ ကိတ္တိယေဝ”ကဲ့သို့ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ သမာသ်ပုင်ကို ယူ၍ ဖွင့်ရာ၌ “(သဒ္ဓါကဲ့သို့) ချန်ထားအပ်သောပုင်နှင့် (ကိတ္တိကဲ့သို့) ဖော်ထုတ်အပ် သောပုင်သည် အရတူ၏ ”ဟု သိစေ၏။ တရံတခါ၌မူ “ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ ” ကဲ့သို့ နောက်ပုင်၏ အနက်ထူးမရှိကြောင်းကိုလည်း သိစေ၏။

သမာသပဒေသေကဿ၊ အဝစနေန သေသတာ၊
တဿ ဉာပေတိ တုလျတ္တာ-နတ္ထဘာဝံစ ကေဒါ။

ချီးမွမ်းခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ကျော်စောသံတည်း။ ပန- အယူတပါးကား။
 ဣတိပိ သောဘဂဝါတိ အာဒီသု-ဣတိပိ သောဘဂဝါအစရှိသော ပါဠိရပ်
 တို့၌၊ တာဝ- ပဒတ္တမှ ရှေးဦးစွာ၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ယောဇနာ-
 ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်ခစခြင်းတည်း။ သေ- ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ-
 ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။ အရဟံ- အရဟံမည်တော်မူ၏။
 ဣတိပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။ ပေ။ ဣတိပိ၊ ဘဂဝါ-
 ဘဂဝါမည်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ယောဇနာ-တည်း။ ဣမိနာစ
 ဣမိနာစ ကာရဏေန-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။ (အရဟံ-
 အရဟံ မည်တော်မူ၏။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဝိနယဓရာနံ - ဝိနည်းမိရ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သုတ္တန္တနယ
 ကောသလ္လတ္ထံ-သုတ္တန်နည်း၌ ကျွမ်းကျင်သူတို့၏ အဖြေဟူသော ဉာဏ်အကျိုး
 ငှါငှင်း၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာရဓမ္မေ-ဝိနည်းအဖွင့်ကို အားထုတ်စအခါ၌ [အာရမ္မ
 သဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟော။] ဗုဒ္ဓဂုဏပဋိသံယုတ္တာယ- ဘုရားဂုဏ်တော်
 တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဓမ္မိယာ - တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ စိတ္တ
 သမ္ပဟံသနတ္တဉ္စ - စိတ်၏ ရှင်လန်းခြင်း အကျိုးငှါငှင်း၊ ဧတေသံ ပဒါနံ- ဤ
 အရဟံအစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ ဝိတ္ထာရနယေန - အကျယ်နည်းဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနံ-
 အဖွင့်ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ တသ္မာ-ထို ကြောင့်၊ (ဝိနည်းမိရ်တို့၏ သုတ္တန္တ
 နယကောလလ္လ အကျိုး၊ စိတ္တသမ္ပဟံသန အကျိုးငှါ အရဟံ အစရှိသော

ထုတိယောသောဝါ။ ။ ဤ၌ ကိတ္တိကို ထုတိ၊ သဒ္ဓေါကို ဘောသော ဟု ဖွင့်၏။
 ကိတ္တနံ-ကောင်းစွာဆိုခြင်း၊ ဝါ- ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကိတ္တိ- ခြင်း၊ သဒ္ဓိယတိတိ သဒ္ဓေါ-
 ပြောဆိုအပ်သော အသံ၊ ထိုအသံလည်း “သာမန် အသံမဟုတ်၊ ကျယ်စွာသော (ဝါ-
 ကျော်ကြားသော) အသံ” ဟု သင်စေလို၍ “ဇောသော” ဟု ဖွင့်သည်။ ကိတ္တိယာ-ချီးမွမ်း
 ခြင်းအားဖြင့် + ပဝတ္ထော-သော၊ သဒ္ဓေါ- ကျော်စောသံတည်း။ [ထဝနံ အဘိတ္ထဝနံ
 ထုတိ-ချီးမွမ်းခြင်း၊ ထုတိယာ ပဝတ္ထော ဘောသော ထုတိယောသော၊ -သာရတ္ထ။]

ဣမိနာစ၊ ပေ၊ ကာရဏေန။ ။ ဣတိပိ၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် (လက်ဖြင့် ထောက်ပြ
 သကဲ့သို့) အနီးဖြစ်သော ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိ၏။
 မှန်၏-အရဟံစသော ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏
 စိတ်၌ ဂုဏ်တော်များသည် ထင်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ထိုသို့ထင်ပေါ်လာလျှင် အနီးအနား၌
 ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဣတိကို “ဣမိနာ” ဟု အနီးဟော ဣမသဒ္ဓါဖြင့်
 ဖွင့်ပြသည်။ ဝိသဒ္ဓါကား ဂုဏ်တော် အများကို စုပေါင်းခြင်း သမ္ပိဏ္ဏန အနက်ရှိ၏။
 ထို့ကြောင့် ဂုဏ်တော်အများရအောင် “ဣမိနာစ ဣမိနာစ” ဟု စသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဝိစ္ဆာ
 ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်ပြလေသည်။

ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို အကျယ်ပြုမည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သောဘဝဝါ ဣတိဝိ အရဟန္တိအာဒိ-အစရှိသော၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ဝတ္ထံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ အာရကတ္တာ - ဝေးကွာတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အရိနံ-ရန်သူတို့၏၎င်း၊ ဝါ-တို့ကို၎င်း၊ အရာနံ-အကန့်ထောက်ဆန်တို့၏၎င်း၊ ဝါ-တို့ကို၎င်း၊ ဟတတ္တာ - သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပစ္စယာဒီနံ - ပစ္စည်း အစရှိသည် တို့အား၊ (အလမတ္ထ သမ္ပဒါနံ၊) အရဟတ္တာ-ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပါပကရဏေ- မကောင်းမှုကိုပြုခြင်း၌၊ ရဟာဘာဝါ-ဆိတ်ကွယ်ရာမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တာဝသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါစသောဂုဏ်တော်တို့မှ ရှေးဥျးစွာ၊ ဣတိ ဣမေဟိ ဇာရဏေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သောဘဝဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ အရဟန္တိ-အရဟံဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

[အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စသော ဟိတ်တို့ကို တခုပြီးတခုချဲ့လို၍ “ သောဟိ ” စသည်မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့ဥျးအံ့၊ သော-ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗကိလေသေဟိ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ၊ အာရကာ- ဝေးကွာတော်မူ၏၊ သုဝိဒူရ ဝိဒူရေ-အလွန်ဝေးသည်ဖြစ်၍ ဝေးသောအဝေး၌၊ ဝါ- အလွန် အလွန်အဝေး၌၊ ဌိတော-တည်တော်မူ၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) မဂ္ဂေန-မဂ်ဖြင့်၊ သဝါသနာနံ - ဝါသနာနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာနံ - ကိလေသာတို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ဝိဒ္ဓိသိတတ္တာ - ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ(တသ္မာ)အာရကတ္တာ-ဤသို့ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ

ဣဒါနိ၊ ဝေ၊ ကရိယာဒိ။ ။ ဣတိဝိ သောဘဝဝါ- စသောဂုဏ်တော်များသည် သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ လာသော ဂုဏ်တော်များတည်း၊ “ သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ၊ သုတ္တာနုရူပံ ပရိဒီပယန္တိ ” ဟု အောက်ဂန္ထာရမ္ဘ၌ ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုသုတ္တန်ပါဠိများ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၌ ဝိနည်းမိရိများ ကျွမ်းကျင်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်များ၏ ပုဒ်နက်ကို တတ်သိနားလည်သဖြင့် ဤဝိနည်း သင်သူတို့၏ စိတ်ကို ရှင်ဖျအားတက်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ ဂုဏ်တော်ပုဒ်များ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် ဣဒါနိစသည်ကို မိန့်။

အာရကာဟိ။ ။ သုမ္ဘု+ဝိဒူရော-သုဝိဒူရော (အလွန်ဝေးသည်၊) သုဝိဒူရေန+ဝိဒူရော-အလွန်ဝေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အမဲဝးကြီးဝေးသောအဝေးး သည့်ထက်ဝေးစရာ မရှိသော (အဝေးဆုံးဝေးသော) အဝေး-ဟူလို၊ “ ကိလေသာတို့မှ ဝေးခြင်း ” ဟူရာ၌ “ အရပ်ဒေသအားဖြင့် အဝေး မဟုတ်၊ အကြွင်းမဲ့ ပယ်ထားသဖြင့် ဝေးသောအဝေး ” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ မဂ္ဂေန ကိလေသာနံ ဝိဒ္ဓိသိတတ္တာ ” ဟု မိန့်။

တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အရဟံ-အရဟံမည်တော်မူ၏။ [တသ္မာနောက် ဟိတ်ရှိလျှင် တသ္မာနှင့် ထိုဟိတ်ကို အနက်တူ ပေးရိုး။]

စ-အဘိတပါးကား၊ (တနည်း) စ-အာရကတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ် ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ အရိနိဟတတ္တာဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရ ကို ဆိုဥပဒေ၊ အနေန - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေကိလေသာရယော - ထို ကိလေသာ ရန်သူတို့ကို၊ မဒဂ္ဂန-မဂ်ဖြင့်၊ ဟတာ - သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ အရိနိ-

သဝါသနာနံ။ ။အခြားရဟန္တာများလည်း ကိလေသာတို့ကို မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “အရဟံ” မည်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဘွယ် ရှိ၍ “သဝါသနာနံ” ဟု မိန့်၊ အခြားရဟန္တာများ၏ ကိလေသာကိုပယ်ရာ၌ ဝါသနာ ကျန်ရစ်သေးသောကြောင့် “အလွန်အလွန် ဝေးသည်” ဟု မဆိုသာ၊ ဘုရားရှင်ကား ဝါသနာ မကျန်အောင် ပယ်တော် မူသောကြောင့် “အလွန်အလွန် ဝေးသည်” ဟု ဆိုထိုက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အရဟံ (ကိလေသာတို့မှဝေးတော်မူခြင်း) ဂုဏ်သည် အခြားရဟန္တာတို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဂုဏ်တော်တပါး ဖြစ်ရလေသည်။

ဝါသနာ။ ။ဝါသိယတေ-ခန္ဓာအစဉ်၌ စွဲကပ်တည်နေစေအပ်၊ ဝါ-ထုံထားအပ် ၏၊ ဣတိ၊ ဝါသနာ-မည်၏၊ [ဝါသနာနာမ ကိလေသာသတ္တိ။] ကိလေသာကုန်သွား သော်လည်း ထို အထုံဝါသနာဟူသော ကိလေသာသတ္တိသည် ရဟန္တာများသန္တာန်၌ ကျန်ရစ်၏၊ ထို အထုံဝါသနာကျန်ရစ်သေးသောကြောင့်ပင် တချို့ရဟန္တာများ၏ ကိုယ် အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာသည် ရဟန္တာ မဖြစ်မီကကဲ့သို့ ဖြစ်နေတတ်သေး၏၊ မှန်၏- အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆထေရ်သည် ရှေးဘဝများ၌ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏၊ ထို ရှင်ဘုရင်ဘဝ များစွာတုန်းက မာန၏ သတ္တိဟူသော အလေ့အလာ ဝါသနာသည် ဘဝများစွာ ခန္ဓာ အစဉ်၌ စွဲကပ်လျက် ထုံလျက်ပါနေရကား ရဟန္တာ-ဖြစ်သောအခါလည်း ထိုဝါသနာ မပျောက်ဘဲ လူတဘက်သားကို “ဝသလ=အကောင်” ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိသတော်။

ပုဒ်ပြီးပုံ။ ။ဤနည်းအရ ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်ကို “အာရကာ” ဂုဏ်တော်ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် အာကို အ (ကာ၌ အာကိုလည်း အ) ကကို ဟ- နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၍ “အရဟံ” ဟု ပြီးရသတော်၊ အာရကာပုဒ်ကား နိပါတ်ဖြစ်၍ ဝိပြိုဟ်မလုပ်ရ။ [အာရကာတိစေတ္တ အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကကာရဿစ ဟကာရံ သာနုဿရံ (သ + အနုဿရံ သနိဂ္ဂဟိတ်) ကတ္တာ နိရုတ္တိနယေန (ဝဏ္ဏပိကာရ၊ ဝဏ္ဏာဝမနိရုတ္တိ နည်းဖြင့်) အရဟန္တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သာရတ္ထ။] “အရဟံ- ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ အလွန်အလွန် ဝေးကွာတော်မူပါပေ၏” ဟု ပေး။

တေစာနန...အရဟံ။ ။ကိလေသာတို့သည် အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သောကြောင့် အတွင်းရန်သူများတည်း၊ “အရယော- ကိလေသာရန်သူတို့ကို + အဟနိ- သတ်ဖြတ် တော်မူပြီ၊ ဣတိ (အရိသဒ္ဓူပပဒ ဟနဓာတ်, ကွိပစ္စည်းဖြင့် “အရိဟံ” ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရိ၌ ဣကို အ, နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၍) အရဟံ ဟု ဖြစ်သည်။ [“အရိနိ

ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဣတိ(တသ္မာ)ဟတတ္ထာပိ-ဤသို့ ဆတ်အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-၏။

စ-ကား၊ (တနည်း) စ - အရိန်ဟတတ္ထာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ အရာနံ ဟတတ္ထာဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥျားအံ့၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာမယနာတိ-အဝိဇ္ဇာတဏှာ အတိပြီးသော ပုံတောင်းချက်မလည်း ရှိထသော၊ ပုညာဒိ အဘိသင်္ခါရာရံ - ပုညာပုည၊ အာနေဉ္စ ဟူသော အဘိသင်္ခါရထေဝံဆန်လည်းရှိထသော၊ ဇရာမရဏနေမိ-ဇရာမရဏ ဟူသော အကွပ်ကကုလည်း ရှိထသော၊ အာသဝ သမုဒယ မယေန-အဝိဇ္ဇာ စသည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အာသဝ အတိပြီးသော၊ အက္ခေန - ဝင်ရိုးဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇိတွာ-လျှိုထိုး၍၊ တိဘဝရထေ- ကာမရူပ၊ အရူပ ဟု၊ ဘဝ ၃ ပါး၊ ဝဋ် ရထား၍၊ သမာယောဇိတံ-အညီအမျှ၊ အစမ္မ စ၍ ယှဉ်တပ်အပ်သော၊ ဝါ- အလုံးစုံ အကုန်အစင် အစမ္မစ၍ ယှဉ်တပ်အပ်သော၊ အနာဒိကာလ ပဝတ္ထိ- အစမရှိသော ကာလ၌ ဖြစ်ခဲ့သော၊ ယံတေ သံသာရစက္ကံ - အကြင် သံသရာ စက်ဘီးသည်(အတ္ထိ)၊ တဿ-ထိုသံသရာစက်ဘီး၏၊ (အရာ၌ စပ်)အနေန-

ဟတတ္ထာ အရိဟာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိရုတ္တိနယေန အရဟန္တိ ဝုတ္တံ"-သာရတ္ထ။] “အရဟံ-ဟိလေသာမာရံ၊ သူပုန်ရန်တို့ကို တွန်းလှန် သတ်ဖြတ်တော်မူနိုင် ပါပေ၏”ဟု ပေး။

အရိန် ဟတတ္ထာ။ ။ အရိန်သည် ဟတတ္ထာဝယ် ထွဉ်စပ်ရသော ထွ သမ္ဗန်၊ ဟတ ကား “ဟတာနံ + ဘာဝေါ”ဟု ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြုရာ၌ ဘာဝေါကိုစပ်ရသော ဘာဝသမ္ဗန်၊ “ဘာဝသမ္ဗန်၊ ထွ သမ္ဗန်၊ လာဟန် လိန်ဝစ်တူ”နှင့်အညီ အရိန်နှင့် လိန်ဝစ်တူအောင် “ဟတာနံ+ဘာဝေါ-ဟတတ္တံ” ဟု ပြုရသည်။ “ဘာဝရွေပုဒ်၊ လာသဉ်ပုဒ်၊ မယုတ် အရတူ” နှင့်အညီ ဘာဝရွေက ဟတပုဒ်နှင့်စပ်လာသော အရိန်ပုဒ်တို့သည် အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဟညိ-သု-ဗျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဟတာ”ဟု အရိန်နှင့်အရတူအောင် ကမ္မသာဓိ ဗဟုဝစ်ပြု၍အတိုင်း နိဿယအနက်ပေးသည်။ “ဟတတ္ထာ-သတ်ဖြတ်တတ် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ကတ္တားအနက်ပေးသည်ကို စဉ်းစားကြပါလေ၊ အရာနံ ဟတတ္ထာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါအစွဉ်၌ ထပ်၍ ပြဉ္စားမည်။]

ယဉ္ဇေတံ၊ ပေ၊ ဟတတ္ထာပိ။ ။ ဟတတ္ထာ၌ ဝိဖြင့် “အရိန် ဟတတ္ထာ” ဟူသော ရှေ့ဟိတ်ကိုပေးပြီး၊ ဤနည်း၌ “အရသဒ္ဓါပဒ ဟနဓာတ် တို့ပစ္စည်းဖြင့် အရဟံ”ပြီး၏။ “အရေ- အကန်ထေဝံဆန်တို့ကို + ဟနိ-ချိုးဖျက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ အရဟံ”ဟု ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု။

ယဉ္ဇေတံ .... သံသာရစက္ကံ။ ။ [အဝိဇ္ဇာစသော တရားများကို ရထာ်း၏စက်ဘီး ပုံသဏ္ဍာန်လုပ်၍ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော စကားတည်း။] ရထာ်း၏ ဘီး၌ပုံတောင်း (ချက်မ) အကန့် (ထောက်ဆန်) အကွပ် (တကူ) ၃ ဌာနရှိ၏။ ထိုတွင် စက်ဘီး၌ ပုံဒတောင်း (ပဒေါင်း) သည် ပဋ္ဌမဖြစ်သကဲ့သို့ သံသရာစက်ဘီး ၌လည်း

ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ဘုရားဖြစ်ချိန်အခါ၌၊ ဝါ....အရဟတ္တ၊ ပေ၊ ရာဗောဓိပင် ဌာန၌၊ ဝိရိယပါဒေဟိ-ဝိရိယခြေတော်တို့ဖြင့်၊ သီလပထဝိယံ-သီလခြေ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-ရပ်တည်တော်မူ၍၊ သဒ္ဓါဟတ္ထေန - သဒ္ဓါလက်တော်ဖြင့်၊ ကမ္မက္ခယကရံ-ကံတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ ဉာဏဗုဒ္ဓသို-ဉာဏ်တည်းဟူသော ပုဆိန်ကို၊ ဝဟေတွာ-စွဲကိုင်တော်မူ၍၊ သဗ္ဗေ - ကုန်သော၊ အရာ- အကန့်ထောက်ဆန်

အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာသည် ပဌမအခြေခံဖြစ်၏။ ထိုပုံတောင်း၌ အကန့်ထောက်ဆန် တပ်ရသကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာပုံတောင်း၌လည်း ပုည အပုည အာနေဉ္စဟူသော အဘိသင်္ခါရများကို အကန့်ထောက်ဆန်အဖြစ်ဖြင့် တပ်ရလေသည်။ စက်ဘီး၏ အကန့်ထောက်ဆန်များ၌ အနားသတ် အကွပ်တကူ တပ်ထားသကဲ့သို့ ထိုသင်္ခါရ အကန့်ထောက်ဆန်၌လည်း တဘဝ အဆုံးသတ်ဖြစ်သော ဇရာ မရဏအကွပ်ကို တပ်ထားသည်။ ထိုစက်ဘီးလည်အောင် ဝင်ရိုးတပ်ရသကဲ့သို့ “ အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော ” နှင့်အညီ အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အာသဝေါဝင်ရိုးကို လျှိုထိုး တပ်ထားရသည်။ ဝိပါင်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကား ကာမ-ရူပ-အရူပဘဝတို့တည်း။ ထိုဘဝ ၃ ပါးကို ရထားသဏ္ဍာန်လုပ်၍ ထို (ဝိပါကဝဋ်) ရထား၌ ဝင်ရိုးနှင့်တကွ စက်ဘီးတပ်လျက် (ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တို့) အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် မပြတ်လည်နေသော အကြင်သံသရာစက်ဘီး ရှိ၏။

ဘုရားရှင်သည် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ သီလမြေပေါ်ဝယ် ဝိရိယခြေတော် ၂ ဘက်တို့ဖြင့် တည့်မတ်စွာရပ်တော်မူ၏။ “ သီလ လုံ့လုံပြည့်စုံအောင် ဝိရိယဖြင့် ကြိုးစားတော်မူသည် ” ဟူလို၊ ထို့နော် သမာဓိသွေးကျော၌ ကောင်းစွာသွေးအပ်ပြီးသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ပုဆိန်ကြီးကား ကံ သင်္ခါရဟူသမျှကို လုံးဝကုန်စင်အောင် ဖျက်ပစ်နိုင်၏။ ထိုပုဆိန်ကြီးကို ယုံကြည်စွာသော သဒ္ဓါလက်တော်ဖြင့် စွဲကိုင်ဘော်မူကာ ထို သံသရာ စက်ဘီး၏ အကန့်ထောက်ဆန်များကို ထွားထွားညက်ညက် အကုန်ဖျက်အောင် ဖျက်ဆီးတော်မူလေရာ၊ ထောက်ဆန် ဖျက်ပြီးသော စက်ဘီ လည်း နောက်ထပ် မလည်နိုင်တော့ ရကား ဝဋ်ရထားလည်း တန့်ရပ်ရလေတော့သတည်း။

ဝိဂ္ဂဟများ။ ။ အဝိဇ္ဇာစ ဘဝတဏှာစ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ၊ [သမာဟာရဒ္ဒန္တေဝိကတ္တစိ ပုဗ္ဗိတ္ထိလိင်္ဂိ ဓိန္ဒြန္တိ သဒ္ဓဝိဇ္ဇာ၊ ယထာ- အာဓိပစ္စပရိဝါရော၊ ဆန္ဒပါရိသုမ္ဘိ၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်) ။] အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာဝေ - အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယော၊ သုတ္တ၌ မယသကံ၊ တနည်း - “ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ+ပကတိ ယသာတိ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယော = အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာ အထည်ကိုယ်ရှိသော၊ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာအတိပြီးသော၊ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယောစ+သော+နာဘိဓာတ် အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယနာဘိ၊ [ချက်ဟော နာဘိသဒ္ဓါ ပုဝိင်၊ မယံ- ဟု ယောဇနာရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

တို့ကို၊ ဟတာ-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီ၊ အရာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဣတိ(တသ္မာ) ဟတတ္ထာပိ- ဤသို့ ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-၏။

အထဝါ- ထို့ပြင် တနည်းကား၊ အနမတဂ္ဂသံသာရဝနံ- နှစ် ရာ ထောင် လျှောက်၊ ဣန္ဒြိယံ လျှောက်လည်း၊ မဖောက်မပြန်၊ ကေနသိအပ်သော အစ မရှိသော သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သံသာရစက္ကန္တိ - သံသရာစက်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-

ပုညံ+အာဒိ ယေသံတိ ပုညာဒယော၊ အာဒိဖြင့် အပုည-အာနေဉ္စတို့ကိုယူ၊ အဘိ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဓာရည်းတွဲ၊ ပုညာဒိအဘိသင်္ခါရာ+ အရာ + ယဿာတိ ပုညာဒိအဘိ သင်္ခါရာရံ၊ ဇရာမရဏံ+နေမိ ယဿာတိ ဇရာမရဏနေမိ၊ (စက္ကံဠှန္တိ နပုံလိနံ)အာသဝါ ဧဝ (အဝိဇ္ဇာဒီနိ ကာရဏတ္ထာ)သမုဒယော အာသဝသမုဒယော၊ တယော+ဘဝါ တိ ဘဝံ၊ တိဘဝံစ+တံ+ရထောစာတိ တိဘဝရထော၊ သမံ + အာဒိတော+ ယောဇိတံ သမာယောဇိတံ၊ (“ သမံ+အာ+ယောဇိတံ ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊) သံဝါ (သဗ္ဗသော)+ အာဒိတော+ယောဇိတံ-သမာဒယောဇိတံ၊ (သံသဒ္ဓါ သဗ္ဗသောအနက်ဟော၊) နတ္ထိ+ အာဒိ ယဿာတိ အနာဒိ၊ အနာဒိစ + သော + ကာလောစာတိ အနာဒိကာလော၊ အနာဒိကာလော+ပဝတ္တံ အနာဒိကာလပဝတ္တံ။

ဗောဓိ+မဏ္ဍာတ္ထေ (ကာလေ၊ ဌာနေဝါ) ဣတိ ဗောဓိမဏ္ဍော (မဏ္ဍံ)၊ ဝိရိယာနိ ဧဝ ပါဒါ ဝိရိယပါဒါ၊ [အကုသိုလ် သံကိလေသာကို ပယ်သော ဝိရိယသည် မြေ၌ တည့်မတ်စွာ ဖိနှိပ်ထားသော မြေတဘက်၊ ကုသိုလ် ဝေါဒါနကို ဖြစ်စေသော ဝိရိယ သည် ရှေ့တိုး၍ လှမ်းသောမြေတဘက်။] အခြေခံသီလမပါလျှင် သမာဓိပညာအစစ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “ သီလမေဝ+ပထဝီ သီလပထဝီ ”၊ ယုံကြည်မှု မရှိသူသည် လက်မပါသူကဲ့သို့ မည်သည့် အဖိုးတန် ရတနာကိုမျှ မကေခံယူနိုင်သောကြောင့် “သဒ္ဓါ ဧဝ+ဟတ္ထော သဒ္ဓါဟတ္ထော”၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိလေသာကိုပယ်လိုက်လျှင် ကိလေသာ အဖျက်မပါသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများလည်း အကျိုးမပေးနိုင်တော့ရကား “ကမ္မ ကွယံ-ကံ သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခြင်းကို+ ကရောတီတိ ကမ္မကွယကရော ” မည်၏၊ ပရံ+ သုနာတိ (ညှဉ်းခဲ သတ်ဖြတ်တတ်၏။) ဣတိ ပရသု၊ ပကို ဖပြု၍ “ ဖရသု ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ သတ္တတအဘိဓာန်၌ “ပရသု” သာ ရှိသည်။

အထဝါ။ ။ပြခဲ့သော နည်း၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ သင်္ခါရနှင့် ဇရာမရဏတို့ကိုသာ သံသရာစက် သဏ္ဍာန်လုပ်၍ ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်များကို ရထားသဏ္ဍာန် လုပ်ပြီးလျှင် သင်္ခါရတည်းဟူသော အကန့်ထေခံဆန်များကို ဖျက်ဆီးပုံပြု၏၊ ဤအထဝါ တက်သောနည်းကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါအားလုံးကို စက်ဘီးပုံသဏ္ဍာန်လုပ်၍ပြုသည်၊ ဤနည်း၌ ရထားကို သီးခြားမပြုတော့ဘဲ သက်သက် သံသရာစက်ဘီးကိုသာ ပြု၍ ထို စက်၏ အကန့်ထောက်ဆန်များ ဖျက်ဆီးပုံကိုပြုသည်။ [ဧဝံ အရာနံ ဟတတ္ထာတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအရဃာတေ (ဆိုအပ်ပြီးသော အကန့်တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌၊) သံသာရံ စက္ကံဝိယ စက္ကံဘိ ဂဟေတွာ အတ္ထယောဇနံ ကတွာ ဣဒါနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာက္ခမေနဒိ တံ ဒသေတံ အထဝါတိ အာဒိမာဟ။-သာရတ္ထ။]

ဆိုအပ်၏။ တဿစ-ထိုသံသရာစက်၏လည်း။ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်။ နာဘိ-
 ပုံတောင်းချက်မတည်း။ (ကဿာ-နည်း။) မူလတ္တာ-အရင်းခံ၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း။ ဇရာမရဏံ-သည်။ နေမိ-အကွပ်တကူတည်း။ (ကဿာ)။ ပရိယောသာ
 နတ္တာ- အဆုံး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သေသာ - ကြွင်းကုန်သော။ ဒသ-
 ကုန်သေသဓမ္မာ-တို့သည်။ အရာ-အကန့်ဝေခံဆန်တို့တည်း။ (ကဿာ)။ အဝိဇ္ဇာ
 မူလကတ္တာ - အဝိဇ္ဇာအရင်းခံ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဇရာမရဏ
 ပရိယန္တတ္တာစ-ဇရာမရဏ အဆုံးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်းတည်း။

တတ္ထ-ထိုအဝိဇ္ဇာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဒုက္ခာဒီသု- ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသည်
 တို့၌၊ အညာဏံ- သိခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟသည်။ အဝိဇ္ဇာ-မည်၏။ စ-
 ဆက်။ ကာမဘဝေ-ကာမဘဝ၌၊ အဝိဇ္ဇာ-သည်။ ကာမဘဝေ- ကာမဘဝ၌၊
 သင်္ခါရာနံ-အကျုံးဝင်သော သင်္ခါရတို့အား၊ [တနည်း၊ ကာမဘဝေ-ဖြစ်စေ
 ထိုက်သော ကာမဘဝ၌၊ သင်္ခါရာနံ - ဖြစ်စေတတ်သော သင်္ခါရတို့အား၊]
 ပစ္စယော-ဟောတီ၊ ပေ၊ ဣတရေသု-အခြား ရူပ အရူပဘဝတို့၌၊ သေနယော-
 ဤနည်းတည်း၊ ပေ၊ ရူပဘဝေ-၌၊ တယော- ဝုပါးကုန်သော ဖဿတို့သည်။

အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ်။ ။ [အနု+အမတ+အဂ္ဂ။] န + မတော- အမတော၊
 အနု အနု-အနှစ်တရာ တထောင် စသည်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ အစဉ်လိုက်၍+အမတော
 အနမတော၊ အနမတော+အဂ္ဂေါ ယဿာတိ အနမတဂ္ဂံ-အစဉ်လိုက်၍ မသိအပ်သော
 အစရှိသော သံသရာဝဋ်၊ ဝဋ်တိ-“အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်” စသည်ဖြင့် ဆက်ကာ
 ဆက်ကာ လည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဝဋ်၊ ဤသို့ အဆက်ဆက်လည်နေသော ဝဋ်တရားကို
 “သံသရာစက်ဝိုင်း” ဟု ခေါ်သည်။ [“အနု အနု အမတဂ္ဂံ အဝိညာတပုဗ္ဗကောဋီကံ
 သံသာရမဏ္ဍလံ”-သာရတ္ထ။]

အမှာ။ ။ ဤ အထဝါတက်သောနည်း၌ “ ပစ္စယော ဟောတီ ” အရ ပစ္စည်း
 ပစ္စယုဒ္ဓန်ဖြစ်ပုံများကို ပဋ္ဌာန်းလေ့လာပြီးသူတို့ အလွယ်တကူ သိနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊
 မလေ့လာသူတို့အတွက်လည်း နားလည်၍ မလွယ်သောကြောင့်၎င်း၊ အထူးမစွင့်ပြတ်
 လစ်လျူရှုရတော့မည်။

ကာမဘဝေ သင်္ခါရာနံ။ ။ ကာမဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော (ကာမာဝစရ) ပုညာဘိ
 သင်္ခါရ ဝုပါး၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ ၁၂ ပါးကို “ ကာမဘဝေ သင်္ခါရာနံ ” ဟု ဆိုသည်။
 [ကာမဘူမိပရိယာပန္နာနံ ပုညာ ပုညသင်္ခါရာနံ။] တနည်း- ကာမဘဝအရ ဘုံကို
 မကောက်ဘဲ ကာမဥပစတ္တိ (ကာမဝိပါက်-ကမ္မဇရုပ်) ဘဝကို ကောက်၍ ထိုဘဝကို
 ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝက ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရကို “ ကာမ ဘဝေ
 သင်္ခါရာနံ ” ဟု ဆိုသည်။ [“ ကာမဘဝေ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗေ ယေ ပုညာပုညသင်္ခါရာ၊
 တေသံ ကာမဘဝူပပတ္တိနိဗ္ဗတ္တကသင်္ခါရာနံတိ အတ္ထော ”-သာရတ္ထ။]

တတ္ထေဝ-ထို ရူပဘုံ၌ပင်၊ တိဿန္တံ- ၃ ပါးကုန်သော ဝေဒနာတို့အား၊ ပေ၊ တဏှာကာယာနံ - တဏှာအပေါင်းတို့အား၊ ပေ၊ တတ္ထတတ္ထ - ထိုထိုဘုံ၌၊ သာသာ တဏှာ - ထိုထို တဏှာသည်၊ တဿ တဿ ဥပါဒါနဿ - ထိုထို ဥပါဒါန်အား၊ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဥပါဒါနာဒယော- ဥပါဒါန်အစရှိသည် တို့သည်၊ ဘဝါဒီနံ- ဘဝ အစရှိသည်တို့အား၊ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

ကထံ-အဘယ်သို့ ကျေးဇူးပြုကုန်သနည်း၊ ဣဝ-ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော- အချို့ သူသည်၊ ကာမေ-ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ ပရိဘုဒ္ဓိဿာမ - သုံးဆောင်ခံစား ကုန်အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ ကြံ၍၊ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ - ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ-ဒုစရိတ်ကို၊ စရတိ- ကျင့်၏၊ ဝါစာယ - ဖြင့်၊ (ဒုစ္စရိတံ စရတိ) မနသာ ဒုစ္စရိတံ စရတိ၊ ဒုစ္စရိတ ပါရိပူရိယာ-ဒုစရိတ်၏ ပြည့်ခြင်းကြောင့်၊ အပါယေ-၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ - ပဋိသန္ဓေ နေရ၏၊ တတ္ထ- ထိုအပါယ်ဘုံ၌၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပပတ္တိ ဟေတုဘူတံ- ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကမ္မဘဝေါ-ကမ္မဘဝ မည်၏၊ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ-ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပပတ္တိ ဘဝေါ - ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏၊ ခန္ဓာနံ-တို့၏၊ နိဗ္ဗတ္တိ - ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဇာတိ- ဇာတိမည်၏၊ ပရိပါကော-ရင့်ခြင်းသည်၊ ဇရာ-ဇရာမည်၏၊ ဘေဒေါ-ပျက်စီး ခြင်းသည်၊ မရဏံ - မရဏမည်၏၊ အပရော - အခြားသူသည်၊ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ - နတ်ပြည် စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘဝိဿာမိ - ခံစားအံ့၊ (ရှေးအတိုင်းပေး၊) ကမ္မ ဘဝေါ - ကမ္မဘဝ မည်၏၊ ဣတိ - ဤသို့ အစရှိသော၊ သောဝေနယော- ထိုနည်းပင်တည်း။

အပရောပန-အခြားသူသည်ကား၊ ပေ၊ မေတ္တံ - မေတ္တာကို၊ ဝါ-မေတ္တာ ရှိသောစိတ်ကို၊ [မေတ္တာ အဿ စိတ္တဿာတိ မေတ္တံ၊] ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ - ပွားစေ၏၊ ကရဏံ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခံ ဘာဝေတိ၊ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ- ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ပေ၊ သေသုပါဒါန မူလိကာသု - ကြွင်းသော ဥပါဒါန်အရင်းခံ ရှိကုန်သော၊ ယောဇနာသုပိ - ယောဇနာတို့၌လည်း၊ သေ နယော-ဤနည်းတည်း။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိကိုဆောင်၍ နိဂုံးအုပ်လိုသောကြောင့် “ဝေမယံ အဝိဇ္ဇာဟေတု” စသောပါဠိကို မိန့်၊] ဝေ - ဤသို့လျှင်၊ အယံ အဝိဇ္ဇာ - ဤအဝိဇ္ဇာသည်၊ ဟေတု - အကြောင်းတည်း၊ သင်္ခါရာ - သင်္ခါရ တို့သည်၊ ဟေတု သမုပ္ပန္နာ - အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း။

ဥဘောဝိ- ၂ မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ- ဤ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့သည်၊ ဟေတု သမုပ္ပန္နာ - အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ-အကြောင်းတို့ကို ပိုင်းခြား၍ယူခြင်း၌၊ ပညာ-(ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်) ပညာသည်၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ-ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-အကျိုးတရားတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သော အကြောင်းကို သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ အတိတံ - အတိတ် ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနိဝိ - ကာလ၌လည်း၊ ပေ၊ အနာဂတံ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနိဝိ - ၌လည်း၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ ပေ၊ ဧတေန နယေန - ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗပဒါနိ - အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့ကို၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာနိ - အကျယ်ချဲ့ထိုက်ကုန်၏။ [“ အဒ္ဓါနိဝိ-ကာလပတ်လုံးလည်း” ဟု ပေးကြသေး၏။]

တတ္ထ - ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ - တို့သည်၊ ဧကော - သော၊ သင်္ခေါ-ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဝိညာဏ၊ ပေ၊ ဝေဒနာ-ဝိညာဉ် နာမ်ရုပ် သဋ္ဌာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့သည်၊ ဧကော-သော၊ (သင်္ခေါပေါ-ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကျိုးတည်း၊) တဏှ၊ ပါဒါနဘဝါ- တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝတို့သည်၊ ဧကော-သော၊ (သင်္ခေါပေါ-ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကြောင်းတည်း၊) ဇာတိ ဇရာ မရဏံ - သည်၊ ဧကော - သော၊ (သင်္ခေါပေါ- ချိုးချဉ်း အပ်ရာ အကျိုးတည်း၊) စ- ဆက်၊ ဣတ္ထ - ဤ လေးပါးသော သင်္ခေါပတို့တွင်၊ ပုရိမ သင်္ခေါပေါ-ရွှေသင်္ခေါပသည်၊ အတိတော-အတိတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါ- ကာလတည်း၊ ဒွေ- ၂ ပါးကုန်သော၊ မဇ္ဈိမာ-အလယ် သင်္ခေါပတို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နော-သော၊ အဒ္ဓါ-တည်း၊ ဇာတိဇရာမရဏံ-သည်၊ အနာဂတော-သော၊ အဒ္ဓါ-ကာလတည်း။

ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ။ ။ တိပွန္နိတ္ထေ ဖလဓမ္မာတိ ဌိတိ၊ ဓမ္မာနံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ + ဌိတိ - တည်တံ့ရာအကြောင်းတည်း၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိ- သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ တည်တံ့ရာအကြောင်း၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ-၌ + ဉာဏံ-ဖြစ်သော ဉာဏ်သည်၊ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားစုကို သိသော ဉာဏ်သည်)၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ-မည်၏။

သင်္ခေါပေါ။ ။ ဣတ္ထ-ဤ အဘို့အစ၌၊ အဝိဇ္ဇာဒယော-အဝိဇ္ဇာ စသော တရားတို့ကို၊ သံခိပ္ပန္တိ - ချိုးအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သင်္ခေါပေါ၊ “ ဟေတု ” ဟု ဆိုလျှင် အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းငါးပါးလုံးပါဝင်၏၊ “ဝိပါက” ဟု ဆိုလိုက်လျှင် ဝိညာဉ် စသော အကျိုးငါးပါးလုံး ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းတစု အကျိုးတစု ဟု ချိုးရာ ပေါင်းစပ်ရာဖြစ်သော အဘို့အစုကို “သံခေပ” ဟု ခေါ်၏။ [“သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ၊ ကောဋ္ဌာသော-အဘို့၊ ရာသိ-အစု ”-ဝိမတိ။]

စ-ဆက်၊ ဣတ္ထ-ဤလေးပါးသောသင်္ခေပတို့၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန- အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကို တိုက်ရိုက် ယူခြင်းဖြင့်၊ တဏှာပုပါဒါနဘဝါ - တဏှာ ဥဒါဒါန် ဘဝတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂဟိတာဝ - ယူအပ်ကုန်သည် သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စ - ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဓမ္မာ- ဤ တရားတို့သည်၊ အတီတေ - အတိတ် ဘဝ၌၊ ကမ္မာဝန္တံ - ကမ္မပင့်တည်း၊ ဝိညာဏာဒယော-ဝိညာဉ်အစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ - ကုန်သော၊ ဣမေဓမ္မာ-တို့ သည်၊ ဧတရဟိ - ယခုဘဝ၌၊ ဝိပါကဝန္တံ - ဝိပါကပင့်တည်း၊ တဏှာပုပါဒါန ဘဝဂ္ဂဟဏေန - တဏှာပုပါဒါန် ဘဝတို့ကို တိုက်ရိုက် ယူခြင်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စ၊ ဣမေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကမ္မာဝန္တံ-တည်း၊ ဇာတိဇရာမရဏာပဒေသေန- ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်၊ ဝိညာဏာဒီနံ - ဝိညာဉ် အစ ရှိသည်တို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ နိဗ္ဗိဋ္ဌတ္တာ - ညွှန်ပြအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဉ္စ၊ ဣမေဓမ္မာ-တို့သည်၊ အာယတိ-နောင်အနာဂတ်ဘဝ၌၊ ဝိပါကဝန္တံ- တည်း၊ ယေ- ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့သည်၊ အာကာရတော - ထင်ရှား ပြအပ်သော သရုပ်အားဖြင့်၊ ဝါ- အပြားအားဖြင့်၊ ဝိသတိဝိဓာ - နှစ်ဆယ် အပြားရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရကို ယူသဖြင့်၊ တဏှာပုပါဒါန် ကမ္မဘဝယူရခြင်း၏ အကြောင်းစသည်ကို သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်ကြည့်၍ သိပါလေ။]

စ-ဆက်၊ (တနည်း၊ စ-စတုသင်္ခေပမှတပါး တိသန္ဓိကို ဆိုဥားအံ့၊) ဣတ္ထ- ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ သင်္ခါရ ဝိညာဏာနံ - သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၏၊ အန္တရာ- အကြားသည်၊ ဧကော-တပါးသော၊ သန္ဓိ-အကြောင်း အကျိုးအစပ်တည်း၊ ဝေဒနာ တဏှာနံ-ဝေဒနာ တဏှာတို့၏၊ အန္တရာ-သည်၊ (ဧကော-သော၊) သန္ဓိ-အကျိုးအကြောင်း အစပ်တည်း၊ ဘဝဇာတိနံ-ဘဝဇာတိတို့၏၊ အန္တရာ- သည်၊ (ဧကော- သော၊) သန္ဓိ- အကြောင်းအကျိုး အစပ်တည်း၊ ဣတိ - သို့။

ဝိပါကဝန္တံ၊ ပေ၊ အာကာရာ။ ။ဝိပါကသဒ္ဓါသည် “ဝိပါကာ ဓမ္မာ” ဟူသော တိက်ပုဒ်ကဲ့သို့ နာမ်ဝိပါကကိုသာ ဟောရင်းဖြစ်သော်လည်း ပဓာနနည်း တဗ္ဗာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့် နာမ- ရူပ - သဋ္ဌာယတန တို့၌ ရုပ်အကျိုးများ ကိုလည်း ဤ ဝိပါကပင် အဖြစ်ဖြင့် ယူရတော့သည်၊ တနည်း - ဝိပါက သဒ္ဓါသည် ကမ္မဇေသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် တည်း၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဝိပါက နာမ်ဝိပါက မျိုးလုံးကိုပင် “ဝိပါက” ဟု ယူနိုင်သည်။ [“ဝိပါကပဓာနံ ဝန္တံ၊ ဝိပါကဗဟုလံ ဝိပါက အတ္ထော၊ ကမ္မဇပရိယာယောဝါ ဣတ္ထ ဝိပါကသဒ္ဓါ” - ဝိမတိ။] “အာကိရိယန္တိ ပကာသိယန္တိ - ထင်ရှား ပြအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ အာကာရာ၊ အဝိဇ္ဇာဒိသရူပါ။” - ဝိမတိ၊ အတီတဟေတုအာဒီနံ ဝါ ပကာရာ အာကာရာ၊ - သာရတ္ထ။

(ဇာနတ် စသည် စပ်) ဘဝဝါ - သည်၊ ဝေ- ဤသို့၊ (စတုသင်္ခေပံ စသည် စပ်) စတုသင်္ခေပံ-လေးပါးသော အဘို့ရှိသော၊ တိယဒ္ဓိ-သုံးပါးသော ကာလ ရှိသော၊ ဝိသတာကာရံ - နှစ်ဆယ်သော အပြားရှိသော၊ တိသန္ဓိ - သုံးပါး သော အစပ်ရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ပွါဒ်ကို၊ သဗ္ဗာကာရတော-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ဇာနတ်-သိတော်မူ၏၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူ၏၊ အညာတိ- သိတော်မူ၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူ၏။

တံ - ထိုသိခြင်းသည်၊ ဉာတဋ္ဌေန- သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက် ကြောင့်၊ ဉာဏ-ဉာဏ်မည်၏၊ ပဇာနနဋ္ဌေန- အပြားအားဖြင့် သိတတ်သည် ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပညာ- ပညာမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိ ဉာဏန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဘဝဝါ- သည်၊ ဣမိနာဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏေန - ဖြင့်၊ တေဓမ္မေ - ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့ကို၊ ယထာဘူတံ- ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ဥတွာ- သိတော်မူ၍၊ တေသု- ထိုတရားတို့၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော - ဗလဝ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့တော် မူသည်၊ ဝိရဇ္ဇန္တော- အရိယာမဂ်တို့ဖြင့် မတပ်မက်တော်မူသည်၊ ဝါ - စက်ဆုပ်တော်မူသည်၊ ဝိမုစ္စန္တော- လွတ်မြောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) ဝုတ္တပ္ပကာရဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ဣမဿ သံသာရစက္ကဿ-ဤသံသာရာစက်၏၊ အရေ-အကန့် ထောင့်ဆန်တို့ကို၊ ဟနိ, ဝိဟနိ, ဝိဒ္ဓိသေသိ-ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ၊ ဝေမ္ဗိ-ဤနည်း အားဖြင့်လည်း၊ (ဝိဖြင့် ရှေ့နည်းကို ပေါင်း၊) အရာနံ - တို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ဟတတ္ထာဝိ- ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ- ၏။

စ - အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ - အရာနံ ဟတတ္ထာဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ ပစ္စယာဒိနံ အရဟတ္ထာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်

ဇာနတ် စသည်။ ။ဇာနတ်-သိ၏၊ ပဿတိ-ဖျက်စိဖြင့် မြင်သကဲ့သို့ ဉာဏ် စက္ခုဖြင့် မြင်သိ- သိ၏၊ အညာတိကား ဇာနတ်၏ ပရိယာယ်၊ အာပုဗ္ဗ ဉာဓာတ် တိဝိဘတ်ပင်၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိကား ပဿတိ၏ ပရိယာယ် အဖွင့်။

နိဗ္ဗိန္ဒန္တော၊ ဝေ၊ ဝိဒ္ဓိသေသိ။ ။ ဗလဝဝိပဿနာယ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော၊ အရိယမဂ္ဂေဟိ ဝိရဇ္ဇန္တော ဝိမုစ္စန္တော၊ ယဒါ ဘဝဝါ ဝိရဇ္ဇတိ ဝိမုစ္စတိ၊ တဒါ အရေ ဟနတိ နာမ၊ (မဂ်အခိုက်၌ အကန့်တို့ကို ဖျက်ဆီးဆဲမည်၏) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓက္ခဏံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ “ဟနိ ဝိဟနိ ဝိဒ္ဓိသေသိ” တိ၊ [ဘုရားဖြစ်ရာအခါ၌ သတ်ပြီး (အတိတ်) ဖြစ်၍ “ဟနိ” စသည်ဖြင့် အတိတ်ကြိယာကို ဆိုသည်။] ဟနောတံ၏ ဟိံသာဂတိံ ၊ နက်တွင် ဂတိ အနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိဟနိ” ဟု ဖွင့်၊ ဟိံသာ အနက်ကိုယူပါ ဟူလို၊ ဟိံသာဟူရာ ၌လည်း သတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိဒ္ဓိသေသိ” ဟု ဝိပုဗ္ဗ ဓံသုခောတ်ဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ပြန်သည်။ “ဖျက်ဆီးခြင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ် မှတ်ပါ-ဟူလို။

ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရကို ဆိုဥားအံ့။ အဂ္ဂိ ဒက္ခိဏေယျတ္တာ - အဂ္ဂ ဒက္ခိဏေယျ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ အလှူကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စိဝရာဒိပစ္စယေ - သင်္ကန်း အစရှိကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို၎င်း၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ - ပူဇော်အထူးကို၎င်း၊ အရဟတိ-ထိုက်တန်တော်မူ၏၊ စ- ဆက်၊ တေနေဝ - ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ အဂ္ဂ ဒက္ခိဏေယျ၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) တထာဂတေ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပန္နေ- ပွင့်တော်မူလသော်၊ ယေကေစိ- အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော၊ မဟေသက္ကာ- ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿာ-တို့သည်၊ (သန္တိ၊) တေ-ထို နတ်လူတို့သည်၊ အညတ္ထ-မြတ်စွာဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပူဇ-ပူဇော်မှုကို၊ န ကရောန္တိ - မပြုကြတော့ကုန်၊ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ သဟမ္ပတိ-မည်သော၊ မြဟ္တာ-သည်၊ သိနေရမတ္ထေန-မြင့်မိုရ်တောင် အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝါ- မြင့်မိုရ်တောင်လောက် ကြီးသော၊ ရတနဒါမေန-ရတနာပန်းဆိုင်ဖြင့်၊ တထာဂကံ - ကို၊ ပူဇေသိ-ပူဇော်ဘူးပြီ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ယထာဗလံ-စွမ်းအားရှိသလော်၊ အညေဝိ-သဟမ္ပတိမြဟ္တာမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ် မြဟ္တာတို့သည်၎င်း၊ ဗိဇ္ဇိသာရ ကောသလရာဇာဒယော- ဗိဇ္ဇိသာရမင်း၊ ကောသလ

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္တာ၊ ပေ၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ။ ။ ဒက္ခန္တိ ဝဇ္ဇန္တိ သတ္တာ တောယာတိ ဒက္ခိဏာ-သတ္တာတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းအလှူ၊ ဒက္ခိဏ် အရဟတိတိ ဒက္ခိဏေယျော = အလှူခံထိုက်သော ရဟန္တာ၊ အဂ္ဂေါ ဟုတ္တာ ဒက္ခိဏေယျော အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော = မြတ်သည်ဖြစ်၍ အလှူခံထိုက်သူ၊ [ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် (အမှိုက်သရိုက်ပေါင်းမြက်တို့မှ စင်ကြယ်သောလယ်ယာမြေကောင်းနှင့် တူရကား) မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် (အလှူခံတို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်) ဟူလို၊ အဂ္ဂကို ဒက္ခိဏာတွင် စပ်မှား၍ “မြတ်သောအလှူ”ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်တတ်သည်။]

စိဝရာဒိ၊ ပေ၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ။ ။ စိဝရာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဆွမ်းစသော သာမန်လှူရိုးပစ္စည်းများကိုယူ၊ ပူဇေတဗ္ဗာ-ပူဇော်ထိုက်၏၊ ဣတိ ပူဇာ၊ (ဒါတဗ္ဗံ ဒါနံကုသို့) ပူဇော်ဘွယ်ပစ္စည်း ရစေ၊ ပူဇာစ+သာ+ဝိသေသောစာတိ ပူဇာဝိသေသော=သာမန်လှူရိုးထက်တိုး၍ပြုအပ်သော အထူးတလည်ပူဇော်ဘွယ်၊ ထို့ကြောင့် သာမန်လှူရိုးထက် ကြီးကျယ်သော မြင့်မိုရ်တောင်လောက် ပန်းကုံးကြီး၊ ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းများကို သရုပ်ထုတ်ပြသည်။ [“မဟန္တော+ ဣသော (အစိုးရခြင်း) ယေသံတိ မဟေသာ၊ မဟေသာ ဣတိ အက္ခာယန္တိတိ မဟေသက္ကာ - ကြီးသော အစိုးရခြင်း ရှိသူတို့ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ် လူတို့၊ အံပေသာ ဣတိ + အက္ခာယန္တိတိ အပေသက္ကာ = နည်းသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ်လူတို့၊ ဤသို့ပေးမှ သဒ္ဓါနက်ပြည့်စုံသည်။ “ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်၊ နည်းသော တန်ခိုးရှိကုန်”ဟူသော အနက်မှာ အများသုံး အဓိပ္ပါယ်နက်သာတည်း။]

မင်းအစရှိကုန်သော၊ မနုဿာစ-လူတို့သည်၎င်း၊ ပူဇော်- ပူဇော်ကြကုန်ပြီ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ပရိနိဗ္ဗာတဗ္ဗိ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးလည်းဖြစ်သော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဒ္ဒိဿ-ရည်စူး၍၊ ဆန္ဒတူတော်ကောဋိဓနံ-ကိုးဆယ်ခြောက်ကုဋေ သော ဥစ္စာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-စွန့်လွှတ်၍၊ အသောကမဟာရာဇာ-အသောက မဟာရာဇာသည်၊ သကလဇမ္မဒီပေ - အလုံးစုံသော ဇမ္မုဒိပ်၌၊ စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းတို့ကို၊ ပတိဋ္ဌာ ပေသိ- တည်စေပြီ၊ (ဤတိုင်အောင် မဟေသက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပူဇော်ဝိသေသကို ပြသည်)အညေသံ-အခြားသော အမဟေသက္ခ နတ်လူတို့၏၊ ပူဇာ ဝိသေသာ နံ- အလွန် မကြီးကျယ်သော ပူဇော်ဘွယ် အထူးတို့အား၊ (အရဟတာဝေ- ထိုက်သည်၏ အဖြစ်၌၊) ဝါဒေါ - ပြောဆိုဘွယ်သည်၊ ကောပန - အဘယ် မှာနည်း၊ ဝါ-အဘယ်မှာ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊ ဝေ-သို့၊ ပစ္စယာဒီနံ-တို့အား၊ ဣတိ (တသ္မာ) အရဟတ္တာဝိ-ဤသို့ ထိုက်တန်တော်မူသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် လည်း၊ အရဟံ-မည်တော်မူ၏။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ - ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမ္ပတပါး , ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရကိုဆိုဥျားအံ့၊ လောကေ - ၌၊ ကေစိ - အချို့ကုန်

ကောပနဝါဒေါ။ ။ ကောပန ဝါဒေါ၊ ကထာဝ ကာပဂေဝ - စသည်ဖြင့် လာသမျှ၌ သမ္ဘာဝနာ (မြင့်တင်သော) ဝါကျသာ များသော်လည်း ဤ နေရာ၌ “ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ-အသောကမဟာရာဇာ စသော အထက်တန်း နတ်လူတို့၏ ပူဇာ ဝိသေသကိုတောင် ခံယူထိုက်သေးတာဘဲ အခြား အောက်တန်း နတ်လူတို့၏ မကြီး ကျယ်သော ပူဇာဝိသေသကို ခံယူထိုက်သည်၏အဖြစ်မှာ ပြောစရာပင်မလိုတော့” ဟု အောက်တန်းကိုပြသောကြောင့် ဂရဟာဝါကျသာ ဖြစ်သင့်သည်။ [“အမဟေသက္ခေ ဟိ ဒေဝမနုဿေဟိ ကရိယမာနာနံ နာတိဥဋ္ဌာရာနံ ပူဇာဝိသေသာနံ အရဟတာဝေ ကာနာမ ကထာ”-သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက်။ ။ ပူဇာဝိသေသာနံ၏ စပ်ရာပုဒ်ကို “အရဟတာဝေ” ဟု ဋီကာထည့်ပုံ ထောက်၍ ဤ ဝါကျမျိုး၌ အရဟတာဝေကဲ့သို့ အာဇာရတမျိုးကို ထိုက်သလို ထည့်ရ မည် - ဟု သတိပြုပါ။ ထို့ပြင် - “ယထာဂုတ္တစီဝရာဒိ ပစ္စယာနံ ပူဇာဝိသေသာသစ အနုစ္စဝိကတ္တာဝိအရဟံ” ဟု ဋီကာဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ ပစ္စယာဒီနံကို အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ ကြိုသည်။ “အရဟ - စိုက်တန်” ဟူသည်လည်း အနုစ္စဝိက-လျော်ကန်ပင်တည်း။ “ပူဇာဝိသေသာနံတိ ပဒံ ဝါဒေါတိ ပဒေ ကမ္မံ” ဟု ယောဇနာ၌ စာစပ်လွှဲသည်။

ယထာစလောကေ။ ။ ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါတိတ်၏ ဝိတ္ထာရ တပက္ခကို ပြလို၍ “ယထာစ ” စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ နတ္ထိ + ရဟော ယဿာတံ အရဟော-

သော၊ ပဏ္ဍိတမာနိနော-မိမိကိုယ်ကိုပညာရှိဟုမှတ်ထင်ကုန်သော၊ ဗာလာ-
 လူမိုက် တို့သည်။ အသိလောကဘယေန - ကျော်စောမဲ့မည်မှ ကြောက်ခြင်း
 ကြောင့်၊ ဝါ-နာမည်ပျက်မည်မှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ရဟော - ကွယ်ရာ၌၊
 ပါပံ - မကောင်းမှုကို၊ ကရောန္တိယထာ-ပြုကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သေ-ဤ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဒါစိ-တရံတခါမျှ၊ (ရဟော-၌၊ ပါပံ-ကို) နကရောတိ-
 ပြုတော်မမူ၊ ပါပကရဏေ- မကောင်းမှုကိုပြုခြင်း၌၊ ဣတိ (တသ္မာ) ရဟာ
 ဘာဝတောဝိ-ဤသို့ ကွယ်ရာအရပ် ရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊
 အရဟံ-၏။

စ-အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဣတ္ထ-ဤအရဟံပုဒ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌၊ အာရကတ္တာ၊ ပေ၊
 တေနဝုစ္စတီတိ - ဟူသော၊ အယံ သင်္ဂဟဂါထာ ဟောတိ၊ [အာရကတ္တာ-
 ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊
 ကိလေသာရီနံ-ကိလေသာ ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာစ - သတ်အပ်
 ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (ယောမုနိ-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယေန-
 အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊) ဟတသံသာရစက္ကာရော (ဟတ+သံသာရစက္က+
 အရော)- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သံသရာစက်၏ အကန့်ထောက် ဆန်ရှိတော်
 မူ၏၊ ဝါ-သံသရာစက်၏အကန့်ထောံဆန်တို့ကို ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ၊ (တေနစ-
 ထို့ကြောင့်၎င်း၊) ပစ္စယာဒီနံ-ပစ္စည်း စသည်တို့အား၊ အရဟော-ထိုက်တန်
 တော်မူ၏၊ (တေနစ- ၎င်း၊) ရဟော- ၌၊ ပါပါနိ- တို့ကို၊ န ကရောတိ- မူ၊
 တေနစ-၎င်း၊ သောမုနိ-ကို၊ အရဟံ-အရဟံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။]

မကောင်းမှုပြု၍ ကွယ်ရာအရပ်ရှိတော် မမူ၊ အချို့ပဏ္ဍိတမာနိတို့သည် နာမည်ပျက်မှာ
 ကြောက်သောကြောင့် ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကို ပြုကြ၏၊ ဘုရားရှင်ကား ကွယ်ရာ၌
 သော်မှလည်း မကောင်းမှုကို ပြုတော် မမူ၊ “အများမျက်မြင် အထင်အရှား ပြုဘိမှာ
 သာ၍ ဝေးပါသေးရဲ့” ဟုလို။ [အတ္တာနံ ပဏ္ဍိတံ (ပညာရှိ ဟု) မညန္တီတိ ပဏ္ဍိတမာနိ
 နော၊ န+သိလောကော အသိလောကော=ကျော်စောခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် (အကဲ့ရဲ့
 ခံရခြင်း=နာမည်ပျက်ခြင်း) ဝရဟာဘယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက်။ ။ အရဟံပုဒ်သည် “ဘဂဝတော အရဟတော” စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တာဒိ
 ဝိဂုဏ်းဝင်ပုဒ်တည်း၊ ပြီးခဲ့သော အဖွင့်များ၌ကား အာရကာနိပါတ်၊ အရိ+ဟ- အရ+
 ဟ တို့၌ ကိပစ္စည်း၊ အ+ရဟော၌ သမာသဖြစ်၍ အန္တပစ္စည်း မပါသောကြောင့် ဂစ္ဆ
 န္တာဒိ မဟုတ်၊ အရဟံပုဒ်၏ ရသင့်သမျှ အနက်တို့ကို ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ အရဟ
 ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော “ပစ္စယာဒီနံ အရဟတီတိ အရဟံ” တပုဒ်သာ ဂစ္ဆန္တာဒိရပ်တည်း။
 [ဘဂဝါပုဒ်၌လည်း ဤသို့ ဝိဂုဏ်းနှင့်မဆိုင်သော အနက်များကို ရသင့်သမျှ ဖွင့်ပြဉ်း
 လတံ့] ။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန - အရဟံ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ
 ပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမတပါး၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏
 အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဦးအံ့။ သမ္မာ-မဖေါက်မပြန်၎င်း၊ သာမဉ္ဇ-ကိုယ်တော်
 တိုင်သာလျှင်၎င်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-အလုံးစုံသောတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-
 သိအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ မည်တော်
 မူ၏။

သမ္မာ သာမဉ္ဇ ။ ။ သမ္မာသည် အဝိပရိတ (မဖေါက်မပြန် အမှန်) အနက်ဟော
 နိပါတ်၊ သာမံသည် သယံ (ကိုယ်တိုင်) အနက်ဟောနိပါတ်၊ စ- သဒ္ဓါကား သမ္မာကို
 ပေါင်းသော သဒ္ဓိက္ကန၊ “သမ္မာ ဗုဒ္ဓ - အမှားမရှိ အမှန်သိရုံသာမက , သာမံ ဗုဒ္ဓ-
 ကိုယ်တိုင်လည်း သိသည် ” ဟုလို။ [အချို့ကား- “သာမဉ္ဇိ သယမေဝ၊ အနည
 နေယျော ဟုတ္တာတိ အတ္ထော ” ဝိကာဗွင့်ကို ကြည့်၍ သာမဉ္ဇ၌ စကို အဝဓာရဏတ္ထ
 ကြိကြ၏၊ ထိုအကြံကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း- “သာမဉ္ဇာတိ သယမေဝ”
 ဟု မဗွင့်၊ စမပါဘဲ “သာမဉ္ဇိ သယမေဝ”ဟု ဗွင့်သောကြောင့်တည်း၊ ဆက်ဦးအံ့-
 “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ” နှင့် အညီ သယံ ဟု ဆိုလျှင် “ကိုယ်တိုင်သာ ” ဟူသော
 အဝဓာရဏအနက်လည်း ရနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် မြဟူဇာလသုတ် သုညတပြခဏ်း၌
 “သယံ အတိညာ” ကို “အနညနေယျော ဟုတ္တာ သယမေဝ”ဟု ဗွင့်သည်။]

သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ ။ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ပုဒ်ရင်း၌ “သဗ္ဗဓမ္မ” မပါ၊ သကမ္မကဓာတ်
 ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓသဒ္ဓါက ကံကိုဗွင့်သောကြောင့် သိခြင်းကြိယာ၏ ဝိသယ (သိရာအာရုံ)
 ဖြစ်သောကံကို ထည့်ရသည်၊ ထိုသို့ ထည့်ရာ၌လည်း “ဓမ္မ ” ဟုသာ မထည့်ဘဲ သဗ္ဗ
 သဒ္ဓါ ထည့်ရခြင်းကား “မည်သည့် တရား ” ဟု တစ်စိတ်တချို့ကို ခွဲခြား၍ မဆိုရာ၌
 “ အားလုံးသောတရား ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရိုး ရှိသောကြောင့်တည်း၊ “ပဒေသဿ-
 တစ်စိတ်တချို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏေသတိ - ခွဲခြား၍ ယူခြင်း မရှိလသော်၊ ဂဟေတဗ္ဗဿ-
 ယူထိုက်သော အနက်၏၊ နိပ္ပဒေသတာ- တစ်စိတ်တချို့ မဟုတ် (အားလုံး) ၏
 အဖြစ်ကို၊ ဝိညာယတိ-၏၊ ယထာ-ကား၊ ဒိက္ခိတော-ဦးပြည့်ခေါင်းတုံးသည် (ရသေ့
 ပရိဗ္ဗိုဇ် ရဟန်းသည်)၊ နဒဒါတိ-မပေးတတ်” ဟုရာ၌ “ဘာဆို ဘာမှမပေးတတ်” ဟု
 အဓိပ္ပါယ် မှတ်ရသကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ “သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်
 ကြောင့်” ဟု အနက်ပေးပုံကိုလည်း “အရိနံ ဟတတ္တာ” ၌ကဲ့သို့ မှတ်၊ “တို့ကို” ဟု
 ပေးခြင်းမှာ “တ္ထ တာ သမ္ဗန်, ဤနှစ်တန်ကို, ကံနှင့်ကတ္တား, နက်ပြန်ငြားက” စသော
 နိယာပ်နှင့်အညီတည်း၊ ထိုအနက်လည်း လိုရင်းမဟုတ်, အပဓာနသာ၊ ဤသို့ မပေးဘဲ
 “ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ” ဟု ပေးလျှင် “ဘာဝ
 သမ္ဗန်, တာသမ္ဗန် ” စသော နိယာပ်များနှင့် မညီရုံသာ မက, သဒ္ဓါစည်းကမ်းလည်း
 မကျချေ၊ မှန်၏ - “ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ” ကို ဗုဒ္ဓ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့်သာ စပ်စေလိုလျှင် အဘယ်
 သဒ္ဓါနည်းအရ ဆဋ္ဌိကံတားနိုင်ပါသနည်း။ [“သဗ္ဗဓမ္မာနံတိပဒံ ဗုဒ္ဓတ္တာတိပဒေ ကမ္မံ”

တထာဟိ - ထို စကားကို ချဲ့ဥားအံ့၊ သေ - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗ
 ဓမ္မေ-တို့ကို၊ သမ္မာ-၎င်း၊ သာမဇ္ဇ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-သိတော်မူပြီ၊ အဘိညေဇ္ဈေ-
 ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - သစ္စာ လေးပါး တရားတို့ကို၊
 အဘိညေဇ္ဈေတော - အဘိညေဇ္ဈေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘာဝပုဇာန, တနည်း-
 ဘာဝလောပကြံ၊) ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ၊ ပရိညေဇ္ဈေ - ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်ကုန်သော၊
 ဓမ္မေ - ဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့ကို၊ ပရိညေဇ္ဈေတော - ပရိညေဇ္ဈေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 (ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ) ပဟာတဗ္ဗေ - ပယ်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ- သမုဒယ အဘိတွင်
 ပါဝင်သောတရားတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗေတော-ပဟာတဗ္ဗေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓေါ-
 ပြီ) သစ္စိကာတဗ္ဗေ - ဖျက်မှောက် ပြုထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - နိရောဓသစ္စာ
 တရားတို့ကို၊ သစ္စိကာတဗ္ဗေတော- သစ္စိကာတဗ္ဗေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ)
 ဘာဝေတဗ္ဗေ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - မဂ္ဂသစ္စာတရား
 တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗေတော-ဘာဝေတဗ္ဗေ၏အဖြစ်ဖြင့်၊(ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ) စ-သာဓက
 ကား၊ တေနေဝ - ထို့ကြောင့်ပင်၊ အဘိညေဇ္ဈံ၊ ပေ၊ မြာဟ္မဏာဟိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဟု ယောဇနာ ဖွင့်သော်လည်း ထိုအဖွင့်သည်ပင် သဒ္ဓါစည်းကမ်း မကျပါ။] ဝိပြုတ်
 လုပ်ရာ၌ကား အရဟံ အဖွင့်တုန်းက အနေန ကတ္တာကို ပဓာနကေခံ၍ “အရယော+
 အဟနိတိ အရဟံ”ဟု ကတ္တုသုခိပြုရသကဲ့သို့ “သမ္မာ+သာမဇ္ဇ+သဗ္ဗဓမ္မေ အဗုဒ္ဓိတိ
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”ဟု ကတ္တုသုခိပင် ပြုရသည်။

တထာဟိ။ ။တထာဟိ စသောစကားတို့ကား သဗ္ဗဓမ္မေအရကို၎င်း၊ သမ္မာအရ
 မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိပုံကို၎င်း အကျယ်ပြုသော စကားတည်း၊ အဘိညေဇ္ဈေ
 တရားတို့ကို အဘိညေဇ္ဈေအဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိညေဇ္ဈေ စသည်တို့ကို ပရိညေဇ္ဈေစသည် အဖြစ်
 ဖြင့် သူ၏ သဘောအမှန်အတိုင်း သိတော်မူသည်-ဟူလို၊ အနိစ္စစသော လက္ခဏာရသ
 စသောအားဖြင့် (အဘိ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်+ဗျေယျ-သိထိုက်သော) သစ္စာ ၄ ပါး
 လုံးကို အဘိညေဇ္ဈေဟု ဆို၏၊ “အဘိညေဇ္ဈေဘာဝတော”ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဇာနကြော၊
 တနည်း-အဘိညေဇ္ဈေ၌ ဘာဝပုဇာနကြံ၊ ပရိညေဇ္ဈေတော-စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ပဟာတဗ္ဗေ သစ္စိကာတဗ္ဗေ ။ ။ တဏှာနှင့်တကွ အဝိဇ္ဇာစသော သမုဒယ
 အသင်းဝင်အားလုံးကို “ပဟာတဗ္ဗေ” ဟု ဆို၏၊ [“ပဟာတဗ္ဗေတိ- သမုဒယဝက္ခိ
 ယေ”-သာရတ္ထ။] နိဗ္ဗာန်တပါးထည်းကို “သစ္စိကာတဗ္ဗေ”ဟု ဗဟုဝုစဆိုခြင်းကား
 “အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ, အသင်္ခတာ ဓမ္မာ”ကဲ့သို့ အပရိစ္ဆေဒတ္ထ (မည်သည့်တရားဟု မပိုင်း
 ဖြတ်အပ်သေးသော အနက်ရှိသော) ဗဟုဝုစတည်း၊ တနည်း-သ ဥပါဒိသေသ, အနု
 ပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန် ၂ မျိုး ရှိသောကြောင့်, တနည်း- နိဗ္ဗာန်သာမက ဖိုလ်ကိုပါ ယူလို
 သောကြောင့် ဗဟုဝုစထားသည်၊-သာရတ္ထ။

မြာဟ္မဏ-သေလပုဏ္ဏား၊ မေ-ဝါသည်။ အဘိညေယျံ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာတရားကို၊ [အဘိညေယျန္တိ ဣမိနာ ဒုက္ခသစ္စ မာတ၊] အဘိညာတံ - ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ဘာဝေတဗ္ဗဉ္စ - မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေထိုက်သော မဂ္ဂသစ္စာ တရားကိုလည်း၊ ဘာဝိတံ - ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ-ပွားစေအပ်ပြီ၊ (စဖြင့် သန္တိကာတဗ္ဗကိုဆည်း၍၊ သန္တိကာတဗ္ဗဉ္စ- မျက်မှော့ ပြုထိုက်သော နိရောဓသစ္စာ တရားကိုလည်း၊ သန္တိကတံ- မျက်မှောက်ပြုအပ် ပြီ၊) ပဟာတဗ္ဗံ-ပယ်ထိုက်သော သမုဒယသစ္စာ တရားကို၊ ပဟိနံ-ပယ်အပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ [တနည်း- ပါရိ သေသနည်းအရ အဘိညေယျဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ ၂ ပါးကိုယူ၊ ဤ နည်းအလို စဖြင့် သန္တိကာတဗ္ဗကို ဆည်းဘွယ် မလို၊]

(ထို သစ္စာ ၄ပါးကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ အဝိစ ” စသည်မိန့်၊) အဝိစ - အကျဉ်းနည်းသာ မကသေး၊ စက္ခု - စက္ခုပသာဒသည်၊ ဒုက္ခသစ္စံ- ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ တဿ - ထို စက္ခုပသာဒ၏ မူလကာရဏဘာဝေန- မူလ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ တံသမုဋ္ဌာဝိကာ - ထို စက္ခုပသာဒကို ဖြစ်စေတတ် သော၊ ပုရိမတဏှာ - ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော တဏှာသည်၊ (ပုရိမဘဝသိဒ္ဓါ တဏှာ၊) သမုဒယသစ္စံ-တည်း၊ [စက္ခုပသာဒရုပ်ကို ကံကဖြစ်စေရာ၌ တဏှာ အရင်းခံလျက်ရှိသောကြောင့် “တဿ မူလကာရဏဘာဝေန” ဟုဆိုသည်၊] ဥဘိန္တံ-ဒုက္ခသမုဒယ ၂ ပါးလုံးတို့၏ အပွင့်ထွက် - မဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သည်၊ [အပွင့်ထွက် အပွင့်ထွက် နိမိတ္တံ၊] နိရောဓသစ္စံ - တည်း၊ နိရောဓပဗ္ဗေနာနာ- နိရောဓကို အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော၊ [သန္တိကိရိယာဘိသမယ ဝသေ န - မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဟူသော ထိုးထွင်း သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နိရောဓသ ပဋိဝိဇ္ဇနာ၊] ပဋိပဒါ-မဂ်တည်းဟူသောအကျင့်သည်၊ မဂ္ဂသစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကေက ပဒုဒ္ဓါရေနဝိ- တခုတခုသော အစုကို ထုတ်ခြင်းဖြင့် လည်း၊ [ဧကေက ကောဋ္ဌာသ နိဒ္ဓါရဏေန၊ ပဒသဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက် ဟော၊ စက္ခုဆိုင်ရာတစု၊ သောတဆိုင်ရာတစု စသည်ဖြင့် တစုစီ တစုစီ ထုတ် ခြင်း-ဟုလို၊] သဗ္ဗေမ္မေ-တို့ကို၊ သမ္မာ-၎င်း၊ သာမဗ္ဗ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-သိတော်မူပြီ၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနေသျှိ - သောတခွါရ၊ ပေ၊ မနောဒ္ဓါရတို့၌ လည်း၊ သေနယေားဤနည်းတည်း။

ဧတေနဝနယေန-ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ရူပါဒိနိ-ရူပါရုံအစရှိကုန်သော၊ ဆ-ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနိ - တို့ကို၎င်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယော- စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိကုန်သော၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဝိညာဏကာယာ - ဝိညာဉ်

အပေါင်းတို့ကို၎င်း၊ ပေ၊ ဒွတ္တိံသာကာရာ- ၃၂ ပါးသော အဘို့ အစုတို့ကို ၎င်း၊ ပေ၊ ပထမာဒီနိ - ပထမဈာန် အစရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ - ကုန်သော၊ ဈာနာနိ-တို့ကို၎င်း၊ ပဋိလောမတော-ပဋိလုံအားဖြင့်၊ ဇရာမရဏာဒီနိ-ဇရာ မရဏ အစရှိကုန်သော၊ အနုလောမတော - အနုလုံအားဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒီနိ- အဝိဇ္ဇာအစရှိကုန်သော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါနိ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကို၎င်း၊ ယောဇေတဗ္ဗာနိ-ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

တကြ-ထို ရူပါရုံစသော အစုတို့တွင်၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ဧက ပဒယောဇနာ-တခုသောအစုကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ ဇရာမရဏံ-သည်၊ ဒုက္ခ သစ္စံ-တည်း၊ ဇာတိ-သည်၊ သမုဒယသစ္စံ-တည်း၊ ဥဘိန္နန္ဒိ-တို့၏လည်း၊ နိဿ ရဏံ -ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်၊ နိရောဓသစ္စံ-တည်း၊ နိရောဓပုဇာနနာ- နိရောဓကို အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော၊ ပဋိပဒါ- သည်၊ မဂ္ဂသစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ ဝေံ-လျှင်၊ ဧကေကပဒုဒ္ဓါရေန - ဖြင့်၊ သဗ္ဗဓမ္မေ- တို့ကို၊ သမ္မာ- ၎င်း၊ သာမဉ္ဇ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ- သိတော်မူပြီ၊ အနုဗုဒ္ဓေါ-သိထိုက်သည်အားလျော်စွာ သိတော်မူပြီ၊ [“ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗဓမ္မဿ အနုရူပတော+ဗုဒ္ဓေါ”-ဋီကာ။] ပဋိဗုဒ္ဓေါ- ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ သမ္မာသာမဉ္ဇ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ-ဟူ၍၊ (မယာ) ဝုတ္တိ။

ပန-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန - “ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ” ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမှတပါး၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ဗန္ဓော ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥားအံ့၊ ဝိဇ္ဇာဟိ-ဝိဇ္ဇာ ၂ မျိုးတို့ နှင့်၎င်း၊ စရဏေနစ-စရဏနှင့်၎င်း၊ သမ္ဗန္ဓတ္တာ-ပြည့်စုံတော်မူသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ (တနည်း) ဝိဇ္ဇာဟိ - တို့ဖြင့်၎င်း၊ စရဏေနစ - စရဏဖြင့်၎င်း၊ သမ္ဗန္ဓတ္တာ- ပြည့်စုံတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ဗန္ဓော - ၏၊ တတ္ထ-ထို ဝိဇ္ဇာစရဏတို့တွင်၊ ဝိဇ္ဇာဟိ- ဟူသည်ကား၊ တိသောဝိ- ၃ ပါး လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့၎င်း၊ အဋ္ဌဝိ-ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။

ဝိဇ္ဇာ.... သမ္ဗန္ဓတ္တာ။ ။ [ဝိဇ္ဇာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို “ အဝိဇ္ဇာဒီ ကိလေသဇာလ ဝိဒ္ဓိသိ”ဟူသော ပဏာမဋ္ဌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။] ထိုဝိဇ္ဇာသည် ၃မျိုးတနည်း , ၈ မျိုးတနည်း ရှိသောကြောင့် “ဝိဇ္ဇာဟိ”ဟု ဗဟုဝစ်ထား၍၊ စရဏမှာ တနည်းသာရှိသောကြောင့် “စရဏေန” ဟု ကေဝစ်ထားဟန် ဟူသည်၊ စရတိ ဧတေနာဟိ စရဏံ = နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းအကျင့်၊ [ဝိဇ္ဇာသည် မျက်လုံးနှင့်တူ၍ စရဏသည် မြေနှင့်တူ၏၊ ထို ၂ ပါးစုံမှသာ နိဗ္ဗာန်လမ်းသို့ အမှန်အတိုင်း သွားနိုင်သည်။] သမ္ဗန္ဓတ္တာကို “သမန္ဓော ဝတတ္တာ, ပရိပုဏ္ဏတ္တာ”ဟု ၂ နည်းဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်း နိဿယပေးသည်။

ဝိဇ္ဇာ-တို့၎င်းတည်း။ တိသော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ ဘယဘေရဝသုတ္တေ-
 ဘယဘေရဝသုတ်၌၊ ဂုတ္တနယေနေဝ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ-
 အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၌၊ (ဂုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ)၊ ဟိ-မှန်၏၊ တတြ- ထို အဗ္ဗဋ္ဌ
 သုတ်၌၊ ဝိပဿနာညာဏေန-ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်၎င်း၊ မနောမယိဒ္ဓိယာစ-
 မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်နှင့်၎င်း၊ သဟ- တကွ၊ ဆ- ကုန်သော၊ အဘိညာ- အဘိ
 ညာဉ်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-သိမ်းယူ၍၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ ဂုတ္တာ-
 ကုန်ပြီ၊ သီလသံဝရော - စောင့်စည်းကြောင်း သီလ၎င်း၊ ဣန္ဒြိယေသု - စက္ခု
 စသော ဣန္ဒြိယတို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ - စောင့်ရှောက်အပ်သော တံခါး ရှိသူ၏
 အဖြစ်၎င်း၊ ဘောဇနေ- ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တညူတာ-အတိုင်းအရှည်ကို သိသူ၏
 အဖြစ်၎င်း၊ ဇာဂရိယာနယောဂေါ - နိုးကြားခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်၌ အဖန်ဖန်
 အားထုတ်ခြင်း၎င်း၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ သဒ္ဓမ္မာ - သူတော်ကောင်း
 တရားတို့၎င်း၊ စက္ကာရိ- ၄ ပါးကုန်သော၊ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနိ- ရူပါဝစရဇ္ဈာန်
 တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပန္နရသ-တဆွဲငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ-ဤတရားတို့ကို၊
 စရဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပန္နရသ- ကုန်သော၊
 ဣမေယေဝ ဓမ္မာ - တို့ကိုပင်၊ ယသ္မာ-ခကြောင့်၊ ဧတေဟိ - ဤတရားတို့ဖြင့်၊

သီလသံဝရော။ ။ သံဝရိယတိ ဧတေနာတိ သံဝရော = အကုသိုလ်မဖြစ်အောင်
 စောင့်ရှောက်အပ်ကြောင်း တရား၊ သီလမေဝ + သံဝရော - သီလသံဝရော၊ တရား
 ကိုယ်မှာ “ သီလ ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဝိရတိနှင့်စေတနာတည်း။ [ယှဉ်ဘက်
 သမ္ပယုတ်များကိုလည်းကော်သေး၏၊] ဂေါပိယတေတိ ဂုတ္တံ၊ ဂုတ္တံ ဒ္ဓါရိ ယေနာတိ ဂုတ္တ
 ဒ္ဓါရော = စောင့်ရှောက်အပ်သော (စက္ခုစသော) ဒ္ဓါရရှိသူ၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရဿ + ဘာဂေါ =
 ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ၊ တရားကိုယ်မှာ သတိတည်း။ မတ္တံ + ဇာနာတိတိ မတ္တညူ = ဘောဇဉ်ကို
 ရှာသောအခါ ဒါယကာ၏ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပစ္စည်းအင်အားကို၎င်း၊ မိမိ၏ အသုံးကို
 ၎င်း၊ နှိုင်းချိန်၍ သင့်တော်ရုံခံယူသောအားဖြင့် ပမာဏကိုသိသူ၊ သုံးစွဲသောအခါလည်း
 မိမိနှင့် သင့်မသင့်ကို နှိုင်းချိန်၍ သင့်တော်အောင်သုံးစွဲသူ ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်၍
 သုံးစွဲသူတည်း။ တရားကိုယ်မှာ ဉာဏ်ပညာတည်း။

ဇာဂရောတီတိ ဇာဂရော၊ [ဇာဂရဓာတ်, တနာဒိ, ဘူဝါဒိတည်း။] ဇာဂရဿ-
 နိုးကြားထကြွသူ၏+ဘာဂေါ=ဇာဂရိယံ (ဏှပစ္စည်း။) ဇာဂရိယေ + အနုယောဂေါ
 ဇာဂရိယာနုယောဂေါ = တရားကိုယ်မှာ ဝိရိယတည်း။ သူတော်တရား ၇ ပါးကား
 “သဒ္ဓါဝိရိ, သတိပညာ, ဗာဟုဿစွ, ဟိရောတ္တ, သတ္တသဒ္ဓမ္မာ”တည်း။ [သူတော်ဥစ္စာ
 ခုနစ်ဖြာနှင့် မှားတတ်သည်။ ထို၌ သီလ စာဂပါ၍ ဝိရိယသတိ မပါ။ ဤ၌ သီလသံဝရ
 ပါပြီးဖြစ်၍၎င်း၊ အထက်တန်းတရားကျင့်ရာ၌ စာဂမလိုသောကြောင့်၎င်း၊ သီလ စာဂ
 မပါ, ဝိရိယ သတိသာ ပါသည်။]

အရိယသာဝကော- အရိယာသာဝကသည်။ အမတံ-မအို မသေ အမြဲနေရာ ဖြစ်သော၊ ဒိသံ-နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့၊ စရတိ ဝတ္ထတိ-သွားရ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) စရဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ကုန်ပြီ၊ ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဣမ မဟာနာမ အရိယ သာဝကော သီလဝါ ဟောတီတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ)၊ ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္ထာရော-အကျယ်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၏)ဘဝဝါ-သည်။ ဣမာဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ- တို့နှင့်၎င်း၊ ဣမိနာစ စရဏေန-နှင့်၎င်း၊ သမန္ဓာဝတော- ပြည့်စုံတော်မူ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထ - ထို ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါတို့တွင်၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ - ဝိဇ္ဇာ၏ ပြည့်စုံခြင်း သည်၊ ဘဝဝတော-၏၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်ကို၊ ပူရေတွာ- ပြည့်စေ၍၊ ဌိတာ-တည်၏၊ စရဏသမ္ပဒါ - စရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ မဟာကာရဏိက တံ-မဟာကာရဏိက၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မဟာကာရဏာ သမာပတိကို၊ (ပူရေ တွာ ဌိတာ)၊ အညော-မြတ်စွာဘုရားမှအခြားသော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော- ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသူသည်၊ နိယောဇေတိ ယထာ - ယှဉ်စေ သကဲ့သို့၊ တထာ- တို့အတူ သော- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗညုတယ- သဗ္ဗညု၏

တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ။ ။ ပြခဲ့သော ဝိဇ္ဇာနှင့် စရဏသည် သာဝကရဟန္တာများ သန္တာန်၌လည်းရနိုင်ပါပေ၏။ သို့သော် သာဝကများ၏ ဝိဇ္ဇာစရဏသည် ဘုရားရှင်၏ ဝိဇ္ဇာစရဏလောက် အထက်တန်းမရောက်သောကြောင့် ဝိဇ္ဇာစရဏ ဂုဏ်တော်သည် ဘုရားရှင်၏ အသာဓာရဏဂုဏ်တော်တပါးဖြစ်ကြောင်းပြလို၍ “တတ္ထဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ” စသည်မိန့်၊ ချဲ့ပြီးအံ့- ဝိဇ္ဇာတို့တွင် အာသဝက္ခယဉာဏ် ဟူသော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ် ပါ၏။ သာဝကများ၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် ကိသေသာ ကုန်စေနိုင်ခြင်းမှ တပါး အခြားသတ္တိထူး မရှိ၊ ဘုရားရှင်၏အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကား (ထိုဉာဏ်ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်း ပိုင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်) သဗ္ဗညုတဉာဏ်အား ကျေးဇူး ပြုလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဘဝဝတော သဗ္ဗညုတံ ပူရေတွာ ဌိတာ” ဟု မိန့်သည်။ ထို့ပြင်- စရဏတို့တွင် ကရုဏာဈာန်ပါဝင်၏။ သာဝကတို့၏ ကရုဏာသည် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာကို မမှီနိုင်၊ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာကား သတ္တဝါ တယောက်အပေါ်၌ ဖြစ်စေ၊ အများအပေါ်၌ ဖြစ်စေ၊ အလွန် ကြီးကျယ်သော မဟာ ကရုဏာတော်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် “စရဏသမ္ပဒါ မဟာကာရဏိကတံ” ဟုမိန့်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော်သည် အခြား သာဝကများနှင့် မဆက်ဆံ သော ဂုဏ်တော်တပါး ဖြစ်ပေသည်။

ယထာတံ ။ ။ “ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ ဣတ္ထ တံ တိ နိပါတမတ္ထံ၊ ယထာ အညောဝိ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော နိယောဇေတိ၊ တထာ အယံတိ အတ္ထော” - သာရတ္ထ၊ ဤသို့ကာဖွင့်အတိုင်း ဤဝါကျမျိုးကို အနက်ပေးကြရသည်။

အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ - အလုံးစုံသော သတ္တာတို့၏၊ အတ္တာနတ္ထံ - အကျိုး၊ အကျိုးမဲ့ကို၊ ဥတုာ - သိတော်မူ၍၊ မဟာ ကာရုဏိကတယ - မဟာကာရုဏိက၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - မဟာ ကရုဏာ သမာပတ်ဖြင့်၊ အနတ္ထံ - အကျိုးမဲ့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတွာ - ရှောင်ကြဉ်၍၊ အတ္ထေ- အကျိုး၌၊ နိယောဇေတိ - ယှဉ်စေတော်မူ၏၊ တေန - ကြောင့်၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ-စကားကိုနားထောင်ကုန်သော တပည့်တို့သည်၊ သုပ္ပဋိပန္နာ - ကောင်းစွာ ကျင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒုပ္ပဋိပန္နာ - မကောင်း သဖြင့် ကျင့်ကုန်သည်၊ နော (ဟောန္တိ) - မဖြစ်ကုန်၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ ဝိပန္နာနံ-ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် မပြည့်စုံကုန်သော ဆရာတို့၏၊ သာဝကာ-သာဝက တို့သည်၊ အတ္တန္တပါဒယော ဝိယ - အတ္တန္တပ အစရှိသူတို့ကဲ့သို့၊ ဒုပ္ပဋိပန္နာ- မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

သောဘနဂမနတ္တာ-တင့်တယ်သော ကြွသွားခြင်း ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၎င်း၊ သုန္ဒရံ-ကောင်းသော၊ ဌာနံ-အရပ်သို့၊ ဂတတ္တာ-ကြွသွားတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဂတတ္တာ- ၎င်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဂဒတ္တာစ- မိန့်မြှောက်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သု

တေနဿ။ ။ဝိဇ္ဇာစရဏသမုန္တုရဏ်တော်သည် သာဝကတို့၏ လမ်းမှန်ကျင့်သို့ အရေး၌ ကြီးလေးသော အကြောင်းတရပ် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တေနဿ” စသည်မိန့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏမပြည့်စုံကြသော ဘုရားအတူတို့၏သာဝကတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် ကျင့်ခြင်း စသည်ဖြင့် အလွဲအမှားကို ကျင့်မိကြသကဲ့သို့၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ ပြည့်စုံလုံလောက်သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သာဝကတို့မှာ အလွဲအမှားကို မကျင့်မိဘဲ လမ်း မှန်ကို ကျင့်ကြရပေသည်။

ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာနံ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဝိပန္နာသဒ္ဓါသည် (သမုန္တ၏ပြောင်းပြန်) မပြည့်စုံဟူသော အနက်ကို ပြ၏၊ ဝိပန္နန္တိ-ဒေါက်ပြန် ပျက်စီး ကုန်၏၊ ဝါ - မပြည့်စုံကုန်၊ ဣတိ ဝိပန္နာ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏောန- ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်၊ ဝိပန္နာ- မပြည့်စုံသူတို့တည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာ- တို့၊ ဝိပန္နသီလောစသော ပုဒ်ကဲ့သို့ “ပျက်စီး သော ဝိဇ္ဇာစရဏရှိသူတို့”ဟု ဝိသေသန ပရပဒ်ကြံ၍သော်လည်း ပေး။

အတ္တန္တပါဒယော။ ။ အတ္တာနံ-မိမိကို+တပတိ - ပူလောင်တတ် (မီးဖြင့်မြှိုက် သလို ဆင်းရဲစေတတ်) ၏၊ ဣတိ အတ္တန္တပေါ၊ (ဒီပံကရောကဲ့သို့ ပြီးစေ၊) အစာကို အလွန် ချိုးချန်၍ ကျင့်ခြင်း၊ သံဆူးရှိသော နေရာအပေါ်၌ အိပ်ခြင်း စသော အတ္တ ကိလမထအကျင့်များကို ကျင့်သူတည်း၊ အာဒိဖြင့် (စတုကင်္ဂုတ္တရ၊ ၄-ပံ၊ မဟာဝဂ်လာ) မုဆိုး တံငါ စသော သူတပါးကို ဆင်းရဲအောင်ပြုသော ပရန္တပနှင့် ဥဘယန္တပ ပုဂ္ဂိုလ် များကို ယူ။

ဂတော - သုဂတော မည်တော်မူ၏၊ ဟိ - ချွဲ၊ ဂမနန္ဒိ - သွားခြင်းကိုလည်း၊ ဂတန္တိ - ဂတံဟူ၍၊ ဂုစ္ဆတိ၊ ဘဂဝတော- နိ၊ တံစ - ထို ကြွသွားတော်မူခြင်း သည်လည်း၊ သောဘနံ - တင့်တယ်၏၊ ဗရိသုဒ္ဓံ - ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏၊ အနဝဇ္ဇိ-အပြစ် မရှိ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့၊ တံ - ထို ကြွသွား ခြင်းဟူသည်၊ ကိံ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယာမဂ်တည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ-မှန်၏၊ သေ-ဤမြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ တေန ဂမနေန-ထိုအရိယာမဂ်တည်းဟူသော ကြွသွားခြင်းဖြင့်၊ ခေမံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သော၊ ဒိသံ- နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့၊ အသဇ္ဇမာနော- ငြိကပ်တော်မမူဘဲ၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ဣတိ(တသ္မာ)သောဘနံဂမနတ္တာ- ဤသို့ တင့်တယ်သော အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်း ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဂတော-သုဂတောမည်တော်မူ၏။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း)စ-သောဘနံဂမနတ္တာဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ သုန္နရိဋ္ဌာနံ ဂတတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်

ဂမနန္ဒိဟိ၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇိ။ ။ ပြီးသောဟိတ်များကိုချဲ့လို၍ “ဂမနန္ဒိဟိ” စသည်မိန့်၊ “ဂတေဌိတေ သမ္ပဇာနကာရိ” ဌိကဲ့သို့၊ တပစ္စည်းသည် ဘောဟောတည်း ဟု သိစေ လို၍ “ဂမနန္ဒိ ဂတန္တိ ဂုစ္ဆတိ” ဟုမိန့်၊ သုဂတော၌ သုပယာရသည် “သောဘနံ” အနက် ဟော ဟု ၎င်း၊ ထိုသောဘနံအရ တင့်တယ်ခြင်း ဂုဏ်သည်လည်း သန့်ရှင်း စင်ကြယ် သောကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း ဂုဏ်သည်လည်း နိဗ္ဗာန်အာရုံပြုသော သွားခြင်းဖြစ်သည့် အတွက် လောဘဒေါသ စသော အပြစ်ကင်းသောကြောင့် ဖြစ်၏ ဟု ပြလို၍ “သောဘနံ+ပရိသုဒ္ဓံ+အနဝဇ္ဇိ” ဟု အဆင့်ဆင့် ဇွင့်သည်။

ကိံ ပနတံတိ၊ အရိယာမဂ္ဂေါ ။ ။ “ ထို သွားခြင်းဟူသည် လောကပြောရိုး သွားခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်းတည်း ” ဟု သိစေလို၍ “ကိံပနတံ” စသည်ကို မိန့်၊ မှန်၏-ဘုရားရှင်၏ အရိယာမဂ် ၄ ပါးသည် (ဝီထိအပို ခြားလျက် အလွတ်အာရုံများ၌ ငြိကပ်ကြန့်ကြာခြင်း မရှိ၊ ဝီထိစဉ်အတိုင်း) ပုစ္ဆဝေက္ခဏာဇောဝီထိများလောက်သာ ခြား၍ တဆက်ထည်းသွားတော်မူ၏၊ သမ္ပဗုတဉာဏ် တော် တည်းဟူသော သမ္ပတ္တိအထူးကိုလည်း ဆောင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အရိယာမဂ် အသွားသည် ထူးထူးခြားခြား တင့်တယ်သော “သောဘနံ” ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပါပေသည်၊ ဤနည်းအရ “သောဘနံ+ ဂတံ ယဿာတိ သုဂတော-တင့်တယ် သာညည်း၊ အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ” ဟု ပြု။ [သုဘ-ဒိတ္တိယံ (တင့်တယ်တောက်ပခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နောင် ယုပစ္စည်းသက်၊ သောဘတီတိ သောဘနံ။]

ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဦးအံ့၊ သေ - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သုန္ဒရံ - သော၊
 ဌာနံ-အရပ်သို့၊ အမတ်- မအို မသေ အမြဲနေရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်သို့၊
 ဝတော- ကြွတော်မူပြီ၊ သုန္ဒရံ-သော၊ ဌာနံ-သို့၊ ဣတိ(တသ္မာ) ဝတတ္ထာပိ-
 ဤသို့ ကြွတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဝတော-၏[ဤဝတတ္ထာ၌
 တပစ္စည်းကား ကတ္တားဟောဖြစ်၍ “သုန္ဒရံ ဌာနံ” ဟု ဒုတိယာကံထားသည်၊
 အရိနံ ဟတတ္ထာ စသည်နှင့်မတူ၊]

စ-အသို့တပါးကား၊ (တနည်း)စ-သုန္ဒရံဌာနံ ဝတတ္ထာဟူသော သင်္ခေပ
 ဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သမ္မာဝတတ္ထာ ဟူသော...ဆိုဦးအံ့၊ သမ္မာ-
 ကောင်းစွာ၊ ဝတော-ကြွတော်မူပြီ၊ တေနတေန မဂ္ဂေန- ထိုထိုမဂ်ဖြင့်၊ ပဟိ
 နေ - ပယ်အပ် ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ - ကိလေသာ တို့သို့၊ ပုန-တဘန်၊
 အပစ္စာ•ဝစ္ဆန္တော-ပြန်မလာဘဲ၊(ဝတော-ကြွတော်မူပြီ)စ-သာဓကကား၊

သုန္ဒရဉ္စဉ္စ။ ။ “သု သောတနေ သုခေ သမ္မာ၊ ဘုသုဋ္ဌ၊ သမိဒ္ဓိသု” ဟူသော
 သုအနက်တို့တွင် (သုန္ဒရအနက်မပါ) သုဋ္ဌအနက်ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆို၏၊ ထိုသုဋ္ဌ ဟူသည်
 လည်း သုန္ဒရအနက်ပင်တည်း-ဟု သိစေလို၍ “သုန္ဒရံ” စသည်မိန့်၊ [သုဋ္ဌနှင့် သုန္ဒရကို
 ပရိယာယ် ဟု မှတ်၊ ဥပမာ- “ဒုဋ္ဌ+မနော ဒုဗ္ဗနော” ဟု ပြုပြီးနောက် “သုဋ္ဌ+မနော
 သုမနော” ဟု မပြုဘဲ သုဋ္ဌ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော သုန္ဒရံပုဒ်ဖြင့် “သုန္ဒရံ + မနော
 သုမနော” ဟု ပြုရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။] ထို “သုန္ဒရ-အကောင်း” ဟူသည် မကောင်း
 သော ဒုက္ခသင်္ခါရတို့မှကင်း၍ ဧကန္တသုခဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုဋ္ဌ
 (သုန္ဒရံ) + ဝတောတိ သုဝတော = မကောင်းဒုက္ခ၊ သင်္ခါရကင်း၊ ကောင်းခြင်းအမှန်၊
 မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဧကန်ကြသွားခတ်မှုသော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပြု။

သမ္မာ စ ဝတော။ ။ သုသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို “သမ္မာ” ဟု ဖွင့်၊ ထို သမ္မာဝတ
 ဟူသည် “ထိုထိုမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာဆီသို့ ပြန်၍မလာသော (ဣက်
 သွား) သွားခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “တေန တေန မဂ္ဂေန” စသည်မိန့်၊ မှန်၏-
 ပုထုဇဉ်နှင့် ဖျာနလာဘီတို့သည် တဒဂ် ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်နိုင်
 သော်လည်း ထို ကိလေသာများဆီသို့ ပြန်လာကြသေး၏၊ ဘုရားရှင်၏ ကိလေသာ
 ပယ်ပုံကား ထိုကဲ့သို့ ပြန်၍မလာတော့ ဤနည်း၌ “သမ္မာ+ဝတော သုဝတော-ထိုထို
 မဂ်ဖြင့်၊ ပယ်ဖျက်တုန်း၌၊ ကိလေသာသို့၊ တခါနောက်ကျော့၊ မရောက်တော့ဘဲ၊ ခိုင်မြဲ
 ကောင်းမြတ်၊ ကြံသွားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ “ကိလေသေ-တို့ကို၊ ဒေဝဉ္စာဝစ္ဆန္တော-မပြန်လာစေဘဲ” ဟု ပေးကြ
 ၏၊ သဒ္ဓါနေပုံက ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါသောကြောင့်၎င်း၊ “သမ္မာ+ဝတော-ကောင်းစွာ
 သွား” ဟူရာ၌ သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြန်မလာခြင်းကိုသာ ဆိုထိုက်၍ ကိလေသာ၏
 ပြန်မလာခြင်းကို ဆိုဘွယ်မလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုအနက်ကို စဉ်းစားသင့်၏။

“သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနပေသုဂတော” တိ-ဟူ၍၊ (ဓမ္မသေနာပတိနာ မဟာ နိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တံ) [သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ ယေ ကိလေသာ-တို့ကို၊ ပဟိနာ- ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေကိလေသေ - တို့သို့၊ နပုနေတိ နပစ္စေတိ နပစ္စာဂစ္ဆတိ- မပြန်လာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုဂတော-၏၊ ပေ။]

ဝါ - တနည်း၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ ဂတော- ကြွတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဒီပင်္ကရ ပါဒမူလတော-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော်ရင်းမှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ယာဝ ဗောဓိမဏ္ဍာ- ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင်၊ တနည်း-ယာဝ-အကြင်မျှလောက် သော အရပ်၌၊ ဗောဓိမဏ္ဍာ - ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ - ထို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင်၊ သမတ္ထိံ သပါရမိပုရိကာယ- အမျှ သုံးဆယ်၊ များ ကျယ်အညီ၊ ပါရမီတို့ကိုပြည့်စေတတ်သော၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ-မှန်ကန်သော အကျင့်ဖြင့်၊ သဗ္ဗလောကဿ - အလုံးစုံသော သက္ကလောက၏၊ ဟိတ သုခ မေဝ-စီးပွားချမ်းသာကိုသာလျှင်၊ ကရောန္တာ - ပြုတော်မူလျက်၎င်း၊ သဿ တံ-သဿတဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ ကာမသုခံ- ကာမသုခလွှဲကအကျင့်၎င်း၊ အတ္တကိလမထိ- အတ္တကိလမထအကျင့်၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေအန္တေ - ဤ အဘို့အစုတို့သို့၊ အနုပဂစ္ဆန္တောစ - ကပ်ရောက်တော် မမူဘဲ၎င်း၊ ဂတော - ကြွတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဣတိ (တသ္မာ) သမ္မာဂတတ္ထာပိ - ဤသို့ ကောင်းစွာ ကြွတော်မူခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏။

သမ္မာဝါဂတော။ “သမ္မာဂတတ္ထာ”ဟူသော ဟိတ်ကိုပင် တနည်းချဲ့ပြန်လို၍ (ရှေ့ပက္ခန္တရ ဝိတ္ထာရများကဲ့သို့ “စ” ဟု မတက်ဘဲ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် “သမ္မာ ဝါ ဂတော” ဟု တက်သည်၊ ပဌမနည်း၌ပြခဲ့သော “သမ္မာဂမန” သည် အရဟတ္တမဂ် ထိအောင် သိခါပတ္တ (အထွဋ်အထိပ်ရောက်) သမ္မာဂမနတည်း၊ ဤ ဒုတိယနည်းအရ “သမ္မာ ဂမန” ကား ဘုရားဖြစ်ဘို့ရန် ပါရမီဖြည့်သောအားဖြင့် သွားနေသော အာဂမနီယ ပဋိ ပဒါ (ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်) သမ္မာဂမနတည်း။ [“ဗုဒ္ဓဗ္ဗ သိခါပတ္တိ သမ္မာဂမနံ ယာယ အာဂမနီယပဋိပဒါယ သိဒ္ဓံ၊ သာပိ သမ္မာဂမနမေဝါတိ ဝေဝိ တဂဝါ သုဂတောတိ ဒေသေဘုံ သမ္မာ ဝါ ဂတောတိ အာဒိဝုတ္တံ” - ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ] ဤ နည်း၌ “သုဂတော - ဒီပင်္ကရ၊ တွင်ချာသနင်း၊ ခြေတော်ရင်းမှ၊ စ၍ဗောဓိ၊ မဏ္ဍိုင် ထိအောင်၊ ပါရမီဖြည့်ကာ၊ ကောင်းစွာ ကြွတော်မူခဲ့သော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပေး။

မူတွဲ။ “သမ္မာဝါဂတော” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၌ရှိ၏။ “သမ္မာဝါ အာဂတော” ဟု ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ-ဇာရတ္တဋီကာတို့၌ တွေ့ရ၏။ ထို ၂ မျိုးတွင် “သာပိ သမ္မာဂမနမေဝ” ဟု ၎င်း ၊ သဿ တံ ဥစ္စေဒိတိ ဣမေ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ ဧတေန ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂတိ ဒေသေတိ (သဿတ ဥစ္စေဒ အဘို့ ၂ ပါးသို့ မကပ်ရောက်ဘဲ အဝိဇ္ဇာ စသည်ကြောင့်သာ သင်္ခါရစသည်ဖြစ်၏၊ သဿတလည်း

စ-အဘို့တပီးကား (တနည်း) စ-သမ္မာဂတတ္တာဟူသော သင်္ခေပဟိတ် ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရမှ တပီး သမ္မာဂဒတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရ ကို ဆိုဥားအံ့။ သေ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဂဒတိ-ဟော မိန့်တော်မူ၏။ ယုတ္တဋ္ဌာနေ-သင့်လျော်သော အရပ်၌။ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော် သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသတိ - ဟောမိန့်တော်မူ၏။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဣတိ(တသ္မာ)ဂဒတ္တာပိ-ဤသို့ဟောမိန့်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ သုဂတော-၏၊ တတြ-ထိုသို့ သင့်လျော်သောအရပ်ဝယ် သင့်လျော်သောစကားကို ဟောမိန့်ရာ၌။ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား။ သာဓက သုတ္တံ-သက်သေခံ သုတ်တည်း။ တထာဂတော-သည်။ ယံဝါစံ-ကို၊ အဘူတံ- မဟုတ်ဟူ၍။ အတစ္ဆံ-မမှန်ဟူ၍။ အနတ္ထသံဟိတံ - စီးပွားနှင့် မစပ်ယှဉ်ဟူ၍။ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏။ သာစ- ထို စကားသည်လည်း။ ဝါ-ကိုလည်း။ [ဤ စသဒ္ဓါကား ရှေ့ အနိယမကိုဉ်သော အပေက္ခာအနက်။] ပရေသံ- သူတပီး တို့သည်။ အပ္ပိယာ - မနှစ်သက်အပ်သည်။ အမနာပါ - မမြတ်နိုးအပ်သည်။ ဟောတိ၊ တထာဂတော-သည်။ တံဝါစံ - ကို၊ နဘာသတိ - မိန့်တော်မူ။

မဟုတ်၊ ဥစ္ဆေဒလည်းမဟုတ်ဟု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အသွားကိုပြု၏)။ ကာမသုခံ အတ္တကိလ မထိတိ ဣမေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ ဧတေန အရိယမဂ္ဂဝတံ ဒေသေတိ၊ (ကာမ သုခ အတ္တကိလမထ ၂ ပါးသို့ မကပ်ရောဟု ဆိုသဖြင့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ်သော အရိယ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော အသွားကိုပြု၏။) ဟူသော သာရတ္ထ၌ပင် “ဂမန၊ ဂတိ” ဟူသော အသုံးများကို တွေ့ရသောကြောင့်၎င်း၊ သုဂတောကို “သု+အာဂတော”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ဘို့ မသင့်သောကြောင့်၎င်း “သမ္မာဝါ ဂတော”သာ မူရင်းတည်း။ “ဂတော- ကြွတော်မူခဲ့ပြီ ” ဟု အတိတ် တပစ္စည်းကို ကြည့်လျှင် “ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှစ၍ ကြွတော်မူခဲ့”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန်လည်း ရသည်။

ထို့ပြင် “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍာ တာဝ”ဟု တွေ့ရ၏။ ယာဝတာဝ ၂ မျိုးပါလျှင် အလယ် ပုဒ်၌ ပဌမန္တ ရှိရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍိ (မဏ္ဍော) တာဝ ”ဟု သော်လည်း ရှိရမည်။ ထိုသို့ ပဌမန္တ မရှိလျှင် တာဝမပါဘဲ “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍာ”ဟု နိပါတယောဂ အပါဒါန်သော်လည်း ရှိရမည်။ ဗောဓိမဏ္ဍာ သဒ္ဓါကား ကာလကို အရ ကောက်လျှင် ပုလ္လိန်၊ ဋ္ဌာနကို အရကောက်လျှင် နပုလ္လိန်။ ထို့ပြင် ဤ အဋ္ဌကထာ၌ “ပါရမိ ပူရိတာယ” ပါဠိကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ပါရမိ ပူရိကာယ”ဟု တွေ့ရ၏။ သမ္မာပဋိပတ္တိယာနှင့် အရတုဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိန်အရာဝယ် ဣ၊ ကိ၊ အကပြုလျှင် ရှေ့ “အ”ကို ဣ ပြုရမြဲ ဖြစ်သော ကြောင့် “ပူရိကာယ” သာ ပါဠိမှန်တည်း။

သမ္မာစေသ ဂဒတိ။ ။ “သမ္မာ ဂဒတိတိ (သုဂဒေါမ္ပ ဒကို တပြု) သုဂတော- စကား ၆ မျိုး၊ ပြောဆိုရိုးတွင်၊ ကျိုးရှိဟုတ်မှန်၊ သူ နာခံလို့၊ မနာလိုဟု၊ ထို ၂ မျိုးသာ၊ ကောင်းမွန်စွာဖြင့်၊ ချိန်ခါချင့်မျှော်၊ ဟောမိန့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား”ဟု ပြု။

တထာဂတော-သည်၊ ယဗ္ဗိဝါစံ - ကိုလည်း၊ [ဝိသဒ္ဓါသည် ခဆိုချင်းတူသော
 ကြောင့် ရှေ့စကားကို ပေါင်းသော သဒ္ဓိဏ္ဏနက္ခတ္တံ] ဘူတံ-ဟုတ်၏ဟူ၍၊ တစ္ဆံ-
 မှန်၏ ဟူ၍၊ အနတ္တသံဟိတံ - ဟူ၍၊ ဇာနာတိ - ၏၊ သာစ ပရေသံ အပ္ပိယာ
 အမနာပါ။ တံပိဝါစံ တထာဂတော နဘာသတိ၊ စခေါ- အန္တယကား၊ (န
 ဘာသတိမှ ဘာသတိကိုပြောင်းသော အန္တယ၊) ယံဝါစံ-ကို၊ တထာဂတော၊
 ပေ၊ အမနာပါ၊ တကြ-ထိုစကား၌၊ တထာဂတော-သည်၊ တသာဝါစာယ-
 ကို၊ ဝေယျာကရဏာယ-မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းငှါ၊ ကာလညူ-အခါကို သိတော်
 မူသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ [ဝိယ မနာပဖြစ်သော စကား ဥဒ္ဓန်းကိုလည်း အပ္ပိယ
 အမနာပနည်းမှီး၍ပေးပါ။ “ဝိယာ-ချစ်အပ်သည်၊ မနာပါ-မြတ်နိုးအပ်သည်”
 ဟုသာ ထူး၏] ဣတိ ဝေ-ဤသို့၊ သမ္မာ-စွာ၊ (ဣတိ တသ္မာ) ဝဒတ္တာပိ-ဤသို့
 ဟောမိန့်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ပန-ကား၊ (တနည်း) ပန-သုဂတော ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထ
 သံဝဏ္ဏနာမှတပါး၊ လောကဝိဇ္ဇာဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ
 ကို ဆိုဦးအံ့၊ သဗ္ဗထာ- ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဒိဘလောကတ္တာ-
 သိအပ်ပြီးသော လောက ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-လောကကို
 သိတော်မူပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝိဇ္ဇ-၏၊ ဟိ-ခဲ့၊ သောဘဂဝါ-သည်၊
 သဘာဝတော-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော သဘော၎င်း၊ [ဣတိတွင် စပ်ရမည်ဖြစ်၍
 လိင်္ဂတ္ထံ၌ “တော” ပစ္စည်းသက်။] သမုဒယတော-သမုဒယသစ္စာ၎င်း၊ နိရောဓ
 တော - နိရောဓသစ္စာ၎င်း၊ နိရောဓပုပ္ဖိယတော - နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်း
 မဂ္ဂသစ္စာ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ လောကံ - ကို၊ အဝေဒိ အညာသိ-

သဗ္ဗထာ၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇ။ ။ “လောကံ+အဝေဒိတိ လောကဝိဇ္ဇ” ဟုသာ ပြုလိုရင်း၊
 “ မည်သည့် အခြင်းအရာအားဖြင့် သိသည် ” ဟု သိပုံ တစိတ်တဘို့ကို မယူသဖြင့်
 “သဗ္ဗထာ-သိဘွယ်ဟူသမျှကို အကုန်အပြားအားဖြင့်” ဟု ထည့်ရသည်၊ [“သဗ္ဗဓမ္မ
 ဗုဒ္ဓိ” တုန်းက သဗ္ဗထည့်ရခြင်းမျိုးတည်း၊] ဘုရားနှင့်စပ်လာလျှင် သိပြီးကိစ္စက ပြီးပြီ
 ဖြစ်၍ အတိတ်ပိဂျိဟ်ချည်း ပြုရသည်၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ကား “တေကာလိက” ဥပဒေသ
 အတိုင်း ကာလသုံးပါးနှင့်ဆိုင်အောင် “ဗုဒ္ဓါတိ ” စသည်ဖြင့် ပြုလေသည်။

သဘာဝတော... ပါယတော။ ။ [သဗ္ဗထာ၏ သရုပ်ပြစကားတည်း၊ မှန်၏-
 ဤလေးပါးအပြင် သိဘွယ်တရား မကျန်တော့၊] သ-ထင်ရှားရှိသော+ဘာဝ-အမှတ်
 လက္ခဏာ၊ ဤ အနက်အရ ပရမတ္ထ ဟူသမျှကို “ သဘာဝ ” ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း
 သမုဒယသစ္စာ စသော၃ပါးကို သီးခြားယူလတုံဖြစ်၍ ခုက္ခတရားကိုသာ “သဘာဝ”
 အရ ယူရတော့သည်၊ [သဘာဝတောတိ ဒုက္ခသဘာဝတော၊] မှန်၏-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ

သိတော်မူပြီ၊ ပဋိပစ္စို-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ယဏ္ဍာဟ - အဘယ်သို့ ဟော
 တော်မူသနည်း၊ ယတ္ထဓေါ အာဝုသော၊ ပေ၊ ပရဉ္စာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟော
 တော်မူပြီ၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်ရောဟိတနတ်သား၊ ယတ္ထ - အကြင်လောက
 အဆုံး၌၊ နဇာယတိ- ဖြစ်လည်း မဖြစ်ရ၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေလည်း မနေရ၊ န ဇီယ
 တိ- အိုလည်း မအိုရ၊ န ဗီယတိ-သေလည်း မသေရ၊ န စဝတိ-အဆက်ဆက်
 လည်း မစုတေရ၊ န ဥပပဇ္ဇတိ-အဆက်ဆက်လည်း ပဋိသန္ဓေ မနေရ၊ အဟံ-
 ငါသည်၊ လောကဿ-၏၊ တံအန္တံ-ထိုအဆုံးကို၊ ဂမနေန-ပကတိ သွားခြင်း
 ဖြင့်၊ ဣတေယျန္တိ-သိအပ် သိနိုင်၏ဟူ၍၊ ဒိဋ္ဌေယျန္တိ- မြင်အပ် မြင်နိုင်၏ ဟူ၍၊
 ပတ္တေယျန္တိ-ရောက်အပ် ရောက်နိုင်၏ဟူ၍၊ န ဝဒါမိ - ဟောတော်မမူ၊ အာဝု
 သော-သား၊ အဟံ - ငါဘုရားသည်၊ လောကဿ - ၏၊ အန္တံ - အဆုံးသို့၊
 အပတွာဝ-မရောက်မူ၍သာလျှင်၊ ဝါ-မရောက်သမျှ၊ ဒုက္ခဿ-၏၊ အန္တကိရိ
 ယံ-အဆုံးပြုခြင်းကို၊ နဝဒါမိ-ဟောတော်မမူ၊ အဝိစ-သို့သော်လည်း၊ (ပကတိ

ဟူသော လောကီတရားသည် “သံခိတ္တေန ပဉ္စူပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ” နှင့်အညီ ဒုက္ခ
 သဘော ရှိသည်ချည်းတည်း၊ သမုဒယဘောဖြင့် ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းမှန်သမျှ တဏှာသာ
 မက အဝိဇ္ဇာ စသည်ကိုပါဟူ။ [ယတော သမုဒေတိ၊ တတော တဏှာဒိတော။]

ယဏ္ဍာဟ ။ ။ “ဇာတိ စသည်မှ ကင်းသော စကြာဝဠာ (ကမ္ဘာလောက
 ဩကာသံ) အဆုံးကို သိနိုင်မြင်နိုင် ပေါက်ရောက်နိုင်ခကောင်းပါ၏လော” ဟု ရောဟိတ
 နတ်သား၏ အမေးကို ဖြေသော (ရောဟိတ ဒေဝပုတ္တသံယုတ်လာ) သုတ်တည်း၊
 စိတ်ဝင်စားဘွယ် ကောင်းသော ထို သုတ်အကျယ်ကို ထိုသံယုတ်မှာ ရှု၊ [နဇာယတိ
 စသော သုံးပုဒ်ဖြင့် ဇာတိ ဇရာ မရဏကို တိုက်ရိုက်ပယ်ပြီး၍၊ “န စဝတိ န ဥပပဇ္ဇတိ”
 ဖြင့် တပြောင်းပြန်ပြန် စုတေရ၊ ပဋိသန္ဓေနေရမှုကို ပယ်သည်။]

လောကဿန္တံ ။ ။ ရောဟိတ နတ်သားသည် ရှေးဘဝတုန်းက သူ့ကိုယ်တိုင်
 အဘိညာဉ်ဖြင့် စကြာဝဠာ ကမ္ဘာလောက ဩကာသ၏ အဆုံးကို ရှာဘူးသူ ဖြစ်၍
 ဩကာသလောကအဆုံးကို မေးသော်လည်း ဘုရားရှင်ကား သင်္ခါရလောကအဆုံးကို
 ဖြေတော် မူသည်၊ ထို့ကြောင့် “လောကဿန္တံ သင်္ခါရလောကဿ အန္တဘူတံ
 နိဗ္ဗာန်” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဣတေယျံ စသည်။ ။ ဣ၊ ဒိသ၊ ပပုဗ္ဗ အပဓာတ် တေယျံ ပစ္စည်းဖြင့် ဣတေယျံ
 စသည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် တေယျံပစ္စည်း၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် “ဇာနိ
 တဗ္ဗံ” စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်သည်။ “ဣတာယံ၊ ဒိဋ္ဌာယံ၊ ပတ္တာယံ” ဟုလည်း မူကွဲ
 ရှိသတတ်၊ ထိုမူ၌ တုာစုည်းဖြစ်၍ “ဣတာ+အယံ” စသည်ပုဒ်ဖြတ်၊ “အယံ- ဤနိဗ္ဗာန်
 ကို အလိုရှိသူသည်၊ ဣတာ-သိ၏၊ ဒိဋ္ဌာ-မြင်၏၊ ပတ္တာ-ရောက်၏၊ ဣတိ နဝဒါမိ”
 ဟု ပေး။

အသွားဖြင့် လောကအဆုံးသို့မရောက်နိုင်ပါသော်လည်း၊)အာဂုဿော၊အဟံ-
 သည်၊ ဗျာမမတ္တေ-တလံ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-တလံမျှလောက်သော၊
 သသညမှိ - သညက္ခန္ဓာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမနကေ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့်
 တကွဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိံ ယေဝ ကဠေဝရေ-ဤကိုယ်ကောင်၌ပင်၊ လောကဉ္စ-
 ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသော လောကကို၎င်း၊ လောကသမုဒယဉ္စ - လောက၏ ဖြစ်
 ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၎င်း၊ လောကနိရောဓဉ္စ - လောက၏ ချုပ်ခြင်းကို
 ၎င်း၊ ဝါ - လောက၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ လောက နိရောဓဝါမိနိံ -
 လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒဉ္စ- အကျင့်ဖြစ်
 သော မဂ္ဂသစ္စာကို၎င်း၊ ပညပေမိ-ပညတ်တော်မူ၏။

လောကဿ-သင်္ခါရလောက၏၊ အန္တော - အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊
 ဝမနေန-ပကတိသွားခြင်းဖြင့်၊ ကုဒါစနံ-တရံတဆစ်မျှ၊ နပတ္တဗ္ဗော-မရေခံအပ်
 မရနိုင်၊ လောကန္တိ-သင်္ခါရလောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ အပတွာ-
 မရောက်မူ၍၊ ဝါ-မရောက်မချင်း၊ ဒုက္ခာ-ဒုက္ခမှ၊ ပမောစနံ-လွတ်မြောက်
 ခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ။

အဝိစ။ ။“ထိုသို့ခြေချင်အသွားဖြင့် လောကအဆုံးကို မသိနိုင် မမြင်နိုင် မပေါက်
 ရောက်နိုင်ပါသော်လည်း”-“တလံမျှ-ဟု တိုင်းတာ၍ ရအပ်သော ဤကိုယ်အရပ်၌ပင်
 ထိုလောကအဆုံးကို ငါဘုရားပညတ်တော်မူသည်”ဟု ပြလို၍ “အဝိစ” ဟု မိန့်တော်
 မူ၏၊ ဗျာမမတ္တေကဠေဝရေဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကိုပြ၏၊ သသညမှိဖြင့် သညာကိုခေါင်းတပ်၍
 ကျန် စေတသိက် ခန္ဓာ ၂ ပါးကိုပြ၏၊ သမနကေဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာကိုပြ၏။ [သံယုတ်
 အဋ္ဌကထာ၌ သစ္စာ ၄ ပါးကို တိုက်ရိုက်ဖွင့်၏။]

သာရတ္ထ။ ။ လောကန္တိ ခန္ဓာဒိလောကံ၊ [လောကီခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်
 ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၊] လောကနိရောဓန္တိ တဿလောကဿ နိရုဇ္ဈနံ = ထိုလောက၏
 ချုပ်ခြင်းကို။ [ဤအဖွင့်ကား ဗျာမမတ္တခန္ဓာကိုယ်၌ ဗဟိဒ္ဓတရားဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို
 မရနိုင်သောကြောင့် ချုပ်ခြင်း သာမညကို ကောက်ယူသော အဖွင့်တည်း။] နိဗ္ဗာန
 ဒေဝဝါ၊ [ခန္ဓဝိပုတ် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာနှင့် ဆက်သွယ်၍ ပညတ်ရသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်
 ၌ ပညတ်တော်မူ၏” ဟု တနည်းဖွင့်သည်။] အဒေသံပိ ဟိ တံ (ယေသံ နိရောဓော၊
 တေသံ ဝသေန) ဒေသတောပိ ဥပစာရဝသေန နိဒ္ဓိသီယတိ = အရပ်ဒေသ မရှိသော်
 လည်း ခန္ဓာဟူသော ဒေသကို အစွဲပြု၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ချုပ်ရာ
 ဒေသရှိသကဲ့သို့ ညွှန်ပြရလေသည်၊ ဥပမာ - “စက္ခု၊ လောကေ ဝိယရူပံ သာတရူပံ၊
 ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟိယမာနာ ပဟိယတိ” ၌ ဝိယရုပ်ကို အာရုံပြုသော တဏှာကို
 ပယ်အပ်ရာဝယ် ပယ်ရာဌာန စက္ခုပသာဒကို (“ဧတ္ထ-ဤစက္ခု၌”ဟု) ဒေသအဖြစ်ဖြင့်
 ညွှန်ပြရသကဲ့သို့တည်း။

တဿာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လောကအဆုံးသို့ မရောက်သမျှ ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်သောကြောင့်၊) ဟဝေ-စင်စစ်၊ လောကဝိဒူ-လောကကို သိသော၊ လောကန္တရ- လောကအဆုံးသို့ ရောက်သော၊ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယော-ကျင့်သုံး အပ်ပြီးသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယရှိသော၊ သမိတာဝိ - အလုံးစုံသော ကိလေသာ တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော၊ ဝါ-သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီးသော၊ သုမေဓော - ကောင်းသော ပညာရှိသည်၊ လောကဿ - သင်္ခါရလောက၏၊ အန္တိ - အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဥတ္တာ- သိ၍၊ ဝါ- သိခြင်းကြောင့်၊ ဣမံ လောကံ- ဤပစ္စုပ္ပန်လောကကို၎င်း၊ ပရဗ္ဗလောကံ- တမလွန်လောကကို၎င်း၊ နာသီသတိ- မတောင့်တတော့။

အဝိစ - သည်သာ မကသေး၊ လောကာ - လောကတို့သည်၊ သင်္ခါရ လောကော - သင်္ခါရလောက ၎င်း၊ သတ္တလောကော - ၎င်း၊ ဩကာသ

လောကန္တရ။ ။ “လောကန္တိ + ဝစ္ဆတိတိလောကန္တရ” ဤ ဝိဂြိုဟ်အလိုအားဖြင့် တကယ့်ကိုယ် လောကအဆုံး နိဗ္ဗာန်ရောက်မှ “လောကန္တရ” ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်မရောက်သေးဘဲ လောက၌ ရှိနေသေးသော ရဟန္တာကို ဤပါဠိက ဆိုလိုသော ကြောင့် “ ဒုက္ခသစ္စာ လောကကို ပိုင်းခြားကာ သိပြီး၍ လောကသမုဒယ (သမုဒယ သစ္စာ) ကို ပယ်နိုင်လျှင် လောကဆိုင်ရာ ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးတော့သဖြင့် “လောက အဆုံးသို့ရောက်သည်မည်တော့၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ပရိညာဘိသမယေန လောကံ ဝိဒိတော ပဟာနာဘိ သမယေန လောကန္တရ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ [“ဘဝါနံ အန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဂတောတိ ဘဝန္တဂေါ” - ဟု ဘဂဝါဂုဏ်တော်၌ ဖွင့်အပ်လတံ့သောဋီကာကို ထောက်၍ “လောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ရောက်သော” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။]

သမိတာဝိ ။ ။ သမုဓာတ်, တာဝိပစ္စည်းကြီး၍ “ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ သမိ တတ္တာ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “ ကိလေသေ + သမေသိ (ငြိမ်းစေပြီး) ဣတိ သမိတာဝိ” ဟု ပြု၊ သံပုဗ္ဗ + ဣဓာတ် + တာဝိ-ကြီး၍ “စတုဿန္တဓမ္မာနံ အဘိသမိတတ္တာ” ဟု တနည်းဖွင့်၏၊ “စတုဿန္တဓမ္မေ သမေသိ (သိပြီ) ဣတိ သမိတာဝိ” ဟု ပြု၊ [ဣန္ဒဝဇီရပါဒဖြစ်၍ “သမိ တာဝိ” ဟု ရသယပြုထား၏၊ “ လောကဿ အန္တိ သမိတာဝိ ” ဟု ပါဠိရင်းအတိုင်း ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

အဝိစ တဿော လောကာ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ လောကဝိဒူအဖြစ်ကို သဘာဝတော- စသော သစ္စာ ၄ ပါးဖြင့် ပြခဲ့ပြီ၊ “စတုဿန္တဝိနိမုတ္တော ဧဗ္ဗေယျောနာမ နတ္ထိ” နှင့်အညီ သစ္စာ ၄ ပါးမှ လွတ်သော သိဘူယျရာလည်း မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် “ လောကဝိဒူ ဂုဏ်တော်ကို အပြည့်အစုံပြု၍ ပြီးပြီ” ဟု ဆိုလိုက်ပါသော်လည်း ပြောရိုးဆိုစဉ် လောက ကား မစုံသေး၊ ထို့ကြောင့် လောက ၃ ပါးစုံအောင် “အဝိစ” စသည်မိန့်။

လောကော- ၎င်း၊ ဣတိ- သို့၊ တယော- ၃ ပါးတို့တည်း၊ တတ္ထ - ထိုသုံးပါး
သော လောကတို့တွင်၊ လောကော- သည်၊ ဧကော- တပါးတည်း၊ သဗ္ဗေ-
ကုန်သော၊ သတ္တာ - သတ္တာတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ - အကြောင်းတရား
ဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏၊ ဣတိ- သို့၊ အာဂတဋ္ဌာနေ- လာသော ပါဠိရပ်၍၊

သတ္တလောက။ ။ ရူပါဒီသု - ရူပစသော အာရုံတို့၌+သဉ္စတိ- ကပ်ငြိတတ်၏၊
ဣတိ သတ္တော၊ ဣတ္ထေ- ဤသတ္တာ၌၊ ကုသလာကုသလံ - ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို၎င်း၊
တဗ္ဗိပါကောစ-ထို၏အကျိုးကို၎င်း၊ လောကီယတိ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဣတိ လောကော၊
(လောက - ဓာတ်, ဒဿနအနက်ဟော) သတ္တောစ+သော + လောကောစာတိ
သတ္တလောကော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါနံ-ဇိဝိတိန္ဒြေနှင့် စပ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ-တို့၏၊ သမူဟော-
အပေါင်းသည်၎င်း၊ သန္တာနော-အစဉ်သည်၎င်း, ရ၏။

ဩကာသလောက။ ။ ဣတ္ထေ-ဤတည်ရာ၌၊ ဇင်္ဂမာစ-ရှေ့ရှား သွားလာတတ်သော
သက်မဲ့ အရာတို့ကို၎င်း၊ ထာဝရာစ - ခိုင်မြဲစွာ တည်သော သက်မဲ့ အရာတို့ကို၎င်း၊
လောကီယန္တိ-တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ လောကော၊ ဩကာသောစ- ဇင်္ဂမထာဝရ
တို့၏ တည်ရာလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထိုတည်ရာ ဟူသည်၊ လောကောစ-ဇင်္ဂမထာဝရ
တို့ကို တွေ့မြင်အပ်ရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ ဩကာသလောကော၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓါနံ-
ဇိဝိတိန္ဒြေနှင့် မစပ်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-ဥတုဇ ရုပ်တို့၏၊ သမူဟော- အပေါင်းကို၎င်း၊
သန္တာနောစ-အစဉ်ကို၎င်း၊ (လတ္တတိ)။ [“ရူပါဒီနံ” ဟုဋီကာများ၌ အာဒိပါနေ၏၊
ဆင်ခြင်ပါ၊ “ဥတုဇရူပါနံ” ဟု ရှိသော ဝိမတိက ကောင်း၏။]

သင်္ခါရလောက။ ။ ဥဘယေဝိ ခန္ဓာ သင်္ခါရလောကော = ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ
(သက်ရှိ သက်မဲ့) ၂ မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာတို့သည် သင်္ခါရလောက
မည်၏၊ [သင်္ခါရိယတေ-အဝိဇ္ဇာတဏှာ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ ပြုစီမံအပ်၏၊
ဣတိ သင်္ခါရော၊ လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိ-ပျက်တတ်၏၊ ဣတိ လောကော၊ သင်္ခါရောစ+သော+
လောကောစာတိ သင်္ခါရလောကော၊ လုဇံ ဓာတ်, ဏပစ္စည်း၊ ဇကို စပြုပြီးမှ က ပြု၊
အချို့စာ၌ကား လုစမာတ်ဖြင့် “လုစ္စန ပလုစ္စနဋ္ဌေနာတိ လောကော” ဟု ရှိ၏။]

သဗ္ဗေသတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ။ ဤ၌ အာဟာရ သဒ္ဓါသည် ပစ္စယအနက်ကို
ဟော၏၊ “ပစ္စယတ္ထော ဟေတ္ထ အာဟာရသဒ္ဓေါ၊ အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿဝါ
ကာမစ္ဆန္တဿ ဥပ္ပါဒါယ = ဤသုတနိမိတ်သည် မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္တ၏ဖြစ်သို့ရာ
အကြောင်းတည်း” ဟူသော ပါဠိတော်၌ အာဟာရသဒ္ဓါ ကဲ့သို့တည်း၊ အာဟာရ
သဒ္ဓါအတွက် ဤသို့ အကြောင်း (ပစ္စယ) အနက်ကို ယူလိုက်မှ ကမဋီကာရ စသော
အာဟာရ ၄ ပါးလုံးမရှိသော အသညသတိ သတ္တာများလည်း (ဆိုင်ရာ အကြောင်း
မကင်းရကား) သဗ္ဗေသတ္တာအရတွင်ပါဝင်နိုင်ကြသည်၊ ဋ္ဌိတိကိုလည်း “တိဋ္ဌန္တိ ဣတိ
ဋ္ဌိတိ” ဟုပြု၊ အာဟာရော + ဋ္ဌိတိ ဧတေသံတိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ = အကြောင်းတရား
ဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏။

သင်္ခါရလောကော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ လောကော-သည်၊ သဿတော- အခါဝေသိမ်းထင်ရှားရှိ၏။ ဝါ-မြိ၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်၎င်း၊ လောကော- သည်၊ အသဿတော-သဿတမဟုတ်၊ ဝါ-မမြိ၊ ဣတိဝါ- ဤသို့သော်၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဝတဋ္ဌာနေ- ဌှံ၊ သတ္တလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယာဝတာ-အကြင်မျှလေသောအရပ်၌၊ စဗ္ဗိမသုရိယာ-လ၊ နေ တို့သည်၊ ပရိဟရန္တိ-လင်္ကျာရစ်လည်ကုန်၏၊ ဒိသာ-အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ ဝိရောစမာ နာ - တင့်တယ်ကုန်လျက်၊ ဘန္တိ - တောက်ပကုန်၏၊ တာဝ - ထိုမျှ အတိုင်း

သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ “သဗ္ဗေ သတ္တာ” ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် “သင်္ခါရလောကော” ဟူသော နောက်စကားသည် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးဘွယ် ရှိ၏။ “ပုဂ္ဂလာဂိဋ္ဌာန် ဒေသနာဖြစ်သောကြောင့် မဆန့်ကျင်ပါ” ဟု မြေ၊ ချဲ့ဥားအံ- “သဗ္ဗေ သတ္တာ” ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒေသနာ၏ တည်ရာပြု၍ ဟောထားပါသော်လည်း “အာဟာရဋ္ဌိတိက = အကြောင်းတရားကြောင့် + တည်တံ့သော အရာ” ဟူသည် သတ္တာ အကောင် အထည် မဟုတ်၊ ကံ စသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇ စသော ရုပ်တရား၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာ စသော အကြောင်းကြောင့် တည်တံ့သော သင်္ခါရ ဝိညာဉ်စသော နာမ်တရားများသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိ ကာ” အရ ရုပ်နာမ် ဟူသော သင်္ခါရလောကကိုသာ အရကောက်ရသည်။

သဿတော လောကော.. သတ္တလောကော။ ။ “လောကသည် မြိ၏” စသော အယူသည် တိတ္ထိတို့ အယူတည်း။ ထို တိတ္ထိတို့ကား ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ ရုပ်နာမ်ဟု မယူ ဆဲဘဲ “သတ္တာ” ဟု စွဲလမ်းယူဆ၏။ ထို့ကြောင့် လောကအရ တိတ္ထိတို့အလိုအတိုင်း သတ္တလောကကို ယူရသည်။

ယာဝတာ၊ ဝေ၊ ဝေသော။ ။ ယာဝတာသည် နိပါတ်ဖြစ်၍ လိုရာဝိဘတ် ကြေနိုင် ၏။ ဤ၌ သတ္တမိဝိဘတ်ကြေ ဟု သိစေလို၍ “သတ္တကေဋ္ဌာနေ” ဟု ဋီကာဖွင့်၊ ပရိဟရန္တိ၌ ပရိဥပသာရကြောင့် ဟရဓာတ်လည်း ပရိဝတ္တန (လင်္ကျာရစ် လည်ခြင်း) အနက် ဟောဟု သိစေလို၍ “ပရိဝတ္တန္တိ ပရိပ္ပမန္တိ” ဟု ဖွင့်၊ ဒိသာသည် ပဌမန္တပုဒ်၊ ဘာ ဓာတ်လည်း ဒိတ္ထိအနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ “တေသံ ပရိပ္ပမနေနေဝ တာတာဒိသာ ပဘဿရာဝ ဟုတ္တာ ဝိရောစန္တိ = ထို လ၊ နေတို့၏ လင်္ကျာရစ် လည်နေခြင်းကြောင့်ပင် ထိုထိုအရပ်တို့သည် ပြီးပြီးပြန် အရောင်ထွက်ကုန်လျက်သာလျှင် တင့်တယ်တောက်ပ ကုန်၏” ဟုဖွင့်၊ တနည်း- ဒိသာကို ဒုတိယန္တိ၊ ဘန္တိ၌လည်း ကာရိတ် အကြေကြ၍ “ဒိသာ- ထိုကို၊ ဘန္တိ သောဘေန္တိ-တင့်တယ်စေကုန်၏၊ ဩဘာသယန္တိ-ထွန်းလင်း စေကုန်၏” ဟု ဖွင့်သည်။

တာဝ သဟဿော လောကော။ ။ “တတ္ထကေန ပမာဏေန သဟဿပ္ပကာ ရော ဩကာသလောကော” အဖွင့်အတိုင်း နိဿယပေးထား၏။ တနည်း- “တာဝ သဟဿဝါ” ဟုလည်း ပါဠိရှိသတတ်၊ “တာဝ + သဟဿံ အဿာတိ တာဝ

အရှည်ရှိသော ပမာဏဖြင့်၊ လောကော-ဩကာသလောကသည်၊ သဟဿ
ဓာ-တထောင်ပြား၏၊ ဧတ္ထ - ဤ ဩကာသလောက တထောင်၌၊ တေ-သင်
ဗကမြဲဟူ၏၊ ဝသော - အလိုသည်၊ ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ဣတိ အာဝတဋ္ဌာနေ
ဩကာသလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တံပိ-ထို လောက ၃ ပါး
ကိုလည်း၊ သဗ္ဗထာ အဝေဒါ။

(ထိုလောက ၃ မျိုး သိတော်မူပုံကို အကျယ်ပြုလို၍ တထာဟိ - စသည်
မိန့်၊) တထာဟိ - ထို စကားကို ချဲ့ပြားအံ့၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား သည်၊
(ဝိဒိတော၌စပ်) လောကော-လောကသည်၊ ဧကော-တပါးတည်း၊ သဗ္ဗေ-
အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တာတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ - အကြောင်း
တရားဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏၊ လောကာ- တို့သည်၊ ဧဒ္ဒေ - ၂ ပါးတို့တည်း၊
နာမဉ္ဇ-နာမ်၎င်း၊ ရူပဉ္ဇ-ရုပ်၎င်းတည်း၊ [“တယော လောကာ” စသည်ကို
“ဧဒ္ဒေလောကာ” အတိုင်းပေး၊] တိဿော - သုံးပါး ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-
ဝေဒနာတို့တည်း၊ စတ္တာရော - နှစ်သော၊ အာဟာရော - အာဟာရတို့တည်း၊
ပဉ္ဇ-နှစ်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့တည်း၊ ဆ-နှစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တိ
ကာနိ အာယတနာနိ - အဇ္ဈတ္တိကာယတနတို့တည်း၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါး ကုန်
သော၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော - ဝိညာဏဋ္ဌိတိတို့တည်း၊ အဋ္ဌ-နှစ်သော၊ လောက
ဓမ္မာ-လောကဓမ်တို့တည်း၊ နဝ - ကုန်သော၊ သတ္တာဝါသာ - သတ္တာဝါသ
တို့တည်း၊ ဒသ-ကုန်သော၊ အာယတနာနိ-ရုပ် အာယတနတို့တည်း၊ ဒွါဒသ-
သဟဿာဝါ=ထိုလ၊ နေတို့၏ လှည့်လည်ရာအရပ်ပေါင်း တထောင်ရှိသော အရပ်”
ဟုပေး၊ ဤ ဂါထာသည် “မူလ-ပံ၊ မြဲဟူနိမန္တနသုတ်” ပါရှိတည်း၊ ဗကမြဲဟူ၏
အာဏာပြန်နံ့ရာအရပ်ကို ပြသောအရာဖြစ်၍ “လောကော” အရ ဩကာသလောက
ကို ယူရသည်။

ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။ ။ဝိညာဏံ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ ဝိညာဏ ပတိဋ္ဌာန
ဿေတံ အဓိဝစနံ၊ (သုတ်မဟာဝါ၊ မဟာပဒါန သုတ္တ အဋ္ဌကထာ၊) ဝိညာဏပတိဋ္ဌာ
နဿာတိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ တေရဟိ ပတိဋ္ဌာနကာရဏဿ - တည်ခြင်း၏
အကြောင်း၏၊ (အဓိဝစနံ-တည်း၊) အတ္တတော ဝုတ္တပိသေသဝိသိဋ္ဌာ (ဆိုအပ်ပြီးသော
ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော) ပဉ္ဇဝေါကာရေ ရူပ ဝေဒနာ သညာ
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ စတုဝေါကာရေ ဝေဒနာဒယော တယောခန္ဓာ ဝေဒိတဗ္ဗော (ဝိညာဏ
ဋ္ဌိတိ ဟု သိထိုက်ကုန်၏) ။

လောကဓမ္မာ။ ။လောကဿ - သတ္တလောက၏၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မာတ်ကေန်၊ အမှန်
ဖြစ်လတုံ့သော သဘောတံထွာ ဓမ္မတာတို့တည်း၊ လောကဓမ္မာ-ထို၊ သတ္တာဟူသမျှ
သည် လာဘ အလာဘစသော ရှစ်ပါးတွင် တပါးပါးနှင့် ကေန်တွေရမည်ဖြစ်၍ လာဘ
စသော ရှစ်ပါးကို “လောကဓမ္မ”ဟု ခေါ်သည်။

ကုန်သော၊ အာယတနာနိ - အာယတနတို့တည်း၊ အဋ္ဌာရသ - ကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံသင်္ခါရလောကောပိ-ကိုလည်း၊ သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-ပြီ။

ပန-အဘို့တပါးကား၊ ဝါ - သင်္ခါရလောက သိပုံမှတပါး သတ္တလောက သိပုံကို ဆိုဥားအံ့၊ သေ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗေသမ္ဘိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ် ကုန်သော၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ အာသယံ-အာသယကို၊ ဇာနာတိ- သိတော်မူ၏၊ အနုသယံ-အနုသယကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ စရိတံ- သုစရိုက် ဒုစရိုက်ကို၊ ဝါ- ရာဂ စသောစရိုက်ကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ အဓိမုတ္တိံ-စွဲစွဲမြဲမြဲသက်ဝင်ခြင်းကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ အပ္ပရဇက္ခေ - ပညာမျက်စိ၌ နည်းသော ရာဂ ဒေါသ မောဟမြူ ရှိကုန် သော၊ သတ္ထေ- သတ္တာတို့ကို၎င်း၊ [အပ္ပံ+ရဇော+ အက္ခိမိ + ယေသံတံ အပ္ပ ရဇက္ခာ။] မဟာရဇက္ခေ- ပညာမျက်စိ၌ များသော ရာဂ ဒေါသ မောဟ မြူ ရှိကုန်သော၊ သတ္ထေတိက္ခိန္ဒိယေ-ထက်သောသဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ မုဒိန္ဒိယေ-နံသော သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ သွာကာ ရေ-ကောင်းသောပင်ကိုယ်သဘော ရှိကုန်သော၊ [သုန္ဓရာကာရေ ကလျာဏ ပကတိကေ ဝိဝဋ္ဌဇ္ဈာသယေတိ အတ္ထော။] တနည်း-ကောင်းသော အာသယ စရိတစသော အဘို့ရှိကုန်သော၊ [“ယေသံဝါ အာသယာဒယော အာကာရာ ကောဋ္ဌာသာ သုန္ဓရာ၊ တေသွာကာရာ” - ဇီကာ။] သတ္ထေ-တို့ကို၎င်း၊ ဒွါကာ ရေ - မကောင်းသော ပင်ကိုယ်သဘော ရှိကုန်သော၊ ဝါ - မကောင်းသော အာသယ စသော အဘို့ ရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ သုပိညာပယေ - လွယ်ကူစွာ သိစေအပ် သိစေထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ [သု+ပိ+ညာ+ပေ+ကျပစ္စည်း။] ဒုပိညာပယေ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သိစေအပ် သိစေထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ ဘဗ္ဗေ- ကျွတ်ထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ အဘဗ္ဗေ - မကျွတ်ထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ- တို့ကို၎င်း၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အာသယ

သတ္တာဝါသ။ ။ သတ္တာ+အာဝသန္တိ ဧတေသုတိ သတ္တာဝါသာ၊ ဧတေသု-ဤ သတ္တာအပေါင်းတို့၌၊ သတ္တာ-အစိတ်အစိတ် သတ္တာတို့သည်၊ အာဝသန္တိ- တည်နေ ကြကုန်၏၊ ဣတိ-သတ္တာဝါသာ၊ ဤပိဂ္ဂဟအရ သတ္တနိကာယ (သတ္တာအပေါင်း) ရ၏၊ “ ရုက္ခေ+သခါ- သစ်ပင်၌ + သစ်ခက် ” ဟူရာဝယ် သစ်ပင် တပင်လုံးသည် အစိတ် သစ်ခက်၏ တည်ရာဖြစ်သကဲ့သို့ သတ္တာအပေါင်းလည်း အသီးသီးသော အစိတ်သတ္တာ ၏ တည်ရာဖြစ်သည်။ [ပုဂ္ဂလာဝိဋ္ဌာန်ဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တာကို အရကောရသော်လည်း သင်္ခါရလောကသိပုံကို ပြသော အရာဖြစ်၍ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုသာ ဆိုလိုသည်၊ ဝိညာဏ ဌိတိ၊ လောကဓမ္မ၊ သတ္တာဝါသတို့ကို သာရတ္ထကြည့်၍ အကျယ်သိပါ။]

စသည်ကို သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တလောကောပိ-ကိုလည်း၊ သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-သိတော်မူအပ်ပြီ။

၈ - ကား၊ (တနည်း) ၈-သတ္တလောကသိပုံမှတပါး ဩကာသလောက သိပုံကိုဆိုဥးအံ့၊ သတ္တလောကော-ကို၊ ဝိဒိတော(ယထာ)-သိတော်မူအပ်ပြီး ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဩကာသလောကောပိ-ကိုလည်း၊ (ဝိဒိတော-သိတော်မူအပ် ပြီ) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဥးအံ့၊ သေဘဂဝါ-၌ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [အနန္တာ လောကဓာတုယောနော်က ဘဂဝါနှင့်တွဲ၍ အဝေဒိ , အညာသိ, ပရိဝိဇ္ဇိ၌ လှမ်းစပ်။] ဧကံ စတ္တဝါဠိ- တခုသော စကြာဝဠာသည်၊ အာယာမ တော-အလျားအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိတ္ထာရတော-အနံအားဖြင့်၎င်း၊ ယောဇနာနိ- ယူဇနာတို့၏၊ ဒွါဒသ သတသဟဿာနိ-တသန်း နှစ်သိန်းတို့သည်၎င်း၊ တိဏိ သဟဿာနိ - ၃ ထောင်တို့သည်၎င်း၊ စတ္တာရိ သတာနိ - ၄ ရာတို့သည်၎င်း၊ ပညာသဉ္စ ယောဇနာနိ-ငါးဆယ်သော ယူဇနာတို့သည်၎င်း၊ (ဟောတိ-၏) [စတ္တဝါဠိ-ဟူသော ပကတိကိုင့်၍ “ဟောတိ” ဟု ကေဂုဏ်ချ။]

ပရိက္ခေပတော - အဝန်း အဝိုင်းအားဖြင့်၊ ပရိမဏ္ဍလံ - ဝန်းဝိုင်းသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော စကြာဝဠာသည်၊ ဆတ္တိံ သ သတ သဟဿာနိ - ယူဇနာ ၃ သန်း ၆ သိန်းတို့သည်၎င်း၊ ဒသဉ္စေဝ သဟဿာနိ-တသောင်းတို့သည်၎င်း၊ အဗျုမ္မာနိသတာနိစ-အခွဲအားဖြင့် လေးရာတို့သည်၎င်း၊ ဝါ - ၃၅၀ တို့သည် ၎င်း၊ (ဟောတိ)။ ....တတ္ထ-ထိုစကြာဝဠာ၌၊ ဒုဝေ သတသဟဿာနိ- ၂ သိန်း တို့၎င်း၊ စတ္တာရိ နဟုတာနိ-၄ သောင်းတို့၎င်း၊ ဧတ္ထကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်၊ ဗဟလတ္ထေန-အထူ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - အထူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အယံ ဝသုန္ဓရာ-ဤ မြေကြီးကို၊ သင်္ခါတာ - ဆိုအပ်၏။ ....တဿာဝေ-ထို မြေကြီးကိုပင်၊ သန္ဓာ ရကံ - ကောင်းစွာ ဆောင်တတ်သော၊ ဝါ-ခံတတ်သော၊ ဇလံ - ရေသည်၊ စတ္တာရိ သတသဟဿာနိ - ယူဇနာ ၄ သိန်း တို့၎င်း၊ အဋ္ဌေဝ နဟုတာနိ- ရှစ်သောင်းတို့၎င်း၊ ဧတ္ထကံ - ဤမျှအတိုင်းအရှည်၊ [ဗဟလတ္ထေန၌ ဝိသေသန စပ်။] ဗဟလတ္ထေန -ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝါတေ - လေ၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ - တည်၏။ .... တဿာပိ - ထိုရေကိုလည်း၊ သန္ဓာရကော- သော၊ ဝါ-သော၊ မာလုတော- လေသည်၊ နဝ သတသဟဿာနိ-ယူဇနာကိုးသိန်းတို့ တိုင်တိုင်၎င်း၊ သဋ္ဌိစေဝ သဟဿာနိ - ခြောက်သောင်းတို့ တိုင်တိုင်၎င်း၊ နဘံ- အဇောပြင်၊ အောက် ကောင်းကင်သို့၊ ဥဂ္ဂတော (အဝ+ဂတော)-သက်၏။ သော - ဤသည်ကား၊ လောကဿ-ဩကာသလောက၏၊ သဏ္ဍိတိ-အထက်အောံ အလုံးစုံအားဖြင့် တည်နေပုံတည်း။ [ဟေဠာ ဥပရိတောစာတိ သဗ္ဗသော ဌိတိ။]

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-သို့၊ သဏ္ဍိတေ-အထက်အောံ အလုံးစုံအားဖြင့် တည်သော၊
 ဧတ္ထ-ဤ စကြာဝဠာ၌၊ ပဗ္ဗတုတ္တမော - တောင်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊
 သိနေရု-မြင့်မိုရ်တောင်သည်၊ ယောဇနာနံ-တို့၏၊ စတုရာသီတိ သဟဿာနိ-
 ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ မဟဏ္ဏဝေ - ကြီးစွာသော သမုဒ္ဒရာ၌၊
 အဇ္ဈောဂါဠော-သက်ဝင်နစ်မြုပ်၏၊ တာဝဒေဝ-ထိုရှစ်သောင်းလေးထောင်
 တိုင်တိုင်ပင်၊ အစ္စုဂ္ဂတော - အထက်သို့ တက်၏။.... တတော - ထို မြင့်မိုရ်
 တောင်အောံ၊ ဥပဗျုပဗျေန-ထက်ဝက် ထက်ဝက်သော၊ ပမာဏေန-ပမာဏ
 ဖြင့်၊ ယထာတ္တမံ - အစဉ်အတိုင်း၊ အဇ္ဈောဂါဠုဂ္ဂတာ (အဇ္ဈောဂါဠု + ဥဂ္ဂ
 တာ)-အောက်သို့လည်းသက်ကုန်၊ အထက်သို့လည်း တက်ကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗာ-
 နတ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ နာနာရတန ဝိစိတ္တာ - အမျိုးမျိုးသော ရတနာတို့ဖြင့်
 ထူးဆန်းကုန်သော၊ [ဧတေသတ္ထ မဟာသေလာ၌စပ်၊] ယုဂန္ဓရော-ယုဂန္ဓီရ်
 တောင်၎င်း၊ ဤသမရော- ဤသမိုရ်တောင်၎င်း၊ ကရဝိကော-ကရဝိကတောင်
 ၎င်း၊ သုဒဿနော - သုဒဿနတောင်၎င်း၊ နေမိန္ဒရော - နေမိန္ဒရတောင်၎င်း၊
 ဝိနတကော-ဝိနတကတောင်၎င်း၊ ဗြဟ္မာ- ကြီးကျယ်သော၊ အဿကဏ္ဍော
 ဝိရိ-အသကဏ်တောင်း၎င်း၊(ဣတိ-ဤသို့)သတ္တ-ခုနစ်လုံးကုန်သော၊ ဧတေ
 မဟာသေလာ-ဤ တောင်ကြီးတို့သည်၊ သိနေရုဿ-မြင့်မိုရ်တောင်၏၊ သမန္တ
 တော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ မဟာရာဇာနံ-နတ်မင်းကြီးတို့၏၊ အာဝါသာ-နေရာ
 တို့သည်၊ ဒေဝယက္ခနိသေဝိတာ - နတ် , ဘီလူးတို့သည် မှီဝဲအပ်ကုန်သည်၊
 (ဟောန္တိ)။

ဟိမဝါ-ဆောင်းခါတိုင်ဘိ၊ ဆီးနှင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိမဝန္တာ
 မည်သော၊ ဝါ- နွေခါတိုင်ပြန်၊ ဆီးနှင်းကို အန်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 ဟိမဝန္တာမည်သော(ဟိမံ+ယတ္ထအတ္ထိတိ ဟိမဝါ၊ဟိမံ+ဝမတိတိ ဟိမဝါ၊)
 ပဗ္ဗတော - တောင်ကို၊ ဝါ- သည်၊ ယောဇနာနံ - ယုဇနာတို့၏၊ ပဉ္စသတာနိ-
 ငါးရာတို့တိုင်တိုင်၊ ဥစ္စော - မြင့်၏၊ ယောဇနာနံ - တို့၏၊ တီဏိသဟဿာနိ-
 သုံးထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ အာယတ ဝိတ္ထတော - ရှည်လျားပြန့်ကျယ်၏၊ စတုရာ
 သီတိ သဟဿေဟိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင် ကုန်သော၊ ကုဋေဟိ - အထွဋ်
 တို့ဖြင့်၊ ပဋိမဏ္ဍိတော-တန်ဆာဆင်အပ်၏။

ယဿာဇမ္ဗုယာ-အကြင် သပြေပင်၏၊ အာနုဘာဝေန - ကမ္ဘာဆုံးတိုင်
 တည်တန့်နိုင်သော အာနုဘော်ကြောင့်၊ (အယံဒီပေါ - ဤကျွန်းသည်) ဇမ္ဗု
 ဒီပေါ- ဇမ္ဗုဒီပိဟူ၍၊ ဝါ- သပြေကျွန်းဟူ၍၊ ပကာသိတော-ထင်ရှား၏၊ နဂ
 ဝှယာ-နဂ အမည်ရှိသော၊ (သာဇမ္ဗု- ထိုကျွန်းကို မှတ်သားကြောင်း သပြေ

ပင်သည်။) [န ဝ ဋ္ဌတိတိ နဂေါ၊ အဂ္ဂိယတေတိ အဂ္ဂယော (ခေါ်ဝေါ်အပ်
 သော အမည်။) နဂေါ ဣတိ အဂ္ဂယော ယဿာတိ နဂဂ္ဂယော၊] တိပဉ္စ
 ယောဇနက္ခန္ဓ ပရိက္ခေပါ - တဆဲ ငါးယူဇနာ ပင်စည်လုံးပတ် ရှိ၏။ ပညာသ
 ယောဇနက္ခန္ဓသာခါယာမာ-ယူဇနာငါးဆယ် ပင်စည်အလျား၊ ခက်မအလျား
 ရှိ၏။ သမန္တတော- ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ သတယောဇန ဝိတ္ထိဏ္ဏာ - ယူဇနာတရာ
 ပြန့်ကျယ်၏။ တာဝဒေဝ- ထို ယူဇနာဟရာတိုင်တိုင်ပင်၊ ဥဂ္ဂတာ- အထက်သို့
 တက်၏။

စတ္တဝါဠသိလုစ္စယော - စကြဝဠာ ကျောက်တောင်သည်။ ဒွေအသီတိ
 သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း နှစ်ထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ မဟဏ္ဏဝေ - ကြီးစွာသော
 သမုဒ္ဒရာ၌၊ အဇ္ဈောဂါဠော - သက်ဝင်၏။ တာဝဒေဝ - ထိုရှစ်သောင်း
 နှစ်ထောင်တိုင်တိုင်ပင်၊ အဇ္ဈဂ္ဂတော- အထက်သို့တက်၏။ အယံ - ဤ စကြာ
 ဝဠာတောင်သည်၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ တံလောကဓာတု-ထိုလောကဓာတ်
 ကို၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ဝန်းရံ၍၊ ဌိတော-တည်၏။

တတ္ထ-ထိုစကြာဝဠာ၌၊ စန္ဒမဏ္ဍလံ - လဝန်းဗိမာန်သည်။ ကေုနပညာသ
 ယောဇနံ-တခုယုတ် ယူဇနာ ငါးဆယ်ရှိ၏။ ဝါ - လေးဆယ်ကိုးယူဇနာရှိ၏။
 သုရိယမဏ္ဍလံ - နေဝန်း ဗိမာန်သည်။ ပညာသယောဇနံ - ယူဇနာ ငါးဆယ်
 ရှိ၏။ တာဝတိ သဘဝနံ - တာဝတိ သာ ဘုံသည်။ ဒသသဟဿယောဇနံ -
 ယူဇနာတသောင်း ရှိ၏။ [မူလ နတ်မြို့ကိုဆိုသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်၌ တံသောင်း
 မက ကျယ်ပြန့်၏။] အသုရဘဝနံ - အသုရာဘုံ သည်၎င်း၊ အဝိစိမဟာ
 နိရယော-အဝိစိရဲကြီးသည်၎င်း၊ ဇမ္ဗုဒီပေါစ- ဇမ္ဗုဒိပ်သည်၎င်း၊ တထာ-
 ထိုအတူ ယူဇနာတသောင်းရှိ၏။ အပရဂေါယာနံ- အပရဂေါယာန် ကျွန်း
 သည်။ ဝါ-အနောံကျွန်းသည်။ သတ္တသဟဿယောဇနံ-ယူဇနာ ခုနစ်ထောင်
 ရှိ၏။ ပုဗ္ဗဝိဒေဟော-အရှေ့ဝိဒေဟကျွန်းသည်။ တထာ-ထိုအတူ ခုနစ်ထောင်
 ရှိ၏။ ဥတ္တရကုရု - မြောက်ကုရုကျွန်းသည်။ အဋ္ဌသဟဿ ယောဇနော- ယူဇနာ
 ရှစ်ထောင်ရှိ၏။

စ- ဆက်၊ ဣ- ဤကျွန်းကြီး လေးကျွန်းတို့တွင်၊ ကေမေကော - တခုတခု
 သော၊ မဟာဒီပေါ-ကျွန်းကြီးသည်။ ပဉ္စသတ ပဉ္စသတ ပရိတ္တဒီပ ပရိဝါရေ-
 ငါးရာ ငါးရာသော ကျွန်းငယ် အမြီအရံရှိ၏။ တံ သဗ္ဗဗ္ဗိ - ထို အလုံးစုံလည်း
 ဖြစ်သော အဆောက် အဦးသည်။ ကေ - တခုသော၊ စတ္တဝါဠံ - စကြာ
 ဝဠာတည်း၊ ကော-သော၊ လောကဓာတု-လောကဓာတ်တည်း၊ တဒန္တရေ
 သု-ထိုလောကဓာတ် အကြားတို့၌၊ လောကန္တရိက နိရယာ-လောကန္တရိက

ငရဲတို့သည်(သန္တိ)၊ ဧဝံ-သို့အနန္တာနိ-အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိကုန်သော၊
 စက္ကဝါဠာနိ - တို့ကို၊ အနန္တာ - ကုန်သော၊ လောကဓာတုယော - တို့ကို၊
 အနန္တေန-သော၊ ဗုဒ္ဓညာဏေန-ဘုရားဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ အဝေဒိ အညာသိ-
 သိတော်မူပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ - ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ အဿ - ထို
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဩကာသလောကောပိ- ဩကာသလောကကိုလည်း၊
 သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-ပြီ၊ ဝေဗ္ဗိ- လည်း၊ သဗ္ဗထာ - ဖြင့်၊ ဣတိ (တဿ)
 ဝိဒိတလောကတ္တာ-ဤသို့ သိအပ်ပြီးသော လောကရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝါ- လောကကို သိတော်မူပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝိဒူ - လောကဝိဒူ
 မည်တော်မူ၏။

ပန- ကား၊ (တနည်း) ပန- လောကဝိဒူ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏
 အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး၊ အနုတ္တရော ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထ
 သံဝဏ္ဏနာကိုဆိုဥားအံ့၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်ထက်၊ ဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊
 ဝိသိဋ္ဌတရဿ-သာလွန်ထူးကဲသော၊ ကဿဗိ-တစုံတယောက်၏၊ အဘာဝါ-
 မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဧတဿ- ဤ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥတ္တရော- ကိုယ်တော်ထက်
 ထူးမြတ်သူသည်၊ နတ္ထိ - မရှိ၊ ဣတိ - ထိုကြောင့်၊ အနုတ္တရော - အနုတ္တရ
 မည်တော်မူ၏။

သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော ။ ။ သင်္ခါရလောကကို လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဿန
 အားဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်း၊ သတ္တလောကကို (အာသယံဇာနာတိ စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်
 အတိုင်း) အာသယ အနုသယ စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်း၊ ဩကာသလောကကို
 အကျယ်အဝန်း အဝေး အကွာ ပုံသဏ္ဍာန် စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်းကို “သဗ္ဗထာ
 ဝိဒိတော” ဟု ဆိုသည်။

အတ္တနောပန၊ ပေ၊ အနုတ္တရော။ ။ အတ္တနောကို ဝိသိဋ္ဌ၌ ဝိဘတ္တအပါဒါနိစပ်၊
 “၏”ဟု သမ္ပန်ပေး၍ ဂုဏေဟိ၌ မစပ်သင့်၊ “မိမိထက်ထူးသူ တစုံတယေခံမျှမရှိ”ဟုလို၊
 “ဘာအားဖြင့် ထူးသူလဲ ” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဂုဏေဟိ ” ဟု ဝိသေသနထည့်သည်၊
 “သီလစသော ဂုဏ်တော်အားဖြင့် ထူးသူ”ဟုလို၊ [အတ္တနောတိ နိဿတ္တတ္ထေ (ပဉ္စမိ
 အပါဒါနိအနက်၌) သာမိဝစနမေတံ၊ အတ္တတောတိ အတ္ထော”-ဋီကာ။]

ဝိသိဋ္ဌတရဿ။ ။ ဤ တရပစ္စည်းကြည့်လျှင် “မြတ်စွာဘုရားထက် ဝိသိဋ္ဌတရ
 (အလွန်ထူးသူသာ) မရှိ၊ (သာမန်ထူးသူ) ဝိသိဋ္ဌတော့ရှိ၏”ဟု ခွင့်ပြုရာရေခံ၏၊ အမှန်
 မှာ - မြတ်စွာဘုရားထက် (သာမန်ထူးသူ) ကို မဆိုထားဘိ၊ တူသူတောင်ပင် မရှိပါ၊
 “ဝိသိဋ္ဌတရဿ ” ဟု တရပစ္စည်းထည့်၍ ဆိုခြင်းမှာ “အနုတ္တရ”၌ တရ ပါနေသော
 ကြောင့် သဒ္ဓါနေလိုက်ဘက်အောင် သက်သက် အပိုထည့်ခြင်းသာတည်း၊ [“တရ
 ဂ္ဂဟဏေဉ္စတ္ထ အနုတ္တရောတိပဒဿ အတ္တနိဒ္ဓေသတာယ ကတံ၊ န ဝိသိဋ္ဌဿ ကဿစိ
 အတ္ထိတာယ”-ဋီကာ။]

တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဥူးအံ့။ သေ ဘဂဝါ- ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊
 သီလဂုဏေနပိ- သီလဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ လောကံ-
 သတ္တလောကကို၊ အဘိဘဝတိ - လွှမ်းမိုးတော် မူနိုင်၏၊ သမာဓိဂုဏေနပိ
 လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ပညာဂုဏေနပိ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ဝိမုတ္တိဂုဏေ
 နပိ - အရဟတ္တဖိုလ် ဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ဝိမုတ္တိ
 ပညာဏဒဿနဂုဏေနပိ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ (အဋ္ဌကထာ၌မြိုင်ထားသည်ကို
 ဖော်ပါ)။ သီလဂုဏေနပိ-ဖြင့်လည်း၊ အသမော + တနီတလေမျှ အတူ
 ရှိတော်မမူ၊ အသမသမော-အတူမရှိသော ရှေးဘုရားတို့နှင့်သာ တူတော်မူ၏၊
 (တနည်း) အသမသမော- အတူမရှိသော ရှေးဘုရားရှင်များဟူသော အတူ
 ရှိတော်မူ၏၊ အပ္ပဋိမော - ဂုဏ်အားဖြင့် အတူရှိတော် မမူ၊ အပ္ပဋိဘာဂေါ-
 ဂုဏ်အားဖြင့် တူသောအဘို့ ရှိတော်မမူ၊ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော - ဂုဏ်အားဖြင့်
 ပြိုင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ် ရှိတော် မမူပေ၊ [အားလုံး ဖော်ပေးပါ။]

ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ နခေါပနာဟံ ဘိက္ခဝေပေ၊
 သီလသမ္ပန္နတရန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္ထာရော-
 ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ သဒေဝကေ-
 နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ - မာရ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ-

အဘိဘဝတိ ။

။ သီလပြည့်စုံခြင်း၏ ပကတပနိဿယအကြောင်းသည် ဟိရိ
 ဩတ္တပ္ပ မေတ္တာ ကရုဏာတို့တည်း၊ ထူးထူးခြားခြား ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းကား
 သဒ္ဓါ သတိ ဝီရိယ ပညာတို့တည်း၊ ဘုရားရှင်၌ရှိသော ထိုအကြောင်းများသည် အခြား
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာရှိသော အကြောင်းများနှင့်မတူ၊ ဟိရိချင်းထွင်လျှင် ဘုရားရှင်၏ ဟိရိက
 သာ၍တန်ခိုးထက်၏၊ ဤသို့ အကြောင်းတရားတွေက နာမည်ချင်းတူသော်လည်း သတ္တိ
 သာနေသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ သီလတော်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုပယ်ရာ၌ အခြား
 သူတို့၏သီလထက်သာလွန်တော်မူရကား သီလဂုဏ်အားဖြင့်လည်း လွှမ်းမိုးတော်မူနိုင်
 ပေသည်၊ သမာဓိစသော ဂုဏ်တော်များ၏ သာလွန်ပုံကို ဤနည်းမှီး၍ သိပါ။

အသမောစသည့်။

။ ကေသ္မိံဝိ ကာလေ နတ္ထိ ဧတဿ သီလာဒိဂုဏေန သမောတိ
 အသမော၊ အသမေဟိ + သမော အသမသမော၊ အသမာဝါ + သမာ ဧတဿာတိ
 အသမသမော၊ သီလာဒိဂုဏေန နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိမာတိ အပ္ပဋိမော၊ သေသပဒဒ္ဓယေ
 ပိ ဒေဝေနယော၊ တတ္ထ ဥပမာမတ္ထံ ပဋိမာ၊ ဥပမာသာမန်ကို “ပဋိမာ” ဟု သိ၊ သဒိသု
 ပမာ ပဋိဘာဂေါ- ထပ်တူကျသောဥပမာကို ပဋိဘာဂ - တူသောအဘို့ဟု သိ၊ ယုဂ
 ဂ္ဂါဟဝနေ- (အစုံယူခြင်း၊ အပြိုင်ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဦးတော ပဋိပုဂ္ဂလောတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗော-ဋီကာ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။

မြဟ္မာနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ လောကေ - ဩကာသ လောက၌၊ သဿမဏ မြာဟ္မဏိယာ - သမဏမြာဟ္မဏနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝ မနုဿာယ - သမ္မုတိနတ်ဟူသောမင်း၊ ကြွင်းသော လူနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တာ အပေါင်း၌၊ အတ္တနော - မိမိထက်၊ သီလသမ္ပန္နတရံ - သီလနှင့် သာ၍ ပြည့်စုံ သူကို၊ န ပဿာမိ-ခြင်တော်မမူ၊ (စတုတ္ထအင်၊ ဥရုဝေဋ္ဌဝဂ်)] ဝေ-ဤ အတူ၊ အဂ္ဂပဿာဒသုတ္တာဒီနိ-အဂ္ဂပဿာဒသုတ် အစရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ (စတုတ္ထအင်၊ စက္ကဝဂ်) န မေ အာစရိယော အတ္ထိတိအာဒိကာ-န မေ အာစရိယော အတ္ထိ အစရှိကုန်သော၊ ဂါထာယောစ - ဂါထာတို့ကို၎င်း၊ (ဝိနည်း မဟာဝါ) ဝိတ္တာရေတဗ္ဗာ-ချဲ့ထိုက်ကုန်၏။

ပုရိသဒဗ္ဗေ-ဆုံးမထိုက်သော ယောကျ်ားတို့ကို၊ သာရေတိ-လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင် သွားစေတော် မူနိုင်၏၊ ဒမေတံ - ငြိမ်သက်စေတော် မူနိုင်၏၊ ဝိနေတိ - ဆုံးမတော်မူနိုင်၏၊ ဣတိ - ဤအနက်သည်၊ ဝါ - ကို၊ ဝုတ္တံ- သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ- ထို ပုရိသဒဗ္ဗေသာရထိ ပုဒ်၌၊ အဒန္တာ - မဆုံးမအပ်ကုန် သေးသော၊ ဝါ-မယဉ်ကျေးကုန်သေးသော၊ ဒမေတံ-ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ယုတ္တာ-

ပုရိသဒဗ္ဗေ သာရေတိ။ ။ဒမိတဗ္ဗာ-ငြိမ်သက်စေထိုက် (ဆုံးမထိုက်) ကုန်၏၊ ဣတိ ဒဗ္ဗာ (ဒမု+ဏ္ဍါ) ပုရိသာစ + တေ + ဒဗ္ဗာစာတိ ပုရိသဒဗ္ဗာ၊ (ဝိသေသန ပရ နိပါတကမ္မဓာရည်း)၊ အလွန်အမြတ်ကို ညွှန်ပြသော (ဥတ္တဋ္ဌနိဒ္ဒေသ) နည်းအားဖြင့် “ပုရိသ” ဟု ဆိုထားသည်၊ ဣတ္ထိများလည်း ဆုံးမထိုက်ကုန်သည်သာ၊ သာရေတိတံ သာရထိ၊ သရဓာတ် ကာရိတ်ကြေ၊ “သရိသ္မာ ရထိ”ဟူသော ဣဒိမောဂ္ဂလ္လာန် ၉၂ သုတ်ဖြင့် ရထိပစ္စည်းသက်၊ ရံ အနုဗန်ဇျေ။ [“သာရ ဒုဗ္ဗလေ”ဟူသော ဓာတ်နက်ဖြင့် သာရဓာတ် (ကာရိတ်ကြေ) ရထိ ပစ္စည်းဖြင့်လည်း သာရထိပြီး၏၊ “သာရေတံ (အသေ ခုဗ္ဗလေ ကရောတိ) တိ သာရထိ”ဟု ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟံ၌ ဝိဂ္ဂဟုပြု၏၊ ထိုဒုဗ္ဗလ အနက်ကား (ကောင်းအောင်ဆုမွဲသော) ဤနေရာနှင့် သင့်မည်မထင်။]

ဒမေတံ, ဝိနေတိ။ ။“သရ-ဂတိမှိ”ဓာတ်နက်အရ “သာရေတိ-သွားစေ”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင်သွားစေနိုင်လျှင် ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမ နိုင်သူဖြစ်သောကြောင့် “ဒမေတံ,ဝိနေတိ”ဟု အဓိပ္ပါယတ္တဖွင့်ပြသည်၊ ထိုတွင် ဒမေတံ၌ ဒမုဓာတ်၏အနက်သည် သက္ကတ၌ သမ-ဒဏ္ဍ ၂ နက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထံ၌ “ဒမေ တိတံ သမေတံ-ငြိမ်သက်စေ၏”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုငြိမ်သက်စေခြင်းဟူသည် “ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ကို ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်ရှိအောင် ဆုမွဲခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ဝိနေတံတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဆိုလိုရင်း ဥဇကတ္တကို အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြသည်။

ဒမေတံယုတ္တာ။ ။ဒဗ္ဗအရကို “အဒန္တာ ဒမေတံ ယုတ္တာ”ဟုဖွင့်၊ မယဉ်ကျေးသူ တွေကား မရေတွက်နိုင်အောင် များ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒဗ္ဗအရ မယဉ်ကျေးသူတိုင်းကို မယူနှင့်၊ ဆုမွဲသင့်သော=ဆုမွဲ၍ရလောက်သော မယဉ်ကျေးသူများကို ယူပါ”ဟုလို။

သင့်ကုန်သော၊ တိရစ္ဆာန်ပုရိသာပိ - တိရစ္ဆာန် အထီးတို့သည်၎င်း၊ မနုဿ ပုရိသာပိ - လူယောက်ျား တို့သည်၎င်း၊ အမနုဿ ပုရိသာပိ - ဘီလူး နတ် ယောက်ျားတို့သည်၎င်း၊ ပုရိသဒမ္မာတိ-ပုရိသဒမ္မတို့မည်၏။

တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဥဒ္ဓါ၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ (ဒမိတဉ္စ စသည်၌ စပ်) အပဠာလော-အပဠာလမည်သော၊ နာဂရာဇာ-နဂါးမင်း၎င်း၊ စူဠော ဒရော-စူဠောဒရ မည်သော၊ နာဂရာဇာ - ၎င်း၊ မဟောဒရော - မည်သော၊ နာဂရာဇာ-၎င်း၊ အဂ္ဂိသိခေါ - မည်သော၊ နာဂရာဇာ-၎င်း၊ ဓနပါလော- မည်သော၊ ဟတ္ထိ - ဆင်၎င်း၊ ဣတိ ဝေမာဒယော - ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ တိရစ္ဆာန်ပုရိသာပိ-တိရစ္ဆာန် အထီးတို့ကိုလည်း၊ ဒမိတာ-ဆုံးမအပ်ကုန်ပြီ၊ နိဗ္ဗိသာ - ဒေါသ တည်းဟူသော အဆိပ်အတောက် မရှိသည်တို့ကို၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သရဏေသုစ- သရဏဂုံတို့၌၎င်း၊ သီလေသုစ- သီလတို့

သ ၃၅ ။ ။ အဒန္တာတိ ဣဒံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဒမတံ အနုပဂတာ ပုရိသဒမ္မာတိ ဝုတ္တာတိကတွာ ဝုတ္တံ = အဒန္တာ (မယဉ်ကျေးသူတို့) ဟူသော ဤစကားကို လုံးလုံး မဆုံးမအပ်သေးသူ တို့ကိုသာ ပုရိသဒမ္မ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏ဟု နှလုံးသွင်း၍ အဋ္ဌကထာ ဆိုအပ်သည်။ ယေပန ဝိပုကတဒမ္မဘာဝါ , သဗ္ဗထာ ဒမေတဗ္ဗတံ နာတိဝတ္တာ၊ တေပိ ပုရိသဒမ္မာဝေ = သို့သော် မပြီးသေးသော ဆုံးမထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ် ရှိကြသော လုံးဝ ဆုံးမထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို မလွန်ကြဘဲ (တချို့တဝက်ဆုံးမပြီး) သူများလည်း ပုရိသဒမ္မတို့ပင်တည်း။ [ဥပမာ-သီလရှိရုံသာ ယဉ်ကျေး၍ သမာဓိပညာ မရှိကြသေး သူများလည်း ဆုံးမထိုက်သောသဘောကို မလွန်ကြသေးသောကြောင့် ပုရိသဒမ္မပင် မည်ကြသကဲ့သို့တည်း။]

ပုတ်ချက် ။ ။ ဤအဖွင့်ကိုထောက်လျှင် သာရတ္ထဆရာ လက်ထက်က အဋ္ဌကထာ စာကိုယ်၌ “ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ၊ ဝေပ၊ ဒန္တေပိ ဒမေတိယေဝ”ဟူသော “(တချို့တဝက် ယဉ်ကျေးပြီးသူတို့ကို ဆုံးမပုံပြသော) ဝါကျ မပါ”ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ယခု အဋ္ဌကထာများ၌ ပါနေသော “ဝိသုဒ္ဓသီလာဒီနံ”စသော စကားကို “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ” စသည်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စကား ဟု ကိုးကားသွားရုံ မက, အဒန္တာကိုလည်း “သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဒန္တာ ဧကဒေသေန ဒန္တာစ ဣမ အဒန္တဂ္ဂဟဏေန (ဧကသေသ်ပြု၍) သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ဆိုသွားလေသည်။ ဤသို့ သာရတ္ထဖွင့်စဉ်က အဋ္ဌကထာစာရှိပုံနှင့် ယခု စာရှိပုံ မတူကြောင်းကို သိထားမှသာ သာရတ္ထအာဘော်ကို နားလည်ပေလိမ့်မည်။

တိရစ္ဆာန် ပုရိသာပိ ။ ။ တိရော သဒ္ဓါပပဒ + အဆိ + ယု၊ ယုဏိ အနုပြု, အကို ဒီဃပြု၊ သက္ကတ၌ “တိရသံ”ဟု ရှိ၏။ သ်ပျောက်၍ (စ) ဒွေဘော် ရောက်သဖြင့် “တိရစ္ဆာန်”ဟု ပြီးရသည်။ တိရော-ဖီလာ၊ အဉ္ဇန္တိ-ရှည်လျား ကြီးမားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ တိရစ္ဆာန်။ [“ဒေဝ မနုဿာဒယော ဝိယ ဥဒ္ဓံ ဒီဃံ အဟုတွာ (အထက်မရှည်ဘဲ) တိရိယံ ဒီဃာတိ အတ္ထော”-“နိဗ္ဗိသာ ကတာ ဒေါသဝိသဿ ဝိနောဒနေန”။]

၌၎င်း၊ ပတိဋ္ဌာပိတာ-တည်စေတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ သစ္စကနိဂဏ္ဍပုတ္တ အမ္မဋ္ဌ
 မာဏဝက ပေါက္ခရာသုတ် သောဏဒန္တ ကုဋဒန္တာဒယော-နိဂဏ္ဍ၏သား
 ဖြစ်သော သစ္စကပရိဗြိုဇ်၊ အမ္မဋ္ဌလုလင်၊ ပေါက္ခရာသုတ် ပုဏ္ဏား၊ သောဏ
 ဒန္တပုဏ္ဏား၊ ကုဋဒန္တပုဏ္ဏားအစရှိကုန်သော၊ မနုဿပုရိသာပိ-တို့ကိုလည်း၊
 ဒဓိတာ-ကုန်ပြီ။ အာဠာဝက သူစိလောမ ခရလောမ ယက္ခ သက္ခဒေဝရာဇာ
 ဒယော-အာဠာဝကဘီလူး၊ သူစိလောမဘီလူး၊ ခရလောမဘီလူး၊ သကြား
 နတ်မင်း အစရှိကုန်သော၊ အမနုဿပုရိသာပိ - လူနှင့် တူသော နတ်ဘီလူး
 ယောက်ျားတို့ကိုလည်း၊ ဒဓိတာ-ငြိမ်သက်စေအပ်ကုန်ပြီ။ ဝိစိတြေဟိ- ဆန်း
 ကြယ်ကုန်သော၊ ဝိနယနူပါယေဟိ- ဆုမွန်ခြင်း၏ဥပါယ်တမည်တို့ဖြင့်၊ ဝိနိတာ-
 ဆုမွန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ကေသိ- ကေသီ၊ အဟိ- ငါဘုရားသည်၊ ပုရိသဒမ္ပေ -
 ဆုမွန်ထိုက်သောယောက်ျားတို့ကို၊ သဏ္ဍေနပိ- အနုနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ -
 ဆုမွန်တော်မူ၏၊ ဖရူသေနပိ - အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ - ၏၊ သဏ္ဍေရ
 သေနပိ - အနုနည်း အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ-၏၊ ဣတိ - ဤသို့သော၊
 ဣဒံသုတ္တံ- ဤကေသီသုတ်ကို၊ (စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တိရိကေသိဝဂ်) ဣတ္ထေ- ဤ “ဝိနိတာ
 ဝိစိတြေဟိ ဝိနယနူပါယေဟိ” ဟူသော ပါဠိ၏ အနက်၌၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ-
 ချွဲထိုက်၏။

မနုဿ ပုရိသာ။ ။မနော+ဥဿန္တံ (နပုလ္လိန်) ယေသံတိ မနုဿာ (န္တကိုချေ) ။
 ဥဿန္တံ၌ ဥပဗ္ဗ သဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ “ဥပစိတ=တိုးပွား” အနက်ဟော၊ [ယေသံ-
 အကြင်လူတို့၏၊ ဥဿန္တံ - တိုးပွားသော၊ ဝါ - မြင့်မြတ်သော၊ မနော-စိတ်သည်၊
 အတ္ထိ။] ဇမ္ဗုဒိပ်၌ နေသူတို့သည် ရဲရင့်ခြင်း၊ သတိကောင်းခြင်း၊ ဥပုသ်စောင့်မှု စသော
 မြတ္တစရိယကို ကျင့်ခြင်းအားဖြင့် မြောက်ကျွန်းသားတို့ထက်၎င်း၊ တာဝတိံသာ နတ်တို့
 ထက်၎င်း၊ စိတ်နေစိတ်ထား ကြီးမားကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “မနော+ဥဿန္တံ ယေသံ”
 ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသည် ဇမ္ဗုဒိပ်သားတို့ကို ရည်ရွယ်သောဝိဂ္ဂဟတည်း။ အခြားကျွန်းကြီး
 နှင့် ကျွန်းငယ်၌ နေသူတို့ကား သဒိဋ္ဌပစာရအားဖြင့် မနုဿအမည် ရကြသည်။ သဒ္ဓါ
 ကျမ်းတို့၌ကား “မနုနော - မနုမည်သော မဟာသမ္ပတမင်း၏ + အပစ္စံ” ဟု၎င်း၊
 “ကာရဏာကာရဏိ-အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို၊ မနတိ- သိတတ်၏” ဟု
 ၎င်း ဝိဂ္ဂဟပြုကြသေး၏။

အမနုဿပုရိသာ။ ။န+မနုဿာ အမနုဿာ = လူမဟုတ်ကုန်၊ လူနှင့် တူကုန်
 သော နတ် မြဟွာ ဘီလူးတို့၊ [နသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ လူမဟုတ်ကာမျှကို
 ငြိသော အဘဝအနက်၊ လူမဟုတ်ပီး အခြားသတ္တဝါ ဟူသော အညအနက် စသည်
 တို့ကို မထွန်းပြ၊ အညအနက်ကို ထွန်းပြလျှင် တိရစ္ဆာန်တို့လည်း အမနုဿတွင်ပါဝင်
 ကြလိမ့်မည်။]

အပိစ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ - စင်ကြယ်သော သီလ ရှိသူ စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ - ပဌမဈာန် အစရှိသည် တို့ကို၎င်း၊ သောတာပန္နာဒီနိ - သောတာပန် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဥတ္တရိမဂ္ဂ ပဋိပဒံစ-အထက်မဂ်၏အကျင့်ကို၎င်း၊ အာစိက္ခန္ဓော-ဟောပြတော်မူလျက်၊ ဒန္တေဝိ- တချို့တဝက် ယဉ်ကျေးပြီးသူတို့ကိုလည်း၊ ဒမေတိယေဝ-ယဉ်ကျေး စေတော်မူသည်သာ။

အထဝါ- ထို့ပြင် တနည်းကား၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိတိ ဣဒံ- အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ ဧကမေဝ - တခုတည်း သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထပဒံ-အနက်ကိုပြသောဝါကျပုဒ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့ပြားအံ့၊ ဘဝါ- ကို၊ (ဝုစ္စတိ၌စပ်) ဝါ-သည်၊ (သာရေတိ၌စပ်)၊ ယထာ-အကြင်

အပိနှင့် အထဝါ။ ။ “အထဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ” ဟု ဤပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ရှိ၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “အပိစ ဘဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ” ဟု ရှိ၏၊ အကြောင်းဖြစ်စေ အကျိုး ဖြစ်စေ သဒ္ဓါဖြစ်စေ အနက်ဖြစ်စေ တခုခုပြောင်းလွှဲဆိုလိုရာ၌သာ “အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား” ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းမှ မပြောင်းဘဲ ထပ်လောင်းထည့် စွက်ရာ၌ကား “အပိစ-သည်သာမကသေး” ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ အဒန္တတို့ကို ယဉ်ကျေးစေပုံ ပြပြီး၍ တချို့တဝက်ဒန္တဖြစ်ပြီးသူတို့ကို ယဉ်ကျေးစေပုံ ထပ်လောင်း ပြသော အရာဖြစ်ရကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အတိုင်း “အပိစ” ဟု ရှိခြင်းသာ ကောင်း၏၊ ရှေ့၌ အဝုတ္တ ကတ္တားသာ ရှိခဲ့သောကြောင့် “ဘဝါ” ဟု ဝုတ္တကတ္တား ပါခြင်းလည်း ကောင်း၏၊ အမှန်အားဖြင့်လည်း “အထဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒီနိ” စသော စကားသည် သာရတ္ထဒီကာဆရာတို့လက်ထက်တိုင်အောင် မရှိခဲ့ဘဲ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှယူ၍ ထည့်အပ်သော ပါဠိသာ ဖြစ်သည်။

အထဝါ၊ ပေ၊ အတ္ထပဒံ။ ။ ရှေ့နည်း၌ “အနုတ္တရော” ဂုဏ်တော် တပါး၊ “ပုရိသဒမ္မသာရထိ” ဂုဏ်တော်တပါး၊ ဤသို့ နှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုအလို ဂုဏ်တော် ၁၀ပါး ဟုမှတ်၊ ဤ အထဝါ တက်သောနည်း၌ကား “အနုတ္တရော” သည် ပုရိသဒမ္မသာရထိ၏ ဝိသေသနမူလဖြစ်၏၊ ဆုမွန်တော်မူရာ၌ အခြားဆရာများနှင့်တူတော်မမူဘဲ သာလွန် ကျွမ်းကျင်တော်မူသည်ကို “အနုတ္တရ” ဟု ဆိုလို၏၊ အနုတ္တရောနှင့် ပုရိသဒမ္မသာရထိ ၂ ပုဒ်လုံးပေါင်းမှ အနက်တမျိုးရသောကြောင့် “ဧကမေဝ အတ္ထပဒံ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌ “ပဒံ” ဟူသည် တဝိဘတ်ဆုံးသော ဝိဘတုန္တပဒ မဟုတ်၊ အနက်ကို ထင်ရှား ပြသော ဝါကျပဒတည်း၊ “ပဇ္ဇတေဗ္ဗယတေအတ္ထော (ဆိုလိုရင်းအနက်ကို) ဧတေနာတိ ပဒံ” ဟု ပြု၊ [“အတ္ထပဒန္တိ-အတ္တာဘိဗျုဒ္ဓနာတိ ပဒံ=ဆိုလိုရင်းအနက်ကို ထင်ရှား ပြတတ်သော ပဒတည်း၊ ဝါကျန္တိ အတ္ထော”-သာရတ္ထ။]

ဘဝါတိ။ ။ ဆုမွန်တော်မူရာ၌ အတုမရှိ ကျွမ်းကျင်တော်မူပုံကို ချဲ့ပြလို၍ “ဘဝါတိ” စသည်ကိုမိန့်၊ [“တထာ သာရေတိ” ကြည့်၍ “ယထာ ယေန ပကာရေန သာရိ

အခြင်းအရာအားဖြင့် သွားစေအပ်ကုန်လသော်၊ ကေပလ္လင်္ဂေနေဝ-တထက်
 ဝယ်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- တထိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ နိသိန္ဒာ - ထိုင်ကုန်
 လျက်၊ အဋ္ဌဒိသာ - သမာပတ် ရှစ်ပါးတည်း ဟူသော အရပ်တို့သို့၊ အသဇ္ဇ
 မာနာ-မငြိကပ်ကုန်ဘဲ၊ ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားနိုင်ကုန်၏၊ တထာ - ထို အခြင်း
 အရာအားဖြင့်၊ ပုရိသဒမ္မေ - ဆုမ္မထိုက်သော ယောကျ်ားတို့ကို၊ သာရေတိ-
 သွားစေတော်မူနိုင်၏၊ တသ္မာ-ထို ကြောင့်၊ အနတ္တဓရာပုရိသဒမ္မသာရထိတိ-
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဟတ္ထိဒမကေန ဘိက္ခဝေပေ၊ ဓာဝတီတိ-ဟူသော၊
 ဣဝံ သုတ္တိ-ကို၊ ဣတ္ထ-ဤအနတ္တဓရာပုရိသဒမ္မသာရထိ အဖွင့်၌၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗိ-
 ချွဲထိုက်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟတ္ထိဒမကေန-ဆင်ကို ဆုမ္မတဘ်သောဆရာသည်၊
 ဟတ္ထိဒမ္မော-ဆုမ္မထိုက်သော ဆင်သည်၊ ဝါ-ကို၊ သာရိတော- သွားစေအပ်
 သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်) ကေယေဝဒိသံ- တခုတည်းသော အရပ်သို့
 သာလျှင်၊ ဓာဝတိ- ပြေးသွား၏၊ (ဥပရိပံ)“ ဆင်ဆရာ ကောင်းကောင်းက
 ဆင်ကိုမောင်းနှင်လျှင် ထိုဆင်သည် တခြားအရပ်သို့မသွားဘဲ၊ ဆရာမောင်း
 လိုရာ အရပ်တခုသို့သာ ပြေးသွားသည်-ဟူလို။]

ယမာနာ” ဟု ဖြစ်သင့်ရကား ဤအတိုင်း နိဿယနက် ပေးသည်၊] ဘုရားရှင် ဆုမ္မတော်
 မူလိုက်လျှင် အဆုံးမခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမာပတ် ရှစ်ပါး အရပ်များသို့ ငြိကပ်
 ရပ်နားခြင်းမရှိဘဲ ဈာန်တပါးပြီး တပါး အလျင်အမြန် ဝင်စားနိုင်ကြလေသည်၊ သမာ
 ပတ် ရှစ်ပါး၌ အမြန်ဆုံးဝင်စားနိုင်ခြင်းကို [“သာရေတိ၊ သာရေတိ-သွားစေနိုင်၏”
 ဟူသော ပါဠိအားလျော်စွာ “ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားကုန်” ဟု ၎င်း၊ သမာပတ် ရှစ်ပါး
 ကိုလည်း “ပြေးသွားရာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ” ဟု၎င်း၊ သဒိသုပစာရအားဖြင့် တင်စား၍
 ဆိုထားသည်၊ “အသဇ္ဇမာန-မငြိမကပ်” ဟူသည် ဝသိဘော် ပေါက်သဖြင့် အပိုအာရုံ
 များ၌ ရပ်နားမှု မရှိခြင်းတည်း။]

သရတ္ထ ။ ။ အဋ္ဌဒိသာတိ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော၊ တာ ဟိ အညမညံ သမ္မန္တာဝိ
 (အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေပါကုန်သော်လည်း) “အသံကိဏ္ဍဘာဝေန ဒိဿန္တိ အပ
 ဒိဿန္တိ (ရောနှောခြင်းမရှိဘဲ မြင်အပ်ကုန်၏) ဣတိ ဒိသာ” ဟု ပြု၊ ဤအလို ဒိသာ
 သဒ္ဓါသည် သမာပတ်ရှစ်ပါးဟူသောအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟော၏၊ ဒိသာဝိယာတိဝါ
 ဒိသာ=အရပ်ရှစ်မျက်နှာနှင့် တူသောကြောင့်လည်း သမာပတ်ရှစ်ပါးကို “ဒိသာ” ဟု
 ဆို၊ သွားစရာအရပ်က အရပ်ရှစ်မျက်နှာသာရှိသောကြောင့် “အဋ္ဌဒိသာ” ဟု ဆိုသည်၊
 ဘုရားရှင်၏ အချို့ ပုရိသဒမ္မသာဝကတို့ကား နိရောဓသမာပတ်သို့၎င်း၊ အမတဒိသာ
 (နိဗ္ဗာန်) သို့၎င်း ပြေးသွားနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌဒိသာတိ-နိဒဿနမတ္ထမေတံ=
 နိဒဿနနည်းသာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ .... [ကေယေဝ ဒိသံ ဓာဝတီတိ-အတ္တနော ကာယံ
 အပရိဝတ္တေန္တော (ဆင်သည် မိမိကိုယ်ကို အခြား အရပ်သို့ မလည်စေဘဲ) ဣတိ
 အဓိပ္ပာယော။]

ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိက ပရမတ္ထေဟိ - ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော စီးပွား၊ တမလွန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော စီးပွား၊ ပရမတ္ထဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် တရားတို့ဖြင့်၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ အနုသာသတိ - သွန်သင် ဆုမွှေတော် မူတတ်၏။ ဣတိ၊ သတ္တာ - သတ္တာမည်တော်မူ၏။ အပိစ- သည်သာမကသေး၊ သတ္တာ-ဟူသည်၊ ဘဂဝါ-ဘုရားတည်းဟူသော၊ သတ္တဝါဟော - ကုန်သည်

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကပေ၊ သတ္တာ။ ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနှင့် သမ္ပရာယကို သမယအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မ- မျက်မှော်ဘဝ၌+နိယုတ္တော-ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော၊ သမ္ပရာယေ+နိယုတ္တော-သမ္ပရာယိကော၊ ပရမော- အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော+အတ္ထော- စီးပွားတည်း၊ ပရမတ္ထော၊ ထို ၃ မျိုးတွင် တမျိုးနှင့်ထိုက်တန်သူအား တမျိုးရအောင်၊ ၂ မျိုး ၃ မျိုးထိုက်တန်သူအား ၂ မျိုး ၃ မျိုး ရအောင် တရားဟောသောအားဖြင့် ဆုမွှေတော်မူသည်။ [သာသဓာတ် ရတ္ထုပစ္စည်း။]

အပိစ၊ သတ္တာဘဂဝါ သတ္တဝါဟော။ ။ [အပိစ, “သတ္တာဝိယ သတ္တာ, ဘဂဝါ သတ္တဝါဟော” ဟု မူကွဲရှိ၏။] သဟ+အတ္ထေန (ဥစ္စာနှင့်) ဝတ္ထတိတိ သတ္ထော=အရင်း အနီး ဥစ္စာဘဏ္ဍာနှင့်တကွဖြစ်သော (အရပ်တပါးသို့ ကုန်ရောင်းသွားသူ) လူအပေါင်း သည် သတ္တမည်၏။ ဟိတူပဒေသာဒိဝသေန-ထို ငယ်သားတို့၏စီးပွားကို ညွှန်ပြခြင်း အစရှိသည်အစွမ်းဖြင့်၊ ပါလိတဗျော-စောင့်ရှောက်ထိုက်သော၊ သာသိတဗျော-သွန်သင် ထိုက်သော၊ သတ္ထော-နော်လိုက်ငယ်သား ကုန်သည်အများသည်၊ ဧတဿ အတ္ထိတိ သတ္တာ၊ သတ္တဝါဟော-နောက်လိုက်ကုန်သည်ငယ်များကို တေးကင်းရာသို့ ပို့ဆောင် တတ်သော ကုန်သည်မှူးကြီးရ၏။ [သတ္ထောနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣ (မောဂ္ဂလ္လာန် အလို အ) ပစ္စည်းသက်လျှင် “ သတ္ထော ” ဟုသာ ပြီးသင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “သတ္တာ” ဟု ပြီးရသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “နိရုတ္တိနယေန” ဟု ဋီကာများ ဖွင့်ကြသည်။ ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဩကို အံ့ပြု၍ “သတ္တာ” ဟုပြီးသည်-ဟူလို။]

ဆက်ဥပုးအံ - ကုန်သည်မှူးကြီးကို “သတ္တာ” ခေါ်လျှင် ဘုရားရှင်တည်းဟူသော သတ္တဝါဟကား အဘယ်နည်းဖြင့် “သတ္တာ” မည်သနည်းဟု-မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သောဝိယ ဘဂဝါတိ အာဟ-သတ္တာ ဘဂဝါ သတ္တဝါဟော ” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ ဝိမတိဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဘုရားရှင်ကား ထို ကုန်သည်မှူးကြီးနှင့် တူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ သတ္တာ ” မည်သည်-ဟူလို၊ သာရတ္ထဋ္ဌကား “ သောဝိယ ဘဂဝါတိ အာဟ-သတ္တာဝိယသတ္တာ, ဘဂဝါ သတ္တဝါဟော ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို ဥပမာတဒ္ဓိတ် လုပ်ရမည်ကဲ့သို့ ထင်၏။ ဥပမာတဒ္ဓိတ် လုပ်လျှင် ကုန်သည်မှူး ကြီးကို ဟောသော သတ္တနောင် အ(ဣ) ပစ္စည်း တဘန် သက်ချးမည်ဖြစ်၍ “သတ္ထော” ပင် ပြန်၍ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။ ထိုနောက်မှ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် “သတ္တာ” ဟု တဘန် ပြီးစေရလိမ့်မည်။ ဤသို့ “ သတ္တာဝိယာတိ သတ္တာ ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဆင့်လျှင် ပဌမ အဿတ္ထိပစ္စည်း, ဒုတိယ ဥပမာဝါစကပစ္စည်း ဟု ပစ္စည်း ၂ ထပ်သက်၍ နိရုတ္တိနည်း ၂ ခါ လာရမည် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း, ပုဒ်ပြီးတုရာ၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ၂ ထပ်သက်သဖြင့် အကျိုးမထူးဘဲ, သဒိသုပစာ ကြံရုံမျှဖြင့် ကိစ္စ ပြီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း, အခြား ဋီကာတို့၌ မပါသော

မှူးကြီးတည်း၊ သတ္တဝါဟော - ကုန်သည် မှူးကြီးသည်၊ သတ္တဝ - ကုန်သည် အပေါင်းတင်၊ ပါဝင်သော လူတို့ကို၊ ကန္တာရံ-ခရီးခဲကို၊ တာရေတိ ယထာ- လွန်မြောက် စေသကဲ့သို့၊ စောရကန္တာရံ- ခိုးသူခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ- သို့၊ ဝါဠုကန္တာရံ-သားရဲခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-သို့၊ ဒုဗ္ဗိက္ခကန္တာရံ- ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားသော ခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-သို့၊ နိရုဒက ကန္တာရံ-ရေမရှိသောခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-လွန်မြောက်စေ သကဲ့သို့၊ ဥတ္တာရေတိ ယထာ-ဘေးကင်းရာအရပ်သို့ ကပ်ဆောင်လျက် လွန်မြောက်စေ သကဲ့သို့၊ နိတ္တာရေတိ ယထာ-ဘေးရှိရာအရပ်မှ ထုတ်ဆောင်လျက် လွန်မြော် စေသကဲ့သို့၊ ပတာရေတိယထာ-သိမ်းသိမ်းပိုက်ပိုက် လွန်မြောက်စေသကဲ့သို့၊

ကြောင့်၎င်း၊ “သတ္တာဝိယာတိ” ပါဠိသည် ရှေးပါဠိမဟုတ်နိုင်၊ အမှန်အားဖြင့်လည်း “အဝိစ” တက်သော ဤဝါကျသည် မဟာနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကဝဂ္ဂ- သာရိပုတ္တသုတ်မှ “သတ္တာတိ သတ္တာ ဘဂဝါ သတ္တဝါဟော” စသော ပါဠိကို (သံဝဇ္ဇေတု “သတ္တာ တိ” ကိုချန်၍) အကုန်ယူထားသောဝါကျ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း “သတ္တာဝိယာတိ” ဟု လုံးလုံးမရှိသင့်။

သတ္တဝါဟော သတ္တေ။ ။ယထာစသည်ကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်အရ အကျယ်ပြ သောဝါကျတည်း၊ သတ္တိ-နောက်လိုက်ငယ်သား၊ ကုန်သည်အများကို+ဝဟတိ-လိုရာ ရောက်အောင်၊ ပို့ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သတ္တဝါဟော၊ (ခေါင်းဆောင်ကုန်သည်မှူး ကြီးတည်း)၊ ထို့နောက် “သတ္တေ - သတ္တေ” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေထွေရ၏၊ “သတ္တိကေ ဇနေ= ကုန်သည် အပေါင်းတင်၊ ပါဝင်ကုန်သော လူတို့ကို ” ဟု ဋီကာများ ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “သတ္တေ” သာ သင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း... ဇနောနှင့် သတ္တော ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ကုန်သည်အပေါင်းဟော သတ္တပုဒ်ကို ကေဝုစိ ဝိဂ္ဂဟ ချည်း ဋီကာတို့ပြု၍၊ ဤနေရာ၌ မဟုတ်ရှိသောကြောင့်၎င်းတည်း။

ကန္တာရံ။ ။က သဒ္ဓါသည် ဥဒကသဒ္ဓါ၏ပရိယာယ်၊ ကံ+တာရေန္တိ ဧတ္ထာတိ ကန္တာရော၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဇနာ-ခရီးသွားသူ လူတို့သည်၊ ကံ-ရေကို၊ တာရေန္တိ- လွန်မြော်စေကြရကုန်၏၊ ဣတိ ကန္တာရော၊ ရေမရှိသဖြင့် ရေကိုယူ၍သွားရသောကြောင့် “ရေကို လွန်မြောက်စေရာတော” ဟု ဆိုသည်၊ “ရေက ဤခရီးကို လွန်မြောက်စေ သည်” ဟူလို၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ ရေမရှိသော နိရုဒက ကန္တာရသာ မုချရ၏၊ စောရ၊ ဝါဠု၊ ဒုဗ္ဗိက္ခ၊ ဇာတိ စသော ကန္တာရတို့ကား လွန်မြောက်ဘို့ ခဲယဉ်းချင်းတူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ကန္တာရ-လွန်မြောက်ဘို့ ခဲခက်သောခရီး၊ ဝါ-ခရီးခဲ” ဟု အမည်ရကြသည်။ [စောရေတိ၊ ဝါဠုဖိ (မြသေ့ စသော သားရဲကောင်တို့သည်) + အဓိဋ္ဌိတော-စွဲမှီတည်နေအပ်သော+ကန္တာရော-သည်၊ စောရကန္တာရော၊ ဝါဠုကန္တာ ရော-မည်၏၊ ဒုလ္လာတာ+ဘိက္ခာ ဧတ္ထာတိ ဒုဗ္ဗိက္ခော၊ ဒုဗ္ဗိက္ခော-ခဲယဉ်းစွာ ရအပ် သော ထမင်းရှိရာလည်းဟုတ်၏၊ သော+ ကန္တာရောစာတိ ဒုဗ္ဗိက္ခကန္တာရော၊ ဇာတိ မေဝ+ကန္တာရော ဇာတိကန္တာရော။]

ခေမန္တဘူမိ* - ဘေးကင်းရာ နယ်မြေသို့၊ သမ္ပါပေတိ ယထာ - ကောင်းစွာ ရောက်စေသကဲ့သို့၊ ဝေမေဝံ-ဤအတူ၊ ဘဂဝါ-ဘုရားတည်းဟူသော၊ သတ္တဝါဟော-ကုန်သည်မှူးကြီးသည်၊ သတ္ထေ-သတ္တာတို့ကို၊ ကန္တာရံ-ကို၊ တာရေတိ-၏၊ ဇာတိကန္တာရံ-ဇာတိခရီးခဲကို၊ တာရေတိ-တော်မူ၏၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နိဒ္ဒေသနယေနပိ-နိဒ္ဒေသပါဠိတော်နည်းဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထေ-ဤသတ္တာပုဂ္ဂိုလ်အဖွင့်၌၊ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော [ဝေမေဝံဟု နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ရှိ၏၊ ဘဂဝါ နောက်၌လည်း “သတ္တာ” ဟု မရှိ၊]

ဒေဝမနုဿာနန္တိ-ကား၊ ဒေဝါနဂ္ဂ - နတ်တို့၏၎င်း၊ မနုဿာနဂ္ဂ - ၎င်း၊ (သတ္တာ-ဆရာဖြစ်တော်မူ၏) တေ - ဤ ဒေဝမနုဿာနံ ဟူသော သဒ္ဒါကို၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန- မြတ်သော သတ္တာတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ၎င်း၊ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ ပရိစ္ဆေဒဝသေနစ- ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း၊ ဝုတ္တိ- ပြီး၊ ပန-ဆက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တိရစ္ဆာရဂတဘနိပိ- တို့၏လည်း၊ ဝါ- တို့အားလည်း၊ အနုဿာသနိပ္ပဒါနေန - အဆိုးအမကို ပေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာယေဝ-ဆရာပင်တည်း။

တာရေတိ စသည်။ ။အခေမန္တဌာနံ အတိတ္တာမေတိ-ဘေးမကင်းသောအရပ်ကို လွန်မြောက်စေ၏၊ ဥတ္တာရေတိ စသည်ကား တာရေတိပုဒ်ကိုပင် ဖွင့်ထွားအောင် ဥပသာရပုဒ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ပုဒ်များတည်း၊ ဥ-စသည်အတွက် အနက်ထူးမရှိ-ဟူလို၊ တနည်း- ဥ - စသည်ကို အနက်ရှိကြိ၍ ဥတ္တာရေတိ-ဘေးကင်းရာသို့ ပို့ဆောင်လျက် လွန်မြောက်စေ၏၊ ဥ သည် ဥပနယ (ပို့ဆောင်ခြင်း) အနက်ဟော၊ နိတ္တာရေတိ - ဘေးမကင်းရာမှ ထွက်မြောက်စေလျက် လွန်မြောက်စေ၏၊ နိ သည် နိက္ခာမန အနက်ဟော၊ ပတာရေတိ-လက်ဖြင့် ပွေ့ပိုက်သကဲ့သို့ သိမ်းပိုက်၍ လွန်မြော်စေ၏၊ ပသည် ပရိဂ္ဂဟဏ အနက်ဟော၊ တာရဏစသည် အားလုံး၏ ဆိုလိုရင်းမှာ “ဘေးကင်းရာသို့ ရောက်စေခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ခေမန္တဘူမိ” သမ္ပာပေတိ” ဟု မိန့်သည်၊ ခေမန္တ၌ အန္တသဒ္ဓါအနက်ထူး မရှိ “ခေမောယေဝ + ခေမန္တော” ဟု တက္ခာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်း ပိဂ္ဂဟပျ။

ဥက္ကဋ္ဌ....ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ။ ။ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေနာတိ ဥက္ကဋ္ဌသတ္တ ပရိစ္ဆေဒဝသေန (မြင့်မြတ်သော အထက်တန်းဖြစ်သော သတ္တာတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဤစကားကို “ဥက္ကဋ္ဌနည်း” ဟု ဆို၏၊ ဥက္ကဋ္ဌ သတ္တာကို ပိုင်းခြားလိုက်သဖြင့် ဩမက (အောက်တန်း) တိရစ္ဆာန်များလည်း ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို၊ “ဥက္ကဋ္ဌကို ပိုင်းခြားရုံသာမက၊ သစ္စာ ၄ မါး တရားထူးကို သိထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ပိုင်းခြားခြင်း ဖြစ်သည်” ဟု ပြလို၍ “ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလပရိစ္ဆေဒဝသေနစ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားအရ၍ လည်း အဘဗ္ဗဖြစ်သော လူနတ်နှင့် တိရစ္ဆာန်များ ပါဝင်နိုင်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဘဂဝါ ပန” ဟု ဆက်၍ “တေပိ ဟိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်တက်သည်။

ဟိ-ဇွဲ၊ တေပိ - ထို တိရစ္ဆာန်တို့သည်လည်း၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ဓမ္မဿ ဝနေန-တရားတော်ကို နာရခြင်းကြောင့်၊ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ - ဥပနိဿယ၏ ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ တာယဝေ ဥပနိဿယ သမ္ပတ္တိယာ - ထို ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိကြောင့်ပင်၊ ဒုတိယေ အတ္တဘာဝေဝါ - ဒုတိယ အတ္တဘော၌ သော်၎င်း၊ တတိယေ အတ္တဘာဝေဝါ - ၌သော်၎င်း၊ မဂ္ဂဖလဘာဂိနော-မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အဘိရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [ဥပ-အားကြီးသော+နိဿယ-မှီရာ၊ "မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း" ဟူလို၊]

စ-ဆက်၊ ဣ- ဤ မဂ္ဂဖလဘာဂီ ဖြစ်ရာ၌၊ မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တာဒယော-ဖိုးနတ်သား အစရှိသူတို့သည်၊ နိဒဿနံ-ညွှန်ပြအပ်သော သက်သေတည်း၊ ကိရ-ဇွဲ၊ ဘဂဝတိ-သည်၊ (ဒေသယမာနေ၌ လက္ခဏဝန္တကတ္တား) ဂဂရာယ-ဂဂရာမည်သော၊ ပေါက္ခရဏိယာ-၏၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ စမ္မာနဝရဝါသီနံ-စမ္မာမြို့၌ နေသူတို့အား၊ ဓမ္မံ - ကို၊ ဒေသယမာနေ-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ- ဟောတော်မူစဉ်၊ ဧကော - တကောင်သော၊ မဏ္ဍုကော - ဖိုးသည်၊ ဘဂတော-၏၊ သရေ-အသံတော်၌၊ နိမိတ္တံ-တရားဟူသော အာရုံကို၊ [ရှေးက အထုံပါသောကြောင့် တရား ဟု အာရုံယူနိုင်သည်၊] အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီ၊ တံ-ထို ဖိုးကို၊ (သန္ဓိရုန္တိ တွာ၌စပ်) ဧကော-တယောက်သော၊ ဝန္တပီလကော-နွားကျောင်းသားသည်၊ ဒဏ္ဍံ- ဒုတ်ကို၊ ဩလုပ္ပ - ထောက်၍၊ တိဋ္ဌန္တော-ရပ်လသော်၊ တဿ-ထိုဖိုး၏၊ သီသေ-ဥးခေါင်း၌၊ သန္ဓိရုန္တိ တွာ - ဖိနှိပ်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်မိပြီ၊ သော-ထိုဖိုးသည်၊ တာဝဒေဝ - ထိုခဏ၌ပင်၊ ကာလံ ကတွာ-သေ၍၊ တာဝတိံသ ဘဝနေ - တာဝတိံသာဘုံ၌၊ ဒွါဒသယောဇနိ ကေ-တဆဲ့နှစ်ယူနေရာရှိသော၊ ကနကဝိမာနေ-ရွှေဗိမာန်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ။

စ - ဆက်၊ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓေါဝိယ - အိပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ နိုးသကဲ့သို့၊ [သုတ္တော ဟုတွာ ပဗုဒ္ဓေါ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓော၊] ဝါ-အိပ်သောယောက်ျား၊ နိုးသောလားသို့၊ တတ္ထ-ထို တာဝတိံသာဘုံ၌၊ အန္တရာသံဃာတပရိဝုတ်- နတ်သီးအပေါင်း ခြံရံအပ်သော၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ အရေ-အို...အချင်းတို့၊ အဟံ ပိ-ငါသော်မှလည်း၊ ဣ- ဤနတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တောနာမ-ဖြစ်ရသူမည်သည်၊ အသိ-ဖြစ်တုံသေး၏၊ ကိံကမ္မိ-အဘယ်ကံကို၊ အကာသိံ နုခေါ - ပြုခဲ့ပါလိမ့် မည်နည်း၊ ဣတိ - သို့၊ အာဝဇ္ဇန္တေ - ဆင်ခြင်လသော်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ သရေ - ၌၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟာ - အမှတ်အသားယူခြင်းကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ကိဉ္စိ-တစုံတခုသောကံကို၊ န အဒ္ဓသ-မမြင်ရ၊ သော-ထိုနတ်သားသည်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဝိမာနေန-ဗိမာန်နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ အာဂတော - လာ၍၊ ဘဂဝ

တော-၏၊ ပါဒေ- ခြေတော်တို့ကို၊ သိရသာ - ဖြင့်၊ ဝန္တိ - ဝံရပြီ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဇာနန္ဒောဝ-သိတော်မူလျက်သာလျှင်၊ ပုစ္ဆိ- မေးတော်မူပြီ။(ကိ)။

ဣဒ္ဓိယာ-နတ်တို့၏တန်ခိုးဖြင့်၎င်း၊ ယသသာ-နတ်တို့၏အခြေအခံဖြင့်၎င်း၊ ဇလံ - တောက်ပလျက်၊ အဘိက္ကန္တေန - အလွန် နှစ်သက်ဘွယ်သော ရုပ်ပုံ သဏ္ဍာန်ဖြင့်၎င်း၊ ဝဏ္ဏေန - အရေအဆင်း အရောင်အဝါ ဖြင့်၎င်း၊ သဗ္ဗာ - အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒိသာ - အရပ်တို့ကို၊ ဩဘာသယံ - ထွန်းလင်းစေလျက်၊ မေ-ငါ၏၊ ပါဒါနိ- ခြေတော်တို့ကို၊ ဝန္တတိ- ရှိခိုးသူကား၊ ကော- အဘယ်သူ နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။

အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ပုရေ-ရှေးဘဝ၌၊ ဝါရိဂေါစရော- ရေဟူသော ကျက်စားရာရှိသော၊ ဥဒကေမဏ္ဍုကော-ရေ၌ဖီးသည်၊ ဝါ- ရေဖီးသည်၊ အာသိ- ဖြစ်ခဲ့ပါပြီ၊ တဝ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊ ဓမ္မံ- တရားတော်ကို၊ သုဏန္တ သာ-နာယူစဉ်၊ ဝစ္ဆ ပါလကော-နွားကျောင်းသားသည်၊ အဝဓိ-သတ်ပါပြီ။

ဘဂဝါ-သည်၊ တဿ-ထိုနတ်သားအား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ဟောတော် မူပြီ၊ ဒေသနာဝသာနေ - တရားတော်အဆုံး၌၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟ သာနံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ဒေဝပုတ္တောဝိ- နတ်သားသည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ - တည်၍၊ သိတံ- ပြုံးခြင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပတ္တမိ-ပြန်သွားပြီ၊ ဣတိ-ဤကား၊ (နိဒဿနံ-တည်း)။

ကော မေ ဝန္တတိ။ ။ “ကောဝန္တတိ-ဘယ်သူ ရှိခိုးသနည်း” ဟု အနက်ပေးလျှင် ထိုအမေးအတိုင်း “မဏ္ဍုကော အဟံဝန္တာမိ” ဟု ဖြေရလိမ့်မည်၊ ဤနေရာ၌ ထိုသို့ မေးလို ဖြေလိုရင်းမဟုတ်၊ “ ရှိခိုးသူကား ဘယ်သူနည်း ” ဟု မေးလိုရင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝန္တတိကို ကြိယာဟောပုဒ် မလုပ်တော့ဘဲ ခြိမ်ကိုဟောသော ရုဋ္ဌိနာမ်ပုဒ်တမျိုး လုပ်၍ ထိုနောင် သိဝိတတ်ချေထားသည်။ [ဂေါသာလဆရာကြီးကို “မာခလိ” ဟု၎င်း၊ အရှင် ကောဏ္ဍညကို “အညာသိ ” ဟု၎င်း၊ ဝိသေသနပြုရာ၌လည်း ရုဋ္ဌိနာမ် ချည်းတည်း။]

ဝါဏာအဗ္ဗင်္ဂ ။ ။ ကောတိ ဒေဝနာဝယက္ခဝန္တဗ္ဗာဒိသု ကော ကတမော၊ မေတိ မမ၊ ပါဒါနိတိ- ပါဒေ (လိင်္ဂိပလ္လာသ)၊ ဣဒ္ဓိယာတိ ဇေဝရူပါယ ဒေဝိဒ္ဓိယာ၊ ယသ သာတိ-ဗေဓိသေန ပရိဝါရေန၊ ဇလန္တိ-ဝိဇ္ဇောတမာနော၊ အဘိက္ကန္တနာတိ-အတိ ဝိယ ကန္တေန ကမနိယေန အဘိရူပေန၊ ဝဏ္ဏေနာတိ-အဝိဝဏ္ဏေန သရီရဝဏ္ဏနိဘာယ။

မဏ္ဍုကောဟံ ။ ။ ဥဒကေမဏ္ဍုကောဖြင့် “ထလေမဏ္ဍုက - ကုန်းဖီး”ကို တားမြစ်၏၊ ဝါရိဂေါစရောဖြင့် “ထလေဂေါစရ - ကုန်းပေါ်ကျက်စားသော တချို့ ရေသတ္တ (လိပ်စသည်) ကို တားမြစ်၏” ဤဝတ္ထုဖြင့် ဒုတိယအတ္တဘော၌ မဂ္ဂဇလ ဘာဝီဖြစ်ပုံကို ပြသည်။

ပန - ကား၊ (တနည်း) ပန - သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဂုဏ်တော်မှ အထူးကား၊
 (ဇီကာ)၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသယံ အလုံးစုံသော၊ ဥေယျံနာမ-
 သိသင့် သိထိုက်သော တရားမည်သည်။ အတ္ထိ- ရှိ၏။ သဗ္ဗဿ- အလုံးစုံသော
 တရား၏။ ဝါ - ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္ထာပိ - သိတော်မူအပ် ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊
 ဝိမောက္ခန္တိကဗြဟ္မဏဝယေန - ဝိမောက္ခန္တိကဗြဟ္မဏ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ - အရ
 ဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဘုရားဉာဏ်တော်
 ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဗုဒ္ဓေါ မည်တော်မူ၏။

ဝါ-တနည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့ကို၊
 အတ္တနာပိ- ကိုယ်တော်တိုင်လည်း၊ ဗုဒ္ဓိ-သိတော်မူပြီ၊ အညေ - အခြားကုန်
 သော၊ သတ္ထေပိ - သတ္တာတို့ကိုလည်း၊ ဗောဓေဝိ - သိစေတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-

ဝိမောက္ခန္တိကဗြဟ္မဏ ။ ။ သဗ္ဗသော ပဋိပက္ခေဟိ ဝိပုစ္ဆတိတိ ဝိမောက္ခော-
 ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ အကုန်အစဉ် လွတ်မြောက်သောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်
 သည် ဝိမောက္ခမည်၏။ ထို၏ အဆုံးဖြစ်သော ဖိုလ်သည် “ ဝိမောက္ခဿ + အန္တော
 ဝိမောက္ခန္တော ” မည်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်
 အားလုံး (သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်နှင့်တကွ အာသယာနုဿယ ဉာဏ်တော် စသည်)
 ရသောကြောင့် (ဝိမောက္ခန္တေ - အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌+ဘဝံ-ဖြစ်
 သော ဉာဏ်တော်အားလုံးသည်၊) ဝိမောက္ခန္တိကံ- မည်၏။ ထိုဝိမောက္ခန္တိကဗြဟ္မဏဖြင့်
 သိဘွယ်တူသမျှကို သိတော်မူသောကြောင့် ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ဖြင့် အလုံးစုံကိုသိတော်မူရာ၌ သစ္စာ ၄ပါး
 အားလုံးသာ စုံသည်။ ဤအလုံးစုံကား သစ္စာ ၄ပါးအပြင် သိဘွယ်တူသမျှ သစ္စာပိုမုတ်
 တရား ပညတ်များပါ သိတော်မူသည်။ ဤသို့ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမှ ထူးသော ကြောင့်ပင်
 “ယံ ပန” ၌ ပနကို “ဝိသေသဇောတကနိပါတ်” ဟု ဇီကာဖွင့်သည်။ ဂုဏ်တော်တပါး
 ကို ဖွင့်ပြီး၍ အခြားဂုဏ်တော်တပါးကိုဖွင့်သောကြောင့် ပက္ခန္တရလည်းသင့်မည်သာ။
 [“သဗ္ဗဿ” နောင် တချို့စာ၌ ပိကျ၏။ “ပိတိ ဥပရိဂုစ္စမာနော ဝိသေသော ဇောတီ
 ယတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သဗ္ဗဿပိ” ဟု ရှိစေ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်မှ ထူးသော
 ပဋ္ဌမနည်းအပြင် “ ယသ္မာဝါ ” စသော ဆိုလတုံနည်းကို ထွန်းပြသော သမုစ္စယတ္ထ
 ဇောတက (ပိ) ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤနည်းအလို “ဗုဒ္ဓတ္ထာပိ” ဟု ရှေ့၌ အနက်ပေးသည်။
 ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ “ သဗ္ဗဿပိ ” ဟု ရှိတိုင်းပေး၍ အစိတ်အစိတ်ကိုဆည်းသော “အဝ
 ယဝသမုစ္စယ၊ သမ္ဘာဝနာဇောတက” ဟုလည်း ကြိုသင့်၏။]

ယသ္မာဝါ၊ ။ ဤ၌ “ အပုဇ္ဇိတိ ဗုဒ္ဓေါ ” ဟု သုဒ္ဓကတ္ထုသာမ်၊ “ ဗောဓေသီတိ
 ဗုဒ္ဓေါ ” ဟု ဟေတုကတ္ထုသာမ်လုပ်၍ ထို ၂ ပုဒ်ကို ဧကသေသ်လုပ်၊ ဤအလို “ သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓေါ ” ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ထိုးထွင်း၍သိနိုင်သော ပဋိဝေဓ ဉာဏ်တော်စွမ်းကိုပြ၏။
 “ဗုဒ္ဓေါ” ဖြင့်ကား “ ဗောဓေဝိ-သိစေ ” ကို ထောက်၍ ဒေသနာဉာဏ်တော်၏အစွမ်း

ကြောင့်၊ ဝေမာဒီဟိ - ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိပိ - အကြောင်း တို့ကြောင့် လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဗုဒ္ဓေါမည်တော်မူ၏။ [“ဝေမာဒီဟိ ကာရဏေဟိ” ပါသော ကြောင့် တသ္မာပိုဟန် တူ၏။]

စ-ဆက်၊ ဣမဿ အတ္တဿ - ဤ အနက်ကို၊ ဝိညာပနတ္ထံ - ၄၊ ဗုဒ္ဓိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါတိ - ဟူ၍၊ ဝေ - ဤသို့၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ နိဒ္ဒေသနယောဝါ- နိဒ္ဒေသနည်းကိုသော်၎င်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါနယောဝါ - ပဋိသမ္ဘိဒါနည်းကိုသော် ၎င်း၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗော-ချဲ့ထိုက်၏။ [သစ္စာနိ-သစ္စာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓိတာ - သိတော် မူတတ်၏(တုပစ္စည်း)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ-မည်တော်မူ၏၊ ပဇာယ-သတ္တာ အပေါင်းသည်၊ ဝါ - ကို၊ (ဓာတ်ကတ္တာဒေ၊ ကာရိတ်ကံ) သစ္စာနိ - တို့ကို၊ ဗောဓေတာ-သိစေတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ။]

ပန - ကား၊ ဝါ - ဗုဒ္ဓေါဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္တသံဝဏ္ဏနာမ္ပ တပါး၊ ဘဂဝါ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္တသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥားအံ့၊ ဘဂဝါတိ ဣဒံ-ဘဂဝါဟူသောဤအမည်သည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ ဝရူဂါရဝါဓိဝစနံ-သီလ အစရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲ သော အလုံးစုံသောသတ္တာတို့ထက် မြတ်သော အလေးပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏

ကိုပြု၏။ ဤသို့ ဂုဏ်တော် ၂ ပါး ထူးခြားပုံကို ခွဲပါ။ [ဟေတုကတ္တာသာဓိဋ္ဌံ “ကာရိတ် ပစ္စည်းကြော၊ ထို ဣအနုဗန်ကာရိတ်ကြောင့် “ဗောဓေါ” ဟု ဝုဋ္ဌိမပြုခြင်းမှာ ဝုဋ္ဌိအပြုက မမြဲသောကြောင့်တည်း၊ ဥပမာ-“ပဏ္ဏသောသာ-သစ်ရွက်တို့ကို ခြောက်သွေ့စေနိုင် သော လေထို” ဟူရာ၌ ဝုဋ္ဌိမပြုဘဲ “ပဏ္ဏသုသာ” ဟုလည်း ရှိနိုင်သကဲ့သို့တည်း။]

နိဒ္ဒေသ-ပဋိသမ္ဘိဒါနယောဝါ။ ။ စူဠနိဒ္ဒေသ (ပါရာယနဝဂ္ဂ-သိဝီယပဉ္စ သုတ္တ နိဒ္ဒေသ) နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် (မဟာဝဂ္ဂ-အာနာပါန ကထာ) ပါဠိသည် အသွားတူပင် ဖြစ်၍ တနည်းနည်းကို ယူလျှင် ပြီးနိုင်သောကြောင့် မည်သည့်နည်း ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ အနိယမတ္ထဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုထားသည်။ [၂ မျိုးလုံးရလျှင် သမုစ္စည်း၊ တမျိုးမရ တမျိုး ရလျှင် ဝိကင်၊ အသေအချာ မသတ်မှတ်လျှင် အနိယမတ္တတည်း။]

ဂုဏဝိသိဋ္ဌ.... ဝါရဝါဓိဝစနံ။ ။ ဝါရဝစနံ- ရှိသေလေးစားသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ရှိသေလေးစားသောအားဖြင့်) + ဝုစ္စမာနံ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော + အဓိဝစနံ- အမည်တည်း၊ ဝါရဝါဓိဝစနံ၊ ဂုဏေဟိ-သီလစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် + ဝိသိဋ္ဌော-ထူးကဲ သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌော၊ သတ္တေဟိ + ဥတ္တမော - သတ္တုတ္တမော၊ ဂုဏဝိသိ ဋ္ဌောစ+သော+သတ္တုတ္တမောစာတိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမော၊ [ဂုဏဝိသိဋ္ဌော-ဝိသေ သနသည် ဟေတုမန္တ ဝိသေသနတည်း၊ “ဂုဏဝိသိဋ္ဌ ဖြစ်သောကြောင့် သတ္တာတို့ထက် မြတ်သည်” ဟူလို၊ “တတောဓေ သဗ္ဗသတ္တေဟိ ဥတ္တမံသံ” - ဇိကာ။] ဂုဏဝိသိဋ္ဌ

ရိသေ လေးစားသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော အမည်တည်း၊
တေန - ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ - ရှေးဆရာတို့သည်၊ ဘဂဝါတိ ၊ ပေ၊ဘဂဝါ
တေန ဝုစ္စတီဟိ-ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်၏။

ဂါထာနက်။ ။ဘဂဝါတိဝစနံ- ဘဂဝါဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သေဋ္ဌိ-
အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ဘဂဝါတိဝစနံ-ဘဂဝါဟူသော
သဒ္ဒါသည်၊ ဥတ္ထမံ - မြတ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ (တနည်း) ဘဂဝါတိဝစနံ-
ဘဂဝါသဒ္ဒါ ဟောအပ်သော အနက်သည်၊ သေဋ္ဌိ - အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်း
အပ်သော အနက်တည်း၊ ဘဂဝါတိဝစနံ- သည်၊ ဥတ္ထမံ - မြတ်သော အနက်

သတ္တုတ္တမောစ + သော + ဂရုစာတ် ဂုဏ်သိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရု၊ ဂုဏ်သိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ
ဂရုနော- နါ+ ဂါရဝါမိဝစနံ- ရိသေလေးစားသောအားဖြင့် (ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်
သော) အမည်တည်း၊ ဂုဏ်သိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ ဂရုဂါရဝါမိဝစနံ - မည်။ [ဂရုနေရာ၌
ဂရုလည်းသင့်၏၊ ထိုဂရု(ဂရု)ကို အမိဝစနံ၌စပ်၊ “ဘဂဝါ - ဟူသော အမည်သည်
အလေးပြုအပ်သော (ရိသေလေးစားလော့သော) ပုဂ္ဂိုလ်၏အမည် ဖြစ်သည်”ဟူလို။]

ဂါထာ။ ။ပစ္စမပါဒသည် ဂုဏ်သိဋ္ဌ၏ သာဓက၊ မှန်၏-သေဋ္ဌိသည် ဝိသေသ
အနက်၌ ဣပ္ပပစ္စည်းတည်း၊ ဒုတိယပါဒသည် သတ္တုတ္တမ၏သာဓက၊ တတိယပါဒသည်
ဂရုဂါရဝ၏သာဓက၊ စတုတ္ထပါဒသည် အမိဝစနံ၏သာဓက၊ ဤ ပေါရာဏဂါထာကို
ကြည့်၍ပင် အဋ္ဌကထာဆရာလည်း “ ဘဂဝါတိဗ္ဗဒံ ပနဿ ဂုဏ်သိဋ္ဌ၊ ပေ၊ ဂါရဝါမိ
ဝစနံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဝစနံသေဋ္ဌိ ။ ။ ဘဂဝါသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်သည် ဘုရားတည်း၊ ထို ဘုရားတည်း
ဟူသောအနက်က သေဋ္ဌဖြစ်သောကြောင့် “ဘဂဝါ” ဟူသော သဒ္ဒါလည်း (တကွ
ဖြစ်ဘက် သဟစရဏနည်း , အနက်ကိုအကြောင်းပြုသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့်)
သေဋ္ဌ (ချီးမွမ်းအပ်သော) သဒ္ဒါ ဖြစ်တော့၏၊ [“ သေဋ္ဌဝါစကံ ဝစနံ (ချီးမွမ်း
အပ်သော ဘုရားအနက်ဟောသဒ္ဒါကို) သေဋ္ဌဂုဏသဟစရဏတော (သေဋ္ဌဂုဏ်နှင့်
တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သေဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တိ” - ဒီကာ။] တနည်း - “ဝုစ္စတီတိ ဝစနံ”ဟု
ကမ္မသာမ်ပြု၍ ဘဂဝါသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော ဘုရားတည်းဟူသောအနက်ကို အရ
ကောက်၊ နိဿယ၌ ဤ ၂ နည်းလုံး အနက်ပေးထားသည်၊ သေဋ္ဌကိုလည်း ဥတ္ထမံနှင့်
အနက်ကွဲအောင် “ အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ် ” ဟု ပေးသည်၊ ဝစနမုတ္တမံ၌လည်း
ဤနည်းအတိုင်းမှတ်။

ဂရု။ ။ “ဂရု-သေစနေ, ဥပ္ပါရဏေဝါ”ဟု ဓာတ်ကျမ်း ရှိသောကြောင့် “ဂရုတိ
သိဋ္ဌတိ-တပည့်တို့အပေါ်၌ မေတ္တာရေးကို သွန်းလောင်းတတ်၏၊ တနည်း, ဝိရတိဝမတိ-
မေတ္တာအစေးကို အန်ထုတ်တတ်၏၊ ဣတိ ဂရု၊ (“ဘရ-မရ၊ပေ၊ဗန္ဓာ ဥ” မောဂ္ဂုလ္လာန်
ဏှာဒိသုတ်ဖြင့် ဥပစ္စည်း၊ ဝိရမာတ်၌ ဝိ၏ ဣ ကို အ-ပြု၊) ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အာစရိယ
ကို အရကောက်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဘဂဝါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဤနေရာဝယ်

တည်း၊ (တထာဂတော - မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဂါရဝယုတ္တော-အလေး ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်တော် မူ၏၊ (ယေန ကာရဏတ္ထ ယေန-အကြင် အကြောင်း ၃ ပါး အပေါင်းကြောင့်၊ ယော တထာဂတော- သည်၊) ဂရု - ဂရုမည်တော်မူ၏၊ တေန ကာရဏတ္ထယေန - ကြောင့်၊ သော တထာဂတော-ကို၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ထို ဝိပျိဟ်များကို ပြုသင့်-မပြုသင့် စဉ်းစားထိုက်၏၊ မှန်၏-ဘဂဝါကို “ဆရာ”ဟူသော အနက်၌ သုံးလေ့မရှိ၊ “ဆရာ” ဟူသော အနက်ကား “သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ ” ဂုဏ်တော်ဖြင့် ပြီးခဲ့ပြီ၊ ဟိန္ဒူတို့လည်း သူတို့၏ ဘုရားကို “ဘဂဝံ=ဘဂဝံ”ဟု ဆိုလေ့ ရှိကြ၏၊ [“ဂရု ဟိ လောကေ ဘဂဝတိ ဝဒန္တိ ”-သီလက္ခန္ဓံ] ထို့ပြင်-ဘဂဝါသဒ္ဓါ၏ “မဟန္တ - ကြီးမြတ်သူ၊ ပူဇု- ပူဇော်ထိုက်သူ ” အနက်လည်း သတ္တတ အဘိဓာန်၌ လာ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂရတိ သိဉ္စတိတိ ဂရ ” စသော ဝိဂ္ဂဟကို ဤနေရာ၌ မသုံးဘဲ အလေးပြုအပ်သူကို ဟောသော မဟန္တတ္ထ ပူဇုတ္ထဝါစီ ရူဇိအနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ဝုဒ် ဟု ကြိုသင့်မည် ထင်သည်။

ဂါရဝယုတ္တော ။ ။ “ ဂရုနော - လေးစားအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏+ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာဂုဏ် ” ဟူသည် ပြခဲ့သော သီလစသော ဂုဏ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဂါရဝ” အရ သီလစသော ဂုဏ်ထူးရ၏၊ ထိုဂုဏ်ထူးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် “ဂါရဝေန+ယုတ္တော-ဂါရဝယုတ္တော”ဟု ဆိုသည်၊ [ဂါရဝယုတ္တောတိ ဂရုဘာဝယုတ္တော, ဂရုဂုဏယောဂတော ”-ဋီကာ။] တနည်း- “ဂရုကာရ-အလေးပြုတတ်သူ”ဟု ဆိုလို လျက် ကာရပုဒ်ချေ၍ “ဂရ” ဟု ဆို၊ “ ဂရုနော-အလေးပြုတတ် ပူဇော်တတ်သူ၏+ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမှုအရာ ” ဟူသည် ရိသေလေးစားခြင်း ပူဇော်ခြင်း တည်း၊ ဂါရဝံ - ရိသေလေးစားခြင်းကို + ယုတ္တော - သင့်လျော်ထိုက်တန်၏၊ ဣတိ ဂါရဝယုတ္တော။ [“ဂရုကရဏံ ဝါ သာတိသယံ အရဟတီတိ ဂါရဝယုတ္တော”-ဋီ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤနည်းအရ “ဂါရဝယုတ္တော”သည် သေဋ္ဌ ဥတ္တမံတို့ကဲ့သို့ ဘဂဝါ မည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြု တချိုး ဟု မှတ်၊ ကေစိတို့ကား “လောကီ အတတ်သင် ဆရာ တို့သည် “ဂရု=ဂရု” မည်ကြသော်လည်း ဂါရဝဂုဏ်မရှိကြ၊ ထိုဆရာတို့မှ ထူးခြားအောင် သုံးလောကဆရာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို “ဂါရဝယုတ္တော” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်-ဟု ဆိုကြ၏၊ ဤ ကေစိတို့အလို “ဂါရဝယုတ္တော-သော၊ ဂရု-ဆရာဖြစ်တော်မူ၏ ” ဟု ပေး၊ “ ဂရု- ဆရာ ” ဟူသော အနက်ကစ၍ ထိုကေစိဝါဒကို စဉ်းစားသင့်လေသည်။ [ဝိမတိကား “ ဂရုနှင့် ဂါရဝယုတ္တော ” ကို သမာသ်ပုဒ် တပုဒ် ဟု ကြိုလေသေး၏။] ဤ ဂါထာ၌ “ယေနကာရဏတ္ထယေန ဂရု၊ တေနကာရဏတ္ထယေန ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ” ဟု ဋီကာတို့ ဆိုသောကြောင့် ဂရုမည်ခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ဘဂဝါမည်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် ၃ ပါးချင်းတူ၏၊ ထိုသို့တူပုံကို ပြသောကြောင့် ဤဂါထာသည် “ဂုဏဝိသိဋ္ဌ၊ ဝေ၊ ဂရု ဂါရဝါဗိဝစနံ ” ၏ သာဓကဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ဟိ- ချွဲ၊ နာမံ-နာမည်သည်၊ အာဝတ္ထိကံ - အခိုက်အတန့် အားဖြင့် ထင်ရှားသော နာမည်၎င်း၊ လိဂီကံ - အသွင် သဏ္ဍာန်အားဖြင့် ထင်ရှားသော နာမည်၎င်း၊ နေမိတ္တိကံ-အကြောင်းမှလာသောနာမည်၎င်း၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-တစုံတခုသော အကြောင်းကို မစွဲမှု၍ ဖြစ်သော နာမည်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတုဗ္ဗိမံ-၄ ပါးအပြားရှိ၏။ [အဓိစ္စ သမုပ္ပန္နံနာမ-အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ မည်သည်၊ လောကီယဝေါဟာရေန - လောက၌ ထင်ရှားသော အခေါ် အဝေါ်ဖြင့်၊ ယာဒိစ္စကံ- အကြင်အကြင် အလိုရှိတိုင်းဖြစ်သော နာမည်တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တိဟေတိ။]

တတ္ထ-ထိုလေးပါးသော နာမည်တို့တွင်၊ ဝဇ္ဇော - အမိအနီး၌ နေတတ်သောနွားငယ်၊ ဒမ္မော-ဆုမူထိုက်သော နွားသိုး၊ ဗလိဗဒ္ဓေါ - ခွန်အား ပြည့်မတ်၊ ကြက်သရေလာတ်ကို ပေးတတ်သော နွားလား၊ ဣတိဝေမာဒိ- ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ အာဝတ္ထိကံ - အာဝတ္ထိကနာမ် မည်၏။ [နာမ်ဆိုသည်နှင့်နာမည်ဆိုသည်မှာ သဘောတူ၏။] ဒဏ္ဍိ-ဒုတ်ရှိသူ၊ ဆတ္ထိ-ထီးရှိသူ၊ သိဒ္ဓိ - အမောက်ဥားစွန်းရှိသော ဥဒေါင်း၊ ကရိ - နှာမောင်း တည်းဟူသော လက်ရှိသောဆင်၊ ဣတိဝေမာဒိ - ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ လိဂီကံ-မည်၏။...တေဝိဇ္ဇော-၃ပါးသောဝိဇ္ဇာရှိသူ၊ ဆဠာဘိညော-ခြောက်ပါးသော အဘိညာဏ်ရှိသူ၊ ဣတိဝေမာဒိ - ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ နေမိတ္တိကံ-မည်၏။...သိရိဝဇ္ဇကော-သိရိဝဇ္ဇကကျွန်၊ နေဝဇ္ဇကော - နေဝဇ္ဇကကျွန်၊ ဣတိ ဝေမာဒိ-သည်၊ ဝစနတ္ထံ- သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ အနပေက္ခိတွာ- မဇေမှု၍၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်သော၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံနာမ် တည်း။

ပန-ဆက်၊ ဘဂဝါတိဣဒိနာမံ-ဘဂဝါဟူသော ဤအမည်သည်၊ နေမိတ္တိကံ - အကြောင်းမှ လာသော နာမည်တည်း၊ မဟာမာယာယ - မယ်တော် မဟာမာယာသည်၊ န ကတံ- ပြုအပ်သောနာမည် မဟုတ်၊ သုဒ္ဓေါဒနမဟာ

စတုဗ္ဗိမံ ဟိ နာမံ ။ ။ အဓိဝစနံနှင့် နာမံသည် ပရိယာယ်တည်း၊ “ဘဂဝါတိ ဣဒံ၊ ပေမိဝစနံ” ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဘဂဝါ ဟူသော နာမည်သည် ဂုဏ်နာမ်တမျိုး ဖြစ်၏။ ထိုဘဂဝါနာမည်နှင့်စပ်၍ နာမအမျိုးမျိုးကိုခွဲပြလိုသောကြောင့် “စတုဗ္ဗိမံဟိ” စသည်မိန့်၊ ထိုနာမထို၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိပုဂံစစ် စသော သဒ္ဓါကျမ်းများ၏အဖွင့်ကို ကြည့်ပါလေ။ [ထိုတွင် “အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ” ၌ အဓိစ္စသဒ္ဓါကို “အမိ+ဣဓာတ်, တွာ ပစ္စည်း” ဟု ကြံ၍ “အဇ္ဈယန” ပုဂံကဲ့သို့ ရွတ်ဆိုခြင်း အနက်ဟော ဟု ယူပြီးလျှင် “အဓိစ္စ - မိဘ စသူတို့က (မည်သူတို့-ဟု) ပြောဆို၍၊ ဝါ-ပြောဆိုခြင်းကြောင့်+ သမုပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောနာမည်တည်း၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-မည်” ဟု ကြံပါ။]

ရာဇေန-သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာသည်။ န ကတံ၊ အသီတိယာ ဣတိသဟသေ
ဟိ-ဆေတော်ရှစ်သောင်း မျိုးတော်အပေါင်း တို့သည်။ န ကတံ၊ သတ္တသန္တ၊
သိတာဒီဟိ- သကြား၊ သန္တသိတနတ်မင်း အစရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာဝိသေ
သေဟိ-နတ်အထူးတို့သည်။ န ကတံ-ပြုအပ်သောနာမည် မဟုတ်။

ဟိ-သာကေကား၊ ဘဝဂါတိ နေတံ နာမံ၊ ပေယဒိဒံဘဝဂါတိ-ဟူသော၊
တေသုတ္တိ- ဤ ပါဠိကို၊ ဓမ္မသေနာပတိနာ - သည်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊
ဘဝဂါတိ-ဘဝဂါဟူသော၊ တေနာမံ-ဤ အမည်တော်ကို၊ မာတရာ-သည်၊
နကတံ၊ ပေတေ-ဤဘဝဂါဟူသော အမည်တော်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသော
တရားတို့ကို သိတော်မူကြကုန်သော၊ ဘဝန္တာနံ - ဘုန်းတော်ကြီး ဘုရား
တို့၏၊ ဗောဓိယာ-ဗောဓိပင်၏၊ မူလေ- အနီးအော်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏဿ-
ကို၊ ပဋိလာဘာ-ရခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ဝိမောက္ခန္တိကံ-အရဟတ္တမဂ်၏
အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ၌ဖြစ်သော နာမည်တည်း၊ ဘဝဂါတိ - ဟူသော၊
ယဒိဒံ(ယာအယံ)ပညတ္တိ-အကြင်နာမည်ပညတ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ-
ဤ နာမည် ပညတ်တော်သည်၊ သန္တိကာ - အလုံးစုံသော တရားတို့ကို မျက်
မှောက်ပြုခြင်းလျှင် အရင်းခံရှိသော၊ ဝါ - ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် မျက်မှောက်
ပြုတော်မူအပ်သော၊ ပညတ္တိ-နာမည်ပညတ်တော်တည်း။

ဝုတ္တဇ္ဇေတံ ။ ။ [မဟာနိဗ္ဗေသအဋ္ဌကဝဂ္ဂ တုဝဇ္ဇကသုတ်၊ သာရိပုတ္တသုတ်။]
ဝိမောက္ခန္တေ-အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌+ဇာတံ-ဖြစ်သောအမည်တည်း၊
ဝိမောက္ခန္တိကံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ၌ ရအပ်သောအမည်ဖြစ်လျှင် အခြား ဒီကာသဝတို့
လည်း“ဘဝဂါ”အမည်ကို ရထိုက်သည်မဟုတ်လောဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့်
“သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ” ဟု မိန့်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ရမှနှင့်
စပ်သော နာမည်တော်ဖြစ်၍ အခြားဒီကာသဝတို့ ဘဝဂါနာမည် မရထိုက်ကြ-ဟူလို။

သန္တိကာပညတ္တိ ။ ။ သန္တိကို ပစ္စက္ခ (မျက်မှောက်) အနက်ဟော အဗျယ
(နိပါတ်) ဟု အဘိဓာန်အဗျယဝဂ်၌ ဆို၏၊ ဤ၌ မျက်မှောက် အနက်တွင်သာ မက၊
မျက်မှောက်ပြုခြင်း (မျက်စိဖြင့်မြင်ရသလိုသိခြင်း) တိုင်အောင် ကာရဏပစာရအားဖြင့်
ယူ၍ “သန္တိ ယဿာတိ သန္တိကာ-အလုံးစုံသောတရားကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းရှိသော
ပညတ်” ဟု ပြု၊ အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းသည်ပင် “ဘဝဂါ” ဟု
ပညတ်ရခြင်း၏အကြောင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်) ဖြစ်သောကြောင့် “သန္တိ ကိရိယာနိမိတ္တာ”
ဟု နိမိတ္တာပုဒ်ကို ထည့်၍ဖွင့်သည်။

တနည်း- “သန္တိ+ကတာ သန္တိကာ-မျက်မှောက်ပြုအပ်သောပညတ်” (ကတ
တဒ္ဓိတ်၊) [“ပစ္စက္ခသိဒ္ဓါ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ၊] ဘုရားရှင်
သည် ဘဝဂါအမည်ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုပြီး

စ-ဆက်၊ တော်နာမံ-၍ ဘဂဝါဟူသောနာမည်သည်။ ယံ ဂုဏနိမိတ္တကံ- အကြင် ဂုဏ်တော်အများဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမည်တည်း။ တေသံ ဂုဏာနံ-ထို ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ပကာသနတ္ထံ- ထင်ရှား ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘဝိဘဇိ၊ ပေ၊ တတောတိ-ဟူသော၊ ဣမံဂါထံ-ကို၊ ဝဒန္တိ- အရှင် သံရိပုတြာတို့ မိန့်တော်မူကြကုန်၏။ ဝါ - သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ မိန့်တော်မူကြကုန်၏။ (ယောဘဂဝါ - သည်။) ဘဝိ - ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်းခြောက်ပါး ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော(ဘဂဝါ)-ကို၊ ဘဂဝါတိ- ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏။ ယောဘဂဝါ - သည်။ ဘဇိ- မဂ်ဖိုလ် အစရှိသော ဓမ္မရတနာအပေါင်းနှင့် အစွန်အဖျားကျသော တော ကျောင်းတို့ကို နှိပ်လေ့ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ - သည်။ ဘာဇိ - ပစ္စည်းလေးဝ၊ မြတ်ရသနှင့်၊ သီလစသား၊ တရားအဘို့ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ - သည်။ ဝိဘတ္တဝါ-မဂ်ဖိုလ်စသား၊ တရားရတနာတို့ကို အထူးအားဖြင့် ခွဲခြား

(သိမြင်အပ်ပြီး)ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘဂဝါဟူသောနာမည်ပညတ်ကိုလည်း မျက်မှောက်ပြုအပ် ပြီးပင်ဖြစ်တော့၏။ [တံဂုဏာဝိယ သာဝိ သန္တိကတာဝေနာမ ဟောတိ၊ နပရေသံ ဝေါဟာရမတ္ထေန၊ “သုတပါးတို့က မိုင်း၍ခေါ်ကြလို့ ဘဂဝါအမည်ရသည် မဟုတ်၊ ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုသကဲ့သို့ ဘဂဝါဟူသောပညတ်ကိုလည်း မျက်မှောက် ပြုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အလိုလိုပြီးစီးသော နာမည်တော်ဖြစ်သည်”ဟုလို။]

ယံ ဂုဏနိမိတ္တကံ။ ။ ယေ+ဂုဏာ-ယံ ဂုဏာ (ယ-တနှင့် သမာသံတွဲရာ၌နိဂ္ဂဟိတ် သော်လည်းလာ၊ နောက်ပုဒ်၌ ခွေဘော်သော်လည်း လာရ၏။ ဤ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။) ယံဂုဏာစ+တေ နိမိတ္တာနိစာတိ ယံဂုဏနိမိတ္တာနိ၊ ယံဂုဏနိမိတ္တဟိ+ဇာတံ ယံဂုဏ နိမိတ္တကံ၊ (ဇာတအနက်၌ ကပစ္စည်း၊) ယောဇနာ၌ ဤအတိုင်း ပါ၌ရှိ၏။ နေမိတ္တိကံ- ဟု ရှိလျှင် ဣကပစ္စည်း ဟု ကြံ။

ဝဒန္တိ။ ။ ဝဒန္တိ၏ကတ္တားသည် အရှင်သာရိပုတြာ တပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ဝါရဝအားဖြင့် ဗဟုဂုဏ်ဆိုထား၏။ တနည်း- ရှင်သာရိပုတြာ၏ စကားကိုပင် အတု လိုက်၍ဆိုကြသော အဋ္ဌကထာသံဂါယနာတင်ထေရ်များကိုမှန်း၍ “ဝဒန္တိ” ဟု အရှင် ဗုဒ္ဓစောသမိန့်သည်။ (ဋီကာများ)။

ဘဝိ ဘဇိ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ။ ။ [ဥပမန္တဝဇီရာဂါထာ] ဣဿရိယာဒိဘေဒေါ ဘဂေါ အဿ အတ္တိတို့ ဘဝိ (ဤပစ္စည်း)၊ မဂ္ဂဖလောဒိအရိယဓမ္မရတနံ အရညာဒိဝိဝေကဋ္ဌာနံစ ဘဇိသေဝိ (နှိပ်တော်မူပြီ) သီလေနာတိ ဘဇိ၊ [တသီလတ္ထ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဘာဇိ” ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဆန်းကြောင့် ရဿ၊ တနည်း - ဝုဒ္ဓိအပြု မမြဲ။] စိဝရာဒိပစ္စ ယာနံ အတ္ထရသာဒိနိစ သီလာဒိဂုဏာနံစ ဘာဂိ၊ [ဆန်းကြောင့် ရဿပြု၍ ဘာဂိ၊] ဝိဘဇိ ဥဒ္ဓေသာနိဒ္ဓေသာဒိပ္ပကာရေဟိ ဓမ္မရတနံတိ ဝိဘတ္တဝါ-ဝေဘန်တော်မူပြီ။

ဝေဘန်တော်မူပြီ။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ-
 သည်၊ ဘဝံ - ရာဂ အစရှိသည်ကို ချိုးဖျက်အပ်သည်ကို၊ အကာသိ - ပြုတော်
 မူပြီ။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ- သည်၊ ဂရု-သီလ
 စသား၊ ဂုဏ်တော်များကြောင့်၊ ထူးခြားမြင့်မြတ်၊ အလေးပြုအပ်တော်မူ၏။
 ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ - သည်၊ ဘာဂျဝါ-
 လောကီ လောကုတ္တရာ၊ ချမ်းသာပြီးရန်၊ အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်သော
 ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယော
 ဘဂဝါ - သည်၊ ဗဟူဟိ - များစွာကုန်သော၊ ဣယေဟိ - ဘာဝနာအစဉ်
 ဟူသော နည်းလမ်းတို့ဖြင့်၊ သုဘာဝိတတ္ထနော - ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်
 သော သဘောရှိတော်မူ၏။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယော
 ဘဂဝါ-သည်၊ ဘဝန္တဂေါ- ဘဝသုံးတန်၊ ဆိုးရာမှန်သည့်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံ
 ပြုသောအားဖြင့် ရောက်တော်မူ၏။ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ။

စ - ဆက်၊ နိဒ္ဒေသေ - နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ - ဟောအပ်
 ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဣတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ တေသံ တေသံ ပဒါနံ - ထိုထို
 ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ အယံ ပန- ဤ ဆိုအပ်လတုံ ဂါထာ
 ကား၊ အပရောနယော - အခြားတနည်းတည်း။... (ယောဘဂဝါ - သည်။

ရာဂါဒိပါပဝံဇံ ဘဝံ (ချိုးဖျက်အပ်သည်ကို) အကာသိတိ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိတိ
 သဗ္ဗတ္ထ သမ္ပန္နော၊ [“ဣတိ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ” ကို ဘဂီစသည်တုန်းကလည်းထည့်စွက်၍
 အနက်သမ္ပန်ပါ-ဟူလို၊ နိဿယ၌ ဤအတိုင်း သမ္ပန်ထားသည်။] ယသ္မာ ဂရု၊ တသ္မာဝိ
 ဘဂဝါတိ အတ္ထော၊ ပါရမိတာသင်္ခါတံ ဘာဂုံ အဿ အတ္ထိတိ ဘာဂျဝါ၊ ဗဟူဟိ
 ဣယေဟိတိ ကာယဘာဝနာဒိကေဟိ အနကေဟိ ဘာဝနတ္ထမေဟိ၊ သုဘာဝိတတ္ထ
 နောတိ ပစ္စတ္ထေ ဧတံ သာမိဝစနံ၊ တေန သုဘာဝိတသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ [အတ္ထ
 သဒ္ဓါ သဘာဝဝါစက၊ ဆဋ္ဌိပိဘတ်လည်း ပဌမာအနက်သက်။] ဘဝါနံ အန္တံ နိဗ္ဗာန်
 ဝတောတိ ဘဝန္တဂေါ၊ ဤကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်မှ လိုရင်းကိုထုတ်၍ ဖွင့်ထားသော
 ဋီကာများတည်း၊ သာရတ္ထ၌ကား ထို ပါဠိရင်းကိုလည်း ထုတ်ပြထားသည်။

နိရုတ္တိနည်း။ ။ “တတ္ထတတ္ထ ဘဂဝါတိ သဒ္ဓသိဒ္ဓိ နိရုတ္တိနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော”
 ဟု ဋီကာတို့ဆိုသောကြောင့် ဘဂီ၊ ဘဇီ၊ ဘာဂီ၊ သုဘာဝိတတ္ထော၊ ဂရုတို့ကို ဝဏ္ဏ
 ဝိကာရ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် တခါတည်း ဘာဝါပြု၊ ဝိဘတ္တဝါမှ ဝိဘတ္တသဒ္ဓါ၊ [နေဝံ
 ဂါထာ၌ ဘတ္တဝါမှ ဘတ္တသဒ္ဓါ။] ဘာဂျဝါမှ ဘာဂျသဒ္ဓါတို့ကို၎င်း “အကာသိ ဘဝံ”
 အရ ဘဂ္ဂဝါမှ ဘဂ္ဂသဒ္ဓါကို၎င်း တခါတည်း ဘဂပြု၊ ဘဝန္တဂေါကို ဝဏ္ဏနာသနည်း
 အားဖြင့် နှုတ်ချေ၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယ နည်းဖြင့် ဝန္တံ ဂကို ရှေးနောက်ပြန်၊ ဝဏ္ဏဝိကာရ
 နည်းဖြင့် ဩကို အာပြု။

ယတော-အကြံကြောင့်) ဘာဂျဝါ- ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏။ တတော-
 ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ-သည်။ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏။ ယောဘဂဝါ- သည်။
 ယတော- ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂဝါ- ချီးဖျက်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ ရှိတော်မူ၏။
 တတော၊ သောဘဂဝါ-သည်။ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏။ ယောဘဂဝါ-သည်။
 ယတော-ကြောင့်၊ ဘဂေဟိ - ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်းခြောက်ပါး
 တို့နှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်တော်မူ၏။ တတော-ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-
 မည်တော်မူ၏။ ယောဘဂဝါ-သည်။ ယတော-ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တဝါ-ကုသိုလ်
 စသား၊ များအပြားဖြင့်၊ တရားတို့ကိုဝေဘန်တော်မူပြီ။ တတော သောဘဂဝါ၊
 ဘဂဝါ-မူ၏။ သောဘဂဝါ-သည်။ ယတော-ကြောင့်၊ ဘတ္တဝါ - ဥတ္တရိ
 မနုဿဓမ္မတို့ကို မှီဝဲတော်မူပြီ။ တတော သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-မူ၏။ ယော
 ဘဂဝါ- သည်။ ယတော - ကြောင့်၊ ဘဂေသု - ဘဝတို့၌၊ ဝန္တဂမနော-
 ထွေးအန်အပ်ပြီးသော သွားကြောင်းတဏှာရှိတော်မူ၏။ ဝါ- သွားကြောင်း
 တဏှာကိုထွေးအန်တော်မူပြီ။ တတော-ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-မူ၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ - ဝဏ္ဏာဂမော
 ဝဏ္ဏဝိပရိယယော အစရှိသော၊ ဧတံ နိရုတ္တိလက္ခဏံ-ဤ နိရုတ္တိလက္ခဏာကို၊
 ဂဟေတွာဝါ-ယူ၍သော်၎င်း၊ သဒ္ဓနယေန- သဒ္ဓါကျမ်း၌လာသော နည်းဖြင့်၊

အပဇီရာ နယော ။ ။ ဘာဂျဝါ- စသောပုဒ်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်လတံ့သော အနက်
 အားလုံးသည် နိဒ္ဒေသနည်းလာ “ဘဂီ၊ ဘဇီ” စသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော
 အနက်များတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏။ သို့သော် တချို့ရုပ်များ၏ ပြီးပုံမှာ ပြခဲ့သော ပြီးပုံနှင့်
 မတူ၊ ဥပမာ - ပြခဲ့သောနည်း၌ ဘာဂီမှ ဘဂဝါ ပြီး၏။ ပြလတံ့သော နည်း၌ကား
 “ဘာဂေါ အဿ အတ္ထိ”အနက်၌ ဘဂဝါပုဒ်ရင်းဖြင့် ပြီး၏။ ဤသို့ ရုပ်ပြီးခြင်း မတူရုံ
 သာမက，“ဘဂေသု ဝန္တဂမနော”ကဲ့သို့ အနက်ပေးပုံလည်းမတူသည့်ပြင် ပြခဲ့ပြီးသော
 ၉ ပုဒ်၏ အနက်ကို ၆ ပုဒ်ဖြင့် စုံအောင် ပြလိုသောကြောင့် “အယံပန အပရော နယော”
 ဟု မိန့်သည်။ “သဒ္ဓါပြီးပုံ အနက်ပေးပုံ-၂ မျိုးလုံး ပြောင်းလွှဲ၍ တနည်းပြမည်”ဟူလို။

ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ။ ။ [ဝိ+ပရိ+ဣဓာတ်, အပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝိပရိယယော”
 ဟု သက္ကတအတိဓာန်ရှိ၏။] ယယောတိ၌ အာဇ္ဇတ္ထ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ဝဏ္ဏဝိကာရ, ဝဏ္ဏ
 နာသ, ဓာတုအတ္ထာတိသယယောဂတို့ကို ယူ၊ ထို နိရုတ္တိနည်း ငါးပါးကို သဒ္ဓါအဖွင့်
 တို့၌ ရှ။

သဒ္ဓနယေနဝါ... ဂဟေတွာ ။ ။ နိရုတ္တိလက္ခဏာသည် သဒ္ဓါနည်းမှ တမျိုး
 တခြားဖြစ်၏။ [“ကပ္ပေါ ဗျာကရဏံ ဇောတိ, -သတ္ထံ သိက္ခာ နိရုတ္တိစ”ဟု ဗျာကရဏ
 (သဒ္ဓါ)နှင့် နိရုတ္တိကို တမျိုးစီ ခွဲထားပုံကို ကြည့်ပါ။] ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓနယေနဝါ”
 ဟု အနိယမတ္ထဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ ဘာဂျဝါ စသည်မှ ဘဂဝါ ဖြစ်အောင် နိရုတ္တိ

ဝိသောဒရာဒိ ပက္ခေပလက္ခဏံ-ဝိသောဒရာဒိ ဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းခြင်း လက္ခဏာကို၊ ဂဟေတွာဝါ - သော်၎င်း၊ (ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ တို့၌ လှမ်းစပ်) ယသ္မာ - ကြောင့်၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ လောကီယ လောကုတ္တရ သုခါဘိနိဗ္ဗတ္တကံ-လောကီချမ်းသာလောကုတ္တရချမ်းသာကိုဖြစ်စေနိုင်သော၊ ဒါနသီလာဒိ-ဒါနသီလ အစရှိသော၊ ပါရပုတ္တံ-အပြီးအဆုံးသို့ရောက်သော၊ ဘာဂုံ - ဘုန်းတော်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ ဗာသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ ဘာဂျဝါတိ-ဘာဂျဝါဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ - ဆိုထိုက်လျက်၊ ဘဂဝါတိ - ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာတမ္ဗံ-သိထိုက်၏။

နည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓါနည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ တနည်းနည်းဖြင့် ပြီးစီးစေနိုင်ပါသည်-ဟူလို၊ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် စီရင်ရာ၌ မည်သည့် သုတ်အရ ဟု သုတ်ကို ညွှန်ပြဘွယ် မလို၊ သဒ္ဓါနည်းဖြင့် စီရင်ရာ၌ကား တေသုဝုဒ္ဓိကဲ့သို့ သုတ်များကို ညွှန်ပြရသေးသည်။

ဝိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ။ ။ “ဝိသောဒရာဒိနိ ယထောပဒိဋ္ဌံ-ဝိသောဒရ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည် ညွှန်ပြအပ်သည့်အတိုင်း (ပါဌ်ရှိတိုင်း) ပြီးကုန်၏”-(ပါဏိနိ သုတ်)၊ ဝိသောဒရပုဒ်နှင့်ရှုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာတူသောပုဒ်တို့ကို “ဝိသောဒရာဒိဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌သွင်းခြင်းကို “ဝိသောဒရာဒိပက္ခေပ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ထည့်သွင်းခြင်းသည်ပင် ရုပ်ပြီးကြောင်းလက္ခဏာ တမျိုးဖြစ်၍ “ဝိသောဒရာဒိ ပက္ခေပလက္ခဏံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဝိသောဒရာဒိနံ သဒ္ဓါနံ အာကတိဂဏဘာဝတော (ဝိသောဒရနှင့်တူသောသဒ္ဓါတို့၏ ရုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာတူသောအားဖြင့်ယူအပ်သော သဒ္ဓါအပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ- ဝိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ ဂဟေတွာဝါ၊ ပက္ခိပနမေဝ လက္ခဏံ၊ တပရိယာပန္နတာကရဏံ ဟိ ပက္ခိပနံ=ထိုဂိုဏ်း၌ ပါဝင်အောင် ပြုခြင်းသည် ပက္ခိပနံ မည်၏။=ဇီကာ။]

ဝိသောဒရရူပံပြီးပုံ။ ။ ဖုသိတံ+ဥဒရံ ယဿာတိ ဖုသိတောဒရော= ရေပေါက် ဟူသော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော မိုင်းတိမ်၊ [ဖုသိတသဒ္ဓါ “ရေပေါက်” အနက် ဟော၊] ဖုသိတောဒရော၌ ဖကို ပ, ဥကို ဣ, တကို ဇေ, သခွင်းချေကပ်၍ “ဝိသောဒရော” ဟု ပြီးသည်။ တနည်း-“ဝိသဒံ+ဥဒရံ ယဿ”ဟု ပြု၍ “ဝိသဒေါဒရော” မှ ဒကို ချေ၍ “ဝိသောဒရော”ဟု ပြီး၏။ ဝိသဒလည်း ရေပေါက်အနက်ဟောပင်။

ဘာဂျဝါ။ ။ “ဘဇိတမ္ဗံ - ကံပြုသူတို့သည် ကပ်ရောက်ထိုက်၏၊ ဣတိ ဘာဂုံ” ဘဇေတံ ဣပစ္စည်းဖြင့် (ဘာ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၍) ပြီးသော ဘာဂျုပုဒ်သည် “ အသုဘေစ သုဘေ ကမ္မေ, ဘာဂုံ ဝုတ္တံ ဒွယေပိစ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ၂ မျိုးကိုဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကုသိုလ်ကံကို ယူစေလို၍ “လောကီယ၊ ပေ၊ သီလာဒိပါရပုတ္တံ”ဟုဝိသေသနပြုသည်။ လောကီယသုခဟူသည် လူနတ် စည်းစိမ်ကို ခံစားရသောသုခတည်း၊ လောကီကုသိုလ်များသည် ထို လောကီသုခကို ပြီးစေ၏။ လောကုတ္တရသုခ ဟူသည် ဖလသမာပတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်၏သန္တိသုခ တည်း၊ မဂ်ကုသိုလ်

ပန - အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန- ဘာဂျဝါ ဟူသော သင်္ခေပ၏
 ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ ဘဂ္ဂဝါ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥားအံ့၊ ယုသ္မာ-
 ကြောင့်၊ လောဘ ဒေါသ မောဟ၊ပေ၊ကိလေသသတသဟသာနိ-လောဘ၊
 ဒေါသ၊ မောဟ၊ ဝိပရိတမနသိကာရ ,.... အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ , ကောဓ
 ဥပနာဟ,မက္ခပလာသ,ဣဿာမစ္ဆရိယ,မာယာသာဓဋ္ဌေယျ,ထမ္ဘသာရမ္ဘ,
 မာန အတိမာန, မဒ ပမာဒ, တဏှာ အဝိဇ္ဇာ, ... ၃ ပါး အပြား ရှိသော
 အကုသလဂူလ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသ, မလ, ဝိသမ,သညာ,ဝိတက္က, ပပဉ္စ,....
 ၄ပါးအပြားရှိသော ဝိပရိယေသ,ဂန္ထ,ဩဃ,ယောဂ,တဏှာ,ဥပါဒါနိ,....

သည် ထိုလောကုတ္တရာသုခကိုပြီးစေ၏။ ဝိဝဇ္ဇနိသိတဖြစ်သော ဒါနသီလစသော ပါရမီ
 ကုသိုလ်များလည်း မဂ်ကို ကျေးဇူးပြုနိုင်ရကား လောကုတ္တရာ သုခကို ပြီးစေနိုင်တို့ရန်
 အခြေခံကောင်းမှုဖြစ်၏။ [“ဘာဂျဝါ”မှ ဘဂဝါဖြစ်ပုံကို နိရုတ္တိနည်းဆိုလျှင် ဘာဂျကို
 ဘဂပြု၊ ဝိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌သွင်းသော သဒ္ဓါနည်းဆိုလျှင် “ဝိသောဒရာဒိနိ ယထော
 ပဒိဋ္ဌ” သုတ်ဖြင့် ဘာ၏အာကို ရသယပြု၊ ယကိုလည်းချေ၊ ကစ္စည်းကျမ်း အလို ရသံ
 သုတ် တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်တို့ဖြင့် ရသယပြု, ယချေ။]

ယ သ္မာ ပန လောဘ ။ ။ ကိလေသာတို့ကိုပြုရာ၌ ဧကက, ဒုက, တိကစသော
 အားဖြင့် ပြ၏။ “ဝိပရိတ မနသိကာရ”ဟူသည် အနိစ္စကို နိစ္စဟု နှလုံးသွင်းခြင်းစသော
 အမှားနှလုံးသွင်းခြင်းတည်း၊ အခြားနေရာ၌ “ဝိပလ္လာသ”ဟု ခေါ်၏။ ထို ဝိပလ္လာသည်
 ၁၂ ပါးရှိ၍ များသော်လည်း ဝိပလ္လာသ သာမညအားဖြင့် တပါးတည်းယူသည်။ ဒုက၌
 အဟိရိကအနောတပ္ပတတံ-စသည်ဖြင့် ၂ ပါးစီဘွဲပါ။ တိက၌ အကုသလမူ ၃, ဒုစ္စရိတ် ၃,
 တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ဒုစ္စရိတအားဖြင့် ကိလေသ ၃, ရာဂ - ဒေါသ - မောဟအားဖြင့် မလ ၃,
 ဝိသမလည်း ထို ၃ ပါးပင်၊ ကာမ-ဗျာပါဒ-ဝိဟိံသာအားဖြင့် သညာ ၃, ကာမဝိတက်
 စသော ဝိတက် ၃, တဏှာ-ဒိဋ္ဌိ-မာနအားဖြင့် ပပဉ္စ ၃။

ဝ တုတ္တ။ ။ “ဝိပရိတတော-အနိစ္စစသောဝတ္ထုတို့ကို နိစ္စစသော ဖေါက်ပြန်သော
 အားဖြင့် + သေန္တိ-ရှာမှီးတတ်ကုန်၏” နှင့်အညီ ဝိပလ္လာသတရားတို့ကိုပင် ဝိပရိယေသ
 တရားဟု ဆိုထား၏။ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ-အသုဘဝတ္ထု ၄ ပါး၌ နိစ္စ-သုခ-အတ္တ-
 သုဘဟု မှားမှားယွင်းယွင်းဖြစ်သော တရားလေးပါးတည်း၊ သညာ-စိတ္တ-ဒိဋ္ဌိ ၃ ဖြင့်
 မြှောက်လျှင် ဝိပလ္လာသ ၁၂ ပါးရှိ၏။ အာသဝ-စသည်တို့ ထင်ရှားပြီ။

တဏှာ ။ ။ တဏှာသည် “စီဝရဟေတုဝါ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဤသို့
 စသည်ဖြင့် စီဝရတဏှာ, ဝိဏှပါတတဏှာ, သေနာသနတဏှာ, ဣတိဘဝါဘဝ
 တဏှာ-ဟု ၄ မျိုးလား၏။ [ဣတိ ဘဝါဘဝ၌ ဣတိသည် နိဒဿနအနက် ရှိ၏။ ဘဝါ
 ဘဝဟူသည် ပဏီတ, ပဏီတတရတည်း၊ သင်္ကန်းစသော အကြောင်းကြောင့် တဏှာ
 ဖြစ်သကဲ့သို့ “ဣတိ-ဤအတူ၊ ဘဝါဘဝဟေတု- ကောင်းသော, ကောင်းသည်ထက်
 ကောင်းသော ဆီ ပျား တင်လဲ စသည်ကြောင့်လည်း တဏှာဖြစ်သည်”ဟူလို။]

၅ ပါးသော စေတောဓိလ၊ ဝိနိဗန္ဓ၊ နိဝရဏ၊ အဘိနန္ဒနု၊.... ၆ ပါးသော ဝိဝါဒမူလ၊ တဏှာကာယ၊.... ၇ ပါးသော အနုသယ၊ ၈ ပါးသော မိစ္ဆာတ္တ၊ ၉ ပါးသော တဏှာမူလက၊ ၁၀ ပါးသော အကုသလကမ္မပထ၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ တရားရှစ်ပါးသော တဏှာဝိစရိုက်အပြားရှိသော အလုံးစုံသော ပူလောင်ကြောင်းပူအိုက်ကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာအသိုန်းတို့ကို။

စေတောဓိလ။ ။ စေတော ဓိလတိ ထဒ္ဓတာဝံ အာပဇ္ဇတိ တေဟိတိ စေတော ဓိလာနိ၊ [ဘူဝါဒိ၊ ဓိလဓာတ်သည် ကဋိနအနက်ဟောဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။ တေဟိ- ဤဘုရား၌ ယုံမှားမှု စသည်တို့ကြောင့်၊ စေတော-စိတ်သည်၊ ဓိလတိ ထဒ္ဓတာဝံ အာပဇ္ဇတိ - ခက်ဆန်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏။] ဘုရား တရား သံဃာ သိက္ခာ၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှုဟူသော ဝိစိက္ခာ ၄ ပါးနှင့် သမ္ဗုဒ္ဓါစာရိယအပေါ်၌ ဒေါသကြီးမှုတည်း။

စေတော ဝိနိဗန္ဓ။ ။ စေတော ဝိရူပံ နိဗန္ဓိယတိ တေဟိတိ စေတောဝိနိဗန္ဓာ၊ [တေဟိ- ဤ ရာဂစသော တရားတို့သည်၊ စေတော-စိတ်ကို၊ ဝိရူပံ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ ဖောက်ပြန်အောင်၊ နိဗန္ဓိယတိ - ဆုတ်ကိုင်ထားသကဲ့သို့ ဖွဲ့ထားအပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ စိတ်ကို ဖွဲ့ထားတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဝတ္တကတ္တုသာနေ) ။ စေတော ဝိနိဗန္ဓာ- ထိုမည်၏။] ကာမ၌၎င်း၊ မိမိကိုယ်၌၎င်း၊ ရုပ်အဆင်း၌၎င်း၊ ရာဂမကင်းမှု ၃ ပါး၊ စားချင်တိုင်းစား၍ အိပ်ခြင်း၌ ချမ်းသာမှုကို အားထုတ်ခြင်း၊ နတ်ဘဝတခုခုကို တောင့်တ၍ မြဟူစရိယကို ကျင့်ခြင်းတည်း။ နိဝရဏ ၅ ပါးထင်ရှားပြီ၊ အဘိနန္ဒနု ငါးပါးကား ရူပစသော အာရုံငါးပါး၌ အလွန်နှစ်သက်သော တဏှာ ၅ မျိုးဟည်း။

ဝိဝါဒမူလ။ ။ ခိုက်ရန်ခြင်းခုန်ခြင်း၏ အခြေခံတရား ၆ ပါးကား- ကောဓ၊ မက္ခ၊ ဣဿာ၊ သာဓဋ္ဌေယျ၊ ပါဝိစ္စတာ (အလိုဆိုးရှိသူ၏အဖြစ်)၊ သံဒိဋ္ဌိပရာမာသ (မိမိအယူကို မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သောဒိဋ္ဌိ) တို့တည်း။ [“စိတ်ဆိုးသူသည် စိတ်ဆိုးခြင်းကြောင့် ရန်ဖြစ်တတ်၏” စသည်ဖြင့် သိလေ။]

တဏှာကာယ။ ။ တဏှာအပေါင်း ၆ ပါးကား ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သော ရူပတဏှာ၊ ပေ၊ ဓမ္မတဏှာတို့တည်း။ အနုသယ ၇ ပါး ထင်ရှားပြီ၊ မိစ္ဆာတ္တတရား ရှစ်ပါးကား- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-စသော မိစ္ဆာမဂ္ဂင် ရှစ်ပါးတည်း။

တဏှာမူလက။ ။ တဏှာအရင်းခံရှိသော တရား ၉ ပါးကား- လိုချင်မှုတဏှာကို အကြောင်းပြု၍ ရှာဖွေမှု၊ ရှာခြင်းကြောင့် ရမ္မ၊ ရခြင်းကြောင့် (ဒီဟာကို ငါသုံးမည်၊ ဒီဟာကို သိမ်းထားမည် - စသည်ဖြင့်) ဆုံးဖြတ်မှု၊ ဆုံးဖြတ်မှုကြောင့် (ဆန္ဒရာဂ) နှစ်သက် တွယ်တာမှု၊ ဆန္ဒရာဂကြောင့် (အဇ္ဈောသာန) မျို၍ ချလိုက်သကဲ့သို့ ထိုပစ္စည်း၌ အပြီးတိုင် သက်ဝင်မှု၊ ထိုအဇ္ဈောသာနကြောင့် (ငါ့ဟာ- ဟု) သိမ်းပိုက်မှု၊ ထိုသိမ်းပိုက်မှုကြောင့် မပေးရက်အောင် ဝန်တိုမှု၊ ဝန်တိုမှုကြောင့် စောင့်ရှောက်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ဒုတ်ဒါးကိုင်ရ- ရန်ဖြစ်ရ- နင်ဘဲ ငါဟ ပြောဆိုရ- လိမ်လည်ရ၊ ဤသို့ စသော အကုသလဓမ္မတို့ ဖြစ်ကြလေ၏။ ထိုအားလုံး တဏှာအရင်းခံလျက် ရှိသည်။

အဘဋ္ဌိ-ချိုးဖျက်တော်မူပြီ။ ဝါ-တနည်း၊ သင်္ခေပတော-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ကိလေသ အဘိသင်္ခါရ ခန္ဓ မစ္ဆ၊ ဒေဝပုတ္တမ္မာ-ရေ-ကိလေသမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ ခန္ဓမာရ်၊ မစ္ဆမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်တို့ကို၊ အဘဋ္ဌိ - ချိုးဖျက်တော်မူပြီ။ ဧတေသံ ပရိယယာနံ - ဤ ဘေးရန်တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ ဘဂ္ဂတ္တာ-ထိုသို့ ချိုးဖျက်တော်မူအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂဝါတိ-ဘဂ္ဂဝါ ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်လျက်၊ ဘဂ္ဂဝါတိ- ဘဂ္ဂဝါ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ စ-သာဓကကား၊ ဣတ္ထ-ဤဘဂ္ဂဝါဟူသောပုဒ်အဖွင့်၌၊ ဘဂ္ဂရာဂေါပေ။ တေန ဝုစ္စတိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-ရှေးကလည်း ဆိုခဲ့ဘူးပြီ။

ယောဘဂ္ဂဝါ-သည်။ ယေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂရာဂေါ- ချိုးဖျက်အပ်ပြီးသော ရာဂရှိတော်မူ၏။ ဘဂ္ဂဒေါသော-ချိုးဖျက်အပ်ပြီးသော ဒေါသရှိတော်မူ၏။ ဘဂ္ဂမောဟော-ချိုးဖျက်အပ်ပြီးသော မောဟရှိတော်မူ၏။ အနာသဝေါ - အာသဝေါ ရှိတော်မူ၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ- သည်။ ပါပကာ-ယုတ်မာကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ။ တေန- ကြောင့်၊ (သောဘဂ္ဂဝါ- ကို) ဘဂ္ဂဝါ- ဘဂ္ဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စ-ဆက်ဥားအံ့၊ ဘာဂျဝန္တတာယ - ဘာဂျဝန္တတာ ဂုဏ်တော်ဖြင့်၊ သတပုညဇလက္ခဏာဓရေဿ-ရာပေါင်းများစွာသော ဘုန်းသမ္မာကြောင့်ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ကို ဆောင်တော်မူသော၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏။ ရူပကာယသမ္ပတ္တိ-ရူပကာယ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်။ ဝါ-ကို၊ ဒီပိတာ-ပြအပ်သည်။

အမှာ ။ ။အကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါး ထင်ရှားပြီ၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူကို မြဟ္မဇာလသုတ်မှာရှု၊ တဏှာ တရားရှစ်ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်မှာရှု၊ “ ဝိစရိတပဘောဒမု ပဘောဒသဒ္ဓါကို လောဘပဘောဒ - ဒေါသပဘောဒ စသည်ဖြင့် ကေကမု စ၍ ပုဒ်တိုင်း၌ ယှဉ်စပ်ပေးပါ၊ အားလုံး ဒွန်ပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွန်၏ နောက်၌၊ ရှိသောပိုဒ်၊ ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တိုင်းသာ” တည်း၊ မာရ်ငါးပါးကို နားလည်လောက်ပြီ။

ဘာဂျဝန္တတာယဓဿ။ ။ပြီးခဲ့သော ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ၂ ပုဒ်တို့ဖြင့် ရအပ်သော ဒီပနတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ဘာဂျဝန္တတာယ ဓဿ” စသည်မိန့်၊ “သတပုညဇ” ၌ တရာ အတိကျ ဘုန်းကံကြောင့်ဖြစ်သည် ဟု မမှတ်ရ၊ သတ သဒ္ဓါသည် ဗဟုအနက်ကို ဟောသော အနေကသင်္ချာဖြစ်၍ “ ရာပေါင်းများစွာ” ဟု မှတ်ပါ၊ ချဲ့ဥားအံ့-အနန္တလောကဓာတ်တို့၌ ရှိသူမျှသကဲ့သို့ အကြိမ်တရာစီပြအပ်သော ဒါနစသော ကောင်းမှုကံများကို တပုံ-ပုံ၊ ထိုဒါနအပုံ- သီလအပုံစသောအပုံကို တရာဖြင့်မြှောက်၊ ထိုမျှလေခံများပြားသော ကုသိုလ်ကံနှင့် ဘုရားအလောင်း တပါး၏ ဒါန-သီလ စသော ပါရမီကုသိုလ်သည် ညီမျှ၏။ ဤ ကုသိုလ်များကို “ သတပုည ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသတပုညကြောင့် ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ကြီး-ငယ်များကို “သတပုညဇလက္ခဏာ” ဟု မှတ်။

ဟောတိ-၏၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာယ - ဘဂ္ဂဒေါသတာ ဂုဏ်တော်ဖြင့်၊ ဓမ္မကာယ သမ္ပန္နိ-ဓမ္မကာယ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒီပိတာ-သည်၊ ဟောတိ-၏) တထာ-ထိုမှတပါး၊ လောကီယသရိက္ခကနံ - လောကီလူအများ၊ ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်အများတို့၏၊ ဗဟုမတဘာဝေါ - များစွာ မြတ်နိုးအပ်သည်၏ အဖြစ် သည်၎င်း၊ ဝါ-ကို၎င်း၊ (ဒီပိတာဟောတ်၌ လှမ်းစပ်)၊ ဂဟဋ္ဌပဋ္ဌဇိတေဟိ- လူတ်ကြောင့် ရသွေ့ ရဟန်းတို့သည်၊ အဘိဂမနိယတာ - ရှေးရှု ကပ်ရောက် အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ အဘိဂတာနံ - ရှေးရှု ကပ်ရောက် ကုန်သော၊ နေသံ-ထို လူတ်ကြောင့် ရသွေ့ ရဟန်းတို့၏၊ ကာယစိတ္တ ဒုက္ခာ ပနယနေ- ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲတို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၌၊ ပဋိဗလဘာဝေါ-

ရူပကာယ....ဓမ္မကာယ သမ္ပတ္တိ။ ။ရှေးပုဉ်းရှေးကံရှိခြင်း ဟူသော ဘာဂျဝန္တ တာဂုဏ်တော်ကြောင့် အမျိုးမြတ်ခြင်း - အခြွေအရံများခြင်း စသော အကျိုးဖလ၏ ပြည့်စုံမှုများ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ထိုအကျိုးများ၏ အရင်းခံမှာ ရုပ်ပုံတော်၏ သပ္ပာယ် ခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် “ရူပကာယသမ္ပတ္တိ ဒီပိတာ” ဟု လိုရင်းပဓာနအကျိုးကို သာ ပြသည်။ “ဓမ္မကာယ-တရားအပေါင်း”ဟူသည် ဉာဏ်တော်-လုလ္လှ ဝိရိယတော် ဗောဓိကရုဏာတော် စသော ဓမ္မနှင့် ဆိုင်ရာ သမ္ပဒါတို့တည်း။ ထို သမ္ပဒါ တို့သည် ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းဟူသော ပဟာနသမ္ပဒါ ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် “ ကိလေသာ ပယ်မှု ဟူသော ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် ဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိကိုပြသည်”ဟု ဆိုသည်။

တထာ၊ ပေ၊ အဘိဂမနိယတာ။ ။တထာဖြင့် ဘာဂျဝန္တတာ ဘဂ္ဂဒေါသတာ ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ “လောကီယ”ဟူသည် လူ့လောက၌ဖြစ်နေကြသော လူအများ တည်း။ “လောကေ+ဘဝါလောကီယာ”ဟုပြု၊ “သရိက္ခက” ဟူသည်ကား စူးစမ်း ဆင်ခြင်တတ်သောပညာရှိများတည်း။ သဟ+ ဣက္ခာယ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သရိက္ခကာ= စူးစမ်းတတ်သောဉာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သူတို့၊ [နောက် သရိက္ခကကို “ကုသလဂဝေသီ” ဟု သာရတ္ထစွင့်ဦးလတံ့၊] သာမန်လူအများသည် ဘာဂျဝန္တ (ပုဉ်းကံကြီးမားသော) ပုဂ္ဂိုလ်များကို မြတ်နိုးကြ၏။ ပညာရှိတို့ကား ဘာဂျဝန္တထက် ဘဂ္ဂဒေါသပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ များစွာ မြတ်နိုးကြသည်။ လူဝတ်ကြောင်များသည် ဘာဂျဝန္တပုဂ္ဂိုလ်အထံ ဆည်းကပ် ကြ၏။ ရသွေ့ရဟန်းပညာရှိတို့ကား ဘဂ္ဂဒေါသပုဂ္ဂိုလ်အထံ ဆည်းကပ်ကြသည်။

ကာယစိတ္တ ဒုက္ခာ ပနယနေ ။ ။ နောက်၌ လာလတုံ အတိုင်း အာမိသကို ပေးတော်မူသောအခါ၊ ထိုအာမိသကိုရရှိခြင်း၊ ရုပ်ပုံတော်ကိုပသာဒစက္ခုဖြင့်ကြည့်နေ ရခြင်းတို့ကြောင့် ရောက်လာသူတို့မှာ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ကင်းပျောက်၏။ ဟောပေးအပ် သောတရားကိုနာရခြင်း၊ တရားတော်ကို ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု နေရခြင်းတို့ကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု ကင်းပျောက်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ပုံတော်သပ္ပာယ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဘာဂျဝန္တတာဖြင့် ကာယိကဒုက္ခ ပယ်နိုင်ပုံ ကို၎င်း၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် စိတ္တဒုက္ခ ပယ်နိုင်ပုံကို၎င်း ပြသည်။

စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ-ကို၎င်း၊ အာမိသဒါန ဓမ္မဒါနေဟိ-
 အာမိသကို ပေးခြင်း၊ ဓမ္မကို ပေးခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဥပကာရိတာ - ကျေးဇူးပြုခြင်း
 ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ လောကီယ လောကုတ္တရသုခေဟိ-
 လောကီချမ်းသာ လောကုတ္တရာ ချမ်းသာတို့နှင့်၊ သမ္ပယောဇနသမတ္တတာစ-
 ယှဉ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ ဒီပိတာ- ပြအပ်
 သည်၊ ဟောတိ-၏။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ- ဘဂ္ဂဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှ
 တပါး ယုတ္တောဘဂေဟိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥျားအံ့၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ လောကေ-၌၊ ဣဿရိယ ဓမ္မ ယသ သိရိ ကာမ ပယတ္တေသု-ဟုကုန်
 သော၊ ဆသု-ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု - ဘုန်းတော်ဂုဏ်တို့၌၊ (ဓမ္မသဒ္ဓါ ဂုဏဝါ
 စက)၊ ဘဂသဒ္ဓေါ- ဘဂသဒ္ဓါသည်၊ ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထို
 မြတ်စွာဘုရား၏ သကစိတ္တေ-ကိုယ်တော် စိတ်၌၊ ပရမံ-လွန်ကဲသော၊ ဣဿ
 ရိယံ-အစိုးရယူ၏ အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) ဝါ- တနည်း၊ အဏိမာလဗိ
 မာဒိကံ- အဏိမာလဗိမာ အစရှိသော၊ လောကီယသမ္ပတံ - လောကီလူတို့
 သမုတ်အပ်သော၊ သဗ္ဗာကာရ ပရိပူရံ-အလုံးစုံအခြင်းအရာတို့ဖြင့်ပြည့်စုံသော
 ဘုန်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ) တထာ-ထိုမှတပါး၊ လောကုတ္တရော - လောကု

အာမိသ - ဓမ္မဒါန ။ ။ ပုဉ်းကံ ကြီးမားတော်မူသော ဘာဂျဝန္တတာကြောင့်
 ဆည်းကပ်လာသော ရှင်ရဟန်းတို့အား ဆွမ်းသင်္ကန်း စသော အာမိသကို ပေးတော်
 မူနိုင်၏။ ကိလေသာကုန်ပြီးခြင်း ဟူသော ဘဂ္ဂဒေါသတာကြောင့် ဆည်းကပ် လာသူ
 တို့အား တရား ဟောပေးတော် မူနိုင်၏။ ထိုသို့ ပေးတော် မူခြင်းဖြင့် ထိုသူတို့အား
 ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်။

လောကီယ လောကုတ္တရသုခ။ ။ ငါဘုရားသည် ရှေးတုန်းက အာမိသဒါန ဓမ္မ
 ဒါနကို ပြုခဲ့သောကြောင့် ယခုအခါ လောကတွင် အမြတ်ဆုံးအဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်။
 သင်တို့လည်း ငါဘုရားကဲ့သို့ ကျင့်ကြ (အာမိသကိုပေးကြ တရားကိုကျင့်ကြ) ဟု
 တိုက်တွန်းတော်မူရာ ရောက်သဖြင့် ဘုရားရှင်ကိုအားကျ၍ ကျင့်သူတို့မှာ လောကီသုခ
 လောကုတ္တရာသုခကို ရနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာဂျဝန္တတာဖြင့် သတ္တဘို့အား
 လောကီသုခနှင့် ယှဉ်စေနိုင်ကြောင်းကို၎င်း၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် လောကုတ္တရာသုခနှင့်
 ယှဉ်စေစွမ်းနိုင်ကြောင်းကို၎င်း၊ ပြတော်မူသည်။

ယသ္မာစ လောကေ။ ။ “ယုတ္တောဘဂေဟိ”အရ အကျယ်ပြုလို၍ “ယသ္မာစ”
 မိန့်၊ ဣဿရိယ - စသော ဘုန်းခြောက်ပါးသည် ဘုရားနှင့်တော်မူမှ ထင်ရှားသည်
 မဟုတ်၊ အလွန်ရှေးကျသော သက္ကတကျမ်းများ၌ပင် ဘုန်းခြောက်ပါးကို ပြုလျက်ရှိ၏။
 ထို့ကြောင့် “လောကေ ဘဂသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ”ဟု မိန့်သည်။ [သက္ကတ၌ “ဩ”ပုဒ်ကို
 ပါဠိ၌ “သိရိ”ဟု ပြန်ကြ၏။]

တ္တရာကိုးပါးဟူသော၊ ဓမ္မော- ဓမ္မဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ လောကတ္တယ ဗျာပကော-လောကသုံးပါး၌ ပြန့်နှံ့သော၊ ယထာဘူစ္စ ဂုဏာဓိဂတော- ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သော၊ အတိဝိယ- အလွန် အကသာလျှင်၊ ပရိသုဒ္ဓေါ- ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ယသော - ယသဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ ရူပကာယ ဒဿနဗျာဝဋ္ဌ ဇေနယနပ္ပသာဒဇေန သမတ္တာ- ရူပကာယတော်ကို ပူးမျှော်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြစိုက်သောလူတို့၏ မျက်လုံးတို့၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ သဗ္ဗာကာရ ပရိပုရာ-အလုံးစုံ အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော၊ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂသိရီ - အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးငယ် တို့၏ အသရေဟူသော သိရီဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ အတ္တဟိတံဝါ- ကိုယ်တော် စီးပွားမူလည်း ဖြစ်သော၊ ပရဟိတံဝါ - သူတပါး စီးပွားမူလည်း ဖြစ်သော၊ ယံယံ-အကြင်အကြင်စီးပွားကို၊ အနေန-ဤခြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣစ္ဆိတံ-အလိုတော်ရှိအပ်၏၊ ပတ္ထိတံ-တောင့်တတော်မူအပ်၏၊ တဿ တဿ-ထိုထိုစီးပွား၏၊ တထေဝ-ထို တောင့်တတိုင်းသာလျှင်၊ အဘိနိပ္ပန္နတ္တာ-ပြီးစီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတတ္ထနိပ္ပတ္ထိသည်တော - အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော စီးပွား၏ ပြီးစီးခြင်း ဟု သိမှတ်အပ်သော၊ ကာမော - ကာမဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ သဗ္ဗလောက ဂရုဘာဝပ္ပတ္တိ ဟေတုဘူတော - တလောကလုံး၏ လေးစားထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သမ္မာဝါယာမသင်္ခါတော- သမ္မာဝါယာမဟု ဆိုအပ်သော၊ ပယတ္ထောစ-ပယတ္တဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ အတ္ထိ - ၏၊ ဣမေဟိ ဘဂေဟိ - ဤ ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်းခြောက်ပါးတို့နှင့်၊ တဿာယုတ္တတ္တာပိ- ထိုသို့ ယှဉ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ “ဘဂါ အဿ သန္တိ”တိ ဣမိနာ အတ္ထေန- ဘဂါ အဿ သန္တိဟူသော ဤအနက်ကြောင့်၊ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

ပရမဉ္ဇဿ၊ ပေ၊ အတ္ထိ။ ။ ထို ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးသည် မြတ်စွာဘုရား၌ အလွန် မြင့်မြတ်စွာရှိကြောင်း၊ ထို ဘုန်းရှိသူကို “ဘဂဝါ”ဟု ခေါ်တမ်းဆိုလျှင် ဘုရားရှင်သာ ဘဂဝါအမည်ရသင့်ကြောင်း ပြလို၍ “ပရမဉ္ဇဿ”စသည်မိန့်၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ ဣဿရိယံ၊ အဏုနော - အဏုမြူသဘွယ် သေးငယ်သောအတ္တဘော၏ + ဘာဝေါ အဏိမာ၊ လဗုနော + ဘာဝေါ လဗိမာ၊ [လဗုသဒ္ဓါသည် အလျင်အမြန်အနက်ဟော “လဟု” သဒ္ဓါနှင့် အနက်တူသော သတ္တဇာသဒ္ဓါတည်း၊ “အဏ္ဍာဒိတို့မော”-မောဂ္ဂလ္လာန်၊ တဒ္ဓိတ် ၆၂ သုတ်ဖြင့် ဘာဝအနက်၌ ဣမသက်၊ ယုဝါကုသို သိကို အာပြု။] လဗိမာဒိကံ၌ အာဒိဖြင့် “မဟိမာ-ပတ္ထိ-ပါကမ္ဘ-ဤသိတာ-ဝသိတာ-ယတ္တကာမာ ဝသာယိတာ”ဟူသော ၆ ပါးကိုယူ၊ ထိုရှစ်ပါးလုံးပင် ဣဿရိယဘုန်းတော်တပါး၏ အပြားချည်းတည်း၊ ထိုရှစ်ပါး၏ အနက်အကျယ်ကို ရတနာဂုဏ်ရည်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပန-ကား(တနည်း)ပန-ယုတ္တောဘဂေဟိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ ဝိဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကိုဆိုဥားအံ့။ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ ကုသလာဒီဟိ - ကုသိုလ် အစရှိကုန်သော၊ ဘေဒေဟိ - အပြားတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗ ဓမ္မေ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၊ ဝိဘတ္တဝါ-ဝေဘန်တော်မူပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ ခန္ဓာယတန ဓာတု သစ္စ ဣန္ဒြိယ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒါဒီဟိ - ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာ, ဣန္ဒြေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစရှိကုန်သော၊ (ဘေဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တဝါ - ပြီ၊) ဝါ-နည်း၊ ဝိဇ္ဇန သင်္ခတ သန္တာပ ဝိပရိဏာမဋ္ဌေန - ဝိဇ္ဇန အနက် သဘော, သင်္ခတအနက်သဘော, သန္တာပအနက်သဘော, ဝိပရိဏာမ အနက်သဘောအားဖြင့်၊ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ-ဒုက္ခအရိယသစ္စာကို၎င်း၊ အာယု ဟန နိဒါန သံယောဂ ပလိဗောဓဋ္ဌေန - အာယုဟန အနက်သဘော, နိဒါန အနက်သဘော, သံယောဂအနက်သဘော, ပလိဗောဓအနက်သဘောအား ဖြင့်၊ သမုဒယံ အရိယသစ္စံ-ကို၎င်း၊ နိဿရဏာ ဝိဝေကာသင်္ခတ အမတဋ္ဌေန- နိဿရဏအနက်သဘော, ဝိဝေကအနက်သဘော, အသင်္ခတအနက်သဘော,

ယသ္မာပန ကုသလာဒီ ဘေဒေဟိ။ ။“ကုသလာဒီဘေဒေဟိ” သည် “ကုသ လာဓမ္မာ, အကုသလာဓမ္မာ,” စသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋ္ဌိတော်ကို ရည်ရွယ်သောစကား တည်း။ ခန္ဓာယတန စသည်ကား ခန္ဓဝိဘင်း စသော ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်သော စကားလည်း။ ဝိဇ္ဇန သင်္ခတ-စသည်ကား သုတ္တန်ပါဠိတော်များ၌ လာသော သစ္စာ အနက်များတည်း။ ဒုက္ခသစ္စာ၏ ဝိဇ္ဇနဋ္ဌစသည်ကို ရှေ့သမယ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [ဝိဇ္ဇနဋ္ဌ စသည်၌ အတ္တမှ ထွက် ဖွဲ့ပြ၊ ထိုအတ္တ (အနက်) ဟူသည် သဘောတည်း။]

သမုဒယအနက်။ ။အာယုဟန-အာ+ဥဟန၊ အာသဒ္ဓါသည် ပြန်နှံခြင်းအနက် ဟော၊ အာ-ထိုထိုအာရုံကို နှစ်သက်သောအားဖြင့်ပြန်နှံ၍+ဥဟန-ဒုက္ခကိုပေါင်းစု ခြင်း၊ တနည်း- အာယဿ - သမုဒယကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒုက္ခကို+ဥဟန- ဖြစ်စေခြင်း၊ နိဒေဟိ ဒုက္ခံတိ နိဒါနံ - ဒုက္ခကို အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော+အတ္တ-အနက်သဘော၊ [နိဒါနကဲ့သို့ ဘာဝသာဓန မရသောပုဒ်တို့၌ ဘာဝပဓာနချည်းကြပါ။] သံယောဂ - သံသရာဒုက္ခနှင့် ယှဉ်စေခြင်း၊ ပလိဗောဓ- မဂ်ကို (မရအောင်) တားမြစ်ခြင်း။

နိရောဓအနက်။ ။နိဿရဏဋ္ဌ (နိဿရန္တိ ဧတ္ထ သတ္တာ) - သတ္တာတို့ သံသရာ ဝဋ်မှ လွတ်မြော်ရာ၏အဖြစ် ဟူသော အနက်သဘော၊ ဝါ-အလုံးစုံသောသင်္ခတတို့မှ လွတ်မြောက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ ဝိဝေကဋ္ဌ-အလုံးစုံသောသင်္ခါရ တို့မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်၊ အသင်္ခတဋ္ဌ-မည်သည့် အကြောင်းတစ်ခုတရာမျှ မပြုအပ် သည်၏အဖြစ်၊ အမတဋ္ဌ-သေရခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဝါ-သတ္တာတို့မသေကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။

အမတအနက်သဘောအားဖြင့်၊ နိရောဓံ အရိယသစ္စံ-နိရောဓ အရိယသစ္စာ ကို၎င်း၊ နိယျာန ဟေတု ဒဿနာဓိပတေယျဋ္ဌေန- နိယျာန အနက်သဘော၊ ဟေတု အနက်သဘော၊ ဒဿန အနက်သဘော၊ အာဓိပတေယျ အနက် သဘောအားဖြင့်၊ မဂ္ဂံ အရိယသစ္စံ - ကို၎င်း၊ ဝိဘတ္တဝါ - ဝေဘန်တော်မူပြီ၊ ဝိဘဇိတွာ - ဝေဘန်၍၊ ဝိဝရိတွာ - ချဲ့ထွင်၍၊ ဒေသိတဝါ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဣတိ-၍အနက်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-လျက်၊ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ-ဝိဘတ္တဝါဟူသောသင်္ခေပ၏ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ ဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥးအံ့၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ သေ - ၍ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိဗ္ဗ မြဟ္မ အရိယဝိဟာရေ - ဒိဗ္ဗဝိဟာရ မြဟ္မ ဝိဟာရ အရိယဝိဟာရတို့ကို၎င်း၊ ကာယ စိတ္တ ဥပဓိဝိဝေကေ-ကာယဝိဝေက စိတ္တဝိဝေက ဥပဓိဝိဝေက တို့ကို၎င်း၊ သုညတပုဏိဟိတာနိဗ္ဗိတ္တဝိမောက္ခေ-

မဂ္ဂအနက်။ ။ [နိယျာန-ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ [နိယျာနိက-ဟု မရှိရ၊] ဟေတု-နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်၊ ဒဿန-နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်မြင်ခြင်း၊ ဝါ - သစ္စာ ၄ ပါးကို မြင်ခြင်း၊ အာဓိပတေယျ - သစ္စာ ၄ ပါးကို မြင်ခြင်းကိစ္စဝယ် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ အကြီးအကဲ၏အဖြစ်၊ [သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာနှင့် သာရတ္ထ တို့မှ ယူသည်၊ အနက်အကျယ်ကို သပြိုဟ်ဘာသာဋီကာ သစ္စာအခင်း၌ ဆိုထားပြီ။]

ယသ္မာစေသ။ ။ [ဒိဗ္ဗ- မြဟ္မ-အရိယဝိဟာရ တို့ကို ဝိဟရတိဝုန်၌ ဧဋ်ပြခဲ့ပြီ၊] ကာယဿ-ကိုယ်၏+ ဝိဝေကော-ကာမဂုဏ် အာရုံတို့မှ ကင်းရှင်းခြင်း၊ (ကာမဂုဏ် တို့နှင့် ခွဲ၍၍ တယေခံထည်းနေခြင်း) သည် ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဝိဝေကော- နိဝရဏတို့မှ ကင်းရှင်းခြင်း (ဈာန်ဝင်စား၍နေခြင်း) သည် စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပ+ဓိယတိ ဧတ္ထာတိ ဥပဓိ= ကပ်၍+ ထားအပ်ရာ (တည်ရာ) ဖြစ်သောကြောင့် ဥပဓိမည်၏။ ကာမု ပဓိ၊ ခန္ဓုပဓိ၊ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိ-ဟု ၄ မျိုးရှိ၏။ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးသည် သုခ၏ တည်ရာ ကာမုပဓိ၊ ခန္ဓာ ၅ ပါးသည် ဒုက္ခ၏ တည်ရာ ခန္ဓုပဓိ၊ ကိလေသာ တို့သည် အပေါယ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရ (ကံ) သည် ဝဋ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာ သင်္ခါရုပဓိ၊ ဥပဓိနံ-ဥပဓိ ၄ ပါးတို့၏၊ ဝိဝေကော-ကင်းရှင်းရာ နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဥပဓိဝိဝေကော-မည်၏။

သုညတဒိ ဝိမောက္ခ။ ။ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်သော သုည၊ တဏှာဖြင့် မတောင့်တအပ်သော အပ္ပဏိဟိတု၊ ပုံသဏှာန်အရိပ် နိမိတ်မရှိသော အနိ မိတ္တတရားတည်း၊ နိဗ္ဗာန်၏ ထိုသုည (သုညတ) အခြင်း အရာ၊ အပ္ပဏိဟိတ- အခြင်း အရာ၊ အနိမိတ္တအခြင်းအရာတို့ကို အာရုံပြုသော မဂ်လည်း (အကြောင်း အာရုံ၏ အမည်ကို အကျိုးအာရမဏိက၌ တင်စားသော ကာရဏုပစာရ အားဖြင့်) သုညတ စသည်မည်၏။ ကိလေသာတို့မှလွတ်သောကြောင့် ဝိမောက္ခလည်း မည်၏။

သုညတဝိမောက္ခ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ အနိမိတ္တဝိမောက္ခတို့ကို၎င်း၊ အညေ-
အခြားကုန်သော၊ လောကီယ လောကုတ္တရေ-လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်ကုန်
သော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေစ - ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ကို၎င်း၊ ဘဇိ-မှိဝတော်မူပြီ၊
သေဝိ-မှိဝတော်မူပြီ၊ ဗဟုလံ-ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ အကာသိ-ပြုတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ ဘတ္တဝါတ်-ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-လျက်၊ ဘဝဝါ ဝုစ္စတိ။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန-ဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရ
မှတပါး၊ ဝန္တဂမနော ဘဝေသု ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥျးအံ့၊
ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တီသု-ကုန်သော၊ ဘဝေသု-တို့၌၊ တဏှာသင်္ခါတံ-တဏှာဟု
ဆိုအပ်သော၊ ဂမနံ-သွားကြောင်းကို၊ အနေန-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝန္တ-
ထွေးအန်တော် မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဘဝေသုဝန္တဂမနောတိ- ဟူ၍၊
ဝတ္ထဗ္ဗေ-လျက်၊ ဘဝသဒ္ဓတော-ဘဝသဒ္ဓါမှ၊ ဘကာရံ- ဘ အက္ခရာကို၎င်း၊
ဂမနသဒ္ဓတော-ဂမနသဒ္ဓါမှ၊ ဂကာရံ-ကို၎င်း၊ ဝန္တသဒ္ဓတော-ဝန္တသဒ္ဓါမှ၊
ဝကာရဉ္စ-ကို၎င်း၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ လောကေ- ၌၊
မေဟနဿ ခဿ မာလာတိ-မေဟနဿ ခဿ မာလာဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်
လျက်၊ မေခလောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ [မေဟနဿ-
အင်္ဂါဇာတ်ဟူသော၊ ခဿ-အရပ်၏၊ မာလာ-ပန်း၊ (ခါးကြိုးတန်ဆာ။)]

သော ဣမံ လောကန္တိ-ဟူသည်ကား၊ သော ဘဝဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရား
သည်၊ [အရဟံစသော ဝုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံသော ဆိုအပ်ပြီးသော မြတ်စွာ
ဘုရားကို တသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်။] ဣမံလောကံ - ဤ လောကကို၊ ဣမိနာ-

ယသ္မာပန တီသုဘဝေသု။ ။ “ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဂမနံ” အရ ဘဝ ဥ ပါးတို့၌
လှည့်လည်သွားလာကြောင်း တရားဟူသည် ကိလေသာနှင့် ကံ (အဘိသင်္ခါရ) တည်း၊
ထိုတရားတို့တွင် တဏှာသာ ပဓာနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ တဏှာသင်္ခါတံ ဂမနံ ” ဟု
မိန့်၊ ဝဇီယိတ္ထ-အန်ထုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝန္တံ၊ “ထိုတဏှာကို အရိယာမဂ်တည်းဟူသော
ခံတွင်းဖြင့် အန်ထုတ်အပ်ပြီ” ဟုလို၊ “ဝန္တံ+ဂမနံ ယေနာတိ ဝန္တဂမနော= ထွေးအန်
အပ်ပြီးသော သွားကြောင်းတဏှာ ရှိတော်မူသောဘုရား၊ ဝါ-သွားကြောင်းတဏှာ
ကို ထွေးအန်ပြီးသောဘုရား၊ (ဇိတိန္ဒြိယောကဲ့သို့ တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိ)၊ ဘဝေသု+
ဝန္တဂမနော- ဘဝဝန္တဂမနော။

မေခလော။ ။ မေဟနသဒ္ဓါသည် အင်္ဂါဇာတ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ (အဘိဓာန်-
၂၇၀) “ မေဟံန+ခ+မာလာ ” မှ မေ + ခ + လာတို့ကိုယူ၊ ကျန်သမျှကို ဝဏ္ဏနာသ
နိရုတ္တိနည်းဖြင့်ချေ၍ “မေခလော-ခါးကြိုးတန်ဆာ” ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘဝဝန္တဂမနော
ပုဒ်ဝယ် ဘဝမှ ဘ, ဝန္တမှ ဝ, ဂမနမှ ဂကိုယူ၊ ဂနှင့် ဝ ရှေ့နောက် ပြန်, ဝ၏ အ-ကို
ဒီသဖြင့် “ဘဝဝါ” ဟု ပြီး၏၊ အားလုံး နိရုတ္တိနည်းချည်းတည်း။

ဤ “ ဣမံ လောကံ ” ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (နိဒဿေတိ၏ ကရိုဏ်းထည့်၊)
ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ - ဆိုထိုက်သော လောကကို၊ (ဆိုတော့မည့်
လောကကို) နိဒဿေတိ - ညွှန်ပြ၏။

သ ဒေဝကန္တိ - ကား၊ ဒေဝေဟိ - နတ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္တမာနံ-
ဖြစ်သော၊) သဒေဝကံ-နတ်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝေ- ဤအတူ၊ မာရေန-
မာရ်နတ်နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တမာနံ- သော၊) သမာရကံ- မာရ်နတ်နှင့် တကွဖြစ်
သော၊ မြဟ္မာနာ-မြဟ္မာနှင့်၊ သဟ (ဝတ္တမာနံ)၊ သမြဟ္မကံ-မြဟ္မာနှင့် တကွ
ဖြစ်သော၊ သမဏမြာဟ္မဏေဟိ-သမဏ မြာဟ္မဏတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တမာနံ)
သဿမဏမြာဟ္မဏိ - သမဏ မြာဟ္မဏတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာတတ္ထာ-
ကံ ကိလေသာတို့ကြောင့် အပြားအားဖြင့်ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဇာ-
ပဇာ မည်၏။ တံ ပဇံ - ထို သတ္တုအပေါင်းကို၊ (သစ္စိကတ္တာ ၌စပ်၊) ဒေဝ
မနုဿေဟိ- နတ်လူတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တမာနံ) သဒေဝမနုဿံ - နတ်လူတို့နှင့်
တကွဖြစ်သော၊ [ပဇံ၌စပ်၊]

ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဒဿေတိ။ ။ “ ဣမံ လောကံ = ဤလောက ” အရ အများမျက်မြင်
လူ့လောကကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဒဿေတိ ” ဟု မိန့်သည်။ မျက်မြင်
လူ့လောကကိုသာ မယူဘဲ “ သဒေဝကံ သမာရကံ ” စသည်ဖြင့် ယခု ဆိုတော့မည့်
လောကအားလုံးကို ယူပါ-ဟူလို။

သဟ ဒေဝေဟိ သဒေဝကံ ။ ။ “ သဟ+ ဒေဝေဟိ ” ဝိဂြိုဟ်သည် လဟုက
နည်းအားဖြင့် ပြီးစေ့ဖွယ်ပြုအပ်သောဝိဂြိုဟ်တည်း။ “ သဟ+ ဒေဝေဟိ ယော ဝတ္တတိ ”
ဟု ဂရုကနည်းပြု၊ “ သဒေဝကံ ” ဟု ဒုတိယန္တထားခြင်းလည်း “ သော ဣမံ လောကံ
သဒေဝကံ ” စသည်ဖြင့် ဝါကျ၌ကိုင်သော ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်း အရ ထားခြင်း
တည်း။ ထုံးစံအတိုင်း ဆိုလျှင် “ သဟ+ ဒေဝေဟိ ယော ဝတ္တတိတံ သဒေဝကော၊ တံ
သဒေဝကံ ” ဟု ပြုရမည်။ [“ သဟ ဒေဝေဟိတိ အာဒိသု (အာဒိဖြင့် “ သဟ+
မာရေန ” စသည်ကို ယူ၊) သဟ ဒေဝေဟိ ဝတ္တတိတံ သဒေဝကော၊ လောကော၊
တံ သဒေဝကံ တိ အာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ ” - ဝိမတိ။] နိဿယ၌ကား “ သဒေဝကံ ”
နှင့်လျော်အောင် “ ဝတ္တတိ ” မထည့်ဘဲ “ ဝတ္တမာနံ ” ဟု ထည့်ထားသည်။

ပဇာတတ္ထာ။ ။ ဤ ဟိတ်ဖြင့် ပဇာ၏ ဝိဂ္ဂဟကိုပြုသည်။ ယထာသကံ ကမ္မကိလေ
သေဟိ-အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ကံ ကိလေသာတို့ကြောင့်၊ ပကာရေန- (လူ
စသည်နှင့် နတ်စသည် မတူအောင်၎င်း၊ အချင်းချင်း တယောဝံက်နှင့် ဝံယောကံမတူ
အောင်၎င်း) အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် + ဇာတာ - ဖြစ်သော သတ္တု
အပေါင်းတည်း၊ ပ+ဇာ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်သော သတ္တုအပေါင်း။ [ပပုဗ္ဗ ဇန
ဓာတ်, ကိုပစ္စည်း, ကမ္မဇာ စသည်တို့သို့ ပြီးစေ။]

တတ္ထ - ထို သံဒေဝကံ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ သဒေဝက ဝစနေန-
သဒေဝကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သဒေဝကံ၌တည်သော ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပဉ္စကာမာ
ဝစရ ဒေဝဂ္ဂဟဏံ- အောံနတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ ကာမာဝစရနတ်တို့ကို ယူခြင်း
ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ သမာရက ဝစနေန-သမာရကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ- သမာရကံ၌
တည်သော မာရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ-ခြောက်ခုမြောက်
ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်ရှိ ကာမာဝစရနတ်တို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ သ

တတ္ထ သဒေဝက ဝစနေန။ ။ဝစနေတ္ထ(ဝိဂ္ဂိဟ်)ကိုပြပြီး၍ ထိုဝိဂ္ဂိဟ်၏ဟောနက်
ဝစနိယတ္ထ (အရကောက်) ကို ပြလိုသောကြောင့် တတ္ထ - စသည်မိန့်၊ “သဒေဝကံ”
တပုဒ်လုံးအရယူလျှင် ဩကာသလောက နတ်ဘုံဌာန ရလိမ့်မည်၊ သဒေဝကံ၌ပါသော
ဒေဝသဒ္ဓါ၏အနက်သာ ထိုဘုံဌာန၌ရှိသော နတ်တို့ကိုရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သဒေဝက
ဝစနေန ”ကို သမုဒါယောပစာရ (ဧကဒေသျှပစာရ) ကြံ၍ “သဒေဝကံ၌ပါသော
ဒေဝသဒ္ဓါ တစ်စိတ်ဖြင့် အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်တို့ကိုယူ” ဟု ဆိုလိုရင်းမှတ်ပါ။

ဝိမတိ။ ။သဒေဝကဝစနေနာတိ သဒေဝကသဓဋ္ဌေ ဌိတဒေဝသဓဋ္ဌေန၊ တဿာပိ
(ထို ဒေဝသဒ္ဓါ၏လည်း) သဒေဝကပဒေ အန္တောဘူတတ္ထာ (အတွင်းဝင်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်) အဝယဝေ သမုဒါယောပစာရေန (ဒေဝဟူသောတစ်စိတ်၌ သဒေဝက
ဟူသော အပေါင်းနာမည်ကိုတင်စားသော ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့်) ဝေါဟာရော
ကတော၊....ဧဝံ ဥပရိပိ (အထက် သမာရကံစသည်၌ ဤနည်းပင်)။

ပါရိသေသနည်း။ ။ဒေဝသဒ္ဓါသည် နတ်ပြည် ၆ထပ်ရှိ နတ်များကို၎င်း, “မြဟ္မ
ပါရိသဒ္ဓာနံ ဒေဝါနံ ” စသည်ဖြင့် လာရာ၌ မြဟ္မာအားလုံးကို၎င်း, လူသားဖြစ်သော
ရှင်ဘုရင် (ဒေဝ) ကို၎င်း, ဟောနိုင်သော်လည်း ဝသဝတ္တိနတ်နှင့် မြဟ္မာ - ရှင်ဘုရင်
ဒေဝတို့ကို သမာရကံ သ မြဟ္မကံ သဒေဝမနုဿံပုဒ်တို့ဖြင့် သီးခြား ယူလတုံဖြစ်၍
သဒေဝကံ၌ ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့် ပါရိသေသနည်းအရ ကျန်သမျှနတ်ကိုသာ သိမ်းယူရသည်။

အစိတ်ဝိဂ္ဂဟ အပေါင်းရ။ ။သဒေဝကန္တိစ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော = သဒေဝကံ၌
“သဟ+ဒေဝေဟိ” ဟု လောက၏တစ်စိတ်ဖြစ်သော ဒေဝဖြင့် ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၏၊ သမုဒါယော
သမာသတ္ထော = (ထိုသို့ အစိတ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုထားသော်လည်း) အပေါင်းဖြစ်သော
လောကအားလုံးရသည်၊ “ဒေဝနှင့်တကွဖြစ်သော လောကအားလုံး” ဟုလို။

ဆဋ္ဌကာမာဝစရ ဒေဝဂ္ဂဟဏံ။ ။၆ ထပ်မြောက် ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္တိနတ်ပြည်ရှိ
နတ်များကို “ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝ ” ဟု ဆိုသည်၊ သမာရကံ၌ မာရအရ မာရနတ်
တယောက်ထည်းသာ ရသော်လည်း မာရနတ်သည် ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၌ နေရကား ထို
မာရနတ်နှင့် နီးကပ်နေသော ထို ဆဋ္ဌကာမာဝစရ နတ်အားလုံးကို ပစ္စာသတ္တိနည်း
အားဖြင့် ယူပါ-ဟူလို၊ [ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ပစ္စာသတ္တိဉာယေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗိ-
ဋီကာများ၊-ပစ္စာသတ္တိနည်းကို နည်းလေးဆယ်မှာ ရှု။] ဝိမတိဋီကာ “ အတူတကွ
နေသော-နေဘက်ဖြစ်၍ သဟဝရဏနည်းအားဖြင့် ယူရသည်” ဟု ဆို၏။

မြဟ္မကဝစနေန - သမြဟ္မက သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သမြဟ္မက၌ တည်သော မြဟ္မ
 သဒ္ဓါဖြင့်၊ မြဟ္မကာယိကာဒိ မြဟ္မဂ္ဂဟဏံ - ပဌမဈာန် မြဟ္မာ အစရှိသော
 မြဟ္မာတို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏီဝစနေန - သဿ
 မဏဗြာဟ္မဏီ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဿမဏဗြာဟ္မဏီ၌ တည်သော သမဏ
 ဗြာဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့်၊ သာသနဿ-သာသနာတော်၏၊ ပစ္စတ္တိကပစ္စာမိတ္တသမဏ
 ဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ - ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်သူဖြစ်သော သမဏ
 မြဟ္မဏတို့ကိုယူခြင်းကို၎င်း၊ သမိတပါပ ဗာဟိတပါပ သမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟ
 ဏဉ္စ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော သမဏ၊ မျှောအပ်ပြီးသော
 မကောင်းမှုရှိသော ဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူခြင်းကို၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ပဇာဝစ
 နေန - ပဇာသဒ္ဓါဖြင့်၊ သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ - သတ္တလောကကို ယူခြင်းကို၊

မြဟ္မကာယိကာဒိမြဟ္မဂ္ဂဟဏံ။ ။ မြဟ္မကာယိကသဒ္ဓါသည် ပဌမဈာန် တုံသား
 မြဟ္မာများကို ဟော၏၊ အာဒိဖြင့် အထက်ရူပနှင့် အရူပမြဟ္မာများကို ယူ၊ သမြဟ္မကံ၌
 မြဟ္မသဒ္ဓါသည် မဟာမြဟ္မာကို ဟောရင်းတည်း၊ အခြား မြဟ္မာများကိုကား ပစ္စာ
 သတ္တိနည်းအားဖြင့် ယူရသည်။ [ပစ္စာသတ္တိနှင့် ပစ္စာသန္တ အနက်တူ၏၊ ထို့ကြောင့်
 အလွန် နီးကပ်သော မြဟ္မာများကို ယူခြင်းကို “ ပစ္စာသတ္တိနည်း ” ဟု ဆိုသည်၊
 “ သမြဟ္မကဝစနေန မြဟ္မကာယိကာဒိ မြဟ္မဂ္ဂဟဏံတိ ဧတ္ထာပိ သေဝနယော (ဤပစ္စာ
 သတ္တိနည်းပင်တည်း)။]

ပစ္စတ္တိကပစ္စာမိတ္တ။ ။ ပတိ+အတ္တိက၊ ပတိပက္ခံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို၊ အတ္တယန္တိ-
 လိုလားတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပစ္စတ္တိကာ။ [ပဌမပါရာဇိက၌ ဤဝိဂ္ဂဟ တွေ့ရလေတံ၊ နိဒါန်း
 “ ကုသလတ္တိကာနံ ” ကို နည်းမှီ၍ “ ပတိပရုဒ္ဓေါ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+ အတ္ထော-
 တောင့်တခြင်းတည်း၊ ပစ္စတ္ထော- ခြင်း၊ ပစ္စတ္ထော ဧတေသံ အတ္တိတိ ပစ္စတ္တိကာ ” ဟု
 လည်း ပြု၊] ပတိပက္ခာ-ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော၊ အမိတ္တာ-ရန်သူတို့တည်း၊ ပစ္စာ
 မိတ္တာ-တို့။ [“ ပတိ+အမိတ္တ ” မှ “ ပစ္စမိတ္တ ” ဟုသာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ယခုစာများ၌
 “ ပစ္စာမိတ္တ ” ဟု ရှိသည်။] ပစ္စတ္တိကာဝေ ပစ္စာမိတ္တာ ပစ္စတ္တိကပစ္စာမိတ္တာ။

နိဒဿနနည်း။ ။ သဿမဏဗြာဟ္မဏီ၌ သမဏမြဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့် သာသနာ
 တော်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ရသေ့သမဏနှင့် ပုန်ကားမြာဟ္မဏတို့ကို၎င်း၊ ရဟန္တာဖြစ်သော
 သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကို၎င်း၊ ယူခြင်းသည် နိဒဿန (ညွှန်ပြကြောင်း) နည်းမျှသာတည်း၊
 ထို သမဏဗြာဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့် ရန်သူလည်း မဟုတ်၊ ရဟန္တာလည်း မဟုတ်သော သမဏ
 ဗြာဟ္မဏတို့ကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ [ပစ္စတ္တိက၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏန္တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ။]

ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ။ ။ ဤအဖွင့်ကိုထောက်လျှင် ဣမံလောကံ၌
 လောကသဒ္ဓါက သတ္တလောကကို မဟောနိုင်သောကြောင့် သတ္တလောကကို ယူဘို့ရာ
 “ ပဇာ ” သဒ္ဓါကို ဆိုရသည် - ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ အနုနအားဖြင့်ကား ဣမံ လောကံ၌
 လောကသဒ္ဓါလည်း သတ္တလောကကို ဟောနိုင်ပါ၏၊ သို့သော် ထို “ လောက ” သဒ္ဓါ

ဝေဒိတဗ္ဗိံ၊ သဒေဝမနုဿ ဝစနေန - သဒေဝမနုဿ သဒ္ဓါဖြင့်၊ သမ္မုတိဒေဝ အဝသေသ မနုဿဂ္ဂဟဏံ-သမ္မုတိနတ် ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူတို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗိံ ဝေ - ဤသို့လျှင်၊ ဣတ္ထ- ဤ၍ ပုဒ်တို့တွင်၊ တီဟိ- ၃ ပါး

သည် ဩကာသလောက သင်္ခါရလောကကိုလည်း ဟောသေး ရကား ဗျတိစာရ ဖြစ်နေ၏။ [သတ္တလောက ဩကာသလောက သင်္ခါရလောက ဥမျိုးလုံး ရှေးရှုပါဝင်လာသည်ကို ဗျတိစာရ ဟု ခေါ်၏။] ထို့ကြောင့် ထို ဗျတိစာရ မဖြစ်ဘို့ရာ သတ္တလောက သက်သက်ကိုသာ ဟောသော ပဇာသဒ္ဓါကိုထပ်၍ ဆိုရပြန်သည်။ [“လောကသဒ္ဓဿ ဩကာသလောကာဒိနန္ဒိ သာဓာရဏတ္ထာ သတ္တလောကာဝေဏိကမေဝ ပဇာဂဟဏံ ကတံ ”-ဝိမတိ။]

သရတ္ထ။ ။ ကာမံ သဒေဝကန္တိ အာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေန သတ္တလောက ဝိသယော လောကသဒ္ဓေါတိ ဝိညာယတိ၊ တုလျယောဂတ္ထာ တေသံ၊ သလောမကော သပက္ခကောတိ အာဒိသု ပန အတုလျယောဂေဝိ အယံ သမာသော လက္ခတီတိ ဗျတိ စာရဒဿနတော ပဇာဂဟဏံ။ [သဒေဝကံစသော ဝိသေသနတို့သည် တူသော ယှဉ်ဘက်အနက်ကိုဟောကြ၏။ နတ်တို့နှင့်တကွ (နတ်တို့နှင့် အတူယှဉ်ဘက်) ဟူသည် မာရ် မြဟ္မာ ဟူသော သတ္တတို့ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ သဒေဝကံ လောကံ ” ဌ လောကသဒ္ဓါသည် သတ္တလောကကိုဟော၏-ဟု သိသာ၏။ “သလောမကော-အမွှေး ရှိသောငှက်၊ သပက္ခကော - အတောင်ရှိသော ငှက် ” ဟု ဝိဇ္ဇမာန အနက်ဟော သ (သဟ) နှင့် သမာသံတွဲရာ၌ကား အတူယှဉ်ဘက်အနက်ကို မဟောရကား ဤ“သဒေဝကံ”ဌလည်း “နတ်ရှိသော လောကံ”ဟု အနက်ပေးလျှင် ထိုလောကအရ၌ ဩကာသလောက ရသောကြောင့် ထို ဩကာသလောကကို တားမြစ်ဘို့ရာ ပဇာ သဒ္ဓါကို ဆိုရသည်။] ဤအဖွင့်အလို ဗုဒ္ဓံလောကံ အရ သတ္တလောကကို ယူစေလိုဟန်တူသည်။

သမ္မုတိဒေဝ...ဂဟဏံ။ ။ သမ္မုတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဟု နတ်ဥမျိုး ရှိ၏။ သမ္မုတိနတ် ဟူသည် “ ဒေဝ ” ဟု လူတို့ သမုတ်အပ်သော ရာဇ (ရှင်ဘုရင်) တည်း၊ ဥပပတ္တိနတ်ဟူသည် နတ်ပဋိသန္ဓေနေရသော နတ်မြဟ္မာတို့တည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ် ဟူသည် ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်သော ရဟန္တာများတည်း၊ သဒေဝကံ သမ္မုတိကံ တို့ဖြင့် ဥပပတ္တိနတ်ကို၎င်း၊ သဿမဏ မြာဟ္မဏံဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိနတ်ကို၎င်း ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ပါရိသေသ နည်းအားဖြင့် သဒေဝမနုဿံ၌ ဒေဝ အရ သမ္မုတိနတ် ဟု ခေါ်ရသော ရှင်ဘုရင်ကိုသာ ယူရတော့သည်။ “အဝသေသ မနုဿံ” အရ၌ကား သမဏမြာဟ္မဏနှင့် ရှင်ဘုရင်တို့မှတပါး ကြွင်းသမျှ လူတို့ကို ယူ။

ဝေမေတ္တုပေပါပဇာဝသေန သတ္တလောကော ။ ။ “သဒေဝကံ၊ သမာရကံ၊ သ မြဟ္မကံ ၃ ပုဒ်တို့ဖြင့် ဩကာသလောကကို ယူအပ်၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓံ လောကံ-ဤ ဩကာသလောကကို”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ သို့သော် ပြုခဲ့သောသာရတ္ထ စသော ဋီကာများဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် သဒေဝကံ စသည်တို့ဖြင့်လည်း သတ္တလောက ကိုပင် ယူရမည်ကဲ့သို့ ထင်၏။ “ တီဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကော ” ဟူသော အဋ္ဌ

ကုန်သော၊ ပဒေဟိ-သဒေဝကံအစရှိသောပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဩကာသလောကော-
ဩကာသလောကကို၊ ဂဟိတော - ယူအပ်ပြီ၊ ဒွိဟိ - ကုန်သော၊ (ပဒေဟိ-
သဿမဏမြာဟူဏိ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊)ပဇာဝဿေန - ပဒေ သဒ္ဓါ၏
အစွမ်းဖြင့်၊ သတ္တလောကော- သတ္တလောကကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊
ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အပရော နယော - အခြားတနည်းကား၊ (“ပုဗ္ဗနယတော-မှ၊ အပရော-
သော၊ နယော- ကို၊ ဝေ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏” ဟုလည်းပေး၊)သဒေဝက
ဂ္ဂဟဏေန - သဒေဝက သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဒေဝက၌ တည်သော ဒေဝသဒ္ဓါ

ကထာအဖွင့်သည် ရှေး ဋီကာဆရာတို့ လက်ထက်က ရှိမှ ရှိရဲ့လား-ဟု ယုံမှားမိတော့
၏။ [သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့၌ကား “ ဩကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော”
ဟု ရှိ၏၊ ထိုအဖွင့်ကပင် သတ္တလောကကို ပဓာနထား၍ ဆိုသောကြောင့် သင့်သကဲ့သို့
ထင်၏။] သဿမဏ မြာဟူဏိ သဒေဝမနုဿံ ၂ ပုဒ်တို့ဖြင့်ကား (ပဇာပုဒ်ကိုထောက်၍)
သတ္တလောကကို ယူရသည်။

ပါဠိတော်အနက် ။ ။ ယခုအခါ ဤအဖွင့်ကိုသာ အတည်ပြု၍ “ သဒေဝကံ-
အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ-မာရ်နတ်၏
တည်နေရာဖြစ်သော ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ သ
မြဟူကံ-မြဟူာ ၂ဝ နှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ- ဤ ဩကာသလောကကို
၎င်း၊ [သုတ္တန်အဋ္ဌကထာစာရှိအလို “ဤ ဩကာသလောက သတ္တလောကကို၎င်း”]
သဿမဏ မြာဟူဏိ-သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သမဏမြာဟူဏ၊ မကောင်းမှု
တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော သမဏ၊ မျှောပြီးသော မြာဟူဏတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊
သဒေဝမနုဿံ-သမ္မုတိနတ်ဟူသောမင်း၊ ကြွင်းသောလူတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊
(ဣမံ မပါ၊) ပဇံစ-သတ္တာအပေါင်းကို၎င်း ”ဟု ဝိမတိ ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပေး
ကြသည်။ [ဤ၌ “ပဇံစ”ဟု စ-အပိုထည့်ရပုံကို စဉ်းစားပါ။]

အပရောဝါဒ ။ ။ “ အပရော ပနသဒေဝကန္တိအာဒိ ပဉ္စဟိပဒေဟိ သတ္တလော
ကောဝ ဂဟိတော” ဟု ဝိမတိ၌ အပရောဝါဒလော၏၊ ထိုဆရာတို့ကား ပဇံကို ဣမံ
လောကံ၏ ဝိသေသနဟု ယူ၍ “သဒေဝကံ-သော၊ ပဇံ-သတ္တာအပေါင်း ဟူသော၊
ဣမံလောကံ-ဤ သတ္တလောကကို၎င်း၊ သမာရကံ ပဇံ ဣမံ လောကံ၊ သ မြဟူကံ ပဇံ
ဣမံလောကံ၊ သဿမဏမြာဟူဏိ ပဇံ ဣမံလောကံ၊ သဒေဝမနုဿံ ပဇံ ဣမံလောကံ-
ကို၎င်း”ဟု အနက်ပေးလိုကြ၏၊ ထို အပရောဝါဒအလိုလည်း “ တီဟိ ပဒေဟိ ဩကာ
သလောကော”ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့် ရှိဟန်မတူ၊ ရှိပြန်လျှင်လည်း ထို အဋ္ဌကထာ
အဖွင့်ကိုပင် အားမရ၍ တနည်းပြကြဟန်တူသည်။

အပရော နယော ။ ။ သဒေဝကံ စသော ပုဒ်တို့၏ ဝိဟိတိဝါကျမှာ ရှေးနည်း
အတိုင်းသာတည်း၊ ဟောနက်အရကောက်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မယျ (ဝစနိယတ္ထ) ကိုသာ
တနည်းပြလို၍ “ အပရော နယော ” ဟု မိန့်။ [အရူပဈာန်ကို အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ

ဖြင့်၊ အရူပါဝစံရဒေဝလောကော - အရူပါဝစရဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-ယူအပ်ပြီ၊ သမာရကဂ္ဂဟဏေန-သမာရကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သမာရက၌ တည်သော မာရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဆ ကာမာဝစရ ဒေဝလောကော - နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ ကာမာဝစရ နတ်အပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ သဗြဟ္မကဂ္ဂဟဏေန-သဗြဟ္မကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သဗြဟ္မက၌တည်သော ဗြဟ္မ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ရူဝိ ဗြဟ္မလောကော - ရူဝိရှိသော ဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဝါ - ရူပဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-အပ်ပြီ၊ သဿမဏမြာယူကျာဒိဂ္ဂဟဏေန-သဿမဏမြာယူဏီ

ခေါ်ကြောင်း သတိပြု။] အရူပဗြဟ္မာတို့သည် အရူပဇာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် ငြိမ်သက်စွာသော အာနေဉ္စဝိဟာရဖြင့် နေကြသော အခါ လွန်စွာတောက်ပတင့်တယ် ကုန်ရကား “ ဒိဗ္ဗန္တိ - ထွန်းတောက်ကုန်၏၊ ဣတိ ဒေဝါ ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဒေဝအမည် ရနိုင်ကြ၏၊ ဘုရားရှင်လည်း “ အာကာသာနဉ္စာယတနပင်္ဂါနံ ဒေဝါနံ ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒေဝကံ၌ ဒေဝ သဒ္ဓါဖြင့် အရူပဗြဟ္မာများကို ယူရသည်၊ အခြား ဒေဝ-ဗြဟ္မာတို့ကို နောက် ၂ ပုဒ်ဖြင့် ယူလတံ့ဖြစ်၍ ပါရိသေသနည်းတည်း။ [“အရူပါဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော ပါရိသေသညာယေန၊ ဣတ ရေသံ ပဒန္တ ရေဟိ ဂဟိတတ္ထာ” - ဝိမတိ။]

သမာရက.... ဆကာမာဝစရ ဒေဝလောကော ။ ။ နတ်ပြည် ၆ ထပ် ရှိ နတ်လောကသည် ရိုးရိုးအခါ၌ မိမိတို့အထက်က (သကြားမင်းကဲ့သို့) အမြဲအုပ်စိုးသော နတ်မင်းကြီးတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ကြရသော်လည်း မာရ်နတ်က (သူပုန် ဒဗြဟ္မတို့ကဲ့သို့) တခါတခါ အထူးအာဏာပြုလျှင် မာရ်နတ်၏အလိုသို့ လိုက်ကြရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် သမာရကံ၌ မာရသဒ္ဓါကို ပဓာနနည်းကြို၍ ထိုမာရသဒ္ဓါဖြင့် နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းကို ယူရသည်၊ ဝိမတိ၌ ဥပပတ္တိဒေဝချင်း တူ၍ သဒိသူပစာရဟု လည်း ဆို၏။ [ဆကာမာဝစရဒေဝလောကဿ သဝိသေသံ (အာဏာပြုခြင်း ပူးဝင်ခြင်း စသော အထူးနှင့်တကွဖြစ်လသော်) မာရဿ ဝသေ ဝတ္တနတော အာဟ သမာရကဂ္ဂဟဏေန တျာဒိ-ဋီကာများ။] သဒေဝကံဖြင့် အရူပဗြဟ္မာတို့ကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် သဗြဟ္မကံ၌ ဗြဟ္မသဒ္ဓါဖြင့် ရူပဗြဟ္မာများကိုသာ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူရော့သည်။

အနက် ပေးပုံ။ ။ ဤပြိဒ္ဓသောအဖွင့်နှင့်အညီ- “ သဒေဝကံ - အရူပဗြဟ္မာတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ - မာရ်နတ်၏ အာဏာပြန်နှံရာ နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သ ဗြဟ္မကံ-ရူပဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ- (ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ယခုပါဠိရှိအလို) ဤ ဩကာသလောက ကို၎င်း၊ (သုတ္တန်အဋ္ဌကထာအလို) သတ္တလောက, ဩကာသလောကကို၎င်း၊ ဟုပေး။

သဿမဏ၊ ပေ၊ သတ္တလောကော။ ။ ဤဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဓါ ၂ ချက် ပါနေ၍ ဝါတခုလျှင် မူလအနက်နှင့်တကွ ၂ နက်စီ ရသောကြောင့် “ ၁-စတုပရိသဝဝေန မနုဿလောကော၊ ၂- သဗ္ဗတိဒေဝေဟိဝါ သဟ မနုဿလောကော၊ ၃- စတုပရိသဝဝေန

စသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဿမဏ မြာဟ္မဏီစသည်၌ တည်သော သမဏ မြာဟ္မဏစသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ စတု ပရိသဝသေန-ပရိသတ် ၄ပါးတို့၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ မနုဿလောကော - လူအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော - ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ သမ္မုတိဒေဝေဟိ- သမ္မုတိနတ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ မနုဿလောကော ဂဟိ တော၊ ဝါ-တနည်း၊ အဝသေသ သဗ္ဗသက္ကလောကော-ကြွင်းသော အလုံးစုံ သော သက္ကလောကကို၊ ဂဟိတော။ [“ အဝသေသ သဗ္ဗသက္က လောကော ဝါ”၌ ဝါသည် မနုဿလောကောကို ဝိကပ် ပြုသောကြောင့် “ စတု ပရိသ

အဝသေသသဗ္ဗသက္ကလောကောဝါ၊ ၄- သမ္မုတိဒေဝေဟိ ဝါ သဟ အဝသေသသဗ္ဗ သက္ကလောကော”ဟု ၄ ဝါကျ (၄ နက်) ရကြောင်းကို သိပါ။ ထိုတွင် ၂ နံပါတ် ဝါသည် စတုပရိသဝသေန၏ဝိကပ်၊ ၃ နံပါတ်ဝါသည် မနုဿလောကော၏ ဝိကပ်၊ ၄ နံပါတ်ဝါသည် စတုပရိသဝသေနနှင့် မနုဿလောကော၏ ဝိကပ်တည်း။ [အဘိဓာန်၌ ပရိသတ် ဂ ပါးလာ၏၊ အထက် ၄ ပါးကို သဒေဝကံစသည်ဖြင့် ယူပြီးဖြစ်၍ “သမဏ၊ မြာဟ္မဏ၊ ခတ္တိယ၊ ဂဟပတိ” ၄ ပါးကိုသာ ယူတော့လတ္တံ့။] ထိုအတိုင်း....

(ခ) ပါဠိတော်အနက် ။ ။ “ သဿမဏ မြာဟ္မဏီ - သမဏပရိသတ်၊ မြာဟ္မဏပရိသတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿံ - သမ္မုတိနတ်ဟူသော ခတ္တိယပရိသတ်၊ ကြွင်းသောလူ ဟူသော ဂဟပတိပရိသတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ပဇံ-ပရိသတ် ၄ ဖြာ လူသတ္တအပေါင်းကို၎င်း” ဟုပေး။ [“ သဿမဏ မြာဟ္မဏီ တိ ဣဓိနာ သမဏပရိသံ မြာဟ္မဏပရိသာစ ဂဟိတာ ဟောန္တိ၊ သဒေဝမနုဿန္တိ ဣဓိနာ ခတ္တိယပရိသာ ဂဟပတိပရိသာစ ဂဟိတာ၊ ... စတုပရိသသင်္ခါတံ ပဇံ” - သာရတ္ထ။]

(၂) ပါဠိတော် အနက် ။ ။ [ပဌမနည်း၌ ပရိသတ် ၄ ပါးကိုသာ ယူသော ကြောင့် သုဒ္ဓလူများကျန်နေရကား ထိုတို့ကိုပါ အောင်ပရိသတ်နာမည်မတပ်ဘဲ ဒုတိယ နည်းကို ပြုသည်။] “ သဿမဏမြာဟ္မဏီ - သမဏမြာဟ္မဏ တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ် သော၊ သဒေဝမနုဿံ - သမ္မုတိနတ်ဟူသောမင်း၊ ကြွင်းသော ဂဟပတိသုဒ္ဓ လူမျိုးတို့ နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ပဇံ-အစုလေးဖြာ လူသတ္တအပေါင်းကို၎င်း” ဟု ပေး။ [သဿမဏမြာဟ္မဏီ တိ ဣဓိနာ သမဏမြာဟ္မဏာ ဂဟိတာ၊ သဒေဝမနုဿံ တိ ဣဓိနာ သမ္မုတိဒေဝသင်္ခါတာ ခတ္တိယာ၊ ဂဟပတိသုဒ္ဓသင်္ခါတာ အဝသေသမနုဿာစ ဂဟိတာ ဟောန္တိ၊ ... “ ပဇံတိ ဣဓိနာ စတုဟိ ပကာရေဟိ ဌိတာ ဧတေယေဝ မနုဿသက္ကာ ဝုတ္တာ” - ဋီကာ။]

(၃-၄) ။ ။ [ရှေးနည်းများ၌ လူသတ္တသာရ၍၊ နဂါး ဂဠုန် ငရဲသား စသူတို့ ကျန်သေးသောကြောင့် ထိုအားလုံးပါဝင်အောင် “ အဝသေသ သဗ္ဗသက္ကလောကော ဝါ” ဟု မိန့်သည်။] (၃) နံပါတ်၌ (၁) နံပါတ်အတိုင်း ပရိသတ်နာမည်တပ်၍ “ ပဇံ- ပရိသတ်လေးဝ၊ လူသုဒ္ဓနှင့်၊ နာဂ ဂဠုန်၊ ငရဲသားစသော သတ္တ ပေါင်းစုံကို ၎င်း” ဟုပေး၊ (၄) နံပါတ်၌ ပရိသတ်နာမည်မတပ်ဘဲ (၂) နံပါတ်အတိုင်းပေး၍ “ ပဇံ-

ဝသေန၊ သမ္မုတိဒေဝဟိ ဝါ သဟ” တို့ကို လိုက်စေ၍ တနည်းအနက်ပေး နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝါ-တနည်း၊ စတုပရိသဝသေန-ဖြင့်၊ အဝ သေသ သဗ္ဗ သတ္တလောကော-ကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ သမ္မုတိဒေဝဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော-ကို၊ ဂဟိတော-ပြီ” ဟု ပေးပါ။]

အဝိစ-သည်သာ မကသေး၊ ဣတ္ထ-ဤသဒေဝကံ အစရှိသောသဒ္ဒါတို့တွင်၊ သဒေဝကဝစနေန- သဒေဝက သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော - မြတ်သော

၄ စုံကွဲပြား၊ လူအများနှင့်၊ နဂါး ဂဠုန်၊ ငရဲသားစသော သတ္တပေါင်းစုံကို၎င်း” ဟု ပေးပါ။ [ဣတ္ထာဝိ စတုပရိသဝသေန သမ္မုတိဒေဝဟိ ဝါ သဟ အဝသေသသဗ္ဗ သတ္တလောကောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ (အနက်ယောဇနာပါ)၊ (၃) စတုပရိသသဟိတော အဝသေသသဒ္ဒနာဂနေရယိကာဒိ သတ္တလောကော၊ (၄) စတုပရိ သဗ္ဗတမနဿသဟိ တော ဝါ အဝသေသ နာဂသုပက္ကနေရယိကာဒိ (အာဒိဖြင့် တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာယူ) သတ္တလောဒကော”-ဋီကာ။]

ပဇာအတွက် စွဲနက်အမျိုးမျိုး။ ။ သဟ+သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ယာ ဝတ္တတီတိ သဿမဏဗြာဟ္မဏီ (ပဇာ)၊ သဟ+ဒေဝမနုဿေဟိ ယာ ဝတ္တတီတိ သဒေဝမနုဿာ (ပဇာ)၊ ၁-၂ အလို “ယာ ပဇာ- အကြင် လူသတ္တဝါအပေါင်းသည်” ဟု စွဲလျှင် သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ အရ သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့် ဝါကွဲဖြစ်သော လူသတ္တဝါ အပေါင်း သာရ၏။ ၃-၄ အလို “ယာပဇာ- အကြင် လူနှင့်တကွ နဂါး ဂဠုန် ငရဲသားစသော သတ္တဝါအပေါင်း” ဟု စွဲလျှင် သဿမဏဗြာဟ္မဏီ အရ ထိုသတ္တဝါအပေါင်းပင် ရ၏။ သဒေဝမနုဿာ၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ ပဇာ၏စွဲနက်ကို အမျိုးမျိုးမှန်းဆ၍ သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ သဒေဝမနုဿာတို့အရ အနက်လေးမျိုး ဖွင့်ပြလေသည်။

အဝိစေတ္ထ။ ။ ဤ “အဝိစ” စသည်ကား ပြခဲ့သော အပရောနယောကို ထပ်၍ ဖြည့်သောစကားတည်း။ “ပြခဲ့သော အပရော နယောသာ မကသေး၊ အခြား အပရော နယောလည်း ရှိသေးသည်” ဟုလို၊ ရှေ့နည်းနှင့် ဤနည်း ထူးပုံကား-ရှေ့နည်း၌ “သဒေ ဝကံ” အရ အရူပမြဟ္မာတဘို့၊ “သမာရကံ” အရ ကာမာဝစရနတ်တဘို့၊ ဤသို့ စသည် တဘို့စီ ခွဲခြား၍ အနက်အရကောက်ယူရ၏။ အဝိစတက်သော ဤနည်း၌ကား- သဒေ ဝကံ အရလည်း လောကအားလုံး၊ သမာရကံ၊ သမြဟ္မကံ၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏီတို့ အရလည်း အသီးအသီး လောကအားလုံးချည်း အနက်အရ ယူရသည်။ [ဣတ္ထာ ဝတာ ဘာဂသော (တဘို့စီအားဖြင့်) လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ (အနက် ယောဇ နာပုံ) ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တေန တေန ဝိသေသေန (ဒေဝ-မာရစသော ဝိသေသနဖြင့်) အဘာဂသော (တဘို့စီမခွဲဘဲ) ယောဇနံ ဒဿေတုံ အဝိစေတ္ထာတိ အာဒိဝုတ္တံ။]

သဒေဝကံဝစနေန။ ။ ဤပုဒ်ကို သာဓေဒန္တာ အဗ္ဗုဂ္ဂတောတို့၌စပ်၊ သဒေဝက သဒ္ဒါဖြင့် ပြီးစေလျက် လှမ်းတက်ပြီ၊ အဘယ်ကို ပြီးစေသနည်း၊ သဗ္ဗဿဝိ လောကဿ သန္တိကတဘာဝံ-လောကအားလုံးကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြောင်း ပြီးစေသည်။ သဒေ ဝက သဒ္ဒါတရုထည်းဖြင့် အဘယ်နည်းအရ ပြီးစေနိုင်ပါသနည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော-

ဂတိကို ပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗဿာပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ လောကဿ - လောက၏၊ ဝါ - ကို၊ သတ္တိကတဘာဝံ - မျက်မှောက် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ သာဓေဇန္တော-ပြီးစေလျက်၊ တဿဘဂဝတော-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ - ကျော်စောသံသည်၊ အဗျဂ္ဂတော - လွမ်းမို၍ တက်ပြီ၊ တတော-ထိုမှနေ၍၊ ယေသံ-အကြင်သူတို့၏၊ (ဝိမတိ-တွေးတောခြင်းသည်၊) သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်ရာသနည်း၊) မာရော-မာရ်နတ်သည်၊ မဟာနဘာဝေါ - ကြီးသော အာနုဘော် ရှိ၏၊ ဆကာမာဝစရိဿရော - ဖြစ်ထပ်ရှိ ကာမာဝစရနတ်တို့ကို အစိုးရ၏၊ ဝသဝတ္ထိ-မိမိအလို၌ဖြစ်စေနိုင်၏။

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒနည်းအရပြီးစေနိုင်ပါသည်။ [သာဓေဇန္တောအရာဝယ် ဝိမတိ၌ “သာဓေဇန္တော” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်းလှ၊ သတ္တိကတဘာဝံကား ပါဠိတော်မှ သတ္တိကတွာကို ယူထားသော ပုဒ်တည်း။]

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ။ ။ “ဒေဝ-မနုဿ-နိရယ-ပေတ-တိရစ္ဆာန” ဂတိ ၅ ပါးတွင် ဒေဝဂတိသည် ဥက္ကဋ္ဌ (အမြတ်) တည်း၊ ထို ဒေဝတို့တွင်လည်း အရူပဒေဝသည် သာလွန် မြင့်မြတ်သော ဥက္ကဋ္ဌတရတည်း၊ သဒေဝကံ၌ ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဥက္ကဋ္ဌတရ အရူပမြဟ္မာတို့ကို ပိုင်းခြား၍ ပြုသည်။ “(ဥက္ကဋ္ဌနည်းအရ) အရူပမြဟ္မာနှင့်တကွ ဤလောကကို ကိုယ်တော်တိုင်သိခြင်းကိုပြုသဖြင့် ဩမကဖြစ်သော အောက်တန်းလောက အားလုံးကိုလည်း သိခြင်း ကိစ္စ ပြီးစီးကြောင်းကို ပြုပြီးဖြစ်တော့သည်” ဟူလို။

သာရဏ္ဏ။ ။ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဒေဝတတိ ဥက္ကဋ္ဌဂတိ ဝိဇာနနေန၊ (သယ် အတိညာ ကြည့်၍ “ဝိဇာနနေန” ဟု ဖွင့်သည်၊) ပဉ္စသု ဟိ ဂဘီသု ဒေဝဂတိပရိယာပနာဝသေဋ္ဌာ၊ တတ္ထာပိ အရူပိနော ဒုရသမုဿာရိတ (တချို့စာ၌ သမုဿာရိတ) ကိလေသဒုက္ခတာယ (ဝေးစွာပယ်ရှားအပ်ပြီးသောကိလေသာဒုက္ခရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း) သန္တပဏီတအာနန္ဒ ဝိဟာရသမဂ္ဂိတာယ အတိဝိယ ဥက္ကဋ္ဌာ၊- ဤဦးကာအတိုင်း “သဒေဝကံ-အရူပမြဟ္မာတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။ [ဥက္ကဋ္ဌနည်းအပြင် သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌ ပဓာနနည်းလည်း လာ၏။]

မာရော....ဝသဝတ္ထိ။ ။ “ဆကာမာဝစရိဿရော” ဟု ဆိုသောကြောင့် “သကြားမင်း သုယာမနတ်မင်းစသော ထိုထိုနတ်ပြည်ရှိ မင်းတို့ကဲ့သို့ အစိုးရသည်” ဟု ယူမှားမည်စိုး၍ “ဝသဝတ္ထိ” ဟု မိန့် ၊ “အစိုးရ” ဆိုသည်မှာ နတ်မင်းများ အစိုးရသကဲ့သို့ ပိုင်စိုးသော အစိုးရခြင်းမဟုတ်၊ ထိုနတ်များကိုပူးဝင်နိုင်ခြင်း တခါတရံ ဒါးမြဲ သူပုန်တိုက်သို့ မတရားအာဏာပြုခြင်းအားဖြင့် သူ့အလိုလိုက်စေနိုင်သော အစိုးရခြင်းတည်း-ဟု ဆိုလိုသည်။ [“တေန (ထို ဝသဝတ္ထိပါဌ်ဖြင့်) ယာဟသိကကရဏေန (အနိုင်အထက် နှိပ်စက်မှုကိုပြုခြင်းဖြင့်) ဝသဝတ္ထာပနမေဝ (အလိုသို့ လိုက်စေခြင်းသည်ပင်) တဿာဓိပစ္စံ (ထို မာရ်နတ်၏ အကြီးအကဲအဖြစ်တည်း) ဣတိ ဒသေတိ၊ သော ဟိ ဆဋ္ဌဒေဝလောကေပိ အနိဿရော (ထို မာရ်နတ်သည် သူ၏နေရာ ပရနိဋ္ဌိတ

ဝါ - မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်၏။ သောဝိ - ထို မာရ်နတ်ကိုလည်း၊ တေက-
 ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သစ္စိကတောကံ - မျက်မှောက်ပြုအပ်လေသလော၊
 ဣတိ-သို့၊ (ဝိမတိ-သည်၊ သိယာ-၏) တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ ဝိမတိ - တွေးတော
 ခြင်းကို၊ ဝိမေန္တော - ပယ်ဖျောက်လျက်၊ သမာရကန္တိ - သမာရကံဟူ၍၊ (ကိတ္တိ
 သဒ္ဓေါ - သည်) အပ္ပဂ္ဂတော - ပြီ၊ ပန - အဘို့တပါးကား၊ ယေသံ - တို့၏၊
 (ဝိမတိ-သည်) သိယာ-၏၊ (ကိ - နည်း)၊ မြဟ္မာ - မဟာမြဟ္မာသည်၊ မဟာ
 နဘာဝေါ - ၏၊ ကေဂုံလိယာ - လက်တချောင်းဖြင့်၊ ကေသ္မိံ စက္ကဝါဠသဟ
 သေ - တထောင်သော စကြာဝဠာ၌၊ အာလောကံ - အရောင်အလင်းကို၊
 ဖရတိ - ဖြန့်နိုင်၏၊ ဒွိဟိ - ကုန်သော၊ အဂုံလိဟိ - တို့ဖြင့်၊ ဒွိသု စက္ကဝါဠ သဟ
 သေသု - တို့၌၊ အာလောကံ ဖရတိ၊ (ဤအတိုင်း ဖော်ပါ။) ဒသဟိ-
 ကုန်သော၊ အဂုံလိဟိ - တို့ဖြင့်၊ ဒသသု စက္ကဝါဠ သဟသေသု - တသောင်း
 သော စကြာဝဠာတို့၌၊ အာလောကံ-အရောင်အလင်းကို၊ ဖရတိ-ဖြန့်နိုင်၏၊
 အနတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊ ဈာနသမာပတ္တိ သုခံစ-ဈာနသမာပတ်ချမ်းသာ
 ကိုလည်း၊ ပဋိသံဝေဒေတိ- ခံစားနိုင်၏။ သောဝိ - ထို မဟာမြဟ္မာကိုလည်း၊
 သစ္စိကတောကံ - လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝိမတိ-သည်၊ သိယာ- ၏) တေသံ ဝိမ
 တိံ ဝိမေန္တော သ မြဟ္မကန္တိ-သ မြဟ္မကံဟူ၍(ကိတ္တိသဒ္ဓေါ)အပ္ပဂ္ဂတော-
 ပြီ၊ တတော-၌၊ ယေသံ-တို့၏၊ (ဝိမတိ-သည်) သိယာ- ၏၊ (ကိ - နည်း)။

ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၌သော်မှ အစိုးမရ)၊ တတ္ထ ဝသဝတ္တိဒေဝရာဇသေဝ ဣဿရက္ခာ”
 သီလက္ခနိဋီကာသစ်။] “သမာရကံ-ဖိထပ်နတ်မျိုး၊ သူ့တန်ခိုးဖြင့်၊ လွှမ်းမိုးပိုင်နင်း၊
 မာရ်နတ်မင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော”ဟု ပေး။

မြဟ္မာ မဟာနဘာဝေါ။ ။ “မြဟ္မာ”ဟု သာမည ဆိုသော်လည်း စကြာဝဠာ
 တသောင်းကို အစိုးရသော မဟာမြဟ္မာကို ယူ၊ “ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော”ကို ဤ၌လည်း
 ယူ၍ ဥက္ကဋ္ဌနည်း (ပဓာနနည်း) ဟုမှတ်။ [“မြဟ္မာမဟာနဘာဝေါတိ ဒသသဟသိယံ
 မဟာမြဟ္မာနော ဝသေန ဝဒတိ၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတောတိ ဟိ ဝုတ္တံ” - ဋီကာများ။]

အနတ္တရဉ္စ... သုခံ။ ။ ဤ၌ အနတ္တရသဒ္ဓါသည် “သေဋ္ဌ = အမြတ်” အနက်ဟော
 တည်း၊ လောကုတ္တရာ ၉ ပါးဟော မဟုတ်၊ ထို မြဟ္မာမင်းသည် (အများအားဖြင့်
 သာသနာဘာသာလွှဲ ပုထုဇဉ်သာဖြစ်၍) လောကုတ္တရာ သုခကို မခံစားနိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဋီကာများ၌ “အနတ္တရံတိ သေဋ္ဌံ”ဟု ဖွင့်၍ “န+လောကုတ္တရံ”ဟု ထပ်ဆင့်သည်။
 [“နဝလောကုတ္တရံ” ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။] “သမြဟ္မကံ-မဟာမြဟ္မာမင်းနှင့်လည်း
 တကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ-(ရှေးနည်းအတိုင်း) ကို၎င်း” - “သဿမဏဗြာဟ္မဏံ”-
 သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော”ဟုပေး။
 [ရသေ့ပရိမ္ပိုဒ်များကို သမဏ ဟု ခေါ်ထားသည်။]

ပုထု-များစွာကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည်။ သာသန ပစ္စတ္တိကာ- သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိကြကုန်၏။ တေဝိ-ထို ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ကိုလည်း။ သစ္စိကတာ ကိံ - ကုန်လေသထော။ ဣတိ(ဝိမတိ- သည်) သိယာ-၏။ တေသံ ဝိမတိံ ဝိမေန္တော- ပယ်ဖျော့လျက်၊ သဿမဏ ဗြာဟ္မဏိံ ပဇန္တိ-သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ ပဇိဟူ၍၊ အပ္ပဂ္ဂတော-ပြီးစေ-ဤသို့ လျှင်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဣဋ္ဌာနံ-မြတ်ကုန် မြတ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ- တို့ကို၊ သစ္စိ ကတဘာဝံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှား ပြုပြီး၍၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ သဗ္ဗုတိဒေဝေ- သဗ္ဗုတိနတ်ဟူသော မင်းတို့ကို ၎င်း၊ အဝသေသ မနုဿေစ - ကြွင်းသောလူတို့ကို၎င်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ ဝသေန - ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ သေသ သတ္တ လောကဿ-ကြွင်းသော သတ္တလောက၏။ ဝါ-ကို၊ သစ္စိကတဘာဝံ- ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြုလျက်၊ သဒေဝမနုဿန္တိ-ဟူ၍၊ (ကိတ္တိသဒ္ဓေါ) အပ္ပဂ္ဂတော၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဣတ္ထ - ဤ သဒေဝကံ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့၌၊ အနုသန္နိက္ကမော - အနုသန္ဓေအစဉ်တည်း၊ ဝါ - ပုဒ်အနက်တို့၏ ဆက်စပ်ပုံအစဉ်တည်း။

ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဣဋ္ဌာနံ။ ။ ပြခဲ့သော အရူပဒေဝ၊ မာရ၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ သမဏဗြာဟ္မဏ တို့သည် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များတည်း။ (သမဏဗြာဟ္မဏတို့လည်း လူ့လောက၌ ဥက္ကဋ္ဌတို့ ပင်)၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဣဋ္ဌာကို “ဥက္ကဋ္ဌ+ဥက္ကဋ္ဌ” ပုဒ်ခွဲ၊ ဝိစ္စာပုဒ်တည်း။ [သီလက္ခန္ဓာ ဝိကာသင်္ဂဋ္ဌ “ဥက္ကဋ္ဌာနာနန္တိ ဥက္ကဋ္ဌသဂတိတာနံ-လွန်ကသောဋ္ဌာန+ လွန်ကသောဂတိရှိသူတို့၏” ဟု တွေ့ရ၏။ သုတ္တနိပါတ် အာဇာဝက သုတ္တဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဥက္ကဋ္ဌာနေသု” ဟု ဋ္ဌာနသဒ္ဓါ သုံးထား၏။ ထို့ကြောင့် “ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဣဋ္ဌာနံ” အရာဝယ် “ဥက္ကဋ္ဌာနာနံ-မြင့် မြတ်သော ဋ္ဌာနတို့၏” ဟု မူကွဲ ရှိပုံကိုလည်း သိပါ။]

အထ သဗ္ဗုတိ ဒေဝေ ဣာပိ။ ။ သဒေဝကံစသော ပုဒ်များဖြင့် ဗြဟ္မာနတ်နှင့် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူခဲ့ပြီ၊ ခတ္တိယ၊ ဂဟပတိခေါ် ဝေဿ၊ သုဒ္ဓလူများနှင့် ငရဲသား တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာများ ကျန်သေး၏။ ထိုတွင် ခတ္တိယစသော လူများသည် ငရဲသား စသည်တို့ကို ထောက်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ကြသေး၏။ ထို့ကြောင့် ကျန်သမျှသောအားလုံး ကိုသိမ်းကြီးရာဝယ် ဥက္ကဋ္ဌနည်းအားဖြင့် ခတ္တိယနှင့် ကြွင်းလူများကိုသာ နာမည်တပ်လို သောကြောင့် “သဒေဝမနုဿံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤ သဒေဝမနုဿံ၌ ဩမကဖြစ်သော ငရဲသား စသူတို့လည်း ပါဝင်ပြီ-ဟူလို။

အနုသန္နိက္ကမော။ ။ အဘယ်ကြောင့် “သဒေဝကံ”ကို ဥျားစွာပြသနည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌ ပရိစ္ဆေဒအားဖြင့် လောကအားလုံးကို မျက်မှောက်ပြုကြောင်း ပြီးစေလိုသောကြောင့် သဒေဝကံကို ဥျားစွာပြသည်။ သဒေဝကံဖြင့် လောကအားလုံး သိမ်းကြီးပြီးဖြစ်ပါလျက်

ပန-အဘိဓာန်ပါးကား၊ သယံ အဘိညာ သစ္စိကတ္တာ ပဝေဒေတီတိ ဣ-
 သယံ အဘိညာ သစ္စိကတ္တာ ပဝေဒေတီဟူသော ဤပါး၌၊ သယန္တိ - သယံ
 ဟူသည်ကား၊ သာမံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ အပရနေယျော-သူတပါးတို့ မသိစေ
 အပ်သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ အဘိညာတိ-ကား၊ အဘိညာယ - ထူးသော ဉာဏ်
 ဖြင့် သိတော်မူ၍၊ အဓိကေန- လွန်ကဲသော၊ ဉာဏေန - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်
 ဖြင့်၊ ဥတ္တာ-သိတော်မူ၍၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကား အနက်၊ သစ္စိကတ္တာတိ-
 ကား၊ ပစ္စက္ခံ-မျက်မှောက်ကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဧတေန-ဤသစ္စိကတ္တာဟူသော

အဘယ့်ကြောင့် သမာရကံကို ဆိုရပြန်သနည်း၊ “ တန်ခိုးကြီးသော မာရ်နတ်ကို
 မျက်မှောက်ပြုမှ ပြုနိုင်ပါမည်လား” ဟု တချို့က ယုံမှားစရာရှိသောကြောင့် ထိုယုံမှား
 မှုကို ပယ်ဖျောက်လို၍ သမာရကံကို ဆိုရပြန်သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် (ယခုကာလ အနု
 သန္ဓေ တက်သကဲ့သို့) အဝိစေတ္တ စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သဒေဝကံ သမာရကံ
 စသော ပုဒ်တို့၏၎င်း၊ ထိုပုဒ်အနက်များ၏၎င်း၊ တခုပြီးတခု ဆက်သွယ်ပုံ အစဉ်သည်
 အနုသန္ဓိက္ကမ မည်၏။ [အနုသန္ဓာနံ- ပုဒ်တို့၏၎င်း၊ အနက်တို့၏၎င်း တပုဒ်ပြီးတပုဒ်
 တနက်ပြီးတနက် ဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ အနုသန္ဓိ- အနုသန္ဓိမည်၏။ အနုသန္ဓိယေဝ-
 သည်ပင်+ ကမော- အစဉ်တည်း၊ အနုသန္ဓိက္ကမော၊ သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာ၌ “ ဘာဝါ
 နုတ္တမော” ဟု မူကွဲရှိသေး၏။ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်မှာ ရှု။]

သယန္တိ။ ။ [“ သံ၊ သာမံစ၊ သယံစာထ ” အဘိဓာန်။] “ သယံသည် သာမံ
 အနက်ဟော နိပါတ်” ဟု သိစေလို၍ “ သာမံ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်၊ “ သယံ အဘိညာ=
 ကိုယ်တော်တိုင်သိ” ဟု ဆိုလျှင် “ သူတပါးကဟောပြောမှ သိရသည်မဟုတ်” ဟူသော
 အနက်လည်း အညတ္ထာပေါ်တန နည်းအားဖြင့် ရနိုင်သောကြောင့် “ အပရနေယျော
 ဟုတ္တာ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထု ထပ်ဆင့်သည်။ တနည်း- “ သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ” နှင့်အညီ
 “ သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်သာ” ဟု အဝဓာရဏအနက် ရနိုင်သောကြောင့်၊ ထိုအဝဓာ
 ရဏ (ဧဝ) ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြလို၍ “ အပရနေယျော ဟုတ္တာ” ဟု ထပ်ဆင့်သည်။
 [ပရေဟိ-တို့သည်+ န နေယျော - မသိစေအပ် (ကာရိတ်ကြေ) ၊ အပရနေယျော၊
 (အ) သည် နေယျောနှင့် သဒ္ဓါ မစပ်သောကြောင့် အယုတ္တသမာသိ၊ (တနည်း)
 ပရေဟိ+ နေယျော ပရနေယျော - သူတပါးတို့ သိစေအပ် သိအောင် ဟောပြောအပ်သူ၊
 န+ ပရနေယျော အပရနေယျော၊ ဤသို့ပြုလျှင် ယုတ္တသမာသိပင်တည်း။]

အဘိညာတိ။ ။ “ အဘိညာယ ” ဟု ဆိုလိုလျက် ယချေထားသည်ဟု သိစေလို၍
 “ အဘိညာယ ” ဟု ပဋ္ဌမဖွင့်၊ [ပဋိသင်္ခါ + ယောနိသော၌ ပဋိသင်္ခါကဲ့သို့တည်း၊]
 ထို အဘိညာယံ၌ အဘိသဒ္ဓါသည် ကရိုဏ်းဝိဘတ်နက်နှင့်တကွ အဓိက (ဝိသေသ)
 အနက်ဟောဟု၎င်း၊ ကြေနေသော ယ သည် တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယဟု၎င်း သိစေ
 လို၍ “ အဓိကေန+ ဉာဏေန ဥတ္တာ တိ အတ္ထော ” ဟု ဒုတိယဖွင့်သည်။ ဤ “ အဓိက+
 ဉာဏ ” ဟူသည် သဒေဝကစသည်ကို သိနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ပင်တည်း။

ပါဠိဖြင့်၊ အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ-အနုမာနအစရှိသော သိခြင်းကိုပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကတော-ပြအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပဝေဒေတီတိ- ဟူသည်ကား၊ ဗောဓေတိ-သိစေတော်မူ၏၊ ဉပပေတိ-သိစေတော်မူ၏၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

သန္တိကတွာ။ ။ သန္တိသဒ္ဓါသည် ပစ္စက္ခအနက်ဟောနိပါတ်ဟု သိစေလို၍ “ပစ္စက္ခကတွာ” ဟု ဖွင့်၊ ဤသန္တိကတွာဖြင့် “အတိညာ” အရ သိခြင်း ဟူသည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ သေသချာချာ သိခြင်းဟုပြု၍၊ အနုမာန စသော သိခြင်းမျိုးကိုလည်း ပယ်သည်၊ အနုမာနာဒိပဋိ အာဒိဖြင့် ဥပမာန၊ အတ္ထာပတ္တိ၊ သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာန၊ သမ္ပယောဂ၊ ဝိပုယောဂစသော သိခြင်း၏အကြောင်းများကို ယူ။

နဲ့အံ့။ ။ အောံပိုင်းမှာ မြစ်ရေတိုးပုံကို အစဉ်လိုက်၍ အထက်၌ မိုင်းရွာကြောင်း သိခြင်းမျိုးသည် အနုမာန (အနု-အစဉ်လိုက်၍ + မာန-နှိုင်းချိန်တတ်သော) အသိတည်း၊ တစုံတရာကို နားမလည်လျှင် ဥပမာဆောင်၍ ပြသောအခါ နားလည်၏၊ ထိုနားလည်ခြင်းသည် ဥပမာဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗ မဓောဒိတသုတ်၌ ပုဗ္ဗဟု သာမည ဆိုသော်လည်း “အသရံ-သရကင်းအောင် ပြု၍ခွင်း” ဟု ဆိုသဖြင့် ပုဗ္ဗအရ သရမဟုတ် မျည်းဟူသောအနက် ရောက်လာ၏၊ ဤသို့ သိရခြင်းသည် အတ္ထာပတ္တိ သိရခြင်းတည်း၊ ထိုအသိသည်ပင် “အသရံ” ဟု သဒ္ဓါတပါး၏အနီး၌ တည်နေပုံကို ထောက်ရသောကြောင့် သဒ္ဓန္တရ သန္တိဓာနအသိလည်း ဖြစ်၏။

သတ်နည်း ဖြတ်နည်း လက်နက်လုပ်နည်းများကို တတ်သိရာ၌ ဉာဏ်ဟု ဆိုကြသော်လည်း ထို အကုသိုလ်စိတ်၌ ဉာဏ်မယှဉ်-အကြံပိတက်သာ ယှဉ်သောကြောင့် “ဉာဏ်မဟုတ်၊ ပိတက်သာတည်း” ဟု သိခြင်းသည် သမ္ပယောဂ ဝိပုယောဂအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဗာလနှင့် အတူသွား အတူလာနေသူကို “ဗာလ” ဟု သိခြင်းသည် သဟစရဏအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဤ အနုမာနစသော အသိများသည် ပစ္စက္ခသိလေသံ မသေချာ (တရံတခါ လွဲပင် လွဲတတ်သေး) ရကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏အသိသည် ထိုအနုမာနစသော အသိ မဟုတ်၊ တိုက်ရိုက်သိ ဟု ပြလို၍ “သန္တိကတွာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ပဝေဒေတီ။ ။ [ဝိဒေဓာတ် + ကာရိတ်ဏေ။] ဝိဒေဓာတ်၏ အနုတဝနအနက် ယူမည်စိုး၍ “ဗောဓေတိ” ဟု မူလသံဝဏ္ဏနာဖွင့်၊ ဗောဓေတိ၌ ဗုဒ္ဓဓာတ်၏ ဇာဝရဏ (နိုးခြင်း) ဝိကသန (ပွင့်ခြင်း) အနက်များကို ယူမှားမည်စိုး၍ “ဉပပေတိ” ဟု အနုသံဝဏ္ဏနာဆင့်၊ ဤ ၂ ပုဒ်လုံးပင် ပဝေဒေတီ၏ သဒ္ဓတ္ထုချည်းတည်း၊ “ပကာသေတိ” ကား သိစေဟူသည် “ထင်ထင်ရှားရှားနားလည်အောင်ပြခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်သော အဓိပ္ပါယ်ထွက်တည်း၊ ပဝေဒေတိ၌ ပ ဥပသာရအတွက် အထူးမဖွင့်။

ဆဏ်ဥားအံ့ - “ပဝေဒေတိ - သိစေတော်မူ၏” ဟူရာ၌ သဒေဝကံ စသည်ကို သန္တိကတွာတွင် မရပ်စေဘဲ ဤ ပဝေဒေတိတိုင်အောင် လိုက်စေ၍ “သဒေဝကစသော လောကပဇကို (တရားနာသူတို့အား) သိစေတော်မူ၏” ဟု မှတ်၊ မှန်၏-နတ် မြဟွာ

သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိ၊ ပေ၊ ပရိယောသာနကလျာဏန္တိ - ကား၊ သော ဘဂဝါ - သည်၊ သတ္တေသု - သတ္တတို့၌၊ ကာရုညတံ - သနားခြင်း ရှိတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ အနုတ္တရံ - အတုမရှိ မြတ်သော၊ ဝိဝေကသုခံ - ဝိဝေက ချမ်းသာကို၊ ဝါ - ဖလသမာပတ် ချမ်းသာကို၊ ဟိတွာပိ - စွန့်တော် မူ၍လည်း၊ ဓမ္မံ - တရားကို၊ ဒေသေတိ - ဟောတော်မူ၏၊ တဿ - ထိုတရားတော် ကိုလည်း၊ အပ္ပံဝါ - အနည်းငယ်ကိုသော်၎င်း၊ ဗဟံဝါ - များစွာကိုသော်၎င်း၊ ဒေသေန္တော - ဟောတော်မူလသော်၊ အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ - အာဒိ

နှင့် ငရဲ ပြိတ္တာတို့ကို ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူလာမှ ရှိမှန်း သိကြရ၏။ လူနှင့် တိရစ္ဆာန် တို့ကိုလည်း မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဤကဲ့သို့ အမျိုးမျိုးအစားစား ဖြစ်နေကြပုံကို ဘုရားပွင့်လာမှ နားလည်ရပေသည်။ ယခုအချိန်မှာပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူတို့ နတ် မြဟ္တာနှင့် ငရဲ ပြိတ္တာရှိမှန်း မသိကြ၊ ဘာကြောင့် လူချင်း တိရစ္ဆာန်ချင်း ကဲ့ပြား သည်ကိုလည်း မသိကြ။

ကာရုညတံ။ ။ ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ (ဏျ ပစ္စည်း သူတ္တ)။ ဤသို့ ကာရုညံ လောကီတွင်ဆိုလျှင် မဟာကရုဏာတော် ရသောကြောင့် ဆိုလိုရင်း ပြီးလောက်၏။ “ကာရုညတံ” ဟု တာပစ္စည်း ပါနေခြင်းကြောင့်ကား သူတ္တ ၊ ပစ္စည်း မရှိသင့်သော ကြောင့် “ကာရုညံ ယဿ အတ္ထိတိ ကာရုညော၊ ကာရုညဿ + ဘာဝေါ ကာရုည တာ” ဟု အဿတ္ထိအတွင်းသွင်းပြီးမှ ဘာဝတ္ထတာပစ္စည်း သက်ရလိမ့်ဦးမည်။

ဟိတွာပိ ဝိဝေကသုခံ။ ။ ဥပမိဝိဝေကဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်၌ (အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို “ဝိဝေကသုခံ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဝိဝေကေ - ဥပမိဝိဝေက ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ + ပဝတ္တိ - အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော + သုခံ = ဝိဝေကသုခံ။] ဝိသဒ္ဓါသည် အဇဟိတွာကိုဆည်းသော အဝုတ္တသမုစ္စည်း၊ “တချို့ ဒေသနာတော်သည် ဝိဝေကသုခကို မစွန့်ဘဲ ဖလသမာပတ်နှင့် ရောလျက်လည်း ဖြစ်၏” ဟုလို၊ မှန်၏ - ဘုရားရှင်သည် တချို့အခါ၌ တရားဟောတော်မူစဉ် တရားနာသူတို့ သာဓု ခေါ်နေ ခိုက်၌၎င်း၊ နာပြီးတရားကို ပြန်၍စဉ်းစားနေခိုက်၌၎င်း အချိန်ကိုပိုင်း၍ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူ၏။ သာဓုခေါ်ပြီးချိန် စဉ်းစားပြီးချိန်၌ သမာပတ်မှထတော်မူ၍ ရှေ့ကို ဆက်လက်ဟောတော်မူသည်။ [“ဝိဝေကသုခန္တိ ဖလသမာပတ္တိသုခံ၊ တေန ပိမိဿာပိ (ထို သုခနှင့်ရောလျက်လည်း) ကဒါစိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဟောတီတိ ဟိတွာ ပိတိ ဝိသဒ္ဓဂဟဏံ” - ဒီကာများ။]

အပ္ပံဝါ ဗဟံဝါ။ ။ “ဥဂ္ဂါဒ္ဓိတံ - နှုတ်တော်မှ ထုတ်ဖော်အပ်ကာမျှ တရားကို + ဇာနာတိ - ချက်ချင်းသိနိုင်၏” အရ အသိမြန်သော ဥဂ္ဂါဒ္ဓိတညူတို့အတွက်အနည်းငယ် ကိုသာ ဟောတော်မူ၏။ “ဝိပဋ္ဌိတံ - အကျယ် တဝင့် ခွဲဖြင့်အပ်သော တရားကိုမှ + ဇာနာတိ” အရ ဝိပဋ္ဌိတညူတို့အတွက် များစွာသော (အကျယ် ဖြစ်သော) တရားကို ဟောတော်မူ၏။

ကလျာဏ အစရှိသော အပြားရှိအောင်သာလျှင်၊ ဒေသေတိ - မူ၏၊ ကထံ- အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဟိ - ချဲ့ဥားအံ့၊ ဧကဂါထာပိ - တခုတည်း သော ဂါထာသည်လည်း၊ ဓမ္မဿ - ပရိယတ် တရားတော်၏၊ သမန္တဘဒြ ကတ္တာ-ထက်ဝန်းကျင် နှုကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပထမပါဒေန-ပထမ

အာဒိ...ဗကာရမေဝ။ ။ “အာဒိမိမိ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ ဒေသေတိ၊ မဇ္ဈေပိ၊ ပေ၊ ဒေသေတိတိ ဝုတ္တံဟောတိ” - သီလက္ခန္ဓ အဋ္ဌကထာ၊ ဤ၌ ကလျာဏံကို ဘဒ္ဒကံ ဟု ဖွင့်၊ ထိုအကောင်းဟူသည် နိယျာနိက (ဝဋ်မှ ထွက်မြောက် တတ်သော) အကောင်းတည်း၊ နိယျာနိက အဖြစ်ဟူသည်လည်း လောကအာဓိသကို ငဲ့ခြင်းစသော အပြစ်ကင်းသောကြောင့်တည်း-ဟု ပြလို၍ “အနဝဇ္ဇံ” ဟု ထပ်ဆင့်၊ “ကတွာ”ဟု ထည့်သဖြင့် “ အာဒိကလျာဏံ ” စသည်၌ ဒုတိယာ ပိတတ်ကို ကြိယာ ပိသေသန အနက်ဟောဟု သိစေ၏၊ “အာဒိကလျာဏံ-အစဉ်လည်း ကောင်းအောင် ၎င်း” စသည် ပေး၊ ထိုပုဒ်များကို ဓမ္မံ၏ ပိသေသနပုဒ် လုပ်၍လည်း ပေးကြသေး၏၊ သို့သော် ကြိယာပိသေသန အနက်သည် သာ၍ အဓိပ္ပါယ် လေးနက်၏၊ “ သာမန် ဟောတော်မူသည် မဟုတ် , အာဒိကလျာဏစသည် ဖြစ်အောင် (ဗျာပါရ စိုက်၍) ဟောတော်မူသည်” ဟု ပုဂ္ဂလ ဗျာပါရကို ထင်ရှားစေနိုင်သည်-ဟူလို။

ကထံ, ဧကဂါထာပိ။ ။ ဓမ္မ၏ အာဒိကလျာဏ စသည်ကို ချဲ့လို၍ “ကထံ” ဟု မိန့်၊ ဧကဂါထာကို “အာဒိကလျာဏာ” စသည်၌ စပ်၊ “ပိ” ကား ထိုမျှနည်းပါးသော ဂါထာတခု၌ပင် အာဒိကလျာဏစသည် ရနိုင်သေး၏၊ ထိုထက်များသော ဓမ္မတို့၌ကား ဆိုတွယ် မရှိပြီ- ဟု ပြသော သမ္ဘာဝနာဇောတက ဟု သီလက္ခန္ဓ ဝိကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထို အဖွင့်မျိုးကို လိုက်၍ “အနည်း အယုတ်, ပုဒ်နောင်ထုတ်က, ပိ ယုတ် ဂရဟာ, ဖြစ်တုံ ပါလည်း, စပ်ရာပုဒ်မှာ, များမြတ်ပါမူ, သမ္ဘာဝနာပင် ယူ” ဟု စပ်ဆိုကြ၏။ [“ ဧက ဂါထာ ” ဟူသော အပ္ပ (အနည်းငယ်) နောင်ထိုင်သောကြောင့် “ ဂရဟ ဇောတက ” ပြခဲ့သော သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ဆည်းသောကြောင့် “သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း” ဟုလည်း ယူ၍ “အပ္ပ-ဟိန, ဝါစကနောက်, ရောက်သည့် ဂရဟာ, ပိသဒ္ဓါကား, သမ္ဘာဝနာကို ပေါင်းဆည်းထွန်းမြ်” ဟု စပ်ဆိုကြသည်။]

ပဌမပါဒေန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧကဂါထာပိ ပဌမပါဒေန အာဒိကလျာဏာ” ဟု ဂါထာနှင့်ပါဒကို ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထား၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ပါဒမှတစ်ပါး ဂါထာဟူ၍ မရှိ၊ သို့သော် မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ တင်စား၍ “အတေဒ ဘောဒုပစာရ” အားဖြင့် “ဂါထာ၏+ပဌမပါဒ” ဟု သာဒိ+သံအဖြစ်ဖြင့်ခေါ်ဝေါ်ထား လေသည်၊ “ မနုဿဿ+သီသံ ” ကဲ့သို့ အဝယဝိ+အဝယဝသမ္ပန်တည်း။ [ကိဉ္ဇာပိ အဝယဝိနိမုတ္တော သမုဒါယောနာမ ပရမတ္ထတော ကောစိ နတ္ထိ၊ ဝေသု ပန အဝ ယဝေသု သမုဒါယရူပေန အပေက္ခိတေသု ဂါထာတိ သမညာ၊ တံ တတော သိန္နံပိယ ကတွာ သံသာမိ ဝေါဟာရံ အာရောပေတွာ (သံ + သာမိဝေါဟာရသို့ တင်စား၍) ဒသေန္တော ပဌမေန ပါဒေန အာဒိကလျာဏာတိ အာဒိမာဟ-သာရတ္ထ။]

ပါဒဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏာ-အစဉ်လည်းကောင်း၏၊ ဒုတိယတတိယပါဒေဟိ-ဒုတိယပါဒ တတိယပါဒတို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေကလျာဏာ-အလယ်၌လည်း ကောင်း၏၊ ပစ္စိမပါဒေန - ပစ္စိမပါဒဖြင့်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏာ - အဆုံး၌လည်းကောင်း၏၊ ကောနုသန္ဓိကံ-တခုသာ အနုသန္ဓေရှိသော၊ သုတ္တံ-သုတ်သည်၊ နိဒါနေန-နိဒါန်းဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏံ-၏၊ နိဂမနေန - နိဂုံးဖြင့်၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ-၏၊ သေသေန - ကြွင်းသော သုတ္တန်ပါဠိရပ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ-၏၊ နာနာနုသန္ဓိကံ- အထူးထူးသော အနုသန္ဓေ ရှိသော၊ သုတ္တံ-သည်၊ ပဌမာနုသန္ဓိနာ-ပဌမ အနုသန္ဓေဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏံ-၏၊ ပစ္စိမေန-နောက်ဆုံး အနုသန္ဓေဖြင့်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏံ-၏၊ သေသေဟိ-ကြွင်းသောအနုသန္ဓေ၊ သုတ္တန် ပါဠိရပ်တို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ ကလျာဏံ-၏၊ သကလောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သာသနဓမ္မော-ဘုရား အဆုံး အမကို ပြတတ်သော ပရိယတ်တရားတော်သည်၊ အတ္တနော-မိမိဟူသောပါဠိတော်၏၊ အတ္တဘူတေန-အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သီလေန - သီလဖြင့်၊ (တပသာ ဥတ္တမော - ပုံစံ၌

နိဒါန်း၊ နိဂုံး။ ။ “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော “တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ” စသောစကားကို နိဒါန်း ဟု ခေါ်၏၊ “ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ၊ ပေ၊ အဘိန္နန္တံ” ကဲ့သို့၎င်း၊ ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ (ဣတိဝုတ် ပါဠိ) ကဲ့သို့၎င်း၊ အဆုံးသတ်စကားကို နိဂုံးဟု ခေါ်၏၊ ထို နိဒါန်းနိဂုံးများလည်း ဘုရားစကားတော်နှင့် လျော်စွာ သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ စီစဉ်ထားအပ်သော စကားဖြစ်၍ ဘုရားဟောဒေသနာတော်တွင် ပါဝင်ကြသည်။

ကော-နာနာနုသန္ဓိကံ။ ။ “အနုသန္ဓေတခုရှိသောသုတ်” ဟူသည် မင်္ဂလသုတ်ဝယ် နတ်သား၏လျှောက်ထားခြင်းဟူသော အနုသန္ဓေတခုသာရှိသကဲ့သို့ အနုသန္ဓေတခုသာရှိသော သုတ်တည်း၊ မြဟ္မဇာလသုတ်၌ ဆရာတပည့်တို့၏ ကဲ့ရဲ့-ချီးမွမ်းခြင်း၊ ရဟန်းတော်များ၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်း ဟု အနုသန္ဓေ ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထို ၂ မျိုးမှစ၍ အနုသန္ဓေအမျိုးမျိုး ရှိသောသုတ်သည် နာနာနုသန္ဓိကသုတ်မည်၏။

သကလောပိ သာသနဓမ္မော။ ။ “ကောနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သောနည်းသည် သုတ္တန်ပိဋကနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ယခုအခါ ပိဋက ဥပုလုံးနှင့်ဆိုင်သော အာဒိကလျာဏ စသည်ကိုပြလို၍ “သကလောပိ” စသည်မိန့်၊ “သုတ္တန် သာမက၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော သာသနဓမ္မ” ဟူလို၊ ပိသဒ္ဓါသည် သုတ္တန်နှင့် တကွ ပိဋက အစိတ်အစိတ်ကိုဆည်းသော အဝယဝသမုစ္စည်း။ [သာသနဿ-“အလုံးစုံသော မကောင်းမှုကို မပြုရခြင်း၊ ကုသိုလ်ကိုပြည့်စုံစေရခြင်း၊ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စေရခြင်း” ဟူသော “သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ” စသော ဘုရားအဆုံးမတော်ကို၊ ဝါ-ပဋိပတ် ပဋိဝေဓ သာသနာတော်ကို (ဝိမတိ) + (ပကာသကော-ပြတတ်သော) ဓမ္မော-ပရိယတ် တရားတော်သည်၊ သာသနဓမ္မော-၏၊- သာရတ္ထ။]

တပသာပုဒ် ကဲ့သို့ ဝိသေသနာ) အာဒိကလျာဏော - ၏၊ (အတ္တဘူတေဟိ-
 ကုန်သော၊) သမထဝိပဿနာ မဂ္ဂဇလေဟိ-သမထ ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တို့ဖြင့်၊
 မဇ္ဈေကလျာဏော-၏၊ (အတ္တဘူတေန-သော၊) နိဗ္ဗာနေန-နိဗ္ဗာန်ဖြင့်၊ ပရိ
 ယောသာနကလျာဏော-၏၊ ၃၂-တနည်း၊ သီလသမာဓိဟိ - သီလသမာဓိတို့
 ဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏော-၏၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေဟိ-ဝိပဿနာမဂ်တို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ
 ကလျာဏော - ၏၊ ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ - ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တို့ဖြင့်၊ ပရိယောသာန
 ကလျာဏော - ၏၊ ၀၂ - တနည်း၊ ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယ - မြတ်စွာဘုရား၏
 ကောင်းစွာသိခြင်းရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒိကလျာဏော- ၏၊
 ဓမ္မသုဓမ္မတာယ-တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏အဖြစ်ကြောင့်၊

အတ္တနော အတ္တဘူတေန။ ။ ပရိယတ်တရားတော် အားလုံးသည် သီလသမာဓိ
 ဝိပဿနာ ပညာဟူသော ပဋိပတ်နှင့် မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပဋိဝေဓကို
 ပြသော တရားတော်ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သီလစသည်ကို မိမိဟူသော ပရိယတ်၏
 ဟောနက်” ဟု ဆိုသည်။ အတ္တဘူတေနကို သမထဝိပဿနာ မဂ္ဂဇလေဟိ၌၎င်း၊ နိဗ္ဗာ
 နေန၌၎င်း လိုက်စေ၊ သာသနာတော်ဝယ် သီလအစ နိဗ္ဗာန်အဆုံးရှိသောကြောင့် ထို
 ၂၂ ပါးကို ပြသော တရားများကို အာဒိ + ပရိယောသာနကလျာဏ ဟု ၎င်း၊ သမထ
 စသည် ပြသော တရားကို မဇ္ဈေကလျာဏ ဟု ၎င်း မိန့်သည်။

သီလသမာဓိဟိဝါ။ ။ သာသနာတော်၌ ပဋိပတ္တိအကျင့် ဟူသမျှသည် အသိ
 ပညာရဘျိုးရာချည်းတည်း၊ ထိုပညာကိုလည်း သမာဓိမရှိဘဲ မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သီလနှင့်
 သမာဓိကို အာဒိ၊ ဝိပဿနာ ပညာ မဂ်ပညာကို မဇ္ဈေ၊ ထိုပညာ၏ အကျိုးဖြစ်သော
 ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ပရိယောသာန ဟု တနည်းပြုပြန်လို၍ “သီလသမာဓိဟိဝါ” စသည်မိန့်။
 [ပရိယောသာန၌ ဖိုလ်အရ သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်အရ အနုပါဒိသေသ
 နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း တနည်းပြသေး၏။]

ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယဝါ။ ။ သုဠု+ဗောဓော သုဗောဓော၊ သုဗောဓော ယသ
 အတ္တိတိ သုဗောဓီ၊ သုဗောဓိနော+ဘာဝေါ သုဗောဓိတာ=ကောင်းစွာသိခြင်းရှိသော
 ဗုဒ္ဓ၏ အဖြစ်ဟူသည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာ (မဖေါက် မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံကို
 သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်) တည်း၊ ပရိယတ်တရားတော်
 သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလျှင် အစအမှန်ရှိ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာမှစ၍ဖြစ်ခဲ့) သောကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏
 သုဗောဓိတာ (တရားစစ် ဘုရားမှန် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ရှင်၏ အဖြစ်) သည် တရား
 တော်၏ အစကောင်းခြင်း အာဒိကလျာဏတည်း။

ဓမ္မသုဓမ္မတာ။ ။ တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏ အဖြစ် (တရား
 စစ် တရားမှန်) ဟူသည် ထိုတရားတော်က ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ တရားတော်မှာ
 ဖြူစင်သန့်ရှင်း ရာဂစသော အညစ်အကြေးကင်းခြင်း၊ ဟောထားသမျှ၌ ထည့်သွင်း
 စရာ မရှိ၊ အပိုလည်း မရှိ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ သုဓမ္မ၏ အဖြစ်သည်

မဇ္ဈေကလျာဏော - ၏၊ သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိယာ - သံဃာတော်၏ ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ပရိယောသာနကလျာဏော - ၏၊ ဝါ - တနည်း၊ တံ-ထို တရားတော်ကို၊ သုတ္တာ-ကြားနာရ၍၊ တထတ္ထာယ- ထို ဟောတော်မူတိုင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ထို ဟောတော်မူတိုင်း ဖြစ်ဘို့ရာ၊ ပဋိပန္နေန- ကျင့်သူသည်၊ အဓိဂန္တဗ္ဗာယ-ရထိုက်သော၊ အဘိသမ္မောမိယာ - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏော-၏၊ ပစ္စေကဗောဓိယာ- ပစ္စေကဗောဓိ ဉာဏ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေကလျာဏော - ၏၊ သာဝကဗောဓိယာ - သာဝက ဗောဓိ ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏော- ၏၊ စ- သည်သာ မကသေး၊ သုယျ မာနော-ကြားနာအပ်သော်၊ ဝါ-ကြားနာရလျှင်၊ သေ-ဤတရားတော်သည်

တရားတော်၏ အထည်ကိုယ်တရပ်လုံး ကောင်းခြင်း မဇ္ဈေကလျာဏတည်း။ [တာယ မဇ္ဈေကလျာဏံ-တံသရိရတ္တာ (သကလသာသန ဓမ္မ၏ ထို တရား အထည်ကိုယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊)-သာရတ္ထ။]

သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိ။ ။ ဘုရားဆုံးမတော် မူသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းသည် သုပ္ပဋိပတ္တိ တည်း။ ဤသို့ အစ အလယ် အဆုံး ၃ပါးလုံးကောင်းခြင်းသည်ပင် သာသနာတော်၏ သမ္ပတ္တိဂုဏ် (ပြည့်စုံလုံလောက်ပုံ) တည်း။ ဤကိုရည်ရွယ်၍ “ဗုဒ္ဓ သုဗုဒ္ဓတာ လောကေ၊ ဓမ္မဿစ သုဓမ္မတာ၊ သံဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ၊ သော သာသနသမ္ပဒါ” ဟုမိန့်တော်မူသည်။

ထံ သုတ္တာ... အဘိသမ္မောမိယာ ဝါ။ ။ ဤနည်းကား အကျိုး ရခြင်း၏ အာဒိ မဇ္ဈ ပရိယောသာနကို အကြောင်းတရားပေါ်၌ တင်စားသော ဖလူပစာရနည်းတည်း။ [“ တထတ္ထာယာတိ ယထာ ဘဂဝတာ ဓမ္မော ဒေသိတော၊ တထတ္ထာယ (တထာ ဘာဝါယ) - ထိုဘုရား ဟောတော်မူတိုင်း၏ အဖြစ်အကျိုးငှါ၊ ဘုရားဟောတိုင်း ဖြစ် ဘို့ရာ။] ထိုအတိုင်း ဖြစ်ဘို့ရာ ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရောက်အပ် ရအပ်သော အဘိ သမ္မောမိဟူသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း။ ထိုဉာဏ်တော်သည် အဂ္ဂ (အမြတ်ဆုံး) ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ နောက်ဗောဓိ ၂ ပါး၏ အခြေခံ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အာဒိ ကလျာဏ မည်၏။ [ဘုရားပွင့်မှ နောက်ဗောဓိ ၂ ပါးကို ဆုတောင်း တတ်ကြသော ကြောင့် အခြေခံဟု ဆိုသည်။] ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်သည် ဂုဏ်အားဖြင့် အလယ်အလတ် ဖြစ်သောကြောင့် မဇ္ဈေကလျာဏ မည်၏။ သာဝက ဗောဓိဉာဏ်သည် ဂုဏ်အားဖြင့် နောက်ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် ပရိယောသာန ကလျာဏ မည်၏။ [သာရတ္ထ၌ “ တဒု တယတာယဝါ ” ဟု တွေ့ရ၏။ ပါဠိပျက်နေဟန် တူသည်။]

သုယျ မာနော စေသ။ ။ ပြခဲ့သော နည်းများကိုပင် ထပ်၍ ဖြည့်စွက် လိုသော ကြောင့် ဝါ-ဟု မတက်ဘဲ “ စ ” ဟု တက်သည်။ ဝိမုတ္တာယတနသီသေ-နိဝရဏတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဟူသော အဥျားပဒောနဉ္စ (နိဝရဏတို့မှ လွတ်စေမည် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်၌ - ဟူလို၊) ငွေတာ သဒ္ဓမ္မံ သုဏန္တဿ နိဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘန သမ္ဘာဝတော - (နိဝရဏတို့ကို ခွါနိုင်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)

နီဝရဏဝိက္ခန္ဓနတော - နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါ နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သဝနေနဝိ-
 ကြားနာရခြင်း ဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ-ကောင်းကျိုးကိုသာ၊ အာဝဟာ-
 တိ- ဆောင်နိုင်၏။ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ အာဒိကလျာဏော-၏။ ပဋိပဇ္ဇိယ
 မာနော-ကျင့်အပ်သော်၊ ဝါ-ကျင့်လျှင်၊ သမထဝိပဿနာသုခါဝဟနတော-
 သမထချမ်းသာ ဝိပဿနာချမ်းသာကိုဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ပဋိပတ္တိယာဝိ-
 ကျင့်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ-ကိုသာ၊ အာဝဟာတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊
 မဇ္ဈေကလျာဏော-၏။ တထာ-ထို သုခ ၂ပါးကိုဆောင်နိုင်လောက်အောင်
 သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထို ဘုရားဟောတော် မူတိုင်းသော အခြင်း
 အရာအားဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇော - ကျင့်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော)စ-ဖြစ်ပြန်သော်
 လည်း၊ ပဋိပတ္တိဖလေ-ပဋိပတ်အကျိုးသည်၊ နိဋ္ဌိတေ-ပြီးဆုံးလသော်၊ တာဒိ
 ဘာဝါဝဟနတော - တာဒိဘောဂုဏ်ကို ဆောင်နိုင် ခြင်းကြောင့်၊ ပဋိပတ္တိ
 ဖလေနဝိ-ပဋိပတ် အကျိုးဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ - ကောင်းကျိုးကိုသာ၊
 အာဝဟာတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိယောသာနကလျာဏော-၏။ စ-သည်သာ
 မကသေး၊ နာထပ္ပဘဝတ္ထာ - မြတ်စွာဘုရား ဟူသော အစအမွန် ရှိသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဘဝသုဒ္ဓိယာ-အစအမွန်၏ စင်ကြယ်ခြင်း အားဖြင့်၊ အာဒိ
 ကလျာဏော-၏။ အတ္ထသုဒ္ဓိယာ - အကျိုး၏ စင်ကြယ်ခြင်း အားဖြင့်၊ မဇ္ဈ

ဤ ပရိယတ္တိဓမ္မသည် (မကျင့်နိုင်သေးစေကာမူ) ကြားနာရုံ မျှဖြင့်လည်း နီဝရဏ
 တို့ကို ခွါနိုင်၏။

ပဋိပဇ္ဇိယမာနော။ ။ တရားတော်မှာလာသည့်အတိုင်း ကျင့်အပ်သည်ရှိသော်
 (ကျင့်အပ်စဉ် - ကျင့်ပြန်လျှင်၊ မာနပစ္စည်း ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟော၊) သမထ ချမ်းသာ
 ဝိပဿနာချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်၏။ “တထာပဋိပဇ္ဇောတိ- ယထာ သမထဝိပဿနာ
 သုခံ အာဝဟိ၊ ယထာဝါ သတ္တာရာ အနုသိဋ္ဌံ ” ဝိကာ၊ ဤအတိုင်း အနက်ပေးထား
 သည်၊ ကျင့်အပ်ပြီးသည်ရှိသော် (ကျင့်ပြီးသောအခါ) ရဟန္တာဖြစ်၍ ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌဟု
 ရှုနိုင်ခြင်း၊ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟု ရှုနိုင်ခြင်းစသော တာဒိဂုဏ်ကိုဆောင်နိုင်၏။ [ပဋိပဇ္ဇော၌
 တပစ္စည်းသည် အတိတ် (တရားကို အရကောံဘို့ရာ) ကံ အနက်ဟောတည်း၊ လက္ခဏ
 အနက်ကိုကား မဟောနိုင်သောကြောင့် “သမာနော” ဟု ကူပေး။] ဤသို့ အစအကျိုး၊
 အလယ်အကျိုး၊ အဆုံးအကျိုးကို ဆောင်နိုင် သောကြောင့် အကြောင်းတရားတော်
 လည်း ဖလပစာရအားဖြင့်ပင် အာဒိကလျာဏစသည် မည်ရတော့သည်။

နာထပ္ပဘဝတ္ထာစ။ ။ ဤ တရားတော်၏ အရင်း အဖံသည် ဘုရားရှင်တည်း၊
 အရင်းခံ အကြောင်းက ကောင်းသဖြင့် အကျိုးတရားလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့်
 အာဒိကလျာဏဖြစ်၏ - ဟူလို၊ [ပဘဝတိ တေသ္မာတိ ပဘဝေါ - စ၍ ဖြစ်ရာဌာန၊
 နာထော+ပဘဝေါ ယဿာတိ နာထပ္ပဘဝေါ။] နိရူပက္ကိလေသ (ကိလေသာကင်း၍

ကလျာဏော → နံ၊ ကိစ္စသုဒ္ဓိယာ-ကိစ္စ၏ စင်ကြယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိယော
 သာနကလျာဏော-၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဒေသော ဘဂဝါ - ဤမြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ ဝါ-သည်၊ အပ္ပံဝါ- အနည်းငယ်သော တရားကိုသော်၎င်း၊ ဗဟုံ
 ဝါ-များစွာသော တရားကိုသော်၎င်း၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊
 အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ - အာဒိကလျာဏ အစရှိသော အပြားရှိ
 အောင်သာလျှင်၊ ဒေသေတိ-၏၊ ဣတိ-မျှ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊

ပန - အဘို့တပါးကား၊ သာတ္ထံ သဗျဉ္စနန္တိ ဝေမာဒိသု-သာတ္ထံ သဗျဉ္စနံ
 ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ [“ အတ္ထော ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော ” ဟု ထည့်၊]
 ယသ္မာ - အကြင့်ကြောင့်၊ [ဤယသ္မာ၏ နယ်သည် “ တသ္မာ သာတ္ထံ ” စသော
 ဝါကျ၏ရှေ့ မြဲလွှာစရိယံကျမှ ဆုံး၏၊] ဣမံ ဓမ္မံ - ဤတရားတော်ကို၊ ဒေသေ
 န္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ သာသနမြဲလွှာစရိယံ-
 သာသန မြဲလွှာစရိယကို၎င်း၊ မဂ္ဂမြဲလွှာစရိယဉ္စ - မဂ္ဂမြဲလွှာစရိယ ကို၎င်း၊ ပကာ

သန္နရှင်းသောတရား) ဖြစ်ရကား ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ခြင်းအကျိုးသည် တရားတော်၏
 အတ္ထသုဒ္ဓိ (သန္နရှင်းသော အကျိုး) တည်း၊ ထိုသို့အကျိုးကောင်းသဖြင့် အကြောင်း
 တရားလည်း ဗလူပစာရအားဖြင့် မဇ္ဈေကလျာဏဖြစ်၏-ဟူလို၊ တရားတော်လာသည်
 အတိုင်း သုပ္ပဋိပတ္တိ (ကောင်းစွာကုန်ခြင်း) ဟိစ္စသည် တရားတော်၏ ကိစ္စသုဒ္ဓိတည်း၊
 ဤ ကိစ္စသုဒ္ဓိလည်း တရားတော်၌ တည်သော ဌာနိဖြစ်ရကား ဌာနုပစာရ အားဖြင့်
 တရားတော်လည်း ပရိယောသာနကလျာဏဖြစ်သည်-ဟူလို၊ တသ္မာ-စသည်ကား
 ထိုအားလုံးသော ကလျာဏကို ပြန်၍ဖုံးသော နိဂုံးဝါကျတည်း။

သာတ္ထံ သဗျဉ္စနန္တိ ဝေမာဒိသု။ ။ [“ ဣဒါနိ၊ ပေ၊ မြဲလွှာစရိယသဒ္ဓဿ သာတ္ထံတိ
 အာဒိနိ ပဒါနိ ဝိသေသနဘာဝေန ဝုတ္တာနိ၊ န ဓမ္မပဒဿ (သာတ္ထံစသော ဝိသေသန
 ပုဒ်တို့သည် မြဲလွှာစရိယံပုဒ်၏ ဝိသေသနများဖြစ်ကြ၏၊ သော ဓမ္မံ၌ ပါသော ဓမ္မံပုဒ်၏
 ဝိသေသနများ မဟုတ်ကြ၊) ဣတိဒဿနမုခေန (ဤအနက်အဓိပ္ပါယ် ပြခြင်းကို ပခာန
 ထား၍) နာနပ္ပကာရတော အတ္ထံ ဝိဝရိတုကာမော သာတ္ထံ သဗျဉ္စနန္တိ ဝေမာဒိသု
 ပနာတိ အာဒိမာဟ ” - ဝိမတိ။]

သာသန... မဂ္ဂမြဲလွှာစရိယဉ္စ။ ။ “ သာသန ” အရ ပရိယတ်-ပဋိပတ် သာသနာ
 ၂မျိုးလုံးရ၏၊ ထို သာသနာ ၂မျိုးလုံးသည်ပင် “ မြဲလွှာ-မြတ်သော + စရိယံ- (ပရိယတ်
 က) လေ့ကျက်အပ် (ပဋိပတ်က) ကျင့်အပ်သောအကျင့်တည်း ” အရ မြဲလွှာစရိယမည်၏၊
 [တိသော စိက္ခာ (ပဋိပတ်) သကဇောစ တန္တိ ဓမ္မော (ပရိယတ်) သာသနမြဲလွှာ
 စရိယံနာမ၊ ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သီလာဒိကေဝိယ တပ္ပကာသကံ တန္တိ ဓမ္မံပိ
 ပကာသေတိ ဧဝံ , သဒ္ဓတ္ထသမုဒါယတ္တာ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ = ဘုရားရှင်သည် တရား
 ဟောတော်မူလျှင် သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ၃ရပ် ပဋိပတ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူ

သေတိ- ထင်ရှားပြတော်မူ၏။ နာနာနယေဟိ-အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့်၊ ဒီပေတိ- ပြတော်မူ၏။ တဉ္စ-ထို မြဟ္မစရိယသည်လည်း၊ ယထာနုရူပံ- အကြင် အကြင် သင့်လျော်သည့်အတိုင်း၊ ဝါ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ [ယံယံ +

သက္ကသို့၊ ထိုသီလစသည်ကိုပြသော ပရိယတ္တိဓမ္မကိုလည်း ထင်ရှားပြတော်မူသည်သာ၊ (တဒုကြောင့်နည်း) ပရိယတ်ပါဠိဓမ္မ ဟူသည် အခြား မဟုတ်၊ ဘုရားဟောတော်မူ အပ်သော တရားတွင် ပါဝင်သော သဒ္ဓါအပေါင်းနှင့် အနက်အပေါင်းပင် ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။-ဝိမတိ။] အရိယအဋ္ဌကထာမဂ်သည် မဂ္ဂမြဟ္မစရိယမည်၏။

မှတ်ချက်။

။ သီလကွန် အဋ္ဌကထာ၌ သာတ္ထိ စသော ဝိသေသနများကို ဓမ္မပုဒ်၏ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၍ မြဟ္မစရိယအရကိုလည်း ပါဠိဓမ္မကို မယူဘဲ သိက္ခာ ၃ ပါး ဟူသော သာသန မြဟ္မစရိယကိုသာ ယူလေသည်။ သို့နည်းနှင့်သူ ရှေးနောက် လိုက် လျော၍ ဤမှလည်း ကိုယ်နည်းနှင့်ကိုယ် ရှေးနောက် လိုက်လျော ပေသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓ စောသတပါးသည်က ထိုသို့ ၂ မျိုး ဖွင့်ရခြင်း မှာလည်း ရှေးရှေးကပင် ဝိနယဓရတို့ အနက်အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံနှင့် သုတ္တန္တိကတို့ယူဆပုံ မတူခဲ့သောကြောင့် ရှေးစာရှိအတိုင်း သာ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသလိင်္ဂရသောကြောင့်တည်း။ [သာရတ္ထ ဋီကာ၌ကား သီလကွန် အဋ္ဌကထာမှယူ၍ သာတ္ထိစသော ပုဒ်များကို ဖွင့်ထားသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်၏ အဖွင့်မတူကြောင်းကို သတိမထားမိဘဲ ရှိတတ်သည်။]

နာနာနယေဟိ။

။ ပကာသေတိ၌ ပကိ နာနာနယေဟိ၊ ကာသေတိကို ဒီပေတိ ဟု ဖွင့်၏။ “သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ”-“မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ”ဟု ဝါကျဆက်ပုံကို ကြည့်၍ ဆိုအပ်လတံအဓိပ္ပါယ်ကို သိပါ။ မြဟ္မစရိယံအရ တန္တိဓမ္မမြဟ္မစရိယ ဟူသည် ဓမ္မံ ဒေသေတိ၌ ဓမ္မပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မံ ဒေသေန္တော (တရားဟောတော်မူ လျှင်ပင်) တန္တိဓမ္မ မြဟ္မစရိယကို ဥဇုကုတ္တိ နည်းအားဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြတော် မူ၏။ အကြောင်း ပရိယတ္တိဓမ္မကိုပြသဖြင့် အကျိုးပဋိပတ် မြဟ္မစရိယ၊ ပဋိဝေဓ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယ ကိုလည်း ဝင်္ဂသုတ္တိ ကာရဏပစာရအားဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြတော်မူသည်။

ယထာနုရူပံ ။

။ မြဟ္မစရိယံအရ၌ ပါဝင်သော “ပါဠိတော် ဓမ္မ၊ သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟ၊ မဂ္ဂ”ဟု မြဟ္မစရိယ ၃ မျိုးတွင် သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟ-မဂ္ဂ ဟူသော မြဟ္မစရိယ ၂ ပါးသည် “သာတ္ထိ”သာဖြစ်၏၊ သဗျူန မဖြစ်။ ပါဠိတော်ဓမ္မကား သာတ္ထိ သဗျူန ၂ မျိုးလုံးဖြစ်၏။ ဤသို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ (ယထာလာဘယောဇန နည်းဖြင့်) ယူပါ-ဟု သိစေလို၍ “ယထာနုရူပံ” မိန့်။ [“ယထာနုရူပန္တိ ယထာရဟံ၊ သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟံ တိ သာသနမြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယဂ္ဂ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာပေ၊ သာတ္ထိဓမ္မေ၊ နတု သဗျူနံ၊ တန္တိဓမ္မသင်္ဂဟံ သာသနမြဟ္မစရိယံ ယထာဂုတ္တေန အတ္ထန(သမ္ပတ္တိအနက် အားဖြင့်) သာတ္ထိ သဗျူနဂ္ဂ”-ဝိမတိ။]

အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထိ။

။ သဟ+အတ္ထေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာတ္ထိံ၊ ယံ-အကြင် မြဟ္မစရိယသည်၊ အတ္ထေန-အကျိုးနှင့်၊ ဝါ-အနက်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ-အပြည့် အစုံ၊ ဝတ္တတိ+ဣတိ တံ သာတ္ထိံ၊ သဟကို သပြု၊ သဟနိပါတ်သည် ဤနေရာ၌ သမိဒ္ဓိခေါ်

အနုရူပံ ယထာနုရူပံ။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ-အနက်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-
အကျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သာတ္ထိ - သာတ္ထ မည်၏၊ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ-
သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ - သဗျဉ္ဇနမည်၏။

သမ္ပတ္တိအနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ “အတ္တသမ္ပတ္တိယာ” ဟု သဟအတွက် သမ္ပတ္တိအနက်
ဖွင့်သည်။ သဗျဉ္ဇနံလည်း နည်းတူ။

ထောမနိဓိ။ ။ “သဟ-သာဟိဇ္ဈေ (သဟိတဿ+ဘာဝေါ သာဟိဇ္ဈံ-တက္ခ
ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်=တက္ခဖြစ်ခြင်း)၊ သာကလျေ (သကလဿ+ဘာဝေါ သာကလျံ=
အလုံးစုံ၏အဖြစ်=အားလုံးစုံခြင်း)၊ သာဒိဿေ (အတူ၏အဖြစ်)၊ ယောဂပဇ္ဇေ
(တပြိုင်နက်၏ အဖြစ်)၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္ထေ (ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်)၊ သမိဒ္ဓိယံ (သမ္မာ+
ဣဒ္ဓိ=အတိသမ္ပတ္တိ)၊ သမ္ပန္နေ၊ သာမတ္ထေ (စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်)၊ ဤသို့ သဟ၏
အနက် များစွာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သဟ-တက္ခ” ဟု အနက်ပေးသော်လည်း ဤနေရာ၌
ပြည့်စုံခြင်းကို “တက္ခ” ဆိုသည် ဟု ယူပါ။ ဥပမာ- “အကုသလာ-ကုသိုလ်မဟုတ်”
ဟု အနက်ပေးသော်လည်း ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို ယူရသကဲ့သို့တည်း။

သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံ။ ။ ကိရာတဒိဗိလက္ခာဝစနာနိပိ သာတ္ထသဗျဉ္ဇနတ္ထေ သမာနေပိ
ဝိသိဝ္ဗတ္တဗျဉ္ဇနယောဂံ သန္ဓာယ (သဟတ္ထော ဒေဝဒတ္ထော သဝိတ္ထောတိ အာဒိဝိယ)
သာတ္ထိ သဗျဉ္ဇနံတိ ဝုတ္တံ-ကိရာတစသော တောင်သူလူရှိုင်းတို့ စကားမှာလည်း သူတို့
ဆိုင်ရာအနက် (အကျိုး) သဒ္ဓါများ ပြည့်စုံ၏။ သို့သော် ထိုသို့ သာမန် ပြည့်စုံခြင်းကို
မယူဘဲ ထူ ခြားသော အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ယှဉ်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ သာတ္ထိ သဗျဉ္ဇနံ - ဟု
ဆိုအပ်လေသည်။ ဥပမာ-ထူးခြားသော လက်ရှိသော-များပြားသော စည်းစိမ်ရှိသော
ဒေဝဒတ်ကို သဟတ္ထော သဝိတ္ထော ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ (ဝိမတိ)။

သိက္ခတ္တယမဂ္ဂတို့ သာတ္ထဖြစ်ပုံ။ ။ သိက္ခတ္တယ... မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ အတ္တသမ္ပတ္တိ
ယာ သမ္ပန္နက္ခတာယ (တိုက်ရိုက်အကျိုးရှိ) ဥပရူပဒိအဓိဂန္ထဗ္ဗ သင်္ခါတအတ္တသမ္ပတ္တိယာစ
(အထက်အထက်အကျိုးရှိ) သဟ အတ္ထေန ပယောဇေန ဝတ္ထတီတိ သာတ္ထ မေဝ။
[ဤဋီကာ၌ အတ္တကို ပယောဇေန (အကျိုး) ဟု ဖွင့်ပုံ၊ သဝိတက္ကာမဗ္ဗာကဲ့သို့ မဟုဒ္ဓိဟိ
သမာသ်ပြုပုံကို သတိပြုပါ။] သီလ သမာဓိ ပညာ ဟူသော သိက္ခတ္တယ ဗြဟ္မစရိယသည်
(သီလ=စာင့်ခိုက် စိတ်ရောကိုယ်ပါ ချမ်းသာခြင်း၊ သမာဓိ ဖြစ်ခိုက် စိတ် တည်ကြည်
ငြိမ်းခြင်း၊ ပညာဖြစ်ခိုက် အသိဉာဏ် ထက်သန်ခြင်း ဟူသော) တိုက်ရိုက် အကျိုးနှင့်
ပြည့်စုံ၏။ (သီလသည် အသက်သမာဓိကို၊ သမာဓိသည် အထက်ပညာကို၊ ဝိပဿနာ
ပညာသည် အထက်မဂ်ပညာကို ရစေနိုင်သောကြောင့်) အထက်အထက် အကျိုးနှင့်
လည်း ပြည့်စုံ၏။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသည် ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း ဟူသော တိုက်ရိုက်
အကျိုး၊ ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အထက်အထက် အကျိုးနှင့်ပြည့်စုံ၏။

ပါဠိဓမ္မ၏ သာတ္ထဖြစ်ပုံ။ ။ ယံအတ္ထံ သုတော တထာပဋိပစ္စန္ဒာ သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယံ
ပါပုဏန္တိ။ တဿ တာဒိသသမ္ပတ္တိ အတ္တသမ္ပတ္တိနာမ - အကြင် အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို
ကြားနာပြီး၍ ထိုတရားအတိုင်း ကျင့်သူတို့သည် ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်သို့

သင်္ကာသန ပကာသန ဝိဝရဏ ဝိဘဇန ဥတ္တာနိကရဏ ပညတ္တိ အတ္ထပဒ သမာယောဂတော-သင်္ကာသနအနက်, ပကာသနအနက်, ဝိဝရဏအနက်, ဝိဘဇနအနက်, ဥတ္တာနိကရဏအနက်, ပညတ္တိအနက် ဟူသော အနက် အစု

ရောက်ရကုန်၏။ ထိုတရား၏ ထိုအကျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် အတ္ထသမ္ပတ္တိ (အကျိုး ပြည့်စုံပုံတည်း။) ဤ၌ “ယံ အတ္ထံ သုတွာ”ကို ထောက်၍ “သာတ္ထိ-အနက်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု၎င်း, “သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယံ ပါပုဏန္တိ” ထောက်၍ “သာတ္ထိ-အကျိုး နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု၎င်း အနက်ပေး။

ပါဠိဓမ္မဇနိ သဗျဉ္ဇနဖြစ်ပုံ။ ။ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိနာမ သိထိလဓနိတာဒိ ဗျဉ္ဇနပရိ ပုဏ္ဏတာယ မာဂဓိကာယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ ဂန္ထိရိဒ္ဓိအတ္ထံ ဥတ္တာနံ ကတွာ ဒဿန သမတ္တတာ = ပါဠိတော်ဓမ္မ ဟူသော အထည်ကိုယ် အတိုင်းအားဖြင့် သိထိလ ဓနိတ စသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ ဆယ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံ၏။ အလွန်နက်နဲသော သတိပဋ္ဌာန် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သစ္စာ ၄ပါးစသော အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုသော်မှ ထင်ရှားအောင် ပြဆိုရာ စကားပရိ ယာယ်လည်း ပြည့်ကြွယ်၏။ မှန်၏-ပြခဲ့သောတရားများကို ထင်ရှားအောင်ဟောပြော ဆိုရာ မြန်မာဘာသာနှင့် အခြားဘာသာ စကားတို့၌ နာမည်တပ်ဆို စကားလုံးပင် စုံစုံလင်လင် မရှိ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိပျက်စကားလုံးများကို ထည့်သွင်းသုံးစွဲရသည်။ [ဤ အစွင့်ကိုထောက်၍ “သ ဗျဉ္ဇနံ-သိထိလ ဓနိတစသော သဒ္ဓါ, နက်နဲသော အဓိပ္ပါယ် ကိုပင် ပေါ်လွင်အောင်ပြနိုင်သော သဒ္ဓါနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။]

သင်္ကာသန၊ ဝေ၊ သာတ္ထိ။ ။ နေတ္ထိပါဠိတော်လာ အတ္ထဗျဉ္ဇနတို့ကို ပြလို၍မိန့်။ “သင်္ခေပတော ကာသီယတိ ဒီပီယတီတိ သင်္ကာသနန္တိ ကမ္မသာဓနဝသေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗျော၊ ဧဝံ သေသေသုပ” - ဝိမတိ။ “မညမာနော ဘိက္ခု၊ ဗဒ္ဓေါ မာရဿ၊ အမည မာနော မုတ္တော = ဘိက္ခု... မှတ်ထင်သူကို မာရ်သည် နှောင့်ဖွဲအပ်၏။ မမှတ်ထင်သူ သည် လွတ်သွား၏” ဤသို့ အကျဉ်းဟောရုံဖြင့် သိလောက်သော (နောက်ထပ် ချွဲစရာ မလိုသော) အနက်ကို “သင်္ကာသန” ဟု ခေါ်၏။ သံသဒ္ဓါသည် သင်္ခေပအနက်ဟော။

ပကာသန။ ။ ပဋ္ဌ-ရှေးဥျားစွာ+ကာသနံ - ပြအပ်သော အနက်သည်။ ပကာ သနံ-မည်၏။ “သမ္ပံ ဘိက္ခဝေ အာဒိတ္တံ” စသည်ကဲ့သို့ နောက်ထပ် ချွဲထိုရန် အခြေခံ ပဋ္ဌမစကားကို “ပကာသန” ဟု ခေါ်၏။ ပသဒ္ဓါ အာဒိကမ္မအနက်ဟော။ ဤသင်္ကာသန ပကာသန ၂ ပါးသည် တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်ကို ငဲ့၏။ တိက္ခိန္ဒြိယာပေက္ခဇ္ဇေတံ ပဒဒ္ဓယံ၊.... ဥဘယမ္မေတံ ဥဒ္ဓေသတ္ထဝစနံ (အကျဉ်းကို ဟောသောသဒ္ဓါ) ၊ ဇီကာများ။]

ဝိဝရဏ၊ ဝိဘဇန။ ။ ဝိဝရိယတေ-အကျယ် ဖွင့်အပ်၏။ ဣတိ ဝိဝရဏံ၊ ဝိဘဇိ ယတေ-အကျယ်ဝေတန်အပ်၏။ ဣတိ ဝိဘဇနံ၊ ချွဲရုံသာချွဲ၍ အစိတ်အစိတ် မဝေတန် လျှင် ဝိဝရဏ၊ ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည် ခွဲခြားဝေတန်လျှင် ဝိဘဇန၊ [“သိဒ္ဓိတ္ထဿ ဝိတ္ထာရ ဝစနံ, သင်္ကာံ ပုတ္တဿ ပုနဝစနဉ္စ ဝိဝရဏဝိဘဇနာနိ၊ ဥဘယမ္မေတံ နိဒ္ဓေသတ္ထဝစနံ (အကျယ်အနက်ကိုဟောသောသဒ္ဓါ) ၊.... မဇ္ဈိမိန္ဒြိယာပေက္ခမေတံ ပဒဒ္ဓယံ=ဤ ၂ ပုဒ် သည် အလယ်အလတ် ပည့်ခြေရှိသူကိုငဲ့သော ပုဒ် ၂ ပါးတည်း”-ဇီကာများ။]

တို့နှင့် ကောင်းစွာယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ သာတ္ထိ-သာတ္ထ မည်၏၊ အက္ခရ ပဒ ဗျဉ္စ နာကာရ နိရုတ္တိ နိဒ္ဒေသ သမုတ္တိယာ - အက္ခရသဒ္ဒါ၊ ပဒသဒ္ဒါ၊ ဗျဉ္စနသဒ္ဒါ၊ အာကာရသဒ္ဒါ၊ နိရုတ္တိသဒ္ဒါ၊ နိဒ္ဒေသသဒ္ဒါတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္စန-

ဥတ္တာနိကရဏ၊ ပညတ္တိ။ ။ “ဥတ္တာနံ-ပေါ်လွင်အောင်၊ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏” နှင့်အညီ ဖွင့်အပ်ပြီး (ဝိဝရဏပြုအပ်ပြီး) အနက်ကိုပင် သာဓိကျယ်ဝန်းစွာ (တရံတခါ ဥပမာ ဆောင်၍) ထင်ရှားအောင် ပြုအပ်သော အနက်သည် ဥတ္တာနိကရဏ မည်၏။ “ပကာရေဟိ-အမျိုးမျိုးအစားစား အများအပြားတို့ဖြင့် + ဉာပနံ - သိစေအပ်သော အနက်တည်း” နှင့်အညီ ၂ မျိုး ၃ မျိုးစသည် အကျယ်ဝေတန်အပ်ပြီး ဝိတဇန ပြုအပ်ပြီး နောက် သာဓိကျယ်ဝန်းစွာ အမျိုးမျိုးအစားစား သိစေအပ် ဝေတန်အပ်သောအနက် သည် ပညတ္တိမည်၏။ [“ဝိဝဋ္ဌဿ ဝိတ္ထာရတရာဘိဓာနံ ဝိဘတ္တဿ စ ပကာရေဟိ ဉာပနံ ဥတ္တာနိကရဏပညတ္တိယော၊ ဥဘယဓမ္မတံ ပဋိနိဒ္ဒေသတ္ထဝစနံ... မုဒိန္ဒိယာပေက္ခ မေတံ ပဒဒ္ဒယံ” -ဋီကာများ။]

မှတ်ချက်။ ။ “သောတုနံ စိတ္တတောသနေန စိတ္တာနိသာနေနစ ဉာပနံ ပညတ္တိ = တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏စိတ်ကို နှစ်သက်စေခြင်း (ဉာဏ်မထက်သူတို့၏ စိတ်ကို) ဉာဏ် ထက်အောင် ပြုခြင်း အားဖြင့် အပြားအားဖြင့် နှစ်သက်စေခြင်း ဉာဏ်ထက်စေခြင်း သည် ပညတ္တိမည်၏” ဟု သာရတ္ထိဉ္စသေး၏။ ထိုအဖွင့်ကား ဉာဓာတ်၏ တုဋ္ဌိအနက် နိသာနအနက်ကို ယူ၍ ဖွင့်ခြင်းတည်းဟု မှတ်၊ အလွန်ကျယ်ဝန်းစွာ ပဋိနိဒ္ဒေသ ပြုလိုက် သောအခါ ဉာဏ်နဲ့သော မုဒိန္ဒိယပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသိဉာဏ် ထက်သန်လာ၍ အလွန် စိတ်ရှင်ပျက်သည်-ဟူလို။

အတ္ထပဒသမာယောဂတော။ ။ ဤဟိတ်ကား သာတ္ထိ၏အနက်ပြုတည်း၊ မှန်၏- သ+အတ္ထံ အတ္ထကို အတ္ထပဒ၊ သကို သမာယောဂ ဟု ဖွင့်၏။ အတ္ထပဒဉ္စ ပဒသဒ္ဒါလည်း ကောဋ္ဌာသ အနက်ဟော။ [“အတ္ထပဒသမာယောဂတောတိ - ယထာဂုတ္တာနိ ဧဝ ဆ ပဒါနိ-ဆိုအပ်ပြီးသော ၆ ပဒတို့သည်ပင်၊ ပရိယတ္တိယာ - ပရိယတ်ပါဠိ၏၊ အတ္ထ ဝိဘာဂတ္ထာ - ဝေတန်အပ်သော အနက်အဘို့အစုတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထပဒါနိ - တို့မည်၏၊ တေဟိ သဟိတတယ-ထိုအတ္ထပဒတို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဉ္စကောဋ္ဌာသယုတ္တတ္ထာ - အနက်အစုနှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာတ္ထိ- သာတ္ထမည်၏။) -ဝိမတိ။] ဤအလို “သာတ္ထိ-(တနက်မက) ခြောက်ခုသော အနက် အစုတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။

အက္ခရ၊ ပေ၊ သဗျဉ္စနံ ။ ။ ခရဓာတ်၏ ခယစသော (သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဖွင့်လှေ ရှိသော) အနက်တို့တွင် ကမ္ပန (သဗ္ဗရဏ) လှုပ်ရှားလှည့်လည်ခြင်း အနက်ကို ယူ၍ “နခရတိ-ပရိယာယ်တပါးသို့ မလှည့်လည်တတ်၊ ဣတိ အက္ခရံ” ဟုပြု၊ ဗုဒ္ဓေါ ဟု ရွတ်၍ မပြီးသေးမီ “ဗု” ဟူသော “ဋ္ဌေါ” ဟူသော တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏတည်း၊ မှန်၏- ဗုဒ္ဓေါဟူသော ပုဒ်သည် (အနက်အားဖြင့်) ဇိနောဟု ပရိယာယ်တပါးသို့ ပြောင်းသွား လှည့်လည်နိုင်သော်လည်း “ဗု” ဟူသော ဝဏ္ဏမှာ ထိုသို့ လှည့်လည်ဘို့ရာ ပရိယာယ်

သဗျဉ္ဇနမည်၏။ အတ္ထာန္တိရတာ ပဋိဝေဓဂန္တိရတာဟိ - အတ္ထဂန္တိရတာ ပဋိဝေဓဂန္တိရတာတို့ဖြင့်၊ သာတ္ထိ-မည်၏။ ဓမ္မဂန္တိရတာ ဒေသနာဂန္တိရတာ ဟိ-ဓမ္မဂန္တိရတာ ဒေသနာဂန္တိရတာတို့ဖြင့်၊ သဗျဉ္ဇန-မည်၏။ အတ္ထပဋိဘာန

ဝဏ္ဏတပါး မရှိ။ [“န ဟိ ဝဏ္ဏဿ ပရိယာယော ဝိဇ္ဇတိ၊ ယထာ ဟိ ပဒံ သဝေဝစန တာယ အတ္ထဝေသန ပရိယာယံ(ပရိယာယံတပါးသို့) စရန္တိ သဗ္ဗရန္တိဝိယ ဟောတိ။ န ဧဝံ ဝဏ္ဏော, အဝေဝစနတ္တာ”-သာရတ္ထ။] တနည်း - “မာ အကတ္ထ” ၌ မာကဲ့သို့ သော “ဧဝံ ကိရတံ” ၌ တံကဲ့သို့သော အက္ခရာတလုံးထည်း ရှိသောပုဒ်သည် အက္ခရာ မည်၏။

ပ၁, ဗျဉ္ဇန ။ ။ ပုရိသောကဲ့သို့ တဝိတတ်ဆုံးသော အက္ခရာအပေါင်းသည် ပဒ မည်၏။ [ပဗ္ဗတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ = အနက်ကိုသိအပ်ကြောင်းပုဒ်။] တပုဒ်နှင့် တပုဒ် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်နေသော ပုဒ်အပေါင်းဝါကျသည် “ဗျဉ္ဇန” မည်၏။ [အတ္ထိ-လိုရာအနက်ကို + ဗျဉ္ဇေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဝါ-အပြည့်အစုံပြတတ်၏။ ဣတိ ဗျဉ္ဇနံ။] “ဧကေကဝဏ္ဏော အက္ခရံ, အက္ခရသမူဟော ပဒံ, ပဒသမူဟောဝါကျံ” ဟု ပြောရိုးဖြစ်သော ဝါကျကိုပင် “ဗျဉ္ဇန” ဟု ခေါ်ထားသည်။

အာကာရနိရုတ္တိ။ ။ အာကာရသဒ္ဓါသည် ပကာရနှင့်အနက်တူ၊ ဝါကျတခုထည်း မကဘဲ ဝါကျအများအပြားကို “အာကာရ” ဟု ဆိုသည်။ [တတ္ထ ကတမော ဆန္ဒော (တဝါကျ)၊ ယော ဆန္ဒော ဆန္ဒိကတာ ကတ္ထုကမ္ပတာ (တဝါကျ) ။ ဣတိ ဧဝမာဒီသု ကထိတသေဝ ဝါကျဿ (ဆိုအပ်ပြီးသော ဝါကျကိုပင်) အနေကဝိဓေန ဝိဘာဂ ကရနံ (များသောအပြားအားဖြင့် ဝေဘန်မှုကိုပြုခြင်းသည်) အာကာရော နာမ” - သာရတ္ထ။] ဝိပြုဟ်သည် နိရုတ္တိမည်၏။ နိဟရိတွာ - အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ + ဥတ္တိ- ဆိုကြောင်းဝိပြုဟ်။ [“ဧသော ဝေဒနာတိ အာဒီသု အာကာရေန (အပြားအားဖြင့်) ကထိတံ- (ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို) ဖုသတိတိ ဖသော, ဝေဒယတိတိ ဝေဒနာတိ နိဟရိတွာ ဝိတ္ထာရဝစနံ နိရုတ္တိနာမ” - သာရတ္ထ။]

နိဋ္ဌေသ။ ။ အစွမ်းကုန် ဝိပြုဟ်လုပ်၍ အကျယ်ပြအပ်သော စကားသည် နိဋ္ဌေသ မည်၏။ မဂ္ဂေါကို “ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတိတိ-နိဗ္ဗာန်ကို ရှာတတ်သောကြောင့်၎င်း, နိဗ္ဗာန်ထိ ကေဟိ ဝါ မဂ္ဂိယတိတိ-နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသူတို့ရှာအပ်သောကြောင့်၎င်း, ကိလေသေ မာရေန္တော နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိတိ - ကိလေသာတို့ကိုသတ်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသော အားဖြင့် သွားတတ်သောကြောင့်၎င်း မဂ္ဂမည်၏” ဟု ရနိုင်သမျှ ဝိပြုဟ်လုပ်ပြ၏။ ထို ဝိပြုဟ်သည် “ နိရဝသေသံ - အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် + ဒေသော - ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း ” အရ နိဋ္ဌေသမည်၏။ [“ နိဗ္ဗစန ဝိတ္ထာရော - ဝိပြုဟ်အကျယ်သည်၊ နိရဝသေသဒေသနတ္တာ နိဋ္ဌေသော” - သာရတ္ထ။] ဝိဂဟ ၃ မျိုးတို့တွင် ၅၅] နည်း၌ မဂ္ဂဓာတ် အပစ္စည်း၊ တတိယနည်း၌ “မာရေန္တ + ဂမုဓာတ် ကိုပစ္စည်း” “မာရေန္တဂ” ဟု ပြီးသင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် မဂ္ဂပြီးသည်။ [ဋီကာတို့၌ အက္ခရာ-ပဒ စသည်ကို အခြားနည်းအားဖြင့်လည်း ဖွင့်ပြကြသေး၏။]

ပဋိသန္တိဒါဝိသယတော-အတ္ထပဋိသန္တိဒါ, ပဋိဘာန ပဋိသန္တိဒါတို့၏ အာရုံ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာထွံ-၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။) ဓမ္မနိရုတ္တိ ပဋိသန္တိဒါဝိသယတော - ဓမ္မ ပဋိသန္တိဒါ, နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါ တို့၏ အာရုံ၏

အတ္ထဂန္ထိရတာ....သတ္ထိ။ ။ ဂန္ထိရ ၄ ပါးဖြင့် အတ္ထဗျူနကို ပြလို၍ “အတ္ထဂန္ထိရတာ” စသည် မိန့်။ [ထို ၄ ပါးကို စတုဗ္ဗိဓော ဂန္ထိရတာဝေါ၌ ခွဲပြခဲ့ပြီ။] ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ပဋိဝေဠာဏ်သည် အတ္ထအပေါ်၌ မှီ၍ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အတ္ထအရ အတ္ထဂန္ထိရ-ပဋိဝေဠဂန္ထိရ ၂ မျိုးလုံးကို ယူရသည်။ [“ပဋိဝေဠသောပိ အတ္ထသန္တိသိတတ္တာ ဝုတ္တံ အတ္ထဂန္ထိရတာပဋိဝေဠဂန္ထိရတာဟိ သာထွံတိ၊ (ဘဒ္ဒကောင့်နည်း) အတ္ထဂုဏဒီပနတော တာသံ = ထို ဂန္ထိရ ၂ ပါးတို့က အတ္ထ၏ ဂုဏ်ကို ပြနိုင်သောကြောင့်တည်း”-သာရတ္ထ။]

ဓမ္မဂန္ထိရတာ....သဗျူနံ။ ။ ဓမ္မ ဟူသည် သဒ္ဓါ အပေါင်းတည်း၊ ဒေသနာ ဟူသည်လည်း နှုတ်ဖြင့် ဟောပြောအပ်သော သဒ္ဓါအပေါင်း ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မဂန္ထိရ၊ ပေ၊ သဗျူနံ” ဟု မိန့်သည်။ [ဓမ္မ ဒေသနာနံ ဗျူနသန္တိသိတတ္တာ (“ဗျူနန ရူပတ္တာ-သဒ္ဓါအထည်ကိုယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဝိမတိ) ဝုတ္တံ ဓမ္မဂန္ထိရတာ ဒေသနာဂန္ထိရတာဟိ သဗျူနံတိ၊ (ကဿ) တာသံ (ထို ဂန္ထိရတာ ၂ ပါး တို့၏) ဗျူနသမ္ပတ္တိဒီပနတော”-သာရတ္ထ။]

အတ္ထပဋိဘာန....သတ္ထိ။ ။ ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါး၏အာရုံဖြစ်သော အတ္ထဗျူနတို့ကို ပြလို၍မိန့်၊ ပါဠိတော်ဓမ္မသည် အနက်နှင့်မပြည့်စုံပါလျှင် မပြည့်စုံသောအနက်ကို အာရုံပြု၍ အတ္ထပဋိသန္တိဒါဉာဏ်, ပဋိဘာန ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်များ မဖြစ်နိုင်၊ အနက်နှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့်သာ ထိုအနက်ကို အာရုံပြု၍ ထိုပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးဖြစ်နိုင်ရကား ပါဠိတော်ဓမ္မသည် သာထွံ-အနက်နှင့်ပြည့်စုံကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ ဤ၌ ပါသော ဟိတ်များသည် ဉာဏ်ဟိတ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် “သိသာထင်ရှား၏” ဟု ဆိုသည်။ နိဿယ၌လည်း “သာထွံ-၏၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ထည့်လိုက်ထည့်ပါ။ [“အာဟ-အတ္ထပဋိဘာနပဋိသန္တိဒါဝိသယတော သာထွံတိ, အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ အသတိ တဒဘာဝတော (ထို ပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်) ”-သာရတ္ထ။]

ဓမ္မနိရုတ္တိ....သဗျူနံ။ ။ ပါဠိတော်ဓမ္မသည် သဒ္ဓါမပြည့်စုံလျှင် ထိုမပြည့်စုံသော သဒ္ဓါကို အာရုံပြု၍ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါ နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးတို့ မဖြစ်နိုင်ကြ။ ထို ဉာဏ် ၂ ပါးဖြစ်ပုံကို ထောက်၍ သဒ္ဓါပြည့်စုံကြောင်း သိသာ၏။ [“အာဟ - ဓမ္မနိရုတ္တိ ပဋိသန္တိဒါဝိသယတော သုဗျူနံတိ၊ အသဏိ ဗျူနသမ္ပတ္တိယာ တဒဘာဝတော”။] နိရုတ္တိဟူသည် “တန္တိပဒါနံ-ပါဠိတော်လာသော ပုဒ်တို့ကို၊ နိဟရိတ္တာ-အဋ္ဌကထာဋ္ဌင်သကဲ့သို့ အနက်ထင်အောင် ထုတ်ခေါ်၍၊ ဝစနံ(ဥတ္တိ)-ဟောအပ်သောသဒ္ဓါတည်း၊ ပဋိဘာနဟူသည် အတ္ထ-ဓမ္မ-နိရုတ္တိ ၃ ပါးကို အာရုံပြုသောဉာဏ်တည်း။

အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ-၏(ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ)ပဏ္ဍိတဝေဒနီယတော-
 ပညာရှိတို့ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကံ - စူးစမ်း
 ဆင်ခြင်တတ်သော ပညာရှိ လူအပေါင်းကို ကြည်ညို စေတတ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ သာတ္ထံ-၏၊ သဒ္ဓေယျတော-ကြည်ညိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝါ-ကြည်ညိုစရာ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကီယဇနပ္ပသာဒကံ-
 လောကီလူအပေါင်းကို ကြည်ညိုစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ - ၏၊
 ဂန္တိရာဓိပ္ပာယတော - နက်နဲသော အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 သာတ္ထံ -၏၊ ဥတ္တာနပဒတော - ပေါ်လွင်သော ပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

ပဏ္ဍိတ....သာတ္ထံ။ ။ သဒ္ဓါ အသုံးအနှုန်း မည်မျှပင် ကောင်းစေကာမူ အနက်
 အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံလျှင် ပညာရှင်တို့ မကျေနပ်ကြ၊ ဤတရားတော်ကား အနက်အဓိပ္ပာယ်
 ပြည့်စုံသောကြောင့် ပညာရှိ (သရိက္ခက) တို့ကို ကြည်ညိုစေ ကျေနပ်စေနိုင်သည်။
 အောက်၌ မြစ်ရေတိုးနေသော အကျိုးကိုထေခံ၍ အထက်၌ မိုင်းရွာ၏ ဟု အကြောင်း
 ကို မှန်းဆနိုင်သကဲ့သို့ ပညာရှိများ ကျေနပ်ပုံကို ထောက်၍ အနက်ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်း
 မှန်းဆနိုင်သည်-ဟူလို၊ [ဖလာနုမာန-အကျိုးကို အစဉ်လိုက်၍ အကြောင်းကို သိသော
 နည်းတည်း၊ သရိက္ခကပုဒ်ကို ဘဂဝါအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ကုသလဂဝေသီ” ဟု သီလက္ခန္ဓ
 ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ။]

သဒ္ဓေယျ....သဗျဉ္ဇနံ။ ။ ဉာဏ်ရှိသူမဟုတ်သော လောကီလူအများသည် အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို မစဉ်းစားကြ၊ သဒ္ဓါ အသုံးအနှုန်းကောင်းလျှင် ကြည်ညိုတတ်ကြ၏၊ ထို
 လောကီလူများ ကြည်ညိုပုံကိုထောက်၍ သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းပြည့်စုံကြောင်း (သဗျဉ္ဇန
 ဖြစ်ကြောင်း) သိသာသည်၊ ဤလည်း ဖလာနုမာနနည်းပင်တည်း။ [ဤစကားမှန်၏-
 ယခုအခါ ဘုရား တရားတော်များကို အသံသာသာနှင့် ရွတ်နေလျှင် အဓိပ္ပာယ်မသိ
 သော်လည်း လူအများ ကြည်ညိုကြလေသည်။]

ဂန္တိရာ....သဗျဉ္ဇနံ။ ။ သစ္စာ ၄ ပါးစသော လေးနက်သောအဓိပ္ပာယ် ရှိသော
 ကြောင့် တရားတော်သည် သာက္ခလည်း ဖြစ်၏၊ သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းလည်း အများ
 နားလည်အောင် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိသောကြောင့် သဗျဉ္ဇနလည်း ဖြစ်၏။ [ဤနေရာ၌
 “စကားအသုံးပေါ်လွင်မှုကို သဗျဉ္ဇနဂုဏ်” ဟု ဆိုသည်ကိုပင် အလင်္ကာ၌ ပသောဒဂုဏ်
 အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ် ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက် ။ ။ နေတ္တိနည်းမှစ၍ အတ္ထဗျဉ္ဇန အမျိုးမျိုးသည် “ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ
 သာတ္ထံ၊ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ” ၏ အကျယ်ချည်းတည်း၊ တနည်းစီ တနည်းစီ
 ဖွင့်ပြခြင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါလည်း မပါ၊ သမုစ္စယတ္ထစသဒ္ဓါလည်း
 မပါဘဲ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖွင့်ပြလေသည်။ [သဗ္ဗောပေသ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထံ၊
 ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ၊ သမ္ပပဋ္ဌမံ ဝုတ္တသေဝ အတ္ထဒူယဿ ပပဉ္စောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
 -သာရတ္ထ။]

သဗျဉ္စနံ - ၏၊ ဥပနေတဗ္ဗဿ - ကပ်ဆောင်ထိုက်သော အနက်၏၊ အဘာဝတော - မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - မရှိသည့်အတွက်၊ သကလပရိပုဏ္ဏဘာဝေန - အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝလပရိပုဏ္ဏ - ဧကဝလပရိပုဏ္ဏ မည်၏၊ အပနေတဗ္ဗဿ - ပယ်ရှားထိုက်သော အနက်၏၊ အဘာဝတော - ကြောင့်၊ ဝါ - တွက်၊ နိဒ္ဒေါသဘာဝေန - အပြစ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓိ - ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏၊ သိက္ခတ္တယ ပရိဂ္ဂဟိတက္ကာ - သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မြဟ္မဘူတေဟိ - မြဟ္မဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ သေဋ္ဌေဟိ - မြတ်သောဘုရား ပစ္စေကပုဗ္ဗဒါ အရိယာ

ဥပနေတဗ္ဗ....ပရိပုဏ္ဏံ။ ။ ဧကဝလသဒ္ဓါကို သကလအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သကလပရိပုဏ္ဏ ဘာဝေန” ဟု မိန့်၊ “အလုံးစုံ ပြည့်စုံနေခြင်းမှာလည်း နောက်ထပ် ထည့်ဘို့ရာ ဝေါဒါနတ္ထ (ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောအနက်ကောင်း) မကျန်တော့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏” ဟု သိစေလို၍ “ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော” ဟု မိန့်၊ “ဧကဝလပရိပုဏ္ဏ - ထည့်သွင်းဘို့ရန် အနက်ကောင်း မကျန်တော့သဖြင့် အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံ သော” ဟု ပေး။

အပနေတဗ္ဗ....ပရိသုဒ္ဓိ။ ။ ဘုရားဟောအပ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ (လောကီ၊ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်ဟူသော) မြဟ္မစရိယတွင် မည်သည့်တရားသည် ကိလေသာအညစ်အကြေး မကင်းဟု၎င်း၊ ပါဠိဓမ္မ မြဟ္မစရိယတွင်လည်း မည်သည့်တရားသည် လောက အာဓိသာတို့၌ ဟောထားသဖြင့် ကိလေသာအညစ်အကြေးမကင်း ဟု၎င်း ဆိုဘွယ်ရာ ပါနေလျှင် ထို အညစ်အကြေးကို ပယ်ထိုက်၏။ “ဤ မြဟ္မစရိယမှာ ထိုသို့ ပယ်နှုတ် ဘို့ရာ ကိလေသာအညစ်အကြေး မပါသောကြောင့် ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်၏” ဟု ပြလို၍ “အပနေ တဗ္ဗဿ အဘာဝတော” ဟု မိန့်၊ “ပရိသုဒ္ဓိ - စွန့်ပယ်ဘို့ရာ အနက်ညစ် မပါသဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော” ဟု ပေး။

သိက္ခတ္တယ ပရိဂ္ဂဟိတက္ကာ ။ ။ “သိက္ခတ္တယေန - သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ဥပါဒါအပေါင်းဖြင့် + ပရိဂ္ဂဟိတံ - သိမ်းယူအပ်သော မြဟ္မစရိယတည်း” နှင့်အညီ သိက္ခာ ဥပါဒါဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော မြဟ္မစရိယ ဟူသည် ရှေး၌ ပြခဲ့သော တန္တိမြဟ္မစရိယ၊ သိက္ခတ္တယ မြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယပင်တည်း။ တန္တိမြဟ္မစရိယသည် သိက္ခာဥပါဒါကို ပြသော ပါဠိတော်ဓမ္မ ဖြစ်သောကြောင့် သိက္ခာ ဥပါဒါဖြင့် သိမ်းယူလျှင် ထိုပါဠိတော် ဓမ္မအားလုံး ပါဝင်တော့၏။ သိက္ခတ္တယ မြဟ္မစရိယသည် သီလ သမာဓိ ဝိပဿနာ ပညာဟူသော ပဋိပတ်အကျင့်များဖြစ်၏။ သီလဟူရာ၌ သီလအားလုံး ပါဝင်သကဲ့သို့ သမာဓိ ပညာ ဟူရာ၌လည်း သမာဓိပညာ အကျယ်အားလုံး ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် သိက္ခာ ဥပါဒါဖြင့် သိမ်းယူလျှင် ပဋိပတ္တိ မြဟ္မစရိယ အားလုံး ပါဝင်၏။ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယ ဟူသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ဖြာ ပဋိဝေဓ သာသနာပင်တည်း။ ထိုမဂ္ဂမြဟ္မစရိယလည်း (သီလ သမာဓိ ပညာ) သိက္ခာ ဥပါဒါအပြင် မရှိရကား သိက္ခာ ဥပါဒါဖြင့် သိမ်းယူလျှင် မဂ္ဂမြဟ္မ စရိယအားလုံး ကုန်စင်တော့၏။

သာဝကတို့သည်၊ စရိတဗ္ဗတော - ကျင့်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တေသံ-ထိုမြတ်သောဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာသာဝကတို့၏၊ စရိယဘာဝတောစ-အကျင့်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ-ဗြဟ္မစရိယမည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သာတ္ထံ သဗျုဇ္ဇနံ၊ ပေ ၊ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊

အဝိစ- ပရိယာယ် တနည်းကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သနိဒါနံ- နိဒါန်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဥပ္ပတ္တိကဉ္စ-အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ (ဓမ္မိ-ကို) ဒေသေန္တော - ဟောတော်မူလျက်၊ အာဒိကလျာဏံ- အောင်၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဝေနေယျာနံ-ဝေနေယျတို့အား၊ အနုပတော-လျော်သော အားဖြင့်၎င်း၊ အတ္တဿ- သီလစသောအနက်၏၊ အဝိပရိတာယစ-မဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၎င်း၊ ဟေတုဒါဟရဏယုတ္တတောစ- ဟိတ်ဥဒါဟရဏ်တို့နှင့်ယှဉ်သောအားဖြင့်၎င်း၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ(ဒေသေတိ)၊ သောတူနံ-

ဗြဟ္မာဘူတေတိ... စရိယံ။ ။ “ဗြဟ္မေတိ-မြတ်သောဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသာဝကတို့သည်+ စရိယံ-ကျင့်ထိုက်သော အကျင့်တည်း” ဟု၎င်း၊ “ဗြဟ္မာနံ-တို့၏+စရိယံ-အကျင့်တည်း” ဟု၎င်း အဋ္ဌကထာအလို ဝိဂ္ဂိဟိပြု။ [“ဗြဟ္မံ+စရိယံ-ဗြဟ္မစရိယံ” ဟု ဇီကာ ပြုသေး၏။]

အဝိစ, ယသ္မာ။ ။ ဤ “အဝိစ” သည် ဆိုအပ်ပြီးကို ထပ်၍ ဖြည့်စွက် လိုသောကြောင့် တက်သောစကား မဟုတ်၊ ဆိုအပ်ပြီး အနက်အဓိပ္ပါယ် ကိုပင် စကား အသုံးအနှုန်းတမျိုးပြင်၍ ဖွင့်လိုသောကြောင့်တက်သောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဝိစ-ပရိယာယ်တနည်းကား” ဟု ပေးသည်။ [“ယထာဝုတ္တမေဝတ္ထံ အပရေနပိ ပရိယာယေန ဒသေတံ အဝိစာတိအာဒိ ဝုတ္တံ ” - ဝိမတိ။] ယသ္မာကို ဝုစ္စတိ တိုင်အောင် “ယသ္မာ ဒေသေတိ, ပကာသေတိ, ဝုစ္စတိ” ဟု ကြိယာတိုင်းမှာစပ်။

သနိဒါနံ သဥပ္ပတ္တိကဉ္စ။ ။ ဘုရားရှင်၏တရားတော်၌ ဒေသ, ဒေသက, ပရိသတ်ကို ညွှန်ပြီးသာ “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဝါ ဝေရဿယံ” ကဲ့သို့ အခြေခံနိဒါန်းလည်းပါ၏၊ “မည်သည့် အကြောင်းဝတ္ထုကို စွဲ၍ ဤတရားကို ဟောရသည်” ဟု အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထု) လည်း ပါ၏၊ ဥပမာ-ပဋ္ဌမပါရာဇိက ပညတ်တော်မမ္ဘ၌ ရှင်သုဒ္ဓိန်၏ အကြောင်းဝတ္ထုမျိုးတည်း၊ ဤသို့ နိဒါန်းနှင့်တကွ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ပါရှိခြင်းသည် တရားတော်၏ အစကောင်းခြင်း ဟူသော အာဒိကလျာဏ ပင်တည်း။ [ဤအချက်ကို နည်းမှီ၍ ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌ နိဒါန်း (တချို့၌ ဤကျမ်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိပါ) ကျမ်းအစ၌ ရေးကြသည်။]

ဝေနေယျာနုပတော စသည်။ ။ တရားတော်၏ ဝေနေယျတို့အဇ္ဈာသယနှင့် လျော်ခြင်း, သီလစသောအနက်၏ မှန်ကန်ခြင်း (တိတ္ထိတို့ တရားကဲ့သို့ အမှားမရှိခြင်း) “တံ ကိဿဟေတု ” စသည်ဖြင့် အကြောင်းပြ ပါရှိခြင်း , သေယျထာဝိ ဘိက္ခဝေ- စသည်ဖြင့် ဥဒါဟရဏ်ခေါ်သော ဥပမာပါရှိခြင်းသည် အလယ်စာသား ကောင်းခြင်း

နာယူသူတို့၏ သဒ္ဓါပဋိလာဘေန-သဒ္ဓါကို ရခြင်းဖြင့်၎င်း၊ နိဂမဒေနစ-နိဂုံး
 ဖြင့်၎င်း၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ ဒေသေတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဒေသ
 နန္ဒာ-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ ဗြဟ္မစရိယံ-သာသန
 ဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတော်မူ၏၊ တဉ္စ ထို
 ဗြဟ္မစရိယကိုလည်း၊ (ဗြဟ္မစရိယန္တိ ဝုစ္စတိ၌စပ်) ဝါ-သည်လည်း၊ (သာတ္ထံ
 စသည်၌စပ်) ပဋိပတ္တိယာ-ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ကျင့်သည့်အတွက်၊ အဓိဂမ
 ဗျတ္တိတော - ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊
 သာတ္ထံ-အနက်၊ အကျိုးနှင့်လည်းတကွဖြစ်၏၊ ဝါ-အနက်အကျိုးနှင့် ပြည့်စုံ၏၊
 ပရိယတ္တိယာ- သင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- သင်သည့်အတွက်၊ အာဂမဗျတ္တိတော-

ဟူသော မဇ္ဈေကလျာဏတည်း။ [ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌လည်း ဝေနေယျာနရူပ
 စသည်ဖြစ်အောင် သတိ ပြုရပေသည်။ မိမိ တတ်ကြောင်း လက်စွမ်းပြနေလျှင် မဇ္ဈ
 ကလျာဏ ဖြစ်မည် မဟုတ်။]

သဒ္ဓါပဋိလာဘေန၊ နိဂမဒေနန။ ။ တရားတော်ကို ကြားနာ၍ ပြီးသောအခါ
 တရားသဘောကို ယုံကြည်ခြင်း-တရားရှင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားကို ကြည်ညိုခြင်း
 သည်၎င်း၊ တရားအဆုံး၌ နိဂုံးသည်၎င်း၊ တရားတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်း ပရိယော
 သာနကလျာဏတည်း။ [ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌လည်း စာကြည့်သူတို့၏ ကျမ်းစာ
 အဆိုကို သဘောကျခြင်း၊ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် ကြည်ညိုစိတ်ဖြစ်ခြင်း ရှိမှသာ၎င်း၊
 ကျမ်းစာအဆုံး၌ နိဂုံးကောင်းကောင်းပါမှ၎င်း၊ အဆုံးတိုင်အောင် ကောင်းသော
 ကျမ်းစာ ဟု ဆိုနိုင်ပေမည်။]

ဧဝံ ဒေသေန္တာစ ပကာသေတိ ။ ။ “တရားဟောခြင်း ကိစ္စက တဌာန၊
 ဗြဟ္မစရိယကို ပြခြင်းကိစ္စက တဌာန၊ ဤသို့၊ ကိစ္စ ၂ ဌာန ကွဲတော့သည် မဟုတ်၊ တရား
 ဟောတော်မူရင်းပင် ဗြဟ္မစရိယပြခြင်း ကိစ္စလည်း ပြီးတော့၏”ဟု ပြလို၍ “ဧဝံ ဒေသေ
 နန္ဒာစ”ဟု (ဟောစဉ်-ဟောရင်း ဟူသော) ပစ္စုပ္ပန် အနက်ပြ အန္တပစ္စည်းဖြင့် အဋ္ဌ
 ကထာဆရာ ပြသည်။ မှန်၏ - တရားဟောတော်မူလျှင် တန္တိဓမ္မဗြဟ္မစရိယ ဟူသော
 တရားတော်သည်၎င်း၊ ထိုတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်သော သိက္ခတ္တယ ဗြဟ္မ
 စရိယနှင့် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသည်၎င်း၊ လောက၌ အထင်အရှား ပေါ်လာတော့၏။ ထိုသို့
 ပေါ်လာစေခြင်းကို “ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂမဗျတ္တိတော။ ။ “အဓိဂမိယတေ- ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏”
 နှင့်အညီ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သစ္စပ္ပင်ဝေဓ (မဂ်ဖိုလ်) နိဗ္ဗာန်သည် အဓိဂမမည်၏။
 အဓိဂမဿ-၏။ ဗျတ္တိ-ထင်ရှားခြင်းတည်း။ အဓိဂမဗျတ္တိ-ခြင်း။ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်
 အကျိုးမပြည့်စုံ၍ သာတ္ထမဖြစ်သော ဗြဟ္မစရိယကို မည်မျှပင်ကျင့်သော်လည်း အဓိဂမ
 (တရားထူး) မရနိုင်၊ ဤ ဗြဟ္မစရိယကား ကျင့်ခြင်းကြောင့် တရားထူးရပုံ ထင်ရှား
 ရကား အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် အကျိုးတရားပြည့်စုံသော သာတ္ထဂုဏ်ရှိသည်-ဟူလို။

အာဂမဓ်ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဗာဟုဿစ္စဂုဏ်၏ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ သဗျူဟနံ-သဒ္ဓါနှင့်လည်းတကွဖြစ်၏။ ဝါ-၏ သီလာဒိပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓယုတ္တတော- သီလ အစရှိသော ငါးပါးသော တရားဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ - အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံ၏။ နိရူပတ္တိလေသတော- ဥပတ္တိလေသမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နိတ္တရဏတ္တာယ-ဝင့်မှထွက်မြေခံခြင်းအကျိုးငှါ၊ ပဝတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ လောကာမိသနိရပေက္ခတောစ - လောကအာမိသကို မငဲ့ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပရိသုဒ္ဓိ - ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန - အမြတ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ မြဟ္မဘူတာနံ- မြတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ-ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘုရားသာဝကတို့၏၊ စရိယတော- အကျင့်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မြဟ္မစရိယန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ တသ္မာပိ- ကြောင့်လည်း၊ (ပိဖြင့် ရှေ့တသ္မာကို ဆည်းသည်) သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ၊ ပေ၊ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော ။ ။ မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့၌ သင်အံ့လေ့ကျက်သူမှာ သင်လေသင်လေ မကျေနပ်စရာ ယုံမှား တွေဝေစရာတွေကိုသာ တွေ့ရ၏။ [ယခုအခါ ထိုသို့ ဖြစ်နေပုံကို သတိပြုပါ။] ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတို့၌ လေ့ကျက်သူကား ထိုသို့မဖြစ်ဘဲ သင်လေသင်လေ အကြားအမြင် (သုတ) များလေ ဖြစ်လေခံအောင် သဒ္ဓါကောင်းအဖုံဖုံပြည့်စုံရကား သဗျူဟနဖြစ်သည်-ဟုလို။ [“အတ္တတ္ထပရတ္တာ အာဂစ္ဆန္တိ ဣ တေနဝါ” အရမိမိသုတပါး စီးပွားတို့ လာရာလာကြောင်း ဖြစ်သော တရားကို အာဂမဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ထိုအာဂမတို့ကို တတ်သိ နားလည်သော ဗာဟုဿစ္စဂုဏ်ကို ကာရဏူပစာ ဌာနူပစာရအားဖြင့် “အာဂမ” ဟု ယူပါ။]

သီလာဒိပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓ ယုတ္တတော ။ ။ “သီလက္ခန္ဓံ၊ သမာဓိက္ခန္ဓံ၊ ပညာက္ခန္ဓံ၊ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓံ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓံ” ဟူသော ၅ ပါးအပြင် အကောင်းတရားမရှိတော့၊ ထို ၅ ပါးအစုံအလင် ပါသောကြောင့် ဤ မြဟ္မစရိယသည် ကေဝလပရိပုဏ္ဏ ဖြစ်၏။ [သီလက္ခန္ဓံ (သီလဂုဏ် = ကျေးဇူး)၊ ဝိမုတ္တိ- အရဟတ္တဖိုလ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန- အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိတတ် မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။]

နိရူပတ္တိလေသတော စေတနံ ။ တချို့ဘာသာတရားများသည် မိစ္ဆာအယူကို ပြုခြင်း၊ ထိုအယူမှားကိုပင် အထင်ကြီးစေခြင်း ဟူသော ဒိဋ္ဌိ မာန ဥပတ္တိလေသတို့ ပါဝင်နေ၏။ ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရား မပါ။ “လောကေန-လူအပေါင်းသည် + အာမသီယတေ- တဏှာဖြင့် ငါ့ဟာ ငါ့ဟာဟု သုံးသပ်စွဲလမ်းအပ်၏” အရ လာဘသတ္တရာဟူသော လောကာမိသကိုလည်းငဲ့လျက် မြော်လျက်ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ မြဟ္မစရိယကား လာဘသတ္တရာ မမြော်မြင်ဘဲ ဖြူစင်သောမေတ္တာ ကယ်တင်လိုသော စိတ် စေတနာဖြင့် ဟောအပ်ရကား ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်။

သာဓု ခေါ်ပနာတိ - ကား၊ သုန္ဒရံ ခေါ် ပန - ကောင်းမြတ် သည်သာ၊ အတ္ထာဝတံ- စီးပွားကို ဆောင်နိုင်၏၊ သုခါဝတံ - ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ ဂုတ္တိ ဟောတိ၊ တထာရူပါနံ အရဟတန္တိ-ကား၊ သောဘဝံ ဝေါတမော- ထို ရှင်ဂေါတမသည်၊ ယထာရူပေါ-အကြင်သို့သဘောရှိ၏၊ ဝေရူပါနံ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ယထာဘုဇ္ဈဂုဏာဓိဂမေန- ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်တော် ကို ရခြင်းကြောင့်၊ လောကေ - လောက၌၊ အရဟန္တာတိ - ရဟန္တာ ဟူ၍၊ လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ-ရအပ်သောယုံကြည်ခြင်းရှိကုန်သော၊ အရဟတံ-ရဟန္တာတို့ကို၊

သုန္ဒရံ ခေါ် ပန။ ။ “သုန္ဒရဒဗ္ဗိကဓမ္မစာ” စသော အဘိဓာန်လာ သာဓုသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် သုန္ဒရအနက် ဟု သိစေလို၍ “သုန္ဒရံ ခေါ် ပန ” ဟု မိန့်၊ ထို သုန္ဒရ (အကောင်း) ဟူသည်လည်း သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ အဖွင့်၌ ပြခဲ့သော စီးပွား ၃ မျိုး နှင့် ထိုဒိဋ္ဌဓမ္မကစသော သုခ ၃ မျိုးကို ဖူးမြင်သူများအတွက် ဆောင်နိုင်သောကြောင့် (အကျိုး အကောင်း၏ အမည်ကို အကြောင်း ဖူးမြင်ခြင်းအပေါ် တင်စားသော ဗလူ ပစာရအားဖြင့်) အကောင်းခေါ်သည် - ဟု သိစေလို၍ “အတ္ထာဝတံ ” စသည်မိန့်။ [အတ္ထသုခံ-စီးပွားချမ်းသာကို၊ သာဓေတိ-ပြီးစေနိုင်၏၊ ဣတိ, တံ ဒဿနံ-သည်၊ သာဓု-မည်၏၊ သာဓေတံ, ဣ ပစ္စည်း။]

ယထာရူပေါ ပေ၊ အရဟတံ။ ။ တထာရူပါနံ၏ အနိယမဝါကျကို ထည့်စွက်၍ ပြလိုသောကြောင့် “ယထာရူပေါ သော ဘဝံ ဝေါတမော ” ဟု မိန့်၊ “ယထာရူပေါ- အကြင် အရဟံစသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဝေရူပါနံကား တထာရူပါနံ၏ အဖွင့်၊ ဤ ဝေရူပါနံနှင့် လဒ္ဓသဒ္ဓါနံကို အရဟတံ၌ စပ်၊ “ဤသို့သဘောရှိကုန်သော (လောက၌ အရဟန္တာ ဟု အများကြည်ညိုမှု ယုံကြည်မှုကို ခံရကုန်သော) ရဟန္တာများ ” ဟုလို့၊ ယထာဘုဇ္ဈဂုဏာဓိဂမေနကို လဒ္ဓ၌ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ “ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်တော်ကို ရခြင်းကြောင့် “လဒ္ဓ- ရအပ်” ဟုလို့။

လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ ။ ။ လဒ္ဓါ+သဒ္ဓါ ယေဟိ (အကြင်ရဟန္တာတို့သည်) ဣတိ လဒ္ဓ သဒ္ဓါ=ရအပ်သော ကြည်ညိုခြင်းရှိသူတို့၊ ဝါ-ကြည်ညိုခြင်းကို ခံရသူတို့၊ “လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ- ရအပ်သော ကျော်စောသံရှိကုန်သော ” ဟုလည်း ပါဠိရှိ၏၊ [“လဒ္ဓသဒ္ဓါနန္တိ-ပဋိ လဒ္ဓကိတ္တိသဒ္ဓါနံ” ဟုအဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ဋီကာသစ်လည်းဖွင့်၏။] သို့သော် သာရတ္ထ၌ “ယထာ ဘုဇ္ဈပေ၊ အရဟတန္တိ ဣမိနာ ဓမ္မပ္ပမာဏာနံ (တရားဟူသော အတိုင်းအတာ ရှိကုန်= တရားကို တိုင်းတာ၍ တရားပြည့်ဝမှ ကြည်ညိုလေ့ ရှိကြကုန်သော) လူဓမ္မမာဏာနံ- (ခေါင်းခေါင်းပါးပါးကျင့်ခြင်း ဟူသော အတိုင်းအတာရှိကုန်=ခေါင်းခေါင်းပါးပါး ကျင့်မှ ကြည်ညိုလေ့ ရှိကြကုန်သော) သတ္တာနံ - တို့၏၊ တဂဝတော (ဘုရားရှင်၏ အပေါ်၌) ပဿဒါဝဟတံ ဒဿေတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကြည်ညိုခြင်းအနက်ဟော “လဒ္ဓသဒ္ဓါ” သာ ရှေးပါဠိ ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ဒဿနံဟောတီတိ-ကား၊ ပဿာဒသောမ္မာနိ- ကြည်လင် အေးမြကုန်သော၊ အက္ခိနိ - မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥဗ္ဗိလိတွာ - ဖွင့်၍၊ ဒဿနမတ္တိ - ဖူးမြင်ရခြင်းမျှ သည်လည်း၊ ဝါ- ဖူးမြင်ရရုံမျှသည်လည်း၊ သာဓု- ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-

ပဿာဒသောမ္မာနိ အက္ခိနိ ဥဗ္ဗိလိတွာ။ ။ပသိဒန္တိတိ ပဿာဒါ၊ သောမဿ+ ဣဒံ သောမ္မံ၊ (ဣဒံအနက် ကျပစ္စည်း)၊ သောမဿဗ္ဗါသည် ရေ ဟူသော အနက်၊ လဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [သဝတီတိ သောမော၊ (သုဓာတ် မာန် ပစ္စည်း၊) ယိုစီးတတ်သောရေ၊ အရောင်တို့ကို ယိုတတ်သော လ။] ထို လ၊ ရေတို့၏ ဥစ္စာဟူသည် အဓောတ်တည်း၊ ပဿာဒါနိ စတာနိ သောမ္မာနိစာတိ ပဿာဒသောမ္မာနိ (ဝိသေသ နောတယပဒကမ္မဓာရ) “ကြည်လင် မြေကုန်သော” ဟုပေး၊ (တနည်း) ပဿာဒေန- စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကြောင့်၊ သောမ္မာနိ - မြေသော မျက်လုံးတို့တည်း၊ ပဿာဒ သောမ္မာနိ-တိ၊ (အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၊ သီ-ဒီသစ်)။ [“ပဿာဒေန+သုန္ဓရာနံ” ဟု ယောဇနာ ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] ဥပုဗ္ဗ+ဗိလဓာတ်၊ ဘူဝါဒိဖြစ်၍ “ဥဗ္ဗိလိတွာ” ဟု ပါဠိရှိစေ၊ စုရာဒိဆိုလျှင် “ဥဗ္ဗိလေတွာ” လည်း သင့်သည်။

ဒဿနမတ္တိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဒဿနံ” ဟုသာ ရှိ၏။ သို့သော် ဖူးတွေ့ပြီးနောက် ပြဿနာမေးခြင်း တရားနာခြင်းစသော အထက်ကိစ္စများ ရှိသေးရကား ဖူးမြင်ရခြင်း သည် ပဋ္ဌမအဆင့်ဖြစ်သော သာမန်ကိစ္စကလေးမျှဖြစ်သောကြောင့် “ဒဿနမတ္တိ” ဟု အပုတ္တဝါစက မတ္တသဒ္ဓါကို ထည့်၍၎င်း၊ ထို ဖူးမြင်ရခြင်း ကလေးသော်မှ “သာဓု- ကောင်းလှပြီဖြစ်၍” သမ္ပဝနာ ၁၀ သဒ္ဓါကို ထည့်၍၎င်း ဖွင့်သည်။ [အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၊ သီ- ဒီသစ်။] ဤဝိသဒ္ဓါမျိုးကို အနည်းနောင်ထိုင်သောကြောင့် “ဝရဟာဇောတကံ” ဝိ ဟု ယူ၍၊ ထိုဝိဖြင့် သမ္ဘာဝနာအနက်ကိုလည်းဆည်းသော သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း ဟုလည်း ယူကြ၏။ ဤသို့ဖူးမြင်ရုံမျှဖြင့် အကျိုးရ၍ကောင်းပုံကိုလည်း မူလပံ-စူဠသီဟနာဒသုတ် အဋ္ဌကထာလာ ခင်ပုတ်ငှက်ဝတ္ထုဖြင့် သိရာ၏။

ခင်ပုတ်ငှက် ။ ။ ဘုရားရှင်သည် ဝေဒိသကတောင် ဣန္ဒြိယာလဂ္ဂ၌ သီတင်းသုံး တော်မူစဉ် ခင်ပုတ်ငှက် တကောင်သည် ဆွမ်းခံကြတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို နေ့စဉ် လမ်းတဝက်အထိလိုက်ပို့၍ လမ်းတဝက်မှကြိုနေ၏။ တနေ့သ၌ ညနေချမ်းဝယ် သံဃာ တော်များနှင့်အတူ ထိုင်နေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို ဥျားခေါင်း ညွှတ်ကာ ရိုသေစွာ ရှိခိုးနေ၏။ ထို အခြင်းအရာကိုမြင်၍ ပြုံးတော်မူသော ဘုရားရှင်အား အရှင် အာနန္ဒာ က (ပြုံးတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို) မေးလျှောက်သောအခါ “ဤခင်ပုတ်ငှက်သည် ငါဘုရားရှင်နှင့် သံဃာများကို ကြည်ကြည်ညိုညိုရှိခိုးဖူးမျှော်မှုကြောင့် နတ်ပြည်လူ့ပြည် တို့၌ ကျင်လည်ပြီးနေခံ သောမနဿမည်သော ပစ္စေကပုဒ္ဓါ ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ဗျာဒိတ် ပေးတော်မူသည်။

စေ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ။ ။ပါဠိတော်၌ “သာဓုခေါ ပန၊ ပေ၊ ဒဿနံ ဟောတီ” ဟူသောဝါကျသည် “ပုဏ္ဏား၏ အဇ္ဈာသယဖြစ်ပုံကိုပြသော အာကာရဝါကျတည်း” ဟု သိစေလို၍ “စေ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ

ဖြစ်၏။ ဣတိ ဝေံ ဤသို့၊ အဇ္ဈာသယံ - အလိုဆန္ဒကို၊ ကတ္တာ - ပြု၍၊ (“ ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ ” ဟု ပါဠိတော်၌ လှမ်းစပ်။)

ဤမျှသာဖြစ်သော်လည်း ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌ “ ကိံ အသောသိ - အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း ” ဟု၎င်း၊ “ ကိံ အဗ္ဗုဂ္ဂတော - အဘယ်သို့ လှမ်းမိုး၍ တက်သနည်း ” ဟု၎င်း ပုစ္ဆာ ၂ ရပ်ထည့်ရ၏။ ထို ၂ ရပ်၏အခြေကို ပါဠိတော်မှာ ရှာရလိမ့်ဦးမည်။

သာရတ္ထ။ ။ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂတောတိ ဝေမေတ္ထသဗ္ဗန္ဓော၊... ပကာသေတိနောင် ဣတိထည့်၍ “ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂတော ” သို့ ပြန်စပ်ပြီးလျှင် “ ဒဿနံ ဟောတီတိ ” ဝါကျ၏ ဣတိနောက်၌ကား “ ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတ္တာ ” ဟု အပိုထည့်၍ တေနပသင်္ကမိ၌ စပ်စေလိုသည်။ ဤ သာရတ္ထ၌ “ အသောသိ ” သို့ ပြန်၍စပ်သို့ရန် မညွှန်ပြ။

ဝိမတိ။ ။ တကြာယံ ပါဠိယောဇနက္ကမော (ပါဠိတော်အနက်ပေးပုံ) - ဝေရဠော မြာဟ္မဏော “ သမဏောခလုပေါပိဟရတိ ” တိစ၊ တံခေါပန ဘဝန္တိ ဂေါတမံ “ ဣတိပိသော၊ ပေ၊ ပဝေဒေတီတိ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂတော ” တိစ “ သောဓဗ္ဗံ ဒေသေတိ၊ ပေ၊ ပရိယောသာန ကလျာဏံ၊ ဒေသေန္တောစ သာတ္ထသဗ္ဗန္ဓောဒိ ဂုဏသံယုတ္တံ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီ ” တိစ “ သာရ ခေါပန တထာရူပပါနံ အရဟတံ ဒဿနံ ဟောတီ ” တိစ အသောသိ၊ သုတွာစ အထခေါ ဝေရဠော မြာဟ္မဏော ယေန ဘဝဂါ တေနပသင်္ကမိတိ။

ပှတ်ချက် ။ ။ ဤ ဝိမတိ၌ သန္တိကတ္တာ ပဝေဒေတိ နောင် ဣတိထည့်၍ အဗ္ဗုဂ္ဂတော ပြန်စပ်၏။ အသောသိသို့ကား နောက်ဆုံး ဟောတီတိကျမှ ပြန်လှည့်သည်။ “ ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတ္တာ ” ကိုလည်း ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌ မထည့်စေလို၊ အဋ္ဌကထာဆရာက (ကြားသည်နှင့်တပြိုင်နက် ပုဏ္ဏားမှာ အဇ္ဈာသယဖြစ်သည်ဟု ပြလို၍ ၎င်း၊ ထိုအဇ္ဈာသယကြောင့်ပင် ဘုရားထံ သွားသည်ဟု ပြလို၍ ၎င်း) အပိုထည့်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူလိုဟန်တူသည်။

အတ္ထနောမတိ။ ။ “ ဣတိပိ သောဘဂဝါ၊ ပေ၊ မုဒ္ဓေါဘဂဝါတိ ” ဟု ဂုဏ်တော်အဆုံးမှာ ဣတိထည့်၍ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂတောသို့ ပြန်စပ်စေလို၏။ ဘာကြောင့်နည်း၊... ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောမှုမှာ ဂုဏ်တော်များနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ သီလက္ခနာသမညဖလသုတ်၌ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂတောနောင် “ ဣတိပိ၊ ပေ၊ ဘဂဝါတိ ” ဟု ဂုဏ်တော်များ၌သာ အဆုံးသတ်လျက် ဣတိသဒ္ဓါ ရှိသောကြောင့်၎င်းတည်း။ အသောသိသို့ကား (ဝိမတိအတိုင်းပင်) ဒဿနံ ဟောတီတိမှ ပြန်၍ လှည့်စေလို၏။ ဘာကြောင့်နည်း... အထခေါ ဝေရဠော မြာဟ္မဏောကဲ့သို့ နောက်၌ ဆက်စပ်စရာမပါသော (အဋ္ဌဋ္ဌသုတီ ပါဠိတော်စသော) ပါဠိတော်များ၌လည်း “ ဒဿနံ ဟောတီတိ ” ဟု နောက်ပြန်လှည့်သို့ရာ ဣတိသဒ္ဓါ ပါသောကြောင့်တည်း။ [ပါဠိတော်ကို ပို့ချရာ၌ ဝါအမျိုးမျိုးကိုပြောပြ၍ ပို့ချလျှင် စာသင်သားတို့ အသိဉာဏ်ရှုပ်ဘွယ် ရှိသောကြောင့် နှစ်သက်ရာတနည်းကိုသာ ပို့ချသင့်ပါသည်။]

အထခေါ ဝေရဉ္စော မြာဟ္မဏော ယေန ဘဂဝါ၊ တေနုပသင်္ကမိတိ
 ဣတ္ထ-ပါဌ်၌၊ ယေနာတိ-ယေန၌ နာဝိဘတ်သည်။ ဘုမ္မတ္ထေ-တည်ရာ အာဓာရ
 အနက်၌၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်တည်း။ (တနည်း) ယေနာတိ-ယေန
 ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဘုမ္မတ္ထေ-၌၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘက်ရှိသော သဒ္ဒါ
 တည်း။ တသ္မာ- ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ယေနသဒ္ဒါ၏ ဘုမ္မတ္ထ၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ်
 ရှိသော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယတ္ထ - အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ - သည်၊
 အတ္ထိ-ရှိတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထို အရပ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ - သွားပြီ၊ ဣတိ
 ဧဝံ-ဤသို့၊ ဣတ္ထ-ဤ ယေနဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ ဟူသောပါဌ်၌၊ အတ္ထော-
 ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ယေန ကာရဏေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊
 ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရားသို့၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား အထံသို့၊ ဒေဓမနုသေဟိ-
 နတ် လူတို့သည်၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော- သွားထိုက်၏၊ တေန ကာရဏေန - ထို
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပသင်္ကမိ - သွားပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ ဣတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
 စ-ဆက်၊ ကေန ကာရဏေန - အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ - သို့၊
 ဝါ- သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော- သွားထိုက်သနည်း၊ နာနပ္ပကာရဂုဏဝိသေသာ
 ဝိဂမာမိပ္ပါယေန - အထူးထူးသော အပြားရှိသော ဂုဏ်အထူးကို ရခြင်း၌
 ဖြစ်သောအလိုကြောင့်၊ (ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော - ၏) သာဒုဖလုပဘောဂါမိပ္ပါ
 ယေန-ကောင်းသော အရသာရှိသော အသီးတို့ကို စားခြင်း၌ဖြစ်သောအလို

ဘုမ္မတ္ထကရဏဝစနံ။ ။ယေနကဲ့သို့ တေနုပသင်္ကမိ၌ တေနလည်း ဘုမ္မတ္ထပင်ဟု
 သိစေလိုသောကြောင့် “ယတ္ထ ဘဂဝါ၊ တတ္ထ ဥပသင်္ကမိ” ဟု အနက်ပြုသည်။ ဤအလို
 “ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ အတ္ထိ၊ တေန-ထိုအရပ်၌” ဟု ပေး၊ “ထိုအရပ်၌+
 သွား” ဟူသော အနက်သည် သုံးစွဲရိုး မကျသောကြောင့် “ယေနာတိ ဝါ ဘုမ္မတ္ထ
 ကရဏဝစနံ၊ တေနာတိ ပန ဥပယောဂဣတ္ထေ - တေနကိုကား (သို့) ဟု ပေးရသော
 ဥပယောဂ (ဒုတိယာ) အနက်၌ တတိယာသက်ပါ” ဟု မြဟ္မဇာလသုတ် ဇီကာသစ်၌
 ဝဒန္တဝါဒလာသည်။ ထိုဝါဒအတိုင်းပင် ယခုအခါ အနက်ပေးကြ၏။

ယေနဝါ ကာရဏေန။ ။ကာရဏဟူသည် ဥပသင်္ကမိမကြိယာ၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သော ဟိတ်အနက်တည်း။ [“ယေန ဝါ ကာရဏေနာတိ ဟေတုနိ ဣဒံ ကရဏ
 ဝစနံ”-သာရတ္ထ။] ယေန၏ စပ်ပွန်ကို “ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော” ဟု ထည့်၍၊ တေနလည်း
 ကာရဏ (ဟိတ်) အနက်ပင်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ယေန ဝါ ကာရဏေန၊ ပေ၊
 တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမိ” ဟု အနက်ဖွင့်သည်။ ဤ၌ “သွားခြင်း၏ အကြောင်း”
 ဟူသည် နာနပ္ပကာရဂုဏဝိသေသာဝိဂမာမိပ္ပါယ = ဂုဏ်ထူး အမျိုးမျိုးကို ရလိုသော
 ဆန္ဒပင်တည်း။ [သွားအပ်သောအရာက ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ဘဲ မြို့ရွာရွာနဖြစ်လျှင် “ယေန
 ဒိသာဘာဂေန-ဖြင့်” ဟု ကရိုဏ်းအနက်လည်း ပေးနိုင်သေး၏။]

ကြောင့်၊ ဒီဇင်ဘာလ - ငှက် အပေါင်းတို့သည်၊ နိစ္စဖလိတ မဟာရုက္ခော-
 အမြဲအသီးရှိသော သစ်ပင်ကြီးသို့၊ ဥပသင်္ကမိတောဝိယ - သွားအပ်သကဲ့သို့
 တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဥပသင်္ကမိတိ-ဟူသောပါဠိ၌၊ ဂတော-သွားပြီး၊ ဣတိ ဝုတ္တိ
 ဟောတိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာတိ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ ဥပသင်္ကမန ပရိယောသာန
 ဒီပနံ- သွားခြင်း၏ အပြီးအဆုံးကို ပြုကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ အထဝါ- ထို့ပြင်
 တနည်းကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဂတော-သွားပြီးသောပုဏ္ဏားသည်၊ တတော - ထို
 ရောက်ရာအရပ်မှ၊ အာသန္ဓတရံ - သာ၍နီးသော၊ တဂဝတော-၏၊ သမိပ
 သင်္ဂါတံ-အနီး ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်သို့၊ ဂတ္တာ-သွားပြီး၍၊ (သဗ္ဗော
 ဒိဋ္ဌိစပ်)၊ ဣတိပိ-ဤအနက်သည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဝုတ္တိ ဟောတိ။

ဝေဒနာ။ ။နာနပ္ပကာရုဏာဝိသေသာနံ+အမိဂမော- နာနပ္ပ ကာရုဏာဝိသေ
 သာမိဂမော၊ တသ္မိံ ပဝတ္ထော အမိပ္ပါယော - နာနပ္ပကာရုဏာဝိသေသာမိဂမောမိပ္ပါ
 ယော၊ သာဒီယန္တိ (အသာဒီယန္တိတိ) သာဒုနိ၊ သာဒုနိစ+တာနိ+ ဇလာနိစာတိ
 သာဒုဇလာနိ၊ သာဒုဇလာနံ ဥပဘောဂေါ- သာဒုဇလူပဘောဂေါ၊ တသ္မိံ ပဝတ္ထော
 အမိပ္ပါယော- သာဒုဇလူပဘောဂါမိပ္ပါယော၊ ဇလာနိ သဉ္ဇာတာနိ အသာတိ ဇလိ
 တော၊ (သဉ္ဇာတ အသာအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်)၊ မဟာရူးက္ခာနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ။

ဥပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကမိတွာ။ ။ ဥပသင်္ကမိ၌ “ဥပ+ အနက်မရှိ၊ ကမုခာတ်သာ
 အနက်ရှိ၏” ဟု ပြလို၍ “ဂတော” ဟု ဖွင့်၊ ဥပသင်္ကမိတွာကား သွားခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံး
 ကြောင်း (အတိတ်ဖြစ်ကြောင်း) ကို ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဥပသင်္ကမိတွာပုန်က သွား
 ခြင်း ကိစ္စပြီးကြောင်း (အတိတ်ဖြစ်ကြောင်း) ပြလျှင် “ဥပသင်္ကမိ” တုန်းက မပြီးသေး
 ကြောင်း (ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကြောင်း) ပြပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာများ၌ “ဥပသင်္က
 မိတိ ဥပသင်္ကမိန္ဒော” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟောအန္တသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်သည်၊ ဤအလို “ဥပသင်္ကမိ-
 သွား၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-သွားပြီး၍” ဟု ပေး။

မေးအွယ်။ ။ “ဥပသင်္ကမိ” အရ သွားဆဲ-ပစ္စုပ္ပန်ကို ဆိုလိုလျှင် အဘယ့်ကြောင့်
 “ဥပသင်္ကမိ” ဟု အတိတ်ကြိယာ သုံးထားပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား - တစုံ
 တခုသောအရပ်သို့ သွားသူသည် လမ်းခရီးတွင် ပါဝင်သော ထိုထိုအရပ် အစိတ်အပိုင်း
 ကို လွန်၍ လွန်၍ သွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် လွန်ပြီး အစိတ်အပိုင်း အရပ်ကို ရည်ရွယ်၍
 “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ” ဟု အတိတ်ကြိယာကို၎င်း၊ သွားခြင်းကိစ္စ မပြီးသေးသည်ကို
 ရည်ရွယ်၍ “ဥပသင်္ကမိန္ဒော” ဟု (ဋီကာ၌) ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို၎င်း၊ သုံးစွဲထားသည်၊
 [ကိပ္ပိဋ္ဌာနံ ဝန္တန္တော (သွားသူသည်) တံတံပဒေသာတိက္ကမေန ဥပသင်္ကမိ, ဥပသင်္က
 မိန္ဒောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လံဘတိ-သာရတ္ထ။]

အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ” ဟု အတိတ်အနက်ပင်ပေး၊ ထို
 “သွားပြီးခြင်း” ဟုသည်လည်း ပဌမသွားခြင်းကိစ္စ ပြီးခြင်းတည်း၊ ဥပမာ-တုန်းကြီး
 တပါးထံ သွားသူသည် ပဌမကျောင်းသို့ သွားပြီးခြင်းမျိုးကဲ့သို့တည်း၊ ဥပသင်္ကမိတွာ

ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိတိ- ကား၊ ခမနိယာဒိနိ-ခမနိယ အစရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးတော်မူလျက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေန- ထို ပုဏ္ဏားနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ-တကွ၊ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ-အညီအမျှ ဖြစ်သော ရော နှောခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊) ဧဝံ တူ၊ သောဝိ-ထိုပုဏ္ဏား သည်လည်း၊ ဘဂဝတာ - နှင့်၊ သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ အဟောံသိ - ပြီ၊ သီတောဒကံ-ရေအေးသည်၊ ဥဏှောဒကေန-ရေနှေးနှင့်၊ သမ္မောဒိတိ-အညီ အမျှ ရောနှောခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဧကီဘာဝံ - တခုတည်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိဝိယ-ရောက်သကဲ့သို့၊ (နိစ္စပ္ပဝတ္တိဝတ္တမာန်ဖြစ်၍ ပစ္စုပ္ပန်ထားသည်၊) တထာ သမ္မောဒိတိ ဧကီဘာဝံ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဘောဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ ကစ္ဆိ - အသို့ပါနည်း၊ (စတုစွတ္တံ - ၄ ပါးသော ဣရိယာပုထ် တည်းဟူသော စက်ရှိသော၊ နဝဒ္ဒါရံ - ကိုးပေါက်သောဒွါရရှိသော၊ ဣဒံ သရီရယန္တံ - ဤ

အရကား ထိုရောက်ပြီးအရပ်မှ တဆင့် တရားနာသို့ ပြဿနာမေးသို့ သင့်လျော်သော အရပ် (ဘုန်းကြီးအထံ) ရောက်အောင် နီးကပ်စွာ သွားခြင်းမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ရောက်ရာအရပ်မှ တဆင့် နီးကပ်သော အရပ်သို့ သွားပြီး၍” ဟု ပေး။

ယထာပေ၊ အဂမာသိ။ ။ “ယထာပေ၊ တေန” သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ၊ ပေ၊ အဟောံသိ” သည် ဥပမေယျဝါကျ၊ “သီတောဒကံ၊ ပေ၊ အဂမာသိ” ကား ထို၂ဝါကျ လုံး၏ ဥပမာနဝါကျ၊ ဤဝါကျကိုထောက်၍ ရှေ့၂ဝါကျ လုံးပင် ဥပမေယျဝါကျ ဖြစ် ပြန်၏၊ “သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ အဟောံသိ” ဖြင့် သံမောဒိဉ္စ သံဥပသာရသည် သမအနက် ဟော၊ မောဒိဉ္စ အတိတ်ဟော ဤ ဝိဘတ်ဟု သိစေ၍ “သီတောဒကံ ဝိယ ” စသော ဝါကျဖြင့် “မုဒဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ ဟာသ (ပျော်ရွှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း) စသော အနက်ဟောမဟုတ်၊ မိဿန (ရောနှောခြင်း) အနက်ဟော” ဟု သိစေသည်။ [“မုဒေါ ဟာသ ကိဇ္ဇာ စုဏှာ - ဒနေသု စတုမိဿနေ ” - ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ။] ဤမိဿန အနက် ကို သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၌ “မုဒသဓ္ဓေါ ဟေတ္ထ သံသန္တနေယေဝ ” ဟု သံသန္တန ဆိုသည်၊ သဒ္ဓနိတိဉ္စ “မုဒ-သံသဓေ” ဟု ရှိ၏၊ အနက်တူပင်တည်း၊ “သမ္မောဒိ-ခမနိယ၊ စသည် သဘော၊ မေးမြန်းပြောလျက်၊ ရောနှောမိလေပြီ ” ဟု ပေး။ [သမံ+ပဝတ္တမောဒေါ ယဿာတိ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ၊ သမံ+မောဒေါ - သမ္မောဒေါ၊ သမ္မောဒေါ ယဿ အတ္ထိတိ သမ္မောဒေါ၊ တဿ+ဘာဂေါ သမ္မောဒိတာ။]

ရှေ့၂ဝါကျထားပုံ။ ။ “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိ” ပါဠိတော်၌ သမ္မောဒိ ကြိယာ၏ကတ္တားသည် မြာဟူစေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုမြာဟူ၏ သမ္မောဒနသည် ပဓာနဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဥပမေယျ အဖြစ်ဖြင့် ဝါကျ ထားရသည်၊ ဘုရား၏ သမ္မောဒနကား အပ္ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပမာနဝါကျ အဖြစ်ဖြင့် ထားရ သည်။ [မည်သည့်နေရာ၌မဆို ဥပမာန မှန်သမျှ လိုရင်းပဓာန မဟုတ်ရ။] သာရတ္ထ

ကိုယ်တည်းဟူသောယ[န္တ]ာ(ကို)မမနိယံ-သည်းခံအပ်သည်းခံနိုင်ပါ၏လော၊
 ဝါ- ခန္တိကျန်းပါ၏လော၊ ကစ္စိ - ပါနည်း၊ ယာပနိယံ - ရှည်သောကာလသို့
 ချော့အောင်ရောက်စေနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ- မျှတပါ၏လော၊ ကစ္စိ, ဘောတော
 ဂေါတမဿစ-၏၎င်း၊ သာဝကာနဉ္စ-တို့၏၎င်း၊ အပ္ပါဗာဓံ-နှိပ်စက်ပြင်းစွာ၊
 မခံသာသော, ရောဂါကြီး၏ မရှိခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ - ရှိပါ၏လော၊) (ကစ္စိ)
 အပ္ပါတင်္ဂံ - ဆင်းရဲပြိုင်, အသက်ရှင်ဘွယ် , ရောဂါငယ်၏ မရှိခြင်းသည်။

ဥကား ဤကဲ့သို့ မခွဲဘဲ “ပုဗ္ဗဘာသိတာယ-ဘုရားရှင်သည် ရှေးဦးစွာ နှုတ်ဆက်လေ့
 ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘုရားရှင်က ရှေးဦးစွာသမ္မောဒနပြုသည်ဟု၎င်း၊ တဒနကရဏ
 တာယ-ထိုနှုတ်ဆက်မှုကို နောက်မှအတုလိုက်၍ ပြုသောကြောင့် မြာဟူဏက နောက်မှ
 သမ္မောဒနပြုသည် ဟု၎င်း” ဆိုလေသည်။

အဋ္ဌကထာဗွင်ပုံ။ ။ ဘိသိ အပြန်အလှန် လိုက်လိုက်လျောလျော ပြောကြရာ၌
 “ကစ္စိတေ....မမနိယံ” စသည်ဖြင့် ပြောချေ့ရှိသောကြောင့် “မမနိယာဒိနိ ပုစ္ဆန္တော”
 ဟု အဋ္ဌကထာထည့်၍ ဖွင့်သည်။ မမနိယာဒိနိ၌ အာဒိဖြင့် နောက်၌လာမည့် “ ယာ
 ပနိယံ အပ္ပါဗာဓံ” စသည်ကိုယူ။

မမနိယံ, ယာပနိယံ။ ။ “မမနိယန္တိ - ဣဒံ စတုစက္ကံ နဝဒ္ဓါရံ သရီရယန္တိ ဒုက္ခ
 ဗဟုလတာယ သဘာဝတော ဒုဿဟံ၊ ကစ္စိ ခမိတုံ သက္ကုဏေယျန္တိ ပုစ္ဆတိ” -သာရတ္ထ။
 [ခန္ဓာကိုယ်သည် သွားပြီးလျှင် ရပ်ရ, ရပ်ပြီးလျှင် ထိုင်ရ, ဤသို့စသည်ဖြင့် ဣရိယာပုတ်
 တပါးပြီး တပါး ပြောင်း၍ ရွက်ခဆောင်ရသောကြောင့် ဘီး ၄ ဘီး တပ်ထားသော
 ယ[န္တ]ာ (ရထား) နှင့်တူ၏။ မျက်စိပေါက် နားပေါက်စသည်ဖြင့် အပေါက် ၉ ပေါက်
 လည်းရှိ၏။ ဒုက္ခများသည့်အတွက် နဂိုရိသဘောအတိုင်းအားဖြင့် သည်းခံနိုင်သို့ခဲယဉ်း
 လှ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘယံနယ်လံ... သည်းခံနိုင်ပါ၏လော” ဟု မေးသည်။ “ဒုဿဟံ
 ခမိဘုံ သက္ကုဏေယျံ” တို့ကို ထောက်၍၎င်း, အခြားပါဠိတော်များ၌ “ကစ္စိ တေ” ဟု
 အဝုတ္တကတ္တား တိုက်ရိုက်ပါနေသောကြောင့်၎င်း “ခမိတဗ္ဗတိ မမနိယံ” ဟု ကမ္မသာဓိ
 ပြု၊ အနိယပစ္စည်းလည်း သက္ကအနက်ကို ထွန်းပြသည်။ [ခမု (ခန္တိယံ) + အနိယ။] ။
 ယာပနိယန္တိ-ပစ္စယာယတ္ထဝုတ္တိကံ (အာဟာရစသော အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း
 ရှိသောကိုယ်တည်းဟူသော ဤယ[န္တ]ာ(ကို)စိရပဗန္ဓသင်္ခါတာယ ယာပနာယ (ကြာရှည်
 ဆက်သွယ်တည်နေခြင်းဟူသော ယာပနာဖြင့်) ကစ္စိ ယာပေတုံ သက္ကုဏေယျံ။ [ယာ
 ဓံတံ + ဏာပေ + အနိယ။] ။ “ယာပေတဗ္ဗတိ ယာပနိယံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်
 စေအပ်, ရောက်စေနိုင်ပါ၏လော” ဟု မေးသည်။

အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတင်္ဂံ ။ ။ “ဘောတော ဂေါတမဿ” ဟူသော သမ္မုန်ကို
 ထောက်၍၎င်း, “သီသရောဂါဒိ အာဗာဓာဘာဝေန” ကို ထောက်၍၎င်း, အပ္ပါဗာဓံ
 စသည်၌ “အာဗာဓဿ, အာတင်္ဂဿ + အဘာဝေါ အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတင်္ဂံ” ဟု
 အဗျုဟိတောပြု၊ အာဗာဓုဗျုဟုသည် မခံမရပ်နိုင်အောင် လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော

(အတ္ထိ-လော၊) ကစ္စိ၊ လဟုဋ္ဌာနံ-လျင်မြန် ပေါ့ပါး၊ ထသွားနိုင်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ၊) ကစ္စိ၊ ဖာသုဝိဟာဓေ- ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ အာဒိကာယ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ယာယကထာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ သမ္မောဒိ-ရောနှောခြင်းပြု၊ [တံကို နေဝံမှ ကထံနှင့်တွဲ] ဝိတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ-နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမ္မောဒံ- နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ ဇနနတော - ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (ဘာဝပ္ပဓာန ကြံ၊) သမ္မောဒိတုံ-ငှါ၊ ယုတ္တဘာဝတောစ-သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သမ္မောဒနိယံ-သမ္မောဒနိယ မည်သော၊ အတ္ထဗျူဟန မဓရတယ-အနက်သဒ္ဒါ တို့၏ ချုံမြိန် ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုစိရမ္ပိကာလံ - အလွန် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း၊ သာရေတုံ (နိရုန္တရံ ပဝတ္ထေတုံ)- အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ အရဟဇ္ဈပတော - ထိုက်တန်သော သဘော

ခေါင်းကိုက်ရောဂါစသော ရောဂါအကြီးစားတည်း၊ အာ (ဘုသော)လွန်စွာ+ဗာဓ တိ-နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဣတိ အာဗာဓော။ [အာပုဗ္ဗ+ဗာဓဓာတ်, အ ပစ္စည်း။] အာတကံ ဟူသည် “အာတကံတိ ဇေတနာတိ အာတကော = ဆင်းရဲမြိုမြင်စွာ အသက်ရှည်ရ ကြောင်း” နေမကောင်းထိုင်မသာ ညောင်းညာခြင်းစသော ရောဂါအငယ်စားတည်း။ [အာပုဗ္ဗ+တကံဓာတ်, အပစ္စည်း။ “တကံ ဘူ ကိစ္ဆဇီဝနေ”-ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ။]

လဟုဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသုဝိဟာဓေ။ ။ တံတံကိစ္စကရဏေ-သိုထိုက်စွကို ပြုခြင်း၌၊ ဥဋ္ဌာန သုခတာယ-ထခြင်း၌ လွယ်ကူသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ၊ တဒန္တ ရူပဗလ ယောဂတော-ထို ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ထသွားနိုင်ခြင်းအားလျော်သောအားနှင့် ယှဉ်ခြင်း အားဖြင့်၊ ကစ္စိ ဗလံ၊ သုခဝိဟာရသမ္ဘာဝေန - ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ [“ဗလသမ္ဘဝေန”ဟုလည်းရှိ၏။] ကစ္စိ ဖာသုဝိဟာဓေ အတ္ထိ၊ ဣတိ တတ္ထတတ္ထ ကစ္စိသမ္ပိ ယောဇေတွာ အေတ္ထာ ဝေဒိတဗ္ဗော၊-ဋီကာ။

သမ္မောဒနိ (နိ) ယံ။ ။ “ဝိတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ”ဖြင့် သမ္မောဒံ အရ ရောနှော ခြင်းအနက်ကို မယူဘဲ “ဝမ်းမြောခြင်းအနက်ကို ယူပါ”ဟု သိစေ၏။ [အာ၊ ကြီးသော နှစ်သက်မှုသည် ဝိဘိ၊ အားသေးသော နှစ်သက်မှုသည် ပါမောဇ္ဇ၊ ပမောဒနံ-ဝမ်းမြော ခြင်း၊ ပမောဒေါ-ခြင်း၊ ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ၊ (သုတ္တ-ဏှပစ္စည်း)။] “သမ္မောဒံ ဇနနတော” ဖြင့် “သမ္မောဒံ + ဇနနတိတိ သမ္မောဒနိကာ၊ ဇနနတိ တဒ္ဓိတိ၊ ဣက ပစ္စည်း၊ ကကိုယု”ဟု သိစေသည်၊ ဤအလို “နိယံ”ဟု ရသရှိစေ၊ “သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတောစ” ဖြင့် “သမ္မောဒိတဗ္ဗာ- ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်၏၊ ဣတိ သမ္မောဒနိယာ”ဟု ကမ္မသာဓန ဝိဂ္ဂဟ တံနည်းကို ပြသည်၊ သံပုဗ္ဗ+ မုဒဓာတ်+ အနိယပစ္စည်း၊ ဤနည်း၌ “နိယံ”ဟု ဒိဃရှိစေ။ [အဇ္ဈတ္တများ၌ “တံကထံ”ဟု ဒုတိယန္တ ငဲ့၍ သမ္မောဒနိယံ စသည်ဖြင့် ဒုတိယန္တရှိသော်လည်း ဝိပျိတံပြုသောအခါ “ကထာ” ငဲ့၍ “သမ္မောဒနိယာ” စသည် ပြု။]

ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သရိတဗ္ဗဘာဝတောစ- အမှတ်ရထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သာရဏီယံ-သာရဏီယမည်သော၊ ဝါ- တနည်း၊ သုယျ မာနသုခတော-ကြားနာအပ်သည် ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ-မည်သော၊ အနုဿရိယမာနသုခတော-အောက်မေ့အပ်သည် ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ဗျဉ္ဇနပံရိသုဒ္ဓတာယ - သဒ္ဓါ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ - မည်သော၊ အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယ- အနက် အဓိပ္ပါယ်၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ ဣတိ ဝေ - ဤသို့၊ အနေကေဟိ - များစွာကုန်သော၊ ပရိယာယေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ သမ္မောဒနီယံ- နှစ်သက် ဝမ်းမြော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (တနည်း) သမ္မောဒနီယံ- ဝမ်းမြော်သင့် ဝမ်းမြော်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ - အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ- အဆက်မပြတ်

သာရဏီယံ။ ။သာရေတုံကို “နိရန္တရံ ပဝတ္ထေတုံ” ဟု ဖွင့်၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းဖြင့် “သရ-ဂတိစိန္တာယံ” ဓာတ် နက် ၂ ပါးတွင် ဂတိအနက်ကို ယူစေလိုသည်။ ဂတိလည်း ပဝတ္ထိအနက်ဟော၊ “သာရေတုံ အရဟဗ္ဗပတော” ဖြင့် “သာရေတဗ္ဗာ- အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်၏၊ ဣတိ သာရဏီယာ” ဟု ကမ္မသာဓနပြုစေလိုသည်။ [သရဓာတ်, ကာရိတ်ဏေ, အနီယပဋ္ဌည်း။] “အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့် သဒ္ဓါ (စကားသုံး) ကောင်းလှသဖြင့် ဤစကားမျိုးကို အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်စေထိုက်သည်” ဟုလို၊ [သီလကွန်, အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်၌ “သာရေတုံ အရဟတီတိ အတ္ထေ ယထာပဓံ (သာရဏီယံ-ဟု ပုဒ်ရှိသည်အတိုင်း) ဒီဃေန (သာဌ်ဒီဃဖြင့်) သာရဏီယန္တိ ဝုတ္တံ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “သာရဏံ+ အရဟတီတိ သာရဏီယံ” ဟု အရဟတီတဒ္ဓိတ် ကြံစေလိုသည်။

သရိတဗ္ဗဘာဝတော။ ။သရိတဗ္ဗဘာဝတောဖြင့် “သရိတဗ္ဗာတိ သာရဏီယာ” ဟု ပြုစေလို၏၊ သရဓာတ်, စိန္တာ (ကြံစည်အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း) အနက်ကို ယူ၊ သရိတဗ္ဗာ (အနက်သဒ္ဓါ ကောင်းလှသဖြင့် ကြားနာပြီးနောက် မပြတ်မပြတ်) အမှတ်ရထိုက်၏၊ ဣတိ သာရဏီယာ။ [“သာရဏီယန္တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတ္တာ (ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးငှါ ဒီဃပြု၍) သာရဏီယန္တိ ဝုတ္တံ” -သာရတ္ထ။]

သုယျမာနသုခတော စသည် ။ ။ ဤပြုခဲ့သော အနက်များသည် သဒ္ဓါအားဖြင့် ရထိုက်သော အနက်များတည်း၊ ယခုအခါ သဘာဝအားဖြင့် (စကား၏ ပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်း) ရနိုင်သော အနက်များကို ပြုလို၍ “သုယျမာန သုခတော” စသည် မိန့်၊ “သုခယတိ-ချမ်းသာစေတတ်၏၊ ဣတိ သုခါ၊ သုယျမာနာ - ကြားနာအပ်သော်၊ သုခါ-ချမ်းသာစေတတ်သော စကားသည်၊ သုယျမာနသုခါ- မည်၏၊ အနုဿရိယမာနာ - အောက်မေ့အပ်သော်၊ သုခါ-အနုဿရိယမာနသုခါ၊ ကြားပြီးနောက် ပြန်၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နှိပ်နယ်စဉ်းစားသောအခါ အနှိပ်အနယ် ခံနိုင်ရကား ပြန်၍ တွေး

အမှတ်ရထိုက်-သာ၊ တံ ကထံ-ထိုစကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ (ပရိယော သာပေတွာ နိဋ္ဌာပေတွာ)-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ယေနတ္ထေန- အကြင်အကြောင်း ကြောင့်၊ အာဂတော - လာခဲ့ပြီ၊ တံ - ထိုအကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိတုကာမော- မေးလိုသည်၊ (ဟုတွာ)ကေမန္တံ- သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ။

ကေမန္တံ - ကေမန္တံ ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော- ဘာဝနပုံသကကိုညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ဝိသမံ စန္ဒိမသုရိယာ ပရိဝတ္ထန္တိ တိ အာဒိသုဝိယ-ပရိဝတ္ထန္တိ အစရှိသောပါဠိရပ်တို၌ဝိသမံသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း။ [တနည်း-ဝိသမံပေ၊ပရိဝတ္ထန္တိ တိ အာဒိသု-တို၌၊ ဝိသမန္တိ-ဝိသမံသဒ္ဒါသည်၊ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော-သည်၊ ဟောတိဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊] တသ္မာ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကေမန္တံသဒ္ဒါ၏ ဘာဝနပုံသက နိဒ္ဒေသ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)

သူကို ချမ်းသာစေတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သာရဏီယဖြစ်သည်။ သဘာဝနိရုတ္တိ မာဂဓ ဘာသာဖြစ်၍ ဝစနစာတုရိယ (တင့်တယ်သော စကား) ဖြစ်သောကြောင့် ဗျူနပရိ သုဒ္ဓဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗောဒနီယ (ကြားနေရခိုက်၌) ဝမ်းမြော်စရာကောင်းသည်။ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကလည်း လာဘ်မြော်မှန်းမှ မာန်တက်ကြမှု စသော အညစ်အကြေး ကိလေသာ မပါသောကြောင့် ပရိသုဒ္ဓဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထပ်၍ အမှတ်ရထိုက်သည်။

ဝိတိသာရေတွာ။ ။ ဝိတိသာရေတွာ၌ ဝိ+အတိ+သရ(ဝတိမိ)-ဇကပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် “အထူးအားဖြင့်+လွန်+သွားစေ၍” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏၊ ထို “အတူ အားဖြင့် လွန်သွားစေခြင်း” ဟူသည် စကားပြီးဆုံးခြင်းတည်း-ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူစေလို၍ “ပရိယောသာပေတွာ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွေနှင့်သည်၊ ပရိယောသာပေတွာ၌ “ပရိ+အဝ+ သာဓာတ်, ဣာပပစ္စည်းတည်း၊” သာဓာတ်၏ “ဗလ, ပါက, အဿာဒ, တနုတရဏ” အနက်များကို ယုမှားမည် စိုး၍ “နိဋ္ဌာပေတွာ” ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ရသည်။

ဘာဝနပုံသက နိဒ္ဒေသော။ ။ ကြိယာ ဝိသေသနကို သတ္တတ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ဓာတုဝိသေသန” ဟု ခေါ်၍၊ သာသနာတော်ကျမ်း (အဋ္ဌကထာ ဋီကာ) ၌ “ဘာဝ နပုံသက” ဟု ခေါ်သည်။ “ဘာဝေ-ကြိယာ၌၊ ဝတ္တမာန်-ဖြစ်သော၊ နပုံသက-နပုံလိန် ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဘာဝနပုံသကံ-ဌါ၊” “ဘာဝံ-သို့+ အနဂတံ-လိုက်သော+ နပုံသကံ” ဟုလည်း ပြု၏၊ “ကြိယာ၌+ဖြစ်” ဟူသည် ကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ရခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကေမန္တံ-သင့်တင့် လျောက်ပတ်စွာ” ဟု ပေး၍၊ နိသီဒိ၌ ကြိယာဝိသေ သနစပ်၊ “ဝိသမံ-မည်မညွတ်” ဟု ပေး၍ ပရိဝတ္ထန္တိ၌ စပ်ရသကဲ့သို့တည်း၊ ဧကံ+ အန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘာတ်များလည်း ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်၊ ဆက်ဥားအံ- “သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ” ဟု အနက်ပေးခြင်းသည် “ယုတ္တပဒေသေ” ဟု ဖွင့်လတံ့ သော ဝိမတိကို နည်းမှီး၍ပေးခြင်းသာတည်း၊ “ယထာ နိသိန္ဓော ကေမန္တံ နိသိန္ဓော ဟောတိ၊ တထာ” ဟု ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာအလိုမှ “သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော တခု သောအရပ်၌ ထိုင်သည်မည်လောကံအောင်” ဟု ပေးသင့်သည်။

ယထာ - အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ - သင့်တင့် လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ တထာ - ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိသိဒိ - ထိုင်နေပြီ၊ ဣတိဝေ - ဤသို့၊ ဣတ္ထ - ဤ ကေမန္တံ နိသိဒိဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဝါ - တနည်း၊ တေ - ဤ ကေမန္တံ သဒ္ဓါသည်၊ ဘုမ္မတ္ထေ - ၌၊ ဥပယောဂဝစနံ - ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ (တနည်း) တေ - ဤ ကေမန္တံ၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ ဘုမ္မတ္ထေ - ၌၊ ဥပယောဂဝစနံ - ဒုတိယာ ဝိဘတ်တည်း၊ နိသိဒိတိ - ဟူသည်ကား၊ ဥပါဝိသိ - ကပ်ဝင်ပြီ၊ ဟိ - ချွေးအံ့၊ ပဏ္ဍိတာ - ပညာရှိကုန်သော၊ ပုရိသာ - တို့သည်၊ ဂရုဋ္ဌာနိယံ - အလေးပြုထိုက်သူ၏တည်ရာအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ - သွားပြီး၍၊ အာသနကုသလတာယ - နေရာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေမန္တံ - စွာ၊ ဝါ - ၌၊ နိသိဒန္တိ - ထိုင်ကြကုန်၏၊ အယဉ္ဇ - ဤပုဏ္ဏားသည်လည်း၊ တေသံ - ထို ပညာရှိတို့တွင်၊ အညတရော - တယောက် အပါအဝင်တည်း၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ကေမန္တံ - စွာ၊ ဝါ - ၌၊ နိသိဒိ - ပြီ။

ပန - ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကထံ - အဘယ်သို့၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ - စွာ၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်သူမည်သည်၊ ဟောတိ - သနည်း၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ ဆ - ဖပါးကုန်သော၊ နိသဇ္ဇဒေါသေ -

ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဝေ ဥပယောဂဝစနံ။ ။ ဧကံ သမယံကဲ့သို့ အဓိကရဏ အနက်၌ သက်သော ဒုတိယာဝိဘတ်၊ ဝိမတိ၌ “ကေသိံ အန္တေ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဋ္ဌင်၍ “ယုတ္တပဒေ သေတိ အတ္ထော” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက် (သင်္ကေတတ္ထ) ဋ္ဌင်သည်။ သီလက္ခနံ သာမညလေ သုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အနန္တဝိကေ ကေသိံ ပဒေသေ” ဟု တွေ့ရ၏။ “သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော တခုသောအရပ်၌” ဟု ပေး။ [အန္တကို ပဒေသ ဟု ဋ္ဌင်ခြင်းသည် အနက်များတွင် ကောဋ္ဌာသအနက်နှင့် လျော်သလိုရှိ၏။ အစွန် (အဆုံး) စသောအနက် များနှင့်ကား လုံးဝ မလျော်၊ ပဒေသ အနက်ကို အန္တ၏ သီးခြား အနက်တမျိုး ဟု သော်လည်း မှတ်။]

ဥပါဝိသိ။ ။ “နိသိဒိ” ၌ ချဉ်းကပ်၍ ထိုင်နေခြင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ဥပါဝိသိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဋ္ဌင်သည်။ “ဥပ - ချဉ်းကပ်၍ + ဝိသိ - ဝင်နေပြီ” ဟုလို။ [အဇ္ဈကနိကြောင့် အ + လာ၊ သန္တိစင်၍ “ဥပါ” ဟု ဖြစ်၏။] “ဥပသင်္ကမိတွာ + နိသိဒိ - သွားပြီး၍ + ချဉ်းကပ် ထိုင်နေပြီ” ဟု နိသိဒိကြိယာနှင့် တွဲကြည့်မှ ဥပသင်္ကမိ ဥပသင်္ကမိတွာ တို့၌ ချဉ်းကပ်အနက်မစွင့်ဘဲ သွားခြင်းအနက်ဋ္ဌင်ပုံကို သာ၍ သဘောကျစရာရှိသည်။

ဂရုဋ္ဌာနိယံ။ ။ တိဋ္ဌတိ ဣတ္ထာတိ ဋ္ဌာနိယော (ပဒေသော)၊ ဋ္ဌာ + အနိယ၊ ဂရု နော + ဋ္ဌာနိယော ဂရုဋ္ဌာနိယော။ [ယောဇနာ၌ “ဂရုအရာ၌ ထားထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ဋ္ဌင်၏၊ မကောင်း။]

ထိုင်ခြင်း၏ အပြစ်တို့ကို၊ [နိသဇ္ဇနံ နိသဇ္ဇာ၊ (နိ + သဒ - ကျ၊) နိသဇ္ဇာယ + ဒေါသာ နိသဇ္ဇဒေါသာ၊] ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ နိသိန္ဒော- ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ-စွာ၊ နိသိန္ဒော- ထိုင်သူ မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ဣတိ - ဤကား အဖြေတည်း၊) သေယျထိဒံ- အဘယ်ခြောက်ပါးသော အပြစ်တို့ကို၊ (ဝဇ္ဇေတွာ နိသိန္ဒော ကေမန္တံ နိသိန္ဒော ဟောတိ - နည်း၊) အတိဒူရံ - အလွန်ဝေးသော အရပ်၎င်း၊ ဝါ-အလွန်ဝေးသော အရပ်၌ ထိုင်နေခြင်း၎င်း၊ (နောက်၌ လည်း နည်းတူ) အစွာသန္ဓံ- အလွန်နီးသောအရပ်၎င်း၊ ဥပရိဝါတံ-လေညာ အရပ်၎င်း၊ ဥန္တုဘပ္ပဒေသံ-မြင့်မောက်သောအရပ်၎င်း၊ အတိသ မ္ပုခံ - အလွန်ရှေးရှုအရပ်၎င်း၊ အတိပစ္စာ-အလွန် နောက်ကျသော အရပ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤ ဖြပါးသောအရပ်တို့ကို၊ (ဝဇ္ဇေတွာ နိသိန္ဒော ကေမန္တံ နိသိန္ဒော ဟောတိ)

သေယျထိဒံ။ ။ “သေယျထိဒံ၊ တက်လာပြန်၊ ဖေါဟန်ဂုဋ္ဌတ္ထ” နှင့်အညီ၊ အပြစ် ဖြ ပါးသရုပ်က တိဒံမြိုင်နေသောကြောင့် ထိုသရုပ်ကို ဖေါလိုရာ၌ “သေယျထိဒံ” ဟု ထားလေ့ရှိ၏။ သို့သော်-တပျါကဋီကရဏ ဝါကျဟူကား နာမည် မတပ်သင့်၊ ဖြ ပါး သရုပ်ကို ဆက်ပြလို၍မေးသော ပုစ္ဆာ ဝါကျသာတည်း။ အတိဒူရံ-စသည်ကား ဝိသဇ္ဇန ဝါကျတည်း။ ထို ဖြပါးကို အတိဒူရေ ဟိ စသည်ဖြင့် ချသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိတ္ထာရကို သောက်၍ ရွှေဝိသဇ္ဇနဝါကျကို သခံပဝါကျဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။

အတိဒူရံစသည်။ ။ နိသဇ္ဇဒေါသေ၏ သရုပ်ပြု ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှင့် ဝိဘတ် တူအောင် “အတိဒူရံ” စသည်ဖြင့် ဒုတိယန္တထားသည်။ ဣတိ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ “ကို” ဟု ကံအနက်မပေးဘဲ လိင်္ဂတ္ထာသပေးသည်။ အတိဒူရ အစွာသန္ဓံ မဟုတ်သော နာတိဒူရ နစွာသန္ဓံအနက်ကို “ဥဘိန္ဒံ ပသာရိတဟတ္ထာ သံသန္ဓုနေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ချဉ်းကပ်သူ ချဉ်းကပ် ခံသူ ၊ ယောက်တို့၏ ဆန္ဒတန်းသောလက်ချင်း မထိခိုက်လောက်သော အရပ် ” ဟု ဋီကာသတ်မှတ်သည်။

ဆက်ဥျးအံ့။ ။ “အတိဒူရံ” အရ “ အလွန်ဝေးသော အရပ် ” ရသော်လည်း အရပ်သည် အပြစ်ဒေါသ မဟုတ်၊ ထိုအရပ်၌ ထိုင်နေခြင်းသာ အပြစ်ဒေါသဖြစ်သော ကြောင့် ဌာနအရပ်၏အမည်ကို ဌာနီ ထိုင်နေခြင်း အပေါ်၌ တင်စားသော ဌာနပစာရ စကားဟုမှတ်၊ အစွာသန္ဓံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [အတိတ္ထန္တော-လွန်ကဲသော + ဒူရော - ဝေးသောအရပ်တည်း၊ အတိဒူရော - ရပ်၊ အစွာသန္ဓော၌လည်း နည်းတူ၊ ဝါတဿ + ဥပရိ - ဥပရိဝါတံ (အဖျယ်ဘောဖြစ်၍ နပုလိန်ထား) ၊ ဥဋ္ဌံ + နတော ဥန္တုတော (အထက်သို့ညွတ်သော မြင့်သော) + ပဒေသောနှင့် ကမ္မဓာရုံတွဲ၊ သင်္ဂတံ- ပေါင်းဆုံမိသော + မုခံ-မျက်နှာတည်း၊ (ထောမနိမိ ဝိဂ္ဂဟ) ၊ သမ္ပုခံ - ပေါင်းဆုံ မိသော မျက်နှာ (သဗ္ဗတ္ထ) ဝါ-မျက်မှောက် (သင်္ဂတံတ္ထ) ၊ ဝါ- မျက်နှာချင်းဆိုင် (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ) ၊ အတိသမ္ပုခံ-အလွန်မျက်မှောက် (မျက်နှာချင်းတုံတုံ) ၊ [နောက်၌ “အတိသမ္ပုခါ” ဟု ရှိ၏။ သို့ကို အာပြု] ပစ္စာသမ္ပါကား နိပါတ်ပုဒ်တည်း။

ဟိ-ရုံ၊ အတိဋ္ဌရေ- အလွန်ဝေးသော အရပ်၌၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်သူသည်၊ ကထေတုကာမော-ပြောလိုသည်၊ သစေ ဟောတိ - အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဝေံ သတိ-သော်)၊ ဥစ္စာသဒ္ဓေန-မြင့်သော(ကျယ်သော)အသံဖြင့်၊ ကထေတဗ္ဗ-ပြောရာသည်၊ ဝါ- ပြောရသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ အစ္စာသန္ဓေ- အလွန်နီးသော အရပ်၌၊ နိသိန္ဒော - သည်၊ သံယန္နံ- ထိခိုက်ခြင်းကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ ဥပရိ ဝါတေ-လေညာအရပ်၌၊ နိသိန္ဒော-သည်၊ သရီရဂန္ဓေန-ကိုယ်အနံ့ဖြင့်၊ (ဈေး နံ့ စသော မကောင်းသော အနံ့ဖြင့်) ဗာဓတိ - နှိပ်စက်၏၊ ဥန္တတပ္ပဒေသေ- မြင့်မောက်သောအရပ်၌၊ နိသိန္ဒော-သည်၊ အဂါရဝံ-မရိသေခြင်းကို၊ ပကာ သေတိ-ထင်ရှားပြု၏၊ အတိသမ္ပုခါ-အလွန် ရှေးရှုအရပ်၌၊ နိသိန္ဒော- သည်၊ ဒဠကာမော-ကြည့်လိုသည်၊ သစေဟောတိ - အံ့၊ (ဝေံသတိ- သော်)၊ စက္ခု နာ - မိမိမျက်လုံးဖြင့်၊ စက္ခါ - လေးစားထိုက်သူ၏ မျက်လုံးကို (တနည်း) စက္ခုနာ စက္ခါ-မျက်လုံးချင်းချင်း၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ ဒဠဗ္ဗံ- ကြည့်ရှုရာသည်၊ ဝါ-ကြည့်ရှုရသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အတိပစ္စာ-အလွန်နောက်ကျသော အရပ် ၌၊ နိသိန္ဒော-သည်၊ ဒဠကာမော-သည်၊ သစေဟောတိ- အံ့၊ (ဝေံသတိ)၊ ဝိဝံ - လည်ကို၊ ပသာရေတွာ - လှည့်လည်ဆန့်တန်း၍၊ [ပရိဝတ္တနဝသေန ပသာရေတွာ-ဋီကာ၊] ဒဠဗ္ဗံ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင်း၊ (ထိုသို့အပြစ်ဖြဲပါး ရှိသောကြောင့်) အယဗ္ဗိ-ဤပုန်ဏားသည်လည်း၊ ဆ-နသော၊ ဧတေ နိသဇ္ဇ ဒေါသေ-ဤ ထိုင်ခြင်း၏အပြစ်တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ နိသိဒိ-ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ ကေမန္တံ နိသိဒိတိ-ဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

ကေမန္တံ နိသိန္ဒော ခေါ်ဝေရဉ္စောမြာဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ တေဒဝေါစာတိ (ဧတ္ထ)-ကေမန္တံ ၊ ပေ၊ တေဒဝေါစဟူသော ဤပါဠိ၌၊ တေန္တိ - တေဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်သော၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဒသေ တိ - ပြု၏၊ ဒကာရော - ဒ အက္ခရာသည်၊ ပဒသန္ဓိကရော - ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ် ညက်ညော ချောမောမှုကို ပြုတတ်၏၊ [ပဒါနံ + သန္ဓိ + ကရောတိတိ ပဒသန္ဓိ ကရော၊ သန္ဓိစပ်ထားသည်-ဟူလို] အဝေါစာတိ-ဟူသည်ကား၊ အဘာသိ-ပြောပြီ၊ [မရိမသေဖြစ်၍ “အာရောစေသိ” ဟု မဖွင့်ဘဲ “အဘာသိ” ဟု ဖွင့်၊] သုတိမေတန္တိ - ဟူသည်ကား၊ မေ-အကျွန်ုပ်သည်၊ တေံ - ဤအကြောင်းကို၊ သုတံ-ကြားအပ်ပါပြီ၊ မယာ-သည်၊ တေံ-ကို၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤ သုတံ မေတံ ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-သော၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဒသေတိ- ၏၊ ဘောဝေါတမာတိ-ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝေါတ္ထေန-အနှယ် အားဖြင့်၊ အာလပတိ-ခေါ်၏။

ဒုဒါနိ-၌၊ ယံ- အကြင်အကြောင်းကို၊ တေန - ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ သုတံ-ပြီ၊ တံ - ထိုအကြောင်းကို၊ ဒသေယန္တော - ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ) န သမဏော ဂေါတမောတိ ဝေမာဒိ-န သမဏော ဂေါတမော ဤသို့ အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ပြောပြီ တကြ-ထို န သမဏော ဂေါတမော အစရှိသောစကား ရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အနုတ္တာနပဒ ဂဏ္ဍနာ-မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း၊ မြာဟ္မဏေတိ-ကား၊ ဇာတိမြာဟ္မဏေ-ဇာတ်အားဖြင့် မြာဟ္မဏမည်သူတို့ကို၊ ဝါ-ပုန်ဏားတို့ကို၊ [“ဇာတိယာ+မြာဟ္မဏာ-ဇာတိ-မြာဟ္မဏာ”ဇာတိယာဝိသေသနဖြင့် ဗာဟိတပါပတာယကို ကန့်။]

ဇိ ဣတိ-ကား၊ ဇဇ္ဇရီဘူတေ-ဆွေးမြေ့ယိုယွင်းခြင်းသို့ရော်ပြီးကုန်သော ဇရာယ-ဇရာသည်၊ ခဏ္ဍိစ္စာဒိဘာဝံ-ခဏ္ဍိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့၊ အာပါဒိတေ - ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဝုဇေတိ- ကား၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ - အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏၊ ဝုနိမရိယာဒပတ္တေ-ကြီးပွားခြင်း၏ အဆုံးအပိုင်း အခြားသို့

ဇိဏ္ဏေတိ။ ။အဇိနိံသု-အိုမင်းကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဇိဏ္ဏာ၊ ဇိဏ္ဏ၌ ဇရမာတ်, အတိတ်ဟော တပစ္စည်း ဟု သိစေလို၍ “ဇဇ္ဇရီဘူတေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဇဇ္ဇရ၌ “ဇရမာတ်, ဇရပစ္စည်း”ဟု ဣဒါဒိမောဂ္ဂလ္လာန် ၁၅၂ သုတ်ဆို၏၊ ဓာတွန်ရကို ဖြေစေလိုဟန် တူသည်။ [ထောမနိဓိ၌ “ဇဇ္ဇ (ဇရိဇ) မာတ်, အရန် ပစ္စည်း” ဟု ဆို၏။] ဇဇ္ဇရဏံ - ဆွေးမြေ့ယိုယွင်းခြင်း၊ ဇဇ္ဇရော-ခြင်း၊ ဇဇ္ဇရံ - ခြင်းသို့+ဘူတာ - ရောက်ပြီးသူတို့တည်း၊ ဇဇ္ဇရီဘူတာ-တို့၊ ပါကဋီကရဏကဲ့သို့ ဇဇ္ဇရနောင် ဤပစ္စည်းသက်။

တို့နောက် ဇိဏ္ဏ၏ အိုပုံ သရုပ်ကို ပြလို၍ “ဇရာယ၊ပေ၊ အာပါဒိတေ” ဟု အနုသံဝဏ္ဏာဖွင့်၊ ဤ၌ အာပါဒိတေကို ထောက်၍ ရှေ့၌ ဘူတေကိုလည်း “ဘူ = ပတ္တိယံ (ရောက်ခြင်း) အနက်ဟော” ဟု သိပါ၊ ဇရာသည် (ဇရာ က) ခဏ္ဍိစ္စစသော အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်ပြီးသူတို့ကို “ဇိဏ္ဏေ”ခေါ်သည် ဟူလို၊ သဉ္ဇာတော ခဏ္ဍော (သွားကြီးခြင်း) အတ္တိတိ ခဏ္ဍိတော၊ (ဣတပစ္စည်း၊) ခဏ္ဍိတဿ - ကျိုးသော သွားရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ (သွားကျိုးခြင်းသည်)၊ ခဏ္ဍိစ္စံ-မည်၏၊ အာဒိဖြင့် “ပလိတကေသဘာဝ-ဖြူသောဆံရှိသူ၏အဖြစ် (ဆံဖြူခြင်း)၊ ဝလိက္ကစတာ-တွန့်သောအရေရှိသူ၏အဖြစ် (အရေတွန့်ခြင်း) စသည်ကို ယူ၊ “ဇိဏ္ဏေ-အရွယ်လျော့သက်, ဇရာတွက်ကြောင့်, ကိုယ်လက်ယိုယွင်း, အိုမင်းပြီးကုန်သော”ဟု ပါဠိတော်ပေး။

ဝုဇေ။ ။ဝဇမာတ်, အတိတ်ဟော တပစ္စည်း၊ ဝဇိံသု-ကြီးရင့်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဝုဇာ၊ “ကြီးရင့်”ဟူသည် လက်ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းတို့ (ဤဘဝအတွက်) အစွမ်းကုန်ကြီးရင့်မည့် အပိုင်းအခြားသို့ရော်ပြီးခြင်းတည်း-ဟု ပြလို၍ “အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ” စသည်မိန့်။ [ဝုနိယာ-ကြီးရင့်ခြင်း၏ + မရိယာဒေါ - အပိုင်းအခြားတည်း၊ ဝုနိမရိယာဒေါ-ခြား၊ (မရိ+အာပုဗ္ဗ+ဒါ (အဝခဏ္ဏနေ) မာတ်, အ ပစ္စည်း၊) “ဝုဇေ-အင်္ဂါခြေလက်, အားကုန်တက်သဖြင့်, ကြီးရင့်ပြီးကုန်သော”ဟု ပေး။

ရောက်ပြီးကုန်သော၊ မဟလ္လကေတိ-ကား၊ ဇာတိမဟလ္လကတာယ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ယူတတ်သည်၏အဖြစ်နှင့်၊ သမန္တာဂတေ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ စိရကာလပ္ပသုတေ- မွေးဖွားပြီးသော ပုန်ကားတို့၏ ကြာမြင့်သောကာလ ရှိကုန်သော၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ၊ အဋ္ဌဂတေတိ - ကား၊ အဒ္ဓါနံ- ရှည်သောအခွန်သို့၊ ဂတေ-ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဒွေတယော (ဒွတ္တယော) - ၂ ဆက် ၃ ဆက် အတိုင်းအံ့ရှည် ရှိကုန်သော၊ ရာဇပရိဝဇ္ဇေ - မင်းအဆက်ဆက်တို့ကို၊ အတီတေ - လွန်ပြီးကုန်သော၊ ဣတိ - ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ ဝယော အနုပ္ပတ္တေတိ-ကား၊ ပစ္စိမဝယံ- ပစ္စိမအရွယ်သို့၊ သမ္ပတ္တေ- ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ပစ္စိမဝယောနာမ- ပစ္စိမအရွယ်မည်သည်၊ ဝဿသတဿ- အနှစ်တရာ၏၊ ပစ္စိမော-နောက်ဆုံး

မဟလ္လကေ။ ။ [မဟန္တ သဒ္ဓါပပဒ + လာဓာတ်-ဏှ၊ ပစ္စည်း။] မဟန္တအရ စည်းစိမ် ဥစ္စာအားဖြင့် များခြင်း၊ ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ဇာတိမဟလ္လကတာယ သမန္တာဂတေ” ဟု ဖွင့်၊ “ဇာတိမဟလ္လက” အရ အမျိုးအားဖြင့် မြတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုးပြန်၍ “စိရကာလပ္ပသုတေ” ဟု အဓိပ္ပါယတ္တ ထပ်ဖွင့်၊ “ကြာမြင့်သောကာလ၌ (ကာလ က) မွေးဖွားခဲ့သူတို့” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဇာတိ” အရ ဥပ္ပတ္တိ (ဖြစ်ခြင်း=မွေးဖွားခြင်း) ကို၎င်း၊ မဟလ္လကအရ ကြီးခြင်းကို၎င်း ယူပါဟု သိစေသည်။ မဟတ္တံ-ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို+လာန္တိ ဂဏန္တိ-ယူတတ်ကုန်၏” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “မဟလ္လက-မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ချိန်ခါမှီး၍၊ ကြီးသည် အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော” ဟု ပေး။

အဋ္ဌဂတေ။ ။ အဋ္ဌ သဒ္ဓါသည် သမတာဝံ (ညီမျှသော ထက်ဝက်အသို့) ကို မဟော၊ အခွန်အနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ အဒ္ဓါနံဂတေ ဟု ဖွင့်၏။ “အဒ္ဓါနံ+ဂတာ အဋ္ဌဂတာ” ဟုပြု၊ အဒ္ဓါနံအရ ရေးအခွန်ကိုမယူဘဲ ကာလ အခွန်ကို၎င်း၊ ထိုကာလ၏ မည်မျှလောက်ရှည်ကြာကြောင်းကို၎င်း ပြလို၍ “ဒွေတယော ရာဇပရိဝဇ္ဇေ အတီတေ” ဟုဖွင့်၊ ပရိဝဇ္ဇနံ-အဘန်ဘန် (အဆက်ဆက်) လည်ခြင်း၊ ပရိဝဇ္ဇော-ခြင်း၊ ရာဇာနံ-တို့၏+ပရိဝဇ္ဇော-အဆက်ဆက် လည်ခြင်းတည်း၊ ရာဇ ပရိဝဇ္ဇော-ခြင်း၊ “တမင်းပြီးတမင်း ဆက်သောအားဖြင့် မင်းဆက် ၂ဆက် ၃ဆက် တွေ့ကြုံလိုက်သောလူကြီးများ” ဟုလို၊ “အဋ္ဌဂတေ-မင်း ၂ဆက် ၃ဆက်လည်သဖြင့် ရှည်သောအခွန်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော” ဟု ပေး။

မှတ်ချက်။ ။ “ဒွေ တယော” ကို ဝါကျခလော သမာသ်လောဟု စဉ်းစားသင့်၏။ ဝါကျဖြစ်လျှင် ဝါသဒ္ဓါ ပါသင့်၏။ ဝါသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါကို ချေထားသော သင်္ချောဘိယပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သာဖြစ်သင့်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ပရိမာဏံ ဧတေသံတိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဒွိ ၏ ဣကို အာပြုပြီးလျှင် ရဿလည်း ပြု၍ “ဒွတ္တယော-၂ ဆက်၊ သို့မဟုတ် ၃ဆက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော” ဟု ပါဌ်အနက် ရှိသင့်၏။ ပါဌ်များ၌ကား “ဒွေ တယော ဘိက္ခု” စသည်ဖြင့်သာ တွေ့ရသည်။

ဖြစ်သော၊ တတိယဘာဂေါ-သုံးခုမြောက်အဘိတည်း၊ အဝိစ-တနည်းကား၊
 ဇိဏ္ဏေတိ-ဟူသည်ကား၊ ပေါရာဏေ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ စိရကာလပ္ပဝတ္ထ
 ကုလန္တယေ-ကြာမြင့်သောကာလ၌ဖြစ်ခဲ့သောအမျိုးအနွယ်ရှိကုန်သော၊ ဣတိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝုဇေတိ-ဟူသည်ကား၊ သီလာစာရာဒိ ဝုဏဝုနိယုတ္တေ-သီလ
 အာစာရ အစရှိသောဝုဏ်တို့၏ ကြီးမြတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ မဟလ္လကေ
 တိ-ဟူသည်ကား၊ ဝိဘဝမဟန္တ တာယ- စည်းစိမ်များသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ သမ
 န္ဘာဝတေ- ပြည့်စုံကုန်သော၊ မဟဒ္ဒနေ- များသော ဥစ္စာရှိကုန်သော၊ မဟာ

ဝယောအနုပ္ပတ္တေ ။ ။ ဝယ သဒ္ဓါသည် အယွယ်သာမန်ကို ဟောသော်လည်း
 ဇိဏ္ဏေ စသည်တို့နှင့် အတူဆိုအပ်သော အရာဌာန ဖြစ်၍ ပကရဏ (အရာ) အား
 လျော်စွာ ပစ္ဆိမဝယကိုယူ၊ ဝယံ-ပစ္ဆိမအရွယ်သို့+အနုပ္ပတ္တာ - ရောက်သူတို့တည်း၊
 ဝယောအနုပ္ပတ္တာ-တို့၊ မနောဂိုဏ်းပုဒ်ဖြစ်၍ သမာဘ်အလယ် ဩရောက်သည်၊ ပစ္ဆိမ
 ဝယ ဟူသည် (ဘုရားလက်ထက်တော်၌ အသက်တရာတမ်း ဖြစ်ရကား) အသက်
 တရာကို ခုပုံ ပုံ၍ ၆၇ နှစ်မှနောက် တပုံတည်း။ [“ သတ္တ သဋ္ဌိတော ပဋ္ဌာယ ပစ္ဆိမ
 ဝယော ”-ဒီကာ။] “ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ-ခြောက်ဆဲ့ ခုနစ်နှစ်၊ လွန်ပြီးဖြစ်၍၊ ပစ္ဆိမ
 အယွယ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော ” ဟုပေး။

အဝိစဇိဏ္ဏေတိ ။ ။ ဤ အဝိစသည် ထပ်ဖြည့်လို၍မဟုတ်၊ သက်သက် တနည်း
 ပြသော အတ္ထန္တရိကပ္ပန ဇောတကသာတည်း၊ အပရောနယောနှင့် သဘောတူ၏၊
 ထောမနိဓိ၌ “ ဇရပုဒ်သည် ဝုနု၊ ဇိဏ္ဏေ၊ ဇရာယုတ္တ၊ ပုရာတန-၄ နက်ကိုဟော၏ ” ဟုပြ၏၊
 ထိုတွင် ပုရာတနအနက်ကို ယူ၍ “ ပေါရာဏေ ” ဟု မူလဖွင့်၊ ထို ပေါရာဏဟူသည်လည်း
 “ ပေါရာဏာ အာဟု ” စသည်၌ကဲ့သို့ ရှေး၌ဖြစ်၍ လွန်လေပြီး မဟုတ်၊ ဆွေဟောင်း
 မျိုးဟောင်းကို “ ပေါရာဏ ” ခေါ်သည် - ဟု သိစေလို၍ “ စိရကာလ ” စသည်ဖြင့်
 အဓိပ္ပါယ်ထွေဖွင့်၊ ဤစကားဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အမျိုး၏ ထင်ရှားကြောင်းကို ပြသည်။

ဝနနတ္ထ ။ ။ အဇီရိတိ ဇိဏ္ဏံ (ကုလံ) - ဆွေဟောင်း မျိုးဟောင်း၊ ဇိဏ္ဏေ ဘဝါ
 ဇိဏ္ဏာ (ဆွေဟောင်း မျိုးဟောင်း၌ ဖြစ်သူတို့)၊ အဿတ္ထိသော်လည်းပြီ၊ ပုရာဏေ+
 ဘဝါ ပေါရာဏာ- ဆွေဟောင်းမျိုးဟောင်း၌ဖြစ်သူတို့၊ (ဆွေကြီး မျိုးကြီး၌ ဖြစ်သူ
 တို့)၊ အနု အနု+အယတိ ပဝတ္တတိတိ အန္တယော - အဆက်ဆက်ဖြစ်သော အနွယ်၊
 ကုလဿ+အန္တယော ကုလန္တယော၊ စိရကာလံ-၌+ပဝတ္တော- စိရကာလပ္ပဝတ္တော၊
 စိရကာလပ္ပဝတ္တော+ ကုလန္တယော ယေသံတိ စိရကာလပ္ပဝတ္ထကုလန္တယာ။

ဝုဇေ ။ ။ ဝယောအနုပ္ပတ္တေအရ၌ ဇာတိဝုနုကို ဆိုလတုံဖြစ်၍ ပဌမနည်း၌ကဲ့သို့
 အင်္ဂါခြေလက် ကြီးရင့်ခြင်းကို မယူဘဲ သီလံ - အာစာရစသော ဝုဏ်ကြီးရင့်ခြင်းကို
 ယူစေလို၍ “ သီလာစာရာဒိ ” စသည်မိန့်၊ ဝုနိယုတ္တေဖြင့် အဿတ္ထိတဗ္ဗိတံကို ပြ၏၊ ဝုနု
 တိတိ ဝုဇော = ကြီးရင့်သော သီလအာစာရ၊ ဝုဇော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝုနု-ကြီးရင့်သော
 သီလအာစာရ (ဝါရိတ္တသီလ၊ စာရိတ္တသီလ) စသော ဝုဏ်ရှိသူတို့။

ဘောဂေ-များသော စည်းစိမ်ရှိကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေတိ- ကား၊ မဂ္ဂပဋိပန္နေ-
 လမ်းကိုသွားကုန်သော၊ မြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒိ-
 အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း အစရှိသော အပိုင်းအခြားကို၊ အပိတိက္ကမ္မ - မလွန်ကျူး
 မူ၍၊ စရမာနေ-ကျင့်ကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေတိ- ကား၊ ဇာတိဝုမု ဘာဝ
 ဓိ - မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးသည်၏အဖြစ်လည်း ဖြစ်သော၊ အန္တိမဝယံ-
 နောက်ဆုံး အရွယ်သို့၊ အနုပ္ပတ္တေ - ရောက်ပြီးကုန်သော၊ (“ မြာဟ္မဏေ-
 တို့ကို” ဟုပါဠိတော်လှမ်းစမ်း) ဣတိ ဝေ-သို့၊ ဣတ္ထ-ဤဇိဏ္ဏေဝုဗ္ဗေအစရှိသော
 ပါဠိရပ်၍၊ ယောဇနာ-အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဗဒါနိ-၌၊ အဘိဝါဒေတိတိ ဝေမာဒိနိ-အဘိဝါဒေတိ ဤသို့အစရှိသော
 ပုဒ်တို့ကို၊ န သမဏော ဂေါတမောတိ ဣတ္ထ- ဤပါဠိ၌၊ ဝတ္တနကာရေန-
 ဆိုအပ်ပြီးသော န အက္ခရာနှင့်၊ ယောဇေတော - ယှဉ်စေ၍၊ ဝေ-ဤသို့၊ အတ္ထ
 တော - အနက်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-၏၊ (ကိ - နည်း၊) နဝန္တတိဝါ-
 ရှိလည်း မခိုးတတ်၊ ဝါ-ရှိခိုးထိုက်၏ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ အာသနာ-နေရာမှ၊
 နဝုဋ္ဌဟတိဝါ - ထလည်း မထတတ်၊ ဝါ- ထထိုက်၏ ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊
 ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ ဘောဇော - အရှင်တို့သည်၊ နိသီဒန္တ- ထိုင်ပါကုန်၊ ဣတိ

မဟန္တဓမ္မေ။ ။ “မဟလ္လက” အရလည်း ဇာတိမဟလ္လကမယူဘဲ ဝိဘဝမဟလ္လက
 ကို ယူစေလို၍ ဝိဘဝစသည်မိန့်၊ သမန္နာဂတေဟု ဖွင့်သော်လည်း “မဟန္တ- စည်းစိမ်၏
 များသည်၏အဖြစ်ကို + လာန္တိ ဂဏ္ဍန္တိတိ မဟလ္လကာ” ဟုသာ ပြု၊ (ကတ္တုသျှစ်ရသော
 ပုဒ်၌ အဿတ္တိလုပ်တွယ် မလို၊) ဝိဘဝသဒ္ဓါသည် ဓန၊ နိဗ္ဗာန၊ သမ္ပတ္တိဝိနာသ
 (စည်းစိမ်ပျက်ခြင်း) ဥဒစ္စဒေဒိအနက်များကိုဟောသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်စသောအနက်
 များကို တားမြစ်လို၍ “မဟန္တဓမ္မေ” ဟု ဖွင့်၍ ဓနအရလည်း စည်းစိမ် အသုံးအဆောင်
 အားလုံးကို ယူစေလို၍ “မဟာဘောဂေ” ဟု ဆင့်၍ဖွင့်ပြန်သည်။ [ဓန နိဗ္ဗာန သမ္ပတ္တိ-
 ဝိနာသုဒ္ဓစ္စဒေဒိဗ္ဗယော၊ ဝုတ္တာ ဝိဘဝသဒ္ဓေန၊ ဣတိ ဝိညူ ဝိဘာဝယေ။- သဒ္ဓနိတိ။]

အဒ္ဓဂတေ။ ။ “အဒ္ဓါနံ + ဂတာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “အဒ္ဓ” အရ ကာလအခွန်ကို
 မယူဘဲ ခရီးအခွန်ကို ယူစေလို၍ “မဂ္ဂပဋိပန္နေ” ဟု ဖွင့်၊ မဂ္ဂ-အရလည်း ပကတိလမ်းကို
 မယူရ၊ သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ကျင့်စဉ်လမ်း” ကို ယူရမည်ဟု သိစေလို၍၎င်း၊ “ပဋိ
 ပန္န” အရလည်း သွားခြင်းကိုမယူဘဲ ကျင့်ခြင်းကိုယူစေလို၍၎င်း “ ဝတစရိယာဒိ ”
 စသည်မိန့်၊ ဝတဿ - အကျင့်ကို + စရိယာ - ကျင့်ခြင်းတည်း၊ ဝတစရိယာ + အာဒိ
 ယဿာတိ ဝတစရိယာဒိ (မရိယာဒေ) ၊ အာဒိဖြင့် ပုန်ကားတို့၏ နေထိုင် ချက်ပြုတ်
 စားသေခံမှုစသည်ကိုယူ၊ “အဒ္ဓဂတေ-ပုဏ္ဏားထုံးတမ်း၊ ကျင့်စဉ်လမ်းကို၊ ဖြောင့်တန်း
 မတ်မတ်၊ လိုက်သွားတတ်ကုန်သော” ဟု ပေး။ [“ဝယောအနုပ္ပတ္တေ ” ကား ပဋ္ဌမ
 နည်းအတိုင်းပင်တည်း။]

ဝေ-ဤသို့၊ အာသနေနပိ-နေရာဖြင့်လည်း၊ န ဥပနိမန္တေတိခါ - ဖိတ်လည်း မဖိတ်မန်တတ်၊ ဝါ-ဖိတ်မန်ထိုက်၏ ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝေဒိ တဗ္ဗာနိ-နံ၏) ဟိ-ဆက်၊ ဣတ္ထ-ဤ န အဘိဝါဒေတိဝါ အရှေ့သောပင်္ဂုဇိုရပ် ဌံ၊ ဝါသဒ္ဓေါ- ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ရူပံ နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါတိ အာဒိယ ဝိယ- ရူပံ နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ ဝိဘာဝနေနာမ-သုဘောကို ထင်စွာပြခြင်း မည်သော၊ အတ္ထေ - အနက်၌၊ ဟောတိ-၏။ [ရူပံ - ရုပ်သည်၊ နိစ္စံဝါ-နိစ္စလော၊ ဝါ- နိစ္စသဘောရှိသလော၊ အနိစ္စံဝါ- အနိစ္စလော၊ ဝါ- အနိစ္စ သဘော ရှိသလော၊] ဝေ - ဤသို့၊ ဝတ္တာ - ပြောပြီး၍၊ အထ- ထိုမှ နေ၌၊ အတ္ထနော-မိမိကို၊ [အဘိဝါဒနာဒိနိဌ်စပ်] အဘိဝါဒနာဒိနိ-ရှိခိုးခြင်း အစရှိသည် တို့ကို၊ အကဓရာန္တံ - မပြုသော၊ ဘဝန္တံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ တယိဒံ ဘောဂေါတမ တထေဝါတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြောပြီ၊ မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ယံ တံ - အကြင်အကြောင်းကို၊ သုတံ- ပြီ၊ တံ - ထို အကြောင်းသည်၊ တထေဝ - ထို ကြားအပ်သည့် အတိုင်းသာတည်း၊ မေ-၏။

နာသနာ ဝုဋ္ဌဟတိ။ ။ ပြာဟ္မဏေဇိဏ္ဏေ-စသော ဒုတိယန္တပုဒ်များသည် န အဘိ ဝါဒေတိ၊ န နိမန္တေတိ ကြိယာတို့နှင့်သာစပ်နိုင်၏။ န ပစ္စုပ္ပန်နှင့်မစပ်နိုင်၊ တာဒိ ကြောင့် နည်း၊ “န အာသနာ ဝုဋ္ဌဟတိ” ဟု ဖွင့်ရကား “ပုန်ဏားတို့ကို + နေရာမှ မထ” ဟု အနက်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်နှင့်တွဲခိုက် “ပြာဟ္မဏေ- တို့ကို၊ (ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ မြင်လသော်)” ဟု ဒိသ္မာထည့်၍ စပ်ပါ၊ တနည်း- ပစ္စုပ္ပန် အတွက် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ယူလျှင် “ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န ပစ္စုပ္ပန်-နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဥား မကြိုတတ်” ဟု ဒိသ္မာ မထည့်ဘဲ တိုက်ရိုက်စပ်နိုင်၏။ “အာစရိယံ ပန ခူရ တောဝ ဒိသ္မာ ပစ္စုပ္ပန် (အလျင်ထ၍) ပစ္စုပ္ပန်ကရဏံ (ခရီးဥားကြိုမှုကိုပြခြင်းသည်) ပစ္စုပ္ပန်နာမ”- ဟု အခြားနေရာ၌ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ ၎င်း “နာသနာ ဝုဋ္ဌဟတိ” ဟု ဥဋ္ဌာနသာပြ၍ ပစ္စုပ္ပန် မပြခြင်းကား ဥပလက္ခဏ (အနက်တခုကိုသာမှတ်၍) ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။

ဝိဘာဝနေ နာမ အတ္ထေ။ ။ “ပကတိ ဝိဘာဝနသင်္ခါတေ အတ္ထေ” ဟု သာရတ္ထ ဖွင့်၏၊ ၎င်း သင်္ခါတေဖြင့် နာမ၏ အနက်ကို အဓိပ္ပါယ် ပေါ်အောင် ဖွင့်သည်၊ န အဘိ ဝါဒေတိဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ္ပနစသော အနက်ကိုမဟော၊ “ရူပံ နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါ” ၌ ဝါကဲ့သို့ “ပင်ကိုယ်သဘောကို ထင်ရှားပြခြင်း” ဟူသော ဝိဘာဝနအနက်ကို ဟော သည်-ဟုလို၊ “ န အဘိဝါဒေတေတံ သလ္လက္ခေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထ ဖွင့်ပုံကြည့်၍ “န အဘိဝါဒေတိဝါ-ရှိလည်း မခိုးတတ်” ဟု ပေးလျှင် “တတိ” ဟူသော အသုံးသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ပင်ကိုယ်သဘောကို ပေါ်လွင်စေသော အသုံးတည်း၊ ဥပမာ- “သူတို့လူမျိုးက လူကြီးကို ရှိခိုးတတ်ဘူး၊ ရှိခိုးထိုက်တယ်လို့ မမှတ်ဘူး” ဟု ဆိုလျှင် ထိုလူမျိုး၏ပင်ကိုယ်သဘော အလေ့အထ ပေါ်လွင်သကဲ့သို့တည်း။

တံ သဝနဉ္စ-ထို ရှေးက ကြားရခြင်းသည်၎င်း၊ ဒဿနဉ္စ - ယခု တွေ့မြင်ရခြင်း သည်၎င်း၊ သံသန္တတိ-နီးနှော၏၊ သမေတိ - ညီညွတ်၏၊ အတ္ထတော-အနက် အားဖြင့်၊ ဧကိဘာဝံ - တခုတည်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ - ရောက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း၊) ဟိ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဘဝံဂေါတမော - သည်၊ (ဇိဏ္ဏေ ဝုဗ္ဗေ စသော ပါဠိတော်အတိုင်း ဖေါဆိုပါ။) အာသနေန-နေရာဖြင့်၊ နနိမန္တေတိ ဝါ-တတ်၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (တထေဝံ - ထို ကြားအပ်သည့် အတိုင်းသာ တည်း။) [ရှေ့ကမူရင်းဖြစ်သော တထေဝကို ပြန်လှည့်၊ တံ သဝနဉ္စ - စသည် ကား၊ တထေဝ၏ အဖွင့်သာ။] ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္ထနာ - မိမိသည်၊ သုတ- ကြားအပ်သော အကြောင်းကို၊ ဒိဋ္ဌေန-မြင်အပ်သောအရာဖြင့်၊ နိဂမေတွာ- နိဂုံးအုပ်၍၊ ဝါ- ဆုံးဖြတ်၍၊ နိန္ဒန္တော - ယခုအခါ ကဲ့ရဲ့လိုသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ တယိဒံ ဘောဂေါတမ နသမ္ပန္နမေဝံ၊ တိ- ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ အဘိဝါဒနာဒီနံ- ရှိခိုးခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ တံ အကရဏံ-ထိုမပြုခြင်းသည်၊ န ယုတ္တမေဝ-မသင့်လျော်သည်သာ။

အထ-ကဲ့ရဲ့ ရာထိုအခါ၌၊ အဿ-ထို ပုဏ္ဏားအား၊ (ဒသေတုကာမော အာဟန္တိစပ်) ဝါ-၏၊ (တံ အညာဏံ၌စပ်) ဘဂဝါ-သည်၊ အတ္တုတ္တံသန ပရဝုပ္ပနဒေသံ - မိမိကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ သူတပါးကို ရှုတ်ချခြင်း အပြစ်သို့၊

တံ သဝနဉ္စ စသည်။ ။ တထေဝ၏အနက်ကိုပြလို၍ “တံပေ၊ဧကိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ” ဟု မိန့်၊ “တထေဝံ-ထို ကြားအပ်သည့်အတိုင်းသာလျှင်” ဟူသည် “အကြား-အမြင် ၂ ချိုးလုံး တထပ်ထည်း တူနေခြင်းပင်တည်း” ဟူလို၊ ထိုစကားကိုပင် ခိုင်မြဲ စေလို၍ (ဒဠီ) တနည်းအကြောင်းပြလို၍ “န ဟိ” စသည်မိန့်၊ နောက်၌ နိမမန္တတီတိဟု ဣတိ ပါနေသောကြောင့် ဟေတုဝါကျက သာ၍ အဋ္ဌကထာ အနက်ပေးရာ၌ အားကောင်း ၏၊ ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌မူ ဣတိ မပါသောကြောင့် ဒဠီသာ ပေး။

ဝေံ၊ပေ၊န သမ္ပန္နမေဝ။ ။ ဝေံကို နိဂမေတွာ၌ စပ်၊ နိဂမေတွာ၌ “နိ-နိဋ္ဌာနံ- (အပြီးအဆုံးသို့) + ဂမေတွာ-ရောက်စေ၍” ဟု အနက်မှတ်၊ ရှေးကကြားအပ်ခဲ့သော အကြောင်းကို ယခု တွေ့မြင်အပ်သောအရာဖြင့် အပြီးအဆုံးသို့ရောစေသည်၊ ဝါ-ဆုံး ဖြတ်ချက်ချသည်-ဟူလို၊ “နိန္ဒန္တော” အရကား “တယိဒံ န သမ္ပန္နမေဝ” တည်း၊ အခြား ဂုဏ်တွေ ရှင်ဂေါတမမှာ ပြည့်စုံနေပါလျက် “အဘိဝါဒန စသည်ကိုပြုခြင်း” ဟူသော ဤဂုဏ်တခု မပြည့်မစုံ ဖြစ်နေသည်-ဟူလို၊ ထိုကြောင့် “တံ၊ ပေ၊ နယုတ္တမေဝ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထူဖွင့်သည်၊ “အဘိဝါဒန စသည်ကို မပြုခြင်းဟာ မသင့်တော်ပါ” ဟူလို။

အတ္တုတ္တံသန၊ပေ၊အနိပဂဗ္ဗ။ ။ သူတပါးက မိမိကို စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့သည့်အခါ မိမိ ဂုဏ်တွေကို ထုတ်ဖော်ဝါကြားလျှင် အတ္တုတ္တံသန အပြစ် ဖြစ်တတ်၏၊ ကဲ့ရဲ့သူကို ပြန်၍ ရှုတ်ချသော အားဖြင့် ပရဝုပ္ပန အပြစ်လည်း ဖြစ်တတ်၏၊ ဘုရားရှင်သည် ထိုအပြစ်

အနုပဝဗ္ဗ-မကပ်ရော်မူ၍၊ ကရုဏာသီတလဟဒယေန-ကရုဏာတော်ကြောင့် အေးမြသော စိတ်နှလုံးတော်ဖြင့်၊ တံ အညာဏံ-ထို မသိခြင်းကို၊ [“အရှင် ဂေါတမသည် ငါ့အား ရှိခိုးမှုစသည်ကို ပြုထိုက်သူ မဟုတ်” ဟု နားမလည် ခြင်းကို၊] ဝိဓမ္မိတွာ- ပယ်ဖျောက်တော်မူ၍၊ ယုတ္တဘာဝံ- သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ [ရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုသော်လည်း၊ “နယုတ္တမေဝ” ဟု ကဲ့ရဲ့သည့် အတိုင်း မဟုတ်၊ ယုတ္တ ဖြစ်ကြောင်းကို။] ဒဿေတုကာမော - ပြတော်မူလို သည်၊ (ဟုတွာ) နာဟန္တံ ဗြာဟ္မဏ၊ ပေ ဝိပတေယျာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ။

တတြ-ထို နာဟန္တံ ဗြာဟ္မဏအစရှိသောစကားရပ်၌၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ် လတုံကား၊ သင်္ခေပတ္တော- တည်း၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ အဟံ-ငါသည်၊ အပ္ပဋိ ဟတေန-မပိတ်ပင်မတားဆီးအပ်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခုနာ-သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တည်းဟူသော မျက်လုံးတော်ဖြင့်၊ ဩလောကေန္တောဝိ-ကြည့်ပါသော် လည်း၊ (နပဿာမိ၌ စပ်) ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဘိဝါဒေ ယျံဝါ-ရှိမူလည်း ခိုးရာ၏၊ ပစ္စုပ္ပန်ယျံဝါ-နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဥူးမူလည်း ကြိုဆိုရာ၏၊ အာသနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ-ဖိတ်မူလည်း ဖိတ်မန်ရာ၏၊ [ဤ၌ ဝါတို့ကား အနိယမတ္ထတည်း၊] တံ ပုဂ္ဂလံ- ကို၊ သဒေဝကာဒိဘေဒေ-သဒေ ဝက အစရှိသောအပြားရှိသော၊ တေသ္မိလောကေ-၌၊ န ပဿာမိ-မြင်တော် မမူ။ [အနန္တရိယံဝါ နေရာဝယ် “ အနန္တရိယံစ ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ထိုမူကွဲက ကောင်းပုံရသည်။] စ- သည်သာ မကသေး၊ ယာဟံ - အကြင်ငါသည်၊ အဇ္ဇ- ယနေ၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီးသည်၊) ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်မှ၊) ဝေရူပံ- ဤသို့သဘောရှိသော၊ နိပစ္စကာရာရဟံ-ရိုသေတုပ်ဝပ်မှု

၂ ရပ်သို့ မကပ်ရောက်ဘဲ မြေသော စိတ်ထားဖြင့် ပြန်၍ မိန့်တော်မူလေသည်။ [အတ္တ နော-မိမိကို+ဥက္ကံသနံ-ဂုဏ်ဖော်သောအားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း၊ အတ္တုတ္တံသနံ-ခြင်း၊ ပရဿ-သူတပါးကို+ဝဋ္ဋနံ-အပြစ်ကို ထုတ်ပြု၍ ရှုတ်ချခြင်း၊ ပရဝဋ္ဋနံ-ခြင်း။]

ဩလောကေန္တော။ ။ ဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်ပြီး၍ မကြာမီပင် အရိအသေ ပြု၍ နေဘို့ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို တကမ္ဘာလုံး၌ ကြည့်တော်မူဘူးပါသည်။ ထိုသို့ ကြည့်တော် မူဘူးသည်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “ဩလောကေန္တော” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

နိပစ္စကာရာရဟံ။ ။ နိဝတနံ - တုပ်ဝင်ခြင်း၊ နိပစ္စံ-ခြင်း၊ (နိ+ ပတ+ဏျံ)။ နိပစ္စဿ+ ကာရော- နိပစ္စကာရော၊ နိပစ္စကာရဿ - အား (အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ) + အရဟော-နိပစ္စကာရာရဟော၊ ဒီကာ၌ “ပါဏာတိပါတာရဟံ” ကိုလည်း “ပဏီ” ဟု ပါဠိမှန်ပြင်၊ နိပတနံ နိပါတော၊ ပကာရေန+နိပါတော-ပဏီပါတော၊ ပ-သတ္တက၌ (မြ) ဥပသာရနောက်ဖြစ်၍ နကို ဏပြန်စေ။

ပြခြင်းအားထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂလံ-ပုဂ္ဂိုလ်ကို(ယံ)နပဿာမိ-အကြင်မြင်တော်
မမူ၊ တဿမေ-ထိုငါ၏၊ တေ- ဤ ရိုသေတုဝင်မှုပြုထိုက်သူကို မမြင်ခြင်းကို၊
အနစ္စရိယံ - မအံ့ဩအပ်ပါ၊ ဝါ - မအံ့ဩလောက်ပါ၊ အဝိစ- စင်စစ်ကား၊
ယဒါပိ - အကြင်အခါ၌လည်း၊ အဟံ-ငါသည်၊ သမ္ပတိဇာတော - မွေးဖွား
ပြီး၍ ယခုတခဏသာ ရှိသေးသည်၊ (သမာနောဝ- ဖြစ်စဉ်ကပင်) ဥတ္တရေန
မုခေါ-မြောက်အရပ်၌မျက်နှာရှိသည်၊ ဝါ-မြောက်အရပ်သို့ရှေးရှု၊ သတ္တပဒ
ဝိတိဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါး လှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဝတ္တံ-သွား၍၊ သကလံ- အလုံးစုံ
သော၊ ဒသသဟဿိ လောကဓာတုံ - တသောင်းသော လောကဓာတ်ကို၊
ဩလောကေသိံ - ကြည့်တော်မူခဲ့ပြီ၊ တဒါပိ - ထိုအခါ၌လည်း၊ (ထိုအခါ
တုန်းက သော်မှလည်း၊) ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဘိဝါဒေယျံ
ဝါ- ရာ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ- ရာ၏၊ အာသနေန- ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ- ရာ၏၊ သ
ဒေဝကာဒိဘဒေ-သော၊ တေသ္မိံလောကေ-၌၊ တံ ပုဂ္ဂလံ - ကို၊ န ပဿာမိ-
မူ၊ အထခေါ- စင်စစ်ကား၊ မံ - ငါ့ကို၊ သောဠသကပ္ပ သဟဿာယုကော-
ကပ္ပါပေါင်း တသောင်းမြောက်ထောင်အသက်ရှည်သော၊ ဒီဏာသဝ မဟာ
မြဟ္ဗာပိ- ရဟန္တာမဟာမြဟ္ဗာသည် သော်လည်း၊ အဇ္ဇလိံ -ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ-
ချီမြောက်၍၊ တံ- အသင်မင်းသားသည်၊ လောကေ - လောက၌၊ မဟာပုရိ
သော - မြတ်သော ယေဘျားပါတည်း၊ တံ-သည်၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်
တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ-၏၊ ဝါ-ထက်၊ အဂ္ဂေါစ - အပျားအဖျားလည်း
ဟုတ်ပါ၏၊ ဇေဋ္ဌောစ - အကြီးအကဲလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ သေဋ္ဌောစ - အမွန်
အမြတ်လည်း ဟုတ်ပါ၏၊ တယာ - အသင်မင်းသားထက်၊ ဥတ္တရိတရော-
သာလွန်မွန်မြတ်သူသည် နတ္ထိ-မရှိပဲ။ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သဉ္စာတ သောမန
သော-လွန်စွာဖြစ်သော ပမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပရိမာနေသိ-
မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ဘူးပြီ။

စ-ဆက်၊ တဒါပိ - ထို အခါ၌လည်း၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တနာ- မိမိထက်၊
ဥတ္တရိတရံ-သာလွန်မွန်မြတ်သူကို အပဿန္တော-မမြင်ရသည်၊(ဟုတွာ-၍)၊
အဂ္ဂေါဟ မသ္မိလောကဿ၊ ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ၊ သေဋ္ဌောဟမသ္မိ

သမ္ပတိဇာတော စသည်။ ။ သမ္ပတိ+ဇာတဿ အဿာတိ သမ္ပတိဇာတော၊
(မာသဇာတော ကဲ့သို့တည်း၊) “ဥတ္တရေနမုခေါတိ ဥတ္တရာဘိမုခေါ၊ -” ဋီကာ၊
ဥတ္တရေန + မု ယဿာတိ ဥတ္တရေနမုခေါ၊ နာ ဝိဘတ်မကြေသော အလတ္တသမာသံ၊
ထိုနာလည်း “ပုရတ္ထိမေန တေရဋ္ဌော” ကဲ့သို့ အဓိကရဏအနက်၌ သက်၊ ဝိတိဟရဏံ-
ရှေ့ခြေကိုလွန်၍ နောက်ခြေကို ဆောင်ခြင်း၊ ဝါ- လှမ်းခြင်း၊ ဝိတိဟာရော- ခြင်း၊
သတ္တပဒဿ-ကို + ဝိတိဟာရော၊ သတ္တပဒဝိတိဟာရော-ခြင်း။

လောကဿာတိ-ဟူ၍၊ အာသဘိ-ရဲရင့်သူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ နိစ္ဆာရေသိ-မိန့်မြွက်ဘူးပြီ၊ [အဟံ-သည်၊ လောကဿ-တလောကလုံးထက်၊ အဂ္ဂေါ-အဦးအဖျားသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ အဟံ လောကဿ-ထက်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးအကဲသည်၊ အသ္မိ-၏၊ အဟံ လောကဿ-ထက်၊ သေဋ္ဌော-အမွန်အမြတ်သည်၊ အသ္မိ-၏] ဝေ- ဤသို့၊ သမ္ပတိဇာတဿာဝိ -မွေးဖွားပြီး၍ ယခု တခဏမျှသာ ရှိသေးသည်လည်းဖြစ်သော၊ မယံ-၏၊ အဘိဝါဒနာဒီရဟော - ရှိခိုးခြင်း အစရှိသည်ကို ထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ နတ္ထိ-မရှိခဲ့၊ သွာဟံ-သည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညူအဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ပြီးသည်၊ (ဗုဒ္ဓော) ကံ-အဘယ်သူ့ကို၊ အဘိဝါဒေယျံဝါ-ရှိမူလည်း၊ ခိုးရာဦးအံ့နည်း၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ - နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဦးမူလည်း၊ ဤဆိုရာဦး အံ့နည်း၊ အာသနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ-ဖိတ်မူလည်း၊ ဖိတ်ရာဦးအံ့နည်း၊ မြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တဿာ-ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရား အထံမှ၊ ဝေရူပံ - ဤသို့သဘောရှိသော၊ နိပစ္စကာရံ - ရိုသေတပ်ဝပ်မှု ပြုခြင်းကို၊ မာပတ္တယိတ္ထ- မတောင်းတပါလင့်၊ [အဇ္ဇတနီ ဩကို ဣပြု၍ ပတ္တယိ ဟု ရှိသင့်၏၊ ပတ္တယိတ္ထကိုကား ဝစနဝိပလ္လာသ ကြံ၊] ဟိ - မှန်၏၊ မြာဟ္မဏ - ပုဏ္ဏား၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထာဂတော-သည်၊ အဘိဝါဒေယျံဝါ - ရ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ-ရ၏၊ အာသနေန- ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ - ရ၏၊ တဿ ပုဂ္ဂလဿ-၏၊ မုဒ္ဒါဝိ-ဦးထိပ်သည်လည်း၊ ရတ္ထိပရိယောသာနေ-ညဉ့်အဆုံး၌၊ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓနံ-မှည့်ရင့်ခြင်းကြောင့်လျော့သောအဖွဲ့ရှိသော၊ ဝဏ္ဏာ-အညွှာမှ၊ ပဝုတ္တတာလဖလမိဝ - ကြေကျသော ထန်းသီးကဲ့သို့၊ ဂိဝတော-လည်ပင်းမှ၊ ပစ္ဆိမ္မိတ္တာ-ပြတ်၍၊ သဟသာဝ - အဆောတလျင်သာလျင်၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ဝိပတေယျ-ကျရာ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ သင်္ခေပတ္တော-တည်း (တကြာယံသင်္ခေပတ္တောကို ပြန်အုပ်သည်)။

ပရိပါက၊ ပေ၊ ဗလံဝိယ။ ။ပရိပစ္စနံ - မှည့်ရင့်ခြင်း၊ ပရိပါကော-ခြင်း၊ ပရိပါကေန + သိထိလံ ပရိပါကသိထိလံ၊ ပရိပါကသိထိလံ+ဗန္ဓနံ ယဿာတိ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓနံ (တာလ ဖလံ) ၊ ဝဏ္ဏတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ဝဏ္ဏော (ဖွဲ့ရာ အညွှာ, အခိုင်) ဝဉ္စိဓာတ်, ကပစ္စည်း၊ ကြေကျခြင်းအနက်ကိုဟောသော ပဝုတ္တန္တိ ဓာတ်ကြိယာသည်ကို မတွေ့မီ၊ “ပဝုတ္တောတိ ပတိတော” ဟု မဟာဝါ မဟာခန္ဓက ဩဝါဒခဏ်း၌၎င်း၊ “ဗန္ဓနာ ပဝုတ္တော၊ ပေ၊ ဗန္ဓနတော ပမုတ္တဘာဝေ” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ပဌမဂါထာ အဖွင့်၌၎င်း ဖွင့်ထားသည်ကိုသာ တွေ့ရ၏။ “ဝုတ္တသိရော” ကဲ့သို့ ပပုဗ္ဗ ဝုစ္ဆ၊ သို့မဟုတ် ဝပဓာတ်, တ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေသင့်သည်။ [ပပုဗ္ဗ ဝစဓာတ်, တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော (ဆိုအပ်ဟု အနက်ထွက်သော) ပဝုတ္တသဒ္ဓါကား ဤနေရာနှင့် မဆိုင်။]

ဝေ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေဝိ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ မြာဟ္မဏော-သည်၊ ဒုပ္ပညတာယ-ပညာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ပညာမရှိသည့်အတွက်၊ (အသလ္လက္ခေန္တော၌ စပ်၊) တထာဂတဿ-၏၊ လောကေ-၌၊ ဇေဋ္ဌဘာဝံ-ကို၊ အသလ္လက္ခေန္တော- မမှတ်သားနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အသဟမာနော၌ စပ်၊) ကေဝလံ- သက်သက်၊ တံ ဝစနံ - ထို စကားကို၊ အသဟမာနော - သည်းမခံနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ - ၍၊) အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ [“တထာဂတဿစ” ဟု စပါသည် ကား အပို၊ ဆည်းစရာ မရှိ၊ အင်္ဂုတ္တိရိ အဋ္ဌကထာ၌လည်း မပါ၊] ကိရ-ဇွဲ၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတ်ကား၊ အဿ-ထို ပုဏ္ဏား၏၊ အဓိပ္ပါယော - အလို တည်း၊ လောကေ - ၌၊ ယံ အဘိဝါဒန ပစ္စုပ္ပန် အဗ္ဗလိကဗ္ဗ သာဓိပိကမ္ဘိ- အကြင်ရှိခိုးမှု၊ နေရာမှ အလှင်ထ၍ ခရီးဥးကြိုဆိုမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ အရိအသေ ပြုမှုကို၊ သာမဂ္ဂိရသောတိ-သ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တံ-ထို အဘိဝါဒန စသော အမှုသည်၊ ဘောတော ဂေါတမဿ- ၏ သန္တာန်၌၊ (အား-ဟုလည်း ပေး ကြ၏၊) နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဝါဒန စသော အမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်)၊ ဘဝံဂေါတမော-သည်၊ အရသရူပေါ အရသဇာတိကော၊ အရသ သဘာဝေါ- သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယော။

သာမဂ္ဂိရသ ။ ။ ရသီယတိ အဿာဒီယတိတိ ရသော - သာယာအပ်သော အရသာ၊ ထို“ရသ”ဟူသည် အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုတည်း၊ မှန်၏-ထိုအရိအသေ ပြုမှုသည် (အရိအသေ ခံရသူအတွက်) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြောင်း အရသာတမျိုး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် အရိအသေ ခံချင်ကြသည်၊ အရိအသေ ပေးသူအတွက်လည်း (ဟန်လုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ တကယ်စေတနာရင်းဖြင့်) အရိအသေပေးခြင်း ဖြစ်လျှင် သာယာဘွယ် (ဝမ်းမြောက်မှု) အရသာတမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ အရသာကို “သာမဂ္ဂိရသ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ သမဂ္ဂါနံ+သော သာမဂ္ဂိ- (ကြီးသူငယ်သူတို့ စိတ်ချင်း မတူကြလျှင် အဘိဝါဒနစသော အမှုကိုမပြုကြ၊ ညီညွတ်သူတို့သာပြုကြသောကြောင့်) ညီညီညွတ်ညွတ် ဖြစ်နေကြသူတို့၏ + ရှိခိုးမှု စသော အလုပ်ကို သာမဂ္ဂိ ဟု ခေါ်၏၊ သာမဂ္ဂိစ+သာ+ရသောဇာတိ သာမဂ္ဂိရသော- ညီညွတ်သူတို့၏ဥစ္စာ သာယာဘွယ် ကောင်းသော ရိုသေမှု။ (ဂိဉ္စ မဇ္ဈေရဿပြု။)

-အရသ ရူပေါ ။ ။ ထို သာမဂ္ဂိရသမရှိသူသည် “နတ္ထိ+ရသော ယဿ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “အရသ” မည်၏၊ ဤ “အရသ” အရ ပုဂ္ဂိုလ်ရသောကြောင့် ရူပနှင့် အရ မတူရကား တာဝပုဗ္ဗမာန၊ တနည်း “အရသဘာဝ”ဟု ဆိုလိုလျက် တာဝပုဗ္ဗိကြေသည် ဟုကြံ၊ ထိုသို့ ကြံမှသာ ရူပနှင့်အရတူ၍ “အရသော+ရူပံ ယဿာတိ အရသရူပေါ ”ဟု ဖြစ်နိုင်သည်၊ ရူပအရလည်း “ရူပံ-အဆင်း”စသော အနက်ကိုယူမည် စိုး၍ “အရသ

အထ-ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အထ-ထိုပုဏ္ဏားအား(သန္တဿေန္တော၌ စပ်) ဝါ-၏၊ (စိတ္တ၌ စပ်) ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စိတ္တဗုဒ္ဓဘာဝဇန နတ္ထိ-စိတ်၏ နန္ဒသည့်၏အဖြစ်ကိုဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဥဇ္ဇဝိပစ္စနိကဘာဝ- ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကို၊ ပရိယာရန္တော - ရှောင်လွှဲတော် မူလျက်၊ အညထာ-ပုဏ္ဏားရည်ရွယ်အပ်သော အနက်မှ တပါးသော အပြား အားဖြင့်၊ တဿ ဝစနဿ-ထိုအချသရူပေါ ဟူသော သဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထိ-အနက် ကို၊ အတ္တနိ-ကိုယ်တော်၌၊ သန္တဿေန္တော - ကောင်းစွာ ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ- ရှိ၊) အတ္ထိခွေသ မြာယုဏ ပရိယာယောတိ အာဒိ - အတ္ထိခွေသ မြာယုဏ ပရိယာယော အရှိုသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအတ္ထိခွေသ အရှိုသော စကားရပ်၌၊ ပရိယာယောတိ-ကား၊ ကာရဏ- အကြောင်းတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ အယံ ပရိယာယသဒ္ဓေါ- သည်၊ ဒေသနာဝါရ ကာရဏေသု-ဟောအပ်သော တရား၊ အလှည့် အကြိမ်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တတိ-၏။

ဇာတိကော” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဇာတိအရလည်း အမျိုးဇာတ်ကို ယူမည် စိုး၍ “အရသ သဘာဝေါ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။ “မည်သူမျှ မတိုက်တွန်းရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း အားဖြင့်ပင် အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိ” ဟုလို၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “အရသ ရူပေါ - အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏” ဟုပေး။

စိတ္တဗုဒ္ဓ၊ ပေါပရိယာရန္တော။ ။ “ငါသည် အရသရူပ မဟုတ်၊ ငါတို့လိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုး သည် ရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုလိုက်” ဟု တိုက်ရိုက်ပယ်လိုက်လျှင် ပုန်ကား၏ စိတ်သည် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းတူ၍ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုန်ကား၏စိတ်ကို နှည့်လာအောင် ဆွဲ ဆောင်သောအားဖြင့် “အတ္ထိ ခွေသ မြာယုဏ ပရိယာယော= ငါဘုရားကို အရသရူပ ဟု ဆိုလိုလျှင် ဆိုစရာ အကြောင်း ရှိပါရဲ့” ဟု မိန့်တော်မူကာ ထို အကြောင်းကိုပင် “ယေ တေ ရူပရသာ” စသည်ဖြင့် ခွဲပြတော်မူသည်။

အညထာ၊ ပေါသန္တဿေန္တော။ ။ အရသရူပေါ - ဟူသော သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပုန်ကားက အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိခြင်းကို ရည်ရွယ်၏၊ ထိုရည်ရွယ်ချက်မှ တခြား ရူပရသစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိပုံ ပြခြင်းကို “အညထာ တဿ ဝစနဿ အတ္ထိ သန္တဿေန္တော” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပရိယာယော။ ။ ပရိယာယောတိ ဒေသေတဗ္ဗံ အတ္ထိ အဝဂမေဘိ ဗောဓေဘိတိ ပရိယာယော = ဟောထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေတက်သောကြောင့် ဒေသ နာတော်သည် ပရိယာယမည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ တနည်း- အယဓာတ် (ကာရိတ် ပစ္စည်းကြေ) ဏပစ္စည်း။] ပရိယာယတိ (အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ) တိ ပရိယာယော = တလှည့်ပြီး တလှည့် ဆက်ကာဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် အလှည့်အကြိမ်သည် ပရိယာယမည်၏။ [ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါ၊ ရှေ့အတိုင်း ဓာတ်ပစ္စည်း၊ ပရိသဒ္ဓါသည်

ဟိ-ဗျ၊ မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟိတိ အာဒိသု-မဓု၊ ပေ၊
 ဓာရေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သေ - ဤ ပရိယာယ သဒ္ဒါသည်၊ ဒေသ
 နာယံ - ဟောအပ်သော တရားဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္ထတိ-၏၊ (မူလ
 ပဏ္ဏာသ၊ ဒုတိယသီဟနာဒဝဂ်၊ အဋ္ဌမမဓုပိဏ္ဍိကသုတ်၊ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း
 'ဣမံ ထည့်' နံ အနက် မရှိ၊) [ဣမံ - ဤ တရားတော်ကို၊ မဓုပိဏ္ဍိက ပရိယာ
 ယောတွေဝ-မဓုပိဏ္ဍိကဒေသနာတော်ဟူ၍သာ၊ ဓာရေဟိ- မှတ်ပေတော့၊]
 ကဿ န ခေါ အာနန္ဒ အဇ္ဇ ပရိယာယော ဘိက္ခုနီယော ဩဝဒိတုန္တိ အာဒိ
 သု-ကဿ၊ ပေ၊ တုံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝါရေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသော
 အနက်၌၊ ဝတ္ထတိ-၏၊ (ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ပဉ္စမ သဠာယတနဝဂ်၊ စေတုတ္ထနန္ဒကော
 ဝါဒသုတ်၊) [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဘိက္ခုနီယော-ရဟန်းမထိုကို၊
 ဩဝဒိတုံ-ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ကဿ - အဘယ်ရဟန်း၏၊ ပရိယာယော န ခေါ-
 အလှည့်အကြိမ်နည်း၊] သာဓု ဘန္တ ဘဂဝါ အညံ ပရိယာယံ အာစိက္ခတု
 ယထာယံ သိက္ခုသံယော အညာယ သဏ္ဌဟေယျာတိ အာဒိသု- သာဓု၊ ပေ၊
 သဏ္ဌဟေယျ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ကာရဏေ - အကြောင်း ဟူသော
 အနက်၌၊ ဝတ္ထတိ-၏၊ (တတိယပါရာဇိက၊) [ဘန္တ-မြတ်စွာဘုရား၊ သာဓု-
 တောင်းမန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ - သည်၊ ယထာ - အကြင် အကြောင်းဖြင့်၊ အယ်
 ဘိက္ခုသံယော-ဤရဟန်း အပေါင်းသည်၊ အညာယ-အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ သဏ္ဌ
 ဟေယျ - ကောင်းစွာ တည်ရာ၏၊ အညံ - အခြားသော၊ တံ ပရိယာယံ - ထို
 အကြောင်းကို၊ အာစိက္ခတု-ဟောပြတော်မူပါ။] ဣဓ-ဤအတ္ထိဓွေသမြာဟူဏ
 ပရိယာယော အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ သွာယံ - ထို ပရိယာယ သဒ္ဒါသည်၊
 ကာရဏေ-အကြောင်း ဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္ထတိ-၏၊ တဿာ- ထို့ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ ပရိယာယသဒ္ဒါ၏ အကြောင်းဟူသော အနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊) ဣ-ဤ အတ္ထိဓွေသအစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ (ကိ - နည်း၊) မြာဟူဏ-ပုန်ဏား၊ ယေန ကာရဏေန-အကြင်
 အကြောင်းဖြင့်၊ ဓံ- ငါ့ကို၊ အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ-မော
 ဟူ၍၊ [ပါဠိတော်၌ ဘဝံနေရာဝယ် သမဏော ဟု ရှိသည်၊] ဝဒမာနော-
 ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂလော - ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ သမ္မာ-ဟုတ်

ပုနုပ္ပုနံ (အထပ်ထပ် အဆက်ဆက်) အနက်ဟော။] ပရိယာယတိ (အတ္ထနော ဇလံ
 ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္ထတီ) တိ ပရိယာယော = မိမိအကျိုးကို သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်တတ်သော
 ကြောင့် အကြောင်းသည် ပရိယာယမည်၏။ [ပရိသဒ္ဒါသည် ပရိဂ္ဂဟတ္ထ၊ ဣဝာဘ်ကား
 ဝတ္ထနတ္ထ။]

မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ- ပြောဆိုရာ၏။ ဝါ-ပြောဆိုသည် မည်ရာ၏။ အဝိတထဝါဒီ တိ-မရွတ်မလွင်း ပြောဆိုလေ့ရှိသူဟူ၍၊ သင်္ချိ - ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ် သို့၊ ဝဇ္ဇေယျ-ရောံရာ၏။ တေကာရဏံ-သည်၊ အတ္ထိခေါ-ရှိသည်သာ၊ (ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ရှေ့ပြန်လှည့်ဘို့ရာ “ဝဇ္ဇေယျာတိ” ဟု ဣတိပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်။)

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဥားအံ့၊ သော-ထိုအကြောင်း ဟူသည်။ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ မြာဟ္မဏ- ပုဏ္ဏား၊ ယေ တေ ရူပရသာ - အကြင် ရူပရသာ တို့သည်၎င်း၊ ပေ၊ ယေ တေ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ-အကြင် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာတို့သည်၎င်း၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) တေ- ထို ရူပရသာစသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ် ကုန်ပြီ၊ ဣတိ - ဤ ရူပရသာစသည်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းအကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း၊ (ကတမောကိုပြန်ဖြေသည်၊ ဣတိ တပုဒ်လည်းကြေ။) တိ - အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တိ ဟောတိ၊ ဇာတိဝသေနဝါ- ခတ္တိယ အစရှိသော ဇာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ [ခတ္တိယာဒိဇာတိဝသေန၊ အာဒိဖြင့် မြာဟ္မဏယု၊ ယောဇနာ၌ “ ဇာတိပဋိဗဒ္ဓေန - ဇာတ်နှင့်စပ်သဖြင့် သော်၎င်း” ဟုဖွင့်၏။] ဥပပတ္တိဝသေနဝါ-နတ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏အစွမ်း အားဖြင့်သော်၎င်း၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေနှင့် စပ်သဖြင့်သော်၎င်း၊ [ဒေဝေယု ဥပပတ္တိ ဝသေန-ဋီ၊] သေဋ္ဌသမ္မတာနဓိ-အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ [“အဝိသဒ္ဓေန ပဂေဝ အသဋ္ဌသမ္မတာနံ” - ဋီကာ၊ အဝိသဒ္ဓါ သမ္ဘာ ဝနာဇောတက-ဟူလို့၊] ပုထုဇ္ဇနာနံ-ပုထုဇဉ်တို့၏သန္တာန်၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၌စပ်၊) ဝါ-ပုထုဇဉ်တို့သည်၊ (အဿာဒေန္တာနံစသည်၌စပ်၊) ရူပါရမဏာဒီနိ-ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့ကို၊ အဿာဒေန္တာနံ - လွန်စွာ သာယာ ကုန်လသော်၊ အဘိ

အဝိတထဝါဒီ။ ။ သတ္တတ၌ “သမုဗ်” ဟူသော အဗျယသည် ပါဠိ၌ “သမ္မာ” ဟု ဖြစ်၏။ သောဘန (ဤ၌ တင့်တယ်၊ အကောင်း၊ အသင့် အနက်များပါဝင်၏)၊ သင်္ဂတ(ပေါင်းခြင်း)၊ မနုည (နှစ်သက်ဘွယ်)၊ သစ္စဝါကျ (မှန်သောစကား) ဟူသော အနက်များကို ဟော၏။ ဤ၌ သစ္စဝါကျအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သမ္မာဝဒေယျ” ကို “အဝိတထ + ဝါဒီ - မှန်သောစကားကို + ဆိုလေ့ရှိသူ” ဟု ဖွင့်သည်။ [အဝိတထကိုပင် တချို့နေရာ၌ အဝိပရိတ် (မဖောက်ပြန် မှန်ကန်စွာ) ဟုလည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

အဿာဒေန္တာနံ စသည်။ ။ အဿာဒေန္တာနံကို အဘိနန္ဒန္တာနံ - ရဇ္ဇန္တာနံဟု ထပ်ဖွင့်၊ အဘိနန္ဒန္တာနန္တိ - သပ္ပိတိကတဏှာဝသေန ပမောဒမာနာနံ၊ (ပိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော တဏှာဖြင့် လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်နေမှုကို အဘိနန္ဒနဟု ခေါ်သည်။) ရဇ္ဇန္တာနန္တိ - ဗလဝရာဂဝသေန ရဇ္ဇန္တာနံ၊ (နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ရုံတွင်မကဘဲ အားကြီးသော

နန္ဒန္တာနံ- လွန်စွာနှစ်သက်ကုန်လသော်၊ ရဇန္တာနံ- တပ်မက်ကုန်လသော်၊ ကာမသုခသာဒသင်္ခါတာ- ကာမသုခသာဒ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ယေတေ ရူပသဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ - အကြင် ရူပရသ၊ သဒ္ဒရသ၊ ဂန္ဓရသ၊ ရသ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရသတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေ-ယင်း ရူပရသ စသည် ဟို့သည်၊ ဣမံ လောကံ - ဤ သတ္တလောကကို ဝိဝါယ- လည်ပင်း၍၊ ဗန္ဓိတွာ ဝိယ- ဖွဲ့ချည်သကဲ့သို့၊ အာဝိဋ္ဌန္တိ- ဆွဲငင်ကုန်၏။

ရာဂအစွမ်းဖြင့် တပ်မက်မှုကို ရဇန္တဟု ခေါ်သည်။) ထို ၂ မျိုးလုံးပင် “အသာဒန- လွန်စွာ သာယာခြင်း” ဖြစ်သည်။

ကာမသုခသာဒ။ ။ ကာမေ- ကာမဂုဏ်၌+ပဝတ္တံ - အာရုံပြုသော (ခံစား သော) အားဖြင့်ဖြစ်သော+သုခံ-သုခဝေဒနာတည်း၊ ကာမသုခံ-နာ၊ ဤ စကားအရ ကာမသုခ (ကာမချမ်းသာ) ဟူသည် ကာမဂုဏ်ခံစားရာ၌ ဖြစ်သော တဏှာနှင့် ယှဉ် သော သုခဝေဒနာတည်း၊ ထိုသုခကို အတူယှဉ်တက် တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ နောက်နောက်စိတ်၌ပါသော တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ ထို့ကြောင့် “အသာဒိ ယတီတိ အသာဒေါ=သာယာအပ်သော အရသာ၊ ကာမသုခံ+တံ+အသာဒေါ စာတိ ကာမသုခသာဒေါ” ဟု ပြု၊ ရူပရသ စသည်တို့နှင့်အရတူပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကာမသုခသာဒသင်္ခါတာ ရူပရသာပေ၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်သည် “ပဉ္စကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ၊ အယံ ကာမာနံ အသာဒေါ (သာယာအပ်သော အရသာတည်း)” ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့်ထပ်မိ၏။

ရူပရသာဒိ။ ။ မိမိ သဘောကျသော ရူပါရုံကို ကြည့်နေရသောအခါ တဏှာနှင့် ယှဉ်သော သောမနဿဝေဒနာ (ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ) ဖြစ်၏၊ ထိုဝေဒနာကို (ယှဉ်တက်တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ နေ့ခိုနောက်တဏှာကလည်း ထိုဝေဒနာမျိုး ဖြစ်ချင်လာအောင် သာယာ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝေဒနာသည် “ရသီယတိ အသာဒိ ယတိ-သာယာအပ်၏” အရ ရသလည်းမည်၏၊ ရူပသာ-ရူပါရုံ၏+ရသော-အရသာ တည်း၊ ရူပရသော-သာ၊ သဒ္ဒရသစသည်၌လည်း နည်းတူ၊ “ရူပ ပရိဘောဂေန ဥပ္ပန္န တဏှာသမ္ပယုတ္တသောမနဿဝေဒနာ (တို့ကို) ရူပတော နိဗ္ဗတ္တိတွာ (ရူပါရုံမှဖြစ်၍) ဟဒယတပုနတော (စိတ်နှလုံးကို နှစ်သိမ့်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) အဗ္ဗရသာ ဒယော ဝိယ (သရက်သီး စသည်မှဖြစ်သော အရသာကို အဗ္ဗရသစသည် ခေါ်ရသကဲ့ သို့) ရူပရသာတံ ဝုစ္စန္တိ” - အဋ္ဌက အင်္ဂုတ္တိ၊ ရိဒ္ဓိကာ၊ ပဌမပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ (သာရတ္ထံ ပါဠိပျက်နေ၏)။

ယေ၊ ပေ၊ အာဝိဋ္ဌန္တိ။ ။ ထိုသို့အရသာရှိသောကြောင့်ပင် လည်ပင်း၌ ကြိုးကွင်း တပ်၍ဆွဲသကဲ့သို့ ပုထုဇဉ်သတ္တုတို့ကို ထိုကာမဂုဏ်တို့ကဆွဲဆောင်နိုင်ကြလေသည်။ [အာ၊ ဝိပဗ္ဗ အဆိ (အဉ္စ) ဓာတ်သည် အာယာမ-ရှည်အောင် ဆွဲငင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊] ထို့ကြောင့် “အာဝိဋ္ဌန္တိတိ အာကမုန္တိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [အဆိ အဉ္စောစ တွာယာမေ-ဓာတ္တတ္ထသင်္ဂဟ။]

စ-ဆက်၊ ဝတ္ထာရမဏာဒိသာမဂ္ဂိယံ-ဝတ္ထု အာရုံ အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ (သတိ- သော်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ အာဒိဖြင့် အာလောကမနသိကာရစသည်ယူ၊) ဥပ္ပန္နတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာမဂ္ဂိရသာတိ-သာမဂ္ဂိရသတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေဝိ- အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုရူပရသစသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ-သည်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ မယံ

သာမဂ္ဂိရသ။ ။ ထို ရူပရသ စသည်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် “သာမဂ္ဂိရသ” ဆိုအပ်သနည်း - ဟု မေးတွယ် ရှိသောကြောင့် “ ဝတ္ထာရမဏာဒိ သာမဂ္ဂိယဉ္ဇ ” ဟု မိန့်၊ သမဂ္ဂါနိ-ညီညွတ်သော ဝတ္ထု အာရုံအစရှိသည်တို့၏+သော၊ သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိယံ-ဝတ္ထု အာရုံ အစရှိသော အကြောင်း တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း ဟူသော ညီညွတ်မှုသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ-ရှိခြင်းကြောင့်၊) ဥပ္ပန္နာ+ရသာ - ရသာတို့တည်း၊ သာမဂ္ဂိရသာ-တို့၊ စက္ခုဝတ္ထုနှင့် ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံမိလသော် စက္ခုဒွါရဝိထိ နှင့် တဒနုဝတ္တိတမနောဒွါရဝိထိတို့ ဖြစ်ကြလေရာ၊ တဏှာနှင့်တကွ သုခဝေဒနာလည်း ဇောစောရာတွင်ပါဝင်၏၊ ထို တဏှာနှင့် တကွ သုခကို “သာမဂ္ဂိရသ” ဟု ခေါ်သည်၊ သောတဝတ္ထု၊ သဒ္ဓါရုံ၊ အာကာသ၊ မနသိကာရ စသည်တို့ ပေါင်းဆုံရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [“စက္ခုရူပေန သံဝါသာ၊ ရာဂပုတ္တံ ဝိဇာယတိ” စသော ပါဠိတော်များနှင့် သဘောတူပင်။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ ဝတ္ထာရမဏာဒိသာမဂ္ဂိယန္တိ - ဝတ္ထု အာရမဏာဒိ၊ ကာရဏ သာမဂ္ဂိယံ ” - ဦးကာ၊ ဤ၌ ကာရဏကိုထောက်၍ “ သာမဂ္ဂိယံ- သည်၊ သတိ- သော်၊ ဝါ-ကြောင့်” ဟု လက္ခဏာဟိတ် ပေးလိုက်သည်။

တေ သဗ္ဗေဝိ... ပဟိနာ။ ။ ရူပရသ၌ ရသအရနှင့် ကာမသုခဿာဒ၌ အဿာဒ အရမှာ ရူပါရုံစသည်၌တည်သော ဣဋ္ဌအရသာ(ကောင်းသောအခြင်းအရာ) ကိုလည်း တချို့နေရာ၌ ကောက်ယူရ၏၊ ဤနေရာ၌ကား ထိုဣဋ္ဌအရသာကို မယုတ် ထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော တဏှာနှင့်ယှဉ်သော သုခသောမနဿကို ယူရသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း - ဣဋ္ဌအရသာသည် ပဟာတဗ္ဗဓမ္မ မဟုတ်သဖြင့် ပယ်၍ မဖြစ်၊ တဏှာသမ္ပယုတ္တ သုခသာ ပဟာတဗ္ဗအကုသလ ဖြစ်သည့်အတွက် ပယ်၍ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ယောဇနာ။ ။ အဿာဒနှင့်ရသတို့အရ ယခုပြခဲ့သော ဝစနတ္တနှင့် အရခကာက်တို့သာ “ အယံ (ဤ သုခသောမနဿသည်) ကာမာနံ အဿာဒေါ (သာယာအပ်သော အရသာတည်း)၊ အဗ္ဗုရသော၊ (အဗ္ဗဿ+ ရသော) ” စသည်တို့နှင့် ညီမျှ၏၊ ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာ၌ကား “ သုခေန သမ္ပယုတ္တော အဿာဒေါ၊ သုခဿာဒေါ (သုခနှင့်ယှဉ်သော သာယာတတ်သောတဏှာ)၊ ကာမေသု ပဝတ္တော သုခဿာဒေါ ကာမသုခဿာဒေါ၊ ရသန္တိ အဿာဒေန္တိတံ ရသာ၊ (သောမနဿဝေဒနာ)၊ ရူပေ+ ပဝတ္ထာ+ ရသာ ရူပရသာ ” စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြုလေသည်။

ပဟိနာတိ-မယံ ပဟိနာ ဟူ၍၊ ဝတ္ထုဗ္ဗေပိ-မိန့်တော်မူထိုက်ပါသော်လည်း၊ မမာကာရေန-ငါ ဟူသော အခြင်းအရာဖြင့်၊ အတ္တာနံ - ကိုယ်ခေတ်ကို၊ အနုက္ခိပန္နော-ချီမြှောက်တော် မမူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ခမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတိ-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဒေ-ဤ တထာဂတဿ ပဟိနာ ဟူသော စကားတော်သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဒေသနာပိလာသော-ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်သော ဉာဏ်တော်တည်း၊ ဝါ- ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်သော ဉာဏ်တော်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတော်တည်း၊ တတ္ထ - ထို တထာဂတဿ ပဟိနာ ဟူသော ပါဠိရပ်၍၊ ပဟိနာတိ - ဟူသည်ကား၊ စိတ္တသန္တာနတော-စိတ်အစဉ်မှာ၊ ဝိဂတာ - ကင်းကုန်ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ ဇဟိတာ - စွန့်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ-ဤဇဟိတာ ဟူသောအနက်၌၊ ကရဏေ-

မမာကာရေန ။ ။ “မမ အတ္တာတိတ္ထေ မမာတိဗ္ဗဒံ အမှသဒ္ဓတ္ထဝါစိသဒ္ဓန္တရံ” ဟူသော ဓမ္မစေတီယသုတ်ဋီကာ အလိုအားဖြင့် မမသည် အမှသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ဟောသောပုဒ်တမျိုးဖြစ်၏၊ [မမအတ္တာ - ငါဟူသော အတ္ထ။] ထို့ကြောင့် “မမံဇုတိ-ငါဟူ၍+ပဝတ္ထော-သော+အာကာရော - အခြင်းအရာတည်း” ဟု ပြု၍ “မမာကာရော” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဖြစ်၏၊ [ယောဇနာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်အပိုလာ၍ ကာရသဒ္ဓါကို ဥစ္စာရဏ (ရွတ်ခြင်း) အနက်ဟောဟု ယူပြီးလျှင် “မမံကာရေနာတိ မမ ဝစနေန-ငါဟုဆိုခြင်း” ဟု ဖွင့်လေ၏။]

အနုက္ခိပန္နော ။ ။ “ငါ” ဟု စကားသုံးလျှင် မာန်မာနဖြင့် မိမိကို မြှောက်ပင့်ရာ ရောက်၏၊ ထိုသို့ မြှောက်ပင့်ရာ ရောက်သော စကားသည် ပုန်ဏားနှင့် မလျောက်ပတ်၊ ထို့ကြောင့် “မယံ” ဟု မသုံးဘဲ ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ “တထာဂတဿ” ဟု စကားသုံးတော်မူသည်။ [“အတ္တုတ္တိသနဝသေန ကထိတေ မြာဟ္မဏဿ အသပ္ပါယ တာဝတော အတ္တာနံ အနုက္ခိပန္နော”-ဋီကာ။]

ဒေသနာပိလာသော ဝါ ။ ။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယမှ တနည်း ပြသော စကားတည်း၊ “ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို + ပိလာသေတိ-တင့်တယ် စပွါယ်စေတတ်၏” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဟောထိုက်သောအပြားကို နည်းမျိုးစုံ သံတော်မူနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့် ဒေသနာဉာဏ်တော်ကို “ဒေသနာပိလာသ” ဟု ခေါ်၏။ [“ဒေသေတဗ္ဗပကာရဇာနံ ဟိ ဒေသနာပိလာသော၊ တထာ ဒေသနာဉာဏဉ္စ”-ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဒုကအဖွင့် မူလဋီကာ။] ဤ၌ကား ထိုဉာဏ်တော် ၂ ပါးဖြင့် ဟောထားအပ်သော “တထာဂတဿ ပဟိနာ” ပွါဠိကို (အကြောင်းဉာဏ်၏အမည်ကို အကျိုးတရား၌တင်စားအပ်သော) ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဒေသနာပိလာသဟု ယူပါ။

ဝိဂတာ ဇဟိတာ ဝါ ။ ။ [ပဟိနာ၌ ပပုဗ္ဗ + ဟာဓာတ်, တကို-ဤဏ ပြုပြီးမှ သုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို န ပြု။] ဟာဓာတ်သည် “ဂတိ, စာဂ, ဟာနိ” ဟု ၃ နက်ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ “ဂတိဟူသည်လည်း ပဥပသာရကြောင့် ကင်းကွာ

ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏ ကတ္တား အနက်၌၊ သာမိဝစနံ - သာမိဝိဘတ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဧတေသံ - ဤ ရူပရသ စသည် တို့၏ အရိယာမဂ္ဂသတ္တေန- အရိယာမဂ်ဓာတ် , လက်နက်မြတ်ဖြင့်၊ ဥစ္ဆိန္နံ - ဖြတ်အပ်ပြီးသော၊ တဏှာ ဝိဇ္ဇာမယံ- တဏှာအဝိဇ္ဇာဟူသော၊(မယပစ္စည်း အနက် မရှိ၊ သုတ္တ) မူလံ- ဘဝ၏ အမြစ်သည်၊ [မူလန္တိ - ဘဝမူလံ-ဒီကာ။] (အတ္ထိ - ရှိ၏။) ဣတိ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရိယာမဂ်ဓာတ် , လက်နက်မြတ်ဖြင့် , ဖြတ်အပ်ပြီးသော တဏှာအဝိဇ္ဇာဟူသော ဘဝမြစ်ရှိ သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥစ္ဆိန္နမူလာ- ဥစ္ဆိန္န မူလတို့ မည်၏၊ နေသံ-ထိုရူပရသ စသည်တို့၏၊ တာလဝတ္ထုဗိယ- ထန်းပင်၏ တည်ရာမြေကဲ့သို့၊ ကတံ - ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထု - တည်ရာ စိတ်အစဉ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ထန်းပင်၏ တည်ရာမြေကဲ့သို့ ပြုအပ် ပြီးသော တည်ရာ စိတ်အစဉ် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တာလာဝတ္ထု ကတာ - တာလာဝတ္ထုကတတို့ မည်၏၊ ဟိ-ဗျံ၊ တာလရုက္ခံ - ထန်းပင်ကို၊

ခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ဝိဂတာ” ဟု ဖွင့်၏။ “ပဟိယံ သု-ကင်းကွာကုန်ပြီ၊ ဣတိ ပဟိနာ” ဟု ပြု၊ “စိတ္တသန္တာနတော” ကား ထို ဝိဂမနကြိယာ၏ အပါဒါန်ကိုခိုသော ကြောင့်၎င်း , တထာဂတဿ ဟူသော သမ္ပန်၏ သမ္ပန္နိကို ပြုလိုသောကြောင့်၎င်း , ထည့်အပ်သောပုဒ်တည်း၊ ဤနည်း၌ “တေ-ထိုရူပရသစသည်တို့သည်၊ တထာဂတဿ- ၏၊ စိတ္တသန္တာနတော-မှ၊ ပဟိနာ-ကင်းကွာကုန်ပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ပေး၊ ဟာဓာတ်၏ စာဂ အနက်ကို ယူ၍ “ဇဟိတာ” ဟု တနည်းဖွင့်၊ သကမ္မကကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့်၊ “တေ-ထိုရူပရသစသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ-သည်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်ကုန်ပြီ ” ဟု ပေး၊ ထို့ကြောင့် “ကရဏေ သာမိဝစနံ” ဟု ဖွင့်သည်။

တာလာဝတ္ထုကတာ။ ။ တာလဿ-၏ + ဝတ္ထု-တည်ရာတည်း၊ ရှေးက ထန်းပင်ပေါက်ဘူး၍ ယခုအခါ ထန်းပင်မရှိသောမြေနေရာတည်း၊ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝိဂဟပြု၍ ဝတ္ထုတ္တာန မပ္ပယောဂေါအရ “ဝိယ” စသည်ကို ချေပြီး သောအခါ “တာလဝတ္ထုဝတ္ထုကတာ” ဟု ပြီး၏၊ ထိုအခါ နိရုတ္တိနည်း (သို့မဟုတ် သုတ်ကြီး) ဖြင့် ဩဋ္ဌမုခေါ ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝတ္ထုတခုကိုချေ၊ လ၌ အ ကိုလည်း ဒီသပြု၍ “တာလာဝတ္ထုကတာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဩဋ္ဌမုခေါပုဒ်ပြီးပုံကို (၁၅၇) အလဂ္ဂဒ္ဒါပမာပုဒ် ဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [“တာလဝတ္ထုဝတ္ထုကတာ” တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဩဋ္ဌမုခေါတိ အာဒိသု ဝိယ မဇ္ဈေပဒလောပံ ကတွာ အကာရဉ္စ ဒီဃံ ကတွာ တာလာဝတ္ထုကတာတိ ဝတ္ထံ။]

ယထာဟိ။ ။ “တာလာဝတ္ထုနှင့် တူအောင် ထို ရူပရသ စသည်တို့၏ တည်ရာ ဝတ္ထုကို အဘယ်သို့ ပြုအပ်သနည်း” ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ယထာဟိ” စသည်မိန့်၊ ရှေ့ ဝိဂဟ (သင်္ခေပ) ဝါကျ၌ပင် ဥပမာပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ “ယထာ ဟိ” စသည်ကို တပျါကဋီကရဏမကြိတ် ဝုစ္ဆန္တိတိုင်အောင် ဝိတ္ထာရဝါကျ ဟု ကြိပါ၊ ထို ဝိတ္ထာရတွင် ဥပမာန-ဥပမေယျ ထပ်၍ခွဲ၊ ထန်းပင်နှင့် ရူပရသစသည်, ထန်းပင်ကို

သမူလံ-အမြစ်နှင့်တကွ၊ ဥဒ္ဓရိတွဒ-ပယ်နှုတ်၍၊ တဿ - ထိုထန်းပင်၏၊ ဝတ္ထု
 မတ္တေ-တည်ရာမျှဖြစ်သော၊ တသ္မိံ ပဒေသေ - ထိုအရပ်ကို၊ ကတေ - ပြုအပ်
 ပြီးသော်၊ ပုန-တဘန်၊ တဿ တာလဿ-ထို ထန်းပင်၏၊ ဥပ္ပတ္တိ - ဖြစ်ခြင်း
 သည်၊ န ပညာယတိယထာ-မထင်ရှားတော့ သကဲ့သို့၊ ဝေ-ဤ၊ အတူ၊ အရိယ
 မဂ္ဂသတ္တေန - အရိယာမဂ ဓာတ်၊ လက်နက်ခြတ်ဖြင့်၊ သမူလေ - ဘဝမြစ်နှင့်
 တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါဒိရသေ-ရူပါဒိရသတို့ကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ပယ်နှုတ်ပြီး၍၊
 တေသံ - ထို ရူပါဒိရသတို့၏၊ ပုဗ္ဗေ - သရာဝဖြစ်ရာ ရှေးအခါ၌၊ [သရာဝ
 ကာလေ-ဋီကာ၊] ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဘာဝေန-ဖြစ်ဘူးသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝတ္ထုမတ္တေ-
 တည်ရာမျှဖြစ်သော၊ စိတ္တသန္တာနေ-စိတ်အစဉ်ကို၊ ကတေ - ပြုအပ်ပြီးသော်၊
 သဗ္ဗေပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ - ထို ရူပရသ စသည်တို့ကို၊
 တာလာဝတ္ထုကတတ်-တို့ဟူ၍၊ ပုစ္ဆန္တိ-န်၏၊ ဝါ- တနည်း၊ အဝိရူဠိဓမ္မတ္တာ-
 စည်ပင်ခြင်းသဘော မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မတ္တကစ္ဆိန္ဒတာလောဝိယ-
 လည်ဆစ်ပန်အိုး၌ ဖြတ်ချိုးအပ်ပြီးသော ထန်းပင်ကဲ့သို့၊ ကတာ- ပြုအပ်ကုန်

နှုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းနှင့် ရူပရသစသည်ကိုပယ်ခြင်း၊ ထန်းပင်ကိုနှုတ်ပြီးသောအခါ နေရာ
 အလွတ်သာ ကျန်တော့ခြင်းနှင့် ရူပရသ စသည်တို့ကို ပယ်ပြီးသောအခါ ထို ရူပရသ
 စသည်တို့ နောက်ထပ်ဖြစ်တို့ရာ မဟုတ်သော စိတ်အစဉ်သာ ကျန်ခြင်းသည် တူမျှ၏။
 “တာဇာဝတ္ထုကတာ-ထန်းပင်၏တည်ရာဖြစ်ဘူးသော မြေအရပ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်သော
 တည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိကုန်သည်” ဟု ပေး။

အဝိရူဠိဓမ္မတ္တာဝါ။ ။ ဝိရူဟာဘံ-စည်ပင်ခြင်း၊ ဝိရူဠိ-စည်ပင်ခြင်း။ [ဝရံ- ဝိရူဠိ
 ကဲ့သို့ ရူဟဓာတ်၊ တိပစ္စည်းကြီး။] န+ဝိရူဠိ-အဝိရူဠိ၊ အဝိရူဠိ+ဓမ္မော ယေသန္တိ အဝိ
 ရူဠိဓမ္မာ-စည်ပင်ခြင်းသဘော မရှိသော ရူပရသစသည်တို့၊ အဝိရူဠိဓမ္မာနံ + ဘာဝေါ
 အဝိရူဠိဓမ္မတ္တံ (မစည်ပင်တော့ခြင်း)၊ ဤပုဒ်ကို ကတာဠစပ်။

မတ္တကစ္ဆိန္ဒတာလောဝိယ ကတာ။ ။ [မတ္တကေ-ထိပ်၌၊ ဝါ-ပန်အိုး၌၊ (ပန်အိုး
 က) +ဆိန္ဒော ဖြတ်အပ်သောထန်းပင်တည်း၊ မတ္တကစ္ဆိန္ဒော-ပင်၊ တာလောနှင့် ကမ္မ
 ဓာရဲတွဲ။] ထန်းလက်တို့၏ အောက်ခြေကို “ပန်အိုး” ဟု ခေါ်၏။ ထန်းပင်၌ ပန်အိုး
 ပြတ်လျှင် နေခံထပ် မစည်ပင်တော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရူပရသ စသည်တို့ကို (အရိယာ
 မဂ်ဖြင့် ပယ်ခြတ်၍) နောက်ထပ် မစည်ပင်အောင် ပြုအပ်ကုန်ပြီ-ဟုလို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို
 ရည်ရွယ်၍ “အထဝါ မတ္တကစ္ဆိန္ဒတာလဿ ဌိတံ အဋ္ဌိတဉ္စ အမနသိကတွာ (ပန်အိုး
 ပြတ်ပြီးသော ထန်းပင်ငုတ်တို့၏ ငုတ်တို့အတိုင်း တည်ခြင်း မတည်ခြင်းကို မစဉ်းစား
 ဘဲ) ပုန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာသဒိသက္ကံ ဥပမေတွာ (နေခံထပ် မဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် သဘော
 တူပုံကို ဥပမာလုပ်၍) တာလာဝတ္ထုဝိယ ကတတ် ဝိသေသနသမာသဝသေန အတ္ထ
 ဂ္ဂဟဏေပိ (ဥပမာ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရသမာသ်အဖြစ်ဖြင့် အနက်ယူလျှင်လည်း) နကောစိ
 ဒေါသော (ဘာပြစ်မျှမရှိ)” ဟု ဝိမတိ၌ ဒုတိယတနည်း ဖွင့်သည်။

ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လည်ဆစ်ပန်အိုး၌ ဖြတ်ချိုးအပ်ပြီးသော ထန်းပင် ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်) တာလာဝတ္ထုကတာ- တာလာဝတ္ထုကတ တို့မည်၏။ ပန - ဆက်၊ ယသ္မာ - အကြင့်ကြောင့်၊ ဧဝံ - သို့၊ တာလာဝတ္ထု ကတာ-ထန်းပင်၏တည်ရာမြေကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးကုန်သော တည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိ ကုန်သော ရူပရသအစရှိသည်တို့သည်၊ အနဘာဝံ-နော်၌ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင်၊

၀၀နတ္ထ။ ။ဤ အဋ္ဌကထာ ဒုတိယနည်း၌ “တာလ+အဝတ္ထု” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ န+ ဝတ္ထု အဝတ္ထု (ပန်အိုး၌ ဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်၍ အရွက် အသီး စသည်တို့၏ တည်ရာမဟုတ် သော ထန်းပင်)၊ အဝတ္ထုစ+တံ+တာလောစာတိ (အဝတ္ထုတာလော-ဟု ဖြစ်သင့် လျက် ဝိသေသနပုဒ်ကိုနောက်ချ၍) “တာလာဝတ္ထု” ဟု ဆိုသည်။ တာလာဝတ္ထုဝိယ+ ကတာ တာလာဝတ္ထုကတာ - “အရွက် အသီး စသည်တို့၏ တည်ရာ မဟုတ်သော ထန်းပင်ငုတ်တို့ကဲ့သို့ ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီ” ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး၊ ဤသို့ သဒ္ဒါအနက် ပြီးနိုင်ပါလျက် အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တရဋီကာနှင့် သာရတ္ထတို့ တမျိုးဖွင့်သွားကြလေသည်။

သာရတ္ထနှင့် အင်္ဂုတ္တရ ဋီကာ။ ။ “ဣဓိနာပနတ္ထေန ဣဒံ ဒဿေတိ၊ ရူပရသာဒိ ဝစနေန ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နာ ကုသလာကုသလဓမ္မာ ဝဟိတာ” - စသည်တည်း။ ဤဋီကာတို့ အလိုအားဖြင့် ရူပရသ စသည်တို့ အရ (တဏှာသမ္ပယုတ္တံ သောမနဿဝေဒနာတို့ကို မယူဘဲ) အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သောသဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှေးရှေးက ဖြစ်ခဲ့ပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ယူရသည်။ ထိုတရား တို့သည် ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်မှာ ရှေးကဖြစ်ခဲ့ကြဘူးသော်လည်း ဥးထိပ်နှင့် တူသော အဝိဇ္ဇာတဏှာပန်အိုးကို ဖြတ်ချိုးပြီးဖြစ်ရကား နောက်ထပ် အရွက်အသီးနှင့် တူသော အကျိုးဝိပါကကို မဖြစ်စေနိုင်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် ထို ရူပရသစသည်တို့ကို ပန်အိုး ပြတ်ပြီးသော ထန်းပင်ငုတ်တို့ကဲ့သို့ ပြုအပ်ကုန်ပြီ” ဟု ဆိုလိုသတတ်။

ဝိမတိ အပြစ်တင်ပုံ။ ။ “ယံ ပန သာရတ္ထဒီပနိယံ ၊ ပေ၊ ရူပရသာဒီနံ ကုသလာ ကုသလတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ တံ (ထိုစကားသည်) တေ တထာဂတဿ ပဟိနာတိ အာဒိပါဠိယာ၊ ကာမသုခဿာဒသင်္ခါတာ ရူပရသာတိအာဒိအဋ္ဌကထာယစ နသမေတိ” ဟု သာရတ္ထ စကားကိုပယ်ရှားပြီးလျှင် သူ့အလိုကိုကား “တာလာဝတ္ထုဝိယ ယေသံ ဝတ္ထု အဝတ္ထု ကတံ၊ တေ ရူပရသာဒယော တာလာဝတ္ထုကတာ” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြု၍ “မတ္တ ကန္တိန္ဒတလော ဝိယ ကတာ” ဟူသော အဋ္ဌကထာလည်း ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြုသည်- ဟု ဆိုသွားလေသည်။ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြု ဟုတ်-မဟုတ်ကို စဉ်းစားသင့်၏။

ယသ္မာ ပန။ ။ ဤ ယသ္မာပနမှစ၍ “တထာ ကတာ ဟောန္တိ” တိုင်အောင် ဟေတုဝါကျ၊ “တသ္မာပေ၊ ကတာတိ” ကား ဖုလဝါကျ၊ ထိုဟေတုဝါကျတွင် “ယထာ ၊ ပေ၊ တထာ ကတာ ဟောန္တိ” သည် အနဘာဝံ ကတာ၌ အနဘာဝံ၏ အနက်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသော တပ္ပေါက်ဋီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် တပ္ပေါက်ဋီကရဏီယ ဝါကျ။ [ရှေ့စကားကို ဆက်၍ပြသော ဥပနုာသ၊ ရှေ့ဝါကျသည် အာရဇ္ဇဝါကျ ဟု လည်းခွဲ။] ထိုယထာ တထာဆိုင်ရာ ဝါကျတို့ကား အနိယမ-နိယမဝါကျတို့တည်း။

ကတော-ပြအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြအပ်ကုန်လသော်၊ နေသံ-ထို ရူပရသစသည်တို့၏၊ ပစ္စာ-နေသံ၌၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မရှိ၊ တထာ- ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုသို့ နေသံ၌ဖြစ်ခြင်း မရှိနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊)
 *ကတော-ပြအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ-န၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တာလာဝတ္ထုကဲ့သို့ ပြအပ်ပြီးသောတည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိကုန်သော ရူပရသစသည်တို့၏ နောက်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိအောင် ပြအပ်ပြီးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အနဘာဝံကတောတိ-အနဘာဝံကတောဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဟိ- ဆက်၊ အယံ - ဤ၌ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ဧတ္ထ - ဤ အနဘာဝံကတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-ပုဒ်တို့ကို ဖြတ်ခြင်းတည်း၊ အနု - နောက်၌၊ အဘာဝံ-ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင်၊ ကတော - ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ အနဘာဝံကတော-နပြီ၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-တည်း၊ အနဘာဝံ ဂတာတိပိ ဂတာဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊) တဿ-ထို အနဘာဝံ ဂတာဟူသော ပါဠိ၏၊ အနု - နောက်၌၊ အဘာဝံ - မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကားအနက်၊ [တတ္ထ - ထို အနဘာဝံ ဂတာဟူသောပါဠိ၌၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-ပုဒ်တို့ကိုဖြတ်ခြင်းကား(ဣတိ၌ တုလုတ်လိင်္ဂိတ်စပ်၊) အနု-နောက်၌၊ အဘာဝံ - မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ- ကုန်ပြီ၊ အနဘာဝံ ဂတာ - နပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့တည်း၊] အနုစ္စရိယာတိ ပဒဿ - အနုစ္စရိယာ

စွင့်ပုံကြည့်၍သိ။ ။ယထာ-ယထာစွင့်ပုံထောင့်၌ အနဘာဝံ၌ ကြိယာဝိသေသနဟု သိရ၏။ မှန်၏-“တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ပေးရသော အနက်သည် ကြိယာဝိသေသန အနက်တည်း၊ “ပစ္စာဘာဝေါ န ဟောတိ” ထောက်၍ “အနု+အဘာဝေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပြီးလျှင် အနုသဒ္ဓါပစ္စာနာနက်ဟောဟု၎င်း၊ “နေသံ ဘာဝေါ န ဟောတိ” ထောက်၍ “နတ္ထိ ဘာဝေါ ယေသံတိ အဘာဝါ” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း သိရ၏။ “အနု(ပစ္စာ) အဘာဝါ အနဘာဝါ”ဟု ကမ္မဓာရ ဗဟုဂုဏ် ဖြစ်သော်လည်း ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ သဒ္ဓထုံးစံအရ ဒုတိယာဂေဝစနန္တဖြင့် “အနဘာဝံ” ဟု ထားသည်။

အနဘာဝံ ဂတာ။ ။“အနဘာဝါ”ဟူသော ဗဟုဂုဏ် ပုဒ်ရင်းက ဂေဝစနန္တ ဖြစ်ရပုံကို အားမရ၍ တချို့ဆရာတို့က “ဂတာ” ဟု ပါဠိတမျိုး သုံးစွဲကြ၏။ ထိုပါဠိ၌ကား အဘာဝံ၌ “န+ဘာဝေါ-အဘာဝေါ”ဟု ကမ္မဓာရဲသာပြု၊ ဤနောက်နည်း၌ “တတ္ထ ပဒစ္ဆေဒေါ-အနု+အဘာဝံ ဂတာ အနဘာဝံဂတာတိ”ဟူသော ပဒစ္ဆေဒပြုဝါကျသည် ပဋ္ဌမနည်းကိုမှီး၍ နောက်ဆရာတို့ ထည့်အပ်သော အပိုဝါကျ ဟု ထင်၏။ ဘာကြောင့်နည်း... “အနု အဘာဝံ ဂတာတိ အတ္ထော”ဟူသော ရှေ့ဝါကျဖြင့်ပင် ပဒစ္ဆေဒပြု ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဟူသောပုဒ်၏။ အနု အစ္ဆရိယာတိ ပဒစ္ဆေဒေါ-အနု အစ္ဆရိယာဟုပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကတော ယထာ-ပြုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ [အနုစ္ဆရိယာ - အဖန်ဖန်အံ့ဩအပ်ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာယော - ဤ ဂါထာတို့သည်၊ ပဋိဘံသု-ဉာဏ်အားထင်လာကုန်ပြီ။]

အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ-ကာ၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပဇ္ဇနက သဘာဝါ - ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိကုန်၊ ဟိ - မှန်၊ ယေ - အကြင်ရူပရသ စသည်တို့သည်၊ အဘာဝံ-မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ တေ- ထို ရူပရသ စသည်တို့သည်၊ ပုန - တဘန်၊ ကထံ - အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ - အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်တော့လတုံနည်း၊ တေန-ထို ကြောင့်၊ အနဘာဝံ ဂတာ၊ အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ အယံ ခေါ်မြာဟူဏ ပရိယာယောတိ- ကား၊ မြာဟူဏ - ပုဏ္ဏား၊ ယေန-အကြင် အ ကြောင်းဖြင့်၊ ဓံ-ငါ့ကို၊ အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ-ဟူ၍၊ ဝဒမာနော- ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ-ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ - ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ - ပြောဆိုသည် မည်ရာ၏ (တံ)

ယထာ၊ ပေ၊ အနုစ္ဆရိယာတိ။ ။ ဤ ဥပမာနဝါကျဖြင့် အနုဘာဝံ နှင့် အနုစ္ဆရိယာတို့ သန့်စင်ပုံတူကြောင်းကိုသာပြ၏။ အနု၏ အနက်ချင်းကား မတူနိုင်၊ မှန်၏- “ဣမာအနုစ္ဆရိယာ ဂါထာယော ပဋိဘံသု” ပါဠိတော်မှ ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ပြအပ်သော ဤ အနု+ အစ္ဆရိယာ၌ အနုသဒ္ဓါသည် (ပုနုပ္ပုန) အနက်ဟောတည်း၊ [“အနု+ အစ္ဆရိယာတိ- သဝနကာလေ ဥပရူပရိ ဝိမှယကရာ” - သာရတ္ထ။] ဤ၌ “သဝနကာလေ- ကြားရာ အခါ၌၎င်း၊ ဥပရူပရိ - အထက် အထက်၌၎င်း” ဟု ဆိုသဖြင့် “ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ” ဟူသော ပုနုပ္ပုန အနက်ကို အနုသဒ္ဓါကဟောကြောင်း သိစေသည်။ အနုဘာဝံ၌ အနုကား အထပ်ထပ် အနက်ကို မဟော , ပစ္စာ အနက်ကိုသာ ဟော၏။ ဘာကြောင့်နည်း- တာလာဝတ္ထုကဲ့သို့ ပြုအပ်သော ရူပရသ စသည်တို့သည် အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်တို့ကို မဆိုထားဘိ၊ နောက်ထပ်၍တကြိမ်မျှ မဖြစ်တော့သောကြောင့်တည်း။

အနာဂတေ၊ ပေ၊ သဘာဝါ ။ ။ အာပုဗ္ဗ, ယာဂေတိ , တိပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “အာယတိံ” သဒ္ဓါသည် ရှည်လျားခြင်းစသော အနက်ကို မဟော, အနာဂတကာလ အနက်ကို ဟော၏ဟု ၎င်း, ဒုတိယာဝိဘတ်လည်း သတ္တမုတ္တဟု ၎င်း သိစေလို၍ “အနာဂတေ” ဟု ဖွင့်၊ [အာယာတိ - ရှေးရှုလာတတ်၏၊ ဣတိ အာယတိ။] အနုပ္ပါဒဓမ္မ၌ ဥပ္ပါဒဝယ် ဏ ပစ္စည်းသည် ဘောအနက်ဖော , ဓမ္မလည်း သဘာဝအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ အနုပ္ပဇ္ဇနကသဘာဝါ ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပ္ပါဒေါစ+ ဝေသာ+ ဓမ္မောစာတိ ဥပ္ပါဒဓမ္မော ” ဟု ပြုပြီးမှ နှင့် ဗဟုဒ္ဓိဟိတွံပ။ အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာသည် အနုဘာဝံကတ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို ထပ်၍ပြသောစကားသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယေဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ကာရဏံ- ထိုအကြောင်းသည်။ ဣဒံခေါ- ဤသည်ပင်တည်း။ ဝါ- ဤ ရူပရသ စသည်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းပင်တည်း။ နောစ ခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသီတိ- ကား၊ တံ-သည်။ ယံ-အကြင်အကြောင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝဒေသိ- အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော ဟု ပြော၏။ သောစ ပရိယာယော - ထို အကြောင်းသည်ကား၊ န ဟောတိ-မရှိ။

ပန - ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့။ ဘဂဝါ- သည်။ ကဿာ - အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပါသနည်း။ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တေ - မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ မြာဟ္မဏေန - သည်။ ယော သာမဂ္ဂိ ရသော-အကြင် သာမဂ္ဂိရသကို၊ ဝုတ္တော-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ တဿ-ထို သာမဂ္ဂိ ရသ၏။ အတ္တနိ-ကိုယ်တော်၌၊ ဝိဇ္ဇမာနတာ-ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ-ကို၊ အနုညာတာ-ခွင့်ပြုအပ်သည်။ ဝါ-ခွင့်ပြုရာရောက်သည်။ ဟောတိနန- ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ (ဧဝံ-ဤစောဒ နာ၌၊ ပရိဟာရော-အဖြေကို၊ မယာ-ငါသည်။) ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။ ဝါ- ဆိုဥးအံ့။ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ရာမရောက်၊ (တနည်း)ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ မြာဟ္မဏေန - သည်။ ယောသာမဂ္ဂိ ရသော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ တဿ- ၏၊ အတ္တနိ- ၌၊ ဝိဇ္ဇမာနတာ-သည်။ ဝါ-

ရှေ နှနာကံ ပါဠိအနေ ။ ။ “အယံခေါ မြာဟ္မဏ ” စသော စကားရပ်သည် နိဂုံးတည်း။ ဤနိဂုံး၌ “အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ ” ဟု ရှိသကဲ့သို့ ရှေ့ “အတ္ထိဒ္ဓေသ” စသော အခြေခံစကား၌လည်း ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်လုံးမှာပင် “သမဏော ဂေါတမော ” ဟု အများပြောရိုးအတိုင်း ရှိသင့်၏။ ယခုစာများ၌ ပါဠိ တော်မှာသာ “သမဏော”ဟုရှိ၍ အဋ္ဌကထာ၌ “ဘဝံဂေါတမော ”ဟု ရှိနေသည်ကို စဉ်းစားပါ။ “နောစခေါ ယံ တံ” အစချီသောဝါကျ၌ကား ပါဠိတော်အနက်ပေးသော အခါ ပြောပုံ အခြင်းအရာကို ထည့်လိုလျှင် ပုန်ဏားပြောသောစကားဖြစ်၍ “အရသ ရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော”ဟု ဘဝံပုဒ်ကိုပင် ထည့်ရပေမည်။

ကဿာပေ၊ ဟောတီတိ ။ ။ “နော စ ခေါ , ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသိ = သင် ရည်ရွယ်၍ ပြောဆိုအပ်သော (အဘိဝါဒန စသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိခြင်းဟူသော) အကြောင်းကား ငါတို့မှာ မရှိ”ဟူသော စကားတော်ကို ကောက်ချက်ချလျှင် “သာမဂ္ဂိ ရသ မရှိခြင်းသည် + မရှိ”ဟူသော ပဋိသေခ ၂ ခု အတွက် အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိ ရသ ရှိပါ၏, (ရှိခိုးမှု စသည်ကို ပြပါ၏။) ” ဟု ခွင့်ပြုရာ ရောက်နေသောကြောင့် ထို အနက်ကို မကျေနပ်သော စောဒက၏ အလိုအဘောဂနှင့်တကွ စောဒနာပုံကို ပြလို၍ “ကဿာ ပန”စသည်ကို မိန့်။ [ကဿာ ပန သည် စောဒနာ ဝါကျ , နနစသည်ကား စောဒကဘောဂဝါကျ၊ ဒွိပဋိသေခေ ပကတုတ္တော - ပဋိသေခ ၂ ခုရှိသော စကား ရပ်သည် ပဋိသေခပေါသော ပကတိ အနက် ရှိ၏။]

ကို၊ အနညာတာ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟိ- ချွံ၊ (တနည်း)ဟိ ယသ္မာ - အကြွင့်ကြောင့်၊ ယော - အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ သာမဋ္ဌိရသံ- ထို သာမဋ္ဌိရသကို၊ ကာတံ - ပြုခြင်းငှါ၊ ဘဗ္ဗော - ထိုက်သည်၊ ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍၊ ဝါ- ဖြစ်ပါလျက်၊ န ကရောတိ- မပြု၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ တဒ ဘာဝေန-ထို သာမဋ္ဌိရသ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အရသရူပေါတိ- အရသရူပေါ ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဘဝါ ပန-မြတ်စွာ ဘုရားသည်ကား၊ ဧတံ-ဤ သာမဋ္ဌိရသကို၊ ကာတံ-ပြုခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗောဝ- ထိုက်ပင် မထိုက်၊ ဝါ- ထိုက်ကိုယ်မထိုက်၊ တေန - ထို ကြောင့်၊ အဿ-ထို သာမဋ္ဌိရသကို၊ ကရဏေ - ပြုခြင်း၌၊ အဘဗ္ဗတံ - မထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပကာသေန္နော - ထင်ရှား ပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နောစခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသီဘိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီး၊ (ဇုတိ- ထို ကြောင့်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ရာ မရောက်၊ ဟိ ယသ္မာကိုပြန်အုပ်၊)ယံ ပရိ ယာယံ-ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ တံ-သည်၊ ဓံ- ကို၊ အရသ ရူပေါတိ- ဟူ၍၊ ဝဒေသိ-၏၊ သော-ထိုအကြောင်းကို၊ အမှေသု-တို့၌၊ နေဝဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောပင် မပြောထိုက်၊ ဝါ-ပြောကိုယ် မပြောထိုက်၊ ဇုတိ-ဤကား အနက်။

န ဟောတိ, ယော ဟိ။ ။ “န ဟောတိ (နောစခေါ စသော စကားတော်ကို မိန့်ပါသော်လည်း ကိုယ်တော်မြတ်၌ အဘိဝါဒနစသော သာမဋ္ဌိရသရှိ၏ဟု ခွင့်ပြုရာ မရောက်ပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့်“ဧဝံ ဝုတ္တောပိ”ဟု ဝုတ္တောဟူသော စောဒက၏ လက္ခဏာပုဒ်ကို အရမူတ္တဇောတက ပိ သဒ္ဓါဖြင့် လက္ခဏာအရစ်တင်၍ လိုက်သင့်ရာ ပုဒ် များကို လိုက်စေလျက် အနက်ကျယ်တမျိုး ပေးထားသည်။ ယော ဟိ-စသည်ကား“န ဟောတိ” ဟူသော သဒေပ၏ ဝိတ္ထာရတည်း။ တနည်း - န ဟောတိဟု ဖြေရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြလို၍ ယောဟိ စသည်မိန့်၊ ဤအလို သန္ဓာယ ဝဒေသီတို့၌ ဇုတိတလုံး အကြေကြပါ၊ သာမဋ္ဌိရသကို ပြုကိုယ်မပြုထိုက်ကြောင်း ထင်ရှားပြလို၍“ယံ တံ သန္ဓာ ယ ဝဒေသိ ”ဟု မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ န ဟောတိ- ခွင့်ပြုရာမရောက် ” ဟုလို၊ ဤ နောက်နည်းသာ အကျဉ်း-အကျယ်ဖြေရာရောက်သဖြင့် သာ၍ အဓိပ္ပါယ်လှသည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ ထို ဝိတ္ထာရ၏ ဆိုလိုရင်းကား- အဘိဝါဒနစသော သာမဋ္ဌိရသကို ပြုထိုက်ပါလျက် မပြုသူကိုသာ “အရသရူပေါ” ဟု အပြစ်တင်ထိုက်သည်။ ဘုရားရှင် ကား ထို သာမဋ္ဌိရသကို သူတပါးအား ပြုကိုယ်မပြုထိုက်၊ ထို့ကြောင့် “ နောစခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသိ ” ဟူသောစကားသည် သာမဋ္ဌိရသ ပြုကိုယ် မပြုထိုက်ဟု ထင်ရှားပြသော စကားရပ်ဖြစ်ရကား “သာမဋ္ဌိရသမရှိ - မဟုတ်, ရှိ၏”ဟု ခွင့်ပြုရာ မရောက်ပါ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် “သော နေဝ ဝတ္ထဗ္ဗော” ဟု (ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်) သင် ရည်ရွယ်အပ်သော သာမဋ္ဌိရသ၏ မရှိခြင်းအကြောင်းကိုကား ပြောကိုယ်ပင် မပြော ထိုက်”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ဝေ-သို့၊ မြဲဟူဏော-သည်၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ အဓိပေတံ-အလိုရှိအပ်
 သော၊ အရသရူပတံ-အရသရူပ၏ အဖြစ်ကို၊ (အရသရူပ အမည်ရသူ၏ ဖြစ်
 ကြောင်းဖြစ်ရာ အပြစ်ကို- ဟူလို၊) အာရောပေတံ- တက်ရောက်စေခြင်းငှါ၊
 [အာပုဗ္ဗ, ရူတဓာတ်, ဣာပေ] ဝါ-တင်ခြင်းငှါ၊ အသက္ကောန္တော - မစွမ်း
 နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍) အထာပရံ - ထိုမှ တပါးသော၊ နိဗ္ဗောဂေါ ဘဝ
 ဂေါတမောတိ အာဒိ-ဂေါတမော အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ - ပြော
 ပြန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ သဗ္ဗပရိယာယေသု - အလုံးစုံသော ဝါရက္ခိ၌၊ ဣတ္ထ - ဤ
 အရသရူပေါဟူသော ဝါရ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ ယောဇနတ္ထမံ-ယောဇနာ အစဉ်ကို၊ ဝိဒိတွာ - သိပြီး၍၊ သန္ဓာယ
 ဘာသိတမတ္ထံ - သန္ဓာယဘာသိတ အနက်ကို၊ ဝေ-ဤ ဆိုအပ်လတံသောနည်း
 ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - သိထိုက်၏၊ မြာဟူဏော - သည်၊ ဝယော ဝုဗ္ဗာနံ-အရွယ်
 အားဖြင့် ကြီးရင့်သူတို့ကို၊ တမေဝ အဘိဝါဒနကမ္မာဒိ- ထိုရှိခိုးခြင်းအစရှိ
 သော အရိအသေပြုမှုကိုပင်၊ လောကေ-လောက၌၊ သာမဂ္ဂိပရိဘောဂေါတိ-
 ဟူ၍၊ မညမာနော- မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဒဘာဝေန-ထို သာမဂ္ဂိပရိ
 ဘောဂ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ နိဗ္ဗောဂေါတိ-နိဗ္ဗောဂေါ ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါ ပန-သည်ကား၊ ရူပါဒီသု-ရူပအစရှိသော အာရုံ

သန္ဓာယဘာသိတ မတ္ထံ(တ္ထံ)။ ။မတ္ထံ, မတ္ထံ ဟု ပါ၍ ၂ ထွေရှိ၏၊ စာသွားကို
 ထောက်လျှင် “ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းသာ (ပုစိချင်းစပ်သော ပဒယောဇနာ,
 အနက်ပေးပုံပြသော အတ္တယောဇနာ) ဟူသော ယောဇနာ အစဉ်ကို သိပြီး၍ သန္ဓာယ
 ဘာသိတအနက် (ပုဏ္ဏားရည်ရွယ်အပ်သော အနက်, ဘုရားရှင် ရည်ရွယ်တော်မူအပ်
 သော အနက်) ကို ဤသို့ သိထိုက်၏” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော်လည်း “အတ္ထ” သဒ္ဒါသည်
 သဒ္ဒါဘိဓေယျတ္ထ (အနက်အဓိပ္ပါယ်) ကို ဟောရာဝယ် (ယောဇနာ၌ နပုံလိနိရှိ၏-ဟု
 ဆိုသော်လည်း အဘိဓာန်မှာ) နပုံလိနိမရှိသောကြောင့် ထိုမတ္ထံပါ၍ကို အားမရကြ၊ မတ္ထံ
 ပါ၍၌ကား နပုံလိနိမတ္ထသဒ္ဒါရှိသောကြောင့် “ယောဇနာအစဉ်ကို သိပြီးဖြစ်၍ သန္ဓာယ
 ဘာသိတ (အနက်) မျှကို ဤသို့သိထိုက်၏” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်၊ ထို မတ္ထသဒ္ဒါသည်
 အဝဓာရဏ အနက်ဟော ဖြစ်ရကား ထိုမတ္ထဖြင့် “သိအပ်ပြီးသော ယောဇနတ္ထမကို
 ထင်၍သိတွယ် မလို” ဟု ကန့်နိုင်သည်၊ မိမိတို့အားရသောပါ၍ကိုသာ ဆင်ခြင်သုံးစွဲပါ။

နိဗ္ဗောဂေါ။ ။ “ဘောဂ ” အရ စည်းစိမ် ဥစ္စာအနက်ကို ယူမည်မိုး၍ “ပရိ
 ဘောဂ” ဟု ဖွင့်၏၊ “သုံးစွဲခံစား” အနက်ကို ယူပါ-ဟူလို၊ ရှိခိုးခြင်းစသောရိသေမှုသည်
 အချင်းချင်း ညီညွတ်နေသူတို့ သုံးစွဲခံစားအပ်သောကြောင့် သာမဂ္ဂိပရိဘောဂမည်၏၊
 ပရိဘူဇတေတိ ပရိဘောဂေါ၊ သာမဂ္ဂိစ + သာ + ပရိဘောဂေါစာတိ သာမဂ္ဂိပရိ
 ဘောဂေါ၊ “ဘူဇတေတိ ဘောဂေါ၊ နတ္ထံ + ဘောဂေါ ယဿာတိ နိဗ္ဗောဂေါ = သာမဂ္ဂိ

တို့၌၊ သတ္တာနံ - သတ္တာတို့၏၊ ယွာယံ ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂေါ - အကြင် ဆန္ဒရာဂဖြင့် သုံးစွဲခြင်းသည် (အတ္ထိ-၏) တဒဘာဝံ- ထို ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂ၏ မရှိခြင်းကို အတ္တနိ-ကိုယ်တော်၌၊ သမ္ပဿမာနော-ကောင်းစွာ မြင်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) အပရမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ပရိယာယံ-အကြောင်းကို၊ အနုဇာနာတိ-ခွင့်ပြုတော်မူ၏။

ပုန-တဖန်၊ မြာဟူဏော-ပုန်ဏားသည်၊ လောကေ-၌၊ ဝယောပုဗ္ဗာနံ-တို့ကို၊ ယံအဘိဝါဒနာဒိကုလသမုဒါစာရကမ္မံ-အကြင် ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမျိုးကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော အမှုကို၊ [ကုလသမုဒါစာရကမ္မန္တိ-ကုလစာရသင်္ခါတံ ကမ္မံ-သာရတ္ထ။ သံ + ဥ အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဓာတုတ္ထာနုဝတ္ထက ဥပသာရ - ဟု သိစေ၏။] လောကီယာ - လောကီ လူတို့သည်၊ ကရောန္တိ-နံ၏၊ တဿ-ထို အဘိဝါဒနအစရှိသော ကုလသမုဒါစာရအမှု၏၊ ဝါ - ကို၊ အကိရိယံ - မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ - မပြုခြင်းကို၊ သမ္ပဿမာနော-ကောင်းစွာမြင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တိ-ကို၊ အကိရိယဝါဒေါတိ-ဒေါ ဟူ၍၊ အာဟ - ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါ ပန-သည်ကား၊ ယထွာ-ကြောင့်၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနံ-ကာယဒုစ္စရိုက် အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ အကိရိယံ-မပြုထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ ကြောင့်၊ တံ အကိရိယဝါဒိ - ထို အကိရိယဝါဒကို၊ အတ္တနိ - ၌၊ သမ္ပဿ မာနော-ကောင်းစွာမြင်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) အပရမ္ဗိ-သော၊ ပရိယာယံ-ကို၊ အနုဇာနာတိ - ၏၊ စ- ဆက်၊ တတ္ထ - ထို ကာယဒုစ္စရိတံ အစရှိသောပုဒ်တို့တွင်၊

ပရိဘောဂ မရှိ၊ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သုံးဆောင်ခံစားထိုက်သော အဘိဝါဒနစသောရိသေမှုမရှိ”ဟုပေး၊ ဘုရားအလိုတော်ဘက်၌ “ဘုမ္မနံ တောဂေါ”ဟု ပြု၊ “နိဗ္ဗောဂေါ-ရူပါရုံ စသည်တို့ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် သုံးဆောင်ခံစားခြင်းမရှိ”ဟု ပေး။

အကိရိယဝါဒေါ။ ။ [ကရ + ရိရိယပစ္စည်းဖြင့် “ ကိရိယ ” ဟု ပုဒ်ရင်းတည်း၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ကိ၏ ဣကိုချေမှ “ကြိယ”ဖြစ်သည်။] “အကိရိယံတံ အကရဏဘာဝံ” ဟု သာရတ္ထဗ္ဗင်္ဂသောကြောင့် အကိရိယံ၌ “နကရိယတေတိ အကိရိယံ”ဟု ကမ္မသာဓိပြုပြီးနောက် ဘာဝပုဗ္ဗဓာန၊ တနည်း ဘာဝလောပကြိပါ၊ မှန်၏-တဿ (ကာယဒုစ္စရိတာဒိနံ)ဟူသော ပုဒ်တို့သည် ဘာဝသမ္ပန်တို့တည်း၊ (ယောဇနာ၌ “ ကံ ”ဟု ဆိုထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။) ထို “ မပြုထိုက်သည်၏အဖြစ် ” ဟူသည် မပြုသင့်ခြင်းတည်း၊ ဝဒန္တိ ဇေတနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်းအယူ၊ ပုန်ဏားအလိုအားဖြင့်တဏှာဒိဋ္ဌိ၊ ဘုရားအလိုတော်အားဖြင့် ဉာဏ်ကိုအရကောက်၊ အကိရိယံ ဣဝံ+ ဝါဒေါ ယဿာတိ အကိရိယဝါဒေါ - အဘိဝါဒန စသော အမှုကို မပြုထိုက်ဟု အယူရှိ၏၊ ဘုရားအလိုတော်၌ “ဒုစ္စရိုက်အမှုကို မပြုထိုက် ဟု အယူရှိတော်မူ၏”ဟု ပေး။

ကာယဒုစ္စရိတန္တိ-ကာယဒုစ္စရိတံပုဒ်ဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၌စပ်) ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန မိစ္ဆာစာရစေတနာ-ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါန, မိစ္ဆာစာရ စေတနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။ ဝစီဒုစ္စရိတန္တိ-တံဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ မုသာဝါဒ ပိသုဏဝါစာ ဖရူသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပ စေတနာ - မုသာဝါဒ, ပိသုဏဝါစာ, ဖရူသဝါစာ, သမ္ပပ္ပလာပစေတနာ တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - န်၏။ မနောဒုစ္စရိတန္တိ - ပုဒ်ဖြင့်၊ အဘိဇ္ဈာံဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော - အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏။ တေ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကို၊ ထပေ တွာ-ထား၍၊ (ဇေတဟိ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ) အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊ အကု သလာဓမ္မာ-တို့ကို၊ အနေကဝိဟိတာ ပါပကာ အကုသလာဓမ္မာတိ-အနေက ဝိဟိတ ပါပက အကုသလဓမ္မတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏။

ပုန-ဖန်၊ မြာဟ္မဏော-သည်။ တဒမဝ အဘိဝါဒနာဒိဂမ္ဘံ - ထို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမှုကိုပင်၊ ဘဂဝတိ-၌၊ အပဿန္တော-သည်။ (ဟုတွာ) ဣမံ- ဤ ရှင်ဂေါတမကို၊ အာဂမ္မ - စွဲ၍၊ အယံ လောကတန္တိ - ဤ လောကအစဉ် အလာသည်။ အယံ လောကပဝေဏီ - ဤ လောကအဆက်ဆက်သည်။ ဥန္တိ ဇ္ဇတိ-ပြတ်စဲ၏။ ဣတိ-သို့၊ မဉ္ဇမာနော-မှတ်ထင်သည်။ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တိ- ကို၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါတိ-ဒေါဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါပန-သည်ကား။

အနေကဝိဟိတာနံ ။ ။ ပါဠိတော်၌ ဒုစရိုက်များကို ပြပြီးနောက် “အနေက ဝိဟိတာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ”ဟု ပြ၏။ ထိုပါဠိဖြင့် ဒုစရိုက် ဆယ်ပါးမှ ကြွင်းသော ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, မာယာ, သာဠေယျစသော အကုသိုလ်တွေ များစွာရှိ သေး၏။ ထို အကုသိုလ်များကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်ယူပါ-ဟု သိစေလို၍ “ထပေ တွာ တေဓမ္မေ အဝသေသာ” စသည်မိန့်၊ ဝိဟိတ၌ ဝိပုဗ္ဗဓာဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ဝိနေဋ် အနက်တူ၊ “အနေကေ+ဝိဟိတာ ယေသံတိ အနေကဝိဟိတာ- တပါးမက များသော အပြားရှိကုန်သော”ဟု ပေး။ [“အနေကဝိဟိတာတိ အနေကပ္ပကာရာ”-ဋီကာ။]

လောကတန္တိ ။ ။ လောကဿ-လူအပေါင်း၏+တန္တိ - အစဉ် အလာတည်း။ “လောကတန္တိ”ကိုပင် “လောကပ္ပဝေဏီ”ဟု ပရိယာယ်ထပ်ဆင့်သည်။ တနောတိ ဝိတ္ထာရေတီတိ တန္တိ=ချွဲထွင်တတ်သောအစဉ်၊ (တနဓာတ်, တိ)၊ “ပဝေဏတိ ပဗန္ဓာ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္ထတိ-ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ပဝေဏီ၊ ပပုဗ္ဗ, ဝေဏဓာတ်, ဝတိအနက်ဟော, ဣပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်းထပ်သက်၍ “ပဝေဏီ”ဟုလည်း ရှိ၏။

ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ ။ ။ ဥန္တိဇ္ဇတေ-ဖြတ်အပ် ဖြတ်ထိုက်၏။ ဣတိ ဥစ္ဆေဒေါ၊ ဥစ္ဆေ ဒေါ ဣတိ ဝါဒေါ ယဿာတိ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ - “ရှိခိုးခြင်းစသော လောကစဉ်လာကို ပယ်ခွါ ဖြတ်တော်ထိုက်၏ ဟု အယူရှိ၏”။ ဘုရားရှင်ဘက်၌ “ရာဂစသော အကုသိုလ် တရားကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက်ထိုက်၏ ဟု အယူရှိတော်မူ၏”ဟု ပေး။

ယသ္မာ - ကြောင့်၊ အဋ္ဌသု - ဝ ပါးကုန်သော၊ လောဘသဟဂတ စိတ္တေသု-
 လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့၌၊ ပဉ္စ ကာမဂုဏိကရာဂဿ - ရူပါရုံ အစရှိသော
 ငါးပါးသော ကာမအစဉ်ဖြစ်သော ရာဂ၏၎င်း၊ ဝါ-ကို၎င်း၊ [ရူပါဒီသု ဝတ္ထု
 ကာမကောဋ္ဌာသေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ရာဂေါ။] ဦသု- ၂ ပါးကုန်သော၊ အကု
 သလ စိတ္တေသု-အကုသိုလ်စိတ်တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဒေါသဿစ-ဖြစ်သော ဒေါသ
 ၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ [စာတို့၌ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဟဟု ရှိ၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇနက ကောင်းသည်
 ထင်၏။] အနာဂါမိမဂ္ဂေန- အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ ဥစ္စေဒံ - ဖြတ်တောက်ထိုက်
 သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒတိ - ဟောတော်မူ၏၊ ပန - အဘို့တပါးကား၊ သဗ္ဗာ
 ကုသလ သမ္ဘဝဿ-အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့၌ဖြစ်သော၊ နိရဝသေဿ-
 အကြွင်းမရှိသော၊ မောဟဿ - မောဟ၏၊ ဝါ-ကို၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန- အရ
 ဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ ဥစ္စေဒံ- ကို၊ ဝဒတိ - ၎င်း၊ တယော - ၃ ပါးကုန်သော၊ တေ-ထို
 တရားတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ (တိဟိ တေဟိ-တို့မှ) အဝသေသာနံ-ကြွင်းကုန်
 သော၊ ပါပကာနံ - ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ - အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဓမ္မာနံ - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသော တရားတို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ယထာနု
 ရူပံ-လျောက်ပတ်သည် အားလျော်စွာ၊ စတုဟိ-၄ ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေဟိ-
 မဂ်တို့ဖြင့်၊ ဥစ္စေဒံ-ကို၊ ဝဒတိ-၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တံ ဥစ္စေဒဝါဒံ-ထို
 ဥစ္စေဒဝါဒကို၊ အတ္တနိ-၌၊ သမ္ပဿမာနော - သည်၊ (ဟုတွာ) အပရစ္ဆိ ပရိ
 ယာယံ အနုဇာနာတိ။

ပုန မြာဟူဏော, သမဏော ဝေါတမော- သည်၊ ဝယောဝုဗ္ဗာနံ- တို့ကို၊
 ဣဒံ အဘိဝါဒနာဒိ-ကုလသမုဒါစာရကမ္ဘံ - ဤ ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမျိုး
 ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော အလုပ်ကို၊ ဇိဂစ္ဆတိ မညေ- စက်ဆုပ်သကဲ့သို့
 ဖြစ်၏၊ (တနည်း) ဇိဂစ္ဆတိမညေ-စက်ဆုပ်၏ဟု ထင်၏၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊
 တံ-ထို အဘိဝါဒနစသော ကုလသမုဒါစာရအမှုကို၊ န ကရောတိ-မပြု၊ ဣတိ-
 သို့၊ မညမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဇေဂစ္ဆိတိ- ဇေဂစ္ဆိဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါ ပန-သည်ကား၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ ကာယဒုစ္စရိ
 တာဒိဟိ - ကာယဒုစ္စရိက် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဇိဂစ္ဆတိ - စက်ဆုပ်တော်မူ၏၊
 ကိ-အဘယ် အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တိရိဝံ-၃ ပါး အပြားရှိ
 သော၊ ယဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတံ-အကြင် ကာယဒုစ္စရိက်သည်၎င်း၊ စတုဗ္ဗိဝံ-၄ ပါး

ဇိဂစ္ဆတိမညေ။ ။သာရတ္ထံ “ဇိဂစ္ဆတိရိယ”ဟု ဖွင့်၏၊ မညေအဒ္ဓါ (ဝိယနှင့်
 အနက်တူ) ဥပမာဇောတကတည်း၊ “ဇိဂစ္ဆတိတိဝါ သဿကောမိ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ကား
 မညေ၌ မနဓာတ်, ဒိဝါဒိယ, မိဝိဘတ်ကို ပြေ-ဟု ပြ၏။

အပြားရှိသော၊ ယဉ္ဇ ဝစီဒုစ္စရိတံ-အကြင် ဝစီဒုစ္စရိက်သည်၎င်း၊ တိဝိဓံ-သော၊ ယဉ္ဇ မနောဒုစ္စရိတံ-အကြင် မနောဒုစ္စရိက်သည်၎င်း၊ တာနိ ဒုစ္စရိတာနိ- ထို ဒုစ္စရိက်တို့ကို၊ ထပေတွာ - ၍၊ (တေဟိ ဒုစ္စရိတေဟိ-တို့မှ၊) အဝသေသာနံ- ကုန်သော၊ လာမကဋ္ဌေန-ယုတ်ညံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ပါပကာနံ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန-ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက် သဘောကြောင့်၊ အကုသလာနံ- အကုသိုလ် မည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ - တရား တို့သို့၊ ယာစ သမာပတ္တိ-အကြင်ကောင်းစွာရော်ခြင်းသည်၎င်း၊ ယာစ သမာ ပဇ္ဇနာ-အကြင် ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်းသည်၎င်း၊ ယောစ သမဓီ ဘာဝေ- အကြင် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ (အတ္ထိ - ၏) တံ သဗ္ဗဒ္ဓိ - ထို အလုံးစုံ ကိုလည်း၊ မဏ္ဍနကဇာတိယော - တန်ဆာဆင်လေ့ ရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ ဂုထံ-မစင်ကို၊ ဇိဂုစ္ဆတိဝိယ-စက်ဆုပ်သကဲ့ သို့၊ ဟိရိယတိဝိယ- ရှက်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တူ၊) ဇိဂုစ္ဆတိ- စက်ဆုပ်တော်

ဇေဂုစ္ဆိ။ ။ “ဇိဂုစ္ဆနံ ဇိဂုစ္ဆာ၊ ဇိဂုစ္ဆာ+သီလံ အဿ အတ္ထိတိ ဇေဂုစ္ဆိ (တထာသီလ တဒ္ဓိတံ) - “ရှိခိုးမှုစသော အမျိုးကောင်းတို့၏အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိ၏” ဟု ပေး၊ “ငါက အမျိုးမြတ်၊ အဆင်းလှ၊ ပညာတတ်ဖြစ်တယ်၊ ဘာကြောင့် သူတပါးကို ရှိခိုးရမှာလဲ” ဟု အဘိဝါဒနစသော အလုပ်ကို စက်ဆုပ်သည်-ဟူလို၊ ဘုရားရှင်ဘက်၌ “ဒုစ္စရိကံအလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိတော်မူ၏ ” ဟု ပေး၊ နောက်၌ “ဇေဂုစ္ဆိ တံတိ ဇိဂုစ္ဆနသီလတံ” ဟု သာရတ္ထ၌ တထာသီလတဒ္ဓိတံနက် ဖွင့်သည်။

လာမကဋ္ဌေန ပါပကာနံ ။ ။ ပါပက သဒ္ဓါသည် အယုတ်တမာ အနက်ကို ဟောသော အနိပုန္န ပါဠိပဒိကပုဒ် ဟု ပြလို၍ “လာမကဋ္ဌေန” ဟု ဖွင့်၊ တနည်း- “ပါပေန္တိ - မိမိကိန်းရာ သဘောကို အပါယ် ၄ ပါးသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပါပကာ” ဟု ပြ၍ ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားများကို အရကောက်ပါ။

အကောသလ္လ သမ္ဘူတဋ္ဌေန ။ ။ အ+ ကောသလ္လ - ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟ၊ အကုသိုလ်မှန်သမျှ မောဟယှဉ်လျက် ပါသောကြောင့်၎င်း၊ မောဟအရင်းခံ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့်၎င်း “အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန” ဟု မိန့်သည်။ [သမာပတ္တိကို “သမာပဇ္ဇနာ သမဓီ ဘာဝေ” ဟု အဘိဓမ္မာပါဠိတော် သွားအတိုင်း ထပ်ဖွင့်သည်။]

မဏ္ဍနကဇာတိယော ။ ။ မဏ္ဍယတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော၊ (သဒ္ဓကမစလ မဏ္ဍ ဣသုတိ၊) မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကော (ကပစ္စည်းသုတ္တ)၊ ကပစ္စည်းပါသောကြောင့် မဏ္ဍနံ ဘောဟောမကြိတိ ကတ္တာဟောကြိသည်၊ ထိုနောက် ဇာတိနှင့်အရတူအောင် ဘာဝပုဏနကြိ၍ “မဏ္ဍနကော + ဇာတိ + ယဿာတိ မဏ္ဍနကဇာတိဿကော” ကကို ယမြဲ၍ “ဇာတိယော” ဟု ဖြစ်၏၊ “မဏ္ဍနဇာတိယော-တန်ဆာဆင်ခြင်းသဘောရှိသူ” ဟု ပေးကြသောအနက်ကား ဤဝစနတ္ထနှင့် မလျော်။

မူ၏၊ ဟိရိယတိ-ရှက်တော်မူ၏၊ (ဣတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ တံ ဇေဂုစ္ဆိတံ-ထိုစက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ
 သမ္ပဿမာနော (ဟုတွာ) အပရမ္ဘိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ၊ တတ္ထ - ထို
 ဇိဂုစ္ဆာမိ ကာယဒုစ္စရိတေန အစရှိသောပါဠိ၌၊ ကာယဒုစ္စရိတေနာတိ ဣ-
 တေန ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ဥပယောဂဣတ္ထ-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ ကရဏ
 ဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ကို၊ ဒဋ္ဌမ္ပံ ၏။

ပုန ဗြာဟ္မဏော, တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္ပံ - ကိုပင်၊ ဘဂဝတိ - ၌၊
 အပဿန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အယံ-ဤ ရှင်ဂေါတမသည်၊ ဣမံ လောက
 ဇေဋ္ဌက ကမ္ပံ-ဤလောကဝယ် ကြီးသူတို့၏အပေါ်၌ ပြုထိုက်သောရိသေမှုကို၊
 ဝါ-ဤ လောကဝယ်အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ရိသေမှုကို၊ ဝိနေတိ - ပယ်
 ဖျောက်၏၊ ဝိနာသေတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ အထဝါ-တနည်းကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
 တေ သာဓိစိကမ္ပံ - ဤ ရိသေမှုကို၊ န ကရေတိ-မပြု၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊
 အယံ-ဤရှင်ဂေါတမကို၊ ဝိနေတဗ္ဗော-ဆုံးမထိုက်၏၊ နိဂ္ဂဏိတဗ္ဗော-နှိပ်ကွပ်
 ထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနော (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ - ကို၊ ဝေနယိဒကာတိ-
 ဝေနယိကောဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ တတြ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ၂ ဝိကပ်
 တို့၌၊ [ယထာဝုတ္တေသု ဒီသုပိ အတ္တဝိကပ္ပေသု-ဇီ။] အယံ- ဤ ဆိုအပ်လတုံ
 ကား၊ ပဒတ္ထော - ပုဒ်နက်တည်း၊ ဝိနယတိ - ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးတတ်၏၊
 ဣတိ, ဝိနယော-ယမည်၏၊ ဝိနာသေတိ- ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊
 ဝိနယောဝေ- ဖျက်ဆီးတတ်သူသည်ပင်၊ ဝေနယိကော-ကမည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊
 ဝိနယံ-ဆုံးမ နှိပ်ကွပ်ခြင်းကို၊ အရဟတိ - ထိုက်၏၊ ဣတိ ဝေနယိကော-၏။

လောကဇေဋ္ဌကကမ္ပံ ။ ။ လောကဇေဋ္ဌကနံ ကတ္တဗ္ဗကမ္ပံ - လောကဝယ်
 ကြီးသူတို့အပေါ်၌ ပြုထိုက်သော ရိသေမှု၊ လောကေဝါ သေဋ္ဌသမ္ပတံ ကမ္ပံ- လောက၌
 အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ရိသေမှု၊ (ဇီကာ) ရှေ့နည်း၌ ဝုဒ္ဓကို ဖြေ၊ “ဇေဋ္ဌာယေဝ
 ဇေဋ္ဌကာ” ဟု ဆက်၊ နောက်နည်း၌ ပသတ္ထကို ဖြေ၊ ဇေဋ္ဌဣတိ သမ္ပတံ ဇေဋ္ဌကံ။

ဝေနယိကော ။ ။ ပုဒ်ပြီးပုံ အဋ္ဌကထာ၌ပါပြီ၊ ပဌမနည်း၌ ဝိပုဗ္ဗနီဓာတ်သည်
 (ဝိနယု လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနယံကုသို့) ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးခြင်း အနက်ကို
 ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိနာသေတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဣကပစ္စည်းလည်း သီးခြားအနက်
 မရှိ၊ သတ္တတဒ္ဓိတံ၊ “ဝေနယိကော-ကြီးသူတို့အပေါ်၌ ပြုထိုက်သော ရိသေမှုကို ဖျက်
 ဆီးတတ်၏” ဟုပေး၊ ဒုတိယနည်း၌ ဝိ- နီဓာတ်သည် နိဂ္ဂဟ (နှိပ်ခြင်း) အနက်ဟော၊
 ဝိနယနံ-ဆုပ္ပန်ကွပ်ခြင်း၊ ဝိနယော-ခြင်း၊ အရဟတိအနက်၌ ဣကသက်၊ ထို့ကြောင့်
 “နိဂ္ဂဟံ အရဟတိ” ဟုဖွင့်၊ “ ကြီးသူတို့အား ရိသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နှိပ်ကွပ်
 ဆုံးမထိုက်၏ ” ဟု ပေး။

ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ ဝေနယိကဘာဝံ-ထိုဝေနယိက၏အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော(ဟုတွာ)အပရဒ္ဒိပရိယာယံ-အနုဇောနာတိ။

ပုန မြာဟ္မဏောယသ္မာ, အဘိဝါဒနာဒီနိ- န်သော၊ သာဓိစိကမ္မာနိ- ရိသေမူတို့ကို၊ ကရောန္တာ-ပြုသူတို့သည်၊ ဝယောဝုဗ္ဗေ-တို့ကို၊ တောသေန္တိ- နှစ်သက်စေကုန်၏၊ ဟာသေန္တိ-ရှင်းလန်းစေကုန်၏၊ အကရောန္တာ ဗန-မပြုသူ တို့သည်ကား၊ တာပေန္တိ-ပုလောင်စေကုန်၏၊ ဝိဟေသေန္တိ - ညှဉ်းဆဲကုန်၏၊ နေသံ ထိုကြီးရင့်သူတို့၏၊ ဒေါမနဿ-နှလုံးမသာယာခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာနိ-ထိုရိသေမူတို့ကို၊ နကရောတိ- ပြုတော်မမူ၊ တသ္မာ, အယံ-ဤရှင်ဂေါတမသည်၊ ဝယောဝုဗ္ဗေ-တို့ကို၊ တပတိ- လောင်မြိုက်တတ်၏၊ ဣတိ မညမာနော(ဟုတွာ ဘဂဝန္တံ တပသီတိ-တပသီ ဟူ၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ) ဝါ- တနည်း၊ သပ္ပုရိသာစာရ ဝိရဟိတတ္တာ-သုတော် ကောင်း အကျင့်မှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ-ဤ ရှင်ဂေါတမသည်၊ ကပဏပုရိသော - အထီးကျန်စွဲ ဆင်းရဲသော ယောက်ျားတည်း၊ ဣတိ မည မာနော(ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ တပသီတိ-၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ၊ တတြိ- ထိုဆိုအပ် ပြီးသောအတ္တဝိကပ်တို့၌၊ [ဝေနယိကောတုန်းက စွဲသည့်အတိုင်း။] အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ ပဒတ္ထော - ပုဒ်နက်တည်း၊ တပတိ- လောင်မြိုက်တတ်၏၊ ဣတိ တပေါ - တပမည်၏၊ ဒေါသေတိ - စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဝါ-

တဒ္ဓိတဝိဓာနေ သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္ထတေ၊ တေန သဗ္ဗတ္ထ ဝါကျုရတ္ထိယော (ဝါကျနှင့် တဒ္ဓိတ် တို့သည်) ဟောန္တိ” ဟု ရှုပသိဒ္ဓိ၌ဆိုသည်။ [“တဒ္ဓိတဘနံ + ဝတ္ထိ - တဒ္ဓိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း” ဟု ရှေးက အနက်ပေးကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

တာပေန္တိ။ ။ တာပေန္တိနောက္ခံ ဝိဟေသေန္တိသည် အဓိပ္ပါယ်တ္ထဋ္ဌင်္ဂါ “ပုလောင်- စေခြင်းဟူသည် မီးဖြင့် မြိုက်သကဲ့သို့ ညှဉ်းဆဲခြင်းတည်း-ဟူလို၊ “ဒေါမနဿ” နေသံ ဥပ္ပါဒေန္တိ” ကား တာပေန္တိ၏ သဘာဝတ္ထ (အဘိဓမ္မာသဘော) အဖွင့်တည်း၊ “ညှဉ်း ဆဲ” ဟူသည် ထိုသူတို့စိတ်၌ ဒေါမနဿဖြစ်စေခြင်းတည်း-ဟူလို။

ကပဏပုရိသော။ ။ ကပိ (ကြိပ) ဓာတ်သည် သတ္တိ၊ ဒယာ, အစ္ဆာဒန ဥ နက် ရှိ၏၊ ကပိတဗ္ဗော ဒယိတဗ္ဗော-သနားထိုက်၏ (သနားစရာ ကောင်း၏) ။ ဣတိ ကပ ဏော၊ (ယုကို အနု, နကို ဏပြု။) ဂုဏပိရဟိတတာယ-သုတော်ကောင်း အထက်တန်း လူတို့၏ ဂုဏ်မှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒီနမနုဿော-လူနဲ့ လူစွဲ လူဆင်းရဲတည်း။

ဒေါသေတိ ဝိဟေသေတိ။ ။ ဒေါသေတိသည် ဒေါမနဿံ ဥပ္ပါဒေတိ တုန်းက ကဲ့သို့ ဒေါမနဿ ဖြစ်လောက်အောင် စိတ်ကိုပျက်ဆီးခြင်းတည်း၊ ဝိဟေသေတိကား ဝိဟေသေန္တိ အတိုင်းပင်တည်း။ [ဤ တပတိကိုလည်း ရှေးတာပေန္တိ တုန်းကကဲ့သို့ ဝိဟေသေတိဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဓာတ်နက်အားဖြင့် ဒါဟအနက်ချည်းသာ။]

ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဝိဟေသေတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတံ-
 ဤ တပေါဟူသော အမည်သည်။ သာဒိစိကမ္မာကရဏဿ - ရိဇသမူကို မပြု
 မြင်း၏။ နာမံ-အမည်တည်း။ အဿ-ထိုရှင်ဝေါတမ၏။ တပေါ-လောင်မြို့က်
 တတ်သော သာဒိစိကမ္မာကို မပြုခြင်းသည်။ အတ္ထိ - ၏။ ဣတိ, တပဿီ - သီ
 မည်၏။ ဒုတိယေ-ဒုတိယဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ - အတ္ထဝိကပ်၌။ ဗျဉ္ဇနာနိ-
 သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝါ-ဓာတ် ပစ္စည်းတို့ကို၊ အဝိစာရေတွာ-မစိစစ်မူ၍၊ ဝါ-မစိစစ်
 တေ့ဘဲ၊ လောကေ-၌၊ ကပဏ ပုရိသော-ကို၊ တပဿီတိ-သီ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-
 အပ်၏။ ဘဂဝါပန-ကာ၊ အကုသလာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ- အကြင်
 တရားတို့ကို၊ လောကံ-သဘာဝအပေါင်းကို၊ တပနတော-လောင်မြို့က်တတ်
 ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၊] တပနီယာတိ - တပနီယတို့
 ဟူ၍၊ [အနိယပစ္စည်း၊ ကတ္တားဟော၊] ဝုတ္တန္တိ - ဆိုအပ်ကုန်၏။ တေသံ-ထို
 အကုသိုလ် တရားတို့၏။ ဝါ - တို့ကို၊ ပဟိနတ္ထာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တပဿီ - တပဿီဟူ၍၊ သင်္ချံ - ခေါ်ဝေါ် အပ်
 သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီ၊ တသ္မာ - ထို ကြောင့်၊ တံ တပဿီတံ-
 ထို တပဿီ၏ အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ - ၌၊ သမ္ပဿမာနော (ဟုတွာ) အပရမ္မိ
 ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ-၏။ တတြ-ထို အတ္ထဝိကပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံ
 ကား၊ ပုဒတ္ထော - ပုဒ်နတ်တည်း။ တပန္တိ - လောင်မြို့က်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-
 ထို ကြောင့်၊ တပေါ-တို့မည်၏။ ဧတံ-ဤ တပဟူသော အမည်သည်။ အကုသလ
 ဓမ္မာနံ - အကုသိုလ် တရားတို့၏။ အဝိဝစနံ - အမည်တည်း။ ဟိ-မှန်၊ ဣဓ
 တပ္ပတိ ပေစ္စ တပ္ပတိတိ-ဣဓ၊ ပေ၊ တပ္ပတိဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ) - ဤပါဠိကို၊
 ဘဂဝတာပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဣဓ-
 ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌၊ တပ္ပတိ- ပုပန်ရ၏။ ပေစ္စ- တမလွန် ဘဝ၌၊ ဝါ-တမလွန်
 ဘဝသို့ရောက်၍၊ တပ္ပတိ-၏။] တထာ-ထိုမှတပေါး၊ တေ တပေ-ထိုလောင်မြို့က်

ဗျဉ္ဇနာနိ အဝိစာရေတွာ။ ။တိဿ၊ ဒိတ္တဟူသော ပါဠိများ၏ တိဿ မည်သူ၊
 ဒိတ္တမည်သူကိုဟောရာ၌ “မည်သည့်ဓာတ်၊ မည်သည့်ပစ္စည်း” ဟု သဒ္ဓါကိုမစိစစ်ရတော့
 ဘဲ “အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက” နာမ်တမျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကပဏအနက်ကို ဟော
 ရာ၌ တပဿီပုဒ်လည်း ဓာတ်ပစ္စည်း မစိစစ်ရသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက နာမ်တမျိုးဖြစ်
 သည်- ဟူလို။ [“တိဿဒိတ္တသဒ္ဓေသုဝိယ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အယံနာပေစ္စယောတိ ဗျဉ္ဇန
 ဝိစာရံ အကတွာ၊ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကဝသေန” - ဋီကာ။ (“တိဿ ဒတ္တ” ဟု စာရှိ၏။
 ဒတ္တသည် အနိပ္ပန္န မဟုတ်၊ ဒေဝဒေတ္တာမှ ဒေဝပုဒ်ကိုချေ၍ ကျန်နေသော ပုဒ်တည်း။
 အဂ်တ္တရဋီကာ၌ “ဒိတ္တ” ဟု ရှိသည်။)]

တတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ အသိ၊ နိရုဿိ၊ ပဟာသိ - ပယ်စွန့်ပြီး၊
ဝိဒ္ဓိသေသိ-ဖျက်ဆီးပြီး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တပဿိ-တပဿိ မည်၏။

ပုန ဗြာဟ္မဏော၊ တံအဘိဝါဒနာဒိကမ္ဘံ-သည်။ ဒေဝလောကဂဗ္ဘသမ္ပတ္တိ
ယာ- နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေ၏ ပြည့်စုံခြင်းငှါ။ ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိလာဘာယ-
နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေကိုရခြင်းငှါ။ သံဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏။ ဝေ - ဤသို့၊ မညမာနော-
မှတ်ထင်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ - ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊) ဘဂဝတိ-
၌။ အဿ - ထိုအဘိဝါဒန အစရှိသောအမှု၏၊ အတာဝံ- မရှိခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ
စ- မြင်၍၎င်း၊ ဝါ - မြင်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဘဂဝန္တံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ အပ
ဂဗ္ဘောတိ - အပဂဗ္ဘောဟူ၍၊ အာဟ - ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ ကောဝေသေန-
ဒေါသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဘဂဝတော-၏၊ မာတုကုစ္ဆိယံ-မယ်တော်၏ဝမ်း၌၊ ပဋိ
သန္ဓိဂ္ဂဟဏေ-ပဋိသန္ဓေယူခြင်း၌၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်။

တေ တပေ အသိ။ ။ [ဒိဝါဒိ အသု ဓာတ်သည် ခေပ-ပစ်ပယ်ခြင်း အနက်ကို
ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝိဘတ်-ဒိဝါဒိ ယဖြင့် “အသိ” ပြီးသည်။] အသိကို
နိရုဿိ = နိ+အသိ ဟု ဥပသာရ တန်ဆာအင်၍ ဖွင့်၏။ ပဟာသိသည် ဓာတ်နက်၊
ဝိဒ္ဓိသေသိကား အဓိပ္ပါယ်နက်တည်း။ ပုဗ္ဗပြီး တပဿိ၌ အသိကား ဣပစ္စည်း၊ ပုဏ္ဏား
ဘက်၌ “တပဿိ (သိပစ္စည်း) - ကြီးရင့်သူတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော ရိသေမှု
မပြုခြင်းရှိသူ၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့အကျင့် မပြည့်စုံသဖြင့် လူနံ လူမဲ့ လူဆင်းရဲ”ဟု
ပေး၊ ဘုရားရှင် အလိုတော်ဘက်၌ “တပဿိ - မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လောင်မြိုက်
တတ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်တော်မူပြီး ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ပေး။

ပဋိသန္ဓိ ပဋိလာဘာယ။ ။ “အပဂဗ္ဘော” ပါဠိတော်နှင့် လိုက်လျောအောင်
“ဒေဝလောကဂဗ္ဘ” ဟု ဆိုပြီး၍ ဘုမ္မဗိုင်းနတ်မှတပါး အထက်နတ်များ၌ ကိုယ်ဝန်
မနေရသဖြင့် ဂဗ္ဘ အရ “ကိုယ်ဝန်၊ ဝမ်းတိုက်” အနက်များကို မယူစေဘဲ ပဋိသန္ဓေ
ဟူသောအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။
“သမ္ပတ္တိ- ပြည့်စုံခြင်း” ဟူသည် “နတ် ပဋိသန္ဓေကို ရခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍
သမ္ပတ္တိယာကိုလည်း “လာဘာယ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။

ကောဝေသေနဝါ။ ။ “ကောဝေသေနဝါ” စသော ဤစကားသည် “ဟိနော
ဝါ ဂဗ္ဘော အဿ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် “ဟိနောဝါဿ မာတုကုစ္ဆိဒိ ဂဗ္ဘဝါသော
အဟောသိ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ပြကို ရည်ရွယ်အပ်သော စကားတည်း။ လူတယေဝံကို
စိတ်ဆိုး၍ “ကျွန်မသား” ဟု ဆဲရာ၌ အဓိကစ၍ အမျိုးညံ့ပုံပြလျက် ဆဲခြင်းဖြစ်သကဲ့
သို့၊ ဘုရားရှင်ကိုလည်း စိတ်ဆိုး၍ “အပဂဗ္ဘော-အမိဝမ်း၌ ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
နေရခြင်းရှိသူ” ဟု အဓိကစ၍ မစင်ကြယ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
နေခဲ့ရကြောင်းကို၎င်း ပြလျက်ဆဲသည်။ ထို့ကြောင့် “မာတုကုစ္ဆိသိ” ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ
ဒေါသံ ဒဿေန္တော”ဟု မိန့်သည်။

ဟုတွာဝိ-ဖြစ်၍လည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့ အပဝဋ္ဋောဟူ၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ၊ တကြ-ထို
 ဆိုအပ်ပြီးသော အတ္ထဝိကပ်တို့၌၊ အယံ-ကား၊ ပဒတ္တော-တည်း၊ ဂမ္ဘတော-
 နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေမှ၊ အပဝတော- ကင်းသူတည်း၊ ဣတိ-ထို ကြောင့်၊ အပ
 ဝဋ္ဋော-ဗ္ဗ မည်၏၊ ဒေဝလောကူပပတ္တိံ - နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေသို့၊ ပါပုဏိတုံ-
 ရောက်ခြင်းငှါ၊ အဘဋ္ဋော - မထိုက်သူတည်း၊ ဣတိ - ကား၊ အဓိပ္ပါယော-
 ပုန်ဏား၏ အလိုတည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ အဿ- ထို ရှင်ဂေါတမ၏၊ ဟီနော-
 ယုတ်ညံ့သော၊ ဂမ္ဘော - ပဋိသန္ဓေသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ အပဝဋ္ဋော - ၏၊
 ဒေဝလောကဂမ္ဘ ပရိဟာရိတ္တာ-နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေမှ အပ၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 အာယတိံ-နောင်အခါ၌၊ ဟီနဂမ္ဘ ပဋိလာဘ ဘာဝိ-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
 ကို ရခြင်းအဘို့ ရှိသူတည်း၊ ဣတိ - ကား၊ (အဓိပ္ပါယော- အဓိပ္ပါယ် တမျိုး
 တည်း၊) ဝါ- တနည်း၊ အဿ-ထိုရှင်ဂေါတမ၏၊ ဟီနော- သော၊ မာတုကုဗ္ဗိ
 မှိ- အမိဝမ်း၌၊ ဂမ္ဘဝါသော- ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ရှိခဲ့ပြီ၊
 ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပါယော-အဓိပ္ပါယ်တမျိုးတည်း။

ဂမ္ဘတော+အပဝတော ။ ။ အပဝဋ္ဋော၌ အပသဒ္ဓါသည် အပေတအနက်
 ဟော၊ ဂမ္ဘနှင့် အပကိုလည်း “ဂမ္ဘအပ”ဟု တပြုရိသ် သမာသ်စပ်ပြီးမှ “အပဂမ္ဘ”ဟု
 ရှေ့နောက်ပြန်ရသည်၊ (နိဗ္ဗာန်စသော တပြုရိသ် အဆန်းမျိုးတည်း)၊ ဂမ္ဘ၏အနက်
 ကိုလည်း “ဒေဝလောကူပပတ္တိံ”ကိုထောက်၍ “နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေ”ဟု ပေး။ [ဂမ္ဘ
 သဒ္ဓါ အမိဝမ်းတိုက်နှင့် ကိုယ်ဝန်အနက်ကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း ဌာနဝင်းတိုက်၏
 အမည်ကို ဌာနိပဋိသန္ဓေပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေကို၎င်း၊ လူ
 စသောပဋိသန္ဓေနှင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် အမိဝမ်းမရှိသော နတ်ပဋိ
 သန္ဓေကို၎င်း ဂမ္ဘ အရ ယူပါ။] “အပဝဋ္ဋော-နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေမှ ကင်းသူတည်း”
 ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး။

ဟီနောဝါ၊ ဝေ၊ အပဝဋ္ဋော ။ ။ အပသဒ္ဓါ ဟီနအနက်ဟော၊ ဤ ဗဟုဗ္ဗိဟိ
 ဝိဂ္ဂဟ၌ အဓိပ္ပါယ် ၊ မျိုးပြု၏၊ ထိုတွင် “ဒေဝလောက၊ ပေ၊ ဟီနဂမ္ဘ ပဋိလာဘ ဘာဝိ”
 သည် ပဌမအဓိပ္ပါယ် တမျိုးတည်း၊ အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုကို မပြုသဖြင့် နောင်
 အခါ၌ နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေနေရတော့မည်မဟုတ်ရကား “ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေသာ
 ရဘို့ရှိသူဖြစ်သည်”ဟု နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေကို ရှုတ်ချသည်၊ အာယတိံ ကိုထောက်ပါ၊
 “အပဝဋ္ဋော-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ ရှိမည်သူ”ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး။

ဟီနောဝါ၊ ဝေ၊ အဟောသိ။ ။ “ဟီနော ဝါ ဂမ္ဘော အဿ” ဟူသော
 ဝိဂ္ဂဟ၏ ဒုတိယအဓိပ္ပါယ်တမျိုးတည်း၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကား “ကောဝေသနဝါ၊ ပေ၊
 ဒေါသံ ဒေသေန္တော”ဟု အောက်၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောနည်းအတိုင်း ပြုအပ်သောအဓိပ္ပါယ်
 တည်း။ [“ဟီနော ဝါ၊ သ”ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါဖြင့် ပါဠိမှန်ရှိစေ။] “ အဘိဝါဒန

ပုန-အဘို့တပါးကား၊ ဘဝတော-၏၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အာယတိ-၌၊ ဝဗ္ဗသေယျာ - အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းရခြင်းသည်၊ အပဝတာ - ကင်းပြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ သော - ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ အပဝဗ္ဗတံ - ထို အပဝဗ္ဗ၏ အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ - ၌၊ သဗ္ဗဿမာနော (ဟုတ္တာ) အပရမ္ဘိ ပရိယာယံ အနုဇောနာတိ၊ စ - ဆက်၊ တတြ - ထို ဘုရား အလိုတော် ဘက်၌၊ ယဿ ခေါ် မြာဟ္မဏ၊ ပေ၊ ပဟီနာထိ ဧတေသံ ပဒါနံ - ယဿ ခေါ်၊ ပေ၊ ပဟီနာ ဟုကုန်သော ဤပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ စေ - ဤဆိုအပ်လတ္တံ သောနည်းဖြင့်၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ မြာဟ္မဏ- ဏား၊ ယဿပုဂ္ဂလဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အနာဂတေ- နောင်အခါ၌၊ ဝဗ္ဗသေယျာ- အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခြင်းကို၎င်း၊ ပုနဗ္ဗဝေ- တဖန်ဘဝ၌၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ - အသစ်ဖြစ် ခြင်းကို၎င်း၊ အနုတ္တရေန - အတုမရှိ မြတ်သော၊ မဂ္ဂေန - အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ ဝိဟတကာရဏတ္တာ - ဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ပဟီနာ-ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ (ဒဗ္ဗဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝဗ္ဗသေယျသဒ္ဓါ၊ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဝဗ္ဗသေယျဂ္ဂဟ ဇောန-ဝဗ္ဗသေယျ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဇလာဗုဇယောနိ - ဇလာဗုဇယောနိကို၊ ဝဟိ စသော ရှိသေမှုကို မပြုရကား အမိ ကိုယ်တိုင်က ယုတ်ညံ့ သဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပဋိ သန္ဓေ နေခဲ့ရခြင်း ရှိသူ ဖြစ်သည် ” ဟု လွန်ခဲ့သော ပဋိသန္ဓေ နေရုံကို ရှုတ်ချသည်။ “အမဟာသိ” ဟူသော အတိတ်ကြိယာကို ထောက်ပါ။ “အပဝဗ္ဗော-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ရှိသူတည်း” ဟု ပေး။

ဝဗ္ဗသေယျာ။ ။ ဝဗ္ဗသဒ္ဓါသည် အမိဝမ်းတိုက်အနက် ကိုယ်ဝန်သူငယ် အနက် များကိုဟော၏။ ဤ၌ “အမိဝမ်းတိုက် အနက်ဟော” ဟု ပြလို၍ “ဝဗ္ဗ + သေယျာ” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ “သေယျာ-ကိန်းခြင်း” ဟူသည် အမိဝမ်း၌ ဆယ်လမျှ နေရခြင်း တည်း။ ဤ ဝဗ္ဗသေယျာပါ၌ဖြင့် ယောနိ ၄ ပါးတွင် ဇလာဗုဇယောနိကို ပြ၏။ [ဇလာ ဗုဇိ-သားအိမ်၌ + ဇ-ဖြစ်သူ။]

ဝိဟတ ကာရဏတ္တာ။ ။ ဘုရားရှင်သည် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာပြဋ္ဌာန်း သောကိလေသာတို့ကိုသာ တိုက်ရိုက်ပယ်တော်မူ၏။ ထိုသို့ အကြောင်းရင်းကိုပယ်လိုက် သဖြင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာအစေ့ မပါသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့သည် နောက်နောင် ဘဝ၌ အကျိုးမပေးနိုင်ကြတော့ ရကား ထိုကံတို့ကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။ ထိုသို့ အကြောင်းကံ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းသည်ပင် အကျိုး ဝဗ္ဗသေယျာ - ပုနဗ္ဗဝါဘိ နိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း ပယ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “ဝဗ္ဗသေယျာ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပဟီနာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ကမ္မကိလေသာနံ မဂ္ဂေန ဝိဟတတ္တာ အာဟ-ဝိဟတကာရဏ တ္တာတိ။ - ဋီကာ။] အကျိုးနာမည်ကို အကြောင်း၌တစ်စားသော ဇလူပစာရစကား ဟု မှတ်။

တာ - ယူအပ်ပြီ၊ ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိဂ္ဂဟဏေန - ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိသဒ္ဓါဖြင့်၊
ဣတရာ - ဇောပုဇယောနိမှ တပါးကုန်သော၊ တိဿောပိ - ၃ ပါးသော
ယောနိတို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာ-နိဗ္ဗိ။

အပိစ-တနည်းကား၊ ဂမ္ဘဿ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏၊ သေယျာ- ကိန်းခြင်း
တည်း၊ ဂမ္ဘသေယျာ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏ ကိန်းခြင်း၊ ပုနုတ္တဝေါ ဝေ - တဖန်
ဘဝသည်ပင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ- အသစ်ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ- ခြင်း၊
ဣတိ ဝေ-သို့၊ ဣတ္ထ- ဤ၊ ပုဗ္ဗိတိဉ္စ၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ စ - ဆက်၊ (တနည်း)
စ - ထင်ရှားအောင် ပြဉ္စ၊ အံ၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတီတိ - တိ ဟူ၍၊ ပုတ္တေပိ - ဆိုအပ်
သော်လည်း၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌လည်း၊ ဝိညာဏတော - ဝိညာဏ်မှာ၊ အညာ-
အခြားသော၊ ဌိတိ - တည်ခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ ယထာ - မရှိတော့ သကဲ့သို့၊
ဝေ-ဤ အတူ ဣဓာပိ- ဤဂမ္ဘသေယျာ ဟူသော ပါဌ်၌လည်း၊ ဂမ္ဘတော-
ကိုယ်ဝန်သူငယ်မှာ၊ အညာ-အခြားသော၊ သေယျာ-ကိန်းခြင်းသည်၊ န - မရှိ
တော့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိစ နာမ-အဘိနိဗ္ဗတ္တိ မည်သည်

ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ။ ။ [“ပုနု” ဟု သက္ကတရှိသောကြောင့် ပါဌ်၌ ဖျော်သွား
သော (ရံ) အစား နောက်ပုဒ်၌ ခွေတော်လာသည်။] ဤပါဌ်ဖြင့် အဏ္ဏဇ၊ သံသေ
ဒဇ၊ ဩပပါတိက၊ ယောနိ ၃ ပါးကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂမ္ဘ
သေယျာ-ဇောပုဇယောတော အဖြစ်ဖြင့် အမိဝမ်း၌ကိန်းခြင်းကို၎င်း၊ ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ-
အဏ္ဏဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိကသတော အဖြစ်ဖြင့် ဘဝသစ်၌ အသစ်ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း”
ဟု ပါဌ်တော်အနက်ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ အပဂမ္ဘောနှင့်လျော်အောင် ဂမ္ဘသေယျတမျိုးသာ ပယ်ကြောင်းကို
ပြသင့်သော်လည်း စကားစပ်လျင်းသဖြင့် ပုနုတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိကိုပါ ပြတော်မူသည်- ဟု
ဋီကာဆိုသည်။

အပိစ။ ။ ဂမ္ဘ အရ (အမိဝမ်းတိုက် အနက် မယူဘဲ) ကိုယ်ဝန်သူငယ် အနက်ကို
ယူ၍၎င်း၊ ပုနုတ္တဝနှင့် အဘိနိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း သတ္တမိတပျုရိသ် မကြိဘဲ အရတူ ကမ္မ
ဓာရည်း ကြိ၍၎င်း ဝိဂ္ဂဟတမျိုးစီ ပြုပြန်လို၍ အပိစ-စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ “ဂမ္ဘဿ +
သေယျာ ” ဟု ဝိပြုတ်ပြု၍ ပဟိနာနှင့် စပ်သော အခါ သေယျာ (ကိန်းခြင်း) ကိုသာ
ပယ်ရာရော်၍ ဂမ္ဘ (ကိုယ်ဝန်သူငယ်အဖြစ်) ကို ပယ်ရာမခံရဘဲသည် မဟုတ်ပါလော-
ဟု စောဒနာဘူယ ရှိသောကြောင့် “ယထာစ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု မိန့်သည်၊ ဝိညာဏ
ဋ္ဌိတိ (ဝိညာဏ်၏ + တည်ခြင်း) ဟူရာ၌ “ တည်ခြင်း ” ဟု သီးခြား မရှိ၊ ဝိညာဏ်သာ
ရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဂမ္ဘသေယျာ၌လည်း ကိန်းခြင်း ဟု သီးခြား မရှိ၊ အမိဝမ်း၌
ကိန်းအောင်းသော (သူငယ်ကိုယ်ဝန်) သာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂမ္ဘသေယျာ ပဟိနာ
ဖြင့် ကိုယ်ဝန်သူငယ်အဖြစ်ကို (ပယ်ရာမရောက်သည် မဟုတ်) ပယ်ရာရော်သည်-ဟူလို။

လည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုနတ္ထဝဘူတာဝိ- တဖန်ဘဝ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အဘိနိဗ္ဗတ္တိသည်၎င်း၊ အပုနတ္ထဝဘူတာဝိ-တဖန်ဘဝ မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အဘိနိဗ္ဗတ္တိသည်၎င်း၊ အတ္ထိ- န်၊ ဣဓ ၈ - ဤအရာ၌သည်၊ ပုနတ္ထဝဘူတာ-တဘန်ဘဝဖြစ်၍ဖြစ်သောအဘိနိဗ္ဗတ္တိကို၊ အဓိပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုနတ္ထဝေါဝေ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပုနတ္ထဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိတိ- ပုနတ္ထဝေါ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တိ ဟူ၍၊ (မယာ- သည်) ဝုတ္တိ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ အာဂတကာလတော-ရေခံလာရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ အရသရူပတာဒီဟိ - တာ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌဟိ - န်သော၊ အက္ကောသဝတ္ထုဟိ-အက္ကောသဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ အက္ကောသန္တန္တိ - ဆဲရေးသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏ် - ကို၊ ဓမ္မိဿရော - တရားကို အစိုးရတော်မူသော၊ ဝါ-တရားကြောင့် သတ္တာတို့ကို အစိုးရတော်မူသော၊ ဓမ္မရာဇာ - တရားမင်း ဖြစ်တော်မူသော၊ ဓမ္မဿာမိ-တရား၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော၊ [“သွာမိန်” ဟု သက္ကတရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ ဒွေဘာဝ၎င်း၊ (နိ)ပျောက်၍ ဝီဟု ဒီယ၎င်း ရှိရသည်၊ သံ (ဥစ္စာ) အဿ အတ္တိတိ သာမိ၊] တထာဂတော-ရှေးဘုရားတို့ အတူကြွလာတော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုကမ္မာယ-သနားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ သီတလေနေဝ - အေးမြသည် သာလျှင် ဖြစ်သော၊ စက္ခုနာ - မျက်လုံးတော်ဖြင့်၊ ဩလောကေန္တော- ကြည့်တော်မူလျက်၊ (အညထာ ဒေသေတွာ စပ်) ယံ ဓမ္မဓာတုံ- အကြင်သဗ္ဗညုတဉာဏ်မြတ်၊ ဓမ္မဓာတ်ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ-

အဘိနိဗ္ဗတ္တိစနာမ။ ။ပုနတ္ထဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ၌ “ပုနတ္ထဝ” ဟု ဝိသေသန(မ)ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် အဘိနိဗ္ဗတ္တိစနာမ - စသည် မိန့်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိသည် နေဘံဘဝသစ် (ပဋိသန္ဓေ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ) ဟူသော ဖြစ်ခြင်း၊ ယခုဘဝမှာပင် ရုပ်နာမ်တို့၏ အသစ်အသစ်ဖြစ်ခြင်း ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် နေဘံဘဝသစ်ဟူသော ဖြစ်ခြင်းကို ယူစေလို၍ “ပုနတ္ထဝ” ဟု ဝိသေသန(မ) ရသည်-ဟူလို။

ဓမ္မဓာတုံ။ ။ “ဓမ္မေ-ကြွင်းမဲ့ဥသယံ၊ အလုံးစုံတရားတို့ကို+ ဓာရေတိ (ဥပဓာရေတိ) - စူးစမ်းသိတတ်၏ ” ဟူသော ဝစနက္ကနှင့်အညီ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို “ဓမ္မဓာတုံ” ဟု ခေါ်၏။ [ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝဓတာ အဝဗုဇ္ဈနသဘာဝေါ၊ သဗ္ဗညုတညာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။]

ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ ။ဤ ပဋိဝိဇ္ဈန (ထိုးထွင်းသိခြင်း) ကား သံဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းတည်း၊ “မျက်မှောက်ပြု” ဟူသည်လည်း လောကအသုံးအားဖြင့် ရခြင်းတည်း-ဟု၎င်း “တွာပစ္စည်းလည်း ဟိတ်အနက်၌ သက် ” ဟု၎င်း သိစေလို၍ “သန္တိကတွာ ပဋိလဘိတွာ ပဋိလာဘဗဟတု” ဟု သာရတ္ထဒွင့်သည်။

ထို ထွင်းကာ သိတော် မူခြင်းကြောင့်၊ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော - ဒေသနာ တော်ကို တင့်တယ်စွာ ဖြစ်စေတတ်သော ဒေသနာဉာဏ်သို့ ရော်တော်မူသည်။ ဟောတိ-၏။ တဿာ ဓမ္မဓာတုယာ-ထိုဓမ္မဓာတ်၏။ ဝါ- ကို၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ- ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဝတဝလာဟကေ-ကင်း သော တိမ်တိုက်ရှိသော၊ အန္တလိက္ခေ - ကောင်းကင်၌၊ သမတ္တုဂ္ဂတော- ကောင်းစွာ ရှေးရှုတက်လာသော၊ ပုဏ္ဏစန္ဒောဝိယ- လပြည့်ဝန်းသည်ကဲ့သို့ ၎င်း၊ သရဒကာလေ-သရဒဥတုအခါ၌၊ သုရိယောဝိယစ-နသည့်ကဲ့သို့၎င်း၊ မြာဟ္မဏဿ-၏။ ဟဒယန္ဓကာရိ-စိတ်နှလုံး၌ အပိုက်မှောင်ကို၊ ဝိမေန္တော- ပယ်ဖျောက်တော်မူလျက်၊ တာနိ ယေဝ အက္ခောသဝတ္ထုနိ- ထို အက္ခောသ ဝတ္ထုတို့ကိုပင်၊ တေန တေန ပရိယာယေန-ထိုထိုအကြောင်းဖြင့်၊ အညထာ- ပုန်ကား ရည်ရွယ်အပ်သော အကြောင်းမှ တပါးသော အကြောင်း ဖြင့်၊ ဒသေတ္တာ-ပြတော် မူပြီး၍၊ ပုနဝိ-တတန်လည်း၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏။ ကရုဏာဝိပ္ပာရိ- ကရုဏာတော်၏ ပြန့်နှံ့ပုံကို၎င်း၊ (ပကာသေန္တော၌ စပ်။) အဋ္ဌဟိ-နသော၊ လောကဓမ္မဟိ-လောကဓပ်တို့ကြောင့်၊ အကမ္ဘိယဘာဝေန-လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏလက္ခဏံ - ရအပ် ပြီးသော တာဒိဂုဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာဖြစ်သော၊ ပထဝီသမဓိတ္တတံ-

ဒေသနာဝိလာသ။ ။ ရှေ့ “တထာဂတဿ ပဟိနာ” ၌ ဒေသနာဝိလာသ အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူပြီးဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ ဒေသနာဉာဏ်တော်ကိုသာ ယူရတော့၏။ ထို့ကြောင့် “ ရူပိဝသေန ပရိဝတ္ထိတ္တာ (ပြောင်းလွှဲ၍) ဒေသေတံ သမတ္တတာ ဒေသနာ ဝိလာသော” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ကရုဏာဝိပ္ပာရိ။ ။ “ရေဏာဝိတိ-တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့သော ဝိတိ” ဟု ရာဉ်ကဲ့သို့ ဖရဓာတ်သည် ဗျာပန (ပြန့်နှံ့ခြင်း) အနက်ဟောတည်း။ ဝိပ္ပရဏံ-ဝိပ္ပာရော၊ ကရုဏာ ယ+ဝိပ္ပာရော ကရုဏာဝိပ္ပာရော- [သဗ္ဗသတ္တေသု မဟာကရုဏာယ ဖရဏံ။]

ပဋိ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ။ ။ ဣဋ္ဌိဝိ တံဝိယ (အနိဋ္ဌိဝိယ) အနိဋ္ဌိဝိ တံဝိယ (ဣဋ္ဌိဝိယ) ပဿတိတိ တာဒိ၊ တာဒိနိ-ဣဋ္ဌကိုလည်း အနိဋ္ဌကဲ့သို့ရှုတတ်၊ အနိဋ္ဌကိုလည်းဣဋ္ဌကဲ့သို့ ရှုတတ်သော ရဟန္တာတို့၏ + ဂုဏော တာဒိဂုဏော (မတုန်လှုပ်ခြင်း ဂုဏ်)၊ ပဋိ လဒ္ဓေါ+တာဒိဂုဏော ယေနာတိ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏော၊ တဿ+ လက္ခဏံ- ပဋိလဒ္ဓ တာဒိဂုဏလက္ခဏံ။ [ယောဇနာ၌ “တာဒိဂုဏောဝေ+လက္ခဏံ” ဟု တွဲ၏။]

ပထဝီသမဓိတ္တတံ ။ ။ ဤပါဌ်ဖြင့် တာဒိဂုဏလက္ခဏာကို ထင်ရှားစေအောင် ဥပမာပြုသည်။ မြေကြီးသည် မစင် စွန့်ချခြင်း တူးဆွခြင်း တို့ကြောင့်၎င်း၊ ပန်းနံ့သာ စွန့်ချခြင်း တို့ကြောင့်၎င်း ထူးခြားသော ပြောင်းလွှဲမှု မရှိသကဲ့သို့ လာဘ အလာဘ စသည်ကြောင့် သာယာခြင်း စိတ်ပျက်ခြင်းအားဖြင့် ပြောင်းလွှဲ လှုပ်ရှားမှု မရှိခြင်း ကိုပင် တာဒိမည့်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဂုဏ်အမှတ်အသားဖြစ်သည်-ဟုလှ။

မြေကြီးနှင့်တူသော စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော၊ အကုပ္ပဓမ္မတာ - စိတ်ပျက်ခြင်းသဘောမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြတော်မူလျက်၎င်း၊ (ဒသေသန္တော နောက်ရှိ “ဒေသနံ ဝဇေသိ” စပ်) အယံမြာဟ္မဋ္ဌဏာ-သည်၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ ပလိတသိရ ခဏ္ဍဒန္တ ဝလိတ္တစတာဒီဟိ- ဖြူသော ဥျားခေါင်းရှိသူ၏ အဖြစ် , ကျိုးသော သွားရှိသူ၏ အဖြစ်, တွန့်သော အရေရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ ဝုဗ္ဗဘာဝ- ကြီးရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ သဗ္ဗာနာတိ-မှတ်ထင်၏၊ [အင်္ဂုတ္တရ၌ “သလ္လေက္ခေသိ” ဟု ရှိ၏။] စခေါ-ဗျတိရိက်ကား၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဇာတိယာ - ဇာတိသည်၊ အနုဂတိ-အစဉ်လိုက်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဇရာယ-ဇရာသည်၊ အနုသဋ်-အဖန်ဖန် ရစ်ပတ်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ- နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဗျာဓိနာ-ဗျာဓိသည်၊ အဘိဘူတိ-လွှမ်းမိုးအပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ- နေကြောင်းကို၎င်း၊ မရဏနာ-မရဏသည်၊ အတ္တဟဋ်- ရှေးရှု ထိခိုက်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ-နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဝဇ္ဇခါဏုဘူတံ ဝင်္ဂဏံ သစ်ငုတ်သဘွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်

အကုပ္ပဓမ္မတံ။ ။ ကုပ္ပနံ ကုပ္ပေါ-စိတ်ပျက်စီးခြင်း၊ (စိတ်ဆိုးခြင်း) ၊ နတ္ထိ+ကုပ္ပဓမ္မော ယဿာတိ အကုပ္ပဓမ္မော၊ တဿ+ဘာဝေါ အကုပ္ပဓမ္မတာ၊ မြေကြီးနှင့်တူသော စိတ်ရှိတော်မူရကား သူတပါးက ဆဲသော်လည်း စိတ်ဆိုးခြင်းသဘော မရှိမှုတည်း၊ ဂဏ္ဍိပုဒ်တို၌ကား ဗလသမာပတ်ကို အကုပ္ပဓမ္မတာဟု ဆိုကြသတတ်၊ [အကုပ္ပဓမ္မတန္တိ ဧတ္ထ-အကုပ္ပဓမ္မောနာမ ဗလသမာပတ္တိတံ တီသုဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ ပရေသုပန အက္ခောသန္တေသုပိ အတ္တနော ပထဝီသမစိတ္တတာလက္ခဏံ အကုဇနသဘာဝတန္တိ ဝေဓေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ အမှာကံ ခန္တိ- သာရတ္ထ။] ဤ စသ၍ဖြင့် ကရုဏာဝိပွါရ်ကိုဆည်း၊ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏလက္ခဏံ, ပထဝီသမစိတ္တတံတို့ကား အကုပ္ပဓမ္မတံ၏ ဝိသေသနမျှဖြစ်၍ ဆည်းဘွယ်မလို၊ [ယောဇနော၌ တမျိုးဆည်း၏။]

ပလိတံ၊ ပေ၊ တစတာ။ ။ ပလိတံ+ သိရော ယဿာဘိ ပလိတသိရော, ခဏ္ဍာ+ဒန္တာ ယဿာတိ ခဏ္ဍဒန္တာ, ဝလိ + တစော ယဿာတိ ဝလိတ္တစော၊ ၎င်းတို့ကို ဒွန်တွဲ၊ တေသံ+ဘာဝေါ-ပလိတံ၊ ပေ၊တ္တစတာ။

ဇရာယ အနုသဋ်။ ။ သဋ်၌ သရဓာတ် တပစ္စည်း၊ “ သရ- ဂတိမိ ” ဓာတ်နက်, “ ဇရာယ-သည် + အနု- အထပ်ထပ် + သဋ်- ရောက်အပ် ” ဟူသည် ဇရာက ရစ်ပတ်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် “ဇရာယ ပလိဝေဋ္ဌိတံ” ဟု ဇီကာဖွင့်သည်။

ဝဇ္ဇခါဏုဘူတံ။ ။ သစ်ငုတ်တို့ကို လာလာသမျှက ဝင်၍တိုက်ကြသကဲ့သို့ သံသရာဝင်၍ ဖြစ်ဖြစ်သမျှသော ပျက်စီးမှု ဗျာသနတို့၏ တိုက်ခိုက်ရာ သဘောတယောက်ဖြစ်သောကြောင့် “ ဝဇ္ဇခါဏု ” ဟု ဆိုသည်၊ တနည်း- သံသရာမှ မနှုတ်နိုင်အောင် သစ်ငုတ်သဘွယ် မြဲခိုင်သောကြောင့် “ဝဇ္ဇခါဏု ” ဟု ဆိုသည်၊ “ ဝဇ္ဇခါဏု ဟုတွာ ဘူတော ဝဇ္ဇခါဏုဘူတော ” ဟု ဖြေ။

ကို၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်၍ ဖြစ်နေကြောင်းကို၎င်း၊ အဇ္ဇ - ယနေ့၊ ဝါ - ယနေ့လိုက၊ မရိတွာ-သေပြီး၍၊ ပုန - တဖန်၊ သွေဝ- နက်ဖန်၌ပင်၊ ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝဂမနိယံ - ပက်လက် အိပ်ခြင်းရှိသော သူငယ်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ထိုက် သည်ကို၎င်း၊ ဝါ-ထိုက်ကြောင်းကို၎င်း၊ နော ဇာနာတိ-မသိရှာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မသိရာသော်လည်း၊ မဟန္တေန - ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟေန - အားထုတ် ခြင်းဖြင့်၊ မမ-ငါ၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ အာဂတော-လာခဲ့ရှာပေ၏၊ အဿ- ဤပုဏ္ဏား၏၊ တံ အာဂမနံ - ထို လာခြင်းသည်၊ သာတ္ထကံ - အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ (ဒဿေန္တော၌ စပ်)၊ ဣမသ္မိံ လောကေ - ဤလောက၌၊ အတ္တနော - ကိုယ်တော်၏၊ အပ္ပဋိ သမံ-ဆန့်ကျင်ဘက် အတူမရှိသော၊ ပုရေဇာတဘာဝံ-ရှေးဦးစွာဖြစ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော - ပြတော်မူလျက်၎င်း၊ သေယျထာပိ မြာဟူ

အဇ္ဇမရိတွာ ပေ၊ ဂမနိယံ ။ ။ ဤစကားဖြင့် ယနေ့တကယ် သေမည်ကို ပြလို သည် မဟုတ်၊ ပုန်ကား၏ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ပြီဖြစ်၍ သေခါနီးကြောင်း ထင်ရှား ပြလို၍ ကြံစည်ပြောဆိုအပ်သော ပရိက္ခမ္မစကားတည်း။ တနည်း-မွေးလာလျှင် မည်သူ မဆို သေရမည် ဖြစ်၍ သေခြင်းသဘော ရှိကြောင်း၊ သေပြီးလျှင်လည်း နောက်ထပ် သူငယ်ကလေးဖြစ်သော သဘော ရှိကြောင်း ပြသော စကားတည်း။ [“ဥတ္တာနံ သယနံ ယဿာတိ ဥတ္တာနသယနော - ခါရကော၊ တဿ+ဘာဝေါ၊ ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝံ+ဂမနိယော”ဟု အဆင့်ဆင့် ဝစနက္ခ ပြု၊ ယောဇနာ၌ “ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝေါ+ဂမနိယော ယေန”ဟု မဟုဇ္ဇိဟိ ပြုသည်မှာ ရှုပ်ထွေးရုံသာ။

မဟန္တေန ဥဿာဟေန ။ ဘုရားအသံတော်လာခါနီး၌ “သာဓုခေါပန တထာ ရူပါနံ အရဟတံ ဒဿနံ ဟောတိ” ဟု အကြံဖြစ်၍ လာသို့ရန် အားတက်သရောရှိသည် ကို “ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်း” ဟု ဆိုသည်။

ဝါကျနဲ့ ။ “အယံ မြာဟ္မဏော” မှ စ၍ “သာတ္ထကံ ဟောတု” တိုင်အောင် ဘုရားရှင်၏ ကြံတော်မူပုံကိုပြသော စိန္တေနာကာရဝါကျတည်း။ ထိုဝါကျဖြင့် ကရုဏာ ပိပ္ပါရကိုပြသည်။ ထိုတွင် သဉ္ဇာနာတိတိုင်အောင် အန္တယ၊ နောစခေါ-မှစ၍ “ဘာဝ ဂမနိယံ” တိုင်အောင် ဗျုတ်ရေက၊ “မဟန္တေန ပေ၊ အာဂတော” သည် သမ္ဘာဝနာ ဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ဂရဟာဝါကျ၊ (မသိခြင်းကိုကဲ့ရဲ့၍၊ လာခြင်းကိုချီးမြှော်သည်) “တဒဿ၊ ပေဟောတု” သည် ဥပချာသ၊ ရှေ့ဝါကျကား အာရဒ္ဓ၊ တနည်း-“ကြီးစွာ သော ဥဿာဟဖြင့် လာသောကြောင့်+အကျိုးရှိပါစေ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် ယဿာ- တဿာထည့်၍ ရှေ့ဝါကျသည် ကာရုဏ၊ တဒဿစသော ဝါကျသည် ဖလဝါကျတည်း။

အပ္ပဋိ သမံ ပုရေဇာတဘာဝံ ။ နတ္ထိ+ပဋိသမော (ဆန့်ကျင်ဘက်တူသူ) ဣတိ အပ္ပဋိသမော၊ အရိယာဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးဦးစွာဖြစ်တော်မူခြင်း၌ အပြိုင် မရှိရဘူး အပ္ပဋိသမံ=အနညသံဘေရဏ (သူတပါးတို့နှင့်မဆက်ဆံသော) ပုရေဇာတဖြစ်သည်။

ဏာတိ အာဒိနာ-ဏ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မြာဟ္မဏဿ-ဏ္ဍား၏ အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ဏ္ဍားဘို့၊ [တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ၊ “အား” ဟု သမ္ပဒါန်ပေးကြသည်ကို သဒ္ဓါနည်းဖြင့် စဉ်းစားပါ။] ဓမ္မဒေသနံ - တရားဒေသနာတော်ကို၊ ဝဇေသိ-တိုးပွားစေတော်မူပြီ။

တတ္ထ - ထို ဓမ္မဒေသနာ၌၊ သေယျထာတိ - သေယျထာ ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဩပမ္မတ္ထေ - ဥပမာ အနက်၌ (ပဝတ္ထော - ဖြစ်သော) နိပါတော-နိပါတ်တည်း၊ ဝိတိ-ဝိ ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သမ္ဘာဝနတ္ထေ - ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော - သော၊ နိပါတော - တည်း) ဥဘယေနာဝိ-သေယျထာ+ဝိ ဟူသော နိပါတ် ၂ ပါးဖြင့်လည်း၊ မြာဟ္မဏ-ဏား၊ ယထာနာမ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒသေတိ-ပြစ်၊ ပန-ဆက်၊ ကုတ္တုဋီယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ ခွါဒသဝါတိ ဣတ္ထ-ခွါဒသဝါဟူသော ဤ ပါဠိ၌၊ ကုတ္တုဋီယာ - ကြက်မ၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရတော - ဆိုအပ် ပြီးသော အပြားရှိသောအုထက်၊ ဝါ-အုအေခံ၊ ဥနာဓိကာနိဝိ- အလိုအလိုလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အဏ္ဍာနိ-အုတို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောန္တိ- အကယ်၍ကား ရှိပါပေကုန်၏၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင်ရှိပါကုန်သော်လည်း၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ-သဒ္ဓါ၏

ဤသို့ အပ္ပဋ္ဌိသမပုရေဇာတ အဖြစ်ကို “ ဝေမေဝ ခေါ အဟံ၊ ပေ၊ ဧကောဝ ဇောကေ အဘိသမ္ပုဒ္ဓေါ ” ဟု ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပြသောကြောင့် “ ဒသေန္တော ” ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်၏၊ ဤသို့ တိုက်ရိုက်မပြတ် သွယ်ဝိုက်၍ ထင်ရှားစေသောကြောင့် ကရုဏာဝိပ္ဗျာရ်-အကုပ္ပဓမ္မတံတို့၌ “ ပကာသေန္တော ” ဟု မိန့်သည်။

ဩပမ္မတ္ထေ ။ ။ ဥပမာယေဝ-ဥပမာသည်ပင်၊ (ကျပစ္စည်း သတ္တဖြစ်၍) ဩပမ္မိ-မည်၏၊ ဥပမာဝါကျ ဖြစ်ကြောင်းကို ထွန်းပြသည်ကို “ ဥပမာ အနက်ဟော ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိတိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ ။ ။ [သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ - အဝိနာမ ဧဝံသိယာတိ ဝိကပ္ပနတ္ထော သမ္ဘာဝနတ္ထော၊ တသ္မိံ ဇောတကတာယ ဝိသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ- သာရတ္ထ။] ဤသမ္ဘာဝနာသည် (ဝရဟာ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော) ချီမြောက်ခြင်းမဟုတ်၊ အဝိနာမ ဧဝံသိယာ (ဤသို့သော ဥပမာမည်သည်လည်း ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု) ကြံစည်ခြင်းတည်း၊ ဆိုလိုရင်းကား- “ သေယျထာဝိ .... ကုတ္တုဋီယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ ခွါဒသဝါ ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဥပမာသည် ဧကန်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ဥပမာမဟုတ်၊ “ ဤအတိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏ ” ဟု ကြံစည် ပြောဆိုအပ်သော ဥပမာဖြစ်သည် ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ သေယျထာဝိ-ဤသို့ရံခါ၊ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ” ဟု ပေး၊ [အဝိ ဟု မဆိုဘဲ ဝိဟု ဆိုခြင်းကြောင့် အဝိ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဝိနိပါတ် တမျိုးလည်း ရှိ၏ဟု သိပါ။]

ညက်ညောသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဧဝံ- ဤသို့ အဋ္ဌဝါ၊ ဒသဝါ၊ ဧဝါဒသဝါ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ [(တနည်း) အာစရိယ - အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၊ ကုတ္တုဋီယာ - ၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရတော- ထက်၊ ဝါ-အော်၊ ဥုနု-မိကာနိဝိ-န်သော၊ အဏ္ဍာနိ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ နနု- ရှိကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အထ - ထိုသို့ ရှိပါကုန်လျက်၊ (ကိမတ္ထာယ- အဘယ် အကျိုးငှါ၊) ဧဝံ - ဤသို့ အဋ္ဌဝါ၊ ဒသဝါ၊ ဧဝါဒသဝါ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-

ကိဉ္ဇာပိ။ ။ ကိဉ္ဇာပိကို ဟောန္တိနှင့်တွဲ၊ ကိဉ္ဇာပိ၊ ယဒိပိ၊ ကာမဉ္ဇ နိပါတ်ပုဒ်တခုခု ရှေ့ဝါကျ၌ရှိလျှင် နောက်ဝါကျ၌ ပန-တတာပိ-အထခေါ (တရံတခါ-စ) နိပါတ်ပုဒ် တခုခုရှိပြီတည်း၊ ဤ၌ကား “ အထခေါ ” ဟု ရှိသည်၊ ထိုတွင် ရှေ့ဝါကျကို အနုဂ္ဂဟ ဝါကျ၊ နောက်ဝါကျကို ဂရဟာဝါကျဟု ခွဲ၍ ကိဉ္ဇာပိ-ပန စသော နိပါတ်များကိုလည်း အနုဂ္ဂဟဇောတက၊ ဂရဟာဇောတကဟု ခွဲရိုးပြကြ၏။ “ ကိဉ္ဇာပိတိ-အနုဂ္ဂဟ ဂရဟ ဝစနံ၊ တေန အာရညကတ္ထိ အနုဂ္ဂဏ္ဍတိ၊ ဣန္ဒြာစာရာနံ အပ္ပဟာနံ ဂရဟတိ (အာရ ညကင် ခုတင်ဆောင်မှုကို ချီမြှောက်၍၊ အလိုဆိုးမပယ်ခြင်းကို ကွဲရဲသည်) ” ဟူသော မူလပံ - အနဂ်ဏာသတ္တဋ္ဌကထာ၌ကား ကိဉ္ဇာပိ တခုတည်းကပင် အနုဂ္ဂဟ - ဂရဟာ ၂ မျိုးကို ထွန်းပြသကဲ့သို့ မိန့်သည်။ [“ အနုရူပတော-အလျော်အားဖြင့်+ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ အနုဂ္ဂဟော ” -ဋီကာ။]

[နိယာမ်] ကိဉ္ဇာပိနှင့်၊ ယဒိပိ ကာမဉ္ဇ၊ ရှေ့ဝါကျမှာ ရှိလေရာ၊ နောက်မှာ တထာပိ ဟု၊ နိပါတောနှင့်၊ အထခေါ ပန၊ ရှိနေကျ။

အမှီ။ ။ ကိဉ္ဇာပိ ထိုင်ရာဝါကျသည် တရံတခါ ဂရဟာဝါကျ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကို၎င်း၊ ထို ဝါကျမျိုး၌ ကိဉ္ဇာပိကိုဖြုတ်၍ နနုထည့်လျှင် စောဒကာဘောဂ ဝါကျနှင့် စောဒနာဝါကျဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို၎င်း “ ကိဉ္ဇာပိ သေက္ခာ ” ပုဒ် အဖွင့်၌ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌လည်း ထိုနည်းကိုမှီး၍ “ နနု ကုတ္တုဋီယာ ဝုတ္တပ္ပကာရဇောတ ဥုနု-မိကာနိဝိ အဏ္ဍာနိ ဟောန္တိ၊ (စောဒကာဘောဂ) ၊ အထ ကိမတ္ထာယ ဧဝံဝုတ္တံ (စောဒနာဝါကျ) ” ထုတ်၍ တနည်း အနက်ပေးထားသည်၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ-ဟု အကျိုးဖြင့် ဖြေပုံကိုကြည့်၍ “ ကိမတ္ထာ ယ ” ဟု အမေးထုတ်သည်၊ အကြောင်းဖြင့်မေးသည်ကို အကျိုးဖြင့်ဖြေသောအရာလည်း ရှိသောကြောင့် “ ကသ္မာ ” လည်း ထုတ်နိုင်ပါ၏။

ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ။ ။ သိလိဋ္ဌဿ + ဘာဝေါ သိလိဋ္ဌတာ၊ ဝစနဿ သိလိဋ္ဌတာ ဝစနသိလိဋ္ဌတာ၊ ဂဏန်းတခုတည်း ပြတ်တောက်တောက် မသုံးဘဲ အခြားဂဏန်းနှင့် တွဲစပ်၍ သုံးခြင်းသည် စကား အသုံးကို ညက်ညော ချောမောစေ၏၊ အဋ္ဌဝါ သဒ္ဓါ သည် ဒသဝါနှင့်တွဲသောအခါ ညက်ညော ချောမော၏၊ ရွတ်ဆိုရာ၌ နားဝင် ချီ၏၊ ဒသဝါသဒ္ဓါလည်း အဋ္ဌဝါနှင့်၎င်း၊ ဒွါဒသဝါနှင့်၎င်း တွဲသောအခါ ထို့အတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ရွတ်ဆိုရာ၌ ချောမောခြင်း နားဝင် ချီခြင်းကို ဝစန သိလိဋ္ဌတာဟု မှတ်၊ သောကဉ္စလည်း “ ၂ ခု ၃ ” - “ လေးခု ငါးခု ” စသည်ဖြင့် စကားချောအောင် ဂဏန်း ၂ ခု ၃ ခု တွဲ၍ သုံးစွဲလေ့ရှိကြသည်။

မိန့်တော်မူအပ်ပါ သနည်း၊ (ဣတိ - ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဘဒြမုခ-
 ကောင်းသော မျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင် စောဒနာ။) ကုတ္တုဋီယာ-၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာ
 ရတော-ထက်၊ ဝါ-အောက်၊ ဥုနာမိကာနိဝိ-ကုန်သော၊ အဏ္ဍာန်-တို့သည်၊
 ကိဉ္ဇာဝိ ဟေန္တိ - အကယ်၍ကား ရှိပါပေကုန်၏၊ အထခေါ- လည်း၊ ဝစန
 သိလိဋ္ဌတာယ - ၄၊၊ ဧဝံ - ဤသို့ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ ဒွါဒသဝါ ဟူ၍၊ ငုတ္တိ - ပြီ၊
 ဣတိ - ကား အဖြေတည်း၊ ဣတိ - သို့၊ (ဣတိ တလုံးကျေ၊) ဝေဒိတဗ္ဗ- ၏၊]
 ဟိ- မှန်၊ ဧဝံ- ဤသို့ မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ လောကေ - လောက၌၊ သိလိဋ္ဌ
 ဝစနံ- ညက်ညောသောစကားသည်၊ ဟောတိ- ၏။

တာနဿူတိ ပဒဿ - တာနဿ ဟူသောပုဒ်၏၊ တာနိ+ အဿူတိပဒစ္စေ
 ဒေါ-တာနိ+အဿူဟုပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော-၏) ဘဝေယျ-ဖြစ်ကုန်
 ရ၏၊ ဣတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ၊ ကုတ္တုဋီယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနိတိ - ကား၊
 ဇနေတ္တိယာ - ဖြစ်စေတတ်၊ မွေးဖွားတတ်သော၊ ဝါ - အဓိရင်း ဖြစ်သော၊
 တာယ ကုတ္တုဋီယာ-ထိုကြက်မသည်၊ ပက္ခေ-အတောင်တို့ကို၊ ပသာရေတွာ-
 ဖြန့်ကာ၍၊ တေသံ-ထိုကြက်အုဘို၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ သယန္တိယာ-ဝပ်လျက်၊
 (ဝပ်သောအားဖြင့်-ဟူလို) သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ အဓိသယိတာနိ- အထက်၌
 ဝပ်အပ်ကုန်သည်၊ သမ္မာ ပရိသေဒိတာနိဘိ-ကား၊ ကာလေန-ရှေးကာလနှင့်၊
 ယုတ္တိ-သင့်လျော်သော) ကာလံ- နေခံကာလ၌၊ (တနည်း) ကာလေနကာလံ-

တာနိ+အဿူ။ ။ တာနဿူကို “တာနိ+အဿူ” ဟု ပဒစ္စေဒ သံဝဏ္ဏနာကို
 ပြု၍ “တံ ကုဒါဿူ” စသည်၌ကဲ့သို့ အဿူကို အနက်မဲ့နိပါတ်ဟု ထင်မှတ်မည် စိုးသော
 ကြောင့် “ဘဝေယျံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ အသဓာတ်နောင် ယျေဝိဘတ်ကို ဓာတုန်နှင့်
 တကွ (ဿ) ပြုထားသည်” ဟူလို။

တာယ ပေ၊ အဓိသယိတာနိ ။ ။ ဇနေတ္တိယာဖြင့် မွေးစားအမိကို တားမြစ်၍
 “အဓိအရင်း” ဟု ပြု၏၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဝါ-မွေးဖွားတတ်၏၊ ဣတိ ဇနေတ္တိ။
 [ဇနေဓာတ်, ကာရိတ် ဣပစ္စည်း, တိပစ္စည်း၊ သတ္တတ၌ “ဇနယိတြိ” ဟု ဤပစ္စည်း
 သက်သေး၏။] ပဒက္ခ ပသာရေတွာသည် သမ္မာ၏အဖွင့်၊ အုဘိုကို မထိခိုက်အောင်
 အပြင်မှ လေမသလှပ်အောင် အတောင်တို့ကို ဖြန့်ကာသောအားဖြင့် “ကောင်းစွာ”
 ဟူလို၊ ဥပရိသည် အဓိ၏အဖွင့်။

ကာလေနကာလံ ။ ။ သီလက္ခန္ဓံ သာမညဗလ သုတ္တဂ္ဂကထာ (ဗုတိယဈာန်
 ဥပမာ) ၌ “ ကာလေန ကာလေ ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဝိကာသစ်၌ “ ဧကော ဧကာယ ” ကဲ့သို့
 ကာလေနကာလံကို ရှုဋီပုဒ်တပုဒ်ထည်းဟု ဖွင့်၏၊ “ကာလေန ကာလေ” ဟု အဋ္ဌကထာ
 ဖွင့်သည်မှာလည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ ဖြစ်ရာ၏၊ “ အဋ္ဌေပေးသင့်ရာ အခါတိုင်း အခါ
 တိုင်း၌” ဟု ပေး၊ “မကြာ မကြာ” ဟု ဆိုလိုသည်။

အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဥတုံ- အဋ္ဌေကို၊ ဂဏှာပေန္တိယာ- ယုစေလျက် (ယုစေ
 သောအားဖြင့်- ဟူလို၊) သုဠ- စွာ၊ သမန္တတော - ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သေဒိ
 တာနိ - နှူးနှပ်အပ်ကုန်သည်၊ ဥသ္မိကတာနိ - အဋ္ဌေရှိသည်တို့ကို ပြုအပ်ကုန်
 သည်၊ (အသု-န်ရာ၏) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သမ္မာပရိဘာဝိတာနီတိ-ကား၊
 ကာလေနကာလံ သုဠ သမန္တတော၊ ဘာဝိတာနိ-အနံဖြင့်ထုံအပ်ကုန်သည်၊
 ကုတ္တုဋ္ဌဂန္ဓံ - ကြက်နံကို၊ ဝါဟာဝိတာနိ - ယုစေအပ်ကုန်သည်၊ (အသု-
 န်ရာ၏) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ-၌၊ ယံသ္မာ-ကြောင့်၊ တာယ ကုတ္တုဋ္ဌိယာ-သည်၊ ဝေ-သို့၊ တီဟိ-
 ဥပါးကုန်သော၊ ပကာရေဟိ-အပြားတို့ဖြင့်၊ တာနိ အဏ္ဍာနိ- ထိုအုဘို့သည်၊
 ဝါ - တို့ကို၊ ပရိပါလိယမာနာနိ - ထက်ဝန်းကျင် စောင့်ရှောက် အပ်ကုန်
 လသော်၊ ပူတီနိ- ပုတ်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ - မဖြစ်ကုန်၊ နေသံ-ထို ကြက်အု
 တို့၏၊ ယော အလ္လသိနေဟော-အကြင် စိုသော အစေးသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏)
 သောဝိ-ထိုစိုသော အစေးသည်လည်း၊ ပရိယာဒါနိ-ထက်ဝန်းကျင်+ယူအပ်
 သည်၏အဖြစ်သို့၊ (သဒ္ဒတ္ထ) [ပရိ+အာ+ဒါ-ယု၊ ဘာဝပုဓာန၊] ဝါ-ကုန်ခမ်း

ကာလေန၊ ပေ၊ ဥသ္မိကတာနိ။ ။ မကြာမကြာ ကြက်ဧဋ္ဌကို ယုစေခြင်း (ပေးခြင်း)
 ကိုပင် “သမ္မာ ပရိသေဒိတ” ဟု ဆိုသည်၊ သမ္မာကို “သုဠ” ပရိကို “သမန္တတော”
 ဟု ဖွင့်သည်၊ ဘုဝါဒိ သိဒဓာတ်သည် (အခြား အနက်များနှင့်တကွ) ပါက (နှူးနှပ်
 အောင်မြင်ဖြောခြင်း၊ အဝတ်များကို ပေါင်းတင်ခြင်း၊ ထမင်းနပ်အောင် နှပ်ခြင်း)
 အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုအနက်များလည်း အဋ္ဌေရအောင် ပြုခြင်းမျိုးပင်ဖြစ်ရကား သေဒိ
 တာနိကို “ဥသ္မိကတာနိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ [ဥသ္မာ + ယေသံ အတ္ထိတိ ဥသ္မိနိ
 (အဏ္ဍာနိ) ဥသ္မိနိ + ကတာနိ ဥသ္မိကတာနိ၊ မဇ္ဈေရဿ။]

ကာလေန၊ ပေ၊ ဝေါဝိတာနိ။ ။ ကာလေနကာလံကို “သုဠ သမန္တတော” ဟု
 ဖွင့်ပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းတည်း၊ စုရာဒိဂိုဏ်း ဘူဓာတ်သည် ပရိရှေ့ရှိလျှင် “ဝါသိတ-
 အနံကိုစွနေးစခြင်း” အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ကုတ္တုဋ္ဌဂန္ဓံ ဝါဟာဝိတာနိ” ဟု
 အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ ယုစေခြင်းကိုပင် “အနံဖြင့်ထုံခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သမ္မာ အဓိသယနအမူသာ ကြက်မကြီးက တမင်လာ ပြုအပ်သော
 အလုပ်တည်း၊ သမ္မာ ပရိသေဒန - ပရိဘာဝန ၊ မျိုးကား ကြက်မကြီး၏ ဝပ်ပေးမှု
 ကြောင့် အလိုလိုပြီးစီးသော အကျိုးများဖြစ်သည်၊ မှန်၏-ကြက်မကြီးသည် ကောင်း
 ကောင်း မှန်မှန်ဝပ်ပေးလျှင် ကြက်အုအတွင်းရှိ အစိုအစေးများလည်း အပူဋ္ဌေကြောင့်
 အလိုလိုခြောက်သွား၏၊ ကြက်မကြီး၏ ကိုယ်အနံ့လည်း ကြက်ဥတို့၌ ထုံပြီးဖြစ်တော့၏။

ပူတီနိ။ ။ မကောင်းနံ လှိုင်ခြင်း၊ ပြန်နံခြင်း၊ ဖောက်ခွဲခြင်းအနက်ဟော ပူဓာတ်၊
 တိပစ္စည်း၊ မကောင်းနံ ရှိသော အရာဝတ္ထုကို ဟောရာ၌ အဘိဓမ္မေယုလိန် လိုက်၍
 လိန် ဥပါးတည်း၊ ဤ၌ အဏ္ဍာနိကိုဖွဲ့၍ နပုလိန်။

ခြင်းသို့၊ (အဓိပ္ပါယ်ထွက်) ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ [အစိုအစေး ကုန်ခြင်းသည် အုခွံ ပါးခြင်း၊ ပါဒ နှစ်ခု တူညီကတို့ ထက်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊] ကပါလ်- အုခွံသည်၊ တနက်- ပါးလှုပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ပါဒနသိခါစ- ခြေသည်းဖျားတို့ သည်၎င်း၊ မှာတူညီကန္တ-နှုတ်သီးဖျားသည်၎င်း၊ ခရံ-ခက်မာသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကုတ္တု၊ ငှေပေါတကာ-ကြက်ငယ်တို့သည်၊ ပရိပီကံ(ပရိဏာမံ-လည်း ရှိ၏)- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ ကပါလဿ-၏၊ တနကတ္တာ-ပါးလှုပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပွင့်၊ ဝါ-အပြင်ဘက်က၊ အာလောကော- အရောင်အလင်းသည်၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ တေကုတ္တု၊ ငှေပေါတကာ-ထို ကြက်ငယ်တို့သည်၊ မယ်- ငါတို့သည်၊ သင်္ကံဋိတဟတ္တပါဒါ-လွန်စွာကွေးသောအတောင်၊ ခြေရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) သမ္မာဓေ-ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ သယိမ္မာ ဝတ-ကိန်း နေရကုန်ပြီတကား၊ [“ဟတ္တာတိ ပက္ခာ၊ သုဋ္ဌု+ ကုဋိတာ သင်္ကံဋိတာ၊ သင်္ကံဋိတာ+ဟတ္တပါဒါ ယေသံအမှာကံတိ” ဟု တွဲ။] ဗဟိ- အပြင်ဘက်၌၊ အယန္တ အာလောကော-၍ အရောင် အလင်းကိုလည်း၊ ဒိဿတိ - တွေ့မြင် အပ်၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဣ-၍ အရောင်အလင်း ရှိရာအရပ်၌၊ နော-ငါတို့၏၊ သုခ ဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၊ ဘဝံဿတိ - ဖြစ်လတုံ၊ ဣတိ-၍သို့ ကြံ၍၊ နိက္ခမတကာမာ - ထွက်လိုကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ - ၍၊ ကပါလ်-အုခွံကို၊ ပါဒေန-ခြေဖြင့်၊ ပဟရန္တိ-ကျောက်ကန် ကြကုန်၏၊ ဝီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ပဿ ရေန္တိ - ဆန့်တန်းကြ ကုန်၏၊ တတော- ထိုသို့ ကျောက်ကန် ဆန့်တန်းခြင်း ကြောင့်၊ တံ ကပါလ် - ထို အုခွံသည်၊ ဧစ္စော-နှစ်ခြမ်း၊ ဘိဇ္ဇတိ- ကွဲတော့၏၊ ကုတ္တု၊ ငှေပေါတကာ-ကြက်ငယ်တို့သည်၊ ပက္ခေ-အတောင် တို့ကို၊ ဝိရနန္တာ- ခါကုန်လျက်၊ တနံဏာနုရူပံ- ထိုပေါက်ခါစ ခဏအားလျော်စွာ၊ ဝိရဝန္တာ- တစီစီ မည်ကုန်လျက်၊ နိက္ခမန္တိ- ထွက်လာကုန်၏။

စ-ဆက်၊ ဝေ-၍သို့၊ နိက္ခမန္တာနံ-ထွက်လာကုန်သော၊ နေသံ-ထိုကြက်ငယ် တို့တွင်၊ ယော - အကြင် ကြက်ငယ်သည်၊ ပဌမတရံ- ရှေးဦးစွာ၊ နိက္ခမတိ- ထွက်လာ၏၊ သော-ထိုရှေးဦးစွာ ထွက်လာသောကြက်ငယ်ကို၊ ဇေဋ္ဌောတိ- အကြီးဆုံး ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ တဿ- ထိုကြောင့်၊ ဘဝဝါ- သည်၊ တာယ ဥပမာယ-ထိုဥပမာဖြင့်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ ဇေဋ္ဌကဘာဝံ-အကြီးဆုံး၏ အဖြစ်ကို၊ သာဓေတုကာမော-ပြီးစေတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) မြာဟူဏ်- ကို၊ “ယော နုခေါ တေသံ ကုတ္တု၊ ငှေပကောနံ၊ ပေကိန္တိ သုဿ ဝစနိယော” တိ-ဟူ၍၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ တတ္ထ - ထို ယော နုခေါ တေသံ ကုတ္တု၊ ငှေပ

ပကာနံဟူသော ပါဠိ၌၊ ကုတ္တုဂုဗ္ဘာပကာနန္တိ-ကား၊ ကုတ္တုဂုပေါတကာနံ-
 ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ ကိန္တိ သူဿ ဝစနိယောတိ - ကား၊ သော-ထို ကြက်ငယ်
 သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝစနိယော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အဿ-
 ဖြစ်ရာသနည်း၊ ကိန္တိ-လျှင်၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ
 သနည်း၊ ဇေဋ္ဌောတိဝါ-အကြီးဆုံးဟူ၍သော်၎င်း၊ ကနိဋ္ဌောတိဝါ-အငယ်ဆုံး
 ဟူ၍သော်၎င်း၊ ဝတ္တဗ္ဗော-သည်၊ ဘဝေယျ-သလော၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်
 အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ-ပေါ်လွင် ထင်ရှားသော အနက်ရှိသည်သာ၊
 တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ (တနည်း) တတော-ထိုသို့မေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊
 မြာဟ္မဏော - သည်၊ ဇေဋ္ဌောတိဿ ဘောဂေါတမ ဝစနိယောတိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြီ၊ ဘောဂေါတမ-မ၊ သော-ထို ရှေးဥျ-စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဇေဋ္ဌောတိ-အကြီးဆုံးဟူ၍၊ ဝစနိယော-သည်၊ အဿ-
 ဖြစ်ပါ၏၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဣတိစေ-ဤသို့ မေးအံ့၊ ဟိ-အကြင့်
 ကြောင့်၊ နေသံ-ထို ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ သော-ထို ရှေးဥျ-စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးဆုံးပါတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်တည်း၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ နေသံ-ထို ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ သော-ထိုရှေးဥျ-စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဝုဗ္ဗတရော-အကြီးဆုံးတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကား အနက်။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အဿ-ထိုပုဒ်ဏားအား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဩပမ္ပံ-
 ဥပမာကို၊ သမ္ပဋိပါဒေန္တော-ဥပမေယျနှင့် ကောင်းစွာ ရောနှောစေလိုသည်၊
 (ဟုတွာ) အာဟ- မိန့်တော်မူသည်ကား၊ ဝေမေဝ ခေါ် အဟံ မြာဟ္မဏာတိ

နုဗ္ဗေ။ ။ “သော ဟိ နေသံ ဇေဋ္ဌော (တိ၊ ယသ္မာ)” ဟု အဋ္ဌကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တရ
 ဋ္ဌကထာရှိ၏။ ထို စာရှိအတိုင်း ကောင်း၏။ ဘာကြောင့်နည်း.... “သော ဟိ နေသံ
 ဇေဋ္ဌော ဟောတီတိ” ဟု ပါဠိတော်မှာပင် ဣတိသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်ပါသောကြောင့်၎င်း၊
 ထိုဣတိကြောင့်ပင် “ကသ္မာ တိ စေ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ ထုတ်နိုင်သောကြောင့်၎င်းတည်း၊
 ထို့ပြင်- “သော နေသံ ဝုဗ္ဗတရော” သည် သော နေသံ ဇေဋ္ဌော၏ အဖွင့်ဖြစ်ကြောင်း
 သာ၍ ထင်ရှားအောင် “ဣတိအတ္ထော” ဟု ထည့်ထားသောကြောင့် “သောဟိ” ၌
 ဟိ အတွက် ယသ္မာ ဟုသာ ဖွင့်သင့်ရကား ဤ အဋ္ဌကထာ၌ တသ္မာသည် ပါဠိဖျက်၊
 ယသ္မာဟု ရှိသော အင်္ဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာပါဠိသာ အမှန်တည်း၊ ဇေဋ္ဌောကိုလည်း ဝုဗ္ဗကို
 ဇေပြု၍ ဝိသေသ အနက်ဟော ဣဥပစ္စည်း၏ပရိယာယ် တရပစ္စည်းဖြင့် “ဝုဗ္ဗတရော”
 ဟု ဖွင့်သည်။

သမ္ပဋိပါဒေန္တော။ ။ သံ + ပဉ္စ + ပဒ-ကာရိတ်ဏေ၊ ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့်
 ဆက်စပ်စေခြင်း၊ ရောနှောစေခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “သံသန္ဓေန္တော”
 ဟု ဒီကာဖွင့်သည်။

အာဒိ-ဏ အစရှိသည်တည်း၊ (တနည်း) သမ္မုပ္ပါဒေန္တော (ဟုတွာ) ဧဝ
 မေဝ.ခေါ.အဟံ ပြာဟူဏာတိ အာဒိ-ဏ အစရှိသော၊ (ယံ ဝံစနံ- အကြင်
 စကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တံ ဝစနံ- ကို) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ. သော ကုတ္တု
 ငန္တာပကော-ထို ကြက်ငယ်သည်၊ ဇေဋ္ဌောတိ- အကြီးဆုံးဟူ၍၊ သင်္ချံ- ခေါ်
 ဝေင်္ဂီအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိပ ထာ-ရောက်သကဲ့သို့၊ ဧဝ- ဤ၊ အတူ၊
 အဟမ္ဘိ-ငါဘုရားသည်လည်း၊ အဝိဇ္ဇာဂတာယ-အဝိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော၊ ပဇာယ-
 သတ္တာအပေါင်းတွင်၊ (“ ကောဝ- တနုတည်းသာလျှင်၊ အဘိသမ္ပုဒ္ဓေါ-
 ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဝါ - ရတော်မူပြီ ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) အဝိဇ္ဇာ
 ဂတာယာဘိတ္ထေ- ဤပါဠိ၌၊ အညာဏံ- မသိခြင်းကို၊ ဝါ-ဣဏ်၏ ဆန့်ကျင်
 ဘက် မောဟကို၊ အဝိဇ္ဇာ - အဝိဇ္ဇာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတ္ထ - ထို အဝိဇ္ဇာ၌၊
 ဂတာယ ဖြစ်သော၊ ပဇာယာတိတေ-ပဇာယဟူသောဤသဒ္ဓါသည်၊ သတ္တာ
 မိဝစနံ - သတ္တာကိုဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ တတ္ထာ - ကြောင့်၊ ဣ - ဤ
 အဝိဇ္ဇာဂတာယ ဟူသော ပါဠိ၌၊ (ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော စပ်) အဝိဇ္ဇာ
 ကောသဿ- အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အုခွံ၏ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌေသု-
 ဝင်နေကုန်သော၊ သတ္ထေသု-တို့တွင်၊ ဣတိဧဝ- ဤသို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-
 ၏၊ အဏှဘူတာယာတိ - ကား၊ အဏှော - အုခွံ၊ ဘူတာယ - ဖြစ်သော၊
 ဇာတာယ-ဖြစ်သော၊ သဉ္စာတာယ-ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ (ပဇာယ-တွင်)
 ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြုဉာ်းအံ့၊ အဏှော-အုခွံ၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကစ္ဆေ-
 အချို့ကုန်သော၊ သတ္တာ-အဏှဇသတ္တာတို့ကို၊ အဏှဘူတာတိ - အဏှဘူတ
 တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ ယထာ-ဆိုအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝ- ဤ၊ အတူ၊ သမ္ဘာပိ-အလုံး
 စုံလည်းဖြစ်သော၊ (အဏှဇ၊ ဇံလာဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိက၊ အားလုံး-
 ဟူလို) အယံပဇာ - ဤ သတ္တာအပေါင်းကို အဝိဇ္ဇာဏှကောသေ - အဝိဇ္ဇာ
 တည်းဟူသောအုခွံ၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဏှဘူတာတိ-
 အဏှဘူတာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ပရိယောနဒ္ဓါယာတိ- ကား၊ တေန အဝိဇ္ဇာဏှ

အာဟ-ဧဝမေဝါပေါ အာဒိ ။ ။ “အာဟ၏နောက်၊ အာဒိရောက်မှ၊ ပဋ္ဌမာ
 ဝိဘတ်၊ ကြေ၏မှတ်” နှင့်အညီ “ အာဒိ ” ဟု ပဋ္ဌမန္တထားသည်၊ ဤ အရာမျိုးကို
 နိဿယအတိုင်း အနက် ၂ မျိုးပေးကြ၏။ [အာဟ၏ရှေ့-အာဒိတွေ့သော်၊ ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်၊ ကြေ၏မှတ်။]

ပရိယောနဒ္ဓါယ ။ ။ ပရိကို သမန္တတောဖွင့်၏၊ ဩနဒ္ဓါ၌ “နဟ=ဗန္ဓနေ” အရ
 ဗဒ္ဓါယဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်၍ ကြီးဖြင့်ဖွဲ့ချည်သကဲ့သို့ ဖွဲ့ချည်ခြင်းကိုယူမည်စိုးသောကြောင့်
 “ဝေဋ္ဌိတယ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။

ကောသေန- ထိုအဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အုဒ္ဓံသည်။ သမန္တတော-ထက်ဝန်း ကျင့်၍၊ ဩနဒ္ဓါယ-မြွေးယွက်အပ်သော၊ ဗဒ္ဓါယ- ဖွဲ့အပ်သော၊ ဝေဗ္ဗိတာယ- ရစ်ပတ် အပ်သော၊ (ပဇာယ - တွင်း) အဝိဇ္ဇာဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာတိ- ကား၊ အဝိဇ္ဇာမယံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော၊ တံ အဏ္ဍကောသံ- ထို အုဒ္ဓံကို၊ ဘိဗ္ဗိတွာ- ဖေါက်၍၊ ဧကောဝ လောကေတိ-ကား၊ သကလေပိ - အလုံးစုံ လည်းဖြစ်သော၊ လောကသန္ဓိဝါသေ-အစိတ်အစိတ်သတ္တာတို့၏ ကောင်းစွာ ရေ၍တည်နေရာ အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တလောက၌၊ အဟံမေဝ ဧကော- ငါဘုရား တဆူတည်းသာ၊ အဒုတိယော-နှစ်ဆူမြောက် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ၍၊ “ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ဗြီ ” ဟု ပါဠိတော်၌ စင်၊) အနတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိတ္ထေ - ပါဠိ၌၊ အနတ္တရန္တိ- ကား၊ ဥက္ကရဝိရဟိတံ-မိမိထက် မြတ်သောတရားမှ ကင်းသော၊ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ - အလုံးစုံသော တရားတို့ထက် မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိန္တိ - ကား၊ သမ္မာ-မဖေါက်၊ မပြန်၎င်း၊ သာမဉ္ဇ- ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၎င်း၊ ဗောဓိံ - သိတတ်သောဉာဏ်ကို၊ အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ ပသတ္ထံ- ချီးမွမ်းအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ သုန္နရံစ- ကောင်း သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဗောဓိံ-ကို၊ (အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ဗြီ၊)

လောကသန္ဓိဝါသေ ။ ။ “ လောကောယေဝ+သင်္ဂမ္ပ သမာဂမ္ပ နိဝါသဋ္ဌေန လောကသန္ဓိဝါသော၊ သတ္တနိကာယော ” - အင်္ဂုတ္တရဋီကာ၊ “ နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော၊ သင်္ဂမ္ပ+နိဝါသော - သန္ဓိဝါသော၊ လောကောယေဝ+သန္ဓိဝါသော- လောကသန္ဓိဝါသော ” ဟု ပြုစေလို၏၊ အပေါင်းအစုဖြစ်သော သတ္တလောကသည် အစိတ်စိတ် သတ္တာတို့၏ လာရောက် တည်နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ လောက သန္ဓိ ဝါသ ” မည်၏။

ဥက္ကရဝိရဟိတံ။ ။ “ နတ္ထိ ဥက္ကရောယဿာတိ အနတ္တရော=မိမိထက် လွန်မြတ် သောတရား မရှိ ” ဟူသည် မိမိထက်မြတ်သော တရားမှကင်းခြင်း၊ မိမိသာ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဥက္ကရဝိရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ သမ္မာ + သာမဉ္ဇ + ဗောဓိံ ” ဖွင့်ပုံသည် “ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ” ဂုဏ်တော်ဖွင့်နှင့် တူ၏၊ သာရတ္ထ၌ သာမဉ္ဇကို “ သယမေဝစ ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤဖွင့်ပုံသည် ထိုဂုဏ်တော်ဖွင့်၌ “ ဝေသဒ္ဓါကို ရသင့်၍ ထည့်ရသည်၊ စသဒ္ဓါကား ထုံးစံအတိုင်း သဒ္ဓိဏ္ဍန တည်း ” ဟု ပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်ကို ထောက်ခံလျက်ရှိသည်၊ .... အထဝါ တက်သောနည်း၌ကား သမ္မာသည် ပသတ္ထအနက်ဟော၊ သံသည် သုန္နရအနက်ဟော တည်း၊ သံ၏အနက်တွင် သုန္နရအနက် မပါ၊ သမ္မာနှင့် သုန္နရသည် သဘောတူ၏-ဟု ယူပါ။ [ပ + သံသ + တ၊ “ သာသ ဝသ သံသ သသာ ထော ” မောဂ္ဂလ္လာန် သုတ်ဖြင့် တကို ထ ပြ၍ “ ပသတ္ထံ ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ရုက္ခောပိ - ဗောဓိပင်ကို၎င်း၊ မဂ္ဂေါပိ - အရဟတ္တမဂ်ကို၎င်း၊ သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏဓိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာနဓိ- နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ ဗောဓိတိ- ဗောဓိ
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ ဟိ - ချဲ့၊ ဗောဓိရုက္ခမူလေ-ပဌမာဘိ သမ္ဗုဒ္ဓေါတိစ - ဒွေ
 ဟူ၍၎င်း၊ အန္တရာစ ဝယံ အန္တရာစဗောဓိန္တိစ-မိ ဟူ၍၎င်း၊ အာဂတဋ္ဌာနေ
 သု-လာသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ ရုက္ခော - ဗောဓိပင်ကို၊ ဗောဓိတိ- ဗောဓိဟူ၍၊
 ဝုစ္စတိ-၏၊ [ဗောဓိရုက္ခမူလေ-ဗောဓိပင်၏အနီး အောက်၌၊ ပဌမ-အားလုံး
 သော သတ္တဟတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ - ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီး
 သည်၊ (ဝိနည်းမဟာဝါ၊ ဗောဓိကထာ၊] ဝယံ - ဝယာရွာ၏၊ အန္တရာစ-
 အကြား၌၎င်း၊ ဗောဓိ-ဗောဓိပင်၏၊ အန္တရာစ-၎င်း၊ (ဝိနည်းမဟာဝါ၊ ပဉ္စ
 ဝဂ္ဂိယကထာ၊] ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတုသု မဂ္ဂေသု ဉာဏန္တိ - နာဟူ၍၊ အာဂတ
 ဋ္ဌာနေ-၌၊ မဂ္ဂေါ- အရဟတ္တမဂ်ကို၊ (ဗောဓိတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏) [စတုသု-
 ၄ ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေသု-အရိယာမဂ်တို့၌၊ ဉာဏ် - သိတတ်သောဉာဏ်ကို၊
 ဗောဓိ - ဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ (စူဠနိဒ္ဒေသ၊ ပါရာယနဝဂ်၊ ခဂ္ဂဝိသာဏ
 သုတ်၊] ပပေေါတိ ဗောဓိ ဝရဘူရိမေဓသောတိ- သောဟူ၍၊ အာဂတဋ္ဌာနေ-
 ၌၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ (ဗောဓိတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏) [ဝရဘူရိ
 မေဓသော-မြတ်သောမြေကြီးသဘွယ်ပြန်ကျယ်သောပညာရိသော (“မဟာ
 ပထဝီဝိယ ပတ္ထဝရပညော”-ဇီကာ၊ ပါဠိအဘိဓာန်၌ မြေဟောပရိယာယ်
 တွင် ဘူရိသဒ္ဓါပါ၏၊ သတ္တတ၌ကား “အများ အနက်ဟော” ဟု လာ၏၊)
 ကုမာရော - မင်းသားသည်၊ ဗောဓိ - သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ပပေေါတိ -
 ရောက်နိုင်၏၊ (သုတ်ပါထေယျ၊ သတ္တမ - လက္ခဏသုတ်။] ပတွာန ဗောဓိ
 အမတံ အသင်္ခတန္တိ-တံဟူ၍၊ အာဂတဋ္ဌာနေ-၌၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဗောဓိတိ
 ဝုစ္စတိ)၊ [အမတံ- မအို မသေ၊ အမြဲနေရာဖြစ်သော၊ အသင်္ခတံ- အကြောင်း
 တရားတို့သည် ကောင်းစွာရောက်၍ မပြုပြင်အပ်သော၊ ဗောဓိ - နိဗ္ဗာန်သို့၊
 ပတွာန-ရော်၍၊] ပန- အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတပီး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို

ဗောဓိ၏ဝေနတ္ထ။ ။ သစ်ပင်သည် “အပုဇွိ ဧတ္ထ” ဟူသော အဓိကရဏသစ်
 ကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏။ “အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူခဲ့ရာ သစ်ပင်”
 ဟုလျှ်၊ အရိယာမဂ်သည် “သယံ ဗုဇ္ဈတိ-မိမိကိုယ်တိုင် သစ္စာ ၄ပါးကို သိတတ်၏”
 ဟူသော ကတ္ထုသာဓိကြောင့်၎င်း၊ ဗုဇ္ဈန္တိ တေန-သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ သစ္စာ ၄ပါးကို
 သိကြောင်းဟူသော ကရဏသစ်ကြောင့်၎င်း “ဗောဓိ” မည်၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
 သည် “သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဇ္ဈတိ=အလုံးစုံသောတရားတို့ကို (အလုံးစုံအခြင်းအရာအားဖြင့်)
 သိတော်မူတတ်၏” ဟူသော ကတ္ထုသာဓိကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည်
 “ဗုဇ္ဈတေ-သိအပ်၏” ဟူသော ကမ္မသာဓိကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏။

ဆိုဥားအံ့၊ ဣမ- ဤသမ္မာသမ္ဗောဓိ° အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဘဂဝ
တော- မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတ္တမဂ္ဂညာဏံ - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကို၊
အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ (အဓိ
ပ္ပေတံ- ၏) ဣတိပိ- ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တံ- ဆိုကြကုန်သေး၏။

အညေသံ - ဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ - အရ
ဟတ္တမဂ်သည်။ အနုတ္တရာဗောဓိ - အနုတ္တရာဗောဓိသည်။ ဟောတိ - ဖြစ်
သလော၊ န ဟောတိ- မဖြစ်သလော၊ ဣတိ- ဤကားအမေးတည်း၊ နဟောတိ-
မဖြစ်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ အသဗ္ဗဂုဏဒါယကတ္ထံ - အလုံးစုံသော
ဂုဏ်ကို မပေးနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ဣတိ- ဤကား အဖြေ
တည်း၊) [လိုက်သင့်သောပုဂ္ဂိုလ်များကိုလိုက်စေ၍ အနက်ကျယ်ပေးလေ။] ဟိ- နွဲ့၊
တေသံ- ထိုဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ကဿစိ - အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၏၊
အရဟတ္တမဂ္ဂေါ- သည်၊ အရဟတ္တဖလမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ၊ ဒေတိ-
ပေးနိုင်၏၊ (သုက္ခ ဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို ဆိုသည်။) ကဿစိ - ၏၊ (အရ
ဟတ္တမဂ္ဂေါ- သည်။) တိဿော- ၃ ပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ- ဝိဇ္ဇာတို့ကို၊ (ဒေတိ-
၏၊ တေဝိဇ္ဇပုဂ္ဂိုလ်၏မဂ်ကို ဆိုသည်။) ကဿစိ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ) ဆ- ၆ ပါး
ကုန်သော၊ အဘိညာ- အဘိညာဉ်တို့ကို၊ (ဒေတိ၊ စတုဘိညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို
ဆိုသည်။) ကဿစိ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ) စတဿော- ၄ ပါး ကုန်သော၊ ပဋိ

အသဗ္ဗဂုဏဒါယကတ္ထာ။ ။န + သဗ္ဗဂုဏာ- အသဗ္ဗဂုဏာ၊ ဒဒါတိတိ ဒါယ
ကော (မဂ္ဂေါ)၊ အသဗ္ဗဂုဏာနံ + ဒါယကော - အသဗ္ဗဂုဏ ဒါယကော၊ အသီးသီး
သမာသ်စင်ခိုက်၌ အနက်မပေးရသေး၊ အနက်ပေးရာ၌ နကို ဒါယကနှင့် တွဲရသော
ကြောင့် စပ်သင့်သော ဒါယကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မစပ်ဘဲ၊ မစပ်သင့်သော သဗ္ဗဂုဏနှင့် စပ်ထား
သော “အယုတ္တသမာသ်” တည်း၊ သမာသ်စင်ပြီးသော်လည်း “သဗ္ဗဂုဏာနံ န ဒါယ
ကော” ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဆိုလိုရင်းအနက်ကို သိစေနိုင်မှ ဤသမာသ်မျိုး စပ်ရသည်။
[“အယုတ္တသမာသောယံ- ဂမကတ္ထာ၊ ယထာ အသုရိယပဿ ဘနိ မုခါနိ” - ဒီကာ။]

တိဿော ဝိဇ္ဇာ။ ။ “အရဟတ္တမဂ်သည် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကိုပေး၏” ဟူရာ၌ ထိုမဂ်
ကိုယ်တိုင် “ပု-ဒိ-အာ” ၃ ပါးတွင် အာသဝက္ခယဉာဏ်ဝိဇ္ဇာဖြစ်နေသည်မဟုတ်လော၊
အဘယ်နည်းဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို ပေးသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား၊ - အရ
ဟတ္တမဂ်ဟူရာ၌ မဂ္ဂင်ရှင်ပါးလုံး ပါ၏၊ အာသာက္ခယဉာဏ် ဟူသည်ကား သမ္ဗုဒ္ဓိဋ္ဌိ
မဂ္ဂင် ၁ ပါးသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်သည် သူနှင့်အတူတကွ ပါဝင်သော
အာသဝက္ခယဉာဏ်ကို၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဟူသော လောကီဝိဇ္ဇာ
၂ ပါးကို၎င်း (ထို ၂ ပါးဆိုင်ရာ အခိုက်မှောင်ကို ပယ်သောအားဖြင့်) ပေးနိုင်သည်။
အဘိညာဉ် ၆ ပါး ပေးရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။

သန္တိဒါ - ပဋိသန္တိဒါတို့ကို၊ (ဒေတိ - ၏၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို ဆိုသည်။) ကဿဝိ(အရဟတ္တမဂ္ဂေါ)သာဝကပါရမီညာဏ်-သာဝကပါရမီ ဉာဏ်ကို၊ ဒေတိ-၏၊ [အဂ္ဂသာဝကတို့ ရထိုက်သော လောကီ လောကုတ္တရာ ဉာဏ်ကို သာဝကပါရမီဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနိဝိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တို့၏သော်မှလည်း၊ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-သည်။) ပစ္စေကဗေဒိညာဏမေဝ- ပစ္စေကဗေဒိဉာဏ်ကိုသာ၊ ဒေတိ-၏၊ ဗုဒ္ဓါနိ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ပန - သည်ကား၊ သဗ္ဗဂုဏသမ္ပတ္တိ - အလုံးစုံသောဂုဏ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒေတိ၊ (ကောဝိယ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ရညော- မင်း၏၊ အဘိသေကော- အဘိသိက် ရေစင်သည်။ သဗ္ဗလောကီဿရိယဘာဝံ-အလုံးစုံသော လောက၌ အစိုးရခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒေတိဝိယ-ပေးသကဲ့သို့တည်း၊ တဿ္ဗာ-ကြောင့်၊ အညဿ-ဘုရားမှတပါး၊ အခြားသော၊ ကဿဝိဝိ-တစုံတယောက်၏လည်း၊ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ- သည်။) အနတ္တရာဗောဓိ- သည်၊ န ဟောတိ- နိုင်၊ ဣတိ- ဤကား အကျယ်အဖြေတည်း၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါတိ - ကား၊ အတ္တညာသိ- သိတော်မူပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဇိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ပတ္တော-ရေခံတော်မူပြီးသည်၊ အမှီ-ဖြစ်၏၊ အဓိဂတော-ရတော်မူပြီးသည်၊ အမှီ-၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ-၌၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေမေဝ ခေါ် အဟံ မြာဟ္မဏာတိ အာဒိ နာ-ဏ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်သော၊ ယဒေတံ ဩပမ္မသမ္ပုဒ္ဓိပါဒနံ-အကြင်ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့် ကောင်းစွာ ဆက်စပ်စေ ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [“ဩပမ္မတ္ထဿ ဥပမေယျေန သမ္ပဒေဝ ပဋိပါဒနံ”- ဇီကာ၊] တံ-ထို ဩပမ္မသမ္ပုဒ္ဓိပါဒနကို၊ ဝေ - ဤ ဆိုအပ်လတံသောနည်းဖြင့်၊ အတ္ထေန - ဥပမေယျ အနက်နှင့်၊ [“ ဥပမေယျတ္ထေန ”- ဇီကာ၊] သဒ္ဓိ-

အဘိသေကောဝိယရညော။ ။ ရာဇအဘိသိက်ရေစင်ကို ဥးထိပ်၌သွန်းလောင်း ခြင်းသည် တနိုင်ငံလုံး အစိုးရခြင်း ဟူသော အာဏာကို ပေးသကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လည်း အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်သာလျှင် “အနတ္တရာဗောဓိ” အမည်ရသည်။

အတ္တညာသိ။ ။ ဇီကာတို့၌ “ဇာနိ” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ အဘိ အနက်မရှိ - ဟူလို၊ ထိုဇာနနလည်း “ န အနုဿဝါဒိဝသေန - တဆင့် ကြား၍ သိရခြင်း စသော အသိ မဟုတ် ” ဟု ပြလို၍ “ပဋိဝိဇ္ဇိ” ဟု ဖွင့်၊ “ထိုးထိုးထွင်းထွင်းသိခြင်း” ဟူလို၊ ထိုပဋိဝေဇ လည်း အဝေး၌ တည်သောအရာ၏ လက္ခဏာသဘောကို လှမ်း၍သိခြင်းမျိုး မဟုတ် ဟု ပြလို၍ “ ပတ္တောမှီ-ရောက်ပြီးဖြစ်၏ ” ဟု မိန့်သည်။ ထို ရောက်ခြင်းလည်း မိမိက သွား၍ရောက်ခြင်း မဟုတ် ဟု ပြလို၍ “ အဓိဂတောမှီ- (မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း အားဖြင့်) ရခြင်းဖြစ်သည် ” ဟူလို။

တက္က၊ သံသန္ဓေတွာ-ရောနှောစေ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ [“ သံသန္ဓေတွာ ” ဟု ကာရိတ် ဧပေပစ္စည်းနှင့်တကွ အင်္ဂုတ္တရဂ္ဂကထာရှိတိုင်း ကောင်း၏ “တံ” ဟု ကံပုဒ်ရှိသောကြောင့် အကမ္မကသံသန္ဓိတွာကား မကောင်း။] ဟိ-ဇ္ဈ၊ တဿာ ကုတ္တုဋီယာ-၏၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ အဏ္ဏေသု-အုတ္တို၍၊ အဓိသယနာဒိ တိရိဓ ကြိယာကရဏံ - အထက်၌ဝပ်ခြင်း အစရှိသော ဥပါး အပြားရှိသော အမူ အရာပြုခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗွံ ယထာ-သိထိုက် သကဲ့သို့၊ (ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော ဝေဒိတဒဗ္ဗာမှဝေဒိတဗ္ဗလိုက်။) ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂ-ဗောဓိပလ္လင်၌၊ နိသိန္ဓဿ-ထိုင်နေတော် မူသော၊ ဗောဓိသတ္တ ဘူတဿ - ဘုရားအလောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ စိတ္တသန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ အနိစ္စံ - အနိစ္စ၊ ဒုက္ခံ - ဒုက္ခ၊ အနတ္တာ - အနတ္တ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ တိရိဓာနုပဿနာ ကရဏံ- ဥပါး အပြားရှိသော အနုပဿနာကို ပြုခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ ကုတ္တုဋီယာ-၏၊ တိရိဓကြိယာ သမ္ပါဒနေန- ဥပါးအပြားရှိသော အမူအရာကိုကောင်းစွာပြီးစေခြင်းကြောင့်၊ အဏ္ဍာနံ-တို့၏၊ အပုတိတာဝေါ- မပုတ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ - ကဲ့သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တ ဘူတဿ ဘဂဝတော၊ တိရိဓာနုပဿနာ သမ္ပါဒနေန- ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ ဉာဏဿ - ၏၊ အာရိယာနိ - မယုတ်လျော့ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ထိုက်၏၊ ကုတ္တုဋီယာ တိရိဓကြိယာကရဏေန-ကြောင့်၊ အဏ္ဍာနံ-တို့၏၊ အလ္လသိနေဟ ပရိယာဒါနံ-စိုသောအစေး၏ကုန်ခန်းခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗွံ ဝိယ-သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိ သတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိရိဓာနုပဿနာ သမ္ပါဒနေန၊ ဘဝတ္တယာနဂတ နိကန္တိ သိနေဟ ပရိယာဒါနံ-ဘဝ ဥပါးသို့ အစဉ်လိုက်သော တဏှာနိကန္တိ အစေး၏ကုန်ခန်းခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ ကုတ္တုဋီယာ တိရိဓကြိယာကရဏေန၊ အဏ္ဍကပါလာနံ - ဥခွံတို့၏၊ တနုဘာဝေါ - ပါးလှပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိရိဓာနုပဿနာ သမ္ပါဒနေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ ကုတ္တုဋီ ယာ တိရိဓကြိယာကရဏေန ကုတ္တုဋီယာပကဿ၊ ပါဒနသိခါ တုဏ္ဍကနံ- ခြေသည်းဖျား နှုတ်သီးတို့၏၊ ထဒ္ဒဓရဘာဝေါ - ကြမ်းတန်းသည်၏ အဖြစ်၊ ခက်မာသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ - သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိရိဓာနုပဿနာ သမ္ပါဒနေန၊ ဝိပဿနာ ဉာဏဿ-၏၊ တိက္ခ

ထဒ္ဒဓရဘာဝေါ။ ။ မုဒုဘူတဿာပိ ဓရဘာဝါပတ္တိ ဟောတီတိ တန္တိဝတ္တနတ္ထိ ထဒ္ဒဓရဘာဝေါတိ ပုတ္တံ = တချို့ အရာဝတ္ထုသည် နုည့်သော်လည်း မာနေတတ်၏၊ ထိုဝတ္ထုမျိုးကို တားမြစ်ဘို့ရာ ထဒ္ဒထည့်၍ ဆိုအပ်၏။ “ကြမ်းတန်းခက်မာသည်” ဟူလို။

ခရ ရိပ္ပသန္တသုရဘာဝေါ- ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်၊ ခက်မာသည်၏ အဖြစ်၊ အထူးကြည်လင်သည်၏အဖြစ်၊ ရဲရင့်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုတ္တု၊ ဝိယာ တိဝိဓကြိယာကရဏေန၊ ကုတ္တု၊ ငစ္ဆာပကဿ-၏၊ ပရိဏာမကာလော- ရင့်ရာအခါကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗောဝိယ၊ ဝေပဝိပဿနာဉာဏဿ-၏၊ ပရိဏာမကာလော- ရင့်ရာ အခါကို၊ (ဝနိတကာလော - တိုးပွားရာအခါကို)၊ ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော-ကိုယ်ဝန်ယူရာ အခါကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တတော- ထိုမှ ခံနောက်၌၊ ပေ၊ ပါဒနခသိဝါယ ဝါ-ခြေသည်းဖျားဖြင့်သော်၎င်း၊ မုခတုဏ္ဏကေနဝါ-နှုတ်သီးဖျားဖြင့်-သော်၎င်း၊ အဏ္ဏကောသံ - အခွံကို၊ ပဒါလေတွာ-

တိက္ခ ခရ ရိပ္ပသန္တ သုရဘာဝေါ။ ။ ဝိပဿနာဉာဏ် ဟူသော ပညိန္ဒြေသည် သမာဓိန္ဒြေ ကောင်းလေ သင်္ခါရအတွင်း၌ စိုက်၍စိုက်၍ ဝင်လေ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ စိုက်ဝင်ခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ တိက္ခဘာဝ (ထက်ခြင်း သဘော) တည်း။ မြားသည် ထက်သော်လည်း မှတ်တိုင် ပစ်ခွက်သို့ ရောက်သောအခါ တုံး၍ ချော်သွားတတ်သကဲ့သို့ အာရုံ၌ ချော်မသွားဘဲ သတိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် စွဲ၍မြဲ၍ နေခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ခရဘာဝ (သန်မာသောသဘော) တည်း။ ထိုသို့ သန်မာသော်လည်း သိမ်မွေ့သောကိလေသာ နိက္ခိတဏှာ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် မကြည်မလင်ရှိတတ်၏။ ထိုသို့ မဖြစ်စေဘဲ သဒ္ဓိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် ကြည်လင်နေခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ပဿနဘာဝတည်း။ ထိုသို့ ကြည်လင်နေသော်လည်း အကြား အကြား၌ ဆုတ်နစ် ဆုတ်နစ် လုပ်နေလျှင် ရဲရင့်ရာမရောက်။ ထိုသို့ မဆုတ်နစ်စေဘဲ ဝီရိယိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် ရဲရင့်တိုးတက် နေခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ သုရဘာဝတည်း။

ပရိဏာမ၊ ပေ၊ ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော။ ။ သန္တသန္တဉာဏ်မှစ၍ ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း တက်လာသော ဝိပဿနာသည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာအဆင့်အတန်းသို့ ရောက်လျှင် ပရိဏာမ (ရင့်သော) ကာလသို့ ရောက်၏။ ထိုအချိန်မှာ မဂ်တည်းဟူသော သားငယ်ကို ဖွားမြင်ဘို့ရာ ကိုယ်ဝန်ယူနေသကဲ့သို့လည်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိဏာမကာလော ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော” ဟု မိန့်သည်။ “ပရိဏာမ” အရာဝယ် “ပရိပါက” ဟုလည်း အဋ္ဌကထာပါဠိ ရှိ၏။ အနက်တူပင်၊ ပရိပုဗ္ဗ၊ နမုဓာတ်လည်း “ပရိဏာမ - အစာကြေခြင်း” စသည်ဖြင့် ရင့်ခြင်း အနက်ကိုပင် ဟော၏။ [“ပရိဏာမကာလောတိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဘာဝပုတ္တိ၊ တဒါ စ သာ မဂ္ဂဉာဏဂန္ထံ ဝဏ္ဏန္တိ ဝိယ ဟောတိ ” - သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤနိကာ၌ ပရိဏာမကာလနှင့် ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလ ၂ မျိုးကိုသာ ဖွင့်၍ ဝနိတကာလကို မဖွင့်သောကြောင့် ဝနိတကာလောသည် (တိဝိဓအေနုပဿနာ အရ ၃ မျိုး ပြည့်အောင်) နောက်မှ ထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ထို့ပြင် - အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တာနုပဿနာတို့ကို တိဝိဓ ဟု ဆို၍ ဤပရိဏာမ စသည်တို့ကို တိဝိဓအေနုပဿနာ ဟု ဆိုခြင်း မဟုတ်၊ ပရိဏာမနှင့် ဝနိတဘွင် “ပရိဏာမ” က ကြီးပွားရုံတွင် မက၊ ရင့်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဝနိတကာလက နောက်ကျနေခြင်းလည်း သဘာဝမကျ။

ဖေါက်ခွဲ၍၊ [ပပုဗ္ဗ၊ ဒလ-ဝိဒါရဏေ(ဖေါက်ခွဲခြင်း)၊ စုရာဒိ၊] ပက္ခေ-အတောင်
 တို့ကို၊ ပပေျေါဒေတွာ-ခါရ်၊ [ပပုဗ္ဗ၊ ပုဋ- (စုရာဒိ) ဝိရနနေ- ခါတွက်ခြင်း၌၊)
 သောတ္တိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ အဘိနိဋ္ဌိဒါကာလော-ပေါက်ထွက်ရာအခါကို၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ၊ ဧဝံ၊ ပေဝိပဿနာဉာဏဂစ္ဆံ- ဝိပဿနာဉာဏ်တည်းဟူ
 သော ကိုယ်ဝန်ကို၊ ဂဏှာပေတွာ-ယူစေ၍၊ အနုပုဗ္ဗာမိဂတေန-အစဉ်အတိုင်း
 ရအပ်သော၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇဏှာဒကောသံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော
 အုခွံကို၊ ပဒါလေတွာ၊ အဘိညာပက္ခေ- လောကီအဘိညာဉ် တည်းဟူသော
 အတောင်တို့ကို၊ (လောကုတ္တရာအဘိညာဉ်ကို အရဟတ္တမဂ္ဂေနဖြင့် ယူခဲ့ပြီ၊)
 ပပေျေါဒေတွာ သောတ္တိနာ၊ သကလဗုဒ္ဓဂုဏသန္တိကတကာလော - အလုံး
 စုံသော ဘုရားဂုဏ်ဒတ်ကို မျက်မှောက်ပြုအပ်ရာ အခါကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊
 ဣတိ - ဤသို့၊ တံ- ထို ဩပဗ္ဗသမ္ပဒိပါဒနကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ (ရှေ့ကား
 ပြန်အုပ်သည်။)

သွာဟံ မြာဟူဏ ဇောဋ္ဌော သေဋ္ဌော လောကဿာတိ-ကား၊ မြာဟူဏ-
 ဣား၊ သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ (သင်္ချီ ဂတော၊ သေဋ္ဌောတိ၌ စပါ) တေသံ
 ကုတ္တုဒုစ္စာပကာနံ-တို့တွင်၊ ပဌမတရံ-စွာ၊ အဏှာကောသံ-ကို၊ ပဒါလေတွာ၊
 အဘိနိဋ္ဌိဒေါ - ပေါက်ထွက်သော၊ ကုတ္တုဒုပေါတကော-သည်၊ ဇေဋ္ဌော-
 အကြီးဆုံးသည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ အဝိဇ္ဇာဂတယ-အဝိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော၊
 ပဇာယ - တွင်၊ တံ အဝိဇ္ဇဏှာကောသံ ပဒါလေတွာ ပဌမတရံ၊ အရိယာယ
 ဇာတိယာ-အရိယာဇာတ်ဖြင့်၊ ဇာတတ္တာ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇေဋ္ဌော-
 ဂုနုတရောတိ-အကြီးဆုံးဟူ၍၊ (ဇေဋ္ဌောကို “ဂုနုတရော” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊)
 သင်္ချီ -သို့၊ ဂတော- ရောက်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သဗ္ဗဂုဏေဟိ - တို့ဖြင့်၊ အပ္ပဋိ
 သမက္ကာ - အတူရှေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သေဋ္ဌောတိ - အမြတ်ဆုံး ဟူ၍၊
 သင်္ချီ ဂတော၊

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အတ္တနော - ၏၊ အနုတ္တရံ-ဤ ဇေဋ္ဌ သေဋ္ဌ
 ဘာဝထက်မြတ်သော ဂုဏ်မရှိသော၊ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ- အကြီးဆုံး၏အဖြစ်၊
 အမြတ်ဆုံး၏အဖြစ်ကို၊ မြာဟူဏဿ-အား၊ ပကာသေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊

အဘိနိဋ္ဌိဒါကာလော။ ။ အဘိ+ နိပုဗ္ဗ၊ ဘိဒေဝတ်၊ ဒိဝါဒိ၊ အဘိနိဋ္ဌိဇ္ဇတိ
 (ပေါက်ထွက်၏) ဣောတိ အဘိနိဋ္ဌိဒါ၊ သာစ+သာ+ကာလောစာတိ အဘိနိဋ္ဌိဒါ
 ကာလော၊ ရုဓာဒိ ဘိဒေဝတ်ရှိသော်လည်း “ပဒါလေတွာ” ဟု ဖေါက်ခွဲမှု ပါပြီးဖြစ်၍
 ဤနေရာ၌ “ပေါက်ထွက်ခြင်း” အနက်ကို ဟောသော အကမ္မကလည်းဖြစ်သော ဒိဝါဒိ
 ဘိဒေဝတ် ဟု ကြံသည်။

ဣဒါနိ-၌၊ ယာယ ပဋိပဒါယ - အကြင် အကျင့်ဖြင့်၊ တံ - ထို အနတ္တရဇေဋ္ဌ
 သေဋ္ဌဘောဂုဏ်ကို၊ အဓိဂတော-ရတော်မူပြီ၊ တံ (ပဋိပဒံ)- ကို၊ ပုဗ္ဗဘာဂ
 တော- ရှေ့အဘို့မှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓံ ခေါ
 ပန မေ မြာဟ္မဏာတိ အာဒိ-ဏ အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်
 မူပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ ဘဂဝတော-၏၊ အနတ္တရံ-သော၊ ဣမံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ-
 ကို၊ သုတွာ -၍၊ မြာဟ္မဏဿ - ၏၊ ကာယ ပဋိပဒါယ - အဘယ်အကျင့်ဖြင့်၊
 ဣမံ-ဤ အနတ္တရ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘောဂုဏ်သို့၊ ပက္ခောနုခေါ- ရောက်ပါလိမ့်မည်
 နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ စိတ္တမေဝ-စိတ်အကြည်သည်သာ၊ ဧဝံဖြင့် ယုံကြည်မှုမရှိသေး-
 ဟု ကန့်၊ ဝေမပါဘဲ “စိတ္တမုပ္ပန္နံ” ဟု လည်း မူကွဲရှိ၏။] ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ တဿ-
 ဣား၏၊ စိတ္တံ-စိတ်အကြံကို၊ အညာယ-သိတော်မူ၍၊ အဟံ - သည်၊ ဣမာယ
 ပဋိပဒါယ - ဖြင့်၊ အနတ္တရံ - သော၊ ဣမံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ - သို့၊ ပက္ခော-
 ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော - လိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)
 ဝေ-သို့၊ ဝါ- ဤ အာရဒ္ဓံခေါပန မေ မြာဟ္မဏအစရှိသည်ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊
 တတ္ထ - ထို အာရဒ္ဓံ ခေါပနမေ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အာရဒ္ဓံ ခေါပနမေ
 ဝိနိယံ အဟောသီတိ-သိ ဟူသည်ကား၊ မြ ဟ္မဏ-ဣား၊ မယာ - သည်၊ အန
 တ္တရော-ဤ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝထက် မြတ်သောဂုဏ်မရှိသော၊ အယံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌ
 ဘာဝေါ-ဤ အကြီးဆုံး၏အဖြစ်၊ အမြတ်ဆုံး၏အဖြစ်ကို၊ ကုသီတေန-ပျင်းရိ
 သည်၊ မုဋ္ဌဿတိနာ - ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသည်၊ သာရဒ္ဓကာယေန-

ကုသီတေန။ ။ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ ဝါ-ရုံစရာ ကောင်းလောက်အောင်၊
 သီဒတိ-အလုပ်ကိစ္စဟူသမျှ၌ ဆုတ်နစ်ဖင့်နေ့တတ်၏၊ ဣတိ (“ကု+ သီဒေါ” ဟု ဖြစ်
 သင့်လျက် ဒကို တပြု၍) ကုသီတော။ [ကုပုဒ္ဓ, သီဒ-အ။] ဝိရိယေနာမိဂန္ထဿ
 အတ္ထဿ အလာဘတော ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သီဒတိတိ-ကုသီဒေါ၊ ကုသီတောတိ
 စေတ္ထ တတ္ထံ၊ သုဂတောတိ ဣဝိယ၊-သဒ္ဓနီတိ။] (တနည်း) ကုသီယတေ အက္ခောသီ
 ယတေ-ဆဲအပ်၏၊ (ပျင်းလွန်း၍အဆဲခံရ၏) ဣတိ ကုသီတော၊ [ကုသ- တ၊ ကွာဒိ
 မောဂ္ဂုလ္လာန် ဂဌသုတ်၌ ဤလာ၍ “ကုသီတ” ဟု ဒီဃ ဖြင့် ရုပ်ရှိ၏။]

မုဋ္ဌဿတိနာ။ ။ “မုသ-သမ္မောသေ (ပျောက်ကင်းခြင်း)” ဟု ဓာတ်နက် ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် “မုသတိတိ မုဋ္ဌာ၊ မုဋ္ဌာ+ သဘိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ - ပျောက်သော
 သတိရှိသူ၊ ဝါ- သတိကင်းသူ။ [“ မုဋ္ဌဿတိနာတိ ဝိနဋ္ဌဿတိနာ၊ သတိ ဝိရယိ
 တေနာတိ အက္ခော” -ဋီကာ၊ ဝိနဋ္ဌ၌ ဝိပုဗ္ဗ, နသ-နာသေ (ပျောက်ပျက်ခြင်း) ဓာတ်
 တည်း၊ “ မုဋ္ဌဿတိ-လွတ်သောသတိရှိသူ” ဟု ပေးကြသည်ကား မုဋ္ဌ၌ မူစဓာတ်ဟု
 ထင်မှားခြင်းကြောင့်တည်း၊ “ မေုလျော့သော သတိရှိသူ ” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်လည်း
 ပေးကြ၏၊ သတိသည် မမေုလျော့သောကြောင့် သာ၍ အဓိပ္ပာယ်ပျက်၏။]

ပူလောင်သောကိုယ်ရှိသည်။ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန-ပျံလွင့်သောစိတ်ရှိသည်။(ဟုတ္တာ) န အဓိဂတော -ရအပ်သည်မဟုတ်။ အပိစ - စင်စစ်ကား၊ တဒဓိဂမာယ-ထို အနုတ္တရ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘောဂုဏ်ကို ရခြင်းငှါ၊မေ-သည်၊ ဝိရိယံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အာရဒ္ဓံ - အားထုတ်အပ်သည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ပြီ၊ ဗောဓိမဏ္ဍော - ဗောဓိ မဏ္ဍိုင်၌၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ဗောဓိပင် အရပ်၌၊ [“ဗောဓိတိ ပညာ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဣတ္ထ မဏ္ဍာ (ပသန္နာ) ဇာတာတိ သော ပဒေသော ဗောဓိမဏ္ဍောတိ ပညာတော”] နိသိန္ဓေန - နေတော်မူ သော၊ မယာ-သည်၊ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ- ၄ ပါးသောအင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဝိရိယံ အာရဒ္ဓံ အဟောသိ၊ ပဂ္ဂဟိတံ - ချီမြောက်အပ်သည်၊ အသိထိလပ္ပဝတ္တိ တံ- မလျော့အောင် ဖြစ်စေအပ်သည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ အာရဒ္ဓတ္တာယေဝ-ကြောင့်ပင်၊ မေ-၏၊ တံ-ထိုဝိရိယသည်၊ အသန္တိ နံ- မပြုကပ်သည်၊ ဝါ - မတွန့်ဆုတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သာရဋ္ဌကောယေန။ ။ သ+အာရဒ္ဓါအာပုဗ္ဗ ရတဓာတ်သည်ဝိကောပန (ညှဉ်းဆဲ ဖျက်ဆီးခြင်း) အနက်၊ အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ဝိကောပနကြံ၍ “အာရဒ္ဓတိ-ညှဉ်းဆဲဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ အာရဒ္ဓေါ၊ ဒရထ (ကိလေသာပူလောင် ခြင်း) ရ၏၊ သုတ+အာရဒ္ဓေန ယော ဝတ္တတီတိ သာရဒ္ဓေါ၊ သာရဒ္ဓေါ+ကာယော ယသာတိ သာရဒ္ဓကာယော (နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိလေသာပူလောင်ခြင်း နှင့်တကွ ဖြစ်သောကိုယ်ရှိသူ) ။ [သာရဒ္ဓကာယေနာတိ သဒရထကာယေန-ဋီကာ။]

ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန။ ။ ဝိဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြား+ခိတ္တံ-(ဟိုအာရုံ ဒီအာရုံသို့) ပစ်လွင့်အပ်သောစိတ်တည်း၊ ဝိက္ခိတ္တံ-စိတ်၊ အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွင့်အပ်သော စိတ်ကိုပင် “ ပျံလွင့်သောစိတ် ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထုတ်ပေးသည်၊ ဝိက္ခိတ္တံ+စိတ္တံ ယသာတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော။

စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ။ ။ “ကာမံ တစောစ နှာရူစ၊ အပ္ပိစ အဝသိဿတု၊ ဥပ သုဿတွေဝ မယံ ; သရိရေ မံသလောဟိတံ ” နှင့်အညီ တရားအားထုတ်တော်မူစဉ် အရေ၊ အကြော၊ အရိုး၊ ဤ ၃ မျိုး ဖျက်စီးသော်လည်း အရေးမလုပ် နောက်မဆုတ် ခြင်းသည် အင်္ဂါ ၃ ပါး၊ အသားအသွေး ခြောက်ကပ်နေသော်လည်း အရေး မလုပ် နောက်မဆုတ်ခြင်းသည် တပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ဝိရိယမှာ အင်္ဂါ ၄ ပါးရှိသည်။

ပဂ္ဂဟိတံ။ ။ အာရဒ္ဓံ-အားထုတ်၍၊ သိထိလံ အကတော-ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့ မပြု မူ၍၊ ဒဗ္ဗပရက္ကမံသင်္ခါတုဿဟနကာဝေန - ခိုင်မြဲစွာ အဆင့်ဆင့်မြင့်သော အရာသို့ ရောက်အောင်အားထုတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အားထုတ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိ တံ-ယူအပ်ပြီးသည်။ [“ဝိရိယံ အာရဒ္ဓံ-ဝိရိယကို အားထုတ်အပ်” ဟုရာ၌ “ဝိရိယနှင့် အားထုတ် ” ဟူသည် တမျိုးတည်းဖြစ်နေ၍ ကွဲပြားအောင် အာရဒ္ဓံကို “ ပဂ္ဂဟိတံ၊ အသိထိလပ္ပဝတ္တိတံ ” ဟု ဆိုလိုရင်းအနက်ကို ဖွင့်သည်။]

စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-သတိဓာတ်၊ သက်သက်၊ ဝီရိယမေဝ - ဝီရိယသည် သာ- (အာရဗ္ဗံ-သည်) န-မဟုတ်သေး၊ မေ-၏၊ သတိဝိ- သတိ သည်လည်း၊ အာရမဏာဘိမုခိတာဝေန - အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌိတာ- ကပ်၍တည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ [ဥပ-(အာရုံပေါ်၌ ပေါ်လော ပေါ်လော မျောမသွားဘဲ) စွဲကပ်၍+ဋ္ဌိတာ-တည်သည်။] စ-ဆက်၊ ဥပဋ္ဌိတံတ္တာ ယေဝ- အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အသမ္မုဒ္ဓာ - မပျောက်ပျက် သည်၊ (အဟောသိ) ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါတိ - ကား၊ ကာယ စိတ္တ ပဿဒ္ဓိဝသေန- ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မေ-၏၊ ကာယောဝိ - နာမကာယ၊ ရူပကာယ သည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓေါ - ငြိမ်းအေး သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ တတ္ထ-ထို “ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ယသ္မာ-အကြွင်းကြောင့်၊ နာမကာယေ - နာမကာယသည်၊ ပဿဒ္ဓေ - ငြိမ်းအေး လသော်၊ ရူပကာယောဝိ- ယ သည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓေါ ယေဝ-ငြိမ်းအေးတော့သည်သာ၊ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ နာမကာယော ရူပကာယောတိ-ဟူ၍၊ အဝိသေသေတွာဝ-အထူးမပြုမူ၍သာလျှင်၊ ပဿဒ္ဓေါ ကာယောတိ-ယော ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ အသာရဒ္ဓေါတိ-ကား၊ သောစ-ထို ကာယသည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓတ္တာယေဝ - ငြိမ်းအေးသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ အသာရဒ္ဓေါ - ပူလောင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သည်၊ ဝိဝတဒရ ထော-ကင်းသောပူလောင်ခြင်းရှိသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သမာဟိတံ စိတ္တံ ကေဂ္ဂန္တိ-ကား၊ မေ-၏၊ စိတ္တန္တိ - စိတ်သည်လည်း၊ ဝါ-ကို လည်း၊ သမ္မာ အာဟိတံ=သုဇ္ဈ၊ ထပိတံ-ကောင်းစွာ ထားအပ်သည်၊ အပိတံ ဝိယ-ဝိတက်သည် တင်သွင်း အပ်သကဲ့သို့၊ ဝါ-အပ္ပနာသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ သမာဟိတတ္တာ ဝေ-ကောင်းစွာအာရုံ၌ထားအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ကေဂ္ဂံ - တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ အလေ နိပ္ပန္နနံ-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဣာ

သမာဟိတံ။ ။သံ+အာဟိတံ၊ သံသည် သမ္မာအနက်ဟော၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဓာဓာတ် ထပနအနက်ဟောဟု ပြလို၍ “သမ္မာ(သုဇ္ဈ)ထပိတံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ကောင်းစွာထား ခြင်းဟူသည် အပ္ပနာသို့ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်“အပိတံ ဝိယ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပစာရသမာမိဖြင့် ဈာန်၏ ရှေးအဘို့၌ စိတ်၏ တည်ငြိမ်းနေခြင်း-ဟူလို။

ကေဂ္ဂံ အလံနိပ္ပန္နနံ။ ။ဥဒ္ဓစ္စ အစွမ်းဖြင့် စိတ်ပျံ့လွင့်နေခြင်းသည် တုန်လှုပ်ခြင်း မည်၏၊ ထိုသို့ မပျံ့သောကြောင့် “ကေ အဂ္ဂံ (အာရမဏံ) ယဿ” အရ ကေဂ္ဂဖြစ်၏၊ ဤ လှုပ်ခြင်းမရှိသော အစလကိုပင် နိပ္ပန္နန ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။

ဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [ဝိရိယ၊ သတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိတို့၏ ကိစ္စပြီးစီးပုံကို] ပြသော “ အာရဒ္ဓံ ခေါ မေ မြာ ဟူဏံ ” စသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [ဈာနဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဝပဋိပဒါ-ရွှေ့အဘို့၌ ဖြစ်သော အကျင့် သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကထိတာ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဣဒါနိ-ပုဗ္ဗဘာဝပဋိပဒါကို ပြပြီးရာ ယခု အခါ၌၊ ဣမာယ ပဋိပဒါယ-ဤအကျင့်ဖြင့်၊ အဓိဝတံ- ရအပ်ပြီးသော၊ ပဌမဇ္ဈာနံ- ကို၊ အာဒိံ ကတွာ- ဌ၊ ဝိဇ္ဇတ္တယ ပရိယောသနံ- ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး အပေါင်း အဆုံးရှိသော၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ ဒေသေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) သော စ ခေါ အဟန္တိ အာဒိံ- သောစခေါ အဟံ အစရှိသော ပါဠိရပ်ကို၊ အာဟ - ပြ၊ တတ္ထ - ထို သောစခေါ အဟံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကု သလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ အာဒိနံ- ဓမ္မေဟိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ (အတ္ထော၌စပ်၊) တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ပေ၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဘိ အာဒိနာ- တတ္ထ၊ ပေ၊ ဓမ္မေဟိ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝိဘင်္ဂေယေဝ-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော် ၌ပင်၊ (အခြားပါဠိမှာ မဟုတ်၊ ဈာန်အကြောင်းကို ပြသော ဈာနဝိဘင်းမှာ ပင်) အတ္ထော-အနက်ကို၊ ကိဉ္စာပိဝုတ္ထော-အကယ်၌ကား ဟောတော်မူအပ် ပါပေပြီ၊ တထာပိ - ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ် ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာ နယံ- အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းကို၊ ဝိနာ - ကြဉ်၍၊ (အတ္ထော - အနက်အဓိပ္ပါယ် သည်၊) သုဋ္ဌာ- ကောင်းစွာ၊ နပါကဇော-မထင်ရှား၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းကို ကြဉ်၍ အနက် အဓိပ္ပါယ် မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) အဋ္ဌကထာနယေနေဝ - အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ နံ-ထို အနက်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ- ထင်ရှားပြဉ္စားအံ့။

[ပါဠိတော်နက်။ ။ တတ္ထ-ထို ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ် ၌၊ ကာမာ-ကာမဘို့ဟူသည်၊ ကတမေ-အဘယ်တို့နည်း၊ ဆန္ဒော-ကာမဂုဏ် ကို လိုချင် တောင်းတတ်သော လောဘသည်၊ ကာမော - ကာမ မည်၏၊ ရာဂေါ-ဆန္ဒထက်တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်၊ ကာမော-၏။

ကိဉ္စာပိ၊ ပေ၊ နံ ပကာသယိဿာမိ ။ ။ ကိဉ္စာပိကို “ ဝိဘင်္ဂေယေဝ အတ္ထော ဝုတ္ထော ” နှင့်တွဲ၍ အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ၊ “တထာပိ၊ ပေ၊ ပါကဇော ” သည် “အဓမ္မဗျတ္တ (ဂရဟာ) ဝါကျ ” ဟု ခွဲ၊ တနည်း-ပရိဟာရာဘောဂ ဟေတုဝါကျ၊ “ဣတိ၊ ပေ၊ ပကာ သယိဿာမိ ” ကား ပရိဟာရာဘောဂ ဖလံဝါကျ၊ ဤသို့ ပဌမခွဲ၍ ကိဉ္စာပိနေရာဝယ် “ နနံ ” ထည့်လျက် စောဒကဘောဂဝါကျ လုပ်ပြီးလျှင် “ကသ္မာ အဋ္ဌကထာနယေန နံ ပကာသယိဿာမိ ” ဟု စောဒနာဝါကျ အပိုသွင်း၍ အနက်ပေးလေဉ္စား။

ဆန္ဒရာဂေါ - ရာဂထက် တိုးတက်၍ လိုချင် စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ သင်္ကပ္ပေါ- နိမိတ္တ အနုဗျူနကို ကြံစည်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ ရာဂေါ- သင်္ကပ္ပထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ - ရာဂထက် တိုးတက်၍ ကြံစည် စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ ဣမေ-ဤ ဆန္ဒစသည်တို့ကို၊ ကာမာ-ကမတို့ဟူ၍၊ ပုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တတ္ထ - ထိုပိပိစ္ဆေဝ ကာမေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ အကုသလာဓမ္မာ - အကုသိုလ်တရားတို့ ဟူသည်။ ကတမေ - တို့နည်း၊ ကာမ ဣန္ဒြော- ကာမ ဣန္ဒြင်း၊ ဗျာပါဒေါ-၎င်း၊ ထိနမိဒ္ဓိ-၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုတ္တုစုံ-၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ- ၎င်းတည်း၊ ဣမေ- ဤကာမ ဣန္ဒြစသည်တို့ကို၊ အကုသလာဓမ္မာ- တို့ဟူ၍၊ ပုစ္ဆန္တိ- န်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေဟိစ ကာမေဟိ-ဤ ကာမတို့မှ၎င်း၊

ဆန္ဒော ကာမော၊ ပေါ၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ ။ ။ နိဿယအနက်အတိုင်းပင် ဆန္ဒ စသည်နှင့် ရာဂစသည်တို့ ကွဲပြားပုံကိုသိနိုင်ပြီ။ လောဘတခုထည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားပုံ၊ သူ့ အခိုက်အတန့်နှင့်သူ ဖြစ်ရသောကြောင့် အခိုက်အတန့် ကွဲပြားပုံကိုစွဲ၍ ဆန္ဒစသောအမည်ကို ရသည်။

နိမိတ္တ။ ။ နိမိတ္တသင်္ကပ္ပနာနာမ အဝယဝေ သမောဓာနေတွာ (ဣတ္ထိ ပုရိသောတိ အာဒိနာ ဧကန္တိ ကတွာ) ဥပရူပရိ၊ ကိလေသုပ္ပတ္တိယာ နိမိတ္တဿ ကပ္ပနာ = လက် ခြေ စသော အစိတ် အစိတ်တို့ကိုပေါင်း၍ (မိန်းမဘဲ ယောက်ျားဘဲဟု တပေါင်းတည်းပြု၍) ဆက်ကာ ဆက်ကာ ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောပုံသဏ္ဍာန်ကို ကြံစည် ခြင်းသည် နိမိတ္တကပ္ပနာမည်၏။ - ဇီကာ၊ ဤစကားအရ “ မိန်းမသဏ္ဍာန်တူကိုယ်လုံး ယောက်ျားသဏ္ဍာန် တူကိုယ်လုံးကို နိမိတ္တ”ဟု မှတ်၊ “နိမိတ္တတေ-မိန်းမဘဲ ယောက်ျား ဘဲ ဟု မှတ်ယူအပ်၏၊ ဣတိ၊ နိမိတ္တ”ဟု ပြု၊ နိပုဗ္ဗ မိဒဓာတ်-တက် (တ) ပစ္စည်းဟု ထောမနိမိဆို၏။ [“နိမိယတေ သညာယတေ ဧတေနာတိ နိမိတ္တိ-မိန်းမဘဲ ယောက်ျား ဘဲဟု မှတ်သားကြောင်းပုံသဏ္ဍာန်” ဟု လည်း ပြု၏။ နိ+မိ+တ။]

အနုဗျူန။ ။ အနုဗျူနကပ္ပနာ ပန ဟတ္တာ သောဘနာ ပါဒါ သောဘနာတိ ဧဝံ အနုဗျူနဝသေန ကပ္ပနာ = “လက်ကလေးတွေက လှပါပေကုန်၏၊ ခြေကလေးတွေက လှပါပေကုန်၏ ” ဟု အစိတ်အစိတ် အင်္ဂါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကြံစည်ခြင်းသည် အနု ဗျူနကပ္ပနာ မည်၏။ အသေအစိတ် ကိုယ်အင်္ဂါများကို “ အနုဗျူန = လက္ခဏာတော် ငယ်”ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း လက် ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ် အစိတ်ကို “ အနုဗျူန ” ဟု ခေါ်၏။ ထမင်းစားရာ၌ ဗျူနမည်သော ဟင်းလျာသည် ထမင်း အရသာကို တိုး၍ ထင်ရှားစေသကဲ့သို့၊ လက် ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ် အစိတ် လည်း ကြံစည်သူတို့၏ ကိလေသာစိတ်ကိုပို၍ ထင်ရှားစေတတ်၊ ထကြွစေတတ်၏။ [“အနု အနု-အဘန်ဘန်+ဗျူနယတိ - ထင်ရှား ပြတတ်၏၊ ဣတိ၊ အနုဗျူန”ဟု ပြု၊ အနု+ပိ+ပုဗ္ဗ အဓ္မဓာတ်၊ ယု ပစ္စည်း။]

ဣမေဟိစ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-ဤအကုသိုလ် တရားတို့မှ၎င်း၊ ဝိဝိတ္ထော-
ကင်းဆိတ်သည်၊ ပဝိဝိတ္ထော - အပြားအားဖြင့် ကင်းဆိတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊
တေန-ကြောင့်၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ-ဝိဝိစ္စ
ဝါပေ၊ ဓမ္မေဟိ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။]

သေယျထိဒံ-ထိုအဋ္ဌကထာနည်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမ
ဟိတိ - ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ အစရှိသည်တည်း၊ (အမေးဝါကျ၏ အဖြေကို
သီးခြားထည့်သော ဝါကျတည်း၊) ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ-ကား၊ ကာမေဟိ-
ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စိတွာ-ကင်းဆိတ်၍၊ ဝိနာ-ကင်းသည်၊ ဟူတွာ-၍၊ အပသက္ကိ
တွာ-ဖဲ့ခွါရှောင်ရှား၍၊ ပန-ဆက်၊ ဣ - ဤဝိဝိစ္စေဝ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ယော
အယံ ဝေကာရော-အကြင်ဝေသဒ္ဓါသည်၊ (အထိ-၏) သော-ထိုဝေသဒ္ဓါကို၊
နိယမတ္ထောတိ - နိယမတ္ထဟူ၍၊ ဝါ-အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏
ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ စ - ဆက်၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ နိယမတ္ထော - ရှိ၏၊
တသ္မာ - ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနံ - သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ တသ္မိံ ဝိဟရဏ
သမယေ-ထို နေရာအခါ၌၊ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္မိ-ထင်ရှားမရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်
သော၊ ကာမာနံ - ကာမတို့၏၊ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ - ၏၊ ပဋိပက္ခဘာဝံ-
ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ကာမပရိစ္စာဂေနေဝ- ကာမတို့ကို စွန့်ခြင်း

ဝိဝိစ္စိတွာ။ ။ ဝိဝိစ္စိ ဝိပုဗ္ဗ၊ ဝိစဓာတ်၊ တွာပစ္စည်းဟု ပြလို၍ “ဝိဝိစ္စိတွာ” ဟုခွင့်။
[ရုပ်ပြီးပုံကို သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ရှု။] ဝိစဓာတ်သည် ဝိဝေက (ကင်းခြင်း=ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း)
အနက်ဟောဟု ပြလို၍ “ဝိနာ ဟူတွာ” ဟု ခွင့်၊ ထိုကင်းခြင်းလည်း “အလိုလိုကင်းခြင်း
မဟုတ်၊ ကင်းအောင် စွန့်ခွါခြင်းကြောင့် ကင်းခြင်း” ဟု ပြလို၍ “အပသက္ကိတွာ” ဟု
ခွင့်သည်။ [ဘူဝါဒိသက္ကဓာတ်သည် ဝတ် အနက်ဟော၊ အပ ရှေးရှိသောကြောင့်
အပတ္တမန (စွန့်ခွါသွားခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒီကာ၌ အပသက္ကိ
တွာကို “ပဇဟနဝသေန အပတ္တမိတွာ” ဟု အနက်ခွင့်သည်။]

နိယမတ္ထော ။ ။ နိယမော - အမြဲ သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော+အတ္ထော
ယဿာတိ နိယမတ္ထော၊ နိပုဗ္ဗ၊ ယမုဓာတ်-အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နိယမ သဒ္ဓါသည်
ဤနေရာ၌ နိစ္ဆယ အနက်ဟောတည်း၊ ဤ ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်သည် တိုက်ရိုက် ပြအပ်
သော ဒဿနတ္ထတည်း၊ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ-ကာမတို့မှ အကန်မချကင်းသောကြောင့်
သာ၊ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ-ပဌမဈာန်ကိုရနိုင်၏၊ ကာမတို့မှ မကင်းလျှင် ပဌမ
ဈာန်ကို မရနိုင်” ဟု ဆိုသဖြင့် ကာမတို့သည် ပဌမဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြောင်း
ကို၎င်း၊ ကာမတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်းသာ ပဌမဈာန်ရခြင်း၏ နည်းမှန်ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း
ထို ဝေသဒ္ဓါက သွယ်ဝိုက်၍ပြနိုင်၏၊ ထိုသွယ်ဝိုက်၍ ပြအပ်သော အနက်ကား ဒီပနတ္ထ
တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယသ္မာစ၊ ပေ၊ ဒီပေတိ” ဟု မိန့်သည်။

ကြောင့်သာလျှင်၊ အသေ-ထိုပဌမဈာန်ကို အဓိဂမံစ-ရခြင်းကို၎င်း၊ ဒီပေတိ-
 ပြု၏။ ကထံ-အဘယ့်သို့ ပြုသနည်း၊ ဟိ-အဖြေကို ဆိုဥားအံ့၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမ
 ဟိဘိ - ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိဟူ၍၊ ဝေ - ဤသို့၊ နိယမေ - ဝေသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲ
 သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ကနိယမာနေ-ပြုအပ်သော်၊ ဣဒံ-ဤဝေတ္ထုဖလသည်၊ (ဝေ
 သဒ္ဓါ၏ အကျိုးသည်၊) ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ (ကိ - အဘယ်သို့ ထင်ရှား
 သနည်း၊) နန္ဒ-စင်စစ်၊ ဗုဒ္ဓဿ ဈာနဿ-ဤပဌမဈာန်၏၊ ကာမာ-ကိလေသာ
 ကာမ တို့သည်၊ ပဋိပက္ခဘူတာ - ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေသု-
 ယင်း ကိလေသာကာမတို့သည်၊ သတိ - ရှိကုန်လသော်၊ ဣဒံ-ဤ ပဌမဈာန်
 သည်၊ နပ္ပဝတ္တတိ-မဖြစ်နိုင်၊ (ကောဝိယ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) အန္တကာရေ-
 အမိုက်မှောင်သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ပဒီပေါ-ဆီမီးရောင်လည်၊ နပ္ပဝတ္တတိ
 ဝိယ-မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်အတိုင်းထား၍ အနက်

ကထံ ။ ထိုဒီပနတ္ထကိုပင် ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြလိုသောကြောင့်
 “ကထံ” စသည် မိန့်၊ “ကထံ” သည် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိတိ ဝေ ဟိ-
 စသော ဝါကျသည် “တသ္မာ နိယမံ ကရောတိ” တိုင်အောင် ဝိသဇ္ဇနဝါကျ၊ ထိုပုစ္ဆာ
 ဝိသဇ္ဇန ၂ ဝါကျလုံးသည် တပျါကဋီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဒီပနတ္ထဝါကျသည် အပါကဋီ
 ဝါကျဟု ခွဲ၊ ကထံတက်လာသည့် ဝိတ္ထာရဝါကျ ဟုသာ ခွဲရိုးရှိသော်လည်း ဤ“ဝိတ္ထာ
 ရ” ဆိုလောက်အောင် အကျယ်မခွဲ၊ ဒီကာဋီလည်း “တမေဝ အတ္ထံ ပါကဋီ ကာတံ” ဟု
 တပျါကဋီကရဏအဖြစ်ဖြင့် ကျမ်းတက်သည်၊ ထိုအတွင်းရှိ ဝါကျများကိုလည်း ဥပမာန
 ဥပမေယျ၊ ပက္ခ-ပက္ခန္ဓရ၊ ဟေတု-ဖလဝါကျဟု ခွဲ၊ “တေသံ ပရိစ္စာဂေနေဝစ” နှင့်
 စသည် ပဋိပက္ခဘာဝမှ တပါး ကာမပရိစ္စာဂ အကျိုးကို ပြသော ပက္ခန္ဓာရဇောတက
 တည်း၊ “တသ္မာ နိယမံ ကရောတိ” ကို ထောက်၍ “ဝေ ဟိ၊ ပေ၊ ပညာယတိ” သည်
 ဟေတုဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် “ဟိ-ယသ္မာ” ဟု တနည်း ရွဲနိုင်၏။

“ဝေ နိယမေ” ။ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ” ဟု ဝေမပါဘဲ ဟောတော်မူလျှင် “ပဌမ
 ဈာန် အမိုက်အတန်၌ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းရှင်းနေ၏” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်
 ကိုသာ သိရ၏။ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ” ဟု ဧဝဖြင့် နိယမဖြင့်ကြောင့်ကား ဤဆိုအပ်လတံသော
 ဧဝတ္ထလေ အနက်အဓိပ္ပါယ်များ ထင်ရှားလာသည်၊ ထိုအနက်ကား “ယေသု သတိ” မှ
 စ၍ “ပါရိမတိရသေဝ” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣတိထည့်၍ “ဣဒံ ပညာယတိ”
 ဟု ပြန်စပ်သည်။

နန္ဒဿ ။ “နန္ဒ” နိပါတ်ပုဒ်သည် ပဉ္စမသော အနက်များနှင့်တကွ အဝဓာ
 ရဏ အနက် နိစ္ဆယအနက်ဟော - ဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏၊ ထိုတွင် ဝိဝိဇ္ဇေဝ၌ ဧဝ၏
 ကိုယ်စား ဖြစ်သော နိယမတ္ထကို ဗွင်ပြသော အရာဖြစ်သောကြောင့် နိစ္ဆယ အနက်
 တည်း၊ “နန္ဒ-စင်စစ်” ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မှ နန္ဒ-ဗုဒ္ဓ (နန္ဒ + အဿ) ဟု ရှိ၏၊
 ထို နန္ဒလည်း နိစ္ဆယတ္ထ နိပါတ်ပုဒ်။

ပေးသည်။ အမှောင်နှင့်ကာမ၊ မီးရောင်နှင့် ပဌမဇ္ဈာန် တူသည်။] စ - အဘို့ တပါးကား။ ဩရိမတီရ ပရိစ္ဆာဂေနေဝ - ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်းကြောင့် သာလျှင်၊ ပါရိမတီရသာ-ထိုဘက်ကမ်းကို၊ အဓိဂမော-ရခြင်းသည်။ ဟောတိ ဣဝ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (စေ-တူ) တေသံ-ထို ကိလေသာကာမတို့ကို၊ ပရိစ္ဆာဂေ နေဝ- စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ အဿ-ဤ ပဌမဇ္ဈာန်ကို၊ အဓိဂမော-သည်။ ဟောတိ-၏၊ [ဥပမာနဝါကျကို အတူင်းသွင်း၍ပေးပုံ၊] (ဣတိ- ဤသို့၊ ဣဒံ- ဤ ဝေတ္တဖလသည်။ ပညာယတိ - ၏) [ကိ အမေးကို ဣတိထည့်၍ ပြန်ဖြေ သည်။] တသ္မာ-ထို ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤ ဝေတ္တဖလ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်) နိယမံ-ဝေသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲ သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ကရေတိ-ပြု၏၊ ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း၊ [ကထံအမေးကို ပြန်အုပ်သည်။]

တတ္ထ - ထို ဝိဝိစ္စဝကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ (စောဒကဿ - စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဤဒိသီ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ- သည်။ သိယာ - ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိဒိသီ - အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ - သည်။ သိယာ - နည်း၊ ပနသည် ပုစ္ဆာဇောတကနိပါတ်ပုဒ်၊) ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ယေ-ဤ ဝေသဒ္ဓါကို၊ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ - ရှေ့ပုဒ်၌သာ၊ ဝုတ္တော - ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဥတ္တရပဒေ - နောက်ပုဒ်၌၊ န ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ အကုသလေဟိ- အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ ဟိ-တရားတို့မှာ၊ အဝိဝိစ္စာပိ-မကင်းဆိတ်မု၍လည်း၊ ဈာန် - ဈာန်ကို၊ ဥပယမ္မ ဇ္ဇ- ပြီးစေ၍၊ ဝိဟရေယျကိ - နေနိုင်သလော၊ ဣတိ ဤဒိသီ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ် သော၊ စောဒနာ- သည်။ သိယာ - ၏၊ ဧတံ - ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဝေသဒ္ဓါကို ဆိုခြင်းကို၊ [“တေန္တိ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ အဝဓာရဏဝနေ” - ဝိကော၊] စေ-ဤ သင်စောဒကကြိဆအပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မမှတ်ထိုက်၊ [“တတ္ထ သိယာ၊ န ခေါ ပနေတံ စေံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဝေရဉ္စာယံ နဋေရပုစိမန္တမူလေ တုန်းက အဖွင့်အတိုင်း သိပါ။]

ဟိ-ဗျုပ္ပဒ်အံ၊ (တနည်း)-ဟိ ယသ္မာ - အကြင့် ကြောင့်၊ [အဖြေအားလုံး ဆုံးမှ ဣတိ ထည့်၍ ပြန်လှည့်မည်း] တံ နိဿရဏတော - ထို ကာမတို့၏

ဩရိမ-ပါရိမ ။ ။ ဩရသဒ္ဓါသည် သက္ကတ၌ “ အဝရ ” ဟု ရှိ၏။ အဝပုဗ္ဗ ရာဓာတ်-က ပစ္စည်း၊ အဝရိယာတိ-ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် ယူအပ်၏။ ဣတိ အဝရော (ဩရော) = ဤဘက်ကာလဒေသ ရ၏။ ဩရေ+ဘဝံ ဩရိမံ (ဤဘက်ကမ်း)၊ ပရော ယေဝ ပါရော - ဟိုဘက်အရပ်၊ (သုတ္တတဒ္ဓိတ်, ဏပစ္စည်း၊) ပါရေ+ဘဝံ ပါရိမံ = ဟိုဘက်၌ဖြစ်သော ကမ်း။

ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [“ နိဿရန္တိ နိဂ္ဂ
 ဇ္ဈန္တိ စေတန၊ ဧတ္ထဝါတိ နိဿရဏံ၊ တေသံ(ကာမာနံ) နိဿရဏံ-တန္တိဿ
 ရဏံ” -ဒီကား၊] ပုဗ္ဗပဒေ ဝေ-ရှေပုဗ်၌သာ၊ သေ-ဤ ဝေသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္တော-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကာမဓာတု သမတိက္ကမနတော-ကာမဓာတ်
 ကို လွန်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာမရာဂ ပဋိပက္ခတောစ-
 ကာမရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဣဒံ ဈာနံ-ဤ ပဌမဈာန်
 သည်၊ ကာမာနမေဝ - ကာမတို့၏ သာ၊ [ဝေဖြင့် ဗျာပါဒစသော နိဝရဏ
 တို့ကို ကန့်၊] နိဿရဏံ - ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာတည်း၊
 ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊ “ ကာမာန မေတံ နိဿရဏံ၊
 ယဒိဒံ နေက္ခမ္ပန္တိ-ကာမာန၊ ပေ၊ နေက္ခမ္ပံ ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ [ယဒိဒံ
 နေက္ခမ္ပံ- အကြင်ပဌမဈာန်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ ဧတံ-သည်၊ ကာမာနံ - တို့၏၊
 နိဿရဏံ-တည်း၊ (ပဋိသန္တိဒါမဂ်-ပါဠိ၊)] ပန-ထိုသို့ပင် ရှေပုဗ်၌သာ ဝေ
 သဒ္ဓါကို ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဥတ္တရပဒေဝိ - နောက် ဝိဝိစ္စပုဗ်
 ၌လည်း(အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗော၌စပါ) ဣဓေဝဘိက္ခဝေ(ပဌမော) သမဏော
 ဣဓ ဒုတိယော သမဏောတိ ဧတ္ထ-ဣဓေဝ၊ ပေ၊ သမဏောဟူသော ဤပါဠိ၌၊

ကာမဓာတု၊ ပေ၊ နေက္ခမ္ပန္တိ။ ။ ပဌမဈာန်သည် ကာမစွန္ဒနိဝရဏကဲ့သို့ ဗျာပါဒ
 စသော နိဝရဏတို့ကိုလည်း တန်းတူညီမျှ ပယ်ခွါနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက်
 အဘယ်ကြောင့် “ ကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း” ဟု သာ ဆိုရပါသနည်း-ဟူသော
 စောဒနာကို ယုတ္တိဒဗ္ဗိအားဖြင့်၎င်း၊ သာဂေ (အာဂမ) ဒဗ္ဗိအားဖြင့်၎င်း ပယ်ချလို၍
 “ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ပဌမဈာန်သည် ကာမဓာတ်
 (ကာမဘုံ) ကို လွန်မြောက်၍ ရူပဘုံသို့ရောက်အောင် အကျိုးပေးနိုင်၏၊ ပဌမဈာန်
 ဖြစ်ခိုက်၌ “ ဆန္ဒော ကာမော ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကာမတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဗျာပါဒ စသည်တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဟု မဆိုဘဲ
 ကာမတို့၏သာ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဟု ဆိုရပါသည် - ဟူလို၊ ယထာဟ- စသည်
 ကား ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်သာကေတည်း။ [နိက္ခမတိ-ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊
 ဣတိ နိက္ခမံ၊ နိက္ခမံယေဝ (သုတ္တန္တံ ကျသက်၍) နေက္ခမ္ပံ။]

ဥတ္တရပဒေဝိ ပန ။ ။ ဝိသဒ္ဓါသည် သမ္ဗိက္ခန၊ “ ရှေပုဗ်၌သာ ဆိုအပ်ရုံ မက၊
 နောက်ပုဗ်၌လည်းဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည်” ဟူလို၊ ပန-ကား ရှေပုဗ်၌ဟောထားသော
 ဝေကို ရှေပုဗ်၌သာ သုံးစွဲသင့်သည် ဟု စောဒကအယူကို မနှစ်သက်သော အရဗုတ္တ
 ဇောတက။ [“ န ဟိ ” စသော ဝါကျ၌ ဟိကို ဒဗ္ဗိ အပြင် ဟိတ်အနက်စွဲရာ၌ တသ္မာ
 အပိထည်၍ ရှေဝါကျသို့ ပြန်လှည့်သည်၊ ထိုဝါကျကို ဖလဝါကျ ဟု မှတ်၊ တိုက်ရိုက်
 ရှိသော တသ္မာကား ထို ဖလဝါကျကို စွဲရသော လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [တသ္မာ ထို၊
 ဟိတ်၏ ဖိုလ်၊ စွဲ ဆို မြိ ထုံးစံ။]

ဝေကာရော - ဝေ သဒ္ဓါကို၊ အာနေတွာ - နောက် ဣသျှိဆောင်၍၊ ပုစ္ဆတိ ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဝေကာရော - ကို၊ အာနေတွာ - ဆောင်၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗော- ဆိုထိုက်၏၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ ဣဓေဝ - ဤ သာသနာတော်၌သာ၊ (ပဌမော) သမဏော-ပဌမတန်း သောတာပန် ရဟန်းကို၊ လဟ္တတိ-ရအပ် ၏၊ ဣဓေဝ - ဤ သာသနာတော်၌သာ၊ ဒုတိယော သမဏော - ဒုတိယတန်း သကဒါဂါမ် ရဟန်းကို၊ လဟ္တတိ-၏- မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် စသော ပါဠိ တော်များ၌ (ပဌမော) မပါ။] ဟိ-မှန်၏ (တနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင့် ကြောင့်၊ ဣတော-ဤ ကာမစ္ဆန္တမှ၊ အညေဟိပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နိဝရဏသင်္ခါတေဟိ-နိဝရဏဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ- တို့မှ၊ အပိဝိစ္စ-မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်- ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ- ၍၊ ဝိဟရိတုံ - ငှါ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အကုသိုလ်တရားတို့မှ မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်ဝင်စားလျက် နေခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဝေကာရော-ကို၊ အာနေတွာ- ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-၏) တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ - ထိုသို့ နောက်ပိဝိစ္စပုဒ်သို့ ဝေသဒ္ဓါကိုဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ပိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ပိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ - ပိဝိစ္စေဝ ၊ ပေ၊ ဓမ္မေဟိဟူ၍၊ ဧဝံ- သို့၊ ပဒဒ္ဓယေပိ- ပိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂ပါးအပေါင်း၌ လည်း၊ သေ-ဤဝေသဒ္ဓါဖြင့်သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ [“သေဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ သေနိယမော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” -ဋီကာ၊] ဣတိ - ကြောင့်၊ ဧဝံ- ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဝေ သဒ္ဓါဆိုခြင်းကို၊ ဧဝံ-ဤ သင်စောဒက ကြံဆအပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ထိုက်၊ [ဟိ(ယသ္မာ)ကို ပြန်၍အုပ်သည်။]

စ-ဆက်ဥားအံ့၊ ပဒဒ္ဓယေပိ-ပိဝိစ္စ ဟူသော ပုဒ် ၂ပါး အပေါင်း ၌လည်း၊ ပိဝိစ္စာတိ-ပိဝိစ္စ ဟူသော၊ ဣဒိနာ သာဓာရဏဝစနေန-ဤ ပိဝေကအားလုံး နှင့် ဆက်ဆံသော စံကားဖြင့်၊ တဒင်္ဂပိဝေကာဒယော- တဒင်္ဂပိဝေက အားရှိ သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် ပိက္ခန္ဓန (ဈာန်)၊ သမုစ္ဆေဒ (မဂ်)၊

ပဒဒ္ဓယေပိ ဝိညာပိ။ ။ပဒဒ္ဓယေပိပုဒ်ကို တယော ဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၌ ပဿနံ သင်္ဂဟံ ဝတ္ထန္တိ အပဓာနစပ်၊ “ကိဉ္ဇာပိ သင်္ဂဟံ ဝတ္ထန္တိ” ဟု တွဲ၊ ရှေ့ဝါကျ၌ ကိဉ္ဇာပိ ကာမဇ္ဇ တို့ ရှိလျှင် ပန၊ တထာပိ ရှိသော နောက်ဝါကျ၌ အာဘောဂဟေတုဝါကျ (သီးခြား ဖြစ်စေ၊ ဟိတ်ပုဒ်တခုလည်း ဖြစ်စေ) ရှိတတ်၏၊ မရှိလျှင် ရှာရွေထည့်စွက်မှ အနက် အဓိပ္ပါယ်ရုံလင်၏၊ ထို့ကြောင့် “သမုစ္ဆေဒပိဝေကာဒိနံ အသမ္ပဝေတာ” ဟု ဋီကာ၌ ဟိတ်ပုဒ်ထည့်ပေးသည်၊ “ သမုစ္ဆေဒစသော ပိဝေကတို့၏ ဤဈာန်အရာ၌ မဖြစ်သင့် သောကြောင့် ကာယပိဝေကစသော ၃ပါးကိုသာ မှတ်ပါ” ဟုလို့၊ [ကိဉ္ဇာပိ နေရာ၌ နနထည့်၍ စောဒနာဝါကျ ထုတ်လေဥား။]

ပဋိပဿဒ္ဓိ(ဖိုလ်), နိဿရဏ(နိဗ္ဗာန်), ဟူသော ဝိဝေကဂုဗျာဒါနကိုယူ၊ တဒဂ်
 ဝိဝေက=ကာမကုသိုလ်။] ကာယဝိဝေကာဒယောစ - ကာယ ဝိဝေက အစ
 ရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် စိတ္တဝိဝေက(ဖျားနဲ့)၊ ဥပမိဝိဝေက
 (နိဗ္ဗာန်)ကိုယူ၊ ကာယဝိဝေက=အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်းခြင်း။] သဗ္ဗေဝိ-
 ကုန်သော၊ ဝိဝေကာ - ဝိဝေက တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ - သိမ်းယူ အပ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်သို့၊ ကိဗ္ဗာပိ ဝတ္ထန္တိ - အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေကုန်၏၊ တထာပိ-
 ထိုသို့ပင် ရောက်ပါကုန် သော်လည်း၊ (သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကာဒိနံ - သမုစ္ဆေဒ
 ဝိဝေက အစရှိသည်တို့၏၊ အသမ္ဘဝတော-မဖြစ်သင့် ခြင်းကြောင့်၊) ကာယ
 ဝိဝေကော-ကာယဝိဝေက၎င်း၊ စိတ္တဝိဝေကော-၎င်း၊ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော-
 ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တဒယာဝေ-သုံးပါးသောဝိဝေကတို့ကိုသာ၊ ဣဓ-ဤဈာန
 ကထာ၌၊ ဒဠဗ္ဗာ - မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ [“ ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာမုဘပါး ကာမေဟိ
 ပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥျားအံ့ ” - ဟူလို၊] ကာမေဟိတိ ဣမိနာပဒေန-
 ကာမေဟိဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ [သင်္ဂဟိတာ၌ စပ်၊ ယ၏ ရှေ့ကပုဒ်သည် တ၏
 နောက်၌သာ များသောအားဖြင့် စပ်ရ၏၊] နိဒ္ဒေသေ - ဟောနိဒ္ဒေသ ပါဠိ
 တော်၌၊ ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ၊ မနာဝိယာ ရူပါတိအာဒိနာ-ကတမေပေ၊
 ရူပါအစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ယေစ ဝတ္ထုကာမာ-အကြင်ဝတ္ထုကာမ
 တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တတ္ထေဝစ- ထို မဟာနိဒ္ဒေသ
 ၌ပင်လျှင်၎င်း၊ ဝိဘင်္ဂေစ - ဈာနဝိဘင်း၌၎င်း၊ ဆန္ဓော ကာမောတိအာဒိနာ-
 အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ယေစ ကိလေသကောမာ-အကြင်ကိလေသာ ကာမ
 တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ - ကုန်ပြီ၊ တေသဗ္ဗေဝိ - ထို အလုံးစုံသော ဝတ္ထုကာမ
 ကိလေသာကာမ တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာ - သိမ်းယူ အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣစ္စေဝ-
 ဤသို့သာ၊ ဒဠဗ္ဗာ - မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဟိ - လဒ္ဒဂုဏ်ကို ပြဉ္ဇားအံ့၊ ဝေ - ဤသို့
 ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့ကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ သတိ - ဖြစ်လသော်၊
 ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ- ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိဟူသောပါဠိ၌၊ (ယုဇ္ဇကိ၌ စပ်၊)
 ဝါ- ပါဠိ၏၊ (အတ္ထော၌စပ်၊) ဝတ္ထု ကာမေဟိ-ဝတ္ထုကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စေဝ-

•ဝိဗ္ဗိသတိ။ ။အတ္ထော ယုဇ္ဇကိတိုင်အောင် လဒ္ဒဂုဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ယုတ္တိ
 ဝါကျ၊ ဝတ္ထုကာမေဟိပိ၌ ဝိသဒ္ဓါကို ဣတိပိ၌ ရှေ့၌ အနက်ပေး၊ [“ဝတ္ထုကာမေဟိ
 ဝိတိ-ဝတ္ထုကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝါတိပိအတ္ထော ယုဇ္ဇကိတိ ယုဇ္ဇမာနတ္ထန္တရသမုစ္စယတ္ထော
 ဝိသဒ္ဓေါ (ဝိသဒ္ဓါသည် သင့်သောအနက်တမျိုးကိုစုစည်းခြင်းအနက်ရှိ၏) ၊ န ကိလေသ
 ကာမသမုစ္စယတ္ထော (“ဝတ္ထုကာမတို့မှလည်း” ဟုပါဠိရှိဘိုင်း အနက်ပေးလျှင် ကိလေ
 သာကာမကို ဆည်းရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကိလေသာကာမကိုဆည်းသော သမုစ္စည်းမဟုတ်

ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်၊ ဣတိပိ အတ္ထော - ဤ အနက်သည်လည်း၊ ယုဇ္ဇတိ-
 သင့်၏၊ တေန-ထို ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်၊ [“တေနာတိ ဝတ္ထု
 ကာမ ပိဝေကေန”-ဒီကာ၊] ကာယပိဝေကော-ကာယပိဝေကသည်၊ ဝါ-
 ကျိ၊ ဝုတ္ထော-ဟောတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ
 ဓမ္မေဟိတိ-ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဟူသောပါဠိ၌၊ (ယုဇ္ဇတိ၌စပ်) ဝါ-
 ပါဠိ၏၊ (အတ္ထော၌ စပ်)၊ ကိလေသကာမေဟိ- တို့မှ၊ (ပိဝိစ္စဝ - လျှင်)၊
 ဝါ-တနည်း၊ သဗ္ဗာကုသလေဟိ-အလုံးစုံအကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-
 တို့မှ၊ ပိဝိစ္စဝေ-လျှင်၊ ဣတိအတ္ထော-သည်၊ ယုဇ္ဇတိ- ၏၊ တေန-ထိုကိလေသာ
 ကာမတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်၊ စိတ္တပိဝေကော-သည်၊ ဝါ-ကျိ၊ ဝုတ္ထော-သည်၊
 ဟောတိ- ၏၊

စ - ဆက်ဥဒါအံ၊ ဣ - ဤ ကာယပိဝေက စိတ္တပိဝေက ၂ ပါးတွင်၊ ပုရိ
 မေန-ရှေ့ဖြစ်သော ကာယပိဝေကဖြင့်၊ ဝတ္ထုကာမေဟိ- တို့မှ၊ ပိဝေကဝစန
 တော ယေဝ-ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ ကာမသုခ
 ပရိစ္စာဂေါ-ကာမချမ်းသာကို စွန့်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကျိ၊ (ပိဘာပိတော-ထင်စွာ
 ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏) ဒုတိယေန- ဒုတိယစိတ္တပိဝေကဖြင့်၊ ကိလေသ
 ကာမေဟိ - တို့မှ၊ ပိဝေက ဝစနတော (ဝေ) - ပင်လျှင်၊ နေက္ခမ္ဘသုခ ပရိ
 ဂ္ဂဟော-ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကျိ၊ ပိဘာပိ - တာ ဟောတိ၊

စ - ဆက်ဥဒါအံ၊ ဝေ - ဤသို့၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ ပိဝေကဝစနတော
 ယေဝ-ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်း
 ကြောင့်ပင်၊ ဧတေသံ - ဤ ပိဝိစ္စဝကာမေဟိ ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ
 ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမေန - ပဌမပုဒ်ဖြင့်၊ သံကိလေသဝတ္ထုပ္ပဟာနံ- သံ
 သောကြောင့် “ပိဝိစ္စဝါတိပိ” ဟုရှေ့၍ထိုင်ပါ - ဟူလို။) - ဒီကာ။] ဤ ဝိမျိုးကို
 အဋ္ဌာနပယောဝံ (အဋ္ဌာနပယုဂံ) ဟု ခေါ်ကြ၏၊ သုံးစွဲသင့်ရာ မဟုတ်သော ဌာန၌
 ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲအပ်သော ပိ- ဟူလို၊ ဤအလို “ကာမေဟိ- ဝတ္ထုကာမတို့မှ” ဟူသာ
 ပါဠိတော်၌ အနက်ပေး၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရက္ခမှ ကိလေသာကာမ ရမည်။

ဒဿနတ္ထ ပိဘာဝနတ္ထ ။ ။ “ ကာယပိဝေကော ဝုတ္ထော စိတ္တပိဝေကော
 ဝုတ္ထော ” တို့ဖြင့် ပိဝိစ္စဝ၏ ဒဿနတ္ထကိုပြပြီး၍ ထို ပိဝိစ္စဝပုဒ်၏ ပိဘာဝနတ္ထကို
 ပြလိုသောကြောင့် “ပုရိမေန စေတ္ထ” စသောပါဠိကိုမိန့်၊ [တ္ထောတိ ပိဝိစ္စဝ၊ ပေ၊ ပဗ
 ဒ္ဒယေ၊ ဤအလို “ ပိဝိစ္စဝ ကာမေဟိ , ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဟူသော ၂ ပုဒ်
 တွင်” ဟု စွဲ၍ “ပုရိမေန-ရှေ့ဖြစ်သော ပိဝိစ္စဝကာမေဟိ ပုဒ်ဖြင့်” ဟု ပေး၊ ဣတေဝံ
 နိဋ္ဌာရိတေ ပိဝေကဋ္ဌယေ၊ နိဿယ၌ ဤ နောက်နည်းအတိုင်းစွဲထား၏၊ နေဝံ ဧတေသံ
 ဌလည်း ဤနည်းပင်။]

ကိလေသတို့၏ဝတ္ထုကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။) [“တဏှာဒိသံကိလေသာနံ ဝတ္ထုနော ပဟာနံ”-ဇီကာ။] ဒုတိယေန-ဒုတိယ ပုဒ်ဖြင့်၊ သံကိလေသပ္ပဟာနံ - သံကိလေသကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ခြင်းကို၊ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။)ပဌမေန-ဖြင့်၊ လောလတာဝဿ-လျှပ်ပေါ်လောင်လီ သူ၏အဖြစ်၏၊ ဟေတုပရိစ္စာဂေါ- အကြောင်းကို စွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိဒတာ ဟောတိ။) [လောလတာဝေါနာမ တတ္ထ တတ္ထ ရူပါဒီသု တဏှုပ္ပေါဒေါ၊ တဿ ဟေတု ဝတ္ထုကာမော ဝေ။] ဒုတိယေန - ဖြင့်၊ ဗာလ ဘာဝဿ-မိုက်သူ၏အဖြစ်၏၊ (ဟေတု ပရိစ္စာဂေါ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။) [ဗာလဘာဝေါနာမ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုစ္စန္ဒိတစိန္တာ ဝါ။ တဿ အယောနိသော မနသိကာရော၊ သဗ္ဗေဝါ အကုသလာ မ္ဗော ဟေတု။] စ - သည်သာမက သေး။ ပဌမေန-ဖြင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ-ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။) ဒုတိယေန- ဖြင့်၊ အာသယပေါသနံ- အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာတဗ္ဗ- သိထိုက်၏၊ သေ-ဤနည်းသည်။ တာဝ- ကိလေသာကာမပက္ခမှ ရှေးဦးစွာ ကာမေဟိတိတ္ထေ - ကာမေဟိဟူသောဤပါဌ်၌၊ ဝုတ္တကာမေသု- ဆိုအပ်ကုန် ပြီးသော ကာမတို့တွင်၊ ဝတ္ထုကာမပက္ခေ - ဝတ္ထုကာမပက္ခ၌၊ နယော - သိကြောင်းနည်းကည်း။

ပန - ကာမ၊ ကိလေသ ကာမပက္ခေ - ကိလေသာ ကာမပက္ခ၌၊ ဆန္ဒော တိစ-ဆန္ဒော ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ရာဂေါတိစ - ရာဂေါ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝေမာဒိဟိ- ဤသို့ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ အနနကဘေဒေါ- များသောအပြားရှိသော၊ [ကာမာသဝ, ကာမရာဂ သံယောဇဉ်, ရူပတဏှာ၊ စသည်ဖြင့် များသောအပြားရှိသော၊] ကာမစ္ဆန္ဒောဝေ- ကာမစ္ဆန္ဒကိုသာ၊ ကာမောတိ-ကာမဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော - အလိုရှိအပ်၏၊ သောစ - ထို ကာမ

ပယောဂသုဒ္ဓိ။ ။ ကာမရုဏာဓိဂမဟေတု - ကာမရုဏ်ကို ရလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတာဒိ-သ္မုအသက်သတ်ခြင်း စသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု သည်၊ အသုဒ္ဓပ္ပယောဂေါ ဟောတိ-မစင်ကြယ်သော ပယောဂဖြစ်၏၊ တဒ္ဓိဝေကေန- ထို အသုဒ္ဓပ္ပယောဂမှ ကင်းသဖြင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ ဝိဘာဝိတာ၊-ဇီကာ။

အာသယပေါသနံ။ ။ တဏှာသံကိလေသ ဝိသောဓံနေန- တဏှာသံကိလေသကို သုခိသင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဝိဝေဇ္ဇပနိဿယသံဝဗုနေနစ - ဝိဝေဇ္ဇသိတကုသိုလ်ကို တိုးပွား စေခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အဇ္ဈာသယ ဝိသောဓနံ-အလိုဆန္ဒကို စင်ကြယ်စေခြင်းကို၊ [အာသယ ကို အဇ္ဈာသယ၊ ပေါသနံကို ဝိသောဓနဟု ဖွင့်သည်။] ဝိမတိ၌ “ဝဗုနံ- တိုးပွားစေ ခြင်း” ဟု လည်း ဖွင့်သေး၏။

စွန္ဒကိုလည်း၊ (ဝုတ္တော၌စပ်၊) ဝါ- သည်လည်း၊ (သမာနော၌ စပ်၊) အကုသုလ ပရိယာပန္နော - အကုသိုလ်၌ အကျိုးဝင်သည်၊ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တတ္ထ ကတမေ ကာမံ၊ ဆန္ဒော ကာမောတိ အာဒိနာ - တတ္ထ ပေ၊ ကာမော အစရှိသော၊ နယေန - နည်းဖြင့်၊ ဝိဘဏံ - ဈာနပိဘင်း ပါဠိတော်၌၊ ဈာနပဋိပက္ခတော- ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသု- သီးခြားလည်း၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ ကိလေသ ကာမတ္ထာ - ကိလေသာကာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရိမံပဒေ - ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိ ဟူသော ရွှေပုဒ်၌၊ ဝုတ္တော - ပြီ၊ အကုသုလ ပရိယာပန္နတ္ထာ - အကုသိုလ်၌ အကျိုးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယပဒေ-ဝိဝိဇ္ဇ အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထို ကာမစွန္ဒ၏၊ အနေကဘောဒတော - တပါး မက များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာမတောတိ-ကာမတောဟူ၍၊ အဝတွာ - မဟောမူ၍၊ ကာမေဟိတိ - ကာမေဟိဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သောဝေ၊ ပေ၊ ဝိသု ဝုတ္တော ။ ။ “ ထို ကာမစွန္ဒသည် အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရတွင်ပါဝင်ပြီမဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ကာမေဟိအရ၌ သီးခြားဟောတော်မူရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “သောဝေပ၊ ဝုတ္တော” ဟု မိန့်၊ အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရ၌ ပါဝင်သည်ကား မှန်၏၊ (ပါဝင်သောကြောင့်ပင် “ ကတမေ အကုသုလာ ဓမ္မာ၊ ကာမစွန္ဒော မျာပါဒေါ” စသည်ဖြင့် အခြားနိဝရဏတို့နှင့်တွဲဘက်၌ ဟောတော်မူ၏။) “ သို့သော် ဈာန်သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် (ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေလို၍) ကာမေဟိအရ၌ အခြား နိဝရဏတို့မှ သီးခြားလည်း ဟောတော်မူသည် ” ဟုလို။ [ဝိသုပိ ဟု ဆိုလိုလျက် ပြကြေ၊ ထိုပိဖြင့် အခြား နိဝရဏတို့နှင့် ရော၍လည်း ဟောတော်မူသည်ဟု ပေါင်းပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဈာနပိဘင်း ပါဠိတော်ကိုပြုရာ၌ ယခုစာအုပ်များဝယ် “တတ္ထ ကတမော ကာမစွန္ဒော၊ ကာမောတိ” ဟု ပါဠိပုဂံ၏၊ “တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ဆန္ဒော ကာမောတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ရှိ၏၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ၏ အကျယ်ပြု ပါဠိပင်တည်း။

အနေကဘောဒတော ဝေ။ ။ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ” အရ၌ ကိလေသာကာမကိုသာ ယူလိုလျှင် “ကာမတော” ဟု ရှိပါစေတော့လော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ကာမေဟိ” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဟောရပါသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ အနေကဘောဒတော ” စသည်မိန့်၊ “ကာမာသဝ၊ ကာမရာဂသံယောဇဉ်” စသောအားဖြင့် များသောအပြား ရှိသောကြောင့် “ကာမေဟိ” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဟောတော်မူပါသည် - ဟုလို၊ [ပါဠိသဒ္ဒါ ကျမ်းတို့၌ တော ပစ္စည်းကို ဧကဝစ် ဗဟုဝစ် ၂ မျိုးလုံး အသုံးရှိသော်လည်း သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌မူ အသင်္ချာဟု ဆို၏၊ သင်္ချာအထူး မရှိသောကြောင့် (အသင်္ချာမည်သော) နိပါတ်၌ ဧကဝစ်သာ သုံးလေ့ရှိ၏။]

စ - ဆက်၊ အညေသဒ္ဓိ - ကာမမှတပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- ဒိဋ္ဌိ
 မာနအစရှိသော တရားတို့၏၊ [အညေသဒ္ဓိတိ ဒိဋ္ဌိမာန အဟိရိကာနောတ္တပ္ပါ
 ဒီနိံ တံသဟိတဖဿာဒီနိံစ၊] အကုသလဘာဝေ - အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်
 သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ထင်ရှား ရှိပါလျက်၊ “တတ္ထ တကမေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊
 ကာမစ္ဆန္ဓော”တိ အာဒိနာ - “ တတ္ထ၊ ပေ၊ ကာမစ္ဆန္ဓော ” အစရှိသော၊
 နယေန-ဖြင့်၊ ဝိဘင်္ဂေ-၌၊ ဥပရိဇ္ဈာနင်္ဂါနိံ - အထက်၌ ဆိုအပ်လတ်ကုန်သော
 ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော-ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်
 ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ပဋိပက္ခ၏အဖြစ်ကိုပြတော်မူလိုခြင်းကြောင့်၊ နိဝရဏာနေဝ-
 တို့ကိုသာ၊ ဝုတ္တာနိ-ကုန်ပြီ၊ ဟိ-ဗျ၊ နိဝရဏာနိ-တို့သည်၊ ဈာန်ပစ္စနိကာနိ-
 ဈာန်အင်္ဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တို့တည်း၊ တေသံ-ထို နိဝရဏတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊
 ဈာန်ဂါနေဝ - တို့သည်သာ၊ ပဋိပက္ခာနိ- ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုတတ်ကုန်၏၊ ဝိဒ္ဓိ
 သကာနိ - ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တထာဟိ- ထိုစကား
 မှန်၏၊ သမာဓိ - သမာဓိသည်၊ ကာမစ္ဆန္ဓဿ - ကာမစ္ဆန္ဓနိဝရဏ၏၊ ပဋိ
 ပက္ခော-ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဝီဘိ -သည်၊ ဗျာပါဒဿ- ဗျာပါဒနိဝရဏ၏၊
 ပဋိပက္ခာ- တည်း၊ ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခော၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုတ္တုစ္စဿ
 ပဋိပက္ခော၊ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယ(ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ၏)ပဋိပက္ခော၊ ဣတိ-သို့၊
 ပေရုကေ-ပေရုကောပဒေသ၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ဥပရိ၊ ပေ၊ ဒဿနစတော။ ။သဝိတတ္ထံ သဝိစာရန္တိအာဒိနာ ဥပရိ ဝုစ္စမာနာနိ
 ဈာန်ဂါနိ ဥပရိဇ္ဈာနင်္ဂါနိ၊ တေသံ (ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့က) အတ္တနော ပစ္စနိကာနိ (မိမိ၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတို့၏) ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော (ပယ်တတ်သော ဆန့်ကျင်
 ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူလိုခြင်းကြောင့်) တပစ္စနိကနိဝရဏဝစနံ (ထို၏ဆန့်ကျင်
 ဘက် နိဝရဏတို့ကိုသာ ဟောတော်မူရခြင်းဖြစ်၏)၊ စာအုပ်များ၌ “ဥပရိဇ္ဈာနင်္ဂါနိ+
 ပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော ” ဟု ရှိ၏၊ ဇီကာ၌လည်း ဤပါဌကို မူတူ ဟု မြှူ
 “ ဥပရိပစ္စနိကဝသေန ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတောတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ ” ဟု ဖွင့်သည်၊
 “ပဋိပက္ခ ” ဟူရာ၌ ဈာန်တို့က နိဝရဏတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ပဋိပက္ခ တည်း၊
 ထို့ကြောင့် “ဝိဒ္ဓိသကာနိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ပေရုကေ။ ။ “မဟာကုစ္ဆာယနေန ဒေသိတာ၊ ပိဋကာနံ သံဝဏ္ဏနာ ပေရုကံ”ဟု
 သာရတ္ထဖွင့်၏၊ ဝိမတိ၌လည်း “ နေတ္ထိပကရဏနယာနုသာရိ ပကရဏံ - နေတ္ထိကျမ်း၏
 နည်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ကျမ်း ” ဟု စကားအပို ပါသည်သာ ထူး၏၊ -[ပိဋကာနံ+
 ဣဒံ (ဥစ္စာဖြစ်သော အဖွင့်တည်း) ပေရုကံ။] ထိုကျမ်းကို ပေရုကောပဒေသကျမ်းဟု
 ယူကြသည်၊ သို့သော် ထိုကျမ်း၌ နိဝရဏ ၅ပါးနှင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၅ပါး တွဲစပ်ထားပုံကို
 ရှာတွေ့၍ မ-တွဲကြ။

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ ဣ-ဤပိပိစ္ဆေဝ ကာမေဟိ-ပိပိစ္ဆ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပိပိစ္ဆေဝ ကာမေဟိတိ ဣဒိနာ - ပိပိစ္ဆေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ကာမတ္တန္ဿ - ကာမတ္တန္တနိဝရဏ၏ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော - ပိက္ခန္ဓာနိဝေကေသဟိ၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တော-သည်၊ ဟောတိ၊ ပိပိစ္ဆအကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဣဒိနာ-ဖြင့်၊ ပဋ္ဌန္တိ-ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နိဝရဏာန-တို့၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ပန-ဆက် အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန-ယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို မယူခြင်းဖြင့်၊ ဝါ - မယူအပ်သော တရားတို့ကို ယူခြင်းဖြင့်၊ ပဋ္ဌမေန - ပိပိစ္ဆေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ပဋ္ဌမပုဒ်ဖြင့်၊ ကာမတ္တန္ဿ - ၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန - ပိပိစ္ဆ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်၊ သေသနိဝရဏာန - ကာမတ္တန္တနိဝရဏမှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပဋ္ဌမေန - ဖြင့်၊ တီသု - သုံးပါးကုန်သော၊ အကုသလ မူလေသု - အကုသိုလ် မူလတို့တွင်၊ ပဉ္စကာမဂုဏဘေဒပိသယဿ - ငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အထူးအပြား ဟူသော အာရုံရှိသော၊ လောဘဿ - ၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန - ဖြင့်၊ အာယာတဝတ္ထုဘေဒါဒိ ပိသယာနံ - အာယာတဝတ္ထု အထူး အပြား အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော၊ ဒေါသမောဟာနံ-တို့၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ [နိဝရဏ၊ အကုသလတို့မှ တနည်းပြုလို၍ “ဩယာဒီသုဝါ” စသည်မိန့်၊] ဝါ-တနည်ကား၊ ပဋ္ဌမေန-ဖြင့်၊ ဩယာဒီသု-ဩယအစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ ကာမောယ ကာမယောဂ ကာမာသဝ ကာမုပါဒါန အဘိဇ္ဇာကာယ ဂန္ဓ ကာမရာဂသံယောဇနာနံ-တို့၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန၊ အဝသေသ ဩယ ယောဂါသဝ ဥပါဒါန ဂန္ဓသံယောဇန နံ-ကြွင်းသော ဩယ၊ ပေသံယောဇဉ်တို့၏၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ပဋ္ဌမေန၊ တဏှာယ-တဏှာ၏၎င်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ-ထိုတဏှာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့၏၎င်း၊ ပိက္ခန္ဓာနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိ

ဝေမေတ္တ ။ ။ ဖွင့်အပ်ပြီးသော စကားအားလုံးကို နိဂုံးအုပ်ရင်း အကျဉ်းချုပ် အနက်ကိုပြုလိုသောကြောင့် “ဝေမေတ္တ” စသည်မိန့်၊ ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်ငါးပါး အပြင် ဓမ္မာရုံကာမလည်း ရှိသေးသောကြောင့် ရူပါရုံ စသည်ကို “ကာမဂုဏဘေဒ= ကာမဂုဏ်အထူး” ဟု ဆိုသည်၊ ဒေါသ၏ အာရုံအများရှိရာတွင် “အနတ္တံ မေ အစရိ” စသော အာရုံသည် အထူးဖြစ်သောကြောင့် “အာဘာတဝတ္ထုဘေဒ” ဟု ဆိုသည်၊ ဘေဒါဒိ၌ အာဒိဖြင့် မောဟ ပြဋ္ဌာန်းသော ထိနမိဋ္ဌနိဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် (သစ္စာ ၄ တန်နှင့် ပုဗ္ဗန္တ စသော) အပိဇ္ဇာဖုံးအပ်သော အာရုံများကို ယူ။

ယေန, အဝိဇ္ဇာယ-၏၎င်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ - ထို အဝိဇ္ဇာနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏၎င်း၊ ဝိက္ခမ္ဘနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ အဝိစ- ဤနည်းသာ မကသေး၊ ပဌမေန, လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပါဒါနံ - လောဘနှင့် ယှဉ်သော ရှစ်ပါးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏၊ ဝိက္ခမ္ဘနိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ၊ ဒုတိယေန, သေသာနံ-ကုန်သော၊ စတုနံ-ကုန်သော၊ အကုသလံစိတ္တုပ္ပါဒါနံ- တို့၏၊ ဝိက္ခမ္ဘနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ- သဝိတက္ကံ, သဝိစာရံ စသည်တို့မှ ရှေးဥး စွာ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဣေ - ဟူသော ဤ ပါဠိ၌၊ အတ္ထပ္ပကာသနာ-အနက်ကိုပြခြင်းတည်း၊ ဝါ-အနက်တို့ကိုပြကြောင်း ပြရာ အဋ္ဌကထာတည်း။

စ-အနုသန္ဓေကိုဆက်ဥးအံ့၊ ဣတ္ထာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော ပါဠိရပ်ဖြင့်၊ ပဌမဿ ဈာနဿ-၏၊ ပဟာနင်္ဂံ - ပယ်ထိုက်သော အင်္ဂါကို၊ ဒသေတွာ- ၍၊ [ပဟာတဗ္ဗတိ ပဟာနံ၊ ပဟာနံစ+တံ+အင်္ဂံ စာတိ ပဟာ နင်္ဂံ = ပယ်ထိုက်သောကာမ, အကုသလဓမ္မ ဟူသောအစိတ်အပိုင်း။] ဣဒါနိ- ၌၊ သမ္ပယောဂင်္ဂံ - (ဝိတက်စသော) ယှဉ်ဘက်အင်္ဂါကို၊ ဒသေန္တော - သည်၊ (ဟုတွာ- ၍)၊ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ”တိ အာဒိ - ကို၊ အာဟ-ဗြ၊ တက္က - ထို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (အတ္ထော ဝေံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဝိတက္ကနံ - ကြံစည်ခြင်း၊ ဝိတက္ကော - ခြင်း၊ ဥပဟနံ - ကြံစည်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော ။ ။ ယထာပစ္စယံ - (အာရုံ, မနုသိကာရ စသော) အကြောင်း အားလျော်စွာ၊ ပဝတ္တမာနာနံ သဘာဝဓမ္မာနံ - တို့၏၊ နတ္ထိ ကာမိ ဝသ ဝတ္ထိတာ-အလိုသို့ လိုက်စေနိုင်သည်အဖြစ်ဟူသောသတ္တိတရံတရာ မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝသဝတ္ထိနိဝါရဏတ္ထံ-အလိုသို့လိုက်စေနိုင်သော သတ္တိကိုဘားမြစ်ခြင်းငှါ၊ (“ဝိတက္က တီတိ”ဟု ကတ္ထုသတ္တိပြ ဝိဂ္ဂဟလည်း မပြုဘဲ, “ဝိတက္ကန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေန” ဟု ကရုဏသတ္တိပြ ဝိဂ္ဂဟလည်း မပြုဘဲ) “ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော” ဟု သတ္တိ တရံတခု မပါဘဲ, ကြံစည်ခြင်းကြိယာသာ ရသော ဘာဝသာနေဝိဂ္ဂဟကို မိန့်လေသည်၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်နှင့်အညီ မှတ်ဘွယ်ကို သမ္ပိဟ်-ဘာသာဒီကာ “ဝိတ္တံ”အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

ဥပဟနံ ။ ။ တယိဒံ ဝိတက္ကနံ-ထိုကြံစည်ခြင်း ဟူသည်၊ ဤဒိသံ ဣဒံ-ဤ အရာကို ဤသို့ရှုအပ်၏ (ဤအရာသည် ဤသို့ သဘောရှိ၏)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာရမဏပရိကပ္ပနံ- အာရုံကိုကြံစည်ဆုံးဖြတ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟ-ဥပဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ၊ ဤဥပကတ္ထ (အခြောင့်အနက်) ပြဝါကျ၌ ဝိတက်၏ ကြံစည်ပုံ အခြင်းအရာကို “ဤဒိသံ ဣဒံ”ဟု ပြသောကြောင့် “ဟိုလိုမဟုတ်ဘူး, ဒီလိုဖြစ်ရမည်”ဟု ကြံလည်းကြံ-ဆုံးဖြတ် လည်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုပင် ဝိတက်၏သဘောဟု မှတ်။

သွာယံ (သော+ အယံ) - ထိုဝိတက်သည်၊ အာရမဏေ - အာရုံပေါ်၌၊ စိတ္တဿ - ကို၊ အဘိနိရောပနလက္ခဏော - ရှေးရှုတက်ရောက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊ ဝါ - ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏၊ (အဘိနိရောပန ၌ အဘိ+ နိပုဗ္ဗ.ရူပဓာတ် + ဏာပေပစ္စည်း + ယုပစ္စည်း)၊ အာဟနန ပရိယာဟနန ရသော - အစစွာ ခေါက်ခြင်း ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဝါ - ရှေးရှုခေါက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ တထာဟိ - ထိုစကားမှန်၏၊ တေန - ထိုဝိတက်ကြောင့်၊ ယောဂါဝစရော - ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရမဏံ ဝိတက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ ကရောတီတိ - အာရမဏံ ပေ၊ ကံဒရာ တီဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ [အာရမဏံ - အာရုံကို၊ ဝိတက္ကာဟတံ - ဝိတက်သည် အစစွာ ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝါ - ဝိတက်သည် ရှေးရှု ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ - ဝိတက်သည် ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝါ - ဝိတက်သည် လှည့်ပတ်၍ ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ကရောတီ - ပြု၏၊] အာရမဏေ - ၌၊ စိတ္တဿ - ကို၊ အာနယန ပစ္စုပဋ္ဌာနော - ဆွဲငင်တတ်သောတရားဟု ယောဂီ တို့ညွှန်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

ဝိစရဏံ - အာရုံ၌ အထူးသဖြင့် လှည့်လည်ခြင်း၊ ဝိစာရော - ခြင်း၊ အန သဉ္ဇရဏံ - အာရုံ၌ အဘန်တန် ကောင်းစွာလှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

လက္ခဏံ - ရသ။ ။ အာရုံတခုခုကို ဝိတက်ကြလျက်သောအခါ စိတ်လည်း ထို အာရုံပေါ်မှာရောက်လျက် နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် အဘိနိရောပန - (အာရုံပေါ်၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း) လက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ “ပထဝီ = ပထဝီ” ဟု စီးဖြန်းနေသောအခါ အာရုံကို လက်ဖြင့် “ဒေါက်ဒေါက်” ဟု ခေါက်-ခေါက် နေပုံနှင့်တူ၏။ ပဋ္ဌမဆုံး အာရုံယူခြင်းသည် အာ (အာဒိတော) ဟနန (အစဉ် ခေါက်ခြင်း) ဝါ (အဘိမှခံ) ဟနန (ရှေးရှုခေါက်ခြင်း) အလုပ်ကိစ္စ ဖြစ်၏။ ထပ်၍ထပ်၍ အာရုံယူခြင်းကား ပရိ+အာဟနန(ပရိတော-ထက်ဝန်းကျင်၊ တနည်း, ပရိဝတ္တိတွာ-လှည့်ပတ်၍) ခေါက်ခြင်းကိစ္စ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟနန ပရိယာ ဟနန ရသော” ဟု မိန့်သည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ အဋ္ဌကထာတို့၌ “အာရမဏေ စိတ္တဿ အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနော” ဟု ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာနှင့် သာရတ္ထတို့၌ “အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနောတိ ဧတ္ထ- အာနယနံ စိတ္တေ အာရမဏဿ ဥပနယနံ, အာကုခနံ ဝါ” ဟု (“အာရုံ၌ စိတ်ကို” မဟုတ်ဘဲ, “စိတ်၌အာရုံကို” ဟု) ပြောင်းပြန်ရှိ၏။ ထိုဋီကာများ လက်ထက်၌ အဋ္ဌ ကထာဝယ် “အာရမဏေ စိတ္တဿ” ဟု ပါပုံမရချေ။ နောက်မှ “အာနယန” အဓိပ္ပါယ် ပေါ်အောင် “အာရမဏေ စိတ္တဿ” ၌ ပုဒ်ကို ယူ၍ အနက်ပေးကြဟန် တူ၏။ ဤ လက္ခဏ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

သွာယံ-ထိုဝိစာရသည်။ အာရမဏာနမဇ္ဇနလက္ခဏော-အာရုံကို အဘန်ဘန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ တတ္ထ - ထို အာရုံ၌၊ သဟဇာတာနုယောဇန ရသော - အတူဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို အဘန်ဘန် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စိတ္တဿ-ကို၊ အနုပုဗန္ဓန ပစ္စုပဋ္ဌာနော - အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့တတ်သော တရား ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ စ - ဆက်ဥုးအံ့၊ နေသံ- ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ကတ္ထစိ-အချို့စိတ်၌၊ အဝိပ္ပယောဂေ - မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သန္တေပိ-သော်လည်း၊ ဩဠာရိကဋ္ဌေန - ကြမ်းတန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသောသဘောကြောင့်၊ ဃဏှာဘိယာတသဒ္ဓေါဝိယ-ခေါင်းလောင်း

အနုသဉ္စရဏံ။ ။ “ဝိစရဏ (ဝိ-အထူးသဖြင့် + စရဏ - လှည့်လည်ခြင်း)” ဟူသည် အာရုံ၌ “အနု-အဘန်ဘန် (ထပ်ကာ ထပ်ကာ) + သဉ္စရဏံ-ကောင်းစွာ လှည့်လည် သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း” ဟု ဥဇကတ္ထ ပြသည်။ စိတ်သည် ဝိတက်အစွမ်း ကြောင့် အာရုံပေါ်သို့ ရောက်ပြီးသောအခါ ဝိစာရအစွမ်းကြောင့် ထိုအာရုံကိုမလွတ်ဘဲ အာရုံ၌ ပတ်ပတ်လည် လှည့်နေသကဲ့သို့ အာရုံကို ထပ်၍ ထပ်၍ ယူနိုင်သည်- ဟုလို။ [လက္ခဏာ စသည်မှာ အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။]

သန္တေပိ။ ။ “ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် ပဌမဇာန်စိတ်, (ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်မှ တပါးသော) ကာမစိတ်တို့၌ မကွဲမကွာ ယှဉ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ အတူ ယှဉ်ကြရာ၌ အာရုံယူပုံ အဘယ်သို့ ထူးခြားပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “သန္တေပိ” စသည် မိန့်၊ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် ထို စိတ်များ၌ အတူယှဉ်ကြပါ သော်လည်း။...

ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ပေ၊ဝိစာရော။ ။ဝိတက်၏အာရုံ ယူပုံသည် ကြမ်းတန်းရကား (ခေါင်းလောင်း ထိုးလိုက်သောအခါ ပဌမ အသံကဲ့သို့) အာရုံ၌ ပဌမ ကျရောက်ခြင်း (ပဌမဆုံးယူခြင်း) သဘောသည် ဝိတက်၏သဘောတည်း။ ဝိစာရ၏ အာရုံယူပုံသည် သိမ်မွေ့ရကား ခေါင်းလောင်း၏ နှောဆက်မြည်နေသော အသံကဲ့သို့ စိတ်၏အာရုံ၌ ဖွဲ့စပ်နေခြင်း- ဆက်လက်၍ အာရုံယူခြင်းသဘောသည် ဝိစာရသဘောတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ အာရုံတခုအပေါ် ပဌမဆုံး ဝိထိကျရာ၌ ဝိစာရပါရှိ သော်လည်း ဝိတက်၏သဘောက ထင်ရှား၏။ နောက်ထပ် တနင်္ဂပတ္တိကဝိထိများဖြင့် အာရုံကို ဆက်၍ဆက်၍ ယူရာ၌ကား ဝိတက်ပါရှိသော်လည်း ဝိစာရသဘောက ထင် ရှား၏ဟုမှတ်။

ဃဏှာဘိယာတသဒ္ဓေါ။ ။ဃဋ္ဌတိ-အသံမြည်တတ်၏၊ (တနည်း) ဟညတေ- တီးခေါက်သောအားဖြင့် ညှဉ်းဆဲအပ်၏။ ဣတိ ဃဏှာ၊ ဃဋ္ဌိဓာတ်, ကပစ္စည်းတည်း။ ထောမနိဓိ၌ ဟနဓာတ်, ဋပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းဖြင့် ဣတ္ထိလိနိသာရှိ၏။ အဘိဃာတေန+ ဥပ္ပန္နော+ သဒ္ဓေါ အဘိဃာတသဒ္ဓေါ၊ ဃဏှာယ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိ ဃာတသဒ္ဓေါ-တီးခေါက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံတည်း၊ ဃဏှာဘိဃာတသဒ္ဓေါ။

၏ ရှေးရှု ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့၊ စေတသော- ၏၊ ပဌမာ ဘိနိပါတော - အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျခြင်းသည်၊ ဝိတက္ကော - တည်း၊ သုခု မဋ္ဌေန - သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်၊ အနုရဝေဝိဝယ- ခေါင်းလောင်း၏ အဆက်မပြတ် မြည်သံကဲ့သို့၊ ဝါ- ကြေးဦးသံကဲ့သို့၊ စေတသော-၏၊ အနုပဗန္ဓော-အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့စပ်ခြင်းသည်၊ ဝိစာရော-တည်း။

စ - သည်သာမကသေး၊ ဣတ္ထ-ဤ ဝိတက်ဝိစာရတို့တွင်၊ ဝိတက္ကော-သည်၊ ဝိပ္ပါရဝါ-လှုပ်ရှားခြင်း ရှိ၏၊ စိတ္တဿ-၏၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ-ထက်ဝန်းကျင် လှုပ်ရှားသည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောတည်း၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတု ကာမဿ - ပျံတက်လိုသော၊ ပက္ခိနော - ငှက်ကြီး၏၊ ပက္ခဝိက္ခေပေါဝိယ- အတောင် ခတ်ခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-အတောင် ခတ်ခြင်းနှင့်တူသည်၎င်း၊ ဝန္ဓာ နုပဗန္ဓစေတသော - ပန်းရနံ့သို့ အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသော၊ တမရဿ- ပိတုန်း၏၊ ပဒုမာဘိမုခပါတောဝိယစ-ပဒုမ္မာကြာတောသို့ရှေးရှုပျံသွားခြင်း ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-နှင့်တူသည်၎င်း၊ (ဟောတိ-၏)၊ (ဥပမာန ပုဒ်တို့ကို အတွင်း သွင်း၍လည်း ပေးလေဥား။) [“ပါတော-ကျခြင်း” ဟု မပေးနှင့်၊ နောက်၌ ရစ်ဝနေလိမ့်ဥားမည်၊ ထို့ကြောင့် “ပတ=ဂတိမှ” အရ “ပျံသွားခြင်း” ဟု ပေး။] ဝိစာရော-သည်၊ သန္တရတ္ထိ-ငြိမ်သက်သောဖြစ်ခြင်းရှိ၏၊ စိတ္တဿ-၏၊ နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ - အလွန် မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘော တည်း၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတဿ-ပျံတက်ပြီးသော၊ ပက္ခိနော-၏၊ ပက္ခ ပဿာရုဏ်ဝိယ-အတောင်ကို ဆန့်တန်းခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-နှင့်တူသည်၎င်း။

ဝိပ္ပါရဝါ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ။ ။ [ဖရဓာတ်သည် ဗျာပန (ပျံနံခြင်း) စလန စသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ပရိပ္ပန္နနဟူသော နောက်စကားကို ထောက်၍ စလန အနက်ဟောတည်း။] ဝိတက်သည် (ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံသည်) မငြိမ်သက်လှသဖြင့် လှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိ၏၊ “လှုပ်ရှား”ဆိုသည်ကား ထိနမိဋ္ဌကဲ့သို့ ထိုင်းထိုင်းမှိုင်းမှိုင်း လေးလေးတွဲ့တွဲ့ မဟုတ်ဘဲ သွက်သွက်လက်လက် ရှိခြင်းတည်း၊ ထိုဝိတက်ကြောင့် ယှဉ်ဘက်စိတ်လည်း သွက်လက်ရကား စိတ်၏လှုပ်ရှားကြောင်းလည်း ဟုတ်၏။

အာကာသေ၊ ပေ၊ အရမဿ။ ။ ဝိတက်၏ ဝိပ္ပါရဖြစ်ပုံသည် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်လိုသော (လင်းတစသော) ငှက်ကြီး၏ အတောင်ခတ်ပုံနှင့် တူ၏။ [ဤ၌ ဝိတက်နှင့်ငှက်၊ ဝိပ္ပါရဖြစ်ပုံနှင့် အတောင်ခတ်ပုံ တူ၏။] ဝိတက်၏ စိတ္တဿ ပရိပ္ပန္နန ဘာဝဖြစ်ပုံသည် အနိရိရာသို့လိုက်သောစိတ်ရှိသောပျားပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရှေးရှု ပျံသွားခြင်းနှင့်တူ၏။ [ဤ၌ ဝိတက်သည် ပျားပိတုန်းနှင့်တူ၏၊ ယှဉ်ဘက်စိတ် သည် ပျားပိတုန်း၏ အနံ့သို့ အစဉ်လိုက်ပုံနှင့် တူ၏၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝသည် ပဒုမ္မာကြာ တောသို့ ရှေးရှုပျံသွားပုံနှင့် တူ၏။]

ပဒမာဘိမုခပတိတဿ - ပဒုမ္မာ ကြာတောသို့ ရှေးရှုရောက်ပြီးသော၊ ဘမ ရဿ-၏၊ ပဒုမဿ - ပဒုမ္မာ ကြာတော၏၊ ဥပရိဘာဂေ- ဌှိ၊ ပရိပ္ပမနံဝိယ- (ဘေးရန်ရှိ- မရှိ သိသိရန်) ရစ်ဝဲခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ- ရစ်ဝဲခြင်းနှင့် တူသည် ၎င်း၊ ဟောတိ။ (ဥပမာနုပုဒ်တို့ကို အတွင်းသွင်း၍လည်း ပေး။)

ပန-ဆက်၊ နေသံ- ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့၏၊ သော ဝိသေသော- ထိုအထူး သည်၊ ပဌမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသု - တို့၌၊ ပါကဇော - ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသို့လျှင်၊ ရုက္ခော-သည်၊ ပုပ္ဖေနစ-အပွင့်နှင့်၎င်း၊ ဖလေနစ - အသီး နှင့်၎င်း၊ သဟ - တကွ၊ ဝတ္ထတိဝိယ - ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တူ) ဣမိနာစ ဝိတက္ကေန-ဤ ဝိတက်နှင့်၎င်း၊ ဣမိနာစ ဝိစာရေန-နှင့်၎င်း၊ သဟ, ဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒံ ဈာနံ-ကို၊ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ - ဟူ၍၊ ပုစ္စတိ- ၏၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဘဏံ - ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌၊ ဣမိနာစ ဝိတက္ကေန ဣမိ နာစ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတောတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန - ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနာ - ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဖြစ်သော၊ ဒေသနာ - ကို၊

သန္တပုတ္တိ၊ ပေ၊ ဥပရိဘာဂေ။ ။ ဝိစာရ၏ သန္တပုတ္တိဖြစ်ပုံသည် ကောင်းကင်၌ ရောက်နေပြီးသောငှက်ကြီး၏ (အတောင်မခတ်ဘဲ) ဖြန့်ထားခြင်းနှင့် တူ၏၊ ဝိစာရ၏ စိတ္တဿ နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝဖြစ်ပုံသည် ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရော်ပြီးသောငှက်ကြီး၏ ကြာတောပေါ်၌ ရစ်ဝဲနေခြင်းနှင့် တူ၏။ [အစိတ်အစိတ် တူပုံကိုလည်း ရှေးနည်းမှီး၍ သိပါလေ၊ ဥပမေယျ ဘက်၌ “ဝိပ္ပါရဝါ၊ စိတ္တဿ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” စသည်ဖြင့် ၂မျိုးရှိသောကြောင့် ဥပမာနုဘက်၌လည်း ၂မျိုး ထားပုံကို သတိပြုမှ ဤ ဝါကျများ၌ အဓိပ္ပါယ် ရှင်းပါလိမ့်မည်။]

သော၊ ပေ၊ ပါကဇော။ ။ ပဌမဈာန်ထက် ဒုတိယဈာန်သည် ငြိမ်သက်၏၊ ထို ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်မပါတော့၊ ဤသို့ ပဌမဈာန်၌သာ ဝိသက်ယှဉ်၍၊ ပဌမဈာန်ထက် ငြိမ်သက်သော ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်မယှဉ်ဘဲ ဝိစာရသာ ယှဉ်ခြင်းကြောင့် ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့ အကြမ်းအနုအားဖြင့် ထူးခြားကြောင်း ထင်ရှားသည်-ဟူလို။

ရုက္ခောဝိယ ပုပ္ဖေန ဖလေနစ။ ။ ဤ ဥပမာဖြင့် အပွင့် အသီးနှင့် သစ်ပင်သည် မကွဲပြားသကဲ့သို့ “ဈာန်” မည်သောတရားနှင့် ဝိတက် ဝိစာရဈာန်အင်္ဂါတို့ ကွဲပြားခြင်း မရှိကြောင်း (အစိတ် ဈာန်အင်္ဂါကိုပင် အပေါင်းကိုင့်၍ ဈာန်ခေါ်ကြောင်း) ကိုပြသည်။

ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနာ၊ ပေ၊ ဒေသဗ္ဗော။ ။ ပုဂ္ဂလော+အမိဋ္ဌာနံ ယဿာတိ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာ နာ=ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာရှိသော ဒေသနာ၊ ဝါ-ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာ၊ “ဥပေ တော, သမုပေတော ဟောတိ” ဟူသော ဒေသနာတော်အရ ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရသောကြောင့် ထို ဈာနဝိဘင်းဒေသနာသည် ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာ ဖြစ်သော်လည်း အရင်းစစ်လျှင် ဝိတက်ဝိစာရနှင့် ပြည့်စုံ

ကတာ - ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုသို့ပင် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာကို ပြုတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထော - ကို၊ တတြာပိ- ထိုဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဝေမေဝ- ဤအတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

ဝိဝေကဇန္တိတ္ထေ-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဝိဝိတ္ထိ-ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ဝိဝေကော-ခြင်း၊ နိဝရဏဝိဂမော-နိဝရဏတို့မှ ကင်းခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ- တနည်း၊ ဝိဝိတ္ထော - ကင်းဆိတ်၏၊ ဝါ- ကင်းဆိတ်စေအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝေကော - မည်၏၊ နိဝရဏ ဝိဝိတ္ထော-နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ ဝါ- နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ် စေအပ်သော၊ ဈာနသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မရာသိ - ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော တရားအစုတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တသ္မာဝိဝေကော- ထို နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော ဈာန်တည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ တသ္မိံ-ဝိဝေကော-ထို နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌၊ ဝါ-ထို နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌၊ ဇာတံ-ဖြစ်သောဈာန်တည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝေကဇန္တိ-၏။

သော အရာသည် ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ ဈာန်တရားသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝိဘင်းမှာလည်း ဤမြဲခဲ့သည့်အတိုင်း “ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တက္ကဖြစ်သော ဈာန်” ဟုသာ ဟောတော်မူလိုရင်း ဟု မှတ်ပါ-ဟုလို။

နိဝရဏဝိဂမော။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဝိစဓာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဝိဝေက သဒ္ဓါသည် အပါဒါန်ကိုခွဲသော အပါဒါန်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် “နိဝရဏ” ဟု အပါဒါန်ကို၎င်း ဣပစ္စည်းသည် ဘာဝသာဓနဟောဟု၎င်း ပြလို၍ “နိဝရဏဝိဂမော” ဟု အနက် ဖွင့်သည်။ “ဝိဝိတ္ထိ ဝိဝေကော” ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဖြစ်စေ၊ “ဝိဝေစနံ ဝိဝေကော၊ ဝိဝိစ္စတေ ဝိဝေကော” ဟု ဖြစ်စေ ဝိဂ္ဂဟပြု။

ဝိဝိတ္ထောတိ၊ ပေ၊ ဓမ္မရာသိ။ ။ဣပစ္စည်းသည် ကတ္တုသာဓနဟော၊ (တနည်း) ဟေတုကမ္မသာဓန-ဟု သိစေလို၍ “ဝိဝိတ္ထောတိ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြုပြီးလျှင် ထိုဝစနတ္ထ၏ အဘိဓမ္မေယုတ္တကိုပြလို၍ “ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသိ” ဟု မိန့်သည်။ “ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝေကော၊ ဝိဝေစီယတေ (ကင်းဆိတ် စေအပ်၏) တိ ဝိဝေကော ” ဟု လည်း ပြ။ [“ဝိဝိတ္ထောတိ တိ ဣမိနာ နိဝရဏေတိ ဝိနာဘူတော (ကတ္တုသာဓန) တေတိ ဝိဝေစိ တောတိစ (ဟေတု ကမ္မသာဓန) သာဓနဌယဒ္ဓိ သင်္ဂဟိတမေဝ”-ဒီကာ။]

တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝိဝေကဇန္တိ။ ။တသ္မာ ဝိဝေကောဖြင့် ပဋ္ဌမဘာဝသာဓနကို ညွှန်ပြ၍၊ တသ္မိံ-ဝိဝေကောဖြင့် ဒုတိယ (ကတ္တု-ကမ္မ) သာဓန ၂ ပါးကို ညွှန်ပြသည်။ “ဝိဝေကော ဇာတံ ဝိဝေကဇန္တိ” ဟု၎င်း၊ “ဝိဝေကော+ဇာတံ ဝိဝေကဇန္တိ” ဟု၎င်း ပြ။ [ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌+ပါဝင်သည်ကို “ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုသည်။]

ပီတိသုခန္တိတ္ထေ-၌၊ (အတ္ထော ဝေဝိ ဝေဒိ ဘဗ္ဗော) ပိဏယတိ-နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ-တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပီတိ-၏။ သာ-ထိုပီတိသည်။ သဒ္ဓိယာယန လက္ခဏာ - လွန်စွာ ချစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဝါ-လွန်စွာနှစ်သက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ကာယစိတ္တပိဏနရသာ-ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးကို ပွားတိုးစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဝါ- တနည်း၊ ဖရဏရသာ - ပဏီတရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးကို ဖြန့်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ သြာဂုပစ္စုပဋ္ဌာနာ - တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဘုရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်လာ၏။ သုခနံ-ချမ်းသာခြင်း၊ သုခံ-ခြင်း၊ ဝါ-တနည်း၊ ကာယစိတ္တာဗာဓံ-ကိုယ်နာ စိတ်နာ၊ ၂ ဖြာသော ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ သုဠု- လွန်စွာ၊ ခါဒတိ-ခဲစားတတ်၏။ ခနတိစ-ထူးမြို့လည်း တူးမြို့တတ်၏။ ဣတိ သုခံ တံ - ထိုသုခသည်။ သာတလက္ခဏံ - မိမိကိန်းရာ

ပိဏယတိ။ ။ သတ္တတ၌ “ပိဏဓာတ်၊ ပီဓာတ်” ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ ထို ၂ မျိုးသည် ပါဠိ၌ “ပိဏဓာတ်၊ ပီဓာတ်” ဖြစ်လာ၏။ တပုန (နှစ်သက်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ပီတိ၌ ပီဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။ ဤ “ပိဏယတိ” ၌ကား “ပိဏ” ဓာတ်တည်း။ “တပေတိ၊ ဝနေတိဝါ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကာရိတ် ဏယပစ္စည်းလည်း သက်ထားသည်။

သဒ္ဓိယာယနလက္ခဏာ။ ။ ပီယတေ- ချစ်ခြင်း၊ ပီယော- မြင်း၊ [ပီဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (သတ္တတ၌ ကပစ္စည်း) မိ၌ ဤကို ဣယပျံ။] သုဠု+ပီယော သဒ္ဓိယော၊ သဒ္ဓိယေန- လွန်စွာချစ်ခြင်းဖြင့်+ အယနံ-ဖြစ်ခြင်းတည်း။ သဒ္ဓိယာယနံ-ခြင်း၊ [ဇီကာ၌ “ပရိတုဿန” ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ။] တံ+ လက္ခဏံ ယဿာတိ သဒ္ဓိယာယနလက္ခဏာ။

ပိဏနရသာ။ ။ “ပရိမြူဟနရသာ” ဟု ဇီကာဖွင့်သောကြောင့် ပိဏဓာတ်သည်ပင် ဝနန (တိုးပွားခြင်း) အနက်ဟောဟု ကြံ၊ ပိဏယတိတုန်းကလည်း “ဝနေတိ” ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ ဖရဏရသာတိ ပဏီတရူပေတိ ကာယဿ ဗျာပနရသာ-ပီတိ ဖြစ်နေသောအခါ စိတ္တဇရုပ်တို့လည်း အလွန်ကောင်းမွန်ကြ၏။ ထိုကြောင့် ထိုရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးပြန်အောင် ဖြန့်ခြင်းသည် ပီတိ၏ ကိစ္စတမျိုးတည်း။

သြာဂုပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ။ ဥဋ္ဌံ+အဂ္ဂံ ယဿာတိ ဥဒ္ဓဂ္ဂံ၊ ဥဒ္ဓဂ္ဓဿ (ဥ+အဂ္ဂဿ) အထက်၌ အဗျားရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သောပီတိ၏။ ဝါ-တက်ကြွသောစိတ်၏။ ဘာဝေါ-သည်။ သြဒဂ္ဂံ၊ စိတ်သည် ထုံးစံအတိုင်း ဘင်ခဏ၌ ချုပ်ရသော်လည်း ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေသောစိတ်အစဉ်မှာ ပီတိအတွက် တက်ကြွနေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်နှင့်တကွ တကိုယ်လုံးကား ဥဗ္ဗေဂပီတိ ဖြစ်သောအခါ မြောက်ကြွနေတတ်လေသည်။

သုခနံ။ ။ “သုခ၊ ဒုက္ခ-သုခဓာတ် ဒုက္ခဓာတ်သည်။ တကြိုယာယံ-ထို ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကြိုယာ၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီ ချမ်းသာခြင်းကြိုယာ ရအောင် “သုခနံ” ဟု ဘာဝသာမနံပြုသည်။ [သုခဓာတ်၊ အပစ္စည်း။] “သုဠု

သက္ကာနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ - သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ ဥပဗြူဟနရသံ - တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ- တို့ကို၊ (လိုက်စေ)၊ အနဂ္ဂဟ ပစ္စုပ္ပန်- အဘန်ဘန် ယူခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့၊ပေးထင်လာ၏။ ဝါ-ချီးမြှောက်ခြင်း သဘောတရား ဟု၊ပေးချေးရှုထင်လာ၏။

စ-ဆက်၊ နေသံ-ထိုပီတိသုခတို့၏၊ ကတ္ထစိ-အချို့စိတ်၌၊ အဝိပ္ပယောဂေ-မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သတိပ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဣဋ္ဌာရမဏပဋိလာဘတုဋ္ဌ- ဣဋ္ဌာရုံကိုရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်။ ပီတိ- ပီတိတည်း။ ပဋိလဒ္ဓရသဘာဝနံ- ရအပ်ပြီးသော အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသဘောသည်။ သုခံ- သုခတည်း။ ယတ္ထ - အကြင်စိတ်၌၊ ပီတိ- သည်၊ (အတ္ထိ - ရှိ၏။ ယှဉ်၏-ဟုလို) တတ္ထ- ၌၊ သုခံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ယတ္ထ သုခံ(အတ္ထိ)၊ တတ္ထ- ၌၊ နိယမတော - ခြံသောအားဖြင့်၊ ပီတိ - သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ ပီတိ - ကို၊

ခါဒတိ”ဖြင့်ကား သုပုဗ္ဗ-ခါဒဓာတ်၊ ကွိပစ္စည်းဖြင့် “သုခ”ပြီးသည်ဟု ပြု၏။ ခနတိ၌လည်း “သုဋ္ဌ” လိုက်စေ၍ “သုပုဗ္ဗ-ခနဓာတ်၊ ကွိပစ္စည်း”ဖြင့်ပင်ပြီးစေ၏။ “သုခယတိ-ရုမိးသာစေတတ်၏။ ဣတိ သုခံ”ဟု ဟေတုကတ္ထု သာဓနလည်းပြု။

လက္ခဏာစသည်။ ။ သာဒယတိ-(ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာနှင့်အညီ၊ မိမိဂ်န်းရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို) သာယာစေတတ်၏။ ဣတိ သာဝံ၊ သာဒဓာတ်၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းကြေ၊ အပစ္စည်း၊ ဒကို တပြု၍ သာဝံဟု ပြီး၏။ သာဝံ (“သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်” ဟု ဘာဝပုဓာနကြိ) + လက္ခဏံ ယသာတိ သာတလက္ခဏံ၊ သုခသည် မိမိနှင့် ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို (ထပ်ကာ နှစ်ကာ ဖြစ်စေသောအားဖြင့်) တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဗုက္ခသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို (မလွှဲသွား၍ ယှဉ်ရသော်လည်း သိမ်းပိုက်ချီးမြှောက်ခြင်း မရှိဘဲ) စွန့်လွှတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာသည် အာရုံကို လစ်လျူရှုသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သုခကား ထို ၂ ပါးကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အန- အဘန်ဘန်+ ဂဟ- ယူသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ချီးမြှောက်ခြင်း-ကျေးဇူးပြုခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။

သတိပိ။ ။ “ပီတိနှင့် သုခသည် အချို့စိတ်၌ အတူတကွ ယှဉ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ ယှဉ်ရာ၌ ထို ၂ ပါးတို့၏ အထူးကို အတယ်သို့ မှတ်ပေါ်မည်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “သတိပိ” စသည်မိန့်၊ အတူတကွ ယှဉ်ကြသော်လည်း ဣဋ္ဌာရုံရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်မှုသည် ပီတိ, ထိုအာရုံကို ခံစားခြင်းသည် သုခ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားကြသည်-ဟုလို၊ နှေ့ပိတက် ပိစာရအထူး ပြုတုန်းက “သုန္ဒပိ”စသော စာသွားမျိုးပင်တည်း။ [“ကတ္ထစိတိ-ပဋ္ဌမဇ္ဈာနာဒိကေ”-ဋီကာ၊ အာဒိဖြင့် ပီတိသုခ ၂ ပါးလုံး ယှဉ်ရာပိတ်များကို ယူ။]

သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတာ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ သုခံ-ကို၊ ဝေဒနာ
 က္ခန္ဓသင်္ဂဟိတံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ ကန္တာရခိန္တုဿ-ခရီးခဲ၌
 ပင်ပန်းနေသူ၏။ ဝနန္တောဒကံ သဝနဒဿနေသုဝိယ - ဇာတဿရတောကို
 ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့၌ကဲ့သို့၊ ဝီတိ- သည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်၏)
 ဝနန္တောယပ္ပဝေသန ဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ-တောရိပ်သို့ဝင်ရခြင်း၊ ရေကို
 သုံးဆောင်ရခြင်းတို့၌ကဲ့သို့၊ သုခံ-သုခသည်၊ (ဟောတိ၊) တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ-
 ထိုထိုအခါ၌၊ ပါကဋတာဝတော- ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ - ဤ
 ဣဋ္ဌာရမဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိအစရှိသောစကားကို၊ (အာစရိယေဟိ-ရှေးဆရာ
 တို့သည်၊ တနည်း၊ မယာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ယတ္ထဝီတိ၊ ပေ၊ န နိယမတောပီတိ။ ။ (စေတသိက်ယှဉ်ပုံသတိပြု) သုခက ဝီတိ
 ထက် ယှဉ်ရာစိတ်များသောကြောင့် ဝီတိသည် သုခနှင့် အမြဲယှဉ်ကြောင်းပြလို၍ “ယတ္ထ
 ဝီတိ၊ တတ္ထ သုခံ” ဟု မိန့်၏။ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် စတုတ္ထဂုဏ်စိတ်များ၌
 သုခသည် ဝီတိနှင့် မယှဉ်ကြောင်းပြလို၍ “ယတ္ထ သုခံ၊ တတ္ထ န နိယမတော ပီတိ” ဟု
 မိန့်သည်။ ဝီတက် ဝိစာရတုန်းကလည်း ဤစကားမျိုး သုံးနိုင်၏။

ကန္တာရ၊ ပေ၊ သုခံ။ ။ ဒိဒ-ဒီနဘာဝေ (ပင်ပန်းသည်၏အဖြစ်)၊ တပစ္စည်းကို ဣန္ဒ
 ပြု၍ ခိန္တော၊ ဝနမေဝ ဝနန္တံ၊ သုတ္တန္တကဲ့သို့ အန္တသဒ္ဓါ အနက်သီးခြား မရှိ၊ [“ဒဿန
 သဝနေသု” ဟု စာအများရှိ၏။ ဝီတိဖြစ်ပုံကို ပြရာ၌ “တဿ ဟိ ပုရိသဿ ဇာတဿရ
 ဝနသဏ္ဍသဝနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဥဒကဒဿနာ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရောဝိယ” ဟု အဋ္ဌ
 သာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌၎င်း၊ သာရတ္ထဋီကာ၌၎င်း သဝနကိုရှေ့ ဒဿနကို နောက်ထား၍
 ပြသောကြောင့် “ ဝနန္တောဒကသဝနဒဿနေသု ဝိယ ” ဟု ရှိသင့်၏။] ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
 အဋ္ဌကထာ၌လည်း “သဝနဒဿနေသု” ဟု “သဝန” ပင် ရှေ့ကရှိသည်။ ဤစွဲပါသော
 ဝိယတို့လည်း ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ပြသောဥပမာဇောတကတို့တည်း။ [ဝနန္တု + ဥဒကဋ္ဌ-
 ဝနန္တောဒကနိ၊ သဝနဋ္ဌ + ဒဿနဋ္ဌ သဝနဒဿနာနိ၊ ဝနန္တောဒကနံ - တို့ကို +
 သဝနဒဿနာနိ ဝနန္တောဒက သဝနဒဿနာနိ = ဇာတဿရ တောဒုင် ရှိလေရဲ့ ဟု
 တောအကြောင်းကို ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့။]

တသ္မိံ တသ္မိံ၊ ပေ၊ စေတံ ဝုတ္တံ။ ။ ဣဋ္ဌာရုံကို ရရာအခါ-တော အကြောင်းကို
 ကြားရာအခါ ရေကို မြင်ရာအခါတို့၌ ဝီတိဖြစ်လျှင် အတူယှဉ်ဘက် သုခလည်း ပါဝင်
 ၏။ သို့သော် ဝီတိဖြစ်ပုံက သုခဖြစ်ပုံထက် ထင်ရှား၏။ ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားရာ အခါ-
 တောရိပ်ကို ဝင်မိ၍ အေးကနဲ ဖြစ်သွားရာအခါ ရေကို သောက်ရ ချိုးရရာ အခါတို့၌
 သုခဖြစ်လျှင် ယှဉ်ဘက် ဝီတိလည်း ပါဝင်၏။ သို့သော် သုခဖြစ်ပုံက ဝီတိဖြစ်ပုံထက်
 ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ သူ့အခါနှင့်သူ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် ပမာနနည်း နိဒဿနနည်း
 အားဖြင့် “ဣဋ္ဌာရမဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ” စသော “ကန္တာရခိန္တုဿ” စသော ဤစကားကို
 ဆိုရပါသည်-ဟူလို။

အဿဇာနဿ-ဤဇာနဏိ၊ ဝါ-တနည်း၊ အသ္မိဇာနေ-၌၊ အယဉ္စ ပီတိ-ဤပီတိသည်၎င်း၊ ဣဒ္ဓ သုခံ-ဤသုခသည်၎င်း၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဣဒံ(ဇာနံ)-ကို၊ ပီတိသုခန္တိ-ခံ ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ ပီတိစ - ပီတိလည်း၊ သုခဉ္စ-လည်း၊ ပီတိသုခံ-ပီတိသုခ၊ ဓမ္မဝိနယာဒယောဝိယ-ဓမ္မဝိနယော အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့တည်း၊ အဿဇာနဿ-၏၊ ဝါ-ဘနည်း၊ အသ္မိဇာနေ-၌၊ ဝိဝေကဇံ-ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော၊ [ဝိဝေက၏အနက်ကိုအကျယ်ပေးလိုက အဖွင့်ကြည့်ပေးလေ။] ပီတိသုခံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိဝေဒ္ဓိ-ဤသို့လည်း၊ ဝါ- ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဝေကဇံပီတိသုခံ - ခံမည်၏၊ ဟိ-မှန်၏။

အယဉ္စပီတိ၊ ဝေဝုစ္ဆတိ။ ။ “အယဉ္စ ပီတိ ဣဒ္ဓ သုခံ”ဖြင့် “ပီတိစ+သုခေ ပီတိသုခံ” ဟု ခွန်သမာသ်ကို ပြ၏။ “အဿဇာနဿ အတ္ထိ”ဖြင့် “ပီတိသုခံ+အဿ အတ္ထိတိ ပီတိသုခံ” ဟု၎င်း၊ “အသ္မိဇာနိ ဇာနေ အတ္ထိ”ဖြင့် “ပီတိသုခံ+အသ္မိဇာနိ ပီတိသုခံ” ဟု ၎င်း၊ ပြ၏။ ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် (အ) ပစ္စည်း ဟု ဇီကာဆို၏။ ဥပမာ- “အရိသံယဿ အတ္ထိတိ အရိသသော-ခုလာလိပ်ခေါင်းနာ ရှိသူ” ဟု ရာဉ္စ ကဲ့သို့တည်း။ [ပီတိသုခသဒ္ဓတောစ (မှနေ၌လည်း) အတ္ထိအတ္ထဝိသေသဝတော အဿဇာနဿ အသ္မိဇာနိ ဇာနေတိ ဣတ္ထ အကာရော (အပစ္စည်း) ဒဉ္စဗ္ဗော၊ ယထာ-အရိသသော”-ဇီကာ။]

မှတ်ချက် ။ ။ သက္ကတ၌ “အရိသသံ” ဟု လိပ်ခေါင်းရောဂါဟောရှိ၏။ ပါဠိ၌ (သံ)ပျောက်၍ “အရိသ” ဟု ဖြစ်၏။ အဿတ္ထိအနက်၌ အပစ္စည်း သက်သောအခါ ပျောက်နေသော (သံ)လာ၍ “အရိသသော” ဟု ဖြစ်ရသည်။ အရိသသော၌ (အပစ္စည်း) ဖြစ်ကြောင်းမှာ သက္ကတ သဒ္ဓါကျမ်း၌ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်ကို ဥပမာပြသည်။ အကယ်၍ (ဏ) ပစ္စည်း သက်လျှင် ဝုဒ္ဓိရောက်၍ “ပေတိသုခံ” ဟု ဖြစ်စရာရှိ၏။ အပစ္စည်းသက်သောကြောင့်သာ “ပီတိသုခံ” ဟု ဖြစ်ရသည်-ဟုလို။

ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးအထူး။ ။ ပီတိသုခသည် ထိုဇာနိ၌ ဟု၍ ရကား ထိုဇာနိနှင့် ဆက်သွယ်နေကြောင်း သိစေလို၍ “အဿဇာနဿ” ဟု သမ္ပန္နဆဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊ ထိုဇာနိထည်း၌ ပီတိသုခသည် အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်နေကြောင်းကို သိစေလို၍ “အသ္မိဇာနိ” ဟု အဓိကရဏတ္ထဖြင့်၎င်း ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုး ပြရသည်ဟု မှတ်။ [ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် အတ္ထိဣယာ ပါနေ၏။ ထို့ကြောင့် အတ္ထိကိုး၍ အဿ၌ သမ္ပာနိ ဟု ဆိုခွင့် မရှိ။]

အထဝါ။ ။ ဝိဝေကဇံကို ဇာနိ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပဌမနည်း ပြပြီး၍၊ ပီတိသုခံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဒုတိယတနည်း ပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ” စသည်မိန့်။ “ဓမ္မောစ+ဝိနယောစ ဓမ္မဝိနယော”၌ သမာဟာရဉ္စနာတွဲရသကဲ့သို့ ဤပီတိသုခလည်း သမာဟာရ ဉ္စနာတွဲရသည်။ [လိန်ချင်းကား မတူ “သမာဟာရဉ္စေဝိ ကတ္ထိ ပုလ္လိန်” ဣန္ဒြိ သဒ္ဓိပု” နှင့်အညီ “ဓမ္မဝိနယော” ဟု “သော ဝေါ မမစ္စယေန သက္ကာ” အဖွင့်၌ သုံးသည်။] ထို့နောက် ဝိဝေကဇံ နှင့် ပီတိသုခံကို ဗဟုဗျူဟာတွဲ၍ ဝိဝေကဇံ၌ ပဌမာဝိဘတ် မကြေသော အလိုတ္ထသမာသ်ဟု မှတ်။

(တနည်း၊) တိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဈာန်-သည်၊ ဝိဒေဝကဇိ- ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ဟောတိယထေဝ-သို့သာလျှင်၊ ဝေဝ-တု၊ ဣတ္ထ-ဤဈာန်၌၊ ဝိတိသုခမ္ပိ- သည်လည်း၊ ဝိဝေကဗေမဝ- ကြောင့်ဖြစ်သည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ အဿ-ထိုဈာန်၏၊ တဉ္စ-ထို ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတိသုခသည်လည်း၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ(တသွာ)-ကြောင့်၊ ဧကပဒေနေဝ- ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဝေကဇိ ဝိတိ သုခန္တိပိ-ခံဟူ၍လည်း၊ ဝတ္ထိ-ဆိုခြင်းငှါ၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဘဇေ-၌၊ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ဝိတိယာ သဟဂတန္တိအာဒိနာ - သဟဂ.တံ အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဧတံ-ဤဝိတိသုခံ၏ အဖွင့်ကို၊ (ဘဝတာ)ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ ပင် ဟောတော်မူအပ်ပုံသော်လည်း၊ အတ္ထော-ကို၊ တတြာပိ-ထိုဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဝေမေဝ-ဤဖွင့်ဆိုအပ်သည့်အတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။

ပဌမန္တိ-ကာ၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-ဂဏန်း အစဉ်အားဖြင့်၊ ပဌမံ-ပဌမ ဖြစ်သော၊ (ဈာန်၌ စပ်၊) ဣဒံ-ဤဈာန်ကို၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ သမာပဇ္ဇတိ-

ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမံ။ ။ [ဒီကာ၌ ပုဗ္ဗတောပါဠိကို အလျင်စွင့်ထား၏၊ ယခု စာအုပ်များ၌ “ပုဗ္ဗတာ”ရှိသောကြောင့် ဤပါဠိကို အလျင်စွင့်မည်။] ပုဗ္ဗံ- ရှေးသို့ + အနုဂတံ-အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ၊ “ရှေးသို့အစဉ်လိုက်”ဟူသည် ပဌမနေဝံသို့ ဒုတိယလိုက်၊ ဒုတိယ နောက်သို့ တတိယ လိုက်ခြင်းတည်း၊ မြန်မာ ခေါ်ရိုးအားဖြင့် “အစဉ်အတိုင်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ အနုပုဗ္ဗတာ၌ တာပစ္စည်း သတ္တတည်း၊ “တာယ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယ ကြောသည်၊ “ဂဏနာယ + အနုပုဗ္ဗတာ - ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ” ဟု ပြု။ [ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမန္တိပိ ပါဠော၊ တတ္ထာပိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယာတိ အတ္ထော။]

တနည်း။ ။ ဤပါဠိအတိုင်းပင် “ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတာ”၌ ယ အကြေမကြိတ် ပဌမာ ဝိဘက္ခန္တပုဂ္ဂံ ဟု ကြို၏၊ “ပဌမံ-ပဌမဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-ဂဏန်း အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း” ဟု ပေး။ [ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ဝါ ပဌမန္တိ ဣဒံ ဝစနံတိ အတ္ထော။] “ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော” ဟု လည်း ပါဠိတမျိုးရှိ၏၊ အနက်မှာ “ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယ”အတိုင်းပင်တည်း။ [ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတော ပဌမန္တိ ဣဒံနာ ဒေသ နာက္ကမံ ဥလ္လိဇေတိ-ထင်ရှားပြီ၏။] ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပဌမ ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း ဘုရားဟောတော်မူစဉ်က ပဌမ ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ “ပဌမ”ဟူသော အမည်သည် ဒေသနာက္ကမ (ဟောစဉ်) အားဖြင့် ရအပ်သောအမည် ဖြစ်သည်-ဟုလို။

ပဌမံ သမာပဇ္ဇတိ တိပိ။ ။ ဤနည်း၌ ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့်သာ ပဌမအမည်ရသည် မဟုတ်သေး၊ ပဌမဝင်စားအပ်သောကြောင့်လည်း ပဌမအမည်ရသည်-ဟုလို၊ ဤအလို ပဌမံနောင် သမာပဇ္ဇတိ အနက်၌ တဒ္ဓိတံ အပစ္စည်းသက်၊ သို့သော် “ရှေးဦးစွာ ဝင်စားအပ်”ဟူသော ဤ အမှတ်လက္ခဏာသည် ပဌမ အမည်ရဘိရိန ဧကန်ဖြစ်သော သဒ္ဓပုတ္တိနိမိတ် အမှတ်တံဆိပ် မဟုတ်၊ ဘာကြောင့်နည်း- သမာပတ် ရှစ်ပါးလုံးကို

ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ - ထို့ကြောင့်လည်း၊ ပဌမံ - မည်၏၊ ပစ္စနိကဓမ္မေ-
နိဝရဏစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ ဈာပေတိ-လောင်စေ၏။ (ဈာယ
တိ-လောင်တတ်၏။) ဣတိ ဈာနံ-ဈာနမည်၏။ ဣမိနာ-ဤဈာန်ဖြင့်၊ ယောဂီ
နော - ယောဂီတို့သည်၊ ဈာယန္တိ - ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို သိကြကုန်၏။
ဣတိပိ - ကြောင့်လည်း၊ ဈာနံ- ၏၊ ပစ္စနိကဓမ္မေ - တို့ကို၊ ဒဟတိ - လောင်
တတ်၏။ ဝါ- တနည်း၊ ဝေါစရံ-ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို၊ စိန္တေန္တိ- သိကြ

ရ၍ ဝသီဘော် ၅ ပါးဖြင့် ဈာန်ဝင်စားမှု၌ အလှူအလာများသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အစ
မှ စ၍ အဆုံးသို့၎င်း၊ အဆုံးမှ စ၍ အစသို့၎င်း၊ အကြားအကြား၌ လိုရာဈာန်ကို စ၍
၎င်း၊ ဝင်စားနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ မှန်၏-အစဆုံး ဝင်စားအပ်သောကြောင့် ပဌမ
ခေါ်ရလျှင် ပြခဲ့သော ဝင်စားနည်း အရ နေဝသညာနာသညာဈာန် စသည်ကိုလည်း
“ပဌမဈာန်”ဟု ခေါ်ခွင့် ရှိနေပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ပဌမ-ရှေးဥါးစွာ+
ဥပဋ္ဌံ-ဖြစ်သော (ရအပ်သော) ဈာန်တည်း၊ ဣတိ ပဌမံ”ဟု ဆိုသည်။

ပစ္စနိက ဓမ္မေ ဈာပေတိတိ။ ။ “ဈာပေတိတိ”ဟု စာအများရှိ၏။ ဒီကာ၌ကား
“နိဝရဏာဒိ ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟတိ”ဟု ဖွင့်၏။ [အာဒိဖြင့် အထက် ဈာန်များအတွက်
ဝိတက်စသော အောက်ဈာန်အင်္ဂါများကိုယူ။] ဤ၌ “ဒဟတိ” အဖွင့်ကို ထောက်လျှင်
“ဈာပေတိ” ဟုတ်ဟန်မတူ။ “ဈာယတိ” ဟု မူလပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ မှန်၏-ဒဟန
အနက်ကို ကာရိတ်မပါသော “ဈေ” ဓာတ်ရင်းကပင် ဟောနိုင်သည်။ အနက်သဘော
ကို စဉ်းစားလျှင်လည်း ဝိတက်စသော ဈာန် (အင်္ဂါ) တို့သည် ပစ္စနိကဓမ္မကို သူတို့
ကိုယ်တိုင် လောင်နိုင်-ပယ်နိုင်၏။ သူတပါးကို လောင်စေဘွယ် စေနိုင်ဘွယ် မလို။

ဣမိနာ ယောဂီ နော ဈာယန္တိတိ ပိ။ ။ ဣတိပိ၌ ဝိသုဒ္ဓါသည် သမ္ဗုဏ္ဏနာ၊ “ရှေ
ဝိဂ္ဂဟတ္ထကြောင့်သာ၊ ဈာနမည်သည် မဟုတ်သေး၊ ဤ ကရဏသာဓန ဝိဂ္ဂဟတ္ထကြောင့်
လည်း ဈာနမည်သေး၏” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် “ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟတိ (နိ)၊ ဝေါစရံ
ဝါ စိန္တေန္တိတိ အဏ္ဏော” သည် ဤ ဒုတိယဝိဂ္ဂဟ၏ အနက်ပြု-ဟု ယူကြသော်လည်း
မိမိကား ရှေးဝိဂ္ဂဟ ၂ ချက်၏ အစဉ်အတိုင်း အနက်ဖွင့်ဟု ထင်သည်။

ရှင်းဥါးအံ။ - “ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟန္တိ”သည် ယောဂီနော ဈာယန္တိ၏ အနက်ဖွင့်
ဖြစ်လျှင် “ယောဂီတို့သည် (ဤဈာန်ဖြင့်) ပစ္စနိကဓမ္မတို့ကို လောင်ရကုန်၏”ဟု အနက်
ထွက်၏။ အမှန်အားဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စနိကဓမ္မတို့ကို လောင်နိုင်ပါရုံလား။
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က မလောင်နိုင်ပါ။ ဝိတက်စသည်တို့ကသာ လောင်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-
လူသည် လောင်စာ ထင်းကို မလောင်နိုင်၊ ဇီးသည်သာ လောင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။
ထို့ကြောင့်ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟန္တိသည် နေဝိဂ္ဂဟ၏အနက်ဖွင့် မဟုတ်ဘန်နာ။ “ဒဟတိ”
ဟု ကေဝုဏ်ကြိယာဖြင့် “ဈာယတိ”ဟု သာ ရှေ့ဝိဂ္ဂဟ၏အနက်ဖွင့်သာ ဖြစ်စရာရှိသည်။
“ဝေါစရံ (ဝါ) စိန္တေန္တိ”ကား နောက်ဝိဂ္ဂဟအတွက်၊ ဈေဓာတ်၏ စိန္တနအနက်ကိုဖွင့်
ခြင်းတည်း။ [“ဝေါစရံဝါ”ဟု ဝါသုဒ္ဓါမပါလျှင် သာ၍ခက်ကင်း၏။]

ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ-တနည်း၊ သယံ-မိမိ ဟူသော ဈာန်ကိုယ်တိုင်၊ တံ-ထိုကသိုဏ်းစသော အာရုံကို၊ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ - ရှုတတ်၏။ ဣတိ ဈာနံ-၏။ တေနေဝ-ထိုသို့ ရှုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ (ဈာနံ)ဥပနိဇ္ဈာန လက္ခဏန္တိ-ဏာရှိ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တဒေတံ-ထိုဈာန်သည်၊ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနံ-အာရမဏူပနိဇ္ဈာန်၎င်း၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ-ဇ္ဈာန်၎င်း၊ ဣတိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ၊ တတ္ထ- ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ ဥပစာရေန - ဥပစာရ ဈာန်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အဋ္ဌ- န်သော၊ သမာပတ္တိယော-သမာပတ်တို့ကို၊ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ၊ ကသျှာ - အဘယံ ကြောင့်နည်း၊ ကသိဏာဒိအာရမဏူပနိဇ္ဈာယန တော - ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလသနိ - ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့ကို၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ- ဇ္ဈာန် ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ၊ ကသျှာ-နည်း၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာယနတော-အနိစ္စ စသော လက္ခဏာကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ-ဤ၊ ဣ-ဤ၊ ဝိပဿ နာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့တွင်၊ ဝိပဿနာ - နာသည်၊ အနိစ္စလက္ခဏာဒီနိ - အနိစ္စ လက္ခဏာအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-ရှုတတ်၏။ ပန-ကား၊ ဝိပဿနာ ယ-နာ၏။ ဥပနိဇ္ဈာယနကိစ္စံ-ရှုခြင်းကိစ္စသည်၊ မဂ္ဂေန-မဂ်ဖြင့်၊ ဝါ-မဂ်ကျမှ၊ သိဇ္ဈတိ-ပြီးစီး၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန် ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ပန-ကား၊ ဖလံ - ဖိုလ်ကို၊ နိရောဓဿ - နိဗ္ဗာန်၏။ တထ လက္ခဏံ-မဖေါက်မပြန်သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာကို၊ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-၏။

သယံ ဝါ၊ ပေ၊ ဈာနံ။ ။ ဈာယတိကို “ ဥပနိဇ္ဈာယတိ ” ဟု ဖွင့်၏။ ထို ဥပနိဇ္ဈာ ယတိကိုလည်း ဇီကာ၌ “ ပဿတိ-ရှု၏၊ ကြည့်၏ ” ဟု ဖွင့်သည်။ မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှု သကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်စသော ထိုအာရုံများကို ကြည့်တတ် ရှုတတ်သည်-ဟူလို၊ ဤ အဖွင့်သည် ဈေတဝတ်၏ ဩလောကနအနက်ဖွင့်တည်း၊ ဥပ + နိတို့ကား အနက်ထူးမရှိ၊ ပုဒ်ကို တန်ဆာဆင်သော ဥပသံာရတို့သာ၊ ဈေတဝတ်၏ ဩလောကန အနက်ဟော ကြောင်းကိုလည်း ဒုတိယပါရာဇိက- ဥဇ္ဈာယန္တိပုဒ်၌ အဋ္ဌကထာဖွင့်လိမ့်မည်။ [ဤ ဥပနိဇ္ဈာယတိအဖွင့်ကြည့်၍ နောက်၌ အာရမဏူပနိဇ္ဈာန-စသည်ဖြင့် သုံးစွဲလတံ့။]

ဝိပဿနာယ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ။ ။ [အဋ္ဌသာသနိ၌ ဝုစ္စတိ မပါ။] မဂ်သည် အနိစ္စ စသောလက္ခဏာကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မရှုသော်လည်း နိစ္စစသော ဝိပလ္လာသကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ထို အနိစ္စစသော လက္ခဏာကို အသမ္ပောဟ (မတွေ့မဝေ၊ ရှင်းပြီး လင်းပြီး) အနေအားဖြင့် ရှုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် မဂ်လည်း လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံပင် ဖြစ်၏-ဟု ပြလို၍ “ဝိပဿနာယ” စသည်မိန့်။ [မဂ်လည်း ဖိုလ်ကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်၏ တထ လက္ခဏာကို အာရုံပြုသောကြောင့် “တထ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ” ဟု လည်း ဆိုနိုင်၏-ဟု ဇီကာမိန့်၏။ တထလက္ခဏာဟူသည် နိဗ္ဗာန်၏ မဖေါက်ပြန်ခြင်း သဒဘာတည်း။]

ဣတိ၊ လက္ခဏပုနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှ တပါး၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဥားအံ့၊ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ - ဤ ဇ္ဈာန်ပုနိ၏ အနက်၌၊ အာရမဏပုနိဇ္ဈာနမေဝ-ကိုသာ၊ ဇ္ဈာန်-ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- ၏၊

တ္ထေ - ဤ ဇ္ဈာန်ပုနိ၏ အဖွင့်၌၊ (ဌတွာ စောဒကော) အာဟ - ဆိုပြီ၊ (ကိံ) ပန- စောဒနာပါဥားအံ့၊ ယံ (ဇ္ဈာန်) - အကြင်ဇ္ဈာန်သည်၊ သဝိတတ္ထံ ၊ပေ၊ ဝိတိသုခန္တိ - ခံ ဟူ၍၊ ဧဝံ - သို့၊ အပဒေသံ - ညွှန်ပြခြင်းကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ တံ ဇ္ဈာန်နာမ-ထိုဇ္ဈာန်မည်သည်၊ ကတမံ- အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ) ပရိဟာရော-အဖြေကို၊ မယာ-သည်၊) ဝုစ္စတေ-၏၊ ဝါ-ဆိုဥားအံ့ သဓနော - ဥစ္စာနှင့်တကွဖြစ်သော ယောက်ျား၊ သပရိဇနော - အခြွေအရံနှင့် တကွဖြစ်သော ယောက်ျား၊ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောစကားရပ်တို့၌၊ ဓနဉ္စ - ဥစ္စာကို၎င်း၊ ပရိဇနဉ္စ - အခြွေအရံကို၎င်း၊ ထပေတွာ - ဖယ်ထား၍၊ အဿာ - ဥစ္စာ , အခြွေအရံမှ တပါးသော၊ အပဒေသာရဟော - ညွှန်ပြ ခြင်းကိုထိုက်သော ယောက်ျားသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ရှိသေးသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဝိတက္ကာဒိဓမ္မေ-ဝိတက် အစရှိသော တရားတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အညံ- ဝိတက် စသည်တို့မှ တပါးသော၊ အပဒေသာရဟံ - ထိုက်သောဇ္ဈာန်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ ပန- အန္တယကား၊ သရထာ- ရထားတပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သ ပတ္ထိ-ခြေလျင်တပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သေနာ-စစ်တပ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္ထေ- ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ သေနဏီသု ဧဝ - စစ်တပ် အစိတ်အပိုင်းတို့၌ သာ၊ သေနာသမ္ပုတံ-သေနာ ဟု သမုတ်ခြင်းကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ ယထာ - သို့၊)

ယထာ သဓနော၊ ပေ၊ နတ္ထိ။ ။ [ဥပမေယုနှင့် မတူသော ဥပမာနကို “ဝိသဒိ သော ပမာ” ဟု၎င်း၊ တူသောဥပမာနကို “သဒိသော ပမာ” ဟု၎င်း ခေါ်၏၊ ထိုတွင်] “ ဝိသဒိသောဒါဟရဏံ တာဝ ဒသေသန္တော အာဟ- ယထာ သဓနောတိ အာဒိ”- ဋီကာ၊ ဥစ္စာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အခြွေအရံနှင့်တကွဖြစ်သော ယောက်ျားဟူရာ၌ ဥစ္စာ- အခြွေအရံအပြင် သီးခြားညွှန်ပြစရာ “ယောက်ျား” ရှိသေးသကဲ့သို့၊ ဤ “သဝိတတ္ထံ သဝိစာရံ ဝိတိသုခံ” တို့၌ ဝိတက် ဝိစာရံ ဝိတိသုခံ (ကေဂ္ဂတာ) အပြင် သီးခြား ညွှန်ပြ စရာ “ဇ္ဈာန်” ဟူသောတရား မရှိတော့၊ ဤသို့ ဥပမာဘက်၌ အရှိနှင့်၊ ဥပမေယုဘက်၌ မရှိ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဤဥပမာကို “ဝိသဒိသုပမာ” ဟု ခေါ်သည်။

ယထာ ပန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ ။ ဤကား သဒိသုပမာကို ပြသောစကားတည်း၊ “သရထာ သေနာ-ရထားတပ်နှင့်တကွဖြစ်သော စစ်တပ်၊ သပတ္ထိ သေနာ-ခြေလျင် တပ်နှင့် တကွဖြစ်သောစစ်တပ်” ဟူရာ၌ ရထားတပ် ခြေလျင်တပ်တို့ကို ဖယ်ထား၍ “စစ်တပ်” ဟု သီးခြား မရှိ၊ ရထားတပ်စသော တပ်အစုကိုပင် သေနာဟု ခေါ်ရ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဝိတက်စသောဇ္ဈာန်အင်္ဂါအစိတ်ကို ဖယ်ထား၍ ဇ္ဈာန်ဟု သီးခြား

ဝေ-ဤအတူ၊ ဣမ-ဤ ဈာန်ဟူသော ပ-ဌ်၌၊ ပဉ္စသု-န်သော၊ အင်္ဂေသုယေဝ-
 ဈာန်အင်္ဂါတို့၌သာ၊ ဈာနသမ္ပုတိ - ဈာန်ဟု သမုတ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊
 ကတမေသု ပဉ္စသု - အဘယ် ၅ ပါးတို့၌၊ (ဈာနသမ္ပုတိ - ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-
 သနည်း၊) ဝိတက္ကော-ဝိတက်၎င်း၊ ပေ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ - စိတ္တေကဂ္ဂတာ၎င်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ဧတေသု-ဤ ၅ ပါးတို့၌၊ (ဈာနသမ္ပုတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏)ဟိ-မှန်၊
 တောနေဝ-ဤ ၅ ပါးတို့ကိုသာ၊ အဿ-ထို ပဌမဈာန်၏၊ သ ဝိတက္ကံ သဝိစာ
 ရန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အင်္ဂဘာဝေန-အင်္ဂါ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 ဝုတ္တာနိ - ကုန်ပြီ၊ အဝုတ္တတ္တာ- သရုပ်အားဖြင့် မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ဧကဂ္ဂတာ-တာသည်၊ အင်္ဂ - အင်္ဂါသည်၊ နဟောတိ-မဟုတ်၊ ဣတိ
 စေ - ဤသို့ ဆိုအံ့၊ တဉ္စ - ထိုသို့ ဆိုခြင်းသည်လည်း၊ န - မသင့်၊ (စဖြင့် ရှေ့
 စောဒနာမသင့်ပုံကို ပေါင်းသည်၊) ကသ္မာ - ကြောင့်နည်း၊ ဝုတ္တတ္တာဝေ-သရုပ်
 အားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ တနည်း၊
 ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ သာဝိ-ထို ဧကဂ္ဂတာကိုလည်း၊ (ဝိဖြင့် ဝိတက်စသည်
 ကိုသာ ဟောအပ်သည်မဟုတ်-ဟူလို) ဝိတင်္ဂေ- ၌၊ ဈာနန္တိ-ဝိတက္ကော ဝိစာ
 ရော ဝိတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ - ဝိတက္ကော၊ ပေ၊ ဂ္ဂတာ ဟူ၍၊ ဝေ- သို့၊
 ဝါ-ဤသို့ သရုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တာယေဝ-ဟောတော်မူအပ်သည်သာ၊ တသ္မာ၊
 သဝိတက္ကံ သဝိစောရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံယထာ-ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဝေ-တူ၊
 သ စိတ္တေကဂ္ဂတန္တိ - ဟူ၍၊ ဣမ- ဤပါဠိတော်၌၊ အဝုတ္တေဝိ-လည်း၊ ဣမိနာ
 ဝိဘင်္ဂဝစနေန-ဤ ဝိဘင်းစကားတော်ကြောင့်၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာဝိ -ကိုလည်း၊
 အင်္ဂမေဝ- အင်္ဂါသာတည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တနည်း၊
 ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ ယေန အဓိပ္ပါယေန - အကြင် အလိုဆန္ဒတော်ဖြင့်၊
 ဘဂဝတာ-သည်၊ ဥဒ္ဒေသော-အကျဉ်းပါဠိတော်ကို၊ ကတော-အပ်ပြီ၊ သော
 ဝေ-ထို အလိုဆန္ဒတော်ကိုပင်၊ အနေန- ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝိဘင်္ဂေဝိ-
 ၌လည်း၊ ပကာသိဘော-အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (စိတ္တေကဂ္ဂတာဝိ-ကိုလည်း၊
 အင်္ဂမေဝ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။)

ညွှန်ပြစရာမရှိ၊ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါများအပေါ်၌ပင် ဈာန်ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤ၌
 ဥပမာနှင့် ဥပမေယျတို့ သီးခြား ညွှန်ပြရောမရှိချင်း တူကြသည်။

ယေနဟိ၊ ပေ၊ ပကာသိတော။ “အဓိပ္ပါယ”ဟူသည် ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိသုခ
 တို့နှင့်အတူ ဧကဂ္ဂတာကိုပြတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်တည်း။ ဤပါဠိတော်၌ ဧကဂ္ဂတာ
 ကို ပြဘို့ရန် ဆန္ဒတော် ရှိပါသော်လည်း “ ဈာန ” ဟု ဆိုလိုလျက်ပင် သမာဓိ ခေါ်
 ဧကဂ္ဂတာပါရှိကြောင်း ထင်ရှားရကား တိုက်ရိုက် သရုပ်မထုတ်တော့ဘဲ ဈာန်ဝိဘင်း
 ကျမှ ထိုဆန္ဒတော်အတိုင်း “ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ ” ဟု သရုပ်ပြတော်မူသည်-ဟူလို။

ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ-ကာ၊ ဥပဂတ္တိာ-ရောက်၍၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်၍၊ ဣတိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝါ-တနည်း၊ ဥပသမ္ပာဒယိတွာ-ပြီးစေ၍၊ နိပ္ပါဒေတွာ-ပြီးစေ
 ၍၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပန- ဆက်၊ ဝိဘဏ်-၌၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ပဌမဿ၊ ပေ၊
 ဥပသမ္ပဒါတိ-ဒါဟူ၍၊ (ဘဝဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တဿာပိ- ထို ဈာနဝိဘင်း
 ပါဠိတော်၏လည်း၊ ဝေမေဝ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်းသာ၊ အတ္ထော ဝေဒိ
 တဗ္ဗော-၏၊ [ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ-ကာ၊ ပဌမဿ ဈာနဿ-ပဌမဈာန်၏၊ ဝါ-ကို၊
 ဝါ-သို့၊ လာဘော ပဋိလာဘော-ရခြင်း၊ ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ - ရောက်ခြင်း၊ ဖုသနာ
 သမ္ပုသနာ-ထိခြင်း၊ သစ္စိတိရိယာ - မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ ဥပသမ္ပဒါ - ပြီးစီး
 ခြင်း၊] ဝိဟာသိန္နိ (ပဒဿ)-၏ (အတ္ထော၌ စပ်)၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ-ဤ၌၊
 နိသဇ္ဇသင်္ခါတေန - ထိုင်နေခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣရိယာပထဝိဟာရေန-
 ဣရိယာပုထံ တည်းဟူသော နေခြင်းဖြင့်၊ ဣတိဝုတ္တပ္ပကာရဈာနသမဓီ - ဤ
 ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်၊ ဟုတွာ၊ အတ္တ
 ဘာဝဿ-အတ္တဘော၏၊ ဝါ-ကို၊ ဣရိယံ - အမူအရာကို၊ ဝုတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းကို၊
 ပါလနံ-စောင့်ခြင်းကို၊ ယပနံ-ယာပနံ-ရှည်သောကာလသို့ရောက်စေခြင်းကို၊
 စာရံ - လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝိဟာရံ - ဣရိယာတပါး၊ ညောင်းညာ များကို၊
 တပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ ဆောင်ခြင်းကို၊ အဘိနိပ္ပါဒေသိ- ပြီးစေ
 တော်မူပြီး၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ - သာဓကကား၊ ဝိဘဏ်-၌၊ ဝိဟရတီတိ-
 ဣရိယတိ၊ ပေဝိဟရတီတိ - ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)- ဤ ပါဠိကို၊ ဘဝဝတာ
 ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဝိဟရတီတိ-ကာ၊ ဣရိယတိ ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ပါလေတိ - စောင့်

ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ။ ။ “ဥပဂန္တာ၊ ပါပုဏိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟူသော အဖွင့်ကို
 ထောက်၍ “ဥပ+သံ-ပဇ္ဇ” ၌ ဥပ+သံ ဥပသာရတို့သည် အနက်ထူးမရှိကြ-ဟု သိရ၏၊
 မှန်၏-“ဥပဂန္တာ” ဟု ပဌမဖွင့်ရာ၌ ဥပကို အနက်ရှိ-ဟု ထင်ရသော်လည်း “ပါပုဏိ
 တွာ” ဟု ဥပကတ္တဖွင့်သောအခါ ပဇ္ဇ၌ ပဒဓာတ်၏ ဂတိအနက်သာ ရသောကြောင့်
 ဥပ-သံတို့ အနက်အထူးမရှိ ဟု သိသာလေသည်။ “ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ရောက်၍” ဟု ပေး။

ဥပသမ္ပာဒယိတွာ ဝါ။ ။ ဤနည်း၌ ဥပ+ သံတို့ အနက်ရှိ၏၊ မှန်၏- ပဒဓာတ်
 သက်သက်သည် “ရောက်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏၊ ဥပ+ သံတို့ အတွက်ကြောင့် ဥပ
 သမ္ပာဒန အနက်ကိုဟောနိုင်၏၊ ထိုဥပသမ္ပာဒနဟူသည်လည်း “ပြည့်စုံခြင်း” မဟုတ်၊
 “ပြီးစေခြင်း” ဟု သိစေလို၍ “နိပ္ပါဒေတွာ” ဟုဖွင့်သည်။ “ဥပသမ္ပဇ္ဇ (ကာရိတ်ကြေ)-
 ပြီးစေ၍” ဟု ပေး။ [ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ဧတ္ထ ဥပ+ သံ သဒ္ဒါ ဥပလက္ခတီတိ အာဒိသုဝိယ
 (ဥပလက္ခတီ၌ ဥပအနက် မရှိသကဲ့သို့) နိရတ္တကာတိ ဒဿေတုံ ဥပဂန္တာတိ အာဒိ
 ဝတ္တာ ပုန တေသံ သာတ္ထကံဘာဝံ ဒဿေတုံ ဥပသမ္ပာဒယိတွာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ တဿာ
 ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ဧတ္ထ ပတ္တာ သာဓေတွာတိ ဝါ အတ္ထော။]

ရှောက်၏။ ယမေတိ ယာပေတိ - ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေ၏။ စရတိ - လှည့်သည်၏။ ဝိဟရတိ - ဣရိယာတပါး၊ ပေ၊ ဆောင်၏။ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ဝိဟရတိတိ-တိ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-အပ်၏။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကံတွာ -၍၊ ဘဝဝါ-သည်၊ ဣမံ-ဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ ဝိဟာသိ- နေတော်မူသည်။ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း။ ကမ္မဋ္ဌာန် - ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ - ပွားစေ၍၊ (ဘဝဝါ ဣမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ) ကတရံ - အဘယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ ဘဝဝါ ဣမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ-သည်။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်- အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ- ပွားစေ၍၊ ဘဝဝါ - သည်၊ ဣမံ ဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ရောက်၍၊ ဝိဟာသိ-တော်မူ၏။ အညေန-မြတ်စွာဘုရား မှ တပါးသော၊ တဒတ္ထိကေန-ထိုဈာန်ကို အလိုရှိသူသည်၊ ကိ-ကို၊ ကာတမ္ပိ- ပြုထိုက်ပါသည်။ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။ အညေနပိ-အခြားသူသည် လည်း။ ဧဝံဝါ ကမ္မဋ္ဌာန် - ဤ အာနာပါနဿတိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သော်၎င်း၊ ပထဝီ ကသိဏာဒီနံ - ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသည် တို့တွင်၊ အညတရံဝါ - တပါးပါးကိုသော်၎င်း၊ ဘာဝေတမ္ပိ - ဖြစ်စေထိုက်၏။ ဝါ - ပွားစေ ထိုက်၏။ [အာဒိဖြင့် ပဌမဈာန်ကို ဆောင်စွမ်းနိုင်သော ၂၅ပါးတို့တွင် ကျန် ၂၃ပါး ကို ယူ။] တေသံ- ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏။ ဘာဝနာနယော - ပွားစေပုံနည်းကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ပန-ဆက်၊ ဣမ-ဤ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ (ဘာဝနာနယေ-ကို)၊ ဝုစ္စမာနေ- ဆိုအပ်သော်၊ အတိဘာရိယံ-အလွန် လေးလံသော၊ ဝိနယနိဒါနံ - ဝိနည်း ပါဠိတော်၏ နိဒါန်းသည်၊ ဟောတိ-၏။ ဝါ - ဖြစ်စေရာရှိ၏။ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်၏။ အတ္ထပ္ပကာသနမတ္ထမေဝ- အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း မျှကိုသာ၊ ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။ ....ပဌမဇ္ဈာနကထာ- ထာသည်။ ဝါ-ပဌမဈာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-အပြီးတည်း။

ဣရိယံ။ ပေ။ အဘိနိပ္ပိတေသိတိ အတ္ထော။ ။ ဣရိယန္တိ ဣရိယံ (အမှုအရာ ဣရိယာကို)။ ဝုတ္တိတိ အာဒိနိ တဿေဝ၊ ဝေဝစနာနိ၊ ဧဝံ ဣရိယာပထမာနေ ဣရိယာ ပထမ ရေတိ ရက္ခဏံ ပါလနံ။ -သာရတ္ထံ၊ “ယာပေန္တိတိ ယပနာ၊ ဧဝံ ယာပနာ၊ ဧဝံ ဗုဇ္ဇန္တနံ၊ ဝေသေန ပန ပုရိမပဗေ ရဿတ္ထိ ကတံ” - အဋ္ဌသာလိနိ၊ ဤအလို “ယာ မာတ်+ဏာပေ+ယုဖြင့် “ယာပန”သည် ပုဒ်ရင်း၊ “ယံပနာ”ကား ဝေနေယျဇ္ဈာသယ အလိုကျအောင် ရဿပြုထားသောပုဒ်တည်း” ဟု မှတ်။

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ- ကား၊ ဝိတက္ကဿစ- ဝိတက်၏၎င်း၊ ဝိစာရဿစ-၏၎င်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဣမေသံဒိန္နံ- ဤ ၂ပါးသောတရားတို့၏ ဝုပသမာ- ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ သမတိက္ကမာ - လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနကွဏေ- ဒုတိယဈာန်ခဏ၌၊ အပါတုဘာဝါ- ထင်ရှား မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တက္က - ထိုဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ပါဠိ၌၊ (စောဒနာ သောဓနာ နယော-စောဒနာ သောဓနာနည်းကို၊ ဝေ- ဤဆိုအပ်လှတုံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိ ဘဗ္ဗော)၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ သဗ္ဗေဝိ-လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနဗ္ဗော - ပဌမဈာန် တရားတို့သည်၊ ကိဇ္ဇာပိ နသန္တိ-

ဝိတက္ကဿစ၊ ဝေ၊ သံမတိက္ကမာ။ ။ “ဝိတက္ကဿစ ဝိစာရဿစ” ဖြင့် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ” ပုဒ်၏ အသမာဟာရဒွန်ပုဒ် ဖြစ်ကြောင်း ပြ၏။ “ဝိတက္ကောစ+ ဝိစာရောစ- ဝိတက္ကဝိစာရာ” ဟု ပြု၊ “သမတိက္ကမာ” ကား ဝုပသမာ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း၊ ချဲ့ပြီး အံ့၊- “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ (ဟိုအာရုံ ဒီအာရုံသို့ မတက်ရောက် မပွတ်တိုက်ဘဲ) ငြိမ်သက် နေရုံမျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ အပြစ်ကိုမြင်၍ ဒုတိယဈာန်ရအောင် အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်၌ ဝိတက်ဝိစာရ မပါသော ဒုတိယဈာန်ရသဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကိုပယ်ခွါ၍ လှန်းခြင်း လာခဲ့ခြင်းကို “ဝုပသမာ” ဆိုလိုသည် ဟု ပြလို၍ “သမတိက္ကမာ” ဟု ဖွင့်သည်။ မှန်၏- ရူပဈာန်များသည် အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်များတည်း၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ဒုတိယဈာန်ခဏဝယ် ဝိတက်ဝိစာရတို့ မဖြစ်တော့ခြင်း မယှဉ်တော့ခြင်းတည်း” ဟု ဥဒကတ္ထပြလို၍ “ဒုတိယဇ္ဈာနကွဏေ အပါတုဘာဝါ” ဟု မိန့်သည်။

မေးဘွယ်။ ။ “ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ် ဆိုလိုသည့် တနင်္ဂါတည်း ပြီးစီးအောင် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ (ဝုပသမာ - ဟု မဟောတော့ဘဲ) သမတိက္ကမာ” ဟု ဟောပါတော့လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ဝုပသမာ” ဟု အဓိပ္ပါယ် တိမ်မြုပ်သော သဒ္ဓါဖြင့် ဟောရပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ် ရှိ၏။ အခြေကား- ဝိတက်သည် ဟိုအာရုံတက် ဒီအာရုံတက်ဖြစ်၍ မငြိမ်သက်သော အဝုပသန္တ တရားတည်း၊ ဝိစာရလည်း အဖန်ဖန်ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် မငြိမ်သောတရားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိတက်ကို “ဝိပ္ပီရဝါ၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” ဟု၎င်း ဝိစာရကို “အနုသ္မရဏ” ဟု၎င်း ဆိုခဲ့သည်။ ဤသို့ မငြိမ်မသက်လှုပ်လှက်သောသဘောတရားများဖြစ်၍ ထိုတရားတို့၏ မဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ဝုပသမ- ငြိမ်သက်ခြင်း” ဟု ဒေသနာပိလောသညဏ်တော်ဖြင့် သူ့ဋ္ဌာနနှင့်လျော်သော ပါဠိတော်ကို ထုတ်ဖော် သုံးစွဲတော်မူပါသည်။ [ဝုပသမာတိ ဝုပသမေဟတု- ဋီကာ၊ သွာကို ဟိတ်အနက်၌ သက်စေ- ဟု လို။]

ကိဇ္ဇာပိ ဝေ၊ ဓံဝံ ဝုတ္တံ။ ။ ဒုတိယဈာန်၌ ပဌမဈာန်တုန်းက တရားအားလုံး (ဝိတက်ဝိစာရသာ မက၊ ဝေဿ စသော တရားအားလုံး) မပါကြတော့သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ် အနက်အထူးကို ပြခြင်း အကျိုးငှါ (“ဝေဿာဒိ ပဌမဇ္ဈာနိက ဓမ္မာနံ ဝုပသမာ” ဟု မဟော့ဘဲ) “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း- ဟု

အကယ်၍ကား မရှိပါပေကုန်၊ ဟိ-မှန်၏၊ တနည်း၊ ဟိ(ယံသွာ) - ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနေ - ဌ၊ ဖဿာဒယော - ဖဿ အစရှိကုန်သော တရားတို့သည်၊ အညေယေဝ- ဒုတိယဇ္ဈာန် ဖဿ-စသည်တို့မှ တမျိုး တခြားတို့ သာတည်း၊ ဣဓ-ဤ ဒုတိယဇ္ဈာန်၌၊ (ဖဿာဒယော-တို့သည်)၊ အညေယေဝ-ပဌမဇ္ဈာန် ဖဿစသည်တို့မှ တမျိုးတခြားတို့သာတည်း၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာန် ဓမ္မာ - တို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ နသန္တိ- န၊ (ပြန်လှည့်စပ်သည်)၊ ပန- ထိုသို့ပင် မရှိပါကုန်သော်လည်း၊ ဩဠာရိကဿ ဩဠာရိကဿ-ရှုန့်ရင်း ရှုန့်ရင်းသော၊ အင်္ဂါသံ-ဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို၊ သမတိတ္ထမာ-ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာန်တော-ဇ္ဈာန်မှ၊ ပရေသံ-နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုတိယဇ္ဈာန်နာဒီနံ-ဒုတိယဇ္ဈာန် အစရှိသည်တို့ကို၊ အဓိဂမော-ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ ဣမဿ အတ္ထဿ- ကို၊ (ဒီပန၌ ယုပစ္စည်းရှိ၍ ဆဋ္ဌိကံထားသည်) ဒီပနတ္ထံ- ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ-မာဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ (ဘဝတော) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ ဧဝံ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာန်၌ ပဌမဇ္ဈာန်တုန်းက တရားအားလုံး မပါတော့သည်ကား မှန်ပါပေ၏၊ သို့သော် “ရှုန့်ရင်းသော အောက်အောက် ဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်မြောက်နိုင်မှ အထက်အထက် ဇ္ဈာန်များကို ရနိုင်၏” ဟူသော အနက်အထူးကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာ” ဟု မိန့်ရသည်-ဟူလို၊ [ဤကား - “ကိဉ္ဇာပိ” နေရာဝယ် “နန” ထည့်လျက် စောဒကာဘောဂဝါကျ လုပ်ပြီးလျှင် “ဒီပနတ္ထံ” ဟူသော အဖြေကိုမြင်၍ “အဘယ်အကျိုးငှါ” ဟု အတင်ထုတ်အပ်သော ရိုးရာ ကျမ်းတက်နည်းတည်း၊ သာရတ္ထုက္ကား တမျိုးကျမ်းတက်ပြ၏၊ ရှုကြလေတော့။]

ဝါကျခွဲ။ ။ ထို ကိဉ္ဇာပိ-စသော ဝါကျ၌ “ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ နသန္တိ” သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သန္တာဝနာ) ဝါကျ၊ ဩဠာရိကဿ-စသော ဝါကျကား ဂရဟာ (အရုဇ္ဈ) ဝါကျ၊ ပန-အရုဇ္ဈ ဇောတက၊ “အညေယေဝ၊ ပေ၊ အညေဣဓ” ကား ပါရိပေါဉ် မဟုတ်၊ ဤနေရာ၌သာ “သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာန် ဓမ္မာ နသန္တိ” ကို ခိုင်မြဲစေလို၍ အပိုထည့် အပ်သော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ တနည်း - “ဟိ ယသွာ” ဟု ခွဲလျှင် ဟေတုဝါကျတည်း၊ ဤဝါကျကို ထောက်လျှင် “ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာန် ဓမ္မာ နသန္တိ” သည် ဒဋ္ဌိယဝါကျ၊ ဖလဝါကျလည်း အမည်ရပြန်၏။ [ထုံးစံအတိုင်း “နန-ကိမတ္ထံ” ထည့်လျက် စောဒကာဘောဂ, စောဒနာဝါကျသွင်း၍လည်း အနက်ပေးလေဥး။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ဒုတိယဇ္ဈာန်နာဒီနံ အဓိဂမော ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ” ဟူသောစကား၌ “ဒုတိယဇ္ဈာန်နာဒီနံ” ဟု အာဒိဖြင့် ဆိုပုံကို ကောက်ချက်ချလျှင် “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာ” ဟူသောစကားသည် ဒုတိယဇ္ဈာန် ရခြင်း၏အကြောင်းကိုသာ ပြသောစကား မဟုတ်သေး၊ ဝီတိကိုလွန်မြောက်ခြင်းသည်

ဆု- ဤဈာနကထာ၌၊ နိယကဇ္ဈတ္တံ - မိမိကို ခြိ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တကို၊ အဇ္ဈတ္တန္တိ-အဇ္ဈတ္တဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏။ ဝိဘင်္ဂေ ပန-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ကား၊ တနည်း၊ ဝိဘင်္ဂေ ပန-၌လည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တန္တိ-တ္တံဟူ၍၊ ဧတ္ထကမေဝ - ဤမျှလောက်ကိုသာ (ပါဠိရှိအတိုင်း)၊ တနည်း၊ ဝေမော - ဤအတိုင်းသာ၊ (ဖြစ်သင့်သောပါဠိ၊ ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-

တတိယဈာန်ကို ရခြင်း၏အကြောင်း၊ သူ့ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် စတုတ္ထဈာန်ကို ရခြင်း၏အကြောင်းဟု အထက်ဈာန်တို့ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းများကိုလည်း ပြရာ ရောက်သေး၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝပသမာ”သည် ဝိတိသုသမတိက္ကမတို့ အတွက်ပါ မှတ်၍ပြသော ဥပလက္ခဏနည်း၊ အဝယဥပစာရ (ဧကဒေသုပစာရ) စကားတည်းဟု မှတ်။ [ဧတသံ (ထို ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိသုသမတိက္ကမတို့၏) ဧက ဒေသတူတံ ဝိတက္ကဝိစာရာသမတိက္ကမဝစနံ အဝယဝန သမုဒါယောပလက္ခဏနယေန တံ ဧပတံ (ထို ဝိတိသုသမတိ လွန်မြောက်ခြင်းသည် တတိယ စတုတ္ထဈာန်များကို ရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း-ဟူသောအနက်ကို ပြတတ်သောစကားဟု) ဝုတ္တံ၊ -သ-ရတ္ထ။]

နိယကဇ္ဈတ္တ မဓိဓမ္မတံ။ ။ အဋ္ဌသာလိနီ၊ အဇ္ဈတ္တတိက်အစွင့်၌ “ ဝေါစရဇ္ဈတ္တ၊ နိယကဇ္ဈတ္တ၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၊ ဝိသယဇ္ဈတ္တ” ဟု ၄ မျိုးလာ၏။ ထို ၄ မျိုးတွင် ဤ အစွင့် အရှည် ဝေါစရဇ္ဈတ္တ စသည်ကိုမလိုအပ်၊ နိယကဇ္ဈတ္တကိုသာ လိုအပ်၏။ ဘာကြောင့် နည်း-အဇ္ဈတ္တသည် ဈာန်၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား “ အစွင့်” အရ ဈာန်ကိုရ၏။ ထို ဈာန်ကား (မိမိသန္တာန်ကို ခြိ၍ဖြစ်သော) နိယကတရား ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ကစွည်းဝုတ္တံ - ဒေါ ဓဿစသုတ်၌ “ နိယကော = နိယတံ ” ဟု ရှိသော်လည်း ဤ နိယကသည် ထို နိယတမှဖြစ်လာသောပုဒ် မဟုတ်။ နိယံ ဝုတ္တံ၌ “ နိယံ (နိဿာယ + ဇာတံ) - မိမိကို ခြိ၍ဖြစ်သော ” ဟု အနက်ပေးရသကဲ့သို့ “ နိယက - မိမိ သန္တာန်ကို ခြိ၍ဖြစ်သော ” ဟု အနက်ပေးရသောပုဒ်တည်း။ နိဿာယ + ဇာတံ - နိယံ၊ “ နိယံယေဝ နိယကံ ” ဟု သုတ္တတဦးတိပြု၊ နိယကဉ္စ + တံ + အဇ္ဈတ္တဉ္စာတိ နိယကဇ္ဈတ္တံ။ [“ အဇ္ဈတ္တံ တိ သကသန္တတိ နိယကံ ” - အဇ္ဈတ္တတိက်စွင့် မူလဇီကာ၊ ... “ သကသန္တတိ နိယကန္တိ - သကသန္တတိ နိဿာယ ဇာတန္တိ အတ္ထော ” - မဇုဇီကာ။]

ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ပေဝုတ္တံ။ ။ “ တတ္ထ (ထို နိယကဇ္ဈတ္တကို အလိုရှိအပ်ရာ၌) ကာရဏ မာဟ-ဝိဘင်္ဂေ ပနာတိ အာဒိ၊ ပန သဉ္ဇေယိ အဝိသဋ္ဌတ္ထော၊ ဝိဘင်္ဂေဝိတိ အတ္ထော ” - သာရတ္ထ။ ဤဇီကာစွင့်ပုံ ထောက်လျှင် “ ဧဋ္ဌကမေဝ ဝုတ္တံ ” ဟု မရှိသင့်။ “ ဝေမေဝ ဝုတ္တံ ” ဟု ရှိသင့်၏။ “ ဧတ္ထကမေဝ ” သည် မပြည့်စုံဟု ပြ၍ “ ဝေမေဝ ” ကား ဤ အဋ္ဌ ကထာနှင့် ထပ်တူဟု ပြ၏။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌လည်း “ ပစ္စတ္တံ ” ဟု ဟောတော်မူသော ကြောင့် “ နိယကဇ္ဈတ္တကို အလိုရှိအပ်သည် ” ဟူသော စကားနှင့် ထပ်တူကုသည့်- ဟူလို။ [ပစ္စတ္တံကိုလည်း “ အတ္တာနံ + ပတိ ပစ္စတ္တံ = မိမိကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောတရား၊ ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် နိယကနှင့် တထပ်သည်းကု၏။]

ကြောင့်၊ နိယကဇ္ဈတ္တိ-တ္တကို၊ အဓိပ္ပေတံ-၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ ဇာတိ-ဖြစ်သော၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တာနေ - သန္တာနိ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ- ဖြစ်သော၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတ္ထ- ဤအဇ္ဈတ္တိပုဒ်၌၊ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)။

သမ္ပသာဒနန္တိ ဧတ္ထ- နံဟူသော ဤ ပါဠိ၌၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါကို၊ သမ္ပသာဒနံ- နဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သမ္ပသာဒနံ ယောဂတော-ကြည်လင်စေတတ်သောသဒ္ဓါ နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဈာနဗ္ဗိ - ဈာန် သည်လည်း၊ သမ္ပသာဒနံ - န မည်၏၊ (ကိမိဝ - အတယ်ကဲ့သို့နည်း၊) နီလဝဏ္ဏယောဂတော - ညိုသော အဆင်း ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ နီလဝဏ္ဏံ ဝိယ- နီလဝဏ္ဏ မည်သကဲ့သို့တည်း၊ ဝါ-

အတ္တနိ၊ ပေ၊ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ။ “အတ္တနိ ဇာတိ” ပါဠိဖြင့် အဇ္ဈတ္တကို “အဓိ + အတ္တ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ အဓိသဒ္ဓါသည် ဇာတ အနက်ဟော၊ “အတ္တနိ + ဇာတိ - အဇ္ဈတ္တ” ဟု အဗျယ်ဘော သမာသံတွဲပါ-ဟု ပြ၏။ “အတ္တနိ-မိမိ၌” ဟူရာဝယ် “ မိမိ၏ ဗိတ် အစဉ်၌ ” ဟု ၎င်း ၊ ဇာတအရလည်း ဥပါဒ်ခြင်း ၊ မွေးဖွားခြင်း ၊ အနက်ကိုမယူဘဲ “ ဥပါဒ် ဌိ တင် ခဏ ၃ ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံသော ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ ” ဟု ၎င်း သိစေလို၍ “အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသည်။ အချုပ်မှာ- အတ္တနိ + ဇာတိဖြင့် အဓိအနက်နှင့်တကွ သမာသံတွဲပုံကို ပြု၍ “အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တိ” ဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ထွက်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် အယမေတ္ထ အတ္ထော၌ သဒ္ဓတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ထွက် ၂ မျိုးလုံးကို “အတ္ထော” ဟု မှတ်ပါ။

သမ္ပသာဒနံ၊ ပေ၊ နီလဝဏ္ဏံ ဝိယ။ ။ [သံ + ဝံ + ဝုဗ္ဗ သဒ္ဓေတံ၊ ကာရိတ်ကြေ၊ ယု။] သမ္ပသာဒယတိ - ကြည်လင် စေတတ်၏။ ဣတိ သမ္ပသာဒနံ၊ ဤဝစနက္ခအရ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ကြင်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါကို “သမ္ပသာဒနံ” ဟု ဆိုအပ်၏။ ဈာန်ကိုလည်း ထို သမ္ပသာဒနမည်သောသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် “သမ္ပသာဒနံ” ဟု ပိုင်ဆိုအပ်၏။ ဥပမာ-အညိုဂုဏ်၏ “နီလ” အမည်ကို ထိုဂုဏ်ရှိသော အဝတ်ခြံမိပေါ်၌ တင်စား၍ အဝတ်ကို “နီလ” ဟု ခေါ်ရာ၌ ဂုဏူပစာရဖြစ်သကဲ့သို့ သဒ္ဓါ၏ သမ္ပသာဒနံ အမည်ကို ဈာန်ပေါ် တင်စားရာ၌လည်း ဂုဏူပစာရပင် ဖြစ်သည်။ [ဈာန်ဗ္ဗိ၌ ဝိဖြင့် သဒ္ဓါကို ပေါင်း။]

မှတ်ချက်။ ။ “နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလဝဏ္ဏံ ဝိယာတိ- နီလယောဂံတော ဝဏ္ဏံ နီလံ ဝိယာတိ အဓိပ္ပါဒ်ယာ” -သာရတ္ထ။ နီလအရ အညိုဂုဏ်ယူရမည်ဟု သိစေလို၍ “နီလဝဏ္ဏံ” ဟု ၎င်း ၊ နောက်နီလအရလည်း အဝတ်ကိုရသည်ဟု သိစေလို၍ “နီလဝဏ္ဏံ” ဟု ၎င်း ဆိုသည်။ နောက်-ပဌမပါရာဇိကဘိက္ခု အဖွင့်၌ကား “နီလသမန္တာဂမေန နီလောပဋ္ဌော ဝိယ” ဟု ဝါကျဖြင့်ရှိ၏။ ဤ၌လည်း “နီလံ ဝဏ္ဏံ ဝိယ” ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ရှင်း၏။ [“ဝဏ္ဏံ - သည်၊ နီလံ ဝိယ- နီလမည်သကဲ့သို့” ဟု ပေး။] ဤနည်းအလို ပါဠိတော်၌ “သမ္ပသာဒနံ-ကြည်လင်စေတတ်သော” ဟု ပေး၊ “ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါရှိသော” ဟု အဿတ္ထိအနက် မပေးရ။

တနည်း၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ တံ ဣာနံ - သည်၊ သမ္ပသာဒနသမံန္ဓာဂတတ္တာ-
 ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိတတ္ထ
 ဝိစာရက္ခောဘဂ္ဂပသမနေနစ-ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ချောက်ချားမှု၏ ငြိမ်သက်
 ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌ (စ) ပါသည်။] စေတော-စိတ်ကို၊ သမ္ပ
 သာဒယတိ - ကြည်လင်စေတတ်၏၊ တသ္မာ ဝိ - ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ဝိ ဖြင့်
 ရှေ့နည်းကို ပေါင်း။) သမ္ပသာဒနန္တိ-ဒန ဟူ၍၊ (ဘဂ္ဂဝတံ) ဝုတ္တံ - အပ်ပြီ၊
 စ-ဆက်၊ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ-ဤ အတ္ထဝိကပ်၌၊ စေတသော-စိတ်ကို၊ သမ္ပ
 သာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သော၊ ဣတိ ဧဝံ - သို့၊ ပဒသမ္ပန္နော - ပုဒ်တို့၏
 ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ပုရိမသ္မိံ-ရှေ့ဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပန-
 ဌကား၊ စေတသောတိ စေတ-စေတသောဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ ဧကောဒိဘာဝေ
 န-ဧကောဒိဘာဝပုဒ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-စေထိုက်၏၊ တကြ-
 ထို စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ပုဒ်တို့၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတ်ကား၊ အတ္ထ
 ယောဇော-အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ ဧကော-မြတ်သည်၊ ဝါ-အဖော်
 မပါသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဥဒေတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ ဧကောဒိ-ဒိ မည်၏၊ ဝိတတ္ထ ဝိစာ
 ရေဟိ-ရတို့သည်၊ အနန္တဂုဏ္ဍတ္တာ- မတက်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော - မြတ်သည်၊ ဟုတ္တာ ဥဒေတိ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ - မှန်၏။

ဣမသ္မိံစ၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ ။ ။ အခြားအနက်မှ အနက်တမျိုး စီရင်ခြင်းကို
 အတ္ထဿ+ ဝိကပ္ပေါ အတ္ထဝိကပ္ပေါ ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌ “ စေတ
 သော - စိတ်ကို + သမ္ပသာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သော ” ဟု စေတသောကို သမ္ပ
 သာဒနံ၏ ဆန္ဒိကအဖြစ်ဖြင့် ရှေ့လှည့်စပ်၊ ပဌမအတ္ထဝိကပ်၌ “ စေတသော ” ကို နောက်
 ဧကောဒိဘာဝံဝယ် ဧကောဒိဌိသာစပ်၍ စေတသော၌ သမ္ပန်အနက်မှတ်။

တကြာယံ အတ္ထယောဇော ။ ။ ဧကောဒိဝယ် ကေဌ ရသမျှအနက်တို့ကို ယှဉ်တွဲ
 ပြခြင်း၊ ဥဒိဌိ ရသမျှအနက်တို့ကို ယှဉ်တွဲပြခြင်း၊ ဘာဝ၌ ရသင့်သောအနက်ကို ယှဉ်တွဲ
 ပြခြင်း၊ စေတသောနှင့် အနက်ဆက်ပုံကို ပြခြင်းကို “ အတ္ထာနံ- ထိုကို + ယောဇော-
 ယှဉ်စေခြင်း ” အရ အတ္ထယောဇောဟု ဆိုသည်။

ဧကောဥဒေတီတိ ။ ။ ဥဒေတိ၌ ဥပုဗ္ဗ ဣဓာတိ၊ ဣတိ ဝေဒုပုဗ္ဗါ မုဒ္ဒမောဓေ “ ဥတိ ”
 ဥပသာရရှိ၏၊ သန္တိစပ်သောအခါ (ဝိ) ဖြစ်၍စပ်၏၊ ဥဒိဌိလည်း ဥပုဗ္ဗ ဣဓာတိ၊
 ဣပုဗ္ဗည်းဟု ကြံ၊ “ ဥဒေတီတိ ဥဒိ၊ ဧကော (ဟုတ္တာ) ဥဒိ-ဧကောဒိ ” ဟု သမာသတ်တွဲ။

ဝိတတ္ထပေ၊ ဥဒေတီတိ အတ္ထော ။ ။ ဧကော ဥဒေတီ၏ အနက်ပြုတည်း၊ ဤ
 ဝါကျဖြင့် “ ဧကသုဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်ဟော ” ဟု ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ဧကော-
 မြတ်သည် ” ဟု အနက်ပေးခဲ့သည်၊ “ ဘာကြောင့်မြတ်သနည်း ” ဟု မေးဘုယ်ရှိ၍ “ ဝိ
 တတ္ထပေ၊ အနန္တဂုဏ္ဍတ္တာ ” ဟု မိန့်၊ ကြမ်းတန်းသော ဝိတက်ဝိစာရတို့ မတက်ရောက်

သေဋ္ဌောပိ - မြတ်သော အရာကိုလည်း၊ လောကေ-၌၊ ဧကောတိ - ဧကော ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။ ဝါ-တနည်း၊ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိရဟတော-ဝိတက်ဝိစာရတို့မှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဧကော ဒသဟာယော - အဖေမရှိ ဟူ၍၊ ဟုတ္တာ-၍၊ (သဒေတိ-ဖြစ်၏) ဣတိပိ-သို့လည်း၊ ငတ္ထိ- ဆိုခြင်းငှါ၊ ဝဇ္ဇတိ- ၏၊ အထဝါ- ထို ပြင်တနည်းကား၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ-သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို၊ ဥဒါယတိ-တက် ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ဥဒိ - မည်၏။ ဥဋ္ဌာပေတိ - တက်ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထာ-နက်၊ သေဋ္ဌဋ္ဌေန- မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဧကော စ- မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏။ သော - ထို အမြတ်ဟူသည်။ ဥဒိစ - သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မတို့ကို တက်ကြွစေတတ်သည်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ - ကြောင့်၊ ဧကောဒိ- မည်၏။ ဧတံ-ဤ ဧကောဒိ ဟူသော အမည်သည်။ သမာဓိဿ - သမာဓိ၏။ အဓိဝစနံ- အမည်တည်း။ ဣတိ - ဤသို့လျှင်၊ ဣမံ-ဧကောဒိ - ဤ မြတ်သည်

ခြင်းကြောင့် မြတ်သည်” ဟူလို၊ ဝိတက်ဝိစာရတို့သည် အာရုံသို့တက်ရော်ခြင်းသဘော ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပါးတို့ မဖြစ်ခြင်း (မယှဉ်ခြင်း) ကိုပင် “ဝိတက်ဝိစာရတို့ မတက်ရောက်” ဟု သုံးစွဲသည်။ [အဇ္ဈာရယုတေတိ အဇ္ဈာရုဋ္ဌော၊ န+ အဇ္ဈာရုဋ္ဌော- အနဇ္ဈာရုဋ္ဌော၊ (သမာဓိ) ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ+ အနဇ္ဈာရုဋ္ဌော ဝိတက္က၊ ပေ၊ ဋ္ဌော။]

သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ။ ။ “လောကေ” ဟုဆိုသဖြင့် “ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် အသုံးမရှိသော်လည်း လောကီလူများ၌ အသုံးရှိသည်” ဟု ပြ၏။ “ယာဝ ပရေန ဧက ငတေ ကရောဒိ=အကြင်မျှလောက် သူတပါးတို့ကို မြတ်သည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက် သည်တို့ကို မပြုရသေး” ဟု သာရတ္ထ၌ လောကီသုံး သာဓကကို ထုတ်သည်။

ဝိတက္ကပေ၊ အသဟာယော။ ။ ဤဝါကျလည်း “ဧကော ဥဒေတိ” ၏ အနက်ပြု ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝါ-အဖေမပါသည်” ဟု တနည်းပေးခဲ့ရသည်။ “အဖေ” ဟူသည်လည်း ဝိတက်ဝိစာရပင်တည်း။ “ထို ၂ ပါး မယှဉ်ခြင်းကြောင့် ထို ၂ ပါးဟူသော အဖေ မပါ” ဟူလို၊ သာရတ္ထ၌ “ဧကကေဟိ-အဖေ မပါကုန်ဘဲလျက်၊ ခုဒ္ဒကေဟိ- ငယ်သူတို့သည်၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီ” ဟု သာဓကပြ၏။

အထဝါ။ ။ ဥဒိ၌ သုံးစွဲကတ္တုသာဓနမှတစ်ပါး ဟောဘုကတ္တုသာဓနနည်းကို၎င်း၊ သမာဓိ၏ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကျေးဇူးပြုရာ၌ သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ) စသည်တို့ထက် သာလွန်ပုံကို၎င်း ပြလို၍ အထဝါ-စသည်မိန့်၊ ထင်ရှားစေအံ့ - “ဥဒါယတိ” ၌ ဥပုဗ္ဗ ဣဘာတ်သည် ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့် “ဥ+ အာယ” ဟု ဝုပ္ပိ ထင်ရှားလျက် ရှိရ၏။ ထို ဥဒါယတိကိုလည်း (“ဥဒိတေ ပုဏ္ဏုစန္ဒမိ” စသည်ကဲ့သို့) တက်လာစေခြင်း အနက် ဟော ဟု သိစေလို၍ “ဥဋ္ဌာပေတိ” ဟု အနက် ဖွင့်သည်။ ဒုတိယဇာန် ခဏဝယ် အဝိက္ခေပလက္ခဏာ၌ အစိုးရသော သမာဓိ၏ မပျံ့လွင့်အောင် စုစည်းမှုကြောင့် သမ္ပယုတ် တရားတို့သည် စုစုပေးဝေးနှင့် တက်တက်ကြွကြွ ရှိကြ၏။ ထိုသို့ဖြစ်အောင် သမာဓိက သမ္ပယုတ်တရားတို့အား အဟူးတလည် ကျေးဇူးပြုထားသည်-ဟူလို။

ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ - ဤဝိတက် ဝိစာရ အဖော် မပါသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ-ဤ မြတ်လည်းမြတ်၊ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကိုလည်း တက်ကြွစေတတ်သော သမာဓိကို၊ ဘာဝေတိ ဝနယတိ- တိုးပွားစေတတ်၏။ [ဘူဓာတ်သည် သတ္တအနက်အပြင် ဝုဒ္ဓိ (ဝနုန) အနက်လည်း ရှိ၏။] ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာန်-ဈာန်သည်၊ ဧကောဒိဘာဝံ - ဘာဝ မည်၏။ ပန - ဆက်ဥားအံ့၊ သော အယံဧကောဒိ - ထိုသို့သော ဤ ဧကောဒိသည်၊ ယသ္မာ, စေတသော- ၏၊ ဧကောဒိ - ဒိတည်း၊ သတ္တဿ - ၏၊ န ဧကောဒိ- ဧကောဒိ မဟုတ်၊ ဇီဝဿ-အသက်ကောင်၏၊ န ဧကောဒိ၊ တသ္မာ, ဧတံ-ဤ ဈာန်ကို၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ- ဝံဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ [ဣတိ အယံ-ကား၊ အတ္ထယောဇနာ - တည်း၊ ဤသို့ တကြာယ် အတ္ထယောဇနာကို ပြန်အုပ်ဘို့ရန် “ဣတိ ” ပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင်ထည်း။]

စ - စောဒနာ ပါဥားအံ့၊ အယံ သဒ္ဓါ - ဤသဒ္ဓါသည်၊ ပဌမဇ္ဈာနေဝိ- ဌလည်း၊ အတ္ထိနန-ရှိသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဧကောဒိနာမကော - ဧကောဒိ အမည် ရှိသော၊ အယဉ္စသမာဓိ- ဤသမာဓိ သည်လည်း၊ (အတ္ထိနန) အထ- ထိုသို့ရှိပါလျက်၊ ကသ္မာ, ဣဒေမဝ- ဤဒုတိယဈာန်ကိုသာ၊ ခ မ္ပသာဒနန္တိ- စ- နံ ဟူ၍၎င်း၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ- စ- ဝံ-ဟူ၍၎င်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော် မူအပ်ပါသည်၊ ဣတိ - ဤကား စောဒနာတည်း၊ (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတေ၊ ဟိ-ချဲ့၊ တနည်း, ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဒံ ပဌမဇ္ဈာန်- ထို ပဌမ ဈာန်သည်၊ ဝိတက္က ဝိစာရက္ခောဘေန-ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချား ခြင်းကြောင့်၊ ဝိစိတရံသမာကုလံ-လှိုင်းငယ်လှိုင်းကြီးတို့ဖြင့်ရောပြွမ်းသော၊ [ခုန့်ကာ ဥဗ္ဗိယော ဝိစိယော, မဟတိယော တရဂါ။] ဇလံဇုဝ - ရေသည် ကဲ့သို့၊ သုပ္ပသန္တံ - ကောင်းစွာကြည်လင်သည်၊ န ဟောတိ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ (ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ရှားသည့်အတွက် ကောင်းစွာမကြည်လင်ခြင်းကြောင့်) သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါသည်၊ သတိဝိ- ရှိပါသော်လည်း၊ သမ္ပသာဒနန္တိ - နံ ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ခဲ့၊ စ-ဆက်၊ (တနည်း) စ-သမ္ပသာဒနံ မဟောရုံသာ မကသေး၊ န သုပ္ပသန္တတ္ထာယေဝ - ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ ဧတ္ထ-အဲဒီပဌမဈာန်၌၊ သမာဓိဝိ-သည်လည်း၊ သုဠ-ကောင်းစွာ၊ န ပါကဇော-မထင်ရှား၊ တသ္မာ, ဧကောဒိဘာဝန္တိ- ဝံ-ဟူ၍လည်း၊ န ဝုတ္တံ-ခဲ့။

နနုစ။ ။ “သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟူသော ဝိသေသန ၂ ပုဒ် ကို “ပဌမဈာန်ထက် ဒုတိယဈာန်က သာလွန်ကြောင်းကို ပြလို၍ ယူအပ်သည်” - ဟု ပြခြင်းငှါ “နနုစ” စသော စောဒနာဝါကျနှင့် “ဝုစ္စတေ” စသော သောဇနာဝါကျကို

ပန-အန္တယကား၊ ဣမသ္မိံ ဣာနေ - ဌ၊ ဝိတက္က ဝိစာရ ပလိဗောဓာဘာဝေန-
 ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချော်ချားခြင်းဟူသော ပလိဗောဓ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊
 [ယထာဝုတ္တခေါဒဘာဝေ ပလိဗောဓော၊] လဒ္ဓေါကာသာ- ရအင်ပြီးသော
 အခွင့်အလမ်းရှိသည်။ (ဟုတွာ) သဒ္ဓါ-သည်၊ ဗလဝတီ-အားရှိ၏၊ စ- ဆက်၊
 (တနည်း) စ-သဒ္ဓါအားရှိရုံသာ မကသေး၊ ဗလဝသဒ္ဓါသဟာယပ္ပဋိလာဘော
 နေဝ - အားရှိသောသဒ္ဓါဟူသော အဖော်ကိုရခြင်းကြောင့်ပင်၊ သမာဓိဝိ-
 သည်လည်း၊ ပါကဏှော- ထင်ရှား၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (သဒ္ဓါအားရှိ၍
 သမာဓိ၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊) ဣဒမေဝ - ဤ ဒုတိယဇာန်ကိုသာ၊ (ဣဒ
 မေဝ နောင် စရှိ၏၊ မလို) ဧဝံ-ဤသို့ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ
 ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန- ဆက်၊ ဝိဘဏီ-၌၊ သမ္ပသာဒနန္တိ ယာ သဒ္ဓါ၊ ပေ၊ သမ္မာသမာဓီတိ-
 မိ ဟူ၍၊ ဣတ္ထကမေဝ-ဤမျှလောက်ကိုသာ၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဤမျှလောက်
 ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေန-ဟောတော်မူအပ်
 သော၊ ဧတေန-ဤ ဝိဘင်းပါဠိတော်ပါဠိနှင့်၊ သဒ္ဓိံ, အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-ဤ
 အနက်အဖွင့်ကို၊ ဝါ-သည်၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သိအပ်
 သော်၊) န ပိရုဇ္ဈတိ-မဆန့်ကျင်၊ အညဒတ္ထု-စင်စစ်၊ သံသန္ဓတိစေဝ-နီးလည်း

မိန်သည်၊ ချွေးအံ့-သောနောဝါကျ၌ “အခုံဟိ” မှစ၍ “တသ္မာ ဧကောဒိဘာဝံ တိဝိ
 နဝုတ္တံ” တိုင်အောင်သောစကား၏ ဆိုလိုရင်းကား-ပဌမဇာန်၌ သဒ္ဓါနှင့်သမာဓိ ပါရှိ
 သော်လည်း “သမ္ပသာဒနံ” ဟု ဂုဏ်ဖော်လောက်အောင် သဒ္ဓါလည်း မကြည့်လင်၊
 “ဧကောဒိဘာဝံ” ဟု ဂုဏ်ပြုရလောက်အောင် သမာဓိလည်း မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့်
 “ထို ၂ ပါးကို နာမည်ဖော်၍ ဟောတော်မူခဲ့” ဟု ဆိုလိုသည်၊ “ဣမသ္မိံ ပန” စသော
 ဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းကား-“ဤဒုတိယဇာန်မှ ထို ၂ ပါးလုံး အားရှိ-ထင်ရှားသော
 ကြောင့် နာမည်ဖော်၍ ဟောတော်မူရသည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဝိသေသန ၂ ပုဒ်ကို
 ပဌမဇာန်ထက် ဒုတိယဇာန်က သာလွန်ကြောင်းပြလို၍ ဟုအပ်၏-ဟု မှတ်။

ဝေဝုတ္တေန၊ ဧပ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ဇာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ သမ္ပသာဒနံကို “သဒ္ဓါ၊
 ပေ၊ အဘိပ္ပသာဒေါ” ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် သဒ္ဓါသာရ၍
 ဇာန်ကိုမရ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “သမ္ပသာဒနယောဂတော , သမ္ပသာဒနတောဝါ
 သမ္ပသာဒနံ” ဟု ဇာန်ကိုရအောင် ဖွင့်ထား၏၊ ဧကောဒိဘာဝံကိုလည်း “ဋီတိ၊ ပေ၊
 သမ္မာသမာဓိ” ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် သမာဓိသာ ရ၏၊
 ဇာန်ကိုမရ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဧကောဒိံ ဘာဝေတီတိ” ဟု ဝိဂဟပြု၍ ဇာန်ကို
 ရအောင် ဖွင့်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ဝိဘင်းစကားနှင့် ဤ အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့ ဆန့်ကျင်
 သကဲ့သို့ ဖြစ်နေရာ၊ မဆန့်ကျင်အောင် သိထိုက်သည်-ဟုလို။

နီးနှော၏ သမေတီစ - ညီလည်း ညီညွတ်၏၊ ဝေ- ဤသို့ မဆန့်ကျင်လောက်
 အောင်၊ နီးနှော ညီညွတ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝေဒီ
 တဗ္ဗာ-၏၊ [သမ္မသာဒနန္တိ- ကား၊ ယာသဒ္ဓါ- အကြင် ယုံကြည်ခြင်းသည်၊ ယာ
 သဒ္ဓဟံနာ - အကြင် ယုံကြည်ပုံအခြင်းအရာသည်၊ ယာ ဩကပ္ပနာ - အကြင်
 အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်းသည်၊ ယော အဘိပ္ပသာဒေါ-အကြင် အလွန်ကြည်လင်
 ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ၊) စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ- ကား၊ စိတ္တဿ-၏၊ ယာ
 ဝှိတိ-အကြင် တည်ခြင်းသည်၊ ပေ၊ ယော သမ္မာသမာဓိ- စိသည်၊ (အတ္ထိ၊)]

အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ - ကား၊ ဘာဝနာယ - နာဖြင့်၊ (ဝိတက္ကဿ-၏၊
 ဝါ-ကို၊) ပဟိနတ္တာ-ပယ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသ္မိ- ဤဖျာနံ၌၊ ဝါ၊
 တေဿ-၏၊ ဝိတက္ကော နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ အဝိတက္ကံ-က္ကမည်၏၊ ဣမိနာဝ နယေန-
 ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ အဝိစာရံ-ရ မည်၏၊ ဝိဘင်္ဂေဝိ - ၌လည်း၊ ဣတိ အယဉ္ဇ၊ ပေ၊
 အဝိစာရန္တိ-ဣတိ၊ ပေ၊ အဝိစာရံဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ [ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊
 အယဉ္ဇ ဝိတက္ကော - ဤ ဝိတက်သည်၎င်း၊ အယဉ္ဇ ဝိစာရော - ၎င်း၊ သန္တာ-
 ချုပ်ငြိမ်းပြီးကုန်သည်၊ သမိတာ - ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ ဝုပ
 သန္တာ - ချုပ်ငြိမ်းပြီးကုန်သည်၊ အတ္ထင်္ဂတာ၊ အတ္တတ္ထင်္ဂတာ - ပျက်စီးခြင်းသို့
 ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ အပ္ပိတာ၊ ဗျပ္ပိတာ-ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊
 သောသိတာ၊ ဝိသောသိတာ-ခြောက်သွေ့ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ ဗျန္တိ
 ကတာ - ကင်းသော အပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-

မဆန့်ကျင်ပုံ။ ။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ သမ္မသာဒနံအရ သဒ္ဓါကိုသာ ပြသော်လည်း
 သမ္မသာဒနံသည် ဖျာနံ၏ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားအလိုတော်မှာလည်း ထို
 သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သော ဖျာနံတိုင်အောင်ပင် ယူစေတော်မူလို၏၊ ဧကောဒိဘာဝံ အရ ပါဠိ
 တော်၌ သမာဓိကိုသာ ပြသော်လည်း ဖျာနံနှင့် အရတုဖြစ်၍ “ဧကောဒိ+တာဝေတိ”
 ဟူသောအနက်ကိုပင် ယူစေတော်မူလို၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ပုံနှင့် အဋ္ဌကထာ
 ၌ပုံမှာ ဂင်္ဂါရေနှင့် ယမုနာရေ ရောသကဲ့သို့ နီးနှောမိပါသည်-ဟူလို၊ [ကထံ ပနာယံ
 အတ္ထဝဏ္ဏနာတေန ဝိဘင်္ဂါပဋ္ဌေန သံသန္တတိ၊ သမေတိ၊ ပေ၊ ဝိဘင်္ဂေဝိ ဣမိနာဝ အဓိပ္ပါ
 ယေန နိဋ္ဌေသဿ ကံတက္ကာ၊-သာရတ္ထ။]

အယဉ္ဇ၊ ပေ၊ သန္တာ ဟောန္တိ။ ။ “အယဉ္ဇဝိတက္ကော အယဉ္ဇဝိစာရော” ဟု
 ဧကဝစနန္တ ကတ္တား၊ ၂ ခု အစိတ်အပိုက်ကိုရှု၍ “သန္တာဟောန္တိ” ဟု အင်္ဂါသိတနည်း
 အားဖြင့် ဗဟုဝင်ထားသည်၊ ဤနည်းကိုမှီး၍ ဓူန္တကမ္မဝါစာများ၌ “အယဉ္ဇ နာဂေါ
 အယဉ္ဇ ဒက္ကော အာယသ္မတော တိဿဿ ဥပသမ္ပဓါပေက္ခာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝင်
 သင်္ချာ သုံးစွဲကြ၏၊ ဆရာတို့ကား ကုလဒုသန သိက္ခာပုဒ်၌ သမ္ပုတိပေး ကမ္မဝါစာကို
 နည်းမှီး၍ “ဣမေ နာဂဒက္ကာ” ဟု ကတ္တားပုဒ်မှစ၍ ဗဟုဝင်သင်္ချာသုံးစွဲတော်မူကြသည်။

န၏။ တေန- ကြောင့်၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ-ရံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။] ဣတ္ထေ-ဤ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံဟူသော ပါဠိ၌၊ (ဌတွာ-ရပ်တန့်၍၊ စောဒကော-သည်) အာဟ-ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း။) စ-စောဒနာပါဠုဒ္ဒါ၊ ဝိတက္ကံ ဝိစာ ရာနံ ဝုပသမာတိ ဣမိနာပိ-မာဟူသော ဤပါဠိဖြင့်လည်း၊ အယံ အတ္ထော- ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤ အနက်သည်၊ [ဘာဝနာယ ပဟိနတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ အဘာဝသင်္ခါတော အတ္ထော။] သိဒ္ဓေါနနု - ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော၊ အထ- ထိုသို့ ပြီးပါလျက်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုန-တဖန်၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ-၍၊ ဝုတ္တိ-သနည်း၊ (ဣတိ- သို့၊ အာဟ-ပြီ၊) (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတေ၊ [ဝုစ္စတေ၏နယ်ကား “ဝတ္ထုဗ္ဗ မေဝါတိ” တိုင်အောင်တည်း။] ဧတံ-ဤ စကားသည်၊ ဧဝံ-ဤ ငါ့ရှင်စောဒက၊ ပြောပြအပ်သည့်အတိုင်း မှန်ပါပေ၏။ အယံ အတ္ထော- ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ် ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓေါဝ- ပြီးပါသည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း၊ ဧတံ- ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပ သမာဟူသော ဤစကားသည်၊ တဒတ္ထဒီပကံ - ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိ ခြင်းမျှ ဟူသောအနက်ကို ပြသောစကားသည်၊ န - မဟုတ်၊ ဩဠာရိကဿ ပန၊ ပေ၊ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ - ဟူ၍၊ အဝေါစုမှ နနု- ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်လော။

သန္တာစသည့် ။ ။ သမုဓာတ် အတိတ်ဟော တ ပစ္စည်းဖြင့် သန္တာဟု ဖြစ်၏။ “သမု - ငြိမ်းခြင်း” ဟူသည် ချုပ်ခြင်းဟု သိစေလို၍ “ နိရောဓံ + ဂတာ ” ဟု ဇီကာ ဖွင့်သည်။ သမိတာ = သမံ - နုတာ၊ ဝုပသန္တာ = ဝိ (သုဠ) + ဥပသန္တာ၊ အတ္ထဂ်တာ = အတ္ထံ (ဝိနာသံ) + ဂတာ၊ အဗ္ဘတ္တဂ်တာ - ဥပသဂ္ဂေန (အဘိ ဥပသာရဖြင့်) ပဓံ ဝနေတွာ ဝုတ္တံ၊ အဂ္ဂိတာ- အပ္ပဓာတ်သည် ရေခံခြင်းအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် ဇီကာ၌ “ဂမိတာ” ဟု ဖွင့်၍ “ဝိနာသံ” ဟု ကံထည့်သည်။ သောသိတာ-သောသံ (သုက္က ဘာဝံ) + ဣတာ ဂတာ၊ ဗျန္တိကတာ-ဗျန္တိ (ဝိ + အန္တိ = ဝိဂတအန္တိ) - ကင်းသော အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိအောင် + ကတာ၊ ဇီကာ၌ “ဝိဂတာ ကတာ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ “ဝိဂတန္တိ + ကတာ” ဟု ရှိရမည်။ [တပ္ပါကဇီကရဏပုဂံကဲ့သို့ “ဗျန္တိ” ဟု ဒီပဖြင့် ရှိသင့်၏။ သို့သော် သဒ္ဓနိတိ - ကိတ် “ယထာရဟမိဝဏ္ဏာဂမော ဝါ ဘူကရေသု” သုတ်၌ကား ဣလာ၍ “ဗျန္တိကတာ” ဟု ရသေ့ရုပ်ဖြင့် ပုံစံထုတ်သည်။]

ဝေပေတံ၊ ပေ၊ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ။ ။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ် ဆိုအပ်သော အနက်ကို “ဝေ မေဘံ” ဟု ဝန်ခံပြီး၍ ဝေပေတံ၏အနက်ကိုပင် “သိဒ္ဓေါ ဝါယမတ္ထော” ဟု ဖွင့်ပြန်သည်။ ထို့နောက် ထိုစောဒနာချက်ကို ပယ်ဖျက်လိုသောကြောင့် “န ပနေတံ တဒတ္ထဒီပကံ” ဟု မိန့်သည်။ အခြားနေရာ၌ ကိဉ္ဇာပိ ဝါကျနှင့် ပန တထာပိ ဝါကျသွားပင်တည်း။ “နန” စသော ဝါကျကား “တဒတ္ထဒီပက မဟုတ်ကြောင်းကို ရှေ့ပြခဲ့ပြီ၊ သင်စောဒက သာ ကောင်းစွာမှတ်မိဘိ ခြ်သည်” ဟု စောဒကကိုနှိမ်သော အပိုဝါကျဘည်း။

အဝိစ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ- တို့၏၊ ဝုပသမာ - ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ- ဤ ဒုတိယဇာန်သည်၊ သမ္ပသာဒနံ-န မည်၏၊ ကိလေသကာလုသိယဿ-ကိလေသတို့ လှုပ်ချောက်ချား ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏၊ (ဝုပသမာ-ကြောင့်၊ သမ္ပသာဒနံ- မည်သည်။) န- မဟုတ်၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ- ရတို့၏၊ ဝုပသမာ, ဧကောဒိဘာဝံ- ဘာဝမည်၏၊ ဥပစာရဇ္ဈာနမိဝ-ဥပစာရဇာန်သည်ကဲ့သို့၊ နိဝရဏပ္ပဟာနာ-နိဝရဏတို့ကိုပယ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဧကောဒိဘာဝံ-ဝမည်သည်။) န - မဟုတ်၊ ပဌမဇ္ဈာနမိဝ -ကဲ့သို့၊ အင်္ဂပါတဘာဝါစ- ဧကဂ္ဂတဉာဏ်အင်္ဂါ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ (ဧကောဒိဘာဝံ) န၊ ဣတိဝေ- သို့၊ ဣဒံဝစနံ - ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ဤ စကားသည်၊ သမ္ပသာဒန ဧကောဒိဘာဝါနံ - သမ္ပသာဒန , ဧကောဒိဘာဝတို့၏ ဟေတုပရိဒီပကံ-အကြောင်းကိုပြသော စကားတည်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ဝါ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ, ဣဒံ-ဤဇာန်သည်၊ အဝိတက္က အဝိစာရံ - ရံမည်၏၊ ဟတိယ စတုတ္ထဇာန်နိဝိယ - တတိယဇာန် , စတုတ္ထဇာန်တို့ကဲ့သို့၎င်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိဝိယစ-စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၎င်း၊ အဘာဝါ - ဝိတက်ဝိစာရ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အဝိတက္က အဝိစာရံ-ရံမည်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ ဝေ-သို့၊ အဝိတက္က အဝိစာရ တာဝဿ-ရ အဖြစ်၏၊ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ-အကြောင်းကိုပြသောစကားသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္ထပရိဒီပကံ- ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှကို ပြသောစကားသည်၊ န-မဟုတ်၊ ပန-ကား၊ အဝိတက္က အဝိစာရန္တိ ဣဒံ ဝစနံ-သည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝ မတ္ထပရိဒီပကမေဝ-ပြသောစကားသည်သာ၊ (ဟောတိ)တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုရိမံ-ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော ရှေ့စကားကို၊ ဝတ္ထာပိ-ဟောတော်မူပြီး၍လည်း၊ (ပုန- တာန်၊) ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝ- အဝိတက္က အဝိစာရံ ဟု ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။

အဝိစ။ ။ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဖြင့် ပြအပ်သော အနက်သည် ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒီပနတ္ထသာ မကသေး၊ အခြား အနက်များလည်း ရှိသေး၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “အဝိစ” စသည်မိန့်။ [သီဟိုဠ်မှ၌ “ကာလုသိယ” ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌ “သိ” ဟုရှိ၏။] “ကုလ=သဒ္ဓေ” ဟူသော ဓာတ်, ဥပပစ္စည်းဖြင့် “ကလတိ သဒ္ဓယတိ- အသံပြုတတ်၏၊ ဣတိ ကလုသော(လှိုင်း)၊ လှုပ် ချောက်ချားသော ကိလေသတို့ကား သဒ္ဓိသုပစာအားဖြင့် (တနည်း) ဥပမာတဋ္ဌိတံဖြင့် ကလုသတို့မည်၏၊ ကလုသာနံ+ဘာဝေါ - ကာလုသိယ၊ ကိလေသာနံ+ကာလုသိယ ကိလေသကာလုသိယ” ဤသို့ကြိုလျှင် “ နိဝရဏသင်္ခါတဿ ကိလေသသင်္ခါတဿ” ဟူသော သာရတ္ထနှင့်ညီ၏။

သမာဓိဇန္တိ-ကား၊ ပဌမဇ္ဈာန် သမာဓိတော- ပဌမဇ္ဈာန် သမာဓိကြောင့်၊
 ဇာတိ- ဖြစ်သော၊ ဝါ - တနည်း၊ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော - ယှဉ်ဘက်သမာဓိ
 ကြောင့်၊ ဇာတိ-သော၊ (ဈာန်၌စပ်)၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တတ္ထ-ထိုသမာဓိ
 ဇံဟူသော ပါဠိ၌၊ (စောဒနာသောနောနယော ဝေဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ပဌမဇ္ဈာန်-
 ပဌမဇ္ဈာန် သည်လည်း၊ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော - ယှဉ်ဘက် သမာဓိကြောင့်၊
 ကိဉ္စာပိဇာတိ - အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ အထခေါ - ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါ
 သော်လည်း၊ အယမေဝ(သမာဓိ)-ဤသမာဓိသည်သာ၊ သမာဓိတိ-သမာဓိ
 ဟူ၍(တနည်း)၊ အယမေဝ(သမာဓိ)သမာဓိတိ- ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍၊
 ဝတ္ထုတ္တံ - ဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ - ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊
 ပိတက္က ပိစာရက္ခောဘ ပိရဟေန - ပိတက် ပိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ခြားမှုမှ
 ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ကင်းသည့်အတွက် (ဟိတ်ကု)၊ အတိဝိယ- အလွန်
 အကဲသာလျှင်၊ အစလတ္တာ - မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုပ္ပသန္တ
 ဣာစ-လွန်စွာ ကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်းတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍ ဆိုထိုက်ခြင်းကြောင့်)၊ ဣမဿ - ဤ ဒုတိယ
 ဈာန်၏၊ ဝတ္ထာဏနတ္ထံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဟောတော်မူခြင်းငှါ၊ ဣဒမေဝ-ဤ
 ဒုတိယဈာန်ကိုသာ၊ သမာဓိဇန္တိ-သမာဓိဇံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ ပီတိသုခန္တိ ဣဒံ-
 ခံဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ ဝုတ္တံနယမေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ရှိသည်သာ၊

ပဌမဇ္ဈာန်၊ ပေ၊ ဇာတိတိ။ ။ “သမာဓိတော+ဇာတိ သာမာဓိဇံ” ဟု ပြု၍
 “သမာဓိ” အရ ပဌမဇ္ဈာန် သမာဓိကို ယူစေ လိုသောကြောင့် “ပဌမဇ္ဈာန် သမာဓိ
 တော”ဟု မိန့်၊ ဤနည်းအလို “ပဌမံ ဈာန်ံ ဒုတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန
 ပစ္စယော” နှင့်အညီ “ပဌမဇ္ဈာန်သမာဓိက ဒုတိယဈာန်အား ပကတူပနိဿယ သတ္တိ
 ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟု ပြု၏၊ “သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဝါ” ဟူသော ဒုတိယနည်း
 အလိုအားဖြင့် ယှဉ်ဘက် သမာဓိက မိမိမှကြွင်းသော ဈာန်သမ္ပယုတ် တရားတို့အား
 သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏-ဟု ပြသည်။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ။ ။ “တတ္ထ-ထို ပဌမဇ္ဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့တွင်”ဟု စွဲ၍ ပဌမဇ္ဈာန်
 စပ်ကြ၏၊ “တတ္ထ-ထို ပဌမဇ္ဈာန်သမာဓိ ဒုတိယဈာန်သမာဓိတို့တွင်”ဟု စွဲ၍ အယမေဝ
 သမာဓိ၌လည်း စပ်ကြ၏၊ ကိဉ္စာပိပြင်ဘက်ကပင်သည် ကိဉ္စာပိအတွင်း၌ စပ်ရိုးမဟုတ်၊
 “တတ္ထ-ထို သမာဓိဇံပုဒ်၌”ဟု စွဲ၍ “သမာဓိဇံတိ ဝုတ္တံ” ၌ စပ်လိုကြ၏၊ “သမာဓိဇံ
 ပုဒ်၌ သမာဓိဇံဟု ဆိုအပ်”ဟု အဓိပ္ပါယ်မရ၊ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ပါဠိပိုထည့်၍အနက်
 ပေးသည်။ [“အတွင်းချင်းဟပ်၊ ပြင်ချင်းစပ်၊ မှတ်လေများစွာ တွေ့တိုင်းတည်း။]

ကိဉ္စာပိ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ “ကိဉ္စာပိ၊ ပေ၊ ဇာတိ”သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ၊ (အထခေါ
 ကို ဝုတ္တံ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ နောက်ဝါကျတွင်း မသွင်းရ) “ အယမေဝ၊ ပေ၊ သုပ္ပသန္တ

ဒုတိယန္တိ - ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ - ဂဏန်းအစဉ်မျှသာတည်း၊ ဣဒံ - ဤ ဒုတိယဇ္ဈာန်ကိုဒုတိယံ- ွကြိမ်မြောက်၊ သမာပဇ္ဇတိ-ဝင်စားအပ်၏၊ ဣတိဝိ- ကြောင့်လည်း၊ ဒုတိယံ-မည်၏။

ပန-အဘို့တပါကား၊ ဇ္ဈာန်တ္ထိ-၌၊ ပဌမဇ္ဈာန် - သည်၊ ဝိတက္ကာဒိတိ- ဝိတက်အစရှိသော အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ ပဉ္စမိကံ-၅ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ-သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣဒံ-ဤဒုတိယဇ္ဈာန်သည်၊ သမ္ပသာဒါဒိတိ - သမ္ပ သာဒ အစရှိသော အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ စတုရမိကံ-၄ ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ယထာဟ - သနည်း၊ ဇ္ဈာန်တ္ထိ သမ္ပသာဒေါ ဝီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ- ဇ္ဈာန်တ္ထိပေ တာ ဟူ၍၊ အာဟ - (ဇ္ဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိ တော်၌) ဟောတော်မူပြီ၊ စ-ဆက်ဥျးအံ့၊ ဧသေ - ဤဇ္ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါး အပေါင်းသည်၊ ပရိယာယောယေဝံ-ပရိယာယ် ဇ္ဈာန်အင်္ဂါသာတည်း၊ ပန- စင်စစ်ကား၊ သမ္ပသာဒနံ-သမ္ပသာဒနကို၊ ထေပတွာ-ထား၍၊ နိပ္ပရိယာယေန- ပရိယာယ် မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ဧတံ- ဤဒုတိယဇ္ဈာန်သည်၊ တိဝပီကမေဝ- ၃ ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်သာ၊ ဟောတိ - ၏၊ ယထာဟ-သနည်း၊ ကတမံ တသ္မိံ သမယေ တိဝပီကံ ဇ္ဈာန် ဟောတိ၊ ဝီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ- ကတမံပေတာ ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ [ဓမ္မသင်္ဂဏီပေါဋ္ဌိတော် ပေယျာလ အတွင်း၌

တ္တာစ”သည် စောဒကဏ် (ပဌမဇ္ဈာန် သမာဓိလဲ သမာဓိပါဘံ၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဇ္ဈာန် ကိုလဲ သမာဓိဇံဟု ဟောသင့်ပါသည်ဟူသော) အာဘောဂကိုပယ်သော အရုဗုတ္တ ဝါကျ၊ ထိုဝါကျတွင်လည်း “ အယမေဝပေအရဟတိ ” သည် ဇေ- “ဝိတက္ကာပေ၊ သုပ္ပသန္နက္ခာ”သည် ဟေတုဝါကျ ဟု ထင်၍၊ “ တသ္မာပေ၊ ဝတ္ထံ ” သည် လဒ္ဓက ဝါကျ၊ ဤတသ္မာမျိုးကို နှေးနားကဟိတ်၌ မွေ့ဘဲ “ ဣ-သ္မာထိ၊ ဟိတ်၏မိုလ်၊ ဝှဲဆို မြဲထုံးစံ”အတိုင်း “ အယမေဝပေအရဟတိ ” ကို ဝှဲ။ [နနု ပဌမဒ္ဓိ သမ္ပယုတ္တသမာဓိ တော ဇာတံ၊ အထ ကိခတ္ထံ ဣဒမေဝ သမာဓိန္တိ ဝတ္ထံ ” ဟု စောဒနာဝါကျ အပို ထုတ်၍လည်း အနက်ပေးပါးဥျး။]

ပရိယာယော ယေဝံ ။ ။ [ပရိယာယ်ဟူသည် သွယ်ဝိုက်၍ယူရသော နည်းပရိ ယာယ်တည်း။] ပစ္စနိကဇ္ဈာန်-ဥပနိဇ္ဈာန် ကိစ္စရှိမှ “ဇ္ဈာန်” ဟု မုချအမည်ရနိုင်၏၊ ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ) ကို ထည့်၍ “ ဇ္ဈာန်အင်္ဂါ ” ၄ ပါးပြုရာဝယ် သဒ္ဓါသည် ပစ္စနိကဇ္ဈာန် - ဥပနိဇ္ဈာန် ကိစ္စ မရှိသောကြောင့် မုချအားဖြင့် ဇ္ဈာန် မမည်ထိုက်၊ သို့သော် ရထား၏ အင်္ဂါကို ပြုရာ၌ မကင်းရာ မကင်းကြောင်း ဖြစ်၍ သဟ စရဏနည်း - အဝိနာဘာဝနည်း ဟူသော နည်းပရိယာယ် အားဖြင့် ရထား အခင်း ကမ္မလာကိုလည်း ရထားအင်္ဂါ၌ ထည့်သွင်းပြုရသကဲ့သို့ ဤဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို ပြုရာ၌လည်း သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ) ကို ထည့်၍ ပြုရသည်၊ ပစ္စနိကဇ္ဈာန်-ဥပနိဇ္ဈာန် ကိစ္စရှိ၍ မုချ အမည်ရသော ဒုတိယဇ္ဈာန်ကား ဝီတိ-သုခ-ကေဂ္ဂတာ ၃ ပါးသာတည်း။

ပါရှိ၏။] သေသံ - ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတော။

ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိတ္ထေ - ပါဠိ၌၊ ပီတိ - ပီတိသည်၊ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ၊ ဝိရာဂေါတိ-ကား၊ တဿာ-ထို ပီတိကို၊ ဇိဂုစ္ဆနံဝါ-စက်ဆုပ်ခြင်းသည်၎င်း၊ သမတိက္ကမောဝါ-လွန်မြောက်ခြင်းသည်၎င်းတည်း၊ ဥဘိန္ဒံ - ပီတိယာ + ဝိရာဂါ နှစ်ပုဒ်တို့၏၊ အန္တရာ - အကြား၌၊ စ သဒ္ဓေါ- စ သဒ္ဓါသည်၊ သမ္ဗိဏ္ဏနတ္ထော - ပေါင်းဆည်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း)ဟိ-ဇ္ဈ၊ သော-ထိုစသဒ္ဓါသည်၊ ဝူပသမံဝါ-ဝူပသမသက်သက်ကိုသော်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရ ဝူပသမံဝါ- ဝိတက္က ဝိစာရ ဝူပသမကိုသော်၎င်း၊ သမ္ဗိဏ္ဏတိ-ပေါင်းဆည်း၏၊ တက္က - ထိုပေါင်းအပ်သော အနက် နှစ်ပုဒ်တို့တွင်း၊ ယဒါ - အကြင်အါ၌၊ ဝူပသမမေဝ- ဝိတက္ကဝိစာရ မဘက်၊ ဝူပသမသက်သက်ကိုသာ၊ သမ္ဗိဏ္ဏတိ-၏၊ တဒါ-၌၊ ပီတိယာ ဝိရာဂါတိစ - ဝါဟူ၍၎င်း၊ ဘိယျော-အလွန်ဆိုဘွယ်ကား၊ ကိဉ္စ-အဘယ်နည်း၊ ဝူပသမာတိစ-မာဟူ၍၎င်း၊ ဧဝံ - သို့၊ ယောဇနာ - ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ၏၊ စ-ဆက်၊ ဣမိဿာ ယောဇနာယ - ဤ ယောဇနာနည်း၌၊ ဝိရာဂေါ - ဝိရာဂသဒ္ဓါသည်၊ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော - ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ဝိရာဂသဒ္ဓါ၏ ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပီတိယာ- ပီတိကို၊ ဇိဂုစ္ဆနာစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ပီတိယာ-၏) ဝူပသမာစ-

ဝိရာဂေါတိ၊ ဓမံ၊ သမတိက္ကမောဝါ ။ ။ [“ဝိရဉ္စနံ ဝိရာဂေါ-မတပ်မက်၊ မဒ္ဓစ်သက်ခြင်း၊ တံ ပန ဝိရဉ္စနံ နိဋ္ဌိန္ဒနမုခေန ဟိဋ္ဌနံ ဝါ (ပြီးငွေ့ခြင်းကို ပဓာန ပြု၍ ရှုပ်အုတ်ဆုပ်ခြင်း) တပုဋ်ဗဒ္ဓရာဂပုဟာနံ ဝါ (ပီတိနှင့်စပ်သောရာဂကို ပယ်ခြင်း) တိ ဒသေတံ တဿာ ပီတိယာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ” - ဇီကာ။] ပီတိသည် နှစ်သက်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တတိယဈာန်ရအောင် အားထုတ်သောယောဂီ၏ ပီတိကိုစက်ဆုပ်ခြင်း၊ စက်ဆုပ်ရုံတွင် မကင်းဘဲ ဘာဝနာဖြင့် ပီတိကို ပယ်၍ လွန်မြောက်နိုင်ခြင်းကို “ပီတိယာ ဝိရာဂါ - ပီတိ၏ မဘပ်မက် မနှစ်သက်တော့ခြင်း”ဟု ဟောတော်မူသည်၊ မငြိမ်သက်သော ဝိတက်ဝိစာရ လွန်မြောက်ခြင်းကို “ဝိတက္က ဝိစာရနံ ဝူပသမာ” ဟု ဟောတော်မူခဲ့သကဲ့သို့တည်း။

သမ္ဗိဏ္ဏနတ္ထော ။ ။ စ သဒ္ဓါသည် ဒုတိယဈာန်၌ ဆိုအပ် ခဲ့ပြီးသော “ဝိတက္က ဝိစာရနံ ဝူပသမာ” တပုဒ်လုံး၏ အနက်ကို၎င်း၊ ထိုပုဒ်မှ ဝူပသမာအနက်ကိုသာ၎င်း၊ ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဇီကာ ၌ကား “ သမ္ဗိဏ္ဏနံ သမုစ္စယော ” ဖွင့်၏၊ ထိုအလို သမ္ဗိဏ္ဏန (ပေါင်းခြင်း) နှင့် သမုစ္စယကို သဘောတူ ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဇီကာ စနိပါတ်ပုဒ် ဖွင့်ရာ၌လည်း “သမုစ္စယနံ သမ္ဗိဏ္ဏနံ သမုစ္စယော”ဟု ဖွင့်သည်။

ပယ်ခွါလွန်မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ၏၊ ပန-အဘိတပါးကား၊ (ဝုပသမ သဒ္ဓိဏ္ဏနမှ တပါး၊ ဝိတက္ကဝိစာရဝုပသမ သဒ္ဓိဏ္ဏနကား၊) ယဒါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရဝုပသမ - ကို၊ သဒ္ဓိဏ္ဏတိ-၏၊ တဒါ၊ ဝိတိယာ ဝိရာဂါတိစ-ဂါဟု၍၎င်း၊ ဘိယျော-ကား၊ ကိဉ္စ-နည်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိစ - မာ ဟု၍၎င်း၊ စေ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ စ-ဆက်၊ ဣမိဿာယောဇနာယ-၌၊ ဝိရာဂေါ-ဝိရာဂသဒ္ဓါသည်၊ သမတိက္ကမနက္ကော- သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တဿာ - ကြောင့်၊ (ဝိရာဂသဒ္ဓါ၏ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိတိယာ- ကို၊ သမတိက္ကမာစ-လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝုပသမာစ-ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဥပေက္ခကော ဝိဟာသိ၌ စပ်) ဣတိ အယံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ [ဤအဖွင့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။]

စ-ဆက်၊ စေတ ဝိတက္က ဝိစာရာ- ဤ ဝိတက် ဝိစာရတို့သည်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေဒယဝ-ဒုတိယဇ္ဈာန်၌ပင်၊ ဝါ-ဒုတိယဇ္ဈာန်တုန်းကပင်၊ ကာမံ ဝုပသန္တာ-အကယ်၍ကား ငြိမ်းပြီးပါပေကုန်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ငြိမ်းပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ ဣမဿ ဈာနဿ- ဤတတိယဇ္ဈာန်၏ မဂ္ဂဒီပနတ္ထံ- လမ်းကြောင်းကို ပြုခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံစ- ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ တေ- ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟုံသော ဤစကားကို၊ (ဘဝတော) ဝုတ္တံ-ပေါင်းဆည်းသောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [နနထည့်၍ စောဒနာ ဝါကျထုတ်ပြီး တနည်းပေးလေဥား။] ဟိ-နဲ့၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ-မာဟု၍၊ ဝုတ္တေ-သဒ္ဓိဏ္ဏနတ္ထအဖြစ်ဖြင့်ဟောတော်မူအပ်သော်၊ (ပညာယတိ၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ တို့၌ စပ်) ဣ- ဤ အနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ (ကိ - အဘယ်အနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ-နည်း၊) နန-စင်စစ်၊ (ကေသတ္တနိပါတ်၊) ဝိတက္ကဝိစာရဝုပသမော - သည်၊ ဣမဿ ဈာနဿ- ၏၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းကြောင်းတည်း၊ ဣတိ - ဤအနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ၊ စ - အဘိတပါးကား၊ (မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထမှ တပါး ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထ

ပါဠိတော် အနက်ပေး။ ။ ဝုပသမ သက်သက်ကို ပေါင်းရာ၌ “ ဝိတိယာ-ကို၊ ဝိရာဂါစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတိယာ-၏၊ ဝုပသမာစ-ပယ်ခွါလွန်မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း” ဟုပေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာကိုပေါင်းရာ၌ “ ဝိတိယာ-ကို၊ ဝိရာဂါစ-လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝုပသမာစ-၎င်း” ဟုပေး၊ ဤဝိရာဂါ၏ အနက် နှစ်နက်လုံးသည် သဒ္ဓတ္ထ မဟုတ်၊ အဓိပ္ပါယ်ဏ္ဍသာ၊ သဒ္ဓတ္ထကား ဝိရာဂ-မတပ်မက်ခြင်း (မနှစ်သက်ခြင်း) အနက်တည်း။

ကား၊)တတိယေ- တတိယဖြစ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေ- အနာဂါမိ အရိယမဂ်၌၊ ဝါ-ကျမှ၊ အပ္ပဟိနာနံ-ပယ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊(သမာနာနံဝိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ - ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌာ ဒိနံ-သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို၊ (ပဟာနံ၌ စပ်)ပဉ္စန္ဒါပေ၊ ပဟိနာတိ- ပဉ္စန္ဒါပေနာ ဟူ၍၊ ဝေ- ဤသို့၊ ပဟာနံ - ပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုစ္စမာနံ- ဟောတော် မူအပ်သော်၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ - ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်း ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ- သို့၊ တဒမိဂမာယ - ထို အနာဂါမိမဂ်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥဿုကာနံ - အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဥဿာဟဇနကံ - အားတက် သရောကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-သို့၊ ဝေမေဝ-သာလျှင်၊ ဣဓ- ဤတတိယဇာန်၌၊ ဝါ-ကျမှ၊ အဝုပသန္တာနံ-ငြိမ်သက်သည် မဟုတ်ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ (သမာနာနံ)ဝိ- သော်လည်း၊ ဝါ-ကုန်သော၊ ဝိတတ္ထဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝုပသမော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုစ္စမာနော-သော်၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ၊(“တဒ မိဂမာယ ဥဿုကာနံ ဥဿာဟဇနကော ဟောတိ ”ထည့်၊)တေန-ထိုသို့ မဂ္ဂပရိဒီပန ဝဏ္ဏဘဏနအကျိုးရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝီတိယာစ သမတိက္ကမာပေ၊ ဝုပသမာတိ-မာ ဟူ၍၊ မယာ, ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာသိန္နိ ဣတ္ထ-၌၊ ဥပပတ္တိတော-အသင့်အားဖြင့်၊ ဣက္ခ တိ- ရှုတတ်၏၊ ဣတိ, ဥပေက္ခာ-မည်၏၊ သမံ-ညီညီမျှမျှ၊ ပဿတိ- ရှုတတ်၏။

ဝိတတ္ထ၊ပေ၊ဝုပသမာတိ ဟိ။ ။မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ,ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံတို့ကိုချဲ့လို၍ ဝိတတ္ထ ၊ပေ၊ဟိ-ဟု မိန့်၊ မဂ္ဂပရိဒီပနကို ပြပြီး၍ ဝဏ္ဏဘဏနကို ပြလိုသောကြောင့် ယထာစ- စသည်မိန့်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သိလဗ္ဗတပရာမာသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ သံယော ဇဉ်တို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်တုန်းကပင် ပယ်ခဲ့ပြီ၊ သို့သော် အနာဂါမိမဂ်ကို ဟောတော် မူခါမှ“ပဉ္စန္ဒါ ဩရန္တာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ(သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသော သံယောဇဉ်တို့ကို) ပဟာနာ” ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည် အနာဂါမိမဂ်၏ဂုဏ်ကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၍, ထိုမဂ်ရအောင်ကြိုးစားနေသူတို့အား အားတက်သရောဖြစ်စေသကဲ့သို့, ဤတတိယဇာန် ကျမှ ဝိတတ္ထ ဝိစာရ ဝုပသမကို ပေါင်းဆည်းသော အားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းလည်း ထိုအတူပင်ဖြစ်သည်-ဟုလို။

ဥပေက္ခကော။ ။ဥပပက္ခာကို “ ဥပ + ဣက္ခာ ” ဟု ခွဲ၍ ဥပသည် ဥပပတ္တိအနက် ဟော၊ (ဥပပတ္တိလည်း ယုတ္တိ= အနုရူပအနက်ဟော)ဟု သိစေလို၍ “ဥပပတ္တိတော+ ဣက္ခတိ”ဟု ဝိပြုတ်ပြုသည်၊ ဥပပတ္တိကိုပင်“သမံ-ညီမျှအောင်”ဟု၎င်း ထို သမကိုလည်း “အပက္ခပတိဘံ=ဗုဒ္ဓဘက်လည်း မကျ- အနိဋ္ဌဘက်လည်း မကျအောင်” ဟု၎င်း ဖွင့်၍, ဣက္ခတိလည်း ဒဿန+ အကံ ၂ မျိုးတွင် ဒဿနအနက်ဟောဟု ပြလိုသောကြောင့် “ပဿတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ တာယ၊ပေ၊သမန္တာဂတတ္တာဖြင့် “ဥပေက္ခာ + ယဿ အတ္တိတိ ဥပေက္ခကော”ဟု အဿတ္တိအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်ကြောင်း ပြသည်။

အပက္ခပတိတာဝ- တတက်၌ မကျသည်သာလျှင်၊ (အယုတ္တသမာသ်၊ အ ကို ပတိတ၌စပ်) ဟုတုာ-၍၊ ပဿတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဝိသဒါယ-(သံကိလေသ ကင်းသဖြင့်) သန့်ရှင်း ထင်ရှားသော၊ ဝိပုလာယ - (မဟဂ္ဂုတ် အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသဖြင့်) ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောသော၊ ထာမဂတာယ-(ဝီတိနှင့် မရော ပြွမ်းသဖြင့်) အားအစွမ်းသို့ရောက်သော၊ တာယ - ထို ဥပေက္ခာနှင့်၊ သမန္နာ ဂတတ္တာ-ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတိယဇ္ဈာနသမဏီ - တတိယဈာန် နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဥပေက္ခကောတိ- ဥပေက္ခကော ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ပန-ဆက်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာသည်၊ ဆဠှပေက္ခာ-ဆဠှပေက္ခာ၎င်း၊ ပေ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ- ကွာ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိစာ - ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒသဝိစာဝိ-သော၊ အယံ - ဤ ဥပေက္ခာကို၊ တတ္ထ တတ္ထ- ပဋိသန္တိဒါမဂ စသော ထိုထိုပါဠိတော်တို့၌၊ အာဂတနယတော-လာသော နည်းဖြင့်၎င်း၊ ဘူမိ ပုဂ္ဂလ စိတ္တာရမဏ ခန္ဓသင်္ဂဟ ဧကက္ခဏ ကုသလတ္တိက သင်္ခေပဝေသနစ-ဘုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်၊ အာရုံ၊ ခန္ဓာ၌သွင်းခြင်း၊ တပြိုင်နက်သော ခဏ၌ဖြစ်ခြင်း၊ ကုသလတိက်၊ အကျဉ်းချုပ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ [“၎င်း”

ဝိသဒါယ၊ ပေ၊ ဂတံဘယ။ ။ ဝိသဒါယာတိ သံ ကိလေသဝိဂမေန ပရိဗုတ္တောယ၊ ဝိပုလာယာတိ သာတိသယံ (အလွန်နှင့်တကွ) မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တိတော မဟတိယာ၊ ထာမဂတာယာတိ ဝီတိဝိဂမေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တောယ-ဋီကာ။

ဥပေက္ခာ ပန ။ [နနစေတ္ထ ဥပေက္ခာဝေဒနာဝ န သမ္ပဝတိ၊ တဿာ ကထံ အယံတတိယဇ္ဈာနသမဏီ ဥပေက္ခာယ သမန္နာဂတတ္တာ ဥပေက္ခာကောတိ ဝုစ္စတိတိစေ= ဤ တတိယဈာန်၌ သုခသာ ယှဉ်၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာ မသ္မုဉ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ တတိယဇ္ဈာနသမဏီပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘယ်နည်းဖြင့် “ဥပေက္ခာကော” ဟု ဟောတော်မူနိုင် ပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပေက္ခာပန” စသည် မိန့်၊ ဥပေက္ခာသည် ဝေဒနာကို အရကောက်ရသော ဝေဒနပေက္ခာသာ မက၊ အခြား ဥပေက္ခာများလည်း ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာကော ဟု ဟောတော်မူနိုင်သည်-ဟုလို။

ဘူမိ၊ ပေ၊ ရမဏတော။ ။ ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော အာရုံ ဖြစ်ပြီးနှင့် တွေ့ကြို ရာ၌ ဝမ်းလည်းမမြောက် စိတ်လည်း မဆိုးဘဲ လစ်လျူရှုတတ်သော တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ကို ဆဠှပေက္ခာ (အာရုံ ဖြစ်ပြီးအတွက် အင်္ဂါ ဖြစ်ပြီးရှိသော ဥပေက္ခာ) ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဆဠှပေက္ခာသည် ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရ တရား၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ရဟန္တာများသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရား၊ သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၂ မျိုးနှင့်ယှဉ်သော တရား၊ အာရုံအားဖြင့် ဖြစ်ပြီးလုံးကို အာရုံ ပြုသောတရားတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဥပေက္ခာ ၁၀ ပါးလုံးကို ခွဲခြားရာ၏။ [“ရမဏ ဝေတာ” ဟု ဋီကာရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ရမဏ ခန္ဓသင်္ဂဟ” ဟု တသမာသ်ထည်းရှိသည်၊ အဋ္ဌကထာ စာနေက ကောင်းသကဲ့သို့ထင်၏။]

၂ ခုကို ဝုတ္တနယနဝယ် ဝုတ္တ၌စပ်။] အဋ္ဌသာလိနိယာ - နိမည်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယ-ဓမ္မသင်္ဂဟီ အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ [အချို့စာ၌ ဝုတ္တနယေနဝဟု ဝေပေါ၏ ဇီကာ၌ မပါ။] ဝေဒိတဗ္ဗာ၏၊ ပန-ဆက်၊ ဣဓ-ဤ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တမာနာ-ဆိုအပ်သော်၊ (ဝါ-ဆိုအပ်သော ဆယ်ပါးသော ဥပေက္ခာသည်။) ဝိနယနိဒါနိ-ဝိနည်းပါဠိတော်၏ နိဒါန်းကို၊ အတိဘာရိယံ-အလွန်လေးလံသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နဝုတ္တာ-မဆိုအပ်တော့ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ လက္ခဏာဒိတော-လက္ခဏာအစရှိသောအားဖြင့်၊ ဣဓ-ဤတတိယဈာန်၌၊ အဓိပ္ပေတုဒပက္ခာ-အလိုရှိအပ်သော ဈာနပေက္ခာသည်၊ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ- အလယ်၌တည်သော သဘောရှိ

ခန္ဓ သင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။ ဝေဒနပေက္ခာကို ဝေဒနက္ခန္ဓာ၌၊ အခြားဥပေက္ခာတို့ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ သွင်းယူအပ်၏။ ဆ-မြ-ဗော-တ-ဇာ-ပါ ပေါင်းသည် တတြိမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ချည်း ဖြစ်၍ ကေက္ခဏာ၌ အတူမဖြစ်နိုင်၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ဖြစ်ခိုက် မြဟူဝိဟာရူပက္ခာ စသည်မဖြစ် - ဟူလို၊ သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာသည် ဉာဏ်ချည်းဖြစ်၍ တပါးဖြစ်ခိုက် အခြားတပါးမဖြစ်၊ ဝေဒနပေက္ခာနှင့် ဝိရိယပေက္ခာသည် တရံတခါ တပြိုင်နက်အတူဖြစ်၍၊ တရံတခါအတူမဖြစ်၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာသည် အဗျာကတတရား၊ ဝေဒနပေက္ခာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ၊ အခြား ဥပေက္ခာတို့သည် ရံခါကုသိုလ်၊ ရံခါ အဗျာကတတို့တည်း၊ ဤ ဥပေက္ခာ ၁၀ ပါးကို တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်လျှင် ဝိရိယ၊ ဝေဒနာ၊ တတြိမဇ္ဈတ္တတာနှင့် ဉာဏ် ၊ ဤ ၄ ပါး သတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတနယတောတိ၊ ပေ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တပဒေသေသု အာဂတနယဒဿနတောစ အယံ ဒသဝိဓောပိ ဥပေက္ခာ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ သမ္ပန္နော၊ ဘူမိတိအာဒိသု ပန ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ကာမာဝစရာ၊ မြဟူဝိဟာရူပေက္ခာ ရူပါဝစရာတိ အာဒိနာ ဘူမိတောစ၊ ပေ၊ ဧဝံ သင်္ခေပဝသေနစ အယံ ဒသဝိဓောပိ ဥပေက္ခာ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ယောဇနာ၊-ဝိမတိ၊ ဤဇီကာအတိုင်း အာဂတနယတော သင်္ခေပဝသေနစ ၂ ပုဒ်လုံးကို ဝုတ္တနယနဝယ် ဝုတ္တ၌စပ်၊ ထိုထို ပါဠိရုပ်ဝယ် လာသောနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဘူမိ၊ ပေ၊ သင်္ခေပအားဖြင့်၎င်း ဓမ္မသင်္ဂဟီ (အဋ္ဌသာလိနိ) အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားပြီး-ဟူလို။

ထိုတွင် အဋ္ဌသာလိနိ ဤဈာနအဖွင့်၌ ထိုထိုပါဠိရုပ်ဝယ် လာသည့်အတိုင်း ပါဠိတော်များကိုဖော်ပြ၍ ဆိုအပ်သောစကားသာ တိုက်ရိုက်ပါ၏။ ဘူမိ စသောအားဖြင့် ဝေဘန်ပုံကား တိုက်ရိုက်မပါ။ သို့သော် ထို ဖော်ပြထားသော ပါဠိသွားကို မြင်ရခြင်းအားဖြင့် ဘူမိ စသော ဝေဘန်ပုံကိုလည်း သိလောက်သောကြောင့် “ဝုတ္တဝသေန” ဟု မဆိုဘဲ “ဝုတ္တနယေန” ဟု နည်းပြအနေအားဖြင့် ဆိုလေသည်။ ဤကား ဝိမတိအဖွင့်အတိုင်း တည်း။ သာရတ္ထ၌ တမျိုးဖွင့်ထား၏။ ရှုကြလော့။

သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ အနာဘောဂရသာ - ပဏီတသုခ၌ သော်မှ နှလုံးမသွင်းခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အဗျာပါရ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ - ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်သည်၏အဖြစ်ဟု ယောဂီဘိက္ခုဏ်အားရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပီတိဝိရာဂ ပဒဋ္ဌာနာ - ပီတိ၌ စက်ဆုပ် လွန်မြောက်ခြင်းလျှင် နိုးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏။

တ္ထေ-ဤ ဥပေက္ခကောစ ပုန်အဖွင့်၌၊ (ဌတွာ စောဒကော အာဟ၊ ကိံ) စ- စောဒနာ ပါဠိအံ၊ အယံ - ဤ ဈာနပေက္ခာသည်၊ အတ္ထတော - အနက် သဘောအားဖြင့်၊ ငါ- တရားကိုယ်အားဖြင့်၊ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဝ - ကွာ သည်သာ၊ ဟောတိ၊ သာစ-ကွာသည်လည်း၊ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသုဝိ- ဈာန် တို့၌လည်း၊ အတ္ထိ-၏၊ တသ္မာ- ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ တတြာပိ - ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တို့၌လည်း၊ ဥပေက္ခကောစ ပိဟာသိန္နိ - သိ ဟူ၍၊ အယံ- ဤတတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗာ- ဟောတော်မူထိုက် သည်၊ သိသာနန- ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော့၊ [ဤ သိသာ ဣမှ အာဘောဂ ဝါကျဆုံး၍ နနနှင့် တွဲသည်၊ တသ္မာ ရှေ့ကဝါကျများ၌ အပူဓာန ကာရဏ ဝါကျဖြစ်၍ မတွဲခဲ့၊] (အထ- ထိုသို့ ဖြစ်ရာပါလျက်၊) ကသ္မာ(ဘဂဝတာ)န ဝုတ္တာ၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ)၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊ အပရိဗျတ္တကိစ္စ တော- မထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ဝုတ္တာ) ဟိ - ချွေ၊ တဿာ- ထို တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ တတ္ထ-ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌၊ ကိစ္စံ- ကိစ္စသည်၊ အပရိဗျတ္တံ- မထင်ရှား၊ (ကသ္မာ- နည်း)၊ ဝိတတ္တာဒိတိ- ဝိတက်အစရှိသည်တို့သည်၊ (အာဒိဖြင့် ပိစာရ ပီတိတို့ကိုယူ) အဘိဘုတတ္တာ- လွမ်းမိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန-ကား၊ ဣ-ဤတတိယဈာန်၌၊

လက္ခဏာဒိတောပန။ ။မဇ္ဈ (ဋီတော) အတ္တာ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တာ (ဥပေ ကွာ)၊ တာဝပဓာနကြံ၍ မဇ္ဈတ္တာ + လက္ခဏံ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ (ဥပေက္ခာ ပင်ရ၏)။ အနာဘောဂရသာတိ ပဏီတသုခေပိ တသ္မိံ (မညွတ်ဘဲ နှလုံးမသွင်းဘဲ မနေနိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သော ထို တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌ သော်မှလည်း) အဝနတိပဋိပက္ခကိစ္စာ - ညွတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စ (နှလုံးမသွင်းခြင်း၊ အရေ မပါခြင်းကိစ္စ) ရှိ၏။ အဗျာပါရပစ္စုပဋ္ဌာနာတိ သဘိပိ သုခပါရမိပ္ပတ္တိယံ (ဤဈာန်မှ အထက်၌ သုခယဉ်စရာ မရှိတော့သဖြင့် သုခတို့၏ ထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်နေပါသော်လည်း) တသ္မိံ သုခေ အဗျာဝဋ္ဌာ ဟုတွာ ပစ္စုပတိဋ္ဌတိ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ဝါ တတ္ထ (ထိုသုခ၌) အဗျာပါရ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ။

အယံ-ဤတကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို၊ (ဝုတ္တော၌စင်) ဝါ-သည်၊ (ဇာတာ၌စင်) ဝိတက္ကဝိစာရဝိတိဟိ - တိတို့သည်။ အနဘိဘူတတ္တာ - ကြောင့်၊ ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ-မြော်ချီအပ်သော ဥးခေါင်းရှိသကဲ့သို့၊ ဝါ-ဥးခေါင်းမော်နေသကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ, ပရိယုတ္တကိစ္စာ-စွရှိသည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝုတ္တာ၊ ဣတိ - ဤကား အဖြေ တည်း၊ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟာသိန္တိ တေဿ-ပုဂံ၏၊ သမ္ပသော-အလုံးစုံသော အားဖြင့်၊ အတ္တဝဏ္ဏနာ-အနက်အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌတာ-ပြီ။

ဣဒါနိ-ဤသတောစ သမ္ပဇာနောတိ ဣတ္ထ - ဤ၊ (အတ္တဝဏ္ဏနာ-အနက် အဖွင့်ကို၊ ဝုစ္စတိ-၏) သရတိ-သိတတ် မှတ်တတ်၏၊ ဣတိ , သတော - သတ် မည်၏၊ သမ္ပဇာနာတိ- ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်၏၊ ဣတိ , သမ္ပ ဇာနော-န မည်၏၊ ပုဂ္ဂလေန - ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်၊ ဝါ-ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန်ဖြင့်၊ သတိစ- သတိကို၎င်း၊ သမ္ပဇညဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထို သတိ သမ္ပဇည ၂ ပါးတို့တွင်၊ သတိ - သတိသည်၊ သရဏလက္ခဏာ - သိမှတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ အသိမုဿနရသာ-မေ့လျော့ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင် ဘက် ကိစ္စရှိ၏၊ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ-ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောင်တတ်သည် ဖြစ်၍ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏၊ ဝါ- ကိလေသာတို့မှ စောင့်

ဥက္ခိတ္တသိရာဝိယ။ ။ ဥက္ခိတ္တံ (မြောက်ချီအပ်သော) သိရော ယဿာတိ ဥက္ခိတ္တ သိရာ၊ [သုန္ဒရံ မနောကဲ့သို့ သိရောနပုံလိန်၊] တကြမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက်၌ ဥးခေါင်း မော်တတ်သောသတ္တိမရှိသော်လည်း အလွန်အကျွံချီအပ်သောဥပရိက္ခာစကား၊ ရူပက အလင်္ကာစကားဖြစ်၍ တဒ္ဓမ္မပုစာရအားဖြင့် “ ဥက္ခိတ္တသိရာ ” ဟု ဆိုသည်၊ ဝိယကား ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း။ [မဏ္ဍပ်ဆောက်ခင်း အဝဟသန္တမိဝတို့တည်း။]

ပုဂ္ဂလေန။ ။ “ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနေန ” ဟု ဖွင့်၏၊ သတော - သမ္ပဇာနောတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် တည်ရာအနက်ရှိသော (ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသော) ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် စကားများဖြစ်၏၊ ထိုစကားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောတော်မူလိုရင်းမဟုတ်၊ တတိယဇာန်၌ ပါသော သတိနှင့် သမ္ပဇညတရားကို ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်-ဟူလို။

တတ္ထသရဏလက္ခဏာ။ ။ ထိုသို့ တရားသဘောကို ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၍ တရားသဘောကို ထင်ရှားအောင် ပြုလိုလျှင် လက္ခဏာရသ စသည်ဖြင့် ပြရသောကြောင့် “တတ္ထသရဏလက္ခဏာ” စသည် မိန့်၊ သရဏ-မှတ်ခြင်းဟူသည် ထိုအာရုံကို မှတ်သော အားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သရဏံ စိန္တနံ” ဟု ၎င်း၊ ထို သိခြင်းသည် စိတ်၏ သိခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ “အာရုံ၌ စွဲကပ်တည်နေခြင်း” ဟု ပြလို၍ “ဥပဋ္ဌာနံ” ဟု ၎င်း ဋီကာ ဖွင့်သည်။ [သမ္ပုဿနပဋိပက္ခော အသမ္ပုဿနံ၊ ကိလေသေဟိ အာရက္ခာ ဟုတ္တာ ပစ္စု ပတိဋ္ဌတိ, တတောဝါ အာရက္ခံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ။]

ရှောက်ခြင်းအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သမ္ပဇညံ-သည်။ အသမ္မောဟလက္ခဏံ-
 သမ္မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာရှိ၏။ [အသမ္ပယုန် အသမ္မောဟော၊
 သမ္ပဒေဝ ပဇာနန်၊ သမ္မောဟ ပဋိပက္ခောဝါ။] တီရဏရသံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စ
 ရှိ၏။ [တီရဏံ ကိစ္စဿ ပါရဂမန်-ကိစ္စ၏ပြီးဆုံးခြင်း။] ပဝိစယ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-
 စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း သဘောတရား ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။
 [ပဝိစယော ဝီဇံသာ- စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း။]

တတ္ထ- ထို သဘော သမ္ပဇာနော ဟူသောပါဌ်၌၊ (စောဒနော သောနော
 နယော ဝေဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ - သည်။ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ-
 ရှေးဈာန်တို့၌လည်း၊ ကိဉ္ဇာဝိ အတ္ထိ - အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ ဟိ-မှန်၏။
 (တနည်း။) ဟိ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ မုဋ္ဌဿတိဿ- ပျောက်ကင်းသော သတိ
 ရှိသော၊ အသမ္ပဇာနဿ- ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် မသိသောပုဂ္ဂိုလ်၏
 (သန္တာန်၌) ဥပစာရဇ္ဈာန မတ္တမ္ဘိ-ဥပစာရဈာန်မျှသည်လည်း၊ နသမ္ပဇ္ဇတိ-
 မပြည့်စုံနိုင်၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာဈာန်သည်။ ပဝေဝ- ရှေးဥူးမဆွ၊ အစကပင်၊
 နသမ္ပဇ္ဇတိ-နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့် (ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏
 သန္တာန်၌ အပ္ပနာဈာန်ကို မဆိုထားဘိ) ဥပစာရ ဈာန်မျှလည်း မပြည့်စုံနိုင်
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ-သည်၊ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ-တို့၌လည်း၊
 ကိဉ္ဇာဝိ အတ္ထိ-အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ [ပြန်လှည့်စပ်သည်။] ပန-ထိုသို့ပင်
 ရှိပါသော်လည်း၊ တေသံဈာနာနံ-ထို ရှေးဈာန်တို့၏၊ ဩဠာရိကတ္တာ-ကြမ်း
 တန်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပုရိသဿ-၏၊ ဂတိ-သွားခြင်း
 သည်၊ သုခါဝိယ-လွယ်ကူသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) စိတ္တဿ-၏၊ ဂတိ-ဖြစ်ရ
 ခြင်းသည်၊ သုခါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုရှေးဈာန်တို့၌၊ သတိသမ္ပဇည
 ကိစ္စံ-သည်၊ အဗျတ္တံ-မထင်ရှား၊ ပန - အနွယ်ကား၊ (တနည်း။) ပန-အဘို့
 တပီးကား၊ ဣမဿ ဈာနဿ- ဤတဘိယဈာန်၏၊ ဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနေန-
 ကြမ်းတန်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ပြီးခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - ပြီးသည့်အတွက်၊
 သုခမတ္တာ-နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရိသဿ-၏၊ ခုရဓာရာယံ-သင်ရန်း
 သွား၌၊ (သမိပ္ပူပစာ-သင်ရန်းသွားအနီး၌-ဟုလို) ဂတိဝိယ-သွားခြင်းကို

ဩဠာရိကတ္တာ ပန ။ ။ ကာမံ ဥပစာရဈာနာဒိ ဥပါဒါယ ပဋ္ဌမဒတိယဇ္ဈာနာ
 နိဝိ သုခမာနေဝ၊ ဣမံပန ဥပရိဈာန် ဥပါဒါယ (ဤအထက် တတိယဈာန်ကိုထောက်၍)
 “ဩဠာရိကတ္တာ ပန တေသံ ဈာနာနံ” နှိ ဝုတ္တံ၊ သာစ ဩဠာရိကတာ ဝိတတ္တာဒိထုလင်္ဂ
 တာယ (ဝိတက်ဝိစာရဝိတိ ဟူသော ကြမ်းတန်းသော အင်္ဂါရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)
 ဝေဒိတဗ္ဗော-ဒီကာ။

ကဲ့သို့ (တထာ-တူ) သတိသမ္ပဇဉ်ကိစ္စ ပရိဂ္ဂဟိတာယေဝ - သတိသမ္ပဇဉ်
 ကိစ္စဖြင့် သိမ်းဆည်းသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဂတိ-ဖြစ်ခြင်းကို၊
 ဣန္ဒြိယဗျာ-အလိုရှိထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဝေဝ - ဤတတိယဇာန်၌သာ၊
 ဝါ-ကျမှသာ၊ (ဣဒံ-ဤ သတိသမ္ပဇဉ်ကို) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ကိဉ္စ - သည်သာ မက
 သေး၊ ဘိယျော-ထိုထက် အလွန်ရှိသေး၏၊ ဓေနုပဂေါ- အဓိ နွားမသို့ ကပ်
 တတ်သော၊ ဝစ္ဆော- နွားငယ်သည်၊ ဓေနတော - မှ၊ အပနိတော- ဖယ်အပ်
 သည်၊ (ဟုတွာ) အရက္ခိယမာနော-မစောင့်ရှော့အပ်သော၊ ပုနဒေဝ-တဖန်
 သာလျှင်၊ ဓေနံ- သို့၊ ဥပဂစ္ဆတိယထာပိ - ကပ်ရောသကဲ့သို့လည်း၊ ဧဝံ-တူ၊
 ဣဒံ တတိယဇာန်သုခံ - သည်၊ ပီတိတော- ပီတိမှ၊ အပနိတံ- ဖယ်အပ်သည်၊
 သမာနံပိ-သော်လည်း။ သတိသမ္ပဇဉ်ရက္ခေန-သတိသမ္ပဇဉ်တည်းဟူသော
 အစောင့်အရှော့ဖြင့်၊ အရက္ခိယမာနံ-မစောင့်ရှော့အပ်သော၊ ပုနဒေဝ ပီတိ
 ဥပဂစ္ဆေယျ၊ (ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ - ပီတိ သမ္ပယုတ္တ ဒုတိယဇာန် သည်သာ၊
 သိယာ- ဖြစ်ရာ၏၊ ဤကား ပီတိ ဥပဂစ္ဆေယျကို အဓိပ္ပာယ်ထပ်ပြခြင်းတည်း။)
 ဝါ - သည်သာ မကသေး၊ သုခေပိ - သုခ၌လည်း၊ သတ္တာ - သတ္တာတို့သည်၊
 ရဇ္ဇန္တိ - တပ်မက်ကြကုန်၏၊ ဣဒဉ္စ - ဤ တတိယဇာန်သည်လည်း၊ အတိမဓုရ

ကိဉ္စ ဘိယျော။ ။ “ကိဉ္စ (အဗျယ) နိပါတ်ပုဒ်သည် စ၍အားထုတ်ခြင်း အာရမ္မ
 အနက်၊ သမုစ္စည်းအနက်၊ အလုံးစုံအနက်၊ သမ္ဘာဝနာ အနက်တို့ကို ဟော၏ ” ဟု
 ထောမနိမိဆို၏၊ ဤနေရာ၌ သမုစ္စယတ္ထသင့်၏၊ “သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် သိမ်းဆည်း အပ်
 သော စိတ္တဂတိကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဤဇာန်၌သာ သတော သမ္ပဇာနော ဟု
 ဟောတော်မူအပ်၏” ဟူသော အနက်သာမကသေး၊ သတိသမ္ပဇဉ်အစောင့်အရှောက်
 မရှိလျှင် ပီတိသို့ ပြန်ရောက်စရာရှိ၏-ဟူသော အနက်၊ သတိသမ္ပဇဉ် အာနုဘော်
 ကြောင့်သာ သုခ၌မငြိမ်” ဟူသော အနက်ကိုပြခြင်းငှါလည်း ဟောတော်မူအပ်၏-
 ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း နိဿယပေးထားသည်။

ဓေနုပဂေါ။ ။ ဓေတံ ခီရံ ပါယေတီတိ ဓေန၊ ဓေနံ+ဥပဂစ္ဆတီတိ ဓေနုပဂေါ။
 ဤ ဝိဂ္ဂဟသည် “ ဓေနံ ဥပဂစ္ဆတီ ” ဟု ယခုရှိသော အဋ္ဌကထာ ပါဠိနှင့် လျော်၏၊
 သာရတ္ထုကား-“ဓေနံ+ပိဝတီ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “ဓေနုယာ ခီရံ ပိဝန္တော” ဟု ဖွင့်၏၊
 ထိုအဖွင့်အလို “ဓေနုပေါ” ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်။

သုခေဝါပိ၊ ပေ၊ အတိမဓုရ သုခံ။ ။ ဝါသဒ္ဓါသည် သတိသမ္ပဇဉ် မစောင့်ရှော့လျှင်
 ပီတိသို့ပြန်ရောက်၍ ဟာနဘာဂိယ (ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဘိရှိသော) ဒုတိယဇာန် ပြန်၍
 ဖြစ်ရာ၏၊ ဟူသောအနက်မှ အခြားအနက်တမျိုးကို ပြလို၍ တက်သော အတ္တန္တရ ဝိကပ္ပ
 နတ္ထတည်း။ ဝိကား သမုစ္စယတ္ထ၊ ဣဋ္ဌာရုံ၌သာ ကပ်ငြိကြသည်မဟုတ်သေး၊ သုခ၌လည်း
 ကပ်ငြိကြသည် - ဟူလို၊ ပီတိသည် ပဟာသ (ရှင်ပုခြင်း) ဥဒဂျ (တက်ကြခြင်း)

သုခံ - အလွန်ချိုဆိမ့်သော သုခ ရှိ၏ (ကသ္မာ- ကြောင့်နည်း၊) တတော- ထို
 တတိယဈာန်မှာ ပရိ-နောံ၌၊ သုခါဘာဝါ-သုခ၏ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း၊
 ပန - ဆက်၊ ဣဿုခေ - ဤ တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌၊ သတိသမ္ပဗျောနဘာ
 ဝေန - သတိသမ္ပဗျော၏ အစွမ်းကြောင့်၊ အသာရဇ္ဇနာ - မတပ်မက်ခြင်း
 သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ အညထာ-တပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ နော
 ဟောတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဣမဗ္ဗိ အတ္ထဝိသေသံ- ဤ အနက်
 အထူးကိုလည်း၊ ဒဿေတုံ - ပြတော်မူခြင်းငှါ၊ ဣဒံ - ဤ သတိသမ္ပဗျောကို၊
 ဣမေဝ- ဤ တတိယဈာန်၌သာ၊ ဝါ- ကျမှသာ၊ ဝုတ္တံ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
 ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဣဒါနိ-၌၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိန္တိ ဣ - ပါဠိ၌၊ (စောဒနာ
 သောဓနာ နယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) တတိယဇ္ဈာန သမပီနော - တတိယ
 ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သုခပုဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ- သုခကိုခံစား
 ခြင်း၌နှလုံးသွင်းသည်၊ ကိဉ္စာပိနတ္ထိ-အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ ဧဝံ သန္တေပိ-
 ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (ဤသို့ သုခကို ခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်း မရှိပါ
 သော်လည်း၊ သမ္ပယုတ္တံ သုခံ၌၎င်း၊ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျံ၌၎င်း စပ်၊) ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ တဿ - ထို တတိယ ဇ္ဈာန သမပီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နာမကာယေန- ယနှင့်၊

သဘောရှိ၏၊ ထိုပီတိနှင့်ယှဉ်နေလျှင် သုခအရသာ ကောင်းကောင်း မပေါ်၊ ပီတိမယှဉ်
 သောကြောင့် ဤသုခသည် အတိမရရ-အလွန်ချိုဆိမ့်သော အရသာပေါ်သည်။

ကိဉ္စာပိ၊ ပေ၊ ဝေဒေသိန္တိ အာဟ ။ ။ “ ကထံ အာဘောဂေန ပိနာ သုခပုဋိ
 သံဝေဒနာ- ခံစားလိုသောအာဘောဂခရှိဘဲလျက် အဘယ်နည်းဖြင့် သုခကိုခံစားခြင်း
 ဖြစ်သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ကိဉ္စာပိ စသည်မိန့်၊ ကိဉ္စာပိ ထိုင်ရာဝါကျ
 သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ၊ (ပန - တထာပိနှင့် အသွားတူသော) ဧဝံသန္တေပိထိုင်ရာ
 ယသ္မာ ၂ ခု၏ နယ်အတွင်း၌ပါသော သုခံ (အတ္ထိ) ဝါကျ၊ ပဋိသံဝေဒေယျတိုင်အောင်
 ဝါကျတို့သည် အရုဗျတ္တဝါကျ၊ ဤ အရုဗျတ္တ ၂ ဝါကျသည်ပင် တသ္မာဝါကျထောက်၍
 ကာရဏဝါကျ၊ တသ္မာစသော ဝါကျကား ဖလဝါကျတည်း။ [သုခဿ - ကို+ ပဋိ
 သံဝေဒနာ-သုခပုဋိသံဝေဒနာ၊ သုခပုဋိသံဝေဒနာယ-၌+ အာဘောဂေါ- သုခပုဋိသံ
 ဝေဒနာဘောဂေါ။]

ယသ္မာ တသ္မာတွဲပုံ။ ။ ယသ္မာ ၂ ထပ် ပါပုံနှင့် ဝါသဒ္ဓါနေပုံ ထောက်၍ “ယသ္မာ
 တဿ နာမကာယေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တသ္မာ ဧတမတ္ထ ဒဿေန္တော၊ ပေ အာဟ ” ဟု
 ပဌမ တနည်း ဆက်သွယ်ပါ။ [နိဿယ၌ ဤအတိုင်း တသ္မာဝါကျနှင့် ဆက်၍ အနက်
 ပေးထားသည်] တတိယဈာန် ဝင်စားခိုက်၌ (ဈာန်စိတ် စေတသိက် ဟူသော) နာမ
 ကာယနှင့် သုခသည် ယှဉ်နေ၏၊ (တတိယဈာန်မှာ သုခဝေဒနာ ယှဉ်လျက်ပါနေ၏။)

သမ္ပယုတ္တံ-ယှဉ်သော၊ သုခံ-ခသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [တသ္မာ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တတိယဇ္ဈာနသမဇီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမကာယ သမ္ပယုတ္တံ-သုခ ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) တေမတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ (နာမကာယသမ္ပယုတ္တံသုခ ရှိ၏ဟူသော ဤအနက်ကို၊) ဒေသေန္တော- သည်၊ (ဟုတွာ) သုခန္ဓ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေ သိန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊] ဝါ-တနည်း၊ (နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ - နာမကာယ နှင့်ယှဉ်သော၊ ယံတံ သုခံ-အကြင်သို့သော ထိုသုခသည်၊ (အတ္ထိ၊) အဿ- ထိုတတိယဇ္ဈာနသမဇီပုဂ္ဂိုလ်၏ တံသမုဋ္ဌာနေန-ထိုသုခဟူသောဖြစ်ကြောင်း ရှိသော၊ အတိပဏီတေန - အလွန်မြတ်သော၊ ရူပေန - စိတ္တဇ ရုပ်သည်၊ ရူပ ကာယော- ယကို၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဖုဋ္ဌော-တွေထိအပ်၏၊ ယဿ-ယင်း ရူပ ကာယ၏၊ ဖုဋ္ဌတ္တာ-တွေထိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဈာနာ-မှ၊ ဝုပ္ပိကော- ထပြီးသည်၊ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [ပိဖြင့် ဈာန်ဝင်စားခိုက်ကို ဆည်းသည်၊] သုခံ-ကို၊ ပဋိသံဝေဒေယျ-ခံစားရာ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (အတိ

ထို့ကြောင့် “ခံစားလိုသော နှလုံးသွင်း မရှိသော်လည်း ခံစားတတ်သော သုခဝေဒနာ ယှဉ်နေ၏ ” ဟူသော ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ သုခန္ဓ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိ” ဟု ဟောတော်မူသည်-ဟူလို၊ ဤနည်း၌ “ သုခန္ဓ-စေတသိကသုခကို လည်း၊ ကာယေန-သမ္ပယုတ္တနာမကာယဖြင့် ” ဟု ပေး၊ [ဈာန်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသုခကို စေတသိကသုခ ဟု ခေါ်၏၊ ဈာန်စိတ်စေတသိကကို နာမကာယ ဟု ခေါ်သည်။]

ဒုတိယနည်း။ ။ ဤနည်း၌ “ယသ္မာ အတိပဏီတေန ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော၊ တသ္မာ တေမတ္ထံ၊ ပေ၊ အာဟ” ထို့သာ လိုရင်းဖြစ်သော ကာရဏ + ဗလဝါကျတည်း၊ “ ယံတံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တံ သမုဋ္ဌာနေန ” ထို့ကား “အတိပဏီတေန ရူပေန ” ၏ ပိသေသနတို့သာ၊ ထို့ကြောင့် ယသ္မာ၏ အပြင်တက် ရှေ့နားမှာ ထားသည်၊ ယသ္မာ အပြင်မှာ ထားသော်လည်း ယသ္မာ အတွင်းရှိ ရူပေနည်းသာ စပ်ပါ၊ အဿလည်း အပို ထည့်အပ်သော သမ္ပန်သာတည်း၊ ယံတံ ဟု သမ္ပနာမ် ၂ ခု ရှိရာ၌ နောက်ပုဒ်အနက် မဲ့သာ များသော်လည်း ဤနေရာ၌ နောက်တံသမုဋ္ဌာနေန၏ အနိယမဖြစ်၍ ယံကို၎င်း၊ ရှေ့ဝါကျ၌ ပါပြီးသော နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခဖြစ်၍ ရှေ့ကို ပြန်ညွှန်သော တံကို၎င်း ထည့်ထားသည်၊ [တံသည် အနက်မဲ့ မဟုတ် ဟူလို၊] “ယံတံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တံသမုဋ္ဌာနေန အတိပဏီတေန ရူပေန- ရှေ့ဝါကျ၌ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခ ဟု ပြခဲ့သော အကြင် သုခသည် ရှိ၏၊ ထိုသုခကြောင့် ဖြစ်သော အလွန်မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ကို “ တံသမုဋ္ဌာနေန အတိပဏီတေန ရူပေန ” ဟု ဆိုသည်။

ရူပကာယော၊ ပေ၊ ပဋိသံဝေဒေယျ။ ။ ထိုအတိပဏီတံ စိတ္တဇရုပ်က “ ရူပ ကာယကို တွေထိအပ် ” ဟူရာ၌ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်သော (ကံ ဇိတ် ဥတု အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော) ရုပ်အစဉ်ကို ရူပကာယဟု ယူ၍ ထို ရူပကာယ အတွင်းသို့ အတိပဏီတံစိတ္တဇရုပ်ပါဝင်လာသောအခါ ထိုစိတ္တဇရုပ်သည် နီးကပ်နေ

ပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယ၏ တွေ့ထိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေမတ္တိ-ကို၊ (အတိပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယကို တွေ့ထိအပ်သည့်အတွက်၊ ဈာန်မှ ထသော်လည်း ချမ်းသာကို ခံစားရာ၏ဟူသော ဤအနက်ကို၊) ဒဿေန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီး၊

ဣဒါနိ-၌၊ ယံတံ အရိယာ၊ ပေ၊ သုခဝိဟာရီတိ ဣတ္ထ-ရီ ဟူသော ဤပံ၊ ငြိ၌၊ (ဝေဒိတဗျာ၌ စပ်) ယံ ဈာန်ဟေတု - အကြင် ဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ ဈာန်ကာရဏာ - အကြင်ဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ တံ

သော အခြားတိဇရုပ်များကို ထိအပ်၏။ “ထိ”ဆိုသည်ကား မဟာဘုတ် အချင်းချင်း အလွန် နီးကပ်စွာ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ထိရာ၌ ထိုဖေါဋ္ဌဗျာရုံကို အာရုံပြု၍ ကာယ ဝိညာဉ်စိတ်ဖြစ်သောအခါ ဟုဉ်ဘက် သုခဝေဒနာပါလာ၏။ ထိုသုခကို ကာယိကသုခ ဟု ခေါ်သည်။ ထို ကာယိကသုခသည် ဈာန်အတွင်း၌ မဖြစ်နိုင်၊ ဈာန်မှထသောအခါ ကျမှ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို ကာယိကသုခ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “ဈာနာ ဝုဒ္ဓိတောဝိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ယဿ ဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ပေ၊ ဝေဒေယျ”သည် ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော၏ ကြိယာဝိသေသန တမျိုးပင်တည်း။ “ဈာန်မှထသော်လည်း ကာယိကသုခကို ခံစားရ လောက်အောင် ရူပကာယကို ပဏီတရုပ်က တွေ့ထိအပ်၏” ဟုလို၊ ဤ ယဿမျိုး၌ နိယမတသဒ္ဓါထည့်၍အနက်ပေးခြင်းထက် နိဿယပေးသလိုပေးခြင်းက သာ၍ရှင်း၏။ “ပဋ္ဌမနည်းအရ ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ ခံစားရုံသာ မကသေး၊ ဈာန်မှထလာလည်း ခံစား သေး၏” ဟုလို၊ ဤအလို [“သုခဉ္စ-ကာယိကသုခကိုလည်း” ဟု ပေး။] “ကာယေန” အရကား နာမကာယချည်းသာ ရ၏။ ရူပကာယ၌ ခံစားကြောင်း သတ္တိမရှိ။

တေမတ္တိ ဒဿေန္တော။ ။ ဤ ဗုဒ္ဓိယနည်း၌ ဈာန်မှထ၍ ကာယိကသုခ ခံစား ပုံကို ပြထား၏။ ပါဠိတော်၌ကား “သုခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေသိ”သည် ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံနေ ခိုက် (ဈာန်ဝင်စားခိုက်) ကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဈာနသမ္ပယုတ္တ သုခကြောင့် ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်တို့၏ ရူပကာယကို တွေ့ထိရာဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာယိကသုခ၏ ခံစားမှုအကျိုး၏အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ တင်စားသော ကာရိယောပစာရ (ဗလူပစာရ) အနက်ကို တေမတ္တိ” ဟုပီမတိဖွင့်သည်။ [နိဿယ၌ “တေမတ္တိ” ၏ အနက်ကို ယသ္မာဝါကျကြည့်၍ ရွဲထား၏။]

မူတွဲ။ ။ “ရူပကာယော (ဖုဋ္ဌော) - ဖုဋ္ဌတ္တာ (ဖုဋ္ဌတ္တာ)” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေ တွေ့ရ၏။ ဇီကာထို၌ “ ဖုဋ္ဌော၊ ဖုဋ္ဌတ္တာ ” ဟု ရှိ၏။ သာရတ္ထ၌ “ ဗျာဝိတတ္ထာတိ အတ္ထော ” ဟု အဖွင့်ရှိသော်လည်း ဖုဋ္ဌတ္တာ၏ အဓိပ္ပာယ်နက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ မှန်၏- ဓာတ်ကျင်းထို၌ ဖုဓာတ်ဟုမရှိ။ ဖုဋ္ဌဓာတ်ဟု ရှိသော်လည်း ဝိကာသ-ဘေဒန-ဝိရနနစသော အနက်သာ ရှိ၍၊ ဤနေရာနှင့်သင့်သော ပြန့်နှံ့ခြင်းအနက် မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဖုဋ္ဌော-ဖုဋ္ဌတ္တာတို့သာ ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်သည်။

တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ-ကို၊ ဗုဒ္ဓါဒယော-ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ အရိယာ-အရိယာတို့သည်။ အာစိက္ခန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဒေသေန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏။ ပညပေန္တိ-ပညတ်ကြကုန်၏။ ဝါ - အပြားအားဖြင့် သိစေကြကုန်၏။ ပဋ္ဌပေန္တိ-အပြားအားဖြင့် ထားကြကုန်၏။ ဝိဝရန္တိ - အကျယ်ဖွင့်ပြကြကုန်၏။ ဝိဘဇန္တိ - ဝေဘန်ကြကုန်၏။ ဥတ္တာနိ.ကရေန္တိ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင်ပြကြကုန်၏။ ပကာသေန္တိ - ထင်ရှားပြကြကုန်၏။ ပသံသန္တိ - ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပါယ် - ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ ကိန္တိ - အဘယ်သို့လျှင်၊ (အာစိက္ခန္တိ - နံ သနည်း၊) ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရိတိ - ဥပပေရိ ဟူ၍ (အာစိက္ခန္တိ - နံ၏) တတိယံ-သော၊ တံ ဈာန် - သို့၊ ဥပယမ္ပဇ္ဇ-၍၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဣတိဝေ-သို့၊ အတ္ထယောဇနာ - အနက်၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ၏၊ ပန - ပရိဟာရာပေးအံ့၊ ကသ္မာ, တံ - ထို တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တေ-ထို အရိယာတို့သည်။ ဝေ, ပသံသန္တိ-နံသနည်း၊ ဣတိ-မေးတည်း၊ ပသံသာရဟတော-ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံတေဝေ, ပသံသန္တိ-နံ၏ ဣတိ-ဖြေတည်း။)

ဟိ-ဈဲ့၊ အယံ - ဤတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယသ္မာ, အတိမဓရ သုခေ-အလွန် ချိုဆိမ့်သော သုခရှိသော၊ သုခပါရမိပ္ပတ္တေ-သုခ၏ အလွန်ဆုံး

ယံတံ၊ အာစိက္ခန္တိ ။ ။ “ယံဖြင့် ဈာန်ကိုစွဲပါ။ ထိုယံလည်း ဟိတိ အနက်ဟော နိပါတ်တည်း” ဟု ၎င်း၊ “ တံဖြင့် တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ် စွဲ” ဟု ၎င်း သိစေလို၍ “ ယံ ဈာနတေတု ” စသည်မိန့်၊ ဒေသေန္တိ စသည်တို့ကား အာစိက္ခန္တိ၏ ပရိယာယ် ပုဒ်များတည်း၊ ရှေ့ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်က ထပ်၍အနက်ဖွင့်ပုံမှာ နိဿယအတိုင်း သိပါ။ ဆိုလိုရင်းမှာ - “ချီးမွမ်းကုန်၏” ဟူသောအနက်ပင်တည်း-ဟု ပြလို၍ “ပသံသန္တိတိ အဓိပ္ပါယော” ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ “ယံတံ၊ ပေ၊ သုခဝိဟာရိတိ ဧတ္ထ” ဟု ဧတ္ထတခုရှိပြီးနောက် “ဝေ မေတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” နှ့် ဧတ္ထတခု တွေ့ရပြန်၏။ ထို ၂ ခုလုံး၏ အစပ်လည်း “ဝေဒိတဗ္ဗာ ” နှ့်သာ ဖြစ်သင့်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ပြခဲ့သောအဖွင့်၌ ဝါကျချင်း ယှဉ်စပ် ပုံသာမက အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပါ ဖွင့်ခဲ့ရကား “ဝေမတ္ထယောဇနာ ” ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ဧတ္ထတပုဒ်ကို အပိုဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

သုခပါရမိပ္ပတ္တေ ။ ။ “သုခဿ ပရမံ ပရိယန္တိ ပတ္တေ”-ဒီကာ၊ ပါရမီကို “ပရမံ ပရိယန္တိ-လွန်မြတ်သော အဆုံးအပိုင်းအခြား ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “ပရမံ ယေဝ ပါရမီ” ဟု သူတ္တံ၌ ဇာ ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း-ဟု ကြံ၊ သုခဿ+ ပါရမီ-သုခပါရမီ၊ သုခပါရမီ + ပတ္တံ သုခပါရမိပ္ပတ္တံ = (ဤဈာန်မှ အထက်၌ သုခ မယှဉ်တော့ သဖြင့်) ထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်နေသော သုခ-ဟူလို။

အပိုင်းအခြားသို့ ရောက်နေသော၊ တတိယဇ္ဈာနေဝိ- ဌ သော်မှလည်း၊ ဥပေ
 က္ခကော-အသင့်အားဖြင့်ရှုတတ်သော ဥပေက္ခာရှိပါပေစွ၊ တတ္ထ-ထိုတတိယ
 ဈာန်၌၊ သုခါဘိသင်္ဂေန - သုခ၌ ငြိကပ်တတ်သော တဏှာသည်၊ န အာကဇီ
 ယတိ-မဆွဲငင်အပ်၊ ဝါ-နိုင်၊ စ-သည်သာ မကသေး၊ ယထာ-အကြင် အခြင်း
 အရာအားဖြင့် ဖြစ်လသော်၊ ဝီတိ - ဝီတိသည်၊ န ဥပဗ္ဗတိ- မဖြစ်၊ ဧဝံ- ဝီတိ
 မဖြစ်နိုင်လောအောင်သော ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဥပဗ္ဗိတ သတိတာယ-
 ကပ်၍တည်သော သတိရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဝိသေသန)၊ သတိမာ- သတိ
 ရှိပါပေစွ၊ စ- သည်သာ မကသေး၊ ယသ္မာ , အရိယကန္တံဧဝ - အရိယာတို့
 နှစ်သက်အပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အရိယဇနသေဝိတမေဝစ-အရိယာတို့
 ဗိုဝ်အပ်သည်သာလျှင်လည်းဖြစ်သော၊ အသံကိလိဋ္ဌိ- ကိလေသာတို့သည် မပူ
 ပန်စေအပ် မနိုင်စက်အပ်သော၊ ဝါ-ကိလေသာတို့ဖြင့်မညစ်နှမ်းသော၊ သုခံ-
 ကို၊ နာမကာယေန- ဖြင့်၊ ပဋိသံဝေဒတိ- ၏၊ တသ္မာ , ပသံသာရဟော- ၏၊
 ဣတိ(တသ္မာ)ပသံသာရတတော-ကြောင့်၊ နံ- ဝီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ , ဧဝံ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပသံသာ ဟေတုဘူတေ-ချီးမွမ်းခြင်း၏အကြောင်း
 ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဂုဏေ - ထို ဂုဏ်တို့ကို၊ ပကာသေန္တာ - နလျက်၊
 ဥပပက္ခကော သတိမာ သုခ ဝိဟာရီတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ ပသံသန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊

တတိယန္တိ- ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-ဖြင့်၊ တတိယံ- သော၊ (တနည်း)
 တတိယန္တိ ဣ-ဌ၊ တတိယံ-ဟူသည်၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-တည်း၊ ဣဒံ-ဤဈာန်
 သို့၊ တတိယံ, သမာပဇ္ဇတိ - ကောင်းစွာ ရောက်အပ်၏၊ ဝါ- ဝင်စားအပ်၏၊
 ဣတိဝိ-လည်း၊ တတိယံ-သော၊ စ- အဘို့တပါးကား၊ ဈာနန္တိ ဣတ္ထ, ဒုတိယံ-
 ဈာန်သည်၊ သမ္ပဿာဒါဒိတိ-တို့ဖြင့်၊ စတုရဗိုလ်-သည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ,
 ဣဒံ - ဤ တတိယဈာန်သည်၊ ဥပေက္ခာဒိတိ - ဥပေက္ခာ အစရှိသည် တို့ဖြင့်၊
 ပဗ္ဗဝီကံ-ငါးပါးသောအင်္ဂါရှိ၏၊ ယထာဟ-နည်း၊ ဈာနန္တိ ဥပေက္ခာ၊ ပေ၊ ကဂ္ဂ
 တာတိ- ဈာ၊ ပေ၊ တာဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ၊ [ဈာနန္တိ-ကား၊ ဥပေက္ခာ-
 ကွာ၎င်း၊ ပေ၊ စိတ္တသေကဂ္ဂတာ-တာ ၎င်းတည်း၊] စ -ဆက်၊ သော-ဤ
 ဈာန်အင်္ဂါ ၅ပါးအပေါင်းသည်၊ ပရိယာယောယေဝ-သာတည်း၊ ပန-စင်စစ်
 ကား၊ ဥပေက္ခာ သတိသမ္ပညောနိ-ညတို့ကို၊ ထေပက္ခာ-၍၊ နိပုရိယာယေန-
 အားဖြင့်၊ ဧဝံ - ဤ တတိယဈာန်သည်၊ ဒုဝဂီကမေဝဟောတိ၊ ယထာဟ-
 နည်း၊ ကတမံ တသ္မိံ သမယေ၊ ပေ၊ ကဂ္ဂတာတိ - ကတမံ၊ ပေ၊ တာ ဟူ၍၊
 အာဟ၊ သေသံ ဂုတ္တနယမေဝ၊ ဣတိ - အပြီးတည်း၊ တတိယဇ္ဈာနကထာ-
 တတိယဈာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ၊

သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာတိ-ကား၊ ကာယိကသုခဿစ-
 ကာယိကသုခကို၎င်း၊ ကာယိကဒုက္ခဿစ-ကို၎င်း၊ ပဟာနာ-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ
 ဝါတိ-ကား၊ တဉ္စ- ထို ပယ်ခြင်းသည်လည်း၊ ပုဗ္ဗေဝ-ရှေး၌ပင်၊ (ဟောတိ၊)
 စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ခဏေ - စတုတ္ထ ဈာန်ခဏ၌၊ န (ဟောတိ)- ဖြစ်သည် မဟုတ်၊
 သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာတိ- ကား၊ စေတသိကသုခဿစ-သုခ
 ၎င်း၊ စေတသိကဒုက္ခဿစ-ဒုက္ခ၎င်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဣမေသံဒိန္ဒိဝိ- ဤ ၂ ပါးတို့
 ၏လည်း၊ ပုဗ္ဗေဝ - ပင်၊ အတ္ထင်္ဂမာ- ကြောင့်၊ ပဟာနာ - ကြောင့်၊ ဣစ္စေဝ -
 ဤအနက်သည်ပင်၊ ဝါ- ကိုပင်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ- ၏၊ ပန- ပရိဟာရ၊ ပေ၊ အံ၊
 ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ နေသံ- ထိုသုခစသည်တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ ဟောတိ-
 နည်း၊ စတုန္ဒ- န်သော၊ ဈာနာနံ-တို့၏၊ ဥပစာရက္ခဏေ-ဥပစာရဈာန်ခဏ၌၊
 (ပဟာနံ ဟောတိ၊) ဟိ- ချဲ့၊ သောမနဿံ-ကို၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနဿ-၏၊ ဥပစာ
 ရက္ခဏေယေဝ-၌ပင်၊ ပဟိယတိ-ပယ်အပ်၏၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ သုခါနိ-တို့ကို၊
 ပဌမ ဒုတိယ တတိယာနံ-ဈာန်တို့၏၊ ဥပစာရက္ခဏေသု-တို့၌၊ (ပဟိယန္တိ-
 န်၏) ဧဝံ-လျှင်၊ ပဟာနက္ခမေန - ပယ်ခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ အဝုတ္တာနံ-
 ဟောတော် မူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယဝိဘဏံပန - ကား၊ ဣန္ဒြိ
 ယာနံ-တို့၏၊ ဥဒ္ဓေသက္ခမေနေဝ - ဥဒ္ဓေသ အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဣဝေဝိ-
 ဤ ဈာနကထာ၌လည်း၊ ဝုတ္တာနံ-န်သော၊ ဧတေသံ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ
 ဒေါမနဿာနံ - ဤ သုခပေတို့ကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ပန- ဆက်၊ (တနည်း) ပန-ပရိဟာရ၊ ပေ၊ အံ၊ တောနိ - ဤ သုခ, ဒုက္ခ,
 သောမနဿ, ဒေါမနဿတို့ကို၊ တဿတဿ ဈာနဿ-၏၊ ဥပစာရက္ခဏေ
 ယေဝ-၌ပင်၊ ယဒိဝဟိယန္တိ-အကယ်၍ပယ်အပ်ကုန်အံ့၊ အထ-ထိုသို့ပယ်အပ်
 ကုန်လသော်၊ ကဿာ - ကြောင့်၊ ကတ္ထ စုပ္ပန္တံ ဒုက္ခိန္ဒိယံ၊ ပေ၊ အပရိသေသံ
 နိရုဇ္ဈတီတိ-တိဟု၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဈာနေသွေဝ-တို့၌သာ၊ နိရောဓေ-ချုပ်ခြင်းကို၊
 ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း။ [ကတ္ထစ-

ပဟာနက္ခမေန ။ ။ ပယ်စဉ်အတိုင်း ဟောလျှင် “ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ, ဒေါ
 မနဿဿစ ပဟာနာ, ပုဗ္ဗေဝ သုခသောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ” ဟု ဟောရလိမ့်မည်၊
 မှန်၏-ဤ ဝေဒနာ ငှပါးအစဉ်အတိုင်း ပဌမဈာန် စသော ဈာန် ငှပါးတို့က ပယ်ကြ
 သည်၊ “ သုခဿစ ပဟာနာ ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပုံမှာ ထိုပယ်စဉ် မကျသော
 ကြောင့် အဘယ်အစဉ်အားဖြင့် ဟောပါသနည်း-ဟု မေးတယ်ရှိ၍ “ ဣန္ဒြိယဝိဘဏံ
 ပန၊ ပေ၊ ဝုတ္တာနံ ” မိန့်၊ ဣန္ဒြိယ ဝိဘဏ် ပါဠိတော်ဝယ် “ သုဒိန္ဒိယံ, ဒုက္ခိန္ဒိယံ, သော
 မနဿိန္ဒိယံ, ဒေါမနဿိန္ဒိယံ ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနက္ခမအစဉ်အတိုင်း
 ဤ စတုတ္ထဈာန်၌ ဟောတော်မူသည်-ဟုလို။

အဘယ် တရားကြောင့်လည်း၊ ဥပ္ပန္နံ - ဈာနတာဝနာဖြင့်၊ မခွါအပ်သေး၍ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ခွင့်ရှိသော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ-သည်။ အပရိသေသံ- အကြွင်းမရှိအောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣဓ-ဤသာသနာ တော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်ပေ၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဣတ္ထ-ဤပဌမဈာန်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ- သော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ အပရိသေသံ၊ နိရုဇ္ဈတိ- ၏၊ ပေ၊ စတုတ္ထိ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇဝိဟရတိ၊ ဣတ္ထ- ဤစတုတ္ထဈာန်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ- မခွါအပ်သေးသဖြင့် ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော၊ သောမန သိန္ဒြိယံ-သည်။ အပရိသေသံ-အောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ-၏။] အတိသယနိရောဓတ္ထာ- အသွန်အကဲ ချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧဝံ ဈာနေသေဝ နိရောဓော ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ) တိ-မှန်၏၊ [ဝိတ္ထာရမဆိုလောကံ၍ ဒဠိကရဏ ကြံသည်။] နေယံ-ထိုဒုက္ခစသည်တို့၏၊ ပဌမဈာနာဒိသု-ပဌမဈာန်အစရှိသည် တို့၌၊ အတိသယနိရောဓော - အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ - ၏) နိရောဓောယေဝ- ချုပ်ခြင်း သာမန်သည်သာ၊ န- မဟုတ်၊ ပန- အဘို့တပါး ကား၊ ဥပစာရက္ခဏေ - ဥပစာရဈာန် ခဏ၌၊ နိရောဓောယေဝ - ချုပ်ခြင်း သာမန်သည်သာ၊ ဟောတိ-အတိသယနိရောဓော-အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ တထာဟိ- ထိုစကားကို ချွဲဥားအံ့၊ နာနာဝဇ္ဇနေ- ဈာန ပီထိမှ ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ ဝါ- အထူးထူး အပြားပြားသော

ယဒိဝန။ ။ “ စတုန္နံ ဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေ ” ဟု ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားသည် “ကတ္ထစုပ္ပန္နံ” စသော “ဣန္ဒြိယသံယုတ်-သုခိန္ဒြိယဝဂ် ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်၏” ဟု ထင်မှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဧဝာဒနာကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဒိ ဝန” စသည်မိန့်။ [ကတ္ထစုပ္ပန္နံ၊ ပေ၊ နိရုဇ္ဈတိတိ နိရောဓဋ္ဌာန် နိရောဓကာရတံ (ချုပ်ရာ ဌာန ဖြစ်သော ချုပ်ခြင်း၏အကြောင်းကို) ပုစ္ဆတိ ကတ္ထာတိ ပုစ္ဆာယ၊ ဣတ္ထာတိ ဝိသဇ္ဇနေ ပိ ဟေတုဒိ တုမ္ပဝစနံ ဒဌဗ္ဗံ၊... ဥပ္ပန္နန္တိ-အတ္ထနော ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပန္နံ အဝိက္ခန္တိတံ ” - ဋီကာ။ (အဋ္ဌသာလိနိ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိအစွင့်၌ ပြအပ်သော ဥပ္ပန္နအမျိုးမျိုးတွင် ဝိက္ခန္တိန ပဟာန် ဖြစ်သော ဈာန်ဖြင့် မခွါအပ်သေးသော) အဝိက္ခန္တိ တုပ္ပန္နကို ယုစေလို၍ “အဝိက္ခန္တိတံ” ဟု စွင့်သည်။]

အတိသယနိရောဓနှင့် နိရောဓ။ ။ အတိသယနိရောဓော သုဋ္ဌပဟာနံ ဥဇု ပဋိ ပဒက္ခန ဝုပသမော၊ နိရောဓော ပဟာနမတ္ထံ၊ “အတိသယနိရောဓ” ဟူသည် ကောင်း စွာပယ်ခြင်း၊ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကြောင့် ငြိမ်ထက် နေခြင်းတည်း။ “နိရောဓ” ဟူသည်ကား ပယ်ခြင်း သာမည၊ (ပယ်ရုံမျှသာ) တည်း။ “သုဋ္ဌ ပဟာန ဖြစ်လောက်အောင် မပယ်နိုင်သေး” ဟုလို၊ ထို ၂ ပါးအထူးကို မြီလေ့၍ “အတိသယ နိရောဓော တံ” စသည်မိန့်။

အာဝဇ္ဇန်း ရှိသော၊ ပဌမဇ္ဈာနပစာရေ - ပဌမဇ္ဈာန်၏ ဥပစာရေဏာ၌၊ နိရုဒ္ဓ
 သာပိ- ချုပ်ပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ- ၏ (ဥပတ္တိ၌စပ်၊) ဥသ
 မကသာဒိ သမ္ပဿေနဝါ- မှက်၊ ခြင်- အစရှိသည်တို့၏ အတွေ့ကြောင့်သော်
 ၎င်း၊ ဝိသမာသနပတာပေနဝါ- မညီမညွတ် ထိုင်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော
 ပင်ပန်းခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ [ဝိသမ+အာသန+ဥပတာပ၊ ဝိသမနံသဇ္ဇာယ
 ဥပန္တ ကိလမထော၊- ဇီကာ၊] ဥပတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာသေး၏၊
 အန္တော အပ္ပနာယံ- အပ္ပနာဇ္ဈာန်အတွင်း၌၊ ဥပတ္တိ- သည်၊ နတွေဝ သိယာ-
 မဖြစ်တော့ရာ၊ ဝါ- တနည်း၊ ဥပစာရေ- ၌၊ နိရုဒ္ဓဗ္ဗိ- ချုပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊
 တေ- ဤဒုက္ခိန္ဒြိယသည်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ နိရုဒ္ဓံ- ပြီးသည်၊ နဟောတိ-
 သေး၊ (ကသွာ- နည်း၊) ပဋိပက္ခေန- ဆန့်ကျင်ဘက်သုခသည်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဇ္ဈာန်သည် - ဟုလည်း ပေးကြ၏၊) အဝိဟတတ္တာ - မပယ်သတ်အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- အန္တယကား၊ အန္တော အပ္ပနာယံ- ၌၊ ဝီတိ ဖရဏော
 န- ဝီတိ၏ ဖြန့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ဝီတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်၏ ပြန့်နှံ
 ခြင်းကြောင့်၊ [ဝီတိ ဖရဏောနာတိ ဝီတိယာ ဖရဏာသတ္တာ (ဝုတ္တံ)၊ ဝီတိ
 သမုဋ္ဌာနာနံဝါ ပဏီတရူပါနံ ကာယဿ ဗျာပနတော ဝုတ္တံ - ဇီကာ၊]
 သဗ္ဗောကာယော- တကိုယ်လုံးသည်၊ သုခေါက္ကန္တော- သုခသည် သက်ရောက်
 အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ စ- ဆက်၊ သုခေါက္ကန္တ ကာယဿ- သုခသည် သက်ရောက်
 အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ - သည်၊ သုဠ- စွာ၊ နိရုဒ္ဓံ- ချုပ်ပြီးသည်၊
 ဟောတိ၊ (ကသွာ) ပဋိပက္ခေန- သည်၊ ဝိဟတတ္တာ- တည်း။

စ- အဘို့တပါးကား၊ (ဒုက္ခပယ်ပုံမှ တပါး၊ ဒေါမနဿ ပယ်ပုံကား၊)
 နာနာဝဇ္ဇနေ ဝေ - နာနာဝဇ္ဇနပင် ဖြစ်သော၊ (ပဌမဇ္ဈာန် ဥပစာရ၌ကဲ့သို့၊
 နာနာဝဇ္ဇနပင်ဖြစ်သော၊ ဟုလို့၊) ဒုတိယဇ္ဈာနပစာရေ- ၌၊ ပဟိနဿာပိ-
 ပယ်အပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊ ဒေါမနဿိန္ဒြိယဿ- ၏၊ [ယသ္မာနယ်၏ပြင်ဘက်

နာနာဝဇ္ဇနေ ။ ။ “ယေန အာဝဇ္ဇနေန အပ္ပနာပီထိ၊ တတော ဘိန္နာဝဇ္ဇနေ=
 အပ္ပနာပီထိဖြစ်ကြောင်း အာဝဇ္ဇန်းမှ ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ အနေကာဝဇ္ဇနေ
 ဝါ= အမျိုးမျိုးသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော” - ဇီကာ၊ ကောဝဇ္ဇနဥပစာရဇော၊ နာနာ
 ဝဇ္ဇန ဥပစာရဇော ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဇ္ဈာန်ပီထိအတွင်း၌ပါသော ပရိက ဥပစာ
 အနုလုံ ဂေါတြဘူတို့သည် ကောဝဇ္ဇန (ဇ္ဈာန်နှင့်တူသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ အာဝဇ္ဇန်း
 တကြိမ်ကျရုံဖြင့် ပြီးသော) ဥပစာရဇောတို့ မည်၏၊ ဇ္ဈာန်ပီထိမရောက်မီ၌ အဘို့၌ ဥပ
 စာရဇောတို့ကား ဝီထိများစွာထပ်၍ ဖြစ်ရသလောက် အာဝဇ္ဇန်းလည်း အထပ်ထပ်
 များရကား “နာနာဝဇ္ဇန” ဥပစာရဇောတို့ မည်၏။

ဥပ္ပတ္တိ၌စပ်၊]ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တေ-ဤဒေါမနသိန္ဓေသည်၊(ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌စပ်၊) ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေ - ဝိတက္ကဝိစာရ ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ကာယ ကိလမထေစ-ကိုယ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်၎င်း၊စိတ္တုပယာတေစ-စိတ်ကိုထိခိုက် ခြင်းသည်၎င်း၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- သေး၏၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝေ- ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊ တေ - ဤ ဒေါမနသိန္ဓေ သည်၊) နေဝဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပန-ဆက်၊ ယတ္ထ-အကြင် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ၏၊ တတ္ထ - ၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ -ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ရှိခြင်းကြောင့်၊ တေ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ စ- ဆက်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနပစာရေ -၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ - တို့ကို၊ အပ္ပဟိနာဝေ- န်သေးသည်သာ၊ ဣတိ(တသ္မာ)- ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဒုတိယ ဇ္ဈာန်၏ဥပစာရဇာဏ၌၊ အဿ-ထိုဒေါမနသိန္ဓေ၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-သည်၊ သိယာ-၏၊ (ကသ္မာ၊)အပ္ပဟိန ပစ္စယတ္ထာ-မပယ်အပ်သေးသော ဝိတက်ဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေ- ၌၊ ဥပ္ပတ္တိ - သည်၊ နက္ခေဝ သိယာ-တော့ရာ၊ (ကသ္မာ၊) ပဟိနပစ္စယတ္ထာ-တည်း။

ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေဝိ။ ။ ဝိသဒ္ဓေါ အဋ္ဌာနပယုတ္တော (ဋ္ဌာန မဟုတ်ရာ၌ ယှဉ်စပ်အပ်၏)၊ သော ပဟိနဿာတိ ဣတ္ထ အာနေတွာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော၊ ပဟိနဿာပိ ဒေါမနသိန္ဓိယဿာတိ ဣဒဉ္စ “သိယာ ဥပ္ပတ္တိ”တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ။ [“တဿမယံ အတိစိရံ ဝိတက္ကယတော ဝိစာရယဘော ကာယောပိ ကိလပိ၊ စိတ္တိပိ ဥပဟဿိ- အလွန် ကြာမြင့်စွာ ကြံစည်စဉ်းစားသော ထိုငါ၏ကိုယ်သည် ပင်ပန်းပြီ၊ ငါ့စိတ်လည်း ထိခိုက် အပ်ပြီ”ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် “ ကိုယ်ပင်ပန်းမှု စိတ်ထိခိုက်မှုကို ဝိတက်ဝိစာရ အကြောင်းရှိ၏ ” ဟု ဆိုသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့်လည်း စာကို ကြံစည် စဉ်းစားဖန် များလျှင် ဥပစာရအခြေအနေအထားကို တတ်၏။ စိတ်လည်း မရှင် မလန်း ဖြစ်လာတတ်၏။]

တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ။ ။ ဥပ္ပတ္တိ၏ သမ္ပန္နိကို “ဒေါမနသိန္ဓိယဿ”ဟု ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ (တတ္ထ + အဿ၌) အဿသည် ပိုသကဲ့သို့ ထင်၏။ သို့သော် “အဿပဟိနဿာပိ ဒေါမနသိန္ဓိယဿ ဥပ္ပတ္တိ ဘဝေယျ”ဟု ဋီကာ၌ ရှေး “ဒေါမန သိန္ဓိယဿ”နှင့် တွဲဘိုရန် ပြထားသောကြောင့် မဖျက်သာတော့ပြီ။ ရှေး “ဒေါမနသိန္ဓိ ယဿ”ရှိပြီးသော်လည်း “ယသ္မာ တေ” စသည်ဖြင့် ကာရဏဝါကျတွင်း၌ ပြခဲ့သော ဒေါမနသိန္ဓေကိုပင် ထင်ရှားအောင် “အဿ”ဟု ထပ်ပြဟန်တူသည်။

ပုတ်ချက်။ ။ “ဒုတိယဇ္ဈာန်၏ ဥပစာရဇာဏ၌ ဒေါမနသိန္ဓေဖြစ်ရာ၏” ဟူသော စကားသည်(ဇ္ဈာန်အတွင်း၌ကဲ့သို့ဒေါမနသိန္ဓေကို ကောင်းကောင်းပယ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိသေးကြောင်း ထင်ရှားအောင်ပြသော) ပရိကပ္ပ (ကြံဆအပ်သော) စကား သာတည်း။ ပဋ္ဌမဇ္ဈာန် ရပြီးသော ဇ္ဈာန်လာဘိပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဒေါသ မဖြစ်နိုင်၊ ဒေါသဖြစ်လျှင် ဇ္ဈာန်ကွယ်၏။ ဒေါမနဿလည်း ဒေါသနှင့် မကင်းနိုင်။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ တတိယဇ္ဈာနပစာရေ- ဌ၊ ပဟိနဿာပိ - ပယ်အပ်
 ပြီးလည်း ဖြစ်သော၊ သုခိန္ဒိယဿ- န၊ ပီတိသမုဋ္ဌာန ပဏီတရူပ ဖုဋ္ဌကာယ
 ယ - ပီတိကြောင့် ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်သည် တွေ့ထိအပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏
 (သန္တာန်၌) ဥပ္ပတ္တိ - သည်၊ သိယာ - သေး၏၊ တတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ ဥပ္ပတ္တိ
 နုတွေဝ သိယာ-တော့ရာ၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊
 တတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ သုခဿ-၏၊ ပစ္စယဘူတာ - အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊
 ပီတိ-သည်၊ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံအပြားအားဖြင့်၊ နိရုဋ္ဌါ-ပြီ၊ ဣတိ(တသ္မာ)-
 ကြောင့်၊ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပ္ပတ္တိ နုတွေဝ သိယာ၊ (ပြန်လှည့်စပ်) တထာ-ပါး၊
 စတုတ္ထဇ္ဈာနပစာရေ ပဟိနဿာပိ သောမနသိန္ဒိယဿ, အာသန္တတ္ထာ -
 နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အပ္ပနာပုတ္တယ - အပ္ပနာသို့ ရောက်သော၊
 ဥပေက္ခာယ-၏၊ အဘာဝေန-ကြောင့်၊ ဝါ-တွက် (ဟိတိကူ)၊ သဗ္ဗာ-စွာ၊
 အနတိတ္တန္တတ္ထာစ-မလွန်မြေခံသေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဥပ္ပတ္တိသိယာ၊
 နုတွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ စ- နိဂုံးကိုဆိုဥားအံ့၊ တသ္မာဝေ - ပင်၊ (ထိုသို့ ဈာန်
 အခိုက်ကျမှ ကောင်းစွာချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ဣပ္ပုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒိယံ
 အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီတိ - တိ ဟူ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဈာန်၌၊ အပရိသေသ
 ဝုဟဏံ-အပရိသေသသဒ္ဓါကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-၌သို့ မှတ်ထိုက်၏။

တ္ထေ-၌ သုခဿစ ပဟာနာ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ (ဋ္ဌတွာ စောဒကော၊)
 အာဟ-ပြီ၊ (ကိ) အထ-ထိုသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ ထိုထိုဈာန်၏ ဥပစာရ
 ခဏ၌ ပယ်အပ်ကုန်ပြီး ဖြစ်လသော်၊ ဝေ-သို့၊ တဿ တဿ ဈာနဿ-၏၊
 ဥပစာရေ-၌၊ ပဟိနာပိ- ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တော ဝေဒနာ-
 တို့ကို၊ ဣမ-၌စတုတ္ထဈာန်၌၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သမာဟရိ- တပေါင်းတည်း
 ဆောင်တော်မူသနည်း၊ [သံ+အာဟရိ၊ သင်္ဂဟေတွာ+အဘာသိ၊ ဇီကာ။]
 ဣတိ-သို့၊ အာဟ- ပြီ၊ သုခဝုဟဏတ္ထံ - အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို လွယ်ကူစွာ
 ယူခြင်း အကျိုးငှါ၊ (သမာဟရိ-ပြီ) ဟိ-၌၊ (တနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)
 အဒုက္ခမသုခန္တိ တွေ-၌၊ ယာ အယံ ဝေဒနာ - ကို၊ ဝုတ္တာ - အပ်ပြီ၊ သာ-ထို
 အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို၊ ဝါ-သည်၊ သုခမာ-သိမ်မွေ့ ၏၊ အတိဒုဗ္ဗိညေယျာ-
 အလွန်ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်၏၊ သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ဂဟေတုံ-ယူခြင်းငှါ၊
 ဝါ-သိခြင်းငှါ၊ နသက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-(လွယ်ကူစွာ
 ယူခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနာမ - ဥပမာ
 မည်သည်ကား၊ ဒုဋ္ဌဿ-ပျက်စီးသောပယောဂရှိသော၊ [ဒုဋ္ဌပ္ပယောဂဿ၊]
 ယထာဝါ တထာဝါ- ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-

တော်သလိုလျော်သလို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဂဟေတုံ ဖမ်းယူခြင်းငှါ၊ အသတ္တု
 ဣယျဿ-မတတ်ကောင်းသော၊ ဂေါဏဿ-ကို၊ ဂဟဏတ္ထံ- ဖမ်းယူခြင်း
 ငှါ၊ ဂေါပေါ- နွားကျောင်းသားသည်၊ ကေသ္မိံဝဇေ- တခုသောခြံ၌၊ သဗ္ဗေ-
 န်သော၊ ဂါဝေါ- တို့ကို၊ သမာဟရတိ-၏၊ အထ - ထိုမှနောက်၌၊ ဧကေကံ-
 တကောင်တကောင်ကို၊ နိဟရန္တော- ထုတ်ဆောင် လသော်၊ ပဋိပါဋိယာ-
 အစဉ်အားဖြင့်၊ အာဂတံ-လာသော၊ (တမ္ပိ၌ စပ်၊) အယံ-ဤ ယခုလာသော
 နွားသည်၊ သော- ထိုအဖမ်းခက်သော နွားတည်း၊ နံ- ထိုနွားကို၊ ဂဏထ-
 ဖမ်းကြကုန်၊ ဣတိ - ဤသို့ ပြော၍၊ တမ္ပိ-ထို နွားကိုလည်း၊ ဂါဟာပယတိ
 ယထာ-ဖမ်းယူစေသကဲ့သို့၊ ဝေမေဝ-လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ-ငှါ၊
 သဗ္ဗာ-န်သော၊ တော- ဤဝေဒနာတို့ကို၊ သမာဟရိ- မူပြီး၊ ဟိ-အကျိုးကား၊
 ဧဝံ-ဤသို့၊ သမာဟုဒ္ဓာ- န်သော၊ တော- ဤ ဝေဒနာတို့ကို၊ ဒဿေတွာ-
 ပြတော်မူ၍၊ ယံ(ဝေဒယိတံ)-အကြင် ဝေဒနာသည်၊ နေဝသုခံ - သုခလည်း
 မဟုတ်၊ န ဒုက္ခံ၊ န သောမနဿံ၊ န ဒေါမနဿံ-ဒေါမနဿလည်း မဟုတ်၊
 အယံ-ဤဝေဒနာသည်၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ - တည်း၊ [သုခ စသည် မဟုတ်
 လျှင် အညတ္တာပေါ်ဟန နည်းဖြင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဟု သိနိုင်သည်-
 ဟူလို။] ဣတိ-ဤသို့၊ သော-ဤအဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝါဟယိ
 တံ-ယူစေခြင်းငှါ၊ ဝါ-သိစေခြင်းငှါ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဟောတိ။

အပိစ - သည်သာ မကသေး၊ အဒုက္ခမသုခါယ - ခါဖြစ်သော၊ စေတော
 ဝိမုတ္တိယာ-စေတောဝိမုတ္တိ၏၊ [ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် အဒုက္ခမသုခါ စေတော
 ဝိမုတ္တိ ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စယ ဒဿနတ္ထဉ္စာပိ - ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်း
 အကျိုးငှါလည်း၊ [အဓိဂမဿ ဥပါယဘူတပစ္စယဒဿနတ္ထံ- ဇီကာ၊] တော-
 ဤဝေဒနာတို့ကို၊ ဝတ္တာ-တပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊
 ဝေဒိတဗ္ဗာ - န်၏၊ ဟိ- ချဲ့၊ သုခပ္ပဟာနာဒယော- သုခကိုပယ်ခြင်းအစရှိသည်
 တို့သည်၊ တဿာ - ထို အဒုက္ခမသုခါ စေတောဝိမုတ္တိ၏၊ ပစ္စယာ- ရခြင်း၏
 အကြောင်းတို့တည်း၊ ယထာဟ- နည်း၊ စတ္တာရော ခေါ် အာဝသော ပစ္စယာ
 ပေ၊ သမာပတ္တိယာတိ - ဟူ၍၊ အာဟ - ပြီ၊ [အာဝသော - ငါ့ရှင်၊ အဒုက္ခ
 မသုခါယ-အဒုက္ခမသုခါဖြစ်သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ-သို့၊ သမာပတ္တိယာ-
 ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၏၊ ပစ္စယာ-အကြောင်းတို့သည်၊ စတ္တာရော-၄ပါးတို့
 တည်း၊ အာဝသော၊ ဣဝေ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု၊ သုခဿစပဟာနာ၊ ပေ၊
 စတုတ္ထံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ၊ ပေ၊ ဣမေစတ္တာရော - ဤ ၄ ပါးတို့တည်း။
 (မူလပဏ္ဏာသ, မဟာဝေဒလ္လသုတ်)။]

ဝါ- တနည်း၊ အညတ္တ - အခြားသော သောတာပတ္တိမဂ်၌၊ ပဟိနာပိ- ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာဒယော - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို၊ တတိယမဂ္ဂဿ-၏၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထိ-ဂုဏ်ကိုပြောဟောခြင်း အကျိုးငှါ၊ တတ္ထ- ထို တတိယမဂ်၌၊ ပဟိနာပိ-ကုန်ပြီဟူ၍၊ ဝတ္ထာယထာ- န်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေဿ ဈာနဿ-၍ စတုတ္ထဈာန်၏၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထိပိ- ငှါလည်း၊ တော - ၍ ဝေဒနာတို့ကို၊ ဣမ - ၌၊ ဝတ္ထာ - တပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိပိ-သို့လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ပစ္စယဃာတေန-အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဣ-၍ စတုတ္ထဈာန် ၌၊ ရာဂဒေါသာနံ-တို့၏၊ အတိဒူရဘာဝံ- အလွန် ဝေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုမ္ပိ-ငှါလည်း၊ တော-တို့ကို၊ ဝတ္ထာ-န်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တောသု-၍ ဝေဒနာတို့တွင်၊ သုခံ - ကာယိကသုခသည်၊ သောမနဿ သာ-သောမနဿ၏၊ ပစ္စယော-အကြောင်းတည်း၊ သောမနဿံ-သောမနဿ သည်၊ ရာဂဿ-၏၊ (ပစ္စယော၊) ဒုက္ခံ-ကာယိကဒုက္ခသည်၊ ဒေါမနဿဿ- ၏၊ ပစ္စယော၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ ပစ္စယော၊ စ-ဆက်၊ သုခါဒိဃာတေန- သုခ အရှေ့သည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ဖြင့်၊ (ဟတာ၌ စပ်) သပ္ပတ္တယာ-န်သော၊ တေ ရာဂဒေါသာ- တို့ကို၊ ဟတာ- ပယ်သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ အတိဒူရေ- အလွန်အဝေး၌၊ ဟောန္တိ-န်၏၊ ဣတိ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- န်၏)

သုခံ၊ ပေ၊ ပစ္စယောတိ ။ ။ ဝသန (အထုံ) ဂန္ဓာလေပန (နံ့သာ၊ သနပ်ခါး စသည်) ပုပ္ဖါတရဏ (ပန်း၊ တန်ဆာ) သမာလေပနာဒိနိဗ္ဗတ္တိ-ခကောင်းစွာလိမ်းကျံခြင်း စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယိကသုခံ-သည်၊ သောမနဿဿ-၏၊ ပစ္စယော-တည်း။

သောမနဿံ၊ ရာဂဿ ။ ။ “သုခါယ ခေါ အာဂုသော ဝိသာခ ဝေဒနာယ ရာဂါ နုသယော အနုသေတိ ” ဟု ဓမ္မဒိန္နဘိက္ခုနီက သူ၏ ခင်ပွန်းဟောင်း ဝိသာခအား ဟောအပ်သော ပါဠိထောက်၍ သောမနဿသည် ရာဂ၏အကြောင်း ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဒုက္ခံ၊ ပေ၊ ဝေါသဿ ။ ။ “ထိုစကားကိုပြောင်းပြန်ပြန်၍ ဒုက္ခသည် ဒေါမနဿ၏ အကြောင်း၊ ဒေါမနဿသည် ဒေါသ၏အကြောင်း” ဟု သိနိုင်၏၊ မှန်၏-ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေသောအခါ အလိုလို စိတ် မချမ်းမသာဖြစ်၍၊ အလိုလို ခေါ်သကြီးနေတတ်၏၊ ချမ်းသာသုခ- ရရှိသော အခါ၌ကား သောမနဿ (စိတ်ချမ်းသာမှု) ဖြစ်၏၊ ထိုစိတ် ချမ်းသာမှုသည် ကာမဂုဏ်သမားတို့၌ ‘ရာဂတိုးပွားကြောင်းသာ များ၏၊’ သိဟိဋ္ဌ ကျွန်းဝယ် မြာဟူဏတိဿ သူပုန်ထံရာ ၁၂ နှစ် အတွင်း၌ ငတ်မွတ်ခြင်း ဘေးကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေကြသဖြင့် ဝိဇာတ (မွေးဖွားမှု) မင်္ဂလာ တခါမျှ မဖြစ်ခဲ့ရဘဲ၊ သူပုန်ငြိမ်သောအခါ ချမ်းသာရ၍ ဝမ်းမြောက်ကြသောကြောင့် သိဟိဋ္ဌတက္ကန်းလုံးမှာ ဝိဇာတမင်္ဂလာချင်း ဆက်၍နေ၏-ဟု နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။

အဒုက္ခမသုခန္တိ-ကား၊ ဒုက္ခဘာဝေန (ဒုက္ခ+အဘာဝေန) - ဒုက္ခ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဒုက္ခံ - ဒုက္ခလည်းမရှိသော၊ သုခါဘာဝေန - ကြောင့်၊ အသုခံ-သော(ဈာန်၌စပ်)၊ ဧတေန-ဤ အဒုက္ခမသုခံဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ စတုတ္ထဈာန်၌၊ ဒုက္ခသုခပုဂ္ဂိုလ်ကတိ - ဒုက္ခသုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ် သော၊ တတိယဝေဒနံ - တတိယဝေဒနာကို၊ ဒီပေတိ - ပြစ်၊ ဒုက္ခသုခါဘာဝ မတ္ထိ- ဒုက္ခသုခ၏ မရှိခြင်းမျှကို၊ န ဒီပေတိ- ပြသည် မဟုတ်၊ တတိယဝေဒနာ နာမ - မည်သည်၊ အဒုက္ခမသုခါ - အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတည်း၊ ဥပေက္ခာ တိပိ-လည်း၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သာ- ထို အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည်၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ ဝိပရီ တာနဘဝနလက္ခဏာ-ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာ ရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ မဇ္ဈတ္တရသာ - အလယ်အလတ်၌ တည်မတ် သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏၊ ဝါ - လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ အဝိဘူတ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ-မထင်ရှားသော ဝေဒနာ ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ် အား ရှေးရှုထင်လာ၏၊ သုခနိရောဓပဋ္ဌာနာ - သုခချုပ်ရာ စတုတ္ထဈာန်ပစာ လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ [“သုခနိရောဓော နာမ ဣဓ စတုတ္ထဈာန်ပစာရော”ဋီကာထောက်၍ “သုခဒုက္ခ”ဟု မရှိသင့်၊]

အဒုက္ခမသုခံ ။ ။ ဤပုဒ်သည် ဈာန်ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဈာန် ရအောင် “အဒုက္ခမသုခံ-ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်းမရှိသော”ဟု ပေးသင့်၏၊ ဋီကာ၌ “န + ဒုက္ခံ + အဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝိပရိ - ဒုက္ခ၏ဆန့်ကျင်ဘက်” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသိ ဖွင့်ခြင်းကား လဟုကနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းသာ၊ ဝရုကနည်းအားဖြင့်ကား “နတ္ထိ+ ဒုက္ခံ ယတ္ထာတိ အဒုက္ခံ”ဟု ပြ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ယသ္မာ တတ္ထ ဒုက္ခံ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဝုတ္ထိ ဒုက္ခဘာဝေနာတိ ” ဟု ဆက်၍ ဆိုထားသည်၊ အသုခံ၌လည်း နည်းတူ၊ အဒုက္ခံစ+တံ+အသုခံစာတိ အဒုက္ခမသုခံ၊ (မ-အာဂုံ။)

ဧတေန၊ပေ၊ဒီပေတိ။ ။ “တတိယဝေဒနာကို ပြစ်” ဟူရာ၌ တိုက်ရိုက်ပြခြင်း မဟုတ်၊ ဈာန်ကို အဒုက္ခမသုခံ ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုဈာန်မှာ ယှဉ်သော တတိယ (အဒုက္ခ မသုခါ) ဝေဒနာကိုလည်း ပြရာရောက်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဣဋ္ဌာ၊ပေ၊လက္ခဏာ။ ။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရီတသ-ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ မဇ္ဈတ္တာရမဏသ- အလယ်အလတ် အာရုံကို၊ အနဘဝနလက္ခဏာ၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရီတံ ဝါ- ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍၊ (မဇ္ဈတ္တာကာရေန- ဖြင့်၊) အနဘဝနလက္ခဏာ၊ တတောဝေ မဇ္ဈတ္တရသာ။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ သုခဒုက္ခာနိဝိယ နဝိဘူတာကာရာ၊ ဝိပိပေါသာဏေ မိဂဂတမဂ္ဂေါ ဝိယ (မိဂပဒဝလဉ္စနနည်း) တေဟိ-ထိုသုခဒုက္ခတို့ဖြင့်၊ အနမာတဗ္ဗအဝိဘူတာကာရော ပဋ္ဌာနာ-မှန်းဆသိုက်သော မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏ ဟု ထင်လာ၏။

ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒိ - ကား၊ ဥပေက္ခာယ - ကွာသည်၊ ဇနိတ သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိ - ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်း ရှိသော၊
 ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ ဈာနေ-၌၊ သုပရိသုဒ္ဓါ-
 အလွန် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ သတိ-သတိသည်၊ (အတ္ထိ၊) တဿာ
 သတိယာ - ၏၊ ယာ ပါရိသုဒ္ဓိ - အကြင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊
 (အတ္ထိ၊) သာစ-ကိုလည်း၊ (စ,သဒ္ဓါ အဋ္ဌာနပယုဂ်၊) ဥပေက္ခာယ - သည်၊
 ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ အညေန-အခြားတရားသည်၊ နကတာ-ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊
 တသ္မာ- ထိုကြောင့်၊ (ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေ-
 ဣဇ္ဈာန်ကို၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒိ - ခွိံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊
 ဝိဘင်္ဂေဝိ - ၌လည်း၊ အယံ သတိ၊ပေဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒိ - အယံ၊ပေ
 သုဒ္ဓိံ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အယံသတိ-သည်၊ ဣမာယ ဥပေက္ခာယ - ကွာကြောင့်၊
 ဝိသဒါ-သန့်ရှင်းသည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ-ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည်၊ ပရိယောဒါ
 တာ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သည်၊ ဟောတိ၊ တေန - ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိန္ဒိ - ခွိံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏။] စ-ဆက်၊ ယာယ ဥပေက္ခာယ-
 ကြောင့်၊ ဣ-ဤဈာန်၌၊ သတိယာ- ၏၊ ပါရိသုဒ္ဓိ - သည်၊ ဟောတိ၊ သာ-
 ထို ဥပေက္ခာသည်၊ အတ္တတော-အနက် သတောအားဖြင့်၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ-
 တာ စေတသိက်တည်း၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗျာ၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ - သက်သက်၊
 (အခြား သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် မရောမယွက် , ဟူလို၊) ဣ - ဤ ဈာန်၌၊
 တာယ - ထို ဥပေက္ခာကြောင့်၊ သတိယေဝ - သည်သာ၊ ပရိသုဒ္ဓါ - သည်၊
 န-မဟုတ်သေး၊ အဝိစ-ကား၊ သဗ္ဗေပိ-န်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ - သမ္ပယုတ်
 တရားတို့သည်၊ (ပရိသုဒ္ဓါ - န်၏) ပန - သို့သော်လည်း၊ (သမ္ပယုတ် တရား
 အားလုံး စင်ကြယ်ပါကုန်သော်လည်း၊) သတိသီသေန- သတိကို ခေါင်းတပ်
 သဖြင့်၊ ဒေသနာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

ဥပေက္ခာ၊ပေ၊သုဒ္ဓိံ။ ။ “ဥပေက္ခာယ+ဇနိတာ-ဥပေက္ခာဇနိတာ၊ သတိယာ+
 ပါရိသုဒ္ဓိ-သတိပါရိသုဒ္ဓိ၊ ဥပေက္ခာဇနိတာ+သတိပါရိသုဒ္ဓိ ယတ္ထာတိ ဥပေက္ခာဇနိတ
 သတိပါရိသုဒ္ဓိ (ဈာန်) ၊ ဤသို့ ဖြစ်သင့်လျက် “ ဥပေက္ခာဇနိတာ ” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်
 ဝယ် ဇနိတာဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ၍ “ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဖြစ်သည်။
 [ယခုအခါ၌ ဇနိတ အလယ်ပုဒ်ကြောသော “မဇ္ဈေလောဝီသမာသံ”ဟု ခေါ်သည်။]

နကောဝလ ဓမ္မတ္ထ၊ပေ၊ဝုတ္တံ။ ။ သတိသာ မက, အားလုံး သမ္ပယုတ်တရားများ
 လည်း စင်ကြယ်ပါ၏၊ သို့သော် ပဓာနနည်း အားဖြင့် သတိကိုသာခေါင်းတပ်၍ “သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဟောတော်မူပါသည်-ဟူလို။ [သတိ သီသေနာတိ-သတိ ဥတ္တမဂံ
 (ဥါးခေါင်း) ကတွာ၊ ပဓာနံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဟူကား။]

တတ္ထ-ထို ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ* ဟူသောပါဠိ၌၊ (စောဒနာ သောဇနာ နယော စံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အယံ ဥပေက္ခာ- ဤ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ တီသု ဈာနေသုပိ-တို့၌လည်း၊ ကိဉ္စာပိ ဝိဇ္ဇတိ-အကယ်၍ ကား ရှိပါပေ၏(ယှဉ်ပါပေ၏၊ ဟူလို)၊ ပန-ထိုသို့ပင်ရှိပါသော်လည်း၊ ဒိဝါ- နေအခါ၌၊ သုရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ- နေအရောင်၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သောမ္မဘာဝေန- အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-တနည်း၊ အတ္တနော- မိမိ အား၊ ဥပကာရကတ္ထေန- ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သဘာဂါယ- သဘောတူသော၊ ရတ္တိယာ - ညဉ့်ကို၊ အလာဘာစ - မရခြင်း ကြောင့်၎င်း၊ ဒိဝါ-၌၊ ဝိဇ္ဇမာနာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ- ဖြစ်သော၊ စန္ဒလေခါ - လ အရေး သည်၊ အပရိသုဒ္ဓါ-သည်၊ အပရိယောဒါတာ-သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဝေ- တူ အယံပိ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ - ဤ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ တည်းဟူသော လ အရေးသည်လည်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဒိ ပစ္စနိကတေဇာဘိ ဘဝါ- ဝိတက်ဝိစာရအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ တန်ဖိုး၏လွှမ်းမိုး ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သဘာဂါယ-သော၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ- ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတည်းဟူသောညဉ့်ကို၊ အလာဘာစ-၎င်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ- သော၊ (အယဗ္ဗိ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ) ပဌမာဒိဇ္ဈာနဘေဒေ သု-ပဌမဈာန်အစရှိသောဈာန်အပြားတို့၌၊ အလိသုဒ္ဓါ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊

ကိဉ္စာပိ။ ။ ပမာနနည်းအားဖြင့် သဘိကို ခေါင်းတပ်၍ ဟောတော်မူလျှင် ရှိပါ စေတော့၊ ဤတတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည် ရှေးဈာန်တို့၌လည်းရှိပါလျက် (ယှဉ်ပါလျက်) အဘယ်ကြောင့် ဤဈာန်၌ရှိသော သတိကိုမှ “ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဟောတော် မူရပါသနည်းဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္စာပိ” စသည်မိန့်။

ယထာပန။ ။ အောက်ဈာန်တို့၌ ဤ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ ရှိပါသော်လည်း ဝိတက် စသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ လွှမ်းမိုးခံရခြင်း၊ သဘောတူအဖော်ကောင်း၏ချို့တဲ့ ခြင်းတို့ကြောင့် ထို တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ မစင်ကြယ်ပုံ၊ ဥပေက္ခာက မစင်ကြယ်ခြင်း ကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားများလည်း မစင်ကြယ်ပုံကို၎င်း၊ ဤ ဈာန်ကျမှ ထို အပြစ်များ ကင်း၍ စင်ကြယ်ပုံကို၎င်း၊ ဥပမာပြလိုသောကြောင့် “ယထာပန” စသည်မိန့်။

သောမ္မဘာဝေန ဥပကာရကတ္ထေနဝါ။ ။ လသည် အေးမြ၏၊ ညဉ့်မှောင် လည်းအေး၏၊ ထို့ကြောင့် သဘောတူ၏၊ ညဉ့်မှောင်သည် လရောင်တော်ဘို့ ကျေးဇူး ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် လနှင့်ညဉ့်သည် သဘောတူ၏။ [“သောမ္မဘာဝေနစ” ဟု မရှိရ၊ ဥပမေယျ ဝါကျ၌ “သဘာဂါယစ” ဟု ရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “သဘာဂါယစ” ဟု ရှိသင့်သည်၊ ထို စကိုလည်း “အလာဘာစ” ဟု ရှေ့ထိုင်စေ၍၊ ပဘာဘိဘဝါကို ဆည်း၊ “ဥပကာရကတ္ထေနဝါ” ၌ ဝါကား သောမ္မဘာဝေနကို ပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ။]

အပရိသုဒ္ဓါယ- သော၊ တဿာ- ထိုတပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ [အနွယဝါကျ၌ တဿာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာရိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အပရိသုဒ္ဓတ္တာရိလျှင်ကောင်း၏။] ဒိဝါ-၌၊ အပရိသုဒ္ဓစ္စန္ဒလေခါယ - ၏၊ ပဘာဝိယ- ကဲ့သို့၊ သဟဇာတ- ကုန်သော၊ သတိ အာဒယောဝိ-သတိအစရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ၊ တဿာ- ကြောင့်၊ (တပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သည့်အတွက် သတိ အစရှိသော တရားတို့၏လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တေသု-ထိုအော်ဇာန်တို့တွင်၊ ကေမ္မိ- တပါးသော ဇာန်ကိုလည်း၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္တိ- ဟူ၍၊ နဝတ္ထံ- အပ်ခဲ့၊ ပန- အနွယကား၊ ဣဝ- ဤစတုတ္ထဇာန်၌၊ ဝိတက္ကာဒိ ပစ္စနိကဓမ္မ တေဇာဘိဘဝါ ဘာဝါ-ဝိတက်အစရှိကုန်သော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ လွှမ်းမိုးမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သဘာဝါယ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္ထိယာ၊ ပရိလာဘာစ-၎င်း၊ အယံ တပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာစန္ဒလေခါ-သည်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပရိသုဒ္ဓါ- ၏၊ တဿာ-ထိုတပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ- ကြောင့်၊ ပေ၊ ပရိယောဒါတာ ဟောန္တိ၊ တဿာ-ထို ကြောင့်၊ (တပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည့် အတွက် သတိ အစရှိကုန်သော တရားတို့၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒမေဝ - ဤ စတုတ္ထဇာန် ကိုသာ၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထံ၊ ဣတိ ဝေဒိတဓ္မံ။

စတုတ္ထန္တိ-ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ- ဖြင့်၊ စတုတ္ထံ - သော၊ (တနည်း) စတုတ္ထန္တိတ္ထေ-၌၊ စတုတ္ထံ-ဟူသည်၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-တည်း၊ ဣဒံ-ဤဇာန်ကို၊ စတုတ္ထံ-မြောက်၊ သမာပဇ္ဇတိ- ၏၊ ဝါ-၏၊ ဣတိဝိ စတုတ္ထံ၊ ဇာန်၌ တွေ-၌၊ ပေ၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ၊ ဣဒံ-ဤစတုတ္ထဇာန်သည်၊ ဥပေက္ခာဒိဟိ တိဝိတံ ဟောတိ၊ ယထာဟ-နည်း၊ ဇာန်၌ ဥပေက္ခာ၊ သတိ၊ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ၊ (ပါဠိတော် အနက်လွယ်ပြီ) စ-ဆက်၊ သော-ဤဇာန် အင်္ဂါ ၃-ပါး အပေါင်းသည်၊ ပရိယာယော၊ ၉၀-တည်း၊ ပန- စင်စစ်ကား၊ သတိ ထပေက္ခာ၊ ဥပေက္ခာ စိတ္တဿေကဂ္ဂတမေဝ- ဥပေက္ခာ၊ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ ကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ [“ဥပေက္ခာ စိတ္တဿေကဂ္ဂတမေဝ” ဟု ပါဠိရှိစေ၊] နိပ္ပရိယာယေန - အားဖြင့်၊ ဧတိ - ဤ စတုတ္ထဇာန်သည်၊ ဒုဝဂီကမေဝ- သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ယထာဟ-နည်း၊ ပေ၊ ဣတိ- အပြီးတည်း၊ .... စတုတ္ထဇာန်ကထာ-စတုတ္ထဇာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဗ္ဗိတာ-ပြီ။

ပဌမအုပ် တခဏ်းရပ်။

အဋ္ဌကထာနှင့် တွဲဖက် ပို့ချရန်

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

ပါရာဇိကဏ်

ပါဠိတော် နိဿယ

မထမပိုင်း

ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော် နိဿယ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၀ ဝ ရ ဇ္ဇ က ဣ

၁။ [ယေန သမယေန အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ဝိနယပညတ္တိ ယာစန ဖေတုဘူတော ဖရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ။ (အနိယမဝါကျ ထည့်သည်)။
ယေန သမယေန - အကြင်အခါ၌၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ - အရှင် သာရိပုတ္တရာ၏၊ ဝိနယပညတ္တိ ယာစန ဖေတုဘူတော - ဝိနည်းပညတ်ဖို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဖရိဝိတက္ကော - အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ - ထင်ရှားဖြစ်ပြီ။]

တေန သမယေန - ထိုအခါ၌၊ (အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝိနည်း ပညတ်ဖို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော အကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊)
ဗုဒ္ဓေါ - အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ၂ ဝေရဉ္စာယံ - ဝေရဉ္စာမြို့၌၊ ၃ ဝါ - ဝေရဉ္စာမြို့၏အနီးဖြစ်သော၊ နဋေရုပုစီ

၁။ တေန သမယေန။ ။ တတိယာ ဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၊ ဟိတ် အနက်၊ အာဓာရ အနက် သုံးမျိုးကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ကရိုဏ်းအနက် မရသင့် သေး၊ သိက္ခာပုဒ်များကုမ္မ ကရိုဏ်း အနက် ရလိမ့်မည်၊ ဟိတ်အနက်၊ အာဓာရ အနက် နှစ်မျိုး ရသင့်၏။ ထို့ကြောင့် “တေန သမယေန - ထိုအခါကြောင့်” ဟု လည်းကောင်း၊ “တေန သမယေန - ထိုအခါ၌” ဟုလည်းကောင်း ပေးပါ၊ (အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာ ၃၆၇-မှာရှု)။

၂။ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ။ ။ ရှေးဆရာများက “ဘဂဝါ-ဘုန်းတော် ကြီးတော် မူသော၊ ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်” ဟု ဘဂဝါကို ဝိသေသန၊ ဗုဒ္ဓေါကို ဝိသေသျှ အဖြစ်ဖြင့် ပေးတော်မူကြ၏။ ဣတိဝိ သော ဘဂဝါ၊ ပ၊ ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါဟူသောပါဠိတော် ၌ ဘဂဝါကို နာမည်တော်အဖြစ်ဖြင့် ပဓာနထား၍၊ ဗုဒ္ဓေါကို ဂုဏ်တော် အဖြစ်ဖြင့် ပြထားပုံကို ထောက်၍ ဗုဒ္ဓေါသည် ဂုဏ်ကိုပြသော ဒဗ္ဗဝါစကဝိသေသန၊ ဘဂဝါ သည် နာမည်တော်ကိုပြသော နာမဝါစကဝိသေသျှဟု မှတ်ပါ။ တေန သမယေန စသော စကားသည် သင်္ဂါယနာတင်စဉ်က နိဒါန်းအဖြစ်ဖြင့် ထည့်အပ်သော စကားများဖြစ်၏။ ထိုသင်္ဂါယနာတင်ချိန်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားဖြစ်တော် မူပြီးသော ကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော” ဟု တ-ပစ္စည်း အတွက် အတိတ်အနက်ကို ပေးသည်။

၃။ ဝေရဉ္စာယံ။ ။ သတ္တမိဝိဘတ်သည် သမိပ အနက် အပိုပါသော အာဓာရ အနက်ဟောတည်း၊ သဒ္ဓါကုမ္မိလော အာဓာရလေးမျိုးတွင် သာမိဝိကာဓာရ

မန္တမူလ - နုဋ္ဌေရူတမာပင်၏အနီးအောက်၌၊ ဝါ - နုဋ္ဌေရူနတ် သိမ်းငိုက်အပ်သည့် ပညတ်ခေါ်တွင် နုဋ္ဌေရူတမာပင်၏အနီးအောက်၌၊ မဟတာ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သော၊ ဝါ - အရေအတွက်အားဖြင့်များသော၊ ဘိက္ခုသံသေန - ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ - သင်္ချာငါးလီ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသဒေတဟိ - ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (တနည်း) - ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသဒေတဟိ - ရဟန်းငါးရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - အတူ၊ ဝိဟရတိ - ဣရိယံတပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏။ [သဒ္ဓတ္ထ] ဝါ - အတ္တဘောကို တာရှည်စွာ ဖြစ်စေတော်မူ၏။ [အဓိပ္ပာယ်တ္ထ] ဝါ - နေတော်မူ၏။ [သင်္ကေတတ္ထ၊ ဝေါဟာရတ္ထ]။

ဝေရဇ္ဇော - ဝေရဇ္ဇာမြို့၌ မွေးဖွားသော၊ ဝါ - မြို့ဝေရဇ္ဇာ နေရာရှိသော၊ ပြာဟုဒဏာ - ဥဒယပြာဟုဒဏာသည်၊ (ဥဒယပုဏ္ဏားသည်) အသောသိ-ကြားသိရပြီ၊ [ခေါသဒ္ဓါ အနက်မရှိ၊ ပဒပုရဏမတ္တနိပါတ်]၊ တနည်း - အသောသိခေါ-ကြားသိရသည်သာ၊ [ခေါသဒ္ဓါ အဝဓာရဏတ္တနိပါတ်။] (ကိ* - အဘယ်သို့ကြားသိရသည်၊) ဘော - အရှင်၊ သကျပုတ္တော - သာကီဝင်မင်းသား

ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝေရဇ္ဇာယံ ဝေရဇ္ဇာမြို့၌” ဟု ရှေးဦးစွာပေး၍။ “ဝါ-ဝေရဇ္ဇာမြို့၏အနီး၌” ဟု ပေးပါ။ နောက်၌-နုဋ္ဌေရူပုစိမန္တမူလေ ဟု အာဓာရ တခု ရှိသေးသောကြောင့် ရှေ့အာဓာရသည် ဝိသေသနသဘော ဖြစ်ရကား စကားလည်း အဆက်ကောင်းအောင် “ဝေရဇ္ဇာမြို့၏အနီးဖြစ်သော” ဟု ပေးပါသည်။

၁။ ဝေရဇ္ဇော။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ သုံးဝိကပ်ရှိသော်လည်း၊ ဝေရဇ္ဇာယံ ဘဝေါ (ဝေရဇ္ဇာမြို့၌ဖြစ်သူ) ဟူသော ဝိကပ်ကို ဆရာများ မနှစ်သက်။ (ဘာသာဋီကာ ၃၀၇-၌ ရှ)။

၂။ ကိ*။ ။ နောက်၌ အာကာရဝါကျရှိ၍ ပုစ္ဆာဝါကေ ကိသဒ္ဓါကိုသဒ္ဓါထုံးစံအတိုင်း ထည့်ရသည်။ တစုံတယောက်ကမေးသော မေးခွန်းမဟုတ်။ [ဇုတိသဒ္ဓါ အာကာရဇောတက နောက်၌ပြုမူ ဝါစကပုစ္ဆာ ကိသဒ္ဓါကို ရှေ့မှာစွက်၍ အနက်သမ္ပန်မြို့။]

၃။ ဘော။ ။ ဝေရဇ္ဇာပြာဟုဒဏကြီးအား လာ၍ပြောသူက ခေါ်သော ပုဂ္ဂလာလပနအာလုပ်တည်း။ ဤနေရာမျိုး၌ ရှေးဆရာတို့က “ဘော-အိုအချင်းတို့” ဟု ပေးလေ့ရှိကြသည်။

ဖြစ်သော သကျကုလ - သာကီဝင်မင်းမျိုးမှ၊ ပဗ္ဗဇီတော - ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခဲ့သော၊ ဝါ - ရဟန်း ပြုခဲ့သော၊ ဂေါတမော - အနွယ်အားဖြင့် ဂေါတမ မည်သော၊ သမဏော - ရဟန်းမြတ်သည်၊ (တနည်း) သမဏော ဂေါတမော - ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ဝေရဇ္ဇာယံ - ဤ၊ ဝါ - သော၊ နဋ္ဌေရူပုဗ္ဗိ မန္တမူလေ - ဤ၊ မဟတာ - သော၊ ဝါ - သော၊ ဘိက္ခုသံသေန - နှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ - ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ - တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ - အတူ၊ ဝိဟရတိ၊ ခလု - နေတော် မူနေသတဲ။

တံ ခေါ ပန ဘဝန္တိ ဂေါတမံ - ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ကလျာဏော - ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသံဓဇ္ဈါ - ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ - ချီးမွမ်းခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘဂ္ဂတော - သဒေဝက၊ လောကသုံးဘုံ အလုံးစုံကို လွှမ်းခြုံ၍ တက်မြီ။ (ကိ - အဘယ်သို့ တက်သနည်း၊) သော ဘဂဝါ - ၂ ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ - ဝါသနာနှင့်တကွ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော် မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်း ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ - အရဟံ မည်တော်မူ၏။

၁။ ခလု။ ။ အနုဿဝနတ္ထ - တံဆင့် ကြားခြင်း အနက်ဟော နိပါတ်ဖြစ်၍၊ “ခလု-တဆင့် စကား ကြားသိရသည်ကား၊ သကျပုတ္တော၊ ပေ၊ သမဏော-သည်၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ- နေတော်မူ၏”ဟု ကြိယာနှင့်မတွဲပဲ သီးခြားလည်း ပေးနိုင်သည်၊ နိဿယ၌ ကြိယာနှင့် တွဲပေးထားသည်။

၂။ ဣတိပိ သော ဘဂဝါ။ ။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို ဂုဏ်တော်တိုင်း၌ လိုက်ပါစေ၊ ဣတိပိ ကို အနက်ပေးသောအခါ “ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း”ဟု အကျဉ်းပေး၊ အရဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-စသော ဂုဏ်တော်များ၏အနက်ကို ကြည့်၍ “ဝါသနာနှင့် တကွ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ တို့မှ ဝေးကွာတော် မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း” အနက်အကျယ်ပေး။ “ဝေးကွာတော်မူသော” ဟု မဆိုပဲ “ဝေးကွာတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော” ဟု ဆိုခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရ မကောက်ရပဲ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဂုဏ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ထို့ပြင် ဘုရားရှင်၏ ရှေ့မှောက်၌ ဂလ္လာက်နေသော စကား မဟုတ်၊ သတင်းအဖြစ်ဖြင့် ကြားအပ်သောစကားဖြစ်၍ “အရဟံ-အရဟံ မည်တော်မူပါပေ ၏”ဟု “ပါပေ”-လည်း ထည့်စရာမလိုပါ။

သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - မဖောက် မပြန် အမှန်ကိုယ်ကိုင် ကြွင်းမဲ့ ဥသံ အလုံးစုံသော တရားတို့ကို အကုန်အစင် သိမြင်တော် မူသည်၏ အဖြစ်ဟူ သောဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။
 သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏ တဆယ့် ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော - ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏။

သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ-ဒီပင်္ကရာ၊ ထွတ်ချာသနင်း၊ ခြေတော်ရင်းမှ၊ ရှေ့ဗောဓိ၊ မဏ္ဍိုင်ထိအောင်၊ ပါရမီဖြည့်ကာ၊ ကောင်းစွာ ကြွတော်မူခဲ့သည်၏ အဖြစ် ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-သုဂတ မည်တော် မူ၏။ သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ-သတ္တောကာသ၊ သင်္ခါရဟု၊ လောကသုံးဘုံ၊ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်း ကြောင့်လည်း၊ သောကဝိဒ္ဓု - လောကဝိဒ္ဓု မည်တော်မူ၏။

သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ-အတူမရှိ မြတ်သည်ဖြစ်၍ ဆုံးမထိုက်သော လူယောက်ျား နတ်ယောက်ျား တိရစ္ဆာန် ယောက်ျားတို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တ ရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ-^၁ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - နတ် လူ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူသည် ၏ အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ - သတ္တာဒေဝ မနုဿာနံ မည်တော်မူ၏။ [သတ္တာဒေဝမနုဿာန - ဟု နိဂ္ဂဟိတ် မပါပဲ မဆိုနှင့်၊ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ - ဟု နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် တကွ ဆိုပါ။]

၁။ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဤနှစ်ပုဒ်ကို ဂုဏ်တော် တပါးစီ ယူ၍ ဆယ်ပါးဟု လည်းကောင်း၊ နှစ်ပုဒ်လုံးမှ ဂုဏ်တော် တပါးအဖြစ် ယူ၍ ဂုဏ်တော်ကိုးပါးဟု လည်းကောင်း၊ နှစ်နည်းဖွင့်ထား၏။ ယခုခေတ်၌ ဂုဏ် တော်ကိုးပါးဟု အသိများကြ၏။ ဂုဏ်တော်တပါးစီ အနေဖြင့်ခွဲ၍ အနက်ပေးလို လျှင် “သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-သီလ စသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မိမိထက် တူမြတ်သူ ရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်ဟူသောဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော- အနုတ္တရ မည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ဆုံးမထိုက်သော လူယောက်ျား နတ် ယောက်ျား တိရစ္ဆာန်ယောက်ျား တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော် မူနိုင်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိ-ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။” ဤသို့ပေးပါ။

သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-သစ္စာ လေးပါးတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင် လည်း သိ၊ ဝေနေယျတို့ကိုလည်း သိစေတော် မူတတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ဣဿရိယ စသည့်အပြား ဘုန်းခြောက်ပါးရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူ သော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ- မည်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤသို့ သဒေဝက လောကဉာဏ် အလုံးစုံကိုလွှမ်းခြုံ၍တက်ပြီ။ [ဤနေရာ၌ အဗျူဟတော သို့ ပြန်လှည့်ရန် ဣတိ ရှိသင့်၏။]

၁။ အမှာ။ ။ ဤဂုဏ်တော်များ၏အနက်ကို အဋ္ဌကထာ၌ များစွာဖွင့်ထား၏။ ဤ၌ အများသုံးစွဲရိုးဖြစ်သော အနက်ကိုသာ ပေးထားပါသည်။ ကြွင်းသော အနက် များကို အောက်ပါအတိုင်း သိပါ။

အဋ္ဌကထာဝယ် နည်းအမျိုးမျိုးဖွင့်သည့်အတိုင်း ပေးထားအပ်သော ဂုဏ်တော်များ၏အနက်ကျယ်

အရဟံ။ ။ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ကိလသာမာရ်၊ သူပုန်ရန်ကို တွန်းလှန် သတ်ဖြတ်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ- အရဟံ မည်တော်မူ၏။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-သံသရာစက်၏ အကန့် ဝေါက်ဆန် တို့ကို ဖျက်ဆီးတော်မူတတ်သည်၏ ၊ ပေ၊ အရဟံ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ပစ္စည်းလေးဝ, ဝိသေသ အပူဇော်ကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်၏ ၊ ပေ၊ အရဟံ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-မကောင်းမှုကိုပြုခြင်း၌, အလျဉ်းပယ် ဖြတ်, ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ် မရှိသည်၏ ၊ ပေ၊ အရဟံ။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ။ အထူးမရှိ၊ တနည်းသာ ရှိသည်။

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော။ ။ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-သုံးပါးဝိဇ္ဇာ, ပု-ဒိ- အာ-နှင့်၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ရပ်, ဝိပဿနာ, ခြောက်ဘိညာဉ္ဇော, မနောမယ်ဒိ, ထည့် သိပ်ထင်, သိ-ဗ္ဗိ-ဘော-ဇာ, သဒ္ဓမ္မာဒွန်, ရူပဇာန်ဟု၊ ငါးတန်စွန်းကယ်, ဆယ်စရဏ, မြတ် ဓမ္မနှင့်, တက္ခာသယံ, ပြည့်စုံတော် မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်း ကြောင့် လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော-ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နမည်တော်မူ၏။

သုဂတော။ ။သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ - တင့်တယ်သာလည်း၊ အရိယာ မဂ်တည်းဟူသော ကြွသွားခြင်းရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-သုဂတမည်တော်မူ၏။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-မကောင်းခုကွသင်္ခါရကင်း၊ ကောင်းခြင်းအမှန်၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့၊ ကေနကြွသွားတော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ သုဂတော။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ - ထိုထိုမဂ်ဖြင့်၊ ပယ်ဖျက်ထွန်းခွါ၊ ကိလေသာသို့၊ တခါ နောက်ကျော့၊ မရောက်တော့ပဲ၊ နိုင်မြဲကောင်းမြတ်၊ ကြွသွားတော်မူတတ်သည်၏အဖြစ် ၊ပေ၊ သုဂတော။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ဒီပင်္ကရာ၊ ထွတ်ချာသနင်း၊ ခြေတော်ရင်းမှ၊ စန္ဒြိဗေဓိ၊ မဏ္ဍိုင်ထိအောင်၊ ပါရမီဖြည့်ကာ၊ ကောင်းစွာ ကြံတော်မူခဲ့သည်၏ ၊ပေ၊ သုဂတော။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ - စကားခြောက်မျိုး၊ ပြောဆိုရိုးတွင်၊ ကျိုးရှိဟုတ်မှန်၊ သူနာခံလို၊ မနာလိုဟု၊ ထိုနှစ်ခွန်းသာ၊ ကောင်းမွန်စွာဖြင့်၊ ချိန်ခါချင့်မျှော်၊ ဟောမိန့်တော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ သုဂတော။

ဇောကဗိဇူ။ ။အထူးမရှိ၊ တနည်းသာ ရှိသည်။

အနုတ္တရော။ ။သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-သီလစသား၊ ဂုဏ်တော်အားဖြင့်၊ ထူးခြားမြင့်မြတ်သူ၊ ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော- အနုတ္တရမည်တော်မူ၏။

ပုရိသဒမ္မသာရထိ။ ။သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ- ဆုံးမဖို့ရန်၊ လျော်ကန်သည့်၊ တိရစ္ဆာန် လူနတ်၊ ယောက်ျားဇာတ်ကို၊ စိတ်ဓာတ်ချင့်မျှော်၊ သင့်လျော်အောင် ဆုံးမတော် မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်း ကြောင့်လည်း၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိ-ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓံချက်။ ။အနုတ္တရော နှင့် ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော်တပါးစီ အဖြစ်ခွဲ၍ အနက်ပေးသည်။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ - ဆုံးမဖို့ရန်၊ လျော် ကန်သည့်၊ တိရစ္ဆာန် လူနတ်၊ ယောက်ျားဇာတ်ကို၊ စိတ်ဓာတ်ကိုယူ၊ ဆုံးမသူတွင်၊ အတူမရှိ၊ ဆုံးမတော် မူတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ-မည်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓံချက်။ ။အနုတ္တရော နှင့် ပုရိသဒမ္မသာရထိ ကို ပေါင်း၍ အနက်ပေးသည်။

သတ္တဝေဝမနုဿာနံ။ ။သော ဘဂဝါ - သည၊ ဣတိဝိ - ပစ္စုပ္ပန်ကျီး၊ သံသရာကျီးနှင့်၊ အကျီးနိဗ္ဗာန်၊ ရရှိရန်ဖြင့်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ် ဆုံးမတတ်၍၊ လူနတ်မြဲဟော၊ သတ္တဝါ၏ ဆရာစင်စစ် ဖြစ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တဝေဝမနုဿာနံ- သတ္တဝေဝမနုဿာနံ မည်တော် မူ၏။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ - သည၊ ဣတိဝိ - သတ္တဝါဟော်၊ ကုန်သည်ကျော် သည၊ ဖော်လော်ငယ်သား၊ နောက်ပါများကို၊ ရေရှားဘေးခွ ကန္တာရမှ၊ ခေမ မြေငှ၊ ထုတ်ကယ်ယူသို့၊ ထို့တူတစ်၊ 'ခဲယဉ်းဘိသည၊ ဇာတိရာ၊ မရဏာဟူ၊ ကန္တာရခြမ်း၊ ခရီးလမ်းမှ ရွှေနန်းမြေငှ၊ ပြည်နိဗ္ဗာသို့၊ နတ်လူမြဲဟော၊ သတ္တဝါကို၊ ကောင်းစွာဆောင်ယူ၊ ကယ်တင်တော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ သတ္တဝေဝမနုဿာနံ။

ဗုဒ္ဓေါ။ ။သော ဘဂဝါ - သည၊ ဣတိဝိ-ဝိမောက္ခန္တိက၊ ဉာဏ်တေဖြင့်၊ ဝေယျညသံ၊ အလုံးစုံကို အကုန်အစင်၊ သိမြင်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ - ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-ဒုက္ခသမုဒယ၊ နိရောဓနှင့် မဂ္ဂမည်သာ၊ လေးသစ္စာကို၊ ပြီးစွာပိုင်ပိုင်၊ သိမြင်နိုင်၍၊ သုံးဆိုင်ဝေနေ၊ များမိုလ်ခြေကို၊ မသွေ အတူ၊ သိစေတော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ ဗုဒ္ဓေါ။

ဘဂဝါ။ ။သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-သီလစသား၊ ဂုဏ်တော်များကြောင့် ထူးခြားမြင့်မြတ်၊ အလေးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-ပစ္စည်းလေးဝ၊ မြတ်ရသနှင့် သီလ စသား၊ တရားအဖို့ ရှိတော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ - နည်းလမ်းများစွာ၊ ဘာဝနာဖြင့်၊ ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်သော သဘောရှိတော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-လောကီလောကုတ္တရာ၊ ချမ်းသာပြည့်ရန် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-တထောင့်ငါးရာ၊ ကိလေသာနှင့်၊ ငါးဖြာမာရ်မျိုး၊ ရန်ညစ်ဆိုးကို ဖျက်ချိုးတော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည၊ ဣတိဝိ-ဘဝသုံးတန်၊ ဆုံးရာမှန်သည့်၊ နိဗ္ဗာန် မြတ်သို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်တော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

သော - ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒေဝကံ-အောက် နတ်ပြည် ငါးထပ်ရှိ နတ်တို့နှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊^၁ [သဟ+ဒေဝေဟိ ယော ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ ကို ကြည့်၍ နတ်တို့နှင့် - ဟု ဆိုပါ။]။ သမာဒကံ - မာရ်နတ်၏ တည်နေရာ ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်ရှိနတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ [သဟ+မာရေနကို ကြည့်၍ နတ်အပေါင်းနှင့်- ဟု ဆိုပါ။]။ သဗြဟ္မကံ-ဗြဟ္မာ့နှစ်ဆယ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ-ဤဩကာသလောကကိုလည်းကောင်း၊ သဿ မဏဗြာဟ္မကံ - သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သမဏဗြာဟ္မဏ၊ မကောင်း မှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော သမဏ၊ မကောင်းမှုတို့ကို မျှော့ပြီးသော ဗြာဟ္မဏ တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝ မနုဿံ - သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူတို့နှင့်လည်း တကွ ဖြစ်သော၊ ဣမံ ပဇံ- ဤ သဘောအပေါင်း ကိုလည်းကောင်း၊ သယံ - ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာ - ထူးသောသမ္မုဗ္ဗတ ဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူ၍၊ သစ္စိကတွာ - မျက်မှောက်ပြု၍၊ ပဝေဇေတိ - အပြား အားဖြင့် သိစေတော်မူ၏၊ (ကွဲကွဲ ပြားပြား နားလည်စေတော်မူ၏။)

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ဣဿရိယ၊စသည်အပြား၊ဘုန်း ၆ ပါး ရှိတော်မူသည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ-ကုသိုလ်စသား , များအပြားဖြင့်, တရားအမှန်, အတန်တန်ကို, ဝေဇနထုတ်ဖော်, ဟောမိန့်တော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သောဘဂဝါ-သည်၊ဣတိပိ-ဥတ္တရိမနုဿ,ဓမ္မအပေါင်း,တရားကောင်း ကို, ရွက်ဟောင်းကျကြွေ, ရွက်သစ်ဝေသည့်, အောင်မြေရုံ, တောရိပ်မြို့ဝယ်, အာရုံအမြဲ, စိတ်ဝယ်စွဲလျက်, ခြိတ်တော်မူတတ်သည်၏ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ။

(တနည်း) သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-ဘဝသုံးပါး, ရဟတ်ခြားသို့, မပြတ် သွားကြောင်း, တဏှာ အပေါင်းကို, အကြောင်းလျော်ကန်, မဂ်လေးတန်ဖြင့်, ထွေးအန်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ- ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။

၁။ သဒေဝကံ ။ ဤပုဒ်တို့၏ အနက်ကို သုံးစွဲရိုး တနည်းကိုသာ ပေးထားပါ သည်။ ပဇံကို အနက်ပေးရာ၌၊ ပိမတိဝယ် ဣမံနှင့် မတွဲပဲ “ပဇံ-သဘောအပေါင်း ကိုလည်းကောင်း” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဣမံနှင့် တွဲ၍လည်း ပေးသင့်ပေသည်။ [အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်အမျိုးမျိုးပေးပုံကို ဘာသာဋီကာ ၄၆၆၊ ၄၆၇၊ ၄၆၈၊ ၄၆၉-၌ ရှုပါ။] ။

သော - ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာဒိကလျာဏံ - အစဉ်လည်း ကောင်းသော၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ - အလယ်၌လည်း ကောင်းသော၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ-အဆုံး၌လည်း ကောင်းသော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတိ - ဟောတော်မူ၏၊ (ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော - ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်။)

သတ္ထံ-အနက် တိုက်ရိုက်အကျိုး အဆက်ဆက် အကျိုးနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဗျဉ္စနံ-သိထိလ ဓနိတ စသောသဒ္ဓါ၊ နက်နဲသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပေါ်လွင်အောင် ပြနိုင်သော သဒ္ဓါနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ကေဝလပရိပဏ္ဍိ - ထည့်သွင်းဖို့ရန်၊ အနက်ကောင်း မကျန်တော့သဖြင့် အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသော၊ ပရိသုခံ-စွန့်ပယ်ဖို့ရာ၊ အနက်ညစ်မပါသဖြင့်

၁။ အာဒိကလျာဏံ။ ။သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ မဇ္ဈေကလျာဏံ ပရိယောသာန ကလျာဏံ-သည် တဝါကျ၊ သတ္ထံ သဗျဉ္စနံ ကေဝလပရိပဏ္ဍိ ပရိသုခံ မြဟူစရိယံ ပကာသေတိ-သည် တဝါကျ၊ ဤသို့ ဝိနယအဋ္ဌကထာအလို ဝါကျခွဲပါ။ ထိုတွင် အာဒိကလျာဏံ စသောသုံးပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်း အနက်ပေးလိုလျှင် “သော-သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ အာဒိကလျာဏံ-အစဉ်လည်း ကောင်းအောင်၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ - အလယ်၌လည်း ကောင်းအောင်၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ-အောင်၊ ဒေသေတိ” ဟု ပေးပါ။ ဤ၌ လွယ်ကူအောင် သုံးစွဲရိုးအတိုင်း ဓမ္မံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပေးထားပါသည်။

၂။ သတ္ထံ သဗျဉ္စနံ စသည်။ ။ဤအနက်များသည် ဝိနယအဋ္ဌကထာအလို တည်း၊ သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ အာဒိကလျာဏံမှ စ၍ ပရိသုခံ အထိ ပုဒ်အားလုံးကိုပင် ဓမ္မံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၏၊ မြဟူစရိယံ အရကိုလည်း သာသန မြဟူစရိယကိုသာ ယူသည်၊ သုတ္တန်အလို အနက်ပေးပုံမှာ “သော-သည်၊ အာဒိကလျာဏံ-သော၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ - သော၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ - သော၊ သတ္ထံ-သတိပဋ္ဌာန် စသော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဗျဉ္စနံ - သိထိလ ဓနိတ စသောသဒ္ဓါနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ကေဝလပရိပဏ္ဍိ - ထည့်သွင်းဖို့ရန် အနက်ကောင်းလည်း မကျန်၊ စွန့်ပယ်ဖို့ရာ အနက်ညစ်လည်း မပါသဖြင့် အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံသော၊ ပရိသုခံ-လာဘသက္ကာ၊မဉ္ဇုပါဝဲ၊ မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတိ-၏၊ (ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော-လသော်၊ ဝါ-ရင်းပင်။) မြဟူစရိယံ-သိက္ခာသုံးရပ်၊ သိမ်းယူအပ်သည့်၊ မြတ်သော အကျင့်ဟူသော သာသနမြဟူစရိယကို၊ ပကာသေတိ၊ ဤသို့ပေးပါ။

ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော၊ မြဟ္မစရိယံ- သိက္ခာသုံးရပ်၊ သိမ်းယူအပ်သည့်၊ မြတ်သောအကျင့်ဟူသော သာသနမြဟ္မစရိယ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယကို၊ ပကာသေတိ- ထင်ရှားပြတော်မူ၏။ တထာရူပါနံ- ထိုသို့ သဘာ ရှိကုန်သော၊ အရဟတံ- ရဟန္တာတို့ကို၊ ဒဿနံ - ဖူးမြင်ရခြင်းသည်၊ သာဓု ခေါ် ပန-စီးပွားချမ်းသာကို ပြီးစေတတ်သဖြင့် ကောင်းမြတ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ- ဤသို့ ကြားသိရပြီ။ [အသောသိ-၌ ကိ- အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း-ဟု ပုစ္ဆာ ထည့်ခဲ့သောကြောင့် ထိုအမေးကို ဖြေသည်။]

၂။ အထ ခေါ်- ထိုအခါ၌၊ (ကြားသိရရာ ထိုအခါ၌)၊ ဝေရဉ္စော-သော၊ မြာဟ္မဏော-သည်။ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်။ (အတ္ထိ-ရှိတော်မူ၏)၊ တေန-မြတ်စွာဘုရားရှိရာ ထိုအရပ်၌၊ [အဋ္ဌကထာအလို]၊ ဝါ-ထိုအရပ်သို့၊ [သီလက္ခန္ဓိကာသစ် အလို] ဥပသင်္ကမိ- သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ- သွားပြီး၍၊

၁။ မြဟ္မစရိယံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “မြတ်သူတို့သည် ကျင့်ထိုက်သော သာသန မြဟ္မစရိယ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယကို” ဟုလည်းကောင်း၊ “မြတ်သူတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော သာသနမြဟ္မစရိယ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယကို” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဤ၌ ဇီကာနည်းအတိုင်း ပေးထားသည်။ [ဘာသာဇီကာ ၄၉၀ ၅။]

၂။ အပ္ပာ။ ။ ဤနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ဘာသာဇီကာ(၄၉၅)၌ ပြထားပြီ။ “ဣတိံ ပေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ” ဟု “ဣတိ” ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း ထို၌ ပြထားပြီ။

၃။ ယေန တေန။ ။ ဤပုဒ်တို့၌ ဘုမ္မတ္ထဝယ် ကရဏဝစန (တတိယာ ဝိဘတ်) သက်ထား၏။ သီလက္ခန္ဓိ မြဟ္မဇာလသုတ် ဇီကာ၌ “ယေနဝယ် ဘုမ္မတ္ထ၌ တတိယာသက်၏။ တေန ၌ကား သို့-ဟု ပေးရသော ဥပယောဂတ္ထ (ဒုတိယာ အနက်)၌ တတိယာသက်ပါ” ဟု ဝေဒန္တိဝါဒ လာသည်။ ထိုဝါဒအတိုင်းပင် ယခုအခါ အနက်ပေးလေ့ရှိကြသည်။

တနည်း။ ။ ယေန တေန တို့၌ ကာရဏ (ဟိတ်) အနက်ဝယ် တတိယာ သက်ပါ။ ဤအလို-ယေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသို့၊ (မြတ်စွာဘုရားအထံသို့)၊ (ဒေဝမနုဿေဟိ-နတ်လူတို့သည်၊ ဥပသင်္ကမိတဓမ္မာ- သွားထိုက်၏။) တေန-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ ဤသို့ပေးပါ။

၄။ ဥပသင်္ကမိတွာ ဥပသင်္ကမိ။ ။ ပထမနည်း၌ ဥပသင်္ကမိ - သွားပြီ-ဟု အတိတ်ကြိယာအားဖြင့် ဆိုသော်လည်း အမှန်မှာ သွား၍ မပြီးသေး၊ ထို့ကြောင့်

(တနည်း) ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ - ရောဂ်ရာ အရပ်မှ တဆင့် သာ၍နီးကပ်သော အရပ်သို့သွားပြီး၍၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သမ္မောဒိ^၁ - ခမနိယ စသည် သဘော မေးမြန်းပြောလျက် ရောနှောမိလေပြီ၊ သမ္မောဒနိယံ- ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (တနည်း) သမ္မောဒနိယံ-ဝမ်းမြောက် သင့်ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရနိယံ - အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ - မပြတ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ - စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ- ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ဧကမန္တံ^၂ - သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ (တနည်း) ဧကမန္တံ- သင့်တင့်လျောက်ပတ် တခုသောအရပ်အဖို့၌၊ နိသီဒိ - ထိုင်ပြီ။

ဧကမန္တံ-စွာ၊ ဝါ-၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီးသော၊ ဝေရဒဉ္စာဗြာဟ္မဏော၊ ဘဂဝန္တံ- ကို၊ တေ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-ပြောပြီ၊ (ကို-အဘယ်သို့ပြောသနည်း၊) ဘော ဂေါတမ- အရှင်ဂေါတမ၊ မေ- အကျွန်ုပ်သည်၊ တေ-ဤအကြောင်း ကို၊ သုတံ - ကြားအပ်ဖူးပါပြီ၊ (ကိ - အဘယ်သို့ ကြားအပ်ဖူးပါသနည်း၊)

ဇိကာ၌ “ဥပသင်္ကမိန္ဒော” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟော အန္တမြင့် ဖွင့်သည်၊ နောက်နည်း၌ကား ဥပသင်္ကမိ - သည် အတိတ် အနက်တည်း။ [အကျယ်ကို ဘာသာဇိကာ ၄၉၇၊ ၄၉၈-၌ ရှု။]

၁။ သမ္မောဒိ။ ။ မုဒဓာတ်၏ မိဿန (သံသန္ဓန၊ သံသဂ္ဂ) အနက်ကို ယူ၍ ပေးထားသည်၊ ဤနေရာမျိုး၌ ရှေးဆရာများက “ သမ္မောဒိ-ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နှုတ်ဆက်ပြောဆိုပြီ” ဟု ပေးလေ့ရှိကြသည်။ [ဘာသာဇိကာ-၄၉၈-၌ ရှု။]

၂။ သမ္မောဒနိယံ။ ။ ပထမနည်းအလို သမ္မောဒနိယံ-ဟု နိ-၌ ရသ ဖြစ်မည်၊ ဒုတိယနည်းအလို ဒီဃရှိရမည်။ [ဘာသာဇိကာ-၅၀၀-၌ ရှု။]

၃။ ဧကမန္တံ။ ။ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်၏၊ “ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ” ဟု အလွယ်ပေး၊ “သင့်တင့်လျောက်ပတ် တခု သော အရပ်အဖို့၌ ထိုင်နေသည်မည်လောက်အောင်” ဟု အကျယ်ပေး၊ တနည်း- ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္တ၌ သက်၏၊ ဤအလို “ဧကမန္တံ- သင့်တင့်လျောက်ပတ် တခုသောအရပ်အဖို့၌” ဟုပေး။ [ဘာသာဇိကာ ၅၀၂၊ ၅၀၃-၌ ရှု။]

၄။ အဝေါစ။ ။ ဗြာဟ္မဏကြီးသည် ထို အချိန်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ မဖြစ်သေး၍ “အဝေါစ-ပြောပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊ “မေ - ကျွန်ုပ်သည်” ဟု လည်းကောင်း သည်းအခြားခန့်ရာ၌ “အဝေါစ-လျောက်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊ “မေ-တပည့်တော် ပေးသည်” ဟုလည်းကောင်း စသည်ဖြင့် လျော်သလိုပေး။

သမဏော ဂေါတမော - ရဟန်း ဂေါတမသည်၊ ဇိဏ္ဏေ - အရွယ် လျော့သက်၊ ဇရာတွက်ကြောင့်၊ ကိုယ်လက်ယိုယွင်း၊ အိုမင်း ပြီးကုန်သော၊ ဝုဇေ-အင်္ဂါခြေလက်၊ အားကုန်တက်သဖြင့်၊ ကြီးရင့်ပြီးကုန်သော၊ မဟလ္လကေ - မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ချိန်ခါမှီး၍၊ ကြီးသည်အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ - မင်းနှစ်ဆက် သုံးဆက်လည်သဖြင့်၊ ရှည်သောကာလသို့၊ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ - ခြောက်ဆယ်ခုနှစ်နှင့်၊ လွန်ပြီးပြင်၍၊ ပစ္ဆိမအရွယ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော မြာဟ္မဏေ-မြာဟ္မဏ-တို့ကို၊ (ပုဏ္ဏားတို့ကို)၊ န အဘိဝါဒေတိ ဝါ- ရှိလည်းမခိုးတတ်၊ ဝါ - ရှိခိုးထိုက်၏ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ န ပစ္စုဒ္ဓေတိ ဝါ - ခရီးဦးလည်း မကြိုဆိုတတ်၊ ဝါ - ခရီးဦးကြိုဆိုထိုက်၏ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ အာသနေန - နေရာဖြင့်၊ န နိမန္တေန ဝါ - ဖိတ်လည်း မဖိတ်မန်တတ်၊ ဝါ - ဖိတ်မန်ထိုက်၏ ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ ဣတိ - ဤသို့ ကြားအပ်ဖူးပါပြီ။ [သုတံ၏ အာကာရဇောတကဖြစ်၍ သုတံသို့ ပြန်လှည့်သည်။ ဝါသဒ္ဓါတို့ကား ဝိဘာဝန အနက်ဟောတည်း။]

၁။ ဇိဏ္ဏေဓညံ။ ။ အဋ္ဌကထာ ပထမနည်းအတိုင်း ပေးထားသည်။ ဒုတိယနည်းအလို- “ဇိဏ္ဏေ-ဆွေဟောင်းမျိုးဟောင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဆွေကြီး မျိုးကြီး၌ ဖြစ်ကုန်သော) ဝုဇေ-ကြီးရင့်သော သီလ အာစာရ စသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ မဟလ္လကေ - စည်းစိမ်၏များသည်၏ အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ - ပုဏ္ဏားထုံးတမ်း၊ ကျင့်စဉ် လမ်းကို၊ မြောင့်တန်းမတ်မတ်၊ လိုက်သွားတတ်ကုန်သော” ဟုပေး၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေကား ပထမနည်းအတိုင်းပင်။

အနက်ကျဉ်း။ ။ ဤ အနက်များကို မှတ်ရန် မလွယ်ကူလျှင် “ဇိဏ္ဏေ-အိုကုန်သော၊ ဝုဇေ-ကိုယ်အင်္ဂါ ကြီးကုန်သော၊ မဟလ္လကေ-အသက်ကြီးကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ - ရှည်သောကာလသို့ရောက်ကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ-ပစ္ဆိမ (နောက်ဆုံး) အရွယ်သို့ရောက်ကုန်သော” ဟု ဆိုပါ။

၂။ န ပစ္စုဒ္ဓေတိ ဝါ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ပစ္စုဒ္ဓာန အနက်ကိုယူ၍ “န အာသနာ ဝုဋ္ဌဟတိ - နေရာမှ-မထ” ဟု ဖွင့်၏။ ဤနည်း၌ “ပုဏ္ဏားတို့ကို+နေရာမှ မထ” ဟု အနက် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ မြာဟ္မဏေ - တို့ကို၊ (ဒိသ္မာ - မြင်၍၊ မြင်လျှင်၊ န ပစ္စုဒ္ဓေတိ ဝါ - နေရာမှလည်း မထတတ်၊ ဝါ - နေရာမှ ထထိုက်၏ဟုလည်း မမှတ်ထင်” ဟု “ဒိသ္မာ” ဟူသော ပါဌသေသ ထည့်၍ ပေးပါ။ [ရိသေထိုက် သူကိုမြင်လျှင် မိမိထိုင်နေရာမှ ထပေးရသည်။ သို့မှသာ လေးစားရာရောက်သည်။]

တနည်း။ ။ ပစ္စုဒ္ဓာနအတွက် ပစ္စုဂ္ဂမန (ခရီးဦးကြိုဆိုမှု) အနက်ကိုယူလျှင် “ဒိသ္မာ” ဟု ပါဌသေသ ထည့်ဖွယ်မလို။

ဘော ဂေါတမ၊ တယိဒံ - ထို ကြားအပ်သော အကြောင်း အရာသည်၊
 တထေဝ - ထိုကြားအပ်သည့်အတိုင်းသာ၊ ဝါ-ကြားတိုင်းမသွေ မှန်နေသည်
 သာ၊ ဟိ - မှန်ပါ၏။ ဘဝံ ဂေါတမော - အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဇိဏ္ဏေ -
 ကုန်သော၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န အဘိဝါဒေတိဝါ- တတ်၊ ဝါ-ထင်၊ ပေ၊
 န နိမန္တေတိ ဝါ၊ [ရှေးအတိုင်းဆိုပါ။]။ ဘော ဂေါတမ၊ တယိဒံ - ထိုအဘိ
 ဝါဒနစသော အမှုကို မပြုခြင်းသည်၊ န သမ္ပန္နမေဝ - လောကဂုဏ်နှင့် မပြည့်စုံ
 သည်သာ။ [သဒ္ဓတ္ထ၊ အရှင်ဂေါတမမှာ အခြားဂုဏ်တွေ ပြည့်စုံနေပါလျက်
 အဘိဝါဒန စသည်ကို ပြုခြင်းဟူသော လောကကျင့် တ်ဂုဏ်တခု မပြည့်မစုံ
 ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။] ဝါ-မသင့်လျော်သည်သာ၊ [အဓိပ္ပာယ်ထွ်]။ ဣတိ-
 ဤသို့ပြောပြီ။ [အဝေဝါစ ဇာနာရဖြစ်၍ အဝေဝါစ-သို့ ပြန်လှည့်သည်။]

ယံ-အကြင်သူ့ကို၊ အဟံ-ငါ(ဘုရား)သည်၊ အဘိဝါဒေယျ ဝါ- ရှိမှုလည်း
 ခိုးရ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျ ဝါ- ခရီးဦးမူလည်း ကြိုဆိုရ၏၊ အာသနေန - ပြင့်၊
 နိမန္တေယျ ဝါ- ဖိတ်မူလည်း ဖိတ်မန်ရ၏၊ [ဤ၌ ဝါသဒ္ဓါတို့ကား အနိယ
 မတ္တတည်း။] ဗြာဟ္မဏ၊ သဒေဝကေ - သော၊ သမာရကေ - သော၊ သဗြဟ္မ
 ကေ - သော၊ လောကေ - ဌ်လည်းကောင်း၊ သဿမဏ ဗြာဟ္မဏိယာ-သော၊
 သဒေဝမနုဿာယ-သော၊ ပဇာယ - ဌ်လည်းကောင်း၊ [ပုဒ်စဉ် (၁) အတိုင်း
 ဖော်ဆိုပါ။]။ အဟံ - သည်၊ တံ - ထိုသူ ကို (ငါရှိခိုးရမည့်သူကို)၊ န သမနု
 ပဿာမိ-မြင်တော်မမူ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်သော်လည်း မြင်တော်မမူ)၊
 ဟိ - မှန်၏၊ ဗြာဟ္မဏ၊ ယံ - အကြင်သူ့ကို၊ တထာဂတော - သည်၊ အဘိ
 ဝါဒေယျ ဝါ - ရ၏၊ ပေ၊ တဿ - ထိုသူ၏၊ မုဒ္ဓါပိ - ဦးထိပ် သည်လည်း၊
 ဝိပဒတယျ-မြေ၌ ပြတ်ကြွေ ကျလေရ၏၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

၃။ ဘဝံ- ဂေါတမော - သည်၊ အရသဂ္ဂပေါ - အဘိဝါဒန စသော
 သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏၊ [ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာ
 သာယာဖွယ်ကောင်းသော အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုမရှိဟူလို]။ ဣတိ-ဤသို့
 ပြောပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ ယေန ပရိယာယေန - အကြင်အကြောင်းဖြင့်၊ မံ-ငါကို၊
 အရသဂ္ဂပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ - အရသဂ္ဂပေါ သမဏော ဂေါတ
 ခော ဟူ၍၊ ဝဓမ္မာနော - ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ- ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ (ဟုတ်မှန်စွာ)၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုရ၏၊ (ပြောဆိုသည်
 မည်ရ၏)၊ သေ ပရိယာယော-ဤအကြောင်းသည်၊ အတ္ထိခေါ-ရှိသည်သာ။

ပြာဟ္မဏ၊ ယေ တေ ရူပရသာ - အကြင် ရူပါရုံ၏ အရသာ သာယာအပ်
 သော တဏှာသမ္ပယုတ္တ သောမနဿ ဝေဒနာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ယေ
 တေ သဒ္ဓရသာ-တို့သည် လည်းကောင်း၊ ယေ တေ ဂန္ဓရသာ- တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ယေ တေ ရသရသာ-အကြင်ရသာရုံ၏ ဧရသာ သာယာအပ်သော
 တဏှာသမ္ပယုတ္တ သောမနဿ ဝေဒနာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ယေ တေ
 ဖောဠဗ္ဗရသာ - တို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ - ရှိကုန်၏) တေ- ထို ရူပရသ
 စသည်တို့သည်၊ [ဥစ္ဆန္တမူလာ စသောပုဒ်တို့၌ပင်]၊ ဝါ-တို့ကို၊ တထာဂတဿ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဟိနာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဥစ္ဆန္တမူလာ - အရိယာမဂ်ဇာတ်၊
 လက်နက်မြတ်ဖြင့်၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာတဏှာဟူသော ဘဝမြစ်ရှိကုန်ပြီ၊
 တာလာဝတ္ထုကတာ - ထန်းပင်၏တည်ရာ ဖြစ်ဖူးသော မြေအရပ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်
 သော တည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိကုန်ပြီ၊ (တနည်း) တာလာဝတ္ထုကတာ-လည်ဆစ်
 ပန်းအိုး၊ ဖြတ်ချိုးအပ်ပြီးဖြစ်၍၊ အရွက်အသီးစသည်တို့၏ တည်ရာမဟုတ်သော၊
 ထန်းပင်ငုတ်တိုကဲ့သို့ ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီ၊ အနဘာဝံ - နောက်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိ
 အောင်၊ (နောင်တဖန် ဖြစ်ခြင်း မရှိအောင်)၊ ကတာ - ပြုအပ်ကုန်ပြီ၊
 အာယတိံ - နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပါဒဓမ္မာ - ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိကုန်။

ပြာဟ္မဏ၊ ယေန ပရိယာယေန - ဖြင့်၊ မံ - ကို၊ အရသရူပေါ - သမဏော
 ဂေါတမောတိ-ဟူ၍၊ ဝဒမာနော-လသော်၊ ဝါ-သည်၊ သမ္မာ - စွာ၊ ဝဒေယျ-
 ရာ၏၊ သော ပရိယာယော-လိုအကြောင်းသည်၊ အယံ ခေါ- ဤသည်ပင်တည်း။

၁။ တထာဂတဿ ပဟိနာ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်နည်း ဖွင့်၏၊ ပဌမနည်း
 အလို-တထာဂတဿ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် သမ္ဗန် (သာမီ) အနက်၌ ဖြစ်၏၊ ထို၏
 သမ္ဗန္တိ (သံ) ကို “စိတ္တသန္တာနတော” ဟု ထည့်၊ ပဟိနာသည် ကတ္တာပေတော
 တည်း၊ တေ- ထိုရူပရသ စသည်တို့သည်၊ တထာဂတဿ-၏၊ (စိတ္တသန္တာနတော-
 စိတ်အစဉ်မှ)၊ ပဟိနာ - ကင်းကွာကုန်ပြီ - ဟုပေး၊ ဒုတိယ နည်းအလို-တထာဂ
 တဿ၌ ဆဋ္ဌိသည် ကရဏတ္ထ (တတိယာဝိဘတ်၏ ကတ္တာအနက်) ၌ ဖြစ်၏၊
 ပဟိနာသည် ကံတောတည်း၊ တေ - ထိုရူပရသ စသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ-သည်၊
 ပဟိနာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီ-ဟု ပေး။ [ဘာသာဋီကာ ၅၂၁၊ ၅၂၂။]

၂။ အနဘာဝံ ကတာ။ ။ အနဘာဝံ ဂတာ ဟုလည်း ပါဠိရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ
 လည်း ဖွင့်၏၊ ထိုအလို-အနဘာဝံ-နောက်၌ မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ-ဟု
 ပေး။ [ဘာသာဋီကာ ၅၂၅ ။]

၃။ အရသရူပေါ။ ။ ပုဏ္ဏားအလို-“ အရသရူပေါ - သာမဂ္ဂီရသ မရှိသူ၏
 အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသူ၊ ” ဟုဆုံးရှင်အလို-“ အရသရူပေါ-ရူပရသစသည် မရှိ

(ဤ ရူပရသ စသည်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းတည်း)။ ယံ - အကြင်အကြောင်းကို၊ သန္ဓာယ - ရည်ရွယ်၍၊ တံ - သည်၊ ဝဒေသိ- “အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော” ဟုပြော၏၊ (သော ထိုအကြောင်းသည်) နော စ ခေါ-မရှိသည် သာ၊ (တနည်း) သော စ - ထိုအကြောင်း သည်ကား၊ နော - မရှိ။

၄။ အမှာ။ ။ ဤမှ နောက်၌ စာပိုဒ်နံပါတ် (၃) အတိုင်း အနက် ဆိုပါ။ ထူးရာကိုသာ ရေးမည် ။ ဘဝံ ဂေါတမော - သည်၊ နိဗ္ဗောဂေါ ူ သာမဏီ ပရိဘောဂ မရှိ (ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သုံးဆောင်ခံစား အပ်သော အဘိပါဒနုစသော ရှိသေမှုမရှိ) ။ ပေ၊ ယေ တေ ရူပဘောဂါ - အကြင်ရူပါရုံတို့ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် သုံးဆောင် ခံစားခြင်းတို့သည် လည်းကောင်း ။ ပေ၊ ယေ တေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဘောဂါ - တို့သည် လည်းကောင်း၊ (သန္တိ) ။ တေ- ထို ရူပဘောဂ စသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ - သည်၊ ပဟိနာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီ ။ ပေ၊ သော ပရိယာယော - သည်၊ အယံ ခေါ- ဤ သည်ပင်တည်း။ (ဤ ရူပ ဘောဂ စသည်တို့ကို ပယ်ပြီ ခြင်းပင်တည်း)။ ယံ - အကြင် အကြောင်းကို၊ သန္ဓာယ - ၍၊ တံ - သည်၊ ဝဒေသိ - “နိဗ္ဗောဂေါ ဘဝံ ဂေါတမော” ဟု ပြော၏၊ သော - ထိုအကြောင်းသည်၊ နော စ ခေါ - မရှိသည်သာ၊ (တနည်း) သော စ - ထိုအကြောင်းသည်ကား၊ နော - မရှိ။

၅။ ဘဝံ ဂေါတမော - သည်၊ အကိရိယဝါဒေါ - အဘိပါဒနုစသော ရှိသေမှုကို မပြုထိုက်ဟု (ပြောဆိုကြောင်း) အယူရှိ၏၊ ပေ၊ ကာယဒုစ္စရိတဿ၊ - ကာယဒုစ္စရိက်၏ လည်းကောင်း၊ ဝါ - ကိုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတဿ - ၏ လည်းကောင်း၊ ဝါ - ကိုလည်းကောင်း၊ မဒနာဒုစ္စရိတဿ - ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ - ကိုလည်းကောင်း၊ အကိရိယံ-မပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မပြုသင့် ခြင်းကို၊ ဝဒါမိ - ဟောတော်မူ၏၊ အနကဝိဟိတာနံ - တပါးမက များ

သူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသူ” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ဘုရားရှင်အတွက် သကကဏ္ဍ ဟု ခေါ်၍ ပုဏ္ဏားအတွက် ပရပကဏ္ဍ ဟု ခေါ်သည်။

၁။ နိဗ္ဗောဂေါ။ ။ ပုဏ္ဏားအလို- နိဿယအတိုင်းပေး၊ ဘုရားရှင်အလို - “ရူပါရုံစသည်တို့ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် သုံးဆောင်ခံစားခြင်းမရှိသူ” ဟု ပေး။

၂။ ကာယဒုစ္စရိတဿ အကိရိယံ။ ။ “ကာယဒုစ္စရိတဿ-၏၊ အကိရိယံ-မပြု ထိုက်သည်၏အဖြစ်” ဟု ပေးရာ၌၊ အကိရိယံသည် ဘာဝပဗ္ဗဓာန (တနည်း) ဘာဝ လောပပုဂ်တည်း၊ ကာယဒုစ္စရိတဿ စသည်တို့ကား ဘာဝသမ္ဗန်တို့တည်း၊ (တနည်း)

သော အပြားရှိကုန်သော၊ ပါပကာနံ - ယုတ်မာကုန်သော၊ ဝါ-မိမိကိန်းရာ သတွာကို အပါယ်လေးရွာတို့၌ ကျရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အကုသလာနံ- အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မဝနံ - တို့၏၊ အကိရိယံ - မပြုထိုက်၊ ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (တနည်း) ဓမ္မာနံ-တို့ကို၊ အကိရိယံ - မပြုသင့်ခြင်းကို၊ ဝဒါမိ၊ ပေ၊ အယ် ခေါ- ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤ ဒုစရိုက် အကုသိုလ်အမှုတို့ကို မပြုထိုက်ဟု ဟောတော်မူခြင်းတည်း)၊ ယံ - ကို၊ သန္ဓာယ - ရှိ၊ တံ - သည်၊ ဝေဒေါ - “အကိရိယဝါဒေါ” ဘဝံ ဂေါတမော” ဟု ပြော၏၊ ပေ။

၆။ ဘဝံ ဂေါတမော - သည်၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ- အဘိဝါဒနံ စသော လောကအစဉ်လာကို၊ ပယ်ခါဖြတ်တောက်ထိုက်၏ဟု (ပြောဆိုကြောင်း) အယူရှိ၏၊ ပေ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ပြာဟ္မဏ၊ အဟံ - သည်၊ ရာဂဿ - ရာဂ၏ လည်းကောင်း၊ ဒေါသဿ - ၏လည်းကောင်း၊ မောဟဿ - ၏ လည်းကောင်း၊ ဥစ္ဆေဒံ - ဖြတ်တောက်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒါမိ၊ (တနည်း) ရာဂဿ-ကို လည်းကောင်း၊ ဒေါသဿ - ကို လည်းကောင်း၊ မောဟဿ - ကိုလည်းကောင်း၊ ဥစ္ဆေဒံ - ဖြတ်တောက်သင့်ခြင်းကို၊ ဝဒါမိ၊ အနေကဝိဟိတာနံ - ကုန်သော ပါပကာနံ - ကုန်သော၊ အကုသလာနံ - ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသော တရားတို့၏) ဥစ္ဆေဒံ - ဖြတ်တောက် ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဒါမိ၊ (တနည်း) အနေကဝိဟိတာနံ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနံ - တို့ကို၊ ဥစ္ဆေဒံ - ဖြတ်ဘောက်သင့်ခြင်းကို၊ ဝဒါမိ၊ ပေ၊ အယ် ခေါ-ဤ သည်ပင်တည်း၊ (ဤရာဂစသော အကုသိုလ် တရားတို့ကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက် ထိုက်၏ဟု ဟောတော်မူခြင်းပင်တည်း)၊ ပေ။

“ကာယဒုစ္စရိတဿ - ကို၊ အကိရိယံ-မပြုသင့်ခြင်းကို”ဟု ပေး၊ ကာယဒုစ္စရိတဿ သည် အကိရိယံ၏ ကံတည်း၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ သိပါ။ [ဘာသာဋီကာ (၅၃၀) ရှု]။

၁။ အကိရိယဝါဒေါ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်အလို-အဘိဝါဒနံ စသော ရှိသေမှုကို မပြု ထိုက်ဟု (ပြောဆိုကြောင်း) အယူရှိသူ”ဟုပေး။ ဘုရားရှင်အလို-“ဒုစရိုက် အကု သိုလ်အမှုတို့ကို မပြုထိုက်ဟု (ပြောဆိုကြောင်း) အယူရှိသူ”ဟု ပေး။

၂။ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်အလို နိဿယအတိုင်း ပေးပါ။ ဘုရားရှင်အလို ကား-“ရာဂစသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားဖြတ်တောက်ထိုက်၏ဟု အယူ ရှိသူ”ဟု ပေးပါ။

၇။ ဘဝံ ဂေါတမော - သည်း၊ ဇေဂုစ္ဆိ - အဘိဝါဒန စသော အမျိုးကောင်းတို့၏ အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း အလေ့ရှိ၏။ ပေ၊ ကာယဒုစုရိတေန - ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဇီဒုစုရိတေန - ကိုလည်းကောင်း၊ မနောဒုစုရိတေန - ကိုလည်းကောင်း၊ ဇိဂုစ္ဆာမိ - စက်ဆုပ်တော်မူ၏။ [ကာယဒုစုရိတေန စသည်၌ ဒုတိယာအနက်ဝယ် တတိယာဝိဘတ်သက်၏။] အနေကဝိဟိတာနံ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနံ - တို့သို့၊ [သမာပတ္တိ၌ ဆဋ္ဌိကံ၊] သမာပတ္တိယာ - ရောက်ခြင်းကို၊ ဇိဂုစ္ဆာမိ၊ [သမာပတ္တိယာ၌လည်း ဥပယောဂတ္ထ၌ တတိယာ ဝိဘတ်ပင်။] ပေ၊ အယံ ခေါ - ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤ ဒုဇရိုက်အကုသိုလ် အလုပ်တို့ကို စက်ဆုပ်တော်မူခြင်းပင်တည်း) ။ ပေ။

၈။ ဘဝံ ဂေါတမော - သည်း၊ ဝေနယိကော - ကြီးသူတို့အပေါ်၌ ပြုထိုက်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဝါ - ကြီးသူတို့အား အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နှိုင်းကွပ်ဆုံးမထိုက်၏။ ပေ၊ ရာဂဿ - ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသဿ - ကိုလည်းကောင်း၊ မောဟဿ - ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယာယ - ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေမိ - ဟောတော်မူ၏။ (တနည်း) ရာဂဿ - ၎င်းလည်းကောင်း၊ ဒေါသဿ - ၎င်းလည်းကောင်း၊ မောဟဿ - ၎င်းလည်းကောင်း၊ ဝိနယာယ - ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေမိ၊ အနေကဝိဟိတာနံ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနံ - တို့ကို၊ ဝိနယာယ - ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ၊ (တနည်း) ဓမ္မာနံ - တို့၏၊ ဝိနယာယ - ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ၊ ဓမ္မံ ဒေသေမိ၊ ပေ၊ အယံ ခေါ - တည်း၊ (ဤ ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ တရားဟောတော်မူခြင်းပင်တည်း။)

၉။ ဇေဂုစ္ဆိ ။ ။ ပုဏ္ဏားအလို-နိဿယအတိုင်း ပေးပါ။ ဘုရားရှင်အလိုမှာ- “ဒုစရိုက် အကုသိုလ် အလုပ်တို့ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ရှိသူ (စက်ဆုပ်လေ့ရှိသူ)” ဟု ဆိုပါ။

၁၀။ ဝေနယိကော ။ ။ ပုဏ္ဏားအလို-ထင်ရှားပြီ၊ ဘုရားရှင်အလိုမှာ- “ရာဂ စသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ တရားဟောတော်မူသူ” ဟု ဖြစ်သည်။

၁၁။ ဝိနယာယ ။ ။ ဝိပဗ္ဗ နိဗ္ဗာန်သည် “ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဇာ ဒေါမနဿ” ၌ ကဲ့သို့ ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိနယာယ-ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ” ဟု ပေးသည်။ (တနည်း) “ဥပသမာယ” ဟု သော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝိနယာယ-ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ” ဟု ပေးသည်။

၉။ ဘဝံ ဂေါတမော- သည်၊ တပဿီ-^၁ ကြီးသူတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကိုမပြုခြင်းရှိ၏။ ဝါ - သူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့် မပြည့်စုံသဖြင့် လူနံ့ လူမဲ့ လူဆင်းရဲတည်း ၊ပေ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ အဟံ- သည်၊ ပါပကေ - ကုန်သော၊ အကုသလေ- ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - တို့ကို၊ ကာယ ဒုစ္စရိတံ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတံ - ကိုလည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတံ- ကိုလည်းကောင်း၊ [အကုသလေ ဓမ္မေကို သရုပ်ဖော်သည်။] တပနီယေ- မိမိ ကိန်းရာ သတ္တုကို လောင်မြိုက်တတ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝဒါမိ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ ယဿ- အကြင်သူသည်၊ တပနီယာ - မိမိကိန်းရာ သတ္တုကို လောင်မြိုက်တတ်ကုန်သော၊ ပါပကာ၊ အကုသလာ၊ မော- တို့ကို၊ ပဟီနာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ (တနည်း) ယဿ- အကြင်သူ၏၊ (စိတ္တသန္တာနတော- စိတ်အစဉ်မှ) တပနီယာ ၊ပေ၊ ဓမ္မာ- တို့သည်၊ ပဟီနာ - ကင်းကွာကုန်ပြီ ၊ပေ၊ တံ - ထိုသူ့ကို၊ အဟံ - သည်၊ တပဿီတိ - တပဿီ ဟူ၍၊ (မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ပြီးသူဟူ၍၊) ဝဒါမိ ၊ပေ၊ အယံ ခေါ-တည်း၊ (ဤမိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းပင်တည်း) ။ပေ။

၁၀။ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အပဂဗ္ဗော-^၂ နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေမှ ကင်း၏၊ (တနည်း) အပဂဗ္ဗော - ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ ရှိမည့် သူတည်း၊ ဝါ-ယုတ်ညံ့သောပဋိသန္ဓေရှိခဲ့သူတည်း၊ပေ၊ဗြာဟ္မဏ၊ . ယဿ-အကြင်သူသည်၊ အာယတံ - နောင်အခါ၌၊ ဂဗ္ဘသေယျာ - ဇလာဒုဇ သတ္တဝါအဖြစ်ဖြင့် အမိ ဝမ်း၌ ကိန်းခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ - အဏ္ဏဇ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိက သတ္တဝါအဖြစ်ဖြင့် ဘဝသစ်၌ အသစ်ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဟီနာ- အပ်ပြီ ၊ပေ၊ တံ .ကို၊ အဟံ -သည်၊အပဂဗ္ဗောတိ -ဟူ၍၊ဝဒါမိ ၊ပေ၊ အယံ ခေါ - တည်း၊ (ဤ ဂဗ္ဘသေယျာ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိကို ပယ်ပြီးခြင်းပင်တည်း) ။ပေ။

၁။ တပဿီ။ ။ပုဏ္ဏားအလို-နိဿယအတိုင်း ဆိုပါ။ ဘုရားရှင်အလိုကား- “မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ပြီးသူ” ဟု ဖြစ်သည်။

၂။ အပဂဗ္ဗော။ ။ပုဏ္ဏားအလို - နိဿယအတိုင်း ဆိုပါ။ ဘုရားရှင်အလို ကား- “ပဋိသန္ဓေမှ ကင်းသူ”ဟု ဆိုပါ။

၁၁။ ဗြာဟ္မဏ၊ သေယျထာဝီ - ဥပမာမည်သည်၊ ကုက္ကုဒိယာ - ကြက်မ၏၊ အဋ္ဌ ဝါ - ရှစ်လုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသ ဝါ - ဆယ်လုံး သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွါဒသ ဝါ - တဆယ်နှစ်လုံး သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဏ္ဏာနီ - ဥတိုသည်၊ (သန္တိ - ရှိကုန်၏) တာနီ - ထို ဥတိုသည်၊ (အဿု-၌ စပ်)၊ ဝါ - တို့ကို၊ (အဓိသယိတာနီ - စသည်၌စပ်)၊ ကုက္ကုဒိယာ - အမိ ကြက်မသည်၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ အဓိသယိတာနီ - အထက်၌ ဝပ်အပ်ကုန် သည်၊ သမ္မာ - စွာ၊ ပရိသေဒိတာနီ - အငွေ့ပြုအပ်ကုန်သည်၊ သမ္မာ - စွာ၊ ပရိဘာဝိတာနီ - ကြက်နံ့ဖြင့် ထုံအပ်ကုန်သည်၊ အဿု - ဖြစ်ကုန်၏၊ တေသံ ကုက္ကုဒုစ္ဆာပကာနံ - ထိုကြက်ငယ်ကလေးတို့တွင်၊ ယော - အကြင် ကြက်ငယ် ကလေးသည်၊ ပဌမတရံ - ရှေးဦးစွာ၊ [တရပစ္စည်း အနက်သီးခြားမရှိ]။ ပါဓ နုခသိခါယ ဝါ - ခြေသည်းဖျားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မုတုဏ္ဏကေန ဝါ - နှုတ်သီးဖျားဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ အဏ္ဏကောသံ - ဥခွံကို၊ ပဒါလေတွာ - ဖောက်ခွဲ၍၊ သောတ္တိနာ - ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဝါ - စွာ၊ အဘိနိမ္မိဇ္ဇေယျ - ဖောက်ထွက်လာရာ၏၊ သော - ထို ကြက်ငယ်ကလေးသည်၊ (အဿု-၌စပ်)၊ ဝါ - ကို၊ ကိန္တိ - အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝစနိယော - ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အဿု- ဖြစ်ရာသနည်း၊ ဇေဋ္ဌော ဝါ - အကြီးဆုံးဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော - ပြောဆို ထိုက်သလော၊ ကနိဋ္ဌော ဝါ - အငယ်ဆုံးဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော - ပြောဆို

၁။ သေယျထာဝီ၊ ။ သေယျထာသည် ဥပမာ အနက်ဟော နိပါတ်၊ ပိသည် သမ္ဘာဝနာ (ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း) အနက်ဟော နိပါတ်တည်း။ “သေယျ ထာဝီ - ဤသို့ ရံခါဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာ မည်သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ “သေယျ ထာဝီ-မျက်မှောက်မြင်ရ၊ သဘာဝဖြင့်၊ ချိန်ဆဗွယ်ရာ၊ ဥပမာမည်သည်”ဟု လည်း ကောင်း ဆရာတို့အနက်ပေးလေ့ရှိသည်။ [ဘာသာဋီကာ ၅၄၆-၅]။

၂။ ဇေဋ္ဌော ဝါ။ ။ သော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကိန္တိ-လျှင်၊ ဝစနိယော-ထိုက် သည်၊ အဿု- ရာသနည်း၊ ဇေဋ္ဌော ဝါ-အကြီးဆုံးဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော-ထိုက် သည်၊ အဿု-ဖြစ်ရာသလော၊ ကနိဋ္ဌော ဝါ-အငယ်ဆုံး ဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော- ထိုက်သည်၊ အဿု-ရာသလော၊ ဤသို့ အပြည့်အစုံ လိုက်သင့်သော ပုဒ်များ ကို လိုက်၍ ပေးရမည်။ ဤ၌ လွယ်ကူအောင် “ဇေဋ္ဌော ဝါ-အကြီးဆုံး ဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော - ပြောဆိုထိုက်သလော၊ ကနိဋ္ဌော ဝါ-ဟူ၍လည်း၊ ဝစနိယော - ထိုက် သလော”-ဟု (အဿ မထည့်ပဲ) ပေးထားသည်။

ထိုက်သလော၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ၊ ဇေဋ္ဌောတိ-
 အကြီးဆုံးဟူ၍၊ ဝစနိယော - ထိုက်သည်၊ အဿ - ဖြစ်ရာပါ၏၊ ဟိ-^၁ မှန်ပါ
 ၏၊ နေသံ - ထို ကြက်ငယ်ကလေး တို့တွင်၊ သော - ထိုရှေးဦးစွာ ထွက်လာ
 သော ကြက်ငယ်သည်၊ ဇေဋ္ဌော - အကြီးဆုံးသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်ပါ၏၊
 ဣတိ - ဤသို့ ပြောပြီ။

ဗြာဟ္မဏ၊ ဝေမေဝ - ဤအတူပင်၊ အဟံ ၂ - သည်၊ အဝိဇ္ဇာဂတာယ -
 အဝိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော၊ အဏ္ဏဘူတာယ - အဝိဇ္ဇာ ဟူသော ဥဒ္ဓံ၌ဖြစ်သော၊ ပရိ
 ယောနုဒ္ဓါယ - အဝိဇ္ဇာ ဟူသော ဥဒ္ဓံသည် မြေးယုက် အပ်သော၊ ပဇာယ -
 သတ္တဝါအပေါင်းတွင် (ဧကော - ၌စပ်)၊ အဝိဇ္ဇဏ္ဏကောသံ - အဝိဇ္ဇာဟူ
 သော ဥဒ္ဓံကို၊ ပဒါလေတွာ - ဖောက်ခွဲ၍၊ ဧကောဝ - တယောက်တည်း
 သာ၊ (တဆူတည်းသာ)၊ လောကေ - သတ္တလောက၌၊ အနုတ္တရံ - မိမိထက်
 မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ - အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ -
 မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်တော်ကို၊ ဝါ - ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်၊
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ - ထိုးထွင်း၍သိတော်မူပြီ၊ (ရရှိတော်
 မူပြီ)၊ ဗြာဟ္မဏ၊ သွာဟံ - ထိုငါသည်၊ လောကဿ - တလောကလုံး၏၊
 ဇေဋ္ဌော-^၂ အကြီးဆုံးတည်း၊ လောကဿ - တလောကလုံးထက်၊ သေဋ္ဌော -
 အမြတ်ဆုံးတည်း။

၁။ သော ဟိ နေသံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ အကြောင်းပြု အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၏။
 ထိုအလို-“ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ) ကြောင့်၊ နေသံ - ထိုတွင်၊
 သော- ထိုရှေးဦးစွာ ထွက်လာသော ကြက်ငယ်သည်၊ ဇေဋ္ဌော - အကြီးဆုံးသည်၊
 ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်ပါတည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ပြောပြီ၊ [ဣတိတလုံး
 အကျေကြိပါ]၊ ဤသို့ပေးရမည်၊ ဤ၌ လွယ်ကူအောင် ဒဠိ ပေးသည်။

၂။ အဟံ ဧကောဝ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ဤနှစ်ပုဒ်ကို တွဲ၍ ဖွင့်ထားသည်။
 ထိုအလို-“အဟံ ဧကောဝ - ငါတယောက်တည်းသာ၊ (ငါတဆူတည်းသာ)”ဟု
 ပေါင်း၍လည်း ပေးနိုင်သည်၊ ဤ၌ ပါဠိတော် အစဉ်အတိုင်း ပေးထားသည်။

၃။ ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော။ ။ဇေဋ္ဌော - အရိယာ ဇာတ်အားဖြင့် အကြီးဆုံး
 တည်း၊ သေဋ္ဌော - ဂုဏ်အားဖြင့် အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဤသို့ အကုယ်ဆိုပါ။

ဗြာဟ္မဏ၊ မေ - နါ၊ (ဝိရိယံ - ခွံစပ်)၊ ဝါ - သည်း၊ (အာရဒ္ဓံ - ခွံစပ်)၊
 ဝိရိယံ - သည်း၊ (အဟောသိ - ခွံစပ်)၊ ဝါ - ကို၊ အာရဒ္ဓံ - အားထုတ်
 အပ်သည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ပြီ၊ (အာရဒ္ဓတ္တာ - အားထုတ် အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်)၊ အသလ္လိနံ - မငြိကပ်တော့၊ ဝါ - မတူန့်ဆုတ်တော့၊ သတိ -
 သတိသည်၊ ဥပဋ္ဌိတာ - အာရုံ၌ ကပ်၍တည်ပြီ၊ (ဥပဋ္ဌိတတ္တာ - အာရုံ၌ ကပ်၍
 တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ အသမ္ပုဋ္ဌာ - မပျောက်ပျက်တော့၊ ကာယော-
 နာမကာယ၊ ရူပကာယသည်၊ ပဿဒ္ဓေါ - ငြိမ်းအေးပြီ၊ (ပဿဒ္ဓတ္တာ - ငြိမ်း
 အေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ အသာရဓ္မေ - (ကိလေသာဟူသော)ပူလောင်
 ခြင်းနှင့်တကွမဖြစ်၊ စိတ္တံ - သည်း၊ ဝါ - ကို၊ သမာဟိတံ - အားရုံ၌ ကောင်းစွာ
 ထားအပ်ပြီ၊ (သမာဟိတတ္တာ - အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားအပ်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်)၊ ဧကဂ္ဂံ - တခုတည်းသော အာရုံရှိပြီ။

ပဌမဇျာန်။ ။ဗြာဟ္မဏ၊ သော (အဟံ)-ထိုငါသည်၊ ကာမေဟိ-၂၀တ္ထု
 ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ - ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ - အကုသိုလ်
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ- ကိလေသာကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ(ေဝ)-သာလျှင်(တနည်း)
 ကာမေဟိ-၀တ္ထု ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ - သာလျှင်၊
 အကုသလေဟိ - ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ - နီဝရဏတရားတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ(ေဝ) -သာ
 လျှင်၊ သဝိတက္ကံ - ဝိတက်နှင့်လည်း တကွ ဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ - ဝိစားရနှင့်

၁။ အာရဒ္ဓံပေ၊အဟောသိ။ ။[ပါဠိတော်၌ ကြည့်ပါ] အာရဒ္ဓံ အသလ္လိနံ၊
 ဥပဋ္ဌိတာ အသမ္ပုဋ္ဌာ - စသည်ဖြင့်ရှိရာ၌ ရှေးရှေးပုဂံသည် နောက်နောက် ပုဂံ၏
 အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ပုဂံကို ဟိတ်ပြင်၍၊ “အာရဒ္ဓတ္တာ ဥပဋ္ဌိတတ္တာ”
 စသည်ဖြင့် အနက်ပေးရသည်။ အဟောသိ ကြိယာကိုလည်း နောက်နောက်ပုဂံများ၌
 လိုက်စေ၍၊ “အသလ္လိနံ-မကပ်ငြိသည်၊ ဝါ-မတူန့်ဆုတ်သည်၊ (အဟောသိ-ပြီ)၊
 သတိ-သည်၊ ဥပဋ္ဌိတာ-သည်၊ (အဟောသိ-ပြီ)၊ ဥပဋ္ဌိတတ္တာ- ကြောင့်၊ အသမ္ပုဋ္ဌာ-
 သည်၊(အဟောသိ- ပြီ)” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပေးနိုင်၏။ သို့ရာတွင် လွယ်ကူအောင်
 ပါဠိရှိတိုင်း ပေးထားသည်။

၂။ ကာမေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ။ ။ ကာမေဟိအရ ၀တ္ထု(ကာမ
 သက်သက်ကို ယူသောနည်း၊ ၀တ္ထု ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော ကာမကို ယူသော
 နည်းဟု နှစ်နည်းရှိ၏။ အကုသလေဟိအရလည်း “ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ”ခေါ် ကိလေ
 သာ ကာမကို ယူသောနည်း၊ နီဝရဏငါးပါးလုံးကို ယူသောနည်းဟု နှစ်နည်းပင်
 ရှိ၏။ [ဘာသာဋီကာ ၅၇၀၊ ၅၇၁-၅။]

လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ - နီဝရဏတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ - နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌ဖြစ်သော၊ ဝါ - နီဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ - ဖရဏာပီတိ၊ စေတသိက သုခရှိသော၊ ပဌမံ - ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော၊ ဝါ - ရှေးဦးစွာ ရအပ်သော၊ ဝါ - ရှေးဦးစွာ ဝင်စားအပ်သော၊ ဈာနံ-ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ရောက်၍၊ (တနည်း) ဈာန် - ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပြီးစေ၍၊ ဝိဟာသိ - နေတော်မူခဲ့ပြီ။

ဒုတိယဈာန်။ ။ဝိတက္က ဝိစာရာနံ - ဝိတက်, ဝိစာရတို့၏၊ ဝူပသမာ-ပယ်ခွါ လွန်မြောက်, ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ - မိဒိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနံ - ကြည်လင် စေတတ်သော သဒ္ဓါရှိသော၊ စေတသော - စိတ်၏၊ ဧကောဒိဘာဝံ - မြတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဝါ - ဝိတက်, ဝိစာရ အဖော်မပါသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဝါ - မြတ်လည်းမြတ်, သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း တက်ကြွစေတတ်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ (တနည်း) စေတသော-စိတ်ကို၊ သမ္ပသာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သော၊ ဧကောဒိဘာဝံ - သော၊ [ရှေးအတိုင်း သုံးနက်ဆိုပါ။] အဝိတက္ကံ - ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ အဝိစာရံ - ဝိစာရလည်း

၁။ **ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ။** ။အဋ္ဌကထာ၌ ဤနှစ်ပုဒ်ကို သမာသ် တပုဒ်တည်း အဖြစ် ဖွင့်သေး၏၊ ထိုအလို-“ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ-နီဝရဏတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော၊ ဝါ-နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌ ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော၊ ဝါ-နီဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ် စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌ ဖြစ်သော ပီတိသုခ ရှိသော ” ဟု ဆိုပါ။ [အကျယ်ကို ဘာသာဠိကာ ၅၀၅-၅။]

၂။ **ပဌမံ။** ။ပဌမံ, ပဋိလဒ္ဓ, သမာပဇ္ဇန အနက် သုံးမျိုး၌ တဒ္ဓိတ် အပစ္စည်း သက်၍ အနက်ပေးထားသည်။ [ဘာသာဠိကာ ၅၀၆၊ ၅၀၇ ။]

၃။ **ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ။** ။[ဘာသာဠိကာ ၅၉၁-၅။]

၄။ **သမ္ပသာဒနံ စေတသော။** ။ပဌမ နည်း၌ စေတသော သည် ဧကောဒိဘာဝံဝယ် ဧကောဒိ၌ စပ်ရသော သမ္ပန်တည်း၊ ဒုတိယ နည်း၌ စေတသောသည် သမ္ပသာဒနံ၌ စပ်ရသော ဆဋ္ဌိ ကံတည်း။ [ဘာသာဠိကာ ၅၉၀-၅။]

၅။ **ပုတိချက်။** ။ပဌမနည်း အနက်ပေးရာ၌ သမ္ပသာဒန အရ ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါကို မုချရ၍၊ ဈာန်ကို ဂုဏူပစာရအားဖြင့် ရသည်၊ ဤသို့ ဥပစာဟု

မရှိသော၊ သမာဓိဇံ - ပဌမဈာန် သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမ္ပယုတ် သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ - ဖဒုကာပီဘိ၊ စေတသိကသုခရှိသော၊ ဒုတိယံ-နှစ်ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝါ - နှစ်ကြိမ်မြောက် ရအပ်သော၊ ဝါ- နှစ်ကြိမ်မြောက်ဝင်စားအပ်သော၊ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ။

တတိယဈာန်။ ။ပီတိယာ-ပီတိကို၊ဝိရာဂါစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း၊ပီတိယာ-ပီတိ၏၊ ဝူပသမာစ-ပယ်ခွါ လွန်မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ပီတိယာ - ကို၊ဝိရာဂါစ-လွန်မြောက်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ - တို့၏၊ ဝူပသမာ စ - ပယ်ခွါလွန် မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခကော-၂အသင့်အား ဖြင့် ရှုတတ်သည်၊ ဝါ- အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော တဩမဇ္ဇတ္ထုပေက္ခာ ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ၉-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ သတော - သတိမပြတ်၊ အမှတ် ရသည်၊ သမ္ပဇာနော - ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိသည်၊(ဟုတွာ)စ-လည်း ကောင်း၊ ဝိဟာသိ - ပြီ၊ သုခဉ္စ - ကာယိကသုခ၊စေတသိကသုခကိုလည်း၊ ကာယေန - နာမကာယဖြင့်၊ ပဋိသံဝေဒေသိ - ခံစားဘော်မူခဲ့ပြီ။

ယံ - အကြင်တတိယဈာန်ကြောင့်၊ တံ - ထို တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ - ဘုရားစသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အ စိက္ခန္ဓိ - ပြောဆိုညွှန်ပြ၊ချီ မွှမ်းတော်မူကြကုန်၏၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ ပြောဆို ညွှန်ပြ၊ ချီးမွမ်းတော်မူကြသနည်း၊)အယံ-ဤတတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပေက္ခကော - သုခမြားမြောက် ထိုင်ဆုံးရောက်သည့်၊ တတိယဈာန် ချမ်းသာ

ဆိုလျှင် “သမ္ပသာဒနံ-ကြည်လင်စေတတ်သော ” ဟု ပေးပါ။ ဂဏုပစာ မကြိပဲ အဿတ္ထိဟုဆိုလျှင် “ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါရှိသော” ဟု ပေးပါ။ ဆရာ များကား အဿတ္ထိကို နှစ်သက်တော်မမူကြ။

၁။ ဝိတိယာ စ ဝိရာဂါ။ ။ဝိရာဂသဒ္ဓါ ဇိဂုစ္ဆန (စက်ဆုပ်ခြင်း)အနက် ဟော၊ စ-ဖြင့် ဝူပသမာကို ပေါင်းသည်၊ (တနည်း) ဝိရာဂသဒ္ဓါ သမတိက္ကမ အနက်ဟော၊ စ-ဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာကို ပေါင်းပါ။ [ဘာသာဇီကာ ၆၀၆၊ ၆၀၇-၅]။

၂။ ဥပေက္ခကော။ ။ဥပ + ဣက္ခ+ဏ္ဍ,ပစ္စည်း၊ (တနည်း) ဥပေက္ခာပုဂ် အဿတ္ထိအနက်၌ ကံ ပစ္စည်း၊ ကွာ ၌ ရသ၊ ဤအတိုင်း အနက်နှစ်နည်း ပေးပါ သည်။

မြတ်၌သော်မှ မငြိမကပ် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်ပါပေစွ၊ သတိမာ-တဖန်ပီတိ၊
 မပြတ်ဘိအောင် သတိရှိပါပေစွ၊ သုခဝိဟာရီ - အရိယာတို့ လွန်စွာ လေးမြတ်၊
 မှီဝဲအပ်သည့်၊ တတိယဈာန် ချမ်းသာမြတ်ကို ခံစားကာ ချမ်းချမ်းသာသာ
 နေလေ့ရှိပါပေစွ၊ ဣတိ - ဤသို့ ပြောဆိုညွှန်ပြ၊ ချီးမွမ်းတော် မူကြကုန်၏။
 တတိယံ - သုံးကြိမ်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဝါ - သုံးကြိမ်မြောက် ရအပ်သော၊
 ဝါ-သုံးကြိမ်မြောက် ဝင်စားအပ်သော၊ (တံ)ဈာန်-ထိုဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊
 (တနည်း) (တံ) ဈာန် - ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ၍၊ ဝိဟာသိ။

စတုတ္ထဈာန်။ ။ပုဗ္ဗေဝ- စတုတ္ထဈာန်ကို မရမီ လေးပါးသောဈာန်တို့၏
 ဥပစာရဈာန် ခဏ၌ပင်၊ သုဿ - ကာယိကသုခကို၊ ပဟာနာ စ - ပယ်ခြင်း
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ - ကာယိကဒုက္ခကို၊ ပဟာနာစ-ကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ သောမနဿ ဒေါမနဿာနံ - သောမနဿ ဒေါမနဿတို့၏၊ (စေတ
 သိကသုခ၊ စေတသိကဒုက္ခတို့၏)၊ အတ္ထင်္ဂမာ - ချုပ်ခြင်းကြောင့် လည်း
 ကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခံ - ဒုက္ခလည်း မရှိ၊ သုခလည်း မရှိသော၊ ဥပေက္ခာသတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိံ - တကြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင်
 စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထံ - လေးကြိမ်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဝါ - လေးကြိမ်
 မြောက်ရအပ်သော၊ ဝါ - လေးကြိမ်မြောက် ဝင်စားအပ်သော၊ ဈာန်-သို့၊
 ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ (တနည်း) ဈာန်-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ပြီးစေ၍၊ ဝိဟာသိ။

အညွှန်း။ ။ပုဗ္ဗေဝ-[၆၂၀-၅]။ အဒုက္ခမသုခံ-[၆၂၇-၅]။ ဥပေက္ခာသတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိံ - [၆၂၀-၅]။

ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော် နိဿယ ပထမပိုင်း ပြီး၏။

